TEBŪNIE PAŠLOVINTI
ŚRĪ GURU IR GAURĀṄGA

ŚRĪMAD BHĀGAVATAM

KṚṢṆA-DVAIPĀYANA VYĀSA

पुंसां स्वकामाय विविक्तमार्गैर्
अभ्यर्चतां कामदुघाङ्घ्रिपद्मम्
प्रदर्शयन्तं कृपया नखेन्दु
मयूखभिन्नाङ्गुलिचारुपत्रम् ॥२६॥

puṁsāṁ sva-kāmāya vivikta-mārgair
abhyarcatāṁ kāma-dughāṅghri-padmam
pradarśayantaṁ kṛpayā nakhendu-
mayū kha-bhinnāṅguli-cāru-patram
(SB 3.8.26)

Jo Dieviškosios Kilnybės
A. C. Bhaktivedantos Svamio Prabhupādos knygos

lietuvių kalba:

Bhagavad-gītā, kokia ji yra
Śrīmad-Bhāgavatam, 1–3 giesmės
Kṛṣṇa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo *(3 tomai)*
Viešpaties Caitanyos mokymas
Atsidavimo nektaras
Savęs pažinimo mokslas
Śrī Īśopaniṣada
Anapus laiko ir erdvės
Pamokymų nektaras
Yogos tobulybė
Akistata su mirtimi
Kelionė į savęs atradimą
Anapus gimimo ir mirties
Tobuli klausimai, tobuli atsakymai

anglų kalba:

Bhagavad-gītā As It Is
Śrīmad-Bhāgavatam (pabaigta mokinių)
Śrī Caitanya-caritāmṛta
Kṛṣṇa, the Supreme Personality of Godhead
Teachings of Lord Caitanya
The Nectar of Devotion
The Nectar of Instruction
Śrī Īśopaniṣad
Easy Journey to Other Planets
Teachings of Lord Kapila, the Son of Devahūti
Teachings of Queen Kuntī
The Science of Self-Realization
The Path of Perfection
Kṛṣṇa Consciousness: The Topmost Yoga System
Perfect Questions, Perfect Answers
Transcendental Teachings of Prahlāda Mahārāja
Kṛṣṇa, the Reservoir of Pleasure
The Journey of Self-Discovery
Life Comes From Life
The Perfection of Yoga
Beyond Birth and Death
On the Way to Kṛṣṇa
Rāja-vidyā: The King of Knowledge
Elevation to Kṛṣṇa Consciousness
Kṛṣṇa Consciousness: The Matchless Gift
A Second Chance
Message of Godhead
Žurnalas „Back to Godhead“ *(pradininkas)*

ŚRĪMAD BHĀGAVATAM

trečioji giesmė

„Status quo“

(1–16 skyriai)

Originalūs sanskrito tekstai,
lotyniška transliteracija, pažodinys,
posmų vertimai ir išsamūs komentarai

Į anglų kalbą vertė ir komentavo

Jo Dieviškoji Kilnybė
A. C. Bhaktivedanta Svamis Prabhupāda
Tarptautinės Krišnos sąmonės bendrijos Įkūrėjas-ācārya

THE BHAKTIVEDANTA BOOK TRUST

Śrīmad-Bhāgavatam, Third Canto, Part One (Lithuanian)

Skaitytojus, susidomėjusius knyga, Tarptautinė Krišnos sąmonės bendrija kviečia rašyti arba apsilankyti centruose:

ISKCON
Raugyklos g. 23-1, 01140, Vilnius
tel. +370-5-2135218
www.gauranga.lt

ISKCON
Savanorių pr. 37, 44255, Kaunas
tel. +370-37-222574
krsna.info@gmail.com
www.nitaigauracandra.lt

Kauno Vedų kultūros centras
Panerių g. 187, 48437, Kaunas
tel. +370-37-360710
info@veducentras.lt
www.veducentras.lt

Knygas anglų kalba galima užsisakyti adresu:
Bhaktivedanta Library Services
Petite Somme 2, 6940 Durbuy, Belgium
www.blservices.com

Copyright © 2011 The Bhaktivedanta Book Trust International, Inc.

www.krishna.com
www.bbt.info

ISBN 978-91-7149-563-1

Turinys

Pratarmė *xiii*
Leidėjų žodis *xvii*

PIRMAS SKYRIUS
Viduros klausimai **1**

Vidura klausinėja Maitreyą Ṛṣį 1
Dhṛtarāṣṭra padega Pāṇḍavų namą 5
Yudhiṣṭhira pralošia žaidimą kauliukais 6
Politiniai Viduros patarimai 8
Duryodhana užgaulioja Vidurą 11
Vidura keliauja po šventas vietas 17
Yādavai žūna veikiami nepasotinamos aistros 19
Vidura susitinka Uddhavą 22
Viduros klausimai Uddhavai 24
Akrūra voliojasi ant Viešpaties Kṛṣṇos pėdsakais nužymėto kelio 29
Arjuna patenkina Viešpatį Śivą 33
Vidura gailisi Dhṛtarāṣṭros 36
Kodėl Kṛṣṇa neskubėjo sunaikinti Kauravų 38
Kṛṣṇa nužengia kad pasirūpintų Yādavų gerove 41

ANTRAS SKYRIUS
Atsiminimai apie Viešpatį Kṛṣṇą **45**

Uddhava vaikystėje 46
Ekstatiniai Uddhavos pokyčiai 48
Šio pasaulio saulė pasislėpė už horizonto 51
Yādavai nesuvokė, kad Kṛṣṇa yra Aukščiausiasis Viešpats 52
Kṛṣṇos kūnas yra visų papuošalų puošmena 57
Skausmas surakino gopių širdis kai Kṛṣṇa jas paliko 60
Kṛṣṇos elgesys skaudina Vidurą 63
Śiśupāla įsilieja į Kṛṣṇos kūną 66
Pūtanā tampa Kṛṣṇos motina 71
Kṛṣṇa pernešamas į Nandos Mahārājos namus 74

Mažasis Kṛṣṇa panašus į liūtuką 77
Didieji burtininkai žūna nuo Kṛṣṇos rankos 79
Kṛṣṇa mėgaujasi rāsos šokiu 82

TREČIAS SKYRIUS
Viešpaties dieviški žaidimai išvykus iš Vṛndāvanos **83**
Kṛṣṇa ir Balarāma nužudo Kaṁsą 83
Kṛṣṇa pagrobia Rukmiṇī 85
Kṛṣṇa veda įkalintas karalaites 89
Kṛṣṇa apreiškia pasauliui Savo bhaktų galią 91
Žemės pečius užgulusi našta palengvėja 93
Yādavų kivirčas 95
Yudhiṣṭhira atlieka žirgo aukojimus 97
Kṛṣṇa patiria malonumą iš santuokinės meilės ryšių 100
Yādavai lankosi šventose vietose 104

KETVIRTAS SKYRIUS
Vidura susitinka su Maitreya **109**
Yādavai iššudo vienas kitą Kṛṣṇos valia 110
Kṛṣṇos akys rausvos kaip ryto aušra 113
Kṛṣṇa dovanoja Uddhavai aukščiausiąją malonę 118
Kṛṣṇa gimsta, nors yra negimstantis 121
Tyraširdžiai bhaktai nepatiria materialaus pasaulio kančių 124
Nara-Nārāyaṇa vis dar tebegyvena Himalajuose 128
Bhaktai yra visuomenės tarnai 130
Uddhava sielojasi dėl Kṛṣṇos pasitraukimo 133
Kṛṣṇa pasitraukia iš šio pasaulio mirtingųjų akiračio 137
Uddhava atkeliauja į Badarikāśramą 139
Pavyduoliai negali pažinti Kṛṣṇos 141

PENKTAS SKYRIUS
Viduros pokalbis su Maitreya **145**
Vidura atranda pasitenkinimą transcendencijoje 145

Didžiadvasiai, pasiaukoję žmonių labui 148
Viešpats yra nepriklausomas ir neturi troškimų 151
Civilizuotas žmogus yra gimęs dusyk 152
Pasakojimų apie Kṛṣṇą nektaras 156
Pasakojimai apie Kṛṣṇą yra vienintelis išganymas 158
Materialistų gailisi net ir tie, kurie patys verti pasigailėjimo 162
Absoliutų gėrį teikianti tarnystė 165
Vidura kitados buvo Yamarāja 167
Viešpaties gailestingumas Jo snaudžiančiai energijai 171
Būsimųjų esybių lopšys 175
Klaidinga savimonė ugdo bedievystę 177
Fizines stichijas valdantys pusdieviai 182
Kṛṣṇos lotosinių pėdų šešėlis 184
Brahmā, Viṣṇu ir Maheśvara 189
Visų malonumų karalystė 193
Nuodėmė įvairių valgių pavidalu 196
Kosminio pasaulio dėsnių grandinės 199

ŠEŠTAS SKYRIUS
Visatos pavidalo kūrimas **203**
Aukščiausiasis Viešpats įeina į dvidešimt tris materijos pradus 204
Milžiniškojo Viešpaties visatos pavidalo atsiradimas 206
Kūrinijos visuma glūdi Viṣṇu 210
Pusdieviai kuria kosminį pasaulį 212
Pasirodo visatos pavidalo burna 214
Pasirodo jo akys 216
Pasirodo jo ausys 217
Susidaro jo oda 217
Pasirodo jo rankos ir kojos 219
Apsireiškia jo širdis 220
Susikuria jo klaidinga savimonė 220
Iš visatos pavidalo pasirodo planetos 222
Vedų išminties apraiška 224
Iš Viṣṇu kojų atsiranda tarnystė 228

Visuomenės luomų sukūrimas 229
Kṛṣṇos šlovinimas tauriu žodžiu 232
Gluminanti Kṛṣṇos galybė 235
Tie kas pagarbiai lenkiasi Kṛṣṇai, yra sveiko proto 236

SEPTINTAS SKYRIUS
Kiti Viduros klausimai **239**
Kṛṣṇa – visų energijų valdovas 240
Siela grynuoju pavidalu yra tyra sąmonė 243
Maitreyą sujaudina Viduros smalsumas 245
Nepaklusnios sielos neteisingai suvokia savo esmę 248
Kaip nutraukti nesibaigiančias kančias 254
Kvailiai nerūpestingai leidžia dienas nejausdami kančių 256
Viduros klausimai 260
Užkietėjusių bedievių pasaulėžiūros prieštaravimai 265
Dvasinis mokytojas yra gailestingas tiems, kuriems reikia pagalbos 268
Nuodėme nesusitepę Viešpaties bhaktai 271
Maitreya Ṛṣis pelnė nemirtingumą 273

AŠTUNTAS SKYRIUS
Brahmos gimimas iš Garbhodakaśāyī Viṣṇu **275**
Knyga „Bhāgavatam ir bhaktas *bhāgavata* 276
Didieji išminčiai keliauja Ganga 279
Atlaidumas yra būdingas brahmanams 282
Subtilioji kūrimo forma 286
Viešpats Brahmā gimsta lotose 287
Amžinybės ratas esantis Viṣṇu rankose 290
Brahmā patiria tiesą 292
Viešpats parodo Savo lotosines pėdas 295
Viṣṇu – pats save maitinantis medis 298
Brahmai kyla noras kurti 301

DEVINTAS SKYRIUS
Brahmā prašo Viešpatį kūrėjo galių **303**
Brahmā gimė lotose 305
Tie, kas Viešpaties asmenišką pavidalą laiko nieku 307
Sąlygotų sielų kančios 312
Bhaktai regi ausimis 317
Religinis veiksmas visada būna naudingas 321
Kosminės apraiškos medis 324
Brahmā prašo, kad Viešpats jį apsaugotų 333
Viešpats moko bhaktą iš vidaus 340
Transcendentinis regėjimas padeda atsikratyti iliuzijos 341
Viešpats patenkintas Brahmos malda 347
Gyvai būtybei nėra nieko brangesnio už Aukščiausiąjį Viešpatį 349

DEŠIMTAS SKYRIUS
Kūrimo etapai **353**
Brahmā tramdo kūną 355
Keturiolikos planetų sistemų sukūrimas 358
Nekintamas ir begalinis amžinasis laikas 360
Devyni kūrimo etapai 362
Žmonių sukūrimas 369
Pusdievių sukūrimas 371

VIENUOLIKTAS SKYRIUS
Laiko skaičiavimas: nuo atominio iki didžiojo **373**
Atomas yra mažiausioji dalelytė 373
Grubiojo laiko matavimo vienetas 376
Žmonių gyvenimo trukmė 379
Saulė įkvėpia gyvybės jėgų viskam, kas gyva 382
Keturių kosminių epochų trukmė 384
Manu gyvenimo trukmė 387
Brahmos naktis 390
Materialaus pasaulio skersmuo 397

DVYLIKTAS SKYRIUS

Kumārų ir kitų gyvų būtybių sukūrimas **401**

Sukuriamos įvairios neišmanymo formos 402
Sukuriami keturi Kumārai 404
Apsireiškia Rudra 406
Rudros sūnūs ir vaikaičiai 411
Nārada gimsta iš Brahmos intelekto 415
Brahmā pajunta potraukį savo dukrai 419
Brahmā palieka kūną 422
Keturių Vedų apraiška 426
Brahmā sukuria *varṇāśrama-dharmą* 430
Savo asmenyje Brahmā įkūnija Absoliučią Tiesą 433
Svāyambhuvos Manu sukūrimas 435

TRYLIKTAS SKYRIUS

Viešpaties Varāhos nužengimas **439**

Klausymasis iš tyraširdžio bhakto lūpų 441
Brahmā patenkintas Manu 445
Pasiaukojimo tarnystė atitinka gyvos būtybės interesus 449
Mažytis šerniukas apsireiškia iš Brahmos šnervės 452
Griausmingas Viešpaties Šerno balsas 454
Viešpats Šernas iškelia Žemę 460
Išminčių maldos Viešpačiui Šernui 463
Viešpatį įpareigoti tegali tik aukos aktas 467
Žemė tampa Viešpaties žmona 470
Istorijos apie Viešpatį Šerną 475

KETURIOLIKTAS SKYRIUS

Diti pastoja nepalankiu metu **479**

Du skirtingi Viešpaties įsikūnijimai šerno pavidalu 480
Diti apima aistra 484
Kaśyapa veda trylika Dakṣos dukterų 487
Žmonos prieglobstis 491
Viešpats Śiva, šmėklų valdovas 494
Kaśayapa priverstas atlikti uždraustą poelgį 501

Śivai lenkiasi visos moterys 505
Sūnūs, kurie gims iš netikusių Diti įsčių 507
Prahlāda taps Diti vaikaičiu 511
Diti nudžiunga 516

PENKIOLIKTAS SKYRIUS
Dievo karalystės aprašymas **517**
Diti nėštumo įtaka 518
Gyvos esybės susaistytos Vedų priesakų 522
Vaikuṇṭhos planetose gyvena Viešpats ir Viešpaties bhaktai 526
Vaikuṇṭhos gyventojai 532
Žmogaus gyvybės formos išskirtinumas 536
Keturi Kumārai pasiekia Vaikuṇṭhą 540
Durininkai pastoja Kumārams kelią 545
Vaikuṇṭhos pasaulyje viešpatauja visiška darna 549
Brahmano prakeikimo neįmanoma neutralizuoti 552
Viešpats – neišsemiamas palaimos šaltinis 556
Kumārai užuodžia tulasī lapelių aromatą 561
Kumārų maldos 567

ŠEŠIOLIKTAS SKYRIUS
Išminčiai prakeikia du Vaikuṇṭhos durininkus, Jayą ir Vijayą **577**
Viešpats visada jaučia prielankumą brahmanams 579
Brahmanai visada pasitenkina Viešpaties *prasādu* 583
Viešpaties įstabūs ir šviesūs žodžiai 589
Išminčių maldos 591
Lakṣmī ištikimai laukia Viešpaties 594
Kṛṣṇos nuolankumas suteikia Jam transcendentinį džiaugsmą 599
Išminčiai palieka transcendentinę karalystę 604
Vaikuṇṭhos durininkai 608

Priedai
Apie autorių 615
Cituoti šaltiniai 617

Žodynėlis 619
Kaip tarti sanskritą 623
Sanskrito posmų rodyklė 627
Cituotų posmų rodyklė 641
Abėcėlinė-dalykinė rodyklė 645

Pratarmė

Žmogus turėtų žinoti, ko labiausiai stinga šiuolaikinei visuomenei. Ko gi jai stinga? Praėjo tie laikai, kai geografinės sienos griežtai skirstė žmoniją į pavienes šalis ir bendruomenes. Žmonių visuomenė dabar ne taip užsisklendusi, kaip viduramžiais, pasaulyje ryškėja tendencija jungtis į bendrą valstybę, vieningą visuomenę. Pasak „Śrīmad-Bhāgavatam“, tokie dvasinio komunizmo idealai didesniu ar mažesniu mastu grindžiami visos žmonių bendruomenės, teisingiau sakant, visos gyvų būtybių energijos vienovės idėja. Didieji mąstytojai regi būtinybę visuotinai įsigalėti šiai ideologijai. „Śrīmad-Bhāgavatam“ idėjos puikiausiai gali patenkinti žmonijos poreikį vienytis. Ji prasideda Vedāntos filosofijos aforizmu *janmādy asya yataḥ,* keliančiu vienovės idealą.

Mūsų laikais žmonija vaduojasi iš užmaršties tamsumų. Visame pasaulyje sparčiai žengiama į priekį, kuriama vis daugiau materialių patogumų, plėtojami švietimas ir ekonomika. Tačiau visuomenės organizme tebėra nepašalinta pūliuojanti rakštis, todėl dėl menkiausios dingsties kyla vis nauji aštrūs konfliktai. Būtina surasti kelią į taiką, draugystę ir klestėjimą, kurių siektų bendro tikslo vienijama žmonija. „Śrīmad-Bhāgavatam“ pajėgi įgyvendinti šį uždavinį, nes ji formuoja kultūrą, kurios tikslas – visos žmonijos dvasinis atgimimas.

Norint pakeisti demonišką visuomenės veidą, „Śrīmad-Bhāgavatam“ studijas būtina įtraukti į mokyklų ir universitetų mokymo programas, kaip tai, remdamasis savo patirtimi, rekomendavo didis bhaktas* Prahlāda Mahārāja:

> *kaumāra ācaret prājño dharmān bhāgavatān iha*
> *durlabhaṁ mānuṣaṁ janma tad apy adhruvam artha-dam*
> (SB 7.6.1)

Žmonių visuomenės susipriešinimą sąlygoja tvirtų principų stoka bedieviškoje civilizacijoje. Tačiau Visagalis Dievas egzistuoja. Iš Jo viskas kyla, į Jį viskas remiasi ir Jame randa atilsį. Materialistinis mokslas dėjo nepa-

* *bhaktas* – Viešpačiui atsidavęs Jo pasekėjas.

kankamai pastangų, kad aptiktų pirminį kūrinijos šaltinį, tačiau toks esaties šaltinis neabejotinai egzistuoja. „Śrīmad-Bhāgavatam“, arba puikioji „Bhāgavatam“, labai argumentuotai, autoritetingai nušviečia šį klausimą.

„Śrīmad-Bhāgavatam“ – tai transcendentinio mokslo veikalas, leidžiantis pažinti ne tiktai pirminį visa ko šaltinį, bet ir suvokti, kas mus su juo sieja. Jis teigia, kad mūsų priedermė yra tobulinti žmonių visuomenę remiantis tobulomis žiniomis. Šis įspūdingas veikalas parašytas sanskrito kalba, tačiau dabar skaitytojas gali susipažinti su išsamiu jo vertimu į anglų kalbą. Tereikia atidžiai jį perskaityti, ir tobulai suvoksime Dievą, pažinsime tiek daug, kad pajėgsime atremti visų ateistų puolimus. Bet svarbiausia tai, kad perskaitę šį veikalą Dievo realumu nesunkiai įtikinsime ir šalia mūsų esančius žmones.

„Śrīmad-Bhāgavatam“ prasideda nuo apibūdinimo, kas yra pirminė priežastis. Tai yra autoritetingas „Vedānta-sūtros“ komentaras, kurį parašė tas pats autorius – Śrīla Vyāsadeva. Pirmose devyniose giesmėse jis padeda skaitytojui nuosekliai suvokti Dievą ir galų gale pasiekti aukščiausiąją Jo pažinimo pakopą. Vienintelis reikalavimas studijuojant šią didžią transcendentinės išminties knygą – skaityti ją nuosekliai, puslapis po puslapio, nesistengiant paskubomis ją perbėgti, kaip tai daroma skaitant įprastas knygas. Reikia atidžiai, vieną po kito studijuoti visus jos skyrius. Kiekviename skyriuje pateikiami originalūs sanskrito tekstai, jų lotyniška transliteracija, pažodinis vertimas, kiekvieno posmo vertimas ir komentarai. Taigi sudarant knygą pasirūpinta, kad baigęs skaityti pirmąsias devynias jos giesmes skaitytojas taptų Dievą pažinusia siela.

Dešimtoji giesmė skiriasi nuo pirmųjų devynių tuo, kad joje tiesiogiai aprašyti Dievo Asmens Śrī Kṛṣṇos transcendentiniai darbai. Tiems, kurie nesusipažino su pirmosiomis devyniomis giesmėmis, gilesnioji dešimtosios giesmės prasmė bus nesuprantama. Visą knygą sudaro dvylika giesmių, ir geriausia skaityti ją iš eilės, nedidelėmis dalimis.

Turiu pripažinti, kad verčiant „Śrīmad-Bhāgavatam“ galbūt ne viskas pavyko, ir vis dėlto tikiuosi, kad nepaisydami kai kurių trūkumų mąstantys žmonės ir visuomenės vadovai gerai įvertins šio veikalo pasirodymą. Tokios vilties įkvepia šie „Śrīmad-Bhāgavatam“ (1.5.11) žodžiai:

tad-vāg-visargo janatāgha-viplavo
yasmin prati-ślokam abaddhavaty api
nāmāny anantasya yaśo 'ṅkitāni yac
chṛṇvanti gāyanti gṛṇanti sādhavaḥ

„Visai kas kita kūriniai, kurių puslapiuose gausu pasakojimų, aukštinančių transcendentinius neribotojo Aukščiausiojo Viešpaties vardus, šlovę,

pavidalus ir žaidimus. Transcendentiniai jų žodžiai skirti sukelti perversmą paklydusios ir dorą praradusios civilizacijos gyvenime. Tokių transcendentinių kūrinių, tegu jie būtų ir netobulos formos, klausosi, juos gieda ir pripažįsta nepriekaištingai tyri ir dori žmonės.“

Oṁ tat sat

A. C. Bhaktivedānta Svamis

Leidėjų žodis

„Bhāgavata Purāṇa“ skaisti tartum saulė. Ji nušvito virš horizonto tuojau po to, kai Viešpats Kṛṣṇa, o paskui Jį religija, išmintis ir kita, pasitraukė į Savo buveinę. Ir tie, kurių akis aptemdė tirštos neišmanymo miglos, tvyrančios šiame Kali amžiuje, iš šios Purāṇos pasisems šviesos“ („Śrīmad-Bhāgavatam“ 1.3.43).

Amžinoji Indijos išmintis, sudėta į senuosius sanskrito tekstus Vedas, aprėpia visas žmogaus pažinimo sritis. Nuo amžių Vedos buvo perduodamos iš lūpų į lūpas, ir tik prieš penkis tūkstančius metų jas užrašė Śrīla Vyāsadeva, literatūrinis Dievo įsikūnijimas. Sudaręs Vedas, Vyāsadeva jų esmę išdėstė aforizmais, kurie pagarsėjo „Vedānta-sūtrų“ vardu. „Śrīmad-Bhāgavatam“ (arba „Bhāgavata Purāṇa“) – tai „Vedānta-sūtrų“ komentaras, kurį parašė Vyāsadeva. Šią knygą jis sudarė savo dvasinio mokytojo Nārados Munio nurodymu, jau pasiekęs dvasios brandą. „Śrīmad-Bhāgavatam“, kuri dar vadinama „prinokusiu Vedų raštų medžio vaisiumi“, yra išsamus, autoritetingas, geriausiai Vedų išmintį perteikiantis veikalas.

Sudaręs „Bhāgavatam“, Vyāsa perteikė šio kūrinio santrauką sūnui, išminčiui Śukadevai Gosvāmiui. Śukadeva Gosvāmis savo ruožtu persakė visą „Bhāgavatam“ Mahārājai Parīkṣitui. Tai įvyko šventųjų išminčių susirinkime Gangos pakrantėje, prie Hastināpuros miesto (dabartinis Delis). Mahārāja Parīkṣitas buvo pasaulio imperatorius ir didis *rājarṣis* (šventasis karalius). Prieš savaitę įspėtas apie savo mirtį, jis paliko karalystę ir pasitraukė prie Gangos, kur paskutinėmis gyvenimo dienomis pasninkavo ir patyrė dvasios prašviesėjimą. „Bhāgavatam“ pradžioje imperatorius Parīkṣitas kreipiasi į Śukadevą Gosvāmį, pateikdamas jam labai prasmingą klausimą: „Tu esi didžių šventųjų ir bhaktų dvasinis mokytojas. Aš nuolankiai prašau tavęs nurodyti, kokiu keliu turi eiti tobulumo siekiantis žmogus, ypač tas, kuris stovi ant mirties slenksčio. Ką jis turi girdėti, ką kalbėti, ką atminti ir garbinti, ir ko jam nederėtų daryti? Paaiškink man visa tai.“

Ištisas septynias dienas, iki pat Mahārājos Parīkṣito mirties, išminčiai įdėmiai klausėsi Śukadevos Gosvāmio atsakymų į šiuos ir kitus valdovo klausimus. Karalius Parīkṣitas domėjosi viskuo – nuo asmenybės prigimties iki

visatos kilmės dalykų. Išminčius Sūta Gosvāmis taip pat dalyvavo susirinkime, kur pirmą kartą Śukadeva Gosvāmis persakė „Śrīmad-Bhāgavatam“, ir vėliau pakartojo jos posmus Naimiṣāraṇyos miško išminčiams. Išminčiai, rūpindamiesi žmonijos dvasine gerove, susirinko į Naimiṣāraṇyą atlikti ilgalaikių aukojimų, kad nuslopintų naikinamą prasidedančio Kali amžiaus poveikį. Išminčių prašomas išdėstyti Vedų išminties esmę, Sūta Gosvāmis iš atminties pakartojo visus aštuoniolika tūkstančių „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmų, kuriuos Mahārāja Parīkṣitas išklausė iš Śukadevos Gosvāmio lūpų.

Skaitytojas susipažįsta su Mahārājos Parīkṣito klausimais ir Śukadevos Gosvāmio atsakymais, kuriuos persako Sūta Gosvāmis. Sūta Gosvāmis kartais ir pats tiesiogiai atsako į Naimiṣāraṇyos išminčių vardu kalbančio Śaunakos Ṛṣio klausimus. Taigi skaitytojas tolygiai girdi du dialogus: Mahārājos Parīkṣito bei Śukadevos Gosvāmio pokalbį Gangos pakrantėje ir Sūtos Gosvāmio bei išminčių atstovo Śaunakos Ṛṣio pokalbį Naimiṣāraṇyos miške. Be to, į savo pamokymus karaliui Parīkṣitui Śukadeva Gosvāmis neretai įterpia istorinių epizodų bei ilgų ištraukų iš filosofinių pokalbių tarp tokių didžių sielų, kaip Nārada Munis ir Vasudeva. Žinodamas „Bhāgavatam“ priešistorę, skaitytojas nesunkiai susigaudys iš įvairių šaltinių paimtų dialogų ir įvykių pynėje. Tekste svarbiausia ne chronologinė tvarka, o filosofinė išmintis, todėl pakanka tik atidžiai skaityti, kad suprasti svarbiausias „Śrīmad-Bhāgavatam“ mintis.

Šio leidinio vertėjai lygina „Bhāgavatam“ su ledinuku, kurio kiekvienas krislelis vienodai gardus, taigi saldų „Bhāgavatam“ nektarą galima patirti skaitant bet kurį šio kūrinio tomą. Tačiau rimtam skaitytojui, jau patyrusiam „Bhāgavatam“ skonį, rekomenduojame grįžti prie pirmosios giesmės ir perskaityti knygą nuosekliai, giesmė po giesmės.

Pastarasis „Bhāgavatam“ vertimas – tai pirmasis pilnas šios vertingos knygos leidimas lietuvių kalba, jis pateiktas su išsamiais komentarais ir yra prieinamas plačiajai visuomenei. Pirmosios devynios giesmės ir dalis dešimtosios yra Jo Dieviškosios Kilnybės A.C. Bhaktivedantos Svamio Prabhupādos įtempto darbo ir didelio atsidavimo rezultatas. Knygos autorius – Tarptautinės Krišnos sąmonės bendrijos įkūrėjas-ācārya, vienas žymiausių Indijos filosofinės ir religinės minties skelbėjų ir propaguotojų. Puikiai mokėdamas sanskritą ir išmanydamas Vedų kultūrą bei idėjas, taip pat įvertindamas šiuolaikines visuomenės tradicijas, jis pateikė Vakarų skaitytojui nepakartojamą šio ryškaus Indijos klasikos kūrinio vertimą. Śrīlai Prabhupādai pasitraukus iš šio pasaulio 1977 metais, jo monumentalų darbą pratęsė mokiniai – Hṛdayananda dāsa Gosvāmis ir Gopīparāṇadhana dāsa. Jie pabaigė versti likusias „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmes ir parengė jų komentarus.

Veikalas bus įdomus skaitytojams daugeliu atžvilgių. Tiems, kuriuos domina senosios Indijos civilizacijos ištakos, jis gali būti neišsenkantis informacijos šaltinis visais aspektais. Lyginamosios filosofijos ir religijos specialistams „Bhāgavatam“ leis geriau suvokti Indijos dvasinio paveldo esmę. Sociologai ir antropologai šiame kūrinyje atras praktinių pavyzdžių iš taikingos, moksliškai sutvarkytos Vedų civilizacijos, susipažins su visuomene, kurios institucijų vienybės pagrindą sudarė gerai išugdyta dvasinė pasaulėjauta. Literatūros tyrinėtojai skaitys jį kaip didį poezijos šedevrą. Studijuojantiems psichologiją ši knyga atskleis svarbius sąmonės prigimties bei žmogaus elgsenos aspektus, suteiks platesnių galimybių filosofinei asmenybės analizei. Ir pagaliau dvasinės tiesos ieškotojams „Bhāgavatam“ bus nesudėtingas ir parankus vadovas siekiant aukščiausio savo asmenybės ir Absoliučios Tiesos išmanymo. Mes tikimės, kad šis „Bhaktivedanta Book Trust“ leidyklos parengtas daugiatomis veikalas ilgam užims svarbią vietą intelektualiniame, kultūriniame ir dvasiniame mūsų amžininko gyvenime.

Leidėjai

PIRMAS SKYRIUS

Viduros klausimai

1 TEKSTAS

श्रीशुक उवाच
एवमेतत्पुरा पृष्टो मैत्रेयो भगवान् किल ।
क्षत्त्रा वनं प्रविष्टेन त्यक्त्वा स्वगृहमृद्धिमत् ॥ १॥

śrī-śuka uvāca
evam etat purā pṛṣṭo maitreyo bhagavān kila
kṣattrā vanaṁ praviṣṭena tyaktvā sva-gṛham ṛddhimat

śrī-śukaḥ uvāca – Śrī Śukadeva Gosvāmis tarė; *evam* – taip; *etat* – to; *purā* – anksčiau; *pṛṣṭaḥ* – paklaustas; *maitreyaḥ* – didis išminčius Maitreya; *bhagavān* – Jo Kilnybė; *kila* – tikrai; *kṣattrā* – Viduros; *vanam* – miškan; *praviṣṭena* – įžengęs; *tyaktvā* – atsižadėjęs; *sva-gṛham* – savo namų; *ṛddhimat* – klestinčių.

Śukadeva Gosvāmis tarė: Atsižadėjęs klestinčių namų, valdovas Vidura, didis Viešpaties bhaktas, nusišalino į mišką ir čia kreipėsi į Jo Kilnybę Maitreyą Ṛṣį.

2 TEKSTAS

यद्वा अयं मन्त्रकृद्वो भगवानखिलेश्वरः ।
पौरवेन्द्रगृहं हित्वा प्रविवेशात्मसात्कृतम् ॥ २॥

yad vā ayaṁ mantra-kṛd vo bhagavān akhileśvaraḥ
pauravendra-gṛhaṁ hitvā praviveśātmasāt kṛtam

yat – namai; *vai* – ką dar pridurti; *ayam* – Śrī Kṛṣṇa; *mantra-kṛt* – ministras; *vaḥ* – žmonių; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *akhila-īśvaraḥ* – visaties Viešpats;

pauravendra – Duryodhanos; *gṛham* – namus; *hitvā* – palikęs; *praviveśa* – užėjo; *ātmasāt* – sulig paties; *kṛtam* – pripažintus.

Ką dar galiu pridurti apie Pāṇḍavų namus? Pats Śrī Kṛṣṇa, visaties Valdovas, buvo jūsų patarėjas. Jis užsukdavo ten, kaip į Savo namus, bet Duryodhanos namus apeidavo iš tolo.

Komentaras: Pagal Gauḍīyos *vaiṣṇavų acintya-bhedābheda-tattvos* filosofinę doktriną, viskas, kas džiugina Aukščiausiojo Viešpaties Śrī Kṛṣṇos jausmus, yra tapatu Śrī Kṛṣṇai. Taip Śrī Vṛndāvana-dhāma tapati Śrī Kṛṣṇai (*tad-dhāma vṛndāvanam*), nes Vṛndāvanoje Viešpats išgyvena Savo vidinės galios spinduliuojamą transcendentinę palaimą. Svečiuodamasis Pāṇḍavų namuose, Viešpats, kaip ir Vṛndāvanoje, patirdavo transcendentinę palaimą. Pāṇḍavų namai, kaip teigia posmas, Viešpačiui buvo neatskiriama Jo Paties dalis. Iš esmės kalbant, jie niekuo nenusileido Vṛndāvanai, taigi Vidurai lyg ir nebuvo jokio pagrindo palikti transcendentinės palaimos nutviekstus namus. Vadinasi, Viduros pasitraukimo iš namų priežastis buvo ne šeimyniniai nesutarimai, o noras susitikti su Ṛṣiu Maitreya ir pakalbėti apie transcendentinius dalykus. Dievoti žmonės, kaip Vidura, žemiškų negandų neima giliai į širdį. Dažnai jos tampa akstinu tobulėti, todėl šeimoje iškilę nesutarimai Vidurai tebuvo dingstis susitikti su Maitreya Ṛṣiu.

3 TEKSTAS

राजोवाच
कुत्र क्षत्तुर्भगवता मैत्रेयेणास सङ्गमः ।
कदा वा सहसंवाद एतद्वर्णय नः प्रभो ॥ ३ ॥

rājovāca
kutra kṣattur bhagavatā maitreyeṇāsa saṅgamaḥ
kadā vā saha-saṁvāda etad varṇaya naḥ prabho

rājā uvāca – karalius tarė; *kutra* – kur; *kṣattuḥ* – su Vidura; *bhagavatā* – ir su Jo Kilnybe; *maitreyeṇa* – Maitreya; *āsa* – įvyko; *saṅgamaḥ* – susitikimas; *kadā* – kada; *vā* – taip pat; *saha* – kartu; *saṁvādaḥ* – pokalbis; *etat* – šis; *varṇaya* – apibūdink; *naḥ* – man; *prabho* – o mano valdove.

Karalius paklausė Śukadevos Gosvamio: Kur ir kaip susitiko šventasis Vidura ir Jo Kilnybė Maitreya Munis? Apie ką jie kalbėjosi? Papasakok, garbusis, mums apie tai.

Komentaras: Lygiai kaip Sūta Gosvamis atsakinėja į Šaunakos Ṛṣio užduotus klausimus, Śrīla Śukadeva Gosvāmis atsakinėja į karaliaus Parīkṣito klausimus. Karalius nekantravo išgirsti, apie ką kalbėjosi šitos didžios sielos.

4 TEKSTAS

न ह्यल्पार्थोदयस्तस्य विदुरस्यामलात्मनः ।
तस्मिन् वरीयसि प्रश्नः साधुवादोपबृंहितः ॥ ४ ॥

na hy alpārthodayas tasya vidurasyāmalātmanaḥ
tasmin varīyasi praśnaḥ sādhu-vādopabṛṁhitaḥ

na – niekada; *hi* – tikrai; *alpa-artha* – menkas (nereikšmingas) tikslas; *udayaḥ* – keltas; *tasya* – jo; *vidurasya* – Viduros; *amala-ātmanaḥ* – šventojo; *tasmin* – tame; *varīyasi* – labai prasmingame; *praśnaḥ* – klausime; *sādhu-vāda* – šventųjų ir išminčių patvirtintų dalykų; *upabṛṁhitaḥ* – kupinas.

Šventasis Vidura buvo didi siela, besąlygiškai atsidavęs Viešpaties bhaktas, ir jo klausimai Jo Kilnybei Ṛṣiui Maitreyai, be jokių abejonių, yra giliai prasmingi, aukšto dvasinio lygio, verti visokeriopo išminčių pritarimo.

Komentaras: Skirtingų kategorijų žmonių klausimai yra skirtingos vertės. Vargiai tikėtina, kad komersanto, pasinėrusio į verslo reikalus, klausimai turės kokios nors dvasinės vertės. Apie klausimų ir atsakymų turinį galima spręsti pagal tai, kokie žmonės dalyvauja pokalbyje. „Bhagavad-gītā“ – tai Viešpaties Śrī Kṛṣṇos ir Arjunos, Aukščiausiojo Viešpaties ir iškilaus Jo bhakto, dialogas. Viename tekstų Viešpats pavadina Arjuną Savo bhaktu ir draugu (BG 4.3), todėl įžvalgesniam žmogui nesunku nuspėti, kad jų pokalbis suksis apie *bhakti-yogą*. Iš esmės, *bhakti-yoga* yra „Bhagavad-gītos“ ašis. *Karma* ir *karma-yoga* nėra viena ir tas pats. *Karma* yra reglamentuota veikla, kurios vaisiai tenka jos vykdytojui, o *karma-yoga* – dvasinė praktika, skirta Viešpačiui patenkinti; *karma-yoga* pagrįsta *bhakti*, siekimu suteikti džiaugsmą Viešpačiui, o *karmos* pagrindas yra paties ją vykdančiojo jutiminis pasitenkinimas. Norinčiam patirti slaptingąsias dvasinio pažinimo tiesas, pasak „Śrīmad-Bhāgavatam“, rekomenduotina kreiptis į *bona fide* dvasinį mokytoją. Tačiau paprastam žmogui, kurio nedomina dvasinės vertybės ir kurisnori turėti *guru* dėl mados, to daryti nėra prasmės.

Mahārāja Parīkṣitas buvo rimtas mokinys, troškęs perprasti mokslą apie

Dievą, o Śukadeva Gosvāmis – *bona fide* dvasinis mokytojas, gerai išmanęs transcendentinį mokslą. Jiems abiems buvo žinoma, kad Viduros ir Ṛṣio Maitreyos pokalbyje nagrinėjami iškiliausi klausimai, todėl Mahārāja Parīkṣitas troško sužinoti ką jie kalbėjo iš *bona fide* dvasinio mokytojo lūpų.

5 TEKSTAS

सूत उवाच
स एवमृषिवर्योऽयं पृष्टो राज्ञा परीक्षिता ।
प्रत्याह तं सुबहुवित्प्रीतात्मा श्रूयतामिति ॥ ५ ॥

sūta uvāca
sa evam ṛṣi-varyo 'yaṁ pṛṣṭo rājñā parīkṣitā
praty āha taṁ subahu-vit prītātmā śrūyatām iti

sūtaḥ uvāca – Śrī Sūta Gosvāmis tarė; *saḥ* – jis; *evam* – taip; *ṛṣi-varyaḥ* – didis *ṛṣis*; *ayam* – Śukadeva Gosvāmis; *pṛṣṭaḥ* – paklaustas; *rājñā* – karaliaus; *parīkṣitā* – Mahārājos Parīkṣito; *prati* – nurodo kryptį; *āha* – atsakė; *tam* – valdovui; *su-bahu-vit* – labai prityręs; *prīta-ātmā* – visiškai patenkintas; *śrūyatām* – prašau klausykis manęs; *iti* – taip.

Śrī Sūta Gosvāmis tarė: Plačiu išmanymu garsėjančiam didžiam išminčiui Śukadevai Gosvāmiui patiko karaliaus klausimai ir jis tarė valdovui: „Įdėmiai klausyk, ką tau kalbėsiu.“

6 TEKSTAS

श्रीशुक उवाच
यदा तु राजा स्वसुतानसाधून्
पुष्णन्न धर्मेण विनष्टदृष्टिः ।
भ्रातुर्यविष्ठस्य सुतान् विबन्धून्
प्रवेश्य लाक्षाभवने ददाह ॥ ६ ॥

śrī-śuka uvāca
yadā tu rājā sva-sutān asādhūn
puṣṇan na dharmeṇa vinaṣṭa-dṛṣṭiḥ

bhrātur yaviṣṭhasya sutān vibandhūn
praveśya lākṣā-bhavane dadāha

śrī-śukaḥ uvāca – Śrī Śukadeva Gosvāmis tarė; *yadā* – kada; *tu* – tačiau; *rājā* – karalius Dhṛtarāṣṭra; *sva-sutān* – savo paties sūnus; *asādhūn* – nesąžiningus; *puṣṇan* – globodamas; *na* – niekada; *dharmeṇa* – teisingame kelyje; *vinaṣṭa-dṛṣṭiḥ* – kuris prarado įžvalgą; *bhrātuḥ* – savo brolio; *yaviṣṭhasya* – jaunesniuosius; *sutān* – sūnus; *vibandhūn* – neturinčius globėjo (tėvo); *praveśya* – nusiuntė į; *lākṣā* – dervos; *bhavane* – namus; *dadāha* – padegė.

Śrī Śukadeva Gosvāmis tarė: Apakintas troškimo aprūpinti savo piktavalių sūnų ateitį, niekšingas karalius Dhṛtarāṣṭra ryžosi pražudyti be tėvo likusius sūnėnus Pāṇḍavus ir apgyvendinęs juos iš dervingo medžio pastatytame name, padegė.

Komentaras: Dhṛtarāṣṭra buvo aklas nuo gimimo, tačiau aklumas, privertęs jį baisiai nusidėti dėl piktavalių sūnų gerovės, buvo kur kas baisesnis už fizinę neregystę. Neregystė, kaip fizinė negalia, netrukdo dvasiniam tobulėjimui. Tačiau dvasinis aklumas – rimta kliūtis tobulėti ir visiškai sveikam žmogui.

7 TEKSTAS

यदा सभायां कुरुदेवदेव्याः
केशाभिमर्शं सुतकर्म गर्ह्यम् ।
न वारयामास नृपः स्नुषायाः
स्वास्रैर्हरन्त्याः कुचकुङ्कुमानि ॥ ७ ॥

yadā sabhāyāṁ kuru-deva-devyāḥ
keśābhimarśaṁ suta-karma garhyam
na vārayām āsa nṛpaḥ snuṣāyāḥ
svāsrair harantyāḥ kuca-kuṅkumāni

yadā – kada; *sabhāyām* – susirinkimas; *kuru-deva-devyāḥ* – dievoto Yudhiṣṭhiros žmonos Draupadī; *keśa-abhimarśam* – įžeidimas, nustvėrus ją už plaukų; *suta-karma* – poelgis, kurio griebėsi jo sūnus; *garhyam* – kuris buvo vertas pasibjaurėjimo; *na* – ne; *vārayām āsa* – uždraudė; *nṛpaḥ* – karalius; *snuṣāyāḥ* – savo marčios; *svāsraiḥ* – jos ašarų; *harantyāḥ* – plaunančių; *kuca-kuṅkumāni* – rausvus miltelius ant jos krūtinės.

Karalius nesudraudė savo sūnaus Duḥśāsanos nuo bjauraus poelgio, kai šis čiupo Draupadī, dievoto karaliaus Yudhiṣṭhiros žmoną, už plaukų, nepaisydamas ašarų, kurios upeliais liejosi iš jos akių, nuplaudamos raudonus kunkumos miltelius nuo jos krūtinės.

8 TEKSTAS

द्यूते त्वधर्मेण जितस्य साधोः
सत्यावलम्बस्य वनं गतस्य ।
न याचतोऽदात्समयेन दायं
तमोजुषाणो यदजातशत्रोः ॥ ८ ॥

dyūte tv adharmeṇa jitasya sādhoḥ
satyāvalambasya vanaṁ gatasya
na yācato 'dāt samayena dāyaṁ
tamo-juṣāṇo yad ajāta-śatroḥ

dyūte – azartiniu žaidimu; *tu* – tačiau; *adharmeṇa* – negarbingomis gudrybėmis; *jitasya* – nugalėtų; *sādhoḥ* – šventa asmenybė; *satya-avalambasya* – suradęs prieglobstį tiesoje; *vanam* – miškan; *gatasya* – išėjusio; *na* – niekada; *yācataḥ* – paprašius; *adāt* – suteikė; *samayena* – laikui atėjus; *dāyam* – teisėtą dalį; *tamaḥ-juṣāṇaḥ* – iliuzijos užvaldytas; *yat* – tiek; *ajāta-śatroḥ* – neturinčio priešų.

Yudhiṣṭhira, kuris nuo gimimo neturėjo priešų, pralošė varžovams žaisdamas kauliukais, klastingai jų apgautas. Bet ištikimas duotam įžadui – nenusižengti teisingumui – jis nusišalino į mišką. Kai tremčiai skirtas laikas baigėsi, ir sugrįžęs Yudhiṣṭhira paprašė grąžinti teisėtai jam priklausančią karalystės dalį, Dhṛtarāṣṭra, iliuzijos užvaldytas, atsisakė patenkinti jo prašymą.

Komentaras: Mahārāja Yudhiṣṭhira buvo teisėtas savo tėvo karalystės paveldėtojas. Tačiau Dhṛtarāṣṭra – Mahārājos Yudhiṣṭhiros dėdė, rūpindamasis Duryodhanos ir kitų savo sūnų gerove, įvairiom apgavystėm siekė pasiglemžti iš sūnėnų teisėtai jiems priklausiusias valdas. Galų gale Pāṇḍavai teprašė duoti jiems penkis kaimus, kiekvienam po vieną, tačiau grobikai atmetė ir šį prašymą. Tai ir lėmė Kurukṣetros mūšį. Taigi karą sukurstė ne Pāṇḍavai, o Kuru.

Pāṇḍavai buvo *kṣatriyai,* todėl vienintelė teisėta jų priedermė buvo val-

dovų funkcijų vykdymas. Brahmanams, *kṣatriyams* ir *vaiśyams* jokiomis aplinkybėmis nedera gyventi dirbant samdinio darbą.

9 TEKSTAS

यदा च पार्थप्रहितः सभायां
जगद्गुरुर्यानि जगाद कृष्णः ।
न तानि पुंसाममृतायनानि
राजोरु मेने क्षतपुण्यलेशः ॥ ९ ॥

yadā ca pārtha-prahitaḥ sabhāyāṁ
jagad-gurur yāni jagāda kṛṣṇaḥ
na tāni puṁsām amṛtāyanāni
rājoru mene kṣata-puṇya-leśaḥ

yadā – kada; *ca* – taip pat; *pārtha-prahitaḥ* – patarus Arjunai; *sabhāyām* – susirinkime; *jagat-guruḥ* – pasaulio mokytojo; *yāni* – tų; *jagāda* – nuėjo; *kṛṣṇaḥ* – Viešpats Kṛṣṇa; *na* – niekada; *tāni* – tokie žodžiai; *puṁsām* – protingų žmonių; *amṛta-ayanāni* – nuostabūs lyg nektaras; *rājā* – karalius (Dhṛtarāṣṭra ar Duryodhana); *uru* – labai svarbiais; *mene* – laikė; *kṣata* – naikindami; *puṇya-leśaḥ* – dorų veiksmų likutį.

Arjuna siuntė Viešpatį Kṛṣṇą, viso pasaulio dvasinį mokytoją, dalyvauti Kauravų susirinkime. Vieni [pavyzdžiui, Bhīṣma] gerte gėrė Viešpaties žodžius kaip tyriausią nektarą, kiti, kurių sąskaitoje nebuvo nė vieno doro darbo, tiesiog jų negirdėjo. Karaliui [Dhṛtarāṣṭrai arba Duryodhanai] Viešpaties Kṛṣṇos žodžiai visiškai praslydo pro ausis.

Komentaras: Arjunos paprašytas, Viešpats Kṛṣṇa, visatos dvasinis mokytojas, ėmėsi pasiuntinio vaidmens ir išvyko į karaliaus Dhṛtarāṣṭros rūmuose sukviestą tarybą su taikos misija. Kṛṣṇa – visatos Valdovas, bet Jis mielai sutiko tapti Arjunos pasiuntiniu, norėdamas padaryti jam paslaugą, nes Arjuna buvo Jo draugas. Tai Viešpaties meilės Savo tyraširdžiams bhaktams pavyzdys. Susirinkime Kṛṣṇa prabilo apie taiką, ir Bhīṣma bei kiti didūs karvedžiai su džiaugsmu Jo klausėsi – juk kalbėjo Pats Viešpats. Tačiau Duryodhanos ir jo tėvo, Dhṛtarāṣṭros, širdžių nepasiekė Viešpaties Kṛṣṇos žodžiai, nes jų praeities dorų darbų kraitis buvo tuščias. Tai būdinga visiems nusidėjėliams. Žmogus, susikroves pakankamą dorų darbų kraitį, kitą gyvenimą gali gimti valdovu, tačiau Duryodhanos ir jo bendrų sąskaitoje nebebuvo dorų darbų, todėl artinosi valanda, kai jie turėjo prarasti

karalystę, perleisti sostą Pāṇḍavams, ir apie tai bylojo jų poelgiai. Viešpaties bhaktams Jo žodžiai – tartum nektaras, tačiau bedieviams jie nepakenčiamai kartūs. Ledinukas sveikam žmogui saldus, o štai sergančiam gelta – labai kartus.

10 TEKSTAS

यदोपहूतो भवनं प्रविष्टो
मन्त्राय पृष्टः किल पूर्वजेन ।
अथाह तन्मन्त्रदृशां वरीयान्
यन्मन्त्रिणो वैदुरिकं वदन्ति ॥१०॥

yadopahūto bhavanaṁ praviṣṭo
mantrāya pṛṣṭaḥ kila pūrvajena
athāha tan mantra-dṛśāṁ varīyān
yan mantriṇo vaidurikaṁ vadanti

yadā – kada; *upahūtaḥ* – buvo pašauktas; *bhavanam* – rūmus; *praviṣṭaḥ* – aplankė; *mantrāya* – patarimo; *pṛṣṭaḥ* – paprašytas; *kila* – žinoma; *pūrvajena* – vyresniojo brolio; *atha* – taip; *āha* – pasakė; *tat* – tą; *mantra* – patarimą; *dṛśām* – visiškai pritinkantį; *varīyān* – puikų; *yat* – kurį; *mantriṇaḥ* – valstybės ministrai, ar prityrę politikai; *vaidurikam* – Viduros pamokymai; *vadanti* – jie kalbėjo.

Vyresniojo brolio [Dhṛtarāṣṭros] pakviestas pasitarti, Vidura atėjo į jo namus ir davė jam vertingų patarimų. Jo pamokymai plačiai pagarsėję ir aukštai vertinami patyrusių valstybės patarėjų.

Komentaras: Išmintingais politiniais patarimais Vidura garsėjo, kaip kad šiandien garsėja viduramžiais gyvenęs Paṇḍita Cāṇakya, laikomas didžiu politikos ir moralės autoritetu.

11 TEKSTAS

अजातशत्रोः प्रतियच्छ दायं
तितिक्षतो दुर्विषहं तवागः ।

सहानुजो यत्र वृकोदराहिः
श्वसन् रुषा यत्त्वमलं बिभेषि ॥११॥

ajāta-śatroḥ pratiyaccha dāyaṁ
titikṣato durviṣahaṁ tavāgaḥ
sahānujo yatra vṛkodarāhiḥ
śvasan ruṣā yat tvam alaṁ bibheṣi

ajāta-śatroḥ – priešų neturinčiojo Yudhiṣṭhiros; *pratiyaccha* – sugrąžink; *dāyam* – teisėtą dalį; *titikṣataḥ* – tokio atlaidaus; *durviṣaham* – nepakenčiamą; *tava* – tavo; *āgaḥ* – įžeidimą; *saha* – sykiu su; *anujaḥ* – jaunesniais broliais; *yatra* – kur; *vṛkodara* – Bhīma; *ahiḥ* – kerštо ištroškusi gyvatė; *śvasan* – sunkiai alsuojanti; *ruṣā* – įniršusi; *yat* – kurio; *tvam* – tu; *alam* – smarkiai; *bibheṣi* – bijai.

[Vidura tarė:] Tu privalai grąžinti teisėtą palikimo dalį Yudhiṣṭhirai, kuris neturi priešų ir kuris kantriai tylėdamas pakentė visas tavo skriaudas. To laukia jis ir jo jaunesnieji broliai, o tarp jų – kerštо ištroškęs ir šnypščiantis tarytum įsiutinta gyvatė Bhīma. Neabejoju, kad jis tau kelia siaubą.

12 TEKSTAS

पार्थांस्तु देवो भगवान्मुकुन्दो
गृहीतवान् सक्षितिदेवदेवः ।
आस्ते स्वपुर्यां यदुदेवदेवो
विनिर्जिताशेषनृदेवदेवः ॥१२॥

pārthāṁs tu devo bhagavān mukundo
gṛhītavān sakṣiti-deva-devaḥ
āste sva-puryāṁ yadu-deva-devo
vinirjitāśeṣa-nṛdeva-devaḥ

pārthān – Pṛthos (Kunti) sūnūs; *tu* – tačiau; *devaḥ* – Viešpats; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *mukundaḥ* – suteikiantis išvadavimą Śrī Kṛṣṇa; *gṛhītavān* – laiko; *sa* – su; *kṣiti-deva-devaḥ* – brahmanais ir pusdieviais; *āste* – dalyvauja; *sva-puryām* – kartu su Savo gimine; *yadu-deva-devaḥ* – garbinamas Yadu

dinastijos karališkojo luomo atstovų; *vinirjita* – nugalėjęs; *aśeṣa* – nesuskaičiuojamą daugybę; *nṛdeva* – karalių; *devaḥ* – Viešpats.

Viešpats Kṛṣṇa, Dievo Asmuo, laiko Pṛthos sūnus Savo giminaičiais, o Viešpaties Śrī Kṛṣṇos pusėje – visi pasaulio valdovai. Dabar Jis yra Savo namuose apsuptas artimųjų Yadu giminės valdovų ir karalaičių, kurie nugalėjo gausų pulką karalių ir kurie Jį laiko savo Viešpačiu.

Komentaras: Vidura davė Dhṛtarāṣṭrai labai išmintingą patarimą – pasiūlė jam sudaryti politinę sąjungą su Pṛthos sūnumis, Pāṇḍavais. Visų pirma, Pāṇḍavai yra artimi Viešpaties Kṛṣṇos giminaičiai, Kṛṣṇa – jų pusbrolis. Kadangi Viešpats Kṛṣṇa – Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Jam lenkiasi brahmanai ir patys pusdieviai, tvarkantys visatos reikalus. Be to, Viešpats Kṛṣṇa ir Jo giminaičiai, karališkoji Yadu giminė, nugalėjo visus pasaulio valdovus.

Tarp *kṣatriyų* buvo įprasta užpulti kitų žemių valdovus ir, juos nugalėjus, pagrobti jų dukras, nuostabias karalaites. Tai buvo puikus paprotys, nes *kṣatriyai* galėjo vesti tik pagarsėję drąsa, didvyriškumu. Visi jaunieji Yadu giminės karalaičiai vedė valdovų dukras kaip tikri riteriai, – štai kodėl Yādavai laikyti viso pasaulio nugalėtojais. Vidura norėjo įtikinti savo vyresnįjį brolį, kad karas su Pāṇḍavais nieko gero jam nežada, kadangi Pāṇḍavus palaiko Viešpats Kṛṣṇa, kuris dar būdamas vaiku įveikė demoniškuosius valdovus Kaṁsą ir Jarāsandhą, nugalėjo didžiuosius pusdievius Brahmą ir Indrą. Taigi Pāṇḍavus rėmė visos visatos jėgos.

13 TEKSTAS

स एष दोषः पुरुषद्विडास्ते
गृहान् प्रविष्टो यमपत्यमत्या ।
पुष्णासि कृष्णाद्विमुखो गतश्री-
स्त्यजाध्वशैवं कुलकौशलाय ॥१३॥

sa eṣa doṣaḥ puruṣa-dviḍ āste
gṛhān praviṣṭo yam apatya-matyā
puṣṇāsi kṛṣṇād vimukho gata-śrīs
tyajāśv aśaivaṁ kula-kauśalāya

saḥ – jis; *eṣaḥ* – šis; *doṣaḥ* – nusikaltimų įsikūnijimas; *puruṣa-dviṭ* – neapkenčiantis Viešpaties Kṛṣṇos; *āste* – egzistuoja; *gṛhān* – apartamentus; *praviṣṭaḥ* – įėjus; *yam* – kuriam; *apatya-matyā* – laikai savo sūnumi; *puṣṇāsi* –

globodamas; *kṛṣṇāt* – nuo Kṛṣṇos; *vimukhaḥ* – priešingoje pusėje; *gata-śrīḥ* – neturintį nieko palankaus; *tyaja* – atsikratyk; *āśu* – kuo greičiau; *aśaivam* – nepalankaus; *kula* – giminės; *kauśalāya* – labui.

Tu remi Duryodhaną, kuris įkūnija nuodėmę, laikydamas jį nepriekaištingu sūnumi ir nepaisydamas jo priešiškumo Viešpačiui Kṛṣṇai. Remdamas Kṛṣṇos priešą, tu nubrauki visas lig paskutinės savo dorybes. Kuo greičiau nusimesk šią sunkią blogio naštą ir padaryk gerą darbą visai savo giminei!

Komentaras: Gerą sūnų vadina *apatya,* „saugančiu tėvą nuo nuopuolio“. Mirus tėvui, sūnus imasi rūpintis jo siela, atnašauja aukas norėdamas pamaloninti Aukščiausiąjį Viešpatį Viṣṇu. Šis paprotys plačiai paplitęs Indijoje ir mūsų dienomis. Kai tėvas miršta, sūnus vyksta į Gayą, kur prie Viṣṇu lotosinių pėdų aukoja aukas ir taip, jei tėvas buvo nusidėjėlis, išlaisvina jo sielą nuo pragaro kančių. Tačiau ar sūnus, kupinas pagiežos Viešpačiui Viṣṇu, atnašaus auką prie Jo lotosinių pėdų? Viešpats Kṛṣṇa yra Pats Dievo Asmuo, Viṣṇu, ir kadangi Duryodhana buvo Jo priešas, jis negalėjo apsaugoti tėvo Dhṛtarāṣṭros nuo piktos lemties jam mirus. Jo paties laukė pražūtis, nes jis nusigręžė nuo Viṣṇu. Tad kuo jis galėjo pagelbėti savo tėvui? Vidura patarė Dhṛtarāṣṭrai kuo greičiau išsižadėti gėdą jam užtraukusio sūnaus Duryodhanos, jei jam iš tikrųjų rūpi jo giminės gerovė.

Vienas moralisto Cāṇakyos Paṇḍito aforizmų skelbia, – „Kokia nauda iš sūnaus nemokšos ar bedievio? Nuo Aukščiausiojo Viešpaties nusigręžęs sūnus yra tarytum sopulingos apakusio tėvo akys – viena kančia.“ Gydytojas kartais rekomenduoja pašalinti neregystės pažeistas akis, kaip beprasmiškų kančių šaltinį. Duryodhana buvo tarsi neregio akys, ir Vidura pranašavo, kad jis atneš nelaimes visai Dhṛtarāṣṭros giminei. Tad Vidura davė vyresniajam broliui teisingą patarimą – atsikratyti šio blogio šaltinio. Dhṛtarāṣṭra nesuprato, kad remia įsikūnijusią nuodėmę, ir laikė Duryodhaną geru sūnumi, galinčiu jį išgelbėti.

14 TEKSTAS

इत्यूचिवांस्तत्र सुयोधनेन
प्रवृद्धकोपस्फुरिताधरेण ।
असत्कृतः सत्स्पृहणीयशीलः
क्षत्ता सकर्णानुजसौबलेन ॥१४॥

ity ūcivāṁs tatra suyodhanena
pravṛddha-kopa-sphuritādhareṇa
asat-kṛtaḥ sat-spṛhaṇīya-śīlaḥ
kṣattā sakarṇānuja-saubalena

iti – taip; *ūcivān* – kalbant; *tatra* – ten; *suyodhanena* – Duryodhanos; *pravṛddha* – degančio; *kopa* – pykčiu; *sphurita* – liepsnojantis; *adhareṇa* – lūpos; *asat-kṛtaḥ* – įžeidė; *sat* – garbingą; *spṛhaṇīya-śīlaḥ* – pageidautinų ypatybių; *kṣattā* – Vidurą; *sa* – su; *karṇa* – Karṇa; *anuja* – jaunesniais broliais; *saubalena* – su Śakuniu.

Taip tarus Vidurai, kurio nepriekaištingą būdą aukštai vertino visokeriopos pagarbos nusipelnę žmonės, Duryodhanos veidą perkreipė pyktis ir iš drebančių jo lūpų pasipylė užgaulūs žodžiai. Drauge su Duryodhana buvo jo jaunesnieji broliai, Karṇa ir jo dėdė iš motinos pusės Śakunis.

Komentaras: Sakoma, kad kvailys, išgirdęs gerą patarimą, tiktai supyks, o gyvatė, pagirdyta pienu, taps dar nuodingesnė. Vidura buvo šventas žmogus, plačiai garsėjęs kilnumu ir patys garbiausi žmonės lygiavosi į jį. Duryodhanai pakako kvailumo įžeisti Vidurą. Dėl tokio jo elgesio buvo kalta aplinka, jo dėdės iš motinos pusės Śakunio ir draugo Karṇos, skatinusių pačius niekšingiausius Duryodhanos poelgius, įtaka.

15 TEKSTAS

क एनमत्रोपजुहाव जिह्मं
दास्याः सुतं यद्बलिनैव पुष्टः ।
तस्मिन् प्रतीपः परकृत्य आस्ते
निर्वास्यतामाशु पुराच्छ्वसानः ॥१५॥

ka enam atropajuhāva jihmaṁ
dāsyāḥ sutaṁ yad-balinaiva puṣṭaḥ
tasmin pratīpaḥ parakṛtya āste
nirvāsyatām āśu purāc chvasānaḥ

kaḥ – kas; *enam* – šį; *atra* – čia; *upajuhāva* – pašaukė; *jihmam* – išgamą; *dāsyāḥ* – tarnaitės; *sutam* – sūnų; *yat* – kurie; *balinā* – kurių išlaikomi; *eva* – iš tikrųjų; *puṣṭaḥ* – išaugo; *tasmin* – jam; *pratīpaḥ* – priešiškumą; *parakṛtya* –

priešo interesus; *āste* – atstovaujantį; *nirvāsyatām* – išgink; *āśu* – tuojau pat; *purāt* – iš rūmų; *śvasānaḥ* – palikdamas be nieko.

Kas pakvietė jį čia, šį tarnaitės sūnų? Šis veidmainis atėjo čia šnipinėti mūsų priešo naudai, išdavęs tuos, kurie jį maitino ir rengė. Vykit jį iš rūmų – tegu nešdinasi iš čia kaip stovi!

Komentaras: Kai valdovas *kṣatriya* vesdavo karalaitę, kartu su ja į vyro namus vykdavo ir keletas jaunų merginų. Šias valdovo tarnaites vadino *dāsī*. Dažnai tarp valdovo ir *dāsī* užsimegzdavo artimi santykiai. Ir jei *dāsī* pagimdydavo valdovui sūnų, jį vadindavo *dāsī-putra*. Tarnaičių sūnūs neturėjo teisės į karaliaus sostą, tačiau jais buvo rūpinamasi ne mažiau už karalaičius. Kaip *dāsī* sūnus, Vidura formaliai nelaikytas *kṣatriya*. Tačiau valdovas Dhṛtarāṣṭra labai mylėjo jaunesnįjį brolį *dāsī-putrą* Vidurą, kuris buvo jo nuoširdus draugas ir išmintingas patarėjas. Duryodhana nė akimirką neabejojo, kad Vidura – iškili siela ir kad jisai linki jo giminei viso, kas geriausia, tačiau, nepaisant to, bjauriai įžeidė niekuo nekaltą dėdę. Jis ne tik priminė Vidurai žemą kilmę, bet dar pavadino jį išdaviku, nes jam atrodė, kad Vidura remia Yudhiṣṭhirą, kurį Duryodhana laikė savo priešu. Jis norėjo, kad Vidura tučtuojau būtų išvytas iš rūmų kaip stovi. Jei būtų galėjęs, būtų įsakęs Vidurą mirtinai nuplakti rykštėmis. Jis kaltino Vidurą šnipinėjimu Pāṇḍavų naudai, kadangi jo patarimai Dhṛtarāṣṭrai atitiko Pāṇḍavų interesus. Taip dažnai atsitinka rūmuose: amžinos intrigos ir diplomatinė klasta baigiasi tuo, kad teisingi ir taurūs žmonės, tokie kaip Vidura, apkaltinami bjauriausiais poelgiais ir yra baudžiami. Duryodhanos elgesys iki širdies gelmių nustebino Vidurą: nieko panašaus iš savo sūnėno jis nesitikėjo, ir jis nutarė pats išeiti iš rūmų, nelaukdamas kol jį išmes jėga.

16 TEKSTAS

स्वयं धनुर्द्वारि निधाय मायां
भ्रातुः पुरो मर्मसु ताडितोऽपि ।
स इत्थमत्युल्बणकर्णबाणै-
र्गतव्यथोऽयादुरु मानयानः ॥१६॥

svayaṁ dhanur dvāri nidhāya māyāṁ
bhrātuḥ puro marmasu tāḍito 'pi
sa ittham atyulbaṇa-karṇa-bāṇair
gata-vyatho 'yād uru mānayānaḥ

svayam – jis pats; *dhanuḥ dvāri* – lanką ant durų; *nidhāya* – palikdamas; *māyām* – išorinės gamtos; *bhrātuḥ* – brolio; *puraḥ* – iš rūmų; *marmasu* – pačion širdin; *tāḍitaḥ* – sužeistas; *api* – nepaisant to; *saḥ* – jis (Vidura); *ittham* – šitaip; *ati-ulbaṇa* – smarkiai; *karṇa* – ausis; *bāṇaiḥ* – strėlėmis; *gata-vyathaḥ* – nesigailėdamas; *ayāt* – jaudindamasis; *uru* – smarkiai; *māna-yānaḥ* – taip galvodamas.

Aštrių kaip strėlės žodžių sužeista širdimi, Vidura paliko brolio rūmus, nubloškęs prie jų slenksčio lanką. Jis nejuto apmaudo, nes žinojo, kad išorinės energijos valia yra aukščiausia.

Komentaras: Tyraširdis Viešpaties bhaktas nepraranda savitvardos net susidūręs su didžiausiais pavojais ir nelaimėmis, kuriuos sukuria išorinė Viešpaties energija. „Bhagavad-gītoje“ (3.27) skaitome:

prakṛteḥ kriyamāṇāni guṇaiḥ karmāṇi sarvaśaḥ
ahaṅkāra-vimūḍhātmā kartāham iti manyate

Išorinės energijos *guṇų* veikiama sąlygota siela blaškosi materialios būties nelaisvėje. Klaidinga savimonė verčia ją manyti, kad ji veikia viena pati. Išorinė Viešpaties energija, materiali gamta, paklūsta Aukščiausiojo Viešpaties valdžiai, o sąlygota siela vergauja išorinei energijai. Vadinasi, sąlygota siela yra visiškoje Dievo įstatymų valdžioje. Tačiau užburta iliuzijos, ji tariasi veikianti savo laisva valia. Duryodhanos elgesį padiktavo išorinė energija, kuri vėliau jį ir pražudė. Jis nepaklausė išmintingo Viduros patarimo, maža to, – įžeidė garbingą žmogų, kuris rūpinosi visos jo giminės gerove. Vidura tai suvokė, kadangi buvo ištikimas Viešpaties bhaktas. Nors Duryodhanos žodžiai žeidė jo sielą, Vidura matė, kad Duryodhana yra *māyos,* išorinės energijos, apakintas, ir savo rankomis ruošia sau pražūtį. Jis suprato, kad viskam šiame pasaulyje yra išorinės energijos valia, ir sykiu matė, kaip vidinė Viešpaties energija padeda jam susidariusioje situacijoje. Viešpaties bhaktas bet kurią akimirką pasirengęs išsižadėti pasaulio, nes žemiški malonumai neteikia džiaugsmo jo sielai. Viduros neviliojo karališka brolio rūmų prabanga. Bet kurią minutę jis buvo pasiryžęs išeiti ir visiškai atsidėti transcendentinei meilės tarnystei Viešpačiui. Ir štai Duryodhanos malone tokia proga pasitaikė, ir užuot jausdamas apmaudą dėl jam mesto įžeidimo, sielos gelmėse Vidura buvo dėkingas Duryodhanai už suteiktą progą nusišalinti į šventą vietą ir atsidėti tarnystei Viešpačiui. Pažymėtinas posmo žodis *gata-vyathaḥ* (nejusdamas apmaudo), nes tai, kas įvyko, leido Vidurai išvengti negandų, kurios yra neatsiejama materialios veiklos dalis. Jis nutarė, kad ginti savo pasmerktą brolį beprasmiška, ir

numetęs prie jo namų slenksčio savo lanką išėjo iš rūmų, kol Duryodhana nesiėmė vykdyti savo grasinimų. Šioje situacijoje atsiskleidė dvejopas *māyos*, aukščiausios Viešpaties energijos, vaidmuo – ji vykdė tiek vidinės, tiek ir išorinės Jo energijos funkcijas.

17 TEKSTAS

स निर्गतः कौरवपुण्यलब्धो
गजाह्वयात्तीर्थपदः पदानि ।
अन्वाक्रमत्पुण्यचिकीर्षयोर्व्या-
मधिष्ठितो यानि सहस्रमूर्तिः ॥१७॥

sa nirgataḥ kaurava-puṇya-labdho
gajāhvayāt tīrtha-padaḥ padāni
anvākramat puṇya-cikīrṣayorvyām
adhiṣṭhito yāni sahasra-mūrtiḥ

saḥ – jis (Vidura); *nirgataḥ* – palikęs; *kaurava* – Kuru dinastiją; *puṇya* – dorumą; *labdhaḥ* – taip įgijęs; *gaja-āhvayāt* – iš Hastināpuros; *tīrtha-padaḥ* – Aukščiausiojo Viešpaties; *padāni* – šventų vietų; *anvākramat* – rado prieglobstį; *puṇya* – dorovingumo; *cikīrṣayā* – taip trokšdamas; *urvyām* – aukšto lygio; *adhiṣṭhitaḥ* – esantys; *yāni* – visi tie; *sahasra* – tūkstančiai; *mūrtiḥ* – pavidalų.

Dvasios kilnumas lėmė Vidurai palankų gimimą dorovingoje Kauravų giminėje. Palikęs Hastināpurą, jis išsirengė į kelionę po šventas vietas, o jos – tai Viešpaties lotosinės pėdos. Norėdamas sutaurinti savo sielą, jis keliavo po šventas vietas, kur glūdi tūkstančiai transcendentinių Viešpaties pavidalų.

Komentaras: Neabejotina, kad Vidura buvo labai iškilnus ir doras žmogus, antraip jis nebūtų gimęs Kauravų giminėje. Aukšta kilmė, turtai, mokytumas ir grožis – tai atpildas už dorus poelgius praeityje. Tačiau šių dorybių nepakanka, kad pelnytum Viešpaties malonę ir galimybę su transcendentine meile Jam tarnauti. Vidura nelaikė savęs pakankamai dorybingu, tad norėdamas sutaurinti sielą ir priartėti prie Viešpaties, jis nutarė aplankyti garsiausias šventas vietas. Tuo metu Viešpats Kṛṣṇa asmeniškai buvo nužengęs į mūsų planetą, ir Vidura, jei būtų panorėjęs, galėjo tiesiogiai su Juo bendrauti, tačiau to nedarė, nes iki galo nenusiplovė nuodėmių.

Iki galo nenusiplovus nuodėmių negalima visa siela atsiduoti Viešpačiui. Vidura suvokė, kad bendraudamas su veidmainiu Dhṛtarāṣṭra ir Duryodhana užsiteršė, ir kol neapsivalys, yra nevertas asmeniškai bendrauti su Viešpačiu. Šią mintį patvirtina vienas „Bhagavad-gītos“ posmų (7.28):

yeṣāṁ tv anta-gataṁ pāpaṁ janānāṁ puṇya-karmaṇām
te dvandva-moha-nirmuktā bhajante māṁ dṛḍha-vratāḥ

Nuodėmėje paskendę *asurai,* tokie kaip Kaṁsa ir Jarāsandha, nepajėgūs matyti Viešpaties Kṛṣṇos kaip Aukščiausiojo Dievo Asmens, Absoliučios Tiesos. Tiktai tyraširdžiai Viešpaties bhaktai, kurie vadovaujasi šventraščių priesakais, reglamentuojančiais religinį gyvenimą, gali praktikuoti *karma-yogą*, vėliau – *jñāna-yogą*, ir, pasiekę grynosios meditacijos būvį, – patirti grynosios sąmonės esmę. O įsisąmoninęs Dievą, žmogus jau gali pasinaudoti tomis galimybėmis, kurias teikia bendravimas su tyrais Viešpaties bhaktais. *Syān mahat-sevayā viprāḥ puṇya-tīrtha-niṣevaṇāt*: dar šį gyvenimą Viešpaties bhaktas gali bendrauti su Viešpačiu.

Šventos vietos, kur maldininkai suplaukia nusiplauti nuodėmių, yra išsibarsčiusios po visą visatą. Kiekvienas gali čia ateiti, kad išskaidrintų būtį ir įsisąmonintų Dievą. Tačiau maža vien lankytis šventose vietose ir vykdyti religinius priesakus, – čia būtina ieškoti progos susitikti su didžiosiomis sielomis, kurios tarnauja Viešpačiui.

Kiekvienoje iš tūkstančių šventų vietų Viešpats pasirodo vienu iš daugybės Savo transcendentinių pavidalų, kurie vadinami *arcā-mūrti* ir matomi plika akimi. Materialiais jutimo organais transcendentinis Viešpats nepatiriamas. Jo nemato mūsų akis, negirdi ausis. Viešpats atsiveria mums tiek, kiek nusipelnome savo tarnyste ir kiek esame nuskaidrinę savo sielą. Tačiau net ir tiems, kurie dar iki galo nenusiplovė nuodėmių, gailestingasis Viešpats pasirodo *arcā-mūrti* (Dievybių šventyklos altoriuje) pavidalu. Viešpats visagalis, ir gali priimti mūsų tarnystę *arcā* pavidalu. Tik kvailiai *arcā-mūrti* stovinčias šventyklos altoriuje laiko stabu. *Arcā-mūrti* nėra stabas, tai – Pats Viešpats. Kuo labiau žmogus yra nusiplovęs nuodėmes, tuo lengviau jisai suvoks *arcā-mūrti* svarbą. Tačiau mums visada būtina tyro Viešpaties bhakto pagalba.

Bhāratavarṣa garsėja šventomis vietomis, kurių gausu visoje jos teritorijoje, ir laikydamiesi amžių tradicijų žmonės plūsta čia visais metų laikais. Toliau nurodysime kai kurias Viešpaties *arcā-mūrti* ir šventas vietas, kur galima Jas pamatyti. Mathuroje (Viešpaties Kṛṣṇos gimtinėje) Viešpats apsireiškęs Ādi-keśavos pavidalu, Puryje (Orisoje) – Viešpaties Jagannāthos pavidalu (dar vadinamu Puruṣottama), Alahabade (Prayāgoje) –

Bindu-mādhavos, Mandaros kalne – Madhusūdanos pavidalu. Ānandāraṇyoje Jį vadina Vāsudeva, Padmanābha ir Janārdana, Viṣṇukāñcyje – Viṣṇu, o Māyāpure – Hari. Visatoje egzistuoja milijardai Viešpaties *arcā-mūrti*. „Caitanya-caritāmṛtoje“ apie *arcā-mūrtī* pasakyta:

sarvatra prakāśa tāṅra — bhakte sukha dite
jagatera adharma nāśi' dharma sthāpite

„Nesuskaičiuojamais pavidalais Viešpats pasirodo visatoje, kad suteiktų džiaugsmo Savo bhaktams, paprastiems žmonėms – galimybę nusiplauti nuodėmes ir įtvirtintų religijos principus visame pasaulyje.“

18 TEKSTAS

पुरेषु पुण्योपवनाद्रिकुञ्जे-
ष्वपङ्कतोयेषु सरित्सरःसु ।
अनन्तलिङ्गैः समलङ्कृतेषु
चचार तीर्थायतनेष्वनन्यः ॥१८॥

pureṣu puṇyopavanādri-kuñjeṣv
apaṅka-toyeṣu sarit-saraḥsu
ananta-liṅgaiḥ samalaṅkṛteṣu
cacāra tīrthāyataneṣv ananyaḥ

pureṣu – Ayodhyoje, Dvārakoje, Madhuroje ir kitose šventose vietose; *puṇya* – dorovingumu; *upavana* – oras; *adri* – kalnas; *kuñjeṣu* – soduose; *apaṅka* – be nuodėmės; *toyeṣu* – vandenyje; *sarit* – upės; *saraḥsu* – ežerų; *ananta-liṅgaiḥ* – Visagalio pavidalai; *samalaṅkṛteṣu* – taip išgražinti; *cacāra* – atliko; *tīrtha* – šventas vietas; *āyataneṣu* – šventas žemes; *ananyaḥ* – vienišas arba teregėdamas Kṛṣṇą.

Susitelkęs mintimis į Kṛṣṇą, vienišas jis keliavo po šventas vietas – Ayodhyą, Dvāraką ir Mathurą, pabuvojo ten, kur žydi šventumo nepraradę sodai, kur oras tyras, kur skaidrų vandenį plukdo upės, o šventyklas puošia Visagalio atvaizdai. Taip tesėsi jo kelionė po šventas vietas.

Komentaras: Ateistai teigs, kad Viešpaties *arcā-mūrti* yra stabai, tačiau Vidurai ir tūkstančiams kitų Viešpaties tarnų ateistų nuomonė nesvarbi.

Viešpaties pavidalai posme vadinami *ananta-liṅga*. Jų galybė neišsemiama, kaip ir Paties Viešpaties. *Arcā-mūrti* yra Viešpaties asmens pavidalas, ir savo galių prasme jie yra tapatūs. Tai galima iliustruoti pasitelkus pašto tarnybos ir pašto dėžučių pavyzdį. Nedidelės miesto pašto dėžutės funkcionuoja kaip neatsiejama visos pašto tarnybos dalis. Paštas užsiima laiškų persiuntimu. Įmetus laišką į pašto dėžutę, priklausančią pašto tarnybai, laiškas būtinai pasieks adresatą. Taip ir *arcā-mūrti* perduoda visas Viešpaties galias, tarsi tai būtų Pats Viešpats. Taigi Vidura matė Kṛṣṇą, besireiškiantį daugybe *arcā-mūrti* pavidalų ir suvokė, kad be Kṛṣṇos pasaulyje daugiau nieko nėra.

19 TEKSTAS

गां पर्यटन्मेध्यविविक्तवृत्तिः
सदाप्लुतोऽधः शयनोऽवधूतः ।
अलक्षितः स्वैरवधूतवेषो
व्रतानि चेरे हरितोषणानि ॥१९॥

gāṁ paryaṭan medhya-vivikta-vṛttiḥ
sadāpluto 'dhaḥ śayano 'vadhūtaḥ
alakṣitaḥ svair avadhūta-veṣo
vratāni cere hari-toṣaṇāni

gām – žemę; *paryaṭan* – kirsdamas; *medhya* – tyras; *vivikta-vṛttiḥ* – pragyveno nuo nieko nepriklausydamas; *sadā* – visada; *āplutaḥ* – pašventintas; *adhaḥ* – ant žemės; *śayanaḥ* – guldamasis; *avadhūtaḥ* – nerišdamas (plaukų, etc.); *alakṣitaḥ* – nematomas; *svaiḥ* – vienišas; *avadhūta-veṣaḥ* – apsirengęs kaip elgeta; *vratāni* – įžadų; *cere* – laikėsi; *hari-toṣaṇāni* – kurie džiugino Viešpatį.

Keliaudamas po žemę, jis stengėsi daryti viską, kad patenkintų Aukščiausiąjį Viešpatį Hari. Gyveno šventai nuo nieko nepriklausydamas, kasdien pašventindavo kūną apsiplovimu šventose vietose, nors miegojo ant žemės, dėvėjo elgetos skarmalus, vaikščiojo nesišukavęs plaukų. Gausūs giminaičiai, sutikę jį, jo nepažindavo.

Komentaras: Svarbiausias piligrimo rūpestis – patenkinti Aukščiausiąjį Viešpatį Hari. Keliaujančio po šventas vietas piligrimo neturėtų jaudinti kaip įtikti visuomenei. Jis turėtų būti laisvas nuo socialinių formalumų,

pareigų visuomenėje, reikalavimų aprangai. Visas savo mintis piligrimas turėtų sutelkti į Viešpatį ir stengtis Jį patenkinti. Taip pašventinęs savo mintis ir darbus, piligrimas gali patirti Aukščiausiąjį Viešpatį.

20 TEKSTAS

इत्थं व्रजन् भारतमेव वर्षं
कालेन यावद्गतवान् प्रभासम् ।
तावच्छशास क्षितिमेकचक्रा-
मेकातपत्रामजितेन पार्थः ॥२०॥

itthaṁ vrajan bhāratam eva varṣaṁ
kālena yāvad gatavān prabhāsam
tāvac chaśāsa kṣitim eka cakrām
ekātapatrām ajitena pārthaḥ

ittham – šitaip; *vrajan* – keliaudamas; *bhāratam* – Indija; *eva* – tik; *varṣam* – žeme; *kālena* – atėjus laikui; *yāvat* – kai; *gatavān* – aplankė; *prabhāsam* – piligrimystės vietą Prabhāsą; *tāvat* – tuomet; *śaśāsa* – valdomas; *kṣitim* – pasaulis; *eka-cakrām* – vienos karinės galios; *eka* – viena; *ātapatrām* – vėliava; *ajitena* – nenugalimojo Kṛṣṇos malone; *pārthaḥ* – Mahārāja Yudhiṣṭhira.

Taip keliaudamas po šventas Bhāratavarṣos vietas jis priėjo Prabhāsakṣetrą. Tuo metu pasaulį valdė Mahārāja Yudhiṣṭhira, sutelkęs savo rankose viso pasaulio karinę jėgą ir žemes.

Komentaras: Daugiau kaip prieš penkis tūkstančius metų, kai dievotasis Vidura susiruošė aplankyti šventas vietas, Indija vadinta Bhāratavarṣa. Taip ji vadinama dar ir šiandien. Istorijos mokslas neturi patikimų duomenų apie tai, kas vyko žemėje prieš tris tūkstančius metų ir seniau, nors dar gerokai anksčiau žemėje egzistavo vieninga valstybė, kurią valdė viso pasaulio imperatorius Mahārāja Yudhiṣṭhira, sujungęs visas pasaulio valstybes. Šiandien prie Jungtinių Tautų organizacijos rūmų iškelti tūkstančiai vėliavų, o Viduros laikais Ajitos, Viešpaties Kṛṣṇos, malone visa žemė turėjo vieną vėliavą. Pasaulio tautos vėl nori sukurti žemėje vieningą valstybę, su viena vėliava, tačiau, kad to pasiektume, būtina pelnyti Viešpaties Kṛṣṇos malonę, nes tik Jis gali padėti tautoms susivienyti į vieną pasaulinę šeimą.

21 TEKSTAS

तत्राथ शुश्राव सुहृद्विनष्टिं
वनं यथा वेणुजवह्निसंश्रयम् ।
संस्पर्धया दग्धमथानुशोचन्
सरस्वतीं प्रत्यगियाय तूष्णीम् ॥२१॥

tatrātha śuśrāva suhṛd-vinaṣṭiṁ
vanaṁ yathā veṇuja-vahni-saṁśrayam
saṁspardhayā dagdham athānuśocan
sarasvatīṁ pratyag iyāya tūṣṇīm

tatra – ten; *atha* – po to; *śuśrāva* – išgirdo; *suhṛt* – giminaičiai; *vinaṣṭim* – visi negyvi; *vanam* – miškas; *yathā* – tarytum; *veṇuja-vahni* – gaisro dėl bambukų; *saṁśrayam* – trinties vieno į kitą; *saṁspardhayā* – nežabotos aistros; *dagdham* – sudeginti; *atha* – taip; *anuśocan* – mąstydamas; *sarasvatīm* – Sarasvatī; *pratyak* – vakaruose; *iyāya* – priėjo; *tūṣṇīm* – tyliai.

Čia, šventoje Prabhāsos žemėje, jį pasiekė žinia apie giminaičių žūtį, kurios priežastimi tapo nepasotinama aistra, sunaikinusi visą giminę tarytum gaisras bambukų giraitėje, įsiliepsnojęs patiems bambuko stiebams trinantis vienas į kitą. Iš Prabhāsos jis patraukė į vakarus, – ten, kur savo vandenis plukdo Sarasvatī upė.

Komentaras: Vidurą pasiekė žinia, kad visus jo giminaičius, Yādavus ir Kauravus, pražudė brolžudiškas karas. Visuomenėje verdančias aistras posmas lygina su bambuko stiebų trintimi. Pasaulis yra tarytum miškas, ir trintis tarp žmonių kiekvieną akimirką gali sukelti gaisrą. Miško niekas nepadega specialiai; kibirkštį jame įžiebia besitrinantys vienas į kitą bambuko stiebai, ir ugnis paverčia mišką pelenais. Taip lygiai ir aistros, užvaldžiusios išorinės Viešpaties energijos užburtas sielas, gūdžioje pasaulinės politikos girioje sukelia karo gaisrus. Liepsnojantį mišką tegali užgesinti iš dangaus prapliupęs lietus. Taip ir pasaulį niokojančius karo gaisrus tegali užgesinti šventųjų ir teisuolių malonė.

22 TEKSTAS

तस्यां त्रितस्योशनसो मनोश्च
पृथोरथाग्नेरसितस्य वायोः ।

तीर्थं सुदासस्य गवां गुहस्य
यच्छ्राद्धदेवस्य स आसिषेवे ॥२२॥

tasyāṁ tritasyośanaso manoś ca
pṛthor athāgner asitasya vāyoḥ
tīrthaṁ sudāsasya gavāṁ guhasya
yac chrāddhadevasya sa āsiṣeve

tasyām – Sarasvatī pakrantėje; *tritasya* – šventą vietą, kuri vadinasi Trita; *uśanasaḥ* – šventą vietą, kuri vadinasi Uśana; *manoḥ ca* – ir taip pat šventą vietą, kuri vadinasi Manu; *pṛthoḥ* – ir dar Pṛthu; *atha* – po to; *agneḥ* – ir Agni; *asitasya* – ir Asitą; *vāyoḥ* – ir Vāyu; *tīrtham* – šventas vietas; *sudāsasya* – kurios vadinasi Sudasa; *gavām* – ir Go; *guhasya* – ir Guha; *yat* – ir toliau; *śrāddhadevasya* – Śrāddhadevos pavadinimu; *saḥ* – Vidura; *āsiṣeve* – aplankė ir atliko ritualines apeigas.

Sarasvatī pakrantėje yra vienuolika šventų vietų: 1) Trita, 2) Uśanā, 3) Manu, 4) Pṛthu, 5) Agni, 6) Asita, 7) Vāyu, 8) Sudāsa, 9) Go, 10) Guha ir 11) Śrāddhadeva. Vidura aplankė visas šias vietas ir, kaip dera maldininkui, atliko visas būtinas apeigas.

23 TEKSTAS

अन्यानि चेह द्विजदेवदेवैः
कृतानि नानायतनानि विष्णोः ।
प्रत्यङ्गमुख्याङ्कितमन्दिराणि
यद्दर्शनात्कृष्णमनुस्मरन्ति ॥२३॥

anyāni ceha dvija-deva-devaiḥ
kṛtāni nānāyatanāni viṣṇoḥ
pratyaṅga-mukhyāṅkita-mandirāṇi
yad-darśanāt kṛṣṇam anusmaranti

anyāni – kitas; *ca* – taip pat; *iha* – čia; *dvija-deva* – didžiųjų išminčių; *devaiḥ* – ir pusdievių; *kṛtāni* – įkurtas; *nānā* – įvairiausias; *āyatanāni* – formas; *viṣṇoḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *prati* – visų be išimties; *aṅga* – dalis; *mukhya* – svarbiausia; *aṅkita* – pažymėta; *mandirāṇi* – šventyklų; *yat* – kurią; *darśanāt* – pamačius iš tolo; *kṛṣṇam* – pirminį Dievo Asmenį; *anusmaranti* – nuolat atmena.

Be to ten buvo ir daugiau šventyklų, iškilusių didžių išminčių ir pusdievių pastangomis ir skirtų įvairiausių Aukščiausiojo Dievo Asmens Viṣṇu pavidalų garbinimui. Jas vainikavo svarbiausi Viešpaties simboliniai ženklai, nuolat primenantys žmonėms apie pirmapradį Dievo Asmenį, Viešpatį Kṛṣṇą.

Komentaras: Žmonių visuomenę sudaro keturi dvasiniai ir keturi socialiniai luomai. Šią visuomenės luomų sistemą, apimančią visus jos narius, vadina *varṇāśrama-dharma*, ir apie ją jau ne kartą buvo kalbėta šio didingo kūrinio puslapiuose. Išminčius – žmones, skyrusius savo gyvenimą žmonių visuomenės švietimui, – vadina *dvija-devomis*, geriausiais iš dusyk gimusiųjų, o mėnulio ir aukščiau už jį esančių planetų gyventojus – *devomis*. *Dvija-devos* ir *devos* stato šventyklas įvairiausiems Viešpaties pavidalams (Govindai, Madhusūdanai, Nṛsiṁhai, Mādhavai, Keśavai, Nārāyaṇai, Padmanābhai, Pārthasārathi ir daugeliui kitų) garbinti. Viešpats išsiskleidęs nesuskaičiuojama daugybe pavidalų, tačiau visi jie vienas kitam tapatūs. Viešpats Viṣṇu turi keturias rankas ir kiekvienoje jų laiko vieną iš Savo atributų – kriauklę, diską, vėzdą arba lotosą. Svarbiausias jų yra *cakra*, diskas. Pirminis Viešpaties Viṣṇu pavidalas, Viešpats Kṛṣṇa, turi vieną atributą – diską, todėl neretai Jį vadina Cakrī. Viešpaties *cakra* – tai atributas, simbolizuojantis Jo vienvaldystę kosminiame pasaulyje. *Cakra* vainikuoja visas Viṣṇu šventyklas, kad ir iš toli matydami šį disko formos simbolį žmonės išsyk prisimintų Viešpatį Kṛṣṇą. Šventyklos specialiai statomos aukštais bokštais, kad būtų gerai matomos iš tolo. Šio papročio, kuris atsirado dar gerokai prieš metraščiuose užfiksuotus istorijos laikus, šiandien besąlygiškai laikomasi Indijoje statant naujas šventyklas. Šis faktas įrodo koks nepagrįstas ateistų teiginys, neva Viṣṇu šventyklas imta statyti visai neseniai. Vidura lankėsi Viṣṇu šventyklose mažų mažiausiai prieš penkis tūkstančius metų, o jos buvo pastatytos dar gerokai anksčiau. Didieji išminčiai ir pusdieviai niekada nestatydavo monumentų žmonėms ar pusdieviams, jie statė šventyklas Viṣṇu garbei rūpindamiesi paprastais mirtingaisiais, norėdami padėti jiems pakilti iki dieviškosios sąmonės lygio.

24 TEKSTAS

ततस्त्वतिव्रज्य सुराष्ट्रमृद्धं
सौवीरमत्स्यान् कुरुजाङ्गलांश्च ।
कालेन तावद्यमुनामुपेत्य
तत्रोद्धवं भागवतं ददर्श ॥२४॥

tatas tv ativrajya surāṣṭram ṛddhaṁ
sauvīra-matsyān kurujāṅgalāṁś ca
kālena tāvad yamunām upetya
tatroddhavaṁ bhāgavataṁ dadarśa

tataḥ – iš ten; *tu* – tačiau; *ativrajya* – praėjęs; *surāṣṭram* – Surato karalystę; *ṛddham* – labai turtingą; *sauvīra* – Sauvīros karalystę; *matsyān* – Matsyos karalystę; *kurujāṅgalān* – vakarų Indijos karalystę iki pat Delio provincijos; *ca* – taip pat; *kālena* – tekant laikui; *tāvat* – kai tiktai; *yamunām* – Yamunos pakrantę; *upetya* – pasiekė; *tatra* – ten; *uddhavam* – žymiausiąjį iš Yadu dinastijos atstovų Uddhavą; *bhāgavatam* – didįjį Viešpaties Kṛṣṇos bhaktą; *dadarśa* – išvydo.

Toliau jo kelias vedė per klestinčias Surato, Sauvīros ir Matsyos žemes, taip pat vakarinę Indiją, vadinamą Kurujāṅgala. Pagaliau jis pasiekė Yamunos krantus, kur susitiko Uddhavą, didįjį Viešpaties Kṛṣṇos bhaktą.

Komentaras: Keturių šimtų penkiasdešimt tūkstančių kvadratinių kilometrų teritorija, besidriekianti nuo šiuolaikinio Delio iki Mathuros regiono Utar Pradešo valstijoje apimanti ir dalį Gurgaono regiono Pundžabe (Rytų Indijoje), laikoma švenčiausi Indijos vieta. Šios žemės šventos todėl, kad jomis daug kartų žengė Viešpats Kṛṣṇa. Jis atėjo į šį pasaulį Mathuroje, Savo motinos brolio Kaṁsos namuose, ir augo Vṛndāvanoje pas Savo įtėvį Mahārāją Nandą. Iki šių dienų čia galima sutikti daug Viešpačiui atsidavusių bhaktų, kurie ekstazės apimti visur ieško Kṛṣṇos ir Jo vaikystės draugių, *gopių*. Ir net jei jiems nepavyksta Vṛndāvanoje išvysti Kṛṣṇos savo akimis, tai nėra taip svarbu, nes bhaktui ieškoti Kṛṣṇos tolygu bendrauti su Juo tiesiogiai. Racionaliu protu tai nepaaiškinama, tačiau tyraširdžiai Viešpaties bhaktai realiai išgyvena artumo Kṛṣṇai pojūtį. Filosofijos požiūriu, Viešpats Kṛṣṇa ir prisiminimai apie Jį yra tos pačios, absoliučios, prigimties, ir mintis Viešpaties bhakto sąmonėje, skatinanti ieškoti Jo Vṛndāvanoje, suteikia jam daugiau džiaugsmo nei tiesioginis susidūrimas su Juo. Tyri Viešpaties bhaktai regi Jį kiekviename žingsnyje, ir šį faktą patvirtina „Brahma-saṁhitā“ (5.38):

premāñjana-cchurita-bhakti-vilocanena
santaḥ sadaiva hṛdayeṣu vilokayanti
yaṁ śyāmasundaram acintya-guṇa-svarūpaṁ
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi

„Viešpaties bhaktai, apimti ekstatinės meilės Śyāmasundarai [Kṛṣṇai], Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, nuolat regi Jį savo širdyje, nes tarnauja

Viešpačiui ir yra kupini meilės Jam.“ Prie tokių iškilių Viešpaties bhaktų skirtini Vidura ir Uddhava; neatsitiktinai čia, prie Yamunos krantų, susikirto jų keliai.

25 TEKSTAS

स वासुदेवानुचरं प्रशान्तं
बृहस्पतेः प्राक्तनयं प्रतीतम् ।
आलिङ्ग्य गाढं प्रणयेन भद्रं
स्वानामपृच्छद्भगवत्प्रजानाम् ॥२५॥

sa vāsudevānucaraṁ praśāntaṁ
bṛhaspateḥ prāk tanayaṁ pratītam
āliṅgya gāḍhaṁ praṇayena bhadraṁ
svānām apṛcchad bhagavat-prajānām

saḥ – jis, Vidura; *vāsudeva* – Viešpaties Kṛṣṇos; *anucaram* – neperskiriamą bendražygį; *praśāntam* – labai protingą ir gerai išauklėtą; *bṛhaspateḥ* – išmaningojo pusdievių dvasinio mokytojo Bṛhaspačio; *prāk* – anksčiau; *tanayam* – sūnų arba mokinį; *pratītam* – atpažino; *āliṅgya* – apkabindamas; *gāḍham* – labai šiltai; *praṇayena* – su meile; *bhadram* – gera žadantį; *svānām* – savo paties; *apṛcchat* – pasiteiravo; *bhagavat* – Dievo Asmens; *prajānām* – šeima.

Jaudulio ir meilės apimtas Vidura apkabino jį, Uddhavą, nuolatinį Kṛṣṇos palydovą, kadaise buvusį vienu geriausių Bṛhaspačio mokinių, ir paprašė Uddhavą papasakoti naujienas apie Viešpaties Kṛṣṇos, Dievo Asmens, šeimą.

Komentaras: Vidura tiko Uddhavai į tėvus, todėl, jiems susitikus, Uddhava nusilenkė Vidurai, o Vidura apglėbė Uddhavą, kaip tikrą sūnų. Viduros brolis Pāṇḍu buvo Viešpaties Kṛṣṇos dėdė, o Uddhava – Kṛṣṇos pusbrolis. Pagal paprotį Uddhava turėjo gerbti Vidurą kaip savo tėvą. Uddhava buvo Bṛhaspačio, didžiojo raštų žynio ir pusdievių dvasinio mokytojo, gerai išmanančio logiką, įsūnis ir mokinys. Vidura paklausė Uddhavos, kaip sekasi jo giminaičiams, nors žinojo, kad jų jau nebėra tarp gyvųjų. Šis klausimas gali atrodyti ganėtinai keistas, tačiau, pasak Śrīlos Jīvos Gosvāmio, naujiena apie giminaičių žūtį taip sukrėtė Vidurą, kad norėdamas sužinoti jų žūties

aplinkybes, jisai nutarė išklausinėti apie tai Uddhavą. Taigi tas klausimas paaiškintinas ne tiek praktiniu poreikiu, kiek jo psichologine būsena.

26 TEKSTAS

कच्चित्पुराणौ पुरुषौ स्वनाभ्य-
पाद्मानुवृत्त्येह किलावतीर्णौ ।
आसात उर्व्याः कुशलं विधाय
कृतक्षणौ कुशलं शूरगेहे ॥२६॥

kaccit purāṇau puruṣau svanābhya-
pādmānuvṛttyeha kilāvatīrṇau
āsāta urvyāḥ kuśalaṁ vidhāya
kṛta-kṣaṇau kuśalaṁ śūra-gehe

kaccit – ar; *purāṇau* – pirminės; *puruṣau* – Dievo Asmenybės (Kṛṣṇa ir Balarāma); *svanābhya* – Brahmos; *pādma-anuvṛttyā* – gimusiojo iš lotoso prašymu; *iha* – čia; *kila* – tikrai; *avatīrṇau* – įsikūniję; *āsāte* – yra; *urvyāḥ* – pasaulyje; *kuśalam* – gerovė; *vidhāya* – taip darydami; *kṛta-kṣaṇau* – visuotinio suklestėjimo skatintojai; *kuśalam* – gyvuoja; *śūra-gehe* – Śūrasenos namuose.

Papasakok apie pirminius Dievo Asmenis, kurie prašant Brahmai [gimusiam iš Viešpaties kūno išaugančiame lotose] nužengė į žemę ir grąžino pasauliui dvasingumą ir klestėjimą. Kaip klojasi jiems Śūrasenos namuose?

Komentaras: Viešpats Kṛṣṇa ir Balarāma yra vienas ir tas pats Dievo Asmuo. Dievas vienas vienintelis, tačiau Jisai išsiskleidžia daugybe pavidalų, kurie neatsiejami vienas nuo kito. Visi Dievo pavidalai yra pilnatviškos Jo ekspansijos. Pirmoji Viešpaties Kṛṣṇos ekspansija yra Baladeva, o Brahmā, užgimęs lotoso žiede, išaugusiame iš Garbhodakaśāyī Viṣnu kūno, yra Baladevos ekspansija. Taigi Kṛṣṇai ir Baladevai negalioja visatos įstatymai, – visatos gyvenimas paklūsta Jų valiai. Brahmos paprašyti Jie įsikūnijo žemėje, kad palengvintų jos sunkią naštą, ir įvykdė daugybę antgamtiškų žygių – išvadavo pasaulį ir dovanojo jam laimę bei klestėjimą. Laimė ir gerovė neįmanoma be Viešpaties malonės. Kadangi laimė Viešpaties bhaktų šeimoje priklauso nuo Viešpaties laimės, Vidura pirmiausia pasidomėjo, kaip klostosi Viešpaties reikalai.

27 TEKSTAS

कच्चित्कुरूणां परमः सुहृन्नो
भामः स आस्ते सुखमङ्ग शौरिः ।
यो वै स्वसॄणां पितृवद्ददाति
वरान् वदान्यो वरतर्पणेन ॥२७॥

kaccit kurūṇāṁ paramaḥ suhṛn no
bhāmaḥ sa āste sukham aṅga śauriḥ
yo vai svasṝṇāṁ pitṛvad dadāti
varān vadānyo vara-tarpaṇena

kaccit – ar; *kurūṇām* – Kuru; *paramaḥ* – didžiausias; *suhṛt* – geradaris; *naḥ* – mūsų; *bhāmaḥ* – žentas; *saḥ* – jis; *āste* – yra; *sukham* – laimingas; *aṅga* – o Uddhava; *śauriḥ* – Vasudeva; *yaḥ* – tas, kuris; *vai* – tikrai; *svasṝṇām* – seserų; *pitṛ-vat* – tarsi tėvas; *dadāti* – suteikia; *varān* – visko, kas geistina; *vadānyaḥ* – kilniadvasis; *vara* – žmoną; *tarpaṇena* – patenkindamas.

Sakyk, kaip sekasi geriausiam Kuru giminės draugui, mūsų svainiui Vasudevai. Jo dosnumas begalinis. Jis kaip tikras tėvas rūpinasi savo seserimis ir visada moka įtikti savo žmonoms.

Komentaras: Viešpaties Kṛṣṇos tėvas Vasudeva turėjo šešiolika žmonų. Viena jų, Pauravī arba Rohiṇī, buvo Baladevos motina, Viduros sesuo. Vadinasi, Vasudeva, Viduros sesers vyras, buvo jo svainis. Vasudevos sesuo Kuntī – vyresniojo Viduros brolio Pāṇḍu žmona, ir šiuo požiūriu Vasudeva buvo Viduros svainis. Kuntī buvo jaunesnė už savo brolį Vasudevą, o vyresnio brolio pareiga yra rūpintis jaunesnėmis seserimis kaip savo dukromis. Kuntī ko nors prireikus, Vasudeva, karštai mylintis savo jaunesniąją seserį, viską dėl jos padarydavo. Vasudeva labai rūpinosi savo žmonomis ir sykiu tenkino visus sesers norus. Savo seserimi Kuntī jisai rūpinosi ypatingai, nes ji tapo našle dar būdama visai jauna. Teiraudamasis apie tai, kaip sekasi Vasudevai, Vidura prisiminė ne tik jį, bet ir visą šeimą.

28 TEKSTAS

कच्चिद्वरूथाधिपतिर्यदूनां
प्रद्युम्न आस्ते सुखमङ्ग वीरः ।

यं रुक्मिणी भगवतोऽभिलेभे
आराध्य विप्रान् स्मरमादिसर्गे ॥२८॥

kaccid varūthādhipatir yadūnāṁ
pradyumna āste sukham aṅga vīraḥ
yaṁ rukmiṇī bhagavato 'bhilebhe
ārādhya viprān smaram ādi-sarge

kaccit – ar; *varūtha* – kariuomenės; *adhipatiḥ* – vadas; *yadūnām* – Yadu; *pradyumnaḥ* – Kṛṣṇos sūnus Pradyumna; *āste* – yra; *sukham* – laimingas; *aṅga* – o Uddhava; *vīraḥ* – didis karžygys; *yam* – kurį; *rukmiṇī* – Kṛṣṇos žmona Rukmiṇī; *bhagavataḥ* – iš Dievo Asmens; *abhilebhe* – gavo kaip apdovanojimą; *ārādhya* – patenkinusi; *viprān* – brahmanus; *smaram* – Kupidoną (Kamadevą); *ādi-sarge* – jo ankstesnįjį gyvenimą.

O Uddhava, sakyk, kaip sekasi Pradyumnai, Yadu kariuomenės karvedžiui, kuris praeitą gyvenimą buvo Kupidonas? Kaip sekasi tam Viešpaties Kṛṣṇos ir Rukmiṇī sūnui, kurį Rukmiṇī padovanojo Viešpačiui, palaiminta brahmanų, taip atsidėkojusių jai už paslaugumą?

Komentaras: Pasak Śrīlos Jīvos Gosvāmio, Smara (Kupidonas, arba Kāmadeva) yra vienas iš amžinų Kṛṣṇos palydovų. Jīva Gosvāmis labai smulkiai apie tai pasakoja savo traktate „Kṛṣṇa-sandarbha“.

29 TEKSTAS

कच्चित्सुखं सात्वतवृष्णिभोज-
दाशार्हकाणामधिपः स आस्ते ।
यमभ्यषिञ्चच्छतपत्रनेत्रो
नृपासनाशां परिहृत्य दूरात् ॥२९॥

kaccit sukhaṁ sātvata-vṛṣṇi-bhoja-
dāśārhakāṇām adhipaḥ sa āste
yam abhyaṣiñcac chata-patra-netro
nṛpāsanāśāṁ parihṛtya dūrāt

kaccit – ar; *sukham* – laimingai gyvena; *sātvata* – Satvatos; *vṛṣṇi* – Vṛṣṇio dinastija; *bhoja* – Bhojos dinastija; *dāśārhakāṇām* – Dāśārhos; *adhipaḥ* –

karalius Ugrasena; *saḥ* – jis; *āste* – gyvuoja; *yam* – kurį; *abhyaṣiñcat* – grąžino į sostą; *śata-patra-netraḥ* – Viešpats Śrī Kṛṣṇa; *nṛpa-āsana-āśām* – viltį karališkajam sostui; *parihṛtya* – praradusiam; *dūrāt* – visiškai.

[Sakyk] mielas drauge, kaip gyvena Ugrasena – Sātvatų, Vṛṣṇių, Bhojų ir Dāśārhų valdovas, kuris ištremtas neteko bet kokios vilties susigrąžinti karalystę, tačiau Viešpats Kṛṣṇa grąžino jį į sostą.

30 TEKSTAS

कच्चिद्धरेः सौम्य सुतः सदृक्ष
आस्तेऽग्रणी रथिनां साधु साम्बः ।
असूत यं जाम्बवती व्रताढ्या
देवं गुहं योऽम्बिकया धृतोऽग्रे ॥३०॥

kaccid dhareḥ saumya sutaḥ sadṛkṣa
āste 'graṇī rathināṁ sādhu sāmbaḥ
asūta yaṁ jāmbavatī vratāḍhyā
devaṁ guhaṁ yo 'mbikayā dhṛto 'gre

kaccit – ar; *hareḥ* – Dievo Amens; *saumya* – o kilnusis; *sutaḥ* – sūnus; *sadṛkṣaḥ* – panašus; *āste* – gerai gyvuoja; *agraṇīḥ* – žymiausias; *rathinām* – iš karžygių; *sādhu* – gerai išauklėtas; *sāmbaḥ* – Sāmba; *asūta* – pagimdė; *yam* – kurį; *jāmbavatī* – Viešpaties Kṛṣṇos karalienė Jāmbavatī; *vratāḍhyā* – besilaikantį įžadų; *devam* – pusdievį; *guham* – vardu Kārttikeya; *yaḥ* – kuris; *ambikayā* – Śivos žmonai; *dhṛtaḥ* – gimė; *agre* – ankstesnįjį gimimą.

O garbusis, kaip sekasi Sāmbai, kuris kaip du vandens lašai panašus į savo tėvą, Dievo Asmenį? Praeitą gyvenimą jis kaip Kārttikeya gimė Viešpaties Śivos žmonai, o šį gyvenimą užgimė Jāmbavatī, kilniausiosios iš Kṛṣṇos žmonų, įsčiose.

Komentaras: Viešpats Śiva, viena iš trijų Dievo Asmens *guṇa-avatārų*, yra pilnatviška Dievo Asmens ekspansija. Jo pradėtas Kārttikeya viskuo prilygo Pradyumnai, Viešpaties Kṛṣṇos sūnui. Viešpačiui Śrī Kṛṣṇai nužengiant į materialų pasaulį, sykiu su Juo ateina ir pilnavertės ekspansijos, padedančios Viešpačiui įgyvendinti Jo misiją. Visus Viešpaties žygius, išskyrus Vṛndāvanos žaidimus, vykdo Jo pilnatviškos ekspansijos. Vāsudeva yra

viena iš Nārāyaṇos pilnatviškų ekspansijų. Devakī ir Vasudevai Vāsudeva pasirodė Nārāyaṇos pavidalu. Kartu su Juo žemėje įsikūnijo visi rojaus planetų pusdieviai, kurie ėmėsi Kṛṣṇos draugų ir artimųjų – Pradyumnos, Sāmbos, Uddhavos ir kitų – vaidmens. Iš pastarųjų posmų skaitytojas sužino, kad Kāmadeva apsireiškė Pradyumna, Kārttikeya – Sāmba, o vienas iš Vasu nužengė į žemę Uddhavos pavidalu. Visi jie talkininkavo Viešpačiui, atlikdami sau skirtus vaidmenis, kad suteiktų Kṛṣṇos žaidimams dar didesnio iškilumo ir grožio.

31 TEKSTAS

क्षेमं स कच्चिद्युयुधान आस्ते
यः फाल्गुनाल्लब्धधनूरहस्यः ।
लेभेऽञ्जसाधोक्षजसेवयैव
गतिं तदीयां यतिभिर्दुरापाम् ॥३१॥

kṣemaṁ sa kaccid yuyudhāna āste
yaḥ phālgunāl labdha-dhanū-rahasyaḥ
lebhe 'ñjasādhokṣaja-sevayaiva
gatiṁ tadīyāṁ yatibhir durāpām

kṣemam – gerai; *saḥ* – jis; *kaccit* – ar; *yuyudhānaḥ* – Satyakis; *āste* – ten laikosi; *yaḥ* – kuris; *phālgunāt* – iš Arjunos; *labdha* – įgijo; *dhanuḥ-rahasyaḥ* – išmanantis karo meno gudrybes; *lebhe* – taip pat pasiekė; *añjasā* – be dvejonių; *adhokṣaja* – Transcendencijos; *sevayā* – tarnyste; *eva* – tikrai; *gatim* – tikslą; *tadīyām* – transcendentinį; *yatibhiḥ* – didžių atsiskyrėlių; *durāpām* – labai sunkiai pasiekiamą.

O Uddhava, kaip sekasi Yuyudhānai? Jis mokėsi karybos gudrybių iš Arjunos ir pasiekė transcendencijos būvį, sunkiai pasiekiamą net patiems iškiliausiems, davusiems pasaulio atsižadėjimo įžadus.

Komentaras: Pasiekti transcendentinį būvį reiškia pelnyti teisę asmeniškai bendrauti su Aukščiausiuoju Viešpačiu, kurį vadina *adhokṣaja*, „nepatiriamu jutimais“. Pasaulio atsižadėję atsiskyrėliai, *sannyāsiai*, nutraukia ryšį su pasauliu, palieka šeimą, žmoną, vaikus, draugus, namus, turtus, – žodžiu, atsisako visko, kad patirtų susiliejimo su beasmeniu Brahmanu transcendentinę palaimą. Tačiau palaimos, patiriamos įsiliejus į Brahmaną, nė iš

tolo negalima lyginti su ta palaimos būsena, kurią išgyvena žmogus patyręs *adhokṣają.* Filosofai empirikai semiasi transcendentinės palaimos samprotaudami apie Aukščiausiąją Tiesą, tačiau jų palaima nepalyginama su ta, kurią patiria Brahmanas Savo amžinojo Dievo Asmens pavidalu. Įsiliejimo į Brahmaną džiaugsmas užlieja gyvas būtybes joms ištrūkus iš materijos nelaisvės, tačiau Parabrahmanas, Dievo Asmuo, semiasi amžino džiaugsmo iš Savo asmens energijos, kurią vadina *hlādinī śakti.* Filosofui empirikui, kuris atsižadėjęs materialaus pasaulio patiria Brahmaną, yra nesuvokiama Brahmano *hlādinī* galia. Visagalis turi daugybę energijų, tarp kurių egzistuoja trys Jo vidinės energijos aspektai: *saṁvit, sandhinī* ir *hlādinī.* Kad ir kaip griežtai *yogai* ir *jñāniai* besilaikytų *yamos, niyamos, āsanos, dhyānos, dhāraṇos* ir *prāṇāyāmos* praktikos principų, kelias į Viešpaties vidinės energijos karaliją jiems uždarytas. Tačiau Viešpaties bhaktai, praktikuodami atsidavimo Viešpačiui tarnystę, lengvai sueina į sąlytį su Jo vidine energija. Yuyudhāna pasiekė šį būvį taip pat greitai kaip perprato karybos gudrybes iš Arjunos. Taigi jisai sėkmingai pasiekė gyvenimo tikslą tiek materialiu, tiek dvasiniu požiūriu. Tokie yra pasiaukojimo tarnystės Viešpačiui vaisiai.

32 TEKSTAS

कच्चिद् बुधः स्वस्त्यनमीव आस्ते
श्वफल्कपुत्रो भगवत्प्रपन्नः ।
यः कृष्णपादाङ्कितमार्गपांसु-
ष्वचेष्टत प्रेमविभिन्नधैर्यः ॥३२॥

kaccid budhaḥ svasty anamīva āste
śvaphalka-putro bhagavat-prapannaḥ
yaḥ kṛṣṇa-pādāṅkita-mārga-pāṁsuṣv
aceṣṭata prema-vibhinna-dhairyaḥ

kaccit – ar; *budhaḥ* – labai mokytas; *svasti* – gerai; *anamīvaḥ* – nesusitepęs nuodėme; *āste* – gyvuoja; *śvaphalka-putraḥ* – Švaphalkos sūnus Akrūra; *bhagavat* – Dievo Asmeniui; *prapannaḥ* – atsidavęs; *yaḥ* – kuris; *kṛṣṇa* – Viešpaties; *pāda-aṅkita* – pėdsakais nužymėto; *mārga* – kelio; *pāṁsuṣu* – dulkėse; *aceṣṭata* – parodė; *prema-vibhinna* – iš transcendentinės meilės prarastą; *dhairyaḥ* – proto pusiausvyrą.

Sakyk, kaip sekasi nesusitepusiam nuodėme Švaphalkos sūnui Akrūrai, atsidavusiai Dievo Asmeniui sielai. Sykį apakintas transcendentinės

meilės ekstazės jis kaip pamišėlis puolė voliotis vieškelio dulkėse, kuriose buvo atsispaudusios Viešpaties Kṛṣṇos pėdos.

Komentaras: Kartą, kai ieškodamas Kṛṣṇos Akrūra atvyko į Vṛndāvaną, Nanda-grāmos dulkėse jis išvydo Viešpaties pėdsakus ir apimtas transcendentinės meilės ekstazės puolė į vieškelio dulkes. Tokį ekstazės būvį gali išgyventi tiktai bhaktas, mintimis visad pasinėręs į Kṛṣṇą. Toks Viešpaties bhaktas nesusitepęs nuodėme, kadangi jis nuolat bendrauja su Dievo Asmeniu, įkūnijančiu absoliuto skaistybę. Nuolatinis pasinėrimas mintimis į Viešpatį yra lyg savotiška antiseptinė priemonė, sauganti žmogų nuo materialios sutepties. Būdamas mintimis su Viešpačiu, tyras bhaktas niekada nepraranda artumo Jam. Tačiau susiklosčius tam tikroms aplinkybėms transcendentinės bhakto emocijos gali pakrypti netikėta linkme ir sutrikdyti jo vidinę pusiausvyrą. Būdingas transcendentinės ekstazės būsenas ne kartą patyrė Viešpats Caitanya, kaip apie tai byloja biografiniai šaltiniai, pasakojantys apie šį Dievo įsikūnijimą.

33 TEKSTAS

कच्चिच्छिवं देवकभोजपुत्र्या
विष्णुप्रजाया इव देवमातुः ।
या वै स्वगर्भेण दधार देवं
त्रयी यथा यज्ञवितानमर्थम् ॥३३॥

kaccic chivaṁ devaka-bhoja-putryā
viṣṇu-prajāyā iva deva-mātuḥ
yā vai sva-garbheṇa dadhāra devaṁ
trayī yathā yajña-vitānam artham

kaccit – ar; *śivam* – viskas gerai; *devaka-bhoja-putryāḥ* – Devaka-bhojos dukrai; *viṣṇu-prajāyāḥ* – pagimdžiusiai Dievo Asmenį; *iva* – kaip ir tai; *deva-mātuḥ* – pusdievių motinos (Aditi); *yā* – kuri; *vai* – iš tikrųjų; *sva-garbheṇa* – savo įsčiose; *dadhāra* – nešiojo; *devam* – Aukščiausiąjį Viešpatį; *trayī* – Vedos; *yathā* – lygiai kaip ir; *yajña-vitānam* – aukos atnašavimo; *artham* – tikslas.

Tarsi Vedos, kurių puslapiuose glūdi aukščiausiasis aukojimų tikslas, Devaka-bhojos valdovo dukra, lyg pati pusdievių motina, nešiojo savo įsčiose Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Sakyk, kaip sekasi jai [Devakī]?

Komentaras: Vedose glūdi transcendentinė išmintis ir dvasinės vertybės, taip ir Devakī, Viešpaties Kṛṣṇos motinos įsčiose glūdėjo Viešpats, įkūnijantis Vedų prasmę. Vedos tapačios Viešpačiui. Vedų tikslas – suprasti Viešpatį, Vedų įsikūnijimą. Devakī yra tarytum giliaprasmės Vedos, o Viešpats įkūnija jų aukščiausiąjį tikslą.

34 TEKSTAS

अपिस्विदास्ते भगवान् सुखं वो
यः सात्वतां कामदुघोऽनिरुद्धः ।
यमामनन्ति स्म हि शब्दयोनिं
मनोमयं सत्त्वतुरीयतत्त्वम् ॥३४॥

apisvid āste bhagavān sukhaṁ vo
yaḥ sātvatāṁ kāma-dugho 'niruddhaḥ
yam āmananti sma hi śabda-yoniṁ
mano-mayaṁ sattva-turīya-tattvam

api – o taip pat; *svit* – ar; *āste* – ar Jis; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *sukham* – visokeriopą laimę; *vaḥ* – tavo; *yaḥ* – kuris; *sātvatām* – bhaktų; *kāma-dughaḥ* – visų troškimų šaltinis; *aniruddhaḥ* – pilnatviška ekspansija Aniruddha; *yam* – kurį; *āmananti* – jie pripažįsta; *sma* – nuo senų senovės; *hi* – tikrai; *śabda-yonim* – „Ṛg Vedos“ kūrėju; *manaḥ-mayam* – proto kūrėju; *sattva* – transcendentiniu; *turīya* – ketvirtosios ekspansijos; *tattvam* – principu.

Kaip gyvena Aniruddha? Jis patenkina švenčiausius tyrų bhaktų norus ir nuo amžių yra laikomas „Ṛg Vedos“ bei proto kūrėju, ketvirtąja pilnatviška Viṣṇu ekspansija.

Komentaras: Ādi-caturbhują – keturias pirmaprades Baladevos ekspansijas sudaro Vāsudeva, Saṅkarṣaṇa, Pradyumna ir Aniruddha. Visi Jie priskirtini *viṣṇu-tattvos* kategorijai, t.y. yra tapatūs Dievo Asmeniui. Visos šios ekspansijos nužengė į žemę sykiu su Viešpačiu Śrī Rāma, kad įvykdytų Savo specifinius uždavinius. Viešpats Rāma yra pirminis Vāsudeva, o Saṅkarṣaṇa, Pradyumna ir Aniruddha tapo Jo broliais. Aniruddha yra taip pat ir Mahā-Viṣṇu šaltinis, iš kurio kvėpavimo radosi „Ṛg Veda“. Smulkiai apie tai pasakojama „Mārkaṇḍeya Purāṇoje“. Kai į žemę nužengė Viešpats Kṛṣṇa, Aniruddha įsikūnijo Jo sūnumi. Viešpats Kṛṣṇa Dvārakoje – tai

ādi-caturbhujos Vāsudeva. Pirmapradis Viešpats Kṛṣṇa amžinai viešpatauja Goloka Vṛndāvanoje. Visos Viešpaties pilnatviškos ekspansijos sudaro vienovę kaip *viṣṇu-tattva,* ir turi vienodas galias.

35 TEKSTAS

अपिस्विदन्ये च निजात्मदैव-
मनन्यवृत्त्या समनुव्रता ये ।
हृदीकसत्यात्मजचारुदेष्ण-
गदादयः स्वस्ति चरन्ति सौम्य ॥३५॥

apisvid anye ca nijātma-daivam
ananya-vṛttyā samanuvratā ye
hṛdīka-satyātmaja-cārudeṣṇa-
gadādayaḥ svasti caranti saumya

api – o taip pat; *svit* – ar; *anye* – kiti; *ca* – ir; *nija-ātma* – savo siela; *daivam* – Śrī Kṛṣṇa; *ananya* – besąlygiškai; *vṛttyā* – ištikimi; *samanuvratāḥ* – pasekėjai; *ye* – visi tie, kurie; *hṛdīka* – Hṛdīka; *satya-ātmaja* – Satyabhāmos sūnus; *cārudeṣṇa* – Cārudeṣṇa; *gada* – Gada; *ādayaḥ* – ir kiti; *svasti* – gerai; *caranti* – leidžia laiką; *saumya* – o šviesuoli.

O išmaningasis, kaip sekasi Hṛdīkai, Cārudeṣṇai, Gadai ir Satyabhāmos sūnui, kurie brangina Viešpatį Śrī Kṛṣṇą kaip savo sielą ir yra Jam besąlygiškai ištikimi?

36 TEKSTAS

अपि स्वदोर्भ्यां विजयाच्युताभ्यां
धर्मेण धर्मः परिपाति सेतुम् ।
दुर्योधनोऽतप्यत यत्सभायां
साम्राज्यलक्ष्म्या विजयानुवृत्त्या ॥३६॥

api sva-dorbhyāṁ vijayācyutābhyāṁ
dharmeṇa dharmaḥ paripāti setum
duryodhano 'tapyata yat-sabhāyāṁ
sāmrājya-lakṣmyā vijayānuvṛttyā

api – o taip pat; *sva-dorbhyām* – paties rankos; *vijaya* – Arjuna; *acyutā-bhyām* – kartu su Śrī Kṛṣṇa; *dharmeṇa* – pagal religijos principus; *dharmaḥ* – karalius Yudhiṣṭhira; *paripāti* – saugo; *setum* – religijos garbę; *duryodhanaḥ* – Duryodhana; *atapyata* – neapkentė; *yat* – kurio; *sabhāyām* – karališkojo susirinkimo; *sāmrājya* – imperijos; *lakṣmyā* – turto; *vijaya-anuvṛttyā* – pasitarnaujant Arjunai.

Ar Mahārāja Yudhiṣṭhira valdo karalystę vadovaudamasis religijos priesakais, ar yra jai ištikimas? Juk savo laiku Duryodhana buvo kupinas pagiežos Yudhiṣṭhirai dėl to, kad jį patikimai gynė Kṛṣṇa ir Arjuna, atstodami jam abejas rankas.

Komentaras: Mahārāja Yudhiṣṭhira buvo religijos įsikūnijimas. Kai Viešpaties Kṛṣṇos ir Arjunos padedamas jisai valdė karalystę, ji klestėjo labiau už visas rojaus planetas kartu sudėjus. Yudhiṣṭhiros turtai pranoko visus pasaulio turtus, nes jo dešinioji ir kairioji rankos buvo Viešpats Kṛṣṇa ir Arjuna. Duryodhana iš pavydo Yudhiṣṭhirai rezgė įvairiausias intrigas, norėdamas jam pakenkti, ir tai galų gale sukėlė Kurukṣetros mūšį. Pasibaigus mūšiui, Mahārāja Yudhiṣṭhira susigrąžino sau teisėtai priklausančią karalystę ir atkūrė joje pagarbą religijai ir prarastą kilnumą. Tuo ir nuostabi karalystė, kurios soste viešpatauja doras valdovas – toks, koks buvo Mahārāja Yudhiṣṭhira.

37 TEKSTAS

किं वा कृताघेष्वघमत्यमर्षी
भीमोऽहिवद्दीर्घतमं व्यमुञ्चत् ।
यस्याङ्घ्रिपातं रणभूर्न सेहे
मार्गं गदायाश्चरतो विचित्रम् ॥३७॥

kiṁ vā kṛtāgheṣv agham atyamarṣī
bhīmo 'hivad dīrghatamaṁ vyamuñcat
yasyāṅghri-pātaṁ raṇa-bhūr na sehe
mārgaṁ gadāyāś carato vicitram

kim – ar; *vā* – irgi; *kṛta* – atliko; *agheṣu* – nusidėjėliams; *agham* – pyktį; *ati-amarṣī* – nenugalimasis; *bhīmaḥ* – Bhīma; *ahi-vat* – lyg kobra; *dīrgha-tamam* – ilgai puoselėtą; *vyamuñcat* – išliejo; *yasya* – kurio; *aṅghri-pātam* – žengimo; *raṇa-bhūḥ* – mūšio lauku; *na* – negalėjo; *sehe* – pakelti; *mārgam* – keliu; *gadāyāḥ* – vėzdais; *carataḥ* – mojuojančio; *vicitram* – nuostabiai.

[Sakyk] ar tie nusidėjėliai jau patyrė nenugalimojo ir pavojingo kaip kobra Bhīmos įtūžį, kurį jis ilgai tramdė krūtinėje? Kai mitriai, lyg žaisliuką, sukdamas vėzdą jis žengdavo į mūšio lauką, siaubas apimdavo priešo karius.

Komentaras: Vidura gerai žinojo, koks galingas yra Bhīma. Kaskart, kai Bhīma išeidavo į mūšio lauką, nuo jo žingsnių drebėjo žemė, ir tai, kaip mikliai šis narsus karžygys valdė vėzdą, priešui kėlė siaubą. Ilgai galingasis Bhīma nesiėmė jokių žygių prieš Dhṛtarāṣṭros sūnus, ir Vidurai buvo įdomu ar Bhīma jau išliejo savo įtūžį, kuris buvo panašus į sužeistos kobros pyktį. Kai kobra, ilgai slopinusi savyje pyktį, pagaliau kerta ir išleidžia nuodus, jos auka būna pasmerkta.

38 TEKSTAS

कच्चिद्यशोधा रथयूथपानां
गाण्डीवधन्वोपरतारिरास्ते ।
अलक्षितो यच्छरकूटगूढो
मायाकिरातो गिरिशस्तुतोष ॥३८॥

kaccid yaśodhā ratha-yūthapānāṁ
gāṇḍīva-dhanvoparatārir āste
alakṣito yac-chara-kūṭa-gūḍho
māyā-kirāto giriśas tutoṣa

kaccit – ar; *yaśaḥ-dhā* – garsusis; *ratha-yūthapānām* – tarp didžių karžygių kovojančių iš karo vežimų; *gāṇḍīva* – Gāṇḍīvos; *dhanva* – lanku; *uparata-ariḥ* – kuris įveikė priešus; *āste* – gerai laikosi; *alakṣitaḥ* – neatpažintas; *yat* – kurio; *śara-kūṭa-gūḍhaḥ* – apipiltas strėlėmis; *māyā-kirātaḥ* – persirengęs medžiotoju; *giriśaḥ* – Viešpats Śiva; *tutoṣa* – buvo patenkintas.

[Sakyk] kaip sekasi Arjunai, kurio lankas garsėja Gāṇḍīvos vardu? Tarp karžygių, kovojančių iš karo vežimų, jis – nenugalimas. Net pats Viešpats Śiva liko patenkintas Arjuna, kai kartą jį, persirengusį medžiotoju ir neatpažintą, Arjuna pasitiko strėlių lietumi.

Komentaras: Kartą Viešpats Śiva nutarė išbandyti Arjunos jėgas ir susikivirčijo su juo dėl sumedžioto šerno. Jis apsireiškė Arjunai persirengęs medžiotoju, ir Arjuna pasitiko jį strėlių lietumi. Arjuna šaudė tol, kol Viešpats Śiva įsitikino kaip meistriškai šis valdo lanką. Palaiminęs Arjuną, Śiva

dovanojo jam Pāśupati ginklą. Vidurai rūpėjo sužinoti, kaip sekasi didžiajam karžygiui Arjunai.

39 TEKSTAS

यमावुतस्वित्तनयौ पृथायाः
पार्थैर्वृतौ पक्ष्मभिरक्षिणीव ।
रेमात उद्दाय मृधे स्वरिक्थं
परात्सुपर्णाविव वज्रिवक्त्रात् ॥३९॥

yamāv utasvit tanayau pṛthāyāḥ
pārthair vṛtau pakṣmabhir akṣiṇīva
remāta uddāya mṛdhe sva-riktham
parāt suparṇāv iva vajri-vaktrāt

yamau – dvyniai (Nakula ir Sahadeva); *utasvit* – ar; *tanayau* – sūnūs; *pṛthāyāḥ* – Pṛthos; *pārthaiḥ* – Pṛthos sūnų; *vṛtau* – saugomi; *pakṣmabhiḥ* – vokais; *akṣiṇī* – akių; *iva* – tarsi; *remāte* – nerūpestingai žaisdami; *uddāya* – pagrobdami; *mṛdhe* – kovoje; *sva-riktham* – savo nuosavybę; *parāt* – iš priešo Duryodhanos; *suparṇau* – Viešpaties Viṣṇu nešėjas Garuḍa; *iva* – tarsi; *vajri-vaktrāt* – nuo Indros lūpų.

Ar gerai klojasi dvyniams, kuriuos, kaip vokai akis, saugo ir globoja vyresnieji broliai, Pṛthos sūnūs, susigrąžinę iš savo priešo Duryodhanos teisėtai jiems priklausiusią karalystę taip pat mikliai kaip Garuḍa kitados pagriebė nektarą nuo žaibus svaidančio Indros lūpų.

Komentaras: Dangaus valdovas Indra rankoje laikantis žaibą pasižymi nežabota jėga, ir vis dėlto Garuḍa, Viešpaties Viṣṇu nešėjas, sugebėjo pagrobti nemirtingumo nektarą tiesiai jam iš po nosies. Duryodhana jėga nenusileido dangaus valdovui, tačiau Pṛthos sūnūs, Pāṇḍavai, įstengė atsikovoti iš jo savo karalystę. Ir Garuḍa, ir Pṛthos sūnūs – mylimi Viešpaties bhaktai, todėl jie gali įveikti pačius galingiausius priešus.

Vidura klausė apie jauniausiuosius Pāṇḍavus – Nakulą ir Sahadevą. Šie dvyniai buvo Mādrī, Pāṇḍavų pamotės, sūnūs. Ir nors Kuntī sūnums jie nebuvo tikri broliai, Kuntī (Mādrī pasitraukus iš gyvenimo paskui savo vyrą Mahārāją Pāṇḍu) rūpinosi jais kaip savo vaikais, todėl Nakula ir Sahadeva augo lygiomis teisėmis su kitais trimis Pāṇḍavais – Yudhiṣṭhira, Bhīma ir Arjuna. Visas pasaulis laiko penkis Pāṇḍavus tikrais broliais. Trys vyres-

nieji broliai rūpinosi jaunėliais ir saugojo taip patikimai, kaip akių vokai saugo akis. Vidura norėjo sužinoti, ar laimingai gyvena jauniausieji Pāṇḍavai su savo vyresniaisiais broliais, šiems susigrąžinus savo karalystę.

40 TEKSTAS

अहो पृथापि ध्रियतेऽर्भकार्थे
राजर्षिवर्येण विनापि तेन ।
यस्त्वेकवीरोऽधिरथो विजिग्ये
धनुर्द्वितीयः ककुभश्चतस्रः ॥४०॥

aho pṛthāpi dhriyate 'rbhakārthe
rājarṣi-varyeṇa vināpi tena
yas tv eka-vīro 'dhiratho vijigye
dhanur dvitīyaḥ kakubhaś catasraḥ

aho – o mano valdove; *pṛthā* – Kuntī; *api* – taip pat; *dhriyate* – gyvena; *arbhaka-arthe* – dėl našlaičiais tapusių vaikų; *rājarṣi* – karaliaus Pāṇḍu; *varyeṇa* – geriausio; *vinā api* – be jo; *tena* – jį; *yaḥ* – kuris; *tu* – tačiau; *eka* – vienas; *vīraḥ* – karžygys; *adhirathaḥ* – vadas; *vijigye* – sugebėjo nugalėti; *dhanuḥ* – lanku; *dvitīyaḥ* – antru; *kakubhaḥ* – kryptis; *catasraḥ* – keturias.

O šviesusis išminčiau, ar dar gyva Pṛthā, kuri pasiliko gyventi vien dėl našlaičiais tapusių sūnų? Jei ne vaikai, ji nebūtų ištvėrusi išsiskyrimo su valdovu Pāṇḍu, didžiuoju karvedžiu, kuris pasinaudojęs antruoju lanku vienas pats nukariavo pasaulį visomis keturiomis kryptimis.

Komentaras: Ištikimai žmonai gyvenimas netekus vyro, savo valdovo, tampa nebepakenčiamas, štai kodėl kitados našlės savo valia susidegindavo drauge su mirusiu vyru. Indijoje šis paprotys buvo plačiai paplitęs, nes moterys čia pasižymėjo dorybe ir ištikimybe vyrui. Vėliau, atėjus Kali amžiui, moterys pamažu prarado ištikimybę, kuria kitados garsėjo, ir paprotys savo valia susideginti vyrui sukrautame kremacijos laužе išnyko. Neseniai šis paprotys buvo uždraustas, kadangi iš savanoriško ištikimybės akto virto prievartos aktu, – moterys dažnai degindavosi ne savo valia, o spaudžiamos viešosios nuomonės.

Mahārājai Pāṇḍu mirus, abi jo žmonos, Kuntī ir Mādrī, norėjo susideginti sykiu su vyru kremacijos laužе, tačiau Mādrī paprašė Kuntī likti gyventi dėl sūnų, penkių Pāṇḍavų. Jos prašymą parėmė Vyāsadeva, ir Kuntī nusi-

leido. Vyro mirtis Kuntī buvo didelė netektis, ir vis dėlto ji nutarė nesiskirti su gyvenimu, bet ne tam, kad vėl ieškotų džiaugsmo, – tiesiog kažkas privalėjo pasirūpinti vaikais. Vidura paminėjo šiuos įvykius dėl to, kad jam buvo žinomas jo brolio žmonos Kuntīdevī gyvenimo aplinkybės. Šis posmas parodo, kad Mahārāja Pāṇḍu buvo didis karžygys ir vienas pats, apsiginklavęs lanku ir strėlėmis, pergalingai žengė visomis pasaulio kryptimis. Kuntī neįmanoma buvo gyventi netekus savo vyro, net kaip didžiojo karžygio našlei, tačiau dėl penkių sūnų ji turėjo gyventi toliau.

41 TEKSTAS

सौम्यानुशोचे तमधःपतन्तं
भ्रात्रे परेताय विदुद्रुहे यः ।
निर्यापितो येन सुहृत्स्वपुर्या
अहं स्वपुत्रान् समनुव्रतेन ॥४१॥

saumyānuśoce tam adhaḥ-patantaṁ
bhrātre paretāya vidudruhe yaḥ
niryāpito yena suhṛt sva-puryā
ahaṁ sva-putrān samanuvratena

saumya – o kilnusis; *anuśoce* – tesigailėdamas; *tam* – jo; *adhaḥ-patantam* – garmančio; *bhrātre* – jo broliui; *paretāya* – mirus; *vidudruhe* – maištavo; *yaḥ* – kuris; *niryāpitaḥ* – išvarytas; *yena* – kurio; *suhṛt* – gera linkintis; *sva-puryāḥ* – iš jo paties namų; *aham* – aš; *sva-putrān* – savo sūnų; *samanuvratena* – pasirinkęs veiksmų taktiką.

O kilnusis, man belieka tik gailėtis dėl jo [Dhṛtarāṣṭros], kuris stojo prieš savo mirusį brolį. Aš nuoširdžiai linkėjau jam visko, kas geriausia, o jis, nuolaidžiaudamas savo sūnums, išvarė mane iš mano paties namų.

Komentaras: Vidura nė neklausė Uddhavos, kaip klojasi jo vyresniajam broliui, nes žinojo, kad tas, kuris savo rankomis ruošia sau pražūtį, negali būti laimingas. Vidura visad linkėjo Dhṛtarāṣṭrai gero ir širdyje gailėjosi savo nelaimingo brolio. Jis sielojosi, kad Dhṛtarāṣṭra stojo prieš savo mirusio brolio Pāṇḍu sūnus ir, piktavalių savo sūnų pastūmėtas, išvarė jį (Vidurą) iš jo paties namų. Bet, nepaisant to, Vidura niekada nelaikė Dhṛtarāṣṭros savo priešu, – jis linkėjo jam tik gera, ir prieš Dhṛtarāṣṭros mirtį tapo aišku, kad Vidura buvo vienintelis tikras jo draugas. Vidura elgėsi kaip tikras *vaiṣṇava. Vaiṣṇava* linki gero visiems, net savo priešams.

42 TEKSTAS

सोऽहं हरेर्मर्त्यविडम्बनेन
दृशो नृणां चालयतो विधातुः ।
नान्योपलक्ष्यः पदवीं प्रसादा-
च्चरामि पश्यन् गतविस्मयोऽत्र ॥४२॥

so 'haṁ harer martya-viḍambanena
dṛśo nṛṇāṁ cālayato vidhātuḥ
nānyopalakṣyaḥ padavīṁ prasādāc
carāmi paśyan gata-vismayo 'tra

saḥ aham – todėl aš; *hareḥ* – Dievo Asmens; *martya* – mirtingųjų pasaulyje; *viḍambanena* – nepažintas; *dṛśaḥ* – regėjimu; *nṛṇām* – paprastų žmonių; *cālayataḥ* – suglumintu; *vidhātuḥ* – tam, kad tai padaryti; *na* – ne; *anya* – kito; *upalakṣyaḥ* – kitų matomas; *padavīm* – šlovę; *prasādāt* – malone; *carāmi* – keliavau; *paśyan* – regėdamas; *gata-vismayaḥ* – be jokių abejonių; *atra* – šia prasme.

Po to, kai niekieno neatpažintas apkeliavau visą pasaulį, tai manęs nebestebina. Dievo Asmens žygiai, kai Jis imasi paprasto mirtingojo vaidmens, daugeliui nesuprantami, tačiau man Dievo Asmens malone atsivėrė Jo didybė, ir aš esu laimingas.

Komentaras: Nors Vidura buvo Dhṛtarāṣṭros brolis, jiedu skyrėsi kaip diena ir naktis. Viešpats Kṛṣṇa apdovanojo Vidurą protu, kurio stigo Dhṛtarāṣṭrai; bendravimas su broliu nepadarė Vidurai neigiamos įtakos. Dhṛtarāṣṭra ir materialistiški jo sūnūs siekė iliuzinės viešpatystės pasaulyje jėga, ir Viešpats skatino tuos jų siekius, dar giliau įklampinančius juos materialios būties liūne. Tuo tarpu Vidura nuoširdžiai norėjo tarnauti Viešpačiui, todėl tapo ištikimas Absoliutaus Dievo Asmens bhaktas. Kai keliaudamas po šventas vietas jis šitai suvokė, išsisklaidė paskutinės jo abejonės. Jis nesisielojo netekęs gimtųjų namų, nes puikiai suprato, kad pasikliaudamas Viešpaties malone jis pelno nepalyginti didesnę laisvę už tą, kurią tariamai suteikia jaukus namų židinys. Atsižadėti pasaulio gali tik tas, kuris yra įsitikinęs, kad Viešpats jį globoja ir saugo. „Bhagavad-gītoje“ (16.1) apie pasaulio atsižadėjimą taip pasakyta: *abhayaṁ sattva-saṁśuddhiḥ* – visos gyvos būtybės yra priklausomos nuo Viešpaties malonės, tačiau tai suvokia tiktai tas, kuris išgrynino savo sielą. Žmogus, suvokęs savo priklausomybę nuo Dievo, pasiekia būvį, vadinamą *sattva-saṁśuddhiḥ,* nušvitimą. Apsivalymas padeda žmogui nugalėti baimę. Viešpaties bhaktas, vadinamas *nārāyaṇa-*

para, niekada nieko nebijo, nes suvokia, kad Viešpats jį saugo bet kuriomis aplinkybėmis. Tuo įsitikinęs, Vidura vienišas klajojo po pasaulį; jo nepažindavo nei draugai, nei priešai. Nusimetęs žemiškų pareigų naštą, jisai patyrė visišką laisvę.

Kai Viešpats Śrī Kṛṣṇa nužengė į šį mirtingųjų pasaulį Savo amžinuoju palaimą spinduliuojančiu Śyāmasundaros pavidalu, Jį pažino ir Jo didybę suvokė tiktai Jo tyraširdžiai bhaktai. *Avajānānti māṁ mūḍhā mānuṣīṁ tanum āśritam* (BG 9.11): nuo Dievo atitolusiems žmonėms Viešpats visada yra mįslė, ir tiktai tyri Viešpaties bhaktai Jį regi, nes ištikimai su meile Jam tarnauja.

43 TEKSTAS

नूनं नृपाणां त्रिमदोत्पथानां
मर्हीं मुहुश्चालयतां चमूभिः ।
वधात्प्रपन्नार्तिजिहीर्षयेशो
ऽप्युपैक्षताघं भगवान् कुरूणाम् ॥४३॥

nūnaṁ nṛpāṇāṁ tri-madotpathānāṁ
mahīṁ muhuś cālayatāṁ camūbhiḥ
vadhāt prapannārti-jihīrṣayeśo
'py upaikṣatāghaṁ bhagavān kurūṇām

nūnam – žinoma; *nṛpāṇām* – valdovų; *tri* – trijų; *mada-utpathānām* – nukrypstančių dėl pasipūtimo; *mahīm* – žemę; *muhuḥ* – nuolat; *cālayatām* – neraminančio; *camūbhiḥ* – karių judėjimo; *vadhāt* – nuo žudymo veiksmų; *prapanna* – atsidavė; *ārti-jihīrṣaya* – norėdamas palengvinti kenčiančių kančias; *īśaḥ* – Viešpats; *api* – nepaisant to; *upaikṣata* – pakentė; *agham* – nusižengimus; *bhagavān* – Aukščiausiasis Viešpats; *kurūṇām* – Kuru.

Viešpats yra aukščiausias pasaulio valdovas ir visada pasirengęs ištiesti pagalbos ranką kenčiančiam, tačiau Jis [Kṛṣṇa] neskubėjo sunaikinti Kauravų, vykdžiusių visų rūšių nuodėmingą veiklą, nors ir matė kaip kiti valdovai, trijų puikybės rūšių pagauti, karo žygiais drumstė ramybę žemėje.

Komentaras: Kaip pasakyta „Bhagavad-gītoje“, Viešpats ateina į šį mirtingųjų pasaulį vykdyti labai svarbios misijos – naikinti nusidėjėlių ir ginti Savo ištikimų tarnų. Ir vis dėlto Viešpats Kṛṣṇa leido Kauravams įžeisti Draupadī, nesiėmė atsakomųjų žygių dėl neteisybės, kurią teko patirti

Pāṇḍavams, ir nuolankiai kentė įžeidimus Savo Paties adresu. Čia natūraliai kyla klausimas, kaip galėjo Viešpats taikytis su ta neteisybe ir žiauriais įžeidimais, kuriuos matė? Kodėl Jis iš karto nenubaudė Kauravų? Kai Kauravai įžeidė Draupadī, norėdami visų akivaizdoje ją išrengti, Viešpats pavertė jos sarį begaliniu, taip ją apgindamas. Tačiau bausti nusikaltusių Jis neskubėjo. Toks Viešpaties neveiklumas visiškai nereiškia, kad Jisai atleido Kauravams už jų niekšybes. Žemėje tuo metu buvo nemaža karalių, kurie didžiuodamiesi savo turtais, išsimokslinimu ir gausiais rėmėjais drumstė ramybę karo veiksmais. Viešpats tiesiog laukė momento, kai jie visi susirinks Kurukṣetros mūšio lauke, kad susidorotų su visais išsyk, o tuo pačiu greičiau įgyvendintų Savo misiją – sunaikintų demonus. Kai bedieviams valdovams ir vyriausybių vadovams nuo turtų, mokslo laimėjimų ir gausėjančio ištikimų valdinių būrio apsisuka galva, jie, apimti puikybės, ima demonstruoti savo karinę galią, atnešdami galybę kančių niekuo nenusikaltusiems žmonėms. Kai Kṛṣṇa nužengė į žemę, joje viešpatavo daug tokių valdovų, todėl Viešpaties valia jie susitiko Kurukṣetros mūšio lauke. Apreiškęs Arjunai Savo *viśva-rūpą*, Viešpats taip suformulavo Savo nužengimo į žemę tikslą: „Savo Paties valia Aš nužengiu į žemę nebylaus laiko pavidalu, kad praretinčiau nepageidaujamų jos gyventojų gretas. Aš sunaikinsiu visus čia susirinkusius karius. Gyvi liksite tik jūs, Pāṇḍavai. Jų likimas jau nulemtas – visi žus nuo Mano rankos. Jei nori pelnyti didvyrio šlovę mūšyje ir džiaugtis pergale, tada, o Savyasācī, tapk įrankiu Mano rankose ir pasiimk laurus. Mano valia visi čia susirinkusieji didieji karžygiai pasmerkti myrti – Bhīṣmai, Droṇai, Jayadrathai, Karṇai ir daugeliui kitų šaunių karžygių šios kautynės yra paskutinės. Dėl nieko nesijaudink. Kovok ir laimėk nugalėtojo vardą.“ (BG 11.32–34)

Viešpačiui patinka viską sutvarkyti taip, kad šlovė už tą ar kitą Jo padarytą žygį tektų Jo ištikimam bhaktui. Jis norėjo, kad Jo ištikimas draugas ir bhaktas Arjuna taptų Kurukṣetros mūšio didvyriu, ir laukė to momento, kai visi pasaulio nusidėjėliai susirinks kartu. Tai vienintelė priežastis, dėl kurios Jis delsė.

44 TEKSTAS

अजस्य जन्मोत्पथनाशनाय
कर्माण्यकर्तुर्ग्रहणाय पुंसाम् ।
नन्वन्यथा कोऽर्हति देहयोगं
परो गुणानामुत कर्मतन्त्रम् ॥४४॥

ajasya janmotpatha-nāśanāya
karmāṇy akartur grahaṇāya puṁsām
nanv anyathā ko 'rhati deha-yogaṁ
paro guṇānām uta karma-tantram

ajasya – negimstančiojo; *janma* – atėjimas; *utpatha-nāśanāya* – siekiant sunaikinti išsišokėlius; *karmāṇi* – darbai; *akartuḥ* – to, kuris neturi ką veikti; *grahaṇāya* – imtis; *puṁsām* – visų žmonių; *nanu anyathā* – antraip; *kaḥ* – kas; *arhati* – gali užsitarnauti; *deha-yogam* – sąsajų su kūnu; *paraḥ* – transcendentiniu; *guṇānām* – trims gamtos *guṇoms*; *uta* – ką ir kalbėti apie; *karma-tantram* – veiksmo ir atoveikio dėsnį.

Viešpats nužengia į šį pasaulį ir imasi naikintojo vaidmens, norėdamas užkirsti kelią išsišokėlių savivalei. Jo žygiai – transcendentiniai ir Jis parodo tiesą visiems žmonėms. Ko dar gali siekti transcendentinis visoms materialaus pasaulio guņoms Viešpats, nužengdamas į Žemę?

Komentaras: Īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ sac-cid-ānanda-vigrahaḥ („Brahma-saṁhitā“ 5.1): Viešpaties pavidalas amžinas, Jis spinduliuoja palaimą ir išmintį. Todėl Jo gimimas šiame pasaulyje tėra regimybė, Jis – kaip saulė, pasirodanti virš horizonto. Skirtingai nei gyvų būtybių, Viešpaties gimimo nesąlygoja nei materialaus pasaulio dėsniai, nei praeities darbai. Viešpaties žygiai – Jo žaismingos prigimties pasireiškimas, Jo laisvos valios išdava, ir materialios gamtos dėsniai neturi Jam galios. „Bhagavad-gītoje“ (4.14) pasakyta:

na māṁ karmāṇi limpanti na me karma-phale spṛhā
iti māṁ yo 'bhijānāti karmabhir na sa badhyate

Karmos dėsnis, kuriam paklūsta gyvos būtybės, yra Aukščiausiojo Viešpaties nustatytas ir Jam Pačiam negalioja; skirtingai nuo gyvųjų būtybių Viešpats veikia ne tam, kad užsitarnautų geresnį likimą. Paprastos gyvos būtybės dirba norėdamos pagerinti savo gyvenimo materialiame pasaulyje sąlygas, tačiau Viešpats Pats yra visų turtų, jėgos, šlovės, grožio, išminties ir atsižadėjimo šaltinis. Jam nėra ko siekti. Niekas ir niekuo nepranoksta Viešpaties, todėl Jam nėra jokio pagrindo siekti pagerinti Savo dalią. Šio skirtumo tarp Viešpaties ir gyvų būtybių nevalia užmiršti. Tiktai turėdami tai galvoje mes galėsime įsisąmoninti transcendentinę Viešpaties didybę. Tas, kuris suvokia, kad Viešpats yra transcendentinė būtybė, gali tapti Jo bhaktu ir išvengti atlygio už praeities darbus. *Karmāṇi nirdahati kintu ca bhakti-bhājām*: Viešpats minimaliai sumažina arba visiškai panaikina Savo bhakto praeities darbų padarinius. („Brahma-saṁhitā“ 5.54)

Gyva būtybė turėtų stengtis įsigilinti į Viešpaties darbus, pasakojimai apie juos turėtų džiuginti jos širdį. Savo žygiais Viešpats siekia patraukti Savo pusėn paprastus žmones. Paprastus žmones *karmius* arba išsigelbėjimo beieškančius *jñānius* Jisai patraukia tuo, kad visada rūpinasi Savo bhaktais ir gina jų interesus. Tie, kurie dirba dėl savo darbo vaisių, pasieks savo tikslą, tarnaudami Viešpačiui. Tarnystė Viešpačiui padės ir tiems, kurie ieško išsigelbėjimo. Tačiau bhaktai netrokšta nei savo veiklos vaisių, nei išsigelbėti. Jie su džiaugsmu klausosi pasakojimų apie nuostabius antgamtiškus Viešpaties žygius, pavyzdžiui, apie Jo vaikystę, kai Jisai pakėlė Govardhanos kalvą arba užmušė raganą Pūtaną. Šiuos žygius Viešpats atliko, norėdamas patraukti į Save visus žmones – *karmius, jñānius* ir bhaktus. Būdamas transcendentinis, viešpataudamas virš *karmos* dėsnio, Jis niekada neįsikūnija per *māyą*, kaip tai priverstos daryti paprastos gyvos esybės, surakintos veiklos ir pasekmės dėsnio grandinių.

Antroji pagal svarbą priežastis, kodėl Viešpats nužengia į žemę, yra Jo noras padaryti galą *asurų* savivalei ir absurdiškai ateizmo propagandai, kurią skleidžia nuovoką praradę žmonės. Besąlygine Viešpaties malone *asurai,* žuvę nuo Jo rankos, pelno išsivadavimą. Viešpaties nužengimas į pasaulį yra giliai prasmingas ir negretintinas su paprasto žmogaus gimimu. Materialus kūnas nesaisto net tyro bhakto, ką ir kalbėti apie Viešpatį, kuris nužengia čia toks, koks yra, pirmapradžiu pavidalu *sac-cid-ānanda*, neribojamas materialaus kūno.

45 TEKSTAS

तस्य प्रपन्नाखिललोकपाना-
मवस्थितानामनुशासने स्वे ।
अर्थाय जातस्य यदुष्वजस्य
वार्तां सखे कीर्तय तीर्थकीर्तेः ॥४५॥

tasya prapannākhila-lokapānām
avasthitānām anuśāsane sve
arthāya jātasya yaduṣv ajasya
vārtāṁ sakhe kīrtaya tīrtha-kīrteḥ

tasya – Jo; *prapanna* – atsidavę; *akhila-loka-pānām* – visos visatos valdovai; *avasthitānām* – yra; *anuśāsane* – kontrolės; *sve* – savo pačių; *arthāya* – labui; *jātasya* – gimusio; *yaduṣu* – Yādavų giminėje; *ajasya* – negimstan-

čiojo; *vārtām* – temas; *sakhe* – o mano drauge; *kīrtaya* – prašau pasakoki; *tīrtha-kīrteḥ* – Viešpaties, kurio šlovė apdainuojama šventose vietose.

O mano drauge, pašlovink Viešpatį, kaip ir dera būnant šventoje vietoje. Jis negimęs, vis dėlto nužengia į pasaulį, kad dovanotų Savo besąlyginę malonę visiems Jo valiai paklusniems visatos valdovams. Rūpindamasis jų gerove, Jis ir nužengė Savo ištikimų bhaktų, Yādavų, giminėje.

Komentaras: Visatoje egzistuoja begalė planetų ir jas valdo nesuskaičiuojama daugybė valdovų – saulės dievas valdo Saulės planetą, mėnulio dievas – Mėnulio planetą, Indra – rojaus planetą. Valdovo funkcijas vykdo Vāyu, Varuṇa ir Brahmalokos planetos, kurioje gyvena pats Viešpats Brahmā, gyventojai. Visi jie – paklusnūs Viešpaties tarnai. Kaskart kai vienoje iš daugybės visatos planetų sutrinka valdymas, šios planetos valdovai prašo Viešpatį nužengti, ir Viešpats įvykdo jų prašymą. Apie tai jau kalbėta viename iš pirmųjų pirmosios „Bhāgavatam“ giesmės posmų (1.3.28):

ete cāṁśa-kalāḥ puṁsaḥ kṛṣṇas tu bhagavān svayam
indrāri-vyākulaṁ lokaṁ mṛḍayanti yuge yuge

Kiekvieną epochą, kai klusnieji visatos valdovai atsiduria keblioje padėtyje, Viešpats nužengia, kad jiems padėtų. Kitas Jo nužengimo tikslas – paremti Savo besąlygiškai atsidavusius bhaktus. Nuolankūs Viešpaties valiai valdovai ir besąlygiškai Jam atsidavę bhaktai klusniai vykdo Viešpaties valią ir visus Jo troškimus. Todėl Viešpats visada rūpinasi jais.

Piligrimystės tikslas – nuolat atminti Viešpatį, todėl Viešpatį vadina *tīrtha-kīrti*. Žmonės traukia į šventas vietas, kad čia pašlovintų Viešpatį. Nors laikai pasikeitė, Indijoje iki šių dienų išliko nemažai šventų vietų, kurios sutraukia daugybę piligrimų. Pavyzdžiui, Mathuroje ir Vṛndāvanoje, kur mums teko gyventi, žmonės pabunda anksti ryte, ir nuo keturių valandų ryto iki vėlyvo vakaro, kas kaip moka ir gali, šlovina Viešpatį. Šventa vieta tuo ir gera, kad primena apie Viešpaties didybę, alsuoja šventumu. Viešpaties vardas, šlovė, ypatybės, pavidalas, žygiai, Jo aplinka yra tapatūs Jam Pačiam, todėl ten, kur Viešpats šlovinamas, Jis apsireiškia asmeniškai. Viešpats visada yra ten, kur susirenka Jam besąlygiškai atsidavę ir Jį šlovinantys bhaktai. Viešpats Pats sako, kad visada yra ten, kur tyri Jo bhaktai skelbia Jo šlovę.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti „Śrīmad-Bhāgavatam“ trečiosios giesmės pirmąjį skyrių, pavadintą „Viduros klausimai“.

ANTRAS SKYRIUS

Atsiminimai apie Viešpatį Kṛṣṇą

1 TEKSTAS

श्रीशुक उवाच
इति भागवतः पृष्टः क्षत्त्रा वार्तां प्रियाश्रयाम् ।
प्रतिवक्तुं न चोत्सेह औत्कण्ठ्यात्स्मारितेश्वरः ॥ १ ॥

śrī-śuka uvāca
iti bhāgavataḥ pṛṣṭaḥ kṣattrā vārtāṁ priyāśrayām
prativaktuṁ na cotseha autkaṇṭhyāt smāriteśvaraḥ

śrī-śukaḥ uvāca – Śrī Śukadeva tarė; *iti* – taip; *bhāgavataḥ* – didis bhaktas; *pṛṣṭaḥ* – paprašytas; *kṣattrā* – Viduros; *vārtām* – žinią; *priya-āśrayām* – apie brangiausiąjį; *prativaktum* – atsakyti; *na* – ne; *ca* – taip pat; *utsehe* – siekė; *autkaṇṭhyāt* – smarkiai susijaudino; *smārita* – atsiminimai; *īśvaraḥ* – Viešpats.

Śrī Śukadeva Gosvāmis tarė: Kai Vidura paprašė didįjį Viešpaties bhaktą Uddhavą papasakoti jam apie tą, kuris buvo brangiausias jo širdžiai [Viešpatį Kṛṣṇą], Uddhava nepajėgė išsyk atsiliepti į jo prašymą, nes užplūdus atsiminimų apie Viešpatį bangai smarkiai susijaudino.

2 TEKSTAS

यः पञ्चहायनो मात्रा प्रातराशाय याचितः ।
तन्नैच्छद्रचयन् यस्य सपर्यां बाललीलया ॥ २ ॥

yaḥ pañca-hāyano mātrā prātar-āśāya yācitaḥ
tan naicchad racayan yasya saparyāṁ bāla-līlayā

yaḥ – kuris; *pañca* – penkerių; *hāyanaḥ* – metų amžiaus; *mātrā* – savo motinos; *prātaḥ-āśāya* – pusryčiauti; *yācitaḥ* – pakviestas; *tat* – tai; *na* – ne; *aicchat* – mėgo; *racayan* – žaidimas; *yasya* – kurio; *saparyām* – tarnystė; *bāla-līlayā* – vaikystės.

Dar vaikystėje, penkerių metų amžiaus, tarnystė Viešpačiui Kṛṣṇai jį taip užvaldė, kad net motinos kviečiamas papusryčiauti jis nenorėdavo valgyti.

Komentaras: Uddhava nuo pat gimimo buvo Viešpaties Kṛṣṇos bhaktas, *nitya-siddha,* išsivadavusi siela. Jau vaikystėje išryškėjo jo polinkis tarnauti Viešpačiui Kṛṣṇai. Jis žaidė su Kṛṣṇos figūrėlėmis, jas rengė, maitino, garbino, visa savo esybe pasinėręs į šį transcendentinį žaidimą. Tokie yra amžinai išvaduotos sielos požymiai. Amžinai išvaduota siela – tai Viešpaties bhaktas, kuris niekada neužmiršta Viešpaties. Žmogaus gyvenimo tikslas – atkurti amžinus santykius su Viešpačiu, o religiniai priesakai ragina gyvą esybę nuolat juos atsiminti. Kuo greičiau žmogus nubunda, tuo greičiau jis pasiekia gyvenimo tikslą. Geroje bhaktų šeimoje gimęs vaikas nuo pat pirmų gyvenimo dienų turi galimybę tarnauti Viešpačiui. Siela, pasiekusi tam tikrą pažangą pasiaukojimo tarnystėje, gauna teisę gimti tokioje išaukštintoje šeimoje. Tai patvirtina „Bhagavad-gītā“ (6.41). *Śucīnāṁ śrīmatāṁ gehe yoga-bhraṣṭo 'bhijāyate*: net jei Viešpaties bhaktas patiria nuopuolį, kitą gyvenimą jisai turės galimybę gimti dievoto brahmano ar turtingo versliininko šeimoje. Tiek dievoto brahmano, tiek turtingo versliininko šeimoje gimęs vaikas gali toliau plėtoti dvasinį sąmoningumą, nes tokiose šeimose reguliariai vykdomos Viešpaties Kṛṣṇos garbinimo apeigos ir vaikas, nusižiūrėjęs į suaugusius, atlieka veiksmus, kurie vadinami *arcana.*

Pasiaukojimo tarnystės mokymo *pāñcarātrikos* sistemos pagrindą sudaro Viešpaties garbinimas šventykloje, kuris leidžia naujokams įgyti tarnystės Viešpačiui įgūdžių. Mahārāja Parīkṣitas, kaip ir Uddhava, vaikystėje žaidė su Kṛṣṇos figūrėlėmis. Dievotose indų šeimose ir dabar vaikams dovanoja Rāmą, Kṛṣṇą arba pusdievius vaizduojančias figūrėles, kad bežaisdami jie išsiugdytų polinkį tarnystei Viešpačiui. Viešpaties malone mūsų tėvai mums taip pat sudarė tokią galimybę tarnauti Viešpačiui ir dar vaikystėje tarnystė Viešpačiui tapo mūsų gyvenimo tikslu.

3 TEKSTAS

स कथं सेवया तस्य कालेन जरसं गतः ।
पृष्टो वार्तां प्रतिब्रूयाद्भर्तुः पादावनुस्मरन् ॥ ३ ॥

sa kathaṁ sevayā tasya kālena jarasaṁ gataḥ
pṛṣṭo vārtāṁ pratibrūyād bhartuḥ pādāv anusmaran

saḥ – Uddhava; *katham* – kaip; *sevayā* – šia tarnyste; *tasya* – jo; *kālena* – su laiku; *jarasam* – luošumas; *gataḥ* – įveikė; *pṛṣṭaḥ* – paprašytas; *vārtām* – žinią; *pratibrūyāt* – tuojau perteikti; *bhartuḥ* – Viešpaties; *pādau* – Jo lotosines pėdas; *anusmaran* – atmindamas.

Jau nuo pat vaikystės Uddhava be atvangos tarnavo Viešpačiui, ir senatvėje jo užsidegimas tarnauti neišblėso. Vidurai paprašius papasakoti apie Viešpatį, Uddhavą užplūdo prisiminimų apie Viešpatį banga.

Komentaras: Transcendentinė tarnystė neturi nieko bendra su materialia veikla. Ilgainiui bhaktas vis labiau pasineria į tarnystę ir jo užsidegimas intensyvėja. Įprastiniame gyvenime sulaukęs senatvės žmogus paprastai išeina į pensiją, pasitraukia iš aktyvaus gyvenimo. Tačiau tiems, kurie pasinėrę į transcendentinę tarnystę Viešpačiui, pensijinis amžius neegzistuoja, priešingai, – noras tarnauti dar labiau sustiprėja. Transcendentine tarnyste neįmanoma persisotinti, todėl jai negalioja tokia sąvoka kaip „išėjimas į užtarnautą poilsį“. Kai žmogų, užsiimantį materialia veikla, apleidžia jėgos, jisai pasitraukia į užtarnautą poilsį, tačiau praktikuojantiems transcendentinę tarnystę nuovargio jausmas nepažįstamas, nes tarnystė yra grynai dvasinė, ir neturi nieko bendra su materialiu kūnu. Užsiėmusio fizine veikla žmogaus kūnui senstant, jis vis mažiau sugeba dirbti, tačiau dvasinė tarnystė nesukelia nuovargio jausmo, nes dvasia yra amžina.

Uddhava, žinoma, buvo sulaukęs garbaus amžiaus, tačiau dvasia jis buvo jaunas. Noras tarnauti Viešpačiui brendo kaip transcendentinis poreikis, todėl kai Vidura ėmė klausinėti apie Kṛṣṇą, Uddhavą užliejo prisiminimų apie Viešpatį banga, ir supantis fizinis pasaulis jam liovėsi egzistavęs. Tai būdinga besąlygiškos pasiaukojimo tarnystės Viešpačiui būsena, apie ją plačiau sužinosime iš Viešpaties Kapilos pamokymų Savo motinai Devahūtei (*lakṣaṇaṁ bhakti-yogasya,* etc.).

4 TEKSTAS

स मुहूर्तमभूत्तूष्णीं कृष्णाङ्घ्रिसुधया भृशम् ।
तीव्रेण भक्तियोगेन निमग्नः साधु निर्वृतः ॥ ४ ॥

sa muhūrtam abhūt tūṣṇīṁ kṛṣṇāṅghri-sudhayā bhṛśam
tīvreṇa bhakti-yogena nimagnaḥ sādhu nirvṛtaḥ

saḥ – Uddhava; *muhūrtam* – akimirkai; *abhūt* – tapo; *tūṣṇīm* – nebylus; *kṛṣṇa-aṅghri* – Viešpaties lotosinių pėdų; *sudhayā* – nektaro; *bhṛśam* – subrandinta; *tīvreṇa* – labai stipria; *bhakti-yogena* – pasiaukojimo tarnyste; *nimagnaḥ* – pasinėręs į; *sādhu* – doras; *nirvṛtaḥ* – kupinas meilės.

Sustingęs, kurį laiką jis nepratarė nė žodžio. Jis pasinėrė į nektariškus prisiminimus apie Viešpaties lotosines pėdas ir patyrė pasiaukojimo ekstazę. Atrodė, kad ji vis labiau jį užvaldo.

Komentaras: Išgirdęs Viduros klausimą apie Kṛṣṇą Uddhava tarsi pabudo iš miego. Atrodė, jis gailisi, kad buvo užmiršęs apie Viešpaties lotosines pėdas. Tačiau Viduros klausimai priminė jam apie Viešpaties lotosines pėdas ir transcendentinę meilės tarnystę Jam, ir prisiminimai apie Viešpatį išsiliejo į ekstazę, tokią pat stiprią, kokią jam sukėlė tiesioginis susitikimas su Viešpačiu. Viešpats absoliutus, todėl prisiminti Jį ar susitikti asmeniškai su Juo yra viena ir tas pats. Taigi akimirką Uddhava tylėjo, po to jo ekstazė, rodės, dar sustiprėjo. Ekstazę išgyvena tik tie, kurie pasiekia pasiaukojimo tarnystės Viešpačiui aukštumas. Ekstazei būdingi aštuoni transcendentiniai požymiai, – ašaros, traukuliai, prakaitavimas, padidintas jautrumas ir patankėjęs pulsas, dusulys, t.t. Visi šie ekstazės požymiai pasireiškė Uddhavai Viduros akivaizdoje.

5 TEKSTAS

पुलकोद्भिन्नसर्वाङ्गो मुञ्चन्मीलद्दृशा शुचः ।
पूर्णार्थो लक्षितस्तेन स्नेहप्रसरसम्प्लुतः ॥ ५ ॥

pulakodbhinna-sarvāṅgo muñcan mīlad-dṛśā śucaḥ
pūrṇārtho lakṣitas tena sneha-prasara-samplutaḥ

pulaka-udbhinna – transcendentinės ekstazės iššaukti kūno pokyčiai; *sarva-aṅgaḥ* – visų kūno dalių; *muñcan* – srūvančias; *mīlat* – atvėrus; *dṛśā* – akis; *śucaḥ* – sielvarto ašaras; *pūrṇa-arthaḥ* – tobuliausias pasiekimas; *lakṣitaḥ* – tai matydamas; *tena* – Vidura; *sneha-prasara* – gilią meilę; *samplutaḥ* – visiškai įsisavinęs.

Viduros akivaizdoje Uddhavai pasireiškė transcendentiniai pokyčiai. Jis pasinėrė į ekstazės būseną, braukė iš akių srūvančias ašaras, sukeltas išsiskyrimo ilgesio. Tai matydamas Vidura suprato, kad Uddhava myli Viešpatį visa savo esybe.

Komentaras: Vidura, patyręs Viešpaties bhaktas, matė požymius, kurie bylojo, kad Uddhava yra pasiaukojimo tarnystės aukštumų pasiekęs Viešpaties bhaktas; jis įsitikino, kad Uddhavos meilė Dievui yra pasiekusi aukščiausią išraišką. Ekstazės požymiai pasireiškia tiktai dvasiniame lygyje ir neturi nieko bendra su dirbtine, pratybomis pasiekiama šių požymių stimuliacija. Dvasiškai tobulėdamas, bhaktas pergyvena tris stadijas. Pirmojoje stadijoje jisai laikosi reguliatyviųjų principų, kurie nurodyti kanoniniuose raštuose apie pasiaukojimo tarnystę. Antrojoje stadijoje jo tarnystė įgyja pastovumą, tampa sąmoninga, o paskutinėje stadijoje perauga į transcendentinę ekstazę, pasireiškiančią fiziniais pokyčiais. *Bhakti* kelias prasideda nuo reglamentuotos praktikos, kurią sudaro devynios pasiaukojimo tarnystės rūšys – klausymasis, kartojimas, atsiminimas ir t.t. Reguliariai besiklausydamas pasakojimų apie Viešpaties didybę, apie Jo žygius, mokinys palengva nusiplauna materijos suteptį. Kuo labiau apvaloma širdis, tuo daugiau pastovumo bruožų įgauna pasiaukojimo tarnystė. Pasiekus pasiaukojimo tarnystės stabilumą, nuosekliai vienas po kito ateina tvirtas tikėjimas, pajuntamas tarnystės džiaugsmas, tarnystė tampa sąmoninga ir pagaliau bhaktas patiria visa aprėpiančią meilę. Taip įvairiais transcendentinės tarnystės raidos etapais meilė Dievui tolydžio stiprėja ir pagaliau pasiekia savo kulminaciją, kuri pasireiškia papildomais požymiais – prisirišimu, pykčiu, atsidavimu, o išimtinais atvejais bhaktas pasiekia *mahā-bhāvos* būseną, kuri paprastoms gyvoms esybėms iš esmės yra neprieinama. Visus šiuos požymius demonstravo Viešpats Śrī Caitanya Mahāprabhu – gyvas meilės Dievui įsikūnijimas.

Knygoje „Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ Śrīla Rūpa Gosvāmis, vienas artimiausių Viešpaties Śrī Caitanyos Mahāprabhu mokinių, susistemino ir smulkiai aprašė visus transcendentinius požymius, kurie pasireiškia tyriems bhaktams – tokiems, koks buvo Uddhava. Mes apžvelgėme „Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ savo knygoje „Atsidavimo nektaras“, kurią ir siūlome skaityti visiems norintiems gauti išsamesnių žinių apie pasiaukojimo tarnystės mokslą.

6 TEKSTAS

शनकैर्भगवल्लोकान्नृलोकं पुनरागतः ।
विमृज्य नेत्रे विदुरं प्रीत्याहोद्धव उत्स्मयन् ॥ ६ ॥

śanakair bhagaval-lokān nṛlokaṁ punar āgataḥ
vimṛjya netre viduraṁ prītyāhoddhava utsmayan

śanakaiḥ – pamažu; *bhagavat* – Viešpaties; *lokāt* – iš buveinės; *nṛlokam* – į žmonių planetą; *punaḥ āgataḥ* – vėl sugrįžo; *vimṛjya* – nušluostęs; *netre* – akis; *viduram* – Vidurai; *prītyā* – iš meilės; *āha* – tarė; *uddhavaḥ* – Uddhava; *utsmayan* – visais tais prisiminimais.

Netrukus didysis bhaktas Uddhava nusileido iš Viešpaties buveinės į žmonių pasaulį ir nusišluostė ašaras. Jo atmintyje iškilo praeities vaizdai ir, džiugiai nusiteikęs, jis ėmėsi atsakinėti į Viduros klausimus.

Komentaras: Visa savo esybe pasinėręs į transcendentinę meilės Dievui ekstazę, Uddhava visiškai užmiršo apie aplinkinio pasaulio egzistavimą. Dar gyvendamas fiziniame kūne, kuris neabejotinai priklauso šiam pasauliui, tyras bhaktas iš tikrųjų visada egzistuoja Aukščiausiojo Viešpaties buveinėje. Jis apimtas transcendentinių minčių apie Aukščiausiąjį, todėl gyvena ne fiziniame pasaulyje. Panoręs kalbėtis su Vidura, Uddhava nusileido iš Dvārakos, Viešpaties buveinės, į materialų pasaulį, kuriame gyvena žmonės. Net čia, būdamas mirtingųjų pasaulyje, tyras bhaktas išlaiko ryšį su Viešpačiu. Bhakto atėjimą į šį pasaulį sąlygoja ne materialios priežastys, jis ateina čia kaip Viešpaties pasiuntinys, kad su transcendentine meile Jam tarnautų. Priklausomai nuo sąmonės būvio gyva esybė gyvena arba fizinėje erdvėje, materialiame pasaulyje, arba transcendentinėje Viešpaties buveinėje. Sąlygotos gyvos esybės sąmonės raida aprašyta „Caitanya-caritāmṛtoje“ Viešpaties Śrī Caitanyos pamokymuose Śrīlai Rūpai Gosvāmiui: „Gyvenimas iš gyvenimo gyvosios esybės iš įvairių visatų naudojasi savo karminės veiklos vaisiais. Dalis jų, kurioms nusišypso laimė gyvenimo kelyje sutikti tyrą bhaktą, gali pajusti trauką pasiaukojimo tarnystei, ir joms atsiveria galimybė tarnauti Viešpačiui. Šis jausmas yra tolesnės pasiaukojimo tarnystės užuomazga, jos sėkla, ir tie, kuriems nusišypsojo laimė ją gauti, turėtų pasėti ją savo širdyje. Kad sėkla sudygtų, ją reikia laistyti, o kad sudygtų pasiaukojimo tarnystės sėkla bhakto širdyje, jis turi kartoti šventąjį Viešpaties vardą, klausytis pasakojimų apie Viešpaties žygius ir šlovinti Jį. Pasiaukojimo tarnystės vijoklis auga ir palengva stiprėja, jei sodininkas (bhaktas) nuolat jį laisto kartojimo ir klausymosi vandeniu. Pasiaukojimo tarnystės vijoklis stiebiasi vis aukščiau ir aukščiau, kol perskrodžia materialios visatos ribas ir pasiekia dvasinį pasaulį, o paskui ir pačią Goloka Vṛndāvaną. Pasiaukojimo tarnystė, kurios pagrindą sudaro šventojo vardo kartojimas ir klausymasis, leidžia bhaktui sodininkui, dar būnant materialiame pasaulyje, įžengti į Viešpaties buveinę. Vijoklis augdamas apsiveja stipresnio medžio kamieną, lygiai taip ir pasiaukojimo tarnystės vijoklis, kurį globoja bhaktas, kad augtų ir stiprėtų, apsiveja apie Viešpaties lotosines pėdas. Sustiprėjęs vijoklis subrandina meilės vaisių, kuris tenka juo

besirūpinusiam sodininkui, ir taip bhaktas pasiekia savo gyvenimo tikslą.“ Uddhavos elgesys akivaizdžiai liudijo jį pasiekus šį būvį. Būdamas materialiame pasaulyje, jis tuo pačiu gyveno aukščiausioje dvasinės Dievo karalystės planetoje.

7 TEKSTAS

उद्धव उवाच
कृष्णद्युमणि निम्लोचे गीर्णेष्वजगरेण ह ।
किं नु नः कुशलं ब्रूयां गतश्रीषु गृहेष्वहम् ॥ ७ ॥

uddhava uvāca
kṛṣṇa-dyumaṇi nimloce gīrṇeṣv ajagareṇa ha
kiṁ nu naḥ kuśalaṁ brūyāṁ gata-śrīṣu gṛheṣv aham

uddhavaḥ uvāca – Śrī Uddhava tarė; *kṛṣṇa-dyumaṇi* – Kṛṣṇos saulė; *nimloce* – nusileido; *gīrṇeṣu* – praryta; *ajagareṇa* – didžiosios gyvatės; *ha* – praeityje; *kim* – ką; *nu* – dar; *naḥ* – mūsų; *kuśalam* – gerovę; *brūyām* – galiu pasakyti; *gata* – dingo; *śrīṣu gṛheṣu* – namuose; *aham* – aš.

Śrī Uddhava tarė: Garbusis Vidura, šio pasaulio saulė – Viešpats Kṛṣṇa – pasislėpė už horizonto, ir mūsų namai atsidūrė didžiosios laiko gyvatės nasruose. Ką dar galiu pasakyti apie mūsų gerovę?

Komentaras: Savo komentaruose Śrīla Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura taip aiškina Kṛṣṇos saulės nusileidimą. Sužinojus apie didžiosios Yadu dinastijos žūtį ir apie jo paties šeimos (Kuru giminės) likimą, Vidurą apėmė neapsakomas liūdesys. Uddhava nebuvo abejingas Viduros skausmui, todėl visų pirma jis išreiškė savo apgailestavimą tardamas, kad nusileidus saulei pasaulyje visada įsiviešpatauja tamsa. Kadangi pasaulis pasinėrė į liūdesio ir skausmo tamsą, nei Vidura, nei Uddhava, nei niekas kitas negalėjo jaustis laimingi. Uddhava buvo prislėgtas ne mažiau už Vidurą ir neturėjo ką pasakyti apie giminaičių gerovę.

Kṛṣṇos palyginimas su saule yra labai tikslus. Vos tik saulė nusileidžia, žemę apgaubia tamsa. Tačiau tamsa, kurioje atsiduria paprastas žmogus, neturi jokios įtakos saulei – nei jai patekant, nei nusileidžiant. Ir iš tikrųjų, Viešpaties Kṛṣṇos nužengimas į žemę ir pasitraukimas iš jos primena saulėtekį ir saulėlydį. Jis keliauja po begales visatų ir toji visata, kur Jisai yra šią akimirką, yra nušviesta Jo transcendentinės šviesos, o toji, iš kurios Jis pasitraukia, nugrimzta į tamsą. Tačiau Viešpaties žygiai amžini. Jis visada yra kurioje nors iš visatų, lygiai kaip saulė, kuri visada šviečia arba rytų,

arba vakarų pusėje. Saulė visad spindi danguje – arba Indijoje, arba Amerikoje, tačiau, kai ji spindi Indijoje, Amerikoje tamsu, o kai ji pakyla virš Amerikos horizonto, tamsa apgaubia Indiją.

Saulė pakilusi rytą vienoje pusėje, tolydžio pasiekia zenitą, po to leidžiasi, kad vėl pakiltų, taip ir Viešpats Kṛṣṇa, išeidamas iš mūsų visatos, perkelia Savo dieviškuosius žaidimus į kitą visatą. Pasibaigęs vienoje visatoje Kṛṣṇos žaidimas iš karto prasideda kitoje. Tokiu būdu *nitya-līlā*, amžini Viešpaties žaidimai, vyksta visuomet. Lygiai kaip saulė pateka kas dvidešimt keturias valandas, taip ir Viešpaties Kṛṣṇos žaidimai vyksta visatoje kartą per Brahmos dieną, kuri, „Bhagavad-gītoje“ pateiktais skaičiavimais, trunka 4 300 000 000 saulės metų. Tačiau, kad ir kur ateitų Viešpats, ten vyksta visi Jo žaidimai, apie kuriuos pasakoja apreikštieji šventraščiai.

Nusileidus saulei sukrunta gyvatės, įsidrąsina vagys, pasirodo šmėklos, susiskleidžia lotoso žiedas ir gailia rauda pragysta paukštė *cakravākī.* Taip ir pasitraukus Viešpačiui Kṛṣṇai, ima kelti galvas bedieviai, o bhaktus apima begalinis liūdesys.

8 TEKSTAS

दुर्भगो बत लोकोऽयं यदवो नितरामपि ।
ये संवसन्तो न विदुर्हरिं मीना इवोडुपम् ॥ ८ ॥

durbhago bata loko 'yaṁ yadavo nitarām api
ye saṁvasanto na vidur hariṁ mīnā ivoḍupam

durbhagaḥ – nelaiminga; *bata* – tikrai; *lokaḥ* – visata; *ayam* – ši; *yadavaḥ* – Yadu dinastija; *nitarām* – dar labiau; *api* – taip pat; *ye* – tie; *saṁvasantaḥ* – gyvenę drauge; *na* – ne; *viduḥ* – suvokė; *harim* – Dievo Asmens; *mīnāḥ* – žuvys; *iva uḍupam* – lyg mėnulio.

Nėra žodžių, kad apsakyčiau kokia nelaimė užgriuvo šią visatą ir visas jos planetas. Bet Yadu genties nariai yra dar nelaimingesni, nes jie, tarytum žuvys, neišmanančios, kas tas mėnulis, nesuvokė, kad Viešpats Hari yra Dievo Asmuo.

Komentaras: Uddhavai gaila visų šio pasaulio nelaimingųjų, kurie taip ir nesuvokė, kas yra Viešpats Śrī Kṛṣṇa, nors regėjo Jo dieviškas transcendentines ypatybes. Nuo pat to momento, kai Jis pasirodė karaliaus Kaṁsos kalėjime, ir iki *mausala-līlos* Jis ne kartą demonstravo Savo galybę, galybę Dievo Asmens, kuris nepralenkiamas šešiomis iškiliausiomis vertybėmis – turtais, galia, šlove, grožiu, žinojimu ir atsižadėjimu. Vis dėlto kvailiai,

gyvenantys šiame pasaulyje, nesuvokė, kad prieš save mato Patį Aukščiausiąjį Viešpatį. Nepatyrę artumo Viešpačiui, jie, greičiausiai, laikė Jį iškilia istorine asmenybe, tačiau dar didesnio pasigailėjimo verti Viešpaties šeimos nariai, priklausę Yadu giminei, kurie nuolat buvo greta Viešpaties ir vis dėlto nesugebėjo suprasti, kad Jis yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Uddhava griaužėsi ir dėl savęs, nes net jis pats, žinodamas, kad Kṛṣṇa yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, iki galo nepasinaudojo galimybėmis pasitarnauti Viešpačiui. Jo supratimu visi buvo nelaimingi, taip pat ir jis pats. Tyras Viešpaties bhaktas laiko save didžiausiu nevykėliu. Šį jausmą lemia visa aprėpianti bhakto meilė Viešpačiui, kuri yra viena iš transcendentinių *virahos*, arba išsiskyrimo ilgesio, apraiškų.

Apreikštieji šventraščiai skelbia, kad mėnulis užgimė pieno vandenyne. Vienoje iš aukštutinių planetų tyvuliuoja pieno okeanas, o vidury jo – Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu, Viešpaties Viṣṇu, kuris Paramātmos (Supersielos) pavidalu glūdi visų gyvų būtybių širdyse, buveinė. Tiems, kurie tematė sūraus vandens vandenyną ir todėl netiki pieno okeano egzistavimu, vertėtų prisiminti, kad vienas iš pasaulio pavadinimų yra *go,* karvė. Pasak „Āyur-vedos“, karvės šlapimas, kuriame yra druskos, – labai efektingas vaistas gydant kepenų ligas. Sergantiems kepenų ligomis gali būti nepažįstamas karvės pieno skonis, kadangi gerti pieną jiems nerekomenduojama. Kepenų ligomis sergantys žmonės neturėtų užmiršti, kad be šlapimo karvė dar duoda ir pieno, net jei jie gyvenime nėra ragavę pieno. Lygiai taip ir žmonės, kurie pažįsta tik mūsų mažutę planetą, kurioje tyvuliuoja sūraus vandens vandenynai, ir kurie nematė pieno okeano, apie jo egzistavimą gali sužinoti iš apreikštųjų raštų. Taigi mėnulis užgimė pieno okeano gelmėse, tačiau jame gyvenančios žuvys palaikė jį žuvimi. Joms mėnulis buvo tokia pat žuvis, kaip ir jos, – skyrėsi nuo jų galbūt tik tuo, kad skleidė šviesą. Nelaimingi žmonės, nepajėgūs suvokti, kas yra Viešpats Kṛṣṇa, panašūs į tas žuvis. Jų manymu Viešpats niekuo nesiskiria nuo jų pačių, gal tik kiek stipresnis, turtingesnis ir t.t. „Bhagavad-gītos“ žodžiais, tokie kvailiai yra patys nelaimingiausi: *avajānanti māṁ mūḍhā mānuṣīṁ tanum āśritam.*

9 TEKSTAS

इङ्गितज्ञाः पुरुप्रौढा एकारामाश्च सात्वताः ।
सात्वतामृषभं सर्वे भूतावासममंसत ॥ ९ ॥

iṅgita-jñāḥ puru-prauḍhā ekārāmāś ca sātvatāḥ
sātvatām ṛṣabhaṁ sarve bhūtāvāsam amaṁsata

iṅgita-jñāḥ – gerai išmanantys psichologiją; *puru-prauḍhāḥ* – labai patyrę; *eka* – viena; *ārāmāḥ* – pramoga; *ca* – taip pat; *sātvatāḥ* – bhaktai, arba artimieji; *sātvatām ṛṣabham* – šeimos galva; *sarve* – visi; *bhūta-āvāsam* – visapersmelkianti; *amaṁsata* – manė.

Yadavai buvo labai patyrę bhaktai, gerai išmanė žmonių psichologiją. Maža to, jie buvo nuolatiniai Viešpaties palydovai, dalyvavo visose Viešpaties pramogose. Bet nepaisant to, jie visad suvokė, kad Jis yra vienabūtis visapersmelkiantis Aukščiausiasis.

Komentaras: Vedos skelbia, kad Aukščiausiojo Viešpaties, Paramātmos, neįmanoma patirti vien skaitant knygas ar filosofuojant: *nāyam ātmā pravacanena labhyo na medhayā na bahunā śrutena* („Kaṭha Upaniṣada“ 1.2.23). Jį suvokia tik tas, kuriam Pats Viešpats apreiškia Savo malonę. Yādavai buvo labai išsimokslinę ir patyrę bhaktai, tačiau net ir žinodami, kad Jisai (Viešpats) glūdi visų gyvų būtybių širdyse, vis dėlto nesuvokė, kad Viešpats yra pirminis Dievo Asmuo. Šis jų ribotumas paaiškintinas ne žinių stoka, o paprasčiausiu nesisekimu. Tačiau Vṛndāvanos gyventojai nežinojo net to, kad Viešpats yra Paramātmā. Jie buvo besąlygiškai atsidavę Viešpačiui, Viešpats buvo jų meilės objektas. Jie nežinojo, kad Jis – Dievo Asmuo. Tuo tarpu Yādavai, Dvārakos gyventojai, suvokė, kad Viešpats Kṛṣṇa yra Vāsudeva – visapersmelkianti Supersiela, tačiau jiems nebuvo žinoma, kad Jis yra Aukščiausiasis Viešpats. Giliai išmanydami Vedas, jie buvo įsitikinę Vedų himnų, skelbiančių: *eko devaḥ...sarva-bhūtādhivāsaḥ...antaryāmī... ir vṛṣṇīnāṁ para-devatā...,* teisingumu. Todėl Yādavams Viešpats Kṛṣṇa tebuvo Supersiela, apsireiškusi jų giminėje.

10 TEKSTAS

देवस्य मायया स्पृष्टा ये चान्यदसदाश्रिताः ।
भ्राम्यते धीर्न तद्वाक्यैरात्मन्युप्तात्मनो हरौ ॥१०॥

devasya māyayā spṛṣṭā ye cānyad asad-āśritāḥ
bhrāmyate dhīr na tad-vākyair ātmany uptātmano harau

devasya – Dievo Asmens; *māyayā* – išorinės energijos įtakos; *spṛṣṭāḥ* – paveikti; *ye* – visų tų; *ca* – ir; *anyat* – kitų; *asat* – iliuzinės; *āśritāḥ* – užvaldytų; *bhrāmyate* – glumina; *dhīḥ* – intelektą; *na* – ne; *tat* – jų; *vākyaiḥ* – tokiais žodžiais; *ātmani* – Aukščiausiajame „Aš“; *upta-ātmanaḥ* – atsidavusios sielos; *harau* – Viešpačiui.

Tiems, kurie visa siela atsidavę Viešpačiui, Jo iliuzinės energijos paveiktų žmonių žodžiai negali sudrumsti proto.

Komentaras: Apie tai, kad Viešpats Śrī Kṛṣṇa yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, liudija daugybė Vedų tekstų. Dėl to sutaria visi *ācāryos,* taip pat ir Śrīpāda Śaṅkarācārya. Tačiau kai Viešpats nužengė į šį pasaulį kiekvienas savaip Jį traktavo, nes ir Dievą jie suvokė skirtingai. Žmonės, tikėję apreikštųjų šventraščių žodžiais, suprato, kad Kṛṣṇa yra Pats Viešpats, todėl Jo išėjimas iš pasaulio jiems buvo nepataisoma netektis. Pirmoje giesmėje jau kalbėjome, kaip skausmingai Viešpaties pasitraukimą išgyveno Arjuna ir Yudhiṣṭhira, kuriems Viešpaties Kṛṣṇos pasitraukimas iš šio pasaulio buvo nepakeliamas smūgis iki pat paskutinės gyvenimo dienos.

Yādavai tik iš dalies suvokė, kas buvo Viešpats, vis dėlto jie verti didžiausios pagarbos vien jau todėl, kad turėjo galimybę tiesiogiai bendrauti su Viešpačiu, kuris ėmėsi jų giminės vadovo vaidmens, ir kad asmeniškai tarnavo Viešpačiui. Tie, kurie per savo neišmanymą laiko Viešpatį paprastu žmogumi, net iš tolo negali lygintis su Yādavais ir kitais Viešpaties bhaktais. Tokie žmonės be jokios abejonės yra iliuzinės energijos paklaidinti. Demoniškoje jų sąmonėje kaupiasi pagiežos Aukščiausiajam Viešpačiui nuotaika. Iliuzinė energija laiko tvirtai suspaudusi juos savo gniaužtuose ir, nepaisant jų pasaulietinio išprusimo, jie neturi tikėjimo ir yra užsikrėtę ateizmo idėjomis. Jie karštai įrodinėja, kad Viešpats Kṛṣṇa buvo paprastas žmogus, pelnytai žuvęs nuo medžiotojo strėlės už tai, kad dalyvavo sąmoksle prieš Jarāsandhą ir Dhṛtarāṣṭros sūnus – demoniškus valdovus, anuomet viešpatavusius žemėje. Tokie žmonės netiki „Bhagavad-gītos“ žodžiais, kad Viešpaties veiksmai nesukelia atoveikio: *na māṁ karmāṇi limpanti*. Ateistų akimis Viešpaties Kṛṣṇos šeimos – Yadu giminės, brahmanų prakeiktos, – žūtis tebuvo bausmė už Kṛṣṇos, kuris kaltas dėl Dhṛtarāṣṭros sūnų ir daugelio kitų mirties, nuodėmes. Šie šventvagiški kaltinimai nesudrums Viešpaties bhaktų proto, nes jie žino tiesą. Jų sąmonėje dėl Viešpaties niekados nekyla dvejonių. Tačiau tie, kurie *asurų* mestus kaltinimus priima už gryną pinigą, pažymėti prakeikimo ženklu. Tokia šiame posme pasakytų Uddhavos žodžių prasmė.

11 TEKSTAS

प्रदर्श्यातप्ततपसामवितृप्तदृशां नृणाम् ।
आदायान्तरधाद्यस्तु स्वबिम्बं लोकलोचनम् ॥११॥

pradarśyātapta-tapasām avitṛpta-dṛśāṁ nṛṇām
ādāyāntar adhād yas tu sva-bimbaṁ loka-locanam

pradarśya – parodydamas; *atapta* – nesilaikantiems; *tapasām* – savitramdos; *avitṛpta-dṛśām* – nematomas; *nṛṇām* – žmonių; *ādāya* – paėmus; *antaḥ* – pasitraukimą; *adhāt* – atliko; *yaḥ* – Jo, kuris; *tu* – tačiau; *sva-bimbam* – Savo pavidalu; *loka-locanam* – žmonėms matomas.

Viešpats Śrī Kṛṣṇa, nuzengęs į šį pasaulį Savo amžinuoju pavidalu, pasitraukė iš akių tiems, kurie nebuvo apvalę sielų asketiškais žygiais, todėl ir negalėjo regėti Jo tokio, koks Jis yra.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *avitṛpta-dṛśām*. Sąlygotos sielos, gyvenančios materialiame pasaulyje, visais įmanomais būdais siekia juslinių malonumų, tačiau visi jų bandymai pasmerkti žlugti, nes jusliniai malonumai niekam negali atnešti tikrojo džiaugsmo. Jie – tarsi žuvys, atsidūrusios krante. Niekas nesuteiks džiaugsmo žuviai, kai ją ištraukia iš vandens. Taip ir dvasinė siela bus laiminga tiktai bendraudama su aukščiausiąja gyva būtybe, Dievo Asmeniu, ir niekas kitas laimės jai nesuteiks. Iš Savo begalinės, besąlyginės malonės Viešpats sukuria begalę Vaikuṇṭhos planetų, plaukančių dvasinio dangaus šviesoje, *brahmajyoti,* ir čia, transcendentinėje karalystėje, gyvos būtybės turi neribotas galimybes patirti begalinį džiaugsmą.

Viešpats asmeniškai nužengia į žemę, kad apreikštų Savo transcendentinius žygius, kurie paprastai vyksta Vṛndāvanoje, Mathuroje ir Dvārakoje. Jis įsikūnija čia, kad patrauktų sąlygotų sielų dėmesį, padėtų joms sugrįžti namo į amžinatvės viešpatiją. Tačiau dorybėmis nesutvirtinę savo sielos žmonės abejingai žvelgia į Viešpaties žygius. „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad transcendentinę meilės tarnystę Viešpačiui gali praktikuoti tiktai tie, kurie visiškai nusiplovė nuodėmes. Svarbiausias Vedų apeigų tikslas – padėti sąlygotoms sieloms sugrįžti į doros kelią. Nepriekaištingai vykdydamos visas priedermes, atitinkančias žmogaus visuomeninę padėtį, jos išsiugdo tokias dorybes, kaip teisingumas, gebėjimas tramdyti protą ir jusles, pakantumas ir t.t., ir galų gale pasiekia tyros pasiaukojimo tarnystės Viešpačiui lygį. Tik turėdamas tokį transcendentinį regėjimą, žmogus gali numaldyti savo materialius troškimus.

Viešpačiui esant žemėje tie, kurie suvokė Jį esant Aukščiausiuoju, patenkino savo materialius troškimus ir sugrįžo kartu su Viešpačiu į Jo karalystę. O tie, kurie nesuvokė Jo didybės, nesugebėjo atsikratyti materialių troškimų ir sugrįžti namo, pas Dievą. Pastarasis posmas teigia, kad pasitraukęs iš

šio pasaulio, Viešpats ir toliau egzistavo Savo pirminiu amžinu kūnu. Viešpats nepaliko čia Savo kūno, kaip tai neteisingai suvokia sąlygoti žmonės. Šis posmas visiškai paneigia melagingus netikinčių bedievių teiginius, neva Viešpats išėjo iš šio pasaulio taip pat, kaip bet kuri sąlygota siela. Viešpats nužengė, kad išvaduotų žemę nuo nepakeliamos bedievių *asurų* naštos, ir įvykdęs Savo misiją, tapo pasauliui nematomas.

12 TEKSTAS

यन्मर्त्यलीलौपयिकं स्वयोग-
मायाबलं दर्शयता गृहीतम् ।
विस्मापनं स्वस्य च सौभगर्द्धेः
परं पदं भूषणभूषणाङ्गम् ॥१२॥

yan martya-līlaupayikaṁ sva-yoga-
māyā-balaṁ darśayatā gṛhītam
vismāpanaṁ svasya ca saubhagarddheḥ
paraṁ padaṁ bhūṣaṇa-bhūṣaṇāṅgam

yat – Jo amžinas pavidalas, kuris; *martya* – mirtingųjų pasaulio; *līlā-upayikam* – kaip tik tinkąs žaidimams; *sva-yoga-māyā-balam* – vidinės energijos galią; *darśayatā* – apreiškimui; *gṛhītam* – atskleidė; *vismāpanam* – nuostabus; *svasya* – Savo Paties; *ca* – ir; *saubhaga-ṛddheḥ* – turtingo; *param* – aukščiausią; *padam* – absoliučią poziciją; *bhūṣaṇa* – puošmena; *bhūṣaṇa-aṅgam* – papuošalų.

Viešpats apsireiškė šiame mirtingųjų pasaulyje tarpininkaujant Jo vidinei galiai, yoga-māyai. Jis pasirodė Savo amžinuoju pavidalu, nuostabiai tinkančiu Jo žygiams. Jo žygiai prabloškė net ir tuos, kurie didžiuojasi savo turtais, o ir Jį Patį, apsireiškusį Vaikuṇṭhos Viešpaties pavidalu. Štai kodėl Jo [Śrī Kṛṣṇos] transcendentinis kūnas yra visų papuošalų puošmena.

Komentaras: Pasak Vedų himnų (*nityo nityānāṁ cetanaś cetanānām*), Dievo Asmuo pranoksta visas gyvas būtybes, gyvenančias visose materialaus pasaulio visatose. Jis viršiausias iš visų gyvų būtybių. Niekas Jo nepranoksta ir negali lygintis su Juo turtais, jėga, šlove, grožiu, žinio-

mis ir atsižadėjimu. Nužengęs į mūsų visatą Viešpats Kṛṣṇa buvo panašus į paprastą žmogų, tokia išorė labiausiai tiko Jo dieviškiems žaidimams šiame mirtingųjų pasaulyje. Jis pasirodė tarp žmonių ne keturrankiu pavidalu, kaip Vaikuṇṭhoje, nes jis netinka Viešpaties žygiams. Ir nors Viešpats atrodė kaip paprastas žmogus, niekas žemėje neprilygo ir neprilygsta Jam savo vertenybėmis. Visos šio pasaulio būtybės didžiuojasi savo turtais, tačiau, kai Viešpats Kṛṣṇa gyveno tarp žmonių, Jis visais atžvilgiais pranoko Savo amžininkus visoje visatoje.

Paprasto žmogaus akiai matomi Viešpaties žygiai vadinasi *prakaṭa*, tie iš jų, kurių jis nemato, vadinasi *aprakaṭa*. Iš tikrųjų Viešpaties žygiai vyksta nuolat, Jis kaip saulė, visad spindinti aukštybėse. Saulė visada skrieja savo orbita, tačiau turėdami ribotą regėjimo galią mes ne visada ją matome. Analogiškai ir Viešpaties žaidimai visada vyksta toje ar kitoje visatoje, ir kai Viešpats Kṛṣṇa pasitraukė iš Savo transcendentinės buveinės Dvārakos, Jis tetapo nematomas jos gyventojams. Neteisinga būtų manyti, kad transcendentinis Viešpaties kūnas, idealiai tinkantis Jo žygiams šiame mirtingųjų pasaulyje, kuo nors nusileidžia įvairių Viešpaties skleidinių, egzistuojančių Vaikuṇṭhose, kūnams. Kūnas, kuriuo Viešpats apsireiškia materialiame pasaulyje, labiausiai transcendentiškas, ta prasme, kad Jo žygiai šiame pasaulyje daug kartų pranoksta tą malonę, kurią Jisai spinduliuoja Vaikuṇṭhalokose. Vaikuṇṭhalokose Viešpats dovanoja Savo malonę išvaduotoms gyvoms esybėms, *nitya-muktoms,* o apreikšdamas Savo žygius šiame mirtingųjų pasaulyje, Jisai dovanoja ją netgi puolusioms, amžinai sąlygotoms sieloms, *nitya-baddhoms.* Šešios išskirtinės Viešpaties vertenybės, kurias tarpininkaujant Jo vidinei energijai *yoga-māyai* Jis apreiškia materialiame pasaulyje, dažnai yra nepastebimos net Vaikuṇṭhalokos gyventojams. Visi Jo žygiai buvo ne materialios, o dvasinės Jo energijos išraiška. Nuostabioji Viešpaties *rāsa-līlā* Vṛndāvanoje ir Jo santuokiniai ryšiai su šešiolika tūkstančių žmonų stebina net Patį Nārāyaṇą, viešpataujantį Vaikuṇṭhoje, ką jau kalbėti apie mirtingojo pasaulio gyvas esybes. Viešpaties žygiais taip pat žavisi ir kiti Jo įsikūnijimai: Śrī Rāma, Nṛsiṁha ir Varāha. Viešpats suspindo tokia didybe, kad Jo žygiai sukėlė Paties Vaikuṇṭhos Viešpačio, tapataus Viešpačiui Kṛṣṇai, susižavėjimą.

13 TEKSTAS

यद्धर्मसूनोर्बत राजसूये
निरीक्ष्य दृक्स्वस्त्ययनं त्रिलोकः ।

कात्स्न्र्येन चाद्येह गतं विधातु-
रर्वाक्सृतौ कौशलमित्यमन्यत ॥१३॥

yad dharma-sūnor bata rājasūye
nirīkṣya dṛk-svastyayanaṁ tri-lokaḥ
kārtsnyena cādyeha gataṁ vidhātur
arvāk-sṛtau kauśalam ity amanyata

yat – pavidalas, kuris; *dharma-sūnoḥ* – Mahārājos Yudhiṣṭhiros; *bata* – tikrai; *rājasūye* – *rājasūya-yajños* aukavietėje; *nirīkṣya* – stebėdami; *dṛk* – reginį; *svastyayanam* – džiuginantį; *tri-lokaḥ* – tris pasaulius; *kārtsnyena* – visumoje; *ca* – taip; *adya* – šiandien; *iha* – visatoje; *gatam* – pranoko; *vidhātuḥ* – kūrėjo (Brahmos); *arvāk* – šiuolaikinės žmonijos; *sṛtau* – materialiame pasaulyje; *kauśalam* – sumanumą; *iti* – taip; *amanyata* – mąstė.

Visi pusdieviai iš aukštutinių, žemutinių ir vidurio visatos planetų sistemų susirinko prie Mahārājos Yudhiṣṭhiros rengiamos rājasūya-yajños aukavietės. Išvydę nepaprastą Viešpaties Kṛṣṇos grožį, mintyse jie nutarė, kad Kṛṣṇos kūnas – pats tobuliausias žmogaus kūrėjo, Brahmos, kūrinys.

Komentaras: Nužengęs į šį pasaulį Viešpats Kṛṣṇa Savo grožiu nustelbė viską. Grožio etalonu materialiame pasaulyje laikomas mėlynojo lotoso žiedas arba pilnas mėnulis, spindintis nakties danguje, tačiau net jų grožis nublanko prieš Viešpaties Kṛṣṇos kūno grožį, ir tai patvirtino pusdieviai – pačios gražiausios visatos būtybės. Pusdieviai manė, kad Viešpatį Kṛṣṇą, kaip ir juos pačius, sukūrė Viešpats Brahmā, nors iš tikrųjų tai Viešpats Kṛṣṇa sukūrė Brahmą. Brahmā nepajėgus sukurti transcendentinio Aukščiausiojo Viešpaties grožio. Kṛṣṇa neturi kūrėjo. Tai Jis Pats yra visų gyvų būtybių kūrėjas, ir apie tai skelbia Jo žodžiai „Bhagavad-gītoje“ (10.8): *ahaṁ sarvasya prabhavo mattaḥ sarvaṁ pravartate.*

14 TEKSTAS

यस्यानुरागप्लुतहासरास-
लीलावलोकप्रतिलब्धमानाः ।
व्रजस्त्रियो दृग्भिरनुप्रवृत्त-
धियोऽवतस्थुः किल कृत्यशेषाः ॥१४॥

yasyānurāga-pluta-hāsa-rāsa-
līlāvaloka-pratilabdha-mānāḥ
vraja-striyo dṛgbhir anupravṛtta-
dhiyo 'vatasthuḥ kila kṛtya-śeṣāḥ

yasya – kurių; *anurāga* – prisirišimas; *pluta* – sustiprintas; *hāsa* – juoko; *rāsa* – juokų; *līlā* – žaidimų; *avaloka* – žvilgsnių; *pratilabdha* – įgyto iš to; *mānāḥ* – juto didelį skausmą; *vraja-striyaḥ* – Vrajos mergelės; *dṛgbhiḥ* – akimis; *anupravṛtta* – lydėdamos; *dhiyaḥ* – intelektu; *avatasthuḥ* – sėdėjo tylėdamos; *kila* – iš tikrųjų; *kṛtya-śeṣāḥ* – nebaigusios namų ruošos.

Vrajos mergelėms, kurios Kṛṣṇos draugijoje juokėsi, juokavo, keitėsi vylingais žvilgsniais, skausmas surakindavo širdis, kai Kṛṣṇa jas palikdavo. Ilgesingais žvilgsniais jos lydėdavo Viešpatį, paskui bejėgiškai susmukdavo ant žemės ir priblokštos sėdėdavo, nebepajėgdamos baigti namų ruošos.

Komentaras: Vaikystėje, kurią Viešpats Kṛṣṇa praleido Vṛndāvanoje, Jis dažnai erzindavo Savo drauges ir bendraamžes, su kuriomis Jį siejo transcendentinės meilės ryšiai. Jis mylėjo jas taip stipriai, kad Jo meilės ekstazės neįmanoma apibūdinti žodžiais, o Vrajos mergelės buvo taip Jam atsidavusios, kad jų meilė Kṛṣṇai pranoko net Brahmos, Šivos ir kitų didžių pusdievių jausmus Viešpačiui. Galų gale Viešpats Kṛṣṇa prisipažino esąs nugalėtas *gopių* etyros transcendentinės meilės ir kad negali atsilyginti joms tuo pačiu. Nors, rodės, jas skaudino Kṛṣṇos pokštai, kaskart, kai Kṛṣṇa jas palikdavo, nepajėgdamos pakelti išsiskyrimo su Viešpačiu, *gopės* žvilgsniu ir mintimi sekė Jam pavymui. Išsiskyrimas su Kṛṣṇa *gopėms* būdavo toks nepakeliamas, kad jos ilgai negalėdavo atsitokėti ir pabaigti tvarkytis apie namus. Taigi ir čia, meilės santykiuose su Savo draugėmis ir bendraamžiais, Kṛṣṇa yra nepralenkiamas. Apreikštieji šventraščiai teigia, kad Viešpats Kṛṣṇa niekada nekelia kojos iš Vṛndāvanos. Jis gyvena ten amžinai saistomas transcendentinės Vṛndāvanos gyventojų meilės. Todėl, nors mums ir nematomas, Jis tebegyvena Vṛndāvanoje ir nesitraukia iš jos nė akimirkai.

15 TEKSTAS

स्वशान्तरूपेष्वितरैः स्वरूपै-
रभ्यर्द्यमानेष्वनुकम्पितात्मा ।

परावरेशो महदंशयुक्तो
ह्यजोऽपि जातो भगवान् यथाग्निः ॥१५॥

sva-śānta-rūpeṣv itaraiḥ sva-rūpair
abhyardyamāneṣv anukampitātmā
parāvareśo mahad-aṁśa-yukto
hy ajo 'pi jāto bhagavān yathāgniḥ

sva-śānta-rūpeṣu – taikingiems Viešpaties bhaktams; *itaraiḥ* – kitų, nebhaktų; *sva-rūpaiḥ* – kuriuos veikia materialios gamtos *guṇos; abhyardyamāneṣu* – trikdomiems; *anukampita-ātmā* – gailestingiausiasis Viešpats; *para-avara* – dvasios ir materijos; *īśaḥ* – valdovas; *mahat-aṁśa-yuktaḥ* – lydimas pilnatviškos dalies, *mahat-tattvos*; *hi* – tikrai; *ajaḥ* – negimstantis; *api* – nors; *jātaḥ* – gimsta; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *yathā* – tarytum; *agniḥ* – ugnis.

Dievo Asmuo, visų gailestingiausias dvasinio ir materialaus pasaulių valdovas, yra negimstantis, tačiau kai tarp Jo taikingų bhaktų ir žmonių, kuriuos veikia materialios gamtos guņos, įvyksta susipriešinimas, Jis gimsta tarytum ugnis, o kartu su Juo į šį pasaulį ateina mahat-tattva.

Komentaras: Viešpaties bhaktai iš prigimties yra labai taikūs, ramūs, nes jų nekankina materialūs troškimai. Išsivadavusi siela neturi troškimų, todėl jai nepažįstamas sielvartas. Kas siekia turtėti, praradęs turtą sielvartauja. Tačiau bhaktams nerūpi nei materialios gėrybės, nei dvasinis išvadavimas. Transcendentinę meilės tarnystę Viešpačiui jie suvokia kaip savo pareigą, ir jiems nesvarbu, kur jie atsidurs ir kokią tarnystę vykdys. *Karmiai, jñāniai* ir *yogai* trokšta materialių arba dvasinių turtų. *Karmiai* alksta materialių gėrybių, o *jñāniai* ir *yogai* – dvasinių, tuo tarpu bhaktams nereikia nei vieno, nei kito. Vienintelis jų troškimas – tarnauti Viešpačiui materialiame ar dvasiniame pasaulyje, kaip to panorės Pats Viešpats, ir Viešpats ypatingai gailestingas tokiems bhaktams.

Karmių, jñānių ir *yogų* mentalitetą lemia materialios gamtos *guņų* įtaka, todėl juos vadina nebhaktais, *itara.* Dažnai *itaros,* prie kurių skirtini net ir *yogai*, persekioja Viešpaties bhaktus. Didysis *yogas* Durvāsā Munis persekiojo Mahārājį Ambarīṣą dėl to, kad jis buvo ištikimas Viešpaties bhaktas, o garsus *karmis* ir *jñānis* Hiraņyakaśipu kankino tikrą sūnų, *vaiṣņavą* Prahlādą Mahārājį. Istorijoje žinoma daugybė pavyzdžių, kai *itaros* imdavosi persekioti taikius Viešpaties bhaktus. Kai atsiranda toks priešiškumas, Viešpats iš gailestingumo tyraširdžiams bhaktams Pats nužengia į žemę, lydimas Savo pilnatviškų ekspansijų, kurios valdo *mahat-tattvą.*

Viešpats yra visabūtis. Jis egzistuoja tiek materialioje, tiek ir dvasinėje karalystėje, ir nužengia čia, į mūsų pasaulį, kad apgintų Savo ištikimus bhaktus, kai tarp jų ir nebhaktų kyla priešiškumas, trintis. Kaip, nepaisant aplinkos sąlygų, trintis sukelia elektros srovę, taip ir trintis tarp Viešpaties bhaktų ir nuo Jo atsimetusių žmonių paskatina visapersmelkiantį Viešpatį nužengti į šį pasaulį. Siekdamas įgyvendinti Savo misiją, Viešpats Kṛṣṇa ateina į šį pasaulį lydimas pilnaverčių ekspansijų. Jo apsireiškimą Vasudevos sūnumi žmonės traktavo skirtingai. „Tai Pats Aukščiausiasis Dievo Asmuo“, – sakė vieni. „Tai vienas iš Nārāyaṇos įsikūnijimų“, – tvirtino kiti. „Jis – Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu įsikūnijimas“, – teigė treti. Tačiau iš tikrųjų Jis yra pirmapradis Aukščiausiasis Dievo Asmuo – *kṛṣṇas tu bhagavān svayam* – o Nārāyaṇa, *puruṣos* ir kiti Jo įsikūnijimai nužengia kartu su Juo, kad įvykdytų jiems skirtą vaidmenį Viešpaties žygiuose. Žodžiai *mahad-aṁśa-yuktaḥ* nurodo, kad Viešpats ateina į žemę lydimas *puruṣų*, kuriančių *mahat-tattvą.* Šiems žodžiams antrina kiti Vedų himnai, *mahāntaṁ vibhum ātmānam.*

Tarytum elektros iškrova Viešpats Kṛṣṇa nužengė į žemę paskatintas trinties, kuri kilo tarp Kaṁsos iš vienos pusės ir Vasudevos bei Ugrasenos iš kitos. Vasudeva ir Ugrasena buvo Viešpaties bhaktai, o Kaṁsa, tipiškas *karmių* ir *jñānių* atstovas, buvo atsimetęs nuo Dievo, nebhaktas. Dažnai Kṛṣṇą lygina su saule. Kṛṣṇos saulė patekėjo iš Devakės įsčių vandenyno, ir vaikystėje dovanojo džiaugsmą ir laimę Mathuros apylinkių gyventojams tarytum saulė, kurios spinduliuose brėkštant rytui išsiskleidžia lotoso žiedas. Kṛṣṇos saulei pasiekus Dvārakos zenitą, Viešpats pasišalino tarytum besileidžianti saulė ir visas pasaulis, pasak Uddhavos, vėl pasinėrė į akliną tamsą.

16 TEKSTAS

मां खेदयत्येतदजस्य जन्म-
विडम्बनं यद्वसुदेवगेहे ।
व्रजे च वासोऽरिभयादिव स्वयं
पुराद्व्यवात्सीद्यदनन्तवीर्यः ॥१६॥

māṁ khedayaty etad ajasya janma-
viḍambanaṁ yad vasudeva-gehe
vraje ca vāso 'ri-bhayād iva svayaṁ
purād vyavātsīd yad-ananta-vīryaḥ

mām – man; *khedayati* – sukelia kančią; *etat* – šis; *ajasya* – negimstančiojo; *janma* – gimimas; *viḍambanam* – suglumindamas; *yat* – tas; *vasudevagehe* – Vasudevos namuose; *vraje* – Vṛndāvanoje; *ca* – taip pat; *vāsaḥ* – gyvenamoji vieta; *ari* – priešo; *bhayāt* – bijodamas; *iva* – tarsi; *svayam* – Pats; *purāt* – iš Mathura Purio; *vyavātsīt* – pabėgo; *yat* – tas, kuris; *anantavīryaḥ* – beribės galios.

Kai imu galvoti apie Viešpatį Kṛṣṇą – apie tai, kaip Jis, Negimstantis, gimė kalėjime uždarytam Vasudevai, kaip netekęs tėviškos globos atsidūrė Vrajoje ir slapstėsi ten, bijodamas priešo, kaip Jis, nepaisant Savo beribės galios, baimės vejamas spruko iš Mathuros, – šie prisiminimai trikdo mane ir sukelia kančią.

Komentaras: Kadangi Viešpats Śrī Kṛṣṇa yra pirminis asmuo, viso, kas gyva ir negyva, šaltinis – *ahaṁ sarvasya prabhavaḥ* (BG 10.8), *janmādy asya yataḥ* (Vedānta-sūtra 1.1.2) – niekas negali Jam prilygti ir Jo pranokti. Viešpats įkūnija aukščiausią tobulybę, todėl kai Savo transcendentiniuose žygiuose imasi sūnaus, varžovo ar priešo vaidmens, Jis taip nuostabiai įsigyvena į Savo vaidmenį, kad tai sutrikdo net tokius tyraširdžius bhaktus, kaip Uddhava. Uddhava puikiausiai žinojo, kad Viešpats Śrī Kṛṣṇa egzistuoja amžinai ir negali nei mirti, nei nežinia kur išnykti, ir vis dėlto Jam pasitraukus negalėjo sulaikyti ašarų. Šie Viešpaties žaidimai dar labiau išryškina nepranokstamą Jo didybę. Jis imasi įvairių vaidmenų pramogos dėlei. Žaisdamas su savo mažyliu sūnumi ir norėdamas jį pradžiuginti, tėvas krenta ant grindų ir dedasi esąs nugalėtas. Viešpats visagalis, todėl gali suderinti nesuderinamus dalykus – gimdamas išlikti negimstančiu, pralaimėdamas – nenugalimu, bijodamas – bebaimiu. Tyraširdžiam bhaktui visiškai aišku, kaip Viešpačiui pavyksta sujungti skirtingus dalykus, ir jis nuoširdžiai gailisi nebhaktų, kurie nenutuokdami apie Viešpaties visagalybę laiko Jį kažkokiu mitologiniu personažu vien todėl, kad, neva, šventraščiuose gausu įvairiausių prieštaravimų. Iš tikrųjų šventraščiuose jokių prieštaravimų nėra. Kai Viešpatį mes traktuojame kaip Viešpatį, o ne kaip vieną iš mūsų su visais mums būdingais trūkumais, viskas stoja į savo vietas.

17 TEKSTAS

दुनोति चेतः स्मरतो ममैतद्
यदाह पादावभिवन्द्य पित्रोः ।

तातम्ब कंसादुरुशङ्कितानां
प्रसीदतं नोऽकृतनिष्कृतीनाम् ॥१७॥

dunoti cetaḥ smarato mamaitad
yad āha pādāv abhivandya pitroḥ
tātāmba kaṁsād uru-śaṅkitānāṁ
prasīdataṁ no 'kṛta-niṣkṛtīnām

dunoti – sukelia man skausmą; *cetaḥ* – širdies; *smarataḥ* – pagalvojus apie; *mama* – man; *etat* – tai; *yat* – kiek tik; *āha* – sakė; *pādau* – pėdas; *abhivandya* – garbindamas; *pitroḥ* – tėvų; *tāta* – Mano brangus tėti; *amba* – Mano brangi mama; *kaṁsāt* – Kaṁsos; *uru* – labai; *śaṅkitānām* – tų, kurie išsigando; *prasīdatam* – būkite patenkinti; *naḥ* – mūsų; *akṛta* – neatliktomis; *niṣkṛtīnām* – pareigomis jums pasitarnauti.

Viešpats Kṛṣṇa prašė tėvų atleidimo už tai, kad Jie [Kṛṣṇa ir Balarāma] negalėjo patarnauti jų pėdoms, nes baimė prieš Kaṁsą nubloškė juos toli nuo namų. „O mama, tėti“, – kalbėjo Jis, – „atleiskit mums už tai.“ Prisiminus tokį Viešpaties elgesį, man plyšta širdis.

Komentaras: Rodės, Viešpats Kṛṣṇa ir Baladeva mirtinai bijojo Kaṁsos, todėl slapstėsi nuo jo. Tačiau, jei Viešpats Kṛṣṇa ir Baladeva yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, kyla klausimas, kaip Jie galėjo bijoti Kaṁsos? Ar tai ne prieštaravimas? Vasudeva labai mylėjo Kṛṣṇą ir stengėsi Jį apginti. Jam ir į galvą neatėjo, kad Kṛṣṇa yra Aukščiausiasis Viešpats ir Pats gali puikiausiai apsiginti. Jis žvelgė į Kṛṣṇą, kaip į savo sūnų. Kadangi Vasudeva buvo didžiai atsidavęs Viešpačiui, jam buvo net baisu pagalvoti, kad Kṛṣṇą gali ištikti kitų jo sūnų, kuriuos užmušė Kaṁsa, likimas. Pagal visas etikos normas Vasudeva privalėjo atiduoti Kṛṣṇą Kaṁsai, nes buvo davęs pažadą atiduoti jam visus savo sūnus. Tačiau jis taip karštai mylėjo Kṛṣṇą, kad ryžosi sulaužyti duotą žodį, ir Viešpatį labai nudžiugino toks transcendentinis Vasudevos sprendimas. Nenorėdamas įskaudinti karštai Jį mylinčio Vasudevos, Jis leidosi nunešamas į Nandos ir Yaśodos namus. Kai Jo tėvas brido per upę, Viešpats Kṛṣṇa, norėdamas išbandyti tėvo meilę, įkrito į Yamunos vandenis. Iš siaubo ir išgąsčio dėl vaiko tą akimirką Vasudeva pametė galvą ir, pamiršęs siaučiančią upę, karštligiškai puolė Jo gelbėti.

Šie nutikimai – tai garsūs Viešpaties žygiai, ir juose nėra jokių prieštaravimų. Būdamas Aukščiausiasis Viešpats, Kṛṣṇa niekados nebijojo Kaṁsos. Jis dėjosi išsigandęs, tenorėdamas suteikti malonumo Savo tėvui. Tačiau pats įstabiausias Viešpaties bruožas – nepranokstamas Jo nuolankumas, kai

Jis meldė tėvų atleisti už tai, kad besislapstydamas nuo Kaṁsos Jis negalėjo pasitarnauti jų pėdoms. Viešpats, kurio lotosinėms pėdoms lenkiasi didieji pusdieviai Brahmā ir Śiva, Pats norėjo lenktis Vasudevos pėdoms. Savo elgesiu Viešpats parodė pasauliui nuostabų pavyzdį. Tėvus privalu gerbti ir jais rūpintis – Pats Aukščiausiasis Viešpats rūpinosi Savo tėvais. Sūnus niekad neišgalės atsidėkoti savo tėvams už viską, ką šie jam padarė, todėl jis privalo rūpintis jais, kad ir kokias aukštas pareigas jis eitų. Kṛṣṇos elgesys netiesiogiai yra gera pamoka ir ateistams, atsisakantiems pripažinti Aukščiausiąjį Tėvą – Dievą, ir parodė jiems kaip dera gerbti Aukščiausiąjį Tėvą. Uddhava, iki širdies gelmių sukrėstas nepriekaištingo Viešpaties elgesio, sielojosi, kad nepasitraukė iš šio pasaulio drauge su Juo.

18 TEKSTAS

को वा अमुष्याङ्घ्रिसरोजरेणुं
विस्मर्तुमीशीत पुमान् विजिघ्रन् ।
यो विस्फुरद्भ्रूविटपेन भूमे-
र्भारं कृतान्तेन तिरश्चकार ॥१८॥

ko vā amuṣyāṅghri-saroja-reṇuṁ
vismartum īśīta pumān vijighran
yo visphurad-bhrū-viṭapena bhūmer
bhāraṁ kṛtāntena tiraścakāra

kaḥ – kas kitas; *vā* – ar; *amuṣya* – Viešpaties; *aṅghri* – pėdų; *saroja-reṇum* – lotoso dulkių; *vismartum* – užmiršti; *īśīta* – sugebės; *pumān* – žmogus; *vijighran* – užuodęs; *yaḥ* – tas, kas; *visphurat* – suraukdamas; *bhrū-viṭapena* – antakius; *bhūmeḥ* – žemės; *bhāram* – naštą; *kṛta-antena* – mirtinais smūgiais; *tiraścakāra* – sunaikino.

Kas, nors sykį įkvėpęs dulkių nuo Jo lotosinių pėdų, galės užmiršti tą nuostabų kvapą? Tiesiog suraukęs antakius Jis smogė mirtiną smūgį visiems tiems, kurie nepakeliama našta užgulė žemę.

Komentaras: Viešpaties Kṛṣṇos negalima laikyti paprastu žmogumi, nors Jis ir ėmėsi paklusnaus sūnaus vaidmens. Visi Jo žygiai – antžmogiški. Pakako Jam suraukti antakius, ir tie, kurie ėmė kelti grėsmę žemei, bemat žuvo.

19 TEKSTAS

दृष्टा भवद्भिर्ननु राजसूये
चैद्यस्य कृष्णं द्विषतोऽपि सिद्धिः ।
यां योगिनः संस्पृहयन्ति सम्यग्
योगेन कस्तद्विरहं सहेत ॥१९॥

dṛṣṭā bhavadbhir nanu rājasūye
caidyasya kṛṣṇaṁ dviṣato 'pi siddhiḥ
yāṁ yoginaḥ saṁspṛhayanti samyag
yogena kas tad-virahaṁ saheta

dṛṣṭā – matei; *bhavadbhiḥ* – tu pats; *nanu* – žinoma; *rājasūye* – Mahārājos Yudhiṣṭhiros atlikto *rājasūyos* aukojimo susirinkime; *caidyasya* – Cedi karaliaus (Śiśupālos); *kṛṣṇam* – Kṛṣṇai; *dviṣataḥ* – pavydinčio; *api* – nepaisant; *siddhiḥ* – sėkmės; *yām* – kurios; *yoginaḥ* – *yogai; saṁspṛhayanti* – iš tikrųjų trokšta; *samyak* – visiškai; *yogena* – praktikuodami *yogą; kaḥ* – kas; *tat* – Jo; *viraham* – išsiskyrimą; *saheta* – gali pakęsti.

Pats matei, kaip Cedi karalius [Śiśupāla] pasiekė aukščiausiąjį yogos praktikos tikslą, nors jo širdis virė neapykanta Viešpačiui Kṛṣṇai. Net ir patys tikriausi yogai trokšta tokios sėkmės ir vardan šio tikslo atsideda įvairioms pratyboms. Tad kas įstengtų pakęsti išsiskyrimo su Viešpačiu ilgesį?

Komentaras: Didžiajame Mahārājos Yudhiṣṭhiros susirinkime Viešpats Kṛṣṇa parodė Savo besąlyginę malonę, pasigailėjo net Savo priešo Cedi karaliaus, kurio maištinga širdis visada buvo kupina pagiežos Viešpačiui. Tačiau kadangi tapti vertu Viešpaties priešininku neįmanoma, karalius visa širdimi nekentė Viešpaties Kṛṣṇos. Šia prasme jisai mažai kuo skyrėsi nuo Kaṁsos, Jarāsandhos ir kitų *asurų*. Visų pakviestųjų į Mahārājos Yudhiṣṭhiros *rājasūya-yajñą* akivaizdoje Śiśupāla ėmė įžeidinėti Viešpatį Kṛṣṇą, ir galų gale žuvo nuo Viešpaties rankos. Tačiau visi susirinkusieji matė, kaip akinamas šviesos blyksnis, atsiskyręs nuo Cedi karaliaus kūno, įsiliejo į Viešpaties Kṛṣṇos kūną. Tai reiškia, kad susiliejęs su Aukščiausiuoju, Cedirāja pelnė išvadavimą – tobulumą, apie kurį svajoja ir dėl kurio įvairios transcendentinės praktikos formomis užsiima *jñāniai* ir *yogai.*

Neabejotina yra tai, kad siekiantys patirti Aukščiausiąją Tiesą vien savo jėgomis praktikuodami mistinę *yogą* arba mąstydami apie Absoliuto prigimtį, pasiekia tą patį tikslą kaip ir Viešpaties priešai, žuvę nuo Jo rankos.

Ir tie, ir kiti pelno išvadavimą, įsiliedami į *brahmajyoti* – transcendentinio Viešpaties kūno šviesą. Viešpats parodė gailestingumą net Savo priešui, ir visi, atėję į Yudhiṣṭhiros sukviestą susirinkimą, savo akimis pamatė, kokia laimė nusišypsojo Cedi karaliui. Vidura taip pat dalyvavo Yudhiṣṭhiros susirinkime, ir Uddhava primena jam apie šį įvykį.

20 TEKSTAS

तथैव चान्ये नरलोकवीरा
य आहवे कृष्णमुखारविन्दम् ।
नेत्रैः पिबन्तो नयनाभिरामं
पार्थास्त्रपूतः पदमापुरस्य ॥२०॥

tathaiva cānye nara-loka-vīrā
ya āhave kṛṣṇa-mukhāravindam
netraiḥ pibanto nayanābhirāmaṁ
pārthāstra-pūtaḥ padam āpur asya

tathā – o taip pat; *eva ca* – ir žinoma; *anye* – kiti; *nara-loka* – žmonių bendrija; *vīrāḥ* – kariai; *ye* – tie; *āhave* – (Kurukṣetros) mūšio lauke; *kṛṣṇa* – Viešpaties Kṛṣṇos; *mukha-aravindam* – veidą, panašų į lotoso žiedą; *netraiḥ* – akimis; *pibantaḥ* – regėdami; *nayana-abhirāmam* – džiuginantį akį; *pārtha* – Arjunos; *astra-pūtaḥ* – strėlių apvalyti; *padam* – buveinę; *āpuḥ* – pasiekė; *asya* – Jo.

Be abejonės Arjunos strėlių lietus apvalė prieš jį stojusių Kurukṣetros mūšio lauke karių sielas, ir regėdami nuostabų, tarsi lotosas, Viešpaties Kṛṣṇos veidą, kuris yra tikra palaima akims, jie pasikėlė į Viešpaties buveinę.

Komentaras: Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Viešpats Śrī Kṛṣṇa, ateina į šį pasaulį su dviem tikslais: išgelbėti tikinčiuosius ir sunaikinti piktadarius. Ir kadangi Viešpats yra absoliutas, abi Jo misijos, iš pirmo žvilgsnio taip stipriai besiskiriančios viena nuo kitos, iš esmės sutampa. Sunaikindamas Śiśupālą ir kitus piktadarius, Viešpats demonstruoja lygiai tokį patį gailestingumą, kaip ir gelbėdamas ištikimus Savo bhaktus. Visi kariai, stoję prieš Arjuną, regėjo Viešpaties lotosinį veidą, todėl, kaip ir Viešpaties bhaktai, po mirties pateko į Jo buveinę. Pažymėtinas posmo žodis „džiuginan-

tis akį“. Išvydus Viešpatį Kṛṣṇą kovojančiųjų gretose, priešininkų armijos karius pakerėjo Jo grožis, ir jų širdyse nubudo meilė Dievui. Šiśupāla taip pat regėjo Viešpatį, tačiau žvelgė į Jį kaip į savo priešą, nejausdamas jokios meilės, todėl įsiliejo į Viešpatį, ištirpdamas beasmenėje Jo kūno šviesoje, *brahmajyoti.* O tie, kurių negalima priskirti nei Viešpaties draugams, nei priešams, tačiau kurie, gėrėdamiesi nuostabiu Viešpaties veidu, pajuto Jam palankumą išsyk pateko į dvasines planetas, Vaikuṇṭhas. Asmenišką Viešpaties buveinę vadina Goloka Vṛndāvana, o Jo pilnatviškų skleidinių buveines, kur Viešpats egzistuoja Nārāyaṇos pavidalu, – Vaikuṇṭhomis. Meilė Dievui snaudžia visų gyvų būtybių širdyse, ir svarbiausias pasiaukojimo tarnystės praktikos tikslas – pažadinti tą mumyse snaudžiančią amžiną meilę Jam. Tačiau transcendentinis pabudimas būna skirtingo laipsnio. Tie, kurių širdyse meilė Viešpačiui visiškai atgijo, sugrįžta į Goloka Vṛndāvaną – į aukščiausiąją dvasinio pasaulio planetą, o žmonės, kurių meilė Dievui, laimingai sutapus aplinkybėms ar bendravimo su bhaktais dėka, tik tik ima skleistis, keliauja į Vaikuṇṭhos planetas. Iš esmės, tarp Golokos ir Vaikuṇṭhos nėra skirtumo, tačiau Vaikuṇṭhos gyventojai tarnauja Viešpačiui lenkdami galvas prieš Jo nepaprastą didybę, tuo tarpu Golokos gyventojai tarnauja Viešpačiui skatinami spontaniškos meilės ir prieraišumo.

Meilė Viešpačiui atgyja gyvos būtybės širdyje jai bendraujant su tyrais Viešpaties bhaktais. Ypač pažymėtinas posmo žodis *pārthāstra-pūtaḥ*. Tie, kurie regėjo įstabų Viešpaties veidą Kurukṣetros mūšyje, pirma apsivalė po Arjunos paleistų strėlių kruša. Viešpats nužengė į žemę, kad palengvintų ją užgulusią naštą, ir Arjuna padėjo Jam įgyvendinti šią misiją, kovodamas Jo vardu. Arjuna nenorėjo dalyvauti mūšyje, ir tada Viešpats, norėdamas jį paskatinti, paskelbė „Bhagavad-gītą“. Arjuna – tyras Viešpaties bhaktas, ir išklausęs Jo pamokymus jis pakeitė savo sprendimą ir sutiko kautis, kad padėtų Viešpačiui palengvinti žemę užgulusią naštą. Visais savo darbais tyras bhaktas tarnauja Viešpaties naudai, nes neturi jokių asmeniškų interesų. Todėl kariams, dalyvavusiems Kurukṣetros mūšyje, mirti nuo Arjunos rankos buvo tolygu mirti nuo Paties Viešpaties rankos. Arjunos strėlių nukautas karys nuplaudavo materijos suteptį ir keliaudavo į dvasinę karalystę. Karių, kurie savo akimis mūšio lauke regėjo Viešpatį ir grožėjosi Jo lotosinių pėdų grožiu, širdyse atgijo meilė Dievui ir jie persikėlė tiesiai į Vaikuṇṭhaloką, o ne ištirpo *brahmajyoti* kaip Šiśupāla. Šiśupāla mirė taip ir nepatyręs meilės Viešpačiui, o kiti kariai išeidami iš kūno gėrėjosi nežemišku Viešpaties grožiu. Ir Šiśupāla, ir šie kariai pateko į dvasinę karalystę, tačiau tie, kurių širdyse atgijo meilė Dievui, pasiekė transcendentinio dangaus planetas.

Iš pažiūros Uddhava gailėjosi pats savęs, galvodamas, kad kariai, kovoję

Kurukṣetros mūšyje, pasiekė daugiau negu jis pats, pateko į Vaikuṇṭhą, o jis liko čia, kad apverktų Viešpatį, pasitraukusį iš šio pasaulio.

21 TEKSTAS

स्वयं त्वसाम्यातिशयस्त्र्यधीशः
स्वाराज्यलक्ष्म्याप्तसमस्तकामः ।
बलिं हरद्भिश्चिरलोकपालैः
किरीटकोट्येडितपादपीठः ॥२१॥

svayaṁ tv asāmyātiśayas tryadhīśaḥ
svārājya-lakṣmy-āpta-samasta-kāmaḥ
baliṁ haradbhiś cira-loka-pālaiḥ
kirīṭa-koṭy-eḍita-pāda-pīṭhaḥ

svayam – Pats; *tu* – tačiau; *asāmya* – unikalus; *atiśayaḥ* – didesnis; *tri-adhīśaḥ* – trejybių Viešpats; *svārājya* – nepriklausoma valdžia; *lakṣmī* – sėkmė; *āpta* – pasiekta; *samasta-kāmaḥ* – visi troškimai; *balim* – garbinimo reikmenys; *haradbhiḥ* – siūlomi; *cira-loka-pālaiḥ* – amžinų kūrinijos tvarkdarių; *kirīṭa-koṭi* – milijonai šalmų; *eḍita-pāda-pīṭhaḥ* – maldomis pašlovintos pėdos.

Viešpats Śrī Kṛṣṇa yra visų trejybių Viešpats, Jis – aukščiausias nepriklausomas visų turtų ir gėrybių valdovas. Amžini kūrinijos tvarkdariai lenkiasi Jam ir teikia Jam garbinimo reikmenis milijonais savo šalmų prisiliesdami prie Jo pėdų.

Komentaras: Kaip sakyta ankstesniuose posmuose, Viešpats Śrī Kṛṣṇa yra nepaprastai gailestingas ir geras, tačiau sykiu Jis yra visų trejybių Viešpats. Jis yra trijų pasaulių, trijų materialios gamtos *guṇų* ir trijų *puruṣų* (Kāraṇodakaśāyī, Garbhodakaśāyī ir Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu) Aukščiausiasis Valdovas. Egzistuoja begalė visatų ir kiekviena jų turi savo valdovus Brahmą, Viṣṇu ir Rudrą. Be jų egzistuoja dar ir Śeṣa-mūrti, laikantis ant Savo gobtuvų visas visatas. O visų jų valdovas yra Viešpats Kṛṣṇa. Įsikūnijęs Manu, Viešpats tampa visų kitų Manu, kurie valdo nesuskaitomą daugybę visatų, šaltiniu. Į kiekvieną iš jų ateina 504 000 Manu. Jis valdo tris svarbiausias energijas – *cit-śakti, māyā-śakti* ir *taṭastha-śakti,* Jis yra absoliutus šešių didžiausių vertenybių – turtų, jėgos, šlovės, grožio, žinių ir atsižadėjimo – valdovas. Niekam nelemta patirti didesnio džiaugsmo už Jį arba kuo nors

Jį pranokti. Niekas Jam neprilygsta ir niekas Jo nepranoksta. Kiekvienos gyvos būtybės, kad ir kas ji būtų ir kur begyventų, pareiga – visiškai atsiduoti Viešpačiui. Todėl nenuostabu, kad visi transcendentiniai materialaus pasaulio valdovai Jam atsiduoda ir dovanoja garbinimo reikmenis.

22 TEKSTAS

तत्तस्य कैङ्कर्यमलं भृतान्नो
विग्लापयत्यङ्ग यदुग्रसेनम् ।
तिष्ठन्निषण्णं परमेष्ठिधिष्ण्ये
न्यबोधयद्देव निधारयेति ॥२२॥

tat tasya kaiṅkaryam alaṁ bhṛtān no
viglāpayaty aṅga yad ugrasenam
tiṣṭhan niṣaṇṇaṁ parameṣṭhi-dhiṣṇye
nyabodhayad deva nidhārayeti

tat – todėl; *tasya* – Jo; *kaiṅkaryam* – tarnystė; *alam* – žinoma; *bhṛtān* – tarnams; *naḥ* – mums; *viglāpayati* – kelia skausmą; *aṅga* – o Vidura; *yat* – kiek tik; *ugrasenam* – karaliui Ugrasenai; *tiṣṭhan* – sėdinčiam; *niṣaṇṇam* – Jam laukiant; *parameṣṭhi-dhiṣṇye* – karališkame soste; *nyabodhayat* – pateikdavo; *deva* – kreipdamasis į mano Viešpatį; *nidhāraya* – prašau sužinoki tai; *iti* – taip.

Tad, o Vidura, ar galim mes, Jo tarnai, be skausmo širdyje prisiminti kaip Jis [Viešpats Kṛṣṇa] stovėjo priešais karalių Ugraseną, sėdintį soste, ir aiškindamasis kalbėjo: „Leiski, valdove, papasakoti viską kaip buvo.“

Komentaras: Viešpaties pagarbumas „vyresniesiems“ – Savo tėvui, seneliui, vyresniajam broliui, jautrumas vadinamosioms žmonoms, draugams, bendraamžiams, vaikiškos išdaigos, tokios mielos motinos Yašodos širdžiai, valiūkiškos išdaigos su Savo draugėmis jaunosiomis mergelėmis, nesuklaidins tyraširdžio bhakto, tokio, koks buvo Uddhava. Tačiau tiems, kurie neatsidavė Viešpačiui, Viešpaties, besidedančio paprastu žmogumi, poelgiai kelia daug klausimų. „Bhagavad-gītoje“ (9.11) Viešpats Pats paaiškina, kas taip trikdo jų protus:

avajānanti māṁ mūḍhā mānuṣīṁ tanum āśritam
paraṁ bhāvam ajānanto mama bhūta-maheśvaram

Neišmanėliai stengiasi sumenkinti Dievo Asmenį, Viešpatį Kṛṣṇą, sugretinti su paprastu mirtinguoju, ir nenutuokia, kad Jis yra visaties Valdovas. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats labai aiškiai apibrėžia Savo padėtį, tačiau demoniški mokslininkai ateistai, studijuojantys šį kūrinį, tiesiogine to žodžio prasme laužia iš piršto įvairias juos pačius patenkinančias teksto traktuotes ir tokiu būdu klaidina žmones, kuriems teko nelaimė tapti jų pasekėjais, užkrėsdami juos savo paikomis idėjomis. Šie nelaimingi žmonės naudojasi savo pasigautomis skambesnėmis citatomis iš didžios išminties knygos („Bhagavad-gītos“), tačiau atsisako pripažinti Viešpatį Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Nors, žinoma, ateistų interpretuotojų svaičiojimai niekada nesuklaidins tyraširdžių bhaktų, tokių, koks buvo Uddhava.

23 TEKSTAS

अहो बकी यं स्तनकालकूटं
जिघांसयापाययदप्यसाध्वी ।
लेभे गतिं धात्र्युचितां ततोऽन्यं
कं वा दयालुं शरणं व्रजेम ॥२३॥

aho bakī yaṁ stana-kāla-kūṭaṁ
jighāṁsayāpāyayad apy asādhvī
lebhe gatiṁ dhātry-ucitāṁ tato 'nyaṁ
kaṁ vā dayāluṁ śaraṇaṁ vrajema

aho – o varge; *bakī* – demonė (Pūtanā); *yam* – kuri; *stana* – savo krūtimi; *kāla* – mirtinais; *kūṭam* – nuodais; *jighāṁsayā* – iš pagiežos; *apāyayat* – maitino; *api* – nors; *asādhvī* – nedora; *lebhe* – pasiekė; *gatim* – tikslą; *dhātrī-ucitām* – pritinkantį žindyvei; *tataḥ* – išskyrus kurį; *anyam* – kito; *kam* – kieno dar; *vā* – tikrai; *dayālum* – gailestingo; *śaraṇam* – prieglobstį; *vrajema* – aš rasiu.

Vargas man, kur aš dar atrasiu globėją gailestingesnį už tą, kuris žvelgė kaip į Savo motiną į nedorą raganą [Pūtaną], nors ji sutepusi savo krūtį mirtinais nuodais davė ją žįsti Viešpačiui?

Komentaras: Epizodas su ragana Pūtana, apie kurį kalba posmas, yra begalinio Viešpaties gailestingumo, kurį Jis apreiškia net ir Savo priešams, įrodymas. Pasakyta, kad kilnus žmogus pastebi tiktai geriausius abejotinos reputacijos žmogaus bruožus, lygiai kaip ir tas, kas sugeba išgauti nektaro

lašą iš nuodų vandenyno. Ketindama susidoroti su Viešpačiu, ragana vardu Pūtanā, davė nuostabiam vaikui mirtinus nuodus, tačiau būdama demonė ji nežinojo, kad net ėmęsis kūdikio vaidmens Aukščiausiasis Viešpats tebėra tas pats Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Dėl to, kad Viešpats norėdamas suteikti džiaugsmo Savo ištikimai bhaktei Yašodai pasivertė kūdikiu, Jis neprarado Aukščiausiojo Viešpaties galių. Viešpats gali pasirodyti paprastu žmogaus kūdikiu, tačiau dėl to niekas nesikeičia, Jis visada lieka Aukščiausiasis Viešpats. Tačiau kad ir kokių griežtų asketiškų žygių imtųsi žmogus, kokių galių jomis nusipelnytų, jis niekad nesusilygins su Aukščiausiuoju Viešpačiu.

Viešpats Kṛṣṇa žvelgė į Pūtaną kaip į motiną, kadangi apsimetusi mylinčia motina ji maitino Jį savo krūtimi. Viešpats priima iš gyvosios būtybės pačią menkiausią paslaugą ir dosniausiai už ją atsidėkoja. Toks būdingas Kṛṣṇos bruožas. Tad kas, jei ne Viešpats, gali būti galutinis visų gyvų būtybių prieglobstis?

24 TEKSTAS

मन्येऽसुरान् भागवतांस्त्र्यधीशे
संरम्भमार्गाभिनिविष्टचित्तान् ।
ये संयुगेऽचक्षत तार्क्ष्यपुत्र-
मंसे सुनाभायुधमापतन्तम् ॥२४॥

manye 'surān bhāgavatāṁs tryadhīśe
saṁrambha-mārgābhiniviṣṭa-cittān
ye saṁyuge 'cakṣata tārkṣya-putram
aṁse sunābhāyudham āpatantam

manye – aš manau; *asurān* – demonai; *bhāgavatān* – didieji bhaktai; *tri-adhīśe* – trejybių Viešpačiui; *saṁrambha* – priešiškumo; *mārga* – būdu; *abhiniviṣṭa-cittān* – mąstantys; *ye* – tie; *saṁyuge* – kovoje; *acakṣata* – galėjo regėti; *tārkṣya-putram* – Viešpaties nešėjo Garuḍos; *aṁse* – ant peties; *sunābha* – diską; *āyudham* – to, kuris rankoje laiko ginklą; *āpatantam* – stojusį priešais.

Aš manau, kad demonams, kurie žvelgia į Viešpatį kaip į savo priešą, likimas žymiai palankesnis, negu bhaktams, kadangi kovodami su Viešpačiu, kupini priešiškumo ir pykčio Jam, jie regi Viešpatį ant Jo nešėjo

Garuḍos, Tārkṣyos [Kaśyapos] sūnaus, pečių ir laikantį rankoje Savo grėsmingąjį ginklą, diską.

Komentaras: Asurai, kurie susirėmė su Viešpačiu tiesioginėje dvikovoje, pelnė išganymą, nes žuvo nuo Aukščiausiojo rankos. Demonai gavo išsigelbėjimą ne dėl savo ištikimybės Viešpačiui, o dėl Jo besąlyginės malonės. Su Viešpačiu praleista akimirka žmogui yra didžiausias gėris, jisai gali pelnyti viską, taip pat ir išvadavimą, nes Viešpats yra visų tobuliausias. Jo gailestingumas beribis ir Jis dovanoja išvadavimą net Savo priešams, nes susidūrę su Juo akis į akį, kad ir kupini piktų minčių, jie nuolat mąsto apie Viešpatį. Iš tikrųjų demonų nevalia gretinti su tyraširdžiais bhaktais, šias Uddhavos nuotaikas galima paaiškinti jo išsiskyrimo ilgesiu. Jam buvo neramu, kad gyvenimo pabaigoje jam nelemta daugiau savo akimis regėti Viešpaties, nors demonams tai pavyko. Tačiau bhaktų, pasinėrusių į transcendentinę meilės tarnystę Viešpačiui, dalia yra tūkstančius kartų geresnė už demonams tenkančią malonę, nes jie patenka į dvasines planetas, kur pelno teisę amžinai palaimingai egzistuoti ir asmeniškai bendrauti su Viešpačiu. Demonams ir impersonalistams Viešpats dovanoja galimybę įsilieti į *brahmajyoti,* Jo skleidžiamą šviesą, tuo tarpu bhaktams atsiveria kelias į dvasines planetas. Norėdami geriau suprasti, koks gi šis skirtumas, įsivaizduokime, kuo skiriasi atviroje kosminėje erdvėje plaukančio žmogaus ir rojaus planetų gyventojo padėtis. Rojaus planetų gyventojui prieinami žymiai didesni gyvenimo malonumai negu toms būtybėms, kurios netekusios kūno, susilieja su saulės spindulių dalelėmis. Taigi impersonalistai pelno ne ką didesnį Viešpaties palankumą negu Jo priešai, nes ir tie, ir kiti pasiekia vienodą dvasinio išvadavimo lygį.

25 TEKSTAS

वसुदेवस्य देवक्यां जातो भोजेन्द्रबन्धने ।
चिकीर्षुर्भगवानस्याः शमजेनाभियाचितः ॥२५॥

vasudevasya devakyāṁ jāto bhojendra-bandhane
cikīrṣur bhagavān asyāḥ śam ajenābhiyācitaḥ

vasudevasya – Vasudevos žmonos; *devakyām* – Devakės įsčių; *jātaḥ* – gimęs iš; *bhoja-indra* – Bhojų karaliaus; *bandhane* – kalėjime; *cikīrṣuḥ* – padaryti; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *asyāḥ* – žemės; *śam* – klestėjimą; *ajena* – Brahmos; *abhiyācitaḥ* – atsiliepęs į maldas.

Dievo Asmuo, Viešpats Śrī Kṛṣṇa, atsiliepdamas į Brahmos maldoje išreikštą prašymą dovanoti žemei klestėjimą, įsikūnijo Vasudevos sūnumi ir buvo jo pradėtas žmonos Devakės įsčiose Bhojų karaliaus kalėjime.

Komentaras: Nors Viešpaties atėjimas ir išėjimas iš šios žemės yra tapatūs, Viešpaties bhaktai paprastai nenoriai kalba apie Jo pasitraukimą. Paprašęs Uddhavą papasakoti Jam Viešpaties Kṛṣṇos gyvenimo istoriją, *kṛṣṇa-kathą,* Vidura norėjo sužinoti apie Viešpaties pasitraukimo iš šio pasaulio aplinkybes. Ir čia Uddhava ėmė pasakoti viską nuo pradžių, nuo tos akimirkos, kai Kṛṣṇa pasirodė šiame pasaulyje, įsikūnijęs Vasudevos ir Devakī sūnumi Mathuroje, Kaṁsos, Bhojų karaliaus, kalėjime. Viešpačiui nėra kas veikti šiame pasaulyje, tačiau kai Brahmā ar kiti iškilnūs bhaktai Jo prašo, Jis nužengia į žemę, nešdamas gėrį visai visatai. Apie tai kalba „Bhagavad-gītā“ (4.8): *paritrāṇāya sādhūnāṁ vināśāya ca duṣkṛtām/ dharma-saṁsthāpanārthāya sambhavāmi yuge yuge.*

26 TEKSTAS

ततो नन्दव्रजमितः पित्रा कंसाद्विबिभ्यता ।
एकादश समास्तत्र गूढार्चिः सबलोऽवसत् ॥२६॥

tato nanda-vrajam itaḥ pitrā kaṁsād vibibhyatā
ekādaśa samās tatra gūḍhārciḥ sa-balo 'vasat

tataḥ – po to; *nanda-vrajam* – į Nandos Mahārājos ganyklas; *itaḥ* – nuneštas; *pitrā* – Savo tėvo; *kaṁsāt* – Kaṁsos; *vibibhyatā* – bijojusio; *ekādaśa* – vienuolika; *samāḥ* – metų; *tatra* – ten; *gūḍha-arciḥ* – nemačiomis rusenanti ugnis; *sa-balaḥ* – su Baladeva; *avasat* – gyveno.

Baimindamasis Kaṁsos Kṛṣṇos tėvas nunešė Jį ten, kur plytėjo Mahārājos Nandos ganyklos, ir ten tarytum nemačiomis rusenanti ugnis Jis pragyveno vienuolika metų kartu su Savo vyresnėliu, Baladeva.

Komentaras: Siųsti Viešpatį į Nandos Mahārājos namus, bijantis, kad Kaṁsa Jį užmuš, kai tiktai Jisai išvys pasaulį, nebuvo jokio reikalo. *Asurai* tuo tik ir užsiiminėja, kad stengiasi arba užmušti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, arba žūtbūt įrodyti, kad Dievo nėra ar, kad Kṛṣṇa – ne Dievas, o paprastas mirtingasis. Ryžtinga panašių į Kaṁsą žmonių veikla Viešpaties Kṛṣṇos nė kiek nejaudina, tačiau imdamasis vaiko vaidmens Jis neprieštaravo, kad Kaṁsos išsigandęs Jo tėvas Vasudeva nuneštų Jį į Nandos

Mahārājos ganyklas. Nandai Mahārājai buvo lemta turėti Viešpatį už sūnų, Yaśodamāyī – pasidžiaugti Jo vaikiškomis išdaigomis, ir norėdamas įvykdyti šiuos jų norus Viešpats, vos užgimęs Kaṁsos kalėjime, leidosi pernešamas iš Mathuros į Vṛndāvaną. Ten Jis pragyveno vienuolika metų ir kartu su Savo vyresniuoju broliu, Viešpačiu Baladeva, pirmąja Viešpaties Kṛṣṇos ekspansija, apreiškė nuostabius ir nepakartojamus Savo vaikystės ir paauglystės žaidimus. Vasudevos pastangos ginti Kṛṣṇą nuo Kaṁsos rūstybės yra jų transcendentinių santykių elementas. Viešpats mieliau renkasi priklausomybę nuo Savo bhakto, laikančio Jį savo sūnumi, kuriam reikalinga globa, nei būti garbinimas tų, kurie Jį laiko Aukščiausiuoju Viešpačiu. Jis – visų mūsų Tėvas, Jis gina kiekvieną iš mūsų, tačiau bhakto įsitikinimas, kad Viešpačiui reikalingas jo globėjiškas rūpestis, teikia Viešpačiui tikriausią transcendentinį džiaugsmą. Neveltui, kai Vasudeva, baimės prieš Kaṁsą genamas, nešė Jį į Vṛndāvaną, Viešpats patyrė džiaugsmą, tačiau Pats Jis nieko pasaulyje nebijojo, taip pat ir Kaṁsos.

27 TEKSTAS

परीतो वत्सपैर्वत्सांश्चारयन् व्यहरद्विभुः ।
यमुनोपवने कूजद्द्विजसङ्कुलिताङ्घ्रिपे ॥२७॥

parīto vatsapair vatsāṁś cārayan vyaharad vibhuḥ
yamunopavane kūjad- dvija-saṅkulitāṅghripe

parītaḥ – apsuptas; *vatsapaiḥ* – piemenėlių; *vatsān* – veršelių; *cārayan* – ganydamas, rūpindamasis; *vyaharat* – mėgavosi kelionėmis; *vibhuḥ* – Visagalis; *yamunā* – Yamunos; *upavane* – pakrančių sodais; *kūjat* – skardenančiais čiulbesiu; *dvija* – dusyk gimusių paukščių; *saṅkulita* – tankymėse; *aṅghripe* – medžių.

Vaikystėje Visagalis Viešpats kartu su piemenėlių ir veršelių būriu klajojo Yamunos pakrantėmis, brovėsi per sodų medžių tankymes, kur netilo nuostabus paukščių čiulbėjimas.

Komentaras: Nanda Mahārāja nuomojo žemę iš karaliaus Kaṁsos, tačiau būdamas *vaiśya*, t.y. priklausydamas prekijų ir žemės savininkų luomui, jisai laikė tūkstančių karvių bandą. *Vaiśyų* pareiga – globoti ir ginti karves, lygiai kaip *kṣatriyų* pareiga – ginti žmones. Kadangi Viešpats dar buvo visai vaikas, Jam kartu su draugais piemenukais buvo patikėta rūpintis veršeliais. Piemenukai, ankstesniuose gyvenimuose buvę didžiasiais *ṛṣiais* ir *yogais,*

dorai nugyvenę daugelį gyvenimų, pelnė galimybę būti kartu su Viešpačiu ir lygiomis su Juo žaisti. Jų niekados nekankino klausimas, kas yra Kṛṣṇa, jie tiesiog žaidė su Juo kaip su savo artimiausiu ir mylimiausiu draugu. Jie taip žavėjosi Viešpačiu, kad guldavo su viena vienintele mintimi, kad greičiau išbrėkštų rytas, kai jie vėl galės regėti Viešpatį ir kartu su Juo išginti karves į mišką.

Miškai palei Yamunos krantus – tai nuostabūs sodai, kur gausu mango medžių, duonmedžių, apelsinmedžių, obelų, kur auga guava, keroja vynuogienojai, auga uogos, palmės ir kvapnios gėlės. Ir kadangi miškas augo prie Yamunos upės, čia veisėsi antys, gervės, ant medžių šakų tupėjo povai. Visi šie medžiai, paukščiai ir žvėrys buvo dorybingos gyvosios esybės, kurios užgimė transcendentinėje Vṛndāvanos buveinėje, kad suteiktų džiaugsmą Viešpačiui ir Jo amžiniems palydovams, piemenukams.

Bežaisdamas su Savo vaikystės draugais, Viešpats nužudė nemažai demonų, tarp jų Aghāsurą, Bakāsurą, Pralambāsurą ir Gardabhāsurą. Ir nors gyvendamas Vṛndāvanoje Kṛṣṇa atrodė kaip paprastas berniukas, iš tikrųjų šis nekaltas vaikas buvo panašus į rusenančią ugnį. Kibirkštis gali sukelti didžiulį gaisrą, taip ir Viešpats sunaikino visus šiuos didžiuosius demonus ir ėmėsi šio darbo dar ankstyvoje vaikystėje, gyvendamas Nandos Mahārājos namuose. Vṛndāvana, Viešpaties dieviškųjų žaidimų vieta, tebėra ir šiandien, ir kiekvienas, kuris ten patenka, patiria transcendentinę palaimą, nors niekas iš mūsų savo netobulomis akimis nėra pajėgus regėti Viešpaties. Viešpats Caitanya yra nurodęs, kad žemė, kurioje gyvena Viešpats, yra tapati Pačiam Viešpačiui ir yra visų bhaktų garbinimo objektas. Šį priesaką ypač giliai į širdį yra įsidėję Viešpaties Caitanyos pasekėjai, Gauḍīya *vaiṣṇavai.* O jei Vṛndāvanos žemė yra tapati Viešpačiui, tai Uddhava, Vidura ir kiti bhaktai dar prieš penkis tūkstantmečius ateidavo čia tiesiogiai susitikti su Viešpačiu, egzistuojančiu čia regimu ir neregimu pavidalais. Dar ir šiandien tūkstančiai maldininkų, Viešpaties bhaktų, ateina aplankyti šventas Vṛndāvanos vietas, rengdamiesi sugrįžti namo, atgal pas Dievą.

28 TEKSTAS

कौमारीं दर्शयंश्चेष्टां प्रेक्षणीयां व्रजौकसाम् ।
रुदन्निव हसन्मुग्धबालसिंहावलोकनः ॥२८॥

kaumārīṁ darśayaṁś ceṣṭāṁ prekṣaṇīyāṁ vrajaukasām
rudann iva hasan mugdha- bāla-siṁhāvalokanaḥ

kaumārīm – deramus vaikystėje; *darśayan* – rodydamas; *ceṣṭām* – žygius; *prekṣaṇīyām* – vertus regėti; *vraja-okasām* – Vṛndāvanos žemės gyventojams; *rudan* – verkiant; *iva* – lyg; *hasan* – juokiantis; *mugdha* – priblokšti nuostabos; *bāla-siṁha* – liūtuką; *avalokanaḥ* – buvo panašus į.

Vaikiškais Viešpaties žygiais turėjo galimybę gėrėtis tik Vṛndāvanos gyventojai. Tarsi paprastas vaikas Viešpats tai imdavo verkti, tai prapliupdavo juoku, ir būdavo labai panašus į mažą liūtuką.

Komentaras: Norinčiam pasigėrėti Viešpaties vaikiškais žygiais, reikia imti pavyzdį iš Nandos, Upanandos ir kitų Vrajos gyventojų, kuriuos su Viešpačiu sieja tėviškos arba motiniškos meilės saitai. Ko nors užsigeidęs vaikas ima taip garsiai verkti, kad jo verksmą išgirsta kaimynai, tačiau pakanka jam duoti tai, ko jis nori, ir vaikas tučtuojau nusiramina ir ima juoktis. Vaiko ašaros ir juokas vienodai mieli tėvams ir vyresniesiems šeimos nariams, todėl Viešpats paprastai verkdavo ir juokdavosi vienu kartu, sukeldamas Savo tėvams ir bhaktams transcendentinės palaimos būseną. Viešpaties vaikiškais žygiais gali pasidžiaugti tiktai Nanda Mahārāja ir kiti Vrajos gyventojai, o impersonalistai, garbinantys beasmenį Brahmaną ir Paramātmą, tokios galimybės neturi. Kartais, miške susidūręs su demonais, Kṛṣṇa iš nuostabos sustingdavo, po to mesdavo į juos žvilgsnį, kokiu savo auką nužvelgia jaunas liūtas, ir nudobdavo vietoje. Jo draugai nustėrę stebėdavo tokias scenas, o sugrįžę namo pasakodavo savo tėvams ir žavėjosi savo numylėtinio Kṛṣṇos žygiais. Mažasis Kṛṣṇa priklauso ne tik Savo tėvams Nandai ir Yaśodai, Jis buvo kaip sūnus visiems suaugusiems Vrajos gyventojams ir draugas Savo bendraamžiams Vṛndāvanos berniukams ir mergaitėms. Kṛṣṇą mylėjo visi Vṛndāvanos gyventojai – net žvėrys, karvės ir veršiukai mylėjo Jį labiau už gyvenimą.

29 TEKSTAS

स एव गोधनं लक्ष्म्या निकेतं सितगोवृषम् ।
चारयन्ननुगान् गोपान् रणद्वेणुररीरमत् ॥२९॥

sa eva go-dhanaṁ lakṣmyā niketaṁ sita-go-vṛṣam
cārayann anugān gopān raṇad-veṇur arīramat

saḥ – Jis (Viešpats Kṛṣṇa); *eva* – tikrai; *go-dhanam* – karvių lobynas; *lakṣmyāḥ* – klestėjimo; *niketam* – šaltinis; *sita-go-vṛṣam* – nuostabias karves

ir jaučius; *cārayan* – ganydamas; *anugān* – palydovus; *gopān* – piemenėlius; *raṇat* – grodamas; *veṇuḥ* – fleita; *arīramat* – džiugino.

Išginęs nuostabiai gražių jaučių bandą Viešpats, klestėjimo ir sėkmės šaltinis, grojo fleita, džiugindamas Savo nuolatinių palydovų, piemenukų, širdis.

Komentaras: Kai Viešpačiui sukako šešeri metai, Jam buvo patikėta ganyti jaučius ir karves ganykloje. Jis buvo turtingo žemvaldžio sūnus, jo tėvo ganyklose ganėsi tūkstančiai karvių. Visuomenėje, gyvenusioje pagal Vedų principus, ekonominio klestėjimo matas buvo grūdų aruoduose gausumas ir karvių bandos dydis. Vien grūdų ir karvių dėka žmonija gali išspręsti aprūpinimo maisto produktais problemą. Jeigu žmonės turės pakankamai grūdų ir karvių, nebus jokių ekonominių problemų. Visi kiti poreikiai yra žmogaus dirbtinai sukurti, ir tenkindamas juos, žmogus praranda visas tas galimybes, kurias suteikia gimimas žmogumi, veltui švaisto savo gyvenimą, besivaikydamas nereikalingų dalykų. Viešpats Kṛṣṇa, žmonijos švietėjas, Savo asmenišku pavyzdžiu parodė, kad *vaišyai,* besiverčiantys prekyba ir žemės ūkiu, privalo laikyti karves ir jaučius ir visokeriopai rūpintis šiais vertingais gyvūnais. *Smṛti* skelbia, kad karvė yra mūsų motina, o jautis – tėvas. Karvė – mūsų motina, kadangi ji kaip ir motina duoda žmogui savo pieną. Lygiai taip jautis yra žmonijos tėvas, kadangi jis kaip tikras tėvas, uždirbantis vaikams duonos, dirba žemę ir padeda žmonėms auginti grūdus. Žudydami tėvą ir motiną, žmonės pakerta savo gyvybines šaknis. Posme teigiama, kad nuostabios karvės ir jaučiai, kuriuos ganė Kṛṣṇa, buvo įvairių veislių – rudos, juodmargės, žalmargės, geltonos, pelenų spalvos. Marga patenkintų ir sveikata trykštančių jaučių ir karvių banda pagyvindavo Vṛndāvanos atmosferą ir džiugino jos gyventojų širdis.

Visų svarbiausia, kad Viešpats kasdien grojo Savo garsiąja fleita. Kṛṣṇos fleitos garsai užliedavo Jo draugų širdis tokiu transcendentiniu džiaugsmu, kad jie užmiršdavo pokalbius apie *brahmānandą,* kurios privalumus taip šlovina impersonalistai. Piemenukai, kaip vėliau paaiškins Śukadeva Gosvāmis, buvo sielos, praeityje atlikusios daugybę dorų darbų. Tai leido jiems patirti bendravimo su Viešpačiu džiaugsmą ir gėrėtis Jo transcendentinės fleitos garsais. „Brahma-saṁhitā“ (5.30) liudija, kad Viešpats iš tikrųjų grojo transcendentine fleita.

veṇuṁ kvaṇantam aravinda-dalāyatākṣaṁ
barhāvataṁsam asitāmbuda-sundarāṅgam
kandarpa-koṭi-kaminīya-viśeṣa-śobhaṁ
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi

Brahmājī tarė: „Lenkiuosi Govindai, praamžiam Viešpačiui, grojančiam Savo transcendentine fleita. Jo akys – kaip lotoso žiedlapiai, Jį puošia povo plunksnos, o Jo kūnas, savo spalva primenantis pritvinkusius audros debesis, toks įstabus, kad nustelbia savo grožiu milijonus Kupidonų.“ Tokie nepakartojami Viešpaties bruožai.

30 TEKSTAS

प्रयुक्तान् भोजराजेन मायिनः कामरूपिणः ।
लीलया व्यनुदत्तांस्तान् बालः क्रीडनकानिव ॥३०॥

prayuktān bhoja-rājena māyinaḥ kāma-rūpiṇaḥ
līlayā vyanudat tāṁs tān bālaḥ krīḍanakān iva

prayuktān – siųsti; *bhoja-rājena* – karaliaus Kaṁsos; *māyinaḥ* – didieji burtininkai ir magai; *kāma-rūpiṇaḥ* – kurie galėjo pasiversti kuo tiktai nori; *līlayā* – bepramogaudamas; *vyanudat* – nužudė; *tān* – juos; *tān* – ten pasirodžiusius; *bālaḥ* – vaikas; *krīḍanakān* – lėles; *iva* – tarytum.

Norėdamas nužudyti Kṛṣṇą, Bhojos karalius Kaṁsa vieną paskui kitą siuntė pas Jį didžius burtininkus ir magus, galinčius pasiversti kuo tiktai nori, tačiau bepramogaudamas Viešpats žudė juos lygiai taip lengvai, kaip vaikas laužo savo lėles.

Komentaras: Ateistas Kaṁsa ketino nužudyti Kṛṣṇą vos Jam užgimus, tačiau tąsyk jam nieko neišėjo, ir netrukus Kaṁsa sužinojo, kad Kṛṣṇa gyvena Vṛndāvanoje, Nandos Mahārājos namuose, todėl sukvietė gausų būrį burtininkų, darančiu stebuklus ir galinčių pasiversti kuo tik nori. Vienas paskui kitą jie traukė pas mažąjį Viešpatį įvairiais pavidalais – Aghos, Bakos, Pūtanos, Śakaṭos, Tṛṇāvartos, Dhenukos ir Gardabhos, ieškodami menkiausios galimybės Jį nužudyti. Tačiau Viešpats sudorodavo juos taip lengvai, tarsi žaistų su lėlėmis. Žaisdami su žaislais, vaizduojančiais liūtus, dramblius, šernus, vaikai dažnai juos sulaužo, o Visagalio Viešpaties akivaizdoje net ir pati galingiausia gyva būtybė yra it žaislinis liūtas vaiko rankose. Niekas nepranoks Viešpaties, vadinasi, niekas Jam neprilygsta ir niekas negali Jo pranokti, kad ir kaip besistengtų. *Jñāna, yoga* ir *bhakti* – tai trys visuotinai pripažįstami dvasinės savivokos keliai. Stojęs į bet kurį iš šių kelių ir tobulėdamas žmogus pasiekia dvasinio gyvenimo tikslą, tačiau tai toli gražu nereiškia, kad jis tampa toks pat kaip Viešpats. Viešpats visada yra Viešpats. Supamas ant motinos Yaśodāmayī kelių

arba išdykaudamas kartu su Savo transcendentiniais draugais piemenukais Jis visada yra Dievas, visavaldis visų šešių didžiausių vertenybių Viešpats. Todėl neatsiras pasaulyje nė vieno, kuris galėtų varžytis su Viešpačiu.

31 TEKSTAS

विपन्नान् विषपानेन निगृह्य भुजगाधिपम् ।
उत्थाप्यापाययद्गावस्तत्तोयं प्रकृतिस्थितम् ॥३१॥

vipannān viṣa-pānena nigṛhya bhujagādhipam
utthāpyāpāyayad gāvas tat toyaṁ prakṛti-sthitam

vipannān – sutrikdyti didelių negandų; *viṣa-pānena* – išgėrę nuodų; *nigṛhya* – sutramdęs; *bhujaga-adhipam* – roplių karalių; *utthāpya* – išėjęs į krantą; *apāyayat* – paragino atsigerti; *gāvaḥ* – karves; *tat* – to; *toyam* – vandens; *prakṛti* – įprastu; *sthitam* – tapusio.

Vṛndāvanos gyventojai sutriko ir nesumetė ko imtis, kai roplių karalius [Kāliya] užnuodijo Yamunos užutėkį. Šokęs į upę Viešpats nubaudė gyvačių valdovą ir privertė Jį pasitraukti, o išėjęs į krantą, Jis paragino karves atsigerti upės vandens ir visi įsitikino, kad jos vanduo vėl tapo švarus ir skanus.

32 TEKSTAS

अयाजयद्गोसवेन गोपराजं द्विजोत्तमैः ।
वित्तस्य चोरुभारस्य चिकीर्षन् सद्व्ययं विभुः ॥३२॥

ayājayad go-savena gopa-rājaṁ dvijottamaiḥ
vittasya coru-bhārasya cikīrṣan sad-vyayaṁ vibhuḥ

ayājayat – vertė atlikti; *go-savena* – karvių garbinimą; *gopa-rājam* – piemenų valdovą; *dvija-uttamaiḥ* – mokytų brahmanų; *vittasya* – turtų; *ca* – taip pat; *uru-bhārasya* – didžiulius turtus; *cikīrṣan* – trokšdamas padaryti; *sat-vyayam* – tinkamai panaudotu; *vibhuḥ* – didis.

Aukščiausiasis Viešpats Kṛṣṇa norėjo, kad Nanda Mahārāja skirtų savo didžiulius turtus karvėms garbinti ir kad tai būtų gera pamoka rojaus valdovui Indrai. Jis patarė Savo tėvui pasitelkus mokytus brahmanus surengti go apeigas, pagarbinti ganyklas ir karves.

Komentaras: Būdamas visos žmonijos mokytojas, Viešpats pamokė taip pat ir Savo tėvą Nandą Mahārājį. Nanda Mahārāja buvo turtingas žemvaldys, jam priklausė didžiulės karvių bandos. Laikydamasis papročio Kṛṣṇos tėvas kasmet rengdavo Indros, dangaus valdovo, garbinimo apeigas ir tam skirdavo nemažai lėšų. Be kita ko, Vedų raštuose kalbama ir apie pusdievių garbinimą, jie rekomenduoja žmonėms lenktis pusdieviams, nes tai padeda įsisąmoninti aukščiausiosios valdžios, kurią turi Viešpats, egzistavimą. Pusdieviai yra Viešpaties tarnai, įgalioti rūpintis įvairiomis visatos gyvenimo sferomis. Tad suprantama, kodėl Vedų raštai rekomenduoja žmonėms vykdyti *yajñas,* kurių tikslas – pelnyti pusdievių prielankumą. Tačiau tam, kuris tarnauja Aukščiausiajam Viešpačiui, nėra jokio reikalo to daryti. Pusdievių garbinimo prasmė yra paskatinti žmones pripažinti Aukščiausiojo Viešpaties visavaldystę, tačiau jis nėra privalomas. Pusdievių garbinimu paprastai siekiama tų ar kitų materialių tikslų. Antroje „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmėje mes jau kalbėjome apie tai, kad pripažįstančiam aukščiausią Viešpaties visavaldystę nėra reikalo garbinti pusdievius, kurie yra Jo valios vykdytojai. Kartais pusdieviai, kuriuos garbina ir kuriais žavisi menkesnės nuovokos žmonės, pasikelia į puikybę ir užmiršta apie Viešpaties viršenybę. Taip nutiko ir dangaus valdovui Indrai, kai Viešpats Kṛṣṇa buvo nužengęs į žemę, todėl Viešpats nutarė jį pamokyti. Jis paprašė Mahārājį Nandą sustabdyti Indrai rengiamą auką ir lėšas panaudoti pagal paskirtį, t.y. surengti apeigas karvių ir ganyklų, plytinčių ant Govardhanos kalvos, garbei. Tuo Kṛṣṇa norėjo parodyti žmonėms, kad jiems derėtų garbinti Aukščiausiąjį Viešpatį, skirti Jam visus savo darbus ir jų vaisius. Vėliau Viešpats patvirtino šį priesaką „Bhagavad-gītoje“. Kas vykdo Viešpaties valią, įgyvendins visus savo troškimus. Labai svarbu, kad *vaišyai,* užuot švaistę vėjais sunkiu darbu pelnytus pinigus, rūpintųsi karvėmis, ganyklomis ir ariamomis žemėmis, ir tada Aukščiausiasis Viešpats bus jais patenkintas. Apie tai, kaip gerai žmogus vykdo savo pareigą pačiam sau, jį supantiems žmonėms, valstybei, sprendžiama pagal tai, ar patenkintas jo veiksmais Aukščiausiasis Viešpats.

33 TEKSTAS

वर्षतीन्द्रे व्रजः कोपाद्भग्नमानेऽतिविह्वलः ।
गोत्रलीलातपत्रेण त्रातो भद्रानुगृह्णता ॥३३॥

varṣatīndre vrajaḥ kopād bhagnamāne 'tivihvalaḥ
gotra-līlātapatreṇa trāto bhadrānugṛhṇatā

varṣati – liejama vandeniu; *indre* – dangaus valdovo Indros; *vrajaḥ* – karvių žemė (Vṛndāvana); *kopāt bhagnamāne* – įtūžusio dėl to, kad jį įžeidė; *ati* – labai; *vihvalaḥ* – sunerimę; *gotra* – kalva karvėms; *līlā-ātapatreṇa* – „žaisliniu skėčiu“; *trātaḥ* – buvo apsaugoti; *bhadra* – o išmintingasis; *anugṛhṇatā* – gailestingojo Viešpaties.

O išmintingasis Vidura, po to kai buvo užgauta karaliaus Indros garbė, jis siuntė į Vṛndāvaną liūtis, ir Vrajos, karvių žemių, gyventojus apėmė nerimas, tačiau gailestingasis Viešpats Kṛṣṇa apsaugojo juos nuo pavojaus, iškėlęs virš jų Savo „žaislinį skėtį“, Govardhanos kalvą.

34 TEKSTAS

शरच्छशिकरैर्मृष्टं मानयन् रजनीमुखम् ।
गायन् कलपदं रेमे स्त्रीणां मण्डलमण्डनः ॥३४॥

śarac-chaśi-karair mṛṣṭaṁ mānayan rajanī-mukham
gāyan kala-padaṁ reme strīṇāṁ maṇḍala-maṇḍanaḥ

śarat – rudens; *śaśi* – mėnulio; *karaiḥ* – spindesio; *mṛṣṭam* – nutviekstas; *mānayan* – taip galvodamas; *rajanī-mukham* – nakties vaizdas; *gāyan* – dainuodamas; *kala-padam* – malonias dainas; *reme* – džiaugėsi; *strīṇām* – moterų; *maṇḍala-maṇḍanaḥ* – draugijos puošmena.

Trečiuoju metų laiku Viešpats linksmai leido dienas kartu su jaunosiomis mergelėmis, Savo buvimu papuošdamas jų draugiją, ir mėnesienos nutviekstą rudens naktį žavėjo jas stebuklingais Savo dainų garsais.

Komentaras: Prieš pasitraukdamas iš karvių krašto, Vṛndāvanos, Viešpats suteikė malonumo Savo jaunosioms draugėms, transcendentinėms *gopėms*, apreiškęs Savo *rāsa-līlą.* Čia Uddhava baigia pasakojimą apie Viešpaties darbus.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti antrąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Atsiminimai apie Viešpatį Kṛṣṇą“.

TREČIAS SKYRIUS

Viešpaties dieviški žaidimai išvykus iš Vṛndāvanos

1 TEKSTAS

उद्धव उवाच
ततः स आगत्य पुरं स्वपित्रो-
श्चिकीर्षया शं बलदेवसंयुतः ।
निपात्य तुङ्गाद्रिपुयूथनाथं
हतं व्यकर्षद्वयसुमोजसोर्व्याम् ॥१॥

uddhava uvāca
tataḥ sa āgatya puraṁ sva-pitroś
cikīrṣayā śaṁ baladeva-saṁyutaḥ
nipātya tuṅgād ripu-yūtha-nāthaṁ
hataṁ vyakarṣad vyasum ojasorvyām

uddhavaḥ uvāca – Śrī Uddhava tarė; *tataḥ* – po to; *saḥ* – Viešpats; *āgatya* – atvykęs; *puram* – į Mathuros miestą; *sva-pitroḥ* – Savo tėvams; *cikīrṣayā* – labai norėdamas; *śam* – gerovės; *baladeva-saṁyutaḥ* – su Viešpačiu Baladeva; *nipātya* – nutempęs; *tuṅgāt* – nuo sosto; *ripu-yūtha-nātham* – visuomenės priešų vadą; *hatam* – nužudė; *vyakarṣat* – vilko; *vyasum* – negyvą; *ojasā* – stiprybe; *urvyām* – žeme.

Śrī Uddhava tarė: Tuomet Viešpats Kṛṣṇa ir Śrī Baladeva iškeliavo į Mathurą. Čia, norėdami pradžiuginti Savo tėvus, Jie nutempė piktadarių vadą Kaṁsą nuo sosto žemėn ir, nužudę jį, vilko jo negyvą kūną žeme.

Komentaras: Apie valdovo Kaṁsos mirtį posme užsiminta vos keliais sakiniais. Kur kas vaizdingesnį ir išsamesnį šių žygių aprašymą skaitome dešimtoje „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmėje. Būdamas šešiolikos metų Viešpats jau įrodė esąs vertas Savo tėvų pasididžiavimo. Abu broliai, Viešpats Kṛṣṇa ir

Viešpats Baladeva, iš Vṛndāvanos atkeliavo į Mathurą ir čia nužudė Savo dėdę iš motinos pusės, kuris apnuodijo Jų tėvų, Devakī ir Vasudevos, gyvenimą. Kaṁsa buvo tikras milžinas, todėl Vasudeva ir Devakī tikėt netikėjo, kad Kṛṣṇa ir Balarāma (Baladeva) pajėgs susidoroti su tokiu grėsmingu ir stipriu priešu. Kai broliai puolė soste sėdėjusį Kaṁsą, Jų tėvai iš išgąsčio suakmenėjo: šįkart Kaṁsa nepraleis progos užmušti jų sūnus, kuriuos jie ilgus metus rūpestingai slėpė Nandos Mahārājos namuose. Mylintiems tėvams rodėsi, kad jų atžaloms gresia didžiulis pavojus. Iš baimės jie vos nenualpo. Norėdamas tėvus padrąsinti ir įtikinti juos, kad Kaṁsa nebegyvas, Kṛṣṇa ir Baladeva vilko žeme jo lavoną.

2 TEKSTAS

सान्दीपनेः सकृत्प्रोक्तं ब्रह्माधीत्य सविस्तरम् ।
तस्मै प्रादाद्वरं पुत्रं मृतं पञ्चजनोदरात् ॥ २ ॥

sāndīpaneḥ sakṛt proktaṁ brahmādhītya sa-vistaram
tasmai prādād varaṁ putraṁ mṛtaṁ pañca-janodarāt

sāndīpaneḥ – Sāndīpanio Munio; *sakṛt* – tiktai vieną sykį; *proktam* – pamokytas; *brahma* – visas Vedas ir skirtingas jų mokslo šakas; *adhītya* – išstudijavęs; *sa-vistaram* – kuo išsamiausiai; *tasmai* – jam; *prādāt* – atlygino; *varam* – palaiminimu; *putram* – jo sūnų; *mṛtam* – jau numirusį; *pañca-jana* – išėjusių sielų sferos; *udarāt* – iš.

Viešpats suvokė Vedų, kurias sudaro daugybė skyrių, prasmę sykį teišgirdęs jas iš Savo mokytojo Sāndīpanio Munio lūpų, o po to atsidėkodamas grąžino jam iš Yamalokos mirusį sūnų.

Komentaras: Niekas, išskyrus Viešpatį, negali išstudijuoti Vedų, daugybės jų skyrių, kartą juos teišgirdęs, ir niekas negali prikelti lavono, sielai jau iškeliavus į Yamarājos karalystę. Tačiau Viešpats Kṛṣṇa, atsidėkodamas už suteiktas žinias, nuvyko į Yamalokos planetą, surado mirusį mokytojo sūnų ir grąžino jį tėvui. Viešpats puikiai išmano Vedas net jų nestudijavęs, tačiau Jis ėmėsi mokslų, norėdamas Savo pavyzdžiu parodyti, kad kiekvieno mūsų pareiga – studijuoti Vedas vadovaujant autoritetingam mokytojui, stengtis pelnyti jo prielankumą savo tarnyste ir pabaigus mokslus atsidėkoti mokytojui už įgytą išmintį. Būtent taip elgėsi Viešpats. Viešpats norėjo atsilyginti Sāndīpaniui Muniui, ir šis žinodamas, koks Viešpats galingas, paprašė Jį padaryti tai, kas paprastam žmogui neįmanoma – sugrąžinti jo mirusį sūnų.

Viešpats prašymą įvykdė. Taigi Viešpats niekada neužmiršta Jam padarytos paslaugos. Jis atsidėkoja šimteriopai, todėl Viešpaties bhaktai, nuolat su meile Jam tarnaujantys, nepatiria savo kelyje jokių nusivylimų.

3 TEKSTAS

समाहुता भीष्मककन्यया ये
श्रियः सवर्णेन बुभूषयैषाम् ।
गान्धर्ववृत्त्या मिषतां स्वभागं
जह्रे पदं मूर्ध्नि दधत्सुपर्णः ॥ ३॥

samāhutā bhīṣmaka-kanyayā ye
śriyaḥ savarṇena bubhūṣayaiṣām
gāndharva-vṛttyā miṣatāṁ sva-bhāgaṁ
jahre padaṁ mūrdhni dadhat suparṇaḥ

samāhutāḥ – sukviesti; *bhīṣmaka* – karaliaus Bhīṣmakos; *kanyayā* – dukters; *ye* – visi tie; *śriyaḥ* – sėkmės; *sa-varṇena* – panašiu būdu; *bubhūṣayā* – tikėdamiesi būti taip; *eṣām* – iš jų; *gāndharva* – vedant; *vṛttyā* – tokiu papročiu; *miṣatām* – nusinešė taip; *sva-bhāgam* – savo dalį; *jahre* – pasiglemžė; *padam* – pėdas; *mūrdhni* – ant galvos; *dadhat* – uždėjęs; *suparṇaḥ* – Garuḍa.

Pakerėti karaliaus Bhīṣmakos dukters Rukmiṇī grožio bei dorybių ir vildamiesi laimėti karalaitės ranką, į jos vestuvių ceremoniją suplaukė daug didžių valdovų ir karalaičių. Tačiau Viešpats Kṛṣṇa, kaip Garuḍa, pagrobęs iš pusdievių nemirtingumo nektarą, aplenkė kitus jaunikius ir jiems iš po nosies pasiglemžė nuotaką, tarsi teisėtai pelnytą laimikį.

Komentaras: Karalaitė Rukmiṇī, karaliaus Bhīṣmakos dukra, kerėjo visų vyrų protus ir širdis. Jos jie troško labiau už viską. Rukmiṇī dorybės ir veidas spindėjo lyg auksas. Kadangi sėkmės deivė Lakṣmī priklauso Aukščiausiajam Viešpačiui, Rukmiṇī buvo skirta Viešpačiui Kṛṣṇai į žmonas. Karalius Bhīṣmaka norėjo ištekinti dukrą už Kṛṣṇos, tačiau vyresnysis Rukmiṇī brolis pasipriešino jo valiai ir nutarė atiduoti seserį į žmonas Śiśupālai. Rukmiṇī kreipėsi į Kṛṣṇą, maldaudama išplėšti ją iš Śiśupālos nagų. Taigi, kai Śiśupāla kartu su savo palyda atvyko į Rukmiṇī namus tikėdamasis ją vesti, čia tarsi iš po žemių išdygo Kṛṣṇa ir visų karalaičių akyse pagrobė Rukmiṇī, tarytum Garuḍa, nustvėręs nektarą pusdieviams iš panosės. Apie tai smulkiau pasakojama dešimtoje „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmėje.

4 TEKSTAS

ककुद्मिनोऽविद्धनसो दमित्वा
स्वयंवरे नाग्नजितीमुवाह ।
तद्भग्नमानानपि गृध्यतोऽज्ञा-
अघ्नेऽक्षतः शस्त्रभृतः स्वशस्त्रैः ॥ ४ ॥

kakudmino 'viddha-naso damitvā
svayaṁvare nāgnajitīm uvāha
tad-bhagnamānān api gṛdhyato 'jñāñ
jaghne 'kṣataḥ śastra-bhṛtaḥ sva-śastraiḥ

kakudminaḥ – jaučius su nepervertomis šnervėmis; *aviddha-nasaḥ* – pervėrus šnerves; *damitvā* – sutramdydamas; *svayaṁvare* – atvirose varžybose pasirenkant jaunikį; *nāgnajitīm* – karalaitę Nāgnajitī; *uvāha* – vedė; *tat-bhagnamānān* – ir taip visi tie, kurių viltys žlugo; *api* – nors ir; *gṛdhyataḥ* – geidė; *ajñān* – kvailiai; *jaghne* – nužudyti ar sužeisti; *akṣataḥ* – nesužeistas; *śastra-bhṛtaḥ* – gerai apsiginklavęs; *sva-śastraiḥ* – Savo ginklais.

Sutramdęs septynis jaučius su nepervertomis šnervėmis ir nurungęs kitus karalaičius, Viešpats laimėjo karalaitės Nāgnajitī ranką. Tačiau jo varžovai nenorėjo su tuo sutikti, ir tarp jų užvirė kautynės. Puikiai apsiginklavęs Viešpats sužeidė ir nukovė visus Savo priešininkus, o Pats liko sveikut sveikutėlis.

5 TEKSTAS

प्रियं प्रभुर्ग्राम्य इव प्रियाया
विधित्सुरार्च्छद् द्युतरुं यदर्थे ।
वज्र्याद्रवत्तं सगणो रुषान्धः
क्रीडामृगो नूनमयं वधूनाम् ॥ ५ ॥

priyaṁ prabhur grāmya iva priyāyā
vidhitsur ārcchad dyutaruṁ yad-arthe
vajry ādravat taṁ sa-gaṇo ruṣāndhaḥ
krīḍā-mṛgo nūnam ayaṁ vadhūnām

priyam – mylimą žmoną; *prabhuḥ* – Viešpats; *grāmyaḥ* – paprasta gyva būtybė; *iva* – tarytum; *priyāyāḥ* – patenkinti; *vidhitsuḥ* – trokšdamas;

ārcchat – parnešė; *dyutarum – žydintį parījātos* medelį; *yat* – dėl kurio; *arthe* – reikalo; *vajrī* – dangaus valdovas Indra; *ādravat tam* – stojo su Juo į kovą; *sa-gaṇaḥ* – sukaupęs visą galią; *ruṣā* – iš įtūžio; *andhaḥ* – aklas; *krīḍā-mṛgaḥ* – žmonų valdomas; *nūnam* – žinoma; *ayam* – toks; *vadhūnām* – žmonų.

Tarsi paprastas vyras, norėdamas suteikti džiaugsmo Savo mylimai žmonai, Viešpats parnešė jai iš dangaus pārijātos medelį. Tąsyk dangaus valdovas Indra, sukurstytas savo žmonų, kurioms visada paklusdavo, leidosi paskui Viešpatį, pasiruošęs su Juo kautis.

Komentaras: Kartą Viešpats su Savo žmona Satyabhāma išsirengė į rojaus planetą, kad grąžintų pusdievių motinai Aditi jos auskarą. Rojaus planetose auga nuostabiai žydintis *pārijātos* medis, ir Satyabhāma įsigeidė turėti jį savo sode. Kaip paprastas vyras, trokštantis suteikti džiaugsmo Savo žmonai, Viešpats išsinešė medį su Savimi, taip užrūstindamas Vajrį, žaibo valdovą. Indros žmonos savo vyrą paragino vytis Viešpatį ir su Juo susikauti. Tad Indra, kuris visada buvo po žmonų padu, joms paklusęs pasielgė kaip tikras mulkis – drįso pastoti Viešpačiui, visaties valdovui, kelią. Tai buvo visiška kvailystė.

Pasiėmęs iš rojaus planetos *pārijātos* medį, Viešpats nepadarė nieko blogo, tačiau Indra, norėdamas įsiteikti savo nuostabioms sutuoktinėms, o ypač Śačī, prarado sveiką nuovoką, kaip tai dažnai nutinka vyrams, kurie leidžia žmonoms juos suvystyti. Indrai atrodė, kad Kṛṣṇa, klusniai vykdydamas žmonos Satyabhāmos užgaidą, pasikėsino į dangaus gyventojų nuosavybę ir už tai nusipelnė bausmės. Jis užmiršo, kad Viešpats yra visaties valdovas ir kad Viešpaties niekas nelaiko pamynęs po padu. Viešpats yra visiškai nepriklausomas ir panorėjęs išsyk gali turėti šimtus ar net tūkstančius žmonų, neprastesnių už Satyabhāmą. Todėl teigti, kad Jis buvo prisirišęs prie Satyabhāmos dėl jos grožio, būtų neteisinga. Tiesiog Satyabhāma savo tarnyste pelnė Viešpaties prielankumą ir Jis norėjo Savo ištikimai žmonai atsidėkoti už jos nesavanaudišką meilę bei atsidavimą.

6 TEKSTAS

सुतं मृधे खं वपुषा ग्रसन्तं
दृष्ट्वा सुनाभोन्मथितं धरित्र्या ।
आमन्त्रितस्तत्तनयाय शेषं
दत्त्वा तदन्तःपुरमाविवेश ॥ ६ ॥

sutaṁ mṛdhe khaṁ vapuṣā grasantaṁ
dṛṣṭvā sunābhonmathitaṁ dharitryā
āmantritas tat-tanayāya śeṣaṁ
dattvā tad-antaḥ-puram āviveśa

sutam – sūnų; *mṛdhe* – kovoje; *kham* – dangų; *vapuṣā* – savo kūnu; *grasantam* – ryjant; *dṛṣṭvā* – išvydęs; *sunābha* – Sudarśanos disku; *unmathitam* – nužudė; *dharitryā* – Žemei; *āmantritaḥ* – maldaujant; *tat-tanayāya* – Narakāsuros sūnui; *śeṣam* – tai, kas buvo paimta iš; *dattvā* – sugrąžinęs; *tat* – jo; *antaḥ-puram* – į namus; *āviveśa* – įžengė.

Dharitrī, Žemės sūnus Narakāsura įsigeidė užkariauti visą dangų, bet susirėmęs su Viešpačiu gavo galą. Išklausęs jo motinos maldų, Viešpats grąžino Narakāsuros karalystę jo sūnui, o Pats įžengė į demono rūmus.

Komentaras: Kitose Purāṇose pasakojama, kad Narakāsura buvo Dharitrī, Žemės sūnus, o jo tėvu buvęs Pats Viešpats. Tačiau susibičiuliavęs su demonu Bāṇa jis pats virto demonu. Demonais vadina ateistus. Yra nemažai pavyzdžių, kai dorų šeimų vaikai netikusios draugijos paveikti įgauna demoniškų savybių. Žmogaus kilmė ne visada priklauso nuo jo dorumo. Doru tampa tas, kuris nuolat bendrauja su šviesiais doringais žmonėmis ir yra auklėjamas tokioje aplinkoje.

7 TEKSTAS

तत्राहृतास्ता नरदेवकन्याः
कुजेन दृष्ट्वा हरिमार्तबन्धुम् ।
उत्थाय सद्यो जगृहुः प्रहर्ष-
व्रीडानुरागप्रहितावलोकैः ॥ ७ ॥

tatrāhṛtās tā nara-deva-kanyāḥ
kujena dṛṣṭvā harim ārta-bandhum
utthāya sadyo jagṛhuḥ praharṣa-
vrīḍānurāga-prahitāvalokaiḥ

tatra – Narakāsuros namuose; *āhṛtāḥ* – pagrobtos; *tāḥ* – tos; *nara-deva-kanyāḥ* – daugybės valdovų dukros; *kujena* – demono; *dṛṣṭvā* – išvydusios; *harim* – Viešpatį; *ārta-bandhum* – kenčiančiųjų draugą; *utthāya* – išsyk

pakilo; *sadyaḥ* – tada ten; *jagṛhuḥ* – priėmė; *praharṣa* – džiaugsmingai; *vrīḍa* – droviai; *anurāga* – prisirišimu; *prahita-avalokaiḥ* – maldaujančiais žvilgsniais.

Išvydusios Viešpatį, geriausią visų kenčiančių draugą, Narakāsuros pagrobtos ir jo rūmuose įkalintos karalaitės bemat atgijo. Jos pasitiko Viešpatį džiaugsmu spindinčiomis akimis ir droviai pasisiūlė Jam į žmonas.

Komentaras: Narakāsura pagrobė ir įkalino nemažą karalaičių būrį. Kai Viešpats susidorojęs su demonu įžengė į jo rūmus, karalaičių veidai nušvito džiaugsmu ir jos ėmė prašyti Viešpatį jas vesti, nes žinojo, kad Jis yra vienintelis nelaimės ištiktųjų draugas. Jei Viešpats nebūtų išpildęs jų prašymo, jos niekada neištekėtų, nes nė vienas karalaitis nevestų kito vyro namuose gyvenusios merginos. Pagal Vedų visuomenėje egzistavusius papročius, tėvo globojama mergina iškart pereidavo į vyro globą. Šios karalaitės jau buvo paveržtos nuo tėvo, todėl iš kito vyro rankų jų niekas neimtų į žmonas. Tik Viešpats galėjo joms padėti.

8 TEKSTAS

आसां मुहूर्त एकस्मिन्नानागारेषु योषिताम् ।
सविधं जगृहे पाणीननुरूपः स्वमायया ॥ ८ ॥

āsāṁ muhūrta ekasmin nānāgāreṣu yoṣitām
sa-vidhaṁ jagṛhe pāṇīn anurūpaḥ sva-māyayā

āsām – visas jas; *muhūrte* – vienu metu; *ekasmin* – išsyk; *nānā-āgāreṣu* – skirtinguose rūmuose; *yoṣitām* – moterų; *sa-vidham* – tobulais ritualais; *jagṛhe* – paėmė; *pāṇīn* – rankas; *anurūpaḥ* – sudaryti tinkamą porą; *sva-māyayā* – vidine Savo energija.

Viešpats apgyvendino karalaites atskiruose rūmuose, o Pats išsiskleidė daugybe pavidalų, idealiai tinkančių į porą kiekvienai jaunajai. Pasitelkęs Savo vidinę energiją Jis iškėlė deramas vestuves pagal visus vedybų apeigų reikalavimus.

Komentaras: Viešpaties pilnutinių ekspansijų yra be galo daug, ir „Brahma-saṁhitoje“ (5.33) jos apibūdinamos taip:

advaitam acyutam anādim ananta-rūpam
ādyaṁ purāṇa-puruṣaṁ nava-yauvanaṁ ca
vedeṣu durlabham adurlabham ātma-bhaktau
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi

„Aukščiausias Viešpats, Govinda, kuriam aš lenkiuosi, yra pirminis Dievo Asmuo. Jis nesiskiria nuo Savo nesuskaičiuojamų pilnutinių ekspansijų, pirminių, neribotų ir neklystančių, turinčių amžiną pavidalą. Ir nors Viešpats yra praamžis, seniausias kūrinijoje, Jis atrodo tarsi žydintis jaunuolis.“ Pasitelkęs Savo vidinę energiją, Viešpats išsiskleidžia begale asmens pavidalų *svayaṁ-prakāśų,* vėliau – *prābhava-rūpų* ir *vaibhava-rūpų,* ir visi jie yra tapatūs. Viešpaties pavidalai, kuriais Jis išsiskleidė, kad vestų karalaites, šiek tiek skyrėsi vienas nuo kito, kad idealiai tiktų į porą kiekvienai nuotakai. Šie Viešpaties pavidalai, vadinami *vaibhava-vilāsa,* atsirado tarpininkaujant Viešpaties vidinei energijai, *yoga-māyai.*

9 TEKSTAS

तास्वपत्यान्यजनयदात्मतुल्यानि सर्वतः ।
एकैकस्यां दश दश प्रकृतेर्विबुभूषया ॥ ९ ॥

tāsv apatyāny ajanayad ātma-tulyāni sarvataḥ
ekaikasyāṁ daśa daśa prakṛter vibubhūṣayā

tāsu – joms; *apatyāni* – sūnus; *ajanayat* – pradėjo; *ātma-tulyāni* – visus kaip Jis Pats; *sarvataḥ* – visais atžvilgiais; *eka-ekasyām* – kiekvienoje jų be išimties; *daśa* – dešimtį; *daśa* – dešimtimi; *prakṛteḥ* – Save paskleisdamas; *vibubhūṣayā* – taip panorėjęs.

Panoręs apreikšti įvairius Savo transcendentinės asmenybės aspektus, Viešpats su kiekviena žmona pradėjo po dešimt sūnų ir visi sūnūs pasižymėjo tokiomis pat kaip ir Jis dorybėmis.

10 TEKSTAS

कालमागधशाल्वादीननीकै रुन्धतः पुरम् ।
अजीघनत्स्वयं दिव्यं स्वपुंसां तेज आदिशत् ॥१०॥

kāla-māgadha-śālvādīn anīkai rundhataḥ puram
ajīghanat svayaṁ divyaṁ sva-puṁsāṁ teja ādiśat

kāla – Kālayavaną; *māgadha* – Māgadhos karalių (Jarāsandhą); *śālva* – karalių Śālvą; *ādīn* – ir kitus; *anīkaiḥ* – karžygius; *rundhataḥ* – apsupusius; *puram* – Mathuros miestą; *ajīghanat* – nužudė; *svayam* – asmeniškai; *divyam* – transcendentinę; *sva-puṁsām* – Savo karių; *tejaḥ* – galią, šaunumą; *ādiśat* – parodė.

Kai Kālayavanos, Magadhos karaliaus ir Śālvos kariaunos apgulė Mathurą, Viešpats nesiėmė Pats jų žudyti, norėdamas, kad pasaulis išvystų Jo tarnų galią ir šaunumą.

Komentaras: Kai, Kṛṣṇai nužudžius Kaṁsą, Mathurą apsupo Kālayavanos, Jarāsandhos ir Śalvos kariaunos, Viešpats dėjosi išsigandęs ir pabėgo iš miesto. Nuo tada Jį imta vadinti Rančoru – pabėgusiuoju iš mūšio lauko. Tačiau iš tikrųjų Viešpats norėjo, kad su šiais demonais susidorotų Jo ištikimi tarnai, bhaktai Mucukunda ir Bhīma. Veikdami Viešpaties vardu, Mucukunda nugalabijo Kālayavaną, o Bhīma – Magadhos karalių. Taip Viešpats parodė pasauliui, kokie galingi Jo kariai. Jis apsimetė negalįs Pats kovoti, kad suteiktų progą tai padaryti Savo bhaktams. Tokie santykiai su Viešpačiu Jo atsidavusiems pasekėjams teikia begalinį džiaugsmą. Viešpats nužengė į žemę Brahmos paprašytas tam, kad išvalytų pasaulį nuo padugnių, tačiau Jis norėjo nugalėtojo laurus pasidalinti su Savo bhaktais, todėl patikėjo jiems tą ar kitą misiją ir taip suteikė galimybę pelnyti šlovę. Kurukṣetros mūšis buvo Viešpaties sumanytas, tačiau norėdamas, kad nugalėtojo laurai tektų Jo bhaktui Arjunai, Jis ėmėsi jo vežėjo vaidmens ir tokiu būdu suteikė Arjunai galimybę kautis ir Kurukṣetros mūšyje pelnyti didvyrio vardą. Norėdamas įgyvendinti Savo transcendentinius planus, Viešpats pasitelkia Savo artimiausius besąlygiškai atsidavusius bhaktus ir tokiu būdu dovanoja jiems Savo malonę.

11 TEKSTAS

शम्बरं द्विविदं बाणं मुरं बल्वलमेव च ।
अन्यांश्च दन्तवक्रादीनवधीत्कांश्च घातयत् ॥११॥

śambaraṁ dvividaṁ bāṇaṁ muraṁ balvalam eva ca
anyāṁś ca dantavakrādīn avadhīt kāṁś ca ghātayat

śambaram – Śambarą; *dvividam* – Dvividą; *bāṇam* – Bāṇą; *muram* – Murą; *balvalam* – Balvalą; *eva ca* – o taip pat; *anyān* – kitus; *ca* – irgi; *dantavakrādīn* – Dantavakrą ir kitus; *avadhīt* – nužudė; *kān ca* – ir daugybę kitų; *ghātayat* – paskatino nužudyti.

Vienus – karalių Śambarą, Dvividą, Bāṇą, Murą, Balvalą ir tokius demonus kaip Dantavakra – Jis nužudė Savo rankomis, kitus Jo paliepimu nužudė Baladeva ir kiti ištikimi Jo tarnai.

12 TEKSTAS

अथ ते भ्रातृपुत्राणां पक्षयोः पतितान्नृपान् ।
चचाल भूः कुरुक्षेत्रं येषामापततां बलैः ॥१२॥

atha te bhrātṛ-putrāṇāṁ pakṣayoḥ patitān nṛpān
cacāla bhūḥ kurukṣetraṁ yeṣām āpatatāṁ balaiḥ

atha – po to; *te* – tavo; *bhrātṛ-putrāṇām* – sūnėnus; *pakṣayoḥ* – abiejų pusių; *patitān* – nužudė; *nṛpān* – karalius; *cacāla* – drebino; *bhūḥ* – žemę; *kurukṣetram* – Kurukṣetros mūšio; *yeṣām* – kurių; *āpatatām* – žengimas; *balaiḥ* – stiprybe.

Po to Viešpaties valia, o Vidura, buvo pasmerkti žūti visi Kurukṣetros mūšyje dalyvavę valdovai, tiek priešai, tiek draugai, kovoję tavo sūnėnų pusėje. Jie buvo tikri milžinai galiūnai, žemė drebėjo kai jie žengė per mūšio lauką.

13 TEKSTAS

स कर्णदुःशासनसौबलानां
कुमन्त्रपाकेन हतश्रियायुषम् ।
सुयोधनं सानुचरं शयानं
भग्नोरुमूर्व्यां न ननन्द पश्यन् ॥१३॥

sa karṇa-duḥśāsana-saubalānāṁ
kumantra-pākena hata-śriyāyuṣam
suyodhanaṁ sānucaraṁ śayānaṁ
bhagnorum ūrvyāṁ na nananda paśyan

saḥ – Jis (Viešpats); *karṇa* – Karṇos; *duḥśāsana* – Duḥśāsanos; *saubalānām* – Saubalos; *kumantra-pākena* – suklaidintas netikusių patarimų; *hata-śriya* – sėkmei nusisukus; *āyuṣam* – gyvenimo trukmės; *suyodhanam* – Duryodhana; *sa-anucaram* – su pasekėjais; *śayānam* – gulintis; *bhagna* – sutrupintais; *ūrum* – dubens kaulais; *ūrvyām* – labai galingas; *na* – ne; *nananda* – teikė džiaugsmą; *paśyan* – tokį matant.

Netikusių Karṇos, Duḥśāsanos ir Saubalos patarimų suklaidintas Duryodhana prarado savo turtus ir galų gale gyvastį. Regėdamas partrenktą ant žemės Duryodhaną, sulaužytais dubens kaulais, ir aplink tysančius jo bendrų lavonus, Viešpats nė kiek nesidžiaugė.

Komentaras: Vyresniojo Dhṛtarāṣṭros sūnaus, Duryodhanos, žūtis nesuteikė Viešpačiui jokio džiaugsmo, nors Jis kovojo Arjunos pusėje ir Pats mokė Bhīmą, kaip sutrupinti Duryodhanos dubenį. Viešpats baudžia piktadarius, tačiau tai darydamas nejaučia jokio pasitenkinimo, kadangi iš prigimties visos gyvos būtybės yra Jo neatsiejamos dalelės. Nusikaltusiems Viešpats negailestingas kaip žaibas, o teisiesiems – švelnus kaip rožė. Į nuodėmę žmogų stumia nevykusiai pasirinkti draugai ir netikę patarimai, kurie kertasi su Dievo įstatymais. Žmogus pažeidžia Dievo nustatytą tvarką ir nusipelno bausmės. Saugiausias kelias į laimę – vykdyti Viešpaties priesakus ir nenusižengti Jo įstatymams, kurie užmaršių sielų labui surašyti Vedų ir Purāṇų puslapiuose.

14 TEKSTAS

कियान् भुवोऽयं क्षपितोरुभारो
यद्द्रोणभीष्मार्जुनभीममूलैः ।
अष्टादशाक्षौहिणिको मदंशै-
रास्ते बलं दुर्विषहं यदूनाम् ॥१४॥

kiyān bhuvo 'yaṁ kṣapitoru-bhāro
yad droṇa-bhīṣmārjuna-bhīma-mūlaiḥ
aṣṭādaśākṣauhiṇiko mad-aṁśair
āste balaṁ durviṣahaṁ yadūnām

kiyān – kas gi tai; *bhuvaḥ* – žemės; *ayam* – šią; *kṣapita* – pašalino; *uru* – labai sunkią; *bhāraḥ* – naštą; *yat* – kurią; *droṇa* – Droṇai; *bhīṣma* – Bhīṣmai; *arjuna* – Arjunai; *bhīma* – Bhīmai; *mūlaiḥ* – padedant; *aṣṭādaśa* – aštuoniolika; *akṣauhiṇikaḥ* – karinių pajėgų dalinių (žr. SB 1.16.34); *mat-aṁśaiḥ* – Su Mano palikuonimis; *āste* – tebėra; *balam* – didžiulė galybė; *durviṣaham* – nepakeliama; *yadūnām* – Yadu dinastijos.

[Pasibaigus Kurukṣetros mūšiui, Viešpats tarė:] Droṇa, Bhīṣma, Arjuna ir Bhīma, sunaikinę aštuoniolika akṣauhiṇių, padėjo Man palengvinti žemės pečius užgulusią naštą. Bet ką Aš matau? Mano Paties ainiai, Yadu dinastija, tebėra galingi ir gali Žemei tapti dar didesne našta.

Komentaras: Teorija apie tai, kad karų ir kitų katastrofų priežastis yra gyventojų perteklius planetoje, yra iš esmės ydinga. Žemėje nėra ir negali būti gyventojų pertekliaus. Kalnuose ir vandenynų gelmėse gyvena žymiai daugiau gyvų būtybių negu žmonių visoje žemėje, tačiau nei kalnai, nei vandenynai nuo to nenukenčia. Visų gyvų būtybių gyvenančių žemėje surašymas, jeigu toks būtų surengtas, neabejotinai įrodytų, kad žmonės tesudaro mažiau nei penkis procentus gyvų būtybių skaičiaus. Kai žmonių gimstamumas padidėja, proporcingai sparčiau veisiasi ir kitos gyvos būtybės. Primityvesnių formų gyvų būtybių – žvėrių, žuvų, paukščių ir t.t. – gimstamumo lygis žymiai aukštesnis negu žmonių. Todėl Aukščiausiojo Viešpaties valia visos gyvos būtybės gyvenančios žemėje turi pakankamai maisto ir Viešpačiui nieko nereikštų pagausinti jo atsargas, jeigu gyvų būtybių skaičius kada nors iš tikrųjų neproporcingai padidėtų.

Taigi nėra jokio pagrindo teigti, kad gyventojų perviršis žemei yra nepakeliama našta. Našta užgula žemę dėl *dharma-glāni,* t.y. kuomet žmonės liaujasi vykdyti Viešpaties valią. Viešpats nužengia į žemę, kad sustabdytų nusidėjėlių skaičiaus didėjimą, o ne natūralų prieaugį, kaip klaidingai teigia pasauliečiai ekonomistai. Tuo metu, kai Viešpats Kṛṣṇa apsireiškė žemėje, joje tiesiogine prasme knibždėte knibždėjo niekšų, besišiaušusių prieš Viešpaties valią. Materialus pasaulis yra kuriamas Viešpaties valia, o Jis nori, kad sąlygotos sielos, nevertos Dievo karalystės, turėtų galimybę išsiugdyti dorybes, reikalingas sugrįžti į dvasinį pasaulį. Vienintelis kosminio pasaulio sukūrimo tikslas – suteikti sąlygotoms sieloms galimybę sugrįžti į Dievo karalystę, o Viešpaties sukurtoji gamta savo ruožtu joms parūpina būtinas sąlygas normaliai šiame pasaulyje gyventi.

Jeigu žemėje gyvenantys žmonės yra įsisąmoninę Dievą ir nedaro nuodėmių, tai net tada, kai žemės gyventojų skaičius smarkiai išauga, žemei tokia našta yra tikriausias džiaugsmas. Našta gali būti dvejopa. Yra našta, slegianti kaip krovinys, užverstas nešuliniam gyvuliui, ir našta, kurią žmogus prisiima iš meilės. Pirmoji sukelia kančias, o antroji teikia džiaugsmą. Kalbėdamas apie malonią naštą, Śrīla Viśvanātha Cakravartis pateikia gyvenimišką pavyzdį. Jis sako, kad sutuoktinis jaunai žmonai, vaikas motinos rankose ir auksas verslininko piniginėje – tai svorio prasme nelengva, bet saldi našta, kurią praradus užgriūva išsiskyrimo skausmas, nepalyginamai sunkesnis už meilės naštą. Vadindamas Yadu dinastiją našta, Viešpats Kṛṣṇa neturėjo galvoje, kad ji slėgė žemę savo nuodėmingumu. Viešpaties Kṛṣṇos šeima buvo didžiulė ir jungė milijonus, o tai, suprantama, gerokai pagausino žemės gyventojų skaičių, tačiau kadangi visi Jo palikuonys buvo Paties Viešpaties ekspansijos, išsiskleidusios iš Jo transcendentinių pilnutinių ekspansijų, žemei tai buvo maloni našta. Vadindamas juos našta, Viešpats

pats užsiminė apie neišvengiamą jų pasitraukimą iš žemės. Visi Viešpaties Kṛṣṇos šeimos nariai buvo žemėje įsikūniję pusdieviai, ir jie turėjo pasitraukti iš jos kartu su Viešpačiu. Kalbėdamas apie Yadu dinastiją kaip apie nepakeliamą naštą žemei, Viešpats turėjo galvoje jų išsiskyrimo širdgėlą. Šiai minčiai pritaria ir Śrīla Jīva Gosvāmis.

15 TEKSTAS

मिथो यदैषां भविता विवादो
मध्वामदाताम्रविलोचनानाम् ।
नैषां वधोपाय इयानतोऽन्यो
मय्युद्यतेऽन्तर्दधते स्वयं स्म ॥१५॥

mitho yadaiṣāṁ bhavitā vivādo
madhv-āmadātāmra-vilocanānām
naiṣāṁ vadhopāya iyān ato 'nyo
mayy udyate 'ntardadhate svayaṁ sma

mithaḥ – vienas kito; *yadā* – kada; *eṣām* – jų; *bhavitā* – įvyks; *vivādaḥ* – kivirčai; *madhu-āmada* – apsvaigimas išgėrus; *ātāmra-vilocanānām* – jų vario raudonio akyse; *na* – ne; *eṣām* – jų; *vadha-upāyaḥ* – išėjimo būdas; *iyān* – toks; *ataḥ* – be to; *anyaḥ* – pasirinkimo; *mayi* – Man; *udyate* – išėjus; *antaḥ-dadhate* – pasitrauks; *svayam* – patys; *sma* – tikrai.

Kai apsvaigus nuo išgerto midaus [madhu], jų akys paraus, ims žaižaruoti kaip įkaitęs varis ir jie susikivirčys – išmuš jų žūties valanda. Kitos išeities nėra. Ir tai įvyks Mano pasitraukimo dieną.

Komentaras: Viešpats ir Jo palydovai ateina į žemę ir pasitraukia iš jos Viešpaties valia. Materialios gamtos dėsniai jiems neturi galios. Niekas negalėjo sunaikinti Viešpaties šeimos, jai negrėsė nei mirtis, nei senatvė. Taigi pasitraukti iš žemės ji galėjo tik suvaidinus peštynes, kurios tariamai kilo dėl girtų kivirčo. Šios „kautynės“ įvyko Viešpaties valia, kitų priežasčių nebuvo ir negalėjo būti. Panašiai nutiko ir Arjunai, kurį suklaidino prisirišimas prie giminaičių, tačiau tai tebuvo dingstis Viešpačiui pasakyti „Bhagavad-gītą“. Būtent taip, Viešpaties valia, apgirto ir Yādavai. Viešpaties bhaktai ir palydovai yra visiškai Jam atsidavusios sielos, tapusios transcendentiniais Viešpaties valios vykdytojais, įrankiais, kuriuos Jis panaudoja kaip panori. Dalyvaudami dieviškuose Viešpaties žygiuose Jo

bhaktai taip pat patiria didžiulį pasitenkinimą, nes jų vienintelis troškimas – matyti Viešpatį laimingą. Bhaktai nepretenduoja į asmeninę nepriklausomybę. Priešingai, savo individualumą jie panaudoja Viešpaties troškimams išpildyti. Toks Viešpaties ir Jo bhaktų bendradarbiavimas yra idealus fonas Viešpaties žaidimams.

16 TEKSTAS

एवं सञ्चिन्त्य भगवान् स्वराज्ये स्थाप्य धर्मजम् ।
नन्दयामास सुहृदः साधूनां वर्त्म दर्शयन् ॥१६॥

evaṁ sañcintya bhagavān sva-rājye sthāpya dharmajam
nandayām āsa suhṛdaḥ sādhūnāṁ vartma darśayan

evam – taip; *sañcintya* – nutaręs; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *sva-rājye* – Savo karalystėje; *sthāpya* – įtvirtinęs; *dharmajam* – Mahārāją Yudhiṣṭhirą; *nandayām āsa* – nudžiugino; *suhṛdaḥ* – draugus; *sādhūnām* – šventųjų; *vartma* – kelią; *darśayan* – rodydamas.

Taip nutaręs Viešpats Śrī Kṛṣṇa iškėlė Mahārāją Yudhiṣṭhirą aukščiausiuoju žemės valdovu, norėdamas parodyti pasauliui pagal aukščiausius dorovės principus tvarkomos valstybės idealą.

17 TEKSTAS

उत्तरायां धृतः पूरोर्वंशः साध्वभिमन्युना ।
स वै द्रौण्यस्त्रसम्प्लुष्टः पुनर्भगवता धृतः ॥१७॥

uttarāyāṁ dhṛtaḥ pūror vaṁśaḥ sādhv-abhimanyunā
sa vai drauṇy-astra-sampluṣṭaḥ punar bhagavatā dhṛtaḥ

uttarāyām – Uttarai; *dhṛtaḥ* – pastojus; *pūroḥ* – Pūru; *vaṁśaḥ* – ainiu; *sādhu-abhimanyunā* – didvyrio Abhimanyu; *saḥ* – jis; *vai* – tikrai; *drauṇi-astra* – Drauṇio, Droṇos sūnaus, ginklu; *sampluṣṭaḥ* – deginamas; *punaḥ* – vėl, antrąsyk; *bhagavatā* – Dievo Asmens; *dhṛtaḥ* – buvo apgintas.

Pūru ainis, kurį savo žmonos Uttaros įsčiose pradėjo garsus didvyris Abhimanyu, gyvas sudegė Droṇos sūnui panaudojus mirtiną ginklą, tačiau Viešpats jį vėl apgynė.

Komentaras: Aśvatthāmos *brahmāstra* sunaikino Uttaros įsčiose Abhimanyu pradėtą kūdikį Parīkṣitą, tačiau Viešpats įžengė į jos įsčias ir išgelbėjo Pūru ainį, dovanodamas jam naują kūną. Šis epizodas aiškiausiai rodo, kad kūnas ir gyva būtybė, dvasinė kibirkštis, skiriasi vienas nuo kito. Kai gyva būtybė kartu su vyro sėkla patenka į moters įsčias, susijungus vyriškajam ir moteriškajam sekretui, ima formuotis kūnas. Pradžioje jis būna žirnio dydžio, vėliau vystosi ir auga. Tačiau jeigu besiformuojantis vaisius yra sunaikinamas, gyvai būtybei tenka ieškoti kito kūno kitos moters įsčiose. Esybė, kuriai teko garbė tapti Mahārājos Pūru ainiu ir Pāṇḍavų įpėdiniu, negalėjo būti paprasta gyva būtybė. Aukščiausiojo Viešpaties valia jai buvo lemta tapti Mahārājos Yudhiṣṭhiros įpėdiniu. Todėl Aśvatthāmai sunaikinus Mahārājos Parīkṣito embrioną, Viešpats vidinės energijos galia Savo pilnavertės ekspansijos pavidalu įžengė į Uttaros įsčias ir apsireiškė būsimam Mahārājai Parīkṣitui, kuriam grėsė mirtinas pavojus. Pasirodęs Uttaros įsčiose, visagalis Viešpats padrąsino kūdikį ir apgynė jį, dovanodamas naują kūną. Visur – tiek viduje, tiek išorėje – esantis Viešpats vienu metu buvo ir Uttaros, ir kitų Pāṇḍavų šeimos atstovų kūnuose, ir už jų ribų.

18 TEKSTAS

अयाजयद्धर्मसुतमश्वमेधैस्त्रिभिर्विभुः ।
सोऽपि क्ष्मामनुजै रक्षन् रेमे कृष्णमनुव्रतः ॥१८॥

ayājayad dharma-sutam aśvamedhais tribhir vibhuḥ
so 'pi kṣmām anujai rakṣan reme kṛṣṇam anuvrataḥ

ayājayat – paskatino atlikti; *dharma-sutam* – Dharmos sūnų (Mahārāją Yudhiṣṭhirą); *aśvamedhaiḥ* – žirgo atnašavimus; *tribhiḥ* – tris; *vibhuḥ* – Aukščiausiasis Viešpats; *saḥ* – Mahārāja Yudhiṣṭhira; *api* – taip pat; *kṣmām* – žemę; *anujaiḥ* – padedamas savo jaunėlių; *rakṣan* – gindamas; *reme* – džiaugėsi; *kṛṣṇam* – Dievo Asmens Kṛṣṇos; *anuvrataḥ* – ištikimas pasekėjas.

Aukščiausiasis Viešpats paskatino Dharmos sūnų surengti tris žirgo aukojimus. Taip Mahārāja Yudhiṣṭhira, nuolankiai vykdantis Kṛṣṇos, Dievo Asmens, valią, savo jaunesnių brolių padedamas gynė žemę ir pelnė teisę džiaugtis jos teikiamomis gėrybėmis.

Komentaras: Mahārāja Yudhiṣṭhira buvo idealus monarchas, nes valdė žemę kaip Dievo atstovas, visa širdimi ir veiksmais būdamas ištikimu Aukščiausiajam Viešpačiui, Śrī Kṛṣṇai. Kaip teigia Vedos („Īšopaniṣada“),

apreikštasis kosminis pasaulis, suteikiantis sąlygotoms sieloms galimybę atkurti savo amžinus saitus su Viešpačiu ir tokiu būdu sugrįžti namo, pas Dievą, priklauso Viešpačiui. Materialus pasaulis yra sukurtas ir funkcionuoja pagal Aukščiausiojo sumanymą ir valią. Tuos, kurie priešinasi Jo valiai, baudžia gamtos įstatymai, paklūstantys Aukščiausiojo Viešpaties valiai. Mahārāja Yudhiṣṭhira valdė žemę Viešpaties vardu. Jis atstovavo Viešpačiui. Valdovas privalo būti Viešpaties vietininkas žemėje. Ideali monarchija išreiškia Aukščiausiojo Viešpaties valią, todėl Mahārāja Yudhiṣṭhira, kuris savo veikloje vadovavosi šiuo aukščiausiuoju principu, buvo idealus monarchas. Vykdydami savo pareigas žemėje Mahārāja Yudhiṣṭhira ir visi jo valdiniai buvo laimingi. Mahārājos Yudhiṣṭhiros, Mahārājos Parīkṣito ir kitų jų garbingų ainių viešpatavimo laikais žmonės jautėsi apginti ir džiaugėsi paprastu bei natūraliu gyvenimu visiškoje santarvėje su materialia gamta.

19 TEKSTAS

भगवानपि विश्वात्मा लोकवेदपथानुगः ।
कामान् सिषेवे द्वार्वत्यामसक्तः साङ्ख्यमास्थितः ॥१९॥

bhagavān api viśvātmā loka-veda-pathānugaḥ
kāmān siṣeve dvārvatyām asaktaḥ sāṅkhyam āsthitaḥ

bhagavān – Dievo Asmuo; *api* – taip pat; *viśva-ātmā* – visatos Supersiela; *loka* – įprastinių; *veda* – Vedų taisyklių; *patha-anugaḥ* – keliu einantis; *kāmān* – gyvenimo reikmėmis; *siṣeve* – mėgavosi; *dvārvatyām* – Dvārakos mieste; *asaktaḥ* – neprisirišęs; *sāṅkhyam* – Sāṅkhyos filosofijos žinojime; *āsthitaḥ* – esantis.

O tuo tarpu Viešpats laimingai leido Savo dienas Dvārakoje griežtai laikydamasis Vedose nurodytų socialinių papročių. Kaip nurodo Sāṅkhyos filosofija, Savo veiklą Jis grindė žinojimu, o gyvenime vadovavosi atsižadėjimo principu.

Komentaras: Tais laikais, kai pasaulį valdė Mahārāja Yudhiṣṭhira, Viešpats Śrī Kṛṣṇa buvo Dvārakos karalius ir turėjo Dvārakādhīśos titulą. Kaip ir daugelis kitų valdovų Jis buvo Mahārājos Yudhiṣṭhiros vasalas. Nepaisant to, kad Viešpats yra aukščiausias visos kūrinijos valdovas, būdamas žemėje Jis nuosekliai laikėsi Vedų priesakų, kuriais savo gyvenime turėtų vadovautis kiekvienas. Kad žmogus jaustųsi laimingas ir patenkintų savo

būtiniausias reikmes, jis privalo laikytis Vedų principų, kurie remiasi pažinimo sistema, vadinama Sāṅkhyos filosofija. Žmonių civilizacija, neturinti šių žinių, nesilaikanti atsižadėjimo ir Vedų principų, virsta gyvulių banda, kurios gyvenimo kredo – valgyti, gerti, linksmintis ir mėgautis visomis prieinamomis gėrybėmis. Viešpats yra visiškai laisvas ir veikia kaip to Pats nori, bet vis tik Savo pavyzdžiu Jis mokė žmones gyvenimą grįsti žinojimu ir griežtai laikytis atsižadėjimo principų. Siekti žinių ir atsižadėjimo – reiškia siekti gyvenimo tobulumo. Kelias į jį nuosekliai atskleidžiamas Sāṅkhyos filosofijos mokyme. Sāṅkhyos filosofija teigia, kad žino tas, kuris supranta, jog žmogaus gyvenimo tikslas – padaryti galą visoms materialios būties negandoms. Tiesą pažinęs žmogus tenkina savo fizinius poreikius vadovaudamasis Vedų priesakais, tačiau perdėm neprisiriša prie šios gyvenimo pusės. Rūpinimasis vien savo kūniškomis reikmėmis būdingas gyvūnams. Tikroji žmogaus gyvenimo prasmė – įgyvendinti dvasinį sielos pašaukimą.

20 TEKSTAS

स्निग्धस्मितावलोकेन वाचा पीयूषकल्पया ।
चरित्रेणानवद्येन श्रीनिकेतेन चात्मना ॥२०॥

snigdha-smitāvalokena vācā pīyūṣa-kalpayā
caritreṇānavadyena śrī-niketena cātmanā

snigdha – švelnus; *smita-avalokena* – žvilgsniu ir malonia šypsena; *vācā* – žodžiais; *pīyūṣa-kalpayā* – prilygstančiais nektarui; *caritreṇa* – būdu; *anavadyena* – be ydų; *śrī* – sėkmės; *niketena* – buveinė; *ca* – ir; *ātmanā* – Savo transcendentiniu kūnu.

Jis gyveno Dvārakoje apsireiškęs Savo transcendentiniu kūnu, kuris yra sėkmės deivės prieglobstis. Švelnų Viešpaties veidą puošė maloni šypsena, iš Jo lūpų liejosi saldūs tarsi nektaras žodžiai, Jo būdas buvo nepriekaištingas.

Komentaras: Ankstesniajame posme buvo pasakojama apie tai, kad Viešpats Kṛṣṇa, puikiai išmanantis Sāṅkhyos filosofiją, yra atsižadėjęs materijos, o šiame posme Jis vadinamas sėkmės deivės prieglobsčiu. Šie teiginiai visiškai neprieštarauja vienas kitam. Būdamas neprisirišęs prie žemesniosios gamtos įvairovės, Viešpats Kṛṣṇa semiasi amžino džiaugsmo iš dvasinės gamtos, Savo vidinės energijos. Neišmanantys žmonės nesuvokia skirtumo tarp Viešpaties vidinės ir išorinės energijų. „Bhagavad-gītoje“ vidinė

Viešpaties energija vadinama *parā prakṛti*. „Viṣṇu Purāṇoje“ vidinę Viešpaties Viṣṇu energiją dar vadina *parā śakti*. Viešpats ir *parā śakti* neatsiejami vienas nuo kito. „Brahma-saṁhitoje“ (5.37) apie *parā śakti* ir jos apraiškas taip pasakyta: *ānanda-cinmaya-rasa-pratibhāvitābhiḥ*. Viešpats spinduliuoja amžinu džiaugsmu ir nuolat junta transcendentinės palaimos skonį. Išorinės energijos įvairovės neigimas jokiu būdu nepaneigia absoliutaus transcendentinio dvasinio pasaulio palaimos. Švelnus Viešpaties veidas, maloni Jo šypsena, būdas ir visa, kas su Juo susiję, yra vieningos transcendentinės prigimties. Šios vidinės energijos apraiškos yra tikrovė, o efemeriškas materialus pasaulis tėra laikinas tikrovės atspindys. Žmogui, pažinusiam tiesą, nederėtų prie jo prisirišti.

21 TEKSTAS

इमं लोकममुं चैव रमयन् सुतरां यदून् ।
रेमे क्षणदया दत्तक्षणस्त्रीक्षणसौहृदः ॥२१॥

imaṁ lokam amuṁ caiva ramayan sutarāṁ yadūn
reme kṣaṇadayā datta- kṣaṇa-strī-kṣaṇa-sauhṛdaḥ

imam – ši; *lokam* – žemė; *amum* – ir kiti pasauliai; *ca* – taip pat; *eva* – tikrai; *ramayan* – teikiantys džiaugsmo; *sutarām* – ypač; *yadūn* – Yādavai; *reme* – džiaugėsi; *kṣaṇadayā* – nakties; *datta* – suteiktu; *kṣaṇa* – poilsiu; *strī* – su moterimis; *kṣaṇa* – santuokine meile; *sauhṛdaḥ* – ryšiais.

Viešpačiui teikė didžiausią pasitenkinimą Jo žygiai, vykę tiek šiame, tiek kituose pasauliuose [aukštutinėse planetose], ypač tie, kuriuose dalyvavo Yadu dinastijos nariai. O naktį poilsio valandomis Jis džiaugėsi santuokinės meilės ryšiais.

Komentaras: Būdamas šiame pasaulyje, Viešpats džiaugsmingai leido laiką kartu su Savo tyraširdžiais bhaktais. Kṛṣṇa yra Aukščiausias Viešpats, transcendentalus bet kokiems materialiems prisirišimams, ir vis dėlto, būdamas žemėje Jis neslėpė savo ypatingo prielankumo tyros širdies bhaktams, o taip pat pusdieviams, kurie tarnauja Viešpačiui rojaus planetose, atlikdami ten galingų valdovų vaidmenį ir kontroliuodami įvairias materialios veiklos sferas. Ypač artimi Viešpačiui buvo giminaičiai iš Yādu dinastijos bei šešiolika tūkstančių žmonų, kurioms teko laimė praleisti su Juo ištisas naktis. Visi šie Viešpaties prisirišimai yra Jo vidinės energijos apraiška. Išorinė Viešpaties energija tėra blausus Jo vidinės energijos atšvaitas.

Vidinės Viešpaties energijos apraiškų egzistavimą patvirtina Viešpaties Šivos ir Gaurī pokalbis („Skanda Purāṇos“ „Prabhāsa-khaṇḍa“). Čia pasakyta, kad nors Viešpats yra (transcendentinė) Supersiela Haṁsa ir visų gyvų būtybių globėjas, Jis susitikinėja su šešiolika tūkstančių piemenaičių. Šios piemenaitės yra Jo vidinės energijos, kuri turi šešiolika atmainų, pasireiškimas. Smulkiau apie tai pasakojama dešimtoje „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmėje. Ten Viešpats Kṛṣṇa lyginamas su mėnuliu, o mergelės, įkūnijančios Jo vidinę energiją, – su aplink mėnulį pažirusiomis žvaigždėmis.

22 TEKSTAS

तस्यैवं रममाणस्य संवत्सरगणान् बहून् ।
गृहमेधेषु योगेषु विरागः समजायत ॥२२॥

tasyaivaṁ ramamāṇasya saṁvatsara-gaṇān bahūn
gṛhamedheṣu yogeṣu virāgaḥ samajāyata

tasya – Jo; *evam* – taip; *ramamāṇasya* – džiaugsmingai praleistų; *saṁvatsara* – metų; *gaṇān* – daug; *bahūn* – dauguma; *gṛhamedheṣu* – šeimyniniame gyvenime; *yogeṣu* – lytiniame gyvenime; *virāgaḥ* – atsižadėjimą; *samajāyata* – pažadino.

Ilgus metus Viešpats gyveno kaip paprastas šeimos žmogus, tačiau paskutiniaisiais gyvenimo metais žemėje Jis pademonstravo visišką abejingumą efemeriškiems lytinio gyvenimo malonumams.

Komentaras: Viešpaties visiškai nedomina materialių lytinių santykių teikiami malonumai, tačiau, kaip pasaulio mokytojas, Jis ilgus metus gyveno šeimoje, norėdamas parodyti žmonijai, kaip turėtų tvarkyti savo gyvenimą šeimos žmogus. Śrīla Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura teigia, kad žodis *samajāyata* reiškia „visiškai atsiskleidė“. Viešpaties atsižadėjimas, būdingas visai Jo veiklai žemėje, ryškiausiai atsiskleidė, kai Viešpats Savo pavyzdžiu nutarė parodyti žmonėms, kad nedera būti prisirišus prie šeimyninio gyvenimo iki paskutinio atodūsio. Gyvenimo pabaigoje reikia sutraukyti šio prisirišimo grandines. Žmogus turi natūraliai išsiugdyti atsižadėjimą, kaip savaime suprantamą dalyką. Viešpats atsižadėjo šeimyninio gyvenimo, bet tai nereiškia, kad Jis išsižadėjo Savo amžinųjų palydovių, transcendentinių piemenaičių. Viešpats tiesiog nutarė nutraukti Savo tariamus saitus su materialios gamtos *guṇomis*, tačiau Jis niekada nebuvo abejingas Savo

transcendentinių palydovių, Rukminī ir kitų sėkmės deivių, tarnystei. Apie tai kalbama „Brahma-saṁhitoje“ (5.29): *lakṣmī-sahasra-śata-sambhrama-sevyamānam*.

23 TEKSTAS

दैवाधीनेषु कामेषु दैवाधीनः स्वयं पुमान् ।
को विश्रम्भेत योगेन योगेश्वरमनुव्रतः ॥२३॥

daivādhīneṣu kāmeṣu daivādhīnaḥ svayaṁ pumān
ko viśrambheta yogena yogeśvaram anuvrataḥ

daiva – antgamtiškai; *adhīneṣu* – valdoma; *kāmeṣu* – jusliniuose malonumuose; *daiva-adhīnaḥ* – valdoma antgamtiškos jėgos; *svayam* – pati; *pumān* – gyvoji esybė; *kaḥ* – bet kuri; *viśrambheta* – patiki; *yogena* – pasiaukojimo tarnyste; *yogeśvaram* – Aukščiausiajam Viešpačiui; *anuvrataḥ* – tarnaudama.

Kiekviena gyvoji esybė yra valdoma aukštesniosios jėgos, taigi ir jos jusliniai malonumai yra šios antgamtiškos jėgos valdžioje. Todėl patikėti Viešpaties Kṛṣṇos transcendentiniu jausmų pasauliu tegali tas, kuris su atsidavimu tarnaudamas Viešpačiui tapo Jo bhaktu.

Komentaras: Kaip teigiama „Bhagavad-gītoje“, transcendentinė Viešpaties apsireiškimo ir Jo žygių esmė yra nesuvokiama. Šią mintį patvirtina ir pastarasis posmas: suvokti, kuo skiriasi Viešpaties žygiai nuo aukštesniųjų jėgų valdomos paprastos gyvos būtybės veiksmų, tegali tas, kuris su atsidavimu tarnaudamas Viešpačiui išgrynino savo sąmonę ir pažino tiesą. Gyvūnų, žmonių ir pusdievių juslinius malonumus materialios visatos ribose kontroliuoja antgamtiška jėga, kurią vadina *prakṛti,* arba *daivī-māya.* Visos gyvos būtybės trokšta juslinių malonumų materialiame pasaulyje, tačiau negali jais mėgautis nevaržomai. Žmonėms, kurie yra priklausomi nuo antgamtiškos jėgos, sunku patikėti, kad Viešpaties Kṛṣṇos juslinių malonumų nekontroliuoja niekas, išskyrus Jį Patį. Jie nesuvokia, kad Viešpaties jutimai yra transcendentiški. „Brahma-saṁhitoje“ Brahmā vadina Viešpaties jutimus visagaliais, turėdamas galvoje tai, kad kiekvienas iš Viešpaties jutimo organų gali atlikti bet kurio kito jutimo organo funkcijas. Tas, kurio juslės ribotos, negali patikėti, kad Viešpats turi gebėjimą ragauti maisto skonį Savo transcendentine klausa arba žvilgsniu apvaisinti. Ribotą laisvę turinti gyva būtybė sąlygotos egzistencijos būsenoje apie tokią juslių veiklą

ir sapnuot nesapnavo. Tačiau tas, kuris praktikuoja *bhakti-yogą,* gali suvokti transcendentinę Viešpaties ir Jo žygių esmę. Viešpats Pats kalba „Bhagavad-gītoje“ (18.55): *bhaktyā mām abhijānāti yāvān yaś cāsmi tattvataḥ,* – tam, kuris visa širdimi neatsidavė Viešpačiui, nesuvokiama net menkiausia Viešpaties žygių dalelė.

24 TEKSTAS

पुर्यां कदाचित्क्रीडद्भिर्यदुभोजकुमारकैः ।
कोपिता मुनयः शेपुर्भगवन्मतकोविदाः ॥२४॥

puryāṁ kadācit krīḍadbhir yadu-bhoja-kumārakaiḥ
kopitā munayaḥ śepur bhagavan-mata-kovidāḥ

puryām – Dvārakos mieste; *kadācit* – kadaise; *krīḍadbhiḥ* – išdaigų; *yadu* – Yadu palikuonių; *bhoja* – Bhojos palikuonių; *kumārakaiḥ* – karalaičių; *kopitāḥ* – buvo užrūstinti; *munayaḥ* – didieji išminčiai; *śepuḥ* – prakeikė; *bhagavat* – Dievo Asmens; *mata* – valią; *kovidāḥ* – įsisąmoninę.

Kartą karalaičiai, Bhojos ir Yadu ainiai, savo išdaigomis užrūstino didžiuosius išminčius, ir šie, paklusdami Viešpaties valiai, juos prakeikė.

Komentaras: Viešpaties palydovai, ėmęsi Yadu ir Bhojos dinastijų karalaičių vaidmens, nebuvo paprastos gyvos būtybės. Jie negalėjo įžeisti šventojo arba išminčiaus, taip pat ir išminčiai, tyraširdžiai Viešpaties bhaktai, negalėjo supykti ant karalaičių, gimusių šventose Yadu ir Bhojos dinastijose, kurių ainiu tapo Pats Viešpats. Yadu ir Bhojos karalaičių prakeikimas – tai dar vienas transcendentinis Viešpaties žaidimas, apreiškęs Jo menamą rūstybę. Karalaičių užsitrauktas prakeikimas tarsi turėjo parodyti, kad net Paties Viešpaties palikuonys, kuriems materiali gamta niekaip negali pakenkti, neišvengs baisių pasekmių, jei išdrįs užrūstinti didžiuosius Viešpaties bhaktus. Todėl kiekvienam iš mūsų reikėtų būti labai apdairiam, kad netyčiomis neįžeistume net Viešpaties bhakto pėdų.

25 TEKSTAS

ततः कतिपयैर्मासैर्वृष्णिभोजान्धकादयः ।
ययुः प्रभासं संहृष्टा रथैर्देवविमोहिताः ॥२५॥

tataḥ katipayair māsair vṛṣṇi-bhojāndhakādayaḥ
yayuḥ prabhāsaṁ saṁhṛṣṭā rathair deva-vimohitāḥ

tataḥ – po to; *katipayaiḥ* – keliems; *māsaiḥ* – mėnesiams praėjus; *vṛṣṇi* – Vṛṣṇio palikuonys; *bhoja* – Bhojos palikuonys; *andhaka-ādayaḥ* – Andhakos sūnūs ir kiti; *yayuḥ* – iškeliavo; *prabhāsam* – į šventą vietą Prabhāsą; *saṁhṛṣṭāḥ* – su didžiu džiaugsmu; *rathaiḥ* – savo karietose; *deva* – Kṛṣṇos; *vimohitāḥ* – suklaidinti.

Praėjus keliems mėnesiams, tie iš Vṛṣṇio, Bhojos ir Andhakos palikuonių, kurie buvo įsikūniję pusdieviai, Kṛṣṇos suklaidinti išsirengė į Prabhāsą, o kiti – amžini Viešpaties bhaktai – liko Dvārakoje.

26 TEKSTAS

तत्र स्नात्वा पितॄन्देवानृषींश्चैव तदम्भसा ।
तर्पयित्वाथ विप्रेभ्यो गावो बहुगुणा ददुः ॥२६॥

tatra snātvā pitṝn devān ṛṣīṁś caiva tad-ambhasā
tarpayitvātha viprebhyo gāvo bahu-guṇā daduḥ

tatra – ten; *snātvā* – atlikę ritualinį apsiplovimą; *pitṝn* – protėvius; *devān* – pusdievius; *ṛṣīn* – didžius išminčius; *ca* – taip pat; *eva* – tikrai; *tat* – tuo; *ambhasā* – vandeniu; *tarpayitvā* – patenkino; *atha* – po to; *viprebhyaḥ* – brahmanams; *gāvaḥ* – karves; *bahu-guṇāḥ* – nepaprastos vertės; *daduḥ* – dalino labdarai.

Atvykę į Prabhāsą, jie atliko ritualinį apsiplovimą ir patenkino protėvius, pusdievius bei didžiuosius išminčius, pagerbdami juos vandeniu iš šios šventos vietos. Po to jie, kaip ir dera karaliams, dosniai atsidėkojo brahmanams, dovanodami jiems daugybę karvių.

Komentaras: Yra keletas bhaktų kategorijų, iš kurių svarbiausios yra dvi – *nitya-siddhos* ir *sādhana-siddhos. Nitya-siddhos* niekada nepakliūva materialios gamtos įtakon, nors kartais ir nužengia į materialų pasaulį, kad įvykdytų Viešpaties misiją. Tuo tarpu *sādhana-siddhomis* tampa sąlygotos sielos. *Sādhana* bhaktai būna ir visiškai tyros širdies bhaktai, ir tie, kurių atsidavimas Viešpačiui turi *karmos* bei *jñānos* elementų. Pastarieji kartais entuziastingai užsiima karmine veikla arba domisi empirine filosofija. Tačiau tyrų bhaktų veiksmai neturi jokių priemaišų, visur ir bet kuriomis

aplinkybėmis jie yra visa savo esybe pasinėrę į tarnystę Viešpačiui. Tokie bhaktai niekada nenutrauks tarnystės Viešpačiui, kad aplankytų šventą vietą. Vienoje didžiojo mūsų laikų Viešpaties bhakto Śrī Narottamos dāsos Ṭhākuros giesmėje rasime tokius žodžius: „Noras aplankyti šventą vietą – tai dar vienas proto paklydimas, nes atsidavimo Viešpačiui tarnystė visur, bet kuriomis aplinkybėmis – tai ir yra dvasinės tobulybės viršūnė.“

Tyriems bhaktams, kurie randa visišką pasitenkinimą transcendentinėje meilės tarnystėje Viešpačiui, nėra jokio reikalo lankytis šventose vietose, tačiau tiems, kurie dar nepasiekė atsidavimo aukštumų, Vedos rekomenduoja periodiškai vykti į šventas vietas ir vykdyti ten visus reikiamus ritualus. Yadu dinastijos ainiai, išvykę į Prabhāsą, atliko deramas maldininkams apeigas ir savo pamaldžios veiklos vaisius skyrė protėviams, pusdieviams bei didiesiems išminčiams patenkinti.

Visi esame skolingi Viešpačiui, pusdieviams, didiesiems išminčiams, kitoms gyvoms būtybėms, žmonėms ir protėviams už tai, ką jie mums yra davę, todėl privalome jiems atsidėkoti. Išvykę į Prabhāsą Yādavai vykdė šią pareigą, dosniai dovanodami žemę, auksą ir geriausias karves. Apie tai kalba tolesnis posmas.

27 TEKSTAS

हिरण्यं रजतं शय्यां वासांस्यजिनकम्बलान् ।
यानं रथानिभान् कन्या धरां वृत्तिकरीमपि ॥२७॥

hiraṇyaṁ rajataṁ śayyāṁ vāsāṁsy ajina-kambalān
yānaṁ rathān ibhān kanyā dharāṁ vṛtti-karīm api

hiraṇyam – aukso; *rajatam* – auksinių monetų; *śayyām* – patalynės; *vāsāṁsi* – drabužių; *ajina* – kailinių patiesalų; *kambalān* – apklotų; *yānam* – arklių; *rathān* – vežimų; *ibhān* – dramblių; *kanyāḥ* – merginų; *dharām* – žemės; *vṛtti-karīm* – pragyvenimui užtikrinti; *api* – taip pat.

Be gerai prižiūrėtų karvių brahmanams buvo dovanota aukso, auksinių monetų, patalynės, drabužių, kailinių patiesalų, apklotų, arklių, dramblių, merginų ir žemės – visko tiek, kiek jiems reikėjo.

Komentaras: Šios dovanos teko brahmanams, kurie visą gyvenimą paaukojo visuomenės labui, rūpindamiesi tiek materialia, tiek dvasine jos gerove. Brahmanai niekada už savo tarnystę neimdavo mokesčio, tačiau visuomenė patenkindavo jų svarbiausius poreikius. Brahmanams, kurie norėjo

vesti, buvo dovanojamos merginos. Taigi jie nežinojo, kas yra nepriteklius. Valdovai *kṣatriyai* ir turtingi pirkliai aprūpindavo brahmanus būtiniausiais dalykais, o jie, savo ruožtu, visą savo laiką skyrė visuomenės ugdymui. Taip skirtingi visuomenės luomai bendradarbiavo tarpusavyje. Tačiau kai brahmanai liovėsi atsakingai vykdyti savo pareigas ir prarado brahmaniškas dorybes, nors kaip ir anksčiau gyveno visuomenės sąskaita, jie tapo *brahma-bandhu,* brahmanais, neturinčiais brahmano ypatybių, ir sekdama jais visa visuomenė išklydo iš dvasinio tobulėjimo kelio. Kaip teigiama „Bhagavad-gītoje“, socialinių luomų sistema yra Dievo sukurta, ir šioje sistemoje žmogaus vietą lemia ne kilmė, o jo veiklos pobūdis, tačiau šiuolaikinė degradavusi visuomenė vadovaujasi priešingu požiūriu.

28 TEKSTAS

अन्नं चोरुरसं तेभ्यो दत्त्वा भगवदर्पणम् ।
गोविप्रार्थासवः शूराः प्रणेमुर्भुवि मूर्धभिः ॥२८॥

annaṁ coru-rasaṁ tebhyo dattvā bhagavad-arpaṇam
go-viprārthāsavaḥ śūrāḥ praṇemur bhuvi mūrdhabhiḥ

annam – valgių; *ca* – taip pat; *uru-rasam* – nepaprastai gardžių; *tebhyaḥ* – brahmanams; *dattvā* – patiekę; *bhagavat-arpaṇam* – prieš tai paaukotų Dievo Asmeniui; *go* – karvių; *vipra* – brahmanų; *artha* – paskirtis; *asavaḥ* – gyvenimo tikslas; *śūrāḥ* – visi narsuoliai *kṣatriyai; praṇemuḥ* – pagarbiai nusilenkė; *bhuvi* – paliesdami žemę; *mūrdhabhiḥ* – savo galvomis.

Po to jie pavaišino brahmanus gardžiais valgiais, paaukotais Dievo Asmeniui, ir pagarbiai parpuolė prie jų pėdų kakta paliesdami žemę. Globodami karves ir brahmanus, jie gyveno tobulai.

Komentaras: Šventoje vietoje, Prabhāsoje, Yadu ainiai elgėsi kaip aukštos kultūros asmenybės, siekiančios žmogaus gyvenimo tobulumo. Norint jį pasiekti, būtina laikytis trijų civilizuotos būties principų: globoti karves, puoselėti brahmanų kultūrą ir, visų svarbiausia, stengtis tapti tyru Viešpaties bhaktu. Juo netapus, neįmanoma pasiekti tobulybės, t.y. kelias į dvasinį pasaulį, kur nėra gimimo, mirties, senatvės ir ligų, bus uždarytas. Tokia aukščiausioji žmogaus gyvenimo prasmė ir tikslas. Jeigu žmonės nesiekia šio tikslo, jų gyvenimas nueina perniek, kad ir kokios materialios pažangos jie pasiektų.

Brahmanai ir *vaiṣṇavai* atsisako nepaaukoto Dievo Asmeniui maisto. O Viešpačiui paaukotą maistą priima kaip Jo malonę. Juk žmones ir gyvūnus maistu aprūpina Pats Viešpats. Žmogus privalo visada atsiminti, kad grūdais, vaisiais, daržovėmis, pienu, vandeniu, kitaip sakant, visomis būtiniausiomis gyvenimo reikmėmis jį aprūpina Viešpats. Nė vienas mokslininkas, nė vienas materialistas negali sukurti šių produktų laboratorijoje arba pagaminti žmonių rankomis pastatytame fabrike. Intelektualinį visuomenės elitą vadina brahmanais, o tuos, kurie patyrė Absoliučią Tiesą aukščiausiuoju asmeniniu aspektu, – *vaiṣṇavais.* Tačiau ir brahmanai, ir *vaiṣṇavai* tevalgo likučius nuo aukos stalo. Galutinis bet kurio aukojimo tikslas – patenkinti *yajña-puruṣą,* Viṣṇu. „Bhagavad-gītoje“ (3.13) pasakyta, kad tas, kuris valgo aukos likučius, išperka savo nuodėmes, o tas, kuris gamina maistą tik savo kūnui pasotinti, iš tiesų minta nuodėme ir susiduria su jos pasekme – nesibaigiančiomis kančiomis. Visi valgiai, kuriuos Yādavai paruošė ir išdalino brahmanams šventoje Prabhāsos vietoje, buvo paaukoti Dievo Asmeniui, Viṣṇu. Yādavai su nuoširdžia pagarba nusilenkė brahmanams, paliesdami galvomis žemę. Yadu giminės nariams, kaip, beje, ir bet kurios kultūringos Vedų principais besivadovaujančios šeimos atžaloms, nuo vaikystės buvo skiepijamas siekimas bendradarbiauti su kitomis klasėmis bei visuomenės luomais ir kartu tarnauti Viešpačiui, todėl jiems buvo atviras kelias į tobulumą.

Pažymėtinas posmo žodis *uru-rasam.* Iš grūdų, vaisių, daržovių ir pieno galima pagaminti šimtus nuostabiausių valgių. Visi šie valgiai priskiriami dorybės *guṇai,* todėl juos galima aukoti Dievo Asmeniui. Kaip teigiama „Bhagavad-gītoje“ (9.26), Viešpats priima tiktai tuos valgius, kurie yra pagaminti iš vaisių, gėlių, lapų, vandens, ir tik iš nuoširdžiai Jam tarnaujančio žmogaus rankų. Pasiaukojimo tarnystė – vienintelė būtina sąlyga. Viešpats patikina mus, kad visada paragaus maisto, kurį Jam aukoja Jo atsidavęs bhaktas. Taigi Yādavai visais atžvilgiais buvo apsišvietę, aukštos kultūros žmonės, ir brahmanai prakeikė juos tik dėl to, kad tokia buvo Paties Viešpaties valia. Šis įvykis yra savotiškas įspėjimas visiems, bendraujantiems su brahmanais arba *vaiṣṇavais.* Nepagarbus požiūris į tokias asmenybes gali turėti labai rimtų pasekmių.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės trečiąjį skyrių, pavadintą „Viešpaties dieviški žaidimai išvykus iš Vṛndāvanos“.

KETVIRTAS SKYRIUS

Vidura susitinka su Maitreya

1 TEKSTAS

उद्धव उवाच
अथ ते तदनुज्ञाता भुक्त्वा पीत्वा च वारुणीम् ।
तया विभ्रंशितज्ञाना दुरुक्तैर्मर्म पस्पृशुः ॥ १ ॥

uddhava uvāca
atha te tad-anujñātā bhuktvā pītvā ca vāruṇīm
tayā vibhraṁśita-jñānā duruktair marma paspṛśuḥ

uddhavaḥ uvāca – Uddhava tarė; *atha* – po to; *te* – jie (Yādavai); *tat* – brahmanams; *anujñātāḥ* – leidus; *bhuktvā* – pavalgę; *pītvā* – išgėrę; *ca* – ir; *vāruṇīm* – svaiginančio gėrimo; *tayā* – dėl to; *vibhraṁśita-jñānāḥ* – netekę nuovokos; *duruktaiḥ* – šiurkščiais žodžiais; *marma* – pačią širdį; *paspṛśuḥ* – užgavo.

Ir štai jie visi [Vṛṣṇio ir Bhojos ainiai], brahmanams leidus, paragavo paaukoto maisto likučių ir pakėlė ryžių vyno taures. Nuo išgertų svaigalų jiems aptemo protas ir, nebesuvokdami ką darą, jie ėmė užgaulioti kits kitą šiurkščiais žodžiais, kurie smigo tiesiai į širdį.

Komentaras: Surengę gausias vaišes brahmanams ir *vaiṣṇavams,* šeimininkai pagal tradiciją patys pasivaišina gardžiais valgiais bei gėrimais tik atsiklausę svečių leidimo. Laikydamiesi šio papročio, Vṛṣṇio ir Bhojos ainiai prisėdo prie vaišių stalo tik brahmanams leidus. Tam tikromis progomis šventraščiai leidžia *kṣatriyams* išgerti svaiginančių gėrimų. Ir puotoje visi buvo vaišinami nestipriu ryžių vynu. Išgėrus Yādavų galvos gerokai apsisuko. Užmiršę, kad jų gyslomis teka vienas kraujas, jie ėmė skaudžiai užgaulioti vienas kitą. Alkoholio poveikis žmogui kartais yra pražūtingas, ir net

tokios garbingos šeimos vyrai apsvaigę visiškai prarado nuovoką. Niekam ir mintis nebūtų šovusi, kad Vṛṣnio ir Bhojos ainiai galėtų šitaip apkvaisti ir svaidytis šiurkščiais įžeidimais, tačiau tokia buvo Aukščiausiojo valia.

2 TEKSTAS

तेषां मैरेयदोषेण विषमीकृतचेतसाम् ।
निम्लोचति रवावासीद्वेणूनामिव मर्दनम् ॥ २॥

teṣāṁ maireya-doṣeṇa viṣamīkṛta-cetasām
nimlocati ravāv āsīd veṇūnām iva mardanam

teṣām – jų; *maireya* – apsvaigus; *doṣeṇa* – dėl ydų; *viṣamīkṛta* – išėjo iš pusiausvyros; *cetasām* – tų, kurių protas; *nimlocati* – nusileidžia; *ravau* – saulė; *āsīt* – įvyko; *veṇūnām* – bambukų; *iva* – kaip; *mardanam* – sunaikinimas.

Saulei leidžiantis, kai nuo išgertų svaigalų įkaito karalaičių kraujas ir apsunko galvos, užvirė kruvinos žudynės, tarytum bambukų giraitėje nuo stiebų trinties įsiplieskęs gaisras.

Komentaras: Jei miške turi kilti gaisras, jis Viešpaties valia įsiplieskia dėl bambukų stiebų trinties. Taip Viešpaties valia žuvo ir Yadu ainiai – iššudė vienas kitą savo rankomis. Nebuvo visatoje jėgos, kuri sunaikintų Viešpaties ginamus ir globojamus Yadu palikuonius. Jie žuvo Viešpaties valia, lygiai kaip Viešpaties valia įsiplieskia stichinis gaisras girios glūdumoje, kur nežengia žmogaus koja. Posmo žodis *tad-anujñāta* reiškia, kad tokia buvo Viešpaties valia, ir Yādavai jai pakluso.

3 TEKSTAS

भगवान् स्वात्ममायाया गतिं तामवलोक्य सः ।
सरस्वतीमुपस्पृश्य वृक्षमूलमुपाविशत् ॥ ३॥

bhagavān svātma-māyāyā gatiṁ tām avalokya saḥ
sarasvatīm upaspṛśya vṛkṣa-mūlam upāviśat

bhagavān – Dievo Asmuo; *sva-ātma-māyāyāḥ* – Savo vidine galia; *gatim* – galą; *tām* – tai; *avalokya* – numatydamas; *saḥ* – Jis (Kṛṣṇa); *sarasvatīm* –

Sarasvatī; *upaspṛśya* – gurkštelėjęs vandens; *vṛkṣa-mūlam* – medžio paunksmėje; *upāviśat* – atsisėdo.

Vidine galia įžvelgęs (Savo šeimos) žūtį Aukščiausias Dievo Asmuo, Viešpats Śrī Kṛṣṇa, atėjo prie Sarasvatī kranto ir, gurkštelėjęs vandens, atsisėdo po medžiu.

Komentaras: Aprašyti įvykiai yra vidinės Viešpaties galios veikimo išdava. Viešpaties tikslai buvo įgyvendinti, ir dabar Jis norėjo, kad Yadu ir Bhojos ainiai sugrįžtų ten, iš kur jie nužengė į žemę. Karalaičiai buvo Viešpaties vaikai ir vaikaičiai, tėviška Viešpaties meilė sergėjo juos nuo visokiausių negandų bei nelaimių. Tad kaip galėjo Yadu ir Bhojos ainiai žūti, kai kartu su jais buvo Pats Viešpats? Į šį klausimą atsako pastarasis posmas: Viešpats padarė tai Pats (*svātma-māyāyāḥ*). Kadangi Viešpaties šeimos nariai buvo arba Jo pilnutinės ekspansijos, arba rojaus planetų pusdieviai, pasitraukimo iš žemės išvakarėse Viešpats Savo vidine galia juos išskyrė. Prieš karalaičiams sugrįžtant į tikruosius namus, Viešpats siuntė juos į šventąją Prabhāsą, kur jie atliko dvasines priedermes, o po to lig soties pavalgė ir numalšino troškulį. Viešpats pasirūpino, kad po vaišių jie iškeliautų į savo pirmines buveines, ir kad pasaulis sužinotų apie valdingos Yadu dinastijos pasitraukimą iš žemės. Pažymėtinas ankstesniojo posmo žodis *anujñāta,* kuris nurodo, kad visus aprašytus įvykius nuosekliai rengė Pats Viešpats. Šie Viešpaties žaidimai – tai ne Jo išorinės, materialia gamta vadinamos galios pasireiškimas. Jie įkūnija Viešpaties vidinės galios amžinatvę, todėl Yādavų ir Bhojų žūties negalima laikyti paprasčiausių girtų brolžudiškų peštynių pasekme. Komentuodamas šiuos įvykius, Śrī Jīva Gosvāmis lygina juos su iliuzionisto triuku.

4 TEKSTAS

अहं चोक्तो भगवता प्रपन्नार्तिहरेण ह ।
बदरीं त्वं प्रयाहीति स्वकुलं सञ्जिहीर्षुणा ॥ ४ ॥

ahaṁ cokto bhagavatā prapannārti-hareṇa ha
badarīṁ tvaṁ prayāhīti sva-kulaṁ sañjihīrṣuṇā

aham – aš; *ca* – ir; *uktaḥ* – pasakyta; *bhagavatā* – Aukščiausiojo Viešpaties; *prapanna* – atsidavusiųjų; *ārti-hareṇa* – Jo, kuris pašalina kančias; *ha* – iš tikrųjų; *badarīm* – į Badarī; *tvam* – tu; *prayāhi* – turi vykti; *iti* – taip; *sva-kulam* – Savo šeimą; *sañjihīrṣuṇā* – kuris norėjo sunaikinti.

Tuos, kurie visa siela Jam atsidavė, Viešpats apsaugo nuo bet kokių negandų. Todėl nutaręs sunaikinti Savo šeimą ir prieš imdamasis darbo, Jis paliepė man keliauti į Badarikāśramą.

Komentaras: Kai Uddhava viešėjo Dvārakoje, Viešpats jį įspėjo, kad netrukus Jis pasitrauks iš pasaulio, žus visa Yadu šeima ir pasaulį užgrius negandos. Viešpats patarė Uddhavai keliauti į Badarikāśramą, kur jam nusišypsos laimė susitikti su Nara-Nārāyaṇos bhaktais ir kartu su jais tarnaujant Viešpačiui išsiugdyti didesnį poreikį kartoti Jo šventąjį vardą, klausytis pasakojimų apie Jo žygius, pažinti tiesą ir atsikratyti potraukio materijai.

5 TEKSTAS

तथापि तदभिप्रेतं जानन्नहमरिन्दम ।
पृष्ठतोऽन्वगमं भर्तुः पादविश्लेषणाक्षमः ॥ ५ ॥

tathāpi tad-abhipretaṁ jānann aham arindama
pṛṣṭhato 'nvagamaṁ bhartuḥ pāda-viśleṣaṇākṣamaḥ

tathā api – tačiau; *tat-abhipretam* – Jo troškimą; *jānan* – žinodamas; *aham* – aš; *arim-dama* – o priešų nugalėtojau (Vidura); *pṛṣṭhataḥ* – iš paskos; *anvagamam* – sekiau; *bhartuḥ* – valdovą; *pāda-viśleṣaṇa* – išsiskirti su Jo lotosinėmis pėdomis; *akṣamaḥ* – negalėdamas.

Ir nors numaniau apie Jo ketinimus sunaikinti Savo šeimą, aš, o Arindama (Vidura), nusekiau Jam iš paskos, nes mintis apie išsiskyrimą su Viešpaties lotosinėmis pėdomis man buvo nepakeliama.

6 TEKSTAS

अद्राक्षमेकमासीनं विचिन्वन्दयितं पतिम् ।
श्रीनिकेतं सरस्वत्यां कृतकेतमकेतनम् ॥ ६ ॥

adrākṣam ekam āsīnaṁ vicinvan dayitaṁ patim
śrī-niketaṁ sarasvatyāṁ kṛta-ketam aketanam

adrākṣam – aš išvydau; *ekam* – vieną; *āsīnam* – sėdintį; *vicinvan* – giliai susimąsčiusį; *dayitam* – globėją; *patim* – valdovą; *śrī-niketam* – sėkmės

deivės prieglobstį; *sarasvatyām* – Sarasvatī pakrantėje; *kṛta-ketam* – radusį prieglobstį; *aketanam* – prieglobsčio neturintį.

Sekiau Jo pėdomis ir Sarasvatī pakrantėje išvydau Jį (Viešpatį Śrī Kṛṣṇą), savo valdovą ir globėją, sėdintį vieną, giliai susimąsčiusį. Jis prisiglaudė Sarasvatī pakrantėje, nors Pats yra sėkmės deivės prieglobstis.

Komentaras: Medžių paunksmė dažnai tampa priebėga atsiskyrėliams. Uddhavai atėjus, Viešpats sėdėjo Sarasvatī pakrantėje kaip tikrų tikriausias atsiskyrėlis, neturintis virš galvos stogo. Viešpačiui priklauso viskas, todėl Jo namai yra visas pasaulis, kuris, savo ruožtu, yra Viešpaties globojamas. Viešpats yra vienintelis būties ramstis, Jo malone egzistuoja visa – tiek materiali, tiek dvasinė – kosminė reiškinija. Ir nieko keisto, kad Viešpats prisiglaudė po medžiu, tarytum atsižadėjęs pasaulio ir neturintis jokios priebėgos klajoklis.

7 TEKSTAS

श्यामावदातं विरजं प्रशान्तारुणलोचनम् ।
दोर्भिश्चतुर्भिर्विदितं पीतकौशाम्बरेण च ॥ ७ ॥

śyāmāvadātaṁ virajaṁ praśāntāruṇa-locanam
dorbhiś caturbhir viditaṁ pīta-kauśāmbareṇa ca

śyāma-avadātam – nuostabus, juosvos spalvos; *virajam* – sudarytas iš grynos dorybės; *praśānta* – ramus; *aruṇa* – rausvų; *locanam* – akių; *dorbhiḥ* – rankomis; *caturbhiḥ* – keturiomis; *viditam* – pasižymintis; *pīta* – geltonais; *kauśa* – šilkiniais; *ambareṇa* – drabužiais; *ca* – ir.

Jo juosvas kūnas, įkūnijantis amžinatvę, aukščiausią palaimą ir absoliučią tiesą, buvo neapsakomo grožio. Jo akys, rausvos kaip ryto aušra, spinduliavo nedrumsčiama ramybe. Jis dėvėjo geltono šilko rūbą, keturiose rankose laikė keturis Aukščiausiojo Valdovo simbolius, ir aš išsyk supratau, kad priešais mane – Aukščiausiasis Dievo Asmuo.

8 TEKSTAS

वाम ऊरावधिश्रित्य दक्षिणाङ्घ्रिसरोरुहम् ।
अपाश्रितार्भकाश्वत्थमकृशं त्यक्तपिप्पलम् ॥ ८ ॥

vāma ūrāv adhiśritya dakṣiṇāṅghri-saroruham
apāśritārbhakāśvattham akṛśaṁ tyakta-pippalam

vāme – ant kairiosios; *ūrau* – šlaunies; *adhiśritya* – padėjęs; *dakṣiṇa-aṅghri-saroruham* – dešiniąją lotosinę pėdą; *apāśrita* – atsirėmęs į; *arbhaka* – jauną; *aśvattham* – banjano medį; *akṛśam* – linksmas; *tyakta* – atsižadėjęs; *pippalam* – patogaus gyvenimo namuose.

Viešpats sėdėjo atsirėmęs į jauną banjano medį ir dešiniąją pėdą, rausvą kaip lotoso žiedas, uždėjęs ant kairiosios šlaunies. Nors ir atsižadėjęs namų jaukumo, sėdėdamas šia poza Jis atrodė gerai nusiteikęs.

Komentaras: Viešpats neatsiktinai sėdėjo atsišliejęs į jauną banjanmedį. Pasak Śrīlos Viśvanāthos Cakravarčio Ṭhākuros, tai turi gilią simbolinę prasmę. Vardą *„aśvattha“* banjanmedis gavo neveltui – tai nepaprastai gajus ir ilgaamžis augalas. Jo šaknys – tai penki materijos pradmenys – žemė, vanduo, ugnis, oras ir erdvė. Materialioms energijoms, kurias simbolizuoja banjanmedis, duoda pradžią išorinė Viešpaties galia, todėl Viešpats atsuko joms nugarą, o kadangi mūsų visata yra viena iš mažiausių, banjanmedis posme pavadintas „mažu“ arba „vaiku“. Žodžiai *tyakta-pippalam* nurodo, kad Viešpats jau užbaigė savo žaidimus mūsų mažutėje visatoje, tačiau Jis yra amžiną palaimą spinduliuojantis absoliutas, taigi ir Viešpaties pasitraukimas iš visatos tapatus Jo atėjimui į ją. Tarytum saulė, kuri vienoje planetoje leidžiasi, o kitoje tuo pat metu teka, bet pati niekada nekinta, Viešpats rengėsi palikti šią visatą ir apsireikšti kitoje.

9 TEKSTAS

तस्मिन्महाभागवतो द्वैपायनसुहृत्सखा ।
लोकाननुचरन् सिद्ध आससाद यदृच्छया ॥ ९ ॥

tasmin mahā-bhāgavato dvaipāyana-suhṛt-sakhā
lokān anucaran siddha āsasāda yadṛcchayā

tasmin – tuomet; *mahā-bhāgavataḥ* – didis Viešpaties bhaktas; *dvaipāyana* – Kṛṣṇa-dvaipāyanos Vyāsos; *suhṛt* – geradaris; *sakhā* – draugas; *lokān* – tris pasaulius; *anucaran* – apkeliavęs; *siddhe* – į šį *aśramą*; *āsasāda* – atvyko; *yadṛcchayā* – laimingo sutapimo dėka.

Tuo tarpu lemtis atvedė čia klajojantį po pasaulį iškilų Viešpaties bhaktą, didžiojo išminčiaus Kṛṣṇa-dvaipāyanos Vyāsos draugą, tauruųjį Maitreyą.

Komentaras: Maitreya buvo vienas iš Vyāsadevos tėvo, Maharṣio Parāśaros, mokinių, todėl Vyāsadevą ir Maytreyą siejo draugystė bei abipusis geranoriškumas. Laimingas atsitiktinumas atvedė Maitreyą ten, kur sustojo pailsėti Viešpats Śrī Kṛṣṇa. Susitikimas su Viešpačiu nėra tiesiog paprastas aplinkybių sutapimas. Maitreya buvo nepaprastos erudicijos mąstytojas, filosofas, tačiau jis stokojo besąlygiško atsidavimo Viešpačiui, taigi jo susitikimas su Viešpačiu tuo metu, ko gero, įvyko dėl jo *ajñāta-sukṛti* – nesąmoningo pasitarnavimo Viešpačiui. Besąlygiškai atsidavę Viešpačiui bhaktai be jokių išskaičiavimų, tyra širdimi tarnauja Viešpačiui, ir natūralu, kad jie susitinka su Viešpačiu. Tačiau tų, kurie dar nepasiekė tyro atsidavimo lygio susitikimas su Viešpačiu gali būti paaiškintas tik tuo, kad laimingo atsitiktinumo dėka jie jau anksčiau pasitarnavo Viešpačiui, patys to nesuvokdami.

10 TEKSTAS

तस्यानुरक्तस्य मुनेर्मुकुन्दः
प्रमोदभावानतकन्धरस्य ।
आशृण्वतो मामनुरागहास-
समीक्षया विश्रमयन्नुवाच ॥१०॥

tasyānuraktasya muner mukundaḥ
pramoda-bhāvānata-kandharasya
āśṛṇvato mām anurāga-hāsa-
samīkṣayā viśramayann uvāca

tasya – jo (Maitreyos); *anuraktasya* – nors prisirišęs; *muneḥ* – išminčiaus; *mukundaḥ* – išvadavimą suteikiantis Viešpats; *pramoda-bhāva* – džiaugsminga nuotaika; *ānata* – nuleidus; *kandharasya* – petį; *āśṛṇvataḥ* – klausantis; *mām* – man; *anurāga-hāsa* – maloniai šypsodamasis; *samīkṣayā* – pažvelgęs į mane; *viśra-mayan* – leisdamas man pailsėti; *uvāca* – tarė.

Maitreya Munis visa širdimi linko prie Jo (Viešpaties) ir klausėsi Jo žodžių visas nuščiuvęs. Viešpats nusišypsojo, meiliai pažvelgė į mane kviesdamas prisėsti ir tarė.

Komentaras: Nors ir Uddhava, ir Maitreya buvo didžios sielos, didesnį palankumą Viešpats parodė Uddhavai, nes jis buvo nepriekaištingas, visa savo esybe atsidavęs Viešpačiui. *Jñāna-bhaktas* nėra tyras bhaktas, nes jo atsidavimas turi monizmo atspalvį. Maitreya dar nebuvo pasiekęs tyros pasiaukojimo tarnystės lygio. Viešpaties ir Jo bhaktų tarpusavio santykių pagrindas yra transcendentinė meilė, o ne filosofinis išprusimas ar veikla, atliekama siekiant mėgautis jos vaisiais. Transcendentinėje meilės tarnystėje Viešpačiui nėra vietos monizmui ir savanaudiškai veiklai. Vṛṇdavanos *gopės* nebuvo nei išprususios filosofės, nei jogės mistikės. Jų meilė Viešpačiui buvo spontaniška, Kṛṣṇa joms buvo brangesnis už viską, o Kṛṣṇai, savo ruožtu, nebuvo nieko brangiau už *gopes*. Viešpats Caitanya *gopių* jausmus Viešpačiui laikė aukščiausia santykių su Juo forma. Iš posmo matyti, kad Uddhavai Viešpats buvo palankesnis, negu Maitreyai Muniui.

11 TEKSTAS

श्रीभगवानुवाच
वेदाहमन्तर्मनसीप्सितं ते
ददामि यत्तद् दुरवापमन्यैः ।
सत्रे पुरा विश्वसृजां वसूनां
मत्सिद्धिकामेन वसो त्वयेष्टः ॥११॥

śrī-bhagavān uvāca
vedāham antar manasīpsitaṁ te
dadāmi yat tad duravāpam anyaiḥ
satre purā viśva-sṛjāṁ vasūnāṁ
mat-siddhi-kāmena vaso tvayeṣṭaḥ

śrī-bhagavān uvāca – Dievo Asmuo tarė; *veda* – žinau; *aham* – Aš; *antaḥ* – viduje; *manasi* – proto; *īpsitam* – ko tu troškai; *te* – tau; *dadāmi* – suteiksiu; *yat* – ką; *tat* – tai; *duravāpam* – labai sunku pasiekti; *anyaiḥ* – kitiems; *satre* – aukojime; *purā* – senų senovėje; *viśva-sṛjām* – tų, kurie išskleidė šią kūriniją; *vasūnām* – Vasų; *mat-siddhi-kāmena* – troškimas bendrauti su Manimi; *vaso* – o Vasu; *tvayā* – tavo; *iṣṭaḥ* – galutinis gyvenimo tikslas.

O Vasu, Aš žinau tavo širdies troškimą, gimusį dar amžių priešaušryje, kai Vasu ir kiti pusdieviai, besirūpinantys kuriamos visatos plėtra, surengė aukojimą. Tąsyk tu panorai to, kas beveik niekam nepasiekiama – tapti Mano palydovu. Šiandien tau suteikiu šią teisę.

Komentaras: Uddhava – vienas amžinųjų Viešpaties palydovų. Pilnutinė Uddhavos ekspansija kitados buvo vienas iš aštuonių Vasu. Amžių aušroje šie Vasu drauge su visatos tvarkdariais surengė aukojimą, trokšdami pasiekti savo užsibrėžtus tikslus. Aukojimo metu vienas iš Vasu, Uddhavos skleidinys, panoro tapti Viešpaties palydovu. Viešpats žinojo apie jo troškimą, nes Jis glūdi visų gyvų būtybių širdyse Aukščiausios Sąmonės, Paramātmos, pavidalu. Kiekvieno iš mūsų širdyje glūdi ši Aukščiausios Sąmonės kibirkštis, kuri nuskaidrina ribotą gyvos būtybės sąmonę atminties šviesa. Turėdama ribotą sąmonę, gyva būtybė užmiršta praeito gyvenimo įvykius, bet Aukščiausioji Sąmonė, atsižvelgdama į jos brandą, pasiektą praeitame gyvenime, primena, kaip pasielgti tomis ar kitomis aplinkybėmis. „Bhagavad-gītā“ ne kartą patvirtina šį faktą: *ye yathā māṁ prapadyante tāṁs tathaiva bhajāmy aham* (BG 4.11), *sarvasya cāhaṁ hṛdi sanniviṣṭo mattaḥ smṛtir jñānam apohanaṁ ca* (BG 15.15).

Žmogus turi nevaržomą laisvę norėti, tačiau jo troškimus įgyvendina Aukščiausias Viešpats. Žmogus gali trokšti bet ko ir galvoti apie ką tik nori, tai jo valia, tačiau jo troškimų išsipildymas priklauso nuo aukščiausios valios. Neveltui sakoma: „Žmogus planuoja – Dievas disponuoja.“ Amžių priešaušryje, pusdieviams kartu su Vasu atnašaujant aukas, Uddhava (anuomet vienas iš Vasu) troško tapti Viešpaties palydovu. Šis palaiminimas yra sunkiai pasiekiamas filosofams empirikams ir tiems, kurių veiklos tikslas – mėgautis jos vaisiais. Tie, kas pasineria į karminę veiklą ir abstrakčius svarstymus paprastai nė neįtaria, kad egzistuoja reali galimybė asmeniškai bendrauti su Viešpačiu. Tik tyri bhaktai Viešpaties malone suvokia, kad toks bendravimas yra aukščiausioji gyvenimo tobulybė. Viešpats pažadėjo Uddhavai patenkinti jo troškimą. Išgirdęs Uddhavai skirtus Viešpaties žodžius, Maitreya pagaliau suvokė, kaip svarbu tapti vienu iš Viešpaties palydovų.

12 TEKSTAS

स एष साधो चरमो भवाना-
मासादितस्ते मदनुग्रहो यत् ।
यन्मां नृलोकान् रह उत्सृजन्तं
दिष्ट्या ददृश्वान् विशदानुवृत्त्या ॥१२॥

sa eṣa sādho caramo bhavānām
āsāditas te mad-anugraho yat

yan māṁ nṛlokān raha utsṛjantaṁ
diṣṭyā dadṛśvān viśadānuvṛttyā

saḥ – tai; *eṣaḥ* – iš tų; *sādho* – o kilnusis; *caramaḥ* – geriausias; *bhavānām* – iš visų tavo įsikūnijimų (kaip Vasu); *āsāditaḥ* – dabar pasiekiama; *te* – tau; *mat* – Mano; *anugrahaḥ* – malonė; *yat* – kokia ji yra; *yat* – kadangi; *mām* – Mane; *nṛ-lokān* – sąlygotų sielų planetos; *rahaḥ* – nuošaliai; *utsṛjantam* – išeinant; *diṣṭyā* – matymu; *dadṛśvān* – ką tu matai; *viśada-anuvṛttyā* – besąlyginiu atsidavimu.

Kilnusis Uddhava, šis tavo gyvenimas yra paskutinis. Jis vainikuoja visus, nes šį gyvenimą dovanojau tau Savo aukščiausiąją malonę. Tu gali apleisti šią visatą, kur glaudžiasi sąlygotos sielos, nes nuo šiol kelias į Mano transcendentinę buveinę, Vaikuṇṭhą, tau atviras. Tyra širdis ir besąlyginis atsidavimas tave atvedė į šią nuošalią vietą pas Mane, – būki palaimintas! Tai tikriausia likimo dovana!

Komentaras: Tam, kuris pažino Viešpatį tiek, kiek Jį gali pažinti tobula, išvadavimo būvį pasiekusi gyva būtybė, atsiveria kelias į Vaikuṇṭhos planetų nusėtą dvasinį dangų. Ketindamas pasitraukti iš šios visatos gyventojų akiračio, Viešpats apsistojo nuošalioje vietoje, ir kaip tik šiuo metu Uddhavai nusišypsojo sėkmė išvysti Viešpatį ir gauti Jo leidimą įžengti į Vaikuṇṭhą. Viešpats egzistuoja visur ir visada. Jo pasitraukimas ar apsireiškimas vienoje iš visatų tėra regimybė, kurią Jis sukuria tos visatos gyventojams. Jis kaip saulė, kuri visada yra danguje, nors žmonėms atrodo, kad ryte ji pateka, o vakare nusileidžia. Viešpats sykiu egzistuoja ir Vaikuṇṭhoje, ir už jos ribų, kiekviename Savo kūrinijos kampelyje.

13 TEKSTAS

पुरा मया प्रोक्तमजाय नाभ्ये
पद्मे निषण्णाय ममादिसर्गे ।
ज्ञानं परं मन्महिमावभासं
यत्सूरयो भागवतं वदन्ति ॥१३॥

purā mayā proktam ajāya nābhye
padme niṣaṇṇāya mamādi-sarge
jñānaṁ paraṁ man-mahimāvabhāsaṁ
yat sūrayo bhāgavataṁ vadanti

purā – prieš daugelį tūkstantmečių; *mayā* – Mano; *proktam* – pasakyta; *ajāya* – Brahmai; *nābhye* – iš bambos; *padme* – ant lotoso; *niṣaṇṇāya* – esančiam; *mama* – Mano; *ādi-sarge* – kūrimo pradžioje; *jñānam* – žinojimas; *param* – iškilnus; *mat-mahimā* – Mano transcendentinė šlovė; *avabhāsam* – ta, kuri išskaidrina; *yat* – kurią; *sūrayaḥ* – didieji mokyti išminčiai; *bhāgavatam* – „Śrīmad-Bhāgavatam“; *vadanti* – vadina.

O Uddhava, prieš daugelį tūkstantmečių lotoso eroje, prasidedant naujam kūrimo ciklui, Aš atskleidžiau Brahmai, gimusiam iš Mano bambos išaugusiame lotose, Savo transcendentinę didybę. Didieji išminčiai pavadino tai, kas buvo Mano apreikšta, „Śrīmad-Bhāgavatam“.

Komentaras: Pastarasis posmas nuosekliau paaiškina Aukščiausiojo „Aš“ prigimtį, apie kurią Viešpats kalbėjo Brahmai antrojoje šio iškilaus kūrinio giesmėje. Viešpats teigia, kad glausta forma išdėstydamas Brahmai „Śrīmad-Bhāgavatam“ esmę, Jis siekęs geriau atskleisti Savo asmenybės prigimtį. Šis posmas neabejotinai įrodo visišką minėtų keturių antrosios giesmės tekstų impersonalistinės traktuotės nepagrįstumą. Śrīdhara Svāmis priduria, kad keturposmės „Bhāgavatam“ santraukos objektas yra Viešpaties Kṛṣṇos žaidimai, ji buvo sukurta ne impersonalistų teorijoms pagrįsti.

14 TEKSTAS

इत्यादृतोक्तः परमस्य पुंसः
प्रतिक्षणानुग्रहभाजनोऽहम् ।
स्नेहोत्थरोमा स्खलिताक्षरस्तं
मुञ्चञ्छुचः प्राञ्जलिराबभाषे ॥१४॥

ity ādṛtoktaḥ paramasya puṁsaḥ
pratikṣaṇānugraha-bhājano 'ham
snehottha-romā skhalitākṣaras taṁ
muñcañ chucaḥ prāñjalir ābabhāṣe

iti – taip; *ādṛta* – pamalonintas; *uktaḥ* – kreipimusi; *paramasya* – Aukščiausiojo; *puṁsaḥ* – Dievo Asmens; *pratikṣaṇa* – kas akimirką; *anugraha-bhājanaḥ* – prielankumo objektas; *aham* – aš; *sneha* – meilės; *uttha* – pasišiaušusiais; *romā* – kūno plaukais; *skhalita* – pastėręs; *akṣaraḥ* – akių;

tam – tai; *muñcan* – braukdamas; *śucaḥ* – ašaras; *prāñjaliḥ* – suglaudęs delnus; *ābabhāṣe* – tariau.

Uddhava tarė: O Vidura, kai Aukščiausias Dievo Asmuo kreipėsi į mane kupinais meilės žodžiais, ašaros užgniaužė man kvapą, pastėro visas kūnas. Atgavęs žadą ir nubraukęs ašaras, aš, kuriam teko nepelnytas Jo prielankumas, pamaldžiai suglaudžiau delnus ir tariau:

15 TEKSTAS

को न्वीश ते पादसरोजभाजां
सुदुर्लभोऽर्थेषु चतुर्ष्वपीह ।
तथापि नाहं प्रवृणोमि भूमन्
भवत्पदाम्भोजनिषेवणोत्सुकः ॥१५॥

ko nv īśa te pāda-saroja-bhājāṁ
sudurlabho 'rtheṣu caturṣv apīha
tathāpi nāhaṁ pravṛṇomi bhūman
bhavat-padāmbhoja-niṣevaṇotsukaḥ

kaḥ nu īśa – o mano Viešpatie; *te* – Tavo; *pāda-saroja-bhājām* – bhaktų, su transcendentine meile tarnaujančių Tavo lotosinėms pėdoms; *sudurlabhaḥ* – sunkiai pasiekiamų; *artheṣu* – dalykų; *caturṣu* – keturių tikslų; *api* – nepaisant; *iha* – šiame pasaulyje; *tathā api* – vis dėlto; *na* – ne; *aham* – aš; *pravṛṇomi* – teikiu pirmenybę; *bhūman* – o didysai; *bhavat* – Tavo; *pada-ambhoja* – lotosinėms pėdoms; *niṣevaṇa-utsukaḥ* – trokšdamas tarnauti.

Viešpatie, bhaktai su transcendentine meile tarnaujantys Tavo lotosinėms pėdoms be vargo pelno visa tai, ką gali suteikti pamaldumas, materialinė gerovė, jusliniai malonumai bei išvadavimas. Bet man pačiam, o didysai, svarbiau už viską yra meilė ir tarnystė Tavo lotosinėms pėdoms.

Komentaras: Viešpaties palydovai Vaikuṇṭhos planetose pasižymi Viešpačiui būdingais išorės bruožais ir atrodo taip pat kaip Viešpats Viṣṇu. Šis panašumas su Viešpačiu – tai viena iš penkių išvadavimo formų, *sārūpya-mukti.* Viešpaties pasekėjai, tarnaujantys Jam su transcendentine meile, ryžtingai atsisako *sāyujya-mukti,* t.y. susiliejimo su Viešpaties kūno skleidžiamu švytėjimu (*brahmajyoti*). Bhaktams pasiekiamas ne tik išvadavimas,

bet ir viskas, ką žmogui gali suteikti pamaldumas, materialinė gerovė ar juslių tenkinimas – jiems prieinami net rojaus pusdievių džiaugsmai. Tačiau Uddhava, būdamas tyros sielos bhaktas, atsisako visų šių malonių. Asmeninė gerovė tokiam bhaktui rūpi mažiausiai, jis tetrokšta vieno – tarnauti Viešpačiui.

16 TEKSTAS

कर्माण्यनीहस्य भवोऽभवस्य ते
दुर्गाश्रयोऽथारिभयात्पलायनम् ।
कालात्मनो यत्प्रमदायुताश्रमः
स्वात्मन्रतेः खिद्यति धीर्विदामिह ॥१६॥

karmāṇy anīhasya bhavo 'bhavasya te
durgāśrayo 'thāri-bhayāt palāyanam
kālātmano yat pramadā-yutāśramaḥ
svātman-rateḥ khidyati dhīr vidām iha

karmāṇi – veiksmai; *anīhasya* – to, kuris neturi troškimų; *bhavaḥ* – gimimas; *abhavasya* – to, kuris negimsta; *te* – Tavo; *durga-āśrayaḥ* – pasislėpimas tvirtovėje; *atha* – po to; *ari-bhayāt* – išsigandus priešų; *palāyanam* – pabėgimas; *kāla-ātmanaḥ* – Jo, kuris valdo amžinąjį laiką; *yat* – tai; *pramadā-āyuta* – moterų draugijoje; *āśramaḥ* – šeimyninis gyvenimas; *sva-ātman* – Pačiame Savyje; *rateḥ* – tas, kuris džiaugiasi; *khidyati* – sutrikdytas; *dhīḥ* – intelektas; *vidām* – mokytųjų; *iha* – šiame pasaulyje.

O visagali Viešpatie, net mokyčiausi išminčiai sutrinka regėdami, kaip Tu imiesi savanaudiškos veiklos, nors Pats neturi troškimų, kaip gimsti, nors esi negimstantis, bėgi išsigandęs priešų ir slepiesi tvirtovėje, nors Tau paklūsta nenugalimasis laikas, ir mėgaujiesi šeimyninio gyvenimo malonumais moterų apsupty, nors Pats esi džiaugsmo versmė.

Komentaras: Filosofinė Viešpaties transcendentinės prigimties analizė neypatingai domina tyros širdies bhaktus. Juo labiau, kad jie supranta, jog Viešpaties neįmanoma pažinti iki galo. Bhaktams pakanka to, ką jie žino apie Viešpatį, net jei žino visai nedaug, nes jie patiria beribę dvasinę palaimą tiesiog klausydamiesi pasakojimų apie Viešpaties transcendentinius žygius ir Jį šlovindami. Tačiau net tokios tyros širdies bhaktams, koks

buvo Uddhava, Viešpaties žygiai kitąsyk kelia dviprasmiškų minčių, ir jie prašo Viešpatį paaiškinti tam tikrus prieštaringus jų epizodus. Pasakyta, kad Viešpats neįpareigotas veikti Pats, ir tai tiesa: Viešpats asmeniškai nedalyvauja nei kuriant materialų pasaulį, nei užtikrinant jo tvarumą. Kaip tuomet paaiškinti, kodėl, norėdamas apginti Savo ištikimus bhaktus, Jis Pats iškėlė Govardhanos kalvą. Viešpats yra Aukščiausias Brahmanas, Absoliuti Tiesa, Dievo Asmuo, atrodantis kaip žmogus, ir Uddhavai buvo sunku perprasti Jo nesuskaičiuojamus transcendentinius žygius.

Dievo Asmuo ir beasmenis Brahmanas niekuo nesiskiria. Tad kodėl Viešpats nuolat veikia, o beasmenis Brahmanas, kaip teigia Vedos, tiek materialiu, tiek ir dvasiniu požiūriu yra neveiklus? Jei Viešpats negimsta, kodėl Jis tampa Vasudevos ir Devakī sūnumi? Prieš Jį dreba pats *kāla,* didžiausioji baimė, o Jis, pabūgęs susirėmimo su Jarāsandha, slepiasi tvirtovėje. Kam Viešpačiui, kuris yra Pats Sau pakankamas, ieškoti džiaugsmo moterų draugijoje? Kodėl Jis veda ir elgiasi kaip tikrų tikriausias šeimos žmogus, didžiausią pasitenkinimą atrandantis šeimoje, vaikų, artimųjų, tėvų draugijoje? Šie tariami prieštaravimai glumina net mokyčiausius išminčius. Išmušti iš vėžių, jie nebesupranta, ar tikrai Viešpats nieko neveikia, ar visi Jo žygiai tėra paprasčiausia regimybė.

Šios mįslės atsakymas paprastas: Viešpats neturi nieko bendro su materija. Jo veiksmai yra transcendentiniai, todėl pasaulietiniams filosofams – nesuvokiami. Jiems tai yra mįslė, tuo tarpu transcendentiškiems bhaktams Viešpaties žygiai yra visiškai suprantami. Absoliučios Tiesos suvokimas Brahmano aspektu, be abejo, neigia bet kokią pasaulietinę veiklą, tačiau Parabrahmano koncepcijoje pripažįstama transcendentinio veiklumo įvairovė. Tikras transcendentalistas yra tas, kuris suvokia Brahmano ir Aukščiausiojo Brahmano koncepcijų skirtumus. Tokiems transcendentalistams svetimos abejonės. Viešpats „Bhagavad-gītoje“ (10.2) Pats skelbia: „Didieji išminčiai bei pusdieviai, ir tie mažai ką išmano apie Mano žygius bei transcendentines galias.“ Teisingą Viešpaties žygių sampratą atspindi pastarieji senolio Bhīṣmos žodžiai (SB 1.9.16):

na hy asya karhicid rājan pumān veda vidhitsitam
yad-vijijñāsayā yuktā muhyanti kavayo 'pi hi

17 TEKSTAS

मन्त्रेषु मां वा उपहूय यत्त्व-
मकुण्ठिताखण्डसदात्मबोधः ।

पृच्छेः प्रभो मुग्ध इवाप्रमत्त-
स्तन्नो मनो मोहयतीव देव ॥१७॥

mantreṣu māṁ vā upahūya yat tvam
akuṇṭhitākhaṇḍa-sadātma-bodhaḥ
pṛccheḥ prabho mugdha ivāpramattas
tan no mano mohayatīva deva

mantreṣu – patarimų; *mām* – manęs; *vai* – o taip pat; *upahūya* – kviesdamas; *yat* – tarytum; *tvam* – Tavo Šviesybė; *akuṇṭhita* – be abejonių; *akhaṇḍa* – neatskirtas; *sadā* – amžinai; *ātma* – pats; *bodhaḥ* – išmintingas; *pṛccheḥ* – klausei; *prabho* – o mano Viešpatie; *mugdhaḥ* – suglumęs; *iva* – lyg būtum; *apramattaḥ* – nors niekada nesuklaidinamas; *tat* – tai; *naḥ* – mūsų; *manaḥ* – protą; *mohayati* – glumina; *iva* – tarsi taip būtų; *deva* – o mano Viešpatie.

O Viešpatie, Tu amžinas, laikas Tau neturi galios, Tavo beribis išmanymas yra tobulas. Tau nereikalingi patarėjai, ir vis dėlto pasišaukei mane, tarytum ko neišmanydamas, nors Tau nėra paslapčių. Šitai ir glumina mane.

Komentaras: Iš tikrųjų, Uddhava niekada nedvejojo, bet čia jis teigia esą jį trikdąs Viešpaties poelgių prieštaringumas. Visas šis Kṛṣṇos ir Uddhavos dialogas buvo skirtas šalimais sėdinčio Maitreyos labui. Viešpats dažnai kreipdavosi į Uddhavą patarimų, kai Mathurą užpuldavo Jarāsandha bei kiti demoniški karaliai, ar kai, būdamas Dvārakos valdovu, Jis rengė didingus aukojimus. Kadangi amžinas laikas Viešpačiui neturi galios, Viešpats neturi nei praeities, nei dabarties, nei ateities, ir Jam nėra jokių paslapčių. Jis yra aukščiausias, nuo nieko nepriklausantis autoritetas. Todėl mus, suprantama, stebina tai, kad Viešpats kreipėsi patarimų į Uddhavą. Šie Viešpaties poelgiai gali atrodyti prieštaringi, bet tai tik apgaulingas įspūdis: Viešpaties kasdieninėje veikloje nėra jokių prieštaravimų. Išmintingiausia Jo poelgius priimti tokius, kokie jie yra, ir nesistengti juos aiškinti savaip.

18 TEKSTAS

ज्ञानं परं स्वात्मरहःप्रकाशं
प्रोवाच कस्मै भगवान् समग्रम् ।
अपि क्षमं नो ग्रहणाय भर्त-
र्वदाञ्जसा यद् वृजिनं तरेम ॥१८॥

jñānaṁ paraṁ svātma-rahaḥ-prakāśaṁ
provāca kasmai bhagavān samagram
api kṣamaṁ no grahaṇāya bhartar
vadāñjasā yad vṛjinaṁ tarema

jñānam – žinojimą; *param* – aukščiausiąjį; *sva-ātma* – Savo Paties; *rahaḥ* – paslaptį; *prakāśam* – atskleisdamas; *provāca* – pasakei; *kasmai* – Ka (Brahmai); *bhagavān* – Dievo Asmuo; *samagram* – visumoje; *api* – jeigu taip; *kṣamam* – gali; *naḥ* – man; *grahaṇāya* – priimtiną; *bhartaḥ* – o mano Viešpatie; *vada* – tark; *añjasā* – išsamiai; *yat* – tą, kuri; *vṛjinam* – kančias; *tarema* – gali įveikti.

Viešpatie, jei, Tavo manymu, esame to verti, atskleisk mums transcendentinę tiesą apie Save, kurią kitados atvėrei Brahmai.

Komentaras: Tyros širdies bhaktai, tokie kaip Uddhava, yra visa galva pasinėrę į transcendentinę meilės tarnystę Viešpačiui, todėl nepatiria materialaus pasaulio kančių. Bhaktas sielvartauja tik praradęs ryšį su Viešpačiu. Jis gyvas nuolatiniais prisiminimais apie Viešpaties žygius, tad nenuostabu, kad Uddhava paprašė Viešpaties atverti jam „Śrīmad-Bhāgavatam“ tiesas, kurias kitados Jis paskelbė Brahmai.

19 TEKSTAS

इत्यावेदितहार्दाय मह्यं स भगवान् परः ।
आदिदेशारविन्दाक्ष आत्मनः परमां स्थितिम् ॥१९॥

ity āvedita-hārdāya mahyaṁ sa bhagavān paraḥ
ādideśāravindākṣa ātmanaḥ paramāṁ sthitim

iti āvedita – taip maldaujant; *hārdāya* – iš pačių širdies gelmių; *mahyam* – man; *saḥ* – Jis; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *paraḥ* – Aukščiausiasis; *ādideśa* – pamokė; *aravinda-akṣaḥ* – lotosaakis; *ātmanaḥ* – apie Savo; *paramām* – transcendentinę; *sthitim* – būtį.

Kai aš išsakiau Aukščiausiajam Dievo Asmeniui savo slapčiausią troškimą, atsiliepdamas į mano maldą, lotosaakis Viešpats atskleidė man Savo Asmens transcendentinę didybę.

Komentaras: Pažymėtini posmo žodžiai *paramāṁ sthitim.* Net paskelbdamas Brahmai keturis pirminius „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmus (2.9.33–36), Viešpats neatskleidė Savo transcendentinės būties slėpinių – Savo santykių su bhaktais, pasinėrusiais į transcendentinę meilės tarnystę. Šie santykiai buvo apreikšti Dvārakoje ir Vṛṇdavanoje. Apibūdindamas Savo transcendentinę padėtį, Viešpats kreipiasi į Uddhavą; neatsitiktinai Uddhava sako *mahyam* („man“), nors šalimais sėdi didis išminčius Maitreya. Transcendentinė Viešpaties būtis nesuvokiama tiems, kurių atsidavimas negrynas, t.y. sumišęs su spekuliatyviąja filosofija bei karmine veikla. Paprastiems bhaktams, kurie pasiaukojimo tarnystę derina su filosofiniais tiesos ieškojimais ar misticizmo praktika, Savo slaptingus meilės žaidimus Viešpats atskleidžia labai retai. Jie yra nesuvokiami.

20 TEKSTAS

स एवमाराधितपादतीर्था-
दधीततत्त्वात्मविबोधमार्गः ।
प्रणम्य पादौ परिवृत्य देव-
मिहागतोऽहं विरहातुरात्मा ॥२०॥

sa evam ārādhita-pāda-tīrthād
adhīta-tattvātma-vibodha-mārgaḥ
praṇamya pādau parivṛtya devam
ihāgato 'haṁ virahāturātmā

saḥ – taip pats; *evam* – tokiu būdu; *ārādhita* – pagarbinęs; *pāda-tīrthāt* – iš Dievo Asmens; *adhīta* – patyriau; *tattva-ātma* – savivokos; *vibodha* – mokslo; *mārgaḥ* – kelią; *praṇamya* – pasveikinęs; *pādau* – prie Jo lotosinių pėdų; *parivṛtya* – apėjęs aplink; *devam* – Viešpatį; *iha* – šią vietą; *āgataḥ* – pasiekiau; *aham* – aš; *viraha* – išsiskyrimo; *ātura-ātmā* – kamuojamas.

Taip iš savo dvasinio mokytojo, Dievo Asmens, patyriau dvasinės savivokos mokslą. Aš išreiškiau Jam pagarbą, kelissyk Jį apeidamas, ir išsiskyrimo skausmo kamuojama širdimi atkeliavau į šią vietą.

Komentaras: Śrī Uddhavos gyvenimo kelias yra tarsi simbolis, įkūnijantis keturis „Śrīmad-Bhagavatam“ posmus (*catuḥ-ślokī*), kuriuos amžių priešaušryje Brahmā pirmasis išgirdo iš Aukščiausiojo Viešpaties lūpų. Filoso-

fai *māyāvādžiai,* išplėšę šiuos keturis iškilius ir nepaprastai reikšmingus „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmus iš konteksto, suteikia jiems visai svetimą prasmę, mėgindami pagrįsti impersonaliosios monizmo filosofijos doktriną. Čia duodamas deramas atkirtis tokiems interpretuotojams apsišaukėliams. Keturi „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmai skelbia gryną teistinį mokslą, suvokiamą tiems, kurie nuodugniai išstudijavo „Bhagavad-gītą“. Tradiciją pamynę šventraščių tekstų interpretuotojai iškreipia „Bhagavad-gītos“ bei „Śrīmad-Bhāgavatam“ prasmę, klaidina paprastus žmones ir tuo smarkiai nusižengia Viešpaties Śrī Kṛṣṇos lotosinėms pėdoms. Jie nutiesia sau tiesiausią kelią į pragarą, vadinamą Andhatāmisra. Pasak „Bhagavad-gītos“ (16.20), piktavališki interpretuotojai yra akli tiesai ir pasmerkti kentėti daugybę gyvenimų. Jie mėgina dangstytis Śrīpādos Śaṅkarācāryos autoritetu, bet Śrīpāda Śaṅkarācārya nedrįso taip akiplėšiškai įžeisti Viešpaties Kṛṣṇos lotosinių pėdų. Viešpaties Śrī Caitanyos Mahāprabhu žodžiais, Śrīpāda Śaṅkarācārya skelbė Māyāvādos filosofiją, siekdamas labai konkretaus tikslo. Māyāvāda buvo ginklas siekiant nuvainikuoti budizmo mokymą, kuris neigia sielos egzistavimą, tačiau šio ginklo griebtasi kaip laikinos priemonės susidarius kritinei situacijai. Komentuodamas „Bhagavad-gītą“, Śrīpāda Śaṅkarācārya pripažįsta Viešpatį Kṛṣṇą Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Būdamas iškilnus Viešpaties Kṛṣṇos bhaktas, jis nedrįso komentuoti „Śrīmad-Bhāgavatam“, nes tai būtų įžūlus Viešpaties lotosinių pėdų įžeidimas. Tačiau vėlesni filosofai, vadinantys save Māyāvādos filosofijos idėjų sekėjais, neaiškiais tikslais ėmėsi jiems visai netinkamo darbo – rašyti „Bhāgavatam“ *catuḥ-ślokī* komentarus.

Monizmą išpažįstantys filosofai neturi teisės kišti nagų prie „Śrīmad-Bhāgavatam“ – taip nurodyta paties šio kūrinio autoriaus. Žmonėms, praktikuojantiems formaliąją religiją, besirūpinantiems ekonomikos plėtra, juslinių poreikių patenkinimu ir net asmeniniu išganymu, Śrīla Vyāsadeva vienareikšmiškai nurodė atsisakyti mėginimų suvokti „Śrīmad-Bhāgavatam“ prasmę, nes ši knyga skirta ne jiems (SB 1.1.2). Garsusis „Śrīmad-Bhāgavatam“ komentuotojas Śrīla Śrīdhara Svāmis taip pat draudžia nagrinėti „Śrīmad-Bhāgavatam“ tiems, kurie tetrokšta išsivaduoti iš materialios būties, ir monistams. „Śrīmad-Bhāgavatam“ parašyta ne jiems. Tačiau nepaisydami draudimų šie žmonės imasi iškreiptai interpretuoti „Śrīmad-Bhāgavatam“, nors to daryti neišdrįso nė pats Śrīpāda Śaṅkarācārya. Jie įžeidžia Viešpaties lotosines pėdas ir pasmerkia save amžinai tūnoti kančių kupiname materialiame pasaulyje. Čia reikia pabrėžti, kad *catuḥ-ślokī* Uddhavai paaiškino Pats Viešpats, iš kurio lūpų pirmasis šiuos posmus amžių priešaušryje išgirdo Brahmājī. Tačiau šįsyk Viešpats Uddhavai paskelbė dar slaptingesnes dvasinės savivokos mokslo tiesas – *paramāṁ sthitim.*

Perpratęs dvasinės savivokos, meilės ir tarnystės mokslą, Uddhava išsiskyrė su Viešpačiu, ir jo sielą užliejo liūdesys. Tik pasiekus Uddhavos lygį, t.y. nuolat išgyvenant transcendentinę meilę Viešpačiui ir išsiskyrimo ilgesį (būdingą Viešpaties Caitanyos būseną), atsiskleidžia tikroji keturių pirminių „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmų prasmė. Taigi niekam nevalia iškraipyti „Śrīmad-Bhāgavatam“ prasmės, nes neautoritetingos interpretacijos gręsia šventvagyste.

21 TEKSTAS

सोऽहं तद्दर्शनाह्लादवियोगार्तियुतः प्रभो ।
गमिष्ये दयितं तस्य बदर्याश्रममण्डलम् ॥२१॥

so 'haṁ tad-darśanāhlāda- viyogārti-yutaḥ prabho
gamiṣye dayitaṁ tasya badaryāśrama-maṇḍalam

saḥ aham – taip aš; *tat* – Jo; *darśana* – audiencijos; *āhlāda* – džiaugsmo; *viyoga* – be to; *ārti-yutaḥ* – apimtas sielvarto; *prabho* – mano brangus pone; *gamiṣye* – vyksiu; *dayitam* – taip pamokytas; *tasya* – Jo; *badaryāśrama* – į Badarikāśramą Himalajuose; *maṇḍalam* – bendrijos.

O Vidura, koks aš esu nelaimingas, negalėdamas matyti Viešpaties. Aš iškeliauju į Himalajus, į Badarikāśramą, kaip Jo liepta. Gal bendraudamas su tenykščiais gyventojais numaldysiu savo sielvartą.

Komentaras: Uddhavos lygio tyraširdžio bhakto jausmai dvejopi – jis nuolat išgyvena išsiskyrimo su Viešpačiu ilgesį ir sykiu visad jaučia Jį esant šalia. Toks bhaktas be paliovos yra pasinėręs į transcendentinę tarnystę Viešpačiui. Tarnavimas Viešpačiui – svarbiausias jo užsiėmimas. Neįstengdamas pakelti išsiskyrimo su Viešpačiu, Uddhava patraukė į Badarikāśramą įvykdyti Viešpaties valios, nes Viešpaties valia – tai Jis Pats. Jei bhaktas veikia, vykdydamas Viešpaties valią, Viešpats visada yra šalia.

22 TEKSTAS

यत्र नारायणो देवो नरश्च भगवानृषिः ।
मृदु तीव्रं तपो दीर्घं तेपाते लोकभावनौ ॥२२॥

yatra nārāyaṇo devo naraś ca bhagavān ṛṣiḥ
mṛdu tīvraṁ tapo dīrghaṁ tepāte loka-bhāvanau

yatra – kur; *nārāyaṇaḥ* – Dievo Asmuo; *devaḥ* – įsikūnijęs; *naraḥ* – žmogiška būtybe; *ca* – taip pat; *bhagavān* – Viešpats; *ṛṣiḥ* – didis išminčius; *mṛdu* – malonus visiems; *tīvram* – griežtą; *tapaḥ* – askezę; *dīrgham* – labai ilgai; *tepāte* – atliekantis; *loka-bhāvanau* – visų gyvų būtybių labui.

Ten, Badarikāśramoje, Dievo Asmuo, įsikūnijęs išminčiais Nara ir Nārāyaṇa, vardan gyvų būtybių, kurias myli visa širdimi, nuo amžių laikosi rūsčios askezės.

Komentaras: Himalajų apsupta Badarikāśrama, išminčių Nara-Nārāyaṇos buveinė, Indijos gyventojams yra ypatinga piligrimystės vieta. Net ir šiandien šimtai tūkstančių pamaldžių indų traukia į Badarikāśramą pagerbti Viešpaties, apsireiškusio kaip Nara-Nārāyaṇa. Posmas byloja, kad ir prieš penkis tūkstantmečius šventąją Badarikāśramą, kuri jau anuomet laikyta istorine, aplankė ir Uddhava. Paprastam žmogui pasiekti Badarikāśramą labai sudėtinga, ji yra tolimame Himalajų rajone, kurį beveik ištisus metus kausto ledai. Prasibrauti ten galima tik vasarą, tačiau ir vasarą tai nepaprastai alinantis žygis. Žemėje yra keturios *dhāmos* (Dievo karalystės), prilygstančios planetoms Vaikuṇṭhų nusėtame ir *brahmajyoti* spindulių nutviekstame dvasiniame danguje. Tai Badarikāśrama, Rameśvara, Jagannātha Purī ir Dvārakā. Į šias šventas vietas, siekdami dvasinio tobulumo Uddhavos ir kitų bhaktų pavyzdžiu, traukia tūkstančiai dievobaimingų induistų.

23 TEKSTAS

श्रीशुक उवाच
इत्युद्धवादुपाकर्ण्य सुहृदां दुःसहं वधम् ।
ज्ञानेनाशमयत्क्षत्ता शोकमुत्पतितं बुधः ॥२३॥

śrī-śuka uvāca
ity uddhavād upākarṇya suhṛdāṁ duḥsahaṁ vadham
jñānenāśamayat kṣattā śokam utpatitaṁ budhaḥ

śrī-śukaḥ uvāca – Śrī Śuka Gosvāmis tarė; *iti* – taip; *uddhavāt* – iš Uddhavos; *upākarṇya* – išgirdęs; *suhṛdām* – apie draugų ir giminaičių; *duḥsaham* –

nepakenčiamą; *vadham* – sunaikinimą; *jñānena* – transcendentiniu išmanymu; *aśamayat* – nuramino save; *kṣattā* – Vidura; *śokam* – širdgėlą; *utpatitam* – kilusią; *budhaḥ* – mokytasis.

Śrī Śukadeva Gosvāmis tarė: Transcendentinės tiesos išmanymas padėjo Vidurai numaldyti veriančią širdgėlą, sužinojus iš Uddhavos apie draugų ir artimųjų žūtį.

Komentaras: Uddhava papasakojo Vidurai apie Kurukṣetros mūšio padarinius: draugų ir artimųjų žūtį, Yadu dinastijos galą, Viešpaties pasitraukimą. Naujiena baisiai prislėgė Vidurą, tačiau netrukus puikus transcendentinių tiesų išmanymas padėjo jam atgauti dvasios pusiausvyrą. Anot „Bhagavadgītos“, nuo seno esame įpratę vertinti kūniškus ryšius, todėl nenuostabu, kad praradę draugus ar giminaičius sielvartaujame, tačiau reikia išmokti nugalėti širdgėlą pasitelkus aukščiausiąjį transcendentinį žinojimą. Uddhavos ir Viduros pokalbis apie Kṛṣṇą prasidėjo saulei leidžiantis. Ir dabar Uddhavos dėka Vidura kur kas geriau išmanė transcendentines tiesas.

24 TEKSTAS

स तं महाभागवतं व्रजन्तं कौरवर्षभः ।
विश्रम्भादभ्यधत्तेदं मुख्यं कृष्णपरिग्रहे ॥२४॥

sa taṁ mahā-bhāgavataṁ vrajantaṁ kauravarṣabhaḥ
viśrambhād abhyadhattedaṁ mukhyaṁ kṛṣṇa-parigrahe

saḥ – Vidura; *tam* – Uddhavai; *mahā-bhāgavatam* – didžiam Viešpaties bhaktui; *vrajantam* – nueinant; *kaurava-ṛṣabhaḥ* – geriausias iš Kauravų; *viśrambhāt* – su pasitikėjimu; *abhyadhatta* – pasiteiravo; *idam* – šitai; *mukhyam* – svarbiausiajam; *kṛṣṇa* – Viešpaties Kṛṣṇos; *parigrahe* – atsidavimo Viešpačiui tarnystėje.

Ir kai Uddhava, iškilniausias iš visų ypatingą Viešpaties pasitikėjimą pelniusių bhaktų, buvo bepakyląs eiti, tikėjimo ir prielankumo jam kupinas Vidura paklausė:

Komentaras: Vidura buvo gerokai vyresnis už Uddhavą. Uddhava buvo Kṛṣṇos pusbrolis, Jo vienmetis, o Vidura – Kṛṣṇos tėvo, Vasudevos, bendraamžis – pats tiko Uddhavai į tėvus. Nepaisant jauno amžiaus, Uddhava posme vadinamas iškilniausiuoju iš visų Viešpaties bhaktų, nes jis buvo

pasiekęs pasiaukojimo tarnystės aukštumas. Vidura tuo nė kiek neabejoja, ir kreipiasi į jį su derama pagarba. Tai bhaktų tarpusavio santykiams būdingo kilnumo pasireiškimas.

25 TEKSTAS

विदुर उवाच
ज्ञानं परं स्वात्मरहःप्रकाशं
यदाह योगेश्वर ईश्वरस्ते ।
वक्तुं भवान्नोऽर्हति यद्धि विष्णो-
र्भृत्याः स्वभृत्यार्थकृतश्चरन्ति ॥२५॥

vidura uvāca
jñānaṁ paraṁ svātma-rahaḥ-prakāśaṁ
yad āha yogeśvara īśvaras te
vaktuṁ bhavān no 'rhati yad dhi viṣṇor
bhṛtyāḥ sva-bhṛtyārtha-kṛtaś caranti

viduraḥ uvāca – Vidura tarė; *jñānam* – žinojimo; *param* – transcendentinio; *sva-ātma* – apie savąjį „aš“; *rahaḥ* – paslaptį; *prakāśam* – atskleidęs; *yat* – tą, kurį; *āha* – persakė; *yoga-īśvaraḥ* – visų mistikų valdovas; *īśvaraḥ* – Viešpats; *te* – tau; *vaktum* – papasakok; *bhavān* – kilnusis; *naḥ* – man; *arhati* – verti; *yat* – dėl; *hi* – priežasties; *viṣṇoḥ* – Viešpaties Viṣṇu; *bhṛtyāḥ* – tarnai; *sva-bhṛtya-artha-kṛtaḥ* – jų tarnų labui; *caranti* – klajoja.

Vidura tarė: O Uddhava, kadangi Aukščiausiojo Viešpaties Viṣṇu tarnai klajoja po pasaulį, rūpindamiesi visų gyvų būtybių gerove, manau, kad ir man patikėsi dvasinės savivokos mokslo tiesas, kurias tau atskleidė Pats Viešpats.

Komentaras: Viešpaties tarnai iš tikrųjų yra visuomenės tarnai. Jie neturi savanaudiškų interesų. Svarbiausias jų rūpestis – suteikti žmonėms dvasinių žinių apie gyvos būtybės ryšį su Aukščiausiuoju Viešpačiu, šiuo transcendentiniu ryšiu pagrįstą veiklą ir aukščiausiąjį žmogaus gyvenimo tikslą. Tai veiksmingos žinios, padedančios visuomenei pasiekti tikrąją gerovę. Žinios, kurių objektas yra fiziologinių poreikių patenkinimas (miegas, valgymas, giminės pratęsimas, savigyna), dabar išplėtotos iki atskirų mokslo šakų, yra laikinos. Gyva būtybė yra amžina, neatsiejama Aukščiausios Būtybės dalelytė, o ne materialus kūnas, todėl savojo „aš“ pažinimas jai gyvybiškai

reikalingas. Nieko neišmanydama apie savo tikrąją padėtį, ji gyvena veltui. Viešpaties Višņu tarnams patikėtas atsakingas transcendentinių žinių platinimo uždavinys, kurį vykdydami jie klajoja po žemę ir kitas visatos planetas. Taigi tiesos, kurias Viešpats paskelbė Uddhavai, tikrai yra vertos to, kad būtų perduotos žmonėms, ypač tiems, kurie, kaip ir Vidura, yra pasiekę tarnystės Viešpačiui aukštumų.

Tikros transcendentinės žinios pasiekia mus mokinių seka: Viešpats jas paskelbė Uddhavai, Uddhava persakė Vidurai ir t.t. Šių aukščiausių transcendentinių tiesų neįmanoma atrasti vien tik riboto analitinio proto pastangomis: jos negimsta akademiniuose ginčuose. Vidura troško išgirsti iš Uddhavos slaptingas tiesas apie Viešpatį (*paramāṁ sthitim*), kurios atskleidžia transcendentinių Viešpaties žaidimų šlovę. Nors Vidura buvo vyresnis už Uddhavą, jis troško užmegzti su juo transcendentinės tarnystės santykius, tapti jo tarnu. Šio transcendentinės mokinių sekos principo mokė ir Viešpats Caitanya. Viešpaties Caitanyos žodžiais, transcendentines tiesas galima priimti iš bet kurio žmogaus – brahmano, *śūdros,* šeimos žmogaus, *sannyāsio* – jeigu jis gerai išmano Kṛṣṇos mokslą. Išmanantis Kṛṣṇos mokslą yra *bona fide* dvasinis mokytojas.

26 TEKSTAS

उद्धव उवाच
ननु ते तत्त्वसंराध्य ऋषिः कौषारवोऽन्तिके ।
साक्षाद्भगवतादिष्टो मर्त्यलोकं जिहासता ॥२६॥

uddhava uvāca
nanu te tattva-saṁrādhya ṛṣiḥ kauṣāravo 'ntike
sākṣād bhagavatādiṣṭo martya-lokaṁ jihāsatā

uddhavaḥ uvāca – Uddhava tarė; *nanu* – vis dėlto; *te* – tau; *tattva-saṁrādhyaḥ* – tas, kuris yra garbinamas už įgytą transcendentinį žinojimą; *ṛṣiḥ* – išsilavinęs eruditas; *kauṣāravaḥ* – į Kuṣāru sūnų (Maitreyą); *antike* – esantį netoliese; *sākṣāt* – tiesiogiai; *bhagavatā* – Dievo Asmens; *ādiṣṭaḥ* – pamokytą; *martya-lokam* – mirtingųjų pasaulį; *jihāsatā* – apleidžiant.

Śrī Uddhava tarė: Patarčiau tau mokytoju pasirinkti netoliese apsistojusį didį išminčių Maitreyą, garsėjantį transcendentinio mokslo išmanymu. Pats Dievo Asmuo prieš pasitraukdamas iš šio mirtingųjų pasaulio atskleidė jam tiesą.

Komentaras: Net ir gerai išmanant transcendentinį mokslą, labai svarbu saugotis nusižengimo, vadinamo *maryādā-vyatikrama,* įžūlių mėginimų pranokti iškilesnes asmenybes. Šventraščiai įspėja, kad pažeidus šį draudimą, sutrumpėja amžius, prarandami turtai, geras vardas, pamaldumas ir visi šio pasaulio palaiminimai. Transcendentinį mokslą gerai išmano tas, kas geba pritaikyti jį gyvenime. Uddhava puikiai išmanė visas transcendentinio mokslo subtilybes, todėl patarė Vidurai transcendentinių žinių kreiptis į Maitreyą Ṛṣį. Savo dvasiniu mokytoju Vidura pasirinko Uddhavą, tačiau Uddhava atsisakė šio vaidmens, – jis negalėjo priimti Viduros į mokinius, nes pastarasis tiko jam į tėvus, o svarbiausia, netoliese buvo apsistojęs Maitreya. Etiketas reikalauja būti santūresniam ir neskubėti mokyti kitų kai šalia yra vyresnysis, net jei jums netrūksta nei kompetencijos, nei išsimokslinimo. Taigi, nors Vidura puikiai išmanė transcendentinį mokslą, kurio tiesas prieš pasitraukdamas iš šio mirtingųjų pasaulio jam asmeniškai paskelbė Viešpats, jis vis dėlto nutarė nukreipti garbųjį Vidurą pas kitą garbaus amžiaus išminčių, Maitreyą. Ir Uddhava, ir Maitreya girdėjo dvasinius pamokymus iš Paties Viešpaties lūpų, taigi jie abu galėjo tapti kompetetingais Viduros arba bet kurio kito žmogaus dvasiniais mokytojais, tačiau Maitreya, būdamas vyresnio amžiaus, turėjo pirmumo teisę, ypač turint galvoje tai, kad Vidura Uddhavai tiko į tėvus. Dvasinio mokytojo posto nedera siekti dėl garbės ir pelno. Vienintelis teisingas motyvas, skatinantis tapti dvasiniu mokytoju, yra noras pasitarnauti Viešpačiui. Viešpats nesitaiksto su jaunesniojo atžarumu vyresniajam (*maryādā-vyatikrama*). Jei dvasinis mokytojas yra vyresnio amžiaus – tai ne dingstis jį ignoruoti siekiant asmeninės naudos ir šlovės. Toks pretendento į dvasinio mokytojo vaidmenį įžūlumas kelia rimtą grėsmę jo dvasiniam tobulėjimui.

27 TEKSTAS

श्रीशुक उवाच
इति सह विदुरेण विश्वमूर्ते-
र्गुणकथया सुधया प्लावितोरुतापः ।
क्षणमिव पुलिने यमस्वसुस्तां
समुषित औपगविर्निशां ततोऽगात् ॥२७॥

śrī-śuka uvāca
iti saha vidureṇa viśva-mūrter
guṇa-kathayā sudhayā plāvitorutāpaḥ

kṣaṇam iva puline yamasvasus tāṁ
samuṣita aupagavir niśāṁ tato 'gāt

śrī-śukaḥ uvāca – Śrī Śukadeva Gosvāmis tarė; *iti* – taip; *saha* – kartu su; *vidureṇa* – Vidura; *viśva-mūrteḥ* – Visatos Asmens; *guṇa-kathayā* – aptariant transcendentines ypatybes; *sudhayā* – lyg nektaras; *plāvita-uru-tāpaḥ* – apimtas didžiulio sielvarto; *kṣaṇam* – akimirka; *iva* – tarsi; *puline* – ant kranto; *yamasvasuḥ tām* – Yamunos upės; *samuṣitaḥ* – praleido; *aupagaviḥ* – Aupagavos sūnus (Uddhava); *niśām* – naktį; *tataḥ* – po to; *agāt* – leidosi į kelią.

Śukadeva Gosvāmis tarė: Valdove, po pokalbio Yamunos pakrantėje, aptaręs su Vidura transcendentinį Viešpaties vardą, Jo didybę ir kitus bruožus, Uddhava vėl pasidavė sielvartui. Atslinkusi naktis praskriejo nepastebėtai, ir auštant jis leidosi į kelią.

Komentaras: Šiame posme Kṛṣṇa įvardijamas žodžiu *viśva-mūrti*. Tiek Uddhava, tiek Vidura labai sielojosi dėl Viešpaties pasitraukimo. Kuo daugiau jie kalbėjo apie Viešpaties transcendentinį vardą, Jo didybę, ypatybes, tuo ryškiau galėjo matyti Jo paveikslą visur aplinkui. Toks transcendentinio Viešpaties pavidalo regėjimas nėra apgaulingas ar įsivaizduojamas. Tai pati tikriausia Absoliuti Tiesa. Viešpats, suvokiamas kaip *viśva-mūrti*, nepraranda asmenybės požymių ar transcendentinio amžino pavidalo. Tiesiog šiuo pavidalu Jis tampa matomas visur.

28 TEKSTAS

राजोवाच
निधनमुपगतेषु वृष्णिभोजे-
ष्वधिरथयूथपयूथपेषु मुख्यः ।
स तु कथमवशिष्ट उद्धवो यद्
धरिरपि तत्यज आकृतिं त्र्यधीशः ॥२८॥

rājovāca
nidhanam upagateṣu vṛṣṇi-bhojeṣv
adhiratha-yūthapa-yūthapeṣu mukhyaḥ
sa tu katham avaśiṣṭa uddhavo yad
dharir api tatyaja ākṛtiṁ tryadhīśaḥ

rājā uvāca – karalius pasiteiravo; *nidhanam* – žūtis; *upagateṣu* – apėmė; *vṛṣṇi* – Vṛṣṇio dinastiją; *bhojeṣu* – Bhojos dinastiją; *adhiratha* – didis karžygys; *yūtha-pa* – svarbiausias vadas; *yūtha-peṣu* – tarp jų; *mukhyaḥ* – žymus; *saḥ* – jis; *tu* – tiktai; *katham* – kaip; *avaśiṣṭaḥ* – liko; *uddhavaḥ* – Uddhava; *yat* – tada, kai; *hariḥ* – Dievo Asmuo; *api* – taip pat; *tatyaje* – baigė; *ākṛtim* – visus žaidimus; *tri-adhīśaḥ* – trijų pasaulių Valdovas.

Karalius pasiteiravo: Trijų pasaulių Valdovas, Śrī Kṛṣṇa, užbaigė Savo žygius žemėje. Ją apleido ir geriausieji iš karvedžių didžiūnų, Vṛṣṇiai ir Bhojos. Kodėl su jais neišėjo Uddhava?

Komentaras: Anot Śrīlos Jīvos Gosvāmio, žodis *nidhanam* reiškia „transcendentinė Viešpaties buveinė“. *Ni* reiškia „aukščiausias“, o *dhanam* – „gausa, turtingumas“. Kadangi Viešpaties buveinė yra pats aukščiausias transcendentinės gausos ir turtingumo pasireiškimas, ją galima vadinti *nidhanam.* Toliau nesigilinant į gramatiką, reikia pasakyti, kad žodis *nidhanam* nurodo, jog visi Vṛṣṇio ir Bhojos dinastijų nariai buvo artimiausi Viešpaties palydovai, todėl pasibaigus Viešpaties žygiams žemėje buvo sugrąžinti į transcendentinę buveinę, būtent ten, iš kur jie ir nusileido į šį pasaulį.

Posmo žodis *ākṛtim,* Śrīlos Viśvanāthos Cakravarčio Ṭhākuros teigimu, reiškia „žaidimai“. *Ā* reiškia „absoliutus“, o *kṛtim* – „transcendentiniai žaidimai“. Viešpats ir Jo transcendentinis kūnas yra tapatūs, Jis niekada nepalieka Savo kūno ir nepersikelia į kitą – dėl to negali būti abejonių. Nenorėdamas ardyti egzistuojančios materialiame pasaulyje tvarkos, laužyti jos dėsnių, Viešpats dedasi tariamai gimstąs ir mirštąs, tačiau tyraširdžiai Viešpaties bhaktai žino tikrąją dalykų esmę. Štai kodėl norintiems rimtai studijuoti „Śrīmad-Bhāgavatam“ būtina analizuoti Jīvos Gosvāmio, Viśvanāthos Cakravarčio ir kitų iškilių *ācāryų* pastabas bei komentarus. Neatsidavusieji Viešpačiui *ācāryų* paaiškinimus gali palaikyti manipuliavimu gramatinėmis taisyklėmis, tačiau tie, kurie ištikimi mokinių sekos tradicijai, pastebės didžiųjų *ācāryų* komentarų svarbą ir aktualumą.

Žodis *upagateṣu* taip pat yra reikšmingas. Visi Vṛṣṇiai ir Bhojos pateko tiesiai į Viešpaties karalystę. Ne visi bhaktai išsyk pasiekia Viešpaties buveinę. Tyraširdžių Viešpaties palydovų nevilioja nė vienos materialaus pasaulio planetos turtai, tačiau kai kuriuos bhaktus, pelniusius teisę keliauti į Viešpaties buveinę, smalsumas paskatina užsukti į aukštesnes už Žemę materialaus pasaulio planetas, kurios traukia juos savo pasakiškomis grožybėmis, todėl žengdami į tobulybę jie užklysta ir čia. Bet Vṛṣṇiams ir Bhojoms materialios planetos susižavėjimo nekėlė, todėl jie buvo sugrąžinti

tiesiai į Viešpaties buveinę. Śrīla Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura be kita ko nurodo, kad, remiantis „Amara-kośos“ žodynu, viena iš galimų žodžio *ākṛti* reikšmių yra „ženklas“. Ženklu Viešpats nurodė Uddhavai keliauti į Badarikāśramą po to, kai Jis Pats pasitrauks iš planetos, ir nors Uddhava galėjo grįžti pas Dievą, į Jo buveinę, būdamas ištikimas Viešpaties bhaktas jis ėmė vykdyti Viešpaties valią. Tuo paaiškinama, kodėl net Viešpačiui pasitraukus iš žemės jis liko čia vienas.

29 TEKSTAS

श्रीशुक उवाच
ब्रह्मशापापदेशेन कालेनामोघवाञ्छितः ।
संहृत्य स्वकुलं स्फीतं त्यक्ष्यन्देहमचिन्तयत् ॥२९॥

śrī-śuka uvāca
brahma-śāpāpadeśena kālenāmogha-vāñchitaḥ
saṁhṛtya sva-kulaṁ sphītaṁ tyakṣyan deham acintayat

śrī-śukaḥ uvāca – Śrī Śukadeva Gosvāmis tarė; *brahma-śāpa* – brahmanų prakeiksmo; *apadeśena* – dingstimi; *kālena* – amžinuoju laiku; *amogha* – nepermaldaujamu; *vāñchitaḥ* – tas, kuris nori; *saṁhṛtya* – pašalinti; *sva-kulam* – savo šeimą; *sphītam* – nepaprastai gausią; *tyakṣyan* – palikęs; *deham* – visatos pavidalą; *acintayat* – Pats Sau svarstė.

Śukadeva Gosvāmis atsakė: O valdove, brahmanų prakeiksmas tebuvo dingstis – viską lėmė aukščiausioji Viešpaties valia. Jis ketino išsiųsti iš žemės Savo gausią šeimą, o po to pasitraukti Pats. Jis svarstė taip:

Komentaras: Labai svarbus posme žodis *tyakṣyan,* apibūdinantis kaip Śrī Kṛṣṇa paliko kūną. Viešpats įkūnija amžinatvę, tiesą ir palaimą, taigi Jo kūnas ir Jis Pats yra tapatūs. Čia kyla klausimas, kaip galėjo būti, kad pasitraukdamas iš žemės Jis atsiskyrė nuo kūno? Tarp nebhaktų, *māyāvādžių* netyla ginčai dėl paslaptingo Viešpaties pasitraukimo iš žemės. Knygoje „Kṛṣṇa-sandarbha“ Śrīla Jīva Gosvāmis pateikia išsamių paaiškinimų, kurie išsklaido abejones, kylančias menkai dalyką išmanančiam žmogui.

Pasak „Brahma-saṁhitos“, Viešpats turi begalinę daugybę pavidalų. Kai Jis pasirodo gyvoms būtybėms, kaip antai Kṛṣṇa, visi Viešpaties pavidalai susijungia į vieną. Greta šių tobulų pavidalų Viešpats turi dar ir visatos pavidalą, kurį Kurukṣetros mūšio lauke regėjo Arjuna. Žodis *sphītam*

posme pavartotas irgi neatsitiktinai. Jis nurodo, kad Viešpats paliko ne pirmapradį, amžiną kūną, o milžinišką visatos pavidalą, vadinamą *virāṭ-rūpa,* nes vargu ar tikėtina, jog Jis keistų Savo *sac-cid-ānandos* pavidalą. Bhaktams viskas atrodo suprantama ir aišku, o nebhaktai, kurie nė nemano tarnauti Viešpačiui, nesupranta šios paprastos tiesos arba sąmoningai ginčija transcendentinio Viešpaties kūno amžinatvę. Šis noras aiškintinas polinkiu apgaudinėti – yda, būdinga ribotoms gyvoms būtybėms.

Praktinė patirtis rodo, kad ir šiandien įvairiose šventyklose transcendentinę Viešpaties formą garbinantys bhaktai gali objektyviai patirti, jog Dievybės šventykloje nesiskiria nuo Viešpaties pavidalo. Čia pasireiškia protui nesuvokiamas vidinės Viešpaties galios veikimas, apie kurį „Bhagavad-gītā“ (7.25) rašo: *nāhaṁ prakāśaḥ sarvasya yoga-māyā-samāvṛtaḥ*. Viešpats pasilieka Sau teisę nepasirodyti kiekvienam. *Ataḥ śrī-kṛṣṇa-nāmādi na bhaved grāhyam indriyaiḥ,* rašoma „Padma Purāṇoje“. Viešpaties vardo ir pavidalo neįmanoma patirti materialiais jutimais, todėl, norėdamas apsireikšti pasauliečiams, Jis priima *virāṭ-rūpos* pavidalą. Šį pridėtinį materialų pavidalą lengviau suprasime pasitelkę gramatinę veiksnio ir pažyminio analogiją. Veiksnys nesikeičia nubraukus jį apibrėžiantį pažyminį. Taip ir Viešpačiui nusimetus *virāṭ-rūpą,* Jo amžinasis pavidalas išlieka nepakitęs, nors tarp Viešpaties ir bet kurios iš Jo begalybės formų esminių skirtumų nėra. Penktoji giesmė pasakoja apie pačius įvairiausius Viešpaties pavidalus, iki šių dienų garbinamus mūsų planetos šventyklose ir kitose visatos planetose.

Śrīla Jīva Gosvāmis ir Śrīla Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura išsamiai komentuoja Viešpaties pasitraukimo iš žemės epizodą, pagrįsdami savo komentarus autentiškais Vedų šaltiniais. Nenorėdami plėsti knygos apimties, jų necituojame. Viešpaties elgesio priežastis atskleidžia mūsų jau cituotoji „Bhagavad-gītā“: Viešpats pasilieka Sau teisę rinktis, kam Jis pasirodys. Jis niekada nepasirodo nebhaktams, neturintiems nei pasiaukojimo, nei meilės Viešpačiui, ir tokiu būdu tampa jiems dar labiau nepasiekiamas. Viešpats nužengė į žemę atsiliepdamas į Brahmos, kuris kreipėsi į Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu, maldą. Todėl Viešpats nužengė į žemę Savo Asmeny sujungęs visus Viṣṇu pavidalus, o kai Viešpaties misija žemėje buvo baigta, Jie atsiskyrė, ir vėl viskas grįžo į savo vietas.

30 TEKSTAS

अस्माल्लोकादुपरते मयि ज्ञानं मदाश्रयम् ।
अर्हत्युद्धव एवाद्धा सम्प्रत्यात्मवतां वरः ॥३०॥

asmāl lokād uparate mayi jñānaṁ mad-āśrayam
arhaty uddhava evāddhā sampraty ātmavatāṁ varaḥ

asmāt – iš šios (visatos); *lokāt* – žemės; *uparate* – pasitraukęs; *mayi* – Mano; *jñānam* – žinojimas; *mat-āśrayam* – apie Mane; *arhati* – vertas; *uddhavaḥ* – Uddhava; *eva* – tikrai; *addhā* – tiesiogiai; *samprati* – šiuo metu; *ātmavatām* – iš bhaktų; *varaḥ* – iškiliausias.

Aš pasitraukiu iš šio pasaulio mirtingųjų akiračio, ir vienintelis, kuriam galiu patikėti tiesą apie Save, yra mano iškiliausias bhaktas Uddhava.

Komentaras: Labai reikšmingi posmo žodžiai *jñānaṁ mad-āśrayam.* Transcendentinės žinios skirstomos į tris dalis: tai žinios apie beasmenį Brahmaną, visapersmelkiančią Supersielą ir Dievo Asmenį. Visų reikšmingiausios jų yra žinios apie Dievo Asmenį, *bhagavat-tattva-vijñāna.* Vienintelis būdas jas įgyti – tyra pasiaukojimo tarnystė ir besąlyginis atsidavimas. Šiai minčiai pritaria „Bhagavad-gītā“: *bhaktyā māṁ abhijānāti yāvān yaś cāsmi tattvataḥ.* „Pažinti Mane, Aukščiausią Dievo Asmenį, tokį, koks Aš esu, galima tik per pasiaukojimo tarnystę.“ Uddhava buvo laikomas iškiliausiu bhaktu tarp savo amžininkų, tad Viešpats maloningai ėmėsi Pats jį mokyti, kad Jam pasitraukus žmonės turėtų iš ko pasisemti žinių. Tai yra viena iš priežasčių, kodėl Viešpats paliepė Uddhavai eiti į Badarikāśramą, kur Jo asmenybę tiesiogiai reprezentuoja Nara-Nārāyaṇos Dievybė. Kas perprato transcendentinio mokslo paslaptis, gali semtis dvasinio įkvėpimo tiesiogiai iš Dievybės šventykloje. Neatsitiktinai bhaktai visada glaudžiasi prie šventyklos, ištikimos autoritetingai tradicijai, kad Viešpaties malone prasiskverbtų į transcendentinio mokslo gelmes.

31 TEKSTAS

नोद्धवोऽण्वपि मन्न्यूनो यद्गुणैर्नार्दितः प्रभुः ।
अतो मद्वयुनं लोकं ग्राहयन्निह तिष्ठतु ॥३१॥

noddhavo 'ṇv api man-nyūno yad guṇair nārditaḥ prabhuḥ
ato mad-vayunaṁ lokaṁ grāhayann iha tiṣṭhatu

na – ne; *uddhavaḥ* – Uddhava; *aṇu* – truputį; *api* – taip pat; *mat* – už Mane; *nyūnaḥ* – žemesnis; *yat* – kadangi; *guṇaiḥ* – materialios gamtos *guṇos*; *na* – ne; *arditaḥ* – paveikia; *prabhuḥ* – valdovas; *ataḥ* – todėl; *mat-vayunam* – žinojimą apie Mane (Dievo Asmenį); *lokam* – pasauliui; *grāhayan* – skleisti; *iha* – šiame pasaulyje; *tiṣṭhatu* – telieka.

Uddhava niekuo Man nenusileidžia, nes materialios gamtos guņos jam neturi galios. Tegul jis lieka šiame pasaulyje ir skelbia slaptingas tiesas apie Dievo Asmenį.

Komentaras: Būtina ypatybė norinčiam atstovauti Viešpatį – atsparumas materialios gamtos *guņų* veikimui. Iškiliausiomis savybėmis materialiame pasaulyje pasižymi brahmanai, tačiau, norint atstovauti Viešpačiui, brahmanu būti nepakanka, nes brahmanas yra įtakojamas dorybės *guņos.* Būtina pakilti virš dorybės *guņos* ir pasiekti grynosios dorybės būvį – įgyti visišką atsparumą bet kurių materialios gamtos *guņų* poveikiui. Tai transcendentinis *śuddha-sattvos* arba *vasudevos* lygmuo, kurio nepasiekus Dievo mokslo suvokti neįmanoma. Kaip ir Viešpaties, tyraširdžio bhakto materialios gamtos *guņos* negali paveikti. Tokia yra svarbiausia susivienijimo su Viešpačiu sąlyga. Ją įgyvendinęs asmuo vadinasi *jīvan-mukta,* pasiekusiu išvadavimą, nors iš pažiūros jis tebėra materijos dėsnių nelaisvėje. Išsivaduoja tas, kuris nuolat su transcendentine meile tarnauja Viešpačiui. Neveltui „Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ (1.2.187) pasakyta:

īhā yasya harer dāsye karmaṇā manasā girā
nikhilāsv apy avasthāsu jīvan-muktaḥ sa ucyate

„Kas darbais, mintimis ir žodžiais gyvena vardan Viešpaties, su transcendentine meile Jam tarnauja, be jokių abejonių yra išsivadavusi siela, nors iš pažiūros atrodo, kad jis gyvena materialiai.“ Uddhava pasiekė transcendentinį *śuddha-sattvos* būvį, todėl Viešpats, nusprendęs Savo regimuoju pavidalu pasitraukti iš šio pasaulio, pasirinko jį Savo atstovu. Tokiam Viešpaties bhaktui kaip Uddhava neturi jokios įtakos materiali galia, intelektas ar net atsižadėjimas. Jis pajėgus atsispirti bet kokiems materialios gamtos antpuoliams, todėl jį vadina *gosvāmiu.* Ir tiktai jiems, *gosvāmiams,* atsiveria slapčiausioji transcendentinių meilės ryšių su Viešpačiu prasmė.

32 TEKSTAS

एवं त्रिलोकगुरुणा सन्दिष्टः शब्दयोनिना ।
बदर्याश्रममासाद्य हरिमीजे समाधिना ॥३२॥

evaṁ tri-loka-guruṇā sandiṣṭaḥ śabda-yoninā
badaryāśramam āsādya harim īje samādhinā

evam – taip; *tri-loka* – trijų pasaulių; *guruṇā* – dvasinio mokytojo; *sandiṣṭaḥ* – tobulai pamokytas; *śabda-yoninā* – to, kuris yra visos Vedų išminties šaltinis; *badaryāśramam* – šventą Badarīkāśramos vietą; *āsādya* – pasiekė; *harim* – Viešpatį; *īje* – patenkinęs; *samādhinā* – transu.

Śukadeva Gosvāmis pranešė valdovui, kad išklausęs pamokančius žodžius, sklidusius iš Vedų išminties šaltinio, trijų pasaulių dvasinio mokytojo, Aukščiausiojo Dievo Asmens lūpų, Uddhava patraukė į šventąją Badarikāśramą, kur norėdamas pelnyti Viešpaties malonę pasinėrė į transą.

Komentaras: Viešpats Kṛṣṇa yra tikrasis trijų pasaulių dvasinis mokytojas ir pirminis Vedų išminties šaltinis. Tačiau net studijuojant Vedas nepaprastai sunku suvokti Absoliučią Tiesą kaip Asmenybę. Norint pažinti Dievo Asmenį kaip Aukščiausią Absoliučią Tiesą, būtina išgirsti Jo Paties nurodymus. „Bhagavad-gītā“ įrodo, kad transcendentinės išminties esmė turi būti perduota būtent šitaip. Nepelnius Viešpaties malonės, pažinti Jo neįmanoma. Būdamas materialiame pasaulyje, Viešpats Kṛṣṇa ypatinga malone apdovanojo Arjuną ir Uddhavą.

Kurukṣetros mūšio lauke Viešpats paskelbė „Bhagavad-gītą“ visų pirma norėdamas paskatinti Arjuną kautis. Taip buvo perteikti svarbiausi transcendentinės išminties principai, tačiau Viešpats nori užbaigti pradėtą darbą iki galo, todėl Jis imasi mokyti Uddhavą. Viešpats pageidauja, kad Uddhava kuo plačiau paskelbtų tiesas, apie kurias Jis nutylėjo net „Bhagavad-gītoje“. Tiems, kuriems Vedų žodis šį tą reiškia, posmas dar kartą primena, kad Vedų išminties šaltinis yra Viešpats. Jei Vedų studijos nepadeda suvokti Aukščiausiojo Dievo Asmens, reikėtų kreiptis pagalbos į Uddhavą ar kitą Viešpaties bhaktą. „Brahma-saṁhitos“ žodžiais, pažinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį studijuojant Vedas nepaprastai sunku, kur kas lengviau tai padaryti klausantis pasakojimų apie Viešpatį iš Jo tyros širdies bhakto, kaip antai Uddhava. Norėdamas suteikti malonę Badarikāśramos išminčiams, Viešpats įgaliojo Uddhavą kalbėti Jo vardu. Negavus iš Viešpaties įgaliojimų, pasiaukojimo tarnystės neįmanoma suprasti, o juo labiau ją skelbti.

Būdamas žemėje, Viešpats atliko daugybę antžmogiškų žygių. Antai, kosmine erdve Jis nukeliavo į rojaus planetas ir iš vienos jų parnešė *pārijātos* medelį, grąžino savo dvasinio mokytojo (Sāndīpanio Munio) sūnų iš mirusiųjų karalystės. Uddhava daug žinojo apie gyvenimą kitose planetose, o Badarikāśramos išminčiai domėjosi jomis nė kiek ne mažiau nei šiuolaikiniai žmonės. Į Badarikāśramą Viešpats siuntė Uddhavą su konkrečia užduotimi – perduoti Jo žodį ne tik čia gyvenantiems išminčiams, bet ir

Nara-Nārāyaṇos Dievybėms. Vadinasi, ši žinia turėjusi būti dar slaptingesnė nei Vedų puslapiuose aprašyta išmintis.

Viešpats, be jokių abejonių, yra visų mokslų šaltinis ir Jo mokymas, kurį Uddhava paskelbė Nara-Nārāyaṇai bei Badarikāśramos išminčiams, irgi yra neatsiejama Vedų išminties dalis, tačiau kur kas slaptingesnė už kitas žinias, todėl skelbti šį mokymą ir padėti jį suvokti tegalėjo toks tyraširdis bhaktas kaip Uddhava. Slaptingoji tiesa buvo žinoma tik Viešpačiui ir Uddhavai, todėl posme teigiama, kad Uddhava niekuo nenusileidžia Pačiam Viešpačiui. Meile ir tarnyste pelniusi Viešpaties pasitikėjimą, kiekviena gyva būtybė, kaip ir Uddhava, gali susilyginti su Viešpačiu ir tapti Jo asmeniniu pasiuntiniu. „Bhagavad-gītos“ teigimu, slaptingiausias tiesas Viešpats atveria tik tyraširdžiams bhaktams, tokiems kaip Uddhava ir Arjuna, ir tik šie bhaktai atskleis mums Viešpaties pažinimo paslaptį – kito kelio tiesiog nėra. Be ypatingą Viešpaties pasitikėjimą pelniusių bhaktų pagalbos nei „Bhagavad-gitos“, nei „Śrīmad-Bhāgavatam“ nesuvoksime. Śrīlos Viśvanāthos Cakravarčio Ṭhākuros žodžiais, slaptinga žinia, apie kurią čia kalbama, ko gero buvo susijusi su mįslingu Viešpaties pasitraukimu ir Jo dinastijos žūtimi, prabėgus šimtui Jo gyvenimo žemėje metų. Visi norėjo sužinoti Yadu dinastijos žūties paslaptį, todėl Viešpats atskleidė ją Uddhavai ir siuntė jį su šia žinia į Badarikāśramą pas Nara-Nārāyaṇą bei kitus tyros širdies bhaktus.

33 TEKSTAS

विदुरोऽप्युद्धवाच्छ्रुत्वा कृष्णस्य परमात्मनः ।
क्रीडयोपात्तदेहस्य कर्माणि श्लाघितानि च ॥३३॥

viduro 'py uddhavāc chrutvā kṛṣṇasya paramātmanaḥ
krīḍayopātta-dehasya karmāṇi ślāghitāni ca

viduraḥ – Vidura; *api* – taip pat; *uddhavāt* – iš Uddhavos lūpų; *śrutvā* – išgirdęs; *kṛṣṇasya* – apie Viešpaties Kṛṣṇos; *parama-ātmanaḥ* – apie Supersielos; *krīḍayā* – žaidimams mirtingųjų pasaulyje; *upātta* – neįprastai apreikštą; *dehasya* – kūną; *karmāṇi* – transcendentinius žygius; *ślāghitāni* – šlovingiausius; *ca* – taip pat.

Uddhava papasakojo Vidurai apie Viešpaties Kṛṣṇos, kuris yra Aukščiausioji Siela, nužengimą ir apie Jo pasitraukimą iš šio mirtingųjų pasaulio – apie tai, ką taip atkakliai siekia perprasti didieji išminčiai.

Komentaras: Aukščiausiosios Sielos, Viešpaties Śrī Kṛṣṇos, nuženginą į šį pasaulį ir pasitraukimą iš jo gaubia paslapties skraistė, kurios negali praskleisti net didieji išminčiai. Pažymėtinas posmo žodis *paramātmanaḥ*. Paprastą gyvą būtybę įprasta vadinti *ātma,* tačiau Viešpats yra *paramātmā,* Supersiela (Aukščiausioji Siela), ir prie paprastų gyvų būtybių Jo nieku gyvu negalima priskirti. Vis dėlto Viešpaties nuženginas žmogaus pavidalu ir pasitraukimas iš šio mirtingųjų pasaulio iki šiol yra atkaklių tiesos ieškotojų tyrinėjimo objektas. Tokie ieškojimai labai naudingi, nes tyrinėtojams tenka aiškintis, kur yra transcendentinė Viešpaties buveinė, į kurią Jis sugrįžta užbaigęs Savo misiją mirtingųjų pasaulyje. Tačiau net didieji išminčiai neturi žinių apie tai, kad už materialaus pasaulio ribų plyti dvasinis dangus, kur Viešpats Kṛṣṇa amžinai gyvena kartu su Savo palydovais, nors tuo pat metu Jis apreiškia Savo žygius mirtingųjų pasaulyje ir viena po kitos aplanko visas jo platybėse išsibarsčiusias visatas. Šį faktą patvirtina „Brahma-saṁhitā“ (5.37): *goloka eva nivasaty akhilātma-bhūtaḥ*. „Savo nesuvokiamos galios veikimu, Viešpats gyvena Savo amžinoje buveinėje, Golokoje, ir sykiu, kaip Supersiela, įvairiausiomis apraiškomis Jis glūdi visur – tiek dvasiniame, tiek materialiame pasauliuose.“ Jo nuženginas ir pasitraukimas vyksta lygia greta, ir niekas negali tiksliai pasakyti, kuris iš jų – pradžia, ir kuris – pabaiga. Amžinieji Viešpaties žygiai neturi nei pradžios, nei pabaigos, ir norint juos suvokti, užuot gaišus laiką vadinamiesiems moksliniams tyrinėjimams, reikėtų ieškoti tyro bhakto pagalbos.

34 TEKSTAS

देहन्यासं च तस्यैवं धीराणां धैर्यवर्धनम् ।
अन्येषां दुष्करतरं पशूनां विक्लवात्मनाम् ॥३४॥

deha-nyāsaṁ ca tasyaivaṁ dhīrāṇāṁ dhairya-vardhanam
anyeṣāṁ duṣkarataraṁ paśūnāṁ viklavātmanām

deha-nyāsam – įsikūnijimas; *ca* – taip pat; *tasya* – Jo; *evam* – taip pat; *dhīrāṇām* – didžiųjų išminčių; *dhairya* – atkaklumą; *vardhanam* – didinantis; *anyeṣām* – kitiems; *duṣkara-taram* – sunkiai suvokiamas; *paśūnām* – gyvuliams; *viklava* – sutrikdyto; *ātmanām* – proto.

Viešpaties didingus darbus, įsikūnijimą transcendentiniais pavidalais, stebuklingus žaidimus, apreikštus mirtingųjų pasaulyje, sunku suprasti

tiems, kurie netarnauja Viešpačiui su meile ir atsidavimu, o gyvuliams jie tiesiog kelia susierzinimą.

Komentaras: „Bhagavad-gītos“ žodžiais, tiems, kurie neatsidavė Viešpačiui, transcendentiniai Viešpaties pavidalai ir žygiai – sunkiai suvokiama tema. Nei *jñāniams,* nei *yogams* Viešpats neatsiskleidžia. Greta *jñānių* bei *yogų* yra ir tokių, kurių širdis kupina pagiežos Viešpačiui. Tokie žmonės priklauso gyvulių kategorijai. Pavydiems gyvuliams Viešpaties nužengimo ir pasitraukimo iš Žemės tema tegali sukelti susierzinimą. „Bhagavad-gītos“ (7.15) liudijimu, nenaudėliams, kuriems svarbiausia gyvenime – materialūs malonumai, ir kurie dirba nepakeldami galvos tarsi nešuliniai gyvuliai, būdinga *āsurika-bhāva* – maištingas būdas, skatinantis juos priešintis Dievo Asmens viršenybei, todėl iš esmės jie neturi jokių galimybių pažinti Aukščiausiąjį Viešpatį.

Transcendentiniai Viešpaties skleidiniai, kuriais Jis pasirodo mirtingųjų pasaulyje, kad apreikštų Savo žaidimus, šių transcendentinių ekspansijų nužengimas ir pasitraukimas – gana sudėtingi klausimai, todėl tiems, kurie su atsidavimu netarnauja Viešpačiui, nepatartina juos nagrinėti, kad išvengtų dar didesnių nusižengimų Viešpaties lotosinėms pėdoms. „Bhagavad-gītos“ (16.20) teigimu, kuo daugiau demoniško mentaliteto žmonės aptarinėja transcendentinį Viešpaties nužengimą ir Jo pasitraukimą, tuo giliau jie garma į pragarą. Nepripažįstantys transcendentinės meilės tarnystės Viešpačiui mažai kuo skiriasi nuo gyvulių, – teigia pastarasis „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmas.

35 TEKSTAS

आत्मानं च कुरुश्रेष्ठ कृष्णेन मनसेक्षितम् ।
ध्यायन् गते भागवते रुरोद प्रेमविह्वलः ॥३५॥

ātmānaṁ ca kuru-śreṣṭha kṛṣṇena manasekṣitam
dhyāyan gate bhāgavate ruroda prema-vihvalaḥ

ātmānam – jį patį; *ca* – taip pat; *kuru-śreṣṭha* – o geriausias iš Kuru; *kṛṣṇena* – Kṛṣṇai; *manasā* – protu; *īkṣitam* – prisiminė; *dhyāyan* – mąstydamas apie; *gate* – pasitraukė; *bhāgavate* – bhaktą; *ruroda* – garsiai pravirko; *prema-vihvalaḥ* – apėmus meilės ekstazei.

Sužinojęs, kad pasitraukimo iš šio pasaulio akimirką Viešpats Kṛṣṇa prisiminė jį, Vidura, apimtas meilės ekstazės, pravirko.

Komentaras: Kai Vidura sužinojo, kad Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Viešpats Kṛṣṇa, prieš pat pasitraukdamas iš Žemės jį prisiminė, jį užliejo meilės ekstazės banga. Vidura nemanė esąs reikšmingas, tačiau Viešpats iš Savo besąlyginės malonės jį vis dėlto prisiminė. Viešpaties dėmesį Vidura suvokė kaip Jo nepaprastą palankumo ženklą ir susijaudinęs pravirko. Šios ašaros – požymis, rodantis, kad jis pasiekė pasiaukojimo tarnystės aukštumas. Tas, kuris verkia, apimtas meilės Viešpačiui, be abejo patyrė sėkmę pasiaukojimo tarnystės kelyje.

36 TEKSTAS

कालिन्द्याः कतिभिः सिद्ध अहोभिर्भरतर्षभ ।
प्रापद्यत स्वःसरितं यत्र मित्रासुतो मुनिः ॥३६॥

kālindyāḥ katibhiḥ siddha ahobhir bharatarṣabha
prāpadyata svaḥ-saritaṁ yatra mitrā-suto muniḥ

kālindyāḥ – ant Yamunos krantų; *katibhiḥ* – kelias; *siddhe* – praleidęs; *ahobhiḥ* – dienas; *bharata-ṛṣabha* – o geriausiasis Bharatos dinastijoje; *prāpadyata* – pasiekė; *svaḥ-saritam* – dangiškosios Gangos vandenis; *yatra* – kur; *mitrā-sutaḥ* – Mitros sūnus; *muniḥ* – išminčius.

Praleidęs kelias dienas Yamunos pakrantėje, Vidura, dvasiškai susivokusi siela, patraukė prie Gangos, kur buvo apsistojęs didysis išminčius Maitreya.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti ketvirtąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Vidura susitinka su Maitreya“.

PENKTAS SKYRIUS

Viduros pokalbis su Maitreya

1 TEKSTAS

श्रीशुक उवाच
द्वारि द्युनद्या ऋषभः कुरूणां
मैत्रेयमासीनमगाधबोधम् ।
क्षत्तोपसृत्याच्युतभावसिद्धः
पप्रच्छ सौशील्यगुणाभितृप्तः ॥ १ ॥

śrī-śuka uvāca
dvāri dyu-nadyā ṛṣabhaḥ kurūṇāṁ
maitreyam āsīnam agādha-bodham
kṣattopasṛtyācyuta-bhāva-siddhaḥ
papraccha sauśīlya-guṇābhitṛptaḥ

śrī-śukaḥ uvāca – Śukadeva Gosvāmis tarė; *dvāri* – prie ištakų; *dyu-nadyāḥ* – dangiškosios Gangos upės; *ṛṣabhaḥ* – geriausias iš Kuru; *kurūṇām* – Kauravų; *maitreyam* – Maitreyai; *āsīnam* – esančiam; *agādha-bodham* – neišsenkančio žinojimo; *kṣattā* – Vidura; *upasṛtya* – priėjęs arčiau; *acyuta* – neklystantis Viešpats; *bhāva* – būdo; *siddhaḥ* – nepriekaištingo; *papraccha* – klausė; *sauśīlya* – švelnumas; *guṇa-abhitṛptaḥ* – atrandantis pasitenkinimą transcendentinėse ypatybėse.

Śukadeva Gosvāmis tarė: Ir štai, Vidura, geriausias iš Kuru ainių, nepriekaištingas Viešpaties bhaktas, pasiekė dangiškosios Gangos upės ištakas (Hardvare), kur buvo apsistojęs Maitreya – vienas iškiliausių pasaulio išminčių, garsėjęs nepranokstama erudicija. Visų kilniausias, transcendencijoje atrandantis pasitenkinimą Vidura taip jo klausė.

Komentaras: Dar prieš susitikdamas su Maitreya, Vidura besąlygine tarnyste ir klusnumu neklystančiajam Viešpačiui jau buvo pasiekęs dvasinį tobulumą. Kokybės požiūriu, t.y. savo prigimtimi, gyvos esybės tapačios Viešpačiui, tačiau kiekybiškai Viešpats visa kuo pranoksta bet kurią gyvą esybę. Viešpats niekada neklysta, o štai gyvos esybės yra linkusios pasiduoti iliuzijos galiai. Vidura jau buvo įveikęs šį sąlygotai sielai būdingą polinkį, nes buvo *acyuta-bhāva,* t.y. pasinėręs į šventraščių reglamentuotą pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui. Tai yra pasiaukojimo tarnyste pasiekta tobulybė (*acyuta-bhāva-siddha*). Taigi, kiekvienas, kuris visa savo esybe pasineria į atsidavimo Viešpačiui tarnystę, pelno išvadavimą ir pasigėrėjimo vertas savybes. Didysis išminčius Maitreya meditavo nuošalioje vietoje Gangos pakrantėje, Hardvare, ir tuo metu priėjo Vidura, visomis geriausiomis transcendentinėmis ypatybėmis apdovanotas Viešpaties bhaktas.

2 TEKSTAS

विदुर उवाच
सुखाय कर्माणि करोति लोको
न तैः सुखं वान्यदुपारमं वा ।
विन्देत भूयस्तत एव दुःखं
यदत्र युक्तं भगवान् वदेन्नः ॥ २॥

vidura uvāca
sukhāya karmāṇi karoti loko
na taiḥ sukhaṁ vānyad-upāramaṁ vā
vindeta bhūyas tata eva duḥkhaṁ
yad atra yuktaṁ bhagavān vaden naḥ

viduraḥ uvāca – Vidura tarė; *sukhāya* – siekiant laimės; *karmāṇi* – karminę veiklą; *karoti* – kiekvienas atlieka; *lokaḥ* – šiame pasaulyje; *na* – niekada; *taiḥ* – tokia veikla; *sukham* – jokią laimę; *vā* – arba; *anyat* – skirtingai; *upāramam* – pasisotinimą; *vā* – arba; *vindeta* – pasiekia; *bhūyaḥ* – priešingai; *tataḥ* – tokia veikla; *eva* – tikrai; *duḥkham* – kančios; *yat* – tas, kuris; *atra* – tokiomis aplinkybėmis; *yuktam* – teisingas kelias; *bhagavān* – o didysis; *vadet* – patark; *naḥ* – mus.

Vidura tarė: O didysis išminčiau, visas pasaulis karmine veikla siekia laimės, tačiau dar niekam nepavyko numalšinti laimės troškulio ir išsi-

vaduoti iš kančių, priešingai, jas karminė veikla dar labiau apsunkina. Todėl patark, kaip reikėtų gyventi, kad pasiektume tikrąją laimę.

Komentaras: Vidura pateikia Maitreyai keletą bendresnių klausimų, nors iš pradžių to daryti neketino. Uddhava paragino Vidurą kreiptis į Maitreyą ir klausti apie Viešpatį, Jo vardą, šlovę, ypatybes, pavidalą, žygius, palydą ir kitas su Viešpačiu siejamas tiesas, kitais žodžiais, susitikęs su Maitreya, Vidura turėjo klausinėti jo vien apie Viešpatį. Tačiau iš kuklumo jis neskubėjo to daryti ir pirmiausiai pasiteiravo apie paprastam žmogui ypatingai svarbius dalykus. Paprastam žmogui Viešpats yra sunkiai suvokiamas. Pirmiausia jam reikia įsisąmoninti, kaip jį veikia iliuzinė energija. Iliuzijos paveiktas žmogus mano, kad vienintelis kelias į laimę – karminė veikla, tačiau įsivėlęs į tokią veiklą tik dar labiau susipainioja veiksmo ir atoveikio tinkluose, o svarbiausias būties klausimas taip ir lieka neišspręstas. Arba, kaip sakoma vienoje dainoje: „Svajodamas apie laimę, aš pastačiau šiuos namus. Deja, visas mano svajones netikėtai kilęs gaisras pavertė pelenais.“ Tokie gamtos dėsniai. Vildamiesi surasti laimę materialiame pasaulyje, žmonės kuria įvairiausius planus, tačiau nepermaldaujami gamtos dėsniai visus juos paverčia pelenais. *Karmiui* neatneša laimės nei jo sumanymai, nei nenuilstamos pastangos numalšinti laimės troškulį.

3 TEKSTAS

जनस्य कृष्णाद्विमुखस्य दैवा-
दधर्मशीलस्य सुदुःखितस्य ।
अनुग्रहायेह चरन्ति नूनं
भूतानि भव्यानि जनार्दनस्य ॥ ३ ॥

janasya kṛṣṇād vimukhasya daivād
adharma-śīlasya suduḥkhitasya
anugrahāyeha caranti nūnaṁ
bhūtāni bhavyāni janārdanasya

janasya – paprastam žmogui; *kṛṣṇāt* – nuo Aukščiausiojo Viešpaties, Kṛṣṇos; *vimukhasya* – tam, kuris nusigręžė nuo Viešpaties; *daivāt* – įtakojant išorinei energijai; *adharma-śīlasya* – tam, kuris pasinėrė į bedievystę; *su-duḥkhitasya* – tam, kuris visada nelaimingas; *anugrahāya* – jausdami jiems užuojautą; *iha* – šiame pasaulyje; *caranti* – keliauja; *nūnam* – tikrai;

bhūtāni – žmonės; *bhavyāni* – didžiadvasiai, pasiaukoję jų labui; *janārdanasya* – Aukščiausiojo Dievo Asmens.

O mano valdove, iš užuojautos puolusioms sieloms, atsisakiusioms paklusti Viešpaties valiai, pasiaukoję jų labui didžiadvasiai klajoja po pasaulį dalindami Aukščiausiojo Dievo Asmens malonę.

Komentaras: Klusnumas Aukščiausiojo Viešpaties valiai yra prigimtinė kiekvienos gyvos esybės būsena. Tačiau praeities nuodėmės skatina gyvos esybės nenorą paklusti Viešpačiui, ir ją užgriūva visos įmanomos materialios egzistencijos nelaimės. Vienintelė gyvos esybės priedermė – atsidavimo tarnystė Aukščiausiajam Viešpačiui Śrī Kṛṣṇai, kitų pareigų ji neturi. Taigi veiksmas, nesusijęs su transcendentine meilės tarnyste Viešpačiui, daugiau ar mažiau yra maištavimo prieš aukščiausiąją valią aktas. Karminė veikla, empirinė filosofija bei mistinės jogos praktika neišvengiamai kertasi su klusnumo Viešpačiui dvasia, ir paklusni Viešpaties valios vykdytoja, materiali gamta, pagal nuopelnus atsiteisia su maištaujančia gyva esybe. Didūs, besąlygiškai Viešpačiui atsidavę bhaktai iš užuojautos puolusioms sieloms klajoja po pasaulį, siekdami sugrąžinti jas namo, pas Dievą. Skelbdami Dievo mokymą, šie tyraširdžiai Viešpaties bhaktai gelbėja puolusias sielas, todėl paprasti žmonės, kuriuos klaidinamai veikia išorinė Viešpaties energija, turėtų ieškoti galimybės su jais bendrauti.

4 TEKSTAS

तत्साधुवर्यादिश वर्त्म शं नः
संराधितो भगवान् येन पुंसाम् ।
हृदि स्थितो यच्छति भक्तिपूते
ज्ञानं सतत्त्वाधिगमं पुराणम् ॥ ४ ॥

tat sādhu-varyādiśa vartma śaṁ naḥ
saṁrādhito bhagavān yena puṁsām
hṛdi sthito yacchati bhakti-pūte
jñānaṁ sa-tattvādhigamaṁ purāṇam

tat – todėl; *sādhu-varya* – o didžiausias tarp išminčių; *ādiśa* – prašau nurodyk; *vartma* – kelią; *śam* – palankų; *naḥ* – mums; *saṁrādhitaḥ* – kuriam nepriekaištingai tarnauja; *bhagavān* – Dievo Asmeniui; *yena* – kurio dėka;

puṁsām – gyvos esybės; *hṛdi sthitaḥ* – širdyje glūdintis; *yacchati* – suteikia; *bhakti-pūte* – tyram bhaktui; *jñānam* – žinojimą; *sa* – ta; *tattva* – tiesa; *adhigamam* – kuria žmogus pažįsta; *purāṇam* – autoritetinga, sena.

Todėl, o didis išminčiau, prašau nurodyti man transcendentinės pasiaukojimo tarnystės Viešpačiui kelią, kad laimėčiau Viešpaties palankumą, ir Jis, glūdintis kiekvienos būtybės širdyje, perteiktų iš vidaus žinią apie Absoliučią Tiesą, kurią liudija senovės Vedų išmintis, teprieinama dvasiškai apsivaliusiems pasiaukojimo tarnystės praktika.

Komentaras: Pirmojoje „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmėje kalbėta, kad atsižvelgiant į besigilinančiojo į Absoliučią Tiesą dvasinę brandą skiriami trys jos aspektai, nors iš tikrųjų Absoliuti Tiesa yra vieningos ir nedalomos esmės. Brandžiausias transcendencijos pažinimo prasme yra tyraširdis Viešpaties bhaktas, visiškai atsisakęs karminės veiklos bei hipotetinių abstrakčiosios filosofijos svarstymų. Visiškas dvasinis apsivalymas nuo *karmos, jñānos* bei *yogos* nuosėdų tegalimas praktikuojant pasiaukojimo tarnystę. Ir tik dvasiškai apsivalius, Viešpats, kartu su individualiąja siela glūdintis visų širdyse, nukreipia ir padeda bhaktui pasiekti aukščiausiąjį tikslą – sugrįžti namo, pas Dievą. Šią mintį patvirtina „Bhagavad-gītā“ (10.10): *teṣāṁ satata-yuktānāṁ bhajatām*. Arjunos ir Uddhavos pavyzdys liudija, kad Viešpats suteikia Savo bhaktui žinojimą tik tada, kai yra patenkintas jo tarnyste.

Jñāniai, yogai ir *karmiai* negali viltis tiesioginės Viešpaties paramos. Jie negali patenkinti Viešpaties, nes jų širdyse nėra meilės Jam, jie neatlieka transcendentinės tarnystės, maža to, paprasčiausiai jos nevertina. *Bhakti* praktika, atitinkanti *vaidhī-bhakti* normas, t.y. reglamentuotoji pasiaukojimo tarnystė, yra apibrėžta apreikštuose šventraščiuose ir didžiųjų *ācāryų* rekomenduota. Tokia praktika padeda pradedančiajam bhaktui pasiekti *rāga-bhakti* pakopą. Tuomet Viešpats savo ruožtu imasi širdyje esančio *caitya-guru* vaidmens, t.y. dvasiniu mokytoju ima reikštis Supersąmonė. Jokie kiti transcendentalistai, išskyrus bhaktus, atsidavusius Viešpaties tarnus, nesuvokia skirtumo tarp individualios sielos ir Supersielos, nes Supersąmonę tapatina su individualiąja sąmone. Ši klaidinga pažiūra neleidžia nebhaktams gauti pamokymų iš vidaus, jie netenka tiesioginės Viešpaties paramos. Monizmo šalininkui tenka nugyventi daugybę gyvenimų, kad įsisąmonintų Viešpaties didybę ir suprastų, jog bhaktas tapatus Viešpačiui ir sykiu skirtingas nuo Jo, ir tik supratęs tai, jis atsiduoda Viešpačiui, Vāsudevai. Nuo tos akimirkos jis ima tarnauti Viešpačiui tyra širdimi. Sunkus ir vingiuotas yra paklydusio monisto kelias į Absoliučią Tiesą, o štai bhaktams, atsidėkodamas už tarnystę, kelią į Absoliučios Tiesos paži-

nimą nušviečia Pats Viešpats. Kalbėdamas didžiulio bhaktų neofitų būrio vardu, Vidura visų pirma pasiteiravo apie pasiaukojimo tarnystės kelią, į kurį stojus galima patenkinti mūsų širdyse glūdintį Viešpatį.

5 TEKSTAS

करोति कर्माणि कृतावतारो
यान्यात्मतन्त्रो भगवांस्त्र्यधीशः ।
यथा ससर्जाग्र इदं निरीहः
संस्थाप्य वृत्तिं जगतो विधत्ते ॥ ५ ॥

karoti karmāṇi kṛtāvatāro
yāny ātma-tantro bhagavāṁs tryadhīśaḥ
yathā sasarjāgra idaṁ nirīhaḥ
saṁsthāpya vṛttiṁ jagato vidhatte

karoti – atlieka juos; *karmāṇi* – transcendentinius veiksmus; *kṛta* – įgydamas; *avatāraḥ* – įsikūnijimus; *yāni* – visus tuos; *ātma-tantraḥ* – nuo nieko nepriklausomas; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *tri-adhīśaḥ* – trijų pasaulių Viešpats; *yathā* – kiek tik; *sasarja* – sukūrė; *agre* – iš pradžių; *idam* – šią kosminę apraišką; *nirīhaḥ* – nors neturi troškimų; *saṁsthāpya* – suteikdamas; *vṛttim* – gyvenimo reikmes; *jagataḥ* – visatų; *vidhatte* – kaip Jis reguliuoja.

O didysis išminčiau, sakyk, kaip Aukščiausiasis Dievo Asmuo įsikūnija, kaip Jis, nepriklausomas, troškimų neturintis trijų pasaulių Viešpats ir visų energijų valdovas, sukuria kosminę apraišką ir tobulai veikiančius dėsnius, laiduojančius jos tvarumą.

Komentaras: Viešpats Kṛṣṇa, pirminis Dievo Asmuo, yra *puruṣa-avatārų,* trijų įsikūnijimų, kuriančių materialų pasaulį – Kāraṇārṇavaśāyī Viṣṇu, Garbhodakaśāyī Viṣṇu ir Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu, šaltinis. Pasitelkę į pagalbą išorinę Viešpaties energiją, trys *puruṣos* keliais etapais kuria visą materialų pasaulį. Taigi materiali gamta yra Jo valdžioje. Materija turi tiek pat laisvės, kiek pieno turi mėsingas į tešmenį panašus ožio pagurklis. O štai Viešpats yra nepriklausomas ir neturi jokių troškimų. Skirtingai nei mes, kuriantys šeimą trokšdami įgyvendinti savo materialius troškimus, Viešpats kuria pasaulį ne Savo malonumui. Iš tikrųjų, materialų pasaulį Viešpats kuria tam, kad sąlygotos sielos, nuo amžių besipriešinančios transcendentinei tarnystei, galėtų čia patirti iliuzinius malonumus. Visos materialaus

pasaulio visatos yra išbaigtos, savibūtės. Materialiame pasaulyje yra viskas, kas būtina jam egzistuoti. Nepaisant to, materialistai per savo neišmanymą yra ne juokais susirūpinę tariamai neribotu žemės gyventojų skaičiaus augimu. Kai į pasaulį ateina nauja gyva esybė, Viešpats sudaro sąlygas, kad būtų patenkinti būtiniausi jos poreikiai. Kitų rūšių gyvoms esybėms, kurios savo skaičiumi gerokai pranoksta žmones, maisto problema neatrodo tokia baisi. neteko matyti, kad jos mirtų badu. Maisto produktų stygiaus problema būdinga tik žmonių visuomenei. Dangstydami sukėlusį šią problemą nevykusį valdymą, jie verčia kaltę nekontroliuojamam gyventojų skaičiaus augimui. Pasaulyje Viešpaties malone visko yra užtektinai, jei ko ir trūksta pasauliui, tai tik Dievo supratimo.

6 TEKSTAS

यथा पुनः स्वे ख इदं निवेश्य
शेते गुहायां स निवृत्तवृत्तिः ।
योगेश्वराधीश्वर एक एत-
दनुप्रविष्टो बहुधा यथासीत् ॥ ६ ॥

yathā punaḥ sve kha idaṁ niveśya
śete guhāyāṁ sa nivṛtta-vṛttiḥ
yogeśvarādhīśvara eka etad
anupraviṣṭo bahudhā yathāsīt

yathā – kiek tik; *punaḥ* – vėl; *sve* – Savo; *khe* – visatos pavidalą (*virāṭ-rūpą*); *idam* – šią; *niveśya* – įėjęs į; *śete* – atsigula; *guhāyām* – visatoje; *saḥ* – Jis (Dievo Asmuo); *nivṛtta* – nesirūpindamas; *vṛttiḥ* – gyvenimo reikmėmis; *yoga-īśvara* – visų mistinių galių valdovas; *adhīśvaraḥ* – visa ko savininkas; *ekaḥ* – vienas vienintelis; *etat* – tą; *anupraviṣṭaḥ* – po to įėjęs; *bahudhā* – nesuskaičiuojamai; *yathā* – kiek tik; *āsīt* – egzistuoja.

Jis glūdi Savo Paties širdyje, kuri apsireiškia kaip dangus, įtaiso čia visą kūriniją, išsiskleidžia nesuskaitoma daugybe gyvų esybių, priklausančių įvairiausioms gyvybės formoms. Jam, mistinių galių valdovui, visa ko savininkui, nereikia rūpintis gyvenimu. Tuo Jis skiriasi nuo paprastų gyvų esybių.

Komentaras: „Śrīmad-Bhāgavatam“ tekste gausu dialogų, kuriuose atsakydami į mokinių klausimus įvairūs autoritetingi išminčiai dažnai skirtingai piešia pasaulio kūrimą, jo tvarumą bei naikinimą, nes dažnai kalbama apie

skirtingas kosmines epochas (*kalpas*). Ir nors pasaulio kūrimo aprašymuose būna tam tikrų neesminių skirtumų, dėl bendrųjų kūrimo principų, dėl to, kad kūrimo procesas yra kontroliuojamas Viešpaties, sutariama vieningai. Neaprėpiamas dangus yra milžiniškas materialus Viešpaties kūnas, kurį vadina *virāṭ-rūpa*, jo platybėse, Viešpaties širdyje, glūdi visas materialus kosminis pasaulis. Neatsitiktinai visata – nuo dangaus, pirmosios plika akimi matomos grubiosios materijos formos, iki žemės, – vadinama Brahmanu. *Sarvaṁ khalv idaṁ brahma:* „Be Viešpaties daugiau niekas neegzistuoja. Jis vienas ir vienintelis“. Gyvos esybės įkūnija Jo aukštesniąją energiją, o materija – žemesniąją. Jungiantis šioms energijoms, gimsta materialus pasaulis, kuris ir glūdi Viešpaties širdyje.

7 TEKSTAS

क्रीडन् विधत्ते द्विजगोसुराणां
क्षेमाय कर्माण्यवतारभेदैः ।
मनो न तृप्यत्यपि शृण्वतां नः
सुश्लोकमौलेश्चरितामृतानि ॥ ७ ॥

krīḍan vidhatte dvija-go-surāṇāṁ
kṣemāya karmāṇy avatāra-bhedaiḥ
mano na tṛpyaty api śṛṇvatāṁ naḥ
suśloka-mauleś caritāmṛtāni

krīḍan – apreikštus žaidimus; *vidhatte* – Jis atlieka; *dvija* – dusyk gimusiųjų; *go* – karvių; *surāṇām* – pusdievių; *kṣemāya* – labui; *karmāṇi* – transcendentinius žygius; *avatāra* – įsikūnijimus; *bhedaiḥ* – skirtingai; *manaḥ* – protas; *na* – niekada; *tṛpyati* – pasitenkina; *api* – nepaisant; *śṛṇvatām* – nuolatinio klausymosi; *naḥ* – mūsų; *su-śloka* – palankių; *mauleḥ* – Viešpaties; *carita* – ypatybių; *amṛtāni* – nemarių.

Papasakok ir apie Viešpaties įsikūnijimų, kuriais Jis nužengia, rūpindamasis dusyk gimusių, karvių bei pusdievių gerove, nepaprastus žygius. Kuo ilgiau klausomės pasakojimų apie transcendentinius Jo žygius, tuo labiau siela jų alksta.

Komentaras: Rūpindamasis dusyk gimusiųjų, karvių ir pusdievių gerove, Viešpats nužengia į materialų pasaulį įsikūnijęs Matsyos, Kūrmos, Varāhos, Nṛsiṁhos pavidalais ir imasi įvairių transcendentinių žygių. Viešpats

jaučiasi asmeniškai įpareigotas pasirūpinti dusyk gimusiaisiais arba civilizuotais žmonėmis. Civilizuotas yra tas žmogus, kuris gimsta du kartus. Gyva esybė gimsta šiame materialiame pasaulyje iš vyriškos ir moteriškos giminės atstovų sąjungos. Žmogus gimsta iš tėvo ir motinos sąjungos, tačiau civilizuotas žmogus gimsta dar kartą, gimsta suradęs dvasinį mokytoją, kuris ir tampa jam tikruoju tėvu. Tėvas ir motina, duodantys materialų kūną, mūsų gimdytojais būna vieną gyvenimą, kitą gyvenimą mūsų tėvais gali tapti jau visiškai kita pora. O štai Viešpačiui atstovaujantis *bona fide* dvasinis mokytojas yra amžinas mokinio tėvas, nes dvasinis mokytojas atsakingas už tai, kad jo mokinys pelnytų dvasinį išvadavimą, t.y. pasiektų aukščiausiąjį gyvenimo tikslą. Taigi civilizuotu žmogus gali vadintis, jei yra gimęs du kartus, antraip jis mažai kuo skiriasi nuo paprasto gyvulio.

Vienas svarbiausių gyvūnų žmogui yra karvė, nes ji užtikrina jo fizinę ir dvasinę gerovę. Žmogui gyventi tinka bet koks maistas, tačiau karvės pienas svarbus tuo, kad jis skatina vystytis subtiliausius smegenų audinius, leisdamas žmogui suvokti transcendentinės išminties subtilybes. Civilizuotam žmogui tinkamiausias maistas yra vaisiai, daržovės, grūdai, cukrus bei pienas. Jautis padeda žemdirbiui auginti javus ir kitas kultūras, taigi, galima sakyti, kad žmogui jis – kaip tėvas, o karvė, aprūpinanti jį pienu, – motina. Todėl civilizuoto žmogaus pareiga yra globoti ir saugoti karves bei jaučius.

Pusdieviai – gyvos esybės, kurios gyvena aukštesnėse planetose ir visais atžvilgiais pranoksta žmones. Gyvenimo sąlygos pusdievių planetose nepalyginti geresnės negu Žemėje, ir nors pusdievius supa neapsakoma prabanga, apie kokią žmogus ir sapnuot nesapnavo, visi jie yra Viešpaties bhaktai. Viešpats nužengia į materialų pasaulį žuvies, vėžlio, šerno, pusiau liūto pusiau žmogaus pavidalais tenorėdamas apginti civilizuotus žmones, karves ir pusdievius, tiesiogiai atsakingus už savitramdos principais pagrįsto dvasinio tobulėjimo skatinimą. Materialus pasaulis sumanytas kaip akstinas sąlygotai sielai dvasiškai susivokti. Kas pasinaudoja šia galimybe, vadintinas pusdieviu ar civizuotu žmogumi. Karvės paskirtis – padėti žmogui siekti šio iškilnaus tikslo.

Visi žygiai, kurių Viešpats imasi norėdamas apginti dusyk gimusius, civilizuotus žmones, karves bei pusdievius yra transcendentiški. Žmonės mėgsta pasiklausyti įdomių istorijų, tad tenkinant išsilavinusio žmogaus poreikius išleidžiami milijonai knygų, žurnalų, laikraščių. Tačiau visa ši literatūra yra vienkartinio naudojimo, po pirmojo skaitymo ji praranda visą savo žavesį, antrą kartą jos niekas neima į rankas. Laikraščiui perskaityti nereikia ir valandos, po to jis atsiduria šiukšlių dėžėje. Analogiškas visos pasaulietinės literatūros likimas. „Śrīmad-Bhāgavatam“, „Bhagavad-gītā“ ir kiti transcendentiniai kūriniai nepaprasti tuo, kad jie nesensta. Jie skai-

tomi pastaruosius penkis tūkstančius metų, ir per visą tą laiką nepaseno. Vedų žinovus ir bhaktus jie visada traukia naujumu. „Śrīmad-Bhāgavatam“ ir „Bhagavad-gītos“ posmų recitavimas Vidurai ir kitiems iškiliems Viešpaties bhaktams sukelia dar didesnį sielos alkį. Vidura dar prieš susitikdamas Maitreyą, ne kartą buvo girdėjęs istorijas apie Viešpaties žygius, tačiau vis dėlto prašo Maitreyos dar sykį jas papasakoti, jis buvo pasirengęs klausytis jų be galo. Tokia transcendentinė šlovingų Viešpaties žygių prigimtis.

8 TEKSTAS

यैस्तत्त्वभेदैरधिलोकनाथो
लोकानलोकान् सह लोकपालान् ।
अचीकॢपद्यत्र हि सर्वसत्त्व-
निकायभेदोऽधिकृतः प्रतीतः ॥ ८ ॥

yais tattva-bhedair adhiloka-nātho
lokān alokān saha lokapālān
acīkḷpad yatra hi sarva-sattva-
nikāya-bhedo 'dhikṛtaḥ pratītaḥ

yaiḥ – Jo; *tattva* – tiesa; *bhedaiḥ* – paskirstyta; *adhiloka-nāthaḥ* – valdovų Valdovo; *lokān* – planetos; *alokān* – žemesniosios sferos planetos; *saha* – kartu su; *loka-pālān* – atitinkamais valdovais; *acīkḷpat* – sumanyta; *yatra* – kur; *hi* – tikrai; *sarva* – visa; *sattva* – būtis; *nikāya* – gyvos esybės; *bhedaḥ* – skirtumus; *adhikṛtaḥ* – įgavusios; *pratītaḥ* – taip atrodo.

Sukūręs planetų ir buveinių įvairovę, Aukščiausiasis visų valdovų Valdovas siuntė čia gyvas esybes, atsižvelgdamas į jų veikseną bei jas valdančias gamtos guņas, ir skyrė jiems tinkamus valdovus.

Komentaras: Viešpats Kṛṣṇa yra visų valdovų Valdovas. Tai Jis sukūrė planetų įvairovę ir apgyvendino jose skirtingų tipų gyvas esybes. Ne išimtis ir mūsų planeta, Žemėje žmonės irgi yra skirtingi, turi tam tikras gyvenamąsias sritis. Gyvenama visur – dykumose, ledynuose, kalnų slėniuose, ir visur žmonės nevienodi, o jų ypatybes pagal praeities darbus nulemia materialios gamtos *guņos*. Arabijos dykumos gyventojai nepanašūs į žmones gyvenančius Himalajų papėdėje, o pastarieji savo ruožtu nepanašūs į ledynų gyventojus. Analogiški skirtumai būdingi ir visatos planetoms. Žemiau Žemės lygio esančiose planetose, net Pātālalokoje, knibždėte knibžda įvairiausių

gyvų būtybių. Priešingai, nei taria šiuolaikiniai vadinamieji mokslininkai, negyvenamų planetų visatoje nėra. Gyvos esybės gali egzistuoti bet kokiomis natūralios aplinkos sąlygomis, jos yra *sarva-gata*, – „Bhagavad-gītoje“ teigia Viešpats. Taigi neabejotina, kad kitose planetose gyvena į mus panašios gyvos būtybės, kai kurios jų yra aukštesnio intelekto ir turtingesnės už mus. Išmintingesnių gyvų būtybių gyvenimo sąlygos geresnės negu Žemėje. Yra ir planetų, iki kurių neprasiskverbia saulės šviesa, tačiau ir jos yra gyvenamos. Jose atperkamos preities nuodėmės. Gyvenimo sąlygas gyvoms būtybėms nustato Aukščiausiasis Viešpats ir, norėdamas daugiau sužinoti šiuo klausimu, Vidura prašo Maitreyos papasakoti apie tai plačiau.

9 TEKSTAS

येन प्रजानामुत आत्मकर्म-
रूपाभिधानां च भिदां व्यधत्त ।
नारायणो विश्वसृगात्मयोनि-
रेतच्च नो वर्णय विप्रवर्य ॥ ९ ॥

yena prajānām uta ātma-karma-
rūpābhidhānāṁ ca bhidāṁ vyadhatta
nārāyaṇo viśvasṛg ātma-yonir
etac ca no varṇaya vipra-varya

yena – kuris; *prajānām* – tų, kurie gimė; *uta* – taip pat ir; *ātma-karma* – nulemtos veiklos; *rūpa* – išorės bruožų; *abhidhānām* – veiksenos; *ca* – taip pat; *bhidām* – skirtingumą; *vyadhatta* – paskleidė; *nārāyaṇaḥ* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *viśvasṛk* – visatos kūrėjas; *ātma-yoniḥ* – Pats Sau pakankamas; *etat* – visa tai; *ca* – taip pat; *naḥ* – mums; *varṇaya* – apibūdink; *vipra-varya* – o geriausias iš brahmanų.

O geriausias iš brahmanų, papasakok kaip visatos kūrėjas, Pats Sau pakankamas valdovas Nārāyaṇa sukuria gyvų būtybių veiksenos, išorės bruožų ir rūšių vardų įvairovę.

Komentaras: Kiekviena gyva būtybė paklūsta savo įgimtiems polinkiams, kuriuos sąlygoja materialios gamtos *guṇos*. Jos veiksena formuojasi veikiant trims materialios gamtos *guṇoms,* veiksena nulemia išorę, o išorė – rūšį arba vardą. Antai, aukštesniųjų klasių žmonės yra šviesaus gymio (*śukla*), o juodaodžiai priklauso žemesnei klasei. Odos spalva turi įtakos darbo

pobūdžiui, ji lemia kokį darbą, kvalifikuotą ar nekvalifikuotą, teks dirbti. Dori darbai leidžia žmogui gimti geroje, kilmingoje šeimoje, turėti patrauklią išorę, gerą išsilavinimą, būti turtingu. Nuodėmingi darbai lemia tai, kad gyva būtybė kitą gyvenimą gimsta neturtingoje šeimoje ir kenčia nuolatinį skurdą, negali siekti mokslų ir pasigirti protu bei patrauklia išvaizda. Vidura prašo Maitreyos papasakoti apie skirtumus, egzistuojančius tarp gyvų būtybių, kuriuos joms suteikia Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Nārāyaṇa.

10 TEKSTAS

परावरेषां भगवन् व्रतानि
श्रुतानि मे व्यासमुखादभीक्ष्णम् ।
अतृप्नुम क्षुल्लसुखावहानां
तेषामृते कृष्णकथामृतौघात् ॥१०॥

parāvareṣāṁ bhagavan vratāni
śrutāni me vyāsa-mukhād abhīkṣṇam
atṛpnuma kṣulla-sukhāvahānāṁ
teṣām ṛte kṛṣṇa-kathāmṛtaughāt

para – aukštesnius; *avareṣām* – apie žemesnius; *bhagavan* – o mano valdove, o didysis; *vratāni* – užsiėmimus; *śrutāni* – girdėjau; *me* – aš; *vyāsa* – Vyāsos; *mukhāt* – iš lūpų; *abhīkṣṇam* – ne kartą; *atṛpnuma* – esu patenkintas; *kṣulla* – nelabai; *sukha-āvahānām* – tai, kas teikia laimę; *teṣām* – iš to; *ṛte* – be; *kṛṣṇa-kathā* – pokalbių apie Dievo Asmenį, Viešpatį Kṛṣṇą; *amṛta-oghāt* – iš nektaro.

O mano valdove, iš Vyāsadevos lūpų ne kartą girdėjau apie aukštesniuosius ir žemesniuosius visuomenės sluoksnius, bet aš sotus tais nereikšmingais pokalbiais. Jie nedžiugina širdies, nes stokoja pasakojimų apie Kṛṣṇą nektaro.

Komentaras: Įvertindamas žmonių susidomėjimą socialinėmis bei istorinėmis temomis, Śrīla Vyāsadeva parengė daug knygų, tarp jų *Purāṇas* bei „Mahābhāratą“. Šios knygos yra skirtos paprastiems žmonėms, jos parašytos, siekiant pažadinti juose Dievo sąmonę, prarastą gyvenant materialistiškai. Tikrasis šių kūrinių tikslas yra ne tiek atspindėti istorinius įvykius, kiek paskatinti žmones atsigręžti mintimis į Dievą. Antai, „Mahābhārato-

je“ yra pasakojama Kurukṣetros mūšio istorija ir paprasti žmonėms mielai skaito šią knygą, nes joje gausu dialogų, kuriuose aptariamos socialinės, politinės bei ekonominės visuomenės gyvenimo problemos. Tačiau svarbiausioji „Mahābhāratos“ dalis yra „Bhagavad-gītā“, pateikiama skaitytojams kartu su istoriniais Kurukṣetros mūšio aprašymais.

Pokalbyje su Maitreya, Vidura sako esąs persisotinęs ir praradęs bet kokį susidomėjimą socialinėmis istorinėmis temomis. Jis trokšta klausytis apie transcendentinius dalykus, apie tai, kas susiję su Viešpačiu Śrī Kṛṣṇa. Kadangi *Purāṇose* ir „Mahābhāratoje“ tiesiogiai su Kṛṣṇa susijusios istorijos pasitaiko ne taip dažnai, pažintis su šiais kūriniais nesuteikė Vidurai visiško pasitenkinimo, nenumalšino jo troškimo kuo daugiau sužinoti apie Kṛṣṇą. Klausytis pasakojimų apie Kṛṣṇą, *kṛṣṇa-kathos,* galima be paliovos, nes jie transcendentiški. „Bhagavad-gītā“ tuo ir svarbi, kad ji yra *kṛṣṇa-kathā,* Viešpaties Krišnos lūpomis ištarti žodžiai. Kurukṣetros mūšio istorija sudomins paprastą žmogų, tačiau tokį pasiaukojimo tarnystės aukštumų pasiekusį bhaktą, kaip Vidura, domina išimtinai *kṛṣṇa-kathā* ir temos, tiesiogiai susijusios su *kṛṣṇa-katha*. Vidura troško pasisemti išminties pas Maitreyą ir apibėrė jį klausimais, tačiau pageidavo, kad pokalbio tema būtų Kṛṣṇa. Tyraširdžiui bhaktui niekad negana pasakojimų apie Kṛṣṇą. Jis tarsi nepasotinama ugnis, kuri paverčia pelenais viską, kas į ją pakliūva. Jeigu istoriniai įvykiai, socialinio politinio gyvenimo problemos yra susijusios su Kṛṣṇa, jų aptarimas įgyja transcendentinę prasmę. Taip transformuojama materija įgyja dvasinę kokybę. Jei visas žmonių gyvenimas vienaip ar kitaip būtų susijęs su *kṛṣṇa-katha,* pasaulis virstų Vaikuṇṭha.

Šiandiena du svarbiausi Kṛṣṇą liudijantys kūriniai, *kṛṣṇa-kathā,* yra „Bhagavad-gītā“ bei „Śrīmad-Bhāgavatam“. „Bhagavad-gītą“ vadiname *kṛṣṇa-katha* todėl, kad ji yra paskelbta Paties Kṛṣṇos lūpomis, o „Śrīmad-Bhāgavatam“ – nes šis kūrinys pasakoja apie Kṛṣṇą. Viešpats Caitanya paliko priesaką savo mokiniams skelbti Kṛṣṇos žodžius visame pasaulyje, visiems žmonėms be išimties, nes transcendentiniai *kṛṣṇa-kathos* žodžiai padės kiekvienam iš mūsų nusiplauti materijos nešvarybes.

11 TEKSTAS

कस्तृप्नुयात्तीर्थपदोऽभिधानात्
सत्रेषु वः सूरिभिरीड्यमानात् ।
यः कर्णनाडीं पुरुषस्य यातो
भवप्रदां गेहरतिं छिनत्ति ॥११॥

kas tṛpnuyāt tīrtha-pado 'bhidhānāt
satreṣu vaḥ sūribhir īḍyamānāt
yaḥ karṇa-nāḍīṁ puruṣasya yāto
bhava-pradāṁ geha-ratiṁ chinatti

kaḥ – kasgi yra tas žmogus; *tṛpnuyāt* – kuris pasitenkina; *tīrtha-padaḥ* – kurio lotosinės pėdos yra visos šventos piligrimams vietos; *abhidhānāt* – pokalbiais apie; *satreṣu* – žmonių visuomenėje; *vaḥ* – tas, kuris yra; *sūribhiḥ* – didžiųjų bhaktų; *īḍyamānāt* – taip garbinamas; *yaḥ* – kas; *karṇa-nāḍīm* – į ausų angas; *puruṣasya* – žmogaus; *yātaḥ* – patekdami; *bhava-pradām* – teikiantį gimimus ir mirtis; *geha-ratim* – prieraišumą šeimai; *chinatti* – sutrauko.

Ar gali būti laimingas žmogus, jei jis nepasotino sielos pasakojimais apie Viešpatį, apie tą, kurio lotosinės pėdos yra piligrimams švenčiausių vietų motina, apie tą, prieš kurį lenkia galvas didieji išminčiai ir bhaktai. Žodis apie Viešpatį, vos pasiekęs mūsų ausis, išsyk sutrauko prisirišimo prie šeimos pančius.

Komentaras: Kṛṣṇa-kathā turi nepaprastą galią, ji sutrauko prisirišimo prie šeimos grandines vos pasiekusi ausis. Prieraišumu šeimai reiškiasi iliuzijas kuriančios išorinės energijos veikimas. Šie saitai yra materialios veiklos variklis. Jei neatsisakysime materialios veiklos, jei mūsų mintys suksis vien apie ją, būsime priversti kaskart iš naujo gimti ir vėl mirti materialiame pasaulyje, tamsos ir nežinomybės viešpatijoje. Didžiuma žmonių yra paveikti neišmanymo *guṇos,* mažesnioji jų dalis – aistros *guṇos*. Surakinta neišmanymo ir aistros *guṇų,* gyva būtybė gyvena vadovaudamasi materialiąja būties idėja. Materialiosios gamtos *guṇos* neleidžia gyvajai esybei suvokti savo tikrojo pašaukimo. Aistros ir neišmanymo *guṇos* surakina gyvą esybę tvirčiausiomis iliuzinės, kūniškosios savojo „aš“ sampratos grandinėmis. Geriausieji iš tokių iliuzijos nelaisvėje esančių kvailių materialiosios aistros *guṇos* veikiami pasišvenčia altruistinei veiklai. „Bhagavad-gītā“, kaip *kṛṣṇa-kathā,* yra dvasios pradžiamokslis, padedantis žmonėms įsisąmoninti, kad kūnas mirtingas, o sąmonė, pasklidusi jame, – amžina. Sąmoningoji esybė, amžinasis „aš“ – nemarus, jis nežūva ir kūnui mirus. Kiekvienas, kuris tapatina savąjį „aš“ su mirtinguoju kūnu ir, vadovaudamasis šia klaidinga kūniška gyvenimo koncepcija, veikia tik kūno labui, vadindamas savo veiklą tarnavimu visuomenei, politika, filantropija, altruizmu, nacionalizmu ar internacionalizmu, yra neabejotinas kvailys, nesugebantis atskirti tikrovės nuo iliuzijos. Dalis žmonių, tapatinančių save su kūnu, peržengia aistros ir neišmanymo *guṇas* ir pasiekia dorybę, tačiau žemiškoji dorybė

grynuoju pavidalu negalima, ji visada turi neišmanymo bei aistros priemaišų. Žemiškoji dorybė padeda žmogui suvokti sielos ir kūno skirtingumą. Dorybės veikiamas, jis daugiau rūpinasi siela, o ne kūnu. Tačiau nebūdama gryna, žemiškoji dorybė užgožia tikrąją, objektyviąją sielos prigimtį, jos personalumą. Idėja apie sielą, kaip beasmenę, atskirą nuo kūno esmę, sudaro prielaidas egzistuoti materialiame pasaulyje dorybės lygiu, tačiau jei impersonalistas nesusidomės *kṛṣṇa-katha,* jis neturi jokios vilties ištrūkti iš materialios būties nelaisvės. *Kṛṣṇa-kathā* yra vienintelis išganymas kenčiančiam pasauliui, nes ji leidžia mums suvokti savo tikrąjį, tyrąjį „aš“ ir nusimesti vergystės materijai pančius. Viešpats Caitanya sakė, kad skelbti *kṛṣṇa-katha* visame pasaulyje yra kilniausia misionieriška veikla, ir visi sveikos nuovokos nepraradę šio pasaulio žmonės turėtų dėtis prie Viešpaties Caitanyos pradėto iškilnaus Kṛṣṇos sąmonės sąjūdžio.

12 TEKSTAS

मुनिर्विवक्षुर्भगवद्गुणानां
सखापि ते भारतमाह कृष्णः ।
यस्मिन्नृणां ग्राम्यसुखानुवादै-
र्मतिर्गृहीता नु हरेः कथायाम् ॥१२॥

munir vivakṣur bhagavad-guṇānāṁ
sakhāpi te bhāratam āha kṛṣṇaḥ
yasmin nṛṇāṁ grāmya-sukhānuvādair
matir gṛhītā nu hareḥ kathāyām

muniḥ – išminčius; *vivakṣuḥ* – apibūdino; *bhagavat* – Dievo Asmens; *guṇānām* – transcendentines ypatybes; *sakhā* – draugas; *api* – taip pat; *te* – tavo; *bhāratam* – „Mahābhāratoje“; *āha* – apibūdino; *kṛṣṇaḥ* – Kṛṣṇa-dvaipāyana Vyāsa; *yasmin* – kurioje; *nṛṇām* – žmonių; *grāmya* – pasaulietiškas; *sukha-anuvādaiḥ* – gyvenimiškų temų teikiamas džiaugsmas; *matiḥ* – dėmesį; *gṛhītā nu* – kad paskatintų susidomėjimą; *hareḥ* – Viešpaties; *kathāyām* – kalba („Bhagavad-gīta“).

Savo didingame kūrinyje, „Mahābhāratoje“, tavo draugas, didysis išminčius Kṛṣṇa-dvaipāyana Vyāsa, jau apibūdino transcendentines Viešpaties ypatybes. Tačiau svarbiausia jam buvo pasiekti, kad nenumaldomas didžiumos žmonių potraukis pasakojimams apie įvairiausius gyvenimiškus nutikimus pasitarnautų skatinant jų susidomėjimą kṛṣṇa-katha („Bhagavad-gīta“).

Komentaras: Didis išminčius Kṛṣṇa-dvaipāyana Vyāsa yra Vedų raštų autorius. Skaitomiausi iš jo veikalų – „Vedānta-sūtra“, „Śrīmad-Bhāgavatam“ bei „Mahābhārata“. Pasak „Bhāgavatam“ (1.4.25), Śrīla Vyāsadeva rašė „Mahābhāratą“ neišmanėliams, kuriuos pasaulietinės temos domina labiau negu būties filosofija. „Vedānta-sūtra“ adresuota tiems, kurie prarado susidomėjimą pasaulietinėmis temomis ir jau gal būt patyrė vadinamosios žemiškosios laimės kartėlį. Pirmasis „Vedānta-sūtros“ aforizmas skelbia: *athāto brahma-jijñāsā*. Tai reiškia, kad atsakymų į gyvybiškai svarbius klausimus apie Brahmano, Transcendencijos, esmę imasi ieškoti tiktai tas, kuris jau patenkino savo dyką smalsumą juslinių malonumų mugėje. Žmonės gyvai besidomintys žemiškomis problemomis, plačiai aptariamomis laikraščių ir kitokios pasaulietinės literatūros puslapiuose, skirtini *strī-śūdra-dvijabandhu* žmonių kategorijai. Tai moterys, darbo klasė ir neverti savo tėvų vardo aukštesniųjų luomų (brahmanų, *kṣatriyų* ir *vaiśyų*) palikuonys. Šiems menkesnės nuovokos žmonėms yra nesuvokiama „Vedānta-sūtros“ prasmė, nors neretai tarp jų atsiranda ir tokių, kurie dedasi besigiliną į šį veikalą, ieškodami jo *sūtrose* pagrindimo savo išvadoms, iškraipančioms autoriaus mintį. Tikruosius „Vedānta-sūtros“ tikslus pats autorius atskleidžia „Śrīmad-Bhāgavatam“ puslapiuose, ir kiekvienas, kuris mėgina aiškintis „Vedānta-sūtros“ prasmę nesiremdamas „Śrīmad-Bhāgavatam“, neabejotinai yra klaidingame kelyje. Paklydusiems, tiems, kurie klaidingai tapatindami save su materialiu kūnu atsideda altruistinei ir filantropinei veiklai, rūpinasi žmonių kūniškąja gerove, vertėtų pasisemti išminties iš „Mahābhāratos“, kurią Śrīla Vyāsadeva parašė specialiai jiems. Garsusis „Mahābhāratos“ autorius rašydamas šį kūrinį pasistengė, kad menkesnės nuovokos žmonės, paprastai besidomintys viskuo, kas žemiška, su malonumu skaitytų „Mahābhāratą“, o girdėdami jos istorijas drauge susipažintų ir su „Bhagavad-gītā“ – kūriniu, kurį būtina išstudijuoti prieš imantis „Śrīmad-Bhāgavatam“ bei „Vedānta-sūtros“. Śrīla Vyāsadeva ėmėsi pasaulietinės istorijos metraštininko vaidmens tenorėdamas menkesnio išmanymo žmonėms suteikti galimybę perskaityti „Bhagavad-gītą“ ir tokiu būdu pažinti transcendentinę tiesą. Viduros nuoroda į „Mahābhāratą“ tekste liudija, kad keliaudamas po šventas vietas jis išgirdo „Mahābhāratą“ iš Vyāsadevos, savo tikro tėvo, lūpų.

13 TEKSTAS

सा श्रद्दधानस्य विवर्धमाना
विरक्तिमन्यत्र करोति पुंसः ।

हरेः पदानुस्मृतिनिर्वृतस्य
समस्तदुःखाप्ययमाशु धत्ते ॥१३॥

sā śraddadhānasya vivardhamānā
viraktim anyatra karoti puṁsaḥ
hareḥ padānusmṛti-nirvṛtasya
samasta-duḥkhāpyayam āśu dhatte

sā – su Kṛṣṇa susijusių temų, *kṛṣṇa-kathos*; *śraddadhānasya* – trokštančio klausytis; *vivardhamānā* – pamažu didindami; *viraktim* – abejingumą; *anyatra* – kitiems dalykams (nesusijusiems su šiomis temomis); *karoti* – padaro; *puṁsaḥ* – to, kuris taip užsiėmęs; *hareḥ* – Viešpaties; *pada-anusmṛti* – nuolatinė mintis apie Viešpaties lotosines pėdas; *nirvṛtasya* – to, kuris pasiekė tokią transcendentinę palaimą; *samasta-duḥkha* – visos kančios; *apyayam* – sunaikintos; *āśu* – išsyk; *dhatte* – vykdo.

Kas pasiryžęs be atilsio klausytis kṛṣṇa-kathos, to kitkas ilgainiui ima visiškai nebedominti. Nuolatinė mintis apie Viešpaties Kṛṣṇos lotosines pėdas išsyk išlaisvina transcendentinę palaimą patyrusį bhaktą iš visų kančių.

Komentaras: Būtina įsisąmoninti, kad absoliučiaja prasme *kṛṣṇa-kathā* ir Pats Kṛṣṇa tapatūs. Kadangi Viešpats yra Absoliuti Tiesa, Jo vardas, pavidalas, ypatybės ir kita, – visa tai, ką vadiname *kṛṣṇa-katha,* yra tapati Viešpačiui. „Bhagavad-gītā“, Viešpaties žodžiai, niekuo nesiskiria nuo Viešpaties. Nuoširdžiam bhaktui „Bhagavad-gītos“ žodžiai visiškai atstoja asmenišką bendravimą su Viešpačiu, o štai mėgstantis pasiginčyti pasaulietis, žinoma turės šiuo klausimu savo nuomonę. „Bhagavad-gītos“ žodžiuose slypi visos Viešpaties galios, ir mes pajusime tai, jeigu skaitysime „Gītą“ laikydamiesi Viešpaties rekomendacijų. Tačiau tiems, kurie imasi savo galva kurti kvailas „Bhagavad-gītos“ interpretacijas, neverta tikėtis iš to dvasinės naudos. To, kuris ieško „Bhagavad-gītoje“ jos tekstui svetimos prasmės ar turėdamas tam tikrų motyvų nori suteikti jam kitą prasmę savo interpretacijomis, negalima pavadinti *śraddadhāna-puṁsaḥ,* nuoširdžiai praktikuojančiu *bona fide kṛṣṇa-kathos* klausymąsi. Net jei neišmanėlių akyse toks interpretuotojas atrodys kaip didžiausias savo srities žinovas, „Bhagavad-gītos“ skaitymas jam nieko neduos. „Bhagavad-gītos“ skaitymas yra išganingas tikėjimo kupinam Viešpaties bhaktui (*śraddadhānai*), nes visagalio Viešpaties malone jis pelno transcendentinę palaimą, kuri naikina žemiškus prisirišimus, o sykiu su jais ir iš jų kylančias materialias kančias. Tiktai savo širdimi tai patyręs bhaktas gali suvokti šio Viduros pasakyto posmo

prasmę. Nenutrūkstanti Viešpaties lotosinių pėdų kontempliacija, klausantis *kṛṣṇa-kathos,* tyraširdžiam bhaktui yra neišsenkamas džiaugsmo šaltinis. Jam jau nebeegzistuoja sąvoka „materiali būtis“, o panirus į transcendentinės palaimos okeaną išgirtoji *brahmānandos* palaima atrodo neverta nė skatiko.

14 TEKSTAS

ताञ्छोच्यशोच्यानविदोऽनुशोचे
हरेः कथायां विमुखानघेन ।
क्षिणोति देवोऽनिमिषस्तु येषा-
मायुर्वृथावादगतिस्मृतीनाम् ॥१४॥

tāñ chocya-śocyān avido 'nuśoce
hareḥ kathāyāṁ vimukhān aghena
kṣiṇoti devo 'nimiṣas tu yeṣām
āyur vṛthā-vāda-gati-smṛtīnām

tān – visus tuos; *śocya* – verti užuojautos; *śocyān* – tarp tų, kurie verti užuojautos; *avidaḥ* – neišmanėlius; *anuśoce* – aš užjaučiu; *hareḥ* – apie Viešpatį; *kathāyām* – pasakojimams; *vimukhān* – priešiškus; *aghena* – dėl nuodėmingų poelgių; *kṣiṇoti* – žlugdomus; *devaḥ* – Viešpaties; *animiṣaḥ* – amžinojo laiko; *tu* – tačiau; *yeṣām* – kurių; *āyuḥ* – gyvenimo trukmė; *vṛthā* – beprasmiškai; *vāda* – filosofiniai samprotavimai; *gati* – galutinis tikslas; *smṛtīnām* – besilaikančių įvairiausių apeigų.

O išminčiau, didžiausio pasigailėjimo verti tie, kuriems jų nuodėmingi darbai trukdo susidomėti transcendentine tematika, kurie nesuvokia „Mahābhāratos“ („Bhagavad-gītos“) paskirties. Ir man jų gaila, nes matau kaip beprasmiškai jie aukoja amžinajam laikui savo gyvenimo metus, veldamiesi į apeigiškumą, filosofinius samprotavimus, teorinius aukščiausiojo gyvenimo tikslo ieškojimus.

Komentaras: Žmogaus santykiai su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu būna trejopi, priklausomai nuo to, kokios materialios gamtos *guṇos* jį įtakoja. Tie, kuriuos valdo aistros ir neišmanymo *guṇos,* nepripažįsta Dievo arba, tariamai pripažindami Dievo buvimą, skiria Jam savo norų tenkintojo vaidmenį. Dorybės nušviestieji pranašesni už juos. Pastarosios žmonių kategorijos supratimu, Aukščiausias Brahmanas yra beasmenis. *Bhakti* kelias, kurio vienas svarbiausių elementų yra *kṛṣṇa-kathos* klausymąsis, jų akimis

tėra priemonė, o ne tikslas. Už juos pranašesni yra tyraširdžiai Viešpaties tarnai, iškilę virš materialiosios dorybės ir egzistuojantys transcendencijos lygiu. Jie neturi nė menkiausių abejonių dėl Dievo Asmens vardų, pavidalų, šlovės, ypatybių tapatumo absoliučiu požiūriu. Jiems pasakojimai apie Kṛṣṇą tolygūs asmeniškam bendravimui su Juo. Tie, kas pasiekė tyrą atsidavimo Viešpačiui tarnystės lygį, yra įsitikinę, kad aukščiausias žmogaus gyvenimo tikslas, tikrasis jo pašaukimas – atsidavimo Viešpačiui tarnystė (*puruṣārtha*). Impersonalistai netiki Dievo Asmeniu ir yra panirę į abstrakčius samprotavimus, todėl nemato prasmės klausytis pasakojimų apie Kṛṣṇą. Tyraširdžiams, besąlygiškai Viešpačiui pasiaukojusiems bhaktams šie nelaimingieji kelia didelę užuojautą. O impersonalistai, nors patys yra verti pasigailėjimo, gailisi besikankinančių neišmanymo ir aistros *guņų* nelaisvėje. Tyraširdžiams Viešpaties bhaktams nuoširdžiai gaila ir impersonalistų, ir kenčiančių materialaus pasaulio nelaisvėje, nes tiek vieni, tiek kiti beatodairiškai aukoja savo ypatingai vertingą žmogaus gyvenimą, vaikydamiesi netikrų vertybių, juslinių malonumų ir kurdami abstrakčiosios filosofijos doktrinas, kuriomis stengiasi paaiškinti gyvenimo prasmę.

15 TEKSTAS

तदस्य कौषारव शर्मदातु-
हरेः कथामेव कथासु सारम् ।
उद्धृत्य पुष्पेभ्य इवार्तबन्धो
शिवाय नः कीर्तय तीर्थकीर्तेः ॥१५॥

tad asya kauṣārava śarma-dātur
hareḥ kathām eva kathāsu sāram
uddhṛtya puṣpebhya ivārta-bandho
śivāya naḥ kīrtaya tīrtha-kīrteḥ

tat – todėl; *asya* – Jo; *kauṣārava* – o Maitreya; *śarma-dātuḥ* – teikiančio sėkmę; *hareḥ* – Viešpaties; *kathām* – temas; *eva* – tiktai; *kathāsu* – iš visų temų; *sāram* – esmę; *uddhṛtya* – cituodamas; *puṣpebhyaḥ* – iš gėlių; *iva* – tarsi; *ārta-bandho* – o kenčiančiųjų drauge; *śivāya* – gerovei; *naḥ* – mūsų; *kīrtaya* – malonėk apibūdinti; *tīrtha* – šventos vietos; *kīrteḥ* – šlovingos.

O Maitreya, o kenčiančiųjų drauge, tik pasakojimai apie Aukščiausiojo Viešpaties didybę lemia gėrį viso pasaulio žmonėms. Todėl išrinki, kas esmingiausia, kaip bitė iš gėlių nektarą, ir papasakok apie Viešpatį.

Komentaras: Materialios gamtos *guņų* surakinti žmonės randa aibę temų savo pokalbiams, tačiau iš tikrųjų dėmesio verta tėra su Aukščiausiuoju Viešpačiu susijusi tematika. Deja, materijos paveiktos sąlygotos sielos beveik arba visai abejingos Aukščiausiajam Viešpačiui. Vienos jų netiki Dievu, kitos pripažįsta egzistuojant tiktai beasmenį Viešpaties aspektą. Nė viena iš jų neturi ką pasakyti apie Dievą. Tiek ateistai, tiek ir impersonalistai nepripažįsta pasakojimų apie Kṛṣṇą svarbos, todėl, savaime suprantama, jų žvilgsniai krypsta į reliatyviąją tikrovę, kuri vienus domina kaip juslinių malonumų, kitus – kaip teorinių samprotavimų objektas. Viduros ir kitų tyraširdžių bhaktų akimis, pasauliečius bei filosofus empirikus dominančios temos nevertos nė menkiausio dėmesio. Neatsitiktinai Vidura paprašė Maitreyos kalbėti apie tai, kas esmingiausia, apie tai, kas susiję su Kṛṣṇa, ir nenukrypti į antraeilius dalykus.

16 TEKSTAS

स विश्वजन्मस्थितिसंयमार्थे
कृतावतारः प्रगृहीतशक्तिः ।
चकार कर्माण्यतिपूरुषाणि
यानीश्वरः कीर्तय तानि मह्यम् ॥१६॥

sa viśva-janma-sthiti-saṁyamārthe
kṛtāvatāraḥ pragṛhīta-śaktiḥ
cakāra karmāṇy atipūruṣāṇi
yānīśvaraḥ kīrtaya tāni mahyam

saḥ – Dievo Asmuo; *viśva* – visatos; *janma* – kūrimo; *sthiti* – tvarumo; *saṁyama-arthe* – tikslu tobulai valdyti; *kṛta* – įgijo; *avatāraḥ* – įsikūnijimą; *pragṛhīta* – kupiną; *śaktiḥ* – galios; *cakāra* – atliko; *karmāṇi* – transcendentinius žygius; *ati-pūruṣāṇi* – antžmogiškus; *yāni* – visus tuos; *īśvaraḥ* – Viešpaties; *kīrtaya* – pašlovinki; *tāni* – visus tuos; *mahyam* – man.

Tad pašlovinki transcendentinius, antžmogiškus aukščiausiojo valdovo, Dievo Asmens, darbus. Pašlovinki tą, kurio visagaliai įsikūnijimai kuria kosminį pasaulį ir rūpinasi jo tvarumu.

Komentaras: Be abejonės, Vidura degte dega troškimu pasiklausyti pasakojimų apie Kṛṣṇą, tačiau tuo pačiu metu yra be galo prislėgtas, nes Viešpats Kṛṣṇa ką tik pasitraukė iš mums regimo pasaulio. Neatsitiktinai jis

teiraujasi apie Jo *puruṣa-avatāras,* kurie disponuoja galiomis reikalingomis kurti kosminį pasaulį ir pasirūpinti jo tvarumu. *Puruṣa-avatārų* veikimas yra niekas kita, kaip Viešpaties žygių tęsinys. Nežinančiam nuo ko pradėti Maitreyai šia užuomina Vidura duoda suprasti, apie kuriuos Viešpaties Kṛṣṇos žygius pasakoti.

17 TEKSTAS

श्रीशुक उवाच
स एवं भगवान् पृष्टः क्षत्त्रा कौषारवो मुनिः ।
पुंसां निःश्रेयसार्थेन तमाह बहुमानयन् ॥१७॥

śrī-śuka uvāca
sa evaṁ bhagavān pṛṣṭaḥ kṣattrā kauṣāravo muniḥ
puṁsāṁ niḥśreyasārthena tam āha bahu-mānayan

śrī-śukaḥ uvāca – Śrī Śukadeva Gosvāmis tarė; *saḥ* – jis; *evam* – taip; *bhagavān* – didis išminčius; *pṛṣṭaḥ* – paprašytas; *kṣattrā* – Viduros; *kauṣāravaḥ* – Maitreya; *muniḥ* – didis išminčius; *puṁsām* – visų žmonių; *niḥśreyasa* – labui; *arthena* – tuo tikslu; *tam* – jam; *āha* – pasakojo; *bahu* – nuoširdžiausią; *mānayan* – išreiškęs pagarbą.

Śukadeva Gosvāmis tarė: Didysis išminčius Maitreya Munis išreiškė nuoširdžiausią pagarbą Vidurai ir, jo raginimu, visų žmonių labui taip prakalbo.

Komentaras: Didysis išminčius Maitreya Munis vadinamas šiame posme *bhagavān,* nes savo gyvenimiška patirtimi bei išmintimi gerokai pranoko paprastus žmones. Vadinasi, jo nuomonė dėl to, kas laikytina didžiausia geradaryste žmonijai, – tikrai autoritetinga. Absoliutus gėris visai žmonijai yra atsidavimo Viešpačiui tarnystė, ir Viduros paragintas išminčius nuosekliai ją apibūdina.

18 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
साधु पृष्टं त्वया साधो लोकान् साध्वनुगृह्णता ।
कीर्तिं वितन्वता लोके आत्मनोऽधोक्षजात्मनः ॥१८॥

maitreya uvāca
sādhu pṛṣṭaṁ tvayā sādho lokān sādhv anugṛhṇatā
kīrtiṁ vitanvatā loke ātmano 'dhokṣajātmanaḥ

maitreyaḥ uvāca – Śrī Maitreya tarė; *sādhu* – pasižymintis visomis geriausiomis ypatybėmis; *pṛṣṭam* – manęs paklausei; *tvayā* – tu; *sādho* – o kilnusis; *lokān* – visai žmonijai; *sādhu anugṛhṇatā* – būdamas gailestingas visiems; *kīrtim* – šlovę; *vitanvatā* – skelbdamas; *loke* – pasaulyje; *ātmanaḥ* – paties; *adhokṣaja* – Transcendencija; *ātmanaḥ* – prote.

Śrī Maitreya tarė: Būk pašlovintas, o Vidura! Tu mintimis esi visad paniręs į Transcendenciją, todėl, būdamas labai gailestingas visai žmonijai ir man, paklausei manęs, kas yra aukščiausiasis gėris.

Komentaras: Didžiulę transcendentinės tiesos pažinimo patirtį turintis Maitreya Munis matė, kad Vidura visa savo esybe pasinėręs į Transcendenciją. Žodis *adhokṣaja* reiškia „tai, kas nesuvokiama juslėmis ar neprieinama jausminiam patyrimui“. Viešpats transcendentalus mūsų jusliniam patyrimui, tačiau atsiskleidžia Savo nuoširdžiam bhaktui. Mintimis Vidura visad buvo pasinėręs į Viešpatį, ir Maitreya nulenkė galvą prieš jo dvasios didybę. Maitreya buvo dėkingas Vidurai už giliai prasmingus klausimus ir, atsidėkodamas, jis reiškia jam didžiausią pagarbą.

19 TEKSTAS

नैतच्चित्रं त्वयि क्षत्तर्बादरायणवीर्यजे ।
गृहीतोऽनन्यभावेन यत्त्वया हरिरीश्वरः ॥१९॥

naitac citraṁ tvayi kṣattar bādarāyaṇa-vīryaje
gṛhīto 'nanya-bhāvena yat tvayā harir īśvaraḥ

na – niekada; *etat* – šie klausimai; *citram* – labai stebinantys; *tvayi* – tavyje; *kṣattaḥ* – o Vidura; *bādarāyaṇa* – Vyāsadevos; *vīrya-je* – atėjęs į šį pasaulį su sėkla; *gṛhītaḥ* – nusilenkei; *ananya-bhāvena* – nesvyruodamas; *yat* – kadangi; *tvayā* – tu; *hariḥ* – Dievo Asmeniui; *īśvaraḥ* – Viešpačiui.

O Vidura, manęs nestebina, kad tu nesvyruodamas nusilenkei Viešpačiui, juk tu atėjai į šį pasaulį su Vyāsadevos sėkla.

Komentaras: Maitreyos pastaba apie Viduros kilmę rodo, ką žmogui reiškia geri tėvai, aukšta kilmė. Žmogaus formavimasis prasideda nuo tos akimirkos, kai tėvo sėkla patenka į motinos įsčias. Gyva esybė patenka į tam tikro vyro sėklą priklausomai nuo to, kokie jos praeities darbai, o kadangi Vidura nebuvo paprasta gyva esybė, Viešpats jam suteikė galimybę ateiti į šį pasaulį su Vyāsos sėkla. Žmogaus pradėjimas reikalauja didžiulio išmanymo, todėl norint, kad naujos žmonių kartos būtų vertos žmogaus vardo, labai svarbu vykdyti Vedose numatytą šventinamąją vaiko pradėjimo apeigą – *garbhādhāna-saṁskārą.* Rūpintis reikėtų ne tuo, kaip apriboti žemės gyventojų skaičiaus augimą, o kad naujosios kartos būtų panašios į Vidurą, Vyāsą bei Maitreyą. Jei žmogus ateis į šį pasaulį taip, kaip ir dera žmogui, kitaip sakant, jei vaikai bus pradedami atsakingai, nebus jokio reikalo riboti gyventojų skaičiaus augimą. Vadimoji gimstamumo kontrolė ne tik nuodėminga, bet ir beprasmė.

20 TEKSTAS

माण्डव्यशापाद्भगवान् प्रजासंयमनो यमः ।
भ्रातुः क्षेत्रे भुजिष्यायां जातः सत्यवतीसुतात् ॥२०॥

māṇḍavya-śāpād bhagavān prajā-saṁyamano yamaḥ
bhrātuḥ kṣetre bhujiṣyāyāṁ jātaḥ satyavatī-sutāt

māṇḍavya – didžiojo *ṛṣio* Māṇḍavyos Munio; *śāpāt* – prakeiksmu; *bhagavān* – nepaprastai galingas; *prajā* – kuris esi gimęs; *saṁyamanaḥ* – mirties valdovas; *yamaḥ* – žinomas kaip Yamarāja; *bhrātuḥ* – brolio; *kṣetre* – žmonos; *bhujiṣyāyām* – sugulovės (brolio žmonos tarnaitės); *jātaḥ* – pagimdytas; *satyavatī* – Satyavatės (Vicitravīryos ir Vyāsadevos motinos); *sutāt* – sūnaus (Vyāsadevos).

Žinau, kad gavai šį kūną Māṇḍavyos Munio prakeiktas ir kad kitados buvai karalius Yamarāja, didysis pomirtinio pasaulio valdovas. Satyavatės sūnus Vyāsadeva pradėjo tave brolio sugulovės (brolio žmonos tarnaitės) įsčiose.

Komentaras: Māṇḍavya Munis – didis išminčius (žr. SB 1.13.1), o Vidura – pusdievis Yamarāja, mirusiųjų pasaulio valdovas, kurį Māṇḍavya Munis prakeikė gimti tarnaitės sūnumi. Gimimą, tvarumą ir mirtį – šias tris egzistencijos fazes materialiame pasaulyje pergyvena visos gyvos esybės. Kartą,

vykdydamas jam deleguotas mirusiųjų karalystės valdovo pareigas, Yamarāja nubaudė Māṇḍavyą Munį už vaikišką išdaigą, įsakydamas persmeigti jį ietimi. Tūždamas ant Yamarājos už neteisybę, Māṇḍavya prakeikė jį gimti *śūdra* (menkesnio išmanymo, iš fizinio darbo gyvenančio luomo atstovu). Taip Yamarāja gimė Vicitravīryos sugulovei, pradėtas jo brolio Vyāsadevos. Vyāsadeva – tai Satyavatės ir didžiojo valdovo Śāntanu, Bhīṣmadevos tėvo, sūnus. Vyāsadevos amžininkui ir draugui Maitreyai Muniui buvo žinoma Viduros gimimo paslaptis. Taigi, Vidura buvo sugulovės (karalienės tarnaitės) sūnus, tačiau dėl tėvo ir protėvių iš tėvo pusės kilnumo paveldėjęs įstabiausią turtą – gebėjimą nusilenkti Viešpačiui, tapo iškiliausiuoju Viešpaties bhaktu. Gimęs tokioje šeimoje, žmogus turi visas sąlygas stoti į pasiaukojimo tarnystės kelią. Vidura pelnė šią galimybę savo praeities nuopelnais.

21 TEKSTAS

भवान् भगवतो नित्यं सम्मतः सानुगस्य ह ।
यस्य ज्ञानोपदेशाय मादिशद्भगवान् व्रजन् ॥२१॥

bhavān bhagavato nityaṁ sammataḥ sānugasya ha
yasya jñānopadeśāya mādiśad bhagavān vrajan

bhavān – tavo kilnybė; *bhagavataḥ* – Dievo Asmens; *nityam* – amžinas; *sammataḥ* – pripažintas; *sa-anugasya* – vienas iš palydovų; *ha* – buvęs; *yasya* – iš kurio; *jñāna* – žinojimą; *upadeśāya* – nurodymams; *mā* – man; *ādiśat* – liepė; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *vrajan* – prieš sugrįždamas į Savo buveinę.

O garbusis, tu esi vienas iš amžinųjų Aukščiausiojo Dievo Asmens palydovų, kuriems Viešpats, prieš pasitraukdamas į Savo amžinąją buveinę, per mane perdavė nurodymų.

Komentaras: Didysis pomirtinio gyvenimo valdovas Yamarāja sprendžia gyvų esybių likimą. Jis, be jokių abejonių, yra vienas patikimiausių Viešpaties vietininkų. Tokias atsakingas pareigas eiti Viešpats patiki tik Savo iškiliausiems bhaktams, kurie prilygsta Jo amžiniems palydovams dvasinėje karalystėje. Vidura buvo vienas tokių bhaktų ir Viešpats, prieš sugrįždamas į Vaikuṇṭhą, per Maitreyą Munį perdavė Vidurai nurodymų. Paprastai amžinieji Viešpaties palydovai dvasiniame pasaulyje nenusileidžia į

materialųjį pasaulį. Tačiau kartais, Viešpaties valia jie nužengia, tačiau ne tam, kad užimtų atsakingą postą, o asmeniškai susitikti su Viešpačiu arba skelbti Jo mokymą žmonėms. Šiuos Viešpaties įgaliotus vietininkus vadina *śaktyāveśa-avatāromis,* t.y. įsikūnijimais, turinčiais transcendentines galias atstovauti Viešpačiui.

22 TEKSTAS

अथ ते भगवल्लीला योगमायोरुबृंहिताः ।
विश्वस्थित्युद्भवान्तार्था वर्णयाम्यनुपूर्वशः ॥२२॥

atha te bhagaval-līlā yoga-māyorubṛṁhitāḥ
viśva-sthity-udbhavāntārthā varṇayāmy anupūrvaśaḥ

atha – todėl; *te* – tau; *bhagavat* – apie Dievo Asmens; *līlāḥ* – žaidimus; *yoga-māyā* – Viešpaties energija; *uru* – plačiai; *bṛṁhitāḥ* – išskleista; *viśva* – kosminio pasaulio; *sthiti* – tvarumo; *udbhava* – kūrimo; *anta* – naikinimo; *arthāḥ* – tikslu; *varṇayāmi* – aš apibūdinsiu; *anupūrvaśaḥ* – nuosekliai.

Tad papasakosiu tau kaip Dievo Asmuo, pasitelkęs Savo transcendentinę galią, pirmiausia sukuria šį pasaulį, po to užtikrina jo tvarumą ir galiausiai sunaikina.

Komentaras: Įvairios visagalio Viešpaties energijos kaipmat įkūnija bet kurį Jo norą. Kosminį pasaulį kuria Viešpaties *yogamāyos* energija.

23 TEKSTAS

भगवानेक आसेदमग्र आत्मात्मनां विभुः ।
आत्मेच्छानुगतावात्मा नानामत्युपलक्षणः ॥२३॥

bhagavān eka āsedam agra ātmātmanāṁ vibhuḥ
ātmecchānugatāv ātmā nānā-maty-upalakṣaṇaḥ

bhagavān – Dievo Asmuo; *ekaḥ* – vienas vienintelis; *āsa* – buvo; *idam* – šiame pasaulyje; *agre* – prieš sukūrimą; *ātmā* – Savo pavidalu; *ātmanām* – gyvų esybių; *vibhuḥ* – valdovas; *ātmā* – Paties; *icchā* – troškimu; *anugatau* –

įsilieję į; *ātmā* – Patį; *nānā-mati* – kitokio regėjimo; *upalakṣaṇaḥ* – požymiai.

Iki atsiradant šiam pasauliui buvo tiktai Dievo Asmuo, visų gyvų esybių valdovas. Be Jo daugiau nebuvo nieko. Jo valia buvo sukurtas pasaulis, Jo valia pasaulis vėl panyra į Jį. Aukščiausiosios Sielos ypatybes įkūnija Jo vardai.

Komentaras: Šiame posme didysis išminčius Maitreya Munis pradeda aiškinti keturių pirminių „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmų prasmę. „Śrīmad-Bhāgavatam“ apsaugota nuo *māyāvādžių* (impersonalistų) devyniais užraktais, ir vis dėlto kartais pasitaiko, kad šios filosofinės srovės pasekėjai imasi komentuoti „Śrīmad-Bhāgavatam“, suteikdami keturiems pirminiams jos posmams nebūtą prasmę. Tačiau mes turime laikytis pradinių kūrinio minčių, kurias čia pateikia Maitreya Munis, nes išminčius, kaip ir Uddhava, išgirdo jas iš Paties Viešpačio lūpų. Pirmoji šių posmų eilutė skelbia: *aham evāsam evāgre*. Interpretuodami žodį *aham, māyāvādžiai* leidžiasi į tokią painią argumentaciją, kad jos prasmė suvokiama tik patiems interpretuotojams. Posmas akivaizdžiai byloja, kad žodis *aham* nurodo ne į individualias gyvas esybes, o į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Prieš atsirandant pasauliui, egzistavo vienas Viešpats, Dievo Asmuo, tada nebuvo *puruṣa-avatārų,* juo labiau gyvų esybių ar materialios energijos, sukuriančios juslėmis patiriamą pasaulį. *Puruṣa-avatāros* kartu su įvairiomis Aukščiausiojo Viešpaties energijomis glūdėjo Jame, be Jo daugiau nieko nebuvo.

Aukščiausiasis Viešpats, Dievo Asmuo, pavadintas čia visų gyvų esybių valdovu. Jis tarytum saulė, o gyvos esybės – saulės spindulių dalelės. Tai, kad Viešpats egzistavo dar prieš atsirandant kūrinijai, patvirtina ir *śruti: vāsudevo vā idaṁ agra āsīt na brahmā na ca śaṅkaraḥ, eko vai nārāyaṇa āsīn na brahmā neśānāḥ*. Kadangi viskas kyla iš Dievo Asmens, Jis egzistuoja per amžius vienintelis ir nedalomas, be Jo daugiau nieko nėra. Jis gali egzistuoti vienas Pats, nes yra visiškai tobulas ir visagalis. Visa, kas nuo Jo skiriasi, įskaitant Jo pilnatviškus skleidinius, *viṣṇu-tattvas,* yra Jo neatsiejamos dalys. Prieš pasaulio kūrimą nebuvo nei Kāraṇārṇavaśāyī, nei Garbhodakaśāyī, nei Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu, nebuvo nei Brahmos, nei Šaṅkaros. Pilnatviškas Viešpaties skleidinys Viṣṇu ir gyvos esybės su Brahmā priešakyje yra Jo atsietosios dalelės. Kartu su Viešpačiu egzistavo dvasinė būtis, tačiau neišreikšto pavidalo materialus pasaulis dar tebeglūdėjo Jame. Vienintelė priežastis, lemianti išreikšto materialaus pasaulio atsiradimą ir baigmę, yra Viešpaties valia. Vaikuṇṭhalokos įvairovė neprieštarauja Viešpaties asmenybės nedalomumo principui, yra Jam tapati, lygiai kaip kariuo-

menė tapati karaliui, jos vadui, nors jos gretas sudarantys kariai patys yra individai. „Bhagavad-gītoje“ (9.7) pasakyta, kad Viešpaties valia materialus pasaulis yra kartkarčiais sukuriamas, o po sunaikinimo iki naujo kūrimo proceso gyvos esybės bei materiali energija neišreikšti glūdi Jame.

24 TEKSTAS

स वा एष तदा द्रष्टा नापश्यद् दृश्यमेकराट् ।
मेनेऽसन्तमिवात्मानं सुप्तशक्तिरसुप्तदृक् ॥२४॥

sa vā eṣa tadā draṣṭā nāpaśyad dṛśyam ekarāṭ
mene 'santam ivātmānaṁ supta-śaktir asupta-dṛk

saḥ – Dievo Asmuo; *vā* – arba; *eṣaḥ* – jų visų; *tadā* – tuo metu; *draṣṭā* – regintysis; *na* – ne; *apaśyat* – matė; *dṛśyam* – kosminio pasaulio; *eka-rāṭ* – neginčijamas valdovas; *mene* – taip mąstė; *asantam* – neegzistuoja; *iva* – kaip ir; *ātmānam* – pilnatviškos dalelės; *supta* – neišreikšta; *śaktiḥ* – materiali energija; *asupta* – išreikšta; *dṛk* – vidinė galia.

Vienintelis stebėtojas tada buvo Viešpats, neginčijamas visa ko valdovas. Kosminio pasaulio dar nebuvo, ir be pilnatviškų bei atsietų dalelių Jis nejuto vidinės pilnatvės. Vidinė galia reiškėsi laisvai, o materialioji tuo tarpu buvo neišreikšta.

Komentaras: Viešpats yra aukščiausias stebėtojas, nes tai Jo mestas žvilgsnis išjudino materialią energiją kurti kosminį pasaulį. Stebėtojas anuomet buvo, bet nebuvo išorinės energijos, į kurią Viešpats pakelia akis. Jis nejuto pilnatvės, tarsi vienišas be žmonos likęs vyras. Tai, žinoma, tik poetinė metafora. Viešpats norėjo sukurti kosminį pasaulį, kad suteiktų dar vieną progą užmaršties užliūliuotoms sąlygotoms sieloms išsigelbėti. Kosminio pasaulio atsiradimas suteikia progą sąlygotoms sieloms sugrįžti namo, pas Dievą, ir tokia jo svarbiausioji paskirtis. Iš savo beribio gailestingumo, kai kosminis pasaulis nėra įkūnytas matomu pavidalu, Viešpats nejunta pilnatvės ir šis jausmas yra kūrinijos atsiradimo priežastis. Vidinės galios sukurtas pasaulis egzistavo išreikštu pavidalu, tačiau kita jo galia tarsi snaudė, todėl Viešpats norėjo prikelti ją veiklai, kaip vyras, norintis prikelti miegančią žmoną meilės pramogoms. Iš gailestingumo Viešpats nori matyti ją nubudusią ir laimingą, kaip kitos žmonos. Tuo Viešpats siekia pažadinti miegančias sąlygotas sielas tikram gyvenimui, nutviekstam dvasinės savimonės

šviesos, kad jos taptų tokios pat tobulos kaip amžinai išvaduotos sielos Vaikuṇṭhalokos planetose. Būdamas *sac-cid-ānanda-vigraha,* Viešpats trokšta matyti kiekvieną savo įvairių galių dalelytę dalyvaujant palaimą spinduliuojančioje *rasoje*, kadangi dalyvavimas amžinoje Viešpaties *rāsa-līloje* yra aukščiausias būties būvis, kuris pasižymi su niekuo nesulyginama dvasine palaima ir amžinu žinojimu.

25 TEKSTAS

सा वा एतस्य सन्द्रष्टुः शक्तिः सदसदात्मिका ।
माया नाम महाभाग ययेदं निर्ममे विभुः ॥२५॥

sā vā etasya sandraṣṭuḥ śaktiḥ sad-asad-ātmikā
māyā nāma mahā-bhāga yayedaṁ nirmame vibhuḥ

sā – ta išorinė energija; *vā* – taip pat; *etasya* – Viešpaties; *sandraṣṭuḥ* – tobulo stebėtojo; *śaktiḥ* – energija; *sat-asat-ātmikā* – kartu ir priežastis, ir padarinys; *māyā nāma* – vadinama *māya; mahā-bhāga* – o laimingasai; *yayā* – kuria; *idam* – šį materialų pasaulį; *nirmame* – sukūrė; *vibhuḥ* – Visagalis.

Viešpats yra stebėtojas, o išorinė energija, kurią Jis stebi, išsyk yra kosminio virsmo priežastis ir jo padarinys. O laimingasai Vidura, šią išorinę energiją vadina iliuzija, māya. Tai jos veikimas sudaro būtinas prielaidas materialiam pasauliui atsirasti.

Komentaras: Materiali gamta, vadinama *māyā*, išsyk yra materiali ir veiksnioji kosminio pasaulio priežastis, tačiau už jų slypi Viešpats, sąmonės šviesa, be kurios neapsieina joks veiksmas. Lygiai kaip sąmonė įkvepia gyvybę gyvos būtybės fiziniam kūnui, taip ir aukščiausioji Viešpaties sąmonė įkvepia gyvybę visoms materialios gamtos energijoms. Šią mintį patvirtina ir „Bhagavad-gītā“ (9.10):

mayādhyakṣeṇa prakṛtiḥ sūyate sa-carācaram
hetunānena kaunteya jagad viparivartate

„Visos materialaus pasaulio energijos paklūsta Aukščiausiojo Viešpaties, šio pasaulio saugotojo ir prižiūrėtojo, valiai. Ši aukščiausioji priežastis ir lemia, kad materialiame pasaulyje viešpatauja tam tikra tvarka, visi jame vykstantys procesai paklūsta tam tikriems dėsniams ir nuosekliai atsikartoja.“

26 TEKSTAS

कालवृत्त्या तु मायायां गुणमय्यामधोक्षजः ।
पुरुषेणात्मभूतेन वीर्यमाधत्त वीर्यवान् ॥२६॥

kāla-vṛttyā tu māyāyāṁ guṇa-mayyām adhokṣajaḥ
puruṣeṇātma-bhūtena vīryam ādhatta vīryavān

kāla – amžinajam laikui; *vṛttyā* – veikiant; *tu* – tačiau; *māyāyām* – išorinėje energijoje; *guṇa-mayyām* – materialios gamtos *guṇose; adhokṣajaḥ* – Transcendencija; *puruṣeṇa – puruṣos* įsikūnijimu; *ātma-bhūtena* – kuris yra pilnatviškas Viešpaties skleidinys; *vīryam* – gyvų esybių sėklas; *ādhatta* – pasėjo; *vīryavān* – Aukščiausioji gyva Būtybė.

Aukščiausioji gyva Būtybė, įsikūnijusi transcendentiniu puruṣos pavidalu, Viešpaties pilnatvišku skleidiniu, apvaisina materialią gamtą, kurią sudaro trys guṇos. Taip, amžinajam laikui veikiant, pasaulyje užgimsta gyvosios esybės.

Komentaras: Gyvų būtybių palikuonys išvysta pasaulį tėvo sėklai patekus į motinos įsčias. Su tėvo sėkla patekus į motinos kūną ima formuotis motinos pavidalą atitinkantis gyvosios esybės kūnas. Analogiškai, neapvaisinta Viešpaties, ir motina materiali gamta nepajėgi sukurti gyvų esybių iš jos dispozicijoje esančių materijos elementų. Čia slypi gyvybės atsiradimo paslaptis. Gyvas būtybes pradeda Viešpats. Stebuklingas apvaisinimo aktas įvyksta pirmajam *puruṣos* įsikūnijimui, Kāraṇārṇavaśāyī Viṣṇu, metus žvilgsnį į materialią gamtą. Materijai išjudinti pakanka vieno vienintelio Jo žvilgsnio.

Dievo Asmens vykdomas apvaisinimo aktas nelygintinas su įprastiniu lytiniu aktu. Viešpats gali apvaisinti Savo žvilgsniu, neveltui Jį vadina visagaliu. Kiekvienas Viešpaties transcendentinis organas gali vykdyti bet kurio kito organo funkcijas. *Aṅgāni yasya sakalendriya-vṛttimanti* – liudija „Brahma-saṁhitā“ (5.32). Jai antrina „Bhagavad-gītā“ (14.3): *mama yonir mahad-brahma tasmin garbhaṁ dadhāmy aham*. Kai kosminė kūrinija įgauna išreikštą pavidalą, Pats Viešpats apgyvendina materialią gamtą gyvomis esybėmis, materija jokiu būdu nėra gyvų esybių atsiradimo šaltinis. Taigi, nepaisant materialaus mokslo pažangos, mokslininkams niekad nepavyks sukurti gyvos esybės. Štai čia ir glūdi didžioji materialios kūrinijos paslaptis. Gyvos esybės prigimčiai materija svetima, ir jei gyva esybė negyvena dvasiškai, santarvėje su Viešpačiu, ji negali būti laiminga. Paklydusi ir neatsimindama, kokia jos prigimtinė būsena, gyva būtybė tuščiai

ieško laimės materialiame pasaulyje. Svarbiausias Vedų tradicijos tikslas kaip tik ir yra priminti žmogui apie esminį dalyką – jo dvasinę prigimtį. Viešpats dovanoja sąlygotai sielai materialų kūną, kurį turėdama ji tariamai džiaugiasi gyvenimu, tačiau jei ji neatsikvošės, nesiims ugdyti savo dvasinio sąmoningumo, Viešpats vėl sugrąžins ją į neišreikštą būvį, kuriuo ji egzistavo prasidėjus pasaulio kūrimui. Posme Viešpats pavadintas *vīryavān,* galingiausiąja būtybe, kadangi Jis pasėja materialioje gamtoje begalę gyvų esybių, nuo neatmenamų laikų kalinčių jos nelaisvėje.

27 TEKSTAS

ततोऽभवन्महत्तत्त्वमव्यक्तात्कालचोदितात् ।
विज्ञानात्मात्मदेहस्थं विश्वं व्यञ्जंस्तमोनुदः ॥२७॥

tato 'bhavan mahat-tattvam avyaktāt kāla-coditāt
vijñānātmātma-deha-stham viśvaṁ vyañjaṁs tamo-nudaḥ

tataḥ – po to; *abhavat* – atsirado; *mahat* – aukščiausioji; *tattvam* – visybė; *avyaktāt* – iš neišreikštojo; *kāla-coditāt* – paveikus laikui; *vijñāna-ātmā* – grynoji dorybė; *ātma-deha-stham* – buvusias Jo paties kūne; *viśvam* – visas visatas; *vyañjan* – apreikšdama; *tamaḥ-nudaḥ* – aukščiausioji šviesa.

Amžinojo laiko jėgų sujudinta, aukščiausioji visuminė materijos stichija, mahat-tattva, įgavo išreikštą pavidalą. Ir į ją, grynąją dorybę įkūnijantis Aukščiausiasis Viešpats, pabėrė Savo kūne glūdėjusias visatų sėklas.

Komentaras: Pirmasis apvaisintosios materijos virsmas, veikiant laikui, yra materijos pradmenų susiformavimas. Viskam reikalingas laikas. Vaisiui subręsti reikalingas laikas, tad visai neatsitiktinai posme vartojamas žodis *kāla-coditāt,* „paveikus laikui“. *Mahat-tattva* yra visuminė sąmonė, nes *mahat-tattvos* dalelytę intelekto pavidalu turime ir visi mes. Nors *mahat-tattva* tiesiogiai susijusi su Aukščiausios Būtybės aukščiausiąja Sąmone, ji reiškiasi kaip materija. *Mahat-tatvoje,* grynosios sąmonės šešėlyje, užgimsta visa kūrinija. *Mahat-tattva* pati yra grynoji dorybė, ir ji sujunda, kai joje atsiranda nežymių materialios aistros priemaišų.

28 TEKSTAS

सोऽप्यंशगुणकालात्मा भगवद्दृष्टिगोचरः ।
आत्मानं व्यकरोदात्मा विश्वस्यास्य सिसृक्षया ॥२८॥

so 'py aṁśa-guṇa-kālātmā bhagavad-dṛṣṭi-gocaraḥ
ātmānaṁ vyakarod ātmā viśvasyāsya sisṛkṣayā

saḥ – *mahat-tattva*; *api* – taip pat; *aṁśa* – *puruṣos* pilnatviškas skleidinys; *guṇa* – vyrauja neišmanymo *guṇa; kāla* – laiko trukmė; *ātmā* – visiškas sąmoningumas; *bhagavat* – Dievo Asmuo; *dṛṣṭi-gocaraḥ* – akiratis; *ātmānam* – daugybę įvairiausių pavidalų; *vyakarot* – atskilo; *ātmā* – lopšys; *viśvasya* – būsimų esybių; *asya* – šios; *sisṛkṣayā* – gimsta klaidinga savimonė.

Čia būsimųjų esybių lopšys, mahat-tattva, ima skilti ir įgauti pačias įvairiausias būties formas. Neišmanymo guņos veikiama mahat-tattva pagimdo klaidingą savimonę. Mahat-tattvai, pilnatviškam Dievo Asmens skleidiniui, būdingas sąmoningumas ir aiškus įsivaizdavimas, kaip kurti pasaulį ir kiek tam prireiks laiko.

Komentaras: Mahat-tattva yra materijos ir dvasios sandūra, generuojanti gyvų esybių klaidingąją savimonę. Visos gyvos esybės yra atsietos Dievo Asmens dalelės. Nors sąlygotos sielos yra Aukščiausiojo Dievo Asmens sudėtinės dalelės, klaidingos savimonės veikiamos, jos pretenduoja į materialaus pasaulio viešpaties vaidmenį. Klaidingoji savimonė yra kaip tik ta jėga, kuri surakina gyvą esybę materialios būties grandinėmis. Viešpats tolydžio suteikia paklydusioms sąlygotoms sieloms progą nusikratyti klaidingos savimonės pančių, kaip tik dėl šios priežasties periodiškai kuriamas materialus pasaulis. Sąlygotoms sieloms Jis sudaro visas galimybes klaidingos savimonės veiklą nukreipti reikiama vaga, tačiau nesikėsina į ribotą laisvę, kurią jos kaip neatsiejamos Viešpaties dalelės turi.

29 TEKSTAS

महत्तत्त्वाद्विकुर्वाणादहंतत्त्वं व्यजायत ।
कार्यकारणकर्त्रात्मा भूतेन्द्रियमनोमयः ।
वैकारिकस्तैजसश्च तामसश्चेत्यहं त्रिधा ॥२९॥

mahat-tattvād vikurvāṇād ahaṁ-tattvaṁ vyajāyata
kārya-kāraṇa-kartrātmā bhūtendriya-mano-mayaḥ
vaikārikas taijasaś ca tāmasaś cety ahaṁ tridhā

mahat – didysis; *tattvāt* – priežastinis principas; *vikurvāṇāt* – perauga į; *aham* – klaidingą savimonę; *tattvam* – materiali tiesa; *vyajāyata* – tapo apreikšta; *kārya* – padarinys; *kāraṇa* – priežastis; *kartṛ* – veikiantysis subjek-

tas; *ātmā* – siela arba šaltinis; *bhūta* – materijos pradmenys; *indriya* – juslės; *manaḥ-mayaḥ* – plevenantys protiniame lygmenyje; *vaikārikaḥ* – dorybės *guṇa; taijasaḥ* – aistros guṇa; ca – ir; *tāmasaḥ* – neišmanymo *guṇa; ca* – ir; *iti* – taip; *aham* – klaidinga savimonė; *tridhā* – trijų tipų.

Mahat-tattva, didysis priežastinis principas, perauga į klaidingąją savimonę, kuri reiškiasi trejopai – kaip veiksmo paskata, veiksmo padarinys bei veikiantysis subjektas. Šie procesai vyksta protiniame lygmenyje, jų pamatą sudaro materijos pradmenys, grubiosios juslės bei abstraktieji svarstymai. Klaidingoji savimonė atsispindi trijose guṇose – dorybėje, aistroje bei neišmanyme.

Komentaras: Pirminėje, dvasinėje būtyje materija nesusitepusi gyva esybė puikiausiai suvokia, kad prigimtinė jos paskirtis – būti amžina Viešpaties tarnaite. Visos grynosios savimonės būvį pasiekusios sielos yra išsivadavusios, jos gyvena amžiną, tiesos ir palaimos nušviestą gyvenimą dvasinio dangaus planetose, Vaikuṇṭhalokose. Materialus pasaulis kuriamas ne joms. Amžinai išvaduotos sielos, *nitya-muktos,* čia neturi ką veikti. Materiali kūrinija skirta maištaujančioms sieloms, nenorinčioms paklusti Aukščiausiajam Viešpačiui. Tokie iliuzinės viešpatystės materialiame pasaulyje siekiai ir yra klaidingoji savimonė. Klaidinga savimonė reiškiasi per tris materialios gamtos *guṇas* ir glūdi protiniame lygmenyje. Tie, kuriuos valdo dorybė, kiekvieną žmogų suvokia kaip Dievą, todėl jie šaiposi iš tyrų bhaktų, transcendentinė meilės tarnystė Viešpačiui jiems kelia juoką. Aistros *guṇos* kaitinami išpuikėliai kaip beįmanydami stengiasi įtvirtinti savo dominavimą materialiame pasaulyje. Dalis jų tarnauja žmonėms, pasikliaudami savo ribotu išmanymu ir laikydami save pateptaisiais, nešančiais gėrį visai žmonijai. Jie renkasi seniai išvaikščiotus pasaulietinio altruizmo kelius, tačiau visi jų siekiai kyla iš klaidingosios savimonės. Klaidinga savimonė kitąsyk išsišakoja tiek, kad jie įsigeidžia susilyginti su Dievu. Paskutinioji klaidingos savimonės sąlygotų sielų kategorija – sielos, atsidūrusios neišmanymo *guṇos* nelaisvėje, jos tapatina savąjį „aš“ su fiziniu kūnu. Visa jų veikla būna skirta kūno poreikiams tenkinti. Viešpats leidžia joms guostis klaidingos savimonės pagimdytomis idėjomis, tačiau būdamas nepaprastai švelnios širdies ir norėdamas joms padėti dovanoja „Bhagavad-gītą“, „Śrīmad-Bhāgavatam“ bei kitus šventraščius, aiškinančius Kṛṣṇos mokslą ir atveriančius kelią į tobulumą. Taigi materialus pasaulis yra skirtas gyvoms esybėms, kurios, pasidavusios klaidingosios savimonės įtaigai, plevena protiniame lygmenyje maitindamosi skirtingomis materialios gamtos *guṇų* generuojamomis iliuzijomis.

30 TEKSTAS

अहंतत्त्वाद्विकुर्वाणान्मनो वैकारिकादभूत् ।
वैकारिकाश्च ये देवा अर्थाभिव्यञ्जनं यतः ॥३०॥

ahaṁ-tattvād vikurvāṇān mano vaikārikād abhūt
vaikārikāś ca ye devā arthābhivyañjanaṁ yataḥ

aham-tattvāt – iš klaidingos savimonės pradmens; *vikurvāṇāt* – dėl virsmo; *manaḥ* – protas; *vaikārikāt* – sąveikaujant su dorybės *guṇa*; *abhūt* – atsirado; *vaikārikāḥ* – sąveikaujant su dorybe; *ca* – taip pat; *ye* – visi tie; *devāḥ* – pusdieviai; *artha* – juslėmis patiriamas pasaulis; *abhivyañjanam* – žinojimo apie materiją; *yataḥ* – šaltinis.

Sąveikaudama su dorybės guṇa, klaidingoji savimonė atsimaino į protą. Lygiai taip pat, klaidingai savimonei sąveikaujant su dorybės guṇa, užgimsta ir juslėmis patiriamo pasaulio valdovai, pusdieviai.

Komentaras: Sąveikaudama su materijos *guṇomis,* klaidingoji savimonė generuoja visas juslėmis patiriamo pasaulio sudėtines dalis.

31 TEKSTAS

तैजसानीन्द्रियाण्येव ज्ञानकर्ममयानि च ॥३१॥

taijasānīndriyāṇy eva jñāna-karma-mayāni ca

taijasāni – aistros *guṇa*; *indriyāṇi* – juslės; *eva* – tikrai; *jñāna* – žinojimas, filosofiniai samprotavimai; *karma* – karminė veikla; *mayāni* – vyraujantys; *ca* – taip pat.

Juslės neabejotinai yra aistros guṇos, veikiančios per klaidingą savimonę, padarinys, tad abstraktusis filosofinis pažinimas bei karminė veikla iš esmės yra aistros guṇos vaisius.

Komentaras: Pagrindinė klaidingos savimonės funkcija – bedievystės ugdymas. Kai žmogus užmiršta, kad savo prigimtimi jis yra amžina sudėtinė Aukščiausiojo Dievo Asmens dalelė, užmiršta apie savo pavaldumą Jo valiai

ir ieško laimės tarsi būtų nepriklausomas, paprastai pergyvena dvi metamorfozes. Iš pradžių, iš asmeninių išskaičiavimų arba dėl juslinių malonumų jis imasi karminės veiklos, tačiau po ilgalaikių pastangų, nusivylęs ir praradęs viltį, pasineria į filosofinius svarstymus, kol prieina prie išvados, kad jis niekuo nenusileidžia Pačiam Dievui. Klaidinga idėja apie susivienijimą su Dievu yra paskutiniai iliuzinės energijos spąstai, į kuriuos pakliuvusi klaidingos savimonės užhipnotizuota gyva esybė susipainioja užmaršties tinkluose.

Geriausias būdas išsivaduoti iš klaidingos savimonės nelaisvės – nugalėti įprotį kurti hipotezes apie Absoliučios Tiesos esmę. Reikia gerai įsidėmėti, kad Absoliučios Tiesos neįmanoma pažinti visais atžvilgiais riboto žmogaus filosofiniais apmąstymais. Absoliuti Tiesa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, patiriamas nuolankumo bei meilės dvasia klausantis pasakojimų apie Jį iš *bona fide* mokytojo, atstovaujančio dvylikai didžiųjų autoritetų, kuriuos nurodo „Śrīmad-Bhāgavatam“. Tai vienintelė išeitis įveikti Viešpaties iliuzinę energiją, kitaip, „Bhagavad-gītos“ teigimu (7.14), ji neįveikiama.

32 TEKSTAS

तामसो भूतसूक्ष्मादिर्यतः खं लिङ्गमात्मनः ॥३२॥

tāmaso bhūta-sūkṣmādir yataḥ kham liṅgam ātmanaḥ

tāmasaḥ – iš neišmanymo *guṇos*; *bhūta-sūkṣma-ādiḥ* – subtilūs juslių objektai; *yataḥ* – iš kurių; *kham* – dangus; *liṅgam* – simbolinė išraiška; *ātmanaḥ* – Aukščiausiosios Sielos.

Dangus atsiranda iš garso, o garsas yra klaidinga savimone nuspalvinto neišmanymo virsmo išdava. Kitaip sakant, dangus yra Aukščiausiosios Sielos simbolinė išraiška.

Komentaras: Vedų himnai skelbia: *etasmād ātmanaḥ ākāśaḥ sambhūtaḥ*. Dangus simboliškai atstovauja Aukščiausiajai Sielai. Tiems, kurių savimonę įtakoja aistra arba neišmanymas, Dievo Asmuo nesuvokiamas. Jiems Aukščiausiąją Sielą simboliškai įkūnija dangus.

33 TEKSTAS

कालमायांशयोगेन भगवद्वीक्षितं नभः ।
नभसोऽनुसृतं स्पर्शं विकुर्वन्निर्ममेऽनिलम् ॥३३॥

kāla-māyāṁśa-yogena bhagavad-vīkṣitaṁ nabhaḥ
nabhaso 'nusṛtaṁ sparśaṁ vikurvan nirmame 'nilam

kāla – laiku; *māyā* – išorine energija; *aṁśa-yogena* – iš dalies sumaišytą; *bhagavat* – Dievo Asmuo; *vīkṣitam* – nužvelgė; *nabhaḥ* – dangų; *nabhasaḥ* – iš dangaus; *anusṛtam* – taip paveikus; *sparśam* – lytėjimas; *vikurvat* – pakitus; *nirmame* – buvo sukurtas; *anilam* – oras.

Čia Viešpats nužvelgė dangų, iš dalies paveiktą amžinojo laiko ir išorinės galios. Taip gimė lytėjimo pojūtis, o iš jo – oras, kurio prisipildė dangus.

Komentaras: Kūrimas materialiame pasaulyje vyksta pagal principą: nuo subtilaus prie grubaus. Taip sukuriama visata. Iš dangaus gimė lytėjimo pojūtis, kuris yra amžinojo laiko, išorinės energijos bei Dievo Asmens žvilgsnio mišinys. Lytėjimo pojūtis peraugo į orą, kurio prisipildė dangus. Tuo pačiu principu, nuo subtilaus prie grubaus, vyksta visų kitų materijos pradų formavimosi procesas: garsas peraugo į dangų, lytėjimo pojūtis virto oru, forma virto ugnimi, skonis – vandeniu, o kvapas transformavosi į žemę.

34 TEKSTAS

अनिलोऽपि विकुर्वाणो नभसोरुबलान्वितः ।
ससर्ज रूपतन्मात्रं ज्योतिर्लोकस्य लोचनम् ॥३४॥

anilo 'pi vikurvāṇo nabhasoru-balānvitaḥ
sasarja rūpa-tanmātraṁ jyotir lokasya locanam

anilaḥ – oras; *api* – taip pat; *vikurvāṇaḥ* – pakitęs; *nabhasā* – dangų; *uru-bala-anvitaḥ* – nepaprastai galingas; *sasarja* – sukūrė; *rūpa* – formą; *tat-mātram* – jusliškai patiriamą; *jyotiḥ* – elektrą; *lokasya* – pasaulį; *locanam* – šviesą, kurios dėka galima regėti.

Tada nežabotos galios oro stichija, suėjusi į sąlytį su dangumi, davė pradžią jusliškai patiriamai formai, formos patyrimas virto elektra – šviesa, kurios dėka galima regėti pasaulį.

35 TEKSTAS

अनिलेनान्वितं ज्योतिर्विकुर्वत्परवीक्षितम् ।
आधत्ताम्भो रसमयं कालमायांशयोगतः ॥३५॥

anilenānvitaṁ jyotir vikurvat paravīkṣitam
ādhattāmbho rasa-mayaṁ kāla-māyāṁśa-yogataḥ

anilena – oro; *anvitam* – įtakojama; *jyotiḥ* – elektra; *vikurvat* – pakitus; *paravīkṣitam* – nužvelgta Aukščiausiojo; *ādhatta* – sukūrė; *ambhaḥ rasa-mayam* – vandenį, pasižymintį skoniu; *kāla* – amžinajam laikui; *māyā-aṁśa* – ir išorinei energijai; *yogataḥ* – susimaišius.

Kai oras įsielektrino ir Aukščiausiasis pervėrė jį Savo žvilgsniu, elektra, susijungusi su amžinuoju laiku ir išorine energija, davė pradžią vandeniui bei skoniui.

36 TEKSTAS

ज्योतिषाम्भोऽनुसंसृष्टं विकुर्वद् ब्रह्मवीक्षितम् ।
महीं गन्धगुणामाधात्कालमायांशयोगतः ॥३६॥

jyotiṣāmbho 'nusaṁsṛṣṭaṁ vikurvad brahma-vīkṣitam
mahīṁ gandha-guṇām ādhāt kāla-māyāṁśa-yogataḥ

jyotiṣā – elektrai; *ambhaḥ* – vandenį; *anusaṁsṛṣṭam* – taip sukūrus; *vikurvat* – pakitus; *brahma* – Aukščiausiasis; *vīkṣitam* – nužvelgė; *mahīm* – žemė; *gandha* – kvapo; *guṇām* – ypatybė; *ādhāt* – buvo sukurta; *kāla* – amžinajam laikui; *māyā* – išorinei energijai; *aṁśa* – iš dalies; *yogataḥ* – sąveikaujant.

Tada Viešpaties žvilgsnis persmelkė iš elektros atsiradusį vandenį. Susijungęs su amžinuoju laiku ir išorine energija vanduo virto žeme, kurios ryškiausia ypatybė – kvapas.

Komentaras: Ankstesniųjų posmų pateikti fizinių stichijų aprašymai aiškiai liudija, kad visais kūrimo etapais, greta kitų komponentų bei jėgų, būtinas ir Viešpaties žvilgsnis. Viešpaties žvilgsnis – paskutinis, baigiamasis kiekvienos metamorfozės štrichas, Viešpats yra tarsi tapytojas, maišantis spalvas, kad gautų norimą. Vienai stichijai susijungus su kita, stichijos ypatybių padaugėja. Antai dangus, kuris teturi vieną ypatybę – garsą, sąveikaudamas su Viešpaties žvilgsniu, amžinuoju laiku ir išorine energija, transformuojasi į orą, pasižymintį jau dviem ypatybėmis – garsu ir lyta. Atsiradusiam orui jungiantis su dangumi, laiku bei Viešpaties išorine energija, gimsta elektra.

Elektros sąlytis su oru bei dangumi, laiko, Viešpaties išorinės energijos bei Jo žvilgsnio paskatintas, duoda pradžią vandeniui. Dangus (galutinai jam susiformavus) turi vienintelę ypatybę – garsą, orui būdingos dvi – garsas ir lyta, elektrai būdingos trys – garsas, lyta ir forma. Vandeniui būdingos keturios – garsas, lyta, forma ir skonis. Fizinės medžiagos kitimo procese paskutinioji atsiranda žemė, kuriai būdingos išsyk visos penkios ypatybės – garsas, lyta, forma, skonis bei kvapas. Nors minėtosios stichijos yra skirtingų medžiagų kombinacijos, jos nesiranda savaime, lygiai kaip dažai paletėje nesusimaišo patys, be gyvo žmogaus, tapytojo, rankos. Savaeigį fizinių stichijų jungimosi mechanizmą paleidžia Viešpaties žvilgsnis. Gyvoji sąmonė lemia visus fizinius virsmus. „Bhagavad-gītoje“ (9.10) pasakyta:

mayādhyakṣeṇa prakṛtiḥ sūyate sa-carācaram
hetunānena kaunteya jagad viparivartate

Taigi neišmanančiam žmogui fizinių stichijų sąveika gali atrodyti kaip savaiminis stebuklas, tačiau iš tikrųjų jai vadovauja Pats Viešpats. Empirikas, kuris nemato toliau fizinių stichijų, kuris neįžvelgia Viešpaties valios pasireiškimo, net jei jis yra pagarsėjęs kaip didis mokslininkas, be abejonės, stokoja intelekto.

37 TEKSTAS

भूतानां नभआदीनां यद्यद्भव्यावरावरम् ।
तेषां परानुसंसर्गाद्यथा सङ्ख्यं गुणान् विदुः ॥३७॥

bhūtānāṁ nabha-ādīnāṁ yad yad bhavyāvarāvaram
teṣāṁ parānusaṁsargād yathā saṅkhyaṁ guṇān viduḥ

bhūtānām – visų fizinių stichijų; *nabhaḥ* – dangumi; *ādīnām* – pradedant; *yat* – kaip antai; *yat* – ir t.t.; *bhavya* – o kilnusis; *avara* – žemesnių; *varam* – aukštesnių; *teṣām* – jų visų; *para* – Aukščiausiojo; *anusaṁsargāt* – baigiamasis akordas; *yathā* – toks didelis; *saṅkhyam* – skaičius; *guṇān* – ypatybių; *viduḥ* – suprask.

O kilnusis, vidinės ir išorinės savybės, būdingos visoms – nuo dangaus iki žemės – fizinėms stichijoms, atsiranda vien Aukščiausiajam Dievo Asmeniui metus lemiamą žvilgsnį.

38 TEKSTAS

एते देवाः कला विष्णोः कालमायांशलिङ्गिनः ।
नानात्वात्स्वक्रियानीशाः प्रोचुः प्राञ्जलयो विभुम् ॥३८॥

ete devāḥ kalā viṣṇoḥ kāla-māyāṁśa-liṅginaḥ
nānātvāt sva-kriyānīśāḥ procuḥ prāñjalayo vibhum

ete – visas šias fizines stichijas; *devāḥ* – valdantys pusdieviai; *kalāḥ* – neatsiejamos dalelės; *viṣṇoḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *kāla* – laiko; *māyā* – išorinės energijos; *aṁśa* – neatsiejama dalis; *liṅginaḥ* – taip įkūnyta; *nānātvāt* – nes įvairiausių; *sva-kriyā* – savo pareigų; *anīśāḥ* – nesugebėjo atlikti; *procuḥ* – kreipėsi; *prāñjalayaḥ* – nuostabi; *vibhum* – į Viešpatį.

Šias fizines stichijas valdantys pusdieviai yra Viešpaties Višnu įgaliotieji skleidiniai, neatsiejamos Jo dalelės. Jų kūnai suverpti iš amžinojo laiko ir išorinės energijos. Jiems buvo patikėtos tam tikros visatos gyvenimo sritys, tačiau, nesusidorojęs su savo pareigomis, jie kreipėsi į Viešpatį ir sudėjo jam nuostabią maldą.

Komentaras: Idėja apie valdovus pusdievius, gyvenančius aukštutinėse planetų sistemose ir tvarkančius visatos gyvenimą, nėra vaizduotės vaisius, kaip taria menkai išmanantys žmonės. Pusdieviai – tai daliniai Aukščiausiojo Viešpaties Višnu skleidiniai, Jo sudėtinės dalelės. Jų kūnai suverpti iš laiko, išorinės energijos ir Aukščiausiojo sąmonės dalies. Žmonės, gyvūnai, paukščiai taip pat yra neatsiejamos Viešpaties dalelės ir turi įvairiausius materialius kūnus, tačiau materialiame pasaulyje vykstantys procesai yra jiems nepavaldūs. Visatos reikalai ir gyvų būtybių likimai yra pusdievių rankose. Pusdievių vykdomas visatos valdymo darbas labai reikalingas, reikalingas ne mažiau kaip ministerijos mūsų dienų valstybėje. Pusdievių valdžioje esančios gyvos būtybės jokiu būdu neturėtų jų niekinti. Pusdieviai yra iškilnūs Viešpaties bhaktai, atsakingi už tam tikrus visatos gyvenimo barus. Kas nors galėtų pykti ant Yamarājos už tai, kad jis baudžia nusidėjusias sielas, tačiau vertėtų atminti, kad Yamarāja, kaip, beje, ir kiti pusdieviai, yra Viešpaties bhaktas, įgaliotas dirbti šį nedėkingą darbą. Pusdieviai, kuriems tenka Viešpaties pagalbininkų vaidmuo, neturi galios bhaktams, ir vis dėlto bhaktas rodo jiems pagarbą, įvertindamas, kokias atsakingas pareigas jiems patikėjo Viešpats. Tuo pat metu Viešpaties bhaktas nėra toks kvailas, kad prilygintų pusdievius Aukščiausiajam Viešpačiui. Tik kvailiai pusdievius, Višnu tarnus, prilygina pačiam jų šeimininkui, Višnu.

Tas, kas pusdievius prilygina Viešpačiui, vadinamas ateistu, *pāṣandžiu.* Neapsiriksime sakydami, kad pusdievių garbintojai paprastai yra *jñānos, yogos* arba *karmos* pasekėjai, t.y. impersonalistai, praktikuojantys meditaciją ir siekiantys savo veiklos vaisių. Bhaktai garbina tiktai Aukščiausiąjį Viešpatį Viṣṇu, ir daro tai tam, kad išsiugdytų besąlyginį pasiaukojimą Jam, o ne dėl materialių gėrybių, kurių alksta visi materialistai, neaplenkiant ir tų, kurie praktikuoja mistinę *yogą* ir *karmą* arba svajoja apie dvasinį išsigelbėjimą. Tie, kurie nesuvokia, kad aukščiausias gyvenimo tikslas – išsiugdyti meilę Dievui, nekelia sau tokio tikslo ir nesilenkia Viešpačiui. Išsižadantys meilės Dievui pasmerkia save pražūčiai, į kurią juos anksčiau ar vėliau nuves jų pačių darbai.

Viešpats, kaip sraunioji Ganga, vienodas visoms gyvoms esybėms. Gangos vandenys neša apsivalymą visiems, tačiau jos pakrantėse augantys medžiai labai skiriasi. Nimbo ir mango medžiai geria tą patį Gangos vandenį, bet jų subrandinti vaisiai skiriasi kaip diena nuo nakties. Mango vaisiai dangiškai saldūs, o nimbo – pragariškai kartūs. Nimbo medis prakeiktas brandinti karčius vaisius už savo praeities darbus, lygiai kaip už savo praeities darbus mango medis palaimintas puikuotis karališkais vaisiais. Viešpats „Bhagavad-gītoje“ (16.19) skelbia:

tān ahaṁ dviṣataḥ krūrān saṁsāreṣu narādhamān
kṣipāmy ajasram aśubhān āsurīṣv eva yoniṣu

„Pagiežingieji, piktavaliai, žemiausi iš žmonių padermės, Mano valia būna amžiams pasmerkti gimti demoniškomis gyvybės formomis ir blaškytis materialios būties vandenyne.“ Pusdieviai – Yamarāja bei kiti visatos tvarkdariai, reikalingi tam, kad tramdyti maištingas sąlygotas sielas, keliančias nuolatinę grėsmę Dievo karalystėje viešpataujančiai santarvei ir ramybei. Pusdieviai yra Viešpaties bhaktai, pelnę ypatingą Jo pasitikėjimą, todėl jų niekada nevalia smerkti.

39 TEKSTAS

देवा ऊचुः
नमाम ते देव पदारविन्दं
प्रपन्नतापोपशमातपत्रम् ।
यन्मूलकेता यतयोऽञ्जसोरु-
संसारदुःखं बहिरुत्क्षिपन्ति ॥३९॥

devā ūcuḥ
namāma te deva padāravindaṁ
prapanna-tāpopaśamātapatram
yan-mūla-ketā yatayo 'ñjasoru-
saṁsāra-duḥkhaṁ bahir utkṣipanti

devāḥ ūcuḥ – pusdieviai tarė; *namāma* – pagarbiai lenkiamės; *te* – Tavo; *deva* – o Viešpatie; *pada-aravindam* – lotosinėms pėdoms; *prapanna* – atsidavę; *tāpa* – kančią; *upaśama* – pašalinantis; *ātapatram* – skėtis; *yat-mūla-ketāḥ* – lotosinių pėdų prieglobstis; *yatayaḥ* – didieji išminčiai; *añjasā* – visiškai; *uru* – didžiąsias; *saṁsāra-duḥkham* – materialios būties kančias; *bahiḥ* – šalin; *utkṣipanti* – nusviedžia.

Pusdieviai kalbėjo: O Viešpatie, Tavo lotosinės pėdos apsaugo Tau atsidavusias sielas nuo visų materialios būties negandų kaip skėtis nuo lietaus. Jų užuovėjoje išminčiai nežino kančios. Todėl mes pagarbiai lenkiamės prie Tavo lotosinių pėdų.

Komentaras: Daugelis išminčių, daugelis šventųjų siekia ištrūkti iš užburto gimimo ir mirties rato ir iš kitų materialių kančių. Tačiau tai nesunkiai pavyksta tik tiems, kurie ieško Viešpaties lotosinių pėdų prieglobsčio. Tie kas pasirinko kitas dvasinės praktikos formas negali atsiriboti nuo kančių. Jų kelias labai sunkus, kad ir kaip jie stengtųsi įtikinti save neva jau pasiekė išvadavimą. Nesuradus prieglobsčio prie Viešpaties lotosinių pėdų tai paprasčiausiai nėra įmanoma. Nepaisant griežčiausios askezės bei atgailos toks tariamas išsivadavimas neišvengiamai vėl baigsis nuopuoliu į materialią būtį. Tokios nuomonės yra pusdieviai, kurie permanė Vedų išmintį, kuriems praeitis, dabartis ir ateitis – kaip atversta knyga. Pusdievių nuomone verta pasitikėti, nes jiems patikėta tvarkyti visatos gyvenimą. Savo tarnyste pusdieviai pelnė ypatingą Viešpaties pasitikėjimą, todėl Viešpats juos ir įgaliojo vykdyti visatos tvarkymo funkcijas.

40 TEKSTAS

धातर्यदस्मिन् भव ईश जीवा-
स्तापत्रयेणाभिहता न शर्म ।
आत्मन्लभन्ते भगवंस्तवाङ्घ्रि-
च्छायां सविद्यामत आश्रयेम ॥४०॥

dhātar yad asmin bhava īśa jīvās
tāpa-trayeṇābhihatā na śarma
ātman labhante bhagavaṁs tavāṅghri-
cchāyāṁ sa-vidyām ata āśrayema

dhātaḥ – o Tėve; *yat* – kadangi; *asmin* – šiame; *bhave* – materialiame pasaulyje; *īśa* – o Viešpatie; *jīvāḥ* – gyvos esybės; *tāpa* – kančių; *trayeṇa* – trejopų; *abhihatāḥ* – visada suvaržytos; *na* – niekada; *śarma* – laimę; *ātman* – savojo „aš“; *labhante* – pasiekia; *bhagavan* – o Dievo Asmenie; *tava* – Tavo; *aṅghri-chāyām* – pėdų šešėlyje; *sa-vidyām* – sklidiną žinojimo; *ataḥ* – įgyja; *āśrayema* – prieglobstį.

O Tėve, o Dievo Asmenie, o Viešpatie, gyvos esybės materialiame pasaulyje pasmerktos trejopoms kančioms ir negali būti laimingos. Praradusios paskutinę viltį, jos ieško išsigelbėjimo prie Tavo lotosinių pėdų, kurios spinduliuoja tiesą. Ir mes ieškome prieglobsčio jų šešėlyje.

Komentaras: Pasiaukojimo tarnystė neturi nieko bendro nei su sentimentalizmu, nei su materialiu veikimu. Jos praktika atveria gyvai esybei realias galimybes patirti transcendentinę laimę, t.y. atsikratyti trejopų materialių kančių – sukeltų kūno ir proto, kitų gyvų būtybių ar gamtos gaivalų. Visos be išimties materijos nelaisvėje atsidūrusios gyvos esybės – ar tai būtų žmogus, gyvūnas, pusdievis, ar paukštis – kad ir kaip norėtų, neišvengia *ādhyātmikos* (fizinių ir protinių), *ādhibautikos* (kitų gyvų būtybių sukeliamų), *ādhidhaivikos* (žmogaus valios nekontroliuojamų jėgų sąlygojamų) kančių. Laimę jiems atstoja kova, siekiant išsigelbėti nuo kančių, neišvengiamų materialios nelaisvės sąlygomis. Vienintelis išsigelbėjimas – ieškoti prieglobsčio prie Aukščiausiojo Dievo Asmens lotosinių pėdų.

Kitas prieštaraus, kad išsigelbėti iš materialių kančių tegali tas, kuris jau patyrė tiesą, ir bus teisus. Tačiau Viešpaties lotosinės pėdos spinduliuoja transcendentinę tiesą, ir tam, kuris atranda prie jų išsigelbėjimą, tiesa atsiveria pati. Apie tai kalbėta pirmojoje „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmėje (1.2.7):

vāsudeve bhagavati bhakti-yogaḥ prayojitaḥ
janayaty āśu vairāgyaṁ jñānaṁ ca yad ahaitukam

Prieš praktikuojančio pasiaukojimo tarnystę Dievo Asmeniui, Vāsudevai, akis atsiveria plačiausi pažinimo horizontai. Viešpats asmeniškai išsklaido neišmanymo miglas bhakto širdyje. Savo žodžiu Jis tatai patvirtina „Bhagavad-gītoje“ (10.10):

teṣāṁ satata-yuktānāṁ bhajatāṁ prīti-pūrvakam
dadāmi buddhi-yogaṁ taṁ yena mām upayānti te

Filosofinė empirika nepajėgi išgelbėti žmogaus iš trejopų materialios būties kančių. Pažinimas be atsidavimo Viešpačiui neduoda rezultatų, tai – tik bergždžias laiko švaistymas.

41 TEKSTAS

मार्गन्ति यत्ते मुखपद्मनीडै-
श्छन्दःसुपर्णैर्ऋषयो विविक्ते ।
यस्याघमर्षोदसरिद्वरायाः
पदं पदं तीर्थपदः प्रपन्नाः ॥४१॥

mārganti yat te mukha-padma-nīḍaiś
chandaḥ-suparṇair ṛṣayo vivikte
yasyāgha-marṣoda-sarid-varāyāḥ
padaṁ padaṁ tīrtha-padaḥ prapannāḥ

mārganti – ieškantys; *yat* – kaip; *te* – Tavo; *mukha-padma* – lotosinio veido; *nīḍaiḥ* – tie, kurie rado šio lotoso prieglobstį; *chandaḥ* – Vedų himnų; *suparṇaiḥ* – sparnais; *ṛṣayaḥ* – išminčiai; *vivikte* – skaidriu protu; *yasya* – kurie; *agha-marṣa-uda* – tai, kas suteikia išsivadavimą nuo visų nuodėmių; *sarit* – upių; *varāyāḥ* – geriausioje; *padam padam* – kiekviename žingsnyje; *tīrtha-padaḥ* – to, kurio lotosinės pėdos prilygsta šventai vietai; *prapannāḥ* – radę prieglobstį.

Viešpaties lotosinės pėdos – visų šventų vietų prieglobstis. Didieji skaidraus proto išminčiai, išskleidę Vedų išminties sparnus, visada ieško to paties lizdo – įstabaus tarsi lotoso žiedas Tavo veido. Dažnas jų įsikuria švenčiausios upės (Gangos), kurios vandenys išvaduoja nuo visų nuodėmių, pakrantėje ir taip visiškai atsiduoda Tavo lotosinėms pėdoms.

Komentaras: Paramahaṁsos lyginami su karališkom gulbėm, kurios suka gūžtas tarp lotoso žiedų. Materialiame pasaulyje nėra gražesnio daikto už lotosą, todėl transcendentinio Viešpaties kūno dalys šventraščiuose gretinamos su lotoso žiedu. Vertingiausias dalykas pasaulyje yra Vedos, „Bhagavad-gītā“, nes į ją sudėta išmintis išėjo iš Paties Dievo Asmens lūpų.

Paramahaṁsų lizdas – į lotoso žiedą panašus Viešpaties veidas, jų užuovėja – Viešpaties lotosinės pėdos, kurių link juos skraidina Vedų išminties sparnai. Visa būtis kyla iš Viešpaties, todėl įžvalgus, Vedų išminties nušviestas žmogus ieško Viešpaties prieglobsčio, tarytum paukštis, kuris išskridęs iš lizdo vėl nori į jį grįžti, nes tik savo lizde gali atrasti ramybę ir pailsėti. Vedų paskirtis – padėti žmogui pažinti Aukščiausiąjį Viešpatį. Apie tai Viešpats Pats kalba „Bhagavad-gītoje“ (15.15): *vedaiś ca sarvair aham eva vedyaḥ*. Išmaningi žmonės, tarytum gulbės, stengiasi žūt būt pelnyti Viešpaties prielankumą, nes klaidžiojimas proto labirintais ir pastangos pažinti tiesą, analizuojant skirtingų pakraipų filosofijos mokymus, yra bevaisės ir nesuteikia sielai pasitenkinimo.

Iš begalinio gailestingumo Viešpats pasirūpino, kad Gangos upė plukdytų savo vandenis per visą visatą, ir kiekvienas, kuris įbrenda į šią šventą upę, nusiplauna nuodėmes, kurias daro kiekviename žingsnyje. Pasaulyje daug šventų upių, kurios nuplauna nuodėmes ir nubudina dvasinę sąmonę, o svarbiausia iš jų – Ganga. Indijoje šventomis laikomos penkios upės, o švenčiausia iš jų – Ganga. Žmonijai Ganga ir „Bhagavad-gītā“ yra pagrindiniai transcendentinio džiaugsmo šaltiniai ir išmintingi žmonės, norėdami sugrįžti namo, pas Dievą, kreipsis pagalbos būtent į juos. Net Śrīpāda Śaṅkarācārya pripažįsta, kad viena „Bhagavad-gītos“ mintis ir lašelis Gangos vandens gali išgelbėti žmogų nuo Yamarājos teismo.

42 TEKSTAS

यच्छ्रद्धया श्रुतवत्या च भक्त्या
सम्मृज्यमाने हृदयेऽवधाय ।
ज्ञानेन वैराग्यबलेन धीरा
व्रजेम तत्तेऽङ्घ्रिसरोजपीठम् ॥४२॥

yac chraddhayā śrutavatyā ca bhaktyā
sammṛjyamāne hṛdaye 'vadhāya
jñānena vairāgya-balena dhīrā
vrajema tat te 'ṅghri-saroja-pīṭham

yat – tai, ką; *śraddhayā* – su užsidegimu; *śrutavatyā* – tiesiog klausantis; *ca* – taip pat; *bhaktyā* – su pasiaukojimu; *sammṛjyamāne* – apsivalę; *hṛdaye* – širdyje; *avadhāya* – meditacija; *jñānena* – žinojimu; *vairāgya* – atsižadėji-

mo; *balena* – jėga; *dhīrāḥ* – pasiekę dvasios ramybę; *vrajema* – privalo eiti į; *tat* – tą; *te* – Tavo; *aṅghri* – pėdų; *saroja-pīṭham* – lotoso šventovę.

Kas su užsidegimu ir pasiaukojimu klausosi pasakojimų apie Tavo lotosines pėdas ir medituoja į jas širdyje, to sielą netrukus nušviečia žinojimo šviesa, ir atsižadėjimo jėga jis pasiekia dvasios ramybę. Todėl prieglobstis Tavo lotosinių pėdų šventovėje yra aukščiausias mūsų tikslas.

Komentaras: Meditacija į Viešpaties lotosines pėdas, jei medituojama su užsidegimu ir pasiaukojimu, stebuklingai veikia žmogaus sąmonę. Joks kitas veiksmas nė iš tolo jai neprilygsta. Neramus materialisto protas jam yra didžiausia kliūtis, trukdanti atsiduoti Aukščiausiosios Tiesos paieškoms, ir pačiam, savo jėgomis jos nepavyks įveikti. Bet ir tokie materialistai, jei jie turi nors krislelį troškimo klausytis pasakojimų apie transcendentinį Viešpaties vardą, šlovę, ypatybes ir kita, pasiekia tai, ko neįstengia pasiekti tie, kas praktikuoja kitus žinojimą ir atsižadėjimą ugdančius metodus. Kūniškos gyvenimo koncepcijos supančiota sąlygota siela skendi neišmanyme. Savivokos puoselėjimas padeda jai atsikratyti materialių prisirišimų, o tokio atsižadėjimo neskatinantis žinojimas yra nieko vertas. Iš visų prisirišimų prie materialių malonumų sunkiausiai įveikiamas yra lytinis potraukis. Potraukis lytiniam gyvenimui rodo, kad žmogus vis dar skendi neišmanyme, nes žinojimą visuomet lydi atsižadėjimas nuo materialių prisirišimų. Toks yra savivokos kelias. Su pasiaukojimu tarnaujant Viešpaties lotosinėms pėdoms labai greitai pasireiškia šie du esminiai savivokos aspektai – žinojimas ir atsižadėjimas. Su tuo susijęs labai svarbus posme panaudotas žodis *dhīra. Dhīra* vadinamas žmogus, kuris išlaiko pusiausvyrą, nesutrinka net ir atsidūręs trikdančioje aplinkoje ar situacijoje. Śrī Yāmunācārya sako, „Kai mano širdyje įsiviešpatavo pasiaukojimo tarnystė Viešpačiui Kṛṣṇai, nebegaliu net pagalvoti apie lytinį gyvenimą, o jei tokia mintis netikėtai iškyla, ji sukelia tik pasibjaurėjimą.“ Praktikuodamas tokį nesudėtingą metodą – uolią meditaciją į Viešpaties lotosines pėdas, Viešpaties bhaktas įgyja visas išaukštintas *dhīros* savybes.

Praktikuojantiems pasiaukojimo tarnystę rekomenduojama gauti įšventinimą iš *bona fide* dvasinio mokytojo ir sekant jo nurodymais klausytis pasakojimų apie Viešpatį. Reguliariai klausydamasis *bona fide* dvasinio mokytojo pasakojimų apie Viešpatį, mokinys pripažįsta jį savo autoritetu ir pats gali aiškiai pajusti, kiek pasistūmėjo puoselėdamas žinojimą ir atsižadėjimą. Viešpats Śrī Caitanya Mahāprabhu griežtai nurodė sekti tokiu, klausymosi *bona fide* bhakto pasakojimų, procesu. Klausydamas *bona fide* bhakto žodžių žmogus gali pasiekti stulbinančių rezultatų, daug kuo pranokstančių tuos, kurie gaunami sekant kitais procesais.

43 TEKSTAS

विश्वस्य जन्मस्थितिसंयमार्थे
कृतावतारस्य पदाम्बुजं ते ।
व्रजेम सर्वे शरणं यदीश
स्मृतं प्रयच्छत्यभयं स्वपुंसाम् ॥४३॥

viśvasya janma-sthiti-saṁyamārthe
kṛtāvatārasya padāmbujaṁ te
vrajema sarve śaraṇaṁ yad īśa
smṛtaṁ prayacchaty abhayaṁ sva-puṁsām

viśvasya – kosminio pasaulio; *janma* – sukūrimui; *sthiti* – tvarumui; *saṁyama-arthe* – taip pat sunaikinimui; *kṛta* – įgijęs; *avatārasya* – įsikūnijimus; *pada-ambujam* – lotosinių pėdų; *te* – Tavo; *vrajema* – ieškome prieglobsčio prie; *sarve* – mes visi; *śaraṇam* – prieglobstį; *yat* – tą, kuris; *īśa* – o Viešpatie; *smṛtam* – atmintį; *prayacchati* – dovanojantis; *abhayam* – drąsą; *sva-puṁsām* – bhaktams.

O Viešpatie, Tavo įsikūnijimai šiame pasaulyje rūpinasi jo sukūrimu, tvarumu ir sunaikinimu. Todėl visi mes ieškome prieglobsčio prie Tavo lotosinių pėdų, nes jos visuomet dovanoja Tavo bhaktams atmintį ir drąsą.

Komentaras: Trys įsikūnijimai – Brahmā, Viṣṇu ir Maheśvara (Śiva) – atsakingi už kosminės apraiškos sukūrimą, tvarumą ir sunaikinimą. Jie valdo tris materialios gamtos *guṇas,* kurios apreiškia juslėmis patiriamą pasaulį. Viṣṇu valdo dorybės *guṇą,* Brahmā – aistros *guṇą,* o Maheśvara yra neišmanymo *guṇos* valdovas. Gamtos *guṇų* įtaka ir nulemia žmogaus tikėjimą. Žmonės, kuriuos įtakoja dorybės *guṇa,* garbina Viešpatį Viṣṇu, užvaldyti aistros – Viešpatį Brahmą, o apimti neišmanymo – Viešpatį Šivą. Visos šios trys dievybės yra Aukščiausiojo Viešpaties Kṛṣṇos įsikūnijimai, nes Jis – pirminis Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Šiame posme pusdieviai kalba apie Aukščiausiojo Viešpaties, o ne apie Jo įsikūnijimų, lotosines pėdas, tačiau patys tiesiogiai garbina Viṣṇu įsikūnijimą materialiame pasaulyje. Įvairūs šventraščiai byloja, kad susidūrę su kliūtimis visatos valdymo reikaluose pusdieviai kreipiasi į Viešpatį Viṣṇu, gulintį pieno vandenyne, ir prašo Jo užtarimo. Viešpats Brahmā ir Viešpats Śiva, nors ir yra Viešpaties įsikūnijimai, taip pat garbina Viešpatį Viṣṇu, todėl juos irgi laiko pusdieviais, o ne Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Pusdieviais vadinami tie, kas garbina Viešpatį Viṣṇu, o Jo negarbinantys vadinami asurais, arba demonais. Viṣṇu visuomet yra pusdievių pusėje, kai tuo tarpu Brahmā ar Śiva kartais

pereina į demonų stovyklą – bet ne dėl to, kad sutampa jų siekiai. Kartais Brahmā ir Śiva taip pasielgia, kad pelnytų demonų prielankumą ir šie paklustų jų valiai.

44 TEKSTAS

यत्सानुबन्धेऽसति देहगेहे
ममाहमित्यूढदुराग्रहाणाम् ।
पुंसां सुदूरं वसतोऽपि पुर्यां
भजेम तत्ते भगवन् पदाब्जम् ॥४४॥

yat sānubandhe 'sati deha-gehe
mamāham ity ūḍha-durāgrahāṇām
puṁsāṁ sudūraṁ vasato 'pi puryāṁ
bhajema tat te bhagavan padābjam

yat – kadangi; *sa-anubandhe* – susipainioję; *asati* – taip būdami; *deha* – grubiu materialiu kūnu; *gehe* – namuose; *mama* – mano; *aham* – aš; *iti* – taip; *ūḍha* – didis, gilus; *durāgrahāṇām* – nepageidaujamas troškimas; *puṁsām* – žmonių; *su-dūram* – labai toli; *vasataḥ* – gyvenu; *api* – nors; *puryām* – kūno viduje; *bhajema* – garbinkime; *tat* – todėl; *te* – Tavo; *bhagavan* – o Viešpatie; *pada-abjam* – lotosinės pėdos.

O Viešpatie, žmonės, supančioti nepageidaujamais prisirišimais prie giminaičių ir savo laikino materialaus kūno, tie kurių mintys susaistytos sąvokomis „aš“ ir „mano“, negali matyti Tavo lotosinių pėdų, nors jos ir yra jų kūne. Mes gi ieškome prieglobsčio prie Tavo lotosinių pėdų.

Komentaras: Vedų mokymas apie gyvenimą grindžiamas supratimu, kad žmogui dera išsivaduoti iš materialių grubaus ir subtilaus kūno pančių, nes šie tėra vienintelė jo nesibaigiančios kančių virtinės priežastis. Materialus kūnas gyvuos tol, kol neatsisakysime savo ydingo troškimo viešpatauti materialioje gamtoje. Toks troškimas viešpatauti materialioje gamtoje pasireiškia mąstysena „aš“ ir „mano“. „Aš – viso to, ką matau aplinkui save šeimininkas. Man tiek daug priklauso, priklausys dar daugiau. Ar galėtų kas man prilygti savo turtais ir išmintimi? Aš – valdovas, aš – Dievas. Ar egzistuoja dar kas nors išskyrus mane?“ Visos šios mintys – filosofijos *ahaṁ mama,* suvokimo „Aš esu viskas“, pagrindas. Tokios gyvenimo pažiūros niekada neleis ištrūkti iš materialios būties pančių. Bet net ir tas, kuris

pasmerktas amžinai kentėti materialios egzistencijos kančias, gali ištrūkti iš savo pančių – jei sutiktų klausytis tik *kṛṣṇa-kathos* ir nesiklausytų nieko daugiau. Šiame Kali amžiuje pati veiksmingiausia priemonė, padedanti išsivaduoti iš nepageidaujamų prisirišimų prie šeimos ir pasiekti amžiną laisvę, – *kṛṣṇa-kathos* klausymasis. Nors Kali amžius sklidinas nuodėmių ir žmones vis labiau užvaldo šiam amžiui būdingi trūkumai, tie, kas klausosi *kṛṣṇa-kathos* ir ją pasakoja kitiems, neabejotinai sugrįš pas Dievą. Štai kodėl visais įmanomais būdais reikia pratinti žmones klausytis tik *kṛṣṇa-kathos,* – nes tai išvaduos juos iš visų kančių.

45 TEKSTAS

तान् वै ह्यसद्वृत्तिभिरक्षिभिर्ये
पराहृतान्तर्मनसः परेश ।
अथो न पश्यन्त्युरुगाय नूनं
ये ते पदन्यासविलासलक्ष्याः ॥४५॥

tān vai hy asad-vṛttibhir akṣibhir ye
parāhṛtāntar-manasaḥ pareśa
atho na paśyanty urugāya nūnaṁ
ye te padanyāsa-vilāsa-lakṣyāḥ

tān – Viešpaties lotosinės pėdos; *vai* – tikrai; *hi* – jiems; *asat* – materialistiškiems; *vṛttibhiḥ* – tiems, kas įtakojamas išorinės energijos; *akṣibhiḥ* – juslėmis; *ye* – tiems; *parāhṛta* – nepasiekiamos; *antaḥ-manasaḥ* – vidiniu protu; *pareśa* – o Aukščiausiasis; *atho* – todėl; *na* – niekada; *paśyanti* – gali matyti; *urugāya* – o didysis; *nūnam* – tačiau; *ye* – tie, kas; *te* – Tavo; *padanyāsa* – žygių; *vilāsa* – transcendentinę palaimą; *lakṣyāḥ* – tie, kas mato.

O didis Aukščiausiasis Viešpatie, Tavo įžeidėjai, pernelyg pasinėrę į išorinę materialią veiklą ir dėl to netekę vidinio regėjimo, negali pamatyti Tavo lotosinių pėdų, tačiau jas visada regi Tavo tyraširdžiai bhaktai, kurių vienintelis siekis – pasakojimų apie Tavo žygius teikiama transcendentinė palaima.

Komentaras: Kaip teigiama „Bhagavad-gītoje“ (18.61), Viešpats yra kiekvienos gyvos būtybės širdyje. Todėl savaime suprantama, kad kiekvienas turėtų matyti Viešpatį bent jau savo širdyje. Tačiau Jo nemato tie, kurių vidinį regėjimą užgožia išorinės veiklos skraistė. Sąmonė – grynos sielos

buvimo kūne požymis, tad kiekvienas gali lengvai patirti jos buvimą, nes visas kūnas yra persmelktas sąmone. *Yogos* procesu, kuris apibūdintas „Bhagavad-gītoje“, siekiama nukreipti protą vidun ir ten išvysti Viešpaties lotosines pėdas. Tačiau daugelis taip vadinamų *yogų* nenori su Viešpačiu turėti nieko bendro, juos tedomina tik sąmonė, kurios suvokimą jie laiko aukščiausiuoju pažinimo tikslu. Apibūdinti sąmonės suvokimą „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇai pakako kelių minučių, kai tuo tarpu pseudo-jogams tenka to siekti daugelį metų, nes jie atlieka įžeidimus Viešpaties lotosinėms pėdoms. O pats didžiausias įžeidimas yra teigti, kad Viešpats negali egzistuoti nepriklausomai nuo individualių sielų, arba visiškai Jį sutapatinti su individualia siela. Impersonalistai iškraipo atspindžio teoriją, todėl individualią sąmonę klaidingai laiko aukščiausiąja.

Aukščiausiojo Viešpaties atspindžio teoriją gali nesunkiai suvokti kiekvienas nuoširdus žmogus. Kai dangus atsispindi vandenyje, vandens paviršiuje matosi ir pats dangus, ir žvaigždės, bet tai anaiptol nereiškia, kad žvaigždes galima sutapatinti su dangumi. Žvaigždės tėra tik dangaus dalis, tad negali būti prilygintos visumai. Dangus – visuma, o žvaigždės – dalis, jie nėra tapatūs. Transcendentalistų, kurie neigia, kad aukščiausioji sąmonė egzistuoja nepriklausomai nuo individualios, pažiūros tiek pat įžeidžiančios ir nuodėmingos, kaip ir materialistų, kurie iš viso neigia Dievo buvimą.

Tokie įžeidėjai negali savyje pamatyti Viešpaties lotosinių pėdų, negali jie pamatyti net ir Jo bhaktų. Viešpaties bhaktai, būdami labai gailestingi, keliauja po visą pasaulį, kad pateiktų žmonėms žinias apie Dievą. Tačiau tie, kas įžeidinėja Dievą, netenka galimybės pasinaudoti bendravimo su bhaktais teikiamais privalumais, kai tuo tarpu paprastas žmogus, nenusiteikęs priešiškai Dievo atžvilgiu, iš karto pajunta teigiamą bhakto apsilankymo poveikį. Tai patvirtina labai pamokanti istorija apie medžiotoją ir Devarṣį Nāradą. Nors medžiotojas, kurį Nārada susitiko miške, buvo didis nusidėjėlis, jis niekada sąmoningai neįžeidinėjo Viešpaties ir Jo bhaktų. Nārados bendrija jį taip stipriai paveikė, kad jis tučtuojau sutiko palikti namus ir pasinerti į pasiaukojimo tarnystę. O štai Nalakūvara ir Maṇigrīva, nors ir gyveno tarp pusdievių, už savo įžeidimus buvo nubausti kitą gyvenimą gimti medžiais. Visgi vėliau bhakto malone Viešpats juos išvadavo. Įžeidėjams tenka laukti bhakto malonės, tik tada jie įstengs pamatyti Viešpaties lotosines pėdas savo širdyje. Deja, jų perdėm materialistiškos pažiūros ir įžeidimai neleidžia jiems pamatyti net ir Viešpaties bhaktų. Pasinėrę į išorinę veiklą jie sunaikina savo vidinį regėjimą. Tačiau Viešpaties bhaktai nekreipia dėmesio į įžeidimus, kuriuos kvaili materialistai atlieka savo grubia ir subtilia veikla. Nedvejodami jie ir toliau dovanoja pasiaukojimo tarnystės palaiminimą net ir savo skriaudėjams. Tokia bhakto prigimtis.

46 TEKSTAS

पानेन ते देव कथासुधायाः
प्रवृद्धभक्त्या विशदाशया ये ।
वैराग्यसारं प्रतिलभ्य बोधं
यथाञ्जसान्वीयुरकुण्ठधिष्ण्यम् ॥४६॥

pānena te deva kathā-sudhāyāḥ
pravṛddha-bhaktyā viśadāśayā ye
vairāgya-sāraṁ pratilabhya bodhaṁ
yathāñjasānvīyur akuṇṭha-dhiṣṇyam

pānena – gerdami; *te* – Tavo; *deva* – o Viešpatie; *kathā* – pasakojimų; *sudhāyāḥ* – nektarą; *pravṛddha* – nepaprastai prašviesėję; *bhaktyā* – pasiaukojimo tarnystės dėka; *viśada-āśayāḥ* – labai rimtai nusiteikę; *ye* – tie, kas; *vairāgya-sāram* – atsižadėjimo esmę; *pratilabhya* – pasiekdami; *bodham* – intelektą; *yathā* – taip pat ir; *añjasā* – netrukus; *anvīyuḥ* – pasiekia; *akuṇṭha-dhiṣṇyam* – Vaikuṇṭhaloką dvasiniame danguje.

O Viešpatie, kas rimto nusiteikimo tarnauti Tau dėka pasiekė žinojimu nušviestos pasiaukojimo tarnystės lygį, tie tiesiog gerdami pasakojimų apie Tavo žygius nektarą pasiekia atsižadėjimo bei pažinimo aukštumas ir patenka į Vaikuṇṭhaloką dvasiniame danguje.

Komentaras: Kiekvienas impersonalisto filosofo žingsnis jo kelyje Aukščiausiosios Tiesos link yra varginantis, tuo impersonalistas skiriasi nuo tyraširdžio Viešpaties bhakto, kuriam jau pačioje jo praktikos pradžioje atsiveria visų malonumų karalystės vartai. Bhaktui viso labo tereikia klausytis apie pasiaukojimo tarnystę, kas yra visiškai nesudėtinga, tarsi įprastinė kasdieninė veikla. Jis veikia paprastai, o štai filosofui tenka skverbtis pro tankų žodžių mišką. Tik dalis šių žodžių atspindi tiesą, o likusios dalies impersonalistams tenka griebtis tam, kad palaikytų pramanytą impersonalistinę sampratą. Nepaisant didžiausių pastangų įgyti tobulą žinojimą impersonalistas galiausiai įstengia pasiekti tik beasmenį Viešpaties *brahmajyoti,* kurį pasiekia ir nuo Viešpaties rankos žuvę Jo priešai. O štai bhaktai pasiekia žinojimo bei atsižadėjimo aukštumas ir patenka į Vaikuṇṭhalokas, dvasinio dangaus planetas. Impersonalistas pelno tik dangų, taip ir nepasiekdamas tikros transcendentinės palaimos, tuo tarpu bhaktas patenka į planetas, kuriose verda tikras dvasinis gyvenimas. Rimtai nusiteikęs bhaktas atmeta šalin visus kitus laimėjimus kaip bevertes šiukš-

les, pripažindamas tik pasiaukojimo tarnystę – transcendentinės veiklos kulminaciją.

47 TEKSTAS

तथापरे चात्मसमाधियोग-
बलेन जित्वा प्रकृतिं बलिष्ठाम् ।
त्वामेव धीराः पुरुषं विशन्ति
तेषां श्रमः स्यान्न तु सेवया ते ॥४७॥

tathāpare cātma-samādhi-yoga-
balena jitvā prakṛtiṁ baliṣṭhām
tvām eva dhīrāḥ puruṣaṁ viśanti
teṣāṁ śramaḥ syān na tu sevayā te

tathā – o štai; *apare* – kiti; *ca* – taip pat; *ātma-samādhi* – transcendentinės savivokos; *yoga* – procesu; *balena* – stiprybe; *jitvā* – nugalėję; *prakṛtim* – prigimtį arba gamtos *guṇas; baliṣṭhām* – labai galingą; *tvām* – Tave; *eva* – tiktai; *dhīrāḥ* – pasiekę dvasios ramybę; *puruṣam* – žmonės; *viśanti* – pasiekia; *teṣām* – jiems; *śramaḥ* – daug darbo; *syāt* – tenka atlikti; *na* – niekada; *tu* – tačiau; *sevayā* – tarnaujant; *te* – Tau.

Kiti, kas transcendentinės savivokos procesu įgijo dvasinę ramybę ir savo žinojimo bei stiprybės dėka nugalėjo materialios gamtos guņų poveikį, taip pat pasiekia Tavo būtį, bet tik per didžiausią vargą ir kančias. Tačiau bhaktas, kuris tiesiog su pasiaukojimu Tau tarnauja, jų nepatiria.

Komentaras: Bhaktai, pasiaukojusios Viešpačiui sielos, savo nemotyvuota veikla ir jos teikiamais rezultatais visuomet pranašesni už tuos, kuriuos traukia *jñānių* (impersonalistų) ir *yogų* (mistikų) bendrija. Posme ypatingai svarbus žodis *apare* (kiti). „Kiti“ – tai *jñāniai* ir *yogai,* kurių vieninteli siekis yra įsilieti į beasmenio *brahmajyoti* būtį. Ir nors jų tikslas visiškai nublanksta prieš bhaktų tikslą, jo siekiant jiems tenka įdėti gerokai daugiau pastangų, nei bhaktams. Kažkas galėtų paprieštarauti, kad tarnaujant Viešpačiui bhaktams taip pat tenka nemažai paplušėti. Tačiau toks vargas su kaupu atlyginamas nuolatos stiprėjančia transcendentine palaima. Bhaktai didesnę transcendentinę palaimą jaučia tada, kai yra visiškai pasinėrę į tarnystę Viešpačiui, o ne kai jos stokoja. Kai vyras ir žmona gyvena kartu, jų laukia daug darbo ir didelė atsakomybė vienas kito atžvilgiu, bet išsiskyrę, likę vieni, jie jaučiasi prasčiau, jiems trūksta bendros veiklos.

Vienovė, kurios siekia impersonalistai, nelygintina su ta, kurios siekia bhaktai. Impersonalistai mėgina sunaikinti savo individualybę ir pasiekti *sāyujya-mukti,* tuo tarpu bhaktai išlaiko savo individualybę, kad galėtų keistis emocijomis savo santykiuose su aukščiausiąja asmenybe – Viešpačiu. Tokie emocijų mainai vyksta transcendentinėse Vaikuņthos planetose, taigi bhaktai, praktikuodami pasiaukojimo tarnystę, savaime pasiekia išsivadavimą, kurio siekia impersonalistai. Bhaktai savaime pasiekia *mukti,* tuo pat metu neprarasdami transcendentinės palaimos, kurią teikia individualūs santykiai su Viešpačiu. Kaip buvo aiškinta ankstesniame posme, bhaktai patenka į Vaikuņthą, arba *akuņtha-dhiṣņyą* – pasaulį be nerimo ir rūpesčių. Neteisinga manyti, kad bhaktai ir impersonalistai pasiekia tą patį tikslą. Kaip skiriasi jų pasiekiami tikslai, taip ir transcendentinė bhakto juntama palaima skiriasi nuo *cin-mātros,* dvasinių impersonalisto emocijų.

48 TEKSTAS

तत्ते वयं लोकसिसृक्षयाद्य
त्वयानुसृष्टास्त्रिभिरात्मभिः स्म ।
सर्वे वियुक्ताः स्वविहारतन्त्रं
न शक्नुमस्तत्प्रतिहर्तवे ते ॥४८॥

tat te vayaṁ loka-sisṛkṣayādya
tvayānusṛṣṭās tribhir ātmabhiḥ sma
sarve viyuktāḥ sva-vihāra-tantraṁ
na śaknumas tat pratihartave te

tat – todėl; *te* – Tavo; *vayam* – mūsų visų; *loka* – pasaulio; *sisṛkṣayā* – sukūrimo tikslu; *ādya* – o pirmine Asmenybe; *tvayā* – Tavo; *anusṛṣṭāḥ* – sukurti vienas po kito; *tribhiḥ* – trijų gamtos *guņų; ātmabhiḥ* – savo paties; *sma* – praeityje; *sarve* – visi; *viyuktāḥ* – atskirti; *sva-vihāra-tantram* – veiklos dėl savęs patenkinimo tinklo; *na* – ne; *śaknumaḥ* – gali tai padaryti; *tat* – tos; *pratihartave* – suteikti; *te* – Tau.

Mes priklausome tik Tau, o pirmine Asmenybe, ir niekam kitam. Mes – Tavo rankų kūrinys, nors gimėme vienas po kito, įtakojami trijų materialios gamtos guņų. Štai kodėl pasauliui atsiradus veikiame kas sau, nesugebėdami sujungti pastangų ir veikti Tavo transcendentiniam džiaugsmui.

Komentaras: Kosminis pasaulis yra įtakojamas trijų Viešpaties išorinės energijos *guņų.* Gyvos būtybės taip pat yra jų veikiamos, todėl ir negali

veikti išvien Viešpaties džiaugsmui. Tokia veiksmų nedarna materialiame pasaulyje neleidžia įsivyrauti harmonijai. Geriausia išeitis – veikti Viešpaties vardan. Tiktai tada pasaulyje įsivyraus trokštama harmonija.

49 TEKSTAS

यावद्बलिं तेऽज हराम काले
यथा वयं चान्नमदाम यत्र ।
यथोभयेषां त इमे हि लोका
बलिं हरन्तोऽन्नमदन्त्यनूहाः ॥४९॥

yāvad baliṁ te 'ja harāma kāle
yathā vayaṁ cānnam adāma yatra
yathobhayeṣāṁ ta ime hi lokā
baliṁ haranto 'nnam adanty anūhāḥ

yāvat – kaip turėtų būti; *balim* – aukojimus; *te* – Tavo; *aja* – o Negimęs; *harāma* – turime atnašauti; *kāle* – tinkamu laiku; *yathā* – kiek tik; *vayam* – mes; *ca* – taip pat; *annam* – grūdus, tinkamus maistui; *adāma* – turime valgyti; *yatra* – kur; *yathā* – kiek tik; *ubhayeṣām* – ir Tau, ir mums; *te* – visus; *ime* – šiuos; *hi* – tikrai; *lokāḥ* – gyvų esybių; *balim* – aukojimus; *harantaḥ* – atnašaujant; *annam* – grūdus; *adanti* – valgo; *anūhāḥ* – be rūpesčių.

O Negimęs, pamokyk mus, kaip Tau atnašauti tinkamus grūdus ir kitas gėrybes, kad mes patys ir kitos gyvos esybės, išsibarsčiusios po platųjį pasaulį, gyventumėm be rūpesčių ir nesunkiai pelnytumėm būtiniausias gėrybes tiek Tau, tiek patys sau.

Komentaras: Žmogų iš kitų žemesnių gyvybės formų išskiria gerai organizuota sąmonė. Dar labiau yra atsiskleidusi pusdievių, gyvenančių aukštutinėse planetose, sąmonė. Žemės planeta yra beveik pačiame visatos centre, o žmogaus gyvybės forma – tarpinė grandis tarp pusdievio ir demono gyvybės formų. Virš Žemės esančiose planetų sistemose gyvena pusdieviai – žymiai aukštesnio intelekto būtybės. Pusdieviais juos vadina todėl, kad nepaisant žymiai aukštesnės, negu žmonių, kultūros, fizinio grožio, išprusimo, didesnių juslinių malonumų galimybių, prabangesnio ir ilgesnio gyvenimo, jie niekada neužmiršta Dievo. Pusdieviai visada yra pasirengę tarnauti Aukščiausiajam Viešpačiui, nes puikiausiai suvokia, jog savo prigimtimi kiekviena gyva esybė amžinai yra nuolanki Viešpaties tarnaitė.

Jie suvokia, kad tiktai Viešpats gali patenkinti jų būtiniausias reikmes. Šią tiesą patvirtina Vedų himnai: *eko bahūnāṁ yo vidadhāti kāmān, tā enam abruvann āyatanaṁ naḥ prajānīhi yasmin pratiṣṭhitā annam adāme,* etc. „Bhagavad-gītā“, pritardama šiai minčiai, Viešpatį vadina *bhūta-bhṛt,* „visų gyvų būtybių maitintoju ir globėju“.

Pusdieviai arba, kitaip sakant, Viešpaties bhaktai nesutinka su mūsų laikais paplitusiu įsivaizdavimu, neva maisto produktų trūkumo priežastis yra nežabotas gyventojų skaičiaus augimas. Jiems gerai žinoma, kad Viešpats gali aprūpinti maistu bet kokį gyvų esybių skaičių, suprantama jei jos teisingai maitinsis. Jei žmonės norės valgyti it gyvūnai, kurie visiškai pamiršo Dievą, tada jiems teks badauti, kęsti nepriteklius, skursti. Jie taps panašūs į džiunglių gyvūnus. Beje, Viešpats tenkina ir džiunglių gyvūnų būtiniausius gyvybinius poreikius, tačiau apie Dievą jie nieko nenutuokia. Gailestingojo Viešpaties malone maistu aprūpinami ne tik džiunglių gyvūnai, bet ir žmonės, jiems Viešpats dovanoja grūdus, daržoves, vaisius ir pieną. Įsisąmoninti Viešpaties malonę – tiesioginė žmogaus pareiga. Žmonės privalo jaustis dėkingi Viešpačiui, kuris juos maitina, ir kaip padėkos ženklą aukoti Jam savo gaminamą maistą, o patys valgyti tik aukos likučius.

„Bhagavad-gītā” (3.13) liudija, kad aukotas maistas pamaitina ne tik kūną, bet ir sielą, o tas, kuris gaminasi maistą sau ir jo neaukoja, minta nuodėme įvairių valgių pavidalu. Nuodėmingas maistas negali suteikti džiaugsmo, jis pasmerkia žmogų nepritekliams. Priešingai negu mano siaurakakčiai ekonomistai, menamas perteklinis gyventojų skaičius visai nėra bado priežastis. Jei žmonės parodys Viešpačiui savo dėkingumą už gėrybes, kurios yra jų būties pagrindas, visuomenei negrės nei nepritekliai, nei badas. Tačiau jie būtinai ištiks tą, kuris nesuvokia Viešpaties dovanojamų gėrybių tikrosios vertės. Dievo neįsisąmoninęs žmogus džiaugsis turtais neilgai – tik tol, kol neišseks jo gera *karma,* nes pamiršusiam savo ryšį su Viešpačiu gresia nepritekliai. Toks nepermaldaujamas yra materialios gamtos dėsnis. Tiktai tie, kurie įsisąmonina Dievą ir atsideda Jam, išvengs baudžiančios nepermaldaujamų materialios gamtos dėsnių rankos.

50 TEKSTAS

त्वं नः सुराणामसि सान्वयानां
कूटस्थ आद्यः पुरुषः पुराणः ।
त्वं देव शक्त्यां गुणकर्मयोनौ
रेतस्त्वजायां कविमादधेऽजः ॥५०॥

tvaṁ naḥ surāṇām asi sānvayānāṁ
kūṭa-stha ādyaḥ puruṣaḥ purāṇaḥ
tvaṁ deva śaktyāṁ guṇa-karma-yonau
retas tv ajāyāṁ kavim ādadhe 'jaḥ

tvam – Tavo Šviesybė; *naḥ* – mūsų; *surāṇām* – pusdievių; *asi* – Tu esi; *sa-anvayānām* – formų įvairovės; *kūṭa-sthaḥ* – tas, kuris yra nekintantis; *ādyaḥ* – nepranokstamas; *puruṣaḥ* – pradininkas; *purāṇaḥ* – seniausias, neturintis kito pradininko; *tvam* – Tu; *deva* – o Viešpatie; *śaktyām* – energijai; *guṇa-karma-yonau* – materialių *guṇų* ir materialios veiklos priežasčiai; *retaḥ* – gyvybės sėklą; *tu* – iš tikrųjų; *ajāyām* – pradėjimui; *kavim* – gyvų esybių visumos; *ādadhe* – pradėjo; *ajaḥ* – negimstantis.

Tu esi pirminis Asmuo, pusdievių ir gyvybės formų įvairovės šaltinis, ir vis dėlto Tu visų seniausias ir nekintamas. O Viešpatie, Tu bepradis ir nepranokstamas. Tu apvaisinai išorinę energiją gyvybės sėkla, kurioje glūdėjo gyvos esybės, nors Pats esi negimstantis.

Komentaras: Viešpats, pirminis Asmuo, yra visų gyvų esybių tėvas, Jis davė pradžią ir Brahmai – gyvybės formų įvairovės kūrėjui. Tačiau Pats Aukščiausiasis tėvo neturi. Nė viena gyva esybė, nė Pats Brahmā, pirmoji visatoje gyva būtybė, negimsta be tėvo, bet Jis, Viešpats, neturi tėvo. Nužengdamas į materijos sferas ir nenorėdamas nusižengti materialiame pasaulyje galiojantiems įstatymams Viešpats iš Savo besąlyginės malonės Savo tėvo vaidmenį skiria vienam iš Savo iškiliausių bhaktų. Jis yra Viešpats, todėl niekas negali varžyti Jo pasirinkimo. Štai Nṛsiṁhadevos pavidalu Jis apsireiškė iš kolonos. Ahalyā, besąlygine Viešpaties malone, pakilo iš akmens Śrī Rāmai, Viešpaties įsikūnijimui, palietus jį lotosine pėda. Be to Supersielos pavidalu Viešpats glūdi visų gyvų esybių širdyse, yra jų nuolatinis palydovas, tačiau ir tai Jo nė kiek nepakeičia. Materialiame pasaulyje gyva esybė priversta nuolat keisti kūnus, o Viešpats, net nužengęs į materialų pasaulį, išlieka nekintamas. Tai išskirtinė Viešpaties ypatybė.

„Bhagavad-gītā“ (14.3) patvirtina, kad Viešpats apvaisina išorinę, materialią energiją, ir tokiu būdu atsiranda gyvybės formų įvairovė – nuo Brahmos, paties pirmo pusdievio, iki menkutės skruzdės. Brahmā drauge su išorine energija kuria visas gyvybės rūšis, tačiau pirmapradis visų mūsų tėvas yra Viešpats. Gyvos būtybės santykiai su Aukščiausiuoju Viešpačiu – tai tėvo ir sūnaus santykiai, lygybė jų santykiuose negalima. Dažnai mylintis tėvas leidžia sūnui dominuoti, tačiau iš tikrųjų tėvo žodis visada yra lemiamas. Visos gyvos esybės, net ir pačios galingiausios – pusdieviai Brahmā bei Indra, – amžinai yra nuolankūs Aukščiausiojo Tėvo tarnai. *Mahat-*

tattva – tai šaltinis, iš kurio kyla visos materialios gamtos *guṇos.* Gyvoms esybėms, ateinančioms į materialųjį pasaulį, pagal jų praeities darbus kūną dovanoja motina gamta. Kūnas yra materialios gamtos dovana, tačiau siela, prigimtinai neatsiejama nuo Aukščiausiojo Viešpaties, yra Jo dalelytė.

51 TEKSTAS

ततो वयं मत्प्रमुखा यदर्थे
बभूविमात्मन् करवाम किं ते ।
त्वं नः स्वचक्षुः परिदेहि शक्त्या
देव क्रियार्थे यदनुग्रहाणाम् ॥५१॥

tato vayaṁ mat-pramukhā yad-arthe
babhūvimātman karavāma kiṁ te
tvaṁ naḥ sva-cakṣuḥ paridehi śaktyā
deva kriyārthe yad-anugrahāṇām

tataḥ – todėl; *vayam* – mes visi; *mat-pramukhāḥ* – gimę iš visuminio kosmoso, *mahat-tattvos; yat-arthe* – tikslu, dėl kurio; *babhūvima* – sukurti; *ātman* – o Aukščiausiasis; *karavāma* – turime daryti; *kim* – ką; *te* – tarnystę Tau; *tvam* – Tu Pats; *naḥ* – mums; *sva-cakṣuḥ* – asmeninį planą; *paridehi* – ypač dovanoki; *śaktyā* – galią veikti; *deva* – o Viešpatie; *kriyā-arthe* – veikimui; *yat* – iš kurio; *anugrahāṇām* – tie, kurie pelnė ypatingą prielankumą.

O Aukščiausiasis, nurodyk mums, amžių pradžioje gimusiems iš mahat-tattvos, visuminės kosminės energijos, kaip vykdyti mums kūrimo procese patikėtas pareigas. Būki maloningas, dovanok mums Savo išminties tobulybę ir jėgų ištikimai tarnauti Tau.

Komentaras: Viešpats sukuria materialų pasaulį ir apvaisina materiją, perkeldamas į ją gyvas esybes, kurioms reikės veikti materialiame pasaulyje. Tai vyksta neatsitiktinai, o pagal dieviškąjį planą. Viešpaties sumanymu juslinių malonumų ištroškusioms sąlygotoms sieloms suteikiama galimybė juos išmėginti. Tačiau pasaulio kūrimas turi ir kitą tikslą: padėti gyvoms esybėms suvokti, kad jų paskirtis – teikti transcendentinį džiaugsmą Viešpačiui, o ne pačioms ieškoti juslinių malonumų sau. Tokia yra prigimtinė gyvos esybės padėtis. Viešpats yra vienas ir nedalomas, ir vis dėlto, norėdamas patirti transcendentinį džiaugsmą, Jis išsiskleidžia gausybe pavidalų. Visi Viešpaties skleidiniai – *viṣṇu-tattvos, jīva-tattvos* bei *śakti-tattvos*

(Dievo Asmenys, gyvos esybės ir įvairios potencinės energijos) yra įvairiausios vieno ir to paties Aukščiausiojo Viešpaties formos. *Jīva-tattvos* yra atsietieji *viṣṇu-tattvų* skleidiniai, ir nors jų potencialios galimybės gerokai skiriasi, tiek *jīva-tattvos,* tiek *viṣṇu-tattvos* yra sukurtos transcendentiniam Aukščiausiojo Viešpaties džiaugsmui. Tačiau dalis *jīvų,* pamėgdžiodamos visagalį Dievo Asmenį, panoro pačios tapti materialaus pasaulio valdovėm. Kyla klausimas, kada ir kaip šie troškimai užvaldė tyras gyvas esybes? Viena galima pasakyti, kad gyvoms esybėms, *jīva-tattvoms,* dovanota ribota nepriklausomybė. Daliai jų, toms, kurios piktnaudžiavo ribota nepriklausomybe, kosminio pasaulio dėsniai užnėrė savo grandines, todėl jas vadina *nitya-baddhomis,* amžinai sąlygotomis sielomis.

Vedų išmintį savo puslapiuose sukaupę raštai suteikia amžinai sąlygotoms sieloms (*nitya-baddhoms*) galimybę pasitaisyti. Pasinaudojus transcendentine jų išmintimi gyvoms esybėms palengva sugrįžta supratimas, kad jos yra Viešpaties tarnaitės, ir jos ima su transcendentine meile Jam tarnauti. Pusdieviai yra iš tos kategorijos gyvų esybių, kurios išgrynino savo sąmonę ir suvokė tarnystės Viešpačiui būtinumą, tačiau ne iki galo atsikratė siekio viešpatauti materialiame pasaulyje. Toks sąlygotos sielos sąmonės dvilypumas ir lemia tai, kad Viešpats patiki jai tvarkyti šios kūrinijos reikalus. Pusdieviai yra Viešpaties pasitikėjimą pelnę asmenys, įpareigoti vadovauti sąlygotoms sieloms. Neretai kai kuriems iš kalinių senbuvių patikima vykdyti administracinės priežiūros funkcijas, o pusdieviai, galima sakyti, yra sąlygotos sielos, pavyzdingu elgesiu pelniusios Viešpaties pasitikėjimą ir įgaliotos atstovauti Jį materialioje kūrinijoje. Pusdieviai – tai Viešpaties bhaktai, gyvenantys materialiame pasaulyje, ir kai jie visiškai atsikrato troškimo tapti materialios galios viešpačiais, jie tampa tyrais bhaktais ir tetrokšta tarnauti Viešpačiui. Tad bet kuri gyva esybė, svajojanti iškilti materialiame pasaulyje, tesieja savo troškimą su tarnyste Viešpačiui ir, pusdievių pavyzdžiu, teprašo Viešpaties suteikti jai pakankamai jėgų bei išminties. Viena pati, be Viešpaties pagalbos ir patarimo, gyva būtybė yra bejėgė. „Bhagavad-gītoje" (15.15) Viešpats sako: *mattaḥ smṛtir jñānam apohanaṁ ca*. Atmintis, žinojimas, taip pat ir užmarštis kyla iš Viešpaties, kuris glūdi visų mūsų širdyse. Išmintingas žmogus kreipsis pagalbos į Viešpatį, ir jei jis nuoširdus, jei tarnauja Viešpačiui, Viešpats jam padės.

Pusdieviams patikėta kurti gyvybės formų įvairovę, atsižvelgiant į kiekvienos iš gyvų esybių praeities darbus. Posme pusdieviai prašo Viešpatį suteikti išminties ir jėgų jiems patikėtai misijai vykdyti. Kiekviena sąlygota būtybė turėtų tarnauti Viešpačiui, vadovaujama patyrusio dvasinio mokytojo, taip ji palengva išsipainiotų iš materialios būties pinklių. Dvasinis mokytojas yra gyvas Viešpaties atstovas, ir kiekvienas, kuris pasiren-

ka dvasinį mokytoją savo vadovu ir vykdo jo nurodymus, „Bhagavad-gītos" (2.41) teigimu, praktikuoja *buddhi-yogą:*

vyavasāyātmikā buddhir ekeha kuru-nandana
bahu-śākhā hy anantāś ca buddhayo 'vyavasāyinām

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti penktąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam" giesmės skyrių, pavadintą „Viduros pokalbis su Maitreya".

ŠEŠTAS SKYRIUS

Visatos pavidalo kūrimas

1 TEKSTAS

ऋषिरुवाच
इति तासां स्वशक्तीनां सतीनामसमेत्य सः ।
प्रसुप्तलोकतन्त्राणां निशाम्य गतिमीश्वरः ॥ १ ॥

ṛṣir uvāca
iti tāsāṁ sva-śaktīnāṁ satīnām asametya saḥ
prasupta-loka-tantrāṇāṁ niśāmya gatim īśvaraḥ

ṛṣiḥ uvāca – Maitreya Ṛṣis tarė; *iti* – taip; *tāsām* – jų; *sva-śaktīnām* – savo galią; *satīnām* – tokiame būvyje; *asametya* – dėl nedarnumo; *saḥ* – Jis (Viešpats); *prasupta* – laikinai sustojo; *loka-tantrāṇām* – visatos kūrimo procesų; *niśāmya* – išgirdo; *gatim* – vystymąsis; *īśvaraḥ* – Viešpats.

Maitreya Ṛṣis tarė: Taip Viešpats patyrė, kad dėl mahat-tattvos ir kitų Jo galių veiksmų nedarnumo laipsniški visatos kūrimo procesai laikinai sustojo.

Komentaras: Viešpaties kūrinijoje nieko nestinga, potencialiai joje glūdi visos Jo galios. Tačiau iki Viešpaties valia jų nesujungs išvien, kūrinijos sklaida nevyks. Sustojusius kūrinijos plėtros procesus galėjo išjudinti tiktai Paties Viešpaties įsikišimas.

2 TEKSTAS

कालसञ्ज्ञां तदा देवीं बिभ्रच्छक्तिमुरुक्रमः ।
त्रयोविंशति तत्त्वानां गणं युगपदाविशत् ॥ २ ॥

kāla-sañjñāṁ tadā devīṁ bibhrac-chaktim urukramaḥ
trayoviṁśati tattvānāṁ gaṇaṁ yugapad āviśat

kāla-sañjñām – žinoma kaip Kālī; *tadā* – tada; *devīm* – deivė; *bibhrat* – naikinančioji; *śaktim* – galia; *urukramaḥ* – galingiausias; *trayaḥ-viṁśati* –

dvidešimt tris; *tattvānām* – iš pradų; *gaṇam* – juos visus; *yugapat* – vienu metu; *āviśat* – įėjo.

Tada Aukščiausiasis Viešpats drauge su deive Kālī, Savo išorine energija, kuri viena pati sujungia išvien įvairiausius kūrinijos pradmenis, įėjo išsyk į visus dvidešimt tris materijos pradus.

Komentaras: Skiriamos dvidešimt trys sudėtinės materijos dalys: visuminė materijos galia, klaidinga savimonė, garsas, lyta (lytėjimo pojūtis), forma, skonis, kvapas, žemė, vanduo, ugnis, oras, dangus, akys, ausys, nosis, liežuvis, oda, rankos, kojos, šalinimo ir lyties organai, kalba ir protas. Laikas sujungia juos išvien ir vėl išskiria. Taigi laikas yra Viešpaties energija, kuri veikia savo nuožiūra, tačiau paklūsta Viešpaties valiai. Jos vardas Kālī, o ją personifikuoja tamsiaveidė griovimo deivė, kurios garbintojai yra valdomi tamsiausios materialios gamtos *guṇos* – neišmanymo. Vienas iš Vedų himnų apibūdina šį procesą taip: *mūla-prakṛtir avikṛtir mahadādyāḥ prakṛti-vikṛtayaḥ sapta ṣoḍaśakas tu vikāro na prakṛtir na vikṛtiḥ puruṣaḥ*. Energija, kuri funkcionuoja kaip materiali gamta ir kurią sudaro dvidešimt trys pradmenys, nėra pirminė kūrinijos priežastis. Viešpats įeina į visus materijos pradmenis ir išlaisvina Savo energiją, Kālī. Šią tiesą pripažįsta ir visi kiti Vedų šventraščiai. „Brahma-saṁhitoje" (5.35) skaitome:

eko 'py asau racayituṁ jagad-aṇḍa-koṭiṁ
yac-chaktir asti jagad-aṇḍa-cayā yad-antaḥ
aṇḍāntara-stha-paramāṇu-cayāntara-sthaṁ
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi

„Lenkiuosi pirmapradžiui Viešpačiui, Govindai, pirminiam Dievo Asmeniui. Vienu iš Savo pavidalų, pilnatvišku skleidiniu (Mahā-Viṣṇu), Jis įeina į materialią gamtą, po to (Garbhodakaśāyī Viṣṇu pavidalu) įeina į kiekvieną iš materialių visatų, o po to (Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu pavidalu) prasiskverbia į visus materijos pradmenis, taip pat ir į atomus. Kosminiame pasaulyje Viešpats įsikūnija nesuskaitoma daugybe pavidalų, Jis glūdi visose visatose ir kiekviename atome."

„Brahma-saṁhitai" antrina „Bhagavad-gītā" (10.42):

athavā bahunaitena kiṁ jñātena tavārjuna
viṣṭabhyāham idaṁ kṛtsnam ekāṁśena sthito jagat

„O Arjuna, tau nebūtina išmanyti apie visas Mano energijas, įvairias jų veikimo formas. Aš įžengiu į materialią kūriniją, įsikūnijęs vienu iš Savo pavidalų – pilnatvišku Paramātmos, Supersielos, skleidiniu, prasiskverbiu į

kiekvieną visatą ir visas jos sudėtines dalis. Taip sukuriamas šis pasaulis.“ Vaizduotę stulbinančias materijos metamorfozes lemia Viešpats Kṛṣṇa, Jis pirmapradis visa ko šaltinis, visų priežasčių priežastis.

3 TEKSTAS

सोऽनुप्रविष्टो भगवांश्चेष्टारूपेण तं गणम् ।
भिन्नं संयोजयामास सुप्तं कर्म प्रबोधयन् ॥ ३ ॥

so ’nupraviṣṭo bhagavāṁś ceṣṭārūpeṇa taṁ gaṇam
bhinnaṁ saṁyojayām āsa suptaṁ karma prabodhayan

saḥ – tai; *anupraviṣṭaḥ* – po to įeidamas; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *ceṣṭārūpeṇa* – pastangų atstovu, Kālī; *tam* – ja; *gaṇam* – visas gyvas esybes, tarp jų ir pusdievius; *bhinnam* – atskirai; *saṁyojayām āsa* – užėmė veikla; *suptam* – miegančias; *karma* – darbu; *prabodhayan* – apšviesdamas.

Ir kai Savo energija Dievo Asmuo įėjo į materijos pradmenis, atgijo ir sujudo visa, kas gyva, tarytum po miego prie darbo stojęs žmogus.

Komentaras: Po kūrinijos sunaikinimo visos individualios sielos atsiduria nesąmoningumo būsenoje ir drauge su materialia Viešpaties energija įsilieja į Jį. Šios individualios gyvos esybės skiriamos prie amžinai sąlygotų sielų kategorijos, tačiau kaskart, kai iš naujo sukuriamas materialus pasaulis, jos turi galimybę pelnyti išvadavimą ir tapti laisvomis sielomis. Visos jos turi palankią progą pasisemti Vedų išminties, sužinoti apie savo giminystę Aukščiausiajam Viešpačiui, apie išsivadavimą ir aukščiausią gėrį, kurį Jis duoda. Atidžiai studijuodamas Vedas, žmogus ima suvokti savo tikrąją padėtį, pradeda praktikuoti transcendentinę atsidavimo Viešpačiui tarnystę ir ilgainiui jam atsiveria kelias į dvasinį dangų. Mėgindamos įgyvendinti ankstesniuose gyvenimuose nerealizuotus troškimus, sąlygotos sielos pasineria į pačią įvairiausią veiklą. Netekusi eilinio kūno, individuali siela pasineria į užmaršį, tačiau kitą gyvenimą maloningasis Viešpats, kaip Supersiela liudininkė glūdinti visų širdyse, pažadindamas ją iš užmaršties, primena jai praeities troškimus, ir ji sukrunta juos vykdyti. Šią nematomą jėgą, rodančią mums gyvenimo kelią, žmonės vadina lemtimi. Įžvalgesnio proto žmogui nesunku suprasti, kad būtent neįgyvendinti troškimai neleidžia jam ištrūkti iš trijų materialios gamtos *guņų* nelaisvės.

Kai kurie nenuovokūs filosofai kvailai taria, girdi gyvos esybės nesąmoningumo, miego, būsena, į kurią ji nugrimzta po dalinio ar visiško kūrinijos sunaikinimo, ir yra būties kulminacija. Po materialaus kūno mirties gyva

esybė pasineria į užmaršt̨į ir būna nesąmoningumo būsenoje vos keletą mėnesių, tačiau po materialios kūrinijos baigties ši būsena trunka daugelį milijonų metų. Jos aktyvumas pasireiškia tik tada, kai Viešpats atkuria kosminį pasaulį ir vėl pažadina gyvą esybę veiklai. Gyva esybė – amžina, tad budraus sąmoningumo būsena, kuriai būdingas aktyvumas, yra prigimtinė jos būsena. Būdama budrios sąmonės neveikti ji tiesiog negali, tad stengiasi išpildyti įvairiausius savo troškimus. Išmokusi susieti savo troškimus su transcendentine tarnyste Viešpačiui, gyva esybė pasiekia būties tobulumą ir sugrįžta į dvasinį pasaulį, kur jos laukia amžinas gyvenimas skaidria sąmone.

4 TEKSTAS

प्रबुद्धकर्मा दैवेन त्रयोविंशतिको गणः ।
प्रेरितोऽजनयत्स्वाभिर्मात्राभिरधिपूरुषम् ॥ ४ ॥

prabuddha-karmā daivena trayoviṁśatiko gaṇaḥ
prerito 'janayat svābhir mātrābhir adhipūruṣam

prabuddha – pažadinti; *karmā* – veiksmai; *daivena* – Aukščiausiojo valia; *trayaḥ-viṁśatikaḥ* – dvidešimt trijų svarbiausių pradmenų; *gaṇaḥ* – junginys; *preritaḥ* – paskatintas; *ajanayat* – apsireiškė; *svābhiḥ* – Jo asmeniniu; *mātrābhiḥ* – pilnatvišku skleidiniu; *adhipūruṣam* – milžiniškuoju visatos pavidalu (*viśva-rūpa*).

Kai Viešpaties valia išjudino veikti dvidešimt tris svarbiausius pradmenis, atsirado milžiniškasis Viešpaties visatos pavidalas, viśva-rūpa.

Komentaras: Impersonalistai nepaprastai akcentuoja milžinišką Viešpaties visatos pavidalą, *virāṭ-rūpą* arba *viśva-rūpą,* kuris nėra amžinas. Aukščiausiąja Viešpaties valia jis atsiranda jau susiformavus materialios kūrinijos pradmenims. Viešpats Kṛṣṇa apreiškė *virāṭ* arba *viśva-rūpą* Arjunai, tenorėdamas įtikinti impersonalistus, kad Jis yra pirminis Dievo Asmuo. *Virāṭ-rūpą* apreiškė Kṛṣṇa, o ne atvirkščiai. Taigi, *virāṭ-rūpa* nėra amžina Viešpaties pasireiškimo forma dvasiniame pasaulyje, o laikina, materiali Viešpaties apraiška. Dievybės, kurioms lenkiamasi šventykloje (*arcā-vigraha*), – dar vienas pavyzdys, kai Viešpats įsikūnija per materiją, tačiau šiuo pavidalu Viešpats pasirodo neofitams. Visgi, nepaisant materialumo atspalvio, abu Viešpaties pavidalai (*virāṭ* ir *arcā*) tapatūs Jo amžinajam Kṛṣṇos pavidalui.

5 TEKSTAS

परेण विशता स्वस्मिन्मात्रया विश्वसृग्गणः ।
चुक्षोभान्योन्यमासाद्य यस्मिन्लोकाश्चराचराः ॥ ५ ॥

pareṇa viśatā svasmin mātrayā viśva-sṛg-gaṇaḥ
cukṣobhānyonyam āsādya yasmin lokāś carācarāḥ

pareṇa – Viešpačiui; *viśatā* – taip įžengus; *svasmin* – Savo Paties; *mātrayā* – pilnatvišku skleidiniu; *viśva-sṛk* – visatos pradmenis; *gaṇaḥ* – visus; *cukṣobha* – pakeitė; *anyonyam* – vienas kitą; *āsādya* – įgijo; *yasmin* – kuriame; *lokāḥ* – planetos; *cara-acarāḥ* – judantys ir nejudantys.

Kai Viešpats, įsikūnijęs Savo pilnatvišku skleidiniu, įžengė į užgimstančios kūrinijos pradmenis, besijungdami jie įgavo milžinišką pavidalą, kuriame glūdi visos planetų sistemos, visi judantys ir nejudantys padarai.

Komentaras: Visi kosminio pasaulio pradmenys materialūs. Plėtotis ir augti jie tegali kai į juos įeina pilnatviškas Viešpaties skleidinys. O tai reiškia, kad materija, kaip dvasios produktas, plečiasi ar traukiasi tik tada, kai ją palytėja dvasia. Milžiniškas visatos pavidalas neatsirado savaime, kaip naiviai spėja menkesnio išmanymo žmonės. Jei materijoje glūdi dvasia, ji plėsis ir augs tiek, kiek reikia, tačiau be dvasios materijos plėtra nutrūksta. Antai, kai gyvos esybės materialiame kūne glūdi dvasios kibirkštis – sąmonė, kūnas normaliai auga ir vystosi, tačiau negyvas materialus kūnas, be dvasinio sąmonės prado, liaujasi augęs ir vystęsis. „Bhagavad-gītā" (antras skyrius) akcentuoja ne kūną, o dvasinę sąmonę. Milžiniškas kosminis pasaulis auga ir vystosi pagal tuos pačius dėsnius kaip ir mūsų nedideli kūnai. Tačiau kvaila būtų manyti, kad mažutė individuali siela yra milžiniško visatos pavidalo atsiradimo priežastis. *Virāṭ-rūpos* vardą visatos pavidalas gavo todėl, kad jame glūdi pilnatviškas Aukščiausiojo Viešpaties skleidinys.

6 TEKSTAS

हिरण्मयः स पुरुषः सहस्रपरिवत्सरान् ।
आण्डकोश उवासाप्सु सर्वसत्त्वोपबृंहितः ॥ ६ ॥

hiraṇmayaḥ sa puruṣaḥ sahasra-parivatsarān
āṇḍa-kośa uvāsāpsu sarva-sattvopabṛṁhitaḥ

hiraṇmayaḥ – Garbhoḍakaśāyī Viṣṇu, kuris dar įgauna *virāt-rūpą*; *saḥ* – Jis; *puruṣaḥ* – Dievo įsikūnijimas; *sahasra* – tūkstantį; *parivatsarān* – dangiškų metų; *āṇḍa-kośe* – visatos sferoje; *uvāsa* – gyveno; *apsu* – ant vandens; *sarva-sattva* – Jame glūdėjo visos gyvos esybės; *upabṛṁhitaḥ* – taip pasklido.

Tūkstantį dangiškųjų metų milžiniškasis virāṭ-puruṣa, dar vadinamas Hiraṇmaya, buvo atgulęs visatos vandenyse, ir jame glūdėjo visos gyvos esybės.

Komentaras: Kai Viešpats Garbhodakaśāyī Viṣṇu pavidalu įeina į kiekvieną iš visatų, pusę visatos užpildo vanduo. Mūsų matomas kosminis pasaulis, jį sudarančios planetų sistemos, kosminė erdvė, etc. teužima pusę visatos. Nuo tos akimirkos, kai Viṣṇu įeina į visatą, iki visata ima formuotis praslenka tūkstantis dangiškųjų metų. Gyvos esybės, glūdinčios *mahat-tattvos* įsčiose, įsikūnijus Garbhodakaśāyī Viṣṇu, pasklinda po įvairias visatas ir drauge su Viešpačiu tūno Jame iki užgimsta Brahmā. Brahmā yra visatos pirmagimis. Tai jis sukuria pusdievius ir kitas gyvas būtybes. Žmonijos pradininkas yra Manu. Neatsitiktinai sanskrito kalboje žmonija vadinasi *mānuṣya*. Marga fizinių ypatybių prasme žmonių giminė gyvena išsibarsčiusi po įvairiausias visatos planetų sistemas.

7 TEKSTAS

स वै विश्वसृजां गर्भो देवकर्मात्मशक्तिमान् ।
विबभाजात्मनात्मानमेकधा दशधा त्रिधा ॥ ७ ॥

sa vai viśva-srjāṁ garbho deva-karmātma-śaktimān
vibabhājātmanātmānam ekadhā daśadhā tridhā

saḥ – ta; *vai* – tikrai; *viśva-srjām* – milžiniško *virāṭ* pavidalo; *garbhaḥ* – visuminė energija; *deva* – gyvybinę energiją; *karma* – gyvybinę veiklą; *ātma* – savąjį „aš“; *śaktimān* – sklidina galių; *vibabhāja* – padalino; *ātmanā* – Savimi; *ātmānam* – Save; *ekadhā* – į vieną; *daśadhā* – į dešimt; *tridhā* – ir į tris.

Visuminė mahat-tattvos energija, įkūnyta milžiniškuoju virāṭ-rūpos pavidalu, pati persiskyrė į gyvų esybių sąmonės, gyvybinės veiklos ir savimonės kategorijas, o jos savo ruožtu skilo į vieną, dešimt ir tris pakategores.

Komentaras: Sąmonė – tai gyvos esybės, sielos, buvimo liudijimas. Sielos būtis reiškiasi sąmonės (*jñāna-śakti*) forma. *Virāṭ-rūpos* sąmonė yra visuminė sąmonė, o individualios gyvos būtybės yra jos nešėjos. Sąmonės funkcionavimą užtikrina gyvybės oras. Jo skiriama dešimt srovių: *prāṇa, apāna, udāna, vyāna* bei *samāna,* pagal kitą klasifikaciją: *nāga, kūrma, kṛkara, devadatta* bei *dhanañjaya*. Materiali aplinka teršiamai veikia sielos spinduliuojamą sąmonę, tad gyva būtybė ima klaidingai tapatinti save su kūnu ir visą savo veiklą orientuoja kūno poreikiams tenkinti. Plačiai besišaknijanti jos veikla nupasakota „Bhagavad-gītoje" (2.41): *bahu-śākhā hy anantāś ca buddhayo 'vyavasāyinām*. Sąlygotos sielos pasinėrimas į daugialypę materialią veiklą aiškintinas sąmonės negrynumu. Būdama grynos sąmonės, gyva būtybė veikia vardan vieno tikslo. Pasiekusi visišką harmoniją su aukščiausiaja sąmone, individualios sielos sąmonė susivienija su ja.

Monistai teigia, kad sąmonė vienalytė, tuo tarpu *sātvatos,* Viešpaties bhaktai, nors ir sutinka dėl sąmonės vienalytiškumo, jo pagrindu laiko individualios sąmonės darną su aukščiausiąja sąmone. Geriausia išeitis ieškoti individualios sąmonės darnos su aukščiausiąja sąmone, moko „Bhagavad-gītoje" (18.66) Viešpats: *sarva-dharmān parityajya mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja.* Individualiai sąmonei (Arjunai) Jis pataria suderinti savo veiksmus su aukščiausiąja sąmone ir tokiu būdu išlaikyti sąmonės grynumą. Mėginimas sustabdyti sąmonės veiklą yra kvailystė, – tai neįmanoma, tačiau ieškant darnos su Aukščiausiojo valia sąmonę galima išgryninti. Priklausomai nuo grynumo laipsnio, sąmonė būna trijų tipų, besiskiriančių vienas nuo kito savimonės forma: *ādhyātmika* (savęs tapatinimas su kūnu ir protu), *ādhibhautika* (savęs tapatinimas su materijos produktais) ir *ādhidaivika* (savęs kaip Viešpaties tarno suvokimas). Iš šių trijų tipų išskirtina *ādhidaivikos* savimonė – išgrynintos, harmonizuotos su Viešpaties valia sąmonės užuomazga.

8 TEKSTAS

एष ह्यशेषसत्त्वानामात्मांशः परमात्मनः ।
आद्योऽवतारो यत्रासौ भूतग्रामो विभाव्यते ॥ ८ ॥

eṣa hy aśeṣa-sattvānām ātmāṁśaḥ paramātmanaḥ
ādyo 'vatāro yatrāsau bhūta-grāmo vibhāvyate

eṣaḥ – šis; *hi* – tikrai; *aśeṣa* – nesuskaičiuojamų; *sattvānām* – gyvų esybių; *ātmā* – savasis „aš"; *aṁśaḥ* – dalis; *parama-ātmanaḥ* – Supersielos; *ādyaḥ* –

pirmasis; *avatāraḥ* – įsikūnijimas; *yatra* – kuriame; *asau* – visa; *bhūta-grāmaḥ* – kūrinijos visuma; *vibhāvyate* – klesti.

Milžiniškas Aukščiausiojo Viešpaties visatos pavidalas yra pirmasis Supersielos įsikūnijimas ir pilnatviškas Jos skleidinys. Jis yra visų gyvų esybių Siela. Jame augdama ir plėtodamasi glūdi kūrinijos visuma.

Komentaras: Aukščiausiojo Viešpaties skleidiniai būna dvejopi: pilnatviški asmens ir atsieti smulkiausieji. Pilnatviški asmens skleidiniai – tai *viṣṇu-tattvos,* atsieti – gyvos esybės. Kadangi gyvos esybės yra labai mažos, jas dar vadina Viešpaties paribio energija. *Yogai* mistikai gyvas esybes visiškai sutapatina su Supersiela, Paramātma, tačiau šis pažiūrų nesutapimas nelaikytinas principiniu, nes, šiaip ar taip, visa, kas sukurta, glūdi milžiniškame *virāṭ,* Viešpaties visatos pavidale.

9 TEKSTAS

साध्यात्मः साधिदैवश्च साधिभूत इति त्रिधा ।
विराट् प्राणो दशविध एकधा हृदयेन च ॥ ९ ॥

sādhyātmaḥ sādhidaivaś ca sādhibhūta iti tridhā
virāṭ prāṇo daśa-vidha ekadhā hṛdayena ca

sa-ādhyātmaḥ – kūnas ir protas su visomis juslėmis; *sa-ādhidaivaḥ* – ir jusles valdantys pusdieviai; *ca* – ir; *sa-ādhibhūtaḥ* – šie objektai; *iti* – taip; *tridhā* – trys; *virāṭ* – milžiniška; *prāṇaḥ* – išjudinanti galia; *daśa-vidhaḥ* – dešimties tipų; *ekadhā* – tiktai viena; *hṛdayena* – gyvybinė energija; *ca* – taip pat.

Milžiniškasis visatos pavidalas įkūnytas trimis, dešimčia ir vienu aspektu, t.y. Jis reiškiasi kūno, proto ir juslių triada, Jis yra jėga, reguliuojanti dešimties rūšių gyvybės energijos judėjimą, Jis – širdis, šios energijos šaltinis.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ (7.4–5) pasakyta, kad aštuoni kūrinijos pradai: žemė, vanduo, ugnis, oras, dangus, protas, intelektas ir klaidinga savimonė kyla iš žemesniosios, išorinės Viešpaties energijos, tuo tarpu gyvos esybės, besinaudojančios išorine energija, pirmapradiškai priklauso aukštesniosios, vidinės Viešpaties energijos kategorijai. Aštuonių rūšių žemesniosios energijos funkcionuoja grubiu bei subtiliu lygiais, o aukštesnioji energija yra svarbiausias gyvybinės veiklos variklis. Imkime pavyzdžiu žmogaus kūną. Grubūs pradai (t.y. žemė, etc.) sudaro išorinį grubųjį

kūną ir yra tarsi viršutiniai sielos drabužiai, o subtilūs pradai (protas ir klaidinga savimonė) atlieka apatinių drabužių funkciją.

Organizmo veiklai reikalingos energijos šaltinis yra širdis, juslės, padedamos dešimties kūne cirkuliuojančių oro srovių, praktiškai šią veiklą įgyvendina. Dešimt oro srovių klasifikuojamos taip: pagrindinė oro srovė, patenkanti į organizmą, įkvepiant per nosį, vadinasi *prāṇa*. Oro srovė, paliekanti organizmą per išeinamąją žarną, vadinasi *apāna*. Oro srovė, reguliuojanti maisto virškinimą skrandyje, ir kurios veikimą žmogus gali pajusti atsiraugėjęs, vadinasi *samāna*. Gerkle cirkuliuojanti oro srovė, kurios sutrikimas sukelia dusimą, vadinasi *udāna,* o oro srovė, cirkuliuojanti visame kūne, vadinasi *vyāna*. Be šių penkių, egzistuoja oro srovės, cirkuliuojančios subtilesniu lygmeniu. Oro srovė, atverianti akių vokus, burną ir t.t., vadinasi *nāga,* srovė, skatinanti apetitą, – *kṛkara,* srovė, sukelianti raumenų susitraukimą, – *kūrma*. *Devadattos* srovė padeda organizmui atsipalaiduoti, žiovaujant plačiai atverta burna, o *dhanañjayos* srovė padeda aprūpinti kūną jam reikalingomis medžiagomis.

Visos šios oro srovės generuojamos iš širdies, ją kiekvienas turime tik vieną. Širdies energija – tai aukščiausioji Viešpaties, glūdinčio kiekvienos gyvos būtybės širdyje kartu su individualia siela ir vadovaujančio jos veiksmams, energija. Tai paaiškinama „Bhagavad-gītoje“ (15.15):

sarvasya cāhaṁ hṛdi sanniviṣṭo
mattaḥ smṛtir jñānam apohanaṁ ca
vedaiś ca sarvair aham eva vedyo
vedānta-kṛd veda-vid eva cāham

Gyvybinę energiją iš širdies generuoja joje glūdintis Viešpats. Jis suteikia sąlygotai sielai atminties galią ir gebėjimą užmiršti. Užmiršusi, kad yra Viešpaties tarnaitė, siela atsiduria materialių sąlygų nelaisvėje, tampa sąlygota. Jei gyva būtybė nori užmiršti Viešpatį, Viešpats pasirūpina, kad ji užmirštų Jį daugeliui gyvenimų, tačiau tiems, kurie bendravimo su bhaktais įtakoje prisimena Viešpatį, Viešpats palengva grąžina atmintį, ir sąlygotai sielai pagaliau atsiveria galimybės sugrįžti namo, pas Dievą.

Apie tai, kaip Viešpats ištiesia pagalbos ranką, kaip vyksta šis transcendentinis procesas, pasakojama „Bhagavad-gītoje“ (10.10):

teṣāṁ satata-yuktānāṁ bhajatāṁ prīti-pūrvakam
dadāmi buddhi-yogaṁ taṁ yena mām upayānti te

Buddhi-yogos (pasiaukojimo tarnystės), grindžiamos viršprotiniu išmanymu praktika – vienintelis savivokos metodas, leidžiantis į materialaus kos-

minio pasaulio struktūrų nelaisvę pakliuvusiai gyvai esybei rasti išėjimą iš kosminio pasaulio labirintų. Sąlygota gyva esybė panaši į žmogų, atsidūrusį milžiniško mechanizmo gelmėse. *Buddhi-yogos* lygį filosofai empirikai pasiekia po daugelio gyvenimų, paaukotų filosofinėms paieškoms, tačiau iš tikrųjų išmintingas žmogus, tiesos ieškojimų pagrindu pasirinkęs viršprotinį išmanymą – intelekto galias, labai paspartina savivokos raidą. Pasirinkusiam *buddhi-yogos* kelią, joks nuopuolis negresia, todėl, „Bhagavad-gītos“ (2.40) žodžiais, *buddhi-yoga* yra pats saugiausias dvasinio tobulėjimo kelias. Filosofai empirikai nepajėgia suprasti, kad du paukščiai tupintys viename medyje („Śvetāśvatara Upaniṣados“ analogija), – tai siela ir Supersiela. Vienas paukštis, individuali siela, lesa medžio sunokintus vaisius, o kitas (Supersiela) vaisių nelesa, tik stebi pirmąjį. Nešališkas paukštis stebėtojas padeda vaisius lesančiam paukščiui pasinerti į karminę veiklą, įgyvendinti savanaudiškus norus. Jei žmogus nemato skirtumo tarp sielos ir Supersielos, tarp Dievo ir gyvų esybių, tai ženklas, kad jis, kaip ir anksčiau, klaidžioja kosminių struktūrų labirintais, kad jam dar neatėjo metas ištrūkti iš materijos nelaisvės.

10 TEKSTAS

स्मरन् विश्वसृजामीशो विज्ञापितमधोक्षजः ।
विराजमतपत्स्वेन तेजसैषां विवृत्तये ॥१०॥

smaran viśva-sṛjām īśo vijñāpitam adhokṣajaḥ
virājam atapat svena tejasaiṣāṁ vivṛttaye

smaran – atmindamas; *viśva-sṛjām* – pusdievių, kuriems patikėta kurti kosmosą; *īśaḥ* – Aukščiausiasis Viešpats; *vijñāpitam* – ko iš Jo prašė; *adhokṣajaḥ* – Transcendencija; *virājam* – milžiniškas visatos pavidalas; *atapat* – taip apsvarstęs; *svena* – Savo; *tejasā* – energija; *eṣām* – jiems; *vivṛttaye* – pažinti.

Aukščiausiasis Viešpats Supersielos pavidalu glūdi ir visų pusdievių, kuriems patikėta kurti kosminį pasaulį, širdyse. Išklausęs ir įvertinęs jų maldas, Viešpats apreiškė milžinišką visatos pavidalą, suteikdamas jiems progą geriau Save pažinti.

Komentaras: Milžiniškas Aukščiausiojo visatos pavidalas stulbina impersonalistų vaizduotę. Jie negali įsivaizduoti, kad ir už šio gigantiško fenomeno slypi aukštesnioji jėga. Tačiau išmintingas žmogus, spręsdamas iš nuosta-

baus rezultato, deramai įvertins ir jį sukėlusią priežastį. Antai, vaisius formuojasi motinos įsčiose ne pats savaime, o tik todėl, kad tame kūne glūdi gyva esybė, siela. Be jos materialus kūnas negali pats savarankiškai augti ir vystytis. Materialaus objekto vystymasis išduoda jame glūdint dvasios kibirkštį. Milžiniškos visatos plėtra ir augimas vyksta palaipsniui, lygiai kaip kūdikis vystosi motinos įsčiose. Taigi, visiškai logiška teigti, kad Transcendencija įžengia į visatą. Stokodami žinių, materialistai nepajėgūs suvokti, kad Aukščiausioji Siela yra visatos atsiradimo priežastis, lygiai kaip nepajėgūs žmogaus širdyje aptikti sielos bei Supersielos. Neatsitiktinai Vedos apibrėžia Viešpatį kaip protu nesuvokiamą ir žodžiais neapsakomą – *avāṅ-mānasa-gocaraḥ.*

Dėl neišprusimo filosofai empirikai bergždžiai stengiasi įsprausti Aukščiausiąjį į siaurus žodžių bei sąvokų rėmus, tačiau Viešpats nepageidauja būti nusakomas žodžiais bei aprėpiamas protu. Tokie filosofai neturi nei pakankamo išmanymo, nei tinkamų žodžių, kad suprastų ir apibrėžtų Viešpaties beribiškumą. Viešpatį vadina *adhokṣaja,* tuo, kuris yra nepasiekiamas mūsų ribotoms grubioms juslėms. Teoriniais samprotavimais neįmanoma pažinti transcendentinio Viešpaties vardo ir Jo pavidalo. Ką šiuolaikinis mokslininkas gali pasakyti apie Aukščiausiąjį, jei remiasi vien savo ribotu patyrimu. Tokio pasipūtėlio pastangos apibrėžti Aukščiausiąjį daro jį panašų į varlę, kuri visą gyvenimą lindėjo šulinyje ir nieko nežinodama apie pasaulį už šulinio sienos bandė suvokti, koks gi platus Ramusis vandenynas. Ji pūtėsi ir pūtėsi, lygindama save su vandenyno platybėmis, kol galų gale sprogo. Titulą „M. dr.“ galima suprasti ir kaip „mulkių draugas“. Visi tie mokslo daktarai yra nė kiek ne šviesesni už beraštį valstietį, kuris nuo aušros lig sutemos mosuoja kauptuku ryžių lauke. Ir kai toks valstietis ima postringauti apie kosminį pasaulį ir jo reiškinius, bandydamas paaiškinti jų mįslę, jo pastangos atrodo tokios pat juokingos kaip ir šulinyje tupėjusios varlės bandymas aprėpti Ramiojo vandenyno platybes.

Viešpats atsiskleidžia tik nuolankiam, transcendentinę meilės tarnystę Viešpačiui praktikuojančiam bhaktui. Materijos pradus ir stichijas valdantys pusdieviai malda kreipėsi į Viešpatį, kad Jis nušviestų kelią, ir Viešpats, atsiliepdamas į jų maldas, pasirodė jiems Savo milžinišku pavidalu, kurį kitados buvo apreiškęs Arjunai.

11 TEKSTAS

अथ तस्याभितप्तस्य कतिधायतनानि ह ।
निरभिद्यन्त देवानां तानि मे गदतः शृणु ॥११॥

atha tasyābhitaptasya katidhāyatanāni ha
nirabhidyanta devānāṁ tāni me gadataḥ śṛṇu

atha – todėl; *tasya* – Jo; *abhitaptasya* – pagal Jo sumanymą; *katidhā* – kiek daug; *āyatanāni* – įsikūnijimų; *ha* – ten buvo; *nirabhidyanta* – atsietosiomis dalimis; *devānām* – pusdievių; *tāni* – visų tų; *me gadataḥ* – mano apibūdintų; *śṛṇu* – paklausyk.

Maitreya tarė: Dabar papasakosiu apie tai, kaip Aukščiausiasis Viešpats, apreiškęs milžinišką visatos pavidalą, išsiskleidė įvairiausiais pusdievių pavidalais.

Komentaras: Pusdieviai, kaip ir visos kitos gyvos esybės, yra atsietos Aukščiausiojo Viešpaties dalelytės. Vienintelis skirtumas tarp pusdievių ir paprastų gyvų būtybių yra tas, kad Viešpats patikėjo pusdieviams atsakingas visatos valdytojų pareigas, nes jie pasiaukojimo tarnystės praktika susikrovė pakankamą dorų darbų kraitį ir jų troškimas valdyti materialią energiją išblėso.

12 TEKSTAS

तस्याग्निरास्यं निर्भिन्नं लोकपालोऽविशत्पदम् ।
वाचा स्वांशेन वक्तव्यं ययासौ प्रतिपद्यते ॥१२॥

tasyāgnir āsyaṁ nirbhinnaṁ loka-pālo 'viśat padam
vācā svāṁśena vaktavyaṁ yayāsau pratipadyate

tasya – Jo; *agniḥ* – ugnis; *āsyam* – burnos; *nirbhinnam* – taip atsiskyrė; *loka-pālaḥ* – materialios visatos tvarkdariai; *avišat* – įžengė; *padam* – skirtas vietas; *vācā* – žodžiais; *sva-aṁśena* – savo dalimi; *vaktavyam* – kalbas; *yayā* – kuriomis; *asau* – jie; *pratipadyate* – išreiškia.

Kai iš Jo burnos išsiveržė Agni, ugnis, čia įžengė materialios visatos tvarkdariai, užimdami jiems skirtas vietas. Ugnies galia suteikia gyvai esybei gebėjimą žodžiais reikšti mintis.

Komentaras: Iš milžiniško Viešpaties visatos pavidalo burnos gimsta kalbos dovana. Ugnies stichiją valdo Viešpaties įgaliota dievybė, *ādhidhaiva*. Kalba yra fizinė kūno funkcija (*ādhyātma*), jos turinys įkūnija materijoje vykstančius procesus, t.y. *ādhibhūtos* principą.

13 TEKSTAS

निर्भिन्नं तालु वरुणो लोकपालोऽविशद्धरेः ।
जिह्वयांशेन च रसं ययासौ प्रतिपद्यते ॥१३॥

nirbhinnaṁ tālu varuṇo loka-pālo 'viśad dhareḥ
jihvayāṁśena ca rasaṁ yayāsau pratipadyate

nirbhinnam – atsiskyrė; *tālu* – gomurys; *varuṇaḥ* – vandens stichiją valdanti dievybė; *loka-pālaḥ* – planetų valdovas; *aviśat* – įžengė; *hareḥ* – Viešpaties; *jihvayā aṁśena* – liežuvio dalimi; *ca* – taip pat; *rasam* – ragauja; *yayā* – kuriuo; *asau* – gyva esybė; *pratipadyate* – išreiškia.

Tada atskirai buvo apreikštas visatos pavidalo gomurys ir į jį įžengė vandens stichijos valdovas Varuṇa. Taip gyvos esybės liežuvis įgavo skonio jausmą.

14 TEKSTAS

निर्भिन्ने अश्विनौ नासे विष्णोराविशतां पदम् ।
घ्राणेनांशेन गन्धस्य प्रतिपत्तिर्यतो भवेत् ॥१४॥

nirbhinne aśvinau nāse viṣṇor āviśatāṁ padam
ghrāṇenāṁśena gandhasya pratipattir yato bhavet

nirbhinne – taip atskirtas; *aśvinau* – dvyniai Aśviniai; *nāse* – dvi šnerves; *viṣṇoḥ* – Viešpaties; *āviśatām* – užimdami; *padam* – vietą; *ghrāṇena aṁśena* – uoslės dalimi; *gandhasya* – kvapų; *pratipattiḥ* – patyrimas; *yataḥ* – po to; *bhavet* – tampa.

Vėliau pasirodė Viešpaties šnervės ir į jas, užimdami sau skirtas vietas, įžengė dvyniai Aśvinī-kumārai. Taip gyvos esybės įgavo gebėjimą skirti kvapus.

15 TEKSTAS

निर्भिन्ने अक्षिणी त्वष्टा लोकपालोऽविशद्विभोः ।
चक्षुषांशेन रूपाणां प्रतिपत्तिर्यतो भवेत् ॥१५॥

nirbhinne akṣiṇī tvaṣṭā loka-pālo 'viśad vibhoḥ
cakṣuṣāṁśena rūpāṇāṁ pratipattir yato bhavet

nirbhinne – taip atskirtas; *akṣiṇī* – akis; *tvaṣṭā* – saulė; *loka-pālaḥ* – šviesos valdovas; *aviśat* – įžengė; *vibhoḥ* – didžiojo; *cakṣuṣā aṁśena* – regos dalimi; *rūpāṇām* – formų; *pratipattiḥ* – patyrimas; *yataḥ* – dėl kurio; *bhavet* – tampa.

Po to suspindo dvi milžiniškojo Viešpaties pavidalo akys. Į jas sykiu su globoti jam patikėta regėjimo geba įžengė šviesos valdovas saulė, ir gyvos esybės įgavo gebėjimą matyti formų įvairovę.

16 TEKSTAS

निर्भिन्नान्यस्य चर्माणि लोकपालोऽनिलोऽविशत् ।
प्राणेनांशेन संस्पर्शं येनासौ प्रतिपद्यते ॥१६॥

nirbhinnāny asya carmāṇi loka-pālo 'nilo 'viśat
prāṇenāṁśena saṁsparśaṁ yenāsau pratipadyate

nirbhinnāni – atskirta; *asya* – milžiniškojo pavidalo; *carmāṇi* – oda; *loka-pālaḥ* – valdytojas; *anilaḥ* – oro; *aviśat* – įžengė; *prāṇena aṁśena* – kvėpavimo dalis; *saṁsparśam* – lytėjimą; *yena* – kuriuo; *asau* – gyva esybė; *pratipadyate* – gali patirti.

Kai atskirai nuo milžiniškojo pavidalo atsirado oda, į ją kartu su lytėjimo pojūčiu įžengė vėjų valdovas Anila, ir gyvos esybės įgijo lytėjimo patirtį.

17 TEKSTAS

कर्णावस्य विनिर्भिन्नौ धिष्ण्यं स्वं विविशुर्दिशः ।
श्रोत्रेणांशेन शब्दस्य सिद्धिं येन प्रपद्यते ॥१७॥

karṇāv asya vinirbhinnau dhiṣṇyaṁ svaṁ viviśur diśaḥ
śrotreṇāṁśena śabdasya siddhiṁ yena prapadyate

karṇau – ausis; *asya* – milžiniškojo pavidalo; *vinirbhinnau* – taip atskirtas; *dhiṣṇyam* – valdančioji dievybė; *svam* – pati; *viviśuḥ* – įžengė; *diśaḥ* – kryptčių; *śrotreṇa aṁśena* – su klausos geba; *śabdasya* – garso; *siddhim* – tobulybė; *yena* – jos dėka; *prapadyate* – yra patiriama.

Kai pasirodė milžiniškojo pavidalo ausys, į jas kartu su klausos geba įžengė pusdieviai, valdantys pasaulio kryptis. Taip gyvos esybės išgirdo ir ėmė mokytis iš garso.

Komentaras: Ausis yra pats svarbiausias gyvos esybės kūno organas. Garsas yra pagrindinė informacijos apie mums nežinomus ar toli nuo mūsų esančius daiktus perdavimo priemonė. Garsų pavidalu neprilygstama išmintis pasiekia žmogaus ausis ir padeda jam pasiekti tobulumą. Pagal Vedų tradiciją žinios įgyjamos klausantis, taigi garsas yra pats svarbiausias pažinimo šaltinis.

18 TEKSTAS

त्वचमस्य विनिर्भिन्नां विविशुर्धिष्ण्यमोषधीः ।
अंशेन रोमभिः कण्डूं यैरसौ प्रतिपद्यते ॥१८॥

tvacam asya vinirbhinnāṁ viviśur dhiṣṇyam oṣadhīḥ
aṁśena romabhiḥ kaṇḍūṁ yair asau pratipadyate

tvacam – odą; *asya* – milžiniškojo pavidalo; *vinirbhinnām* – atskirai apreikštą; *viviśuḥ* – įžengė; *dhiṣṇyam* – valdančioji dievybė; *oṣadhīḥ* – pojūčių; *aṁśena* – su dalimis; *romabhiḥ* – kūno plaukų dėka; *kaṇḍūm* – niežulį; *yaiḥ* – kuriais; *asau* – gyva esybė; *pratipadyate* – patiria.

Susidarius odai, į ją įžengė jutimą valdančios dievybės, ir gyvos esybės pajuto niežulį bei malonius prisilietimo pojūčius.

Komentaras: Du pagrindiniai jutimo aspektai yra lytėjimo bei niežėjimo pojūčiai, kuriuos lemia oda bei joje augantys plaukeliai. Pasak Śrī Viśvanāthos Cakravarčio, lytėjimo pojūtį valdo kūne cirkuliuojanti oro srovė, o odoje augančiais plaukais rūpinasi pusdievis Oṣadya. Per odą patiriamas lytėjimas, o per kūno plaukus – niežulys.

19 TEKSTAS

मेढ्रं तस्य विनिर्भिन्नं स्वधिष्ण्यं क उपाविशत् ।
रेतसांशेन येनासावानन्दं प्रतिपद्यते ॥१९॥

meḍhraṁ tasya vinirbhinnaṁ sva-dhiṣṇyaṁ ka upāviśat
retasāṁśena yenāsāv ānandaṁ pratipadyate

meḍhram – lytiniai organai; *tasya* – milžiniškojo pavidalo; *vinirbhinnam* – atskirti; *sva-dhiṣṇyam* – savo padėtį; *kaḥ* – pirmoji gyva būtybė Brahmā; *upāviśat* – įžengė; *retasā aṁśena* – kartu su sėklos dalimi; *yena* – dėl ko; *asau* – gyva esybė; *ānandam* – lytinį džiaugsmą; *pratipadyate* – patiria.

Kai skyrium susidarė milžiniškojo pavidalo lytiniai organai, į juos drauge su apvaisinimo funkcija (sėkla) įėjo pirmoji gyva būtybė visatoje, Prajāpatis. Taip gyvos esybės gavo galimybę patirti lytinius džiaugsmus.

20 TEKSTAS

गुदं पुंसो विनिर्भिन्नं मित्रो लोकेश आविशत् ।
पायुनांशेन येनासौ विसर्गं प्रतिपद्यते ॥२०॥

gudaṁ puṁso vinirbhinnaṁ mitro lokeśa āviśat
pāyunāṁśena yenāsau visargaṁ pratipadyate

gudam – tiesiąją žarną; *puṁsaḥ* – milžiniškojo pavidalo; *vinirbhinnam* – atskirai apreikštą; *mitraḥ* – saulės dievas; *loka-īśaḥ* – valdovas vadinamas Mitra; *āviśat* – įžengė; *pāyunā aṁśena* – tuštinimosi akto dalimi; *yena* – kuriuo; *asau* – gyva esybė; *visargam* – tuštinimąsi; *pratipadyate* – vykdo.

Į susidariusią tiesiąją žarną kartu su tuštinimosi organais įėjo jų globėjas Mitra. Taip gyvos esybės įgavo gebėjimą tuštintis ir šlapintis.

21 TEKSTAS

हस्तावस्य विनिर्भिन्नाविन्द्रः स्वर्पतिराविशत् ।
वार्तयांशेन पुरुषो यया वृत्तिं प्रपद्यते ॥२१॥

hastāv asya vinirbhinnāv indraḥ svar-patir āviśat
vārtayāṁśena puruṣo yayā vṛttiṁ prapadyate

hastau – rankoms; *asya* – milžiniškojo pavidalo; *vinirbhinnau* – atskirai apsireiškus; *indraḥ* – dangaus valdovas; *svaḥ-patiḥ* – rojaus planetų valdovas; *āviśat* – įžengė į jas; *vārtayā aṁśena* – su prekybos pradų dalimi; *puruṣaḥ* – gyva esybė; *yayā* – dėl ko; *vṛttim* – pragyvenimo verslą; *prapadyate* – vykdo.

Kai atskirai nuo milžiniškojo pavidalo susikūrė rankos, į jas įžengė dangaus valdovas Indra. Taip gyvos esybės įgijo gebėjimą tvarkyti verslo reikalus ir užsidirbti gyvenimui.

22 TEKSTAS

पादावस्य विनिर्भिन्नौ लोकेशो विष्णुराविशत् ।
गत्या स्वांशेन पुरुषो यया प्राप्यं प्रपद्यते ॥२२॥

pādāv asya vinirbhinnau lokeśo viṣṇur āviśat
gatyā svāṁśena puruṣo yayā prāpyaṁ prapadyate

pādau – kojoms; *asya* – milžiniškojo pavidalo; *vinirbhinnau* – atskirai apsireiškus; *loka-īśaḥ viṣṇuḥ* – pusdievis Viṣṇu (ne Dievo Asmuo); *āviśat* – įžengė; *gatyā* – judėjimo galia; *sva-aṁśena* – kartu su jo paties dalimis; *puruṣaḥ* – gyva esybė; *yayā* – dėl ko; *prāpyam* – tikslą; *prapadyate* – pasiekia.

Po to susikūrė visatos pavidalo kojos ir į jas kartu su judėjimo galia įėjo pusdievis Viṣṇu (ne Dievo Asmuo). Taip gyvos esybės įgijo gebėjimą judėti į tikslą.

23 TEKSTAS

बुद्धिं चास्य विनिर्भिन्नां वागीशो धिष्ण्यमाविशत् ।
बोधेनांशेन बोद्धव्यम्प्रतिपत्तिर्यतो भवेत् ॥२३॥

buddhiṁ cāsya vinirbhinnāṁ vāg-īśo dhiṣṇyam āviśat
bodhenāṁśena boddhavyam pratipattir yato bhavet

buddhim – intelektui; *ca* – taip pat; *asya* – milžiniškojo pavidalo; *vinirbhinnām* – atskirai apsireiškus; *vāk-īśaḥ* – Vedų globėjas Brahmā; *dhiṣṇyam* – valdymo galia; *āviśat* – įžengė į; *bodhena aṁśena* – kartu su savo intelekto dalimi; *boddhavyam* – suvokimo dalykai; *pratipattiḥ* – suprantami; *yataḥ* – dėl ko; *bhavet* – taip tampa.

Kai atskirai susikūrė visatos pavidalo intelektas, į jį kartu su nuovoka įėjo Vedų globėjas Brahmā, ir gyvoms esybėms atsivėrė pažinimo viešpatija.

24 TEKSTAS

हृदयं चास्य निर्भिन्नं चन्द्रमा धिष्ण्यमाविशत् ।
मनसांशेन येनासौ विक्रियां प्रतिपद्यते ॥२४॥

hṛdayaṁ cāsya nirbhinnaṁ candramā dhiṣṇyam āviśat
manasāṁśena yenāsau vikriyāṁ pratipadyate

hṛdayam – širdžiai; *ca* – taip pat; *asya* – milžiniškojo pavidalo; *nirbhinnam* – atskirai apsireiškus; *candramā* – mėnulio pusdievis; *dhiṣṇyam* – su valdymo galia; *āviśat* – įžengė į; *manasā aṁśena* – iš dalies su protine veikla; *yena* – dėl ko; *asau* – gyva esybė; *vikriyām* – sprendimus; *pratipadyate* – priima.

Vėliau atsirado milžiniškojo pavidalo širdis, ir į ją kartu su protavimo galia įėjo mėnulio pusdievis. Taip gyvos esybės įgijo gebėjimą samprotauti.

25 TEKSTAS

आत्मानं चास्य निर्भिन्नमभिमानोऽविशत्पदम् ।
कर्मणांशेन येनासौ कर्तव्यं प्रतिपद्यते ॥२५॥

ātmānaṁ cāsya nirbhinnam abhimāno 'viśat padam
karmaṇāṁśena yenāsau kartavyaṁ pratipadyate

ātmānam – klaidingai savimonei; *ca* – taip pat; *asya* – milžiniškojo pavidalo; *nirbhinnam* – atskirai apsireiškus; *abhimānaḥ* – klaidingas tapatinimasis; *aviśat* – įžengė; *padam* – į vietą; *karmaṇā* – veiksmų; *aṁśena* – dalimi; *yena* – dėl ko; *asau* – gyva esybė; *kartavyam* – tikslingus veiksmus; *pratipadyate* – atlieka.

Po to susikūrė milžiniškojo pavidalo klaidinga savimonė, ir į ją kartu su vykdomąja galia įėjo klaidingos savimonės viešpats Rudra. Taip gyvos esybės įgijo gebėjimą kryptingai veikti siekiant užsibrėžto tikslo.

Komentaras: Klaidingoji savimonė, kuri verčia gyvą esybę tapatinti save su materija, yra Viešpaties Śivos įsikūnijimo, pusdievio Rudros, rankose. Rudra yra Aukščiausiojo Viešpaties įsikūnijimas, kuris materialiame

pasaulyje rūpinasi neišmanymo *guṇa.* Klaidingos savimonės veikimas grindžiamas kūno ir proto poreikių patenkinimu. Dauguma žmonių, aklai besivadovaujančių klaidingos savimonės gimdomais impulsais, yra Viešpaties Šivos valdžioje. Įgijęs pačias rafinuočiausias formas, neišmanymas skatina žmogų laikyti save Aukščiausiuoju Viešpačiu. Šis iš menamos savimonės kylantis klaidingas sąlygotos sielos įsitikinimas yra paskutiniai iliuzinės energijos, kuri savo rankose laiko visą materialų pasaulį, spąstai.

26 TEKSTAS

सत्त्वं चास्य विनिर्भिन्नं महान्धिष्ण्यमुपाविशत् ।
चित्तेनांशेन येनासौ विज्ञानं प्रतिपद्यते ॥२६॥

sattvaṁ cāsya vinirbhinnaṁ mahān dhiṣṇyam upāviśat
cittenāṁśena yenāsau vijñānaṁ pratipadyate

sattvam – sąmonei; *ca* – taip pat; *asya* – milžiniškojo pavidalo; *vinirbhinnam* – atskirai apsireiškus; *mahān* – visuminė energija, *mahat-tattva*; *dhiṣṇyam* – su valdymo galia; *upāviśat* – įžengė į; *cittena aṁśena* – kartu su Jo sąmonės dalimi; *yena* – dėl ko; *asau* – gyva esybė; *vijñānam* – praktinio pobūdžio žinias; *pratipadyate* – suvokia.

Susikūrus visatos pavidalo sąmonei, į ją kartu su sąmonės šviesa įsiliejo visuminė galia, mahat-tattva. Taip gyvos esybės gavo galimybę suvokti praktinio pobūdžio žinias.

27 TEKSTAS

शीर्ष्णोऽस्य द्यौर्धरा पद्भ्यां खं नाभेरुदपद्यत ।
गुणानां वृत्तयो येषु प्रतीयन्ते सुरादयः ॥२७॥

śīrṣṇo 'sya dyaur dharā padbhyāṁ khaṁ nābher udapadyata
guṇānāṁ vṛttayo yeṣu pratīyante surādayaḥ

śīrṣṇaḥ – galvos; *asya* – milžiniškojo pavidalo; *dyauḥ* – rojaus planetos; *dharā* – žemės planetos; *padbhyām* – ant Jo kojų; *kham* – dangus; *nābheḥ* – iš pilvo; *udapadyata* – pasirodė; *guṇānām* – trijų gamtos *guṇų*; *vṛttayaḥ* – atoveikius; *yeṣu* – kur; *pratīyante* – pasirodo; *sura-ādayaḥ* – pusdieviai ir kiti.

Po to iš milžiniškojo pavidalo galvos pasirodė rojaus planetos, iš kojų – žemės lygio planetos, o iš pilvo – dangus. Paklusdami materialios gamtos guņų veikimui, susikūrusiose planetose pasirodė pusdieviai ir kitos gyvos esybės.

28 TEKSTAS

आत्यन्तिकेन सत्त्वेन दिवं देवाः प्रपेदिरे ।
धरां रजःस्वभावेन पणयो ये च ताननु ॥२८॥

ātyantikena sattvena divaṁ devāḥ prapedire
dharāṁ rajaḥ-svabhāvena paṇayo ye ca tān anu

ātyantikena – sklidini; *sattvena* – dorybės *guņos*; *divam* – aukštesnėse planetose; *devāḥ* – pusdieviai; *prapedire* – gyvena; *dharām* – ant žemės; *rajaḥ* – aistros *guņos*; *svabhāvena* – prigimties; *paṇayaḥ* – žmogaus; *ye* – visi tie; *ca* – taip pat; *tān* – jų; *anu* – pavaldiniai.

Pusdieviai yra paveldėję iš dorybės guņos dorybes ir gyvena rojaus planetose, o aistros guņos užvaldyti žmonės sykiu su kitomis jų globos reikalaujančiomis gyvomis būtybėmis gyvena Žemėje.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ (14.14–15) pasakyta, kad gyvos būtybės, kurioms dominuojančią įtaką daro dorybės *guņa,* pakyla į aukštutines, rojaus, planetas. Aistros valdžioje esančios gyvos būtybės gyvena vidurinėse planetų sistemose – Žemėje ir jai analogiškose planetose. Užvaldytos neišmanymo *guņos* gyvos būtybės puola į žemutines planetų sistemas arba gimsta gyvūnų karalystėje. Pusdieviai yra dorybes paveldėję iš dorybės *guņos* ir gyvena rojaus planetose. Gyvūnai yra žemesnės už žmones padermės, nors dalis jų gyvena kartu su žmonėmis. Štai karvės, arkliai, šunys, etc., nuo seno yra žmonių ginami ir globojami.

Pažymėtinas posmo žodis *ātyantikena*. Puoselėdama savyje materialios dorybės bruožus, gyva būtybė patenka į rojaus planetas. Tačiau kai žmogus pasiduoda aistrų bei neišmanymo *guņoms,* jis ima žudyti gyvūnus, kuriuos yra pašauktas globoti ir ginti. Gyvūnų žudymas, kai tam nėra jokios būtinybės, palieka pėdsakus žmogaus sąmonėje: ją vis labiau užgožia aistra bei neišmanymas, nepalikdami vilties pakilti iki dorybės būvio. Galų gale žmogus degraduoja iki žemiausių gyvybės rūšių. Planetų sistemos skiriamos prie žemutinių ar aukštutinių, atsižvelgiant į tai, kokio tipo gyvos esybės jose gyvena.

29 TEKSTAS

तार्तीयेन स्वभावेन भगवन्नाभिमाश्रिताः ।
उभयोरन्तरं व्योम ये रुद्रपार्षदां गणाः ॥२९॥

tārtīyena svabhāvena bhagavan-nābhim āśritāḥ
ubhayor antaraṁ vyoma ye rudra-pārṣadāṁ gaṇāḥ

tārtīyena – valdomi trečiosios materialios gamtos ypatybės, neišmanymo *guṇos*; *svabhāvena* – dėl tokios prigimties; *bhagavat-nābhim* – Dievo Asmens milžiniškojo pavidalo bamboje; *āśritāḥ* – tie, kurie yra; *ubhayoḥ* – tarp dviejų; *antaram* – viduryje; *vyoma* – dangaus; *ye* – visi jie; *rudra-pārṣadām* – Rudros palydovai; *gaṇāḥ* – gyventojai.

Gyvas esybes iš Rudros palydos valdo trečioji materialios gamtos guṇa – neišmanymas. Jos gyvena padangėje tarp žemės ir rojaus planetų.

Komentaras: Pasak Śrīlos Viśvanāthos Cakravarčio bei Śrīlos Jīvos Gosvāmio, vidurinė dangaus skliauto sritis vadinasi Bhuvarloka. „Bhagavad-gitoje“ yra teigiama, kad aistros *guṇos* valdomos gyvos būtybės gyvena viduriniosiose planetose. Dorieji pasiekia pusdievių gyvenamas sferas, esantys aistros nelaisvėje gimsta tarp žmonių, neišmanėliai gyvena tarp gyvūnų arba šmėklų. Posmo teiginiuose nėra jokių prieštaravimų. Visatoje gausu gyvų esybių, kurios gyvena toje ar kitoje planetoje priklausomai nuo jų asmeninių ypatybių ir nuo to, kokios gamtos *guṇos* jas valdo.

30 TEKSTAS

मुखतोऽवर्तत ब्रह्म पुरुषस्य कुरूद्वह ।
यस्तून्मुखत्वाद्वर्णानां मुख्योऽभूद् ब्राह्मणो गुरुः ॥३०॥

mukhato 'vartata brahma puruṣasya kurūdvaha
yas tūnmukhatvād varṇānāṁ mukhyo 'bhūd brāhmaṇo guruḥ

mukhataḥ – iš burnos; *avartata* – atsirado; *brahma* – Vedų išmintis; *puruṣasya – virat-puruṣos,* milžiniškojo pavidalo; *kuru-udvaha* – o garbiausiasis iš Kuru; *yaḥ* – kurie yra; *tu* – dėl ko; *unmukhatvāt* – linkę į; *varṇānām* – visuomenės luomų; *mukhyaḥ* – svarbiausi; *abhūt* – taip tapo; *brāhmaṇaḥ* – vadinami brahmanais; *guruḥ* – pripažinti mokytojai arba dvasiniai vadovai.

O garbiausiasis iš Kuru, Vedų išmintis išėjo iš milžiniškojo pavidalo, virāṭ, lūpų. Žmones, linkusius gilintis į Vedų išmintį, vadina brahmanais, ir jie pelnytai laikomi kitų visuomenės luomų mokytojais ir dvasiniais vadovais.

Komentaras: „Bhagavad-gītos“ (4.13) teigimu, keturi visuomenės luomai gimė lygia greta su milžiniškojo Viešpaties pavidalo dalimis – lūpomis, rankomis, juosmeniu ir kojomis. Brahmanai – tai Viešpaties lūpos, *kṣatriyai* – Jo rankos, *vaiśyai* – juosmuo, *śūdros* – kojos. Kiekvienas iš mūsų turi sau skirtą vietą milžiniškame Aukščiausiojo *virāṭ-rūpos* pavidale. Šia prasme visi keturi visuomenės luomai vertintini vienodai, nė vienas jų nėra kuo nors už kitą prastesnis ar menkesnis, nes visi yra susiję su ta ar kita Viešpaties kūno dalimi. Juk ir mes patys vienodai vertiname visas savo kūno dalis ir neišskiriame kurios nors iš jų, tarkim, rankų ar kojų. Visos kūno dalys svarbios, ir vis dėlto burnai tenka pats svarbiausias vaidmuo. Žmogus gali apsieiti be kitos kurios kūno dalies, bet apsieiti be burnos jis negali, burnos netekęs jis pasmerktas žūti. Neatsitiktinai burna, kaip labai svarbi Viešpaties kūno dalis, vadinama brahmanų – žmonių, turinčių polinkį į Vedų išminties studijas, – buveine. Žmogus, kurį už Vedų išmintį labiau domina žemiškasis gyvenimas, negali vadintis brahmanu, tegu jis ir gimė brahmanų šeimoje ar turi tėvą brahmaną. Brahmano sūnus savaime netampa brahmanu. Svarbiausia brahmano ypatybė – polinkis studijuoti Vedas. Vedos išėjo iš Viešpaties lūpų, ir kiekvienas, kas neabejingas Vedų išminčiai yra susijęs su Viešpaties lūpomis, taigi yra brahmanas. Polinkis Vedų studijoms nėra išimtinis vienos kurios kastos ar visuomenės grupės paveldimas bruožas. Jis gali pasireikšti bet kuriam žmogui, nepaisant to, iš kokios šeimos ar krašto jis kilęs, ir tai pakankamas pagrindas laikyti jį tikru brahmanu.

Brahmanui visuomenėje teisėtai tenka mokytojo ir dvasinio vadovo vaidmuo. Tas, kas neišmano Vedų, dvasiniu mokytoju būti negali. Gerai išmanyti Vedas, reiškia pažinti Viešpatį, Dievo Asmenį, toks pažinimas yra Vedų studijų tikslas ir kulminacija, Vedānta. Tas, kuris patyrė beasmenį Brahmaną, tačiau nieko neišmano apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, gali būti brahmanu, tačiau tapti dvasiniu mokytoju jis neturi teisės. „Padma Purāṇoje“ pasakyta:

ṣaṭ-karma-nipuṇo vipro mantra-tantra-viśāradaḥ
avaiṣṇavo gurur na syād vaiṣṇavaḥ śva-paco guruḥ

Impersonalistas gali būti kompetentingas brahmanas, tačiau iki jis nepasieks *vaiṣṇavos* lygio, t.y. kol jis netaps Dievo Asmens bhaktu, dvasinio mokytojo vaidmeniui jis netinkamas. Viešpats Caitanya, didysis naujųjų laikų Vedų išminties žinovas, taip sakė:

kibā vipra, kibā nyāsī, śūdra kene naya
yei kṛṣṇa-tattva-vettā, sei 'guru' haya

Kiekvienas, kuris gerai išmano mokslą apie Kṛṣṇą, ar jis būtų brahmanas, *śūdra* ar *sannyāsis,* vertas dvasinio mokytojo vardo. (CC Madhya 8.128) Taigi dvasiniam mokytojui svarbiausia ne brahmano kompetencija, o mokslo apie Kṛṣṇą išmanymas.

Brahmanu vadintinas žmogus, susipažinęs su Vedų išmintimi, o dvasiniu mokytoju brahmanas gali būti tik tuo atveju, jei jis yra tyraširdis *vaiṣṇava* ir gerai išmano visas mokslo apie Kṛṣṇą subtilybes.

31 TEKSTAS

बाहुभ्योऽवर्तत क्षत्रं क्षत्रियस्तदनुव्रतः ।
यो जातस्त्रायते वर्णान् पौरुषः कण्टकक्षतात् ॥३१॥

bāhubhyo 'vartata kṣatraṁ kṣatriyas tad anuvrataḥ
yo jātas trāyate varṇān pauruṣaḥ kaṇṭaka-kṣatāt

bāhubhyaḥ – iš rankų; *avartata* – atsirado; *kṣatram* – gynybinė jėga; *kṣatriyaḥ* – susiję su gynybine jėga; *tat* – ta; *anuvrataḥ* – pasekėjai; *yaḥ* – tie, kurie; *jātaḥ* – tokiais tampa; *trāyate* – apsaugo; *varṇān* – kitus luomus; *pauruṣaḥ* – Dievo Asmens atstovai; *kaṇṭaka* – ramybės drumstėjų, vagių ir ištvirkėlių; *kṣatāt* – nuo piktadarysčių.

Iš milžiniškojo virāṭ pavidalo rankų gimė gynybinė jėga, o sykiu su ja pasaulį išvydo kṣatriyai, pašaukti ginti ir saugoti visuomenę nuo vagių bei kitų niekšų piktadarysčių.

Komentaras: Brahmaną atpažįstame pagal šiai žmonių klasei būdingą požymį – norą perprasti transcendentinę Vedų išmintį, o *kṣatriyą* charakterizuoja gebėjimas apginti visuomenę nuo jos ramybės drumstėjų – vagių bei kitų įvairaus plauko piktadarių. Posme svarbi reikšmė tenka žodžiui *anuvrataḥ*. *Kṣatriya* yra ne tas, kuris gimė *kṣatriyų* šeimoje, o žmogus, besilaikantis *kṣatriyų* principų – ginantis kitus nuo vagių ir įvairaus plauko piktadarių. Priklausomybės tam ar kitam luomui kriterijus yra individualūs žmogaus bruožai, o ne jo kilmė. Kilmė – antraeilis dalykas, ji nėra luomo ar socialinės grupės lemiamas požymis. „Bhagavad-gītoje“ (18.41–44) aiškiai nurodyti brahmanų, *kṣatriyų, vaiśyų* ir *śūdrų* būdo bruožai, ir apie žmogaus priklausymą tai ar kitai socialinei grupei galima spręsti pagal jo individualių bruožų atitikimą konkretiems grupės požymiams.

Nors Vedų raštuose *puruṣos* vardu paprastai apibrėžiamas Viešpats Viṣṇu, pasitaiko, kad šiuo vardu pavadinamos ir gyvos esybės, nors iš esmės jos yra vadintinos *puruṣa-śakti* (*parā śakti* arba kitaip *parā prakṛti*), aukštesniąja *puruṣos* energija. Išorinės, iliuzinės galios veikiamos gyvos esybės tariasi esančios *puruṣomis,* nors neturi nė menkiausių *puruṣos* požymių. Tik Viešpats realiai yra pajėgus apginti gyvas esybes. Yra trys dievai – Brahmā, Viṣṇu ir Maheśvara. Brahmā kuria, Viṣṇu saugo ir globoja, o trečiasis, Maheśvara, – naikina. Atkreiptinas dėmesys į posme pavartotą žodį *puruṣa*, kuris nurodo, kad *kṣatriyų* priedermė – atstovauti Viešpatį-*puruṣą* ir ginti *prajas,* t.y. visus gimusius sausumoje ir vandenyje. Vadinasi, globojami bei ginami turėtų būti ir žmonės, ir gyvūnai. Šiuolaikinėje visuomenėje *prajos* nėra apginti nuo vagių ir kitokių nusikaltėlių. Mūsų dienų demokratinėse valstybėse nėra *kṣatriyų*. Jas valdo ne brahmanai ir *kṣatriyai* kaip kitados, o *vaiśyai* ir *śūdros*. Mahārāja Yudhiṣṭhira ir jo vaikaitis Mahārāja Parīkṣitas buvo tikri *kṣatriyai*. Jie globojo ir gynė ne tik žmones, bet ir gyvūnus. Kali įsikūnijimui pakėlus ranką prieš karvę, Mahārāja Parīkṣitas norėjo jį nužudyti vietoje, tačiau pasigailėjęs išvijo iš savo karalystės. Štai kaip turėtų elgtis *puruṣa,* Viešpaties Viṣṇu vietininkas žemėje. Vedų laikais nepriekaištingai savo pareigas atliekantis *kṣatriya,* monarchas, buvo gerbiamas kaip Patsai Viešpats, kadangi gindamas *prajas* jis vykdė Viešpaties atstovo funkcijas. Mūsų laikais demokratiškai išrinkti prezidentai nesugeba apginti savo valdinių nuo vagysčių ir apgavysčių, todėl žmonės priversti kreiptis pagalbos į įvairiausias draudimo kompanijas. Šiuolaikinės visuomenės negandų priežastis yra kompetentingų brahmanų bei *kṣatrijų* nebuvimas ir pernelyg didelė *vaiśyų* bei *śūdrų* įtaka, kurią jie gavo įvedus vadinamąją visuotinę balsavimo teisę.

32 TEKSTAS

विशोऽवर्तन्त तस्योर्वोर्लोकवृत्तिकरीर्विभोः ।
वैश्यस्तदुद्भवो वार्तां नृणां यः समवर्तयत् ॥३२॥

viśo 'vartanta tasyorvor loka-vṛttikarīr vibhoḥ
vaiśyas tad-udbhavo vārtāṁ nṛṇāṁ yaḥ samavartayat

viśaḥ – gyvenimo reikmės, gaunamos gaminant ir paskirstant; *avartanta* – atsirado; *tasya* – Jo (milžiniškojo pavidalo); *ūrvoḥ* – iš juosmens; *loka-vṛttikarīḥ* – pragyvenimo reikmės; *vibhoḥ* – Viešpaties; *vaiśyaḥ* – prekijų ir

žemdirbių luomas; *tat* – jų; *udbhavaḥ* – nusistatymas; *vārtām* – gyvenimo reikmes; *nṛṇām* – visų žmonių; *yaḥ* – tie, kas; *samavartayat* – parūpino.

Iš milžiniškojo Viešpaties pavidalo juosmens gimė grūdų gamyba bei jų paskirstymas prajoms – žmogaus gyvenimo pagrindas. Žemdirbiai ir prekijai, besirūpinantys gamyba bei paskirstymu, vadinami vaišyais.

Komentaras: Visuomenės apsirūpinimo pagrindu posmas vienareikšmiškai nurodo *viśą,* žemdirbystę ir komercinę veiklą, susijusią su žemės ūkio produktų paskirstymu: transportavimo paslaugas, bankininkystę ir t.t. Pramoninė gamyba – tai dirbtinai žmogaus sukurtas apsirūpinimo šaltinis, ypač tai pasakytina apie stambiąją pramonę, kuri yra visų šiuolaikinės visuomenės nelaimių priežastis. „Bhagavad-gītos“ teigimu, *vaišyai, viśa* užsiimantys žmonės, globoja karves, dirba žemę ir verčiasi prekyba. Mes jau kalbėjome apie tai, kad visus savo būtiniausius poreikius žmogus gali puikiausiai patenkinti augindamas karves ir dirbdamas žemę.

Vienas neatsiejamų visuomenės, kurioje žmonės verčiasi žemdirbyste bei žemės ūkio produktų paskirstymu, bruožų yra prekių mainai, susiję su bankininkyste bei transporto sfera. *Vaišyų* klasę sudaro daugybė mažesnių luominių grupių: žemvaldžiai (*kṣetrī,*) žemdirbiai (*kṛṣaṇa*), grūdų pirkliai (*tila-vaṇik*), prekiautojai prieskoniais (*gandha-vaṇik*), aukso pirkliai bei bankininkai (*suvarṇa-vaṇik*). Brahmanai yra visuomenės mokytojai ir dvasiniai vadovai, *kṣatriyai* gina valstybės piliečius nuo vagių bei nusikaltėlių, o *vaišyai* rūpinasi žemės ūkio produktų gamyba bei jų paskirstymu. *Śūdros,* žemesnio intelekto žmonės, nepajėgūs verstis savarankiškai ir vykdyti nė vienos iš čia paminėtų pareigų, yra pašaukti tarnauti trims aukštesniesiems visuomenės luomams ir tokiu būdu užsidirbti gyvenimui.

Ankstesniaisiais amžiais būtiniausias brahmanų reikmes patenkindavo *kṣatriyai* ir *vaišyai,* nes užimtumas neleido brahmanams patiems užsidirbti gyvenimui. Brahmanai būdavo atleidžiami nuo pajamų bei žemės mokesčių, mokesčiais *kṣatriyai* apdėdavo tiktai *vaišyus* ir *śūdras*. Ši socialinė sistema funkcionavo nepriekaištingai, išvengdama politinių, ekonominių bei socialinių krizių. Taigi, siekiant santarvės bei ramybės visuomenėje, luominė struktūra, t.y. visuomenės skirstymas į *varṇas,* yra svarbi ir būtina.

33 TEKSTAS

पद्भ्यां भगवतो जज्ञे शुश्रूषा धर्मसिद्धये ।
तस्यां जातः पुरा शूद्रो यद्वृत्त्या तुष्यते हरिः ॥३३॥

padbhyāṁ bhagavato jajñe śuśrūṣā dharma-siddhaye
tasyāṁ jātaḥ purā śūdro yad-vṛttyā tuṣyate hariḥ

padbhyām – iš kojų; *bhagavataḥ* – Dievo Asmens; *jajñe* – buvo apreikšta; *śuśrūṣā* – tarnystė; *dharma* – priedermės; *siddhaye* – reikalui; *tasyām* – tame; *jātaḥ* – pagimdyti; *purā* – anksčiau; *śūdraḥ* – tarnai; *yat-vṛttyā* – kurių veikla; *tuṣyate* – patenkinamas; *hariḥ* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo.

Iš Dievo Asmens kojų atsirado tarnystė, vainikuojanti religinį gyvenimą. Iš jų kilo ir śūdros, džiuginantys Viešpatį savo tarnyste.

Komentaras: Tarnystė yra visų gyvų esybių prigimties bruožas, jų priedermė. Tarnauti Viešpačiui – gyvų esybių skirtis, tarnystė vainikuoja jų religinį gyvenimą. Aukščiausioji religinio gyvenimo stadija nepasiekiama kaupiant teorines žinias abstrakčiojo pažinimo metodais. Vienintelis tikslas, kurio siekia transcendentalistai *jñāniai* – teorinis materijos ir dvasios atskyrimas, tačiau jie neturi jokių žinių apie išvaduotą, žinojimą įgijusią sielą. Sakoma, kad žmonės, kurie stengiasi atskleisti tikrąją reiškinių esmę remdamiesi vien abstrakčiuoju protu ir nepraktikuoja transcendentinės meilės tarnystės Viešpačiui, veltui švaisto savo laiką.

Čia aiškiai pasakyta, kad tarnystė, kaip principas, išėjo iš Viešpaties kojų, nes tarnystė vainikuoja religinį gyvenimą, tačiau transcendentinė tarnystė, apie kurią kalbama čia, neturi nieko bendra su tarnyste kaip ji įsivaizduojama materialiame pasaulyje. Materialiame pasaulyje niekas nenori būti tarnas, visi nori įsakinėti, nes nesveikas noras viešpatauti – tai liga, nuo kurios kenčia visos be išimties sąlygotos sielos. Sąlygota siela, gyvendama materialiame pasaulyje, nori diktuoti savo valią kitiems, tačiau užburta išorinės, iliuzinės Viešpaties energijos, prieš savo valią tampa materialaus pasaulio jėgų marionete. Tokia ir yra tikroji sąlygotos sielos padėtis. Menamos sielos vienovės su Viešpačiu idėjos – paskutiniai iliuzinės, išorinės, energijos spąstai. Jie neleidžia užburtai sielai ištrūkti iš materijos nelaisvės, o ji tuo tarpu raminasi prasimanymu esą patyrė išvadavimą ir susilygino su Nārāyaṇa.

Šimtą kartų geriau būti *śūdra* nei brahmanu, neturinčiu tarnystės įkvėpimo, nes Viešpatį tegali pradžiuginti tarnystė. Transcendentinę tarnystę Viešpačiui privalu praktikuoti visiems, net ir brahmanams. „Bhagavadgītā“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“ vienu balsu teigia, kad tarnystės siekis gyvai esybei – aukščiausia pasiekiama tobulybė. Brahmanai, *kṣatriyai, vaiśyai* ir *śūdros* nepriekaištingai vykdys savo nurodytas pareigas tiktai tuo atveju, jei tarnaus Viešpačiui. Gerai Vedas išmanantys brahmanai privalo tai žinoti, o kitų luomų atstovai turėtų paklusti brahmano *vaiṣṇavo* (t.y. žmogaus,

kuris savo ypatybėmis yra brahmanas ir kuris elgiasi kaip *vaiṣṇava*) nurodymams. Tai leistų įvesti visuomenėje tobulą socialinę tvarką. Visuomenė, kurios socialinė tvarka pakrikusi, nepajėgi patenkinti nei savo narių, nei Viešpaties. Net jei žmogus nėra pavyzdingas brahmanas, *kṣatriya, vaiśya* ar *śūdra,* bet tarnauja Viešpačiui, nekreipdamas dėmesio į tinkamą savo socialinių funkcijų vykdymą, jis tampa tobulu vien dėl nusiteikimo tarnauti Aukščiausiajam Viešpačiui.

34 TEKSTAS

एते वर्णाः स्वधर्मेण यजन्ति स्वगुरुं हरिम् ।
श्रद्धयात्मविशुद्ध्यर्थं यज्ञाताः सह वृत्तिभिः ॥३४॥

ete varṇāḥ sva-dharmeṇa yajanti sva-guruṁ harim
śraddhayātma-viśuddhy-arthaṁ yaj-jātāḥ saha vṛttibhiḥ

ete – visi šie; *varṇāḥ* – visuomenės luomai; *sva-dharmeṇa* – savo pareigų atlikimu; *yajanti* – garbina; *sva-gurum* – su dvasiniu mokytoju; *harim* – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį; *śraddhayā* – su tikėjimu ir pasiaukojimu; *ātma* – savęs; *viśuddhi-artham* – apvalymui; *yat* – iš kurio; *jātāḥ* – gimę; *saha* – kartu su; *vṛttibhiḥ* – jiems skirtomis pareigomis.

Visuomenės luomai sykiu su jiems skirtomis pareigomis bei gyvenimo sąlygomis gimė iš Aukščiausiojo Dievo Asmens. Tad siekiantis ištrūkti iš sąlygoto gyvenimo nelaisvės ir suvokti savo dvasinę prigimtį, dvasinio mokytojo vadovaujamas, tegul garbina Aukščiausiąjį Viešpatį.

Komentaras: Kadangi visos šios visatos gyvos esybės gimė iš įvairių Aukščiausiojo Viešpaties milžiniškojo pavidalo dalių, jos turi amžinai jam tarnauti. Visos mūsų kūno dalys – burna, rankos, juosmuo, kojos – skirtos tarnauti viso kūno labui, tokia jų priedermė. Žemesnėse nei žmogaus gyvybės formose gyvos esybės nesuvokia savo prigimtinių funkcijų, tačiau įsikūnijus žmogumi jos turi tai suvokti vykdydamos savo pareigas į luomus suskirstytoje visuomenėje. Kaip jau sakyta, brahmanai yra trijų likusių visuomenės luomų dvasiniai mokytojai, taigi, sielos apsivalymo pagrindas yra brahmanizmo kultūra, kurios aukščiausioji išraiška – transcendentinė tarnystė Viešpačiui.

Būdama materialaus pasaulio nelaisvėje, siela tariasi galinti paminti po kojomis visą pasaulį, o pati absurdiškiausia jos paklydimo grandis yra idėja apie jos tapatumą Aukščiausiajam. Per savo kvailumą materijos surakinta

siela negali suprasti, kad *māyā,* iliuzija, negali paveikti Aukščiausiojo. Jei iliuzija galėtų paveikti Aukščiausiąjį, kuo jis skirtųsi nuo paprastos sielos? Tuomet *māyā,* iliuzija, būtų pati aukščiausia. Gyvos būtybės jokiu būdu negali būt aukščiausioji jėga, nes jos yra materijos nelaisvėje. Pastarasis posmas apibrėžia tikrąją sąlygotos sielos padėtį: visos sąlygotos sielos yra susitepusios materija, jas valdo trys materialios gamtos *guṇos*. Tad joms būtina pasirinkti autoritetingą dvasinį mokytoją, kuris būtų ne tik brahmanas, bet ir *vaiṣṇava,* ir jam vadovaujant siekti dvasinio apsivalymo. Apie Aukščiausiojo Viešpaties garbinimą, vadovaujant tikram dvasiniam mokytojui, posme kalbama kaip apie vienintelę dvasinės praktikos formą, kuri leidžia dvasiškai apsivalyti. Tai natūralus ir vienintelis autoritetingas, kaip teigia šventraščiai, dvasinio apsivalymo metodas. Kiti apsivalymo metodai taip pat gali būti naudingi, padėdami žmogui pasiekti tarnystę Aukščiausiajam Viešpačiui. Bet tik tokios tarnystės dėka žmogus gali pasiekti tobulumą. „Bhagavad-gītā“ patvirtina šią tiesą:

bahūnāṁ janmanām ante jñānavān māṁ prapadyate
vāsudevaḥ sarvam iti sa mahātmā sudurlabhaḥ

35 TEKSTAS

एतत्क्षत्तर्भगवतो दैवकर्मात्मरूपिणः ।
कः श्रद्दध्यादुपाकर्तुं योगमायाबलोदयम् ॥३५॥

etat kṣattar bhagavato daiva-karmātma-rūpiṇaḥ
kaḥ śraddadhyād upākartuṁ yogamāyā-balodayam

etat – tai; *kṣattaḥ* – o Vidura; *bhagavataḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *daiva-karma-ātma-rūpiṇaḥ* – milžiniškojo pavidalo transcendentinę veiklą, laiką ir prigimtį; *kaḥ* – kas dar; *śraddadhyāt* – gali trokšti; *upākartum* – iki galo išmatuoti; *yogamāyā* – vidinės galios; *bala-udayam* – stiprybės dėka apreikštus.

O Vidura, kas galėtų įvertinti ar mintimis aprėpti Aukščiausiojo Dievo Asmens vidinės galios apreikštą milžinišką pavidalą, suverptą iš transcendentinio laiko, veikimo ir galių.

Komentaras: Savo šulinį tepažįstančios varlės kategorijomis samprotaujantys filosofai šimtus metų nagrinėjo ir nagrinės klausimą apie *virāṭ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens vidinės galios, *yogamāyos*, apreikštą milžiniškąjį

pavidalą, – tačiau iš tikrųjų niekas mintimis negali aprėpti jo platybių. Nėra žmogaus pajėgaus nustatyti jo išplitimo ribų. Viešpaties bhaktas Arjuna „Bhagavad-gītoje“ (11.16) teigia:

aneka-bāhūdara-vaktra-netraṁ
paśyāmi tvāṁ sarvato 'nanta-rūpam
nāntaṁ na madhyaṁ na punas tavādiṁ
paśyāmi viśveśvara viśva-rūpa

„O mano Viešpatie, o milžiniškasis *viśva-rūpos* pavidale, o visatos valdove! Visur regiu Tavo rankas, liemenį, akis, burnas – jiems nėra galo! Tavo pavidalas, atsiveriantis mano akims, neturi nei pradžios, nei vidurio, nei pabaigos.“

Viešpats paskelbė „Bhagavad-gītą“ Arjunai ir jo paprašytas apreiškė *viśva-rūpą*. Viešpats dovanojo Arjunai ypatingą regos dovaną, leidusią jam išvysti *viśva-rūpą* – nesuskaitomą daugybę Viešpaties rankų ir burnų, tačiau ir Arjuna nepajėgė akimis aprėpti viso Viešpaties kūno. Jei pačiam Arjunai nepavyko suvokti Viešpaties galimybių ribų, kas galėtų tai padaryti? Mūsų vertinimai čia nedaug tesiskiria nuo liūdnai pagarsėjusios gudragalvės varlės pastangų išmatuoti vandenyną. Ji bandė suvokti Ramiojo vandenyno platybes, lygindama jį su kubinio metro dydžio šuliniu. Ji ėmė pūstis kiek leido jėgos tarytum norėdama susilyginti su Ramiuoju vandenynu, kol pagaliau sprogo. Ši analogija taikytina filosofams empirikams, kurie išorinės, iliuzinės, Viešpaties energijos veikiami imasi beprasmiško uždavinio – protu aprėpti neaprėpiamą Aukščiausiąjį Viešpatį. Protingiausia būtų tapti nuolankiu, blaiviai mąstančiu Viešpaties bhaktu, pasiklausyti ką apie Viešpatį kalba autoritetingas dvasinis mokytojas – taigi, paklausyti ankstesniojo posmo patarimo ir imtis transcendentinės meilės tarnystės.

36 TEKSTAS

तथापि कीर्तयाम्यङ्ग यथामति यथाश्रुतम् ।
कीर्तिं हरेः स्वां सत्कर्तुं गिरमन्याभिधासतीम् ॥३६॥

tathāpi kīrtayāmy aṅga yathā-mati yathā-śrutam
kīrtiṁ hareḥ svāṁ sat-kartuṁ giram anyābhidhāsatīm

tathā – todėl; *api* – nors taip yra; *kīrtayāmi* – aš apibūdinu; *aṅga* – o Vidura; *yathā* – kiek tik; *mati* – intelektas; *yathā* – kiek tik; *śrutam* –

girdėjau; *kīrtim* – šlovės; *hareḥ* – Viešpaties; *svām* – savo; *sat-kartum* – apvalyti; *giram* – kalbą; *anyābhidhā* – antraip; *asatīm* – neskaisčią.

Nors pripažįstu savo bejėgiškumą, vis dėlto ėmiausi šlovinti Viešpatį tauriu žodžiu, ir persakau tau, ką iš dvasinio mokytojo lūpų esu patyręs, tiek, kiek pajėgiau suvokti. Jei to nepadaryčiau, mano kalbos dovana būtų pažymėta nuodėmės.

Komentaras: Sąlygotai sielai, siekiančiai apsivalyti, būtina išgryninti savo sąmonę. Sąmonė yra transcendentinės sielos buvimą patvirtinantis požymis. Tą pačią akimirką, kai sąmonė palieka kūną, jis liaujasi funkcionavęs. Taigi sąmonė reiškiasi veiksmu. Filosofų empirikų ginama teorija, pasak kurios sąmonė neva galinti egzistuoti pasyviai, byloja apie menką jų išprusimą. Mėginimai užgniaužti grynos sąmonės veikimą neleidžia sielai nusiplauti sutepties. Užgniaužus sąmonės veikimą jos grynuoju pavidalu, gyvybės jėga, kaip jos nešėja, neišvengiamai susiras kitą veiklos formą, nes neveikdama sąmonė egzistuoti negali. Sąmonės veikla nenutrūksta nė akimirksniui. Sąmonė aktyvi net kūnui ilsintis; jos aktyvumas pasireiškia sapnais. Sielai yra nenatūrali būsena be sąmonės. Dirbtinai sukelta ši būsena trunka tam tikrą, labai ribotą, laiką, tačiau pasibaigus svaiginančių medžiagų veikimui, sąmonė vėl atgyja su nauja jėga.

Maitreya posme teigia, kad norėdamas išvengti sąmonės suteptį sukeliančios veiklos, ėmė pasakoti Vidurai apie begalinį Viešpaties šlovingumą, nors to dorai padaryti negalįs. Viešpaties šlovinimas kyla ne iš žmogaus samprotavimų, bet iš su nuolankumo dvasia iš autoritetingo dvasinio mokytojo perimtos patirties. Nors pakartoti viską, ką kalbėjo dvasinis mokytojas, neįmanoma, reikia pasistengti, kiek leidžia sugebėjimai, kuo tiksliau perduoti tai, ką girdėjome. Pavyks mums atskleisti Viešpaties didybę, ar nepavyks – ne tai svarbiausia. Svarbiausia pasistengti kūnu, mintimis ir žodžiu nuolat transcendentiškai šlovinti Viešpatį, priešingu atveju fizinė, psichinė bei verbalinė mūsų funkcijos taip ir liks suteptos. Sąlygotos sielos būtis nebus išgryninta tol, kol mintimi ir žodžiu netarnausime Viešpačiui. Vienas iš *tridaṇḍi-sannyāsių vaiṣṇavų* atributų – trivytė lazda, simbolizuojanti jų įžadus tarnauti Viešpačiui kūnu, mintimis bei žodžiais, o štai *ekadaṇḍi-sannyāsiai* duoda įžadus susivienyti su Aukščiausiuoju. Viešpats ir Jo didybė tapačios, nes Viešpats yra Absoliutas. Pašlovinimai, kuriais *vaiṣṇavų sannyāsis* apdainuoja Viešpaties didybę, nesiskiria nuo Paties Viešpaties, tad savo transcendentiniais siekiais toks bhaktas susivienija su Viešpačiu, tuo pat metu amžinai išlikdamas transcendentiniu tarnu. Tokia bhakto padėtis, kai jis yra susivienijęs su Viešpačiu ir sykiu nuo Jo skiriasi, leidžia jam nusiplauti suteptį ir pasiekti aukščiausiąjį gyvenimo tikslą.

37 TEKSTAS

एकान्तलाभं वचसो नु पुंसां
सुश्लोकमौलेर्गुणवादमाहुः ।
श्रुतेश्च विद्वद्भिरुपाकृतायां
कथासुधायामुपसम्प्रयोगम् ॥३७॥

ekānta-lābhaṁ vacaso nu puṁsāṁ
suśloka-mauler guṇa-vādam āhuḥ
śruteś ca vidvadbhir upākṛtāyāṁ
kathā-sudhāyām upasamprayogam

eka-anta – neprilygstama; *lābham* – dovana; *vacasaḥ* – pokalbiais; *nu puṁsām* – apie Aukščiausiojo Asmens; *suśloka* – kilniausius; *mauleḥ* – žygius; *guṇa-vādam* – šlovinimą; *āhuḥ* – sakoma; *śruteḥ* – ausis; *ca* – taip pat; *vidvadbhiḥ* – mokytųjų; *upākṛtāyām* – taip sudėtame; *kathā-sudhāyām* – tokios transcendentinės žinios nektare; *upasamprayogam* – patenkina tikrąją paskirtį, būdama šalia.

Kilniausiojo Geradario didybės bei Jo žygių aptarimas – didžiausias žmonijos turtas ir jos tobulybė. Savo mokytumu pagarsėję išminčiai taip puikiai atspindėjo Jo žygius savo veikaluose, kad kai jų lūpomis skelbti žodžiai pasiekia mūsų klausą, tą akimirką ji tikrai atlieka vaidmenį, kuris jai skirtas.

Komentaras: Pasakojimai apie Viešpaties darbus gąsdina impersonalistus, nes aukščiausias jų tikslas – patirti palaimingą Brahmano būvį, taigi bet koks, net ir Dievo Asmens veikimas, jų požiūriu yra materialus. Tačiau pastarojo posmo formuluojama laimės idėja neturi nieko bendra su impersonalistų siekiamu neveikimo būviu, nes yra susijusi su transcendentinius bruožus turinčio Aukščiausiojo Asmens žygiais. Pažymėtinas žodis *guṇa-vādam,* nes Viešpaties bruožai, Jo dieviškieji žaidimai yra bhaktų pokalbių objektas. Maitreya ir kiti *ṛṣiai* nereiškia susidomėjimo pokalbiais įprastinėmis buitinėmis temomis, bet pastarajame posme jis teigia, kad aukščiausioji transcendentinės savižinos pakopa yra Viešpaties žygių aptarimas. Tuo remdamasis Śrīla Jīva Gosvāmis daro išvadą, kad transcendentinių Viešpaties žygių aptarimas visokeriopai pranoksta transcendentinę *kaivalyos* būsenos laimę. Šie transcendentiniai Viešpaties žygiai taip puikiai aprašyti didžiųjų išminčių veikaluose, kad vien klausantis pasakojimų apie juos gyva būtybė iki galo patiria savo dvasinę esmę, o tik dvasiškai susivokęs žmogus pagal paskirtį naudojasi kalbos bei klausos dovana. Vienas tokių

iškilių veikalų yra „Śrīmad-Bhāgavatam“. Kas girdi „Bhāgavatam“ žodžius ar jį persako kitiems, pasiekia aukščiausiąjį tobulumą.

38 TEKSTAS

आत्मनोऽवसितो वत्स महिमा कविनादिना ।
संवत्सरसहस्रान्ते धिया योगविपक्कया ॥३८॥

ātmano 'vasito vatsa mahimā kavinādinā
saṁvatsara-sahasrānte dhiyā yoga-vipakkayā

ātmanaḥ – Aukščiausiosios Sielos; *avasitaḥ* – žinoma; *vatsa* – brangus mano sūnau; *mahimā* – šlovė; *kavinā* – poeto Brahmos; *ādinā* – pirmojo; *saṁvatsara* – dangiškųjų metų; *sahasra-ante* – pasibaigus tūkstančiui; *dhiyā* – intelektu; *yoga-vipakkayā* – giliausios meditacijos būsenoje.

Sūnau mano, tūkstantį dangiškų metų išbuvęs giliausios meditacijos būsenoje, pirmasis visatos poetas Brahmā suvokė tik tai, kad Aukščiausiosios Sielos didybė nesuvokiama.

Komentaras: Kai kurie varliagalviai filosofai mėgina pažinti Aukščiausiąją Sielą, remdamiesi abstrakčiosios filosofijos metodais. Kai bhaktai, turintys šiokių tokių žinių apie Aukščiausiąjį Viešpatį, konstatuoja Viešpaties didybės beribiškumą bei nepažinumą, šie priešiškai nusiteikę filosofai juos kritikuoja. Kaip ta varlė, kuri gyvendama šulinyje mėgino aprėpti Ramiojo vandenyno platybes, užuot įsiklausę į bhaktų, kaip antai, pirmojo visatos poeto Brahmos, pamokančius žodžius, jie mieliau imasi bevaisių spėlionių ir spekuliacijų. Viešpats Brahmā atliko griežtą asketišką žygį, meditavo ištisą tūkstantį dangiškų metų, ir galų gale priėjo išvadą, kad Viešpaties didybė yra protu nesuvokiama. Tad ko gi savo išvedžiojimais tikisi pasiekti varliagalviai filosofai?

„Brahma-saṁhitoje“ pasakyta, kad filosofams empirikams nepavyks suvokti Viešpaties didybės, net ir milijonus metų minties greičiu skriejant per filosofijos dausas. Bhaktai, užuot gaišę laiką bevaisėms pastangoms patirti tiesą apie Aukščiausiąjį, kaip tai daro filosofai empirikai, nuolankiai klausosi Viešpatį šlovinančių autoritetingų bhaktų žodžių. Klausydamiesi pasakojimų apie Viešpatį ir Jį šlovindami jie patiria transcendentinį džiaugsmą. Sveikindamas Savo bhaktų, *mahātmų,* pastangas Viešpats sako:

mahātmānas tu māṁ pārtha daivīṁ prakṛtim āśritāḥ
bhajanty ananya-manaso jñātvā bhūtādim avyayam

satataṁ kīrtayanto māṁ yatantaś ca dṛḍha-vratāḥ
namasyantaś ca māṁ bhaktyā nitya-yuktā upāsate
(BG 9.13–14)

Tyraširdžiai bhaktai patiki savo sielą vidinės Viešpaties galios, *parā prakṛti,* dar vadinamos Lakṣmīdevī, Sītādevī, Śrīmatī Rādhārāṇī, Śrīmatī Rukmiṇīdevī, globai ir tokiu būdu tampa tikrais *mahātmomis,* didžiadvasiais. *Mahātmos* nešvaisto savo brangaus laiko beprasmių proto konstrukcijų kūrimui, atmetę menkiausias dvejones jie ryžtingai renkasi atsidavimo tarnystės Viešpačiui kelią. Pasiaukojimo tarnystės pradžią žymi pasakojimų apie Viešpaties žygius klausymasis ir jų apdainavimas. Praktikuojant šį transcendentinį metodą, *mahātmos* pažįsta Viešpatį, nes jei ir galima Jį kažkiek pažinti, tai tik pasiaukojimo tarnystės priemonėmis. Kito pasirinkimo tiesiog nėra. Žmogui neuždrausi kurti įvairiausių išvedžiojimų, tačiau taip švaistydamas vertingą savo gyvenimo laiką jis net per žingsnį nepriartės prie Viešpaties. *Mahātmos* nesiekia pažinti Viešpaties abstrakčiuoju protu. *Mahātmos* semiasi džiaugsmo klausydamiesi istorijų apie Jo šlovingus žygius, transcendentinius Jo santykius su bhaktais bei demonais; abstrakčiuoju protu grindžiamas Viešpaties pažinimas jiems mažiausiai rūpi. Istorijos apie Viešpatį teikia bhaktams džiaugsmą, jos yra jų laimės tiek šį, tiek ir kitą gyvenimą pagrindas.

39 TEKSTAS

अतो भगवतो माया मायिनामपि मोहिनी ।
यत्स्वयं चात्मवर्त्मात्मा न वेद किमुतापरे ॥३९॥

ato bhagavato māyā māyinām api mohinī
yat svayaṁ cātma-vartmātmā na veda kim utāpare

ataḥ – todėl; *bhagavataḥ* – dieviškos; *māyā* – galios; *māyinām* – burtininkus; *api* – netgi; *mohinī* – sužavi; *yat* – tos, kurių; *svayam* – asmeniškai; *ca* – taip pat; *ātma-vartma* – Pats Sau pakankamas; *ātmā* – savęs; *na* – ne; *veda* – žino; *kim* – ką ir; *uta* – kalbėti apie; *apare* – kitus.

Stebuklinga Aukščiausiojo Dievo Asmens galybė glumina net didžiausius magus ir burtininkus. Ką ir bekalbėti apie paprastas gyvas būtybes, jei net Pats Sau pakankamas Viešpats nežino Savo galimybių iki galo!

Komentaras: Daktaro Varlėno kolegos, besikapstantys mokslinėse laboratorijose tarp mėgintuvėlių bei matematinių formulių ir trokštantys susi-

kauti vadinamoje mokslinėje polemikoje, netiki egzistuojant Aukščiausiąjį Dievo Asmenį ir Jo nesuvokiamą galią, tačiau net juos kitąsyk glumina ir atrodo nepaaiškinami žmogaus ir gamtos daromi stebuklai. Netgi materialaus pasaulio magai ir burtininkai sutrinka sužinoję apie stebuklus, kuriuos Viešpats apreiškia Savo transcendentiniuose žaidimuose, ir norėdami kaip nors pateisinti savo sutrikimą, Viešpaties žaidimus jie aiškina kaip mitologiją. Tačiau visagaliam Aukščiausiajam Asmeniui nėra nieko neįmanomo, Jis gali viską, ir tai ne mitas, o realybė. Kol materialistinės polemikos mėgėjai centimetro tikslumu bando išmatuoti begalinę Aukščiausiojo Viešpaties galybę, ištikimas bhaktas, aukštindamas Viešpaties sukurtus stebuklus, su kuriais susiduria kasdieniniame gyvenime, išsivaduoja iš materialių potraukių pančių – ir tai jiems kelia didžiausią nuostabą. Viešpaties bhaktai visur ir visada mato nuostabiai talentingą Jo prisilietimą, ir valgydami, ir miegodami, ir dirbdami, ir t.t. Mažame banjano medžio vaisiuje yra tūkstančiai sėklyčių ir kiekvienoje iš jų potencialiai glūdi didžiulis banjano medis, o su juo potenciali galimybė atsirasti tūkstančiams naujų vaisių, kurių kiekvienas gali būti traktuojamas sykiu ir kaip priežastis, ir padarinys. Taigi, medituoti Viešpatį bhaktams padeda net paprasčiausias medis bei jo sėklos, o štai ieškantys tiesos ginčuose veltui švaisto laiką loginėms abstrakcijoms bei hipotezėms, kurios neduos jiems nieko nei šį, nei kitą gyvenimą. Jie labai didžiuojasi savo teorijomis, tačiau negali deramai įvertinti net paprasčiausio banjano medžio nepaprastų galimybių. Tai nelaimingos sielos, pasmerktos amžinai kentėti materijos nelaisvėje.

40 TEKSTAS

यतोऽप्राप्य न्यवर्तन्त वाचश्च मनसा सह ।
अहं चान्य इमे देवास्तस्मै भगवते नमः ॥४०॥

yato 'prāpya nyavartanta vācaś ca manasā saha
ahaṁ cānya ime devās tasmai bhagavate namaḥ

yataḥ – kurio; *aprāpya* – nesugebėdami išmatuoti; *nyavartanta* – liaujasi mėginę; *vācaḥ* – žodžiais; *ca* – taip pat; *manasā* – protu; *saha* – su; *aham ca* – taip pat ir savimone; *anye* – kiti; *ime* – visi šie; *devāḥ* – pusdieviai; *tasmai* – Jam; *bhagavate* – Dievo Asmeniui; *namaḥ* – pagarbiai lenkiasi.

Aukščiausiojo Dievo Asmens nepavyko suvokti nei žodžiui, nei protui, nei savimonei, nei juos valdantiems pusdieviams. Tad mums belieka paklusti sveikam protui ir pagarbiai Jam nusilenkti.

Komentaras: Šventai tikintis savo riboto proto galimybėmis žmogus gali suabejoti: jei Absoliutas nepažinus net pusdieviams, kontroliuojantiems kalbą, protą bei savimonę, t.y. Vedoms, Brahmai, Rudrai ir kitiems Bṛhaspačio vadovaujamiems pusdieviams, kuo paaiškinti tokį didžiulį bhaktų susidomėjimą šiuo nepažįstamu objektu? Nuo Viešpaties atsimetusiems žmonėms bei filosofams empirikams nepažįstamas transcendentinio įkvėpimo skonis, kurį išgyvena bhaktai, kalbėdami apie Viešpaties dieviškuosius žaidimus – atsakytume mes. Kai filosofai empirikai, kuriems nepažįstamas transcendentinio džiaugsmo skonis, tolydžio ima suprasti, kad jų samprotavimai ir abstrakčios teorijos neatitinka realybės ir negali jiems suteikti tikro džiaugsmo, pradinis susižavėjimas jomis ima blėsti. Bhaktai bent jau žino tai, kad Absoliuti Tiesa yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Viṣṇu, ir tai, beje, patvirtina Vedų himnų žodžiai: *oṁ tad viṣṇoḥ paramaṁ padaṁ sadā paśyanti sūrayaḥ*. „Bhagavad-gītā“ (15.15) jiems antrina: *vedaiś ca sarvair aham eva vedyaḥ*. Gilinimasis į Vedų išminties lobyną turėtų padėti mums pažinti Viešpatį Kṛṣṇą, o ne išmokyti pūsti miglą, aiškinant žodžio *aham* („aš“) prasmę. „Bhagavad-gītoje“ (18.55) Viešpats teigia, kad pasiaukojimo tarnystė yra vienintelis būdas patirti Aukščiausiąją Tiesą: *bhaktyā mām abhijānāti yāvān yaś cāsmi tattvataḥ.* Suvokti, jog Dievo Asmuo yra aukščiausioji tiesa, o Brahmanas bei Paramātmā tėra daliniai Jo aspektai, padės tiktai pasiaukojimo tarnystė. Šią tiesą didysis išminčius Maitreya patvirtina posme. Kupina pasiaukojimo širdimi jis lenkiasi (*namaḥ*) Aukščiausiajam Dievo Asmeniui (*bhagavate*). Tiems, kurie nori patirti aukščiasiąjį Viešpaties aspektą, pranokstantį ir Brahmaną, ir Paramātmą, reikia pasimokyti iš Maitreyos, Viduros, Mahārājos Parīkṣito, Śukadevos Gosvāmio, kitų didžiųjų, Viešpačiui pasišventusių išminčių ir bhaktų, ir atsidėti Viešpačiui, praktikuojant transcendentinę meilės tarnystę.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti šeštąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Visatos pavidalo kūrimas“.

SEPTINTAS SKYRIUS

Kiti Viduros klausimai

1 TEKSTAS

श्रीशुक उवाच
एवं ब्रुवाणं मैत्रेयं द्वैपायनसुतो बुधः ।
प्रीणयन्निव भारत्या विदुरः प्रत्यभाषत ॥ १ ॥

śrī-śuka uvāca
evaṁ bruvāṇaṁ maitreyaṁ dvaipāyana-suto budhaḥ
prīṇayann iva bhāratyā viduraḥ pratyabhāṣata

śrī-śukaḥ uvāca – Śukadeva Gosvāmis tarė; *evam* – taip; *bruvāṇam* – kalbėjo; *maitreyam* – išminčiui Maitreyai; *dvaipāyana-sutaḥ* – Dvaipāyanos sūnus; *budhaḥ* – mokytas; *prīṇayan* – su derama pagarba; *iva* – kaip buvo; *bhāratyā* – kreipdamasis su prašymu; *viduraḥ* – Vidura; *pratyabhāṣata* – išreiškė.

Śrī Śukadeva Gosvāmis tarė: O valdove, po šių didžiojo išminčiaus Maitreyos žodžių, mokytumu pagarsėjęs Dvaipāyanos Vyāsos sūnus Vidura su derama pagarba jo paklausė.

2 TEKSTAS

विदुर उवाच
ब्रह्मन् कथं भगवतश्चिन्मात्रस्याविकारिणः ।
लीलया चापि युज्येरन्निर्गुणस्य गुणाः क्रियाः ॥ २ ॥

vidura uvāca
brahman kathaṁ bhagavataś cin-mātrasyāvikāriṇaḥ
līlayā cāpi yujyeran nirguṇasya guṇāḥ kriyāḥ

viduraḥ uvāca – Vidura tarė; *brahman* – o brahmane; *katham* – kaip; *bhagavataḥ* – Dievo Asmuo; *cit-mātrasya* – absoliuti dvasios visuma; *avikāriṇaḥ* – nekintamas; *līlayā* – Savo žaidimais; *ca* – arba; *api* – net jeigu taip; *yujyeran* – vyksta; *nirguṇasya* – kurio neveikia *guṇos; guṇāḥ* – materialios gamtos *guṇos; kriyāḥ* – veikla.

Śrī Vidura tarė: O garbusis brahmane, jei Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra absoliuti dvasios visuma ir yra nekintamas, kokios Jo sąsajos su materialios gamtos guņomis bei jų veikla? Jei visa tai – Jo žaidimai, kaip Jis veikia ir kaip Jis, nekintamas ir neveikiamas materialios gamtos guņų, atskleidžia Savo ypatybes?

Komentaras: Ankstesniame skyriuje kalbėta, kad skirtumas tarp Supersielos, Aukščiausiojo Viešpaties, ir gyvų būtybių yra tas, kad Viešpats, tarpininkaujant įvairioms Jo galioms sukuria kosminį pasaulį, bet gyvoms būtybėms kosminis pasaulis yra neįmenama mįslė. Vadinasi, Viešpats yra visų galių ir dėsnių valdovas, o gyvos būtybės yra jų valdžioje. Klausinėdamas apie transcendentinį veiksmą, Vidura padeda išsklaidyti klaidingą požiūrį neva nužengdamas į žemę vienu Savo įsikūnijimu ar Pats (asmeniškai) kartu su visomis Savo galiomis, Viešpats, kaip kiekviena paprasta gyva būtybė, pakliūna *māyos* įtakon. Prie tokių išvadų paprastai prieina didesniu išmanymu negalintys pasigirti filosofai – jie deda lygybės ženklą tarp Viešpaties ir gyvų būtybių. Atsakydamas į Viduros klausimus, Maitreya įrodys panašaus pobūdžio argumentų nepagrįstumą. Posme Viešpats pavadintas *cin-mātra* (absoliučiai transcendentiniu). Viešpats valdo nesuskaitomą daugybę galių, kurios leidžia Jam įkūnyti pasaulį, laikinus ir amžinus jo daiktus bei reiškinius. Materialų pasaulį yra sukūrusi išorinė Viešpaties galia, todėl iš pažiūros jis laikinas: periodiškai yra kuriamas, kurį laiką egzistuoja, o po to subyra į pradinius elementus ir be veiksmo glūdi Viešpaties galioje: „Bhagavad-gītos“ (8.19) žodžiais *bhūtvā bhūtvā pralīyate*. Dvasinis pasaulis, priešingai nei laikinas materialus, yra amžinas, kupinas turtų, galios, jėgos, grožio, spinduliuoja transcendentinę išmintį ir didingumą. Šios Viešpaties galybės apraiškos – amžinos, todėl yra pagrįstai vadinamos *nirguṇa,* neturinčiomis jokių materialios gamtos *guṇų,*, net dorybės, pėdsakų. Dvasinis pasaulis transcendentiškas net materialios dorybės atžvilgiu, todėl nekinta. Jei Aukščiausiojo Viešpaties, turinčio amžinas ir nekintančias ypatybes, neveikia materijos dėsniai, kokiu pagrindu remdamiesi galime tarti, kad Jo veiksmam ir kūnui iliuzinė galia (*māyā*) daro tokią pat įtaką kaip ir gyvoms būtybėms?

Fokusininkas moka daugybę stebuklingų triukų. Antai magijos pagalba

jis gali pasiversti karve, ir nors jis pats nėra karvė, jo sukurta regimybė (pavidalas) yra jam tapati. Materiali galia irgi nesiskiria nuo Viešpaties, nes kyla iš Jo, tačiau sykiu ji nėra Aukščiausiasis Viešpats. Transcendentinis Viešpaties išmanymas bei galybė nekinta, jie išlieka nepakitę net materialiame pasaulyje. Pasak „Bhagavad-gītos“, Viešpats nužengia į materialų pasaulį Savo vidine galia, taigi, negali būti nė kalbos apie materijos ypatybių poveikį Jam. Savo vidinės galios kontekste Viešpats yra *saguṇa,* tačiau sykiu Viešpats yra ir *nirguṇa,* nes neturi sąsajų su materija. Griežtos kalėjimo taisyklės skirtos kaliniams, nuteistiems pagal valdovo priimtus įstatymus, tačiau pačiam valdovui, net ir atvykus vizitui į kalėjimą, jie negalioja. Pasak „Viṣṇu Purāṇos“, šešios Viešpaties ypatybės, liudijančios apie Jo didybę: transcendentinis išmanymas, jėga, turtai, galybė, grožis ir atsižadėjimas, nesiskiria nuo Aukščiausiojo Viešpaties, yra Jam tapačios. Kai Viešpats demonstruoja šias nepaprastas vertenybes materialiame pasaulyje, tatai neturi būti suprasta kaip materijos veikimo padarinys. Jau pats žodis *cin-mātratva* nepalieka mums jokių abejonių dėl to, kad Viešpats visada, net būdamas materialiame pasaulyje, veikia transcendentiškai. Jei Viešpaties žygiai nebūtų Jam tapatūs, ar Śukadeva Gosvāmis ir kiti išvadavimą pasiekę Viešpaties bhaktai imtų jais taip žavėtis? Vidura klausia posme, ar gali Viešpaties žygiai būti materijos įtakojami, kaip dažnai mano neišmanėliai. Materialios ypatybės yra ydingos nes materialus kūnas skiriasi nuo dvasinės esybės, sielos. Sąlygota siela veikia tarpininkaujant materialios gamtos *guṇoms,* todėl ji įgauna iškreiptas formas. O štai Viešpaties kūnas tapatus Jo Asmeniui, todėl Viešpaties veiksmai yra identiški Jam Pačiam. Taigi klysta visi tie, kurie mano, kad Viešpaties žygiai yra materialūs.

3 TEKSTAS

क्रीडायामुद्यमोऽर्भस्य कामश्चिक्रीडिषान्यतः ।
स्वतस्तृप्तस्य च कथं निवृत्तस्य सदान्यतः ॥ ३ ॥

krīḍāyām udyamo 'rbhasya kāmaś cikrīḍiṣānyataḥ
svatas-tṛptasya ca katham nivṛttasya sadānyataḥ

krīḍāyām – tai, kas susieta su žaidimais; *udyamaḥ* – entuziazmas; *arbhasya* – berniukų; *kāmaḥ* – troškimas; *cikrīḍiṣā* – siekimas žaisti; *anyataḥ* – su kitais berniukais; *svataḥ-tṛptasya* – Pats Sau pakankamas; *ca* – taip pat; *katham* – kokiam tikslui; *nivṛttasya* – tas, kuris atsižadėjęs; *sadā* – visada; *anyataḥ* – priešingu atveju.

Troškimas patirti džiaugsmą skatina berniukus ieškoti draugų ir pramogų, tačiau Viešpačiui toks troškimas nebūdingas, Jis visada yra Pats Sau pakankamas ir nešališkas.

Komentaras: Aukščiausiasis Dievo Asmuo – vienas vienintelis, be Jo daugiau niekas neegzistuoja ir egzistuoti negali. Tarytum ugnis skleidžianti šviesą bei šilumą, pasitelkęs Savo galias, Viešpats išsiskleidžia nesuskaitoma daugybe savibūčių asmens bei atsietų ekspansijų. Ir kadangi be Viešpaties niekas daugiau neegzistuoja, Jo santykis su pasauliu iš esmės yra Jo santykis su Pačiu Savimi. „Bhagavad-gītoje“ (9.4) Viešpats sako:

mayā tatam idaṁ sarvaṁ jagad avyakta-mūrtinā
mat-sthāni sarva-bhūtāni na cāhaṁ teṣv avasthitaḥ

„Visas sukurtasis kosminis pasaulis kyla iš Viešpaties beasmenės būties. Visa būtis glūdi Jame, tačiau Pats Viešpats yra anapus visko.“ Taip pasireiškia Jo įstabiausias bruožas – artumas pasauliui ir neprisirišimas prie jo. Viešpats susijęs su pasauliu, bet sykiu lieka jo nesusaistytas.

4 TEKSTAS

अस्राक्षीद्भगवान् विश्वं गुणमय्यात्ममायया ।
तया संस्थापयत्येतद्भूयः प्रत्यपिधास्यति ॥ ४ ॥

asrākṣīd bhagavān viśvaṁ guṇa-mayyātma-māyayā
tayā saṁsthāpayaty etad bhūyaḥ pratyapidhāsyati

asrākṣīt – apsireiškimo priežastis; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *viśvam* – visatos; *guṇa-mayyā* – apdovanota trimis materialios gamtos *guṇomis; ātma* – savasis „aš“; *māyayā* – galia; *tayā* – jos pagalba; *saṁsthāpayati* – palaiko; *etat* – visas šias; *bhūyaḥ* – vėl iš naujo; *praty-apidhāsyati* – taip pat suardo.

Viešpats sukūrė materialų pasaulį savibūte galia, kurią sudaro trys materialios gamtos guņos. Ši galia palaiko pasaulį ir ji jį suardo.

Komentaras: Mus supantį kosminį pasaulį Viešpats sukūrė toms gyvoms būtybėms, kurios neįgyvendinamų iliuzijų kurstomos trokšta susivienyti su Viešpačiu ir pačios tapti viešpačiais. Trijų materialios gamtos *guņų*

užduotis – kuo labiau supainioti sąlygotas sielas. Iliuzinės galios suklaidinta, savo dvasinę prigimtį užmiršusi sąlygota siela ima laikyti save materialios būties dalimi ir kaskart gimdama dar labiau susipainioja materialiuose veiksmuose. Materialų pasaulį Viešpats kūrė ne Sau, o toms sąlygotoms sieloms, kurios piktnaudžiaudamos Dievo dovanota ribota nepriklausomybe užsigeidė pačios tapti pasaulio viešpačiais. Dėl šios priežasties jos yra priverstos kaskart iš naujo gimti ir mirti.

5 TEKSTAS

देशतः कालतो योऽसावव्स्थातः स्वतोऽन्यतः ।
अविलुप्तावबोधात्मा स युज्येताजया कथम् ॥ ५ ॥

deśataḥ kālato yo 'sāv avasthātaḥ svato 'nyataḥ
aviluptāvabodhātmā sa yujyetājayā katham

deśataḥ – priklausomas nuo aplinkybių; *kālataḥ* – laiko įtakoje; *yaḥ* – tas, kuris; *asau* – gyvoji esybė; *avasthātaḥ* – priklausomai nuo aplinkos sąlygų; *svataḥ* – sapnuojant; *anyataḥ* – ir kitais; *avilupta* – užgesusi; *avabodha* – sąmonė; *ātmā* – siela grynuoju pavidalu; *saḥ* – ji; *yujyeta* – pasiduoda; *ajayā* – neišmanymui; *katham* – tad kaip.

Siela grynuoju pavidalu yra tyra sąmonė, kurios neveikia nei laikas, nei aplinkos sąlygų pokyčiai, nei sapnai, nei kiti vyksmai. Kaipgi ji pasiduoda neišmanymui?

Komentaras: Sąmonė, kaip teigiama posme, yra nuolatinė gyvos būtybės palydovė, pastovi ir nekintanti. Judėdamas žmogus suvokia, kad keičiasi jo padėtis erdvėje. Tačiau jo egzistencija yra pastovi ir nepertraukiama kaip elektros srovė, – jis egzistavo praeityje, egzistuoja dabar, egzistuos ateityje. Žmogaus atmintis saugo praeities įvykius, ir sukauptos patirties pagrindu gali prognozuoti ateitį. Niekada, net pačiomis sudėtingiausiomis aplinkybėmis jis nepraranda asmens tapatybės jausmo. Tad kaip galėjo atsitikti, kad gyva būtybė užmiršo esanti dvasinė esybė, siela, ir ėmė tapatinti save su materija? Akivaizdu, kad be pašalinės įtakos čia neapsieita. Iš čia kyla išvada, kad ją įtakoja *avidyos* galia. Šią išvadą patvirtina „Viṣṇu Purāṇa“ bei pirmieji „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmai. „Bhagavad-gītā“ (7.5) vadina gyvą būtybę *parā prakṛti,* o „Viṣṇu Purāṇa“ – *parā śakti.* Aukščiausiojo Viešpaties galia, gyva būtybė, yra neatsiejama Viešpaties dalelytė.

Energijos šaltinyje glūdi daugybė energijų, tačiau nė viena iš jų neprilygsta energijos šaltiniui. Viena energija gali pakliūti kitos priklausomybėn, tačiau visos jos, visada, bet kuriomis aplinkybėmis priklauso nuo energijos šaltinio. *Jīva,* Viešpaties *kṣetrajña-śakti,* yra linkusi pasiduoti išorinės galios, *avidayā-karma-saṁjños,* įtakai ir taip užmiršti savo tikrąją esmę, atsidurdama sunkiose materialios būties sąlygose. O kadangi ji yra linkusi pasiduoti *avidyai,* ji niekada negalės prilygti aukščiausiajam galių šaltiniui.

6 TEKSTAS

भगवानेक एवैष सर्वक्षेत्रेष्ववस्थितः ।
अमुष्य दुर्भगत्वं वा क्लेशो वा कर्मभिः कुतः ॥ ६ ॥

bhagavān eka evaiṣa sarva-kṣetreṣv avasthitaḥ
amuṣya durbhagatvaṁ vā kleśo vā karmabhiḥ kutaḥ

bhagavān – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *ekaḥ* – vienas; *eva eṣaḥ* – visi šie; *sarva* – visa; *kṣetreṣu* – gyvosiose esybėse; *avasthitaḥ* – glūdi; *amuṣya* – gyvųjų esybių; *durbhagatvam* – nelaimes; *vā* – ir; *kleśaḥ* – kančias; *vā* – arba; *karmabhiḥ* – veiksmai; *kutaḥ* – kodėl.

Viešpats Supersielos pavidalu glūdi visų gyvų būtybių širdyse. Jei taip, kodėl gyvų esybių veiksmai atneša joms nelaimes ir kančias?

Komentaras: Vidura formuluoja dar vieną klausimą: „Kodėl gyvas būtybes persekioja nuolatinės bėdos ir nelaimės, nepaisant to, kad jas visur lydi Viešpats, glūdėdamas jų širdyse Supersielos pavidalu?“ Kūnas lyginamas su vaismedžiu, o gyva būtybė ir Supersiela – su jame tupinčiais paukščiais. Individuali siela lesa medžio vaisius, o Supersiela, Viešpats, tėra jos veiksmų liudininkas. Žmogaus kančias dėl valdžios nesugebėjimo deramai juo pasirūpinti dar galima toleruoti, tačiau kaip valstybės vadovo akivaizdoje jo valstybės pilietis gali skriausti kitą? O be to *jīva,* gyva būtybė, kokybės prasme tapati Viešpačiui, vadinasi, jos sąmonės grynuoju pavidalu negali aptemdyti neišmanymas, juolab Paties Aukščiausiojo Viešpaties akivaizdoje. Kaip tuomet paaiškinti tai, kad ją užgožia neišmanymas ir ji atsiduria *māyos* nelaisvėje? Viešpats yra visų gyvų būtybių tėvas ir gynėjas, Jį vadina visų gyvų būtybių globėju (*bhūta-bhṛt*). Jei Viešpats rūpinasi visomis gyvomis būtybėmis, kodėl jos neapsaugotos nuo kančių ir nelaimių? Taip neturėtų būti, bet tikrovėje matome ką kita. Taigi, Vidura iškelia šį klausimą Maitreyai.

7 TEKSTAS

एतस्मिन्मे मनो विद्वन् खिद्यतेऽज्ञानसङ्कटे ।
तन्नः पराणुद विभो कश्मलं मानसं महत् ॥ ७ ॥

etasmin me mano vidvan khidyate 'jñāna-saṅkaṭe
tan naḥ parāṇuda vibho kaśmalaṁ mānasaṁ mahat

etasmin – tame; *me* – mano; *manaḥ* – protas; *vidvan* – o išminčiau; *khidyate* – patiria nerimą; *ajñāna* – neišmanymas; *saṅkaṭe* – kančioje; *tat* – todėl; *naḥ* – mano; *parāṇuda* – apšvieski; *vibho* – o didysis; *kaśmalam* – iliuzija; *mānasam* – susieta su protu; *mahat* – didžiulė.

O garbusis išminčiau, neišmanymo sukeltos kančios sujaukė mano protą, todėl prašau apšvieski jį išminties šviesa.

Komentaras: Netikrumas ir abejonės, apie kurias kalba posme Vidura, slegia daugelį gyvų būtybių, ir vis dėlto ne visas. Priešingu atveju nebūtų didžių asmenybių ir jos nepadėtų kitiems praregėti.

8 TEKSTAS

श्रीशुक उवाच
स इत्थं चोदितः क्षत्त्रा तत्त्वजिज्ञासुना मुनिः ।
प्रत्याह भगवच्चित्तः स्मयन्निव गतस्मयः ॥ ८ ॥

śrī-śuka uvāca
sa itthaṁ coditaḥ kṣattrā tattva-jijñāsunā muniḥ
pratyāha bhagavac-cittaḥ smayann iva gata-smayaḥ

śrī-śukaḥ uvāca – Śrī Śukadeva Gosvāmis tarė; *saḥ* – jis (Maitreya Munis); *ittham* – tokiu būdu; *coditaḥ* – nustebęs; *kṣattrā* – Viduros; *tattva-jijñāsunā* – to, kuris klausinėjo siekdamas pažinti tiesą; *muniḥ* – didysis išminčius; *pratyāha* – atsakė; *bhagavat-cittaḥ* – pasinėręs į Dievą; *smayan* – nustebęs; *iva* – tarsi; *gata-smayaḥ* – be abejonių.

Śrī Śukadeva Gosvāmis tarė: Nustebintas ir įkvėptas Viduros smalsumo, o valdove, Maitreya ėmė kalbėti aiškiai ir užtikrintai, nes jo protas buvo sutelktas į Viešpatį.

Komentaras: Išminčius Maitreya visas buvo pasinėręs į Dievą, todėl prieštaringi Viduros klausimai negalėjo jo sugluminti. Ir nors kaip bhaktas jis

išoriškai išreiškė nustebimą, tarsi nežinotų kaip atsakyti į Viduros klausimus, netrukus jo veidas tapo giedras ir jis užtikrintai ir išsamiai atsakė. *Yasmin vijñāte sarvam evaṁ vijñātaṁ bhavati.* Kiekvienas Viešpaties bhaktas turi šiek tiek žinių apie Viešpatį, o praktikuojant pasiaukojimo tarnystę, Viešpaties malone, ilgainiui jam atsiveria visos paslaptys. Nors bhaktas laiko save visišku neišmanėliu, o kitąsyk ir garsiai apie tai pasako, iš tikrųjų jis puikiai išmano pačius sudėtingiausius filosofijos bei religijos klausimus.

9 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
सेयं भगवतो माया यन्नयेन विरुध्यते ।
ईश्वरस्य विमुक्तस्य कार्पण्यमुत बन्धनम् ॥ ९ ॥

maitreya uvāca
seyaṁ bhagavato māyā yan nayena virudhyate
īśvarasya vimuktasya kārpaṇyam uta bandhanam

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *sā iyam* – šis teiginys; *bhagavataḥ* – Dievo Asmens; *māyā* – iliuzija; *yat* – tas, kuris; *nayena* – logikai; *virudhyate* – prieštarauja; *īśvarasya* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *vimuktasya* – amžinai išvaduoto; *kārpaṇyam* – nepagrįstas; *uta* – tai ką gi kalbėti apie; *bandhanam* – sąlygotumą.

Śrī Maitreya tarė: Sąlygotų sielų grupelė sukūrė teoriją neva Aukščiausiąjį Brahmaną, Dievo Asmenį, gali paveikti iliuzija, māya, nors tuo pačiu pripažįsta, kad Jo, Aukščiausiojo Brahmano, niekas nesąlygoja. Šie teiginiai prieštarauja logikai.

Komentaras: Visai pagrįsta gali pasirodyti mintis, kad Aukščiausiasis Viešpats, kaip grynai dvasinė esybė, negali būti iliuzinės galios, užgožiančios individualios sielos išmintį, šaltinis. Tačiau iš tikrųjų iliuzinė, išorinė galia neabejotinai yra vienas iš Aukščiausiojo Viešpaties atributų. Vyāsadevai Aukščiausiasis Dievo Asmuo apsireiškė sykiu su savo išorine galia, užgožiančia individualių gyvų būtybių grynąjį išmanymą. Didžiųjų raštų komentatorių – Viśvanāthos Cakravarčio Ṭhākuros bei Jīvos Gosvāmio – analizė parodo priežastis, lėmusias tokį specifinį išorinės galios veikimą. Nors materiali, iliuzinė galia skirtinga nuo dvasinės, vis dėlto ji yra viena iš daugybės Viešpaties galių, vadinasi, materialios gamtos *guṇos,* dorybė ir t.t.

neabejotinai yra Viešpaties ypatybės. Galia ir jos šaltinis, Dievo Asmuo, tapatūs, tačiau, nepaisant galios ir Viešpaties vienovės, ši galia Viešpaties negali paveikti. Gyvos būtybės yra neatsiejamos Viešpaties dalelytės, tačiau jas, skirtingai nuo Viešpaties, materiali galia valdo. „Bhagavad-gītā“ (9.5) pasakoja apie nesuvokiamojo Viešpaties *yogam aiśvaram,* kurią siaurakakčiai filosofai labai klaidingai traktuoja. Besistengdami kaip nors pagrįsti teoriją, kad Nārāyaṇa (Viešpats) esą tapęs *daridra-nārāyaṇa* (vargšu), jie iškelia mintį, kad Aukščiausiasis Viešpats taip pat pakliūva į materialios galios nelaisvę. Śrīla Jīva Gosvāmis ir Śrīla Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura pateikia įtaigų pavyzdį. Saulė, sako jie, savo esme yra šviesa, ir vis dėlto sąvokos debesys, tamsa ir sniegas yra neatsiejamos nuo saulės. Jei nebūtų saulės, nebūtų ir debesų, ir tamsos, ir sniego. Saulė palaiko gyvybę žemėje, bet kartais tamsa ar sniegas, sukurti tos pačios saulės, sutrikdo gyvenimą. Tačiau akivaizdu, kad nei tamsa, nei debesys, nei sniegas negali įveikti saulės. Tik neišmanėliai gali tvirtinti, kad saulę uždengia debesys arba tamsa. Panašiai ir Aukščiausiojo Brahmano, arba Parabrahmano, Dievo Asmens, niekada neveikia materiali energija, nors ši energija yra Jo Paties (*parasya śaktir vividhaiva śrūyate*).

Tvirtinimai, kad materiali energija nustelbia Aukščiausiąjį Brahmaną neturi pagrindo. Debesys, tamsa ir sniegas gali užstoti tik menką dalelę saulės spindulių. Lygiai taip materialios gamtos *guṇos* gali paveikti gyvas būtybes, kurios panašios į saulės spindulius. Kai materiali energija padengia švarią gyvos būtybės sąmonę ir atima iš jos amžiną palaimą, tai laikytina didžiausia nelaime, galinčia atsitikti gyvajai būtybei ir ši nelaimė turi savo priežastį. Sąmonę temdo *avidya-karma-samjña* energija, kuri veikia be galo mažas gyvasias būtybes, netinkamai naudojančias savo laisvą valią. „Viṣṇu Purānoje“, „Bhāgavad-gītoje“ ir kituose Vedų raštuose nurodyta, kad gyvąsias būtybes sukuria viena iš Viešpaties energijų – *taṭasthā,* todėl jos visada lieka energija ir niekada pačios netampa energijos šaltiniu, jos yra tarsi saulės spinduliai. Nors tarp saulės ir jos spindulių nėra kokybinio skirtumo, kita saulės energija, tokia kaip debesys ar sniegas nugali jos spindulius. Panašiai ir gyvosios būtybės yra kokybiškai tapačios aukščiausiajai Viešpaties energijai, bet yra linkę pasiduoti žemesniajai, materialiai energijai. Vedų himnuose gyvosios būtybės yra lyginamos su kibirkštimis. Kibirkštys taip pat yra ugnis, bet jų degimo galia nepalyginamai mažesnė nei liepsnos, iš kurios jos atsiranda. Nors atsiskyrę nuo liepsnos kibirkštys patenka į kitokią aplinką, jos lieka ugnimi, nes yra ugnies dalelės. Būdamos ugnies dalelėmis, kibirkštys galėtų likti liepsnoje, bet jos atsiskiria ir tada prasideda jų nelaimės ir kančios.

Iš šio pavyzdžio matyti, kad Aukščiausiasis Dievas, kuris yra pirmapra-

dė ugnis, niekada nepatenka kieno nors įtakon, tačiau mažytės šios ugnies kibirkštėlės gali būti nugalėtos iliuzinės energijos *māyos.* Absurdiška tvirtinti, kad Aukščiausiąjį Dievą įtakoja Jo Paties materialioji energija. Viešpats yra materialios energijos valdovas, o gyvosios būtybės sąlygotame būvyje yra kontroliuojamos šios energijos. Taip moko „Bhāgavad-gīta“. Tuo tarpu „varlės filosofijos“ pasekėjus, tvirtinančius, kad Aukščiausiasis Viešpats yra dorybės *guṇos* įtakoje, apgauna ta pati materialioji energija, nors jie ir laiko save išsivadavusiomis sielomis. Savo argumentus jie paremia klaidingai ir sudėtingai žongliruodami žodžiais, o tai ir yra Viešpaties iliuzinės energijos apraiška. Tačiau jie nesuvokia šios situacijos, nes tampa pernelyg užtikrintais savo žinių teisingumu.

„Śrīmad-Bhāgavatam“ šeštosios giesmės devintojo skyriaus 34 posme pasakyta:

> *duravabodha iva tavāyaṁ vihāra-yogo yad aśaraṇo 'śarīra*
> *idam anavekṣitāsmat-samavāya ātmanaivāvikriyamāṇena*
> *saguṇam aguṇaḥ sṛjasi pāsi harasi.*

Čia, savo maldose Aukščiausiajam Viešpačiui pusdieviai sako, jog nežiūrint to, kad Viešpaties veiksmus yra labai sunku suvokti, iš dalies juos suvokia tie, kurie nuoširdžiai užsiima transcendentine meilės tarnyste Viešpačiui. Pusdieviai pripažįsta, kad Viešpaties neveikia materiali energija ar kūrimas, tačiau vis dėlto, veikdamas per pusdievius Jis sukuria, palaiko ir sunaikina visą materialią kūriniją.

10 TEKSTAS

यदर्थेन विनामुष्य पुंस आत्मविपर्ययः ।
प्रतीयत उपद्रष्टुः स्वशिरश्छेदनादिकः ॥१०॥

yad arthena vināmuṣya puṁsa ātma-viparyayaḥ
pratīyata upadraṣṭuḥ sva-śiraś chedanādikaḥ

yat – taip; *arthena* – tikslas arba prasmė; *vinā* – be; *amuṣya* – tokią; *puṁsaḥ* – gyvąją esybę; *ātma-viparyayaḥ* – kenčia, kadangi nesuvokia kas esanti; *pratīyate* – taip atrodo; *upadraṣṭuḥ* – žvelgiant iš šalies; *sva-śiraḥ* – savo galvą; *chedana-ādikaḥ* – nukerta.

Nesusivokdama, kas esanti, gyvoji esybė kenčia. Tačiau jos kančios beprasmės, kaip kančios žmogaus, kuriam sapne nukirto galvą.

Komentaras: Kartą per pamoką mokytojas pagrąsino neklaužadai mokiniui nupjausiąs galvą ir pakabinsiąs priešais ant sienos. Išsigandęs mokinys nurimo. Lygiai taip išorinė Viešpaties galia savo rankose laiko nepaklusnias sielas, besišiaušiančias prieš Viešpaties viršenybę. Tyra siela kenčia dėl to, kad išorinės Viešpaties galios paklaidinta neteisingai suvokia savo esmę. Iš tikrųjų gyvai būtybei neegzistuoja nei vergystė, nei kančia. Grynoji savimonė yra neatsiejama nuo jos amžinos esmės. Tereikia jai, būnant aiškios sąmonės, rimčiau susimąstyti apie savo padėtį, ir ji išsyk suvoks amžinai esanti priklausoma nuo Aukščiausiojo malonės, suvoks siekimo susivienyti su Aukščiausiuoju Viešpačiu absurdiškumą. Gyvenimas iš gyvenimo gyva būtybė švaisto savo jėgas, stengdamasi pavergti materialų pasaulį, tačiau taip nieko ir nepasiekia. Galų gale, nusivylusi atsižada materialaus veiksmo, ir siekdama susivienyti su Viešpačiu, pasineria į filosofinę empiriką, sudėtingai žongliruoja žodžiais, tačiau, žinoma, nieko nepasiekia.

Taip elgtis gyvą būtybę verčia iliuzijos galia. Jos būsena panaši į savo egzekuciją sapnuojančio žmogaus būseną. Galvos netekęs žmogus *mato,* kad liko be galvos. Netekęs galvos, žmogus netenka ir regėjimo dovanos. Tad, jei mes matome, kaip mums nukerta galvą, mes matome haliucinaciją. Lygiai tokia pati yra ir gyvos būtybės padėtis: amžinai būdama Aukščiausiojo Viešpaties valioje ir širdies gilumoje tai suvokdama, ji mėgina įtikinti save, kad ji yra Dievas, tik *māyos* poveikis užgožė jos absoliutų žinojimą. Idėja apie tai, gyva būtybė yra Dievas, – tokia pat netikra, kaip ir sapnas apie nukertamą galvą. Taip iliuzija užtemdo gyvos būtybės sąmonę. Maištavimas, kaip svetima gyvos būtybės prigimčiai būsena, yra visų jos nelaimių priežastis. Todėl labai svarbu, kad žmonės sugrįžtų į normalų gyvenimą, t.y. nusikratytų klaidingos idėjos apie Dievystę ir taptų ištikimais Viešpaties bhaktais. Išsivadavimas, kurį neva pasiekia su Dievu save tapatinanti gyva būtybė, – paskutiniai *avidyos* spąstai. Apibendrinant galima teigti, kad bet kuri nusigręžusi nuo Viešpaties gyva būtybė tampa Viešpaties iliuzinės galios veikimo auka. Tačiau ir egzistuodama materialaus pasaulio nelaisvės sąlygomis, ji yra amžinas Viešpaties tarnas. Tai, kad net iliuzinės galios, *māyos,* kerų užburta gyva būtybė negali gyventi be tarnystės, dar kartą įrodo, jog tarnystė yra jos amžinas būvis. Atsisakiusi tarnauti Viešpačiui, ji noromis nenoromis tampa *māyos* tarnu. Ji šiaip ar taip tarnauja, tik atsisakius tarnauti Viešpačiui, jos tarnystė įgauna iškreiptas formas. Ir kai ji panūsta ištrūkti iš materialaus pasaulio, nusimesti materialios vergijos grandines, paprastai ji išsyk pagalvoja apie susivienijimą su Viešpačiu. Tai dar viena būdinga gyvos būtybės iliuzija. Tad, kaip liudija „Bhagavad-gītā" (7.14), geriausia išeitis yra nusilenkti Viešpačiui ir tokiu būdu išsigelbėti nuo iliuzijos, *māyos,* persekiojimo.

daivī hy eṣā guṇamayī mama māyā duratyayā
mām eva ye prapadyante māyām etāṁ taranti te

11 TEKSTAS

यथा जले चन्द्रमसः कम्पादिस्तत्कृतो गुणः ।
दृश्यतेऽसन्नपि द्रष्टुरात्मनोऽनात्मनो गुणः ॥११॥

yathā jale candramasaḥ kampādis tat-kṛto guṇaḥ
dṛśyate 'sann api draṣṭur ātmano 'nātmano guṇaḥ

yathā – kaip; *jale* – vandenyje; *candramasaḥ* – mėnulis; *kampa-ādiḥ* – virpantis; *tat-kṛtaḥ* – vandens įtakoje; *guṇaḥ* – savybė; *dṛśyate* – rodos; *asan api* – neegzistuoja; *draṣṭuḥ* – stebėtojui; *ātmanaḥ* – sielos; *anātmanaḥ* – atsieta nuo sielos; *guṇaḥ* – savybė.

Žvelgiant į mėnulio atspindį vandenyje, rodos, kad mėnulis juda, lygiai taip pat atrodo, kad siela, suėjusi į sąlytį su materija, įgauna materijos ypatybių.

Komentaras: Aukščiausioji Siela, Dievo Asmuo, lyginamas su mėnuliu, spindinčiu danguje, o gyvos būtybės – su jo atspindžiu vandenyje. Mėnuo danguje nejuda ir neraibuliuoja, taigi ir jo atspindys neturėtų raibuliuoti. Tačiau dėl sąlyčio su vandeniu, jo atspindys vandeny mums atrodo raibuliuojantis. Iš tikrųjų juda ne mėnulis, o vanduo. Taip pat ir gyvos būtybės dėl sąlyčio su materija atrodo persiėmusios jos ypatybėmis: iliuzija, sielvartu ir kančia, nors tyrai sielai materialios ypatybės yra svetimos. Pažymėtinas posmo žodis *pratīyate,* kuris reiškia „tariamas“, „netikras“, kaip pojūčiai žmogaus, sapnuojančio kad jam nukertama galva. Vandenyje matome ne patį mėnulį, o jo metamą atspindį. Atsietos Viešpaties dalelės, panirdamos į materialios būties gelmes, praranda tvirtumą, ima raibuliuoti tarsi vanduo, tuo tarpu Viešpats išlieka nepakitęs, kaip mėnuo spindintis aukštai virš vandens. Krisdama ant įvairių objektų, saulės ir mėnulio šviesa ryškiai juos apšviečia, išryškindama jų grožį. Gyvybės ženklai yra tarytum saulė ir mėnuo, savo šviesa nutvieskiantys įvairius materialaus pasaulio daiktus – medžius, kalnus ir t.t. Riboti žmonės saulės ir mėnulio atspindžius laiko tikrais šviesuliais. Monizmo filosofija rutuliojosi maitinama analogiškomis idėjomis. Nors šviesa ir šviesos šaltinis yra neatsiejamai susiję, saulė ir mėnulis vis dėlto skiriasi nuo savo šviesos. Mėnesiena nušviečianti dangų, regis, neturi šaltinio, yra neapčiuopiama ir nenusakoma, o štai

patsai mėnulis jau turi savo individualius, aiškiai išreikštus bruožus, kaip, beje, ir šios planetos gyventojai. Mėnesienoje vieni objektai atrodo įspūdingesni už kitus. Štai mėnesienos nutviekstas Tadž-Mahalas atrodo kur kas įspūdingiau už kokią nors dykvietę. Mėnulis visiems šviečia vienodai, tačiau žmonės skirtingi ir kiekvienas mato jo šviesą savaip. Viešpats, kaip ir mėnulis, žeria savo šviesą ant visų, tačiau ne visi į ją atsigręžia, todėl ir susidaro vaizdas, kad vienus ji nušviečia, o kitus palieka šešėlyje. Taigi nereikia mėnulio atspindžio vandenyje laikyti tikru ir bandyti suvokti mus supantį pasaulį laikantis klaidingos monizmo filosofijos pozicijų. Juk raibuliuoja mėnulis irgi nevienodai. Ramiame vandenyje mėnulio atspindys irgi yra sustingęs. Stovintis vanduo neraibuliuoja. Pusiausvyrą įgijusi sąlygota siela mažiau pasiduoda materijos įtakai, tačiau veikiant materialiai aplinkai visi šiame pasaulyje didesniu ar mažesniu mąstu esame lengvai paveikiami.

12 TEKSTAS

स वै निवृत्तिधर्मेण वासुदेवानुकम्पया ।
भगवद्भक्तियोगेन तिरोधत्ते शनैरिह ॥१२॥

sa vai nivṛtti-dharmeṇa vāsudevānukampayā
bhagavad-bhakti-yogena tirodhatte śanair iha

saḥ – tas; *vai* – taip pat; *nivṛtti* – atsižadėjimas; *dharmeṇa* – atliekant; *vāsudeva* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *anukampayā* – malone; *bhagavat* – sąryšyje su Dievo Asmeniu; *bhakti-yogena* – apjungiant; *tirodhatte* – sumažina; *śanaiḥ* – palengva; *iha* – šiame gyvenime.

Tačiau tas, kuris atsideda Viešpačiui, tarnauja Jam su atsižadėjimo dvasia, Aukščiausiojo Dievo, Vāsudevos, malone palengva atsikrato klaidingo požiūrio į savojo „aš" prigimtį.

Komentaras: Viešpačiui skirta atsidavimo tarnystė, Aukščiausiojo Dievo Asmens, Vāsudevos, malone, panaikina materialios būties negeroves, kurias sąlygoja gyvos būtybės susitapatinimas su materija, iš spekuliatyvios filosofijos kylantis savojo „aš" sudievinimas. Pirmojoje giesmėje kalbėjome, kad Viešpačiui Vāsudevai skirta atsidavimo tarnystė suteikia grynąjį išmanymą, taigi tuo pačiu padeda greitai atsikratyti materialistinio požiūrio į pasaulį ir dar šį gyvenimą atgauti savo normalų, dvasinės egzistencijos būvį, kai mūsų daugiau nebeblaško materialios būties vėjai. Tiktai

pažinimas, susijęs su pasiaukojimo tarnyste, gali nutiesti kelią į išsivadavimą. Pažinimas vardan paties pažinimo, be pasiaukojimo tarnystės elemento, yra beprasmis. Toks aukojimasis vardan tiesos neduos norimo rezultato. Viešpaties Vāsudevos prielankumą tegalima pelnyti pasiaukojimo tarnyste. Tiktai bendravimas su tyraširdžiais Viešpaties bhaktais Jo malonę padaro pasiekiamą. Tyraširdžiai Viešpaties bhaktai abejingi bet kokioms materialioms pagundoms, taip pat ir spekuliatyviai filosofijai bei karminės veiklos vaisiams. Tas, kuris trokšta pelnyti Viešpaties malonę, tesiekia tyraširdžio Viešpaties bhakto bendrijos. Tiktai bendravimas su tyraširdžiais bhaktais padės žmogui nuosekliai žingsnis po žingsnio atsikratyti nepastovumo ir blaškymosi.

13 TEKSTAS

यदेन्द्रियोपरामोऽथ द्रष्टात्मनि परे हरौ ।
विलीयन्ते तदा क्लेशाः संसुप्तस्येव कृत्स्नशः ॥१३॥

yadendriyoparāmo 'tha draṣṭrātmani pare harau
vilīyante tadā kleśāḥ saṁsuptasyeva kṛtsnaśaḥ

yadā – kai; *indriya* – jutimai; *uparāmaḥ* – patiria pasitenkinimą; *atha* – taip; *draṣṭṛ-ātmani* – Supersiela, stebinti gyvosios būtybės veiklą; *pare* – transcendentiniame; *harau* – Aukščiausiame Dievo Asmenyje; *vilīyante* – ištirpsta; *tadā* – tuomet; *kleśāḥ* – kančios; *saṁsuptasya* – tam, kuris giliai miegojo; *iva* – kaip; *kṛtsnaśaḥ* – pilnai.

Kai gyvos būtybės jutimai atranda nusiraminimą Supersieloje, Dievo Asmenyje, kai jutimai ištirpsta Jame (Viešpatyje), tarytum po gero nakties poilsio baigiasi visos jos kančios.

Komentaras: Blaškytis gyvą būtybę verčia jutimai. Kadangi materialus pasaulis sukurtas jutiminiams džiaugsmams, jutimai yra materialaus veiksmo realizavimo įrankis ir jie sutrikdo sielos vidinę pusiausvyrą. Todėl juos reikia atitraukti nuo materialaus veiksmo. Pasak impersonalistų, jutimų aktyvumą galima sustabdyti, panardinus sielą į Brahmaną, Supersielą. Bhaktai, užuot slopinę materialių jutimų aktyvumą, įtraukia savo transcendentines jusles į tarnystę Transcendencijai, Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Šiaip ar taip, jutimų materialų aktyvumą turėtų pakeisti tiesos pažinimas, bet geriau įtraukti jutimus į tarnystę Viešpačiui. Jutimai yra

transcendentinės prigimties, tačiau sueidami į sąlytį su materija jie praranda savo grynumą. Mūsų užduotis – ne slopinti jutimų aktyvumą, kaip tai siūlo daryti impersonalistai, o gydyti juos nuo materializmo karštligės. „Bhagavad-gītoje" (2.59) pasakyta, kad atsisakyti materialaus aktyvumo tegalima patyrus tobulesnės veiklos džiaugsmą. Sąmonė yra aktyvios prigimties, jos veikimo užgniaužti neįmanoma. Draudimai nesustabdys išdykusio vaiko. Jam reikia surasti naudingą ir įdomų užsiėmimą, tada jis pats liausis išdykavęs. Lygiai taip destruktyvią jutimų veiklą tegalima nutraukti, įtraukus juos į pozityvią veiklą, susijusią su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Kai mūsų akys regės nuostabų Viešpaties pavidalą, liežuvis skanaus Viešpačiui aukoto maisto trupinius (*prasādą*), kai ausys klausys pasakojimų apie Jo šlovingus žygius, rankos valys Viešpaties šventyklą, o kojos neš mus į Viešpaties šventyklas, kitaip sakant, kai visi mūsų jutimo organai dalyvaus transcendentinėje veikloje, kurios formų yra begalinė įvairovė, – tiktai tada mūsų transcendentiniai jutimai patirs pilnatvės jausmą ir amžinai išsivaduos iš materialios veiklos pančių. Viešpats, kuris Supersielos pavidalu glūdi visų mūsų širdyse, o kaip Aukščiausiasis Dievo Asmuo egzistuoja transcendentiniame pasaulyje, besidriekiančiame toli toli už materialios kūrinijos ribų, stebi kiekvieną mūsų žingsnį, ir tam, kad Jis dovanotų mums Savo palankumo kupiną žvilgsnį ir leistų imtis transcendentinės tarnystės, visi mūsų veiksmai turėtų būti transcendentiškai įprasminti. Tik tada jutimai patirs tikrą pilnatvės jausmą ir jų nebejaudins materialaus pasaulio pagundos.

14 TEKSTAS

अशेषसङ्क्लेशशमं विधत्ते
गुणानुवादश्रवणं मुरारेः ।
किं वा पुनस्तच्चरणारविन्द-
परागसेवारतिरात्मलब्धा ॥१४॥

aśeṣa-saṅkleśa-śamaṁ vidhatte
guṇānuvāda-śravaṇaṁ murāreḥ
kiṁ vā punas tac-caraṇāravinda-
parāga-sevā-ratir ātma-labdhā

aśeṣa – nesibaigiančių; *saṅkleśa* – kančių; *śamam* – išvadavimas; *vidhatte* – gali užsiimti; *guṇa-anuvāda* – apie transcendentinį vardą, pavidalą,savybes, žaidimus, aplinką, atributus ir t.t.; *śravaṇam* – klausantis ir kartojant;

murāreḥ – Murārī (Śrī Kṛṣṇos), Dievo Asmens; *kim vā* – ką gi kalbėti apie; *punaḥ* – vėl; *tat* – Jo; *caraṇa-aravinda* – lotosinės pėdos; *parāga-sevā* – tarnystei kvapiosioms dulkėms; *ratiḥ* – potraukis; *ātma-labdhā* – tiems, kurie atrado save.

Kartojant transcendentinį Dievo Asmens, Śrī Kṛṣṇos, vardą ir klausantis pasakojimų apie Jį, ateina galas nesibaigiančioms gyvos būtybės kančioms. Kokia gi šviesi lemtis laukia tų, kurie pajuto potraukį tarnauti Viešpaties lotosinių pėdų kvapniosioms dulkėms!

Komentaras: Sakralinės išminties lobynas, Vedos, rekomenduoja du metodus pažaboti materialius jutimus. Vienas jų – filosofinis Aukščiausiojo (Brahmos, Paramātmos bei Bhagavāno) pažinimas, *jñāna*. Kitas – tiesiogiai Viešpačiui skirtos transcendentinės meilės tarnystės praktika. Iš šių dviejų plačiausiai praktikuojamų metodų, posmas atiduoda pirmenybę pasiaukojimo tarnystei, nes pasirinkusiam pasiaukojimo tarnystės kelią, nereikia laukti dorų darbų ar filosofinio tiesos pažinimo vaisių. Pasiaukojimo tarnystės praktika vyksta dviem pakopomis: pirmojoje pakopoje pasiaukojimo tarnystė praktikuojama laikantis pripažinto šventraščio numatytų taisyklių, įtraukiant į ją materialius jutimo organus, antrajame atsiranda nuoširdus noras tarnauti Viešpaties lotosinių pėdų dulkėms. Pirmoji pakopa vadinasi *sādhana-bhakti* – tai tarnystė, kurią neofitas praktikuoja vadovaujamas dvasinio mokytojo. Antroji pakopa vadinasi *rāga-bhakti.* Šioje pakopoje dvasinę brandą pasiekęs Viešpaties bhaktas tarnauja niekieno nespiriamas, skatinamas vien nuoširdaus jausmo Viešpačiui. Pastarajame posme didysis išminčius Maitreya atsako į visus Viduros klausimus, pateikdamas savo galutinę išvadą: pasiaukojimo tarnystė yra pats tikriausias būdas padaryti galą visoms materialios būties kančioms. Filosofinio tiesos pažinimo bei parodomoji mistinių galių įvaldymo praktika gali būti priemonė siekti tikslo, tačiau šie metodai neduos norimo rezultato, jei nebus siejami su pasiaukojimo tarnyste (*bhakti*). Praktikuojant *sādhana-bhakti,* ilgainiui pasiekiama *rāga-bhakti,* o praktikuojantis *rāga-bhakti,* transcendentinę meilės tarnystę, pavergia net Patį Visagalį Aukščiausiąjį Viešpatį.

15 TEKSTAS

विदुर उवाच
सञ्छिन्नः संशयो मह्यं तव सूक्तासिना विभो ।
उभयत्रापि भगवन्मनो मे सम्प्रधावति ॥१५॥

vidura uvāca
sañchinnaḥ saṁśayo mahyaṁ tava sūktāsinā vibho
ubhayatrāpi bhagavan mano me sampradhāvati

viduraḥ uvāca – Vidura tarė; *sañchinnaḥ* – išsklaidė; *saṁśayaḥ* – abejones; *mahyam* – mano; *tava* – tavo; *sūkta-asinā* – įtaigaus žodžio ginklu; *vibho* – o mano šeimininke; *ubhayatra api* – ir Dievuje, ir gyvose būtybėse; *bhagavan* – o visagali; *manaḥ* – prote; *me* – mano; *sampradhāvati* – aiškiai suvokiamas.

Vidura tarė: O visagalis išminčiau, mokytojau, įtaigūs tavo žodžiai padėjo aiškiau susivokti, kas yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo bei gyvos būtybės, išsklaidė netikrumą. Dabar šie klausimai manęs nebaugina.

Komentaras: Kṛṣṇos mokslas, t.y. mokslas apie Dievą ir gyvas būtybes, toks gilus ir daugialypis, kad net iškilnus Viešpaties bhaktas, Vidura, neapsieina be išminčiaus Maitreyos konsultacijų. Amžinų Viešpaties ir gyvos būtybės santykių prigimtis, įvairiai interpretuojama filosofų empirikų, kelia daugybę neaiškumų, tačiau galima vienareikšmiškai teigti, kad Dievą ir gyvas būtybes sieja valdovo ir tarno santykiai. Viešpats per amžius yra valdovas, o gyva būtybė yra amžino tarno vaidmenyje. Tikras savo saitų su Viešpačiu supratimas neįsivaizduojamas be savo vietos Aukščiausiojo atžvilgiu įsisąmoninimo, o pasiaukojimo tarnystė kaip tik ir yra tas metodas, kuris leidžia susigrąžinti prarastą savo, kaip Viešpaties tarno, pozicijos supratimą. Autoritetingi Maitreyos bei kitų išminčių paaiškinimai atveria kelią į tikrąjį pažinimą ir nukreipia besiblaškantį protą tobulėjimo keliu.

16 TEKSTAS

साध्वेतद्व्याहृतं विद्वन्नात्ममायायनं हरेः ।
आभात्यपार्थं निर्मूलं विश्वमूलं न यद्बहिः ॥१६॥

sādhv etad vyāhṛtaṁ vidvan nātma-māyāyanaṁ hareḥ
ābhāty apārthaṁ nirmūlaṁ viśva-mūlaṁ na yad bahiḥ

sādhu – puikūs, kokie ir turėtų būti; *etat* – visi šie paaiškinimai; *vyāhṛtam* – tavo duoti; *vidvan* – o didysis išminčiau; *na* – ne; *ātma* – siela; *māyā* – energija; *ayanam* – judėjimas; *hareḥ* – Dievo Asmuo; *ābhāti* – apsireiškia; *apārtham* – beprasmis; *nirmūlam* – nepagrįstas; *viśva-mūlam* – Aukščiausias Viešpats, šaltinis; *na* – ne; *yat* – kuris; *bahiḥ* – iš šalies.

O didysis išminčiau, kaip ir tikėjausi, tu puikiai atsakei į mano klausimus. Sąlygotų sielų negandų priežastis tegali būti viena – išorinė Viešpaties energija.

Komentaras: Esminė materialaus pasaulio atsiradimo priežastis – šventvagiškas gyvos būtybės troškimas susilyginti su Dievu. Viešpats neturi kitų priežasčių kurti šį pasaulį, jis nereikalingas Viešpačiui net Savo dieviškiesiems žaidimams apreikšti. Sąlygota siela, patekusi materialios energijos vergijon, savo materialiame gyvenime susiduria su daugybe vargų ir nelaimių, sukeliančių sielai menamas kančias. Viešpats yra išorinės energijos *māyos* valdovas, o gyvoji būtybė būdama materialiame pasaulyje yra *māyos* įtakoje. Bergždžios gyvosios būtybės pastangos užimti Viešpačiui priklausančią valdovo padėtį ir yra materialios vergijos priežastis, o sąlygotos sielos pastangos susilieti su Viešpačiu yra paskutiniai *māyos* spąstai.

17 TEKSTAS

यश्च मूढतमो लोके यश्च बुद्धेः परं गतः ।
तावुभौ सुखमेधेते क्लिश्यत्यन्तरितो जनः ॥१७॥

yaś ca mūḍhatamo loke yaś ca buddheḥ paraṁ gataḥ
tāv ubhau sukham edhete kliśyaty antarito janaḥ

yaḥ – tas, kuris; *ca* – taip pat; *mūḍha-tamaḥ* – visiškas silpnaprotis; *loke* – pasaulyje; *yaḥ ca* – ir tas, kuris; *buddheḥ* – intelektas; *param* – transcendentinis; *gataḥ* – iškilo virš; *tau* – iš jų; *ubhau* – abiejų; *sukham* – laimė; *edhete* – mėgaujasi; *kliśyati* – kenčia; *antaritaḥ* – užimantys tarpinę padėtį; *janaḥ* – žmonės.

Tik visiškas silpnaprotis arba intelektinį mąstymą pranokęs transcendentalistas yra laimingi materialaus pasaulio kalėjime. Visiems kitiems žmonėms jis teikia vien kančią.

Komentaras: Kvailys nejaučia kančios. Jis leidžia dienas nerūpestingai, nekvaršindamas sau galvos klausimu kodėl pasaulis kenčia. Tokie žmonės mažai kuo pranoksta gyvulius, kurie kitų, aukščiau organizuotos sąmonės žmonių akimis, patys to nesuprasdami, materialiame pasaulyje žiauriai kenčia. Antai kiaulė gana primityviai supranta laimę: gyvena purve, nepraleidžia progos susieiti su savo partneriu, kovoja dėl būvio, bet nesupranta, kad kenčia. Žmonės, kurie visai kaip tos kiaulės nesuvokia kaip žiauriai kenčia materialiame pasaulyje, kuriems lytiniai malonumai ir alinantis

darbas įkūnija laimę, yra visiški kvailiai. Jie nesuvokia kančios ir jaučiasi „laimingi“. Kita kategorija laimingų žmonių yra *paramahaṁsos,* tie kas patyrė išsivadavimą ir pasiekė transcendencijos būvį, pranokstantį intelektinį mąstymą. Visi likusieji, t.y. tie, kurie yra aukščiau kiaulių ir šunų lygio, tačiau nėra pasiekę *paramahaṁsų* lygio, patiria materialias kančias, todėl gilinimasis į Aukščiausiąją Tiesą jiems – tiesiog būtinas. „Vedānta-sūtra“ skelbia: *athāto brahma-jijñāsā* – „Atėjo laikas domėtis, kas yra Brahmanas“. Gilintis į tiesą būtina visiems tiems, kurie nėra nei *paramahaṁsos,* nei kvailiai, kurie pasinėrę į jutiminių malonumų sukūrį pamiršo dvasinio tobulėjimo dalykus.

18 TEKSTAS

अर्थाभावं विनिश्चित्य प्रतीतस्यापि नात्मनः ।
तां चापि युष्मच्चरणसेवयाहं पराणुदे ॥१८॥

arthābhāvaṁ viniścitya pratītasyāpi nātmanaḥ
tāṁ cāpi yuṣmac-caraṇa- sevayāhaṁ parāṇude

artha-abhāvam – neturintis jokio pagrindo; *viniścitya* – patyrimas; *pratītasya* – tariamos vertybės; *api* – taip; *na* – niekada; *ātmanaḥ* – sielos; *tām* – to; *ca* – taip pat; *api* – taip; *yuṣmat* – tavo; *caraṇa* – pėdoms; *sevayā* – tarnaujant; *aham* – aš; *parāṇude* – galėsiu atsikratyti.

Esu dėkingas tau, garbusis žmogaus, nes per tave patyriau, kad materialaus pasaulio tikrovė tėra regimybė. Neabejoju, kad tarnaudamas tavo pėdoms, aš atsikratysiu savo paklydimo.

Komentaras: Sąlygotos sielos kančios yra iliuzinės, neturinčios realaus pamato. Jos panašios į jauseną žmogaus, kuriam sapne nukertama galva. Ir nors pastarasis teiginys yra neginčijama teorinė tiesa, paprastam žmogui ar neofitui, žengiančiam pirmuosius žingsnius kelyje į Transcendenciją, praktiškai ją patirti sudėtinga. Tačiau tarnystė Maitreyos Munio lygio transcendentalistams, nuolatinis bendravimas su jais, leidžia atsikratyti paklydimo, kad neva siela kenčia materialias kančias.

19 TEKSTAS

यत्सेवया भगवतः कूटस्थस्य मधुद्विषः ।
रतिरासो भवेत्तीव्रः पादयोर्व्यसनार्दनः ॥१९॥

yat-sevayā bhagavataḥ kūṭa-sthasya madhu-dviṣaḥ
rati-rāso bhavet tīvraḥ pādayor vyasanārdanaḥ

yat – kuriam; *sevayā* – tarnaujant; *bhagavataḥ* – Dievo Asmens; *kūṭa-sthasya* – prisiekusio; *madhu-dviṣaḥ* – demono Madhu priešo; *rati-rāsaḥ* – prieraišumui; *bhavet* – pasieks; *tīvraḥ* – aukščiausios ekstazės; *pādayoḥ* – pėdoms; *vyasana* – kančias; *ardanaḥ* – išsklaido.

Tarnaujant dvasinio mokytojo pėdoms, patiriama transcendentinė tarnystės Dievo Asmeniui ekstazė. Tarnavimas prisiekusiam demono Madhu priešui išvaduoja iš materialių kančių.

Komentaras: Bendravimas su išminčiaus Maitreyos lygio *bona fide* dvasiniu mokytoju yra nepamainoma priemonė, siekiant išsiugdyti transcendentinį norą asmeniškai tarnauti Viešpačiui. Viešpats yra demono Madhu priešas, kitaip sakant, Jis saugo Savo tyrą bhaktą nuo kančių. Pažymėtinas posmo žodis *rati-rāsaḥ.* Tarnystė Viešpačiui turi įvairias tarpusavio santykių *rasas.* Su Viešpačiu galimi neutralūs, tarno, draugystės, tėviški ar motiniški bei santuokinės meilės santykiai. Išsivadavusi, transcendentinę tarnystę Viešpačiui praktikuojanti gyva būtybė renkasi vieną labiausiai jai patinkančių *rasų* (tarpusavio santykių formų). Transcendentinė meilės tarnystė savaime panaikina visų mūsų priedermių materialiam pasauliui patrauklumą, arba „Bhagavad-gītos“ (2.59) žodžiais: *rasa-varjaṁ raso 'py asya paraṁ dṛṣṭvā nivartate.*

20 TEKSTAS

दुरापा ह्यल्पतपसः सेवा वैकुण्ठवर्त्मसु ।
यत्रोपगीयते नित्यं देवदेवो जनार्दनः ॥२०॥

durāpā hy alpa-tapasaḥ sevā vaikuṇṭha-vartmasu
yatropagīyate nityaṁ deva-devo janārdanaḥ

durāpā – retai gauna; *hi* – tikrai; *alpa-tapasaḥ* – tie, kuri atlieka mažai askezių; *sevā* – tarnystė; *vaikuṇṭha* – transcendentinė Dievo karalystė; *vartmasu* – žengiantiems; *yatra* – kur; *upagīyate* – šlovina; *nityam* – visada; *deva* – pusdievių; *devaḥ* – Viešpatį; *jana-ardanaḥ* – gyvųjų būtybių valdovą.

Tam, kuris nelinkęs į savitramdą, vargu ar išpuls galimybė pasitarnauti tyraširdžiams Viešpaties bhaktams, kurie žengia keliu, vedančiu į Dievo

karalystę, Vaikuṇṭhos planetas. Tyraširdžiai bhaktai be atvangos šlovina Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, tą, kurio valiai paklūsta pusdieviai ir visos gyvos būtybės.

Komentaras: Autoritetai vienu balsu teigia, kad tarnystė transcendentalistams *mahātmoms* ir yra tikriausias kelias į išsivadavimą. „Bhagavad-gītos" žodžiais, *mahātmā* yra tyraširdis Viešpaties bhaktas, žengiantis keliu, kuris veda į Vaikuṇṭhą, Dievo karalystę. Atsisakęs bevaisės polemikos abstrakčiosios filosofijos klausimais, jis be atilsio klausosi pasakojimų apie šlovingus Viešpaties žygius, pats Jį apdainuoja. Bendravimo su tyraširdžiais Viešpaties bhaktais praktika nuo amžių dvasios autoritetų yra visokeriopai rekomenduojama, tačiau mūsų laikais, veidmainystės ir nesantarvės epochoje, būtinybę bendrauti su tyraširdžiais bhaktais Viešpats Śrī Caitanya Mahāprabhu ypač akcentavo. Jei žmogus ieško bendravimo su *mahātmomis,* išminčiais, kurie klausosi pasakojimų apie šlovingus Viešpaties žygius ir Jį apdainuoja, net jei jis ir neturi dorų darbų kraičio, būtinai priartės prie Dievo.

21 TEKSTAS

सृष्ट्वाग्रे महदादीनि सविकाराण्यनुक्रमात् ।
तेभ्यो विराजमुद्धृत्य तमनु प्राविशद्विभुः ॥२१॥

sṛṣṭvāgre mahad-ādīni sa-vikārāṇy anukramāt
tebhyo virājam uddhṛtya tam anu prāviśad vibhuḥ

sṛṣṭvā – sukūręs; *agre* – pradžioje; *mahat-ādīni* – visuminė materiali energija; *sa-vikārāṇi* – kartu su jutimo organais; *anukramāt* – palaipsnis diferenciacijos procesas; *tebhyaḥ* – iš šio; *virājam* – milžinišką visatos pavidalą; *uddhṛtya* – apreiškęs; *tam* – ją; *anu* – po to; *prāviśat* – įėjo; *vibhuḥ* – Aukščiausiasis.

Sukūręs visuminę materijos energiją, mahat-tattvą, o vėliau jos pagalba apreiškęs milžinišką visatos pavidalą, su jutimais bei jutimo organais, Aukščiausiasis Viešpats Pats į jį įėjo.

Komentaras: Patenkintas išminčiaus Maitreyos atsakymais, Vidura panoro sužinoti apie tolimesnius Viešpaties žingsnius, užbaigiant kūrimo aktą, ir jis sugrįžo prie ankstesnės pokalbio temos.

22 TEKSTAS

यमाहुराद्यं पुरुषं सहस्राङ्घ्र्यूरुबाहुकम् ।
यत्र विश्व इमे लोकाः सविकाशं त आसते ॥२२॥

yam āhur ādyaṁ puruṣaṁ sahasrāṅghry-ūru-bāhukam
yatra viśva ime lokāḥ sa-vikāśaṁ ta āsate

yam – kurį; *āhuḥ* – vadina; *ādyam* – pirminiu; *puruṣam* – įsikūnijimu materialioje visatoje; *sahasra* – tūkstančiai; *aṅghri* – kojų; *ūru* – klubų; *bāhukam* – rankų; *yatra* – kurioje; *viśvaḥ* – visatoje; *ime* – visos šios; *lokāḥ* – planetos; *sa-vikāśam* – su ten vykstančiais procesais; *te* – jie visi; *āsate* – gyvieji.

Puruṣos įsikūnijimą, gulintį Priežasčių vandenyne, vadina pirminiu materialios kūrinijos puruṣa. Jo virāṭ kūnas, kuriame glūdi visos kūrinijos planetos sykiu su jų gyventojais, turi tūkstančius rankų ir kojų.

Komentaras: Pirmasis *puruṣa* yra Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu, antrasis – Garbhodakaśāyī Viṣṇu, o trečiasis – Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu. Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu galima medituoti kaip *virāṭ-puruṣą,* milžiniškąjį visatos pavidalą, kuriame glūdi visos planetos sykiu su gyventojais ir gamtos turtais.

23 TEKSTAS

यस्मिन्दशविधः प्राणः सेन्द्रियार्थेन्द्रियस्त्रिवृत् ।
त्वयेरितो यतो वर्णास्तद्विभूतीर्वदस्व नः ॥२३॥

yasmin daśa-vidhaḥ prāṇaḥ sendriyārthendriyas tri-vṛt
tvayerito yato varṇās tad-vibhūtīr vadasva naḥ

yasmin – kurioje; *daśa-vidhaḥ* – dešimt rūšių; *prāṇaḥ* – gyvybės oro; *sa* – kartu su; *indriya* – juslėmis; *artha* – tikslas; *indriyaḥ* – juslių; *tri-vṛt* – trijų rūšių gyvybinė energija; *tvayā* – tu; *īritaḥ* – papasakojo; *yataḥ* – iš kur; *varṇāḥ* – keturi skyriai; *tat-vibhūtīḥ* – galimybės; *vadasva* – malonėki; *naḥ* – man.

O didysis brahmane, tu sakei man, kad milžiniškasis Viešpaties virāṭ kūnas, jo jutimo organai, jutimo objektai ir dešimt gyvybės oro srovių

persipynę išvien su trijų rūšių vitaline jėga. Sakyk, garbusis, kokios galios joje glūdi.

24 TEKSTAS

यत्र पुत्रैश्च पौत्रैश्च नप्तृभिः सह गोत्रजैः ।
प्रजा विचित्राकृतय आसन् याभिरिदं ततम् ॥२४॥

yatra putraiś ca pautraiś ca naptṛbhiḥ saha gotrajaiḥ
prajā vicitrākṛtaya āsan yābhir idaṁ tatam

yatra – kur; *putraiḥ* – kartu su sūnumis; *ca* – ir; *pautraiḥ* – kartu su vaikaičiais; *ca* – taip pat; *naptṛbhiḥ* – kartu su dukrų sūnumis; *saha* – kartu su; *gotra-jaiḥ* – tos pačios šeimos; *prajāḥ* – karta; *vicitra* – įvairių rūšių; *ākṛtayaḥ* – atliktas; *āsan* – egzistuoja; *yābhiḥ* – kuriai padedant; *idam* – visos planetos; *tatam* – paplito.

Man regis, mokytojau, kad Jo energija, įkūnyta per sūnus, vaikaičius, artimuosius, išsiliejo po visatą įvairiausiomis gyvybės formomis ir rūšimis.

25 TEKSTAS

प्रजापतीनां स पतिश्चकृपे कान् प्रजापतीन् ।
सर्गाँश्चैवानुसर्गाँश्च मनून्मन्वन्तराधिपान् ॥२५॥

prajāpatīnāṁ sa patiś cakḷpe kān prajāpatīn
sargāṁś caivānusargāṁś ca manūn manvantarādhipān

prajā-patīnām – pusdievius, panašius į Brahmą ir kitus; *saḥ* – jis; *patiḥ* – valdovas; *cakḷpe* – nusprendė; *kān* – kas jis bebūtų; *prajāpatīn* – gyvų būtybių vadovas; *sargān* – karta; *ca* – taip pat; *eva* – tikrai; *anusargān* – sekanti karta; *ca* – ir; *manūn* – Manu; *manvantara-adhipān* – ir jų pamaina.

O mokytasis brahmane, papasakok kaip visų pusdievių vadovui, Prajāpačiui Brahmai, atėjo mintis sukurti epochų viešpačius Manu? Papasakoki apie Manu bei jų ainius.

Komentaras: Žmonijos (*manuṣya-saros*) pradininkai buvo Manu, Prajāpačio Brahmos sūnūs ir vaikaičiai. Manu ainiai pasklido po įvairiausias planetas ir dabar valdo visą visatą.

26 TEKSTAS

उपर्यधश्च ये लोका भूमेर्मित्रात्मजासते ।
तेषां संस्थां प्रमाणं च भूर्लोकस्य च वर्णय ॥२६॥

upary adhaś ca ye lokā bhūmer mitrātmajāsate
teṣāṁ saṁsthāṁ pramāṇaṁ ca bhūr-lokasya ca varṇaya

upari – ant galvos; *adhaḥ* – žemiau; *ca* – taip pat; *ye* – kurios; *lokāḥ* – planetos; *bhūmeḥ* – Žemės; *mitra-ātmaja* – o Mitros sūnau (Maitreya Muni); *āsate* – yra; *teṣām* – jų; *saṁsthām* – padėtis; *pramāṇam ca* – o taip pat jų dydžiai; *bhūḥ-lokasya* – Žemės lygio planetos; *ca* – taip pat; *varṇaya* – papasakok, prašau.

O Mitros sūnau, papasakok man apie planetas aukščiau Žemės ir žemiau jos, apie jų padėtį, dydį. Sakyk, kokio dydžio yra Žemės lygio planetos.

Komentaras: Yasmin vijñāte sarvam evaṁ vijñātaṁ bhavati. Šitas Vedų himnas skelbia, kad Viešpaties bhaktas, suvokdamas pasaulio neatsiejamumą nuo Viešpaties, pažįsta tiek materiją, tiek ir dvasią. Bhaktai labai praktiški ir nesivadovauja vien emocijomis, kaip nepagrįstai mano kai kurie menkesnės nuovokos žmonės. Jie nuodugniai pažįsta pasaulį, iki smulkmenų žino, kaip Viešpats valdo savo sukurtus pasaulius.

27 TEKSTAS

तिर्यङ्मानुषदेवानां सरीसृपपतत्त्रिणाम् ।
वद नः सर्गसंव्यूहं गार्भस्वेदद्विजोद्भिदाम् ॥२७॥

tiryaṅ-mānuṣa-devānāṁ sarīsṛpa-patattriṇām
vada naḥ sarga-saṁvyūhaṁ gārbha-sveda-dvijodbhidām

tiryak – žemesnės gyvosios būtybės; *mānuṣa* – žmonių; *devānām* – antžmogiškų būtybių ar pusdievių; *sarīsṛpa* – roplių; *patattriṇām* – paukščių; *vada* – malonėk apibūdinti; *naḥ* – man; *sarga* – kilmę; *saṁvyūham* – skyrius; *gārbha* – išsivysčiusios iš gemalo; *sveda* – prakaitas; *dvija* – dusyk gimusieji; *udbhidām* – planetose ir t.t.

Papasakok apie visus gyvus padarus: žemesnių gyvybės rūšių, žmones, būtybes išsivysčiusias iš gemalo bei gimusias su prakaitu, apie dusyk

gimusius paukščius, augalus ir daržoves. Papasakok apie jų kilmės raidą, į kokias jie skirstomi rūšis.

28 TEKSTAS

गुणावतारैर्विश्वस्य सर्गस्थित्यप्ययाश्रयम् ।
सृजतः श्रीनिवासस्य व्याचक्ष्वोदारविक्रमम् ॥२८॥

guṇāvatārair viśvasya sarga-sthity-apyayāśrayam
sṛjataḥ śrīnivāsasya vyācakṣvodāra-vikramam

guṇa – materialios gamtos *guṇos; avatāraiḥ* – įsikūnijimas; *viśvasya* – visatos; *sarga* – kūrimas; *sthiti* – palaikymas; *apyaya* – sunaikinimas; *āśrayam* – paskutinis prieglobstis; *sṛjataḥ* – to, kuris kuria; *śrīnivāsasya* – Dievo Asmens; *vyācakṣva* – malonėk aprašyti; *udāra* – šlovingus; *vikramam* – nesavanaudiškus darbus.

Papasakok apie materialios gamtos guņų įsikūnijimus – Brahmą, Viṣņu ir Maheśvarą, ir apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, Jo įsikūnijimus bei nesavanaudiškus darbus.

Komentaras: Brahmā, Viṣņu ir Maheśvara – trys materialios gamtos *guņų* įsikūnijimai, tai dievybės, atsakingos už kosminio pasaulio kūrimą, tvarumą bei naikinimą, ir vis dėlto aukščiausioji valdžia yra ne jų rankose. Aukščiausias tikslas, visų priežasčių priežastis, yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo Viešpats Kṛṣņa. Viešpats Kṛṣņa yra *āśraya,* galutinis viso, kas egzistuoja, prieglobstis.

29 TEKSTAS

वर्णाश्रमविभागांश्च रूपशीलस्वभावतः ।
ऋषीणां जन्मकर्माणि वेदस्य च विकर्षणम् ॥२९॥

varṇāśrama-vibhāgāṁś ca rūpa-śīla-svabhāvataḥ
ṛṣīṇāṁ janma-karmāṇi vedasya ca vikarṣaṇam

varṇa-āśrama – keturios visuomenės klasės ir keturi dvasinio gyvenimo luomai; *vibhāgān* – atitinkamos grupės; *ca* – taip pat; *rūpa* – išorės skiriamieji bruožai; *śīla-svabhāvataḥ* – charakterio ypatumai; *ṛṣīṇām* – išminčių;

janma – gimimas; *karmāṇi* – veikla; *vedasya* – Vedų; *ca* – ir; *vikarṣaṇam* – skyriai.

O didysis išminčiau, papasakok man kaip skirstoma visuomenė, kokie ją sudarančių socialinių klasių bei dvasinių luomų skiriamieji bruožai, gyvensena, kokiu laipsniu jų atstovai yra suvaldę jausmus ir protą. Papasakok ir apie tai, kaip į pasaulį atėjo didieji išminčiai ir įvairūs Vedų raštai.

Komentaras: Visuomenės skirstymą į keturias socialines klases (brahmanų, *kṣatriyų, vaišyų* ir *śūdrų*) ir dvasinius luomus (*brahmacārių, gṛhasthų, vānaprasthų* bei *sannyāsių*) sąlygoja žmonių būdo bruožai, išsilavinimo ir kultūros lygis, taip pat dvasinis brandumas, pasiektas proto bei jutimų suvaldymo praktika. Visuomenės diferenciacija čia grindžiama konkretaus žmogaus ypatumais, o ne jo kilme. Apie kilmės principą pastarajame posme neužsiminta nė puse lūpų, nes kilmė nėra esminis dalykas. Vidura įėjo į istoriją kaip *śūdrāṇī* sūnus, tačiau savo dorybėmis pranoko brahmanus, nes, kaip byloja pastarieji posmai, buvo didžiojo išminčiaus Maitreyos Munio mokinys. Norint permanyti Vedų himnų prasmę, būtina išsiugdyti mažų mažiausiai brahmano ypatybes. „Mahābhārata", vienas iš Vedų literatūros kūrinių, skirtas moterims, *śūdroms* ir *dvija-bandhu*, nevertiems aukščiausių visuomenės sluoksnių palikuonims. „Mahābhārata" sudaro sąlygas menkesnio intelektinio pajėgumo socialinėms grupėms pasisemti Vedų išminties.

30 TEKSTAS

यज्ञस्य च वितानानि योगस्य च पथः प्रभो ।
नैष्कर्म्यस्य च साङ्ख्यस्य तन्त्रं वा भगवत्स्मृतम् ॥३०॥

yajñasya ca vitānāni yogasya ca pathaḥ prabho
naiṣkarmyasya ca sāṅkhyasya tantraṁ vā bhagavat-smṛtam

yajñasya – aukojimo; *ca* – taip pat; *vitānāni* – įvairios rūšys; *yogasya* – mistinių galių; *ca* – taip pat; *pathaḥ* – kelius; *prabho* – o mano valdove; *naiṣkarmyasya* – pažinimo; *ca* – ir; *sāṅkhyasya* – analitinio pažinimo; *tantram* – pasiaukojimo tarnystės kelią; *vā* – o taip pat; *bhagavat* – sąryšyje su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu; *smṛtam* – principus, kuriais grindžiama jų praktika.

Apibūdinki įvairias aukojimo formas ir rūšis, mistinių jėgų įvaldymo, analitinio pažinimo bei pasiaukojimo tarnystės metodus ir principus, kuriais grindžiama jų praktika.

Komentaras: Svarbi reikšmė posme tenka žodžiui *tantram.* Neretai *tantram* klaidingai suvokiama kaip juodoji magija, kurią praktikuoja materialistai, trokštantys juslinių malonumų. Tačiau posme žodis *tantram* nurodo į pasiaukojimo tarnystės mokslą, kurį išdėstė Śrīla Nārada Munis. Pasiaukojimo tarnystės praktikos reikalavimus formuluojančios knygos padės pasirinkusiam šį kelią tobulėti ir sėkmingai praktikuoti Viešpačiui skirtą pasiaukojimo tarnystę. Kaip toliau tekste paaiškins išminčius Maitreya, *sāṅkhyos* filosofijos mokymas yra kertinis pasaulio pažinimo akmuo. Devahūtī sūnaus, Kapiladevos paskelbtas *sāṅkhyos* mokymas yra patikimas žinių apie Aukščiausiąją Tiesą šaltinis. Pažinimas, jei jis negrindžiamas *sāṅkhya,* yra reliatyvus ir hipotetiškas, jis neduoda žmogui realios naudos.

31 TEKSTAS

पाषण्डपथवैषम्यं प्रतिलोमनिवेशनम् ।
जीवस्य गतयो याश्च यावतीर्गुणकर्मजाः ॥३१॥

pāṣaṇḍa-patha-vaiṣamyaṁ pratiloma-niveśanam
jīvasya gatayo yāś ca yāvatīr guṇa-karmajāḥ

pāṣaṇḍa-patha – bedievių kelias; *vaiṣamyam* – trūkumų, kylančių dėl prieštaravimų; *pratiloma* – kryžminimas; *niveśanam* – padėties; *jīvasya* – gyvųjų būtybių; *gatayaḥ* – judėjime; *yāḥ* – kokie jie yra; *ca* – taip pat; *yāvatīḥ* – kiek gi; *guṇa* – materialios gamtos *guṇų; karma-jāḥ* – kylančių iš skirtingos veiklos rūšių.

Atskleisk mums užkietėjusių bedievių pasaulėžiūros prieštaravimus bei ydas, papasakok apie gyvų būtybių kryžminimąsi, jų veiklos bei materialios gamtos guņų sąlygojamą tarprūšinę migraciją.

Komentaras: Rūšių kryžminimu vadinama skirtingų materialios gamtos *guņų* įtakojamų gyvų būtybių sąjunga. Užkietėję bedieviai netiki egzistuojant Dievą, todėl jų filosofijos sistemos prieštarauja viena kitai. Filosofai ateistai nepajėgia prieiti prie vieningos nuomonės. Daugybės gyvybės formų egzistavimas liudija apie materialios gamtos *guņų* derinių įvairovę.

32 TEKSTAS

धर्मार्थकाममोक्षाणां निमित्तान्यविरोधतः ।
वार्तायाा दण्डनीतेश्च श्रुतस्य च विधिं पृथक् ॥३२॥

dharmārtha-kāma-mokṣāṇāṁ nimittāny avirodhataḥ
vārtāyā daṇḍa-nīteś ca śrutasya ca vidhiṁ pṛthak

dharma – religingumas; *artha* – materialinė gerovė; *kāma* – jusliniai malonumai; *mokṣāṇām* – išsivadavimas; *nimittāni* – priežastys; *avirodhataḥ* – be prieštaravimų; *vārtāyāḥ* – būdai užsidirbti pragyvenimui; *daṇḍa-nīteḥ* – teisėtumą ir tvarką; *ca* – ir; *śrutasya* – nustatytus šventraščių; *ca* – taip pat; *vidhim* – priesakus; *pṛthak* – įvairius.

Gal papasakotumei ir apie tarpusavyje suderinamus religingumo, materialinės gerovės kėlimo, juslinių malonumų bei išsivadavimo siekius, o taip pat ir apie apreikštuose šventraščiuose nurodytus būdus užsidirbti pragyvenimui bei užtikrinti tvarką ir teisingumą.

33 TEKSTAS

श्राद्धस्य च विधिं ब्रह्मन् पितॄणां सर्गमेव च ।
ग्रहनक्षत्रतारााणां कालावयवसंस्थितिम् ॥३३॥

śrāddhasya ca vidhiṁ brahman pitṝṇāṁ sargam eva ca
graha-nakṣatra-tārāṇāṁ kālāvayava-saṁsthitim

śrāddhasya – apie reguliariai vykdomas garbinimo apeigas; *ca* – taip pat; *vidhim* – taisykles; *brahman* – o brahmane; *pitṝṇām* – protėvių; *sargam* – sukūrimo; *eva* – kaip; *ca* – taip pat; *graha* – planetų sistemos; *nakṣatra* – žvaigždžių; *tārāṇām* – šviesulių; *kāla* – laiko; *avayava* – trukmės; *saṁsthitim* – padėtį.

Dar norėčiau sužinoti apie protėvių garbinimo taisykles, Pitṛlokos sukūrimą, laiko skaičiavimą visatos planetose, žvaigždėse ir šviesuliuose, jų išsidėstymą kosminėje erdvėje.

Komentaras: Diena ir naktis, mėnesiai ir metai įvairiose visatos planetose, žvaigždėse ir šviesuliuose trunka skirtingai. Mėnulyje, Veneroje ir kitose aukštutinėse planetose laikas skaičiuojamas kitaip nei Žemėje. Šventraščiuose pasakyta, kad viena diena aukštutinėse planetose lygi šešiems mėne-

siams Žemėje. „Bhagavad-gītos" teigimu, viena Brahmalokos diena lygi tūkstančiui keturių *yugų* ciklų, t.y. 4 300 000 × 1000 metų. Remiantis šiomis žiniomis, galima apskaičiuoti kiek Brahmalokoje trunka mėnuo, metai.

34 TEKSTAS

दानस्य तपसो वापि यच्चेष्टापूर्तयोः फलम् ।
प्रवासस्थस्य यो धर्मो यश्च पुंस उतापदि ॥३४॥

dānasya tapaso vāpi yac ceṣṭā-pūrtayoḥ phalam
pravāsa-sthasya yo dharmo yaś ca puṁsa utāpadi

dānasya – labdaros; *tapasaḥ* – savitramdos; *vāpi* – ežeras; *yat* – tas, kuris; *ca* – ir; *iṣṭā* – pastangos; *pūrtayoḥ* – šulinių bei maudyklių; *phalam* – vaisiai; *pravāsa-sthasya* – atsiskyrėlis; *yaḥ* – tas, kuris; *dharmaḥ* – pareiga; *yaḥ ca* – ir kuris; *puṁsaḥ* – žmogaus; *uta* – aprašytos; *āpadi* – pavojuje.

Ką duoda labdara, savitramda, šulinių bei maudyklių kasimas? Papasakok, kaip gyvena atsiskyrėliai, nusišalinusieji nuo namų, ir kaip turi elgtis žmogus sunkią valandą?

Komentaras: Viešo naudojimo šulinių bei maudyklių kasimas laikomas reikšmingu labdaros aktu, o šeimyninio gyvenimo atsižadėjimas, peržengus penkiasdešimties metų ribą, – nepaprastu asketišku žygiu, kuriam ryžtasi išmintingas žmogus.

35 TEKSTAS

येन वा भगवांस्तुष्येद्धर्मयोनिर्जनार्दनः ।
सम्प्रसीदति वा येषामेतदाख्याहि मेऽनघ ॥३५॥

yena vā bhagavāṁs tuṣyed dharma-yonir janārdanaḥ
samprasīdati vā yeṣām etad ākhyāhi me 'nagha

yena – kurių; *vā* – arba; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *tuṣyet* – patenkinta; *dharma-yoniḥ* – įvairių religijų tėvas; *janārdanaḥ* – visų gyvų būtybių valdovas; *samprasīdati* – visokeriopai patenkintas; *vā* – arba; *yeṣām* – tuos; *etat* – apie visus šiuos; *ākhyāhi* – malonėk papasakoti; *me* – man; *anagha* – o nesusitepęs nuodėme.

O nesusitepęs nuodėme, Dievo Asmuo, gyvų būtybių valdovas, yra religijos ir religijos kelią besirenkančiųjų tėvas, todėl sakyk, kaip pelnyti visokeriopą Viešpaties prielankumą?

Komentaras: Galutinis visų religinės veiklos formų siekis yra patenkinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Viešpats yra religijos tėvas, jos normų kūrėjas. „Bhagavad-gītos" (7.16) teigimu, į Viešpatį kreipiasi, Jam nusilenkia keturių kategorijų žmonės – skurstantys, patekę į nelaimę, išmintingi ir smalsuoliai, tačiau jų jausmai Viešpačiui didesniu ar mažesniu mastu yra sumišę su materialiais troškimais. Juos žymiai pranoksta tyraširdžiai bhaktai, kurių meilė neturi nė menkiausių materialios sutepties žymių, t.y. tie, kurie atsižadėjo karminės veiklos vaisių bei hipotetinio pasaulio pažinimo. Tuos, kurie visą gyvenimą neišbrenda iš nuodėmių, „Bhagavad-gītā" (BG 7.15) gretina su demonais. Nepaisant jų mokslinių laipsnių, jie verti didžiausių neišmanėlių vardo. Jie niekada nepatenkins Viešpaties.

36 TEKSTAS

अनुव्रतानां शिष्याणां पुत्राणां च द्विजोत्तम ।
अनापृष्टमपि ब्रूयुर्गुरवो दीनवत्सलाः ॥३६॥

anuvratānāṁ śiṣyāṇāṁ putrāṇāṁ ca dvijottama
anāpṛṣṭam api brūyur guravo dīna-vatsalāḥ

anuvratānām – pasekėjų; *śiṣyāṇām* – mokinių; *putrāṇām* – sūnų; *ca* – taip pat; *dvija-uttama* – o geriausias iš brahmanų; *anāpṛṣṭam* – tai, apie ką neprašoma; *api* – nežiūrint į; *brūyuḥ* – papasakok, prašau; *guravaḥ* – dvasinis mokytojas; *dīna-vatsalāḥ* – gailestingas tiems, kuriems reikalinga pagalba.

O geriausias iš brahmanų, tikras dvasinis mokytojas labai gailestingas tiems, kuriems reikalinga pagalba. Jis kupinas prielankumo savo pasekėjams, mokiniams ir sūnums, jis atskleidžia jiems viską, ką žino, neraginamas ir neprašomas.

Komentaras: Bona fide dvasinis mokytojas gali daug ko išmokyti. Pasekėjai, mokiniai, sūnūs – dvasiniam mokytojui visi jie lygūs, jis visada kupinas jiems prielankumo ir net neraginamas nuolat kalbasi su jais transcendentinėmis temomis. Toks yra *bona fide* dvasinis mokytojas. Šiame posme Vidura prašo Maitreyos papasakoti apie dalykus, kuriuos jis išleido iš akių.

37 TEKSTAS

तत्त्वानां भगवंस्तेषां कतिधा प्रतिसङ्क्रमः ।
तत्रेमं क उपासीरन् क उ स्विदनुशेरते ॥३७॥

tattvānāṁ bhagavaṁs teṣāṁ katidhā pratisaṅkramaḥ
tatremaṁ ka upāsīran ka u svid anuśerate

tattvānām – pasaulio pradmenų; *bhagavan* – o didis išminčiau; *teṣām* – jų; *katidhā* – kiek; *pratisaṅkramaḥ* – naikinimo ciklų; *tatra* – ten; *imam* – Aukščiausiajam Viešpačiui; *ke* – kas jie; *upāsīran* – išlieka gyvi; *ke* – kas jie; *u* – kurie; *svit* – gali; *anuśerate* – tarnauti Viešpačiui, kol Jis miega.

Sakyk, kiek kartų naikinamas, kiek kartų į pirminius pradmenis skyla materialus pasaulis ir kas naikinimo metu išlieka gyvas, kad tarnautų Viešpačiui, kol Jis miega.

Komentaras: „Brahma-saṁhitoje" (5.47–48) pasakyta, kad materiali kūrinija ir visa begalybė ją sudarančių visatų randasi ir išnyksta kartu su į mistinį miegą, *yoga-nidrą,* panirusio Mahā-Viṣṇu alsavimu.

yaḥ kāraṇārṇava-jale bhajati sma yoga-
nidrām ananta-jagad-aṇḍa-saroma-kūpaḥ
ādhāra-śaktim avalambya parāṁ sva-mūrtiṁ
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi

yasyaika-niśvasita-kālam athāvalambya
jīvanti loma-vilajā jagad-aṇḍa-nāthāḥ
viṣṇur mahān sa iha yasya kalā-viśeṣo
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi

„Govinda, pirmapradis ir Aukščiausiasis Dievo Asmuo (Viešpats Kṛṣṇa), pasinėręs į amžiną miegą, guli Priežasčių vandenyne ir sapne kuria begales visatų. Būki pagarbintas pirmapradi Aukščiausiasis Viešpatie, kurs Savo vidinės galios padedamas guli Priežasčių vandenyne."

„Jam iškvepiant, atsiranda begalės visatų, o įkvepiant, žūva visatų valdovai. Šią pilnatvišką Aukščiausiojo Viešpaties dalį vadina Mahā-Viṣṇu, Jis yra Viešpaties Kṛṣṇos dalies dalis. Būki pagarbintas pirmapradi Viešpatie Govinda."

Po materialios kūrinijos sunaikinimo, Viešpats, Jo karalystė, plytinti anapus Priežasčių Vandenyno, Jo karalystės gyventojai – tarnai ir artimi

palydovai, toliau lyg niekur nieko egzistuoja. Palydovų Viešpats turi kur kas daugiau negu materijos paveiktų ir Jį užmiršusių gyvų būtybių. Šis posmas paneigia žodžio *aham* interpretacijas kurias, komentuodami keturis pirminės „Bhāgavatam“ posmus (*aham evāsam evāgre* ir t.t.) formuluoja impersonalistai. Viešpats ir Jo amžini palydovai egzistuoja ir po materialios kūrinijos sunaikinimo. Viduros klausimas apie žuvus kūrinijai išlikusias gyvas būtybes aiškiai rodo, kad Viešpaties aplinka ir atributai išlieka neliečiami. Ši mintis patvirtinama ir „Kāśī-khaṇḍoje“, kurią, antrindami Śrīlai Śrīdharai Svāmiui pateikia Jīva Gosvāmis ir Śrīla Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura.

na cyavante hi yad-bhaktā mahatyāṁ pralayāpadi
ato 'cyuto 'khile loke sa ekaḥ sarva-go 'vyayaḥ

„Viešpaties bhaktai, kaip individualios būtybės niekur neišnyksta net tada, kai sunaikinamas visas kosminis pasaulis. Viešpats ir bhaktai iš Jo palydos egzistuoja amžinai ir materialiame, ir dvasiniame pasauliuose.“

38 TEKSTAS

पुरुषस्य च संस्थानं स्वरूपं वा परस्य च ।
ज्ञानं च नैगमं यत्तद्गुरुशिष्यप्रयोजनम् ॥३८॥

puruṣasya ca saṁsthānaṁ svarūpaṁ vā parasya ca
jñānaṁ ca naigamaṁ yat tad guru-śiṣya-prayojanam

puruṣasya – gyvosios būtybės; *ca* – taip pat; *saṁsthānam* – egzistencija; *svarūpam* – esmė; *vā* – arba; *parasya* – Aukščiausiojo; *ca* – taip pat; *jñānam* – išmintis; *ca* – taip pat; *naigamam* – Upaniṣadose sudėta; *yat* – kas tai; *tat* – tas pats; *guru* – dvasinis mokytojas; *śiṣya* – mokinys; *prayojanam* – būtinybė.

Kokia yra tikroji gyvos būtybės ir kokia Aukščiausiojo Dievo Asmens vieta kūrinijoje? Kokia jų prigimtis? Kuo taip vertinga Vedose sudėta išmintis? Ką būtina žinoti dvasiniam mokytojui ir jo mokiniams?

Komentaras: Savo prigimtimi gyvos būtybės yra Viešpaties tarnai. Viešpats neatstums nė vieno, kuris nori Jam tarnauti. „Bhagavad-gītoje” (5.29) aiškiai pasakyta, kad Viešpats yra Aukščiausiasis džiaugsmo subjektas, kuriam priklauso visi aukojimo bei asketiškų žygių vaisiai. Jis – viso, kas gyva ir negyva, valdovas ir visų gyvų būtybių draugas. Tokia Jo prigimties

esmė. Todėl, kai gyva būtybė pripažįsta visas Viešpaties teises ir vadovaujasi šia nuostata, ji sugrįžta į savo natūralų būvį. Idant gyva būtybė subręstų ir susivoktų kas esanti, jai būtinas dvasinis bendravimas. *Bona fide* dvasinis mokytojas trokšta supažindinti savo mokinius su transcendentine tarnyste Viešpačiui, o mokiniai, savo ruožtu, suvokia, kad jų pareiga – perimti iš dvasiškai susivokusios sielos žinias apie amžinas Dievo ir gyvos būtybės sąsajas. Norint skleisti žmonėms trancendentinę tiesą, būtina gilintis į Vedų išmintį ir atsižadėti pasaulietinio gyvenimo, grindžiant šį savo žingsnį tvirtomis žiniomis. Tokia bendrais bruožais yra pastarojo posmo klausimų prasmė.

39 TEKSTAS

निमित्तानि च तस्येह प्रोक्तान्यनघसूरिभिः ।
स्वतो ज्ञानं कुतः पुंसां भक्तिर्वैराग्यमेव वा ॥३९॥

nimittāni ca tasyeha proktāny anagha-sūribhiḥ
svato jñānaṁ kutaḥ puṁsāṁ bhaktir vairāgyam eva vā

nimittāni – pažinimo šaltinis; *ca* – taip pat; *tasya* – tokio pažinimo; *iha* – šiame pasaulyje; *proktāni* – nurodė; *anagha* – nesusitepę nuodėme; *sūribhiḥ* – bhaktai; *svataḥ* – savarankiškai; *jñānam* – žinojimas; *kutaḥ* – kaip; *puṁsām* – gyvosioms būtybėms; *bhaktiḥ* – apie pasiaukojimo tarnystę; *vairāgyam* – atsižadėjimo; *eva* – be abejonių; *vā* – taip pat.

Šių žinių šaltinį mums nurodė nuodėme nesusitepę Viešpaties bhaktai. Tad kas be jų pagalbos pajėgs permanyti pasiaukojimo tarnystės paslaptis ir išsiugdyti atsižadėjimą?

Komentaras: Atsiranda nemažai žmonių, kurie dėl patyrimo stokos gina dvasinės savivokos be dvasinio vadovo pagalbos idėją. Jie atvirai neigia poreikį pasirinkti dvasinį mokytoją ir, propaguodami idėją apie tai, kad dvasinis mokytojas nereikalingas, patys iš esmės imasi dvasinio mokytojo vaidmens. Tačiau „Śrīmad-Bhāgavatam“ nepritaria šiam požiūriui. Be dvasinio mokytojo neapsiėjo didis eruditas, transcendentalistas Vyāsadeva, savo dvasinio mokytojo, Nārados, nurodymu sukūręs įstabiąją „Śrīmad-Bhāgavatam“. Dvasinį mokytoją pasirinko ir Viešpats Caitanya, kuris yra niekas kitas kaip Pats Kṛṣṇa. Siekdamas mokslo į dvasinį mokytoją, Sāndīpanį Munį, kreipėsi ir Patsai Viešpats Kṛṣṇa. Dvasinius mokytojus turėjo visi *ācāryos* ir pasaulio šventieji. „Bhagavad-gīta” pasakoja, kad Arjuna

dvasiniu mokytoju pasirinko Viešpatį Kṛṣṇą, nors tuo konkrečiu atveju formalus pripažinimas nebuvo jau toks būtinas. Taigi, dvasinio mokytojo pasirinkimo būtinybė nekelia jokių abejonių. Vienintelė būtina sąlyga yra ta, kad rinktis reikia *bona fide* dvasinį mokytoją, t.y. dvasinį mokytoją, priklausantį autoritetingai mokinių sekai (*paramparai*).

Rašto žinovų bei filosofų (*sūrių*) reputacija toli gražu ne visada būna nepriekaištinga (*anagha*). *Anagha-sūriu* vadinamas tyraširdis Viešpaties bhaktas. Prie *anagha-sūrių* nepriskiriami tie, kurie nepatiria tyros, nesavanaudiškos meilės Viešpačiui, arba siekia su Juo susilyginti. Tyraširdžiai bhaktai pripažintų šventraščių pagrindu yra parengę daugybę veikalų, iš kurių skaitytojas pasisems daug naudingų žinių. Viešpačiui Śrī Caitanyai Mahāprabhu nurodžius, Śrīla Rūpa Gosvāmis ir jo pagalbininkai daug savo kūrinių skyrė pradedantiems bhaktams, ir kiekvienas, kuris yra rimtai nusiteikęs tapti tyraširdžiu Viešpaties bhaktu, turėtų jas gerai išsinagrinėti.

40 TEKSTAS

एतान्मे पृच्छतः प्रश्नान् हरेः कर्मविवित्सया ।
ब्रूहि मेऽज्ञस्य मित्रत्वादजया नष्टचक्षुषः ॥४०॥

etān me pṛcchataḥ praśnān hareḥ karma-vivitsayā
brūhi me 'jñasya mitratvād ajayā naṣṭa-cakṣuṣaḥ

etān – visus šiuos; *me* – mano; *pṛcchataḥ* – to, kuris klausia; *praśnān* – klausimus; *hareḥ* – apie Aukščiausiojo Viešpaties; *karma* – žaidimus; *vivitsayā* – norinčio išgirsti; *brūhi* – malonėk papasakoti; *me* – man; *ajñasya* – tam, kuris paskendęs neišmanyme; *mitratvāt* – būdamas draugu; *ajayā* – išorinės energijos; *naṣṭa-cakṣuṣaḥ* – tie, kurie neteko regėjimo.

O garbusis išminčiau, aš pateikiau šiuos klausimus tau, norėdamas, kad papasakotum man apie Aukščiausiojo Dievo Asmens, Hari, dieviškuosius žaidimus. Tu – visų gyvų būtybių draugas, tad papasakok apie Viešpaties žygius visiems praradusiems regėjimą.

Komentaras: Vidura iškėlė daug ir įvairių klausimų, norėdamas kaip tik įmanoma geriau suvokti transcendentinės meilės tarnystės Viešpačiui principus. Pasak „Bhagavad-gītos" (2.41), pasiaukojimo tarnystė Viešpačiui – vienintelis ir svarbiausias bhakto tikslas, todėl jo mintys būna sutelktos ir jam nežinomos dvejonės. Vidura troško visa savo esybe pasinerti į tokią tarnystę Viešpačiui, atsidėti vien tik jai. Šiame posme jis vadina

Maitreyą Munį savo draugu, tačiau ne todėl, kad buvo jo sūnus, o todėl, kad Maitreya buvo tikras visų, praradusių dvasinį regėjimą draugas.

41 TEKSTAS

सर्वे वेदाश्च यज्ञाश्च तपो दानानि चानघ ।
जीवाभयप्रदानस्य न कुर्वीरन् कलामपि ॥४१॥

sarve vedāś ca yajñāś ca tapo dānāni cānagha
jīvābhaya-pradānasya na kurvīran kalām api

sarve – visų rūšių; *vedāḥ* – Vedų skyriai; *ca* – taip pat; *yajñāḥ* – aukojimu; *ca* – taip pat; *tapaḥ* – askezės; *dānāni* – labdara; *ca* – ir; *anagha* – o nesusitepęs nuodėme; *jīva* – gyvoji būtybė; *abhaya* – išvadavimas nuo materialių kančių; *pradānasya* – tas, kuris užtikrina; *na* – ne; *kurvīran* – galima prilyginti; *kalām* – net dalinai; *api* – tikrai.

O nesusitepęs nuodėme, tavo atsakymai apsaugos mus nuo materialių negandų. Jokios labdaringos dovanos, jokie asketiški žygiai ir aukojimai, kuriuos nurodo Vedos, nesusilygins su tavo nesavanaudiška dovana žmonėms.

Komentaras: Didžiausia gerovė žmogui – apsaugoti jį nuo visų materialios būties negandų. O apsaugoti nuo jų tegali atsidavimo Viešpačiui tarnystės praktika. Tas, kuris skelbia šią tiesą, pasitarnaus žmogui taip, kaip niekas ir niekada jam nėra pasitarnavęs. Gilinimasis į Vedas, aukojimai ir dosnus labdaros dalinimas – visa tai, drauge paėmus, net iš dalies negali apsaugoti žmogaus nuo materialių nelaimių ir, žinoma, yra nesulyginama su pasiaukojimo tarnyste, kuri apsaugo žmogų nuo visų materialių nelaimių. Maitreyos atsakymai į Viduros klausimus yra universalūs, visuotinai pritaikomi, todėl nesavanaudiškai padėdamas Vidurai jis atnešė išganymą visiems, kas gyvens po jo ir taip pelnė nemirtingumą.

42 TEKSTAS

श्रीशुक उवाच
स इत्थमापृष्टपुराणकल्पः
कुरुप्रधानेन मुनिप्रधानः ।

प्रवृद्धहर्षो भगवत्कथायां
सञ्चोदितस्तं प्रहसन्निवाह ॥४२॥

śrī-śuka uvāca
sa ittham āpṛṣṭa-purāṇa-kalpaḥ
kuru-pradhānena muni-pradhānaḥ
pravṛddha-harṣo bhagavat-kathāyāṁ
sañcoditas taṁ prahasann ivāha

śrī-śukaḥ uvāca – Śrī Śukadeva Gosvāmis tarė; *saḥ* – jis; *ittham* – taip; *āpṛṣṭa* – išklausęs klausimus; *purāṇa-kalpaḥ* – tas, kuris gali paaiškinti Vedų komentarus (Purāṇas); *kuru-pradhānena* – Kuru dinastijos vadovas; *muni-pradhānaḥ* – iškiliausias iš išminčių; *pravṛddha* – kylantis; *harṣaḥ* – pasitenkinimas; *bhagavat* – apie Dievo Asmenį; *kathāyām* – pasakojimuose; *sañcoditaḥ* – įkvėptas; *tam* – Viduros; *prahasan* – šypsodamasis; *iva* – taip; *āha* – atsakinėjo.

Śrī Śukadeva Gosvāmis tarė: Įkvėptas Viduros klausimų, iškiliausias iš išminčių visad su užsidegimu kalbantis apie Dievo Asmenį, ėmė pasakoti jam istorijas, atėjusias iš Purāṇų. Kalbėdamas apie transcendentinius Viešpaties žygius, jis juto didžiulį dvasios pakilimą.

Komentaras: Mokytasis Maitreya Munis ir kiti didieji išminčiai yra visada pasirengę pasakoti apie transcendetinius Viešpaties žygius. Atsakinėjant į Viduros klausimus, Maitreyos veide švietė šypsena, nes jis juto tikriausią transcendentinę palaimą.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti septintąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Kiti Viduros klausimai“.

AŠTUNTAS SKYRIUS

Brahmos gimimas iš Garbhodakaśāyī Viṣṇu

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
सत्सेवनीयो बत पूरुवंशो
यल्लोकपालो भगवत्प्रधानः ।
बभूविथेहाजितकीर्तिमालां
पदे पदे नूतनयस्यभीक्ष्णम् ॥१॥

maitreya uvāca
sat-sevanīyo bata pūru-vaṁśo
yal loka-pālo bhagavat-pradhānaḥ
babhūvithehājita-kīrti-mālāṁ
pade pade nūtanayasy abhīkṣṇam

maitreyaḥ uvāca – Śrī Maitreya Munis tarė; *sat-sevanīyaḥ* – nusipelnė teisės tarnauti tyraširdžiams bhaktams; *bata* – žinoma; *pūru-vaṁśaḥ* – valdovo Pūru ainiai; *yat* – kadangi; *loka-pālaḥ* – karaliai yra; *bhagavat-pradhānaḥ* – ypač pasiaukoję Dievo Asmeniui; *babhūvitha* – tu taip pat priklausai; *iha* – jiems; *ajita* – nenugalimasis Viešpats; *kīrti-mālām* – transcendentinių žygių seka; *pade pade* – žingsnis po žingsnio; *nūtanayasi* – nesensta, tampa turiningesni; *abhīkṣṇam* – visuomet.

Didysis išminčius Maitreya Munis tarė Vidurai: Valdovo Pūru ainiai nusipelnė teisės tarnauti tyraširdžiams bhaktams, nes jų širdys kupinos pasiaukojimo Dievo Asmeniui. Juk ir tu esi to paties kraujo, ir tau turime būti dėkingi už tai, kad transcendentiniai Viešpaties žygiai nesensta, o kaskart įgyja naują, neblėstančią šlovę!

Komentaras: Didysis išminčius Maitreya padėkojo Vidurai ir, paminėjęs iš kokios šaunios giminės jis kilęs, išreiškė savo pagarbą. Pūru dinastija garsi

tuo, kad dovanojo pasauliui ištisą plejadą Dievo Asmens bhaktų. Pūru ainių mintyse viešpatavo ne beasmenis Brahmanas, ne lokalizuotoji Paramātmā, o Dievo Asmuo Bhagavānas, todėl jie nusipelnė teisės tarnauti Viešpačiui ir Jo tyraširdžiams bhaktams. Sekdamas savo šeimos tradicija, Vidura plačiai skleidė neblėstančią Viešpaties šlovę. Maitreya jautėsi laimingu turėdamas galimybę pabendrauti su šia įstabia asmenybe, didžiai ją vertino, nes puikiausiai suvokė, jog bendravimas su Vidura žadina įgimtą troškimą tarnauti Viešpačiui.

2 TEKSTAS

सोऽहं नृणां क्षुल्लसुखाय दुःखं
महद्भतानां विरमाय तस्य ।
प्रवर्तये भागवतं पुराणं
यदाह साक्षाद्भगवानृषिभ्यः ॥ २॥

so 'haṁ nṛṇāṁ kṣulla-sukhāya duḥkhaṁ
mahad gatānāṁ viramāya tasya
pravartaye bhāgavataṁ purāṇaṁ
yad āha sākṣād bhagavān ṛṣibhyaḥ

saḥ – tai; *aham* – aš; *nṛṇām* – žmogaus; *kṣulla* – menkavertės; *sukhāya* – vardan laimės; *duḥkham* – kančias; *mahat* – dideles; *gatānām* – įėjo į; *viramāya* – kad palengvintų; *tasya* – jo; *pravartaye* – pradžioje; *bhāgavatam* – „Śrīmad-Bhāgavatam“; *purāṇam* – Vedų komentarą; *yat* – kurį; *āha* – papasakojo; *sākṣāt* – tiesiogiai; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *ṛṣibhyaḥ* – išminčiams.

Tau leidus aš imsiuos dėstyti „Bhāgavatą Purāṇą”, kurią Pats Viešpats, Dievo Asmuo, paskelbė didiesiems išminčiams, rūpindamasis tais, kurie vardan apgailėtinų malonumų pasmerkė save siaubingoms kančioms.

Komentaras: Išminčius Maitreya ėmėsi dėstyti „Śrīmad-Bhāgavatam“, nes ji buvo parašyta siekiant padėti žmogui išspręsti jam rūpimas problemas ir yra tradiciškai perduodama per mokinių seką. Laimingas tas, kuriam pasitaikė galimybė išgirsti „Śrīmad-Bhāgavatam“ iš tyraširdžio Viešpaties bhakto lūpų. Materijos užburtos gyvos esybės vaikosi iliuzinės materialios laimės, pasmerkdamos save nesibaigiančioms kančioms. Jos pasineria į karminę veiklą, nenutuokdamos apie jos padarinius. Savojo „aš” tapatinimo

su fiziniu kūnu iliuzija verčia gyvas esybes kvailai laikytis daugybės nereikalingų prisirišimų. Joms atrodo, kad visas jas supantis materialus pasaulis yra amžinas. Šis iš esmės klaidingas požiūris į pasaulį taip tvirtai įsišaknijęs gyvos esybės sąmonėje, kad gyvenimas iš gyvenimo ji beviltiškai kenčia, negalėdama nusimesti išorinės Viešpaties energijos jai uždėto jungo. Tačiau laimingasis, kuriam į rankas patenka „Bhāgavatam", kurį likimas suveda su Viešpaties bhaktu, *bhāgavata,* suvokusiu šios knygos prasmę, ištrūks iš materijos žabangų. Neatsitiktinai Śrī Maitreya Munis, iš gailesčio kenčiantiems materialiame pasaulyje, imasi paties svarbiausio, neatidėliotino darbo – skelbia „Śrīmad-Bhāgavatam".

3 TEKSTAS

आसीनमुर्व्यां भगवन्तमाद्यं
सङ्कर्षणं देवमकुण्ठसत्त्वम् ।
विवित्सवस्तत्त्वमतः परस्य
कुमारमुख्या मुनयोऽन्वपृच्छन् ॥ ३॥

āsīnam urvyāṁ bhagavantam ādyaṁ
saṅkarṣaṇaṁ devam akuṇṭha-sattvam
vivitsavas tattvam ataḥ parasya
kumāra-mukhyā munayo 'nvapṛcchan

āsīnam – besiilsinčio; *urvyām* – visatos dugne; *bhagavantam* – Viešpaties; *ādyam* – pirminio; *saṅkarṣaṇam* – Saṅkarṣaṇos; *devam* – Dievo Asmens; *akuṇṭha-sattvam* – tyrą žinojimą; *vivitsavaḥ* – trokšdamas pažinti; *tattvam ataḥ* – tiesą, prilygstančią šiai; *parasya* – susietą su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu; *kumāra* – šventasis berniukas; *mukhyāḥ* – priešakyje; *munayaḥ* – didieji išminčiai; *anvapṛcchan* – to paties klausė.

Kitados šventųjų berniukų lyderis Sanat-kumāra, drauge su kitais išminčiais, trokšdamas patirti tiesą apie Aukščiausiąjį, Vāsudevą, to paties klausė visatos dugne besiilsinčio Viešpaties Saṅkarṣaṇos.

Komentaras: Šis posmas paaiškina ankstesniajame posme išsakytą teiginį, kad „Śrīmad-Bhāgavatam" išėjo iš Paties Viešpaties lūpų, nurodo, kam ji buvo paskelbta, ir kada. Sanat-kumāro vadovaujami didieji išminčiai pateikė pilnutiniam Aukščiausiojo Viešpaties Vāsudevos skleidiniui, Viešpačiui Saṅkarṣaṇai, klausimus, panašius į Viduros.

4 TEKSTAS

स्वमेव धिष्ण्यं बहु मानयन्तं
यद्वासुदेवाभिधमामनन्ति ।
प्रत्यग्धृताक्षाम्बुजकोशमीष-
दुन्मीलयन्तं विबुधोदयाय ॥ ४ ॥

svam eva dhiṣṇyaṁ bahu mānayantaṁ
yad vāsudevābhidham āmananti
pratyag-dhṛtākṣāmbuja-kośam īṣad
unmīlayantaṁ vibudhodayāya

svam – Pats; *eva* – taip; *dhiṣṇyam* – būdamas; *bahu* – didžiai; *mānayantam* – garbinamas; *yat* – tas, kurį; *vāsudeva* – Viešpačiu Vāsudeva; *abhidham* – vadina; *āmananti* – pripažįsta; *pratyak-dhṛta-akṣa* – žvilgsnis, nukreiptas vidun; *ambuja-kośam* – lotosines akis; *īṣat* – palengva; *unmīlayantam* – atvėrė; *vibudha* – didžiųjų mokytų išminčių; *udayāya* – pažangai.

Tąsyk Viešpats Saṅkarṣaṇa buvo paskendęs mintyse apie Savo Aukščiausiąjį Viešpatį, kurį mokytieji vadina Viešpačiu Vāsudeva, tačiau, rūpindamasis didžiaisiais mokytais išminčiais, jų pažanga, Jis pramerkė Savo lotosines akis ir prašneko.

5 TEKSTAS

स्वर्धुन्युदार्द्रैः स्वजटाकलापै-
रुपस्पृशन्तश्चरणोपधानम् ।
पद्मं यदर्चन्त्यहिराजकन्याः
सप्रेम नानाबलिभिर्वरार्थाः ॥ ५ ॥

svardhuny-udārdraiḥ sva-jaṭā-kalāpair
upaspṛśantaś caraṇopadhānam
padmaṁ yad arcanty ahi-rāja-kanyāḥ
sa-prema nānā-balibhir varārthāḥ

svardhunī-uda – Gangos vandeniu; *ārdraiḥ* – buvo drėgni; *sva-jaṭā* – plaukų sruogos; *kalāpaiḥ* – ant galvų; *upaspṛśantaḥ* – tokiu būdu palietę; *caraṇa-upadhānam* – Jo pėdų prieglobstį; *padmam* – lotosinį prieglobstį; *yat* – tą,

kurį; *arcanti* – garbina; *ahi-rāja* – gyvačių valdovo; *kanyāḥ* – dukros; *saprema* – su didžiu pasiaukojimu; *nānā* – įvairiausiais; *balibhiḥ* – atributais; *vara-arthāḥ* – trokšdamos gauti vyrą.

Išminčiai nusileido iš aukštutinių planetų į žemutines visatos sritis su Gangos vandenimis, todėl jų plaukai buvo šlapi. Jie pagarbiai palietė Viešpaties lotosines pėdas, kurias, trokšdamos gauti gerą vyrą, garbina ir kurioms įvairias apeigines aukas kelia gyvačių valdovo dukros.

Komentaras: Iš Viešpaties Viṣṇu lotosinių pėdų ištekėjusi Ganga plukdo savo vandenis per visą visatą, leisdamasi iš aukštutinių į žemutines planetas. Išminčiai nusileido iš Satyalokos su Gangos tėkme, pasinaudoję judėjimo metodu, pagrįstu mistinės *yogos* galiomis. Jei upė teka tūkstančius kilometrų, mistines galias įvaldęs *yogas,* paniręs į upę, gali akimirksniu išnirti labai toli nuo panirimo vietos. Ganga – vienintelė dangiškoji upė, tekanti per visą visatą, ir didieji išminčiai naudojasi ja keliaudami. Čia teigiama, kad išminčių plaukai buvo šlapi. Jie sušlapo upėje, kuri išteka iš Viešpaties Viṣṇu lotosinių pėdų (Gangoje). Kiekvienas, ant kurio galvos užtyška Gangos vandens, tokiu būdu prisiliečia prie Viešpaties lotosinių pėdų ir nusiplauna visas praeities nuodėmes. Jei žmogus nusimaudo Gangoje ir nusiplovęs visas nuodėmes stengiasi daugiau nenusidėti, jis būtinai patirs išvadavimą. Bet jei jis vėl ima daryti nuodėmes, jis niekuo nesiskiria nuo dramblio, kuris kruopščiai nusiprausęs upėje išeina į krantą ir vėl visas apsipila žemėmis.

6 TEKSTAS

मुहुर्गृणन्तो वचसानुराग-
स्खलत्पदेनास्य कृतानि तज्ज्ञाः ।
किरीटसाहस्रमणिप्रवेक-
प्रद्योतितोद्दामफणासहस्रम् ॥ ६ ॥

muhur gṛṇanto vacasānurāga-
skhalat-padenāsya kṛtāni taj-jñāḥ
kirīṭa-sāhasra-maṇi-praveka-
pradyotitoddāma-phaṇā-sahasram

muhuḥ – vėl ir vėl; *gṛṇantaḥ* – šlovino; *vacasā* – žodžiais; *anurāga* – alsuojančiais meile; *skhalat-padena* – ritmingais; *asya* – Viešpaties; *kṛtāni* –

žygius; *tat-jñāḥ* – tie, kuriems buvo žinomi žaidimai; *kirīṭa* – šalmų; *sāhasra* – tūkstančiai; *maṇi-praveka* – brangakmenių švytėjimas; *pradyotita* – kylantis; *uddāma* – pakėlė; *phaṇā* – gobtuvų; *sahasram* – tūkstančius.

Daug girdėję apie transcendentinius Viešpaties žygius, keturi Kumārai su Sanat-kumāra priešaky ėmė šlovinti Viešpatį jaudinančiom, meile alsuojančiom eilėm. Klausydamasis jų Viešpats Saṅkarṣaṇa išskleidė tūkstančius Savo gobtuvų. Nuo brangakmenių, žaižaruojančių ant Jo galvų, viskas aplink nušvito įstabia šviesa.

Komentaras: Neretai Viešpats vadinamas *uttamaśloka* – „tuo, kurį bhaktai šlovina rinktiniais žodžiais“. Bhaktui, kuriam pasiaukojimo tarnystė Viešpačiui kelia pačius šilčiausius meilės jausmus, Viešpatį šlovinantys žodžiai liejasi iš lūpų nesibaigiančiu srautu. Yra nemaža pavyzdžių, kai visai maži vaikai sudėjo Jam nuostabias maldas, išraiškingiausiais žodžiais apdainuojančias Viešpaties žygius. Kitaip sakant, tinkamai Viešpačiui melstis moka tik tas, kuris patyrė Jam tikrą meilę.

7 TEKSTAS

प्रोक्तं किलैतद्भगवत्तमेन
निवृत्तिधर्माभिरताय तेन ।
सनत्कुमाराय स चाह पृष्टः
साङ्ख्यायनायाङ्ग धृतव्रताय ॥ ७ ॥

proktaṁ kilaitad bhagavattamena
nivṛtti-dharmābhiratāya tena
sanat-kumārāya sa cāha pṛṣṭaḥ
sāṅkhyāyanāyāṅga dhṛta-vratāya

proktam – buvo papasakota; *kila* – tikrai; *etat* – ši; *bhagavattamena* – Viešpaties Saṅkarṣaṇos; *nivṛtti* – atsižadėjimas; *dharma-abhiratāya* – tam, kuris davė šį religinį įžadą; *tena* – Jo; *sanat-kumārāya* – Sanat-Kumārai; *saḥ* – jis; *ca* – taip pat; *āha* – papasakojo; *pṛṣṭaḥ* – kai jo paklausė; *sāṅkhyāyanāya* – didžiajam išminčiui Sāṅkhyāyanai; *aṅga* – brangus Vidura; *dhṛta-vratāya* – davusiam tokį įžadą.

Ir tada Viešpats Saṅkarṣaṇa išdėstė išminčiui Sanat-kumārai, kuris jau buvo davęs atsižadėjimo įžadus, „Śrīmad-Bhāgavatam“ esmę. O vėliau

Sanat-kumāra, atsakydamas į Sāṅkhyāyanos Munio klausimus, perpasakojo „Śrīmad-Bhāgavatam“, kaip buvo girdėjęs iš Saṅkarṣaṇos lūpų.

Komentaras: Taip veikia *paramparos* sistema. Plačiai žinomas didis šventasis, vienas keturių Kumārų, Sanat-kumāra, išklausė „Śrīmad-Bhāgavatam“ iš Viešpaties Saṅkarṣaṇos lūpų, nepaisant to, kad jau buvo pasiekęs tobulumą. O po to, atsakinėdamas į Sāṅkhyāyanos Ṛṣio klausimus, pats perpasakojo, ką buvo išgirdęs iš Viešpaties Saṅkarṣaṇos. Kitaip sakant, tikras pamokslininkas yra tas, kuris įgijo žinias iš autoritetingo šaltinio. Taigi klausymasis ir kartojimas yra patys svarbiausi iš devynių pasiaukojimo tarnystės elementų. Tas, kuris nemoka klausytis, nemokės ir skelbti Vedų tiesų.

8 TEKSTAS

साङ्ख्यायनः पारमहंस्यमुख्यो
विवक्षमाणो भगवद्विभूतीः ।
जगाद सोऽस्मद्गुरवेऽन्विताय
पराशरायाथ बृहस्पतेश्च ॥ ८ ॥

sāṅkhyāyanaḥ pāramahaṁsya-mukhyo
vivakṣamāṇo bhagavad-vibhūtīḥ
jagāda so ’smad-gurave ’nvitāya
parāśarāyātha bṛhaspateś ca

sāṅkhyāyanaḥ – didysis išminčius Sāṅkhyāyāna; *pāramahaṁsya-mukhyaḥ* – vyriausias iš transcendentalistų; *vivakṣamāṇaḥ* – kai pasakojo; *bhagavat-vibhūtīḥ* – apie Viešpaties didybę; *jagāda* – paaiškino; *saḥ* – jis; *asmat* – mano; *gurave* – dvasiniam mokytojui; *anvitāya* – sekė; *parāśarāya* – išminčiui Parāṣarai; *atha bṛhaspateḥ ca* – o taip pat Bṛhaspačiui.

Didysis išminčius Sāṅkhyāyana buvo vyriausias iš transcendentalistų, ir kai jis ėmėsi pasakoti apie Viešpaties didybę, atspindėtą „Śrīmad-Bhāgavatam“ tekstuose, tarp tų, kuriems nusišypsojo laimė jį išgirsti, buvo mano dvasinis mokytojas Parāśara ir Bṛhaspatis.

9 TEKSTAS

प्रोवाच मह्यं स दयालुरुक्तो
मुनिः पुलस्त्येन पुराणमाद्यम् ।

सोऽहं तवैतत्कथयामि वत्स
श्रद्धालवे नित्यमनुव्रताय ॥ ९ ॥

provāca mahyaṁ sa dayālur ukto
muniḥ pulastyena purāṇam ādyam
so 'haṁ tavaitat kathayāmi vatsa
śraddhālave nityam anuvratāya

provāca – papasakojo; *mahyam* – man; *saḥ* – jis; *dayāluḥ* – kilniaširdis; *uktaḥ* – minėtasis; *muniḥ* – išminčius; *pulastyena* – išminčiaus Pulastyos; *purāṇam ādyam* – geriausią iš Purāṇų; *saḥ aham* – aš taip pat; *tava* – tau; *etat* – tai; *kathayāmi* – papasakosiu; *vatsa* – mano brangus sūnau; *śraddhālave* – tam, kuris ištikimas; *nityam* – visuomet; *anuvratāya* – tam, kuris yra pasekėjas.

Čia minėtasis didysis išminčius Parāśara, didžiojo išminčiaus Pulastyos patarimu, paskelbė svarbiausiąją iš Purāṇų („Bhāgavatam“) man, o aš, brangus mano sūnau, ką girdėjęs persakysiu tau, klusniam savo pasekėjui.

Komentaras: Didysis išminčius vardu Pulastya yra visų demonų pradininkas. Kartą, keršydamas už tėvą, kurį nužudė ir surijo demonas, Parāśara surengė aukojimą, kurio liepsnose turėjusios žūti visi pasaulio demonai. Atėjęs į aukavietę didysis išminčius Vasiṣṭha Munis kreipėsi į Parāśarą, ragindamas atsisakyti kraupaus sumanymo. Žinodamas apie Vasiṣṭhos nuopelnus ir autoritetą, pelnytą tarp išminčių, Parāśara negalėjo nepaklusti. Parāśarai nutraukus aukojimą, demonų tėvas Pulastya, įvertindamas brahmanišką išminčiaus poelgį, palaimino jį dovanodamas nepranokstamo Purāṇų, Vedų priedo, pasakotojo sugebėjimus. Pulastyą sužavėjo Parāśaros poelgis, brahmano kilniadvasiškumas, su kuriuo jis atleido demonams. Aukuro ugnyje Parāśara galėjo sunaikinti demonus, tačiau jis pagalvojo: „Demonai ryja kitas būtybes, žvėris ir žmones, nes taip jiems liepia prigimtis, tačiau ar tai pakankama priežastis, kad aš neparodyčiau brahmanams būdingo atlaidumo?“ Parāśara, dabar jau didysis Purāṇų pasakotojas, pirmiausia ėmė skelbti „Śrīmad-Bhāgavatą Purāṇą“, nes ji – svarbiausioji iš visų Purāṇų. Maitreya Munis išreiškė čia norą perteikti „Bhāgavatam“, tą pačią „Bhāgavatam“, kurią girdėjo iš Parāśaros lūpų, o Vidura, pasižymėjęs ištikimybe ir klusnumu vyresniesiems, buvo kaip niekas kitas pasirengęs ją išgirsti. Taigi, „Śrīmad-Bhāgavatam“ buvo perduodama iš lūpų į lūpas nuo neatmenamų laikų, ši mokinių sekos tradicija gyvavo dar iki Vyāsadevos. Vadinamųjų istorikų skaičiavimais, Purāṇos sukurtos vos prieš kelis

šimtmečius, tačiau iš tikrųjų Purāṇos egzistuoja nuo amžių, jos sudėtos gerokai anksčiau, negu mano istorikai materialistai ir filosofai empirikai.

10 TEKSTAS

उदाप्लुतं विश्वमिदं तदासीद्
यन्निद्रयामीलितदृङ् न्यमीलयत् ।
अहीन्द्रतल्पेऽधिशयान एकः
कृतक्षणः स्वात्मरतौ निरीहः ॥१०॥

udāplutaṁ viśvam idaṁ tadāsīd
yan nidrayāmīlita-dṛṅ nyamīlayat
ahīndra-talpe 'dhiśayāna ekaḥ
kṛta-kṣaṇaḥ svātma-ratau nirīhaḥ

uda – po vandeniu; *āplutam* – panirę; *viśvam* – trys pasauliai; *idam* – tai; *tadā* – tuo metu; *āsīt* – liko; *yat* – kuriuose; *nidrayā* – sapne; *amīlita* – užmerktos; *dṛk* – akys; *nyamīlayat* – kiek pramerktos; *ahi-indra* – didžiosios gyvatės Anantos; *talpe* – patale; *adhiśayānaḥ* – besiilsintis; *ekaḥ* – vienas; *kṛta-kṣaṇaḥ* – pasinėręs; *sva-ātma-ratau* – mėgavosi Savo vidine galia; *nirīhaḥ* – be išorinės energijos.

Kai visus tris pasaulius užliejo vanduo, Garbhodakaśāyī Viṣṇu vienas gulėjo Savo patale – ant didžiosios gyvatės Anantos. Jis tarytum snaudė, paniręs į Savo vidinę galią, o Jo akys buvo kiek pramerktos. Jo išorinė energija tuo tarpu buvo sustingus.

Komentaras: Savo vidinėje galioje Viešpats semiasi amžinos transcendentinės palaimos, o Jo išorinė galia kosminio pasaulio naikinimo metu yra sustingus.

11 TEKSTAS

सोऽन्तः शरीरेऽर्पितभूतसूक्ष्मः
कालात्मिकां शक्तिमुदीरयाणः ।
उवास तस्मिन् सलिले पदे स्वे
यथानलो दारुणि रुद्धवीर्यः ॥११॥

so 'ntaḥ śarīre 'rpita-bhūta-sūkṣmaḥ
kālātmikāṁ śaktim udīrayāṇaḥ
uvāsa tasmin salile pade sve
yathānalo dāruṇi ruddha-vīryaḥ

saḥ – Aukščiausiasis Viešpats; *antaḥ* – viduje; *śarīre* – transcendentiniame kūne; *arpita* – saugojo; *bhūta* – materialius pradus; *sūkṣmaḥ* – subtilius; *kāla-ātmikām* – laiko išraiška; *śaktim* – energija; *udīrayāṇaḥ* – suteikianti jėgų; *uvāsa* – buvo; *tasmin* – ten; *salile* – vandenyse; *pade* – vietoje; *sve* – Savo Paties; *yathā* – tarsi; *analaḥ* – ugnies; *dāruṇi* – malkose; *ruddha-vīryaḥ* – paslėpta galia.

Tarytum ugnies galia, slypinti malkose, Viešpats gulėjo, apsemtas naikinimo vandenų, paniręs į saviveiksmę galią, kurią vadina kāla, o Jame subtiliais kūnais glūdėjo visos gyvos esybės.

Komentaras: Po to, kai trys pasauliai – aukštutinės, žemutinės ir vidurio planetų sistemos, paniro į naikinimo vandenis, *kālos* galia gyvos esybės iš visų trijų pasaulių toliau egzistavo savo subtiliais kūnais. Visatos naikinimo metu gyvų esybių fiziniai kūnai prarado išreikštą būvį, tačiau subtilūs jų kūnai, kaip, beje, ir materialios kūrinijos vandenys, egzistavo toliau. Taigi šiuo atveju, kitaip nei visiško materialaus pasaulio naikinimo metu, materialios energijos dalis liko išreikštame būvyje.

12 TEKSTAS

चतुर्युगानां च सहस्रमप्सु
स्वपन् स्वयोदीरितया स्वशक्त्या ।
कालाख्ययासादितकर्मतन्त्रो
लोकानपीतान्ददृशे स्वदेहे ॥१२॥

catur-yugānāṁ ca sahasram apsu
svapan svayodīritayā sva-śaktyā
kālākhyayāsādita-karma-tantro
lokān apītān dadṛśe sva-dehe

catuḥ – keturias; *yugānām* – epochas; *ca* – taip pat; *sahasram* – tūkstantį; *apsu* – vandenyse; *svapan* – regėdamas sapnus; *svayā* – su Savo vidine galia; *udīritayā* – vystant toliau; *sva-śaktyā* – Savo galią; *kāla-ākhyayā* – kurią

vadina *kāla; āsādita* – šitaip veikdamos; *karma-tantraḥ* – karmine veikla; *lokān* – visos gyvosios esybės; *apītān* – melsvą; *dadṛśe* – pamatė; *sva-dehe* – Savo kūną.

Pasinėręs į Savo vidinę galią, Viešpats išgulėjo tūkstantį keturių yugų ciklų. Rodės, Jis miega naikinimo vandenyse, – taip reiškėsi išorinė Viešpaties energija. Kai skatinamos kāla-śakti gyvos esybės ėmė atgyti, kad vėl imtųsi karminės veiklos, Jis pamatė, kad Jo transcendentinis kūnas įgavo melsvą atspalvį.

Komentaras: „Viṣṇu-Purāṇoje" *kāla-śakti* pavadinta *avidya*. *Kāla-śakti* veikimas reiškiasi tuo, kad ji skatina gyvas būtybes, gyvenančias materialiame pasaulyje, siekti savo veiklos vaisių. Naudos ieškančius materialistus „Bhagavad-gītā" vadina kvailiais, *mūḍhomis*. Surakinti amžinos nelaisvės grandinių, kvailiai pasiaukoję dirba vardan laikinų gėrybių. Jei žmogui pavyksta sukaupti turto vaikams, jis labai didžiuojasi savimi ir savo gyvenimu, ir vardan šio efemeriško tikslo yra pasiryžęs bet kokiai nuodėmei. Jis nežino, kad jo padarytos nuodėmės sukaustys jį amžinos materialios vergystės grandinėmis. Sąmonės sutepimas ir materialios nuodėmės nuspalvino gyvų būtybių visumą melsvai. Akstinas veikti siekiant pasisavinti veiklos vaisius kyla dėl išorinės Viešpaties energijos įtakos.

13 TEKSTAS

तस्यार्थसूक्ष्माभिनिविष्टदृष्टे-
रन्तर्गतोऽर्थो रजसा तनीयान् ।
गुणेन कालानुगतेन विद्धः
सूष्यंस्तदाभिद्यत नाभिदेशात् ॥१३॥

tasyārtha-sūkṣmābhiniviṣṭa-dṛṣṭer
antar-gato 'rtho rajasā tanīyān
guṇena kālānugatena viddhaḥ
sūṣyaṁs tadābhidyata nābhi-deśāt

tasya – Jo; *artha* – sfera; *sūkṣma* – subtili; *abhiniviṣṭa-dṛṣṭeḥ* – tą, kuris atidžiai stebėjo; *antaḥ-gataḥ* – vidinė; *arthaḥ* – tikslas; *rajasā* – materialios gamtos aistros *guṇos; tanīyān* – subtiliausia; *guṇena* – galiomis; *kāla-anugatena* – tinkamu laiku; *viddhaḥ* – pažadinta; *sūṣyan* – sutverdamas; *tadā* – tuomet; *abhidyata* – išstūmė; *nābhi-deśāt* – iš įsčių.

Materiali aistros guṇa išjudino atidžiai Viešpaties stebimą subtiliąją kūrimo formą ir išstūmė ją iš Viešpaties įsčių.

14 TEKSTAS

स पद्मकोशः सहसोदतिष्ठत्
कालेन कर्मप्रतिबोधनेन ।
स्वरोचिषा तत्सलिलं विशालं
विद्योतयन्नर्क इवात्मयोनिः ॥१४॥

sa padma-kośaḥ sahasodatiṣṭhat
kālena karma-pratibodhanena
sva-rociṣā tat salilaṁ viśālaṁ
vidyotayann arka ivātma-yoniḥ

saḥ – tas; *padma-kośaḥ* – lotoso žiedas; *sahasā* – staiga; *udatiṣṭhat* – pasirodė; *kālena* – laiko įtakoje; *karma* – karminė veikla; *pratibodhanena* – atbundant; *sva-rociṣā* – savo švytėjimu; *tat* – tuos; *salilam* – naikinimo vandenis; *viśālam* – bekraščius; *vidyotayan* – nušvietė; *arkaḥ* – saulė; *iva* – tarsi; *ātma-yoniḥ* – užgimęs Viṣṇu Asmenyje.

Išsiveržusi iš Viešpaties įsčių, visuminė gyvų esybių karminės veiklos forma užmezgė lotoso pumpurą, užgimusį Dievo Asmenyje Viṣṇu, ir paklusdamas Jo aukščiausiajai valiai lotosas, tarytum saulė, ryškiai nušvietė viską aplink ir išgarino bekraščius naikinimo vandenis.

15 TEKSTAS

तल्लोकपद्मं स उ एव विष्णुः
प्रावीविशत्सर्वगुणावभासम् ।
तस्मिन् स्वयं वेदमयो विधाता
स्वयम्भुवं यं स्म वदन्ति सोऽभूत् ॥१५॥

tal loka-padmaṁ sa u eva viṣṇuḥ
prāvīviśat sarva-guṇāvabhāsam
tasmin svayaṁ vedamayo vidhātā
svayambhuvaṁ yaṁ sma vadanti so 'bhūt

tat – į šį; *loka* – kosminį; *padmam* – lotoso žiedą; *saḥ* – Jis; *u* – neabejotinai; *eva* – tikrai; *viṣṇuḥ* – Viešpats; *prāvīviśat* – įėjo į; *sarva* – visas; *guṇa-avabhāsam* – visų gamtos *guṇų* šaltinis; *tasmin* – kuriame; *svayam* – pats; *veda-mayaḥ* – Vedų išminties įsikūnijimas; *vidhātā* – visatos valdovas; *svayam-bhuvam* – savagimis; *yam* – kurį; *sma* – praeityje; *vadanti* – sako; *saḥ* – jis; *abhūt* – sutvėrė.

Supersielos pavidalu Viešpats Viṣṇu įžengė į kosminį lotosą, pasėdamas jame materialios būties guṇas. Ir tada lotose užgimė tas, kuris įkūnija Vedų išmintį ir kurį mes vadiname savagimiu.

Komentaras: Lotosas, apie kurį kalbama posme, – tai visatos pavidalas, *virāṭ-rūpa,* milžiniškas Viešpaties pavidalas materialiame pasaulyje. Kūrinijos naikinimo metu visatos pavidalas įsilieja į Viešpaties Viṣṇu pilvą ir vėl išnyra prasidėjus naujam kūrimo ciklui. *Virāṭ-rūpos* atsiradimo priežastis yra Garbhodakaśāyī Viṣṇu, kuris įeina į kiekvieną visatą. *Virāṭ-rūpoje* glūdi visuminė materijos įtakojamų gyvų esybių karminė veikla. Pirmasis kosminiame lotose užgimsta visatos valdovas Brahmā. Jis yra vieninteliė gyva esybė, neturinti materialaus tėvo, tad neatsitiktinai jis vadinamas savagimiu, *svayambhū.* Visatos naikinimo metu Brahmā kartu su Nārāyaṇa užmiega, o prasidėjus naujam kūrimo ciklui, gimsta vėl, kaip rašoma pastarajame posme. Čia pasakojama apie tris atskiras kategorijas: grubųjį *virāṭ* pavidalą, subtilios formos Hiraṇyagarbhą ir materialią kuriamąją jėgą, Brahmą.

16 TEKSTAS

तस्यां स चाम्भोरुहकर्णिकाया-
मवस्थितो लोकमपश्यमानः ।
परिक्रमन् व्योम्नि विवृत्तनेत्र-
श्चत्वारि लेभेऽनुदिशं मुखानि ॥१६॥

tasyāṁ sa cāmbho-ruha-karṇikāyām
avasthito lokam apaśyamānaḥ
parikraman vyomni vivṛtta-netraś
catvāri lebhe 'nudiśaṁ mukhāni

tasyām – tame; *saḥ* – jis; *ca* – ir; *ambhaḥ* – vanduo; *ruha-karṇikāyām* – lotoso žiedo viduryje; *avasthitaḥ* – sėdėjo; *lokam* – pasaulio; *apaśyamānaḥ* –

nematė; *parikraman* – apėjo; *vyomni* – kosmosą; *vivṛtta-netraḥ* – dairydamasis aplink; *catvāri* – keturias; *lebhe* – gavo; *anudiśam* – atitinkančias keturias pasaulio kryptis; *mukhāni* – galvas.

Gimęs lotose, Brahmā nematė jį supančio pasaulio, nors sėdėjo lotoso žiede. Jis apėjo visą kosmosą, dairydamasis aplink. Taip radosi keturios Brahmos galvos, žvelgiančios keturiomis pasaulio kryptimis.

17 TEKSTAS

तस्माद्युगान्तश्वसनावघूर्ण-
जलोर्मिचक्रात्सलिलाद्विरूढम् ।
उपाश्रितः कञ्जमु लोकतत्त्वं
नात्मानमद्धाविददादिदेवः ॥१७॥

tasmād yugānta-śvasanāvaghūrṇa-
jalormi-cakrāt salilād virūḍham
upāśritaḥ kañjam u loka-tattvaṁ
nātmānam addhāvidad ādi-devaḥ

tasmāt – iš ten; *yuga-anta* – kosminės epochos pabaigoje; *śvasana* – naikinimo vėjai; *avaghūrṇa* – dėl bangavimo; *jala* – vandenys; *ūrmi-cakrāt* – nuo bangų sukūrio; *salilāt* – iš vandens; *virūḍham* – esančio juose; *upāśritaḥ* – radęs prieglobstį; *kañjam* – lotoso žiede; *u* – nustebęs; *loka-tattvam* – kūrinijos mįslės; *na* – ne; *ātmānam* – save patį; *addhā* – pilnai; *avidat* – galėjo suvokti; *ādi-devaḥ* – pirmasis pusdievis.

Lotose sėdinčiam Brahmai ir jį supusi kūrinija, ir lotosas, ir jis pats buvo neįmenama mįslė. Ir štai kosminės epochos pabaigoje pakilo naikinimo vėjas, keldamas milžiniškas sūkuriuojančias bangas ir siūbuodamas lotosą.

Komentaras: Lotosas, jis pats ir jį supantis pasaulis Brahmai buvo neįmenama mįslė, ir jis bandė ją įminti ištisą kosminę epochą, kurios trukmė, jei skaičiuosime saulės metais, yra tiesiog nesuvokiama. Iš čia peršasi išvada, kad kosminio pasaulio kūrimo paslaptys abstrakčiu protavimu nesuvokiamos. Žmogaus mąstymo galimybės yra labai ribotos, ir be Aukščiausiojo pagalbos suvokti kokiu tikslu Viešpats kuria pasaulį, užtikrina jo tvarumą ir jį naikina vargu ar apskritai įmanoma.

18 TEKSTAS

क एष योऽसावहमब्जपृष्ठ
एतत्कुतो वाब्जमनन्यदप्सु ।
अस्ति ह्यधस्तादिह किञ्चनैत-
दधिष्ठितं यत्र सता नु भाव्यम् ॥१८॥

ka eṣa yo 'sāv aham abja-pṛṣṭha
etat kuto vābjam ananyad apsu
asti hy adhastād iha kiñcanaitad
adhiṣṭhitaṁ yatra satā nu bhāvyam

kaḥ – kas; *eṣaḥ* – tai; *yaḥ asau aham* – aš toks; *abja-pṛṣṭhe* – lotoso žiede; *etat* – šio; *kutaḥ* – iš kur; *vā* – arba; *abjam* – lotoso žiedas; *ananyat* – kitaip; *apsu* – vandenyje; *asti* – yra; *hi* – tikrai; *adhastāt* – apačioje; *iha* – šiame; *kiñcana* – kažkas; *etat* – tai; *adhiṣṭhitam* – yra; *yatra* – kur; *satā* – savaime; *nu* – arba ne; *bhāvyam* – turėtų būti.

Nieko nesuprasdamas Viešpats Brahmā svarstė: Kas aš ir kaip atsiradau šiame lotoso žiede? Iš kur jis auga? Ten, apačioje, turi būti kažkas, kas davė jam pradžią, ir tas kažkas, matyt, glūdi po vandeniu.

Komentaras: Kosminio pasaulio atsiradimo piežastys, apie kurias kūrimo priešaušryje svarstė Brahmā, ir šiandien jaudina filosofų empirikų protus. Patys išmintingiausi stengiasi atskleisti priežastį, lėmusią jų individualią egzistenciją ir viso kosminio pasaulio atsiradimą arba, kitaip sakant, atskleisti aukščiausiąją būties priežastį. Jei jiems nepristigs atkaklumo ir pasiaukojimo, siekiant šio tikslo, jų pastangas būtinai apvainikuos sėkmė.

19 TEKSTAS

स इत्थमुद्वीक्ष्य तदब्जनाल-
नाडीभिरन्तर्जलमाविवेश ।
नार्वाग्गतस्तत्खरनालनाल-
नाभिं विचिन्वंस्तदविन्दताजः ॥१९॥

sa ittham udvīkṣya tad-abja-nāla-
nāḍībhir antar-jalam āviveśa

nārvāg-gatas tat-khara-nāla-nāla-
nābhiṁ vicinvaṁs tad avindatājaḥ

saḥ – jis (Brahmā); *ittham* – tokiu būdu; *udvīkṣya* – mąstydamas; *tat* – to; *abja* – lotoso; *nāla* – stiebo; *nāḍībhiḥ* – kanalu; *antaḥ-jalam* – po vandeniu; *āviveśa* – paniro; *na* – ne; *arvāk-gataḥ* – net patekęs; *tat-khara-nāla* – į lotoso stiebą; *nāla* – kanalas; *nābhim* – bambos; *vicinvan* – daug apie tai mąstė; *tat* – tai; *avindata* – suvokė; *ajaḥ* – savagimis.

Taip svarstydamas, tuščiaviduriu lotoso stiebu Viešpats Brahmā nusileido po vandeniu. Tačiau net patekęs stiebo vidun ir prisiartinęs prie Viṣṇu bambos, jis nerado lotoso pradžios.

Komentaras: Savo jėgomis žmogus gali prisiartinti prie Viešpaties, tačiau pažinti Jį iki galo tegalima tik Viešpaties malone. Vienintelis būdas pažinti Viešpatį yra pasiaukojimo tarnystė. „Bhagavad-gītā" (18.55) patvirtina šią mintį: *bhaktyā mām abhijānāti yāvān yaś cāsmi tattvataḥ.*

20 TEKSTAS

तमस्यपारे विदुरात्मसर्गं
विचिन्वतोऽभूत्सुमहांस्त्रिणेमिः ।
यो देहभाजां भयमीरयाणः
परिक्षिणोत्यायुरजस्य हेतिः ॥२०॥

tamasy apāre vidurātma-sargaṁ
vicinvato 'bhūt sumahāṁs tri-ṇemiḥ
yo deha-bhājāṁ bhayam īrayāṇaḥ
parikṣiṇoty āyur ajasya hetiḥ

tamasi apāre – kadangi stengdamasis pažinti buvo neišmanyme; *vidura* – o Vidura; *ātma-sargam* – savo atsiradimo pasaulyje priežastį; *vicinvataḥ* – mąstydamas; *abhūt* – tapo; *su-mahān* – milžinišku; *tri-nemiḥ* – trimatės erdvės laikas; *yaḥ* – kuris; *deha-bhājām* – įsikūnijusiųjų; *bhayam* – baimę; *īrayāṇaḥ* – pagimdo; *parikṣiṇoti* – mažindamas šimto metų; *āyuḥ* – gyvenimo trukmę; *ajasya* – savagimio; *hetiḥ* – amžinojo laiko ratas.

O Vidura, Brahmai beieškant savo atsiradimo priežasties išmušė paskutinė jo valanda, baigėsi amžius, kurį jam atseikėjo Viṣṇu rankose esantis

amžinybės ratas, gimdantis gyvų esybių sąmonėje baimę, pasireiškiančią ir mirties baime.

21 TEKSTAS

ततो निवृत्तोऽप्रतिलब्धकामः
स्वधिष्ण्यमासाद्य पुनः स देवः ।
शनैर्जितश्वासनिवृत्तचित्तो
न्यषीददारूढसमाधियोगः ॥२१॥

tato nivṛtto 'pratilabdha-kāmaḥ
sva-dhiṣṇyam āsādya punaḥ sa devaḥ
śanair jita-śvāsa-nivṛtta-citto
nyaṣīdad ārūḍha-samādhi-yogaḥ

tataḥ – tuomet; *nivṛttaḥ* – liovėsi ieškojęs; *apratilabdha-kāmaḥ* – nesugebėjęs pasiekti norimo tikslo; *sva-dhiṣṇyam* – savo vietą; *āsādya* – užėmė; *punaḥ* – vėl; *saḥ* – jis; *devaḥ* – pusdievis; *śanaiḥ* – nedelsdamas; *jita-śvāsa* – suvaldęs kvėpavimą; *nivṛtta* – nukreipė; *cittaḥ* – intelektą; *nyaṣīdat* – atsisėdo; *ārūḍha* – įsitikinęs; *samādhi-yogaḥ* – medituodamas į Viešpatį.

Taip ir nesugebėjęs pasiekti norimo tikslo, jis liovėsi ieškojęs ir sugrįžo į lotoso žiedą. Suvaldęs kvėpavimą, jis sutelkė protą į Aukščiausiąjį Viešpatį.

Komentaras: Siekiant *samādhi,* mintis būtina sutelkti į aukščiausiąją būties priežastį, net jei nežinome turi ar neturi toji priežastis asmens bruožų, lokalizuota ji ar ne. Minčių sutelkimas į Aukščiausiąjį, be jokių abejonių, yra viena pasiaukojimo tarnystės formų. Savarankiško jutiminiu patyrimu pagrįsto pažinimo atsisakymas ir meditacija į aukščiausiąją priežastį byloja apie žmogaus atsidavimą Viešpačiui, o tai yra neabejotinas pasiaukojimo tarnystės požymis. Taigi, be pasiaukojimo tarnystės neapsieis nė vienas trokštantis suvokti savo tikrąją būties priežastį.

22 TEKSTAS

कालेन सोऽजः पुरुषायुषाभि-
प्रवृत्तयोगेन विरूढबोधः ।

स्वयं तदन्तर्हृदयेऽवभात-
मपश्यतापश्यत यन्न पूर्वम् ॥२२॥

kālena so 'jaḥ puruṣāyuṣābhi-
pravṛtta-yogena virūḍha-bodhaḥ
svayaṁ tad antar-hṛdaye 'vabhātam
apaśyatāpaśyata yan na pūrvam

kālena – tinkamu laiku; *saḥ* – jis; *ajaḥ* – savagimis Brahmā; *puruṣa-āyuṣā* – visą gyvenimą; *abhipravṛtta* – praktikuodamas; *yogena* – meditaciją; *virūḍha* – įgijo; *bodhaḥ* – intelektą; *svayam* – savaime; *tat antaḥ-hṛdaye* – širdyje; *avabhātam* – apsireiškusią; *apaśyata* – išvydo; *apaśyata* – matė; *yat* – kurios; *na* – ne; *pūrvam* – anksčiau.

Po šimto metų Brahmos meditacija pasiekė tikslą – jis patyrė tiesą ir išvydo širdy Aukščiausiąjį, kurio lig tol, nepaisant uolių pastangų, išvysti negalėjo.

Komentaras: Tiktai pasiaukojimo tarnystės praktika padės mums išvysti Aukščiausiąjį Viešpatį, o ne abstraktus protavimas ar pasikliovimas proto galiomis. Brahmos amžius skaičiuojamas *divyos* metais, jų trukmė skiriasi nuo saulės metų, kuriais matuojamas žmogaus gyvenimas. *Divyos* metų trukmė nurodyta „Bhagavad-gītoje" (8.17): *sahasra-yuga-paryantam ahar yad brahmaṇo viduḥ*. Viena Brahmos diena lygi tūkstančiui keturių *yugų* ciklų, trunkančių 4 300 000 metų. Po šimtą metų trukusios meditacijos, skaičiuojant pagal čia nurodytą laiko skalę, Brahmā patyrė aukščiausiąją priežasčių priežastį ir sukūrė „Brahma-saṁhitą", Viešpaties Caitanyos pripažintą ir aprobuotą veikalą, kuriame Brahmā skelbia: *govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi.* Tiktai užsitarnavę Viešpaties malonę mes gauname galimybę pasitarnauti Viešpačiui ir patirti Jo tikrąją esmę.

23 TEKSTAS

मृणालगौरायतशेषभोग-
पर्यङ्क एकं पुरुषं शयानम् ।
फणातपत्रायुतमूर्धरत्न-
द्युभिर्हतध्वान्तयुगान्ततोये ॥२३॥

mṛṇāla-gaurāyata-śeṣa-bhoga-
paryaṅka ekaṁ puruṣaṁ śayānam
phaṇātapatrāyuta-mūrdha-ratna-
dyubhir hata-dhvānta-yugānta-toye

mṛṇāla – lotoso žiedas; *gaura* – akinančiai baltas; *āyata* – milžiniškas; *śeṣa-bhoga* – Śeṣa-nāgos kūnas; *paryaṅke* – guolyje; *ekam* – vienumoje; *puruṣam* – Aukščiausioji Asmenybė; *śayānam* – illsėjosi; *phaṇa-ātapatra* – po skėčiu, kuriuo tapo gyvatės gobtuvas; *āyuta* – nusagstyta; *mūrdha* – galva; *ratna* – brangakmeniais; *dyubhiḥ* – švytėjimas; *hata-dhvānta* – išsklaidydamas tamsą; *yuga-anta* – potvynio; *toye* – vandenyse.

Vandenyse Brahmā regėjo milžinišką, į baltą lotosą panašų guolį – Śeṣa-nāgos kūną, ant kurio ilsėjosi Dievo Asmuo. Brangakmeniais nusagstytas Śeṣa-nāgos gobtuvas visas tviskėjo, išsklaidydamas tamsą, viešpatavusią šioje visatos srityje.

24 TEKSTAS

प्रेक्षां क्षिपन्तं हरितोपलाद्रेः
सन्ध्याभ्रनीवेरुरुरुक्ममूर्ध्नः ।
रत्नोदधारौषधिसौमनस्य
वनस्रजो वेणुभुजाङ्घ्रिपाङ्घ्रेः ॥२४॥

prekṣāṁ kṣipantaṁ haritopalādreḥ
sandhyābhra-nīver uru-rukma-mūrdhnaḥ
ratnodadhārauṣadhi-saumanasya
vana-srajo veṇu-bhujāṅghripāṅghreḥ

prekṣām – panoramą; *kṣipantam* – užtemdydami; *harita* – žalias; *upala* – koralų; *adreḥ* – kalnas; *sandhyā-abhra-nīveḥ* – vakarėjančio dangaus rūbas; *uru* – milžiniškas; *rukma* – auksinis; *mūrdhnaḥ* – viršūnėje; *ratna* – brangakmeniai; *udadhāra* – kriokliai; *auṣadhi* – žolynai; *saumanasya* – gamtovaizdžio; *vana-srajaḥ* – gėlių girliandos; *veṇu* – apgaubti; *bhuja* – rankos; *aṅghripa* – medžiai; *aṅghreḥ* – kojos.

Transcendentinio Viešpaties kūno puikumas nustelbė koralų kalno grožį. Vakarais koralų kalnas apsigaubia įstabaus grožio apdaru – vakarėjančiu

dangumi, tačiau šio apdaro grožis nublanksta prieš geltono Viešpaties apdaro puošnumą. Koralų kalno viršūnė spindi auksu, tačiau brangakmeniais išdabintas šalmas ant Viešpaties galvos nustelbia šį spindesį. Kalnas padabintas krioklių, žolynų, margiausių gėlių vainikais, tačiau savo didybe ir iš tolo neprilygsta milžiniško Viešpaties kūno grožiui, Jo rankoms ir kojoms, išdabintoms brangakmeniais, perlais, tulasī lapeliais ir gėlių girliandomis.

Komentaras: Didingi gamtos vaizdai, savo grožiu stulbinantys mūsų vaizduotę, tėra blausus transcendentinio Viešpaties kūno didybės atšvaitas. Kai žmogaus sąmonę užvaldo Viešpaties grožis, materiali gamta jam nebedaro tokio įspūdžio, nors jis, žinoma, ir nemenkina jos grožio. „Bhagavadgītā" (2.59) skelbia, kad to, kuris susižavėjo Aukščiausiojo (*param*) grožiu, daugiau nebetraukia niekas kita.

25 TEKSTAS

आयामतो विस्तरतः स्वमान-
देहेन लोकत्रयसङ्ग्रहेण ।
विचित्रदिव्याभरणांशुकानां
कृतश्रियापाश्रितवेषदेहम् ॥२५॥

āyāmato vistarataḥ sva-māna-
dehena loka-traya-saṅgraheṇa
vicitra-divyābharaṇāṁśukānāṁ
kṛta-śriyāpāśrita-veṣa-deham

āyāmataḥ – ilgis; *vistarataḥ* – plotis; *sva-māna* – Savo dydžiu; *dehena* – transcendentinis kūnas; *loka-traya* – tris planetų sistemas (aukštutinę, vidurio ir apatinę); *saṅgraheṇa* – pilnai paniręs; *vicitra* – raibuliuojantis; *divya* – transcendentinis; *ābharaṇa-aṁśukānām* – papuošalų spindėjimas; *kṛta-śriyā apāśrita* – šių apdarų ir papuošalų grožis; *veṣa* – apgaubtas; *deham* – transcendentinis kūnas.

Transcendentinis Jo kūnas, kuriam nebuvo nei galo, nei krašto, aprėpė visas tris – žemutines, vidurio ir aukštutines – planetų sistemas. Viešpats vilkėjo nepaprastu puošnumu raibuliuojančius drabužius ir visas Jo kūnas tviskėjo nuo brangakmenių.

Komentaras: Transcendentinį Aukščiausiojo Dievo Asmens kūną, kuriam nėra nei galo, nei krašto aprėpti tegali Pats Viešpats, nes be Jo daugiau niekas nepersmelkia viso kosminio pasaulio. Materialaus pasaulio gamtos grožis kyla iš Viešpaties grožio, ir, nepaisant to, Pats Viešpats visada vilki nepaprasto puošnumo drabužiais ir dėvi ištaigingus papuošalus, tuo demonstruodamas transcendentinį Savo Asmens įvairiapusiškumą, kuris yra toks svarbus tobulinant dvasines žinias.

26 TEKSTAS

पुंसां स्वकामाय विविक्तमार्गै-
रभ्यर्चतां कामदुघाङ्घ्रिपद्मम् ।
प्रदर्शयन्तं कृपया नखेन्दु-
मयूखभिन्नाङ्गुलिचारुपत्रम् ॥२६॥

puṁsāṁ sva-kāmāya vivikta-mārgair
abhyarcatāṁ kāma-dughāṅghri-padmam
pradarśayantaṁ kṛpayā nakhendu-
mayūkha-bhinnāṅguli-cāru-patram

puṁsām – žmogaus; *sva-kāmāya* – vykdydamas troškimus; *vivikta-mārgaiḥ* – pasiaukojimo tarnystės procese; *abhyarcatām* – garbina; *kāma-dugha-aṅghri-padmam* – lotosinės Viešpaties pėdos, dovanojančios visas gėrybes; *pradarśayantam* – parodydamas jas; *kṛpayā* – bepriežastine malone; *nakha* – nagai; *indu* – tarsi mėnulis; *mayūkha* – spinduliai; *bhinna* – pasiskirstę; *aṅguli* – pirštai; *cāru-patram* – neišpasakytai nuostabūs.

Jis kilstelėjo Savo lotosines pėdas, kad Brahmā jas pamatytų. Viešpaties lotosinės pėdos – visų gėrybių, kurias dovanoja materijos nesutepta pasiaukojimo tarnystė, šaltinis. Viešpats dovanoja šias gėrybes tiems, kurie garbina ir tarnauja Jam iš tyros širdies. Transcendentinis spindėjimas, kurį skleidė į mėnulį panašūs Jo rankų ir kojų nagai, atrodė tarytum ką tik pražydusios gėlės žiedlapiai.

Komentaras: Viešpats dovanoja visiems mums tai, ko mes labiausiai trokštame. Tyraširdžiai Viešpaties bhaktai trokšta pelnyti transcendentinę tarnystę Viešpačiui, kuri yra tapatinga Viešpačiui. Kitaip sakant, Viešpats yra vienintelis tyraširdžių bhaktų troškimo objektas, o pasiaukojimo tarnystė – vienintelis neturintis trūkumų būdas užsitarnauti Jo prielankumą.

„Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ (1.1.11) Śrīla Rūpa Gosvāmis rašo, kad grynoji pasiaukojimo tarnystė privalo būti *jñāna-karmādy-anāvṛtam,* t.y. ji negali turėti jokio abstrakčiosios filosofijos bei karminės veiklos atspalvio. Grynoji pasiaukojimo tarnystė gali suteikti tyraširdžiam bhaktui aukščiausiąjį gėrį – tiesioginį bendravimą su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu, Viešpačiu Kṛṣṇa. Pasak „Gopāla-tāpanī Upaniṣados”, Viešpats parodė Brahmai vieną iš daugybės tūkstančių Savo lotosinių pėdų žiedlapių. Pasakyta: *brāhmaṇo 'sāv anavarataṁ me dhyātaḥ stutaḥ parārdhānte so 'budhyata gopa-veśo me purastāt āvirbabhūva*. Po keletą milijonų metų trukusios meditacijos, Viešpats Brahmā išvydo transcendentinį Viešpaties pavidalą, Jis regėjo Śrī Kṛṣṇą, apsitaisiusį piemenuko drabužiais, ir apie tai papasakojo savo garsioje „Brahma-saṁhitos“ maldoje: *govindaṁ ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi.*

27 TEKSTAS

मुखेन लोकार्तिहरस्मितेन
परिस्फुरत्कुण्डलमण्डितेन ।
शोणायितेनाधरबिम्बभासा
प्रत्यर्हयन्तं सुनसेन सुभ्रवा ॥२७॥

mukhena lokārti-hara-smitena
parisphurat-kuṇḍala-maṇḍitena
śoṇāyitenādhara-bimba-bhāsā
pratyarhayantaṁ sunasena subhrvā

mukhena – veido išraiška; *loka-ārti-hara* – tas, kuris sunaikina bhaktų širdgėlą; *smitena* – šypsena; *parisphurat* – spindinčiais; *kuṇḍala* – auskarais; *maṇḍitena* – papuoštas; *śoṇāyitena* – pripažindamas; *adhara* – Jo lūpų; *bimba* – atspindys; *bhāsā* – spinduliai; *pratyarhayantam* – abipusiai; *sunasena* – Jo graži nosis; *su-bhrvā* – gražūs antakiai.

Viešpats pripažino Savo bhaktų tarnystę ir kerinčia šypsena išsklaidė jų širdgėlą. Šypsenos nušviestą Viešpaties veidą puošė auskarai, o grakščios Jo nosies ir antakių linijos, skaisčios lūpos darė Jį neapsakomai gražų.

Komentaras: Pasiaukojimo tarnystė įpareigoja Viešpatį. Transcendentalistų, kaip ir dvasinio gyvenimo formų, yra labai daug, tačiau pasiaukojimo tarnystė Viešpačiui užima ypatingą vietą. Viešpaties bhaktai neprašo

jokio atlygio už savo tarnystę. Net tada, kai Viešpats jiems siūlo pačią didžiausią malonę, išvadavimą, bhaktai jo atsisako. Taigi, Viešpats jaučiasi savotiškas bhakto skolininkas, ir Jam belieka vienintelis būdas atsilyginti bhaktams, padovanojant jiems Savo visada kerinčią šypseną. Šypsenos nušviestas Viešpaties veidas teikia bhaktams neblėstantį džiaugsmą ir įkvėpimą. Matydamas savo bhakto džiaugsmą, Viešpats jaučiasi dar laimingesnis. Taip Viešpats ir Jo bhaktai nuolat varžosi tarpusavyje, stengdamiesi pasitarnauti kits kitam ir išreikšti savo dėkingumą.

28 TEKSTAS

कदम्बकिञ्जल्कपिशङ्गवाससा
स्वलङ्कृतं मेखलया नितम्बे ।
हारेण चानन्तधनेन वत्स
श्रीवत्सवक्षःस्थलवल्लभेन ॥२८॥

kadamba-kiñjalka-piśaṅga-vāsasā
svalaṅkṛtaṁ mekhalayā nitambe
hāreṇa cānanta-dhanena vatsa
śrīvatsa-vakṣaḥ-sthala-vallabhena

kadamba-kiñjalka – šafraninės kadambos žiedadulkės; *piśaṅga* – drabužių spalva; *vāsasā* – padengta; *su-alaṅkṛtam* – turtingai išpuošta; *mekhalayā* – juosta; *nitambe* – juosmuo; *hāreṇa* – girlianda; *ca* – taip pat; *ananta* – neįkainuojamos; *dhanena* – vertės; *vatsa* – mano brangus Vidura; *śrīvatsa* – transcendentinis ženklas; *vakṣaḥ-sthala* – ant krūtinės; *vallabhena* – labai patrauklus.

Mano brangus Vidura, Viešpaties juosmenį gaubė šafraninio kadambos žiedadulkių geltonio rūbas, perjuostas brangakmeniais dekoruota juosta. Ant Jo krūtinės puikavosi śrīvatsos ženklas ir neįkainojamos vertės vėrinys.

29 TEKSTAS

परार्ध्यकेयूरमणिप्रवेक-
पर्यस्तदोर्दण्डसहस्रशाखम् ।

अव्यक्तमूलं भुवनाङ्घ्रिपेन्द्र-
महीन्द्रभोगैरधिवीतवल्शम् ॥२९॥

parārdhya-keyūra-maṇi-praveka-
paryasta-dordaṇḍa-sahasra-śākham
avyakta-mūlaṁ bhuvanāṅghripendram
ahīndra-bhogair adhivīta-valśam

parārdhya – neįkainuojamos vertės; *keyūra* – papuošalai; *maṇi-praveka* – brangakmeniai; *paryasta* – paskleidęs; *dordaṇḍa* – rankas; *sahasra-śākham* – tūkstančiais šakų; *avyakta-mūlam* – pats sau pakankamas; *bhuvana* – visatos; *aṅghripa* – medžiai; *indram* – Viešpats; *ahi-indra* – Anantadeva; *bhogaiḥ* – gobtuvų; *adhivīta* – apsuptas; *valśam* – pečiai.

Viešpats tviskėjo vertingais brangakmeniais ir perlais, lyg sandalmedis, kvepiančių žiedų nubarstytom šakom. Jis – viso, kas gyva visatoje, valdovas, buvo it medis, augantis be žemės, pats sau. O virš Jo kūno kybojo daugiagalvės Anantos gobtuvai, lygiai kaip ant sandalmedžio kybo jo šakas apsivijusios gyvatės.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *avyakta-mūlam*. Paprastai medžio šaknų žemės paviršiuje nematyti. Jei kalbėsime apie Viešpatį, naudodamiesi medžio šaknų metafora, tai Viešpats – Pats Sau šaknys, nes Jis neturi jokio kito šaltinio išskyrus Save Patį. Vedos apibūdina Viešpatį žodžiu *svāśrayāśraya,* turėdamos omenyje tai, kad Jis neturi kito ramsčio ir kad Jis Pats Sau ramstis. Vadinasi, žodis *avyakta* tegali nurodyti į Aukščiausiąjį Viešpatį ir nieką kitą.

30 TEKSTAS

चराचरौको भगवन्महीध्र-
महीन्द्रबन्धुं सलिलोपगूढम् ।
किरीटसाहस्रहिरण्यशृङ्ग-
माविर्भवत्कौस्तुभरत्नगर्भम् ॥३०॥

carācarauko bhagavan-mahīdhram
ahīndra-bandhuṁ salilopagūḍham
kirīṭa-sāhasra-hiraṇya-śṛṅgam
āvirbhavat kaustubha-ratna-garbham

cara – judantys gyviai; *acara* – nejudantys medžiai; *okaḥ* – vieta arba buveinė; *bhagavat* – Dievo Asmuo; *mahīdhram* – kalnas; *ahi-indra* – Śrī Anantadeva; *bandhum* – bičiulis; *salila* – vandenys; *upagūḍham* – paniręs; *kirīṭa* – šalmai; *sāhasra* – tūkstančiai; *hiraṇya* – auksiniai; *śṛṅgam* – viršūnės; *āvirbhavat* – apreikštas; *kaustubha* – Kaustubhos brangakmenis; *ratna-garbham* – vandenynas.

Tarytum milžiniškas kalnas, Viešpats yra visų judančių ir nejudančių gyvų esybių prieglobstis. Jis – gyvačių draugas, nes Viešpats Ananta yra Jo bičiulis. Viešpats, virš kurio bolavo tūkstančiai aukso šalmais vainikuotų Ananta-nāgos gobtuvų, buvo panašus į kalnyną su tūkstančiais aukso viršūnių. Lyg kalnas, kurio gelmėse dažnai glūdi ištisi brangakmenių klodai, Jo transcendentinis kūnas nuo galvos iki kojų buvo nusėtas vertingiausiais brangakmeniais, ir kaip kalnas, kurį kartais užlieja vandenynas, Viešpats karts nuo karto pranyksta naikinimo vandenyse.

31 TEKSTAS

निवीतमाम्नायमधुव्रतश्रिया
स्वकीर्तिमय्या वनमालया हरिम् ।
सूर्येन्दुवाय्वग्न्यगमं त्रिधामभिः
परिक्रमत्प्राधनिकैर्दुरासदम् ॥३१॥

nivītam āmnāya-madhu-vrata-śriyā
sva-kīrti-mayyā vana-mālayā harim
sūryendu-vāyv-agny-agamaṁ tri-dhāmabhiḥ
parikramat-prādhanikair durāsadam

nivītam – apgaubtas; *āmnāya* – Vedų išmintis; *madhu-vrata-śriyā* – nepaprastai saldūs garsai; *sva-kīrti-mayyā* – Savo didybe; *vana-mālayā* – gėlių girlianda; *harim* – Viešpaties; *sūrya* – saulė; *indu* – mėnuo; *vāyu* – oras; *agni* – ugnis; *agamam* – nepasiekiamas; *tri-dhāmabhiḥ* – tris planetų sistemas; *parikramat* – apimantis; *prādhanikaiḥ* – kovoms; *durāsadam* – nepaprastai sunku pasiekti.

Žvelgdamas į Viešpatį, didingą it kalnas, Viešpats Brahmā suprato, kad priešais jį – Dievo Asmuo, Hari. Brahmā išgirdo, kaip nepaprasto grožio gėlių girlianda ant Viešpaties krūtinės šlovino Jį skambiais, Vedų išminties kupinais himnais. Viešpatį saugojo Sudarśana, karo diskas, ir prie Jo net iš tolo niekas negalėjo prisiartinti – net ir saulė, mėnuo, oras ar ugnis.

32 TEKSTAS

तर्ह्येव तन्नाभिसरःसरोज-
मात्मानमम्भः श्वसनं वियच्च ।
ददर्श देवो जगतो विधाता
नातः परं लोकविसर्गदृष्टिः ॥३२॥

tarhy eva tan-nābhi-saraḥ-sarojam
ātmānam ambhaḥ śvasanaṁ viyac ca
dadarśa devo jagato vidhātā
nātaḥ paraṁ loka-visarga-dṛṣṭiḥ

tarhi – todėl; *eva* – tikrai; *tat* – Jo; *nābhi* – bamba; *saraḥ* – ežeras; *sarojam* – lotoso žiedas; *ātmānam* – Brahmā; *ambhaḥ* – naikinimo vandenys; *śvasanam* – džiovinantis oras; *viyat* – dangaus skliautas; *ca* – taip pat; *dadarśa* – pažvelgė į; *devaḥ* – pusdievis; *jagataḥ* – visatos; *vidhātā* – lemties valdovas; *na* – ne; *ataḥ param* – už ribų; *loka-visarga* – kosminės apraiškos kūrimas; *dṛṣṭiḥ* – žvilgsnis.

Išvydęs Viešpatį, Brahmā – tas, kurio rankose visatos likimas, apžvelgė visą kūriniją. Jis pamatė ežerą, tyvuliuojantį Viešpaties Viṣṇu bambos įdubime, lotosą, naikinimo vandenis, džiovinantį orą ir dangaus skliautą. Visa tai atsivėrė prieš jo akis.

33 TEKSTAS

स कर्मबीजं रजसोपरक्तः
प्रजाः सिसृक्षन्नियदेव दृष्ट्वा ।
अस्तौद्विसर्गाभिमुखस्तमीड्य-
मव्यक्तवर्त्मन्यभिवेशितात्मा ॥३३॥

sa karma-bījaṁ rajasoparaktaḥ
prajāḥ sisṛkṣann iyad eva dṛṣṭvā
astaud visargābhimukhas tam īḍyam
avyakta-vartmany abhiveśitātmā

saḥ – jis (Brahmā); *karma-bījam* – materialios veiklos sėkla; *rajasā uparaktaḥ* – aistros *guṇos* pažadintos; *prajāḥ* – gyvosios esybės; *sisṛkṣan* –

trokštančios susilaukti palikuonių; *iyat* – visas penkias kūrimo priežastis; *eva* – taip; *dṛṣṭvā* – žvelgdamas į; *astaut* – kreipėsi malda; *visarga* – kūrimas, kuris seka po Viešpaties kuriamosios veiklos; *abhimukhaḥ* – ant; *tam* – kas; *īḍyam* – garbinamas; *avyakta* – transcendentiniame; *vartmani* – kelyje; *abhiveśita* – sutelkęs; *ātmā* – protą.

Viešpats Brahmā, paskatintas aistros guņos, panūdo kurti. Pamatęs penkias kūrimo priežastis, į kurias jam nurodė Viešpats, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, susikaupęs kuriamajam darbui, jis kreipėsi į Viešpatį pagarbia malda.

Komentaras: Norėdamas įgyvendinti savo kūrybinius sumanymus šiame pasaulyje, bet kuris, net ir pats aistringiausias kūrėjas, turėtų kreiptis į Aukščiausiąjį ir prašyti jėgų bei įkvėpimo, nes tai – pats tikriausias raktas į sėkmę.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti aštuntąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Brahmos gimimas iš Garbhodakaśāyī Viṣṇu“.

DEVINTAS SKYRIUS

Brahma prašo Viešpatį kūrėjo galių

1 TEKSTAS

ब्रह्मोवाच
ज्ञातोऽसि मेऽद्य सुचिरान्ननु देहभाजां
न ज्ञायते भगवतो गतिरित्यवद्यम् ।
नान्यत्त्वदस्ति भगवन्नपि तन्न शुद्धं
मायागुणव्यतिकराद्यदुरुर्विभासि ॥ १ ॥

brahmovāca
jñāto 'si me 'dya sucirān nanu deha-bhājāṁ
na jñāyate bhagavato gatir ity avadyam
nānyat tvad asti bhagavann api tan na śuddhaṁ
māyā-guṇa-vyatikarād yad urur vibhāsi

brahmā uvāca – Viešpats Brahmā tarė; *jñātaḥ* – pažįstamas; *asi* – Tu esi; *me* – man; *adya* – šiandien; *sucirāt* – po daug laiko; *nanu* – bet; *deha-bhājām* – turintis materialų kūną; *na* – ne; *jñāyate* – pažįstamas; *bhagavataḥ* – Dievo Asmuo; *gatiḥ* – eiga, kryptis; *iti* – tai; *avadyam* – didelis įžeidimas; *na anyat* – niekas virš; *tvat* – Tavęs; *asti* – yra; *bhagavan* – O mano Viešpatie; *api* – net jei ir yra; *tat* – visa, kas galėtų būti; *na* – niekada; *śuddham* – absoliutus; *māyā* – materiali energija; *guṇa-vyatikarāt* – *guņų* susimaišymo dėka; *yat* – jiems; *uruḥ* – transcendentalus; *vibhāsi* – Tu esi.

Viešpats Brahmā tarė: O mano Viešpatie, šiandien, po daugybės savitramdai paaukotų metų, aš pažinau Tave. Kokios nelaimingos yra gyvos būtybės, įkalintos materialiuose kūnuose, kurioms neleista Tavęs pažinti! Viešpatie, Tu esi vienintelis pažinimo objektas, Tu esi aukščiau visko. Jei ir yra kažkas, kas tariamai Tave pranoksta, tai nėra Absoliutas. Išlaisvindamas kuriamąsias materijos galias, Tu įtvirtini pasaulyje Savo viršenybę.

Komentaras: Materialiame kūne surakintos gyvos būtybės tamsumas ryškiausiai pasireiškia tuo, kad jai yra nežinoma aukščiausioji kosminio pasaulio priežastis. Aukščiausiąją priežastį žmonės aiškina kaip kas išmano, tačiau jų teorijos neatitinka tikrovės. Aukščiausioji priežastis yra viena – Viṣṇu, tačiau Viešpaties iliuzinė galia trukdo tai suprasti. Viešpaties pagalbininkė stebukladarė materija sukuria materialiame pasaulyje aibes pagundų, ir užburtos sąlygotos sielos per jas nebemato aukščiausiosios priežasties. Štai todėl neverta per daug žavėtis žymiais mokslininkais ir filosofais. Nepaprasti šie žmonės atrodo todėl, kad tapo įrankiais Viešpaties iliuzinės galios rankose. Iliuzija skatina žmones neigti Aukščiausiąjį Viešpatį ir aukščiausiąja tikrove laikyti niekingus pakaitus, kuriuos į apyvartą paleidžia iliuzinė galia.

Aukščiausiąją priežastį, Dievo Asmenį, galima patirti tiktai besąlygine Viešpaties malone, kurią Jis dovanoja Brahmai ir kitiems jo mokinių sekai priklausantiems tyraširdžiams bhaktams. Tiktai asketiški žygiai padėjo Brahmai išvysti Garbhodakaśāyī Viṣṇu, ir tiktai Jį išvydęs Brahmā patyrė Viešpatį. Regėdamas stulbinantį Viešpaties grožį ir didybę, Brahmā nepaprastai džiaugėsi ir pripažino, kad niekas Jam negali prilygti. Viešpaties grožis ir didybė atsiveria tik tam, kuris praktikuoja savitramdą, o kam jie atsiveria, tam visas pasaulis praranda savo patrauklumą. Šią mintį patvirtina ir „Bhagavad-gītā“ (2.59): *paraṁ dṛṣṭvā nivartate.*

Brahmā posme smerkia neišmanėlius, kurie nesistengia patirti Aukščiausiojo Viešpaties grožio, Jo didybės. Siekti Viešpaties pažinimo – kiekvieno žmogaus priedermė, jo nesiekiantis gyvena perniek. Gyvos būtybės, kurias traukia materialios brangenybės ir materialus grožis, yra kaip varnos. Varnos dienų dienas kapstosi sąšlavynuose. O baltakaklės gulbės šalinasi varnų, jas traukia skaidrūs kaip krištolas ežerai, kuriuose auga lotosai ir kurių pakrantėse žydi sodai. Žinoma, ir varnos, ir gulbės yra paukščiai, tačiau vieno lizdo paukščiais jų niekaip nepavadinsi.

2 TEKSTAS

रूपं यदेतदवबोधरसोदयेन
शश्वन्निवृत्ततमसः सदनुग्रहाय ।
आदौ गृहीतमवतारशतैकबीजं
यन्नाभिपद्मभवनादहमाविरासम् ॥ २॥

rūpaṁ yad etad avabodha-rasodayena
śaśvan-nivṛtta-tamasaḥ sad-anugrahāya

ādau gṛhītam avatāra-śataika-bījaṁ
yan-nābhi-padma-bhavanād aham āvirāsam

rūpam – pavidalą; *yat* – kurį; *etat* – tą; *avabodha-rasa* – Tavo vidinės galios; *udayena* – apsireiškusią; *śaśvat* – per amžius; *nivṛtta* – neliečiamą; *tamasaḥ* – materijos sutepties; *sat-anugrahāya* – bhaktų labui; *ādau* – kuriančiosios materialios energijos šaltinis; *gṛhītam* – įgijai; *avatāra* – įsikūnijimą; *śata-eka-bījam* – šimtų kitų šaltinis; *yat* – tas, kuris; *nābhi-padma* – lotosas, išaugęs iš bambos; *bhavanāt* – iš namų; *aham* – aš pats; *āvirāsam* – gimiau.

Pavidalas, kurį regiu, per amžius išlieka nesuteptas materijos. Šiuo pavidalu Tu nužengei, kad dovanotum Savo tarnams iš Tavo vidinės galios kylančią malonę. Šis įsikūnijimas yra aibės kitų įsikūnijimų šaltinis, o ir aš pats gimiau lotose, išaugusiame iš Tavo bambos.

Komentaras: Iš Garbhodakaśāyī Viṣṇu, apie kurį posme kalba Brahmā, prasideda trys dievybės – Brahmā, Viṣṇu ir Maheśvara, Śiva, įgaliotos valdyti tris materialios gamtos *guṇas* (aistrą, dorybę ir neišmanymą). Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu yra daugybės Viṣṇu įsikūnijimų, kurie nužengia į materialų pasaulį per skirtingas jo egzistavimo epochas, šaltinis. Jie visi nužengia, kad dovanotų tyraširdžiams bhaktams transcendentinį džiaugsmą, jį jokiu būdu negalima prilyginti sąlygotoms sieloms. *Viṣṇu-tattvos* nėra tapačios net tokiems pusdieviams kaip Brahmā ir Śiva. Kiekvienas, kuris sulygina juos su *viṣṇu-tattvomis,* yra bedievis (*pāṣaṇḍī*). Posme sutinkamas žodis *tamasaḥ* reiškia materialų pasaulį. Dvasinis pasaulis egzistuoja visiškai nepriklausomai nuo *tamaḥ,* todėl jis ir vadinasi *avabodha-rasa,* arba *avarodha-rasa*. *Avarodha* reiškia „išraunantis su šaknimis“. Transcendencijoje nėra vietos jokiems kontaktams su materija. Brahmā yra pirma gyva būtybė, tad visai suprantama, kad pasakodamas apie savo gimimą jis teigia atsiradęs iš lotoso, išaugusio iš Garbhodakaśāyī Viṣṇu pilvo.

3 TEKSTAS

नातः परं परम यद्भवतः स्वरूप-
मानन्दमात्रमविकल्पमविद्धवर्चः ।
पश्यामि विश्वसृजमेकमविश्वमात्मन्
भूतेन्द्रियात्मकमदस्त उपाश्रितोऽस्मि ॥ ३ ॥

nātaḥ paraṁ parama yad bhavataḥ svarūpam
ānanda-mātram avikalpam aviddha-varcaḥ

paśyāmi viśva-sṛjam ekam aviśvam ātman
bhūtendriyātmaka-madas ta upāśrito 'smi

na – ne; *ataḥ param* – po to; *parama* – o Aukščiausiasis; *yat* – tas, kuris; *bhavataḥ* – Tavo Šviesybės; *svarūpam* – amžinas pavidalas; *ānanda-mātram* – beasmenė Brahmano šviesa; *avikalpam* – nekintanti; *aviddha-varcaḥ* – galia nenyksta; *paśyāmi* – aš matau; *viśva-sṛjam* – kosminės apraiškos kūrėjas; *ekam* – vienintelis; *aviśvam* – nematerialus; *ātman* – o Aukščiausioji Priežastie; *bhūta* – kūnas; *indriya* – juslės; *ātmaka* – dėl tokio sutapatinimo; *madaḥ* – išdidumas; *te* – Tau; *upāśritaḥ* – atsiduodu; *asmi* – aš.

O mano Viešpatie, aš nematau nieko, kas pranoktų šį Tavo pavidalą, įkūnijantį amžinatvę, palaimą ir išmintį. Tavo beasmenėje Brahmano šviesoje, užliejusioje dvasinį dangų, nevyksta nenumatyti pokyčiai, o Tavo vidinė galia nenyksta. Aš didžiuojuosi savo kūno ir juslių galimybėm, ir vis dėlto lenkiuosi prieš Tavąją valią, nes Tu esi kosminės apraiškos priežastis. Ir nors esi jos priežastis, išlieki materijos nepaveiktas.

Komentaras: Kaip yra sakoma „Bhagavad-gītoje" (18.55), *bhaktyā mām abhijānāti yāvān yaś cāsmi tattvataḥ:* patirti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį galima, bet tik iš dalies, ir tiktai atsidavimu bei tarnyste. Viešpačiui Brahmai tapo aišku, kad Aukščiausiasis Viešpats Kṛṣṇa turi ištisą aibę amžinų, palaimą ir išmanymą įkūnijančių pavidalų. Šiuos Aukščiausiojo Viešpaties, Govindos, skleidinius jis aprašė „Brahma-saṁhitoje" (5.33):

advaitam acyutam anādim ananta-rūpam
ādyaṁ purāṇa-puruṣaṁ nava-yauvanaṁ ca
vedeṣu durlabham adurlabham ātma-bhaktau
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi

„Lenkiuosi Govindai, pirmapradžiam Viešpačiui, neklystančiam ir vienabūčiam. Išsiskleidęs aibėmis pavidalų, Jis išlieka pirmapradė priežasčių priežastis. Jis – visų seniausias, ir vis dėlto amžinai jaunas ir nesenstantis. Aukščiausiojo Dievo Asmens neįmanoma pažinti teoriškai studijuojant Vedas. Norint patirti Viešpatį, reikia kreiptis pagalbos į Jo bhaktą."

Patirti Viešpatį tokį, koks Jis yra tegalima praktikuojant pasiaukojimo tarnystę, padedamam Viešpaties bhakto, kuris nešioja Viešpatį savo širdy. Pasiekęs pasiaukojimo tarnystės tobulumą, žmogus suvokia, kad beasmenis švytėjimas, *brahmajyoti,* tėra dalinė Aukščiausiojo Dievo Asmens, Viešpaties Kṛṣṇos, forma, o trys *puruṣa-avatāros,* įsikūniję materialiame pasaulyje, – Jo pilnatviški skleidiniai. Dvasiniame danguje, *brahmajyoti,*

neegzistuoja *kalpos* (epochos). Vaikuṇṭhos pasauliuose nevyksta kūrimo procesai. Laiko įtaka ten reiškiasi visišku jo nebuvimu. Transcendentinio Viešpaties kūno švytėjimas, bekraštis *brahmajyoti,* yra materijos nepaveiktas. Materialiame pasaulyje pirminis kūrėjas yra niekas kitas kaip Patsai Viešpats. Jis duoda pradžią Brahmai, o Brahmā, Viešpaties įgaliotas, imasi toliau kurti pasaulį.

4 TEKSTAS

तद्वा इदं भुवनमङ्गल मङ्गलाय
ध्याने स्म नो दर्शितं त उपासकानाम् ।
तस्मै नमो भगवतेऽनुविधेम तुभ्यं
योऽनादृतो नरकभाग्भिरसत्प्रसङ्गैः ॥ ४ ॥

tad vā idaṁ bhuvana-maṅgala maṅgalāya
dhyāne sma no darśitaṁ ta upāsakānām
tasmai namo bhagavate 'nuvidhema tubhyaṁ
yo 'nādṛto naraka-bhāgbhir asat-prasaṅgaiḥ

tat – Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Śrī Kṛṣṇa; *vā* – arba; *idam* – šis Tavo pavidalas; *bhuvana-maṅgala* – o Tu, kuris spinduliuoji gėrį visiems pasauliams; *maṅgalāya* – visų gerovei; *dhyāne* – medituoja; *sma* – kaip buvo; *naḥ* – mums; *darśitam* – apreiškei; *te* – Tavo; *upāsakānām* – bhaktai; *tasmai* – į Jį; *namaḥ* – nuolankiausią pagarbą; *bhagavate* – Dievo Asmeniui; *anuvidhema* – reiškiu; *tubhyam* – Tau; *yaḥ* – kurį; *anādṛtaḥ* – laiko už nieką; *naraka-bhāgbhiḥ* – tie, kuriems lemta keliauti į pragarą; *asat-prasaṅgaiḥ* – materialios temos.

Šis Tavo pavidalas, kaip ir bet kuris kitas, iš Aukščiausiojo Dievo Asmens, Śrī Kṛṣṇos, kilęs pavidalas, spinduliuoja gėrį visiems pasauliams. Tu apreiškei Savo amžiną asmens pavidalą, į kurį medituoja Tavo bhaktai, už tai reiškiu Tau savo nuolankiausią pagarbą. O pasmerktieji, tie, kuriems apvaizda lėmė pragarą, pamiršta Tavo asmeninį pavidalą nes jų mintyse karaliauja materija.

Komentaras: Kalbant apie Aukščiausios Absoliučios Tiesos beasmenį bei asmens aspektus, reikia pasakyti, kad pasirodydamas asmens pavidalais, kuriuos įkūnija įvairūs pilnatviški skleidiniai, Viešpats dovanoja pasau-

liams aukščiausią dovaną. Meditavimas į Supersielą, Paramātmą, yra viena asmens pavidalo garbinimo formų, o beasmenis *brahmajyoti* nėra garbinamas. Kas jaučia silpnybę beasmeniam Viešpaties aspektui ir įkūnija savo silpnybę meditacija ar kokia kita forma, tiesia sau kelia į pragarą. Kaip teigiama „Bhagavad-gītoje" (12.5), impersonalistai švaisto laiką pasaulietiškoms spekuliacijoms, nes abstrakti polemika jiems mielesnė už tikrovę. Neatsitiktinai posme Brahmā smerkia bendravimą su impersonalistais.

„Brahma-saṁhitos" (5.46) teigimu, visi pilnatviški Dievo Asmens skleidiniai turi vienodas galias:

dīpārcir eva hi daśāntaram abhyupetya
dīpāyate vivṛta-hetu-samāna-dharmā
yas tādṛg eva hi ca viṣṇutayā vibhāti
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi

Viešpaties skleidiniams nėra galo, jie tarsi vienas nuo kito užsižiebiantys šviestuvai. Nors Govinda, Aukščiausiuoju Asmeniu, pripažįstamas pirmasis šviestuvas, Śrī Kṛṣṇa, kiti Jo skleidiniai – Rāma, Nṛsiṁha, Varāha – galių turi ne mažiau už Patį pirmapradį Viešpatį. Visi šie skleidiniai yra transcendentiški. „Śrīmad-Bhāgavatam" pradžioje aiškiai pasakyta, kad materija neturi galios Aukščiausiajai Tiesai. Transcendentinėje Viešpaties karalystėje kiekvienas žodis ir veiksmas įkūnija tiesą. Visi Viešpaties pavidalai transcendentiški, ir visi amžinai vienas kitam yra tapatūs. Viešpaties pavidalas, kuriuo Jis pasirodo Savo bhaktui, net jei šis dar neatsikratė visų materialių troškimų, yra nematerialus, ir pasirodo Viešpats ne todėl, kad Jam liepia materija, kaip absurdiškai teigia impersonalistai. Impersonalistų, kildinančių transcendentinius Viešpaties pavidalus iš materijos, laukia pragaras.

5 TEKSTAS

ये तु त्वदीयचरणाम्बुजकोशगन्धं
जिघ्रन्ति कर्णविवरैः श्रुतिवातनीतम् ।
भक्त्या गृहीतचरणः परया च तेषां
नापैषि नाथ हृदयाम्बुरुहात्स्वपुंसाम् ॥ ५ ॥

ye tu tvadīya-caraṇāmbuja-kośa-gandhaṁ
jighranti karṇa-vivaraiḥ śruti-vāta-nītam

bhaktyā gṛhīta-caraṇaḥ parayā ca teṣāṁ
nāpaiṣi nātha hṛdayāmburuhāt sva-puṁsām

ye – tie, kurie; *tu* – bet; *tvadīya* – Tavo; *caraṇa-ambuja* – lotosinių pėdų; *kośa* – į vidų; *gandham* – aromatas; *jighranti* – užuodžia; *karṇa-vivaraiḥ* – ausų kanalus (klausą); *śruti-vāta-nītam* – Vedų himnų nešamas; *bhaktyā* – pasiaukojimo tarnyste; *gṛhīta-caraṇaḥ* – pripažindami lotosines pėdas; *parayā* – transcendentines; *ca* – taip pat; *teṣām* – jiems; *na* – niekada; *apaiṣi* – išsiskyrę; *nātha* – o mano Viešpatie; *hṛdaya* – širdies; *ambu-ruhāt* – lotose; *sva-puṁsām* – Tavo bhaktų.

O mano Viešpatie, tie, kurių klausą pasiekia Vedų himnų nešamas Tavo lotosinių pėdų aromatas, nusilenkia ir ima Tau tarnauti. Tu visad glūdi jų širdžių lotosuose.

Komentaras: Viešpaties lotosinės pėdos tyraširdžiam Viešpaties bhaktui yra visų svajonių išsipildymas, ir Viešpats žino, kad tyraširdžiam bhaktui daugiau nieko nereikia. Posmo žodis *tu* būtent šią mintį ir pabrėžia. Viešpats, savo ruožtu, nenori niekur trauktis iš Savo ištikimo tarno širdies lotoso. Tai charakteringas transcendentinių tyraširdžio bhakto santykių su Dievo Asmeniu bruožas. Tai, kad Viešpats nenori niekur trauktis iš Savo bhakto širdies, rodo, kad bhaktas Viešpačiui yra brangesnis už impersonalistus. Tyraširdžių bhaktų santykius su Viešpačiu sukuria Viešpačiui skirta pasiaukojimo tarnystė, grindžiama autoritetingais Vedų šaltinių liudijimais. Tyraširdžiai bhaktai yra ne žemiški sentimentalistai, o patys tikriausi realistai, nes jie vadovaujasi autoritetingais Vedų mokytojais, kurie perėmė Vedų skelbiamas tiesas iš savo dvasinio mokytojo lūpų.

Pažymėtinas posmo žodis *parayā*. Artimų santykių su Viešpačiu pagrindas yra spontaniška meilė Dievui, *parā bhakti*. Vienintelis reikalavimas norintiems pasiekti šią aukščiausiąją santykių su Viešpačiu pakopą – klausytis ką apie Jį (Jo vardą, pavidalą, ypatybes ir t.t.) pasakoja tyraširdžiai, besąlygiškai Viešpačiui atsidavę bhaktai, remdamiesi autentiškų šaltinių – „Bhagavad-gītos“, „Śrīmad-Bhāgavatam“ ir kitų – liudijimais.

6 TEKSTAS

तावद्भयं द्रविणदेहसुहृन्निमित्तं
शोकः स्पृहा परिभवो विपुलश्च लोभः ।

तावन्ममेत्यसदवग्रह आर्तिमूलं
यावन्न तेऽङ्घ्रिमभयं प्रवृणीत लोकः ॥ ६ ॥

tāvad bhayaṁ draviṇa-deha-suhṛn-nimittaṁ
śokaḥ spṛhā paribhavo vipulaś ca lobhaḥ
tāvan mamety asad-avagraha ārti-mūlaṁ
yāvan na te 'ṅghrim abhayaṁ pravṛṇīta lokaḥ

tāvat – kol; *bhayam* – baimė; *draviṇa* – turtą; *deha* – kūną; *suhṛt* – draugus; *nimittam* – jų labui; *śokaḥ* – sielvartas; *spṛhā* – aistros; *paribhavaḥ* – turtai; *vipulaḥ* – dideli; *ca* – ir; *lobhaḥ* – gobšumas; *tāvat* – kol; *mama* – mano; *iti* – taigi; *asat* – netvariais; *avagrahaḥ* – siekiais; *ārti-mūlam* – pilni rūpesčių; *yāvat* – tol, kol; *na* – ne; *te* – Tavo; *aṅghrim abhayam* – saugių lotosinių pėdų; *pravṛṇīta* – susiraski prieglobstį; *lokaḥ* – žmonės šiame pasaulyje.

O mano Viešpatie, žmonės šiame pasaulyje yra užguiti žemiškų rūpesčių, juos kausto nuolatinė baimė. Kiek įmanydami jie saugo savo turtą, stengiasi apsisaugoti patys ir apginti draugus, juos kankina sielvartas ir nuodėmingos aistros, slegia neteisėtai įgytų turtų našta. Jų siekius gimdo gobšumas, besiremiantis netvariomis „aš" ir „mano" sąvokomis. Šios negandos juos puls tol, kol jie nesusiras prieglobsčio Tavo saugių lotosinių pėdų šešėlyje.

Komentaras: Čia gali kilti pagrįstas klausimas: kaip šeimos rūpesčių slegiamas žmogus gali ištisai galvoti tik apie Viešpatį – Jo vardus, šlovę, ypatybes ir t.t.? Visi materialaus pasaulio gyventojai užvaldyti rūpesčių kaip išmaitinti šeimą, kaip apsaugoti turtą, neatsilikti nuo draugų bei artimųjų ir t.t. Besistengiantį išlaikyti turimas pozicijas žmogų persekioja nuolatinė baimė ir sielvartas. Brahmā čia labai tiksliai atsako į iškeltą klausimą.

Tyraširdis Viešpaties bhaktas niekuomet savęs nelaiko savo namų šeimininku. Jis viską patiki aukščiausiajai Viešpaties valiai, ir jam nereikia baimintis ar jo šeima turės iš ko gyventi, ar bus apginti jos interesai. Kai jis nusilenkia Viešpaties valiai, turtai jam praranda bet kokį patrauklumą. O jei turtai jam ir reikalingi, turtus jis nori panaudoti ne jusliniams malonumams, o Viešpačiui pasitarnauti. Kitąsyk tyraširdis bhaktas kaupia pinigus taip pat uoliai kaip tikras pasaulietis, tačiau jis kaupia pinigus, kad panaudotų tarnaudamas Viešpačiui, o pasaulietis kaupia juos trokšdamas juslinių malonumų. Todėl bhaktui, kitaip nei pasauliečiui, turtai neatneša nelaimių. Panaudodamas viską, kas pakliūva į rankas, Viešpaties tarnystei, tyraširdis bhaktas tuo pačiu išmuša nuodingą turtų kaupimo gyvatės dantį. Gyvatės,

neturinčios nuodingų dantų, įkandimas nėra mirtinas. Kai turtas tarnauja Viešpaties valiai įgyvendinti, jis neturi nuodingų dantų ir nekelia bhaktui mirtino pavojaus. Net gyvendamas šiame pasaulyje kaip paprastas žmogus tyraširdis bhaktas niekada nepasineria į žemišką, materialią veiklą.

7 TEKSTAS

दैवेन ते हतधियो भवतः प्रसङ्गात्
सर्वाशुभोपशमनाद्विमुखेन्द्रिया ये ।
कुर्वन्ति कामसुखलेशलवाय दीना
लोभाभिभूतमनसोऽकुशलानि शश्वत् ॥ ७ ॥

daivena te hata-dhiyo bhavatkaḥ prasaṅgāt
sarvāśubhopaśamanād vimukhendriyā ye
kurvanti kāma-sukha-leśa-lavāya dīnā
lobhābhibhūta-manaso 'kuśalāni śaśvat

daivena – nelaimingi; *te* – jie; *hata-dhiyaḥ* – netekę nuovokos; *bhavataḥ* – apie Tavo; *prasaṅgāt* – pasakojimų; *sarva* – visą; *aśubha* – nepalankumą; *upaśamanāt* – pažaboja; *vimukha* – nusisukę; *indriyāḥ* – juslės; *ye* – tie; *kurvanti* – veiksmas; *kāma* – juslinio malonumo; *sukha* – džiaugsmo; *leśa* – trumpos; *lavāya* – akimirkos; *dīnāḥ* – apimti gobšumo; *lobha-abhibhūta* – nelaimėliai; *manasaḥ* – tie, kurių mintys; *akuśalāni* – nedorybės; *śaśvat* – visuomet.

O mano Viešpatie, atimantys iš savęs kilniausią dovaną – klausytis pasakojimų apie Tavo transcendentinius žygius ir juos aukštinti – išties yra nelaimingi ir kvaili žmonės. Vardan trumpos juslinio malonumo akimirkos, jie pasiryžę bet kokiai nedorybei.

Komentaras: Štai ir kitas galimas klausimas: kodėl žmonių netraukia tokia kilni veikla, kaip pasakojimų apie Viešpaties šlovę ir Jo žygius klausymasis, Jų aukštinimas, – veikla, kuri gali juos apginti nuo materialios būties rūpesčių ir nelaimių. Taip apvaizda atmoka už nuodėmes, padarytas vardan juslinių malonumų, štai jų nelaimės priežastis – taip tegalima atsakyti į šį klausimą. Ir vis dėlto, tyraširdžiai Viešpaties bhaktai, kaip ir dera tikriems pamokslininkams, iš užuojautos nelaimingiesiems, stengiasi nukreip-

ti juos pasiaukojimo tarnystės keliu. Transcendentinės tarnystės dovaną šie nelaimingi žmonės tegali pelnyti tiktai tyraširdžių bhaktų malone.

8 TEKSTAS

क्षुत्तृट्त्रिधातुभिरिमा मुहुरर्द्यमानाः
शीतोष्णवातवरषैरितरेतराच्च ।
कामाग्निनाच्युतरुषा च सुदुर्भरेण
सम्पश्यतो मन उरुक्रम सीदते मे ॥ ८ ॥

kṣut-tṛṭ-tridhātubhir imā muhur ardyamānāḥ
śītoṣṇa-vāta-varaṣair itaretarāc ca
kāmāgninācyuta-ruṣā ca sudurbhareṇa
sampaśyato mana urukrama sīdate me

kṣut – alkis; *tṛṭ* – troškulys; *tri-dhātubhiḥ* – trys došos: gleivės, tulžis ir oras; *imāḥ* – visi šie; *muhuḥ* – visuomet; *ardyamānāḥ* – galuojasi; *śīta* – žiema; *uṣṇa* – vasara; *vāta* – vėjas; *varaṣaiḥ* – lietus; *itara-itarāt* – devynios galybės nelaimių; *ca* – ir; *kāma-agninā* – nevaldomų kūniškų aistrų; *acyuta-ruṣā* – nenumaldomo pykčio; *ca* – ir; *sudurbhareṇa* – nepakeliamas; *sampaśyataḥ* – tai matydamas; *manaḥ* – protas; *urukrama* – o didžių darbų įgyvendintojau; *sīdate* – nusimena; *me* – mano.

O didžių darbų įgyvendintojau! O mano Viešpatie! Šie nelaimėliai yra nuolatos kankinami alkio ir troškulio, galuojasi peršalimo, sekrecijos ir tulžies ligomis, juos merkia lietūs, kankina žiemos šalčiai, vasaros kaitra – devynios galybės nelaimių, jie apimti nevaldomų kūniškų aistrų ir nenumaldomo pykčio. Žiūrint į juos, iš gailesčio man maudžia širdį.

Komentaras: Brahmai ir bet kuriam kitam tyraširdžiam bhaktui iš jo mokinių sekos skaudu matyti kaip sąlygotos sielos kenčia trejopas materialios būties kančias, kurias kelia kūnas ir protas, stichinės ir aibės kitokių nelaimių. Kai kurie iš kenčiančių imasi visuomenės kelrodžių vaidmens, nors iš tikrųjų nežino, kokių priemonių reikėtų imtis norint pašalinti žmoniją kankinančias problemas. Eidami paskui tariamus vadus, nelaimingi žmonės patiria dar daugiau vargo ir nelaimių. Jie yra tarsi neregiai, einantys paskui aklą vedlį tiesiai į griovį. Ir kol Viešpaties bhaktai nepasigailės

kenčiančių žmonių ir nenurodys jiems teisingo kelio, tol jie bus pasmerkti kentėti be jokios prošvaistės išsigelbėti. Viešpaties bhaktai, kurie savo valia imasi atsakomybės už kvailų materialistų, amžinai trokštančių juslinių džiaugsmų, gelbėjimą, artimi Viešpačiui ne mažiau už Viešpatį Brahmą.

9 TEKSTAS

यावत्पृथक्त्वमिदमात्मन इन्द्रियार्थ-
मायाबलं भगवतो जन ईश पश्येत् ।
तावन्न संसृतिरसौ प्रतिसङ्क्रमेत
व्यर्थापि दुःखनिवहं वहती क्रियार्था ॥ ९ ॥

yāvat pṛthaktvam idam ātmana indriyārtha-
māyā-balaṁ bhagavato jana īśa paśyet
tāvan na saṁsṛtir asau pratisaṅkrameta
vyarthāpi duḥkha-nivahaṁ vahatī kriyārthā

yāvat – tačiau kol; *pṛthaktvam* – separatizmas; *idam* – šis; *ātmanaḥ* – kūnas; *indriya-artha* – materialiems malonumams; *māyā-balam* – išorinės energijos įtaka; *bhagavataḥ* – Dievo Asmens; *janaḥ* – žmogus; *īśa* – o mano Viešpatie; *paśyet* – mano; *tāvat* – kol; *na* – ne; *saṁsṛtiḥ* – materialios būties įtaka; *asau* – toks žmogus; *pratisaṅkrameta* – gali įveikti; *vyarthā api* – nors ir beprasmės; *duḥkha-nivaham* – nesibaigiančios nelaimės; *vahatī* – suteikiantis; *kriyā-arthā* – už karminę veiklą.

O mano Viešpatie, sielai svetimos materialios kančios. Tačiau kol sąlygota siela mano, kad jos kūnas yra sukurtas materialiems malonumams, ji išliks Tavo išorinės energijos valdžioje ir nepajėgs ištrūkti iš materialių nelaimių liūno.

Komentaras: Didžiausia gyvų esybių bėda materialiame pasaulyje yra ta, kad jos tariasi esančios nepriklausomos. Visada, tiek sąlygotame, tiek išvadavimo būvyje, gyva esybė yra priklausoma nuo Aukščiausiojo Viešpaties dėsnių, tačiau paveikta išorinės energijos ji tariasi esanti nepriklausoma nuo Aukščiausiojo Viešpaties, nuo Jo viršiausios valios. Gyvos esybės privalo derinti savo troškimus su Aukščiausiojo valia, tokia jų tikroji prigimtis, ir kol nepaklus Viešpaties valiai jos kentės ir joms nepavyks nusimesti materialios vergystės grandinių. Kaip pasakyta „Bhagavad-gītoje" (2.55),

prajahāti yadā kāmān sarvān pārtha mano-gatān: gyva esybė turi atsisakyti sumanymų ir planų, pagimdytų jos nevaldomo proto, ir paklusti aukščiausiajai valiai. Tai leis jai ištrūkti iš materialaus pasaulio vergijos.

10 TEKSTAS

अह्न्यापृतार्तकरणा निशि निःशयाना
नानामनोरथधिया क्षणभग्ननिद्राः ।
दैवाहतार्थरचना ऋषयोऽपि देव
युष्मत्प्रसङ्गविमुखा इह संसरन्ति ॥१०॥

ahny āpṛtārta-karaṇā niśi niḥśayānā
nānā-manoratha-dhiyā kṣaṇa-bhagna-nidrāḥ
daivāhatārtha-racanā ṛṣayo 'pi deva
yuṣmat-prasaṅga-vimukhā iha saṁsaranti

ahni – dieną; *āpṛta* – užimti; *ārta* – alinančiu darbu; *karaṇāḥ* – jusles; *niśi* – naktį; *niḥśayānāḥ* – nemiga; *nānā* – įvairios; *manoratha* – fantazijos; *dhiyā* – intelekto; *kṣaṇa* – tolydžio; *bhagna* – nutrauktas; *nidrāḥ* – miegas; *daiva* – antgamtinės; *āhata-artha* – paverčia niekais; *racanāḥ* – sumanymus; *ṛṣayaḥ* – didieji išminčiai; *api* – taip pat; *deva* – o mano Viešpatie; *yuṣmat* – Tavo; *prasaṅga* – pasakojimus; *vimukhāḥ* – nusigręžia nuo; *iha* – šiame (materialiame pasaulyje); *saṁsaranti* – sukasi.

Dieną šie nuo Dievo nusigręžę žmonės alina savo kūną nepakeliamai sunkiu darbu, o naktį kankinasi, negalėdami pailsėti nuo fantazijų, kurias vis nutraukdamas miegą gimdo jų nerimstantis intelektas. Tačiau antgamtinės jėgos vieną po kito visus jų sumanymus paverčia niekais. Materialios būties sūkurys įtraukia net didžiuosius išminčius, jei jie nusigręžia nuo Tavęs ir atmeta pasakojimus apie Tavo transcendentinius žygius.

Komentaras: Ankstesniame posme jau kalbėjome apie tai, kad pasiaukojimo tarnystei polinkio neturinčius žmones įtraukia materiali veikla. Didžioji dalis žmonių, neturinčių polinkio Viešpaties tarnystei, dieną sunkiai dirba. Jie alina kūną nepakeliamai sunkiu darbu sunkiosios pramonės gigantuose. Šių gamyklų savininkai ieško rinkos savo produkcijai, o darbininkai įtemptai dirba prie staklių ir didžiulių mechanizmų. „Gamykla“ – toks šio pragaro vardas. Vakare, po pragariškai alinančios darbo dienos, jie

ieško paguodos moterų draugijoje prie taurelės, stengdamiesi atpalaiduoti savo išsekusį kūną. Net ir naktį jie neturi ramybės, jų miegą vis nutraukia neramus intelektas, gimdantis įvairiausius fantastinius planus bei idėjas. Nemiga neleidžia jiems kaip reikiant pailsėti, todėl ryte dažnai juos lenkia į miegą. Antgamtinės jėgos pasirūpina, kad niekais pavirstų žmonių, tarp jų net pačių didžiausių mokslininkų bei mąstytojų, planai bei sumanymai, ir jie būtų priversti gyvenimas iš gyvenimo vargti materialiame pasaulyje. Netgi talentingiausi mokslininkai, atradę atominę energiją, įgalinančią akimirksniu sunaikinti pasaulį, ir už savo „paslaugą“ žmonijai apdovanoti garbingiausiom premijom, ir tie negali išvengti atpildo už savo veiksmus ir ištrūkti iš gimimų ir mirčių rato, nes ir jie yra nuteisti aukščiausiuoju materialios gamtos įstatymu. Visi tie, kurie atmeta pasiaukojimo tarnystės idėją, pasmerkti be paliovos gimti ir mirti materialiame pasaulyje.

Posmas pabrėžia, kad net išminčiai, jei jie atmeta pasiaukojimo tarnystės principus, pasmerkti atlikti bausmę materialaus pasaulio kalėjime. Ne tik mūsų laikais, bet ir žiloje senovėje nemaža išminčių mėgino kurti savo religinius mokymus, kuriuose nelikdavo vietos pasiaukojimo tarnystei, tačiau be tarnystės Viešpačiui apie religiją negali būti ir kalbos. Aukščiausiasis Viešpats yra viršiausias iš visų gyvų esybių, neprilygstamas ir nepranokstamas. Su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu negretintinas nei Jo beasmenis, nei visa persmelkiantis lokalizuotas aspektai. Tad be pasiaukojimo tarnystės idėjos negalima nei religija, nei autentiška, gyvų esybių dvasinį tobulėjimą skatinanti filosofija.

Dėl dvasinio tobulėjimo besiaukojantiems ir griežtus asketiškus žygius atliekantiems impersonalistams pavyksta patirti beasmenį *brahmajyoti,* tačiau impersonalistai nepraktikuoja pasiaukojimo tarnystės, todėl galų gale vėl puola į materialų pasaulį, kad pergyventų eilinį materialios egzistencijos ciklą. Šią mintį patvirtina toks „Śrīmad-Bhāgavatam“ (10.2.32) posmas:

ye ’nye ’ravindākṣa vimukta-māninas
tvayy asta-bhāvād aviśuddha-buddhayaḥ
āruhya kṛcchreṇa paraṁ padaṁ tataḥ
patanty adho ’nādṛta-yuṣmad-aṅghrayaḥ

„Nors tie žmonės, kurie tariasi patyrę išvadavimą nepraktikuodami pasiaukojimo tarnystės, ir gali pasiekti *brahmajyoti,* jų sąmonė yra sutepta. Kelias į Vaikuṇṭhalokas jiems uždarytas ir jie vėl puola į materialią būtį.“

Taigi religija be pasiaukojimo tarnystės idėjos apskritai negalima. Neveltui šeštojoje „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmėje mes skaitome, kad religiją

kuria, jos normas nustato Pats Viešpats. „Bhagavad-gītoje" irgi skaitome, kad Viešpats smerkia visas religijos formas, išskyrus religiją, reikalaujančią atsiduoti Aukščiausiajam. Tikra galima laikyti tiktai tą religiją ar filosofiją, kuri skatina imtis pasiaukojimo tarnystės. Šeštojoje giesmėje Yamarāja, visų nuo Dievo nusigręžusių gyvų esybių valdovas, kalba:

dharmaṁ tu sākṣād bhagavat-praṇītaṁ
na vai vidur ṛṣayo nāpi devāḥ
na siddha-mukhyā asurā manuṣyāḥ
kuto nu vidyādhara-cāraṇādayaḥ

svayambhūr nāradaḥ śambhuḥ kumāraḥ kapilo manuḥ
prahlādo janako bhīṣmo balir vaiyāsakir vayam

dvādaśaite vijānīmo dharmaṁ bhāgavataṁ bhaṭāḥ
guhyaṁ viśuddhaṁ durbodhaṁ yaṁ jñātvāmṛtam aśnute

„Religiją kuria, jos normas nustato Aukščiausiasis Dievo Asmuo, ir to nevalia daryti niekam kitam, net ir išminčiams bei pusdieviams. Ir jei religijos normas nustatyti užginta patiems pusdieviams bei išminčiams, tuo labiau tai daryti užginta mistikams, demonams, žmonėms, žemutinių planetų gyventojams *vidyādharoms* bei *cāraṇoms*! Brahmā, Nārada, Viešpats Śiva, Kumāra, Kapila, Manu, Prahlāda Mahārāja, Janaka Mahārāja, Bhīṣma, Bali, Śukadeva Gosvāmis ir Yamarāja – štai dvylika asmenų, kurie atstovauja Viešpačiui ir yra Jo įgalioti aiškinti ir skelbti religijos normas." (SB 6.3.19–21)

Religijos esmė atsiskleidžia toli gražu ne visoms gyvoms esybėms. Dažnai vadinamoji religija tesiekia pakelti bendrą visuomenės dorovės lygį. Antai, neprievartos ir kiti doroviniai principai būtini paklydusiems, nes be moralės ir prievartos atsisakymo religija jiems būtų apskritai nesuprantama. Tačiau net ir tam, kuris laikosi moralės normų ir atsisako naudoti prievartą, nepaprastai sunku permanyti tikrąją religijos prasmę. Tai paslapčių paslaptis, ir kiekvienas, kuris patiria tikrąją religijos prasmę, išsyk pelno išvadavimą ir amžiną gyvenimą, spinduliuojantį išmanymu bei palaima. Ir jei žmogus nesilaiko pasiaukojimo tarnystės reikalavimų, jam nevalia klaidinti paprastų žmonių ir dėtis jų dvasiniu vadovu. Viena „Īśopaniṣados" *mantrų* kategoriškai draudžia tokias apgavystes:

andhaṁ tamaḥ praviśanti ye 'sambhūtim upāsate
tato bhūya iva te tamo ya u sambhūtyāṁ ratāḥ
(„Īśopaniṣad" 12)

Nieko apie religiją neišmanantis ir jokios religinės veiklos nevykdantis tamsuolis šimtą kartų pranoksta tą, kuris klaidina žmones, dangstydamasis religijos vardu, tačiau tikrosios religijos, pasiaukojimo tarnystės, normomis nesivadovauja. Apsišaukėliai neišvengiamai sulauks Brahmos ir kitų autoritetingų asmenų pasmerkimo.

11 TEKSTAS

त्वं भक्तियोगपरिभावितहृत्सरोज
आस्से श्रुतेक्षितपथो ननु नाथ पुंसाम् ।
यद्यद्धिया त उरुगाय विभावयन्ति
तत्तद्वपुः प्रणयसे सदनुग्रहाय ॥११॥

tvaṁ bhakti-yoga-paribhāvita-hṛt-saroja
āsse śrutekṣita-patho nanu nātha puṁsām
yad-yad-dhiyā ta urugāya vibhāvayanti
tat-tad-vapuḥ praṇayase sad-anugrahāya

tvam – Tau; *bhakti-yoga* – į pasiaukojimo tarnystę; *paribhāvita* – visiškai pasinėręs; *hṛt* – širdies; *saroje* – lotose; *āsse* – Tu sėdi; *śruta-īkṣita* – regimas ausimis; *pathaḥ* – kelias; *nanu* – dabar; *nātha* – o mano Viešpatie; *puṁsām* – bhaktams; *yat-yat* – bet kuris; *dhiyā* – medituojantys; *te* – Tavo; *urugāya* – o šlovingasai; *vibhāvayanti* – jie galvoja būtent apie; *tat-tat* – tą patį; *vapuḥ* – transcendentinį pavidalą; *praṇayase* – Tu pasirodai; *sat-anugrahāya* – iš begalinio gailestingumo.

O mano Viešpatie, Tavo bhaktas regi Tave ausimis, klausydamasis autoritetingų pasakojimų apie Tave. Taip jo širdis tampa tyra ir Tu pakyli į jos sostą. Iš begalinio gailestingumo Savo bhaktams, Tu pasirodai jiems tuo amžiną transcendenciją įkūnijančiu pavidalu, kuris nuolat karaliauja jų mintyse.

Komentaras: Posme pasakyta, kad Viešpats pasirodo bhaktui tuo pavidalu, kuriuo jis nori Viešpatį garbinti, kitaip sakant, Viešpats paklūsta bhakto norams, ir dar daugiau, pasirodo bhakto norimu pavidalu. Viešpats patenkina bhakto norą, nes transcendentinė meilės tarnystė negali Jo nesujaudinti. Šią mintį patvirtina ir „Bhagavad-gītā" (4.11): *ye yathā māṁ prapadyante tāṁs tathaiva bhajāmy aham*. Tačiau nereikia pamiršti, kad Viešpats nėra bhakto pasiuntinukas. Pastarajame posme, be kita

ko, pasakyta: *tvaṁ bhakti-yoga-paribhāvita*. Čia kalbama apie pasiaukojimo tarnystės brandą, apie jos aukštumas, t.y. *premą,* meilę Dievui. *Premos* būvis pasiekiamas nuosekliai tobulėjant, tikėjimui laipsniškai peraugant į meilę. Tikėjimas skatina bendravimą su tikrais bhaktais, o bendravimas su jais sudaro galimybes imtis autentiškos pasiaukojimo tarnystės praktikos, kuri neįsivaizduojama be įšventinimo į mokinius ir pirmaeilių bhakto pareigų, nurodytų apreikštuose šventraščiuose, vykdymo. Apie tai aiškiai byloja posmo žodis *śrutekṣita*. *Śrutekṣita* reiškia klausytis kompetentingų Vedų išmintį pažinusių ir žemiškomis emocijomis nesivadovaujančių bhaktų žodžio. Autoritetinga klausymosi praktika leidžia bhaktui neofitui nusiplauti materijos nešvarybes ir išsiugdyti prisirišimą prie vieno iš daugybės Vedose aprašytų transcendentinių Viešpaties pavidalų.

Bhakto polinkį tam ar kitam Viešpaties pavidalui lemia jo prigimtis. Būdama amžina Viešpaties tarnaitė, kiekviena gyva esybė turi įgimtą polinkį tam tikrai transcendentinės tarnystės formai. Viešpaties Caitanyos teigimu, gyva esybė yra amžina Aukščiausiojo Dievo Asmens, Śrī Kṛṣṇos, tarnaitė. Vadinasi, kiekvieną gyvą būtybę su Viešpačiu specifiniai tarnystės saitai sieja amžinai. Reglamentuota pasiaukojimo tarnystė pažadina norą užmegzti su Viešpačiu tam tikrus konkrečius santykius, ir bhaktas pajunta potraukį kažkuriam vienam iš amžinų Viešpaties pavidalų, prisirišimą, panašų į tą, kuris viešpatauja amžiną išvadavimą pasiekusių širdyse. Prieraišumas vienam kuriam Viešpaties pavidalui vadinasi *svarūpa-siddhi*. Viešpats glūdi bhakto širdies lotose amžinu pavidalu, tuo pavidalu, kuriuo Jį labiausiai trokšta regėti tyraširdis bhaktas, todėl, kaip teigiama ankstesniame posme, Viešpats neatskiriamas nuo bhakto. Tačiau tam, kuris atsainiai garbina Viešpatį, o taip pat apsimetėliui Viešpats neatsiskleidžia ir nesileidžia būti jų išnaudojamas. Šią mintį patvirtina „Bhagavad-gītā" (7.25): *nāhaṁ prakāśaḥ sarvasya yoga-māyā-samāvṛtaḥ*. Po *yoga-māyos* priedanga Viešpats yra nematomas nebhaktams ir atsainiems garbintojams, kuriems labiausiai rūpi patenkinti savo pačių juslinius poreikius. Jis nematomas ir pseudobhaktams, kurie garbina pusdievius, tvarkančius visatos gyvenimą. Taigi, Viešpats nepaiso pseudo-garbintojo užgaidų, tačiau yra visada pasiruošęs patenkinti tyro, besąlygiškai atsidavusio ir jokių materialios sutepties pėdsakų širdyje neturinčio bhakto troškimą.

12 TEKSTAS

नातिप्रसीदति तथोपचितोपचारै-
राराधितः सुरगणैर्हृदि बद्धकामैः ।

यत्सर्वभूतदययासदलभ्ययैको
नानाजनेष्ववहितः सुहृदन्तरात्मा ॥१२॥

nātiprasīdati tathopacitopacārair
ārādhitaḥ sura-gaṇair hṛdi baddha-kāmaiḥ
yat sarva-bhūta-dayayāsad-alabhyayaiko
nānā-janeṣv avahitaḥ suhṛd antar-ātmā

na – niekada; *ati* – labai; *prasīdati* – džiugina; *tathā* – tiek, kiek; *upacita* – prašmatnios iškilmės; *upacāraiḥ* – su daugybe garbinimo atributų; *ārādhitaḥ* – garbinamas; *sura-gaṇaiḥ* – pusdievių, rojaus gyventojų; *hṛdi baddha-kāmaiḥ* – jų širdyse viešpatauja materialūs troškimai; *yat* – tai, kas; *sarva* – visų; *bhūta* – gyvų būtybių; *dayayā* – iš Savo besąlyginės malonės; *asat* – nebhaktas; *alabhyayā* – nepasiekiamas; *ekaḥ* – vienintelis; *nānā* – įvairiose; *janeṣu* – gyvose esybėse; *avahitaḥ* – suvokiamas; *suhṛt* – gero linkintis; *antaḥ* – viduje; *ātmā* – Supersiela.

O mano Viešpatie, Tavęs nedžiugina pusdievių Tavo garbei rengiamos prašmatnios iškilmės, jų gausios aukos, nes jų širdyse viešpatauja materialūs troškimai. Iš Savo besąlyginės malonės, Supersielos pavidalu Tu glūdi visų gyvų būtybių širdyse ir visada linki joms tiktai gero, tačiau nebhaktams esi nepasiekiamas.

Komentaras: Rojaus planetose gyvenantys pusdieviai, Viešpaties įgalioti tvarkyti materialaus pasaulio reikalus, irgi yra Jo bhaktai, tačiau jie neabejingi materialiems turtams bei jusliniams malonumams. Viešpats yra toks maloningas, kad dovanoja pusdieviams devynias galybes materialių džiaugsmų, – daugiau negu jie gali paimti, tačiau pusdieviai nėra tyraširdžiai bhaktai ir Viešpats nėra jais visiškai patenkintas. Viešpats nenori, kad kuris nors iš begalybės Jo vaikų liktų gyventi trejopų kančių drąskomame materialiame pasaulyje ir amžinai kentėtų, priverstas vis iš naujo gimti, mirti, senti ir sirgti. Pusdieviai, gyvenantys rojaus planetose, kaip ir nemaža dalis Viešpaties bhaktų Žemėje, pageidauja gyventi kaip gyvenę materialiame pasaulyje ir tarnauti čia Viešpačiui, neatsisakydami materialaus pasaulio teikiamų džiaugsmų. Tačiau Viešpats nėra jais patenkintas, nes likdami gyventi materialiame pasaulyje jie rizikuoja degraduoti ir nusiristi į žemesnes egzistencijos pakopas.

Tyraširdžiai bhaktai nesiekia materialių džiaugsmų, tačiau ir neatmeta jų. Jie derina visus savo norus su Viešpaties valia ir nesiekia nieko sau asmeniškai. Štai, kad ir Arjunos pavyzdys. Skatinamas emocijų, prisirišimo prie

artimųjų Arjuna iš pradžių atsisakė stoti į mūšį, tačiau galų gale, išklausęs „Bhagavad-gītą“, stojo į mūšį vardan Viešpaties. Tyraširdžiams Viešpaties bhaktams rūpi ne jusliniai malonumai, o Viešpats, Jo valios įgyvendinimas, todėl Viešpats jais labai džiaugiasi. Paramātmos, Supersielos, pavidalu glūdėdamas visų gyvų būtybių širdyse, Viešpats suteikia joms visoms galimybę išgirsti naudingą patarimą. Tad kiekvienas iš mūsų turėtų pasinaudoti šia galimybe ir visa siela atsidėti transcendentinei meilės tarnystei.

Egzistuoja dar viena gyvų būtybių kategorija – nebhaktai, kurie skirtingai nei pusdieviai ar tyraširdžiai bhaktai nenori būti Viešpaties tarnai, nenori turėti su Viešpačiu transcendentinių santykių. Sukildami prieš Viešpatį, jie pasmerkia save amžinai tūnoti materialiame pasaulyje ir maitintis savo veiklos vaisiais.

„Bhagavad-gītoje” (4.11) pasakyta: *ye yathā māṁ prapadyante tāṁs tathaiva bhajāmy aham*. „Nors Viešpats yra vienodai maloningas visoms gyvoms būtybėms, ne visos gyvos būtybės vienodai džiugina Viešpatį“. Pusdieviai dar vadinami *sakāma* bhaktais, t.y. bhaktais, širdyje turinčiais materialių troškimų, o tyraširdžiai bhaktai – *niṣkāma* bhaktais, nes jie neturi asmeninių norų ir interesų. *Sakāma* bhaktams būdingi egoistiniai interesai, jiems terūpi asmeninė gerovė, todėl Viešpats nėra jais visiškai patenkintas. O štai tyraširdžiai bhaktai imasi misionieriškos veiklos – ragina netikinčiuosius tapti Viešpaties tarnais, todėl Viešpačiui jie mielesni už pusdievius. O dėl nebhaktų, tai nors Viešpats Supersielos pavidalu glūdi visų gyvų būtybių širdyse ir linki joms tik gero, jų Jis tarsi nepastebi. Tačiau net ir nebhaktams Viešpats sudaro galimybę patirti Jo gailestingumą į pagalbą jiems siųsdamas misionierius, Savo tyraširdžius bhaktus. Kitąsyk Viešpats ir Pats nužengia į šį pasaulį misionieriškais tikslais, kaip antai apsireiškęs Viešpačiu Caitanya, tačiau paprastai Jis siunčia Savo autoritetingus atstovus, tokiu būdu parodydamas nebhaktams Savo besąlyginę malonę. Viešpats nepaprastai džiaugiasi Savo tyraširdžiais tarnais ir nori, kad jie pelnytų garsių pamokslininkų šlovę, nors ir Pats puikiausiai galėtų viską padaryti. Tuo pasireiškia Jo ypatingas prielankumas *niṣkāma* bhaktams, prielankumas, apie kurį *sakāma* bhaktai tegali pasvajoti. Šia transcendentine veikla Viešpats išvengia galimų kaltinimų Savo adresu dėl šališkumo ir tuo pačiu pademonstruoja Savo pasitenkinimą bhaktais.

Čia gali kilti klausimas: jei Viešpats glūdi ir nebhaktų širdyse, kodėl jie Viešpačiui nenusilenkia? Atsakant į šį klausimą, galima pasakyti, kad užkietėjusių bedievių širdys yra tarsi išdeginta žemė ar druskožemiai, kur niekas neauga. Būdama neatsiejama Viešpaties dalelytė, kiekviena gyva esybė turi menkutę nepriklausomybę. Neteisingai naudodamiesi savo nepriklausomybe, nebhaktai nuolat įžeidinėja Viešpatį ir Jo tyraširdžius tarnus, vykdančius

misionierišką veiklą. Įžeidimai paverčia jų širdis nederlingais druskožemiais, kuriuose nedygsta jokia sėkla.

13 TEKSTAS

पुंसामतो विविधकर्मभिरध्वराद्यै-
दर्नेन चोग्रतपसा परिचर्यया च ।
आराधनं भगवतस्तव सत्क्रियार्थो
धर्मोऽर्पितः कर्हिचिद् म्रियते न यत्र ॥१३॥

puṁsām ato vividha-karmabhir adhvarādyair
dānena cogra-tapasā paricaryayā ca
ārādhanaṁ bhagavatas tava sat-kriyārtho
dharmo 'rpitaḥ karhicid mriyate na yatra

puṁsām – žmonių; *ataḥ* – todėl; *vividha-karmabhiḥ* – įvairia karmine veikla; *adhvara-ādyaiḥ* – Vedų apeigine praktika; *dānena* – aukų dalinimu; *ca* – ir; *ugra* – rūsčia; *tapasā* – savitramda; *paricaryayā* – transcendentine tarnyste; *ca* – bei; *ārādhanam* – garbina; *bhagavataḥ* – Dievo Asmenį; *tava* – Tavo; *sat-kriyā-arthaḥ* – stengdamasis pelnyti Tavo prielankumą; *dharmaḥ* – religinis veiksmas; *arpitaḥ* – taip pasiūlytas; *karhicit* – bet kuriuo metu; *mriyate* – pradingsta; *na* – niekada; *yatra* – ten.

Tačiau dori darbai – Vedų apeiginė praktika, aukų dalinimas, savitramda bei transcendentinė tarnystė irgi gali būti naudingi, jei tokiu būdu žmogus garbina Tave ir stengdamasis pelnyti Tavo prielankumą aukoja Tau jų vaisius. Toks religinis veiksmas visada būna naudingas.

Komentaras: Absoliučios prigimties pasiaukojimo tarnystė, kurią sudaro devynios dvasinės praktikos rūšys: klausymasis, kartojimas, atsiminimas, garbinimas, malda ir t.t. – toli gražu ne visada būna patrauklios žmonėms, kuriems labiau prie širdies apeigų iškilmingumas. Jiems labiau imponuoja efektingi Vedų ritualai ir plačiajai visuomenei skirtos prašmatnios parodomosios religinės ceremonijos. Tačiau nevalia užmiršti Vedų priesakų, kurie skelbia, kad visų dorų darbų vaisius būtina skirti Aukščiausiajam Viešpačiui. „Bhagavad-gītoje" (9.27) Viešpats reikalauja, kad savo kasdieninės dorybingos veiklos (apeigų bei aukojimų vykdymo, labdaros ir t.t.) vaisius skirtume Jam ir niekam daugiau. Dorybingos veiklos vaisių aukojimas Aukščiausiajam Viešpačiui yra pasiaukojimo tarnystės, teikiančios amžiną

gėrį, požymis. Tas, kuris dorybingos veiklos vaisius pasiglemžia sau, neilgai trukus lieka tuščiomis. Aukodamas Viešpačiui, žmogus gauna amžiną naudą, Viešpačiui skirti darbai kaupiasi nematomoje dorų darbų sąskaitoje, kuri padeda jam palengva pasiekti besąlyginės atsidavimo Viešpačiui tarnystės lygį. Aukščiausiojo Viešpaties malone nematomi mūsų ankstesnės dorybingos veiklos vaisiai vieną gražią dieną perauga į brandžią pilnavertę pasiaukojimo tarnystę. Todėl posme Viešpats Brahmā teigiamai vertina bet kokius dorybingus darbus ir skatina tuos, kurie dar netapo tyraširdžiais bhaktais, skirti juos Aukščiausiajam Viešpačiui.

14 TEKSTAS

शश्वत्स्वरूपमहसैव निपीतभेद-
मोहाय बोधधिषणाय नमः परस्मै ।
विश्वोद्भवस्थितिलयेषु निमित्तलीला-
रासाय ते नम इदं चकृमेश्वराय ॥१४॥

śaśvat svarūpa-mahasaiva nipīta-bheda-
mohāya bodha-dhiṣaṇāya namaḥ parasmai
viśvodbhava-sthiti-layeṣu nimitta-līlā-
rāsāya te nama idaṁ cakṛmeśvarāya

śaśvat – amžinas; *svarūpa* – transcendentinis pavidalas; *mahasā* – didybe; *eva* – tikrai; *nipīta* – išskirtinis; *bheda* – atskyrimas; *mohāya* – iliuzine samprata; *bodha* – savivoka; *dhiṣaṇāya* – intelektas; *namaḥ* – lenkiuosi; *parasmai* – Transcendencijai; *viśva-udbhava* – kosminės apraiškos kūrimo; *sthiti* – palaikymo; *layeṣu* – ir naikinimo; *nimitta* – vardan; *līlā* – tokiais žaidimais; *rāsāya* – pasimėgavimo; *te* – Tau; *namaḥ* – nusilenkimus; *idam* – tai; *cakṛma* – aš siūlau; *īśvarāya* – Aukščiausiajam.

Pagarbiai lenkiuosi Aukščiausiajam Transcendentiniam Pradui, kurio amžinasis pavidalas, Jo vidinės galios sukurtas, daro Jį išskirtiniu. Jo neatskiriamą, nepastebimą beasmenį aspektą žmonės, siekiantys savivokos, patiria intelektu. Pagarbiai lenkiuosi Tam, kuris mėgaudamasis Savo žaidimais kuria, palaiko ir naikina kosminę apraišką.

Komentaras: Aukščiausiasis Viešpats Savo vidinės galios dėka visada išsiskiria iš visų gyvų esybių, nors suvokusieji savo dvasinę prigimtį intelektu

patiria taip pat ir Jo beasmenį aspektą. Todėl Viešpaties bhaktai pagarbiai lenkiasi beasmeniam Viešpaties aspektui. Posme pažymėtinas žodis *rāsa.* Viešpats Kṛṣṇa šoka *rāsos* šokį su Vṛndāvanos piemenaitėmis, o štai Dievo Asmuo, Garbhodakaśāyī Viṣṇu, mėgaujasi *rāsa* su Savo išorine galia, kurios pagalba Jis kuria, palaiko ir naikina materialų pasaulį. Viešpats Brahmā šiame posme netiesiogiai reiškia savo pagarbą Viešpačiui Śrī Kṛṣṇai, kuris iš tikrųjų amžinai mėgaujasi *rāsos* šokiu su *gopėmis,* kaip tai patvirtinta „Gopāla-tāpanī Upaniṣadoje“: *parārdhānte so 'budhyata gopaveśo me puruṣaḥ purastād āvirbabhūva.* Skirtumą tarp Viešpaties ir gyvos esybės aiškiai patirs tik pakankamai išmintingas žmogus, sugebantis suvokti Viešpaties vidinę galią kaip skirtingą nuo išorinės galios, kurios pagalba Viešpats kuria materialų pasaulį.

15 TEKSTAS

यस्यावतारगुणकर्मविडम्बनानि
नामानि येऽसुविगमे विवशा गृणन्ति ।
तेऽनैकजन्मशमलं सहसैव हित्वा
संयान्त्यपावृतामृतं तमजं प्रपद्ये ॥१५॥

yasyāvatāra-guṇa-karma-viḍambanāni
nāmāni ye 'su-vigame vivaśā gṛṇanti
te 'naika-janma-śamalaṁ sahasaiva hitvā
saṁyānty apāvṛtāmṛtaṁ tam ajaṁ prapadye

yasya – To, kurio; *avatāra* – įsikūnijimai; *guṇa* – transcendentinės ypatybės; *karma* – žygiai; *viḍambanāni* – visi paslaptingi; *nāmāni* – transcendentinių vardų; *ye* – šių; *asu-vigame* – atsisveikinant su gyvenimu; *vivaśāḥ* – nesąmoningai; *gṛṇanti* – šaukiasi; *te* – jie; *anaika* – daugybę; *janma* – gyvenimų; *śamalam* – sukauptas nuodėmes; *sahasā* – tučtuojau; *eva* – tikrai; *hitvā* – palieka; *saṁyānti* – pasiekia; *apāvṛta* – atviras; *amṛtam* – nemirtingumą; *tam* – Jo; *ajam* – negimusiojo; *prapadye* – ieškau prieglobsčio.

Aš ieškau prieglobsčio prie lotosinių pėdų To, kurio įsikūnijimai, ypatybės ir žygiai yra paslaptinga, nesuvokiama šio pasaulio pavidalų, savybių ir veiklos imitacija. Kas atsisveikindamas su gyvenimu šaukiasi, net jei ir nesąmoningai, Jo šventojo vardo, tučtuojau nusiplauna per daugybę gyvenimų sukauptas nuodėmes ir pasiekia Jo buveinę.

Komentaras: Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimų žygiai tarsi pamėgdžioja materialiame pasaulyje gyvenančių gyvų būtybių veiksmus. Jis – tarsi aktorius scenoje. Aktorius scenoje gali vaidinti karalių, bet tai nereiškia, kad jis ir yra tikras karalius. Panašiai ir Viešpats, nužengdamas į šį pasaulį, atlieka vaidmenis, su kuriais neturi nieko bendro. „Bhagavad-gītoje“ (4.14) sakoma, kad Viešpats neturi nieko bendro su veikla, kurią, atrodytų Jis Pats ir atlieka: *na māṁ karmāṇi limpanti na me karma-phale spṛhā.* Viešpats – visagalis, užtenka Jam ko nors panorėti ir Jo noras kaip mat virsta realybe. Apsireiškęs kaip Viešpats Kṛṣṇa Jis atliko Yaśodos ir Nandos sūnaus vaidmenį, pakėlė Govardhanos kalvą, nors to daryti neprivalėjo. Jam pakanka tik panorėti, ir milijonai Govardhanos kalvų pačios pakils į orą, Jam nereikės jų kelti ranka. Bet šiame žaidime Jis pamėgdžioja paprastą gyvą esybę ir pakelia kalvą, tuo pat metu apreikšdamas ir Savo antgamtišką galią. Todėl Jį vadina Śrī Govardhanadhārī – „pakėlusiu Govardhanos kalvą“. Taigi, Jo įsikūnijimų žygiai, Jo prielankumas Savo bhaktams yra ne kas kita kaip imitacija, tai tarsi patyrusio dramos aktoriaus užsidėtas grimas. Tačiau, kokį vaidmenį beatliktų Viešpats, Jo veikla – tai visagalio Viešpaties žygiai, todėl atminimas apie tokius Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimų žygius ne mažiau įtakingas nei Pats Viešpats. Ajāmila prisiminė šventąjį Viešpaties Nārāyaṇos vardą šaukdamasis savo sūnaus, kurį irgi buvo pavadinęs Nārāyaṇa, ir to pakako, kad jis galiausiai įstengtų pasiekti aukščiausią gyvenimo tikslą.

16 TEKSTAS

यो वा अहं च गिरिशश्च विभुः स्वयं च
स्थित्युद्भवप्रलयहेतव आत्ममूलम् ।
भित्त्वा त्रिपाद्ववृध एक उरुप्ररोह-
स्तस्मै नमो भगवते भुवनद्रुमाय ॥१६॥

yo vā ahaṁ ca giriśaś ca vibhuḥ svayaṁ ca
sthity-udbhava-pralaya-hetava ātma-mūlam
bhittvā tri-pād vavṛdha eka uru-prarohas
tasmai namo bhagavate bhuvana-drumāya

yaḥ – Tas, kuris; *vai* – tikrai; *aham ca* – taip pat aš; *giriśaḥ ca* – ir Śiva; *vibhuḥ* – Visagalis; *svayam* – asmuo (Viṣṇu pavidalu); *ca* – ir; *sthiti* – palaikymo; *udbhava* – kūrimo; *pralaya* – naikinimo; *hetavaḥ* – priežas-

tys; *ātma-mūlam* – esantis savo paties šaknimi; *bhittvā* – prasiskverbia; *tri-pāt* – trys kamienai; *vavṛdhe* – išaugo; *ekaḥ* – vienas vienintelis; *uru* – daugybė; *prarohaḥ* – šakų; *tasmai* – Jam; *namaḥ* – lenkiuosi; *bhagavate* – Dievo Asmeniui; *bhuvana-drumāya* – planetų sistemų medžiui.

Tavo Šviesybė – pirminė planetų sistemų medžio šaknis. Šis medis prasiskverbia pro materialią gamtą trimis kamienais, kuriais esame aš, Śiva ir Tu, Visagalis. Mes atsakingi už visatos kūrimą, palaikymą ir naikinimą, o iš mūsų trijų išsikeroja daugybė šakų. Todėl pagarbiai lenkiuosi Tau, kuris esi kosminės apraiškos medis.

Komentaras: Visų pirma kosminė apraiška skiriama į tris pasaulius – aukštesniąsias, žemesniąsias ir viduriniąsias planetų sistemas, o vėliau ji išsiplečia į keturiolika planetų sistemų. Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra viso šio kosmoso pagrindinė šaknis. Gali pasirodyti, kad materiali gamta yra kosminės apraiškos priežastis, nors iš tikrųjų ji tėra tik Viešpaties energija, Jo atstovė. Tai patvirtina „Bhagavad-gītā“ (9.10): *mayādhyakṣeṇa prakṛtiḥ sūyate sa-carācaram.* „Materiali gamta veikia Aukščiausiojo Viešpaties prižiūrima ir tik todėl atrodo, kad ji yra visatos kūrimo, palaikymo ir naikinimo priežastis.“ Trys Viešpaties skleidiniai, Viṣṇu, Brahmā ir Śiva, yra atsakingi už materialaus pasaulio palaikymą, kūrimą ir naikinimą. Tarp šių trijų pagrindinių Viešpaties atstovų, valdančių tris materialios gamtos *guṇas,* vienintelis Viṣṇu yra Visagalis; nepaisant to, kad Jis veikia materialiame pasaulyje, rūpindamasis jo palaikymu, Jis nėra pavaldus materialios gamtos dėsniams. Kitos dvi dievybės, Brahmā ir Śiva, nors yra beveik tokios pat galingos, kaip Viṣṇu, visgi paklūsta materialiai Aukščiausiojo Viešpaties energijai. Neišmanėliai panteistai neteisingai suvokia dievų, valdančių įvairius materialios gamtos aspektus, panteono koncepciją. Dievas yra vienas vienintelis, Jis – pirminė visų priežasčių priežastis. O visatą valdo daugybė Jo atstovų, pusdievių, tai primena valstybę valdančią vyriausybę, kurią sudaro įvairių ministerijų vadovai ir kiti pareigūnai.

Dėl savo neišmanymo impersonalistas negali suvokti, kad viską visatoje valdo asmenybės. Tačiau šiame posme akivaizdžiai nurodoma, kad viskas šioje kūrinijoje turi asmeniškumo aspektą ir čia nieko nėra beasmenio. Apie tai jau kalbėjome „Śrīmad-Bhāgavatam“ įvade, apie tai kalbama ir šiame posme. Materialaus kosmoso medis apibūdintas „Bhagavad-gītos“ penkioliktame skyriuje kaip *aśvatthos* medis, augantis šaknimis aukštyn. Tokį medį galėtume pamatyti pasižiūrėję į medžio, augančio prie kokio nors vandens telkinio, atspindį vandens paviršiuje. Medžio atspindys vandenyje atrodo lyg augtų žemyn, o jo šaknys stiebtųsi į viršų. Šiame posme

apibūdintas materialios kūrinijos medis tėra tikrosios realybės – Parabrahmano, Viṣṇu, atspindys. Tikrasis medis auga Vaikuṇthalokose, sukurtose Viešpaties vidine galia, o materialios gamtos vandenyse atsispindintis medis tėra šio tikrojo medžio atspindys. Impersonalistai klysta teigdami, kad Brahmane nėra įvairovės, nes „Bhagavad-gītoje“ aprašytas medis-šešėlis negalėtų egzistuoti pats savaime, jei nebūtų tikrojo, realaus medžio, kurio atspindžiu jis yra. Tikrasis medis auga amžinoje dvasinės gamtos, sklidinos transcendentinės įvairovės, būtyje, o Viešpats Viṣṇu yra ir šio medžio šaknis. Viešpats yra tiek realaus, tiek ir iliuzinio medžio šaknis, bet iliuzinis medis tėra viso labo iškreiptas tikrojo medžio atspindys. Šiuo posmu Brahmā lenkiasi Viešpačiui, kuris ir yra tas tikrasis medis, išreikšdamas pagarbą tiek savo, tiek ir Śivos vardu.

17 TEKSTAS

लोको विकर्मनिरतः कुशले प्रमत्तः
कर्मण्ययं त्वदुदिते भवदर्चने स्वे ।
यस्तावदस्य बलवानिह जीविताशां
सद्यश्छिनत्त्यनिमिषाय नमोऽस्तु तस्मै ॥१७॥

loko vikarma-niratah kuśale pramattah
karmaṇy ayaṁ tvad-udite bhavad-arcane sve
yas tāvad asya balavān iha jīvitāśāṁ
sadyaś chinatty animiṣāya namo 'stu tasmai

lokaḥ – daugumos žmonių; *vikarma* – darbai prasilenkia su sveiku protu; *nirataḥ* – užsiima; *kuśale* – naudinga veikla; *pramattaḥ* – ignoruoja; *karmaṇi* – veikloje; *ayam* – toje; *tvat* – Tavo; *udite* – nurodei; *bhavat* – Tu; *arcane* – garbinant; *sve* – savo pačių; *yaḥ* – kas; *tāvat* – kol; *asya* – dauguma žmonių; *balavān* – labai stipri; *iha* – ši; *jīvita-āśām* – kova už geresnę vietą po saule; *sadyaḥ* – betarpiškai; *chinatti* – pasmerkta žlugti; *animiṣāya* – amžinuoju laiku; *namaḥ* – nusilenkimai; *astu* – tebūnie; *tasmai* – Jam.

Daugumos žmonių darbai prasilenkia su sveiku protu. Jie daro visai ne tai, kas jiems patiems būtų naudingiausia, nors Tu nurodei, kaip žmogui derėtų gyventi. Jei žmonės ir toliau elgsis taip pat kvailai ir neapgalvotai, visos jų viltys išsikovoti geresnę vietą po saule neišvengiamai pasmerktos žlugti. Todėl lenkiuosi Tau, kurs įkūniji amžinąjį laiką.

Komentaras: Daugumos žmonių veikla yra visiškai kvaila ir beprasmė. Jie sąmoningai ignoruoja išganingiausią žmogui veiklos formą – pasiaukojimo tarnystę, reglamentuotą veiklą, kuri įvardijama specialiu terminu – „*arcanos* taisyklės“. „Nārada-pañcarātroje“ Viešpaties nustatytomis *arcanos* taisyklėmis griežtai vadovaujasi visi išmintingi žmonės, kuriems nereikia aiškinti, kad gyvenimo prasmė, jo tobulumas – patirti Viešpatį Višnų, pirminę kosminės apraiškos priežastį. Apie tokios reglamentuotos veiklos būtinumą kalbama ne tik „Nārada-pañcarātroje“, bet ir „Bhāgavatam“ bei „Bhagavad-gītos“ tekste. Tačiau paikuoliai nesupranta, kad tikrąjį gėrį jiems tegali atnešti Višnu pažinimas. „Bhāgavatam“ (7.5.30–32) skelbia:

matir na kṛṣṇe parataḥ svato vā
mitho 'bhipadyeta gṛha-vratānām
adānta-gobhir viśatāṁ tamisraṁ
punaḥ punaś carvita-carvaṇānām

na te viduḥ svārtha-gatiṁ hi viṣnuṁ
durāśayā ye bahir-artha-māninaḥ
andhā yathāndhair upanīyamānās
te 'pīśa-tantryām uru-dāmni baddhāḥ

naiṣāṁ matis tāvad urukramāṅghriṁ
spṛśaty anarthāpagamo yad-arthaḥ
mahīyasāṁ pāda-rajo-'bhiṣekaṁ
niṣkiñcanānāṁ na vṛṇīta yāvat

„Tie, kas tvirtai apsisprendė supūti netikros, materialios laimės kalėjime niekada neįsisąmonins Kṛṣnos. Jiems nepadės nei mokytojų pamokymai, nei dvasinis susivokimas, nei kolektyvinės diskusijos. Nesutramdytos juslės gramzdina juos į tamsiausias neišmanymo sritis, ir visiškai pametę galvas jie „kramto tai, kas jau kramtyta.“

Per savo paikystę ir neapgalvotus darbus jie nesuvokia, kad aukščiausias gyvenimo tikslas – pasiekti kosminės apraiškos Viešpatį Višnų, taigi, kovodami dėl vietos po saule, jie kreipia civilizacijos raidą klaidinga kryptimi, link materialistinės visuomenės, kuri gyvena paklusdama išorinės energijos veikimui. Kai neregys veda neregį, abu įkrinta į griovį, – toks yra visuomenės, kurią sudaro ir kuriai vadovauja kvailiai, likimas.

Kvailiams neįdomūs Visagalio Viešpaties žygiai, nors Aukščiausiasis tegali išgelbėti juos nuo atpildo už visas jų paikystes. Ir taip tęsis tol, kol jiems nesugrįš sveikas protas ir jie nesusiprotės savo vadovais pasirinkti didžiųjų sielų, kurios nusikratė visų materialių prisirišimų.“

„Bhagavad-gītoje“ Viešpats ragina atsisakyti visų savo priedermių ir atsidėti *arcanai* – veiklai, kuri džiugina Viešpaties širdį. Tačiau reta kam *arcanos* praktika būna patraukli. Žmonės didesniu ar mažesniu mastu linksta į veiklą, prasilenkiančią su Aukščiausiojo Viešpaties valia. *Jñānos* ir *yogos* praktika netiesiogiai irgi yra maištavimo prieš Viešpatį forma. Vienintelė tikrai išganinga žmogui veikla yra *arcanā,* Viešpaties garbinimas, kitos tokios veiklos tiesiog nėra. *Jñāna* ir *yoga* kitąsyk pripažįstamos kaip galimi *arcanos* elementai, tačiau tik kaip priemonė, kuri priartina galutinį tikslą – Viṣṇu pasiekimą. Apibendrinant galima pasakyti, kad vieninteliai žmonės, užsitarnavę išganymą, yra bhaktai, klusnūs Viešpaties tarnai. Visi likusieji beviltiškai kovoja dėl vietos po saule ir atidavę šiai kovai visas savo jėgas galų gale lieka tuščiomis rankomis.

18 TEKSTAS

यस्माद्बिभेम्यहमपि द्विपरार्धधिष्ण्य-
मध्यासितः सकललोकनमस्कृतं यत् ।
तेपे तपो बहुसवोऽवरुरुत्समान-
स्तस्मै नमो भगवतेऽधिमखाय तुभ्यम् ॥१८॥

yasmād bibhemy aham api dviparārdha-dhiṣṇyam
adhyāsitaḥ sakala-loka-namaskṛtaṁ yat
tepe tapo bahu-savo 'varurutsamānas
tasmai namo bhagavate 'dhimakhāya tubhyam

yasmāt – iš kurio; *bibhemi* – baimė; *aham* – aš; *api* – taip pat; *dvi-para-ardha* – laikotarpis, trunkantis $4 \times 300\,000\,000 \times 2 \times 30 \times 12 \times 100$ Saulės metų; *dhiṣṇyam* – buveinė; *adhyāsitaḥ* – gyvenantis; *sakala-loka* – visas visatos planetas; *namaskṛtam* – gerbiamas; *yat* – tai; *tepe* – atlikau; *tapaḥ* – savitramdą; *bahu-savaḥ* – daug metų; *avarurutsamānaḥ* – trokšdamas Tave pasiekti; *tasmai* – Jam; *namaḥ* – lenkiu galvą; *bhagavate* – Aukščiausiajam Dievo Asmeniui; *adhimakhāya* – Tam, kuris yra visų aukojimų galutinis objektas; *tubhyam* – Tau.

O Maloningasis Viešpatie, reiškiu Tau nuolankiausią pagarbą, nes Tu esi nenuilstantis laikas, esi visų aukojimų galutinis objektas. Nors aš valdau visas visatos planetas, ir mano buveinė gyvuoja net dvi parārdhas, nors siekdamas dvasiškai susivokti, aš daug metų tramdžiau kūną, tačiau nepaisant viso to pagarbiai lenkiu prieš Tave savo galvą.

Komentaras: Brahmos gyvenimas trunka ilgiausiai, todėl jis laikomas garbiausia visatos gyva būtybe. Dėl savo asketiškų žygių, įtakos ir autoriteto Brahmā nusipelnė visuotinės pagarbos, tačiau net ir jis lenkia savo galvą prieš Viešpatį. Taigi, kitos gyvos būtybės, kurios ir iš tolo neprilygsta Brahmai, turėtų pasimokyti iš Brahmos ir laikyti savo pareiga reikšti visokeriopą pagarbą Viešpačiui.

19 TEKSTAS

तिर्यङ्मनुष्यविबुधादिषु जीवयोनि-
ष्वात्मेच्छयात्मकृतसेतुपरीप्सया यः ।
रेमे निरस्तविषयोऽप्यवरुद्धदेह-
स्तस्मै नमो भगवते पुरुषोत्तमाय ॥१९॥

tiryaṅ-manuṣya-vibudhādiṣu jīva-yoniṣv
ātmecchayātma-kṛta-setu-parīpsayā yaḥ
reme nirasta-viṣayo 'py avaruddha-dehas
tasmai namo bhagavate puruṣottamāya

tiryak – menkesnių už žmogų padarų (gyvūnų); *manuṣya* – žmonės ir t.t.; *vibudha-ādiṣu* – tarp pusdievių; *jīva-yoniṣu* – įvairiausiomis gyvybės formomis; *ātma* – Pats; *icchayā* – valia; *ātma-kṛta* – Tavo Paties; *setu* – pareigas; *parīpsayā* – norėdamas išsaugoti; *yaḥ* – kas; *reme* – įkūnytum dieviškuosius žaidimus; *nirasta* – neturi galios; *viṣayaḥ* – materijos suteptis; *api* – neabejotinai; *avaruddha* – apreiški; *dehaḥ* – transcendentinį kūną; *tasmai* – Jam; *namaḥ* – lenkiu galvą; *bhagavate* – Dievo Asmeniui; *puruṣottamāya* – pirmapradis Viešpats.

O mano Viešpatie, įgyvendindamas Savo laisvą valią, Tu nužengi pačiomis įvairiausiomis gyvybės formomis – tarp menkesnių už žmogų padarų, tarp pusdievių, nužengi, kad įkūnytum Savo dieviškuosius žaidimus. Materija negali Tavęs užteršti. Tu nužengi, kad įvykdytum Savo pareigas, kurias numato Tavo nustatyti religijos įstatymai. Ir už tai, kad Tu apsireiški tokia daugybe pavidalų, aš lenkiu prieš Tave savo galvą.

Komentaras: Viešpats nužengia įvairiausiomis gyvybės formomis, ir visi Jo įsikūnijimai yra transcendentiški. Nužengdamas Kṛṣṇa, Rāma ir daugeliu kitų įsikūnijimų, Viešpats atrodo kaip paprastas žmogus, tačiau išvaizda neturėtų mūsų suklaidinti. Tik didesniu intelektu negalintis pasigirti žmogus gali palaikyti Viešpatį paprastu žmogumi. Šią mintį patvirtina ir

„Bhagavad-gītā“ (9.11): *avajānanti māṁ mūḍhā mānuṣīṁ tanum āśritam*. Ko siekdamas Viešpats nužengia šernu ar žuvimi? Ogi to paties, ko Jis siekia nužengdamas kitais pavidalais. Visi tie pavidalai yra transcendentiniai ir jais Viešpats nužengia pagal aplinkybes, norėdamas apreikšti Savo dieviškus žaidimus ir patirti džiaugsmą. Šiais transcendentiniais pavidalais Viešpats įsikūnija pirmiausiai dėl to, kad pagelbėtų Savo bhaktams. Jis nužengia kiekvienąkart, kai iškyla būtinumas išgelbėti bhaktus ir apginti Jo Paties nustatytas religijos normas.

20 TEKSTAS

योऽविद्ययानुपहतोऽपि दशार्धवृत्त्या
निद्रामुवाह जठरीकृतलोकयात्रः ।
अन्तर्जलेऽहिकशिपुस्पर्शानुकूलां
भीमोर्मिमालिनि जनस्य सुखं विवृण्वन् ॥२०॥

yo 'vidyayānupahato 'pi daśārdha-vṛttyā
nidrām uvāha jaṭharī-kṛta-loka-yātraḥ
antar-jale 'hi-kaśipu-sparśānukūlāṁ
bhīmormi-mālini janasya sukhaṁ vivṛṇvan

yaḥ – tas; *avidyayā* – paveiktas neišmanymo; *anupahataḥ* – neįtakojamas; *api* – nepaisant; *daśa-ardha* – penkios; *vṛttyā* – sąveikos; *nidrām* – miegas; *uvāha* – priėmei; *jaṭharī* – pilve; *kṛta* – taip padaręs; *loka-yātraḥ* – būties palaikymą; *antaḥ-jale* – naikinimo vandenyse; *ahi-kaśipu* – gyvačių patale; *sparśa-anukūlām* – džiaugiasi prisilietimu; *bhīma-ūrmi* – grėsmingų bangų; *mālini* – virtinė; *janasya* – išmintingiausiems; *sukham* – palaimą; *vivṛṇvan* – rodydamas.

Mano Viešpatie, Tu netrikdomas miegi naikinimo vandenyse, o aplinkui šėlsta grėsmingos bangos. Tu atgulei saldaus miego į gyvačių patalą, kad išmintingieji regėtų iš Tavęs srūvančią palaimą. Tau bemiegant visos visatos planetos glūdi Tavo pilve.

Komentaras: Yra žmonių, kuriems visa ko matas yra jų ribotas patyrimas. Toks žmogus panašus į varlę, tūnančią savo šulinyje ir negalinčią įsivaizduoti neaprėpiamų Ramiojo vandenyno platybių. Pasakojimai apie Aukščiausiąjį Viešpatį, gulintį kosminiame vandenyne, gyvačių patale, jiems yra paprasčiausias mitologinis pasakojimas. Juos stebina, kad galima ramiausiai

miegoti gulint vandenyje. Tačiau stebėtis čia ne itin yra dėl ko. Vandenyno gelmėse gyvena nesuskaitoma daugybė gyvų esybių, kurios tokiose sąlygose puikiausiai valgo, miega, ginasi ir poruojasi. Jei tokios menkos gyvos esybės laimingai gyvena vandenyje, kodėl visagalis Aukščiausiasis Viešpats negali atgulti miego vidury banguojančio vandenyno ant vėsaus gyvatės kūno ir saldžiai sapnuoti?! Nuo kitų gyvų būtybių Viešpats skiriasi tuo, kad visi Jo žygiai transcendentiški, Jis gali viską, nes Jo neriboja laikas ir erdvė. Jis junta transcendentinę palaimą bet kuriomis materialios aplinkos sąlygomis.

21 TEKSTAS

यन्नाभिपद्मभवनादहमासमीड्य
लोकत्रयोपकरणो यदनुग्रहेण ।
तस्मै नमस्त उदरस्थभवाय योग-
निद्रावसानविकसन्नलिनेक्षणाय ॥२१॥

yan-nābhi-padma-bhavanād aham āsam īḍya
loka-trayopakaraṇo yad-anugraheṇa
tasmai namas ta udara-stha-bhavāya yoga-
nidrāvasāna-vikasan-nalinekṣaṇāya

yat – kurio; *nābhi* – bambos; *padma* – lotosas; *bhavanāt* – iš buveinės; *aham* – aš; *āsam* – užgimiau; *īḍya* – o mano garbinimo objekte; *loka-traya* – trys pasauliai; *upakaraṇaḥ* – padėdamas kurti; *yat* – kieno; *anugraheṇa* – malone; *tasmai* – Jam; *namaḥ* – lenkiuosi; *te* – Tau; *udara-stha* – glūdėjo pilve; *bhavāya* – laikantis visatą; *yoga-nidrā-avasāna* – kai transcendentinis miegas baigėsi; *vikasat* – išsiskleidžiantys; *nalina-īkṣaṇāya* – Tam, kurio atmerktos akys yra tarsi lotosai.

Garbinu Tave, mano Viešpatie. Tavo malone aš užgimiau iš Tavo bambos dygstančiame lotose, kad sukurčiau visatą. Kol Tu palaimingai miegojai, Tavo transcendentiniame pilve glūdėjo visatos planetos. Dabar štai Tu nubudai ir Tavo akys atsimerkė, tarsi lotosai, išsiskleidžiantys rytui brėkštant.

Komentaras: Posme Brahmā padeda *arcanos* pagrindus, nurodo principus, reglamentuojančius visą bhakto dieną (nuo ketvirtos valandos ryto iki devintos vakaro). Atsikėlęs anksti ryte bhaktas meldžiasi Viešpačiui. Be

to taisyklės reikalauja anksti ryte vykdyti aukojimą, *maṅgala-ārati*. Nesuvokdami *arcanos* svarbos, nebhaktai nepagrįstai kritikuoja šias taisykles. Jie negali suprasti, kad Viešpats taip pat miega, kai panori. Idėja apie beasmenį Aukščiausiąjį atkerta gyvą būtybę nuo pasiaukojimo tarnystės, štai kodėl yra taip sunku bendrauti su kietasprandžiais bedieviais, kuriems atspirties taškas suvokiant pasaulį yra materija.

Impersonalistai visad samprotauja atbulai. Jie mano, kad jei materijai būdinga forma, vadinasi, dvasia jos neturi; jei materijos viešpatijoje egzistuoja miegas, tai dvasia yra bemiegė; jei *arcanos* garbinimo sistemoje Dievybė gali miegoti, vadinasi, *arcanā* irgi yra *māyā*. Iš esmės kalbant, tokie samprotavimai yra materialistiški. Materialistinė mąstysena, – ar tai būtų teigimas, ar neigimas, – vis tiek yra materialistinė mąstysena. Nepriekaištingos tegali būti žinios iš aukščiausiojo šaltinio, t.y. Vedų. Pastarieji „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmai rekomenduoja laikytis *arcanos* taisyklių. Užsimojęs kurti pasaulį, Brahmā regi Viešpatį, miegantį gyvačių patale, aplinkui šėlstant naikinimo bangoms. Taigi, miegas – vienas vidinės Viešpaties galios bruožų, ir tyrašird žiai Viešpaties bhaktai, pavyzdžiui, Brahmā ir jo pasekėjai iš mokinių sekos, tatai pripažįsta. Pastarajame posme aiškiai pasakyta, kad Viešpats netrikdomas miegojo aplinkui šėlstant grėsmingoms bangoms. Tuo Jis parodė, kad gali viską ir kad jokios kliūtys nesutrukdys Jam įgyvendinti Savo transcendentinės valios. *Māyāvādžiai* neigia Viešpaties gebėjimą miegoti vandenyje, nes savo išvadas jie grindžia ribota materialia patirtimi. Jų klaida ta, kad jie gretina Viešpatį su savimi, o tai jau materialistinės mąstysenos apraiška. *Māyāvādos* mokyklos filosofinė doktrina, grindžiama „ne tai, ne tai“ (*neti, neti*) principu, iš esmės yra materiali. Ši doktrina neleidžia patirti Aukščiausiojo Asmens tikrosios esmės.

22 TEKSTAS

सोऽयं समस्तजगतां सुहृदेक आत्मा
सत्त्वेन यन्मृडयते भगवान् भगेन ।
तेनैव मे दृशमनुस्पृशताद्यथाहं
स्रक्ष्यामि पूर्ववदिदं प्रणतप्रियोऽसौ ॥२२॥

so ’yaṁ samasta-jagatāṁ suhṛd eka ātmā
sattvena yan mṛḍayate bhagavān bhagena
tenaiva me dṛśam anuspṛśatād yathāhaṁ
srakṣyāmi pūrvavad idaṁ praṇata-priyo ’sau

saḥ – Jis; *ayam* – Viešpats; *samasta-jagatām* – visų visatų; *suhṛt ekaḥ* – vienintelis draugas ir filosofas; *ātmā* – Supersiela; *sattvena* – dorybės *guṇa; yat* – tas, kuris; *mṛḍayate* – yra palaimos šaltinis; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *bhagena* – su šešiais lobiais; *tena* – Jis; *eva* – neabejotinai; *me* – man; *dṛśam* – savistabos galią; *anuspṛśatāt* – dovanoja; *yathā* – kad; *aham* – aš; *srakṣyāmi* – galėčiau kurti; *pūrva-vat* – kaip kitados; *idam* – šią visatą; *praṇata* – atsidavęs; *priyaḥ* – brangus; *asau* – Jam (Viešpačiui).

Tebūnie Aukščiausiasis Viešpats man gailestingas! Jis yra vienintelis gyvų būtybių draugas, artimiausia joms Siela. Savo šešių transcendentinių lobių dėka Viešpats maitina ir suteikia kiekvienam teisę į aukščiausiąją palaimą. Tebūnie Jis man gailestingas ir dar sykį, kaip kitados, dovanoja iš savistabos kylančią kūrimo galią, nes esu viena atsidavusių Jam sielų, kurios Jam labai brangios.

Komentaras: Aukščiausiasis Viešpats Puruṣottama, Śrī Kṛṣṇa, maitina visas gyvas būtybes ir dvasiniame, ir materialiame pasauliuose. Jis – artimiausia siela, visų gyvų esybių draugas, nes jas su Viešpačiu amžinai sieja įgimta meilė ir artumas. Jis yra vienintelis visad mums gera linkintis mūsų draugas, Jis vienas ir nedalomas. Viešpatį vadina Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu, *bhagavānu,* nes Jo rankose yra šeši transcendentiniai lobiai, ir Jis maitina visas – ir dvasinio, ir materialaus pasaulių gyvas esybes. Brahmā savo maldoje prašo Viešpatį malonės, prašo dovanoti jam gebėjimą vėl, kaip kitados, kurti visatą, nes tik besąlyginės Viešpaties malonės dėka Brahmai pavyko padovanoti pasauliui ir nepaprastus šventuosius (Nāradą) ir materialistus (Marīcį). Brahmā meldžiasi Viešpačiui, nes atsidavusiai Viešpačiui sielai nėra nieko už Jį brangesnio. Atsidavusi Viešpačiui siela apie Jį ir tegalvoja, o ir Viešpats žvelgia į ją su didžiausia simpatija, yra kupinas jai pačių šilčiausių jausmų.

23 TEKSTAS

एष प्रपन्नवरदो रमयात्मशक्त्या
यद्यत्करिष्यति गृहीतगुणावतारः ।
तस्मिन् स्वविक्रममिदं सृजतोऽपि चेतो
युञ्जीत कर्मशमलं च यथा विजह्याम् ॥२३॥

eṣa prapanna-varado ramayātma-śaktyā
yad yat kariṣyati gṛhīta-guṇāvatāraḥ

tasmin sva-vikramam idaṁ sṛjato 'pi ceto
yuñjīta karma-śamalaṁ ca yathā vijahyām

eṣaḥ – šis; *prapanna* – atsidavusių Jam sielų; *vara-daḥ* – geradaris; *ramayā* – visuomet mėgaujasi sėkmės deivės (Lakṣmī) bendrijoje; *ātma-śaktyā* – savo vidine galia; *yat yat* – kas benutiktų; *kariṣyati* – Jis gali veikti; *gṛhīta* – įgydamas; *guṇa-avatāraḥ* – įasmenintą dorybę; *tasmin* – Jam; *sva-vikramam* – visagaliui; *idam* – šį materialų pasaulį; *sṛjataḥ* – sukurti; *api* – nepaisant; *cetaḥ* – širdis; *yuñjīta* – užimtas; *karma* – veikla; *śamalam* – materialus poveikis; *ca* – taip pat; *yathā* – tiek, kiek; *vijahyām* – galiu atsikratyti.

Aukščiausiasis Viešpats, Dievo Asmuo, yra atsidavusių Jam sielų geradaris. Visus Savo žygius Jis vykdo pasitelkęs į pagalbą Savo vidinę galią, sėkmės deivę Ramą (Lakṣmī). Aš meldžiuosi ir prašau Jo, kad leistų Jam pasitarnauti – sukurti materialų pasaulį, ir kad mano veiksmai nepadarytų man jokios materialios įtakos, nes tik tada, jei Jis išklausys mano maldą, pajėgsiu atsikratyti tuščiagarbystės ir neimsiu laikyti savęs kūrėju.

Komentaras: Materialaus pasaulio kūrimo, tvarumo užtikrinimo ir naikinimo procesus kontroliuoja tris materialios gamtos *guṇas* įkūnijančios dievybės – Brahmā, Viṣṇu ir Maheśvara. Tačiau iš trijų dievybių tiktai Viṣṇu, Viešpats, įsikūnijęs su visomis Savo vidinėmis galiomis, yra ta aukščiausioji jėga, kuri nuo pradžios iki pabaigos užtikrina visą kosminio pasaulio egzistenciją. Brahmā talkininkauja Viešpačiui atlikdamas kūrėjo funkcijas, tuo jo vaidmuo ir apsiriboja, ir, kad nepasiduotų tuščiagarbystei ir neimtų savęs laikyti tikruoju kūrėju, maldoje jis prašo Viešpaties neleisti jam užsimiršti, prašo leisti padėti jam būti įrankiu Viešpaties rankose. Štai būdas, kaip pelnyti Aukščiausiojo Viešpaties prielankumą. Jei ir mes taip elgsimės, Viešpats brangins mus ir dovanos Savo palaiminimus. Paikuolis skuba savintis kūrėjo laurus, tačiau išmintingas žmogus puikiausiai suvokia, kad be Viešpaties valios ir žolelė nesujuda, todėl nuopelnas už viską, kas įstabu ir nepakartojama, tenka Viešpačiui. Tiktai dvasiškai sąmoningėjant galima nusiplauti sutepimą, kylantį dėl materialių prisirišimų, ir pelnyti Viešpaties palaiminimus.

24 TEKSTAS

नाभिह्रदादिह सतोऽम्भसि यस्य पुंसो
विज्ञानशक्तिरहमासमनन्तशक्तेः ।

रूपं विचित्रमिदमस्य विवृण्वतो मे
मा रीरिषीष्ट निगमस्य गिरां विसर्गः ॥२४॥

nābhi-hradād iha sato 'mbhasi yasya puṁso
vijñāna-śaktir aham āsam ananta-śakteḥ
rūpaṁ vicitram idam asya vivṛṇvato me
mā rīriṣīṣṭa nigamasya girāṁ visargaḥ

nābhi-hradāt – iš ežero, tyvuliuojančio bambos įdubime; *iha* – šioje epochoje; *sataḥ* – gulintis; *ambhasi* – vandenyse; *yasya* – tas, kurio; *puṁsaḥ* – Dievo Asmens; *vijñāna* – visos visatos; *śaktiḥ* – galia; *aham* – aš; *āsam* – gimiau; *ananta* – beribis; *śakteḥ* – galingo; *rūpam* – pavidalas; *vicitram* – įvairialypes; *idam* – šis; *asya* – Jo; *vivṛṇvataḥ* – apreikštas; *me* – man; *mā* – neįstengtų; *rīriṣīṣṭa* – pamiršti; *nigamasya* – Vedų; *girām* – garsų; *visargaḥ* – vibraciją.

Viešpaties galioms nėra skaičiaus. Jam gulint naikinimo vandenyse, iš ežero, tyvuliuojančio Jo bambos įdubime, išauga lotosas, kuriame gimstu aš – visuminė visatos galia. Dabar aš išlaisvinu įvairialypes Jo galias, kurios įkūnija kosminę apraišką. Ir maldoje prašau, kad materialios veiklos įtakoje nenukrypčiau nuo Vedų himnų skelbiamų priesakų.

Komentaras: Bet kuris transcendentinę meilės tarnystę Viešpačiui praktikuojantis žmogus neišvengia materialios veiklos ir jei jis neturi jėgų atsispirti materijos spaudimui, jis gali prarasti ryšį su dvasine energija. Kuriant materialų pasaulį Brahmai tenka sukurti įvairių įvairiausias gyvas esybes, t.y. aprūpinti jas kūnais, atitinkančiais jų būties sąlygas materialiame pasaulyje. Brahmā prašo Viešpaties apsaugoti jį, nes kūrimo metu jam tenka susidurti su aibėmis nuodėmingų gyvų esybių. Nuolat bendraudamas su puolusiomis, sąlygotomis sielomis paprastas brahmanas gali prarasti *brahma-tejas*, savo brahmaniškąsias galias. Baimindamasis nuopuolio, geriausiasis iš brahmanų, Brahmā, maldoje prašo Viešpaties jį apginti. Tai turėtų būti įspėjimas visiems, pasirinkusiems dvasinio tobulėjimo kelią. Jeigu Viešpats mūsų patikimai neapsaugos, bet kurią akimirką galime patirti dvasinį nuopuolį, todėl reikia nuolat melstis Viešpačiui ir prašyti, kad Jis apgintų ir palaimintų sėkmingai įvykdyti savo pareigą. Viešpats Caitanya nurodė Savo pasekėjams imtis misionieriškos veiklos ir užtikrino, kad apgins nuo neigiamo materijos poveikio. Vedos sulygina dvasinio gyvenimo kelią su gerai išgaląsto skustuvo ašmenimis. Vienas neatsargus judesys – ir ištrykšta kraujas. Tačiau tam, kuris besąlygiškai atsidavė Viešpačiui ir vyk-

dydamas jam patikėtas pareigas visuomet siekia Viešpaties užtarimo, nuopuolis ir materialus užsiteršimas nebaisūs.

25 TEKSTAS

सोऽसावदभ्रकरुणो भगवान् विवृद्ध-
प्रेमस्मितेन नयनाम्बुरुहं विजृम्भन् ।
उत्थाय विश्वविजयाय च नो विषादं
माध्व्या गिरापनयतात्पुरुषः पुराणः ॥२५॥

so 'sāv adabhra-karuṇo bhagavān vivṛddha-
prema-smitena nayanāmburuhaṁ vijṛmbhan
utthāya viśva-vijayāya ca no viṣādaṁ
mādhvyā girāpanayatāt puruṣaḥ purāṇaḥ

saḥ – Jis (Viešpats); *asau* – tas; *adabhra* – be galo; *karuṇaḥ* – maloningas; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *vivṛddha* – beribę; *prema* – meilę; *smitena* – šypsodamasis; *nayana-amburuham* – lotosines akis; *vijṛmbhan* – atverdamas; *utthāya* – klestėjimui; *viśva-vijayāya* – kad pašlovintų kosminį pasaulį; *ca* – taip pat; *naḥ* – mūsų; *viṣādam* – prislėgtą nuotaiką; *mādhvyā* – mielais; *girā* – žodžiais; *apanayatāt* – būtų maloningas ir išblaškytų; *puruṣaḥ* – aukščiausias; *purāṇaḥ* – seniausias.

Viešpaties, visų aukščiausios ir seniausios gyvos būtybės, malonė yra begalinė. Teatveria Jis Savo lotosines akis ir Savo šypsena telaimina mane. Savo priesakais Jis gali nuskaidrinti mūsų prislėgtą nuotaiką ir įkvėpti dvasią visam kosminiam pasauliui.

Komentaras: Viešpaties gailestingumas puolusioms sieloms materialiame pasaulyje neišsemiamas ir tolydžio auga, nežinodamas ribų. Kosminio pasaulio sukūrimas suteikia galimybę visoms gyvoms būtybėms atsitiesti, praktikuojant atsidavimo Viešpačiui tarnystę, ir mes turime ja pasinaudoti, nes tai visų mūsų pirmutinė pareiga. Egzistuoja aibės Viešpaties skleidinių, Viešpats įsikūnija arba Pats asmeniškai, arba sukurdamas Savo atsietus skleidinius. Viešpaties atsieti skleidiniai – tai atskiros, individualios sielos, o asmens skleidiniai yra Jis Pats. Viešpaties asmens skleidiniams tenka valdovo, o Jo atsietiniams skleidiniams – valdinio vaidmuo. Atsietiniai skleidiniai sukurti abipusiams transcendentinės palaimos nuspalvintiems santykiams su aukščiausiuoju palaimos bei tiesos įsikūnijimu. Palaimingi,

abipusio džiaugsmo kupini, materialiais prasimanymais neužkrėsti valdovo ir valdinio santykiai atsiveria išvadavimą pelniusioms sieloms. Ryškiausias tokių abipusių transcendentinių santykių tarp valdovo ir valdinių pavyzdys – Viešpaties *rāsa-līlā* su *gopėmis*. *Gopės* yra vidinės energijos pavaldūs skleidiniai, todėl Viešpaties dalyvavimo *rāsa-līlos* šokyje nevalia prilyginti vyro ir moters kūniškiems santykiams. Veikiau, šie santykiai yra aukščiausia ir tobuliausia abipusių Viešpaties ir gyvų esybių emocijų išraiška. Galimybę pasiekti aukščiausią tobulumo pakopą Viešpats suteikia visoms puolusioms sieloms. Štai kodėl Viešpats Brahmā, kuriam patikėta tvarkyti visą kosminį pasaulį, maldoje prašo Viešpatį palaiminimo, kad Jam pavyktų įgyvendinti kūrimo tikslus.

26 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
स्वसम्भवं निशाम्यैवं तपोविद्यासमाधिभिः ।
यावन्मनोवचः स्तुत्वा विरराम स खिन्नवत् ॥२६॥

maitreya uvāca
sva-sambhavaṁ niśāmyaivaṁ tapo-vidyā-samādhibhiḥ
yāvan mano-vacaḥ stutvā virarāma sa khinnavat

maitreyaḥ uvāca – išminčius Maitreya tarė; *sva-sambhavam* – savo apsireiškimo priežastį; *niśāmya* – pamatęs; *evam* – taigi; *tapaḥ* – savitramda; *vidyā* – tiesos pažinimas; *samādhibhiḥ* – susikaupimas; *yāvat* – kiek įmanoma; *manaḥ* – protas; *vacaḥ* – žodžiai; *stutvā* – meldęsis; *virarāma* – nutilo; *saḥ* – jis (Brahmā); *khinna-vat* – tarsi išsekęs.

Išminčius Maitreya tarė: O Vidura, pamatęs savo gimdytoją, Dievo Asmenį, Brahmā ėmė melstis, prašydamas malonės, ir į savo maldą sudėjo visą savo išmintį bei iškalbą. Baigęs melstis, jis nutilo, tarsi savitramda, tiesos pažinimas bei susikaupimo veiksmas būtų gerokai jį išsekinę.

Komentaras: Brahmā patyrė tiesą iš širdyje glūdinčio Viešpaties. Viešpaties sukurtas Brahmā mėgino išsiaiškinti, iš kur jis atsirado, tačiau jam tai nepavyko, ir tik savitramdos bei susikaupimo veiksmas padėjo jam išvysti savo gimdytoją. Taip širdyje Brahmā patyrė tiesą. Viešpačiui atstovauja tiek mokinio širdyje glūdintis dvasinis mokytojas, tiek ir veikiantis išoriniame, fiziniame pasaulyje. Į dvasinio mokytojo vaidmenį tegali pretenduoti

tas, kuris yra susijęs su šiais Viešpaties įgaliotais atstovais. Brahmā neturėjo galimybių prašyti išoriniame, fiziniame pasaulyje veikiančio dvasinio mokytojo pagalbos, nes tuo metu Jis buvo vienintelė gyva būtybė visatoje. Štai kodėl, pasidžiaugęs Brahmos sudėta malda, Viešpats atvėrė tiesą Brahmos širdyje.

27–28 TEKSTAI

अथाभिप्रेतमन्वीक्ष्य ब्रह्मणो मधुसूदनः ।
विषण्णचेतसं तेन कल्पव्यतिकराम्भसा ॥२७॥

लोकसंस्थानविज्ञान आत्मनः परिखिद्यतः ।
तमाहागाधया वाचा कश्मलं शमयन्निव ॥२८॥

athābhipretam anvīkṣya brahmaṇo madhusūdanaḥ
viṣaṇṇa-cetasaṁ tena kalpa-vyatikarāmbhasā

loka-saṁsthāna-vijñāna ātmanaḥ parikhidyataḥ
tam āhāgādhayā vācā kaśmalaṁ śamayann iva

atha – po to; *abhipretam* – ketinimus; *anvīkṣya* – suvokė; *brahmaṇaḥ* – Brahmos; *madhusūdanaḥ* – nužudęs demoną Madhu; *viṣaṇṇa* – prislėgtas; *cetasam* – širdyje; *tena* – juo; *kalpa* – epocha; *vyatikara-ambhasā* – naikinimo vandenis; *loka-saṁsthāna* – planetų sistemų išsidėstymas; *vijñāne* – moksle; *ātmanaḥ* – jo; *parikhidyataḥ* – nekantrauja; *tam* – jam; *āha* – ištarė; *agādhayā* – giliausios išminties kupinus; *vācā* – žodžius; *kaśmalam* – užteršumus; *śamayan* – išsklaidydamas; *iva* – tokiu būdu.

Viešpats suprato, kad Brahmā nekantrauja imtis planetų sistemų planavimo ir kūrimo darbo ir todėl, matydamas naikinimo vandenis, jaučiasi prislėgtas. Suvokdamas Brahmos nuotaikas, Jis ištarė giliausios išminties kupinus žodžius, kurie išsklaidė Brahmos sutrikimą.

Komentaras: Stingdantis kraują vandens stichijos šėlsmas išmušė iš pusiausvyros net patį Brahmą. Jam parūpo kuo skubiau užpildyti kosminę erdvę, išdėstyti joje margą planetų sistemų įvairovę, sukurti žmones ir kitas būtybes, pranokstančias žmones arba mažiau už juos išsivysčiusias. Visatos planetos yra išdėstytos kosminėje erdvėje atsižvelgiant į skirtumus, egzistuojančius tarp įvairių kategorijų gyvų esybių, nes visas gyvas esybes veikia tos ar kitos materialios gamtos *guṇos.* Materialios gamtos *guṇos* yra trys.

Susijungdamos tarpusavyje jos sudaro devynias kombinacijas. Įvairiai besijungdamos tarpusavyje, devynios kombinacijos sudaro dar aštuoniasdešimt vieną, o jos, savo ruožtu, vėl jungiasi. Tokiu būdu iliuzija be galo auga ir plečiasi. Viešpačiui Brahmai teko uždavinys sukurti sąlygotoms sieloms gyvenamąją aplinką ir sąlygas, tinkamas egzistuoti jų įgytiems kūnams. Susidoroti su tokiu uždaviniu tegalėjo Brahmā. Niekas visatoje net įsivaizduoti negali, koks tai sudėtingas uždavinys. Tačiau Viešpaties malone Brahmā įvykdė šį titanišką darbą taip puikiai, kad iki mūsų dienų pasaulis stebisi kūrėjo, *vidhātos,* meistriškumu.

29 TEKSTAS

श्रीभगवानुवाच
मा वेदगर्भ गास्तन्द्रीं सर्ग उद्यममावह ।
तन्मयापादितं ह्यग्रे यन्मां प्रार्थयते भवान् ॥२९॥

śrī-bhagavān uvāca
mā veda-garbha gās tandrīṁ sarga udyamam āvaha
tan mayāpāditaṁ hy agre yan māṁ prārthayate bhavān

śrī-bhagavān uvāca – Aukščiausiasis Dievo Asmuo tarė; *mā* – ne; *veda-garbha* – o neprilygstamas Vedų žinove; *gāḥ tandrīm* – nusiminti; *sarge* – kūrimui; *udyamam* – veiksmai; *āvaha* – kurių tu ėmeisi; *tat* – tai (ko tu nori); *mayā* – Aš; *āpāditam* – įvykdžiau; *hi* – tikrai; *agre* – anksčiau; *yat* – kurį; *mām* – Manęs; *prārthayate* – prašei; *bhavān* – tu.

Aukščiausiasis Asmuo, Dievas tuomet tarė: O Brahmā, o neprilygstamas Vedų žinove, tau nėra ko būgštauti ar sielotis dėl to kaip sukurti visatą, nes Aš jau daviau tau viską, ko Manęs prašei.

Komentaras: Patikėdami mums vykdyti atsakingą uždavinį, Viešpats ir autoritetingi Jo atstovai dovanoja savo palaiminimus, kurie padaro jį įgyvendinamą. Suprantama, žmogus, kuriam patikėtas atsakingas uždavinys, nė minutei neturėtų užmiršti, kad jis yra bejėgis ir prašyti Viešpatį padėti jam įvykdyti savo pareigą. Jis neturėtų didžiuotis, kad jam patikėta vykdyti vienokia ar kitokia misija. Laimingas tas, kuriam Viešpats ar Jo autoritetingas atstovas patikėjo vykdyti tokį uždavinį, ir jei jis neužmirš, kad tėra Aukščiausiojo valios vykdytojas, jam šypsosis sėkmė. Arjunai buvo nurodyta kautis Kurukṣetros mūšyje, tačiau dar prieš duodamas jam šį nurodymą Viešpats užtikrino, kad pergalė teks jam. Arjuna labai aiškiai suvokė

savo menkumą Viešpaties akivaizdoje ir vykdydamas jam patikėtas pareigas besąlygiškai pripažino Jo aukščiausiąjį autoritetą. O tas, kuris vykdydamas atsakingą darbą užmiršta Aukščiausiąjį Viešpatį ir visus nuopelnus prisiima sau, yra tikrų tikriausias tuščiagarbis, ir jis dorai nepadarys nė vieno darbo. Tačiau Brahmai ir jo pasekėjams iš mokinių sekos su meile ir atsidavimu tarnaujant Aukščiausiajam Viešpačiui sėkmė šypsosis visada.

30 TEKSTAS

भूयस्त्वं तप आतिष्ठ विद्यां चैव मदाश्रयाम् ।
ताभ्यामन्तर्हृदि ब्रह्मन्लोकान्द्रक्ष्यस्यपावृतान् ॥३०॥

bhūyas tvaṁ tapa ātiṣṭha vidyāṁ caiva mad-āśrayām
tābhyām antar-hṛdi brahman lokān drakṣyasy apāvṛtān

bhūyaḥ – vėl; *tvam* – tu pats; *tapaḥ* – savitramdos; *ātiṣṭha* – imkis; *vidyām* – žiniomis; *ca* – taip pat; *eva* – neabejotinai; *mat* – Mano; *āśrayām* – globoje; *tābhyām* – tokios kvalifikacijos dėka; *antaḥ* – viduje; *hṛdi* – širdyje; *brahman* – o brahmane; *lokān* – visus pasaulius; *drakṣyasi* – tu pamatysi; *apāvṛtān* – atsivers.

O Brahmā, apsiginklavęs žiniomis, imkis savitramdos ir meditacijos. Taip pelnysi Mano prielankumą ir patirsi tiesą iki galo – ji pati atsivers tavo širdyje.

Komentaras: Nurodydamas gyvai būtybei imtis kokio nors atsakingo darbo, Viešpats dovanoja jai okeaną malonės. Tačiau Viešpaties prielankumas užsitarnaujamas atkakliai praktikuojant savitramdą ir pasiaukojimo tarnystę. Brahmai buvo patikėta sukurti planetų sistemas. Viešpats nurodė jam medituoti, nes tokiu būdu jam netrukus tapsią aišku, kur ir kaip išdėstyti planetų sistemas. Žinios atsivers jo širdyje, todėl būgštauti jis neturįs jokio pagrindo. „Bhagavad-gītos“ (10.10) teigimu, *buddhi-yogos* pamokas žmogus gauna tiesiogiai iš širdyje glūdinčio Viešpaties.

31 TEKSTAS

तत आत्मनि लोके च भक्तियुक्तः समाहितः ।
द्रष्टासि मां ततं ब्रह्मन्मयि लोकांस्त्वमात्मनः ॥३१॥

tata ātmani loke ca bhakti-yuktaḥ samāhitaḥ
draṣṭāsi māṁ tataṁ brahman mayi lokāṁs tvam ātmanaḥ

tataḥ – po to; *ātmani* – tavyje; *loke* – visatoje; *ca* – taip pat; *bhakti-yuktaḥ* – pasinėręs į pasiaukojimo tarnystę; *samāhitaḥ* – visa savo esybe; *draṣṭā asi* – tu išvysi; *mām* – Mane; *tatam* – persmelkiantį; *brahman* – o Brahmā; *mayi* – Manyje; *lokān* – visa visata; *tvam* – tu; *ātmanaḥ* – gyvos esybės.

O Brahmā, kai tu imsies kurti visatą, visa savo esybe pasinėręs į pasiaukojimo tarnystę, išvysi Mane savoj širdy, išvysi Mane, persmelkiantį visą visatą, ir išvysi kad tu pats, visata ir gyvos esybės glūdite Manyje.

Komentaras: Posme Viešpats nurodo, kad Brahmā išvys Jį Viešpaties Śrī Kṛṣṇos pavidalu dar nepasibaigus vienai jo gyvenimo dienai. Jis turės progos patirti, kaip Vṛndāvanoje, dar būdamas vaikas, Viešpats įsikūnys visa veršelių ir karvių banda, jis sužinos, kad išdaigininko vaikučio Kṛṣṇos burnoje Yaśodāmayī išvys visas visatas ir planetų sistemas. Tą Brahmos gyvenimo dieną, kai Viešpats Kṛṣṇa gyvens Žemėje, Brahmā įsitikins, kad be jo egzistuoja milijonai kitų Brahmų. Viešpats Savo amžinu, transcendentiniu kūnu pasirodo bet kurioje kūrinijos vietoje, tačiau minėtąsias Viešpaties pasireiškimo formas tegali suvokti tyrašird žiai Jo bhaktai, kurie yra be atvangos visa savo esybe pasinėrę į atsidavimo Viešpačiui tarnystę ir nuolat regi Jį savo mintyse. Pastarasis posmas išryškina ir paties Brahmos išaukštintas savybes.

32 TEKSTAS

यदा तु सर्वभूतेषु दारुष्वग्निमिव स्थितम् ।
प्रतिचक्षीत मां लोको जह्यात्तर्ह्येव कश्मलम् ॥३२॥

yadā tu sarva-bhūteṣu dāruṣv agnim iva sthitam
praticakṣīta māṁ loko jahyāt tarhy eva kaśmalam

yadā – kai; *tu* – bet; *sarva* – visose; *bhūteṣu* – gyvose esybėse; *dāruṣu* – malkose; *agnim* – ugnis; *iva* – kaip; *sthitam* – yra; *praticakṣīta* – tu išvysi; *mām* – Mane; *lokaḥ* – ir visatoje; *jahyāt* – įstengsi nusikratyti; *tarhi* – tuomet iš karto; *eva* – neabejotinai; *kaśmalam* – iliuzijos.

Tu išvysi Mane visų gyvų esybių širdyse ir tuo pačiu metu išvysi Mane visoje visatoje, tarsi ugnį, kuri glūdi malkose. Tiktai tokio transcendentinio regėjimo dėka tu galėsi nusikratyti iliuzijos visais jos pavidalais.

Komentaras: Maldoje Brahmā prašo Viešpatį, kad pasinėręs į materialią kūrimo veiklą jis neužmirštų apie amžinus savo saitus su Viešpačiu. Atsiliepdamas į maldą, Viešpats nurodo Brahmai visada atminti, kad negalima egzistuoti pačiam savaime, nepriklausant nuo Viešpaties, ir pateikia pavyzdį apie ugnį, glūdinčią malkose. Malkos gali būti skirtingų medienos rūšių, bet jose glūdinti ugnis visada bus tokia pati. Lygiai taip, kūnai materialiame pasaulyje skiriasi savo išvaizda ir ypatybėmis, tačiau juose glūdinčios amžinos sielos yra identiškos. Šiluma, neatskiriama ugnies ypatybė, visur reiškiasi vienodai. Vienodos yra ir dvasinės kibirkštys, neatsiejamos Aukščiausios Dvasios dalelės, glūdinčios visų gyvų būtybių širdyse. Per jas Viešpaties galia persmelkia visą visatą. Pakanka žinoti vien šią transcendentinę tiesą, ir mes nepasiduosime materijos kuriamai iliuzijai. Kadangi Viešpaties galia persmelkia visą visatą, tyra siela, Viešpaties bhaktas, mato kaip viskas šiame pasaulyje susiję su Viešpačiu, ir todėl materialūs sielos apdangalai negali jo žavėti. Toks grynas dvasinis regėjimas apsaugo Viešpaties bhaktą nuo teršiamo materijos poveikio, todėl niekada, jokiomis aplinkybėmis jis nepamiršta apie Viešpaties egzistavimą.

33 TEKSTAS

यदा रहितमात्मानं भूतेन्द्रियगुणाशयैः ।
स्वरूपेण मयोपेतं पश्यन् स्वाराज्यमृच्छति ॥३३॥

yadā rahitam ātmānaṁ bhūtendriya-guṇāśayaiḥ
svarūpeṇa mayopetaṁ paśyan svārājyam ṛcchati

yadā – kai; *rahitam* – ištrūksi iš; *ātmānam* – savasis „aš“; *bhūta* – materijos sudėtinės dalys; *indriya* – materialios juslės; *guṇa-āśayaiḥ* – materialios gamtos *guņų* poveikyje; *svarūpeṇa* – grynoji savimonė; *mayā* – Mano dėka; *upetam* – priartėjęs; *paśyan* – regėdamas; *svārājyam* – dvasinį pasaulį; *ṛcchati* – mėgausiesi.

Kai liausiesi tapatinęs save su grubiuoju ir subtiliuoju kūnais, ir tavo juslės daugiau nebepasiduos materialios gamtos guņų veikimui, atgausi grynąją savimonę ir suvoksi savo grynąjį pavidalą dvasiniame pasaulyje (greta Manęs).

Komentaras: „Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ rašoma, kad žmogus, kuris teturi vieną troškimą – praktikuoti transcendentinę meilės tarnystę Viešpačiui,

yra laisvas bet kuriomis materialios egzistencijos sąlygomis. Tarnystės Viešpačiui būsena yra *svarūpa*, t.y. tikroji gyvos esybės būsena. „Caitanya-caritāmṛtoje“ Viešpats Śrī Caitanya Mahāprabhu patvirtina šį teiginį, sakydamas, kad tikroji, dvasinė gyvos esybės būsena yra amžinoji tarnystė Aukščiausiajam Viešpačiui. *Māyāvādos* filosofijos pasekėjus nupurto vien nuo minties apie tarnystę kažkam, kadangi jie nesuvokia, kad transcendentiniame pasaulyje tarnystė Viešpačiui grindžiama transcendentine meile. Transcendentinė meilės tarnystė neturi nieko bendro su priverstiniu darbu materialiame pasaulyje. Materialiame pasaulyje net ir tie žmonės, kurie mano, kad netarnauja niekam, tarnauja savo juslėms, bevališkai paklusdami materialios gamtos *guṇų* diktatui. Iš esmės kalbant, materialiame pasaulyje vergauja visi, taigi juslių vergai turi karčią tarnystės patirtį. Žmones nupurto, pagalvojus apie tarnystę, nes jie neturi žinių apie apie transcendentines tarnystės formas. Transcendentinė tarnystė tarnui suteikia tiek pat laisvių, kiek jų turi Patsai Viešpats. Viešpats yra absoliučiai nepriklausomas, *svarāṭ*. Absoliučiai nepriklausomas, *svarāṭ,* yra ir Jo tarnas, nes dvasinėje viešpatijoje tarnaujama niekam neverčiant. Transcendentinės tarnystės varomoji jėga yra spontaniška meilė. Motinos, draugo, žmonos pasiaukojimas, kuris taip pat nėra priverstinis, o kyla iš meilės artimam žmogui, gali mums duoti šiokį tokį transcendentinės tarnystės įvaizdį, nors tėra tik blausus jos atšvaitas. Tikroji, *svarūpos,* tarnystė – tai tarnystė transcendentiniame pasaulyje, Viešpaties bendrijoje. Tačiau ta pati transcendentinė meilės tarnystė galima ir čia, materialiame pasaulyje, praktikuojant *bhakti-yogą*.

Posmas taikytinas ir *jñānos* mokyklos atstovams. Kai tobulumą pasiekęs *jñānis* nusiplauna visą užsiteršimą materija, t.y. nusikrato tiek grubaus, tiek subtilaus kūno išvien su materialios gamtos *guṇų* suformuotomis juslėmis, jis panyra į Aukščiausiąjį ir nusimeta materialios vergystės pančius. Iš esmės *jñāniai* ir bhaktai, iki jie pasiekia išvadavimą ir nusiplauna materijos suteptį, eina vienu keliu. Pasiekę šią pakopą, *jñāniai* sustoja, jie pasitenkina elementarių dvasinių tiesų pažinimu, o štai bhaktai žengia toliau į priekį meilės ir tarnystės keliu. Spontaniško troškimo tarnauti Viešpačiui fone, formuojasi bhakto dvasinė individualybė. Tarnystė tampa vis brandesnė, kol pasiekia *mādhurya-rasos* (transcendentinės meilės ir tarnystės, siejančios du įsimylėjėlius) lygį.

34 TEKSTAS

नानाकर्मवितानेन प्रजा बह्वीः सिसृक्षतः ।
नात्मावसीदत्यस्मिंस्ते वर्षीयान्मदनुग्रहः ॥३४॥

nānā-karma-vitānena prajā bahvīḥ sisṛkṣataḥ
nātmāvasīdaty asmiṁs te varṣīyān mad-anugrahaḥ

nānā-karma – tarnystės įvairovę; *vitānena* – išplėtoti; *prajāḥ* – gyventojų; *bahvīḥ* – be galo; *sisṛkṣataḥ* – trokšti padidinti; *na* – niekada; *ātmā* – savasis „aš“; *avasīdati* – neteksi; *asmin* – to; *te* – tavęs; *varṣīyān* – be atvangos augdama; *mat* – Mano; *anugrahaḥ* – besąlyginė malonė.

Kadangi tu trokšti be galo pagausinti visatos gyventojų skaičių ir trokšti išplėtoti savo tarnystės Man įvairovę, tu gausi tai, ko nori, nes nuo šiol Mano besąlyginė malonė be atvangos augdama nuolat bus su tavimi.

Komentaras: Atsižvelgdamas į laiką, konkrečius tikslus bei aplinkybes, tyraširdis Viešpaties bhaktas visad kaip tik gali siekia pagausinti bhaktų skaičių. Materialistui tokia transcendentinės tarnystės įvairovė asocijuosis su materialia veikla, tačiau iš tikrųjų tokiu būdu pasireiškia besąlyginė malonė, kuria Viešpats apdovanoja Savo bhaktą. Transcendentinės tarnystės plėtojimo planai gausinant visatos gyventojų skaičių kai kam atrodys materiali veikla, tačiau nevalia išleisti iš akių to, kad jie siejami su transcendentiniu Viešpaties džiaugsmu, tad ir jų prigimtis yra iš esmės kitokia.

35 TEKSTAS

ऋषिमाद्यं न बध्नाति पापीयांस्त्वां रजोगुणः ।
यन्मनो मयि निर्बद्धं प्रजाः संसृजतोऽपि ते ॥३५॥

ṛṣim ādyaṁ na badhnāti pāpīyāṁs tvāṁ rajo-guṇaḥ
yan mano mayi nirbaddhaṁ prajāḥ saṁsṛjato 'pi te

ṛṣim – didžiam išminčiui; *ādyam* – pirminiam jų tarpe; *na* – niekada; *badhnāti* – pasikėsinti; *pāpīyān* – nuodėminga; *tvām* – tave; *rajaḥ-guṇaḥ* – materiali aistros *guṇa; yat* – nes; *manaḥ* – protas; *mayi* – į Mane; *nirbaddham* – sutelktas; *prajāḥ* – palikuonis; *saṁsṛjataḥ* – gausindamas; *api* – nepaisant; *te* – tavo.

Tu – pirminis ṛṣis. Visos tavo mintys sutelktos į Mane, todėl net gausindamas visatos gyventojų gretas tu būsi nepasiekiamas nuodėmingai aistros guṇai.

Komentaras: Analogišką pažadą Viešpats davė 37-tame antrosios giesmės devinto skyriaus posme. Pelnęs Viešpaties prielankumą, Brahmā gali būti

ramus, kad jam pavyks sėkmingai įgyvendinti visus savo ketinimus ir planus. Net kai Brahmā išmušamas iš vėžių, kaip tai atsitiko dešimtosios giesmės aprašytame epizode, jo suglumimas aiškintinas vidinės Viešpaties galios veikimu ir padeda jam toliau tobulėti, geriau vykdyti transcendentinę tarnystę. Panašiai buvo nutikę ir Arjunai. Bet kokios tyraširdžių Viešpaties bhaktų klaidos ir paklydimai padeda jiems dar geriau pažinti Viešpatį.

36 TEKSTAS

ज्ञातोऽहं भवता त्वद्य दुर्विज्ञेयोऽपि देहिनाम् ।
यन्मां त्वं मन्यसेऽयुक्तं भूतेन्द्रियगुणात्मभिः ॥३६॥

jñāto 'haṁ bhavatā tv adya durvijñeyo 'pi dehinām
yan māṁ tvaṁ manyase 'yuktaṁ bhūtendriya-guṇātmabhiḥ

jñātaḥ – patyrei; *aham* – Mane; *bhavatā* – tu; *tu* – bet; *adya* – šiandien; *duḥ* – nelengva; *vijñeyaḥ* – patirti; *api* – nepaisant; *dehinām* – sąlygotai sielai; *yat* – kadangi; *mām* – Mane; *tvam* – tu; *manyase* – suvokei; *ayuktam* – nesudarytas iš; *bhūta* – materialių pradų; *indriya* – materialių juslių; *guṇa* – materialios gamtos *guņų; ātmabhiḥ* – ir klaidingos savimonės, kuria pasižymi sąlygotos sielos.

Nors sąlygotoms sieloms patirti Mane išties nelengva, šiandien tau nusišypsojo sėkmė, nes tu suvokei, kad Manyje nėra nieko materialaus, tiksliau sakant, penkių grubių bei trijų subtilių pradų.

Komentaras: Aukščiausiojo, Absoliučios Tiesos, pažinimas suponuoja ne tiek materialaus reiškinių pasaulio neigimą, kiek dvasinės būties esmės suvokimą. Jei remdamiesi materialios būties, kuri reiškiasi fiziniais pavidalais, patirtimi, mes darome išvadą, kad dvasinė būtis turi būti kažkokia bekūnė, amorfiška, dvasios idėją mes paprasčiausiai formuluojame kaip materijos prieštarą. Pagal objektyviąją dvasios koncepciją, dvasinis kūnas neturi nieko bendra su materialiu kūnu. Būtent iš tokių pozicijų Brahmā vertina amžinąjį Viešpaties kūną, ir Viešpats patvirtino Brahmos dvasinės sampratos teisingumą. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats griežtai smerkia materialų požiūrį į Kṛṣṇos kūną, požiūrį, kurio atsiradimą paskatino Jo nužengimas į šį pasaulį žmogaus pavidalu. Viešpats gali nužengti į šį materialų pasaulį bet kuriuo iš nesuskaitomos daugybės savo dvasinių pavidalų, tačiau Jis nesudarytas iš materijos, maža to, Jo kūnas ir Jo „Aš“ yra tapatūs. Taip traktuotinas dvasinis Viešpaties pavidalas.

37 TEKSTAS

तुभ्यं मद्विचिकित्सायामात्मा मे दर्शितोऽबहिः ।
नालेन सलिले मूलं पुष्करस्य विचिन्वतः ॥३७॥

tubhyaṁ mad-vicikitsāyām ātmā me darśito 'bahiḥ
nālena salile mūlaṁ puṣkarasya vicinvataḥ

tubhyam – tau; *mat* – Mane; *vicikitsāyām* – kai tu mėginai suvokti; *ātmā* – savasis „aš“; *me* – Manęs; *darśitaḥ* – apreiškiau; *abahiḥ* – vidujai (širdyje); *nālena* – stiebu; *salile* – vandenyje; *mūlam* – šaknys; *puṣkarasya* – lotoso, pirminio šaltinio; *vicinvataḥ* – svarstydamas.

Norėdamas išsiaiškinti, iš kur dygsta lotosas, kuriame užgimei, tu net įsigavai stiebo vidun, tačiau taip nieko ir neatradai. Tuomet Pats pasirodžiau tavo širdyje.

Komentaras: Dievo Asmuo nepatiriamas nei abstrakčiuoju protu, nei materialiomis juslėmis, o tik Jo Paties besąlygine malone. Transcendentinis Aukščiausiojo Dievo Asmens pavidalas yra aukščiau materialaus jutiminio patyrimo galimybių. Jis atsiveria bhaktui Pats, atliepdamas į jo klusnumą ir pasiaukojimo tarnystę. Vienintelis raktas į Aukščiausiojo Dievo pažinimą yra meilė Jam. Materialia akimi Dievo Asmuo nematomas, tačiau Jį galima išvysti širdy dvasinėmis akimis, kurios atsiveria suvilgytos meilės Dievui balzamu. Kol mūsų dvasinį regėjimą dengia materialios sutepties skraistė, mes neišvysime Viešpaties, tačiau nusiplovus suteptį pasiaukojimo tarnystės dėka Viešpats būtinai iškils prieš mūsų akis. Dėl to negali būti jokių abejonių. Visi Brahmos mėginimai savarankiškai aptikti lotoso šaknis leidžiantis lotoso stiebo kanalu buvo nesėkmingi, tačiau, kai klusnumu ir savitramda jis pelnė Viešpaties prielankumą, Viešpats pasirodė Brahmai Pats.

38 TEKSTAS

यच्चकर्थाङ्ग मत्स्तोत्रं मत्कथाभ्युदयाङ्कितम् ।
यद्वा तपसि ते निष्ठा स एष मदनुग्रहः ॥३८॥

yac cakarthāṅga mat-stotraṁ mat-kathābhyudayāṅkitam
yad vā tapasi te niṣṭhā sa eṣa mad-anugrahaḥ

yat – tos, kurios; *cakartha* – aukštinai; *aṅga* – o Brahmā; *mat-stotram* – maldos skirtos Man; *mat-kathā* – Mano žygius apibūdinantys žodžiai;

abhyudaya-aṅkitam – pasakojantis apie Mano transcendentinę didybę; *yat* – arba tai; *vā* – arba; *tapasi* – asketiški žygiai; *te* – tavo; *niṣṭhā* – tikėjimas; *saḥ* – tai; *eṣaḥ* – visi šie; *mat* – Mano; *anugrahaḥ* – besąlyginė malonė.

O Brahmā, atmink, kad maldos, kuriomis tu aukštinai Mano transcendentinių žygių didybę, asketiški žygiai, kuriuos atlikai, besistengdamas patirti Mane, tavo nesugriaunamas tikėjimas Manimi, – tai Mano besąlyginės malonės išraiška.

Komentaras: Kai gyva esybė nori tarnauti Viešpačiui, praktikuoti transcendentinę meilės tarnystę, Viešpats kaip *caitya-guru* – dvasinis mokytojas, glūdintis bhakto širdyje, visokeriopai jai padeda. Viešpaties padedamas, bhaktas pajėgus atlikti daugybę įstabių, materialiu požiūriu stačiai neįmanomų žygių. Viešpaties malone net ir beraštis gali sudėti tobulą aukščiausio dvasinio lygio maldą. Žmogaus materialios ypatybės arba jų trūkumas negali tapti kliūtimi dvasinio tobulėjimo kelyje. Kiekvienas, kuris nuoširdžiai siekia transcendentinės tarnystės, gali tobulėti dvasiškai. Vienintelis dalykas reikalingas siekiančiam dvasinio tobulumo – nuoširdžios pastangos. Materialūs privalumai, ar tai būtų turtai, ar išsilavinimas, šia prasme yra visiškai nereikšmingi.

39 TEKSTAS

प्रीतोऽहमस्तु भद्रं ते लोकानां विजयेच्छया ।
यदस्तौषीर्गुणमयं निर्गुणं मानुवर्णयन् ॥३९॥

prīto 'ham astu bhadraṁ te lokānāṁ vijayecchayā
yad astauṣīr guṇamayaṁ nirguṇaṁ mānuvarṇayan

prītaḥ – patenkintas; *aham* – Aš; *astu* – tebūnie; *bhadram* – visi palaiminimai; *te* – tau; *lokānām* – planetų; *vijaya* – išgarsinimui; *icchayā* – tavo troškimu; *yat* – tas, kurio; *astauṣīḥ* – tu prašei; *guṇa-mayam* – apibūdindamas visas transcendentines ypatybes; *nirguṇam* – nors neturiu materialių ypatybių; *mā* – Mane; *anuvarṇayan* – nuostabiai apibūdinai.

Aš labai patenkintas Tavo malda, šlovinančia Mano transcendentines ypatybes, kurios pasauliečiams atrodo materialios. Todėl laiminu tave, teišsipildo tavo troškimas savo darbais šlovinti visatos planetas.

Komentaras: Brahmā ir kiti tyraširdžiai bhaktai, jo pasekėjai iš mokinių sekos, trokšta, kad garsas apie Viešpatį pasklistų po visatą ir pasiektų

visas be išimties gyvas esybes. Viešpats sveikina ir laimina šį Savo tarno troškimą. Impersonalistai irgi kartais malda kreipiasi į Dievo Asmenį Nārāyaṇą kaip į įkūnytą materialią dorybę ir prašo Jo užtarimo, tačiau impersonalistų maldos Viešpačiui ypatingo džiaugsmo neteikia, nes jose nė žodžiu neužsimenama apie Viešpaties tikrąsias, transcendentines ypatybes. Nors Viešpats kupinas gailestingumo visoms be išimties gyvoms esybėms, Savo tyraširdžiams bhaktams Jis jaučia ypatingą prielankumą. Pažymėtinas posmo žodis *guṇamayam,* bylojantis, kad Viešpaties ypatybės yra transcendentinės.

40 TEKSTAS

य एतेन पुमान्नित्यं स्तुत्वा स्तोत्रेण मां भजेत् ।
तस्याशु सम्प्रसीदेयं सर्वकामवरेश्वरः ॥४०॥

ya etena pumān nityaṁ stutvā stotreṇa māṁ bhajet
tasyāśu samprasīdeyaṁ sarva-kāma-vareśvaraḥ

yaḥ – kiekvienas, kuris; *etena* – tuo; *pumān* – žmogus; *nityam* – reguliariai; *stutvā* – melsdamasis; *stotreṇa* – posmais; *mām* – Mane; *bhajet* – ims garbinti; *tasya* – jo; *āśu* – bemat; *samprasīdeyam* – išpildymu; *sarva* – visus; *kāma* – norus; *vara-īśvaraḥ* – visų palaiminimų Viešpats.

Aš palaiminsiu kiekvieną, kuris ims lenktis Man ir melsis, imdamas pavyzdį iš Brahmos. Visi jo norai bemat išsipildys, nes Aš – visų palaiminimų Viešpats.

Komentaras: Tas, kuris pirmiausiai rūpinasi savo jutiminių poreikių patenkinimu, neįstengs melstis Viešpačiui, kaip tai darė Brahmā. Tokia malda į Viešpatį tegali kreiptis žmogus, besistengiantis patenkinti Viešpatį savo tarnyste. Viešpats patenkina visus norus, kurie yra susiję su transcendentine meilės tarnyste, tačiau Jis niekada nepataikauja nebhaktams, net jei kartais jie prisimena Dievą ir kreipiasi į Jį nuostabiausia malda.

41 TEKSTAS

पूर्तेन तपसा यज्ञैर्दानैर्योगसमाधिना ।
राद्धं निःश्रेयसं पुंसां मत्प्रीतिस्तत्त्वविन्मतम् ॥४१॥

pūrtena tapasā yajñair dānair yoga-samādhinā
rāddhaṁ niḥśreyasaṁ puṁsāṁ mat-prītis tattvavin-matam

pūrtena – tradicinių doringos veiklos formų; *tapasā* – savitramdos; *yajñaiḥ* – aukų atnašavimų; *dānaiḥ* – labdaros; *yoga* – misticizmo praktikos; *samādhinā* – pasinėrimo į transą; *rāddham* – sėkmė; *niḥśreyasam* – aukščiausias gėris; *puṁsām* – žmonių; *mat* – Mano; *prītiḥ* – pasitenkinimą; *tattva-vit* – gerai dalyką išmanančių transcendentalistų; *matam* – nuomone.

Gerai dalyką išmanančių transcendentalistų nuomone visų tradicinių doringos veiklos formų – savitramdos, aukų atnašavimų, labdaros, misticizmo praktikos, pasinėrimo į transo būsenas ir t.t. – aukščiausias tikslas yra suteikti Man džiaugsmą.

Komentaras: Žmonija žino nemažai veiklos formų, kurios tradiciškai laikomos doringa veikla. Tai altruizmas ir filantropija (nesavanaudiškas rūpinimasis kitų gerove ir vargšų šelpimas), nacionalinių interesų gynimas ir kova už glaudesnį tautų bendradarbiavimą, labdara, aukų atnašavimai, savitramda ir net meditacinis transas, tačiau visos šios doringos veiklos formos gali būti išties žmogui išganingos tik tada, jei jų tikslas – patenkinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Visuomeninės, politinės, religinės, humanitarinės ir bet kurios kitos veiklos tobulumo matas yra Aukščiausiojo Viešpaties patenkinimas. Tai yra sėkmės paslaptis, ir ji puikiausiai žinoma ištikimiems Viešpaties tarnams. Prisiminkime Arjuną Kurukṣetros mūšyje. Arjuna buvo taurus žmogus, prievartos priešininkas ir nenorėjo kautis su savo artimaisiais, tačiau kai tapo aišku, kad Kurukṣetros mūšio nori Pats Kṛṣṇa, kad Kṛṣṇa yra jo sumanytojas, jis atidėjo į šalį savo asmeninius interesus ir stojo į mūšį, kad patenkintų Viešpatį. Jis priėmė teisingą sprendimą ir parodė sektiną pavyzdį visiems išmintingiems žmonėms. Vienintelis mūsų rūpestis turėtų būti, kaip savo poelgiais patenkinti Viešpatį. Nesvarbu kuo užsiima žmogus, – visų jo veiksmų sėkmės matas yra Viešpaties patenkinimas. Jei Viešpats mumis nepatenkintas, visos mūsų pastangos bus nieko vertos. Štai kriterijus, pagal kurį reikėtų vertinti aukų atnašavimų, asketiškų žygių, mistinio transo, kitų doringų darbų prasmingumą.

42 TEKSTAS

अहमात्मात्मनां धातः प्रेष्ठः सन् प्रेयसामपि ।
अतो मयि रतिं कुर्याद्देहादिर्यत्कृते प्रियः ॥४२॥

aham ātmātmanāṁ dhātaḥ preṣṭhaḥ san preyasām api
ato mayi ratiṁ kuryād dehādir yat-kṛte priyaḥ

aham – Aš esu; *ātmā* – Supersiela; *ātmanām* – visų kitų sielų; *dhātaḥ* – valdovas; *preṣṭhaḥ* – brangiausias turtas; *san* – būtybė; *preyasām* – iš visų brangenybių; *api* – neabejotinai; *ataḥ* – todėl; *mayi* – į Mane; *ratim* – prieraišumas; *kuryāt* – turėtų daryti; *deha-ādiḥ* – kūnas ir protas; *yat-kṛte* – kieno dėka; *priyaḥ* – labai brangus.

Aš – visų individualių gyvų būtybių Supersiela, aukščiausias valdovas ir brangiausias turtas. Per nesusivokimą, žmonės labiausiai brangina savo grubųjį ir subtilųjį kūnus, nors vienintelė ir tikroji jų brangenybė turėčiau būti Aš.

Komentaras: Aukščiausiasis Viešpats, Dievo Asmuo – brangiausias sielos turtas tiek materialios nelaisvės sąlygomis, tiek ir pasiekus išvadavimo būvį. Žmogus, nesuvokiantis, kad Viešpats jam yra brangiausia būtybė, yra sąlygotas, o tas, kuris yra tai įsisąmonino, yra išvadavimą patyrusi siela. Kuo giliau žmogus suvokia, kodėl gyvai būtybei nėra nieko brangesnio už Aukščiausiąjį Viešpatį, tuo aiškesni jam tampa jo paties santykiai su Viešpačiu. „Bhagavad-gītā“ (15.7) labai aiškiai nurodo tikrąsias priežastis, kodėl Viešpats yra didžiausias gyvos esybės turtas. *Mamaivāṁśo jīva-loke jīva-bhūtaḥ sanātanaḥ:* gyvos esybės yra amžinos ir neatsiejamos Aukščiausiojo Viešpaties dalelytės. Gyva esybė vadinasi *ātmā*, Brahmanas, o Viešpats – Paramātmā, Parabrahmanas arba Parameśvara. *Īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ.* Sąlygotos ir dvasiškai nesusivokusios sielos užvis labiausiai brangina kūną. Joms brangus tiek pats jų kūnas, tiek ir visa tai, kas su juo susiję. Prisirišimas prie savo kūno ir kraujo, t.y. vaikų ir giminaičių, formuojasi dėl prieraišumo tikrajai gyvybei – sielai, glūdinčiai kūne. Kai tik tikrasis „aš“, gyvybė, atsiskiria nuo kūno, net paties mylimiausio vaiko kūnas praranda visą patrauklumą. Vadinasi, iš tikrųjų mūsų prisirišimo objektas yra ne kūnas, o gyvybės kibirkštis, amžinoji Aukščiausiojo dalelytė. Visos šios dalelytės, t.y. gyvos esybės, yra vienos visuminės gyvos būtybės dalelės, todėl ši aukščiausioji gyva būtybė ir yra tikrasis mūsų prisirišimo objektas. Kas užmiršo šį esminį principą, iš kurio kyla žmogaus meilė pasauliui, tas negali tikėtis pastovios meilės, nes jis yra paveiktas *māyos*. Kuo stipriau žmogų veikia *māyos* jėga, tuo labiau jis tolsta nuo savo tikrojo meilės objekto. Ir kol žmogus nepasiekia meilės tarnystės Viešpačiui aukštumų, jis tiesiog nesugeba pamilti ką nors iš tikrųjų.

Pastarajame posme akcentuojamas būtinumas orientuoti meilę į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Svarbi reikšmė posme tenka žodžiui *kuryāt* („priva-

lo turėti“). Šis žodis pabrėžia, kaip svarbu, kad mūsų meilė aukščiausiajam meilės objektui nuolat stiprėtų. *Māyā* veikia dvasinę dalelytę, tačiau Supersielai, Paramātmai, jokios įtakos nedaro. Pripažindami *māyos* įtaką gyvai esybei, filosofai *māyāvādžiai* trokšta susivienyti su Paramātma. Būdami širdyje abejingi Paramātmai, jie negali įveikti *māyos* jėgų, tad Paramātmā jiems taip ir lieka tolima ir nepasiekiama. Jie negali priartėti prie Paramātmos, nes yra Jai abejingi. Pinigingas šykštuolis nemoka naudotis tuo, ką turi, ir nepaisant savo storų kišenių gyvena kaip skurdžius. Tuo tarpu tas, kuris moka teisingai naudotis pinigais, net ir turėdamas nedidelį pradinį kapitalą, greitai praturtėja.

Akys yra glaudžiai susijusios su saule, nes be saulės šviesos jos nieko nemato. Tačiau kiti kūno organai, kuriems saulė svarbi kaip šilumos šaltinis, laimi daugiau negu akys. Saulės nemylinčioms akims tiesioginiai saulės spinduliai yra stačiai nepakeliami, kitaip tariant, nemylinčios akys negali pajusti išganingo saulės spindulių veikimo. Lygiai taip filosofai empirikai, turėdami teorinių žinių apie Brahmaną, negali patirti Aukščiausiojo Brahmano malonės, nes širdyje yra Jam abejingi. Filosofai impersonalistai teoriškai analizuoja Brahmaną, tačiau negali įveikti *māyos* įtakos, nes jų praktikuojamo metodo netobulumas neleidžia jiems išsiugdyti meilės Brahmanui. Saulės dievo garbintojas, net būdamas aklas ir gyvendamas Žemėje, regi jį švytintį visa savo didybe, o abejingam žmogui saulės spinduliai paprasčiausiai spigina akis. Lygiai taip, praktikuojant pasiaukojimo tarnystę ir žadinant nesavanaudišką meilę Dievo Asmeniui, žmogus, net jei jis dar nepasiekė *jñānio* lygio, regi Jį savo širdyje. Taigi, bet kuriomis aplinkybėmis būtina stengtis ugdyti meilę Aukščiausiajam Dievui, ir tai mums padės įveikti didžiausius sunkumus.

43 TEKSTAS

सर्ववेदमयेनेदमात्मनात्मात्मयोनिना ।
प्रजाः सृज यथापूर्वं याश्च मय्यनुशेरते ॥४३॥

sarva-veda-mayenedam ātmanātmātma-yoninā
prajāḥ sṛja yathā-pūrvaṁ yāś ca mayy anuśerate

sarva – visas; *veda-mayena* – pasitelkęs į pagalbą Vedų išmintį, kurią puikiai išmanai; *idam* – tai; *ātmanā* – kūnu; *ātmā* – tu; *ātma-yoninā* – gimęs iš Paties Viešpaties; *prajāḥ* – gyvas esybes; *sṛja* – kurk; *yathā-pūrvam* – kaip kitados; *yāḥ* – kuri; *ca* – taip pat; *mayi* – Manyje; *anuśerate* – yra.

O dabar pasitelk į pagalbą Vedų išmintį, kurią tu puikiai išmanai, kūną kurį tau dovanojau Aš, aukščiausioji būties priežastis, ir, vadovaudamasis Mano priesakais, kaip kitados imkis kurti gyvas esybes.

44 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
तस्मा एवं जगत्स्रष्ट्रे प्रधानपुरुषेश्वरः ।
व्यज्येदं स्वेन रूपेण कञ्जनाभस्तिरोदधे ॥४४॥

maitreya uvāca
tasmā evaṁ jagat-sraṣṭre pradhāna-puruṣeśvaraḥ
vyajyedaṁ svena rūpeṇa kañja-nābhas tirodadhe

maitreyaḥ uvāca – išminčius Maitreya tarė; *tasmai* – jam; *evam* – tokiu būdu; *jagat-sraṣṭre* – visatos kūrėjui; *pradhāna-puruṣa-īśvaraḥ* – pirmapradis Viešpats, Dievo Asmuo; *vyajya idam* – taip nurodęs; *svena* – Savo asmeniškuoju; *rūpeṇa* – pavidalu; *kañja-nābhaḥ* – Dievo Asmens Nārāyaṇos; *tirodadhe* – išnyko.

Išminčius Maitreya tarė: nurodęs visatos kūrėjui Brahmai pabaigti kūrimo darbą, pirmapradis Viešpats, Dievo Asmuo, įsikūnijęs asmeniškuoju Nārāyaṇos pavidalu, išnyko.

Komentaras: Brahmā išvydo Viešpatį dar prieš imdamasis visatos kūrėjo darbo. Ši aplinkybė ypač svarbi, norint suvokti „Bhāgavatam“ *catuḥ-ślokī* prasmę. Brahmā išvydo Viešpatį tuo metu, kai visatoje dar nebuvo matyti jokių jo kūrybinio aktyvumo ženklų, vadinasi, Viešpats Savo asmeniškuoju pavidalu egzistavo dar prieš pasaulio kūrimo pradžią. Amžinasis Viešpaties kūnas nėra Brahmos kūrybinio darbo vaisius, kaip taria kai kurie neišmanantys žmonės. Dievo Asmuo pirma pasirodė Brahmai, o po to tuo pačiu materijos nepalytėtu pavidalu išnyko iš jo regėjimo lauko.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti devintąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Brahmā prašo Viešpatį kūrėjo galių.“

DEŠIMTAS SKYRIUS

Kūrimo etapai

1 TEKSTAS

विदुर उवाच
अन्तर्हिते भगवति ब्रह्मा लोकपितामहः ।
प्रजाः ससर्ज कतिधा दैहिकीर्मानसीर्विभुः ॥ १॥

vidura uvāca
antarhite bhagavati brahmā loka-pitāmahaḥ
prajāḥ sasarja katidhā daihikīr mānasīr vibhuḥ

viduraḥ uvāca – Śrī Vidura tarė; *antarhite* – pasitraukus; *bhagavati* – Dievo Asmeniui; *brahmā* – pirma sukurta gyvoji būtybė; *loka-pitāmahaḥ* – visų visatos gyventojų prosenelis; *prajāḥ* – kartas; *sasarja* – sukūrė; *katidhāḥ* – kiek; *daihikīḥ* – iš savo kūno; *mānasīḥ* – iš savo proto; *vibhuḥ* – didysis.

Śrī Vidura tarė: O didysis išminčiau, sakyk, kaip pasitraukus Aukščiausiajam Dievo Asmeniui visatos gyventojų prosenelis iš savo kūno ir proto sukūrė gyvas esybes.

2 TEKSTAS

ये च मे भगवन् पृष्टास्त्वय्यर्था बहुवित्तम ।
तान् वदस्वानुपूर्व्येण छिन्धि नः सर्वसंशयान् ॥ २॥

ye ca me bhagavan pṛṣṭās tvayy arthā bahuvittama
tān vadasvānupūrvyeṇa chindhi naḥ sarva-saṁśayān

ye – visus tuos; *ca* – taip pat; *me* – mano; *bhagavan* – o galingasai; *pṛṣṭāḥ* – klausiau; *tvayi* – tavęs; *arthāḥ* – tikslas; *bahu-vit-tama* – o didis išminčiau; *tān* – visus juos; *vadasva* – būk maloningas, apibūdink; *ānupūrvyeṇa* – nuo

pradžios iki pabaigos; *chindhi* – būk maloningas, išsklaidyk; *naḥ* – mano; *sarva* – visas; *saṁśayān* – abejones.

O didis išminčiau, būk maloningas, atsakyk nuosekliai į visus nuo pirmo iki paskutiniojo mano klausimus ir išsklaidyk mano abejones.

Komentaras: Vidura iškėlė Maitreyai aktualiausius klausimus, nes žinojo, kad Maitreya gali kuo išsamiausiai į juos atsakyti. Dvasiniais klausimais reikia kreiptis į išmanantį žmogų, tačiau turime būti tikri savo dvasinio mokytojo kompetencija. Klausinėti tokį mokytoją, kuris nežino tikslaus atsakymo į dvasinius klausimus, ir klausytis jo samprotavimų yra tuščias laiko gaišimas.

3 TEKSTAS

सूत उवाच
एवं सञ्चोदितस्तेन क्षत्त्रा कौषारविर्मुनिः ।
प्रीतः प्रत्याह तान् प्रश्नान् हृदिस्थानथ भार्गव ॥ ३ ॥

sūta uvāca
evaṁ sañcoditas tena kṣattrā kauṣāravir muniḥ
prītaḥ pratyāha tān praśnān hṛdi-sthān atha bhārgava

sūtaḥ uvāca – Śrī Sūta Gosvāmis tarė; *evam* – taip; *sañcoditaḥ* – patyrė įkvėpimą; *tena* – juo; *kṣattrā* – Vidura; *kauṣāraviḥ* – Kuṣāros sūnus; *muniḥ* – didysis išminčius; *prītaḥ* – patenkintas; *pratyāha* – atsakė; *tān* – šiuos; *praśnān* – klausimus; *hṛdi-sthān* – iš širdies gilumos; *atha* – taip; *bhārgava* – o Bhṛgu sūnau.

Sūta Gosvāmis tarė: O Bhṛgu sūnau, po šių Viduros žodžių didysis išminčius Maitreya patyrė įkvėpimą. Jo širdyje glūdėjo atsakymai į visus Viduros klausimus ir jis ėmė į juos nuosekliai atsakinėti.

Komentaras: Žodžiai *sūta uvāca* („Sūta Gosvāmis tarė“) rodo, kad Mahārājos Parīkṣito ir Śukadevos Gosvāmio pokalbyje turėjo būti pertrauka. Sūta Gosvāmis tebuvo vienas iš daugybės Śukadevos Gosvāmio ir Mahārājos Parīkṣito pokalbio klausytojų. O čia Sūta Gosvāmis kreipiasi į Naimiṣāraṇyos girioje susirinkusius išminčius, kuriems atstovauja susirinkimo

išrinktas Śukadevos Gosvāmio ainis, išminčius Śaunaka. Tačiau, žinoma, aptariamų klausimų kontekste visi šie faktai nėra itin svarbūs.

4 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
विरिञ्चोऽपि तथा चक्रे दिव्यं वर्षशतं तपः ।
आत्मन्यात्मानमावेश्य यथाह भगवानजः ॥ ४ ॥

maitreya uvāca
viriñco 'pi tathā cakre divyaṁ varṣa-śataṁ tapaḥ
ātmany ātmānam āveśya yathāha bhagavān ajaḥ

maitreyaḥ uvāca – didysis išminčius Maitreya tarė; *viriñcaḥ* – Brahmā; *api* – taip pat; *tathā* – tokiu būdu; *cakre* – atliko; *divyam* – dangiškų; *varṣa-śatam* – šimtą metų; *tapaḥ* – savitramda; *ātmani* – Viešpačiui; *ātmānam* – save; *āveśya* – atsidėjęs; *yathā āha* – kaip buvo nurodyta; *bhagavān* – Dievo Asmens; *ajaḥ* – negimusis.

Didžiamokslis išminčius Maitreya tarė: O Vidura, Dievo Asmens nurodymu šimtą dangiškų metų atsidėjęs pasiaukojimo tarnystei Brahmā tramdė kūną.

Komentaras: Kai posme kalbama apie tai, kad Brahmā atsidėjo Dievo Asmeniui, Nārāyaṇai, turima galvoje, jog jis tarnavo Viešpačiui, o tarnystė Viešpačiui – pati didžiausia savitramdos forma ir praktikuoti ją galima neapibrėžtą laiką. Panirus į tarnystę Viešpačiui – amžiną ir įkvepiančią, apie poilsį nuo jos nekyla ir mintis.

5 TEKSTAS

तद्विलोक्याब्जसम्भूतो वायुना यदधिष्ठितः ।
पद्ममम्भश्च तत्कालकृतवीर्येण कम्पितम् ॥ ५ ॥

tad vilokyābja-sambhūto vāyunā yad-adhiṣṭhitaḥ
padmam ambhaś ca tat-kāla- kṛta-vīryeṇa kampitam

tat vilokya – žiūrėdamas į tai; *abja-sambhūtaḥ* – gimęs lotose; *vāyunā* – vėju; *yat* – tas; *adhiṣṭhitaḥ* – kuriame jis sėdėjo; *padmam* – lotosas; *ambhaḥ* – vandenys; *ca* – ir; *tat-kāla-kṛta* – amžinojo laiko sukurtas; *vīryeṇa* – jam būdinga jėga; *kampitam* – drebėjo.

Čia Brahmā pamatė, kad įsišėlo vėjas, subangavo vandenys, ir iš jų augantis lotosas, kuriame jis sėdėjo, ėmė smarkiai siūbuoti į šonus.

Komentaras: Materialus pasaulis – iliuzijos viešpatija, nes transcendentinė tarnystė Viešpačiui čia užmiršta. Tad nieko keisto, kad žmogus, praktikuojantis pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui, kartkartėmis patiria tam tikrų keblumų. Imdamasi transcendentinės tarnystės, gyva būtybė paskelbia iliuzinei energijai karą, bet kitąsyk jai nepakanka jėgų atlaikyti neregėtai stiprius iliuzinės galios smūgius. Tačiau besąlygine Viešpaties malone Brahmai pakako stiprybės ir jis netapo materialios galios auka, bet ji privertė jį sunerimti, susilpnindama jo pozicijų tvirtumą.

6 TEKSTAS

तपसा ह्येधमानेन विद्यया चात्मसंस्थया ।
विवृद्धविज्ञानबलो न्यपाद्वायुं सहाम्भसा ॥ ६ ॥

tapasā hy edhamānena vidyayā cātma-saṁsthayā
vivṛddha-vijñāna-balo nyapād vāyuṁ sahāmbhasā

tapasā – savitramdos dėka; *hi* – neabejotinai; *edhamānena* – gilindamas; *vidyayā* – transcendentinio mokslo dėka; *ca* – taip pat; *ātma* – save; *saṁsthayā* – suvokęs; *vivṛddha* – subrendo; *vijñāna* – praktinio pobūdžio žinios; *balaḥ* – galia; *nyapāt* – išgėrė; *vāyum* – vėją; *saha ambhasā* – drauge su vandeniu.

Ilgą laiką tramdydamas savo kūną ir gilindamasis į transcendentinį dvasinės savivokos mokslą, Brahmā subrendo ir išmoko pasinaudoti įgytomis žiniomis. Jis įtraukė ir nurijo vėją, o drauge su juo ir vandenį.

Komentaras: Viešpaties Brahmos kova dėl būvio atspindi nepaliaujamas grumtynes materialiame pasaulyje tarp gyvų esybių ir iliuzinės energijos, vadinamos *māya*. Nuo Brahmos laikų iki šiandien gyvos esybės rungiasi su materialios gamtos jėgomis. Šiuolaikinis mokslas ir transcendentinis tobulėjimas padeda pažaboti žmogaus valiai nepaklusnią materialią stichiją.

Juk šiuolaikinio mokslo metodai ir pasiaukojamas darbas padėjo žmonijai pasiekti nepaprastų laimėjimų materialios gamtos jėgų pažabojimo srityje. Ir vis dėlto, geriau įvaldyti materijos jėgas sekasi tam, kuris su transcendentinės meilės ir tarnystės dvasia nusilenkia Aukščiausiojo Dievo Asmens valiai.

7 TEKSTAS

तद्विलोक्य वियद्व्यापि पुष्करं यदधिष्ठितम् ।
अनेन लोकान् प्राग्लीनान् कल्पितास्मीत्यचिन्तयत् ॥ ७ ॥

tad vilokya viyad-vyāpi puṣkaraṁ yad-adhiṣṭhitam
anena lokān prāg-līnān kalpitāsmīty acintayat

tat vilokya – žiūrėdamas į tai; *viyat-vyāpi* – plačiai išsiskleidusį; *puṣkaram* – lotosą; *yat* – tą, kuriame; *adhiṣṭhitam* – jis sėdėjo; *anena* – jo dėka; *lokān* – visas planetas; *prāk-līnān* – iki tol buvo nematomos akiai; *kalpitā asmi* – aš sukursiu; *iti* – taip; *acintayat* – jis mąstė.

Matydamas, kad lotosas, kuriame jis sėdi, išsiskleidė aprėpdamas visatą, jis ėmė svarstyti, kaip atkurti planetas, kurios nematomos akiai jau glūdėjo tame pačiame lotose.

Komentaras: Lotose, kuriame sėdėjo Brahmā, glūdėjo visos visatos planetų užuomazgos. Viešpats jau buvo sukūręs planetas, ir visatos gyvos esybės jau buvo užgimusios Brahmos mintyse ir kūne. Aukščiausiojo Dievo Asmens pastangomis materialus pasaulis ir gyvos esybės jau buvo sukurtos embrioniniu pavidalu, ir Brahmai teliko išbarstyti šias nesudygusias sėklas po visatą. Neveltui tikrąjį pasaulio kūrimą vadina *sarga*, o vėlesnį jo etapą, kai Brahmā suteikia kūrinijai išreikštą pavidalą, – *visarga*.

8 TEKSTAS

पद्मकोशं तदाविश्य भगवत्कर्मचोदितः ।
एकं व्यभाङ्क्षीदुरुधा त्रिधा भाव्यं द्विसप्तधा ॥ ८ ॥

padma-kośaṁ tadāviśya bhagavat-karma-coditaḥ
ekaṁ vyabhāṅkṣīd urudhā tridhā bhāvyaṁ dvi-saptadhā

padma-kośam – lotoso menturį; *tadā* – po to; *āviśya* – žengdamas į; *bhagavat* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *karma* – veiklai; *coditaḥ* – paskatintas; *ekam* – vieną; *vyabhāṅkṣīt* – padalino į; *urudhā* – pirmasis dalijimas; *tridhā* – tris sferas; *bhāvyam* – sugebantis kurti toliau; *dvi-saptadhā* – keturiolika sferų.

Susitelkęs mintimis į tarnystę Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, Viešpats Brahmā įžengė į išsiskleidusį per visatą lotosą ir padalino jį pirma į tris, o vėliau į keturiolika pasaulio sferų.

9 TEKSTAS

एतावाञ्जीवलोकस्य संस्थाभेदः समाहृतः ।
धर्मस्य ह्यनिमित्तस्य विपाकः परमेष्ठ्यसौ ॥ ९ ॥

etāvāñ jīva-lokasya saṁsthā-bhedaḥ samāhṛtaḥ
dharmasya hy animittasya vipākaḥ parameṣṭhy asau

etāvān – iki to; *jīva-lokasya* – planetų, apgyvendintų gyvomis esybėmis; *saṁsthā-bhedaḥ* – įvairios gyvenimo sąlygos; *samāhṛtaḥ* – visiškai atliko; *dharmasya* – religijos; *hi* – neabejotinai; *animittasya* – besąlygiška; *vipākaḥ* – branda; *parameṣṭhī* – iškiliausia visatos būtybė; *asau* – tai.

Viešpats Brahmā yra iškiliausia visatos būtybė, nes pasiekęs transcendentinio pažinimo brandą jis besąlygiškai atsidavęs tarnauja Viešpačiui. Būtent tai ir leido jam sukurti keturiolika planetų sistemų, skirtų įvairių rūšių gyvoms esybėms apgyvendinti.

Komentaras: Visos ypatybės, būdingos gyvoms esybėms, kyla iš Aukščiausiojo Viešpaties. Materialiame pasaulyje gyvenančios sąlygotos sielos atspindi tik dalį jų, neveltui jos vadinamos *pratibimbomis*. Visos gyvos esybės (*pratibimbos*) yra neatsiejamos Aukščiausiojo Viešpaties dalelytės, tačiau pirmines Aukščiausiojo Viešpaties ypatybes jos paveldi kiekviena skirtingai, ir priklausomai nuo paveldėtų ypatybių struktūros, jos, Brahmos sumanymu, įsikūnija tam tikromis gyvybės formomis ir apsigyvena joms skirtose planetose. Brahmā sukūrė tris pasaulius: žemutiniąsias planetas – Pātālalokas, viduriniąsias planetas – Bhūrlokas, ir aukštutiniąsias planetas – Svarlokas. Planetų, esančių aukščiau Svarlokų, – Maharlokos, Tapolokos, Satyalokos ir Brahmalokos, naikinimo vandenys neužsemia, nes jų gyventojai yra besąlygiškai atsidavę Viešpačiui. Jie gyvena iki pasibaigia

dvi-parārdhos, t.y. iki Brahmos mirties, o tada dažniausiai ištrūksta laisvėn iš materialaus pasaulio ir jiems nebetenka čia daugiau gimti ir mirti.

10 TEKSTAS

विदुर उवाच
यथात्थ बहुरूपस्य हरेरद्भुतकर्मणः ।
कालाख्यं लक्षणं ब्रह्मन् यथा वर्णय नः प्रभो ॥१०॥

vidura uvāca
yathāttha bahu-rūpasya harer adbhuta-karmaṇaḥ
kālākhyaṁ lakṣaṇaṁ brahman yathā varṇaya naḥ prabho

viduraḥ uvāca – Vidura tarė; *yathā* – kaip; *āttha* – tu sakei; *bahu-rūpasya* – pasižyminčio įvairiausiais pavidalais; *hareḥ* – Viešpaties; *adbhuta* – nuostabi; *karmaṇaḥ* – garsėjančio Savo žygiais; *kāla* – laikas; *ākhyam* – vardu; *lakṣaṇam* – požymiai; *brahman* – o mokytasis; *yathā* – kaip tai yra; *varṇaya* – prašau, apibūdink; *naḥ* – mums; *prabho* – o viešpatie.

Vidura prašė Maitreyą: O viešpatie, didžiamokslis išminčiau, apibūdinki amžinąjį laiką, kuris yra viena iš įstabiais žygiais garsėjančio Aukščiausiojo Viešpaties pasireiškimo formų. Kokie amžinojo laiko požymiai? Prašau, išsamiai juos apibūdink.

Komentaras: Visata yra įvairiausių materialaus pasaulio formų ir reiškinių – nuo atomo iki pačios gigantiškosios visatos – visuma, kuri yra amžinojo laiko (*kālos*), vieno iš Aukščiausiojo Viešpaties pavidalų, valdžioje. Visagalis laikas nustato egzistavimo terminus įvairiems fiziniams kūnams. Ir atomai, ir visata turi savo egzistavimo trukmę. Visata, kaip ir žmogaus kūnas, atėjus laikui, suyra. Be to, laiko faktorius lemia ir augimą, vystymąsi bei reprodukciją. Vidura norėjo kuo smulkiau sužinoti apie įvairius fizinius reiškinius bei objektus ir apie jų egzistavimo trukmę.

11 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
गुणव्यतिकराकारो निर्विशेषोऽप्रतिष्ठितः ।
पुरुषस्तदुपादानमात्मानं लीलयासृजत् ॥११॥

maitreya uvāca
guṇa-vyatikarākāro nirviśeṣo 'pratiṣṭhitaḥ
puruṣas tad-upādānam ātmānaṁ līlayāsṛjat

maitreyaḥ uvāca – maitreya tarė; *guṇa-vyatikara* – materialios gamtos *guṇų* sąveikos; *ākāraḥ* – priežastis; *nirviśeṣaḥ* – nekintamas; *apratiṣṭhitaḥ* – begalinis; *puruṣaḥ* – Aukščiausiojo Viešpaties; *tat* – šis; *upādānam* – įrankis; *ātmānam* – materialiame pasaulyje; *līlayā* – žygius; *asṛjat* – sukurtas.

Maitreya tarė: Amžinasis laikas yra pirmapradė trijų materialios gamtos guņų sąveikos priežastis. Jis nekintamas ir begalinis. Tai Aukščiausiojo Dievo Asmens įrankis, kurio pagalba Aukščiausiasis Viešpats apreiškia Savo žygius materialiame pasaulyje.

Komentaras: Beveidis laikas veikia kaip įrankis Aukščiausiojo Viešpaties rankose, jo fone vyksta materialaus pasaulio pokyčiai. Laikas yra savotiška Viešpaties pagalbos materialiam pasauliui išraiška. Niekas nežino, kur laikas prasideda ir kur jis baigiasi. Tik laikas gali išsaugoti informaciją apie materialaus kosminio pasaulio kūrimą, gyvenimą ir naikinimą. Laiko faktorius yra materialioji kūrinijos priežastis, taigi ir tiesioginis Dievo Asmens skleidinys. Laikas laikomas beasmeniu Viešpaties aspektu.

Šiandien laiko faktorius aiškinamas labai įvairiai. Kai kurios teorijos beveik visiškai atitinka „Śrīmad-Bhāgavatam" koncepciją. Antai hebrajų šventraščiuose laikas traktuojamas analogiška dvasia, – kaip Dievą atstovaujanti jėga: „Dievas, įvairiais pavidalais ir būdais kalbėjęs senovėje tėvams per pranašus..." Metafizikoje skiriamas absoliutus ir realus laikas. Absoliutus laikas nenutrūksta ir jo neįtakoja materijoje vykstančių procesų lėtumas arba sparta. Astronomijoje ir matematikoje laikas skaičiuojamas siejant jį su tam tikro objekto judėjimo greičiu, jo kitimu ar egzistavimo trukme. Bet iš tikrųjų laikas nepriklauso nuo reliatyvaus pasaulio, šis pasaulis įgyja konkrečią formą, kadangi egzistuoja laiko nustatytoje skalėje. Laikas yra tarsi skalė mūsų jutiminės veiklos fone. Juo mes matuojame praeitį, dabartį ir ateitį, tačiau laiko tėkmės apskaičiuoti neįmanoma, jis neturi nei pradžios, nei pabaigos. Cāṇakya Paṇḍitas teigia, kad beprasmiškai prarasta akimirka yra didžiausia gyvenimo netektis, nes jos nenusipirksi už jokius pinigus. Laikas egzistuoja nepriklausomai nuo subjektyvios sąmonės, bet jo tėkmė pati savaime nėra objektyvi realybė, o greičiau individualus patyrimas.

Neveltui Śrīla Jīva Gosvāmis priėjo išvados, kad laiko faktorius glaudžiai susijęs su išorinės Viešpaties galios veikimu, kuris pasireiškia pagal „veiksmo ir atoveikio" principą. Išorinė galia, materija, juda vadovaujama laiko

faktoriaus, kuris yra Paties Viešpaties įsikūnijimas. Todėl susidaro įspūdis, kad būtent materiali gamta kuria įstabius kosminio pasaulio reiškinius ir daiktus. „Bhagavad-gītā“ (9.10) patvirtina Śrīlos Jīvos Gosvāmio išvadą:

mayādhyakṣeṇa prakṛtiḥ sūyate sa-carācaram
hetunānena kaunteya jagad viparivartate

12 TEKSTAS

विश्वं वै ब्रह्मतन्मात्रं संस्थितं विष्णुमायया ।
ईश्वरेण परिच्छिन्नं कालेनाव्यक्तमूर्तिना ॥१२॥

viśvaṁ vai brahma-tan-mātraṁ saṁsthitaṁ viṣṇu-māyayā
īśvareṇa paricchinnaṁ kālenāvyakta-mūrtinā

viśvam – kosminė apraiška; *vai* – neabejotinai; *brahma* – Aukščiausiasis; *tat-mātram* – toks pats kaip ir; *saṁsthitam* – egzistuoja; *viṣṇu-māyayā* – Viṣṇu energijos; *īśvareṇa* – nuo Dievo Asmens; *paricchinnam* – atskirtos; *kālena* – amžinuoju laiku; *avyakta* – neišreikštu; *mūrtinā* – šiuo aspektu.

Neišreikštas, beasmenis Viešpaties aspektas – kāla, atskiria kosminę apraišką, kaip materialią Aukščiausiojo energiją, nuo Aukščiausiojo Viešpaties. Kosminis pasaulis egzistuoja kaip objektyvi Viešpaties forma ir yra tos pačios materialios Viṣṇu energijos veikiamas.

Komentaras: Čia galima prisiminti Nārados žodžius, pasakytus Vyāsadevai (SB 1.5.20): *idaṁ hi viśvaṁ bhagavān ivetaraḥ*, – „Kosminė apraiška yra ne kas kita, kaip Dievo Asmuo, tačiau mums atrodo, kad ji egzistuoja nepriklausomai nuo Viešpaties“. Klaidingą įspūdį sukelia *kāla,* kuris atskiria materialų pasaulį nuo Viešpaties. Kosminė apraiška yra tarsi žmogaus balsas, įrašytas į magnetinę juostą ir egzistuojantis atskirai nuo žmogaus. Lygiai kaip įrašas juostoje, kosminė apraiška glūdi materijoje ir *kālai* veikiant atrodo lyg egzistuotų savarankiškai. Taigi, materialus pasaulis yra objektyvi Aukščiausiojo Viešpaties forma, įkūnijanti Viešpaties beasmenį aspektą, kurį kiekviena proga taip akcentuoja filosofai impersonalistai.

13 TEKSTAS

यथेदानीं तथाग्रे च पश्चादप्येतदीदृशम् ॥१३॥

yathedānīṁ tathāgre ca paścād apy etad īdṛśam

yathā – kokia yra; *idānīm* – dabar; *tathā* – tokia pati buvo; *agre* – pradžioje; *ca* – ir; *paścāt* – pabaigoje; *api* – taip pat; *etat īdṛśam* – išliks tokia pati.

Kosminė apraiška buvo tokia, kokia yra dabar, praeityje ir tokia pat bus ateityje.

Komentaras: Pasak „Bhagavad-gītos“ (9.8): *bhūta-grāmam imaṁ kṛtsnam avaśaṁ prakṛter vaśāt*. Materialaus pasaulio kūrimas, gyvavimas ir naikinimas vyksta periodiškai. Pasaulis egzistavo praeityje, egzistuoja dabar, bus sunaikintas, bus kuriamas, gyvuos ir vėl bus sunaikintas. Laikas yra amžinas ir veikia periodiškai pasikartodamas, jo įtaka nėra tik įsivaizduojama. O štai regimasis pasaulis yra laikinas ir nepastovus, tačiau visiškai realus, o ne iliuzinis, kaip tai teigia filosofai *māyāvādžiai.*

14 TEKSTAS

सर्गो नवविधस्तस्य प्राकृतो वैकृतस्तु यः ।
कालद्रव्यगुणैरस्य त्रिविधः प्रतिसङ्क्रमः ॥१४॥

sargo nava-vidhas tasya prākṛto vaikṛtas tu yaḥ
kāla-dravya-guṇair asya tri-vidhaḥ pratisaṅkramaḥ

sargaḥ – kūrimas; *nava-vidhaḥ* – devynių skirtingų tipų; *tasya* – jo; *prākṛtaḥ* – materialaus; *vaikṛtaḥ* – materialios gamtos *guṇų; tu* – tačiau; *yaḥ* – to, kurio; *kāla* – amžinasis laikas; *dravya* – materija; *guṇaiḥ* – ypatybės; *asya* – jos; *tri-vidhaḥ* – trijų tipų; *pratisaṅkramaḥ* – naikinimas.

Be savaime, materialios gamtos guņų tarpusavio sąveikos įtakoje vykstančio kūrimo yra dar devyni skirtingo pobūdžio kūrimo etapai. Naikinimas taip pat yra trijų tipų: sukeltas amžinojo laiko veikimo, materijos sudėtinių dalių ir gyvos būtybės veiklos specifikos.

Komentaras: Periodiškai besikartojantys pasaulio kūrimas ir naikinimas yra aukščiausiosios valios padiktuoti. Tačiau visatoje vyksta ir kiti kūrimo procesai, kurių priežastis yra materijos sudėtinių dalių sąveika, o varomoji jėga – Brahmos intelektas. Smulkiau apie juos kalbėsime toliau, o tuo tarpu pateikiame tik šiek tiek bendrų žinių. Trys naikinimo tipai yra tokie: 1) visuotinis naikinimas, vykstantis pasibaigus visatos gyvavimo laikui, 2)

naikinimas, išsiveržus ugniai iš Anantos burnos, 3) naikinimas, sukeltas tam tikros gyvų būtybių veiklos ir jos padarinių.

15 TEKSTAS

आद्यस्तु महतः सर्गो गुणवैषम्यमात्मनः ।
द्वितीयस्त्वहमो यत्र द्रव्यज्ञानक्रियोदयः ॥१५॥

ādyas tu mahataḥ sargo guṇa-vaiṣamyam ātmanaḥ
dvitīyas tv ahamo yatra dravya-jñāna-kriyodayaḥ

ādyaḥ – pirmasis; *tu* – tačiau; *mahataḥ* – visuminės energijos, kylančios iš Viešpaties; *sargaḥ* – kūrimo etapas; *guṇa-vaiṣamyam* – materialios gamtos *guṇų* sąveika; *ātmanaḥ* – Aukščiausiojo; *dvitīyaḥ* – antrasis; *tu* – tačiau; *ahamaḥ* – klaidinga savimonė; *yatra* – ten; *dravya* – materijos sudėtinės dalys; *jñāna* – materialios žinios; *kriyā-udayaḥ* – veiklos pasireiškimas (darbas).

Pirmajame iš devynių pasaulio kūrimo etapų sukuriama materijos sudėtinių dalių visuma, mahat-tattva, kurioje Aukščiausiojo Viešpaties buvimas skatina materialios gamtos guņų sąveiką. Per antrąjį kūrimo etapą sukuriama klaidinga savimonė, o joje pasirodo materijos sudėtinės dalys, materialios žinios ir materialus veiksmas.

Komentaras: Užgimstant materialiam pasauliui, pirmoji iš Viešpaties kyla *mahat-tattva*. Materialios gamtos *guņų* sąveika iššaukia klaidingą savimonę, t.y. pojūtį, kad gyva būtybė sudaryta iš materijos. Klaidinga savimonė verčia materialų kūną ir sąmonę tapatinti su siela. Materijos sudėtinės dalys, gebėjimai ir žinios, būtinos veikti, sukuriamos antruoju kūrimo etapu, paskui *mahat-tattvą*. Žodis *jñāna,* vartojamas tekste, nurodo į jutimo organus, kuriais pažįstamas aplinkinis pasaulis, ir juos kontroliuojančias dievybes. O veikla šiuo atveju – tai vykdomieji organai bei juos valdančios dievybės. Visa tai atsiranda antrajame kūrimo etape.

16 TEKSTAS

भूतसर्गस्तृतीयस्तु तन्मात्रो द्रव्यशक्तिमान् ।
चतुर्थ ऐन्द्रियः सर्गो यस्तु ज्ञानक्रियात्मकः ॥१६॥

bhūta-sargas tṛtīyas tu tan-mātro dravya-śaktimān
caturtha aindriyaḥ sargo yas tu jñāna-kriyātmakaḥ

bhūta-sargaḥ – materijos kūrimas; *tṛtīyaḥ* – yra trečiasis; *tu* – tačiau; *tat-mātraḥ* – jutiminis patyrimas; *dravya* – sudėtinių dalių; *śaktimān* – gamintojas; *caturthaḥ* – ketvirtasis; *aindriyaḥ* – susijęs su juslėmis; *sargaḥ* – kūrimo etapas; *yaḥ* – tas, kuris; *tu* – tačiau; *jñāna* – žinias kaupiantys; *kriyā* – veikiantys; *ātmakaḥ* – iš esmės.

Per trečiąjį kūrimo etapą sukuriami jutiminio patyrimo objektai, kurie savo ruožtu generuoja materijos sudėtines dalis. Ketvirtąjį kūrimo etapą žymi pažinimo ir veiksnumo atsiradimas.

17 TEKSTAS

वैकारिको देवसर्गः पञ्चमो यन्मयं मनः ।
षष्ठस्तु तमसः सर्गो यस्त्वबुद्धिकृतः प्रभोः ॥१७॥

vaikāriko deva-sargaḥ pañcamo yan-mayaṁ manaḥ
ṣaṣṭhas tu tamasaḥ sargo yas tv abuddhi-kṛtaḥ prabhoḥ

vaikārikaḥ – dorybės *guṇos* sąveika; *deva* – pusdieviai, valdančiosios dievybės; *sargaḥ* – kūrimo etapas; *pañcamaḥ* – penktasis; *yat* – tas, kuris; *mayam* – visuma; *manaḥ* – protas; *ṣaṣṭhaḥ* – šeštasis; *tu* – tačiau; *tamasaḥ* – neišmanymo miglos; *sargaḥ* – kūrimo etapas; *yaḥ* – tas, kuris; *tu* – papildomas žodis; *abuddhi-kṛtaḥ* – tampa kvailiu; *prabhoḥ* – garbingiausias žmogus.

Penktajame kūrimo etape dorybė, iš kurios sudarytas protas, judėdama pagimdo valdančiąsias dievybes – pusdievius. Šeštajame kūrimo etape susidaro neišmanymo miglos, kurios aptemdo gyvų būtybių sąmonę ir, jų veikiamas, net garbingiausias žmogus tampa kvailiu.

Komentaras: Pusdieviai, gyvenantys aukštutinėse planetose, yra klusnūs Viešpaties Viṣṇu tarnai, užtat juos ir vadina *devomis*. *Viṣṇu-bhaktaḥ smṛto daiva āsuras tad-viparyayaḥ:* pusdieviai (*devos*) yra Viešpaties Viṣṇu tarnai, o visi likusieji gali būti pavadinti *asuromis*. Taigi skiriamos dvi gyvų būtybių grupės – *devos* ir *asuros*. *Devos* egzistuoja materialios dorybės, o *asuros* – aistrų ir neišmanymo lygiu. Pusdieviams patikėtas atsakingas uždavinys – kontroliuoti tam tikras materialaus pasaulio sritis, jame vykstančius procesus. Štai pavyzdys: regos organus, akis, kontroliuoja šviesa; šviesos nešėjai

yra saulės spinduliai, o saulės spindulius valdo saulės dievas. Arba, štai, proto valdovas yra mėnulis. Savo valdovus, pusdievius, kurie padeda Viešpačiui valdyti materialų pasaulį, turi ir visi kiti jutimo organai, tiek vykdomieji, tiek ir pažinimo organai.

Po to, kai sukuriami pusdieviai, visas kitas gyvas būtybes užkloja neišmanymo miglos. Materialiame pasaulyje visos be išimties gyvos būtybės yra apsėstos troškimo valdyti materialaus pasaulio išteklius. Ir nors gyva būtybė iš tikrųjų yra materialaus pasaulio šeimininkė, ji klysta manydama, kad materialūs turtai yra jos nuosavybė.

Sąlygotos sielos sąmonę drumsčia Viešpaties *avidyos* galia. *Avidyā,* neišmanymas, yra materialios būties vardas, tačiau tyraširdžių visa esybe Viešpačiui atsidėjusių tarnų *avidyos* galia nepaveikia, bet transformuojasi į *vidyą,* grynąjį žinojimą. Šią mintį patvirtina ir „Bhagavad-gītā“. Tyraširdžio bhakto akivaizdoje Viešpaties galia *mahāmāyā* transformuojasi ir pasirodo savo pirminiu *yogamāyos* pavidalu. Taigi materiali gamta vienu metu vykdo tris funkcijas: ji veikia kaip materialų pasaulį kurianti jėga, kaip neišmanymas ir kaip žinojimas. Ankstesnis posmas nurodo, kad per ketvirtąjį kūrimo etapą be viso kito sukuriamas žinojimas. Savo prigimtimi sąlygotos sielos nėra nei neišmanančios, nei kvailos, tačiau paveiktos materijos, funkcionuojančios *avidyos* aspektu, jos praranda sveiką nuovoką, o drauge ir gebėjimą teisingai naudotis įgytomis žiniomis.

Neišmanymo įtakojama sąlygota siela užmiršta savo giminystę su Aukščiausiuoju Viešpačiu ir ją užvaldo prisirišimai, neapykanta, puikybė, neišmanymas, klaidinga savimonė – penkios iliuzijos rūšys, užneriančios jai ant kaklo materialios nelaisvės grandines.

18 TEKSTAS

षडिमे प्राकृताः सर्गा वैकृतानपि मे शृणु ।
रजोभाजो भगवतो लीलेयं हरिमेधसः ॥१८॥

ṣaḍ ime prākṛtāḥ sargā vaikṛtān api me śṛṇu
rajo-bhājo bhagavato līleyaṁ hari-medhasaḥ

ṣaṭ – šeši; *ime* – visi šie; *prākṛtāḥ* – materialios energijos; *sargāḥ* – kūrimo etapai; *vaikṛtān* – antrinis, Brahmos vykdomas kūrimas; *api* – taip pat; *me* – manęs; *śṛṇu* – išklausyk; *rajaḥ-bhājaḥ* – aistros *guṇos* įsikūnijimas (Brahmā); *bhagavataḥ* – didžiai galingas; *līlā* – žygiai; *iyam* – to; *hari* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *medhasaḥ* – to, kuris išmintimi nenusileidžia.

Kūrimo etapai, kuriuos čia nurodžiau, yra natūrali išorinės Viešpaties galios veikimo išdava. O dabar aš papasakosiu apie tai, ką kuria Brahma, aistros guṇos įsikūnijimas, kuris kūrimo dalykuose išmintimi nenusileidžia Pačiam Dievo Asmeniui.

19 TEKSTAS

सप्तमो मुख्यसर्गस्तु षड्विधस्तस्थुषां च यः ।
वनस्पत्योषधिलतात्वक्सारा वीरुधो द्रुमाः ॥१९॥

saptamo mukhya-sargas tu ṣaḍ-vidhas tasthuṣāṁ ca yaḥ
vanaspaty-oṣadhi-latā- tvaksārā vīrudho drumāḥ

saptamaḥ – septintasis; *mukhya* – svarbiausias; *sargaḥ* – kūrimo etapas; *tu* – iš tikrųjų; *ṣaṭ-vidhaḥ* – šešių rūšių; *tasthuṣām* – nejudančių; *ca* – taip pat; *yaḥ* – tie; *vanaspati* – žiedų nekraunantys vaismedžiai; *oṣadhi* – medžiai ir augalai, gyvenantys iki subręsta vaisius; *latā* – vijokliniai augalai; *tvaksārāḥ* – vamzdeliniai augalai, pavyzdžiui, bambukas; *vīrudhaḥ* – šliaužiantieji augalai; *drumāḥ* – žiedus kraunantys vaismedžiai.

Septintajame kūrimo etape sukuriamos nejudančios gyvos esybės. Jos būna šešių rūšių: žiedų nekraunantys vaismedžiai, medžiai ir augalai, gyvenantys iki subręsta vaisius, vijokliai, vamzdeliniai ir šliaužiantys augalai, žiedus kraunantys vaismedžiai.

20 TEKSTAS

उत्स्रोतसस्तमःप्राया अन्तःस्पर्शा विशेषिणः ॥२०॥

utsrotasas tamaḥ-prāyā antaḥ-sparśā viśeṣiṇaḥ

utsrotasaḥ – jie, ieškodami maisto medžiagų, stiebiasi į viršų; *tamaḥ-prāyāḥ* – beveik nieko nesuvokia; *antaḥ-sparśāḥ* – nedideli pojūčiai viduje; *viśeṣiṇaḥ* – jų rūšių yra marga įvairovė.

Nejudantys augalai ir medžiai, ieškodami maisto medžiagų, stiebiasi į viršų. Jie beveik nieko nesuvokia, tačiau yra jautrūs skausmui. Nejudančių augalų ir medžių rūšių yra marga įvairovė.

21 TEKSTAS

तिरश्चामष्टमः सर्गः सोऽष्टाविंशद्विधो मतः ।
अविदो भूरितमसो घ्राणज्ञा हृद्यवेदिनः ॥२१॥

tiraścām aṣṭamaḥ sargaḥ so 'ṣṭāviṁśad-vidho mataḥ
avido bhūri-tamaso ghrāṇa-jñā hṛdy avedinaḥ

tiraścām – žemesnių formų gyvūnai; *aṣṭamaḥ* – aštuntasis; *sargaḥ* – kūrimo etapas; *saḥ* – jų yra; *aṣṭāviṁśat* – dvidešimt aštuonios; *vidhaḥ* – atmainos; *mataḥ* – laikoma; *avidaḥ* – nežino kas jų laukia; *bhūri* – ypatingai; *tamasaḥ* – tamsūs; *ghrāṇa-jñāḥ* – gali skirti trokštamus objektus iš kvapo; *hṛdi avedinaḥ* – širdyje beveik nieko nepamena.

Aštuntajame kūrimo etape sukuriamos žemesnių formų gyvos būtybės, kurių skaičiuojama dvidešimt aštuonios atmainos. Būdingiausias jų bruožas – ypatingas tamsumas ir kvailybė. Jie skiria trokštamus objektus pagal kvapą, tačiau jų širdyje neįsirėžia jokie prisiminimai.

Komentaras: Žemesnių rūšių gyvūnų požymiai taip aprašomi Vedose: *athetareṣāṁ paśūnāḥ aśanāpipāse evābhivijñānaṁ na vijñātaṁ vadanti na vijñātaṁ paśyanti na viduḥ śvastanaṁ na lokālokāv iti; yad vā, bhūri-tamaso bahu-ruṣaḥ ghrāṇenaiva jānanti hṛdyaṁ prati svapriyaṁ vastv eva vindanti bhojana-śayanādy-arthaṁ gṛhṇanti*. „Žemesniems gyvūnams tepažįstamas alkio ir troškulio jausmas. Jiems neduota pažinimo ir įžvalgos geba. Jie nesilaiko jokių elgesio normų. Tamsaus neišmanymo užgožti, trokštamus dalykus jie atpažįsta tik iš kvapo. Kvapas – vienintelis kriterijus, pagal kurį jie suvokia, kas jiems gerai, o kas – ne. Jie tesirūpina, kaip pavalgyti ir pamiegoti.“ Štai kodėl net plėšriausius gyvūnus, pavyzdžiui, tigrus, lengva prijaukinti, – pakanka juos reguliariai maitinti ir suteikti jiems sąlygas miegui. Tik gyvačių tokiu būdu prijaukinti neįmanoma.

22 TEKSTAS

गौरजो महिषः कृष्णः सूकरो गवयो रुरुः ।
द्विशफाः पशवश्चेमे अविरुष्ट्रश्च सत्तम ॥२२॥

gaur ajo mahiṣaḥ kṛṣṇaḥ sūkaro gavayo ruruḥ
dvi-śaphāḥ paśavaś ceme avir uṣṭraś ca sattama

gauḥ – karvė; *ajaḥ* – ožka; *mahiṣaḥ* – buivolas; *kṛṣṇaḥ* – juodoji antilopė; *sūkaraḥ* – kiaulė; *gavayaḥ* – gyvūnų rūšis; *ruruḥ* – elnias; *dvi-śaphāḥ* – skeltakanopiai; *paśavaḥ* – gyvūnai; *ca* – taip pat; *ime* – visi šie; *aviḥ* – avis; *uṣṭraḥ* – kupranugaris; *ca* – ir; *sattama* – o skaistusis.

O skaistusis Vidura, karvės, ožkos, buivolai, juodosios antilopės, kiaulės, gaūrai (gavayos), elniai, avys, kupranugariai yra žemesnieji gyvūnai, skiriami skeltakanopių klasei.

23 TEKSTAS

खरोऽश्वोऽश्वतरो गौरः शरभश्चमरी तथा ।
एते चैकशफाः क्षत्तः शृणु पञ्चनखान् पशून् ॥२३॥

kharo 'śvo 'śvataro gauraḥ śarabhaś camarī tathā
ete caika-śaphāḥ kṣattaḥ śṛṇu pañca-nakhān paśūn

kharaḥ – asilas; *aśvaḥ* – arklys; *aśvataraḥ* – mulas; *gauraḥ* – baltasis elnias; *śarabhaḥ* – bizonas; *camarī* – laukinė karvė; *tathā* – tokiu būdu; *ete* – visi šie; *ca* – ir; *eka* – tik vieną; *śaphāḥ* – kanopą; *kṣattaḥ* – o Vidura; *śṛṇu* – dabar išklausyk; *pañca* – penkis; *nakhān* – nagus; *paśūn* – gyvūnai.

Arkliai, mulai, asilai, gauros (baltieji elniai), šarabhos bizonai, laukinės karvės yra kanopiniai gyvūnai. O dabar apie penkianagius gyvūnus.

24 TEKSTAS

श्वा सृगालो वृको व्याघ्रो मार्जारः शशशल्लकौ ।
सिंहः कपिर्गजः कूर्मो गोधा च मकरादयः ॥२४॥

śvā sṛgālo vṛko vyāghro mārjāraḥ śaśa-śallakau
siṁhaḥ kapir gajaḥ kūrmo godhā ca makarādayaḥ

śvā – šuo; *sṛgālaḥ* – šakalas; *vṛkaḥ* – lapė; *vyāghraḥ* – tigras; *mārjāraḥ* – katė; *śaśa* – triušis; *śallakau* – dygliakiaulė; *siṁhaḥ* – liūtas; *kapiḥ* – bežd džionė; *gajaḥ* – dramblys; *kūrmaḥ* – vėžlys; *godhā* – iguana, *gosāpa* (keturkojė gyvatė); *ca* – taip pat; *makara-ādayaḥ* – aligatoriai ir kiti.

Šunys, šakalai, tigrai, lapės, katės, triušiai, dygliakiaulės, liūtai, beždžionės, vėžliai, drambliai, aligatoriai, iguanos turi letenas su penkiais nagais. Juos vadina pañca-nakhomis, gyvūnais, turinčiais galūnes su penkiais nagais.

25 TEKSTAS

कङ्कगृध्रबकश्येनभासभल्लूकबर्हिणः ।
हंससारसचक्राह्वकाकोलूकादयः खगाः ॥२५॥

kaṅka-gṛdhra-baka-śyena- bhāsa-bhallūka-barhiṇaḥ
haṁsa-sārasa-cakrāhva- kākolūkādayaḥ khagāḥ

kaṅka – garnys; *gṛdhra* – grifas; *baka* – gervė; *śyena* – vanagas; *bhāsa* – vanagų rūšis; *bhallūka* – *bhallūkos*; *barhiṇaḥ* – povas; *haṁsa* – gulbė; *sārasa* – gervių rūšis; *cakrāhva* – rudoji antis arba *cakravāka*; *kāka* – varna; *ulūka* – pelėda; *ādayaḥ* – ir kiti; *khagāḥ* – paukščiai.

Garniai, grifai, gervės, vanagai, bhāsos, bhallūkos, povai, gulbės, sārasos, cakravākos (rudosios antys), varnos, pelėdos skiriami prie paukščių klasės.

26 TEKSTAS

अर्वाक्स्रोतस्तु नवमः क्षत्तरेकविधो नृणाम् ।
रजोऽधिकाः कर्मपरा दुःखे च सुखमानिनः ॥२६॥

arvāk-srotas tu navamaḥ kṣattar eka-vidho nṛṇām
rajo 'dhikāḥ karma-parā duḥkhe ca sukha-māninaḥ

arvāk – žemyn; *srotaḥ* – maisto tiekimo kanalas; *tu* – bet; *navamaḥ* – devintasis; *kṣattaḥ* – o Vidura; *eka-vidhaḥ* – viena rūšis; *nṛṇām* – žmonių; *rajaḥ* – aistros *guṇa; adhikāḥ* – vyrauja; *karma-parāḥ* – nori veikti; *duḥkhe* – kančiose; *ca* – tačiau; *sukha* – laimė; *māninaḥ* – laiko save.

Žmonių, kurių organizmas suvalgytą maistą kaupia skrandyje, rūšis yra vienintelė ir sukuriama per devintąjį kūrimo etapą. Labiausiai žmones

įtakoja aistros guṇa. Jie nuolat pasinėrę į veiklą, nuolat triūsia kančios kupino gyvenimo sūkury, tačiau laiko save laimingais.

Komentaras: Žmones aistros *guṇa* įtakoja labiau negu gyvūnus, tad ir jų lytinis gyvenimas yra žymiai padrikesnis. Gyvūnų gyvenime poravimasis vyksta tam tikru metu, žmogaus šia prasme niekas neriboja. Žmogui duota aukštesnė, labiau organizuota sąmonė, kuria jis turėtų pasinaudoti, kad išsigelbėtų nuo materialios būties kančių, tačiau užgožtas neišmanymo jis panaudoja ją kaip įrankį siekti materialių gyvenimo patogumų. Užuot tobulėjęs dvasiškai, savo intelekto potencialą žmogus panaudoja savo gyvuliškiems instinktams tenkinti – valgiui, miegui, savigynai ir poravimuisi. Kuo daugiau materialių patogumų žmogus turi, tuo nelaimingesniu jis tampa, tačiau iliuzija taip veikia, kad net didžiausių nelaimių užgriūtas, jis tariasi esąs laimingas. Žmogaus gyvenimas yra kupinas kančios, ir būtent kančios pojūtis skiria jį nuo paprasto ir natūralaus gyvūnų gyvenimo.

27 TEKSTAS

वैकृतास्त्रय एवैते देवसर्गश्च सत्तम ।
वैकारिकस्तु यः प्रोक्तः कौमारस्तूभयात्मकः ॥२७॥

vaikṛtās traya evaite deva-sargaś ca sattama
vaikārikas tu yaḥ proktaḥ kaumāras tūbhayātmakaḥ

vaikṛtāḥ – kūrimo etapai, kuriuos vykdo Brahmā; *trayaḥ* – trys; *eva* – neabejotinai; *ete* – visi šie; *deva-sargaḥ* – pusdievių sukūrimas; *ca* – ir; *sattama* – o iškilusis Vidura; *vaikārikaḥ* – materialios gamtos vykdomas pusdievių sukūrimas; *tu* – tačiau; *yaḥ* – kurie; *proktaḥ* – anksčiau minėti; *kaumāraḥ* – keturi Kumārai; *tu* – tačiau; *ubhaya-ātmakaḥ* – abiem būdais (*vaikṛta* ir *prākṛta*).

O iškilusis Vidura, trys paskutinieji kūrimo etapai bei pusdievių sukūrimas (dešimtasis etapas) vadinasi vaikṛta, ir skiriasi nuo anksčiau minėtų gamtinių, natūralių (prākṛta) kūrimo etapų. Kumārai apsireiškia tiek vaikṛta, tiek prākṛta būdu.

28–29 TEKSTAI

देवसर्गश्चाष्टविधो विबुधाः पितरोऽसुराः ।
गन्धर्वाप्सरसः सिद्धा यक्षरक्षांसि चारणाः ॥२८॥

भूतप्रेतपिशाचाश्च विद्याध्राः किन्नरादयः ।
दशैते विदुराख्याताः सर्गास्ते विश्वसृक्कृताः ॥२९॥

deva-sargaś cāṣṭa-vidho vibudhāḥ pitaro 'surāḥ
gandharvāpsarasaḥ siddhā yakṣa-rakṣāṁsi cāraṇāḥ

bhūta-preta-piśācāś ca vidyādhrāḥ kinnarādayaḥ
daśaite vidurākhyātāḥ sargās te viśva-sṛk-kṛtāḥ

deva-sargaḥ – pusdievių sukūrimas; *ca* – taip pat; *aṣṭa-vidhaḥ* – aštuonių rūšių; *vibudhāḥ* – pusdieviai; *pitaraḥ* – protėviai; *asurāḥ* – demonai; *gandharva* – prityrę aukštesniųjų planetų dainiai ir muzikantai; *apsarasaḥ* – angelai; *siddhāḥ* – tobulai įvaldžiusios mistines galias būtybės; *yakṣa* – galingieji sergėtojai; *rakṣāṁsi* – milžinai; *cāraṇāḥ* – dangiškieji dainiai; *bhūta* – džinai; *preta* – piktosios dvasios; *piśācāḥ* – lydinčios dvasios; *ca* – taip pat; *vidyādhrāḥ* – dangaus gyventojai, vadinami *vidyādharomis*; *kinnara* – antžmogiai; *ādayaḥ* – ir kiti; *daśa ete* – visus šiuos dešimt (kūrimo etapų); *vidura* – o Vidura; *ākhyātāḥ* – aprašytų; *sargāḥ* – kūrimo etapų; *te* – tau; *viśva-sṛk* – visatos kūrėjas (Brahmā); *kṛtāḥ* – jis vykdo.

Galop sukuriamos aštuonių rūšių gyvos būtybės, skirtinos pusdievių kategorijai: 1) pusdieviai, 2) protėviai, 3) demonai (asuros), 4) angelai (gandharvai ir apsaros), 5) yakšai ir rākšasai, 6) siddhos, cāraṇos ir vidyādharos, 7) bhūtos, pretos ir pišācos, 8) antžmogiai (kinnaros), dangiškieji dainiai ir kiti. Visus juos sukuria visatos kūrėjas Brahmā.

Komentaras: Antrojoje „Šrīmad-Bhāgavatam“ giesmėje rašoma apie Siddhalokos gyventojus *siddhas,* kurie keliauja kosmine erdve be jokių skraidymo aparatų. Jiems nieko nekainuoja nuskrieti į kitą planetą, tereikia paprasčiausiai panorėti. O tai reiškia, kad aukštutinių planetų gyventojai yra žymiai aukštesnio sąmonės lygio už Žemės gyventojus, žmones, visa galva pranoksta juos meno, kultūros bei mokslo srityse. Dvasios ir džinai, apie kuriuos kalba pastarasis posmas, irgi skirtini pusdievių kategorijai, nes jie turi antžmogiškų galių.

30 TEKSTAS

अतः परं प्रवक्ष्यामि वंशान्मन्वन्तराणि च ।
एवं रजःप्लुतः स्रष्टा कल्पादिष्वात्मभूर्हरिः ।
सृजत्यमोघसङ्कल्प आत्मैवात्मानमात्मना ॥३०॥

ataḥ paraṁ pravakṣyāmi vaṁśān manvantarāṇi ca
evaṁ rajaḥ-plutaḥ sraṣṭā kalpādiṣv ātmabhūr hariḥ
sṛjaty amogha-saṅkalpa ātmaivātmānam ātmanā

ataḥ – čia; *param* – po to; *pravakṣyāmi* – aš paaiškinsiu; *vaṁśān* – ainius; *manvantarāṇi* – įvairių Manu; *ca* – taip pat; *evam* – taip; *rajaḥ-plutaḥ* – kupinas aistros *guṇos; sraṣṭā* – kūrėjas; *kalpa-ādiṣu* – įvairiose epochose; *ātma-bhūḥ* – negimusis; *hariḥ* – Dievo Asmuo; *sṛjati* – kuria; *amogha* – kupinas nepalenkiamo; *saṅkalpaḥ* – ryžto; *ātmā eva* – jis pats; *ātmānam* – pats; *ātmanā* – savo galių dėka.

O dabar aš tau papasakosiu apie Manu ainius. Kaskart, prasidedant naujai kosminei epochai, apdovanotas Viešpaties galia ir kupinas nepalenkiamo ryžto, kūrėjas Brahmā – Dievo Asmens įsikūnijimas, atsakingas už aistros guną, sukuria visatą.

Komentaras: Kosminė apraiška yra vienos iš Aukščiausiojo Dievo Asmens galių skleidinys. Ir kūrėjas, ir jo kūrinys kyla iš Aukščiausios Tiesos: *janmādy asya yataḥ,* kaip apie tai skelbia pirmasis „Bhāgavatam“ posmas.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti dešimtąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Kūrimo etapai“.

VIENUOLIKTAS SKYRIUS

Laiko skaičiavimas: nuo atominio iki didžiojo

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
चरमः सद्विशेषाणामनेकोऽसंयुतः सदा ।
परमाणुः स विज्ञेयो नृणामैक्यभ्रमो यतः ॥ १ ॥

maitreya uvāca
caramaḥ sad-viśeṣāṇām aneko 'saṁyutaḥ sadā
paramāṇuḥ sa vijñeyo nṛṇām aikya-bhramo yataḥ

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *caramaḥ* – mažiausia; *sat* – pasekmės; *viśeṣāṇām* – požymiai; *anekaḥ* – be galo daug; *asaṁyutaḥ* – egzistuoja kaip atskiras kūnas; *sadā* – visuomet; *parama-aṇuḥ* – atomai; *saḥ* – tai; *vijñeyaḥ* – reikėtų suvokti; *nṛṇām* – žmogui; *aikya* – vienovė; *bhramaḥ* – klaidingai; *yataḥ* – iš kurių.

Atomas yra mažiausia materialaus kosminio pasaulio dalelytė. Ji nedaloma ir egzistuoja kaip atskiras, savarankiškas kūnas. Atomas yra nematomas akiai, nekintantis, ir egzistuoja net tada, kai suyra visos formos. Materialus kūnas yra ne kas kita, kaip tokių atomų junginys, tačiau paprastas žmogus klaidingai supranta jo prigimtį.

Komentaras: „Śrīmad-Bhāgavatam“ formuluojama atomo samprata beveik visiškai sutampa su šiuolaikinio atomizmo teorijos postulatais. Smulkiau šis klausimas gvildenamas Kaṇādos „Paramāṇu-vādos“ mokyme. Šiuolaikinis mokslas, kaip ir „Śrīmad-Bhāgavatam“, laiko atomus mažiausiomis neskaidžiomis dalelytėmis, iš kurių sudaryta visata. „Śrīmad-Bhāgavatam“ randame išsamios informacijos iš visų mokslo sričių, taip pat ir atomizmo

doktriną. „Śrīmad-Bhāgavatam“ žiniomis, atomas yra smulkiausia, beveik neapčiuopiama amžinojo laiko forma.

2 TEKSTAS

सत एव पदार्थस्य स्वरूपावस्थितस्य यत् ।
कैवल्यं परममहानविशेषो निरन्तरः ॥ २॥

sata eva padārthasya svarūpāvasthitasya yat
kaivalyaṁ parama-mahān aviśeṣo nirantaraḥ

sataḥ – regimojo pasaulio; *eva* – neabejotinai; *pada-arthasya* – fizinių kūnų; *svarūpa-avasthitasya* – išlaiko savo formą iki pat visatos naikinimo; *yat* – tas, kuris; *kaivalyam* – vienovė; *parama* – aukščiausias; *mahān* – bekraštis; *aviśeṣaḥ* – pavidalai; *nirantaraḥ* – amžinai.

Atomai yra baigtinė regimojo pasaulio egzistencijos forma. Savo grynuoju pavidalu, nesusijungę į fizinius kūnus, jie yra vadinami bekrašte vienove. Materialiame pasaulyje egzistuoja aibė fizinių kūnų, tačiau ir patį pasaulį, kaip visumą, sudaro atomai.

3 TEKSTAS

एवं कालोऽप्यनुमितः सौक्ष्म्ये स्थौल्ये च सत्तम ।
संस्थानभुक्त्या भगवानव्यक्तो व्यक्तभुग्विभुः ॥ ३॥

evaṁ kālo 'py anumitaḥ saukṣmye sthaulye ca sattama
saṁsthāna-bhuktyā bhagavān avyakto vyakta-bhug vibhuḥ

evam – taip; *kālaḥ* – laiką; *api* – taip pat; *anumitaḥ* – skaičiuoti; *saukṣmye* – subtiliuose; *sthaulye* – grubiuose pavidaluose; *ca* – taip pat; *sattama* – o geriausiasis; *saṁsthāna* – atomų junginiai; *bhuktyā* – judėjimu; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *avyaktaḥ* – neišreikštas; *vyakta-bhuk* – kontroliuoja visų fizinių kūnų judėjimą; *vibhuḥ* – ypatingai galingas.

Laiką galima skaičiuoti siejant jį su iš atomų sudarytų fizinių kūnų judėjimu erdvėje. Laikas yra visagalio Dievo Asmens, Hari, galia. Ir nors Viešpats nematomas materialiame pasaulyje, Jis kontroliuoja visų fizinių kūnų judėjimą.

4 TEKSTAS

स कालः परमाणुर्वै यो भुङ्क्ते परमाणुताम् ।
सतोऽविशेषभुग्यस्तु स कालः परमो महान् ॥ ४ ॥

sa kālaḥ paramāṇur vai yo bhuṅkte paramāṇutām
sato 'viśeṣa-bhug yas tu sa kālaḥ paramo mahān

saḥ – šis; *kālaḥ* – amžinasis laikas; *parama-aṇuḥ* – atominis; *vai* – neabejotinai; *yaḥ* – kuris; *bhuṅkte* – įveikia; *parama-aṇutām* – atomo užimamą erdvę; *sataḥ* – visumą; *aviśeṣa-bhuk* – kertant vienabūtę apraišką; *yaḥ tu* – kuris; *saḥ* – tas; *kālaḥ* – laikas; *paramaḥ* – aukščiausias; *mahān* – didysis.

Atominis laikas – tai laikas, reikalingas atstumui, kurį erdvėje užima atskiras atomas, įveikti. O laikas, reikalingas neišreikšto būvio atomų visumai kirsti, vadinamas didžiuoju.

Komentaras: Laikas ir erdvė – dvi tarpusavyje labai glaudžiai susijusios sąvokos. Laiko matavimas siejamas su tam tikros atomų užimamos erdvės įveikimu. Standartinis laikas skaičiuojamas pagal saulės judėjimą. Laiko tarpas, per kurį saulės spindulys kerta atomo užimamą erdvę, vadinamas atominiu laiku. Didysis laikas – tai laikas, reikalingas nueiti atstumui, kurį erdvėje užima atomų visuma. Planetos besisukdamos savo orbitomis nukeliauja tam tikrą atstumą, kurio mato vienetu imamas atomas. Visos planetos turi savo orbitas ir niekada iš jų neiškrypsta. Tokią orbitą turi ir Saulė. Laikas, per kurį pasaulis sukuriamas, gyvuoja ir yra sunaikinamas, ir kuris nustatomas visų planetų apsisukimų apie vieną kosminę ašį skaičiumi per vieną kūrinijos egzistavimo ciklą, vadinamas aukščiausiuoju *kāla*.

5 TEKSTAS

अणुर्द्वौ परमाणू स्यात्त्रसरेणुस्त्रयः स्मृतः ।
जालार्करश्म्यवगतः खमेवानुपतन्नगात् ॥ ५ ॥

aṇur dvau paramāṇū syāt trasareṇus trayaḥ smṛtaḥ
jālārka-raśmy-avagataḥ kham evānupatann agāt

aṇuḥ – dvigubą atomą; *dvau* – du; *parama-aṇu* – atomai; *syāt* – sudaro; *trasareṇuḥ* – heksatomas; *trayaḥ* – trys; *smṛtaḥ* – vertinamas; *jāla-arka* – saulės šviesos, prasimušančios per langinių plyšius; *raśmi* – spinduliuose;

avagataḥ – galima atskirti; *kham eva* – dangaus kryptimi; *anupatan agāt* – kyla viršun.

Grubiojo laiko matavimo vienetas nustatomas taip: du susijungę tarpusavyje atomai sudaro dvigubą atomą, o trys dvigubi atomai – vieną heksatomą. Heksatomas matomas plika akimi saulės šviesos spinduliuose, prasimušančiuose per langinių plyšius. Galima aiškiai matyti, kaip heksatomai kyla viršun, dangaus kryptimi.

Komentaras: Atomas plika akimi nematomas, tačiau kai šeši atomai susijungia ir sudaro vadinamąjį *trasareṇu* (atomų junginį), jį galima pamatyti saulės spinduliuose, krintančiuose pro langinių plyšius.

6 TEKSTAS

त्रसरेणुत्रिकं भुङ्क्ते यः कालः स त्रुटिः स्मृतः ।
शतभागस्तु वेधः स्यात्तैस्त्रिभिस्तु लवः स्मृतः ॥ ६ ॥

trasareṇu-trikaṁ bhuṅkte yaḥ kālaḥ sa truṭiḥ smṛtaḥ
śata-bhāgas tu vedhaḥ syāt tais tribhis tu lavaḥ smṛtaḥ

trasareṇu-trikam – trijų heksatomų junginys; *bhuṅkte* – kiek laiko reikia jiems susijungti; *yaḥ* – tas, kuris; *kālaḥ* – laiko tarpsnis; *saḥ* – tas; *truṭiḥ* – vardu *truṭi; smṛtaḥ* – vadinasi; *śata-bhāgaḥ* – šimtas *truṭi; tu* – bet; *vedhaḥ* – vadinasi *vedha; syāt* – taip nutinka; *taiḥ* – jų; *tribhiḥ* – tris kartus; *tu* – tačiau; *lavaḥ* – lava; *smṛtaḥ* – pavadinta.

Laiko tarpsnis, per kurį susijungia trys trasareṇu, vadinasi truṭi. Šimtas truṭi sudaro vieną vedhą, o trys vedhos – vieną lavą.

Komentaras: Sekundę padalinus į 1687,5 dalies, kiekviena iš gautųjų dalių paimta atskirai sudarys vieną *truṭi,* – tai laikas, reikalingas aštuoniolikai atomų susijungti. Atomų susijungimas skirtingais deriniais į fizinius kūnus yra materialaus laiko skaičiavimo pagrindas. O Saulė yra laiko skaičiavimo centrinis atspirties taškas.

7 TEKSTAS

निमेषस्त्रिलवो ज्ञेय आम्नातस्ते त्रयः क्षणः ।
क्षणान् पञ्च विदुः काष्ठां लघु ता दश पञ्च च ॥ ७ ॥

nimeṣas tri-lavo jñeya āmnātas te trayaḥ kṣaṇaḥ
kṣaṇān pañca viduḥ kāṣṭhāṁ laghu tā daśa pañca ca

nimeṣaḥ – laiko tarpsnis, vadinamas *nimeṣa; tri-lavaḥ* – trunkantis tris *lavas; jñeyaḥ* – žinomas kaip; *āmnātaḥ* – vadinamas taip; *te* – jie; *trayaḥ* – trys; *kṣaṇaḥ* – laiko tarpsnis, vadinamas *kṣaṇa; kṣaṇān* – tokios *kṣaṇos; pañca* – penkios; *viduḥ* – reikia suvokti; *kāṣṭhām* – laiko tarpsnis, vadinamas *kāṣṭha; laghu* – laiko tarpsnis, vadinamas *laghu; tāḥ* – tų; *daśa pañca* – penkiolika; *ca* – taip pat.

Laiko tarpsnis, trunkantis tris lavas, lygus vienai nimeṣai, trys nimeṣos lygios vienai kṣaṇai, penkios kṣaṇos – vienai kāṣṭhai, o penkiolika kāṣṭhų – vienai laghu.

Komentaras: Remiantis skaičiavimais, viena *laghu* lygi dviems minutėms. Tuo pagrindu Vedų laiko matus galima perskaičiuoti ir išreikšti šiuolaikiniais mato vienetais.

8 TEKSTAS

लघूनि वै समाम्नाता दश पञ्च च नाडिका ।
ते द्वे मुहूर्तः प्रहरः षड्यामः सप्त वा नृणाम् ॥ ८ ॥

laghūni vai samāmnātā daśa pañca ca nāḍikā
te dve muhūrtaḥ praharaḥ ṣaḍ yāmaḥ sapta vā nṛṇām

laghūni – tokie *laghu* (trunkantys po dvi minutes); *vai* – tiksliai; *samāmnātā* – yra vadinama; *daśa pañca* – penkiolika; *ca* – taip pat; *nāḍikā* – *nāḍikā; te* – jų; *dve* – dvi; *muhūrtaḥ* – akimirka, momentas; *praharaḥ* – trys valandos; *ṣaṭ* – šešios; *yāmaḥ* – ketvirtadalis dienos arba nakties; *sapta* – septynios; *vā* – arba; *nṛṇām* – žmonių laiku.

Penkiolika laghu lygūs vienai nāḍikai, dar vadinamai daṇḍa. Dvi daṇḍos sudaro vieną muhūrtą, šešios arba septynios daṇḍos – ketvirtadalį dienos ar nakties (žmonių laiku).

9 TEKSTAS

द्वादशार्धपलोन्मानं चतुर्भिश्चतुरङ्गुलैः ।
स्वर्णमाषैः कृतच्छिद्रं यावत्प्रस्थजलप्लुतम् ॥ ९ ॥

dvādaśārdha-palonmānaṁ caturbhiś catur-aṅgulaiḥ
svarṇa-māṣaiḥ kṛta-cchidraṁ yāvat prastha-jala-plutam

dvādaśa-ardha – šešios; *pala* – svorio matas; *unmānam* – matavimo talpa; *caturbhiḥ* – keturių vienetų svorio; *catuḥ-aṅgulaiḥ* – keturių pirštų (ilgio); *svarṇa* – auksinio; *māṣaiḥ* – svorio; *kṛta-chidram* – išgręžta kiaurymė; *yāvat* – tokia laiko trukmė; *prastha* – sudaro vieną *prasthą; jala-plutam* – pripildytas vandens.

Matavimo talpa vienos nāḍikos (daṇḍos) trukmei nustatyti gaunama iš vario ir sveria 397 gramus (keturiolika uncijų). Keturių māṣų svorio ir keturių pirštų ilgio auksiniu grąžtu jos dugne gręžiama kiaurymė, ir talpa panardinama į vandenį. Laikas, per kurį talpa iki kraštų prisipildo vandens, lygus vienai daṇḍai.

Komentaras: Posme nurodoma, kad kiaurymė matavimo talpoje turi būti gręžiama ne sunkesniu kaip keturios *māṣos* (svorio) ir neilgesniu kaip keturi pirštai grąžtu. Nuo grąžto svorio ir ilgio priklauso kiaurymės diametras. Talpa panardinama į vandenį. Laikas, per kurį ji prisipildo iki kraštų, vadinasi *daṇḍa*. Šis būdas, leidžiantis išmatuoti *daṇḍą,* yra vienas iš smėlio laikrodžio principu paremtų laiko matavimo variantų. Pastarasis tekstas akivaizdžiai liudija, kad Vedų laikais žmonės gerai išmanė fiziką, chemiją, aukštąją matematiką. Skaičiavimai buvo vykdomi įvairiais, kuo paprastesniais ir parankesniais būdais.

10 TEKSTAS

यामाश्चत्वारश्चत्वारो मर्त्यानामहनी उभे ।
पक्षः पञ्चदशाहानि शुक्लः कृष्णश्च मानद ॥१०॥

yāmāś catvāraś catvāro martyānām ahanī ubhe
pakṣaḥ pañca-daśāhāni śuklaḥ kṛṣṇaś ca mānada

yāmāḥ – trys valandos; *catvāraḥ* – keturios; *catvāraḥ* – ir keturios; *martyānām* – žmogaus; *ahanī* – dienos trukmė; *ubhe* – diena ir naktis; *pakṣaḥ* – dvi savaitės, pusmėnesis; *pañca-daśa* – penkiolika; *ahāni* – dienų; *śuklaḥ* – šviesi; *kṛṣṇaḥ* – tamsi; *ca* – ir; *mānada* – matuojama.

Žmogaus diena trunka keturias praharas, dar vadinamas yāmomis, tiek pat trunka ir naktis. Penkiolika dienų ir naktų sudaro pusę mėnesio (dvi savaites), o mėnesį – dvi pusės, tamsi ir šviesi.

11 TEKSTAS

तयोः समुच्चयो मासः पितॄणां तदहर्निशम् ।
द्वौ तावृतुः षडयनं दक्षिणं चोत्तरं दिवि ॥११॥

tayoḥ samuccayo māsaḥ pitṝṇāṁ tad ahar-niśam
dvau tāv ṛtuḥ ṣaḍ ayanaṁ dakṣiṇaṁ cottaraṁ divi

tayoḥ – jų; *samuccayaḥ* – visuma; *māsaḥ* – mėnuo; *pitṝṇām* – Pitos sistemos planetose; *tat* – tas (mėnuo); *ahaḥ-niśam* – diena ir naktis; *dvau* – du; *tau* – mėnesiai; *ṛtuḥ* – metų laikas; *ṣaṭ* – šeši; *ayanam* – kelias, kurį saulė įveikia per šešis mėnesius; *dakṣiṇam* – pietų; *ca* – ir; *uttaram* – šiaurės; *divi* – dangaus skliautais.

Sudėję du pusmėnesius gauname mėnesį, t.y. laikotarpį lygų vienai parai Pitos sistemos planetose. Du mėnesius trunka vienas iš metų laikų, o per šešis mėnesius saulė persirita iš pietų į šiaurės dangaus skliautą.

12 TEKSTAS

अयने चाहनी प्राहुर्वत्सरो द्वादश स्मृतः ।
संवत्सरशतं नॄणां परमायुर्निरूपितम् ॥१२॥

ayane cāhanī prāhur vatsaro dvādaśa smṛtaḥ
saṁvatsara-śataṁ nṝṇāṁ paramāyur nirūpitam

ayane – šešis mėnesius trunkantis saulės perėjimas; *ca* – ir; *ahanī* – diena pusdievių planetose; *prāhuḥ* – yra sakoma; *vatsaraḥ* – vieneri kalendoriniai metai; *dvādaśa* – dvylika mėnesių; *smṛtaḥ* – vadinama; *saṁvatsara-śatam* – šimtas metų; *nṝṇām* – žmonių; *parama-āyuḥ* – gyvenimo trukmė; *nirūpitam* – sudaro.

Du periodai, kai saulė pereina iš vieno dangaus skliauto ir grįžta atgal, lygūs parai pusdievių planetose arba vieneriems kalendoriniams metams Žemėje. Žmonių gyvenimo trukmė lygi šimtui metų.

13 TEKSTAS

ग्रहर्क्षताराचक्रस्थः परमाण्वादिना जगत् ।
संवत्सरावसानेन पर्येत्यनिमिषो विभुः ॥१३॥

graharkṣa-tārā-cakra-sthaḥ paramāṇv-ādinā jagat
saṁvatsarāvasānena paryety animiṣo vibhuḥ

graha – įtakingos planetos, pavyzdžiui, mėnulis; *ṛkṣa* – šviesuliai, pavyzdžiui, Aśvinī; *tārā* – žvaigždės; *cakra-sthaḥ* – orbitomis; *parama-aṇu-ādinā* – kartu su atomais; *jagat* – visa visata; *saṁvatsara-avasānena* – po vienerių metų; *paryeti* – apskrieja visą orbitą; *animiṣaḥ* – amžinasis laikas; *vibhuḥ* – Visagalis.

Įtakingos žvaigždės, visatos planetos, šviesuliai bei atomai sukasi savo orbitomis, paklusdami Aukščiausiojo valiai, kurią įkūnija amžinasis laikas (kāla).

Komentaras: „Brahma-saṁhitoje“ teigiama, kad Saulė yra Aukščiausiojo akis ir sukasi savo laiko orbita. Visi fiziniai kūnai nuo Saulės iki atomo yra įtakojami *kāla-cakros* (amžinojo laiko rato). Kiekvienas jų turi savo orbitą ir orbitinį apsisukimo ciklą, vadinamą *saṁvatsara*.

14 TEKSTAS

संवत्सरः परिवत्सर इडावत्सर एव च ।
अनुवत्सरो वत्सरश्च विदुरैवं प्रभाष्यते ॥१४॥

saṁvatsaraḥ parivatsara iḍā-vatsara eva ca
anuvatsaro vatsaraś ca viduraivaṁ prabhāṣyate

saṁvatsaraḥ – Saulės orbita; *parivatsaraḥ* – Bṛhaspačio orbita; *iḍā-vatsaraḥ* – žvaigždžių orbitos; *eva* – kokios jos yra; *ca* – ir; *anuvatsaraḥ* – Mėnulio orbita; *vatsaraḥ* – vieneri kalendoriniai metai; *ca* – ir; *vidura* – o Vidura; *evam* – taip; *prabhāṣyate* – taip jiems nurodyta.

Saulės, Mėnulio, žvaigždžių ir šviesulių orbitos dangaus skliaute turi penkis vardus. Visi šie dangaus kūnai turi savo saṁvatsarą.

Komentaras: Fizikos, chemijos, matematikos, astronomijos sričių žinios apie laiką ir erdvę, pateikti ankstesniuose „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmuose, neabejotinai sudomins visus besidominčius šiomis mokslo sritimis, mums, deja, nepavyks nuodugniai atskleisti šios temos akademine kalba. Tačiau čia išdėstytą medžiagą puikiai apibendrina ankstesnysis posmas, kuriame teigiama, kad visos mokslo sferos yra neatsiejamos nuo aukščiausios valios, kurią vykdo *kāla* – jėga, atstovaujanti Aukščiausiajam Dievo

Asmeniui. Egzistuoja tiktai Aukščiausiasis Dievo Asmuo, be Jo daugiau nieko nėra, todėl visa tai, kas mums, turintiems labai ribotas žinias apie pasaulį, atrodo kaip tikras stebuklas, vyksta tarsi Aukščiausiajam Viešpačiui mostelėjus burtininko lazdele. Užbaigdami laiko temą, leistume sau pateikti skaitytojų dėmesiui Vedose pateiktų laiko matavimo sistemos vienetų ir šiuolaikinių jų atitikmenų lentelę.

Viena *truṭi*	– 8/13 500	sekundės	Viena *laghu*	– 2	minutės
Viena *vedha*	– 8/135	sekundės	Viena *daṇḍa*	– 30	minučių
Viena *lava*	– 8/45	sekundės	Viena *prahara*	– 3	valandos
Viena *nimeṣa*	– 8/15	sekundės	Viena diena	– 12	valandų
Viena *kṣaṇa*	– 8/5	sekundės	Viena naktis	– 12	valandų
Viena *kāṣṭhā*	– 8	sekundės	Viena *pakṣa*	– 15	dienų

Dvi *pakṣos* sudaro mėnesį, dvylika mėnesių – vienerius kalendorinius metus, per kuriuos Saulė apskrieja savo orbitą. Laikoma, kad žmogus gyvena apie šimtą metų. Nustatydamas egzistencijos ribas, amžinasis laikas laiko savo valdžioje visa, kas gyva ir negyva.

„Brahma-saṁhitoje“ (5.52) šia tema rašoma taip:

yac-cakṣur eṣa savitā sakala-grahāṇāṁ
rājā samasta-sura-mūrtir aśeṣa-tejāḥ
yasyājñayā bhramati saṁbhṛta-kāla-cakro
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi

„Lenkiuosi Govindai, pirmapradžiui Viešpačiui, Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, kuriam paklusdama ir Saulė – Viešpaties akis – skrieja amžinojo laiko griežtai nubrėžta orbita. Saulė yra planetų sistemų karalienė, jos šilumos ir šviesos resursai yra neišsemiami.“

15 TEKSTAS

यः सृज्यशक्तिमुरुधोच्छ्वसयन् स्वशक्त्या
पुंसोऽभ्रमाय दिवि धावति भूतभेदः ।
कालाख्यया गुणमयं क्रतुभिर्वितन्वं-
स्तस्मै बलिं हरत वत्सरपञ्चकाय ॥१५॥

yaḥ sṛjya-śaktim urudhocchvasayan sva-śaktyā
puṁso ’bhramāya divi dhāvati bhūta-bhedaḥ

kālākhyayā guṇamayaṁ kratubhir vitanvaṁs
tasmai baliṁ harata vatsara-pañcakāya

yaḥ – tas, kuris; *sṛjya* – kūrinijos; *śaktim* – sėklos; *urudhā* – įvairiais būdais; *ucchvasayan* – įkvepia gyvybės jėgą; *sva-śaktyā* – savo energija; *puṁsaḥ* – gyvąsias esybes; *abhramāya* – išsklaidant tamsą; *divi* – dienos metu; *dhāvati* – juda; *bhūta-bhedaḥ* – kitoks nei kiti materialūs objektai; *kāla-ākhyayā* – kurį vadina amžinuoju laiku; *guṇa-mayam* – materialius rezultatus; *kratubhiḥ* – atnašaujant; *vitanvan* – praplečiant; *tasmai* – jam; *balim* – aukojimo atributus; *harata* – turėtų atnašauti; *vatsara-pañcakāya* – aukas kas penkeri metai.

O Vidura, iš savo neišsemiamų atsargų dosniai dovanodama šviesą ir šilumą Saulė įkvepia gyvybės jėgų viskam, kas gyva. Ji spartina gyvų būtybių galą, kad išvaduotų jas nuo iliuzinių materialių prisirišimų, ir tiesia platų kelią į rojaus karalystę. Milžinišku greičiu skrieja Saulė dangaus skliautu. Ir todėl kiekvienos gyvos būtybės pareiga – atiduoti jai pagarbos duoklę, kas penkeri metai surengiant apeiginį aukojimą.

16 TEKSTAS

विदुर उवाच
पितृदेवमनुष्याणामायुः परमिदं स्मृतम् ।
परेषां गतिमाचक्ष्व ये स्युः कल्पाद्बहिर्विदः ॥१६॥

vidura uvāca
pitṛ-deva-manuṣyāṇām āyuḥ param idaṁ smṛtam
pareṣāṁ gatim ācakṣva ye syuḥ kalpād bahir vidaḥ

viduraḥ uvāca – Vidura tarė; *pitṛ* – Pitos planetų; *deva* – rojaus planetų; *manuṣyāṇām* – ir žmonių; *āyuḥ* – gyvenimo trukmė; *param* – galutinė; *idam* – jų išmatavimais; *smṛtam* – apskaičiuota; *pareṣām* – aukštesniųjų gyvų esybių; *gatim* – gyvenimo trukmė; *ācakṣva* – prašau, apibūdink; *ye* – visų tų, kurios; *syuḥ* – yra; *kalpāt* – epochos; *bahiḥ* – anapus; *vidaḥ* – didžiai mokytų.

Vidura tarė: Tu papasakojai man, kiek gyvena Pitṛlokos, rojaus planetų ir Žemės gyventojai. Sakyk, kiek gyvena didžiai mokytos gyvos esybės, kurioms negalioja kalpos dėsnis.

Komentaras: Dalinis visatos naikinimas, vykstantis pasibaigus Brahmos dienai, įtakoja ne visas planetų sistemas. Kosminės eros gale nėra sunaikinamos tos planetos, kuriose gyvena išminčiai Sanaka, Bhṛgu ir kitos nepaprastos erudicijos gyvos esybės. Skirtingose planetose veikia skirtingos *kāla-cakros,* t.y. joms galioja skirtingos amžinojo laiko skaičiavimo skalės. Žemėje laiko tėkmė yra kitokia negu aukštesnio lygio planetose. Todėl Vidura čia ir klausia apie gyvenimo trukmę kitose planetose.

17 TEKSTAS

भगवान् वेद कालस्य गतिं भगवतो ननु ।
विश्वं विचक्षते धीरा योगराद्धेन चक्षुषा ॥१७॥

bhagavān veda kālasya gatiṁ bhagavato nanu
viśvaṁ vicakṣate dhīrā yoga-rāddhena cakṣuṣā

bhagavān – o dvasios milžine; *veda* – tu supranti; *kālasya* – amžinojo laiko; *gatim* – tėkmė; *bhagavataḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *nanu* – savaime suprantama; *viśvam* – visą visatą; *vicakṣate* – matai; *dhīrāḥ* – save suvokusios sielos; *yoga-rāddhena* – mistinio regėjimo dėka; *cakṣuṣā* – akimis.

O dvasios milžine, tu supranti, kaip veikia amžinasis laikas, įkūnijantis Aukščiausiojo Dievo Asmens visavaldystę. Dvasinis susivokimas suteikė tau mistinės visaregystės galią.

Komentaras: Tie kas pasiekė aukščiausiąją mistinių jėgų įvaldymo pakopą ir regi praeitį, dabartį bei ateitį, vadinami *tri-kāla-jña*. Panašiai ir Viešpaties bhaktai aiškiai regi tai, ką byloja apreikštieji šventraščiai. Viešpaties Śrī Kṛṣṇos bhaktai be didesnio vargo permano Kṛṣṇos mokslo tiesas, suvokia materialaus ir dvasinio pasaulių prigimtį. Bhaktams nereikia specialiai siekti tų ar kitų mistinių jėgų (*yoga-siddhi*), nes visų mūsų širdyse glūdinčio Viešpaties malone jie įgyja visaregystę.

18 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
कृतं त्रेता द्वापरं च कलिश्चेति चतुर्युगम् ।
दिव्यैर्द्वादशभिर्वर्षैः सावधानं निरूपितम् ॥१८॥

maitreya uvāca
kṛtaṁ tretā dvāparaṁ ca kaliś ceti catur-yugam
divyair dvādaśabhir varṣaiḥ sāvadhānaṁ nirūpitam

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *kṛtam* – Satya-yuga; *tretā* – Tretā-yuga; *dvāparam* – Dvāpara-yuga; *ca* – ir; *kaliḥ* – Kali-yuga; *ca* – ir; *iti* – taip; *catuḥ-yugam* – keturios epochos (*yugos*); *divyaiḥ* – pusdievių; *dvādaśabhiḥ* – dvylika; *varṣaiḥ* – tūkstančių metų; *sa-avadhānam* – apytiksliai; *nirūpitam* – nustatyta.

Maitreya tarė: O Vidura, yra keturios kosminės epochos – Satya, Tretā, Dvāpara ir Kali yugos. Bendra jų trukmė lygi dvylikai tūkstančių pusdievių metų.

Komentaras: Vieni metai pusdievių laiku trunka 360 Saulės metų. Tolimesni posmai paaiškina, kad bendra keturių kosminių epochų trukmė kartu su pereinamaisiais laikotarpiais (*yuga-sandhyomis*) lygi 12 000 metų pusdievių laiku, kitaip sakant, visi keturi amžiai trunka 4 320 000 Saulės metų.

19 TEKSTAS

चत्वारि त्रीणि द्वे चैकं कृतादिषु यथाक्रमम् ।
सङ्ख्यातानि सहस्राणि द्विगुणानि शतानि च ॥१९॥

catvāri trīṇi dve caikaṁ kṛtādiṣu yathā-kramam
saṅkhyātāni sahasrāṇi dvi-guṇāni śatāni ca

catvāri – keturi; *trīṇi* – trys; *dve* – du; *ca* – taip pat; *ekam* – vienas; *kṛta-ādiṣu* – Satya-yugoje; *yathā-kramam* – ir kitose; *saṅkhyātāni* – skaičiuojant; *sahasrāṇi* – tūkstančiai; *dvi-guṇāni* – dukart; *śatāni* – šimtai; *ca* – taip pat.

Satya-yuga pusdievių laiku trunka 4 800 metų, Tretā-yuga – 3 600 metų, Dvāpara-yuga – 2 400 metų, o Kali-yuga – 1 200 metų.

Komentaras: Kaip jau minėta, vieneri pusdievių metai lygūs 360 Saulės metų. Vadinasi Satya-yugos trukmė yra 4 800 × 360, t.y. 1 728 000 Saulės metų. Tretā-yuga trunka 3 600 × 360, arba 1 296 000, Dvāpara-yuga – 2 400 × 360, arba 864 000, ir pagaliau Kali-yuga trunka 1 200 × 360, t.y. 432 000 Saulės metų.

20 TEKSTAS

सन्ध्यासन्ध्यांशयोरन्तर्यः कालः शतसङ्ख्ययोः ।
तमेवाहुर्युगं तज्ज्ञा यत्र धर्मो विधीयते ॥२०॥

sandhyā-sandhyāṁśayor antar yaḥ kālaḥ śata-saṅkhyayoḥ
tam evāhur yugaṁ taj-jñā yatra dharmo vidhīyate

sandhyā – pereinamasis laikotarpis prieš; *sandhyā-aṁśayoḥ* – ir pereinamasis laikotarpis po; *antaḥ* – viduje; *yaḥ* – tas, kuris; *kālaḥ* – laikotarpis; *śata-saṅkhyayoḥ* – šimtus metų; *tam eva* – šį laikotarpį; *āhuḥ* – jie vadina; *yugam* – epocha; *tat-jñāḥ* – gerai išmanantys žvaigždes astronomai; *yatra* – kuriuose; *dharmaḥ* – religinės apeigos; *vidhīyate* – vykdomos.

Pereinamieji laikotarpiai, skiriantys kosmines epochas, trunka keletą šimtų pusdievių metų. Gerai žvaigždes išmanantys astronomai vadina šiuos laikotarpius yuga-sandhyomis, kosminių epochų sandūra. Pereinamaisiais laikotarpiais tarp dviejų kosminių epochų vykdomos įvairiausios religinės apeigos.

21 TEKSTAS

धर्मश्चतुष्पान्मनुजान् कृते समनुवर्तते ।
स एवान्येष्वधर्मेण व्येति पादेन वर्धता ॥२१॥

dharmaś catuṣ-pān manujān kṛte samanuvartate
sa evānyeṣv adharmeṇa vyeti pādena vardhatā

dharmaḥ – religija; *catuḥ-pāt* – visos keturios dalys; *manujān* – žmonės; *kṛte* – Satya-yugoje; *samanuvartate* – nepriekaištingai vykdė; *saḥ* – tai; *eva* – neabejotinai; *anyeṣu* – kitose; *adharmeṇa* – bedievystės įtakoje; *vyeti* – silpo; *pādena* – viena dalimi; *vardhatā* – proporcingai.

O Vidura, Satya-yugoje žmonės nepriekaištingai vykdė visas religijos normas, tačiau vėlesnėse epochose religija ėmė silpti, kas epochą vienu ketvirčiu, užleisdama savo vietą vis stiprėjančiai bedievystei.

Komentaras: Satyos epochoje buvo griežtai laikomasi visų religijos normų. Vėlesnėse epochose religijos normų imta vis mažiau paisyti, jos įtaka silpo

kas epocha po ketvirtį. Kitais žodžiais, religija šiuo metu yra išlaikiusi vos ketvirtą savo pirminių pozicijų dalį, o likusius tris ketvirtadalius užleido bedievystei. Štai kodėl Kali-yugoje žmonės yra nelaimingi.

22 TEKSTAS

त्रिलोक्या युगसाहस्रं बहिराब्रह्मणो दिनम् ।
तावत्येव निशा तात यन्निमीलति विश्वसृक् ॥२२॥

tri-lokyā yuga-sāhasraṁ bahir ābrahmaṇo dinam
tāvaty eva niśā tāta yan nimīlati viśva-sṛk

tri-lokyāḥ – trijų pasaulių; *yuga* – keturios epochos; *sāhasram* – tūkstantis; *bahiḥ* – anapus; *ābrahmaṇaḥ* – iki Brahmalokos; *dinam* – trunka diena; *tāvatī* – lygiai tiek; *eva* – neabejotinai; *niśā* – trunka naktis; *tāta* – o brangusis; *yat* – kadangi; *nimīlati* – miega; *viśva-sṛk* – Brahmā.

Viena diena Brahmos planetoje, esančioje anapus trijų planetų sistemų – Svargos, Martyos ir Pātālos, trunka tūkstantį ciklų, kurių kiekvieną sudaro keturios epochos. Lygiai tiek pat trunka ir Brahmos naktis – laikas, kai visatos kūrėjas miega.

Komentaras: Kai nusileidžia naktis, ir Brahmā užmiega, tris planetų sistemas, esančias žemiau Brahmalokos, užlieja naikinimo vandenys. Miegodamas Brahmā sapnuoja Garbhodakaśāyī Viṣṇu, ir Viešpats aiškina Brahmai, kaip atkurti paskandintas kosminio pasaulio sritis.

23 TEKSTAS

निशावसान आरब्धो लोककल्पोऽनुवर्तते ।
यावद्दिनं भगवतो मनून् भुञ्जंश्चतुर्दश ॥२३॥

niśāvasāna ārabdho loka-kalpo 'nuvartate
yāvad dinaṁ bhagavato manūn bhuñjaṁś catur-daśa

niśā – naktis; *avasāne* – baigiasi; *ārabdhaḥ* – pradėdamas nuo; *loka-kalpaḥ* – tolimesnio trijų pasaulių kūrimo; *anuvartate* – seka; *yāvat* – iki; *dinam* –

dienos metu; *bhagavataḥ* – viešpaties (Brahmos); *manūn* – Manu; *bhuñjan* – egzistuoja tol, kol nepasikeičia; *catuḥ-daśa* – keturiolika.

Kai baigiasi Brahmos naktis ir išaušta diena, Brahmā imasi iš naujo kurti tris pasaulius, kurie egzistuoja tol, kol vienas paskui kitą savo amžių nugyvena keturiolika žmonijos protėvių – Manu.

Komentaras: Kiekvieno Manu gyvenimo pabaigoje vyksta dar ir dalinis visatos naikinimas.

24 TEKSTAS

स्वं स्वं कालं मनुर्भुङ्क्ते साधिकां ह्येकसप्ततिम् ॥२४॥

svaṁ svaṁ kālaṁ manur bhuṅkte sādhikāṁ hy eka-saptatim

svam – savo; *svam* – atitinkamai; *kālam* – gyvenimo trukme; *manuḥ* – Manu; *bhuṅkte* – mėgaujasi; *sa-adhikām* – kiek ilgiau negu; *hi* – neabejotinai; *eka-saptatim* – septyniasdešimt vieną.

Manu viešpatauja kiek ilgiau negu septyniasdešimt vieną ciklą, kurių kiekvieną sudaro keturios kosminės epochos.

Komentaras: „Viṣṇu Purāṇos“ duomenimis, Manu gyvenimas trunka septyniasdešimt vieną *catur-yugą,* kurių kiekvieną sudaro keturios kosminės epochos, t.y. jis gyvena apie 852 000 pusdievių metų arba 306 720 000 Saulės metų.

25 TEKSTAS

मन्वन्तरेषु मनवस्तद्वंश्या ऋषयः सुराः ।
भवन्ति चैव युगपत्सुरेशाश्चानु ये च तान् ॥२५॥

manvantareṣu manavas tad-vaṁśyā ṛṣayaḥ surāḥ
bhavanti caiva yugapat sureśāś cānu ye ca tān

manu-antareṣu – mirus eiliniam Manu; *manavaḥ* – kiti Manu; *tat-vaṁśyāḥ* – ir jų ainiai; *ṛṣayaḥ* – septyni garsieji išminčiai; *surāḥ* – Viešpaties bhaktai; *bhavanti* – klesti; *ca eva* – taip pat jie visi; *yugapat* – vienu metu; *sura-īśāḥ* –

pusdieviai, pavyzdžiui, Indra; *ca* – ir; *anu* – palydovai; *ye* – visi; *ca* – taip pat; *tān* – jie.

Mirus eiliniam Manu, jo vietą užima kitas. Jų ainiai tampa įvairių visatos planetų valdovais, tačiau septyni garsieji išminčiai, Indra, pusdieviai, gandharvai ir kiti pusdievių palydovai ateina kartu su Manu.

Komentaras: Per vieną Brahmos dieną pasikeičia keturiolika Manu, ir kiekvienas jų sulaukia palikuonių.

26 TEKSTAS

एष दैनन्दिनः सर्गो ब्राह्मस्त्रैलोक्यवर्तनः ।
तिर्यङ्नृपितृदेवानां सम्भवो यत्र कर्मभिः ॥२६॥

eṣa dainan-dinaḥ sargo brāhmas trailokya-vartanaḥ
tiryaṅ-nṛ-pitṛ-devānāṁ sambhavo yatra karmabhiḥ

eṣaḥ – visi šie kūrimo etapai; *dainam-dinaḥ* – kiekvieną dieną; *sargaḥ* – kūrimas; *brāhmaḥ* – Brahmos dieną; *trailokya-vartanaḥ* – trijų pasaulių kūrimas ir naikinimas; *tiryak* – žemesnieji gyvūnai; *nṛ* – žmonės; *pitṛ* – Pitos planetų; *devānām* – pusdievių; *sambhavaḥ* – gimimas; *yatra* – kur; *karmabhiḥ* – karminės veiklos cikle.

Kiekvieną Brahmos gyvenimo dieną vyksta kūrimas ir naikinimas, todėl trys planetų sistemos – Svarga, Martya ir Pātāla – čia atsiranda, čia išnyksta. O jų gyventojai (žemesnieji gyvūnai, žmonės, pusdieviai bei pitos) gimsta ir miršta, ragaudami savo karminės veiklos vaisius.

27 TEKSTAS

मन्वन्तरेषु भगवान् बिभ्रत्सत्त्वं स्वमूर्तिभिः ।
मन्वादिभिरिदं विश्वमवत्युदितपौरुषः ॥२७॥

manvantareṣu bhagavān bibhrat sattvaṁ sva-mūrtibhiḥ
manv-ādibhir idaṁ viśvam avaty udita-pauruṣaḥ

manu-antareṣu – kai įsiviešpatauja naujas Manu; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *bibhrat* – apreikšdamas; *sattvam* – savo vidinę galią; *sva-mūrtibhiḥ* – įvairiais įsikūnijimais; *manu-ādibhiḥ* – tokiais kaip Manu; *idam* – šią; *viśvam* – visatą; *avati* – palaiko; *udita* – atskleisdamas; *pauruṣaḥ* – dievišką galybę.

Aukščiausiasis Dievo Asmuo ateina į šį pasaulį kaskart, kai įsiviešpatauja naujas Manu, įsikūnydamas Manu ir kitais pavidalais, atspindinčiais Jo vidinę galią. Taip Viešpats palaiko visatą, tuo atskleisdamas Savo dievišką galybę.

28 TEKSTAS

तमोमात्रामुपादाय प्रतिसंरुद्धविक्रमः ।
कालेनानुगताशेष आस्ते तूष्णीं दिनात्यये ॥२८॥

tamo-mātrām upādāya pratisaṁruddha-vikramaḥ
kālenānugatāśeṣa āste tūṣṇīṁ dinātyaye

tamaḥ – neišmanymo *guṇa,* arba nakties tamsa; *mātrām* – tik nežymi frakcija; *upādāya* – įgydama; *pratisaṁruddha-vikramaḥ* – laikinai sustabdant visų kūrinijos galių veiklą; *kālena* – amžinojo laiko įtakoje; *anugata* – išnyksta; *aśeṣaḥ* – gyvos esybės, kurioms nėra skaičiaus; *āste* – išlieka; *tūṣṇīm* – nebylus; *dina-atyaye* – atėjus vakarui.

Atėjus vakarui, sujunda nežymi neišmanymo guņos frakcija, ir milžiniška visata panyra į nakties tamsą. Paklusdamos amžinajam laikui, gyvos esybės, kurioms nėra skaičiaus, išnyksta pragarmėje. Pasaulis tampa nebylus ir bežadis.

Komentaras: Pastarasis posmas pasakoja apie Brahmos naktį, kuri ateina laikui sąveikaujant su nežymia materialios neišmanymo *guṇos* frakcija. Naikinimo darbą vykdo tamsybės jėgas personifikuojantis Rudra. Įgijęs amžinojo laiko liepsnos pavidalą, jis praryja visus tris pasaulius – Bhūḥ, Bhuvaḥ ir Svaḥ (arba Pātālą, Martyą ir Svargą). Gyvos esybės, kurioms nėra skaičiaus, išnyksta naikinimo pragarmėje, o scenoje, kurioje ką tik viešpatavo Aukščiausiojo Viešpaties energija, tarsi uždanga nusileidžia tamsa, ir pasaulis be žado nuščiūva.

29 TEKSTAS

तमेवान्वपि धीयन्ते लोका भूरादयस्त्रयः ।
निशायामनुवृत्तायां निर्मुक्तशशिभास्करम् ॥२९॥

tam evānv api dhīyante lokā bhūr-ādayas trayaḥ
niśāyām anuvṛttāyāṁ nirmukta-śaśi-bhāskaram

tam – tai; *eva* – neabejotinai; *anu* – po to; *api dhīyante* – pranyksta iš akių; *lokāḥ* – planetos; *bhūḥ-ādayaḥ* – trijų pasaulių, Bhūḥ, Bhuvaḥ ir Svaḥ; *trayaḥ* – trys; *niśāyām* – naktį; *anuvṛttāyām* – įprasta; *nirmukta* – liaujasi šviesti; *śaśi* – mėnulis; *bhāskaram* – saulė.

Kai nusileidžia Brahmos naktis, trys pasauliai pranyksta iš akių, o saulė ir mėnulis, kaip tai dažnai nutinka naktį žemėje, liaujasi šviesti.

Komentaras: Iš teksto galima suprasti, kad atėjus Brahmos nakčiai trijuose pasauliuose stoja tamsa, nors nei saulė, nei mėnulis niekur neišnyksta. Jie šviečia kaip švietę nenuniokotoje visatos dalyje, plytinčioje už trijų pasaulių ribos. Nuniokotosios visatos sferos lieka be saulės ir mėnulio šviesos. Čia viešpatauja tamsa, siaučia vandens stichija ir uraganiniai vėjai, kaip apie tai byloja tolimesni posmai.

30 TEKSTAS

त्रिलोक्यां दह्यमानायां शक्त्या सङ्कर्षणाग्निना ।
यान्त्यूष्मणा महर्लोकाज्जनं भृग्वादयोऽर्दिताः ॥३०॥

tri-lokyāṁ dahyamānāyāṁ śaktyā saṅkarṣaṇāgninā
yānty ūṣmaṇā maharlokāj janaṁ bhṛgv-ādayo 'rditāḥ

tri-lokyām – kai trijų pasaulių sferą; *dahyamānāyām* – niokoja liepsnos; *śaktyā* – energija; *saṅkarṣaṇa* – iš Saṅkarṣaṇos burnos; *agninā* – ugnimi; *yānti* – jie pakyla; *ūṣmaṇā* – karščio; *mahaḥ-lokāt* – iš Maharlokos; *janam* – į Janaloką; *bhṛgu* – išminčius Bhṛgu; *ādayaḥ* – ir kiti; *arditāḥ* – nebegalėdami pakelti.

Kai viską savo kelyje niokojanti ugnis ima veržtis iš Saṅkarṣaṇos burnos, Bhṛgu ir kiti didieji išminčiai, Maharlokos gyventojai, nebepakeldami karščio, kylančio iš apačios, kur tris pasaulius niokoja siaubingos liepsnos, pasikelia į Janaloką.

31 TEKSTAS

तावत्त्रिभुवनं सद्यः कल्पान्तैधितसिन्धवः ।
प्लावयन्त्युत्कटाटोपचण्डवातेरितोर्मयः ॥३१॥

tāvat tri-bhuvanaṁ sadyaḥ kalpāntaidhita-sindhavaḥ
plāvayanty utkaṭāṭopa- caṇḍa-vāteritormayaḥ

tāvat – tuomet; *tri-bhuvanam* – visus tris pasaulius; *sadyaḥ* – tučtuojau po to; *kalpa-anta* – prasidėjus naikinimui; *edhita* – išsilieja; *sindhavaḥ* – visi vandenynai; *plāvayanti* – užtvindo; *utkaṭa* – nežabotos jėgos; *āṭopa* – susijaudinimas; *caṇḍa* – uraganas; *vāta* – vėjais; *īrita* – pučia; *ūrmayaḥ* – bangos.

Prasidėjus naikinimui, išsilieja jūros ir vandenynai, pakyla nežabotos jėgos uraganiniai vėjai, vandenynuose įsišėlsta grėsmingos bangos ir per kelias akimirkas visus tris pasaulius užtvindo vanduo.

Komentaras: Ugnis, išsiveržusi iš Saṅkarṣaṇos burnos, šėlsta šimtą pusdievių metų, arba 36 000 saulės metų. Po to dar 36 000 metų nesiliauja liūtis, šėlsta uraganiniai vėjai, daužosi bangos, jūros ir vandenynai išsilieja iš savo krantų. Stichijos šėlsmas, trunkantis 72 000 metų, žymi dalinio trijų pasaulių naikinimo pradžią. Žmonija užmiršo apie siaubingus pasaulių žūties vaizdus ir džiaugiasi materialistine visuomenės raida, kuri neva padarė juos laimingais. Šventraščių terminologijoje jų džiaugsmui apibrėžti vartojamas žodis *māyā*, kuris išvertus reiškia „tai, ko nėra“.

32 TEKSTAS

अन्तः स तस्मिन् सलिल आस्तेऽनन्तासनो हरिः ।
योगनिद्रानिमीलाक्षः स्तूयमानो जनालयैः ॥३२॥

antaḥ sa tasmin salila āste 'nantāsano hariḥ
yoga-nidrā-nimīlākṣaḥ stūyamāno janālayaiḥ

antaḥ – viduje; *saḥ* – tai; *tasmin* – tuose; *salile* – vandenyse; *āste* – yra; *ananta* – Anantos; *āsanaḥ* – soste; *hariḥ* – Viešpats; *yoga* – mistinis; *nidrā* – miegas; *nimīla-akṣaḥ* – užmerktomis akimis; *stūya-mānaḥ* – šlovinamas; *jana-ālayaiḥ* – Janalokos planetų gyventojų.

Aukščiausiasis Viešpats, Dievo Asmuo, užmerktomis akimis ilsisi Anantos soste, aplinkui šėlstant vandens stichijai, o Janalokos planetų gyventojai, pamaldžiai sudėję rankas šlovina Viešpatį.

Komentaras: Viešpaties miego jokiu būdu nederėtų prilyginti paprasto žmogaus miegui. Čia neatsitiktinai vartojamas žodis *yoga-nidrā*. Jis nurodo,

kad Viešpaties miegas yra viena Jo vidinės galios pasireiškimo formų. Žodis *yoga* tekste visada nurodo į tai, kad kalbama apie transcendentinius dalykus. Transcendentinei realybei būdinga visa veiklos pilnatvė. Bhṛgu bei kiti didieji išminčiai kaip tik ir šlovina tokį transcendentinį veiksmą savo maldomis.

33 TEKSTAS

एवंविधैरहोरात्रैः कालगत्योपलक्षितैः ।
अपक्षितमिवास्यापि परमायुर्वयःशतम् ॥३३॥

evaṁ-vidhair aho-rātraiḥ kāla-gatyopalakṣitaiḥ
apakṣitam ivāsyāpi paramāyur vayaḥ-śatam

evam – taip; *vidhaiḥ* – procese; *ahaḥ* – dienos; *rātraiḥ* – naktys; *kāla-gatyā* – laiko tėkmė; *upalakṣitaiḥ* – tokiais požymiais; *apakṣitam* – nyksta; *iva* – panašiai; *asya* – jo; *api* – nors; *parama-āyuḥ* – gyvenimo trukmė; *vayaḥ* – metų; *śatam* – šimtą.

Taigi, visų gyvų būtybių, net ir paties Brahmos, gyvenimas neišvengiamai artėja prie pabaigos. Gyva būtybė, priklausomai nuo laiko skalės, galiojančios jos gyvenamoje planetoje, gyvena šimtą metų.

Komentaras: Kiekviena gyvoji būtybė, pagal laiko skalę, galiojančią jos planetoje, gyvena šimtą metų. Šimtas metų kiekvienai gyvų būtybių grupei trunka skirtingai. Ilgiausi šimtas metų yra Brahmos, ir nors Brahmos gyvenimas trunka neįtikėtinai ilgai, anksčiau ar vėliau ir jam išmuša paskutinė valanda. Brahmā, kaip ir visi likusieji, bijo mirties, ir praktikuoja Viešpačiui skirtą pasiaukojimo tarnystę, kad ištrūktų iš iliuzinės galios glėbio. Gyvūnams atsakomybės jausmas, žinoma, nepažįstamas, tačiau net ir žmonės, apie kuriuos to negalima pasakyti, grėsmingai artėjančios mirties akivaizdoje, užuot tarnavę Viešpačiui, nerūpestingai švaisto savo gyvenimo dienas įvairiems malonumams. Tai žmonijos pamišimo ženklas. Pamišėlis gyvena nejausdamas jokios atsakomybės. Jei žmogus per visą savo amžių taip ir neišsiugdo atsakomybės jausmo, jis yra tikrų tikriausias pamišėlis, siekiantis nerūpestingo gyvenimo ir materialių malonumų ir visiškai nesirūpinantis savo ateitimi. Būti atsakingam ir rengtis kitam gyvenimui, net jeigu būtų skirta nugyventi tiek pat ilgai, kiek gyvena iškiliausia visatos gyva būtybė, Viešpats Brahmā, – kiekvieno žmogaus pareiga.

34 TEKSTAS

यद्‌र्धमायुषस्तस्य परार्धमभिधीयते ।
पूर्वः परार्धोऽपक्रान्तो ह्यपरोऽद्य प्रवर्तते ॥३४॥

yad ardham āyuṣas tasya parārdham abhidhīyate
pūrvaḥ parārdho 'pakrānto hy aparo 'dya pravartate

yat – ta, kuri; *ardham* – pusė; *āyuṣaḥ* – gyvenimo trukmės; *tasya* – jo; *parārdham* – *parārdha; abhidhīyate* – vadinama; *pūrvaḥ* – pirmoji; *para-ardhaḥ* – gyvenimo pusė; *apakrāntaḥ* – prabėgo; *hi* – neabejotinai; *aparaḥ* – antroji; *adya* – šioje epochoje; *pravartate* – prasidės.

Brahmos gyvenimas, trunkantis šimtą metų, yra dalijamas į dvi dalis. Pusę savo amžiaus Brahmā jau nugyveno ir įžengė į antrąją.

Komentaras: Apie tai, kad Brahmā gyvena šimtą metų, „Śrīmad-Bhāgavatam“ jau ne kartą kalbėta. Tokią informaciją pateikia ir „Bhagavad-gītā“ (8.17). Pirmuosius penkiasdešimt savo gyvenimo metų Brahmā jau pragyveno, jam liko gyventi dar tiek pat, o po to, kaip ir visų mūsų, jo laukia neišvengiama akistata su mirtimi.

35 TEKSTAS

पूर्वस्यादौ परार्धस्य ब्राह्मो नाम महानभूत् ।
कल्पो यत्राभवद् ब्रह्मा शब्दब्रह्मेति यं विदुः ॥३५॥

pūrvasyādau parārdhasya brāhmo nāma mahān abhūt
kalpo yatrābhavad brahmā śabda-brahmeti yaṁ viduḥ

pūrvasya – pirmosios pusės; *ādau* – pradžioje; *para-ardhasya* – svarbesnės pusės; *brāhmaḥ* – Brāhma-kalpa; *nāma* – vardu; *mahān* – labai didelė; *abhūt* – buvo apreikšta; *kalpaḥ* – epocha; *yatra* – kurioje; *abhavat* – apsireiškė; *brahmā* – viešpats Brahmā; *śabda-brahma iti* – Vedų garsai; *yam* – kurie; *viduḥ* – žinomi.

Pirmoji Brahmos gyvenimo pusė prasidėjo Brāhma-kalpoje, kurios metu Viešpats Brahmā ir išvydo pasaulį. Kartu su Brahmā gimė ir Vedos.

Komentaras: Pasak „Padma Purāṇos“ („Prabhāsa-khaṇḍos“), per trisdešimt Brahmos gyvenimo dienų pasikeičia daug *kalpų* – Varāha, Pitṛ ir kitos

kalpos. Trisdešimt dienų sudaro vieną Brahmos mėnesį, trunkantį nuo vienos iki kitos pilnaties. Dvylika mėnesių sudaro metus, penkiasdešimt metų – vieną *parārdhą,* t.y. pusę Brahmos amžiaus. Per pirmąją Brahmos dieną Viešpats apsireiškia Śveta-varāhos pavidalu. Pagal induistų astronominį kalendorių Brahma gimė kovo mėnesį. Ši informacija paimta iš Śrīlos Viśvanāthos Cakravarčio Ṭhākuros komentarų.

36 TEKSTAS

तस्यैव चान्ते कल्पोऽभूद्यं पाद्ममभिचक्षते ।
यद्धरेर्नाभिसरस आसील्लोकसरोरुहम् ॥३६॥

tasyaiva cānte kalpo 'bhūd yaṁ pādmam abhicakṣate
yad dharer nābhi-sarasa āsīl loka-saroruham

tasya – Brāhma-kalpos; *eva* – neabejotinai; *ca* – taip pat; *ante* – pabaigoje; *kalpaḥ* – epocha; *abhūt* – sekė; *yam* – kuri; *pādmam* – Pādma; *abhicakṣate* – vadinama; *yat* – kurioje; *hareḥ* – Dievo Asmens; *nābhi* – bamboje; *sarasaḥ* – iš vandens telkinio; *āsīt* – išauga; *loka* – kosminis; *saroruham* – lotosas.

Po Brāhma-kalpos sekė kosminė epocha vadinama Pādma-kalpa, nes jos metu iš ežero, tyvuliuojančio Dievo Asmens, Hari, bambos įdubime, išauga kosminis lotosas.

Komentaras: Po Brāhma-kalpos seka Pādma-kalpa. Kosminė epocha taip pavadinta, nes jos metu išauga kosminis lotosas. Kai kuriose Purāṇose Pādma-kalpa taip pat vadinama Pitṛ-kalpa.

37 TEKSTAS

अयं तु कथितः कल्पो द्वितीयस्यापि भारत ।
वाराह इति विख्यातो यत्रासीच्छूकरो हरिः ॥३७॥

ayaṁ tu kathitaḥ kalpo dvitīyasyāpi bhārata
vārāha iti vikhyāto yatrāsīc chūkaro hariḥ

ayam – šią; *tu* – bet; *kathitaḥ* – žinomą kaip; *kalpaḥ* – dabartinę epochą; *dvitīyasya* – antrosios pusės; *api* – neabejotinai; *bhārata* – o Bharatos aini;

vārāhaḥ – Vārāha; *iti* – taip; *vikhyātaḥ* – šlovina; *yatra* – kurioje; *āsīt* – nužengė; *śūkaraḥ* – šerno pavidalu; *hariḥ* – Dievo Asmuo.

O Bharatos aini, antrosios Brahmos gyvenimo pusės pirmąją kosminę epochą dar vadina Vārāha-kalpa, nes šioje epochoje Dievo Asmuo nužengė šerno pavidalu.

Komentaras: Informacija, susijusi su Brāhmos, Pādmos ir Vārāhos kosminėmis epochomis (*kalpomis*), menkiau su dalyku susipažinusį žmogų gali sugluminti. Kai kurių eruditų manymu, Brāhma, Pādma, Vārāha yra tos pačios *kalpos* pavadinimai. Śrīla Viśvanātha Cakravartis Brahmos gyvenimo pirmosios pusės pradžią žyminčią Brāhma-kalpą tapatina su Pādma-kalpa. O mums nelieka nieko kito, kaip tiesiogiai remtis tekstu, kurio liudijimu dabartinė kosminė epocha skirtina antrąjai Brahmos gyvenimo pusei.

38 TEKSTAS

कालोऽयं द्विपरार्धाख्यो निमेष उपचर्यते ।
अव्याकृतस्यानन्तस्य ह्यनादेर्जगदात्मनः ॥३८॥

kālo 'yaṁ dvi-parārdhākhyo nimeṣa upacaryate
avyākṛtasyānantasya hy anāder jagad-ātmanaḥ

kālaḥ – amžinasis laikas; *ayam* – šis (skaičiuojant Brahmos gyvenimo trukmę); *dvi-parārdha-ākhyaḥ* – lygus dviem Brahmos gyvenimo pusėms; *nimeṣaḥ* – sekundės dalį; *upacaryate* – matuojamas; *avyākṛtasya* – to, kuris yra nekintantis; *anantasya* – beribio; *hi* – neabejotinai; *anādeḥ* – to, kuris neturi pradžios; *jagat-ātmanaḥ* – visatos sielos.

Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra pirmapradė visatos priežastis, nekintantis ir beribis. Jo laiku abu Brahmos gyvenimo periodai kartu sudėjus tesudaro vieną nimeṣą (sekundės dalį).

Komentaras: Didysis išminčius Maitreya išsamiai papasakojo apie laiką, pradėdamas nuo atominio laiko skaičiavimo principų ir baigdamas Brahmos gyvenimo trukmės apibūdinimu. Posme jis stengiasi padėti mums susidaryti šiokį tokį vaizdą apie laiką, kuriuo gyvena absoliutus Dievo Asmuo. Maitreya Munis parodo Jo laiko beribiškumą palygindamas jį su Brahmos gyvenimu. Viešpačiui visas Brahmos gyvenimas – vos viena sekundės dalis. „Brahma-saṁhitā“ (5.48) pratęsia šią mintį:

yasyaika-niśvasita-kālam athāvalambya
jīvanti loma-vilajā jagad-aṇḍa-nāthāḥ
viṣṇur mahān sa iha yasya kalā-viśeṣo
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi

„Lenkiuosi Aukščiausiajam Dievo Asmeniui Govindai, visų priežasčių priežasčiai, kurio pilnatviškas skleidinys yra Patsai Mahā-Viṣṇu. Begalinės daugybės visatų valdovai (Brahmos) tegyvena laikotarpį nuo Jo iškvėpimo iki įkvėpimo.“ Impersonalistai yra įsitikinę Viešpaties bekūniškumu ir, žinoma, abejoja tuo, kad Jis galėtų miegoti. Viešpaties bekūniškumo idėja kyla iš paprasčiausio nemokšiškumo. Dėl riboto savo žinių kraičio impersonalistai viską vertina paprasto žmogaus galimybių požiūriu. Aukščiausiojo idėja jų sąmonėje yra kažkas priešingo aktyviai žmogaus būčiai, – jei žmogus turi jutimo organus, Aukščiausiasis negali jų turėti; jei žmogus turi kūną, Viešpats turi būti bekūnis; jei žmogus miega, Aukščiausiasis miegoti negali. Tačiau „Śrīmad-Bhāgavatam“ nepritaria impersonalistų nuomonei. Viename ankstesniųjų posmų aiškiai pasakyta, kad Viešpats ilsisi paniręs į *yoga-nidrą*. O jei Viešpats miega, tai, žinoma, ir kvėpuoja. „Brahma-saṁhitos“ teigimu, per vieną Jo įkvėpimo ir iškvėpimo ciklą gimsta ir miršta nesuskaitoma daugybė Brahmų.

„Śrīmad-Bhāgavatam“ ir „Brahma-saṁhitos“ nuomonė viena kitai neprieštarauja. Mirus Brahmai, amžinasis laikas nesustoja, jis toliau skaičiuoja sekundes ir valandas. Ir nors laikas visagalis, Aukščiausiajam Dievo Asmeniui jis valdžios neturi, nes Viešpats Pats yra laiko valdovas. Laikas egzistuoja ir dvasiniame pasaulyje, tačiau veiklos ten įtakoti negali. Laikas – beribis, kaip ir dvasinis pasaulis, kur būtis absoliuti.

39 TEKSTAS

कालोऽयं परमाण्वादिर्द्विपरार्धान्त ईश्वरः ।
नैवेशितुं प्रभुर्भूम्न ईश्वरो धाममानिनाम् ॥३९॥

kālo 'yaṁ paramāṇv-ādir dvi-parārdhānta īśvaraḥ
naiveśituṁ prabhur bhūmna īśvaro dhāma-māninām

kālaḥ – amžinasis laikas; *ayam* – šis; *parama-aṇu* – atomo; *ādiḥ* – pradedant nuo; *dvi-parārdha* – dviem ypatingai ilgais laikotarpiais; *antaḥ* – baigiant; *īśvaraḥ* – valdovas; *na* – niekada; *eva* – neabejotinai; *īśitum* – valdyti; *prabhuḥ* – galintis; *bhūmnaḥ* – Aukščiausiąjį; *īśvaraḥ* – Valdovą; *dhāma-māninām* – tuos, kurie tapatina save su kūnu.

Amžinojo laiko ranka valdo viską: nuo mažiausio atomo iki Brahmos, kurio gyvenimas trunka nepaprastai ilgai, tačiau net ir amžinasis laikas paklūsta Aukščiausiajam. Jis yra valdovas tų, kurie tapatina save su kūnu, net jei tai būtų Satyalokos ar kitų aukštutinių visatos planetų gyventojai.

40 TEKSTAS

विकारैः सहितो युक्तैर्विशेषादिभिरावृतः ।
आण्डकोशो बहिरयं पञ्चाशत्कोटिविस्तृतः ॥४०॥

vikāraiḥ sahito yuktair viśeṣādibhir āvṛtaḥ
āṇḍakośo bahir ayaṁ pañcāśat-koṭi-vistṛtaḥ

vikāraiḥ – pradų transformacija; *sahitaḥ* – kartu su; *yuktaiḥ* – taip susijungusios; *viśeṣa* – apraiškos; *ādibhiḥ* – jomis; *āvṛtaḥ* – apgaubta; *āṇḍa-kośaḥ* – visata; *bahiḥ* – iš išorės; *ayam* – ši; *pañcāśat* – penkiasdešimt; *koṭi* – dešimt milijonų; *vistṛtaḥ* – pasklidę.

Juslėmis patiriamo pasaulio skersmuo yra šeši milijardai kilometrų. Pasaulį sudaro aštuoni materijos pradai, kuriems transformuojantis randasi dar šešiolika būties pradų, glūdinčių, kaip toliau bus paaiškinta, jo viduje ir gaubiančių jį iš išorės.

Komentaras: Kaip jau rašyta, materialus pasaulis yra šešiolikos būties pradų ir aštuonių materijos stichijų veikimo arena. Materialų pasaulį analizuoja *sāṅkhyos* filosofija. Šešiolika būties pradų – tai vienuolika juslių ir penki juslių objektai, o aštuoni grubūs ir subtilūs materijos pradai – žemė, vanduo, ugnis, oras, dangus, protas, intelektas ir savimonė (ego). Besijungdami tarpusavyje, įvairiais junginiais jie pasklinda po visatą, kurios skersmuo lygus šešiems milijardams kilometrų. Be mūsų visatos egzistuoja nesuskaitoma daugybė kitų visatų, ir kai kurios jų dydžiu gerokai pranoksta mūsiškę. Visos visatos, kaip bus toliau rašoma, yra susigrupavusios drauge ir kiekvieną jų dengia apvalkalai, sudaryti iš aštuonių materijos pradų.

41 TEKSTAS

दशोत्तराधिकैर्यत्र प्रविष्टः परमाणुवत् ।
लक्ष्यतेऽन्तर्गताश्चान्ये कोटिशो ह्यण्डराशयः ॥४१॥

daśottarādhikair yatra praviṣṭaḥ paramāṇuvat
lakṣyate 'ntar-gatāś cānye koṭiśo hy aṇḍa-rāśayaḥ

daśa-uttara-adhikaiḥ – dešimtkart storesnis; *yatra* – kuriame; *praviṣṭaḥ* – įėjo; *parama-aṇu-vat* – panaši į atomus; *lakṣyate* – atrodo (visatų sankaupa); *antaḥ-gatāḥ* – susijungia; *ca* – taip pat; *anye* – kitame; *koṭiśaḥ* – susigrupavę; *hi* – tam kad; *aṇḍa-rāśayaḥ* – milžiniška visatų sankaupa.

Kiekvienas visatos apvalkalo, sudaryto iš materijos pradų, sluoksnis yra dešimt kartų storesnis už ankstesnįjį. Susigrupavusios visatos panašios į milžinišką atominę struktūrą.

Komentaras: Visatų apvalkalus, kaip ir viską, kas yra visatų viduje, sudaro materijos pradai – žemė, vanduo, ugnis, oras ir eteris. Kiekvienas paskesnis visatos apvalkalo sluoksnis dešimtkart storesnis už ankstesnįjį. Pirmasis dešimtkart už visatos skersmenį storesnis apvalkalas sudarytas iš žemės. Jei visatos skersmuo šeši milijardai kilometrų, tai žemės apvalkalas lygus šešiems milijardams kilometrų padaugintiems iš dešimt. Vandens sluoksnis dešimtkart storesnis už žemės sluoksnį, ugnies – dešimtkart storesnis už vandens, oro – dešimtkart už ugnies, eterio – dešimtkart už oro ir t.t. Visata palyginti su ją gaubiančiais materijos apvalkalais yra atomo dydžio. O bendras šių visatų skaičius yra nežinomas net tiems, kurie turi žinių apie visatos apvalkalų storį.

42 TEKSTAS

तदाहुरक्षरं ब्रह्म सर्वकारणकारणम् ।
विष्णोर्धाम परं साक्षात्पुरुषस्य महात्मनः ॥४२॥

tad āhur akṣaraṁ brahma sarva-kāraṇa-kāraṇam
viṣṇor dhāma paraṁ sākṣāt puruṣasya mahātmanaḥ

tat – ta; *āhuḥ* – yra sakoma; *akṣaram* – neklystantysis; *brahma* – aukščiausias; *sarva-kāraṇa* – visų priežasčių; *kāraṇam* – aukščiausia priežastis; *viṣṇoḥ dhāma* – dvasinė Viṣṇu buveinė; *param* – aukščiausia; *sākṣāt* – neabejotinai; *puruṣasya* – Viešpaties įsikūnijimo *puruṣos* pavidalu; *mahātmanaḥ* – Mahā-Viṣṇu.

Štai kodėl Aukščiausiąjį Dievo Asmenį Śrī Kṛṣṇą vadina pirmine visų priežasčių priežastimi. Dvasinė Viṣṇu buveinė be jokių abejonių yra amžina, tai ir visų pasaulių šaltinio – Mahā-Viṣṇu – namai.

Komentaras: Viešpats Mahā-Viṣṇu, kuris pasinėręs į *yoga-nidrą* guli Priežasčių vandenyne ir iškvėpdamas kuria nesuskaitomą daugybę visatų, apsireiškia *mahat-tattvoje* laikinai tam, kad sukurtų trumpalaikius materialius pasaulius. Mahā-Viṣṇu – vienas iš pilnatviškų Viešpaties Śrī Kṛṣṇos skleidinių. Nors Jis tapatus Viešpačiui Kṛṣṇai, Mahā-Viṣṇu, kaip Kṛṣṇos įsikūnijimas, laikinai pasitraukia iš Savo namų ir kuriam laikui ateina į materialų pasaulį. Iš tikrųjų pirmapradis Dievo Asmens pavidalas yra Jo *svarūpa*, t.y. „tikrasis kūnas“, kuriuo Jis amžinai viešpatauja Vaikuṇṭhos pasaulyje (Viṣṇulokoje). Žodis *mahāt-manaḥ,* vartojamas posme, nurodo į Mahā-Viṣṇu, o pirmapradis Mahā-Viṣṇu pavidalas yra Patsai Viešpats Kṛṣṇa, kuris „Brahma-saṁhitos“ teigimu yra *parama:*

īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ sac-cid-ānanda-vigrahaḥ
anādir ādir govindaḥ sarva-kāraṇa-kāraṇam

„Kṛṣṇa, Govinda, yra Aukščiausiasis Viešpats, pirmapradis Dievo Asmuo. Jo amžinas kūnas spinduliuoja palaimą ir žinojimą, Jis yra pirminė visų priežasčių priežastis.“

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti vienuoliktąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Laiko skaičiavimas: nuo atominio iki didžiojo“.

DVYLIKTAS SKYRIUS

Kumārų ir kitų gyvų būtybių sukūrimas

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
इति ते वर्णितः क्षत्तः कालाख्यः परमात्मनः ।
महिमा वेदगर्भोऽथ यथास्राक्षीन्निबोध मे ॥ १॥

maitreya uvāca
iti te varṇitaḥ kṣattaḥ kālākhyaḥ paramātmanaḥ
mahimā veda-garbho 'tha yathāsrākṣīn nibodha me

maitreyaḥ uvāca – Śrī Maitreya tarė; *iti* – taip; *te* – tau; *varṇitaḥ* – apibūdinau; *kṣattaḥ* – o Vidura; *kāla-ākhyaḥ* – kurį vadina amžinuoju laiku; *paramātmanaḥ* – Supersielos; *mahimā* – didybę; *veda-garbhaḥ* – Viešpats Brahmā, įkūnijantis visą Vedų išminties pilnatvę; *atha* – po to; *yathā* – kaip tai yra; *asrākṣīt* – sukūrė; *nibodha* – pasistenk suvokti; *me* – iš manęs.

Śrī Maitreya tarė: O išmintingasis Vidura, iki šiol pasakojau tau apie Aukščiausiojo Dievo Asmens, įsikūnijusio kāla aspektu, didybę. Dabar papasakosiu tau, ką sukūrė Brahmā, įkūnijantis visą Vedų išminties pilnatvę.

2 TEKSTAS

ससर्जाग्रेऽन्धतामिस्रमथ तामिस्रमादिकृत् ।
महामोहं च मोहं च तमश्चाज्ञानवृत्तयः ॥ २॥

sasarjāgre 'ndha-tāmisram atha tāmisram ādi-kṛt
mahāmohaṁ ca mohaṁ ca tamaś cājñāna-vṛttayaḥ

sasarja – sukūrė; *agre* – pirmiausiai; *andha-tāmisram* – mirties baimę; *atha* – po to; *tāmisram* – pyktį, kuris sukyla žlugus viltims; *ādi-kṛt* – visus šiuos; *mahā-moham* – disponavimą tenkinimosi objektais; *ca* – ir; *moham* – iliuzinę sampratą; *ca* – ir; *tamaḥ* – neišmanymą apie savąjį „aš“; *ca* – taip pat; *ajñāna* – neišmanymo; *vṛttayaḥ* – formas.

Pirmiausiai Brahmā sukūrė įvairias neišmanymo formas – saviapgaulę, mirties baimę, pyktį, kuris sukyla žlugus viltims, apgaulingą disponavimo jausmą, iliuzinę kūnišką gyvenimo koncepciją, savo tikrosios esmės užmarštį ir kitas.

Komentaras: Prieš imdamas kurti gyvybės formų ir rūšių įvairovę, Brahmā sukūrė gyvoms būtybėms gyvenamąją aplinką ir sąlygas materialiame pasaulyje. Jei gyva būtybė atmintų, kas ji yra iš tikrųjų, ji tiesiog negalėtų gyventi materialaus pasaulio sąlygomis. Kitaip sakant, savo tikrosios esmės užmiršimas yra pirmutinė materialios egzistencijos sąlyga. O užmiršus savo tikrąją esmę mirties baimė neišvengiama, nors grynoji siela negimsta ir nemiršta. Susitapatindama su materialia būtimi, gyva būtybė ima nepagrįstai pretenduoti į tai, kuo aukščiausiąja valia jai duota naudotis. Materialiais resursais gyvos esybės aprūpinamos tam, kad galėtų egzistuoti materialios nelaisvės sąlygomis be didesnių rūpesčių ir vykdytų savo tiesioginę pareigą, t.y. siektų dvasinės savivokos. Tačiau klaidingas savosios esmės suvokimas primeta sąlygotai sielai klaidingą disponavimo Aukščiausiojo Viešpaties nuosavybe jausmą. Skaitant posmą, tampa aišku, kad Brahmą sukūrė Aukščiausiasis Viešpats, o penkios neišmanymo formos, kurių nelaisvėje yra visos materialaus pasaulio esybės, yra jau Brahmos kūrinys. Kas suvokia, kad sąlygotos sielos yra Brahmos burtų lazdelės aukos, tam yra visiškai akivaizdu, kokia kvaila yra idėja apie gyvos esybės ir Aukščiausiojo lygybę. Posme vardijamas penkias neišmanymo rūšis pripažįsta ir Patañjalis.

3 TEKSTAS

दृष्ट्वा पापीयसीं सृष्टिं नात्मानं बह्वमन्यत ।
भगवद्ध्यानपूतेन मनसान्यां ततोऽसृजत् ॥ ३ ॥

dṛṣṭvā pāpīyasīṁ sṛṣṭiṁ nātmānaṁ bahv amanyata
bhagavad-dhyāna-pūtena manasānyāṁ tato 'srjat

dṛṣṭvā – laikydamas; *pāpīyasīm* – nuodėme; *srṣṭim* – sukūrimą; *na* – ne; *ātmānam* – pats; *bahu* – didelį džiaugsmą; *amanyata* – juto; *bhagavat* –

į Dievo Asmenį; *dhyāna* – meditacija; *pūtena* – tuo apsivalęs; *manasā* – tokios sąmonės; *anyām* – kita; *tataḥ* – po to; *asṛjat* – sukūrė.

Laikydamas šių neišmanymo formų sukūrimą nuodėme, Brahmā nejuto didelio džiaugsmo savo veikloje ir, norėdamas apsivalyti, sukaupė mintis į Dievo Asmenį. Baigęs medituoti jis vėl ėmė kurti.

Komentaras: Kurdamas įvairias neišmanymo formas, Viešpats Brahmā nejuto džiaugsmo, tačiau jam teko imtis šio nedėkingo uždavinio, nes didžiuma sąlygotų sielų troško užmaršties. „Bhagavad-gītoje“ (15.15) Viešpats Kṛṣṇa teigia, kad glūdėdamas visų gyvų būtybių širdyse Jis suteikia joms atmintį ir užmarštį. Čia gali kilti klausimas, kodėl Viešpats, kurio gailestingumui nėra ribų, vieniems duoda atmintį, o iš kitų ją atima? Iš tikrųjų, Viešpaties malonė niekada nepasireiškia tuo, kad vieniems Jis reiškia Savo prielankumą, o kitiems – priešiškumą. Iš tikrųjų, gyva būtybė, kaip neatsiejama Viešpaties dalelytė, yra paveldėjusi visas Jo ypatybes, taigi ir nepriklausomybę, tačiau tik tam tikru mastu. Per neišmanymą nepriklausomybe dažnai imama piktnaudžiauti. Kai gyvai būtybei kyla noras neteisingai pasinaudoti savo nepriklausomybe ir nugrimzti į neišmanymą, gailestingiausias Viešpats iš pradžių stengiasi apsaugoti ją nuo paklydimo, tačiau, jei gyva būtybė ir toliau atkakliai veržiasi į pragarą, Viešpats padeda jai užmiršti savo prigimtį. Viešpats leidžia gyvai būtybei pulti veidu į purvą, norėdamas duoti jai progą pačiai įsitikinti, kad piktnaudžiaudama nepriklausomybe ji nebus laiminga.

Beveik visos sąlygotos sielos, stumiančios savo varganas dienas materialiame pasaulyje, yra penkių neišmanymo formų nelaisvėje, nes jos piktnaudžiauja joms dovanota nepriklausomybe. Būdamas klusnus Viešpaties tarnas, Brahmā sukūrė neišmanymo formas suvokdamas jų būtinumą, o ne malonumo dėlei, nes jam, kaip Viešpaties bhaktui, žinoma, skaudu matyti kaip užmiršusios savo tikrąją esmę gyvos būtybės degraduoja. Gyvoms būtybėms, kurioms dvasinė savivoka nerūpi, Viešpats sudaro sąlygas iki galo realizuoti visus savo ketinimus, ir Brahmā Jam visokeriopai padeda.

4 TEKSTAS

सनकं च सनन्दं च सनातनमथात्मभूः ।
सनत्कुमारं च मुनीन्निष्क्रियानूर्ध्वरेतसः ॥ ४ ॥

sanakaṁ ca sanandaṁ ca sanātanam athātmabhūḥ
sanat-kumāraṁ ca munīn niṣkriyān ūrdhva-retasaḥ

sanakam – Sanaka; *ca* – ir; *sanandam* – Sananda; *ca* – ir; *sanātanam* – Sanātana; *atha* – po to; *ātma-bhūḥ* – Brahmā, gimęs iš lotoso žiedo; *sanat-kumāram* – Sanat-kumāra; *ca* – ir; *munīn* – didžiuosius išminčius; *niṣkriyān* – neužsiimančius karmine veikla; *ūrdhva-retasaḥ* – tie, kurių sėkla kyla viršun.

Visų pirma Brahmā sukūrė keturis didžiuosius išminčius: Sanaką, Sanandą, Sanātaną bei Sanat-kumārą. Nė vieno jų neviliojo materiali veikla. Tai buvo ypatingai iškilnūs išminčiai, nes jų sėkla kilo viršun.

Komentaras: Brahmā sukūrė neišmanymo pradus iš būtinumo, galvodamas apie tas gyvas būtybes, kurios, Viešpaties valia, pasmerktos skendėti tamsoje, tačiau šio nedėkingo uždavinio vykdymas džiaugsmo jam nesuteikė. Kaip atsvarą Brahmā sukūrė keturis pažinimo principus: *sāṅkhyą* – empirinę filosofiją, analitiškai nagrinėjančią materialios egzistencijos sąlygas; *yogą* – misticizmo praktiką, kurios tikslas – išvaduoti grynąją sielą iš materijos nelaisvės; *vairāgyą* – visišką materialių malonumų išsižadėjimą, įgalinantį pasiekti dvasios pažinimo aukštumas, ir pagaliau *tapą* – įvairias savanoriškos savitramdos formas, praktikuojamas siekiant dvasinio tobulumo. Brahmā sukūrė keturis didžiuosius išminčius: Sanaką, Sanandą, Sanātaną ir Sanatą ir patikėjo šiuos keturis dvasinio tobulėjimo principus jų globai. Siekdami kuo plačiau įgyvendinti *bhakti* idealus, didieji išminčiai įkūrė dvasios brolįją (*sampradāyą*), pradžioje vadintą Kumāra-sampradāya, o vėliau gavusią Nimbārka-sampradāyos vardą. Didieji išminčiai tapo iškiliais Viešpaties bhaktais, nes tik pasiaukojimo tarnystė leidžia sėkmingai realizuoti mūsų dvasinius siekius.

5 TEKSTAS

तान् बभाषे स्वभूः पुत्रान् प्रजाः सृजत पुत्रकाः ।
तन्नैच्छन्मोक्षधर्माणो वासुदेवपरायणाः ॥ ५ ॥

tān babhāṣe svabhūḥ putrān prajāḥ sṛjata putrakāḥ
tan naicchan mokṣa-dharmāṇo vāsudeva-parāyaṇāḥ

tān – į Kumārus, apie kuriuos buvo kalbėta anksčiau; *babhāṣe* – kreipėsi; *svabhūḥ* – Brahmā; *putrān* – į sūnus; *prajāḥ* – giminę; *sṛjata* – gausinti; *putrakāḥ* – o vaikai mano; *tat* – tai; *na* – ne; *aicchan* – troško; *mokṣa-dharmāṇaḥ* – ištikimi išsivadavimo principams; *vāsudeva* – Dievo Asmeniui; *parāyaṇāḥ* – buvo pasiaukoję.

Sukūręs sūnus, Brahmā taip jiems tarė: „O dabar, vaikai mano, sakau jums, gausinkite giminę.“ Tačiau prisirišimas prie Aukščiausiojo Dievo Asmens Vāsudevos skatino juos siekti išsivadavimo, ir jie nepakluso Brahmos valiai.

Komentaras: Keturi Kumārai nepakluso savo tėvo, didžiojo Brahmos, raginimui ir atsisakė kurti šeimas. Tam, kas rimtai nusiteikęs sutraukyti materijos grandines, neverta saistyti savęs iliuziniais santuokos pančiais. Skaitytojui gali kilti klausimas, kaip Kumārai išdrįso nepaklusti Brahmai, kuris buvo ne tik jų tėvas, bet ir visatos kūrėjas. Atsakytume, kad *vāsudeva-parāyaṇa,* t.y. žmogus nuosekliai praktikuojantis pasiaukojimo tarnystę Dievo Asmeniui Vāsudevai, yra nesaistomas jokių kitų įsipareigojimų. „Śrīmad-Bhāgavatam“ (11.5.41) nurodo:

devarṣi-bhūtāpta-nṛṇāṁ pitṝṇāṁ
na kiṅkaro nāyam ṛṇī ca rājan
sarvātmanā yaḥ śaraṇaṁ śaraṇyaṁ
gato mukundaṁ parihṛtya kartam

„Kas nutraukia visus žemiškus saitus ir vieninteliu savo prieglobsčiu pasirenka Viešpaties, mūsų gelbėtojo ir vienintelio išties patikimo užtarėjo, lotosines pėdas, tas niekam nebeskolingas, niekam neįpareigotas tarnauti – nei pusdieviams, nei protėviams, nei išminčiams, nei kitoms gyvoms esybėms, nei artimiesiems, nei visuomenei.“ Todėl, nors jie atsisakė įvykdyti savo didžiojo tėvo valią ir sukurti šeimas, jų poelgis nėra smerktinas.

6 TEKSTAS

सोऽवध्यातः सुतैरेवं प्रत्याख्यातानुशासनैः ।
क्रोधं दुर्विषहं जातं नियन्तुमुपचक्रमे ॥ ६ ॥

so ’vadhyātaḥ sutair evaṁ pratyākhyātānuśāsanaiḥ
krodhaṁ durviṣahaṁ jātaṁ niyantum upacakrame

saḥ – jis (Brahmā); *avadhyātaḥ* – kai jo valiai nepakluso; *sutaiḥ* – sūnūs; *evam* – taip; *pratyākhyāta* – atsisakydami paklusti; *anuśāsanaiḥ* – savo tėvo valiai; *krodham* – pyktis; *durviṣaham* – nepakeliamas; *jātam* – sukilo; *niyantum* – užgniaužti; *upacakrame* – stengėsi iš visų jėgų.

Kai sūnūs atsisakė paklusti tėvo valiai, Brahmā nejuokais užsirūstino, tačiau pamėgino užgniaužti pyktį, nenorėdamas parodyti savo jausmų.

Komentaras: Brahmā yra materialios aistros *guṇos* valdovas. Tad nieko keisto, kad sūnums atsisakius paklusti, Brahmą apėmė pyktis. Atsisakę paklusti Brahmos valiai, Kumārai nė kiek tėvui nenusižengė, tačiau Brahmā pasidavė aistros *guṇai,* neįstengė įveikti pykčio bangos. Žinoma, jis nedavė valios savo jausmams, nes puikiai žinojo, kad Kumārai yra pasiekę dvasinio pažinimo aukštumas ir jam nedera lieti ant jų savo pykčio.

7 TEKSTAS

धिया निगृह्यमाणोऽपि भ्रुवोर्मध्यात्प्रजापतेः ।
सद्योऽजायत तन्मन्युः कुमारो नीललोहितः ॥ ७ ॥

dhiyā nigṛhyamāṇo 'pi bhruvor madhyāt prajāpateḥ
sadyo 'jāyata tan-manyuḥ kumāro nīla-lohitaḥ

dhiyā – intelektu; *nigṛhyamāṇaḥ* – bandė suturėti; *api* – nepaisant; *bhruvoḥ* – antakių; *madhyāt* – iš vietos tarp; *prajāpateḥ* – iš Brahmos; *sadyaḥ* – tą pat akimirksnį; *ajāyata* – pavirto; *tat* – jo; *manyuḥ* – pyktis; *kumāraḥ* – vaiku; *nīla-lohitaḥ* – rausvai melsvu.

Tačiau kad ir kaip stengėsi kūrėjas, jam nepavyko suturėti pykčio. Išsiveržęs iš tarpuakio pyktis tą pat akimirksnį pavirto rausvai melsvu kūdikiu.

Komentaras: Pyktis yra pyktis, ir jo grimasa visada ta pati, nesvarbu, kas jį sukelia, žinojimas ar neišmanymas. Ir nors Brahmā, iškiliausia visatos būtybė, kiek įmanydamas stengėsi jį sulaikyti, jam nepavyko. Pyktis – aistros ir neišmanymo *gunų* išdava, savo tikruoju Rudros pavidalu, mėlynai (neišmanymas) rausvos (aistra) spalvos kūnu, išsiveržė iš Brahmos tarpuakio.

8 TEKSTAS

स वै रुरोद देवानां पूर्वजो भगवान् भवः ।
नामानि कुरु मे धातः स्थानानि च जगद्गुरो ॥ ८ ॥

sa vai ruroda devānāṁ pūrvajo bhagavān bhavaḥ
nāmāni kuru me dhātaḥ sthānāni ca jagad-guro

saḥ – jis; *vai* – tikrai; *ruroda* – garsiai suriko; *devānām pūrvajaḥ* – vyriausias tarp pusdievių; *bhagavān* – galingiausias; *bhavaḥ* – Viešpats Śiva; *nāmāni* – įvairius vardus; *kuru* – nurodyk; *me* – mano; *dhātaḥ* – o likimo lėmėjau; *sthānāni* – valdas; *ca* – ir; *jagat-guro* – o visatos mokytojau.

Vos išvydęs pasaulį kūdikis suriko: O likimo lėmėjau, visatos mokytojau, sakyk kuo aš vardu ir kur mano valdos!

9 TEKSTAS

इति तस्य वचः पाद्मो भगवान् परिपालयन् ।
अभ्यधाद्भद्रया वाचा मा रोदीस्तत्करोमि ते ॥ ९ ॥

iti tasya vacaḥ pādmo bhagavān paripālayan
abhyadhād bhadrayā vācā mā rodīs tat karomi te

iti – taip; *tasya* – jo; *vacaḥ* – prašymą; *pādmaḥ* – užgimęs lotoso žiede; *bhagavān* – galingasis; *paripālayan* – atsakydamas į prašymą; *abhyadhāt* – nuramino; *bhadrayā* – švelniais; *vācā* – žodžiais; *mā* – ne; *rodīḥ* – rėkti; *tat* – tai; *karomi* – aš padarysiu tai; *te* – kaip tu nori.

Visagalis Brahmā, užgimęs lotoso žiede, nuramino berniuką švelniais žodžiais ir atsakydamas į jo prašymą tarė: Nurimk. Aš būtinai padarysiu kaip tu nori.

10 TEKSTAS

यदरोदीः सुरश्रेष्ठ सोद्वेग इव बालकः ।
ततस्त्वामभिधास्यन्ति नाम्ना रुद्र इति प्रजाः ॥१०॥

yad arodīḥ sura-śreṣṭha sodvega iva bālakaḥ
tatas tvām abhidhāsyanti nāmnā rudra iti prajāḥ

yat – taip; *arodīḥ* – verkdamas garsiai rėkei; *sura-śreṣṭha* – o pusdievių valdove; *sa-udvegaḥ* – gailiai; *iva* – kaip; *bālakaḥ* – berniukas; *tataḥ* – todėl; *tvām* – tave; *abhidhāsyanti* – vadins; *nāmnā* – vardu; *rudraḥ* – Rudra; *iti* – taip; *prajāḥ* – žmonės.

Brahmā tęsė: O pusdievių valdove, už tai, kad verkdamas taip gailiai rėkei, žmonės vadins tave Rudra.

11 TEKSTAS

हृदिन्द्रियाण्यसुर्व्योम वायुरग्निर्जलं मही ।
सूर्यश्चन्द्रस्तपश्चैव स्थानान्यग्रे कृतानि ते ॥११॥

hṛd indriyāṇy asur vyoma vāyur agnir jalaṁ mahī
sūryaś candras tapaś caiva sthānāny agre kṛtāni te

hṛt – širdis; *indriyāṇi* – juslės; *asuḥ* – gyvybės oras; *vyoma* – dangus; *vāyuḥ* – oras; *agniḥ* – ugnis; *jalam* – vanduo; *mahī* – žemė; *sūryaḥ* – saulė; *candraḥ* – mėnulis; *tapaḥ* – askezės; *ca* – taip pat; *eva* – tikrai; *sthānāni* – visos šios valdos; *agre* – iki tol; *kṛtāni* – jau numatytos; *te* – tau.

Sūnau mano, aš jau numačiau tavo valdas – tai širdis, juslės, gyvybės oras, dangus, oras, ugnis, vanduo, žemė, saulė, mėnulis ir askezės.

Komentaras: Rudra yra Brahmos pykčio, kurį sukėlė aistra sumišusi su neišmanymu, įsikūnijimas, ir jo gimimas iš Brahmos tarpuakio turi gilią prasmę. Rudros principas yra aptariamas „Bhagavad-gītoje“ (3.37). Pyktį (*krodhą*) sukelia geismas (*kāma*), o geismą gimdo aistros *guṇa.* Kai geismas ir troškimai nepatenkinti, sukyla *krodha* – mirtinas sąlygotos sielos priešas. Aistrą, nuodėmingiausią ir pragaištingiausią mūsų prigimties pusę, geriausiai įkūnija *ahaṅkāra*, iliuzinė egocentrinė idėja apie save kaip pasaulio centrą. Visiškoje materijos valioje esančios sąlygotos sielos egocentrizmą „Bhagavad-gītā“ vadina kvailu, absurdišku. Egocentrizmas – tai Rudros principo pasireiškimas širdyje. Ten kilęs pyktis (*krodha*) palieka pėdsaką mūsų kūne, jį išduoda akys, rankos, kojos. Įtūžusio žmogaus akys pasrūva krauju, jis gniaužia kumščius, trypia kojomis. Fizinės Rudros principo apraiškos liudija apie Rudros buvimą šiose kūno vietose. Supykęs žmogus ima tankiai kvėpuoti ir tas patankėjęs kvėpavimas išduoda gyvybės ore, arba žmogaus kvėpavime, esant Rudrą. Rudros principą pasireiškiant matome debesų aptrauktame, žaibais besitrankančiame danguje, pučiant uraganiniam vėjui. Grėsmingi, siaubą paprastam mirtingajam keliantys Rudros bruožai išryškėja ir pakilus audrai jūroje. Rudros alsavimą taip pat galima pajusti ugnies šėlsme, potvynio vandenų stichijoje.

Žemėje apstu Rudros principą įkūnijančių gyvių. Geriausiai jį simbolizuoja gyvatė, tigras ir liūtas. Kartais per vasaros karščius spiginant saulei,

žmones ištinka saulės smūgis, o žiemą per šalčius, kuriuos sukelia mėnulio įtaka, jiems aptemsta sąmonė. Yra žinoma nemažai pavyzdžių, kai savitramdos, askezių užgrūdinti išminčiai, *yogai,* filosofai ir atsiskyrėliai, pasidavę Rudros įtakai, aistrai ir pykčiui, ima demonstruoti grėsmingas galias. Rudros principo įtakojami didysis *yogas* Durvāsā užsirūstino ant Mahārājos Ambarīṣos, o brahmano sūnus prakeikė karalių Parīkṣitą. Kai pykčio jėgoms pasiduoda žmonės, nepraktikuojantys pasiaukojimo tarnystės Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, jie patiria gėdingą nuopuolį. Šią mintį patvirtina šis „Śrīmad-Bhāgavatam“ (10.2.32) posmas:

ye ’nye ’ravindākṣa vimukta-māninas
tvayy asta-bhāvād aviśuddha-buddhayaḥ
āruhya kṛcchreṇa paraṁ padaṁ tataḥ
patanty adho ’nādṛta-yuṣmad-aṅghrayaḥ

Apgailėtinas impersonalisto nuopolis paaiškintinas jo visiškai nepamatuotomis pretenzijomis į vienovę su Aukščiausiuoju.

12 TEKSTAS

मन्युर्मनुर्महिनसो महाञ्छिव ऋतध्वजः ।
उग्ररेता भवः कालो वामदेवो धृतव्रतः ॥१२॥

manyur manur mahinaso mahāñ chiva ṛtadhvajaḥ
ugraretā bhavaḥ kālo vāmadevo dhṛtavrataḥ

manyuḥ, manuḥ, mahinasaḥ, mahān, śivaḥ, ṛtadhvajaḥ, ugraretāḥ, bhavaḥ, kālaḥ, vāmadevaḥ, dhṛtavrataḥ – Rudros vardai.

Viešpats Brahmā tarė: Rudra, mano berniuk, aš duodu tau dar vienuolika vardų: Manyu, Manu, Mahinasa, Mahān, Śiva, Ṛtadhvaja, Ugraretā, Bhava, Kāla, Vāmadeva ir Dhṛtavrata.

13 TEKSTAS

धीर्धृतिरसलोमा च नियुत्सर्पिरिलाम्बिका ।
इरावती स्वधा दीक्षा रुद्राण्यो रुद्र ते स्त्रियः ॥१३॥

dhīr dhṛti-rasalomā ca niyut sarpir ilāmbikā
irāvatī svadhā dīkṣā rudrāṇyo rudra te striyaḥ

dhīḥ, dhṛti, rasalā, umā, niyut, sarpiḥ, ilā, ambikā, irāvatī, svadhā, dīkṣā rudrāṇyaḥ – vienuolika Rudrāṇių; *rudra* – o Rudra; *te* – tau; *striyaḥ* – žmonų.

O Rudra, be to duodu tau dar ir vienuolika žmonų, vienuolika Rudrāṇių: Dhī, Dhṛti, Rasalā, Umā, Niyut, Sarpi, Ilā, Ambikā, Irāvatī, Svadhā ir Dīkṣā.

14 TEKSTAS

गृहाणैतानि नामानि स्थानानि च सयोषणः ।
एभिः सृज प्रजा बह्वीः प्रजानामसि यत्पतिः ॥१४॥

gṛhāṇaitāni nāmāni sthānāni ca sa-yoṣaṇaḥ
ebhiḥ sṛja prajā bahvīḥ prajānām asi yat patiḥ

gṛhāṇa – priimk; *etāni* – visus šiuos; *nāmāni* – skirtingus vardus; *sthānāni* – kaip ir valdas; *ca* – taip pat; *sa-yoṣaṇaḥ* – su žmonomis; *ebhiḥ* – su jomis; *sṛja* – gausink; *prajāḥ* – giminę; *bahvīḥ* – ženkliai; *prajānām* – gyvų esybių; *asi* – tu esi; *yat* – kadangi; *patiḥ* – valdovas.

Štai tau vienuolika vardų, štai žmonos, ir keliauk, mano brangus berniuk, į savo valdas. Nuo šiol drauge su kitais tu irgi esi gyvų esybių valdovas, tad gali ženkliai pagausinti giminę.

Komentaras: Būdamas Rudros tėvu, Brahmā išrenka sūnui Rudrai žmonas, gyvenamąją vietą, duoda vardus. Sūnus turi vesti tėvo išrinktą merginą, lygiai kaip nešioti tėvo duotą vardą ar perimti jo paliktą turtą. Šis paprotys padeda gausinti pasaulio gyventojų skaičių. Nors yra ir priešingų pavyzdžių. Štai Kumārai atsisakė paklusti tėvui, nes nepanoro iš dvasinio gyvenimo aukštumų nusileisti iki labai žemiško giminės gausintojų vaidmens. Vardan aukštesnių tikslų sūnus turi teisę atsisakyti vykdyti tėvo valią, o tėvas – teisę atsisakyti išlaikyti savo sūnus, kuriuos tedomina giminės pratęsimas.

15 TEKSTAS

इत्यादिष्टः स्वगुरुणा भगवान्नीललोहितः ।
सत्त्वाकृतिस्वभावेन ससर्जात्मसमाः प्रजाः ॥१५॥

ity ādiṣṭaḥ sva-guruṇā bhagavān nīla-lohitaḥ
sattvākṛti-svabhāvena sasarjātma-samāḥ prajāḥ

iti – taip; *ādiṣṭaḥ* – gavęs nurodymą; *sva-guruṇā* – savo dvasinio mokytojo; *bhagavān* – nežabotos galios; *nīla-lohitaḥ* – Rudra, rausvai melsvo gymio; *sattva* – jėga; *ākṛti* – išvaizda; *svabhāvena* – ir ūmiu būdu; *sasarja* – sukūrė; *ātma-samāḥ* – panašias į tėvą kaip du vandens lašai; *prajāḥ* – atžalas.

Nežabotos galios, rausvai melsvo gymio Rudra susilaukė gausių palikuonių. Išvaizda, jėga ir ūmiu būdu visos jo atžalos buvo kaip du vandens lašai panašūs į tėvą.

16 TEKSTAS

रुद्राणां रुद्रसृष्टानां समन्ताद्ग्रसतां जगत् ।
निशाम्यासङ्ख्यशो यूथान् प्रजापतिरशङ्कत ॥१६॥

rudrāṇāṁ rudra-sṛṣṭānāṁ samantād grasatāṁ jagat
niśāmyāsaṅkhyaśo yūthān prajāpatir aśaṅkata

rudrāṇām – Rudros sūnų; *rudra-sṛṣṭānām* – kilusių iš Rudros; *samantāt* – susibūrę išvien; *grasatām* – rydami; *jagat* – visatą; *niśāmya* – stebėdamas jų veiksmus; *asaṅkhyaśaḥ* – beribį; *yūthān* – sambūrį; *prajā-patiḥ* – gyvų esybių tėvas; *aśaṅkata* – išsigando.

Rudros sūnums ir vaikaičiams nebuvo skaičiaus, susibūrę išvien jie užsimojo praryti visatą. Tai išvydęs Brahmā, gyvų esybių tėvas, ne juokais išsigando.

Komentaras: Rudros, pykčio įsikūnijimo, palikuonys kėlė visatos gyvenimui tokią rimtą grėsmę, kad išgąsdino patį gyvų esybių tėvą, Brahmą. Nemažesnę grėsmę kelia Rudros „garbintojai“ ir „pasekėjai“. Kitąsyk jie atsigręžia ir prieš patį Rudrą. Gavę palaiminimus iš savo gimdytojo, jie ima kurti planus kaip su juo susidorojus. Tokia jau Rudros garbintojų prigimtis.

17 TEKSTAS

अलं प्रजाभिः सृष्टाभिरीदृशीभिः सुरोत्तम ।
मया सह दहन्तीभिर्दिशश्चक्षुर्भिरुल्बणैः ॥१७॥

alaṁ prajābhiḥ sṛṣṭābhir īdṛśībhiḥ surottama
mayā saha dahantībhir diśaś cakṣurbhir ulbaṇaiḥ

alam – nereikia; *prajābhiḥ* – tokių gyvų esybių; *sṛṣṭābhiḥ* – pagimdė; *īdṛśībhiḥ* – tokio tipo; *sura-uttama* – o geriausias tarp pusdievių; *mayā* – mane; *saha* – taip pat ir; *dahantībhiḥ* – kurie degina; *diśaḥ* – viską aplink; *cakṣurbhiḥ* – iš akių; *ulbaṇaiḥ* – ugniniais žaibais.

Brahmā tarė Rudrai: O geriausias tarp pusdievių, nebegimdyk daugiau tokių padarų! Iš akių svaidydami ugninius žaibus, jie viską aplink naikina. Jie netgi drįso užpulti mane.

18 TEKSTAS

तप आतिष्ठ भद्रं ते सर्वभूतसुखावहम् ।
तपसैव यथा पूर्वं स्रष्टा विश्वमिदं भवान् ॥१८॥

tapa ātiṣṭha bhadraṁ te sarva-bhūta-sukhāvaham
tapasaiva yathā pūrvaṁ sraṣṭā viśvam idaṁ bhavān

tapaḥ – savitvardos; *ātiṣṭha* – imkis; *bhadram* – palanku; *te* – tau; *sarva* – visoms; *bhūta* – gyvoms esybėms; *sukha-āvaham* – rasi laimę; *tapasā* – savitvarda; *eva* – tik taip; *yathā* – kaip ir; *pūrvam* – anksčiau; *sraṣṭā* – atkursi; *viśvam* – visatą; *idam* – šią; *bhavān* – tu.

Sūnau mano, verčiau imkis savitramdos! Tramdydamas kūną, tu padarysi gerą darbą visoms gyvoms esybėms ir pats rasi laimę. Tik taip tu pajėgsi atkurti visatą tokią, kokia ji kitados buvo.

Komentaras: Už kosminio pasaulio kūrimą, tvermę ir naikinimą atsakingos trys dievybės – Brahmā, Viṣṇu ir Maheśvara, arba Śiva. Brahmā nurodė Rudrai susilaikyti nuo kosminio pasaulio naikinimo veiklos jo kūrimo bei klestėjimo periodu, palūkėti, kol baigsis jo gyvavimo laikas ir prireiks Rudros paslaugų.

19 TEKSTAS

तपसैव परं ज्योतिर्भगवन्तमधोक्षजम् ।
सर्वभूतगुहावासमञ्जसा विन्दते पुमान् ॥१९॥

tapasaiva paraṁ jyotir bhagavantam adhokṣajam
sarva-bhūta-guhāvāsam añjasā vindate pumān

tapasā – savitramda; *eva* – tiktai; *param* – aukščiausiąją; *jyotiḥ* – šviesą; *bhagavantam* – Dievo Asmenį; *adhokṣajam* – tą, kuris yra anapus jutiminio patyrimo; *sarva-bhūta-guhā-āvāsam* – glūdi visų gyvų esybių širdyse; *añjasā* – visiškai; *vindate* – gali pažinti; *pumān* – žmogus.

Dievo Asmuo, kuris glūdi visų gyvų esybių širdyse ir sykiu yra anapus jutiminio patyrimo, tepasiekiamas praktikuojantiems savitramdą.

Komentaras: Brahmā nurodė Rudrai imtis asketizmo praktikos ir asmeniniu pavyzdžiu parodyti savo sūnums bei pasekėjams, kad askezė – būtina sąlyga, norint pelnyti Aukščiausiojo Dievo Asmens prielankumą. „Bhagavad-gītos“ žodžiais, masės seka paskui didžius žmones. Pasipiktinęs Rudros ainių elgesiu ir pabūgęs, kad visatos gyventojų gausėjimas sukels grėsmę jo gyvybei, Brahmā paprašė Rudros liautis leidus į pasaulį nepageidaujamus palikuonis ir atsidėti savitramdai. Tokiu būdu jis pelnysiąs Aukščiausiojo Viešpaties malonę. Neatsitiktinai Rudra visada vaizduojamas meditacijos poza – taip jis siekia Viešpaties prielankumo. Netiesiogiai Brahmā čia prašo Rudros sūnų ir ainių nutraukti griaunamą veiklą, kurios varomoji jėga – Rudros principas, ir netrukdyti jam tęsti kūrimo darbo.

20 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
एवमात्मभुवादिष्टः परिक्रम्य गिरां पतिम् ।
बाढमित्यमुमामन्त्र्य विवेश तपसे वनम् ॥२०॥

maitreya uvāca
evam ātmabhuvādiṣṭaḥ parikramya girāṁ patim
bāḍham ity amum āmantrya viveśa tapase vanam

maitreyaḥ uvāca – Śrī Maitreya tarė; *evam* – taip; *ātma-bhuvā* – Brahmos; *ādiṣṭaḥ* – palieptas; *parikramya* – apėjo aplinkui; *girām* – Vedų; *patim* – globėją; *bāḍham* – tai teisinga; *iti* – taip; *amum* – Brahmai; *āmantrya* – taręs; *viveśa* – pasitraukė į; *tapase* – kad tramdytų savo kūną; *vanam* – į mišką.

Śrī Maitreya tarė: Taip Brahmos palieptas, Rudra apėjo aplink Vedų globėją, savo tėvą. Nusilenkęs Brahmos valiai, Rudra pasitraukė į mišką ir tenai ėmė tramdyti savo kūną.

21 TEKSTAS

अथाभिध्यायतः सर्गं दश पुत्राः प्रजज्ञिरे ।
भगवच्छक्तियुक्तस्य लोकसन्तानहेतवः ॥२१॥

athābhidhyāyataḥ sargaṁ daśa putrāḥ prajajñire
bhagavac-chakti-yuktasya loka-santāna-hetavaḥ

atha – taip; *abhidhyāyataḥ* – galvodamas apie; *sargam* – kūriniją; *daśa* – dešimt; *putrāḥ* – sūnų; *prajajñire* – pradėjo; *bhagavat* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *śakti* – galiomis; *yuktasya* – apdovanotas; *loka* – pasaulis; *santāna* – giminę; *hetavaḥ* – priežastys.

O Aukščiausiojo Dievo Asmens galiomis apdovanotas Brahmā tada ėmė kurti gyvas esybes ir, norėdamas pratęsti giminę, pradėjo dešimt sūnų.

22 TEKSTAS

मरीचिरत्र्यङ्गिरसौ पुलस्त्यः पुलहः क्रतुः ।
भृगुर्वसिष्ठो दक्षश्च दशमस्तत्र नारदः ॥२२॥

marīcir atry-aṅgirasau pulastyaḥ pulahaḥ kratuḥ
bhṛgur vasiṣṭho dakṣaś ca daśamas tatra nāradaḥ

marīciḥ, atri, aṅgirasau, pulastyaḥ, pulahaḥ, kratuḥ, bhṛguḥ, vasiṣṭhaḥ, dakṣaḥ – Brahmos sūnų vardai; *ca* – ir; *daśamaḥ* – dešimtasis; *tatra* – ten; *nāradaḥ* – Nārada.

Taip pasaulį išvydo Marīcis, Atri, Aṅgirā, Pulastya, Pulaha, Kratu, Bhṛgu, Vasiṣṭha ir Dakṣa. Dešimtasis gimė Nārada.

Komentaras: Svarbiausias tris raidos stadijas (kūrimą, klestėjimą ir naikinimą) pergyvenančios kosminės apraiškos egzistavimo tikslas – suteikti galimybę sąlygotoms sieloms sugrįžti namo pas Dievą. Brahmā sukūrė Rudrą, tikėdamasis jo pagalbos kuriant pasaulį, tačiau vos išvydęs pasaulį Rudra ėmėsi jį griauti ir Brahmai teko tramdyti pasaulio pamatus drebinantį Rudros siautulį. Gelbėdamas pasaulį, Brahmā sukūrė devynis klusnius sūnus, linkusius į žemiškus, materialius siekius. Jis, žinoma, puikiausiai suvokė, kad pasiaukojimo tarnystė yra bene vienintelė visų sąlygotų sielų

gerovės prielaida, todėl pradėjo ir dešimtąjį, verčiausiąjį savo sūnų Nāradą – iškiliausią visų transcendentalistų dvasinį mokytoją. Be pasiaukojimo tarnystės neįmanoma sėkmė jokioje veiklos sferoje, nors pati pasiaukojimo tarnystė nepriklauso nuo materialios tikrovės. Suteikti gyvenimui aukščiausiąją prasmę tegali transcendentinė meilės tarnystė Viešpačiui, štai kodėl iš visų Brahmos sūnų pačią iškiliausią tarnystę atlieka Śrīman Nārada Munis.

23 TEKSTAS

उत्सङ्गान्नारदो जज्ञे दक्षोऽङ्गुष्ठात्स्वयम्भुवः ।
प्राणाद्वसिष्ठः सञ्जातो भृगुस्त्वचि करात्क्रतुः ॥२३॥

utsaṅgān nārado jajñe dakṣo 'ṅguṣṭhāt svayambhuvaḥ
prāṇād vasiṣṭhaḥ sañjāto bhṛgus tvaci karāt kratuḥ

utsaṅgāt – iš transcendentinio intelekto; *nāradaḥ* – Mahāmunis Nārada; *jajñe* – gimė; *dakṣaḥ* – Dakṣa; *aṅguṣṭhāt* – iš nykščio; *svayambhuvaḥ* – Brahmos; *prāṇāt* – iš gyvybės oro, arba kvėpavimo; *vasiṣṭhaḥ* – Vasiṣṭha; *sañjātaḥ* – gimė; *bhṛguḥ* – išminčius Bhṛgu; *tvaci* – iš odos; *karāt* – iš rankos; *kratuḥ* – išminčius Kratu.

Nārada gimė iš geriausios Brahmos esybės pusės – jo intelekto. Iš Brahmos kvėpavimo gimė Vasiṣṭha, iš nykščio – Dakṣa, iš odos išėjo Bhṛgu, o iš rankos – Kratu.

Komentaras: Nārada gimė iš geriausios Brahmos esybės pusės – jo intelekto, todėl yra pajėgus dovanoti Aukščiausiąjį Viešpatį kam tik panori. Nei giliausias Vedų išmanymas, nei griežčiausi asketizmo žygiai nepadės patirti Aukščiausiojo Dievo Asmens. Ir tiktai tyraširdis Viešpaties bhaktas, toks kaip Nārada, iš savo besąlyginės malonės gali mums dovanoti Aukščiausiąjį Viešpatį. Apie tai byloja jau pats jo vardas. *Nāra* reiškia „Aukščiausiasis Viešpats“, o *da* – „tas, kuris pajėgus dovanoti“. Tačiau tai, kad Nārada gali dovanoti gyvai būtybei Aukščiausiąjį Viešpatį, visiškai nereiškia, jog Viešpats yra kažkoks daiktas, kurį galima įteikti kam pakliuvo. Nārada gali dovanoti bet kuriam iš mūsų transcendentinę meilės tarnystę Viešpačiui ir tarno, draugo, tėvo, motinos ar mylimojo santykius, kurie kyla iš gyvos būtybės transcendentinės meilės Viešpačiui. Kitaip sakant, tiktai Nārada turi galią paskatinti žmogų pasirinkti *bhakti-yogą,* aukščiausią misticizmo formą, leidžiančią pasiekti Aukščiausiąjį Viešpatį.

24 TEKSTAS

पुलहो नाभितो जज्ञे पुलस्त्यः कर्णयोर्ऋषिः ।
अङ्गिरा मुखतोऽक्ष्णोऽत्रिर्मरीचिर्मनसोऽभवत् ॥२४॥

pulaho nābhito jajñe pulastyaḥ karṇayor ṛṣiḥ
aṅgirā mukhato 'kṣṇo 'trir marīcir manaso 'bhavat

pulahaḥ – išminčių Pulaha; *nābhitaḥ* – iš bambos; *jajñe* – pagimdė; *pulastyaḥ* – išminčius Pulastya; *karṇayoḥ* – iš ausų; *ṛṣiḥ* – didysis išminčius; *aṅgirāḥ* – išminčius Aṅgirā; *mukhataḥ* – iš burnos; *akṣṇaḥ* – iš akių; *atriḥ* – išminčius Atri; *marīciḥ* – išminčius Marīcis; *manasaḥ* – iš proto; *abhavat* – pasirodė.

Iš Brahmos ausų gimė Pulastya, iš burnos – Aṅgirā, iš akių – Atri, iš proto – Marīci, o iš Brahmos bambos pasirodė Pulaha.

25 TEKSTAS

धर्मः स्तनाद्दक्षिणतो यत्र नारायणः स्वयम् ।
अधर्मः पृष्ठतो यस्मान्मृत्युर्लोकभयङ्करः ॥२५॥

dharmaḥ stanād dakṣiṇato yatra nārāyaṇaḥ svayam
adharmaḥ pṛṣṭhato yasmān mṛtyur loka-bhayaṅkaraḥ

dharmaḥ – religija; *stanāt* – iš krūtinės; *dakṣiṇataḥ* – iš dešinės pusės; *yatra* – kur; *nārāyaṇaḥ* – Aukščiausiasis Viešpats; *svayam* – asmeniškai; *adharmaḥ* – bedievystė; *pṛṣṭhataḥ* – iš nugaros; *yasmāt* – iš kur; *mṛtyuḥ* – mirtis; *loka* – gyvai esybei; *bhayam-karaḥ* – siaubinga.

Iš Brahmos krūtinės, Aukščiausiojo Dievo Asmens Nārāyaṇos buveinės, gimė religija, o bedievystė išniro iš jo nugaros, kur gyvos esybės tyko siaubinga mirtis.

Komentaras: Ta aplinkybė, kad religija gimė iš ten, kur glūdi Dievo Asmuo, yra prasminga. „Bhagavad-gītos“, kaip beje ir „Śrīmad-Bhāgavatam“, liudijimu, sąvoka „religija“ tapati pasiaukojimo tarnystei. Baigiamasis Kṛṣṇos

priesakas, kurį Jis išsako „Bhagavad-gītoje“, reikalauja iš mūsų atsisakyti visų kitų religinės praktikos formų ir tiesiog atsiduoti Dievo Asmens valiai. „Śrīmad-Bhāgavatam“, savo ruožtu, patvirtina „Bhagavad-gītos“ mintį ir teigia, kad aukščiausioji religija yra ta, kuri atveda gyvą būtybę prie jokių išskaičiavimų neturinčios ir visas materialias kliūtis įveikiančios pasiaukojimo tarnystės Viešpačiui. Pasiaukojimo tarnystė – tai religijos kulminacija, o viskas, kas priešinga pasiaukojimo tarnystei, yra bedievystė. Širdis – svarbiausioji kūno dalis, kai tuo tarpu nugarai skiriama mažiausiai dėmesio. Puolamas žmogus linkęs verčiau ištverti smūgius į nugarą, jis kaip išmanydamas stengiasi apsaugoti krūtinę. Visos bedievystės formos ir atmainos gimė iš Brahmos nugaros, o religija, t.y. pasiaukojimo tarnystė, gimė iš jo krūtinės, kur gyvena Nārāyaṇa. Taigi, viskas, kas priešinga pasiaukojimo tarnystei, – bedievystė, o viskas, kas ją skatina, vadinama religija.

26 TEKSTAS

हृदि कामो भ्रुवः क्रोधो लोभश्चाधरदच्छदात् ।
आस्याद्वाक्सिन्धवो मेढ्रान्निर्ऋतिः पायोरघाश्रयः ॥२६॥

hṛdi kāmo bhruvaḥ krodho lobhaś cādhara-dacchadāt
āsyād vāk sindhavo meḍhrān nirṛtiḥ pāyor aghāśrayaḥ

hṛdi – iš širdies; *kāmaḥ* – geismas; *bhruvaḥ* – iš tarpuakio; *krodhaḥ* – pyktis; *lobhaḥ* – gobšumas; *ca* – ir; *adhara-dacchadāt* – iš lūpų; *āsyāt* – iš burnos; *vāk* – kalba; *sindhavaḥ* – jūros; *meḍhrāt* – iš varpos; *nirṛtiḥ* – pasibjaurėtina veikla; *pāyoḥ* – iš išeinamosios angos; *agha-āśrayaḥ* – visų nuodėmių židinio.

Geismas ir troškimai gimė iš Brahmos širdies, pyktis – iš jo tarpuakio, gobšumas – iš jo lūpų, kalbos dovana – iš jo burnos, vandenynas – iš jo varpos, o pasibjaurėtina veikla – iš išeinamosios angos, visų nuodėmių židinio.

Komentaras: Sąlygota siela yra savo minčių ir idėjų įkaitė. Net labiausiai išprusę žemiškąja prasme žmonės vergiškai klauso savo „proto balso“. Štai kodėl nepraktikuojantiems pasiaukojimo tarnystės atsikratyti geismo ir nuodėmingų troškimų yra beveik neįmanoma. Nepatenkinti geismai ir kūniški troškimai sukelia pyktį, kurį išduoda suraukti antakiai. Neveltui

paprastiems žmonėms rekomenduojama sutelkti protą, sukaupiant mintis tarp antakių, tačiau Viešpaties bhaktai į savo proto sostą iškelia Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Teorija, propaguojanti troškimų atsisakymą, yra neįgyvendinama, nes troškimai neatsiejami nuo sąmonės. Vedų rekomendacijas atsikratyti troškimų reikia suvokti kaip skatinimą trokšti tik to, kas nėra pragaištinga dvasiniam gyvenimui. Bhakto mintyse nuolat gyvena Viešpats, todėl jam nėra jokio reikalo kratytis troškimų, nes jo troškimai išimtinai susiję su tarnyste Viešpačiui. Kalbos dovaną vadina Sarasvatī, mokslų deive. Sarasvatī gimsta iš Brahmos lūpų. Net jei mokslų deivė yra labai palanki žmogui, nėra jokių garantijų, kad jo širdyje išnyks geismai ir materialūs troškimai ir, kad pyktis daugiau neprivers jo suraukti antakių. Net labai išpruseęs pasaulietine prasme žmogus nebūtinai yra atsikratęs nuodėmingos geismo ir pykčio įtakos. Dorybėmis tegali pasigirti tyraširdis bhaktas, kuris kupina tikėjimo širdimi nuolat mąsto apie Viešpatį, t.y. yra paniręs į *samādhi*.

27 TEKSTAS

छायायाः कर्दमो जज्ञे देवहूत्याः पतिः प्रभुः ।
मनसो देहतश्चेदं जज्ञे विश्वकृतो जगत् ॥२७॥

chāyāyāḥ kardamo jajñe devahūtyāḥ patiḥ prabhuḥ
manaso dehataś cedaṁ jajñe viśva-kṛto jagat

chāyāyāḥ – iš šešėlio; *kardamaḥ* – išminčius Kardama; *jajñe* – gimė; *devahūtyāḥ* – Devahūtī; *patiḥ* – vyras; *prabhuḥ* – šeimininkas; *manasaḥ* – iš proto; *dehataḥ* – iš kūno; *ca* – ir; *idam* – ši; *jajñe* – kilo; *viśva* – visata; *kṛtaḥ* – kūrėjo; *jagat* – kosminė apraiška.

Didžiosios Devahūtī vyras, išminčius Kardama, gimė iš Brahmos šešėlio. Taigi viskas kilo arba iš Brahmos kūno, arba iš jo proto.

Komentaras: Konkuruodamos tarpusavyje trys materialios gamtos *guṇos* nustelbia viena kitą, tačiau grynuoju pavidalu jos neegzistuoja, visad yra persipynusios tarpusavyje. Netgi ten, kur dominuoja dvi žemesniosios *guṇos,* aistra ir neišmanymas, niekada neapsieinama be lašelio dorybės. Todėl, nors iš Brahmos kūno ar proto gimę sūnūs buvo aistros ir neišmanymo *guṇų* valdžioje, kai kurie jų, kaip antai Kardama, gimė dorybėje. O Nārada gimė Brahmai esant transcendentinėje būsenoje.

28 TEKSTAS

वाचं दुहितरं तन्वीं स्वयम्भूर्हरतीं मनः ।
अकामां चकमे क्षत्तः सकाम इति नः श्रुतम् ॥२८॥

vācaṁ duhitaraṁ tanvīṁ svayambhūr haratīṁ manaḥ
akāmāṁ cakame kṣattaḥ sa-kāma iti naḥ śrutam

vācam – Vāk; *duhitaram* – dukters; *tanvīm* – gimimas iš jo kūno; *svayambhūḥ* – Brahmā; *haratīm* – patraukė; *manaḥ* – jo protą; *akāmām* – nesiekė fizinio artumo; *cakame* – troško; *kṣattaḥ* – o Vidura; *sa-kāmaḥ* – geidė; *iti* – taip; *naḥ* – mes; *śrutam* – girdėjome.

O Vidura, girdėjome, kad Brahmā turėjo dukrą vardu Vāk, kuri gimė iš jo kūno ir pažadino jo kūnišką aistrą, nors pati ir nesiekė fizinio artumo su juo.

Komentaras: Balavān indriya-grāmo vidvāṁsam api karṣati (SB 9.19.17). Vedos teigia, kad jausmai tokie stiprūs ir pašėlę, kad gali išmušti iš vėžių net ir patį nuovokiausią bei išsilavinusį žmogų. Neatsitiktinai vyrui rekomenduojama nežaisti su likimu ir nepasilikti vienu du net su savo motina, seseria ar dukra. *Vidvāṁsam api karṣati* – net pats mokyčiausias išminčius gali tapti fizinių impulsų auka. Maitreya dvejojo ar verta pasakoti apie nederamą Brahmos poelgį, jo siekimą suartėti su savo dukra, ir vis dėlto nutarė nenutylėti, nes tokie dalykai nutinka, ir ryškiausiai tai įrodo paties Brahmos, pirmosios ir išmintingiausios visoje visatoje būtybės, pavyzdys. Jei lytinio potraukio auka tapo pats Brahmā, tai ko tikėtis iš paprasto žmogaus su jo žemiškomis ydomis ir silpnybėmis? Yra žinoma, kad neregėtas Brahmos nusižengimas moralei įvyko tikrai ne tą *kalpą,* kai Viešpats paskelbė jam keturis pagrindinius „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmus nes, paskelbęs Brahmai „Bhāgavatam“, Viešpats palaimino jį ir pažadėjo, kad Brahmā niekada daugiau nepatirs nuopuolio, nesuklups ir neiškryps iš tiesos kelio. O tai reiškia, kad patirti nuopuolį – pasiduoti kūniškiems impulsams Brahmā galėjo tik prieš tai, kai išgirdo „Śrīmad-Bhāgavatam“ iš Viešpaties lūpų.

Šiaip ar taip, tai gera pamoka visiems mums. Žmogus yra socialinis gyvūnas, ir nevaržomas bendravimas su dailiąja lytimi tampa jo nuopuolio priežastimi. Socialinių suvaržymų laisvam lyčių bendravimui nebuvimas, be abejonių, yra didžiulė kliūtis dvasiškai tobulėti, ypač tai pasakytina apie jaunimą. Seksualinė priklausomybė yra materialios nelaisvės priežastis, todėl nevaržomas lyčių bendravimas, be jokių abejonių, – didžiulė kliūtis, stabdanti dvasinį augimą. Pasitelkdamas Brahmos pavyzdį, Maitreya

nori atkreipti visų mūsų dėmesį į tai, kokias rimtas pasekmes gali sukelti kūniška aistra.

29 TEKSTAS

तमधर्मे कृतमतिं विलोक्य पितरं सुताः ।
मरीचिमुख्या मुनयो विश्रम्भात्प्रत्यबोधयन् ॥२९॥

tam adharme kṛta-matiṁ vilokya pitaraṁ sutāḥ
marīci-mukhyā munayo viśrambhāt pratyabodhayan

tam – į jį; *adharme* – nusižengiantį dorovei; *kṛta-matim* – pametusį galvą; *vilokya* – matydami; *pitaram* – į tėvą; *sutāḥ* – sūnūs; *marīci-mukhyāḥ* – su Marīciu priešakyje; *munayaḥ* – išminčiai; *viśrambhāt* – su tinkama pagarba; *pratyabodhayan* – kreipėsi taip.

Matydami, kad tėvas visai pametė galvą ir taip nusižengė dorovei, Brahmos sūnūs – Marīcis ir kiti išminčiai – labai pagarbiai kreipėsi į jį.

Komentaras: Marīci ir kiti išminčiai nesuklydo, išsakydami savo nepritarimą tėvo poelgiui. Ir tuo pat metu jie puikiausiai suvokė, kad nors tėvas ir suklydo, visa, kas įvyko, turi kažkokią gilesnę prasmę, priešingu atveju tokia iškilni asmenybė kaip Brahmā niekada taip nebūtų pasielgusi. Visai galimas daiktas, kad taip elgdamasis Brahmā siekė įspėti savo valdinius apie žmogiškąsias silpnybes, kurios gali pasireikšti bendraujant su moterimi. Bendravimas su priešinga lytimi visuomet pavojingas stojusiems į dvasinio susivokimo kelią. Į tokias iškilias asmenybes, kaip Brahmā, jokiu būdu negalima žiūrėti su panieka, net jeigu jie kartais elgiasi nederamai. Štai kodėl Marīcis ir kiti išminčiai, nepaisant visiškai nesuprantamo Brahmos elgesio, neprarado jam pagarbos.

30 TEKSTAS

नैतत्पूर्वैः कृतं त्वद्ये न करिष्यन्ति चापरे ।
यस्त्वं दुहितरं गच्छेरनिगृह्याङ्गजं प्रभुः ॥३०॥

naitat pūrvaiḥ kṛtaṁ tvad ye na kariṣyanti cāpare
yas tvaṁ duhitaraṁ gaccher anigṛhyāṅgajaṁ prabhuḥ

na – niekada; *etat* – tokią nuodėmę; *pūrvaiḥ* – kitas Brahmā, ar tu pats ankstesnėse kalpose; *kṛtam* – atliko; *tvat* – tu; *ye* – tai, ką; *na* – nei; *kariṣyanti* –

atliks; *ca* – taip pat; *apare* – kas nors kitas; *yaḥ* – tai, ką; *tvam* – tu; *duhitaram* – pas dukrą; *gaccheḥ* – eisi; *anigṛhya* – nesutramdęs; *aṅgajam* – aistros; *prabhuḥ* – o tėve.

Tėve, nei joks kitas Brahmā, nei tu pats ankstesnėse kalpose, nei dar kas kitas nedrįso taip nusikalsti, ir niekas neišdrįs. Tu – aukščiausia visatos būtybė. Kaip tau šovė mintis suartėti su savo dukra? Kodėl nesutramdei savo aistros?

Komentaras: Brahmā užima aukščiausio rango pareigas visatoje, ir posmas byloja, kad mūsų visatos Brahmā – ne vienintelis. Kaip ir visatų, Brahmų yra labai daug. Brahmos sostą užimanti gyva esybė privalo elgtis nepriekaištingai, nes į ją lygiuojasi visos kitos gyvos esybės. Brahmai, kaip dorybingiausiai ir labiausiai dvasiškai subrendusiai gyvai esybei, patikėtas postas, kuris visatos hierarchijoje yra vos vienu laipteliu žemiau Dievo Asmens aukščiausiojo sosto.

31 TEKSTAS

तेजीयसामपि ह्येतन्न सुश्लोक्यं जगद्गुरो ।
यद्वृत्तमनुतिष्ठन् वै लोकः क्षेमाय कल्पते ॥३१॥

tejīyasām api hy etan na suślokyaṁ jagad-guro
yad-vṛttam anutiṣṭhan vai lokaḥ kṣemāya kalpate

tejīyasām – paties galingiausiojo; *api* – taip pat; *hi* – tikrai; *etat* – toks poelgis; *na* – netinkamas; *su-ślokyam* – geras elgesys; *jagat-guro* – o visatos dvasinis mokytojau; *yat* – kieno; *vṛttam* – savybėmis; *anutiṣṭhan* – seka; *vai* – tikrai; *lokaḥ* – pasaulis; *kṣemāya* – vardan klestėjimo; *kalpate* – tampa tinkamas.

Tegu tavo valdžia visatoje ir aukščiausia, toks poelgis tau netinka, nes paprasti žmonės, siekdami dvasinio tobulumo, lygiuojasi į tave.

Komentaras: Pasakyta, kad aukščiausių galių gyvoji esybė turi nevaržomą veikimo laisvę – jos poelgiai jos nesupančioja. Imkime, pavyzdžiui, Saulę, pačią galingiausią visatoje ugninę planetą. Neprarasdama savo pirmykštės galios ji išgarins vandenį iš kur pakliuvo. Saulė išgarina vandenį iš purvinų ir dvokiančių vietų, bet pati nesusitepa. Lygiai taip visada ir bet kuriomis aplinkybėmis nesutepta lieka ir Brahmos reputacija. Ir vis dėlto Brahmā yra visų gyvų esybių dvasinis mokytojas. Jo elgesys ir būdas privalo būti nepriekaištingi, kad žmonės imtų iš jo pavyzdį ir gautų aukščiausią, dvasinį gėrį. Štai kodėl jam nederėjo taip pasielgti.

32 TEKSTAS

तस्मै नमो भगवते य इदं स्वेन रोचिषा ।
आत्मस्थं व्यञ्जयामास स धर्मं पातुमर्हति ॥३२॥

tasmai namo bhagavate ya idaṁ svena rociṣā
ātma-sthaṁ vyañjayām āsa sa dharmaṁ pātum arhati

tasmai – Jam; *namaḥ* – lenkiamės; *bhagavate* – Dievo Asmeniui; *yaḥ* – kuris; *idam* – šį; *svena* – Savo Paties; *rociṣā* – spindesiu; *ātma-stham* – išlikdamas nedalomu; *vyañjayām āsa* – sukūrė; *saḥ* – Jis; *dharmam* – religijos; *pātum* – apsaugojimui; *arhati* – tegu maloningai padaro tai.

Mes pagarbiai lenkiamės Dievo Asmeniui, kuris išlikdamas nedalomu Savo spindesiu sukūrė kosminį pasaulį. Tegu Jis apsaugo religiją visų mūsų labui.

Komentaras: Lytinis potraukis yra toks stiprus, kad net Marīcio ir kitų iškilnių sūnų įkalbinėjimai neatgrąsė Brahmos nuo nuodėmingo ketinimo. Tada didieji Brahmos sūnūs malda kreipėsi į Aukščiausiąjį Viešpatį, prašydami Jį padėti galvą pametusiam Brahmai atsitokėti. Atsispirti aistrai ir sutramdyti materialius troškimus gyva būtybė tegali Aukščiausiojo Viešpaties malone. Viešpats globoja bhaktus, kurie visas savo jėgas skiria transcendentinei meilės tarnystei, ir iš Savo besąlyginės malonės atleidžia atsitiktinius nuopuolius. Marīcis ir kiti išminčiai ėmė šauktis Viešpaties malonės, ir Viešpats išklausė jų maldas.

33 TEKSTAS

स इत्थं गृणतः पुत्रान् पुरो दृष्ट्वा प्रजापतीन् ।
प्रजापतिपतिस्तन्वं तत्याज व्रीडितस्तदा ।
तां दिशो जगृहुर्घोरां नीहारं यद्विदुस्तमः ॥३३॥

sa itthaṁ gṛṇataḥ putrān puro dṛṣṭvā prajāpatīn
prajāpati-patis tanvaṁ tatyāja vrīḍitas tadā
tāṁ diśo jagṛhur ghorāṁ nīhāraṁ yad vidus tamaḥ

saḥ – jis (Brahmā); *ittham* – taip; *gṛṇataḥ* – kalbant; *putrān* – sūnus; *puraḥ* – priešais; *dṛṣṭvā* – pamatęs; *prajā-patīn* – visų gyvų esybių pradininkus; *prajāpati-patiḥ* – visų jų tėvas (Brahmā); *tanvam* – kūną; *tatyāja* – paliko;

vrīḍitaḥ – susigėdęs; *tadā* – tuo metu; *tām* – šis kūnas; *diśaḥ* – visomis kryptimis; *jagṛhuḥ* – virto; *ghorām* – smerktinu; *nīhāram* – rūku; *yat* – kurį; *viduḥ* – jie vadina; *tamaḥ* – tamsa.

Išgirdęs tokius savo sūnų, Prajāpačių, žodžius ir apimtas baisios gėdos, Brahmā, visų Prajāpačių tėvas, čia pat paliko kūną. Vėliau šis virto šiurpiu juodu rūku ir pasklido visomis pasaulio kryptimis.

Komentaras: Geriausias būdas išpirkti nuodėmes – nieko nelaukiant atsisveikinti su savo kūnu. Savo pavyzdžiu tai ir parodo Brahmā, viršiausia visatos būtybė. Brahmos laukė neįtikėtinai ilgas gyvenimas, tačiau norėdamas išpirkti savo sunkią nuodėmę, tegu nusidėta tebuvo mintimis, jis paliko kūną.

Savo poelgiu Brahmā parodė gyvoms esybėms, kokia sunki nuodėmė yra lytinis palaidumas. Vien mintis apie atstumiančius lytinius santykius yra sunki nuodėmė, ir ją išpirkti tegalima savo gyvybės kaina. Kitais žodžiais, nuodėmės sutrumpina gyvenimą, prišaukia blogą lemtį, per jas žmogus praranda turtus ir t.t., o sunkiausia nuodėmė yra nevaržomi lytiniai santykiai.

Nuodėmė kyla iš neišmanymo, o neišmanymas iš nuodėmės. Neišmanymą simbolizuoja tamsybė arba rūkas. Visatą iki šiolei gaubia juodos miglos, kurias tegali išsklaidyti saulės šviesa. Kas kreipiasi prieglobsčio į Viešpatį – amžinos šviesos šaltinį, – gali nesibaiminti, kad pražus juodoje neišmanymo migloje.

34 TEKSTAS

कदाचिद्ध्यायतः स्रष्टुर्वेदा आसंश्चतुर्मुखात् ।
कथं स्रक्ष्याम्यहं लोकान् समवेतान् यथा पुरा ॥३४॥

kadācid dhyāyataḥ sraṣṭur vedā āsaṁś catur-mukhāt
kathaṁ srakṣyāmy ahaṁ lokān samavetān yathā purā

kadācit – kartą; *dhyāyataḥ* – mąstančio; *sraṣṭuḥ* – Brahmos; *vedāḥ* – Vedų raštai; *āsan* – išėjo; *catuḥ-mukhāt* – iš keturių burnų; *katham srakṣyāmi* – kaip aš sukursiu; *aham* – pats; *lokān* – visus šiuos pasaulius; *samavetān* – atkursiu; *yathā* – kokie jie buvo; *purā* – praeityje.

Kartą, kai Brahmā mąstė, kaip atkurti visatą, tokią kokia ji buvo praeitą kosminę epochą, iš jo keturių burnų išėjo keturios Vedos – visos išminties versmė.

Komentaras: Tarytum viską savo kelyje naikinantis nežabotos jėgos gaisras, Brahmos didybė Viešpaties malone iki šaknų išdegino jo nuodėmingą troškimą nusidėti su dukra. Vedos yra visų žinių šaltinis. Pirmasis, kuriam iš Savo malonės Aukščiausiasis Dievo Asmuo atskleidė Vedas, buvo Brahmā, mąstęs kaip atkurti materialų pasaulį. Brahmos stiprybė yra jo pasiaukojimo tarnystė Viešpačiui. Viešpats visada yra pasirengęs atleisti Savo bhaktui, kuris eidamas iškilniu pasiaukojimo tarnystės keliu netyčia suklupo. Šią mintį patvirtina „Śrīmad-Bhāgavatam“ (11.5.42):

sva-pāda-mūlaṁ bhajataḥ priyasya
tyaktvānya-bhāvasya hariḥ pareśaḥ
vikarma yac cotpatitaṁ kathañ-cid
dhunoti sarvaṁ hṛdi sannviṣṭaḥ

„Nėra brangesnio Aukščiausiajam Dievo Asmeniui Hari už tą, kuris atsidėjo pasiaukojimo tarnystei ir tarnauja Viešpačiui prie Jo lotosinių pėdų. Glūdėdamas Savo bhakto širdyje Viešpats atleidžia jam už visas atsitiktines nuodėmes.“ Kas galėjo pagalvoti, kad didžiajam Brahmai šaus mintis nusidėti su savo dukra. Tai, kas nutiko Brahmai, dar kartą įrodo, kokia galinga materija, kurios veikimui negali atsispirti net pats Brahmā. Gailestingojo Viešpaties valia Brahmā išvengė sunkios bausmės ir išsaugojo savo autoritetą.

35 TEKSTAS

चातुर्होत्रं कर्मतन्त्रमुपवेदनयैः सह ।
धर्मस्य पादाश्चत्वारस्तथैवाश्रमवृत्तयः ॥३५॥

cātur-hotraṁ karma-tantram upaveda-nayaiḥ saha
dharmasya pādāś catvāras tathaivāśrama-vṛttayaḥ

cātuḥ – keturi; *hotram* – aukos elementai; *karma* – apeigos; *tantram* – tokios veiklos tęsinys; *upaveda* – pagalbiniai Vedų raštai; *nayaiḥ* – loginių išvadų dėka; *saha* – kartu su; *dharmasya* – religingumo; *pādāḥ* – principais; *catvāraḥ* – keturiais; *tathā eva* – tokiu pat būdu; *āśrama* – visuomenės luomų; *vṛttayaḥ* – priedermės.

Po to apsireiškė keturi deginamosios aukos elementai: aukos vykdytojas [mantrų deklamuotojas], aukotojas, aukuro ugnis, ir pačios aukos apeigos, kurios yra aprašytos pagalbiniuose Vedų raštuose. Su jais gimė

keturi religingumo principai – teisingumas, savitramda, gailestingumas bei švara, o taip pat keturių visuomenės luomų priedermės.

Komentaras: Maistas, miegas, savigyna bei poravimasis – štai keturi svarbiausi fiziniai poreikiai, būdingi tiek žmonėms, tiek gyvūnams. Žmogus skiriasi nuo gyvūno tik tuo, kad vykdo religines pareigas, kurios skirsto visuomenę į keturis socialinius luomus ir numato keturias dvasinio tobulėjimo pakopas. Apie šią sistemą detaliai pasakojama Vedų raštuose. Brahmā sukūrė ją po to, kai iš jo keturių burnų išėjo Vedos. Taigi, sukūrus keturių socialinių luomų ir dvasinio tobulėjimo pakopų sistemą, civilizuotam žmogui buvo numatytos jo pareigos. Tuos, kurie būdami ištikimi tradicijai laikosi šių nuostatų, vadina arijais, tobulėjimą pasirinkusiais žmonėmis.

36 TEKSTAS

विदुर उवाच
स वै विश्वसृजामीशो वेदादीन्मुखतोऽसृजत् ।
यद्यद्येनासृजद्देवस्तन्मे ब्रूहि तपोधन ॥३६॥

vidura uvāca
sa vai viśva-sṛjām īśo vedādīn mukhato 'sṛjat
yad yad yenāsṛjad devas tan me brūhi tapo-dhana

viduraḥ uvāca – Vidura tarė; *saḥ* – jis (Brahmā); *vai* – tikrai; *viśva* – visatą; *sṛjām* – tų, kurie sukūrė; *īśaḥ* – valdovas; *veda-ādīn* – Vedos ir t.t.; *mukhataḥ* – iš burnos; *asṛjat* – įtvirtino; *yat* – tą; *yat* – kuri; *yena* – kuria; *asṛjat* – sukūrė; *devaḥ* – pusdievis; *tat* – tai; *me* – man; *brūhi* – malonėk paaiškinti; *tapaḥ-dhana* – o išminčiau, kurs askezę brangini labiau už viską.

Vidura tarė: O didis išminčiau, kurs askezę brangini labiau už viską, sakyk, kaip ir kieno padedamas Brahmā įtvirtino pasaulyje iš jo lūpų išėjusios Vedų išminties viešpatystę.

37 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
ऋग्यजुःसामाथर्वाख्यान् वेदान् पूर्वादिभिर्मुखैः ।
शास्त्रमिज्यां स्तुतिस्तोमं प्रायश्चित्तं व्यधात्क्रमात् ॥३७॥

maitreya uvāca
ṛg-yajuḥ-sāmātharvākhyān vedān pūrvādibhir mukhaiḥ
śāstram ijyāṁ stuti-stomaṁ prāyaścittaṁ vyadhāt kramāt

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *ṛk-yajuḥ-sāma-atharva* – keturios Vedos; *ākhyān* – kurias vadina; *vedān* – Vedų raštais; *pūrva-ādibhiḥ* – pirmiausia iš tiesiai žvelgiančios galvos; *mukhaiḥ* – lūpų; *śāstram* – ligi tol dar balsiai neištarti Vedų himnai; *ijyām* – žynių vykdomos apeigos; *stuti-stomam* – deklamavimui skirti himnai; *prāyaścittam* – transcendentinė veikla; *vyadhāt* – sukurti; *kramāt* – vienas po kito.

Maitreya tarė: Iš keturių keturgalvio Brahmos lūpų, pirmiausia iš tiesiai žvelgiančios galvos, viena po kitos išėjo keturios Vedos – Ṛk, Yajur, Sāma ir Atharva. Po to vienas po kito buvo sukurti lig tol dar balsiai neištarti Vedų himnai, žynių vykdomos apeigos, deklamavimui skirti himnų posmai ir įvairios transcendentinio veiksmo formos.

38 TEKSTAS

आयुर्वेदं धनुर्वेदं गान्धर्वं वेदमात्मनः ।
स्थापत्यं चासृजद्वेदं क्रमात्पूर्वादिभिर्मुखैः ॥३८॥

āyur-vedaṁ dhanur-vedaṁ gāndharvaṁ vedam ātmanaḥ
sthāpatyaṁ cāsṛjad vedaṁ kramāt pūrvādibhir mukhaiḥ

āyuḥ-vedam – mediciną; *dhanuḥ-vedam* – karybos mokslą; *gāndharvam* – muziką; *vedam* – visa tai yra Vedų dalis; *ātmanaḥ* – iš savęs; *sthāpatyam* – architektūrą; *ca* – ir; *asṛjat* – sukūrė; *vedam* – žinojimas; *kramāt* – atitinkamai; *pūrva-ādibhiḥ* – pirmiausiai iš priekin žvelgiančios galvos; *mukhaiḥ* – lūpų.

Dar jis sukūrė mediciną, karybos mokslą, muziką, architektūrą. Visos šios mokslo šakos priklauso Vedoms. Jos viena po kitos gimė iš keturgalvio Brahmos lūpų, ir pirmiausiai iš priekin žvelgiančios galvos.

Komentaras: Į Vedas yra sudėtos absoliučios žinios, reikalingos ne tik žmonių visuomenei, reikalingos ne tik mūsų, bet ir kitų planetų gyventojams. Kaip matome, nė kiek ne mažiau už muzikos, žmogui reikalingos ir karybos žinios, nes jos padeda užtikrinti deramą visuomeninę tvarką. Visos minėtosios mokslo šakos vadinamos *Upapurāṇa* (Vedas papildančia litera-

tūra). Vedų raštų branduolį sudaro dvasinės žinios, tačiau žmogui būdinga ieškojimų dvasia, todėl Vedose pateikiama informacijos ir iš kitų, čia minėtų, mokslo sričių.

39 TEKSTAS

इतिहासपुराणानि पञ्चमं वेदमीश्वरः ।
सर्वेभ्य एव वक्त्रेभ्यः ससृजे सर्वदर्शनः ॥३९॥

itihāsa-purāṇāni pañcamaṁ vedam īśvaraḥ
sarvebhya eva vaktrebhyaḥ sasṛje sarva-darśanaḥ

itihāsa – istorijos metraščiai; *purāṇāni* – *Purāṇos* (Vedų papildiniai); *pañcamam* – penktoji; *vedam* – Veda; *īśvaraḥ* – Viešpats; *sarvebhyaḥ* – visos kartu; *eva* – tikrai; *vaktrebhyaḥ* – iš jo lūpų; *sasṛje* – gimė; *sarva* – viską aplinkui; *darśanaḥ* – to, kuris pažįsta praeitį, dabartį ir ateitį.

Tada iš Brahmos, to, kuris pažįsta praeitį, dabartį ir ateitį, lūpų gimė penktoji Veda – Purāṇos ir istorijos metraščiai.

Komentaras: Įprastiniai istoriniai raštai pasakoja apie atskirų tautų, šalių ar net viso pasaulio praeitį, tačiau *Purāṇose* mes randame ištisą visatos raidos istoriją, ir ne vienos, o daugybės *kalpų* laikotarpiu. Brahmā žino visatos raidos istorijos faktus, todėl *Purāṇos* yra patys tikriausi istorijos metraščiai. Visatos priešaušryje Brahmos sudėtos *Purāṇos* yra neatsiejama Vedų dalis ir yra pelnytai vadinamos penktąja Veda.

40 TEKSTAS

षोडश्युक्थौ पूर्ववक्त्रात्पुरीष्यग्निष्टुतावथ ।
आप्तोर्यामातिरात्रौ च वाजपेयं सगोसवम् ॥४०॥

ṣoḍaśy-ukthau pūrva-vaktrāt purīṣy-agniṣṭutāv atha
āptoryāmātirātrau ca vājapeyaṁ sagosavam

ṣoḍaśī-ukthau – aukojimų rūšys; *pūrva-vaktrāt* – iš į rytus žvelgiančios galvos lūpų; *purīṣi-agniṣṭutau* – aukojimų rūšys; *atha* – po to; *āptoryāma-atirātrau* – aukojimų rūšys; *ca* – ir; *vājapeyam* – aukojimo rūšis; *sa-gosavam* – aukojimo rūšis.

Iš į rytus žvelgiančios Brahmos galvos lūpų gimė įvairiausių rūšių deginamosios aukos – ṣoḍaśī, uktha, purīṣi, agniṣṭhoma, āptoryāma, atirātra, vājapeya ir gosava.

41 TEKSTAS

विद्या दानं तपः सत्यं धर्मस्येति पदानि च ।
आश्रमांश्च यथासङ्ख्यमसृजत्सह वृत्तिभिः ॥४१॥

vidyā dānaṁ tapaḥ satyaṁ dharmasyeti padāni ca
āśramāṁś ca yathā-saṅkhyam asṛjat saha vṛttibhiḥ

vidyā – švietimą; *dānam* – labdarystę; *tapaḥ* – savitramdą; *satyam* – ištikimybę tiesai; *dharmasya* – religijos; *iti* – taip; *padāni* – keturis ramsčius; *ca* – ir; *āśramān – aśramų; ca* – ir; *yathā* – kaip yra; *saṅkhyam* – iš eilės; *asṛjat* – sukūrė; *saha* – kartu su; *vṛttibhiḥ* – pagrįstu žmogaus pašaukimu.

Brahmā sukūrė švietimą, labdarystę, savitramdą, ištikimybę tiesai – keturis religijos ramsčius, o kad šiuos pamatinius religijos principus lengviau būtų suvokti, jis sukūrė ir žmogaus pašaukimu bei darbine veikla grindžiamą keturių aśramų bei luomų sistemą.

Komentaras: Keturios pamatinės žmogaus gyvenimo formos, keturi religijos ramsčiai, yra *brahmacarya* (studijos), *gṛhastha* (šeimyninis gyvenimas), *vānaprastha* (pasitraukimas nuo žemiškų reikalų savitramdos tikslais) ir *sannyāsa* (pasaulio atsižadėjimas ir atsidėjimas tiesos skelbimo misijai). Keturios socialinės grupės klasifikuojamos pagal veiklos pobūdį – tai brahmanai (intelektualai), *kṣatriyai* (administratoriai), *vaiśyai* (prekijai bei ūkininkai) ir *śūdros* (nekvalifikuoti darbininkai). Šią sistemą planavo ir kūrė Brahmā, kūrė nuoseklaus dvasinės savivokos propagavimo tikslais. Studijų metus žmogus turi kuo geriau išnaudoti siekdamas mokslų; gyvendamas su šeima, jis gali tenkinti jusles, tačiau privalo skirti reikiamą dėmesį labdarai; pasitraukęs nuo žemiškų reikalų, jis turi atsidėti savitramdai, dvasiniam tobulėjimui, o davęs atsižadėjimo įžadus, – skelbti žmonėms Absoliučią Tiesą. Visų visuomenės grupių bendradarbiavimas sudaro palankias sąlygas realizuoti žmogaus gyvenimo misiją. Šios socialinės sistemos pagrindas, jos pradžių pradžia – švietimas, kurio tikslas, – padėti žmogui išgryninti savo sąmonę, atsikratyti gyvuliškų polinkių, o pati aukščiausioji sąmonės gryninimo forma yra tyriausio iš tyriausiųjų, Aukščiausiojo Dievo Asmens pažinimas.

42 TEKSTAS

सावित्रं प्राजापत्यं च ब्राह्मं चाथ बृहत्तथा ।
वार्ता सञ्चयशालीनशिलोञ्छ इति वै गृहे ॥४२॥

sāvitraṁ prājāpatyaṁ ca brāhmaṁ cātha bṛhat tathā
vārtā sañcaya-śālīna- śiloñcha iti vai gṛhe

sāvitram – apjuosimo šventąja virvele apeigos dusyk gimusiems; *prājāpatyam* – metus laiko laikytis įžadų; *ca* – ir; *brāhmam* – priėmus Vedas; *ca* – ir; *atha* – taip pat; *bṛhat* – visiškas susilaikymas nuo lytinio gyvenimo, skaista; *tathā* – po to; *vārtā* – Vedų numatyta darbinė veikla; *sañcaya* – profesinės pareigos; *śālīna* – būdas pelnytis gyvenimui neduoneliaujant; *śila-uñchaḥ* – renkant išmestus grūdus; *iti* – taip; *vai* – netgi ir; *gṛhe* – šeimos žmonėms.

Po to Brahmā sukūrė dusyk gimusiųjų šventąja virvele apjuosimo apeigas, nustatė taisykles, kurių, gavus Vedų įšventinimą, privalu laikytis bent metus, taisykles davusiems skaistos įžadus, Vedų numatytą darbinę veiklą, pareigas šeimos žmonėms bei būdą pelnytis gyvenimui neduoneliaujant, o tiesiog renkant išmestus grūdus.

Komentaras: Studijų metais *brahmacāriai* nuosekliai gilindavosi į žmogaus gyvenimo prasmės klausimus. Mokymo sistema buvo organizuota taip, kad skatino žmogų atsisakyti šeimyninio gyvenimo naštos. Ir tik tuo atveju jei mokinys nebuvo pasiryžęs laikytis skaistos įžadų, dvasinis mokytojas leisdavo jam sugrįžti namo ir vesti dorą merginą. Bet paprastai, mokinys likdavo *brahmacāriu* ir visam likusiam gyvenimui atsisakydavo lytinių santykių. Viską lėmė besimokančiųjų rengimo lygis. Mūsų dvasinio mokytojo Oṁ Viṣṇupādos Śrī Śrīmad Bhaktisiddhāntos Gosvāmio Mahārājos asmenyje mums nusišypsojo laimė sutikti *brahmacārį,* visą gyvenimą ištikimai besilaikiusį skaistos įžadų. Tokią didžią sielą vadina *naiṣṭhika-brahmacāriu.*

43 TEKSTAS

वैखानसा वालखिल्यौदुम्बराः फेनपा वने ।
न्यासे कुटीचकः पूर्वं बह्वोदो हंसनिष्क्रियौ ॥४३॥

vaikhānasā vālakhilyau- dumbarāḥ phenapā vane
nyāse kuṭīcakaḥ pūrvaṁ bahvodo haṁsa-niṣkriyau

vaikhānasāḥ – tie, kurie nusišalinę nuo kasdienių reikalų minta tik pusžaliu maistu; *vālakhilya* – tie, kurie gavę naują grūdų atsargą atsisako ankstesnės; *audumbarāḥ* – tie, kurie gyvena iš to, ką randa eidami ta kryptimi, kuria pasuko atsikėlę ryte; *phenapāḥ* – mintantys tik vaisiais, savaime nukritusiais nuo medžio; *vane* – miške; *nyāse* – tarp atsiskyrėlių; *kuṭīcakaḥ* – gyvenimas šeimoje, be prisirišimų jos atžvilgiu; *pūrvam* – visų pirma; *bahvodaḥ* – atsižadėję bet kokios materialios veiklos ir pasinėrę į transcendentinę tarnystę; *haṁsa* – tie, kuriuos tedomina transcendentinis pažinimas; *niṣkriyau* – nutraukę bet kokią veiklą.

Yra keturios atsiskyrėlių (vānaprasthų) rūšys – vaikhānasos, vālakhilyos, audumbaros ir phenapos, ir keturios žmonių, davusių atsižadėjimo įžadus, (sannyāsių) pakopos – kuṭīcakos, bahvodos, haṁsos ir niṣkriyos. Jas sukūrė Brahmā.

Komentaras: Varṇāśrama-dharma, arba keturių socialinių luomų ir keturių dvasinio gyvenimo pakopų sistema nėra kažkoks naujas istorijos fenomenas, kaip teigia kai kurie neišmanėliai. Brahmā sukūrė šią sistemą visatos kūrimo aušroje. Šią mintį patvirtina ir „Bhagavad-gītā“ (4.13): *cāturvarṇyaṁ mayā sṛṣṭam.*

44 TEKSTAS

आन्वीक्षिकी त्रयी वार्ता दण्डनीतिस्तथैव च ।
एवं व्याहृतयश्चासन् प्रणवो ह्यस्य दह्रतः ॥४४॥

ānvīkṣikī trayī vārtā daṇḍa-nītis tathaiva ca
evaṁ vyāhṛtayaś cāsan praṇavo hy asya dahrataḥ

ānvīkṣikī – logika; *trayī* – trys tikslai: religija, ekonominė plėtra ir išsivadavimas; *vārtā* – juslinis pasitenkinimas; *daṇḍa* – tvarka ir teisingumas; *nītiḥ* – dorovės normos; *tathā* – taip pat ir; *eva ca* – atitinkamai; *evam* – taip; *vyāhṛtayaḥ* – garsieji himnai bhūḥ, bhuvaḥ, svaḥ; *ca* – taip pat; *āsan* – užgimė; *praṇavaḥ* – oṁkāra; *hi* – tikrai; *asya* – iš jo (Brahmos); *dahrataḥ* – iš širdies.

Loginio argumentavimo menas, Vedų nurodyti gyvenimo tikslai, tvarka ir teisingumas, dorovės normos ir garsieji bhūḥ, bhuvaḥ ir svaḥ himnai – visa tai išėjo iš keturgalvio Brahmos lūpų, o jo širdyje užgimė praṇava oṁkāra.

45 TEKSTAS

तस्योष्णिगासील्लोमभ्यो गायत्री च त्वचो विभोः ।
त्रिष्टुम्मांसात्स्नुतोऽनुष्टुब्जगत्यस्थ्नः प्रजापतेः ॥४५॥

tasyoṣṇig āsīl lomabhyo gāyatrī ca tvaco vibhoḥ
triṣṭum māṁsāt snuto 'nuṣṭub jagaty asthnaḥ prajāpateḥ

tasya – jo; *uṣṇik* – vienas iš vediškųjų rimų; *āsīt* – gimė; *lomabhyaḥ* – iš kūno plaukų; *gāyatrī* – svarbiausias Vedų himnas; *ca* – taip pat; *tvacaḥ* – iš odos; *vibhoḥ* – viešpaties; *triṣṭup* – tam tikras poetinis rimas; *māṁsāt* – iš kūno; *snutaḥ* – iš kraujagyslių; *anuṣṭup* – kitoks poetinis rimas; *jagatī* – dar vienas poetinis rimas; *asthnaḥ* – iš kaulų; *prajāpateḥ* – gyvųjų esybių tėvo.

Tada iš plaukų ant visagalio Prajāpačio kūno gimė literatūrinės raiškos menas, uṣṇik. Iš gyvų esybių valdovo odos kilo svarbiausias Vedų himnas gāyātrī, iš kūno – triṣṭup, iš kraujagyslių – anuṣṭup, iš kaulų – jagatī.

46 TEKSTAS

मज्ज्ञायाः पङ्क्तिरुत्पन्ना बृहती प्राणतोऽभवत् ॥४६॥

majjāyāḥ paṅktir utpannā bṛhatī prāṇato 'bhavat

majjāyāḥ – iš kaulų čiulpų; *paṅktiḥ* – tam tikras poetinis rimas; *utpannā* – kilo; *bṛhatī* – kitoks rimas; *prāṇataḥ* – iš gyvybinio oro; *abhavat* – kilo.

Eilėdaros menas, paṅkti, kilo iš Brahmos kaulų čiulpų, o bṛhatī rimas – iš gyvų esybių valdovo gyvybinio oro.

47 TEKSTAS

स्पर्शस्तस्याभवज्जीवः स्वरो देह उदाहृत ।
ऊष्माणमिन्द्रियाण्याहुरन्तःस्था बलमात्मनः ।
स्वराः सप्त विहारेण भवन्ति स्म प्रजापतेः ॥४७॥

sparśas tasyābhavaj jīvaḥ svaro deha udāhṛta
ūṣmāṇam indriyāṇy āhur antaḥ-sthā balam ātmanaḥ
svarāḥ sapta vihāreṇa bhavanti sma prajāpateḥ

sparśaḥ – raidėmis nuo *ka* iki *ma*; *tasya* – jo; *abhavat* – tapo; *jīvaḥ* – siela; *svaraḥ* – balsiais; *dehaḥ* – jo kūnas; *udāhṛtaḥ* – išreikštas; *ūṣmāṇam* – raidėmis *śa, ṣa, sa, ha*; *indriyāṇi* – jusles; *āhuḥ* – vadina; *antaḥ-sthāḥ* – taip vadinamas raidžių rinkinys (ya, ra, la, va); *balam* – galia; *ātmanaḥ* – jo paties; *svarāḥ* – muzika; *sapta* – septynios; *vihāreṇa* – juslinė veikla; *bhavanti sma* – įsikūnijo; *prajāpateḥ* – gyvųjų esybių valdovo.

Brahmos siela įsikūnijo priebalsiais, kūnas – balsiais, juslės – švilpiamaisiais ir šnypščiamaisiais priebalsiais – sibiliantais, galia – pusbalsiais, o juslinė veikla – septyniomis muzikos natomis.

Komentaras: Sanskrite yra trylika balsių (*a, ā, i, ī, u, ū, ṛ, ṝ, ḷ, e, ai, o, au*) ir trisdešimt penki priebalsiai (*ka, kha, ga, gha* ir t.t.). Pirmieji dvidešimt penki sanskrito priebalsiai vadinasi *sparśos,* keturi pusbalsiai – *antaḥ-sthos,* o trys sibiliantai (*tālavya, mūrdhanya, dantya*), šnypščiamieji priebalsiai, vadinasi *ūṣmos*. Septynios muzikos natos, apie kurias kalba posmas, – tai *ṣa, ṛ, gā, ma, pa, dha* ir *ni*. Nuo amžių visi čia įvardinti garsai vadinti dvasiniais, *śabda-brahma.* Neatsitiktinai šventraščiai teigia, kad Viešpats sukūrė Brahmą Mahā-kalpos epochoje kaip dvasinio garso įsikūnijimą. Vedos – tai dvasinis garsas, todėl jose užfiksuotų garsų materialistinis interpretavimas yra nereikalingas ir svetimas jų dvasiai. Vedų garsai mūsų lūpose turi skambėti neiškraipyti, atspindėti pirminę dvasinę prasmę, tegu ji ir reiškiama raidėmis, kurias suvokiame kaip materialios tikrovės dalį. Juk, apskritai kalbant, viskas yra dvasia, nes tikrovės ištakos yra dvasiniame pasaulyje. Materialus kosminis pasaulis pelnytai vadinamas *fata morgana,* miražu. Dvasiškai susivokusios sielos viską mato esant dvasinės prigimties.

48 TEKSTAS

शब्दब्रह्मात्मनस्तस्य व्यक्ताव्यक्तात्मनः परः ।
ब्रह्मावभाति विततो नानाशक्त्युपबृंहितः ॥४८॥

śabda-brahmātmanas tasya vyaktāvyaktātmanaḥ paraḥ
brahmāvabhāti vitato nānā-śakty-upabṛṁhitaḥ

śabda-brahma – transcendentinis garsas; *ātmanaḥ* – Aukščiausiojo Viešpaties; *tasya* – Jo; *vyakta* – išreikštas; *avyakta-ātmanaḥ* – neišreikšto; *paraḥ* – transcendentinio; *brahmā* – Absoliuto; *avabhāti* – visiškai pasireiškia; *vitataḥ* – skleisdamas; *nānā* – įvairias; *śakti* – galias; *upabṛṁhitaḥ* – apdovanotas.

Būdamas transcendentinio garso pradžia, Brahmā šiame pasaulyje atstovauja Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, taigi, išeina už sąvokų „išreikšta“ ir „neišreikšta“ ribų. Savo asmenyje Brahmā įkūnija Absoliučią Tiesą ir yra apdovanotas įvairiomis galiomis.

Komentaras: Brahmos pareigos yra pačios atsakingiausios visatoje. Jas eiti patikima pačiai iškilniausiai visatos gyvai būtybei. Kartais, kai neatsiranda vertos šias pareigas eiti būtybės, Brahma tampa Pats Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Brahmā yra įgaliotas Aukščiausiojo Dievo Asmens atstovas materialiame pasaulyje, transcendentinio garso (*praṇavos*) šaltinis. Todėl jis yra apdovanotas įvairiomis galiomis, kurios duoda pradžią Indrai, Candrai, Varuṇai ir kitiems galingiems pusdieviams. Taigi, Brahmā yra labai iškili asmenybė ir net ta aplinkybė, kad jis užsidegė aistra savo dukrai, nesumenkino jo transcendentinės didybės. Brahmā nėra paprasta gyva būtybė, jo poelgiai turi paslėptą prasmę ir todėl Brahmos nevalia smerkti.

49 TEKSTAS

ततोऽपरामुपादाय स सर्गाय मनो दधे ॥४९॥

tato 'parām upādāya sa sargāya mano dadhe

tataḥ – po to; *aparām* – kitą; *upādāya* – įgijęs; *saḥ* – jis; *sargāya* – kūrimui; *manaḥ* – protas; *dadhe* – skyrė dėmesį.

Po to Brahmā įgijo kitą kūną, kuriam negaliojo lytinio gyvenimo suvaržymai, ir ėmėsi toliau kurti.

Komentaras: Ankstesnis Brahmos kūnas buvo transcendentinis ir lytinis gyvenimas jam buvo draudžiamas, todėl Brahmai teko pasirinkti kitą kūną, kuriam šis draudimas negaliojo. Tokiu būdu jis galėjo atsidėti visatos kūrimo darbui. Jo ankstesnysis kūnas, kaip jau sakyta anksčiau, transformavosi į rūką.

50 TEKSTAS

ऋषीणां भूरिवीर्याणामपि सर्गमविस्तृतम् ।
ज्ञात्वा तद् धृदये भूयश्चिन्तयामास कौरव ॥५०॥

ṛṣīṇāṁ bhūri-vīryāṇām api sargam avistṛtam
jñātvā tad dhṛdaye bhūyaś cintayām āsa kaurava

ṛṣīṇām – didžiųjų išminčių; *bhūri-vīryāṇām* – pasižyminčių didele galia; *api* – nepaisant; *sargam* – sukūrimo; *avistṛtam* – nepagausėjo; *jñātvā* – žinodamas; *tat* – tai; *hṛdaye* – širdyje; *bhūyaḥ* – vėl; *cintayām āsa* – ėmė svarstyti; *kaurava* – o Kuru sūnau.

O Kuru sūnau, matydamas, kad nepaisant didžiųjų išminčių sukūrimo visatos gyventojų gausėja nepakankamai, Brahmā nejuokais susirūpino.

51 TEKSTAS

अहो अद्भुतमेतन्मे व्यापृतस्यापि नित्यदा ।
न ह्येधन्ते प्रजा नूनं दैवमत्र विघातकम् ॥५१॥

aho adbhutam etan me vyāpṛtasyāpi nityadā
na hy edhante prajā nūnaṁ daivam atra vighātakam

aho – vaje; *adbhutam* – keista; *etat* – tai; *me* – mano; *vyāpṛtasya* – nepaliaujamos pastangos; *api* – nors; *nityadā* – visuomet; *na* – ne; *hi* – tikrai; *edhante* – sukuria; *prajāḥ* – gyvąsias esybes; *nūnam* – tačiau; *daivam* – lemtis; *atra* – čia; *vighātakam* – prieš.

Brahmā svarstė: Nepaisant mano pastangų, gyvų būtybių visatoje vis dar trūksta. Argi tai nekeista? Tik pikta lemtis yra dėl to kalta.

52 TEKSTAS

एवं युक्तकृतस्तस्य दैवं चावेक्षतस्तदा ।
कस्य रूपमभूद् द्वेधा यत्कायमभिचक्षते ॥५२॥

evaṁ yukta-kṛtas tasya daivaṁ cāvekṣatas tadā
kasya rūpam abhūd dvedhā yat kāyam abhicakṣate

evam – taip; *yukta* – svarstydamas; *kṛtaḥ* – tai darant; *tasya* – jo; *daivam* – antgamtišką galią; *ca* – ir; *avekṣataḥ* – stebėdamas; *tadā* – tuo metu; *kasya* – Brahmos; *rūpam* – pavidalas; *abhūt* – išniro; *dvedhā* – dvigubas; *yat* – kuris yra; *kāyam* – jo kūnas; *abhicakṣate* – tebelaikoma, kad.

Ir tuo metu, kai Brahmā taip svarstė ir mintimis pasinėrė į savo antgamtišką galią, iš jo kūno išniro du pavidalai, kurie lig šiolei tebėra laikomi Brahmos kūnu.

Komentaras: Nuo Brahmos kūno atsiskyrė du kūnai. Vienas turėjo ūsus, kitas – standžias krūtis. Niekas nežino, iš kur jie atsirado, todėl ir šiandien juos vadina *kāyam. Kāyam* reiškia „Brahmos kūnas“. Niekur nėra jokių užuominų apie tai, kad jie būtų buvę Brahmos sūnus ir dukra.

53 TEKSTAS

ताभ्यां रूपविभागाभ्यां मिथुनं समपद्यत ॥५३॥

tābhyāṁ rūpa-vibhāgābhyāṁ mithunaṁ samapadyata

tābhyām – jų; *rūpa* – pavidalas; *vibhāgābhyām* – padalintas; *mithunam* – lytinį aktą; *samapadyata* – tobulai atliko.

Vos išvydusios pasaulį, dvi būtybės susijungė lytiniame akte.

54 TEKSTAS

यस्तु तत्र पुमान् सोऽभून्मनुः स्वायम्भुवः स्वराट् ।
स्त्री यासीच्छतरूपाख्या महिष्यस्य महात्मनः ॥५४॥

yas tu tatra pumān so 'bhūn manuḥ svāyambhuvaḥ svarāṭ
strī yāsīc chatarūpākhyā mahiṣy asya mahātmanaḥ

yaḥ – tas, kuris; *tu* – bet; *tatra* – ten; *pumān* – vyras; *saḥ* – jis; *abhūt* – tapo; *manuḥ* – žmonijos tėvu; *svāyambhuvaḥ* – vardu Svāyambhuva; *svarāṭ* – visiškai nepriklausomas; *strī* – moteris; *yā* – ta, kuri; *āsīt* – buvo ten; *śatarūpā* – vardu Śatarūpa; *ākhyā* – žinoma; *mahiṣī* – karalienė; *asya* – jo; *mahātmanaḥ* – didžios sielos.

Būtybė vyro kūnu pagarsėjo Svāyambhuvos Manu vardu, o moterį imta vadinti karaliene Śatarūpa – didžios sielos, Manu, žmona.

55 TEKSTAS

तदा मिथुनधर्मेण प्रजा ह्येधाम्बभूविरे ॥५५॥

tadā mithuna-dharmeṇa prajā hy edhām babhūvire

tadā – tuomet; *mithuna* – fiziškai suartėjus; *dharmeṇa* – paisant reguliatyviųjų principų; *prajāḥ* – palikuonių; *hi* – tikrai; *edhām* – padaugėjo; *babhūvire* – įvyko.

Fiziškai suartėdami, jie susilaukė daugybės palikuonių, ir visatos gyventojų skaičius tolydžio augo.

56 TEKSTAS

स चापि शतरूपायां पञ्चापत्यान्यजीजनत् ।
प्रियव्रतोत्तानपादौ तिस्रः कन्याश्च भारत ।
आकूतिर्देवहूतिश्च प्रसूतिरिति सत्तम ॥५६॥

sa cāpi śatarūpāyāṁ pañcāpatyāny ajījanat
priyavratottānapādau tisraḥ kanyāś ca bhārata
ākūtir devahūtiś ca prasūtir iti sattama

saḥ – jis (Manu); *ca* – taip pat; *api* – ilgainiui; *śatarūpāyām* – Śatarūpoje; *pañca* – penkis; *apatyāni* – vaikus; *ajījanat* – pradėjo; *priyavrata* – Priyavratą; *uttānapādau* – Uttānapādą; *tisraḥ* – tris; *kanyāḥ* – dukteris; *ca* – taip pat; *bhārata* – o Bharatos sūnau; *ākūtiḥ* – Akūtī; *devahūtiḥ* – Devahūtī; *ca* – ir; *prasūtiḥ* – Prasūtī; *iti* – taip; *sattama* – o geriausiasis.

O Bharatos sūnau, ilgainiui jis [Manu] su Śatarūpa susilaukė penkių vaikų – dviejų sūnų, Priyavratos ir Uttānapādos, bei trijų dukterų, Ākūtī, Devahūtī ir Prasūtī.

57 TEKSTAS

आकूतिं रुचये प्रादात्कर्दमाय तु मध्यमाम् ।
दक्षायादात्प्रसूतिं च यत आपूरितं जगत् ॥५७॥

ākūtiṁ rucaye prādāt kardamāya tu madhyamām
dakṣāyādāt prasūtiṁ ca yata āpūritaṁ jagat

ākūtim – dukterį Akūtī; *rucaye* – už išminčiaus Rucio; *prādāt* – ištekino; *kardamāya* – už išminčiaus Kardamos; *tu* – bet; *madhyamām* – viduriniąją

(Devahūtī); *dakṣāya* – už Dakṣos; *adāt* – ištekino; *prasūtim* – jauniausiąją dukterį; *ca* – taip pat; *yataḥ* – iš kur; *āpūritam* – prisipildė; *jagat* – visas pasaulis.

Vyriausiąją dukrą, Ākūtī, Manu ištekino už išminčiaus Rucio, vidurinę, Devahūtī, – už išminčiaus Kardamos, o jauniausiąją, Prasūtī, – už Dakṣos. Šios poros – visų šios visatos gyvųjų būtybių protėviai.

Komentaras: Pastarieji posmai pasakoja visatos apgyvendinimo istoriją. Visatos pirmagimis Brahmā pradėjo Svāyambhuvą Manu ir jo žmoną Śatarūpą. Manu susilaukė dviejų sūnų ir trijų dukterų, kurie yra visų gyvų būtybių protėviai. Neveltui Brahmą vadina visų gyvų būtybių protėviu, o Brahmos tėvą, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, – visų gyvų būtybių proseneliu. Šį faktą patvirtina ir „Bhagavad-gītā“ (11.39):

vāyur yamo 'gnir varuṇaḥ śaśāṅkaḥ
prajāpatis tvaṁ prapitāmahaś ca
namo namas te 'stu sahasra-kṛtvaḥ
punaś ca bhūyo 'pi namo namas te

„Tu esi vėjo valdovas. Tu esi aukščiausioji teisingumo ranka Yama, Tu esi ugnis ir lietaus Viešpats. Tu esi mėnulis. Tu esi visų gyvų būtybių prosenelis. Todėl su didžiausia pagarba Tau lenkiuosi.“

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti dvyliktąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Kumārų ir kitų gyvų būtybių sukūrimas“.

TRYLIKTAS SKYRIUS

Viešpaties Varāhos nužengimas

1 TEKSTAS

श्रीशुक उवाच
निशम्य वाचं वदतो मुनेः पुण्यतमां नृप ।
भूयः पप्रच्छ कौरव्यो वासुदेवकथादृतः ॥ १ ॥

śrī-śuka uvāca
niśamya vācaṁ vadato muneḥ puṇyatamāṁ nṛpa
bhūyaḥ papraccha kauravyo vāsudeva-kathādṛtaḥ

śrī-śukaḥ uvāca – Śrī Śukadeva Gosvamis tarė; *niśamya* – išgirdęs; *vācam* – pasakojimus; *vadataḥ* – pasakojant; *muneḥ* – Maitreyos Munio; *puṇya-tamām* – tyrus; *nṛpa* – o valdove; *bhūyaḥ* – vėl; *papraccha* – paklausė; *kauravyaḥ* – geriausias tarp Kuru (Vidura); *vāsudeva-kathā* – pasakojimus apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, Vāsudevą; *ādṛtaḥ* – tas, kuris troško labiau už viską.

Śrī Śukadeva Gosvāmis tarė: O valdove, Maitreyai baigus savo pasakojimą, Vidura ėmė jo klausinėti apie kitus dalykus, kurie glaudžiai susiję su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Klausytis šių pasakojimų jis troško labiau už viską.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *adṛtaḥ.* Jis liudija Vidurą turėjus įgimtą nepasotinamą polinkį klausytis transcendentinių istorijų apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Ir jis nuolatos augo, kurstomas troškimo patirti dvasinę palaimą, kurią dovanoja transcendentiniai Viešpaties žodžiai.

2 TEKSTAS

विदुर उवाच
स वै स्वायम्भुवः सम्राट् प्रियः पुत्रः स्वयम्भुवः ।
प्रतिलभ्य प्रियां पत्नीं किं चकार ततो मुने ॥ २ ॥

vidura uvāca
sa vai svāyambhuvaḥ samrāṭ priyaḥ putraḥ svayambhuvaḥ
pratilabhya priyāṁ patnīṁ kiṁ cakāra tato mune

viduraḥ uvāca – Vidura tarė; *saḥ* – jis; *vai* – lengvai; *svāyambhuvaḥ* – Svāyambhuva Manu; *samrāṭ* – valdovų valdovas; *priyaḥ* – mylimas; *putraḥ* – sūnus; *svayambhuvaḥ* – Brahmos; *pratilabhya* – gavęs; *priyām* – mielą; *patnīm* – žmoną; *kim* – ką; *cakāra* – nuveikė; *tataḥ* – vėliau; *mune* – o didis išminčiau.

Vidura paklausė: O didis išminčiau, kokių žygių ėmėsi mylimas Brahmos sūnus Svāyambhuva, gavęs širdžiai mielą žmoną?

3 TEKSTAS

चरितं तस्य राजर्षेरादिराजस्य सत्तम ।
ब्रूहि मे श्रद्दधानाय विष्वक्सेनाश्रयो ह्यसौ ॥ ३ ॥

caritaṁ tasya rājarṣer ādi-rājasya sattama
brūhi me śraddadhānāya viṣvaksenāśrayo hy asau

caritam – savybes; *tasya* – jo; *rājarṣeḥ* – šventojo valdovo; *ādi-rājasya* – pirmojo valdovo; *sattama* – o kilniausias; *brūhi* – prašau, papasakok; *me* – man; *śraddadhānāya* – tam, kuris trokšta išgirsti; *viṣvaksena* – Dievo Asmens; *āśrayaḥ* – radęs prieglobstį; *hi* – tikrai; *asau* – šis valdovas.

Pirmasis visų valdovų valdovas (Manu) buvo iškilus Dievo Asmens bhaktas, jo dorybės ir nepaprasti darbai verti didžiausio dėmesio. Aš nekantraudamas laukiu tavo pasakojimo apie jį, o kilniausias iš teisuolių.

Komentaras: Pagrindinė „Śrīmad-Bhāgavatam“ tema – Viešpaties ir Jo tyraširdžių bhaktų transcendentinės ypatybės bei žygiai. Absoliučiame pasaulyje egzistuojantys Aukščiausiasis Viešpats ir Jo tyraširdžiai bhaktai

kokybine prasme nesiskiria vienas nuo kito. Todėl pasakojimai apie Viešpatį, ir pasakojimai apie Jo tyraširdžių bhaktų būdą bei žygius duoda tą patį rezultatą – pažadina norą atsidėti pasiaukojimo tarnystės praktikai.

4 TEKSTAS

श्रुतस्य पुंसां सुचिरश्रमस्य
नन्वञ्जसा सूरिभिरीडितोऽर्थः ।
तत्तद्गुणानुश्रवणं मुकुन्द-
पादारविन्दं हृदयेषु येषाम् ॥ ४ ॥

śrutasya puṁsāṁ sucira-śramasya
nanv añjasā sūribhir īḍito 'rthaḥ
tat-tad-guṇānuśravaṇaṁ mukunda-
pādāravindaṁ hṛdayeṣu yeṣām

śrutasya – tie, kurie klausosi; *puṁsām* – tokie žmonės; *sucira* – ilgą laiką; *śramasya* – uoliai; *nanu* – tikrai; *añjasā* – nuodugniai; *sūribhiḥ* – tyrų bhaktų; *īḍitaḥ* – papasakotų; *arthaḥ* – istorijų; *tat* – tai; *tad* – tai; *guṇa* – transcendentines savybes; *anuśravaṇam* – mąstantys; *mukunda* – Dievo Asmens, suteikiančio išsivadavimą; *pāda-aravindam* – lotosines pėdas; *hṛdayeṣu* – širdies gilumoje; *yeṣām* – apie jas.

Uoliai ir ilgą laiką dvasinio mokytojo klausęsi mokiniai tesiklauso iš tyraširdžio Viešpaties bhakto lūpų apie tyrų Viešpaties bhaktų dorybes bei žygius. Širdies gilumoje tyraširdis bhaktas visad puoselėja mintį apie dovanojančio Savo bhaktams išvadavimą Dievo Asmens lotosines pėdas.

Komentaras: Transcendentinis pažinimas reikalauja nepaprasto pasiaukojimo, pasiryžimo mokytis ir klausytis Vedų išminties iš autoritetingo dvasinio mokytojo lūpų. Svarbūs yra pasakojimai ne tik apie Viešpaties žygius, bet ir apie transcendentines Jo bhaktų, kurie visada mintyse regi Viešpaties lotosines pėdas, savybes. Tyraširdis Viešpaties bhaktas neįsivaizduoja gyvenimo be Viešpaties lotosinių pėdų. Žinoma, Viešpats glūdi visų gyvų būtybių širdyse, tačiau suklaidintos iliuzinės materialios energijos, jos to nė neįtaria. Tik bhaktai jaučia Viešpaties buvimą ir giliai širdyje visad regi Jo lotosines pėdas. Šventumu tyraširdžiai Viešpaties bhaktai nenusileidžia Pačiam Viešpačiui, maža to, Viešpaties žodžiais, jie netgi labiau garbintini

už Jį Patį. Bhakto garbinimas veiksmingesnis už Viešpaties garbinimą. Štai kodėl siekiantiems transcendentinio pažinimo būtina klausytis pasakojimų apie tyraširdžius bhaktus, klausytis jų kalbų, nes tik tyraširdžiai bhaktai gali teisingai atskleisti Viešpaties ir Jo bhaktų būdą, paaiškinti jų poelgių prasmę.

5 TEKSTAS

श्रीशुक उवाच
इति ब्रुवाणं विदुरं विनीतं
सहस्रशीर्ष्णश्चरणोपधानम् ।
प्रहृष्टरोमा भगवत्कथायां
प्रणीयमानो मुनिरभ्यचष्ट ॥ ५ ॥

śrī-śuka uvāca
iti bruvāṇaṁ viduraṁ vinītaṁ
sahasra-śīrṣṇaś caraṇopadhānam
prahṛṣṭa-romā bhagavat-kathāyāṁ
praṇīyamāno munir abhyacaṣṭa

śrī-śukaḥ uvāca – Śrī Śukadeva Gosvamis tarė; *iti* – taip; *bruvāṇam* – kalbėdamas; *viduram* – Vidurai; *vinītam* – nuolankiam; *sahasra-śīrṣṇaḥ* – Dievo Asmuo Kṛṣṇa; *caraṇa* – lotosinės pėdos; *upadhānam* – pagalvė; *prahṛṣṭa-romā* – nuo ekstazės pasišiaušę plaukai; *bhagavat* – susiję su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu; *kathāyām* – žodžiuose; *praṇīyamānaḥ* – jo nuotaikos įkvėptas; *muniḥ* – išminčius; *abhyacaṣṭa* – prabilo.

Śrī Śukadeva Gosvāmis tarė: Rodydamas Vidurai, nuolankiam ir kilniaširdžiam Savo bhaktui, prielankumą, Aukščiausiasis Dievo Asmuo ne sykį guldė jam ant kelių Savo lotosines pėdas. Išgirdus Viduros žodžius, Maitreyą užliejo džiaugsmo banga ir jų įkvėptas jis prabilo.

Komentaras: Ypatinga reikšmė šiame posme tenka žodžiui *sahasra-śīrṣṇaḥ. Sahasra-śīrṣṇaḥ* yra tas, kuris turi nepaprastų galių, yra įvykdęs daugybę žygių ir išsiskiria skvarbiu protu. Visas šias ypatybes iki galo įkūnija Dievo Asmuo, Śrī Kṛṣṇa, ir niekam daugiau jos nebūdingos. Dievo Asmuo ne kartą lankėsi ir su malonumu pietavo Viduros namuose, o vėliau ilsėjosi užkėlęs Savo lotosines pėdas jam ant kelių. Pagalvojus apie nepaprastą

laimę, kuri teko Vidurai, Maitreyą pagavo įkvėpimas, plaukai ant jo kūno pasišiaušė ir spurdančia iš džiaugsmo širdimi jis ėmė pasakoti apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

6 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
यदा स्वभार्यया सार्धं जातः स्वायम्भुवो मनुः ।
प्राञ्जलिः प्रणतश्चेदं वेदगर्भमभाषत ॥ ६ ॥

maitreya uvāca
yadā sva-bhāryayā sārdhaṁ jātaḥ svāyambhuvo manuḥ
prāñjaliḥ praṇataś cedaṁ veda-garbham abhāṣata

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *yadā* – kai; *sva-bhāryayā* – drauge su savo žmona; *sārdham* – lydimas; *jātaḥ* – pasirodė; *svāyambhuvaḥ* – Svāyambhuva Manu; *manuḥ* – žmonijos protėvis; *prāñjaliḥ* – sudėtais delnais; *praṇataḥ* – nusilenkė; *ca* – taip pat; *idam* – tai; *veda-garbham* – patyrusį Vedų išminties pilnatvę; *abhāṣata* – kreipėsi.

Išminčius Maitreya tarė Vidurai: Išvydę pasaulį, žmonijos protėvis Manu ir jo žmona sudėtais delnais nusilenkė Brahmai – tam, kuris patyrė Vedų išminties pilnatvę, ir tarė.

7 TEKSTAS

त्वमेकः सर्वभूतानां जन्मकृद् वृत्तिदः पिता ।
तथापि नः प्रजानां ते शुश्रूषा केन वा भवेत् ॥ ७ ॥

tvam ekaḥ sarva-bhūtānāṁ janma-kṛd vṛttidaḥ pitā
tathāpi naḥ prajānāṁ te śuśrūṣā kena vā bhavet

tvam – tu; *ekaḥ* – vienas; *sarva* – visų; *bhūtānām* – gyvųjų esybių; *janma-kṛt* – protėvis; *vṛtti-daḥ* – maitintojas; *pitā* – tėvas; *tathā api* – vis tik; *naḥ* – mums; *prajānām* – visų, čia gimusių; *te* – tau; *śuśrūṣā* – pasitarnauti; *kena* – kuo; *vā* – arba; *bhavet* – galime.

Tu davei pradžią viskam, kas gyva, todėl esi visatos tėvas ir maitintojas. Nurodyk mums, garbusis, kuo galime tau pasitarnauti.

Komentaras: Tėvas sūnui neturėtų būti vien tik jo poreikių tenkintoju. Priešingai, sūnus, kai jis suauga, privalo rūpintis tėvu. Tai dėsnis, kuris galioja visatoje jau nuo Brahmos laikų. Tėvo pareiga – rūpintis augančiu sūnumi, o suaugęs sūnus privalo rūpintis tėvu.

8 TEKSTAS

तद्विधेहि नमस्तुभ्यं कर्मस्वीड्यात्मशक्तिषु ।
यत्कृत्वेह यशो विष्वगमुत्र च भवेद्गतिः ॥ ८ ॥

tad vidhehi namas tubhyaṁ karmasv īḍyātma-śaktiṣu
yat kṛtveha yaśo viṣvag amutra ca bhaved gatiḥ

tat – tai; *vidhehi* – nurodyk; *namaḥ* – lenkiuosi; *tubhyam* – tau; *karmasu* – pareigas; *īḍya* – o garbusis; *ātma-śaktiṣu* – esame pajėgūs pakelti; *yat* – kurias; *kṛtvā* – vykdydami; *iha* – šiame pasaulyje; *yaśaḥ* – šlovę; *viṣvak* – visur; *amutra* – kitą gyvenimą; *ca* – ir; *bhavet* – turėtų būti; *gatiḥ* – tobulumas.

Garbusis, nurodyk mums pareigą, kurią esame pajėgūs pakelti ir kurią vykdydami pelnysime šlovę šiame pasaulyje ir tobulumą kitą gyvenimą.

Komentaras: Brahma perėmė Vedų išmintį tiesiogiai iš Paties Dievo Asmens, ir kiekvienas, kuris priklauso Brahmos pradėtai mokinių sekai ir vykdo jam patikėtas pareigas, būtinai pelnys šlovę ir kitą gyvenimą bus išvaduotas. Brahmos pradėtoji mokinių seka vadinama Brahma-sampradāya, jai priklauso: Brahmā, Nārada, Vyāsa, Madhva Munis (Pūrṇaprajña), Padmanābha, Nṛhari, Mādhava, Akṣobhya, Jayatīrtha, Jñānasindhu, Dayānidhi, Vidyānidhis, Rājendra, Jayadharma, Puruṣottama, Brahmaṇyatīrtha, Vyāsatīrtha, Lakṣmīpati, Mādhavendra Puris, Īśvara Puris, Śrī Caitanya Mahāprabhu, Svarūpa Dāmodara bei Śrī Rūpa Gosvāmis ir kiti, Śrī Raghunātha dāsa Gosvāmis, Kṛṣṇadāsa Gosvāmis, Narottama dāsa Ṭhākura, Viśvanātha Cakravartis, Jagannātha dāsa Bābājis, Bhaktivinoda Ṭhākura, Gaurakiśora dāsa Bābājis, Śrīmad Bhaktisiddānta Sarasvatis, A.C. Bhaktivedanta Svamis.

Brahmos pradėtoji mokinių seka – tai dvasinė tradicija, o Manu geneologinė seka – materiali giminystės linija, tačiau tikslas joms keliamas vienas – skatinti žmogaus tobulėjimą, jo artėjimą į tikslą – Kṛṣṇos sąmonę.

9 TEKSTAS

ब्रह्मोवाच
प्रीतस्तुभ्यमहं तात स्वस्ति स्ताद्वां क्षितीश्वर ।
यन्निर्व्यलीकेन हृदा शाधि मेत्यात्मनार्पितम् ॥ ९ ॥

brahmovāca
prītas tubhyam ahaṁ tāta svasti stād vāṁ kṣitīśvara
yan nirvyalīkena hṛdā śādhi mety ātmanārpitam

brahmā uvāca – Brahmā tarė; *prītaḥ* – patenkintas; *tubhyam* – tavimi; *aham* – aš; *tāta* – mano brangus sūnau; *svasti* – palaiminimai; *stāt* – tebūnie; *vām* – jums; *kṣiti-īśvara* – o pasaulio valdove; *yat* – kadangi; *nirvyalīkena* – besąlygiškai; *hṛdā* – širdimi; *śādhi* – nurodžius; *mā* – man; *iti* – taip; *ātmanā* – visas; *arpitam* – atsidavei.

Viešpats Brahmā tarė: Džiaugiuosi tavimi sūnau, pasaulio valdove, ir už tai, kad visa širdimi atsidavei man ir paklusai mano valiai, būki palaimintas – tegu judu su žmona lydi visokeriopa sėkmė.

Komentaras: Tėvo ir sūnaus santykiai visada yra ypatingi. Tėvas iš visos širdies trokšta sūnui visokeriopos laimės ir gerovės, ir visada yra pasiryžęs padėti sūnui įveikti kliūtis gyvenimo kelyje. Tačiau nepaisant geriausių tėvo jausmų, sūnus kitąsyk neteisingai suvokęs savo nepriklausomybę išklysta iš tiesaus kelio. Kiekvienai gyvai esybei, didelė ji ar maža, – duota nepriklausomybė ir pasirinkimo laisvė. Jei sūnus nuoširdžiai pasiryžęs vykdyti tėvo valią, tėvas dar labiau norės jam kuo geriau patarti ir nurodyti teisingą gyvenimo kelią. Brahmos ir Manu santykiai yra puikus tėvo ir sūnaus santykių pavyzdys. Nepriekaištingai elgėsi tiek tėvas, tiek ir sūnus – iš jų turėtų pasimokyti viso pasaulio žmonės. Sūnus (Manu) nuoširdžiai prašo tėvą nurodyti jam teisingą gyvenimo kelią, o Vedų išminties pilnatvę patyręs tėvas (Brahmā) su džiaugsmu pasiryžęs tai padaryti. Jei žmonės seks žmonijos pradininko pavyzdžiu, tai padės iš esmės pagerinti tėvų ir sūnų santykius.

10 TEKSTAS

एतावत्यात्मजैर्वीर कार्या ह्यपचितिर्गुरौ ।
शक्त्याप्रमत्तैर्गृह्येत सादरं गतमत्सरैः ॥१०॥

etāvaty ātmajair vīra kāryā hy apacitir gurau
śaktyāpramattair gṛhyeta sādaraṁ gata-matsaraiḥ

etāvatī – labai panašiai; *ātmajaiḥ* – palikuonys; *vīra* – o didvyri; *kāryā* – turėtų atlikti; *hi* – tikrai; *apacitiḥ* – garbinimą; *gurau* – vyresniojo; *śaktyā* – dėti visas pastangas; *apramattaiḥ* – išmintingasis; *gṛhyeta* – turėtų priimti; *sa-ādaram* – su džiaugsmu; *gata-matsaraiḥ* – tas, kuris nugalėjo pavydą.

O didvyri, tu parodei vertą pagarbos klusnumo tėvui pavyzdį. Jaunesnieji turi gerbti vyresniuosius. Išmintingas, pavydą nugalėjęs sūnus su džiaugsmu išklausys tėvo paliepimą ir dės visas pastangas kuo geriau jį įvykdyti.

Komentaras: Kai kitados keturi anksčiau už Manu gimę Brahmos sūnūs – išminčiai Sanaka, Sanātana, Sanandana ir Sanat-kumāra, įskaudino tėvą, atsisakydami paklusti jo valiai, iš Brahmos rūstybės gimė Rudra. Brahmā niekada neužmiršo šio epizodo, todėl dabar Svāyambhuvos Manu klusnumas labai jį nudžiugino. Materialiu požiūriu ketverto išminčių atsisakymas paklusti tėvo valiai, be jokių abejonių, buvo vertas visokeriopo pasmerkimo, tačiau šį žingsnį išminčiai žengė vardan aukštesnio tikslo, todėl jų poelgis nesukėlė neigiamų padarinių. Bet atsisakiusiųjų paklusti tėvo valiai dėl materialių priežasčių, laukia neišvengiama bausmė. Manu klusnumą tėvui, žinoma, sąlygojo žemiškos priežastys, tačiau jis neabejotinai byloja, kad Manu neturi pavydo, ir paprasti, materialiame pasaulyje gyvenantys žmonės turėtų imti pavyzdį iš Manu.

11 TEKSTAS

स त्वमस्यामपत्यानि सदृशान्यात्मनो गुणैः ।
उत्पाद्य शास धर्मेण गां यज्ञैः पुरुषं यज ॥११॥

sa tvam asyām apatyāni sadṛśāny ātmano guṇaiḥ
utpādya śāsa dharmeṇa gāṁ yajñaiḥ puruṣaṁ yaja

saḥ – ir todėl toks paklusnus sūnus; *tvam* – koks tu esi; *asyām* – joje; *apatyāni* – vaikus; *sadṛśāni* – kurie dorybėmis nenusileistų; *ātmanaḥ* – tau;

guṇaiḥ – savybėmis; *utpādya* – pradėjęs; *śāsa* – valdyk; *dharmeṇa* – sekdamas pasiaukojimo tarnystės principais; *gām* – pasaulį; *yajñaiḥ* – atnašaudamas aukas; *puruṣam* – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį; *yaja* – garbink.

Kadangi visuomet esi paklusnus mano valiai, prašau judviejų su žmona – gimdykite vaikus, kurie dorybėmis nenusileistų tau! Valdyk pasaulį kaip liepia pasiaukojimo tarnystės Dievo Asmeniui priesakai ir garbink Viešpatį atnašaudamas aukas.

Komentaras: Čia labai aiškiai nusakytas Brahmos sukurto materialaus pasaulio tikslas. Vyras ir žmona turėtų išauginti dorus palikuonis. Vaikų pradėjimas ir auginimas turėtų tapti auka Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, Jo pagerbimo aktas pasiaukojimo tarnyste. „Viṣṇu-Purāṇoje“ (3.8.9) pasakyta:

varṇāśramācāravatā puruṣeṇa paraḥ pumān
viṣṇur ārādhyate panthā nānyat tat-toṣa-kāraṇam

„Aukščiausiąjį Dievo Asmenį Viṣṇu garbink stropiai vykdydamas *varnų* ir *āśramų* normas. *Varṇāśramos* normų vykdymas yra vienintelis būdas pelnyti Viešpaties prielankumą.“

Viṣṇu garbinimas – tai aukščiausias žmogaus gyvenimo tikslas. Kas naudojasi vedybinio gyvenimo teikiama galimybe tam, kad tenkinti savo jusles, privalo įsisąmoninti ir savo priedermę Aukščiausiajam Dievo Asmeniui Viṣṇu. Pirmasis žingsnis siekiant Viešpaties prielankumo yra *varṇāśrama-dharmos* sistema. *Varṇāśrama-dharmos* institucija – tai nuosekliai organizuota socialinė sistema, siekianti padėti žmogui kuo geriau garbinti Viṣṇu ir tolydžio tobulėti. Tačiau *varṇāśrama-dharmos* reglamentuojančių normų ne visada būtina laikytis tiems, kurie praktikuoja tiesiogiai Aukščiausiajam Dievo Asmeniui skirtą pasiaukojimo tarnystę. Kumārai, kiti Brahmos sūnūs, pasirinko tokią pasiaukojimo tarnystę, todėl *varṇāśrama-dharmos* normos jiems nebuvo privalomos.

12 TEKSTAS

परं शुश्रूषणं मह्यं स्यात्प्रजारक्षया नृप ।
भगवांस्ते प्रजाभर्तुर्हृषीकेशोऽनुतुष्यति ॥१२॥

paraṁ śuśrūṣaṇaṁ mahyaṁ syāt prajā-rakṣayā nṛpa
bhagavāṁs te prajā-bhartur hṛṣīkeśo 'nutuṣyati

param – geriausia; *śuśrūṣaṇam* – pasiaukojimo tarnystė; *mahyam* – man; *syāt* – turėtų būti; *prajā* – gyvąsias esybes, gimusias materialiame pasaulyje; *rakṣayā* – saugo jas nuo blogos įtakos; *nṛpa* – o valdove; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *te* – tavimi; *prajā-bhartuḥ* – gyvųjų būtybių globėju; *hṛṣīkeśaḥ* – juslių valdovas; *anutuṣyati* – patenkintas.

O valdove, rūpinkis kaip gali materialiame pasaulyje gyvenančiomis gyvomis būtybėmis – taip geriausiai man pasitarnausi. Matydamas, kad rūpiniesi ir globoji sąlygotas sielas, tavimi, be abejonės, bus patenkintas ir Aukščiausiasis Viešpats, juslių valdovas.

Komentaras: Visatos valdymo sistemos uždavinys – padėti sąlygotoms sieloms sugrįžti namo, pas Dievą. Brahmā materialiame pasaulyje atstovauja Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, Manu atstovauja Brahmai, o kitų planetų valdovai, savo ruožtu, atstovauja Manu. Jo vardu pavadintas žmonijos įstatymų kodeksas „Manu-saṁhitā“ orientuoja žmogų visą savo praktinę veiklą sieti su transcendentine tarnyste Viešpačiui. Kiekvienas valdovas neturėtų užmiršti, kad jo pareiga – ne tik rinkti iš pavaldinių duoklę, bet ir asmeniškai sekti, kad jie mokytųsi garbinti Viṣṇu. Kiekvienas žmogus turi mokėti garbinti Viṣṇu ir praktikuoti juslių šeimininkui Hṛṣīkeśai skirtą pasiaukojimo tarnystę. Sąlygota siela yra pašaukta tenkinti Aukščiausiojo Dievo Asmens, Hṛṣīkeśos, o ne savo materialias jusles. Toks svarbiausias visuotinės globalinės valdymo sistemos uždavinys. Brahmos žodžiais, tas, kas žino šią sėkmės paslaptį, yra idealus valdovas, o apie tai nieko nenutuokiantis yra ne vadovas, o apsišaukėlis. Auklėdamas valdinius meilės ir tarnystės Viešpačiui dvasia, valstybės vadovas sėkmingai susidoroja su savo atsakomybės našta. Jei valdovas tuo nesirūpina, aukščiausios jėgos jį nubaus už jam patikėtų atsakingų pareigų nevykdymą. Taigi valdovo pareigas einančiai gyvai būtybei kito pasirinkimo tiesiog nėra.

13 TEKSTAS

येषां न तुष्टो भगवान् यज्ञलिङ्गो जनार्दनः ।
तेषां श्रमो ह्यपार्थाय यदात्मा नादृतः स्वयम् ॥१३॥

yeṣāṁ na tuṣṭo bhagavān yajña-liṅgo janārdanaḥ
teṣāṁ śramo hy apārthāya yad ātmā nādṛtaḥ svayam

yeṣām – tais, kuriais; *na* – niekada; *tuṣṭaḥ* – patenkintas; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *yajña-liṅgaḥ* – įkūnytas aukos aktas; *janārdanaḥ* – Viešpats Kṛṣṇa,

arba viṣṇu-tattva; *teṣām* – jų; *śramaḥ* – pastangos; *hi* – neabejotinai; *apārthāya* – bevaisės; *yat* – kadangi; *ātmā* – Aukščiausioji Siela; *na* – ne; *ādṛtaḥ* – rūpinasi; *svayam* – savuoju „aš“.

Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Janārdana (Viešpats Kṛṣṇa), įkūnija aukos aktą, – šiuo pavidalu Jis priima visų aukojimų vaisius. Jei Jis nepatenkintas, visos pastangos siekiant tobulumo yra beprasmės. Jis – Aukščiausiasis „Aš“, ir kas negalvoja kaip Jį patenkinti, nesirūpina pats savimi.

Komentaras: Turėdamas aukščiausiojo visatos valdovo įgaliojimus Brahmā, savo ruožtu, paskiria Manu ir kitus „reikalų patikėtinius“ materialiame pasaulyje, tačiau visa tai daroma visų pirma tam, kad būtų patenkintas Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Brahmā žino, kaip pelnyti Aukščiausiojo Viešpaties prielankumą, lygiai kaip ir tie, kurie dalyvauja įgyvendinant Brahmos planus. Didžiausią džiaugsmą Viešpačiui teikia pasiaukojimo tarnystė, kurią sudaro devynios dvasinės praktikos formos – klausymasis, kartojimas ir t.t. Pasiaukojimo tarnystės praktika pagal visas šventraščių normas atitinka kiekvienos gyvos būtybės interesus, tad tas, kuris jos nepraktikuoja, iš esmės kalbant, kenkia pats sau. Kiekviena gyva būtybė nori patenkinti savo jusles, tačiau nevalia užmiršti, kad juslės nėra aukščiau visko, – virš jų yra protas, virš proto – intelektas, virš intelekto – individualioji siela, o virš individualios sielos – Supersiela. Aukščiausiasis Dievo Asmuo, *viṣṇu-tattva,* pranoksta net Supersielą. Śrī Kṛṣṇa yra pirmapradis Viešpats, visų priežasčių priežastis. Aukščiausioji, absoliuti tarnystės kulminacija yra tarnystė, siekiant suteikti džiaugsmo Viešpaties Kṛṣṇos, kurį dar vadina Janārdana, transcendentinėms juslėms.

14 TEKSTAS

मनुरुवाच
आदेशेऽहं भगवतो वर्तेयामीवसूदन ।
स्थानं त्विहानुजानीहि प्रजानां मम च प्रभो ॥१४॥

manur uvāca
ādeśe 'haṁ bhagavato varteyāmīva-sūdana
sthānaṁ tv ihānujānīhi prajānāṁ mama ca prabho

manuḥ uvāca – Śrī Manu tarė; *ādeśe* – nurodžius; *aham* – aš; *bhagavataḥ* – tau, o visagali; *varteya* – gyvensiu; *amīva-sūdana* – o visų nuodėmių naikintojau; *sthānam* – vietą; *tu* – bet; *iha* – šiame pasaulyje; *anujānīhi* – leisk

žinoti; *prajānām* – būsimiems palikuonims; *mama* – mano; *ca* – taip pat; *prabho* – o Viešpatie.

Śrī Manu tarė: O visagali valdove, o visų nuodėmių naikintojau, aš paklūstu Tavo valiai. O dabar pasakyk, kur galiu apsigyventi ir kur galės gyventi mano būsimi palikuonys.

15 TEKSTAS

यदोकः सर्वभूतानां मही मग्ना महाम्भसि ।
अस्या उद्धरणे यत्नो देव देव्या विधीयताम् ॥१५॥

yad okaḥ sarva-bhūtānāṁ mahī magnā mahāmbhasi
asyā uddharaṇe yatno deva devyā vidhīyatām

yat – kadangi; *okaḥ* – buveinė; *sarva* – visų; *bhūtānām* – gyvų esybių; *mahī* – Žemė; *magnā* – nugrimzdo; *mahā-ambhasi* – į didžiojo vandenyno gelmes; *asyāḥ* – tai; *uddharaṇe* – iškeliant; *yatnaḥ* – pastangas; *deva* – o pusdievių valdove; *devyāḥ* – šią Žemę; *vidhīyatām* – padaryk tai.

O pusdievių valdove, Žemė, visų gyvų esybių buveinė, nugrimzdo į didžiojo vandenyno gelmes. Prašau, iškelki ją į paviršių, Viešpaties malone tau tai bus įmanoma.

Komentaras: Didysis vandenynas, apie kurį kalba posmas – tai Garbhodakos vandenynas, kuris užima pusę visatos.

16 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
परमेष्ठी त्वपां मध्ये तथा सन्नामवेक्ष्य गाम् ।
कथमेनां समुन्नेष्य इति दध्यौ धिया चिरम् ॥१६॥

maitreya uvāca
parameṣṭhī tv apāṁ madhye tathā sannām avekṣya gām
katham enāṁ samunneṣya iti dadhyau dhiyā ciram

maitreyaḥ uvāca – Śrī Maitreya Munis tarė; *parameṣṭhī* – Brahmā; *tu* – taip pat; *apām* – vandenyje; *madhye* – kur; *tathā* – taip; *sannām* – buvo; *avekṣya* – matydamas; *gām* – Žemę; *katham* – kaip; *enām* – ją; *samunneṣye* – aš iškelsiu; *iti* – taip; *dadhyau* – suko galvą; *dhiyā* – intelekto dėka; *ciram* – ilgai.

Śrī Maitreya tarė: Matydamas Žemę, atsidūrusią vandenyno gelmėse, Brahmā ilgai suko galvą kaip ją iškelti į paviršių.

Komentaras: Pasak Jīvos Gosvāmio, pastarajame skyriuje aprašyti įvykiai vyko skirtingomis kosminėmis epochomis. Posmas pasakoja apie tai, kas vyko Śveta-varāhos kosminėje epochoje, o toliau bus pasakojama ir apie Cākṣuṣos epochą.

17 TEKSTAS

सृजतो मे क्षितिर्वार्भिः प्लाव्यमाना रसां गता ।
अथात्र किमनुष्ठेयमस्माभिः सर्गयोजितैः ।
यस्याहं हृदयादासं स ईशो विदधातु मे ॥१७॥

sṛjato me kṣitir vārbhiḥ plāvyamānā rasāṁ gatā
athātra kim anuṣṭheyam asmābhiḥ sarga-yojitaiḥ
yasyāhaṁ hṛdayād āsaṁ sa īśo vidadhātu me

sṛjataḥ – kol kūriau visatą; *me* – aš; *kṣitiḥ* – Žemė; *vārbhiḥ* – vandenimis; *plāvyamānā* – užlieta; *rasām* – vandenyno gelmėse; *gatā* – nugrimzdo; *atha* – todėl; *atra* – apie tai; *kim* – ko; *anuṣṭheyam* – reikėtų imtis; *asmābhiḥ* – mums; *sarga* – kūrimu; *yojitaiḥ* – užimtiems; *yasya* – tas, iš kurio; *aham* – aš; *hṛdayāt* – širdies; *āsam* – gimęs; *saḥ* – Jis; *īśaḥ* – Viešpats; *vidadhātu* – tegu nurodo; *me* – man.

Brahmā svarstė: Kol aš kūriau visatą, visuotinio tvano vandenys pasiglemžė Žemę į savo gelmes. Kokią išeitį surasti mums, visatos kūrėjams? Geriausia būtų, jei ją nurodytų Pats Visagalis Viešpats.

Komentaras: Vykdydami savo pareigas, Viešpaties bhaktai, Jo artimiausi patikėtiniai, kitąsyk susiduria su sunkumais, tačiau niekada nenuleidžia rankų. Jie besąlygiškai tiki Viešpačiu, ir Viešpats pašalina visas kliūtis, trukdančias bhaktui sėkmingai įvykdyti savo priedermę.

18 TEKSTAS

इत्यभिध्यायतो नासाविवरात्सहसानघ ।
वराहतोको निरगादङ्गुष्ठपरिमाणकः ॥१८॥

ity abhidhyāyato nāsā- vivarāt sahasānagha
varāha-toko niragād aṅguṣṭha-parimāṇakaḥ

iti – taip; *abhidhyāyataḥ* – mąstant; *nāsā-vivarāt* – iš šnervės; *sahasā* – netikėtai; *anagha* – o skaistusis; *varāha-tokaḥ* – mažytis Varāha (šerniukas); *niragāt* – pasirodė; *aṅguṣṭha* – nykščio galo; *parimāṇakaḥ* – dydžio.

O skaistusis Vidura, kol Brahmā taip mąstė, iš jo šnervės netikėtai pasirodė mažytis šerniukas. Padarėlis buvo ne ką didesnis už nykščio galą.

19 TEKSTAS

तस्याभिपश्यतः खस्थः क्षणेन किल भारत ।
गजमात्रः प्रववृधे तदद्भुतमभून्महत् ॥१९॥

tasyābhipaśyataḥ kha-sthaḥ kṣaṇena kila bhārata
gaja-mātraḥ pravavṛdhe tad adbhutam abhūn mahat

tasya – jį; *abhipaśyataḥ* – apžiūrinėjant; *kha-sthaḥ* – danguje; *kṣaṇena* – staiga; *kila* – iš tikrųjų; *bhārata* – o Bharatos aini; *gaja-mātraḥ* – tarsi dramblys; *pravavṛdhe* – tapo milžiniškas; *tat* – tas; *adbhutam* – nepaprasta; *abhūt* – pavirto; *mahat* – milžiniška būtybe.

O Bharatos aini, Brahmos akyse šerniukas šovė dangun ir įgijo nepaprastą, milžinišką tarsi galingas dramblys, pavidalą.

20 TEKSTAS

मरीचिप्रमुखैर्विप्रैः कुमारैर्मनुना सह ।
दृष्ट्वा तत्सौकरं रूपं तर्कयामास चित्रधा ॥२०॥

marīci-pramukhair vipraiḥ kumārair manunā saha
dṛṣṭvā tat saukaraṁ rūpaṁ tarkayām āsa citradhā

marīci – didžiojo išminčiaus Maricio; *pramukhaiḥ* – vadovaujami; *vipraiḥ* – visi brahmanai; *kumāraiḥ* – kartu su keturiais Kumārais; *manunā* – ir su Manu; *saha* – su; *dṛṣṭvā* – stebėdami; *tat* – šį; *saukaram* – šerną primenantį; *rūpam* – pavidalą; *tarkayām āsa* – tarpusavyje susiginčijo; *citradhā* – spėliodami.

Priblokšti stebuklingo reginio, Brahmā, Marīci ir kiti iškilnūs brahmanai, o taip pat Kumārai ir Manu, ėmė spėlioti, kas tai galėtų būti, ir ginčytis tarpusavyje.

21 TEKSTAS

किमेतत्सूकरव्याजं सत्त्वं दिव्यमवस्थितम् ।
अहो बताश्चर्यमिदं नासाया मे विनिःसृतम् ॥२१॥

kim etat sūkara-vyājaṁ sattvaṁ divyam avasthitam
aho batāścaryam idaṁ nāsāyā me viniḥsṛtam

kim – kas; *etat* – ši; *sūkara* – šernu; *vyājam* – apsimetanti; *sattvam* – būtybė; *divyam* – ypatinga; *avasthitam* – esanti; *aho bata* – o, tai; *āścaryam* – tikras stebuklas; *idam* – tai; *nāsāyāḥ* – iš nosies; *me* – mano; *viniḥsṛtam* – atsirado.

Ar tik nesislepia po šerno išvaizda kokia nepaprasta būtybė? Ir ar ne stebuklas, kad ji atsirado iš mano nosies?

22 TEKSTAS

दृष्टोऽङ्गुष्ठशिरोमात्रः क्षणाद्गण्डशिलासमः ।
अपि स्विद्भगवानेष यज्ञो मे खेदयन्मनः ॥२२॥

dṛṣṭo 'ṅguṣṭha-śiro-mātraḥ kṣaṇād gaṇḍa-śilā-samaḥ
api svid bhagavān eṣa yajño me khedayan manaḥ

dṛṣṭaḥ – ką tik matėme; *aṅguṣṭha* – nykščio; *śiraḥ* – galiukas; *mātraḥ* – tik; *kṣaṇāt* – akimirksniu; *gaṇḍa-śilā* – didžiulė uola; *samaḥ* – tarsi; *api svit* – ar; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *eṣaḥ* – tai; *yajñaḥ* – Viṣṇu; *me* – mano; *khedayan* – sutrikęs; *manaḥ* – protas.

Iš pradžių tebuvęs sulig nykščio galu, šerniukas akimirksniu tapo milžiniškas, tarsi didžiulė uola. Nežinau ką ir galvoti, ar tik tai nebus Aukščiausiasis Dievo Asmuo Viṣṇu?

Komentaras: Brahmā yra viršiausioji būtybė visatoje, ir lig tol nieko panašaus nebuvo matęs, tad jis ėmė manyti, kad stebuklingai pasirodęs šernas yra Viṣṇu įsikūnijimas. Dievo įsikūnijimams būdinga nepaprasta išvaizda gali sutrikdyti net patį Brahmą.

23 TEKSTAS

इति मीमांसतस्तस्य ब्रह्मणः सह सूनुभिः ।
भगवान् यज्ञपुरुषो जगर्जागेन्द्रसन्निभः ॥२३॥

iti mīmāṁsatas tasya brahmaṇaḥ saha sūnubhiḥ
bhagavān yajña-puruṣo jagarjāgendra-sannibhaḥ

iti – kol; *mīmāṁsataḥ* – svarstė; *tasya* – jo; *brahmaṇaḥ* – Brahmā; *saha* – drauge su; *sūnubhiḥ* – savo sūnumis; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *yajña* – Viešpats Viṣṇu; *puruṣaḥ* – Aukščiausiasis Asmuo; *jagarja* – suriaumojo; *aga-indra* – milžiniškas kalnas; *sannibhaḥ* – tarytum.

Kol Brahmā su sūnumis svarstė, kas tai galėtų būti, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Viṣṇu, suriaumojo taip griausmingai tarytum milžiniškas kalnas.

Komentaras: Sprendžiant iš posmo, didelės kalvos ir kalnai gali riaumoti, nes, kaip ir mes, yra gyvos esybės. Materialaus kūno skleidžiamo garso stiprumas yra proporcingas kūno dydžiui. Kol Brahma spėliojo, ar šernas yra Viešpaties įsikūnijimas, Viešpats patvirtino Brahmos spėjimą griausmingai suriaumojęs savo įstabiu balsu.

24 TEKSTAS

ब्रह्माणं हर्षयामास हरिस्तांश्च द्विजोत्तमान् ।
स्वगर्जितेन ककुभः प्रतिस्वनयता विभुः ॥२४॥

brahmāṇaṁ harṣayām āsa haris tāṁś ca dvijottamān
sva-garjitena kakubhaḥ pratisvanayatā vibhuḥ

brahmāṇam – Brahmą; *harṣayām āsa* – nudžiugino; *hariḥ* – Dievo Asmuo; *tān* – visus juos; *ca* – taip pat; *dvija-uttamān* – iškilnius brahmanus; *sva-garjitena* – Savo griausmingu balsu; *kakubhaḥ* – iš visų pusių; *pratisvanayatā* – aidu atsiliepė; *vibhuḥ* – visagalis.

Kai visagalis Aukščiausiasis Dievo Asmuo suriaumojo dar kartą, griausmingas Jo balsas aidu atsiliepė iš visų pusių, užliedamas Brahmos bei kitų iškilnių brahmanų širdis džiugiu jauduliu.

Komentaras: Aukščiausiojo Dievo Asmens nuzengimas bet kokiu pavidalu Brahmai bei iškiliems brahmanams, patyrusiems Viešpatį, yra džiaugsmingas įvykis. Nuostabus Viešpaties Viṣṇu įsikūnijimas milžinišku kaip uola šernu Brahmos ir kitų brahmanų nė kiek neišgąsdino. Neišgąsdino jų ir Viešpaties riaumojimas, griausmingu aidu nusiritęs visomis pasaulio kryptimis ir nuskambėjęs kaip atviras iššūkis demonams, bandantiems pasipriešinti Jo visavaldystei.

25 TEKSTAS

निशम्य ते घर्घरितं स्वखेद-
क्षयिष्णु मायामयसूकरस्य ।
जनस्तपःसत्यनिवासिनस्ते
त्रिभिः पवित्रैर्मुनयोऽगृणन् स्म ॥२५॥

niśamya te ghargharitaṁ sva-kheda-
kṣayiṣṇu māyāmaya-sūkarasya
janas-tapaḥ-satya-nivāsinas te
tribhiḥ pavitrair munayo 'gṛṇan sma

niśamya – išgirdę; *te* – šiuos; *ghargharitam* – griausmingus garsus; *sva-kheda* – savo liūdesį; *kṣayiṣṇu* – sunaikino; *māyā-maya* – visų gailestingiausiojo; *sūkarasya* – Viešpaties Šerno; *janaḥ* – Janalokos planetos; *tapaḥ* – Tapolokos planetos; *satya* – Satyalokos planetos; *nivāsinaḥ* – gyventojai; *te* – visi jie; *tribhiḥ* – iš trijų Vedų; *pavitraiḥ* – palankius himnus; *munayaḥ* – didieji mąstytojai ir išminčiai; *agṛṇan sma* – kartojo.

Janalokoje, Tapolokoje ir Satyalokoje gyvenantys didieji išminčiai bei mąstytojai, išgirdę griausmingą, gera lemiantį visų gailestingiausiojo Viešpaties Šerno riaumojimą, ėmė progiesmiu kartoti palankius himnus iš trijų Vedų.

Komentaras: Ypatingai svarbus posme žodis *māyāmaya*. *Māyā* reiškia „malonė“, „specifinės žinios“ bei „iliuzija“. Viešpačiui Šernui būdingos visos minėtosios ypatybės: Jis įkūnija gailestingumą, žinojimą bei iliuziją. Šernu įsikūnijusio Viešpaties riaumojimui atliepė didieji išminčiai iš Janalokos, Tapolokos ir Satyalokos planetų, deklamuodami Vedų himnus. Šiose trijose planetose gyvena aukščiausio intelekto, doriausios gyvos esybės. Išgirdusios stebuklingą, į nieką nepanašų Šerno riaumojimą, jos išsyk suprato, kad tai nužengė Viešpats, ir bematant atsiliepė į Jo balsą Jo garbei deklamuodami Vedų himnus. Žemė tuo metu buvo pačiame pragarmės dugne. Išgirdę Viešpaties riaumojimą, aukštutinių planetų gyventojai išsyk suprato, kad Viešpats nužengė gelbėti Žemės, ir jų džiaugsmui nebuvo ribų. Triumfuodami Brahmā, Bhṛgu vadovaujami išminčiai, kiti Brahmos sūnūs ir mokyti brahmanai, visi drauge ėmė šlovinti Viešpatį transcendentiniais Vedų himnais. Svarbiausias jų yra vienas „Bṛhan-nāradīya Purāṇos“ posmų – Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare.

26 TEKSTAS

तेषां सतां वेदवितानमूर्ति-
ब्रह्मावधार्यात्मगुणानुवादम् ।
विनद्य भूयो विबुधोदयाय
गजेन्द्रलीलो जलमाविवेश ॥२६॥

teṣāṁ satāṁ veda-vitāna-mūrtir
brahmāvadhāryātma-guṇānuvādam
vinadya bhūyo vibudhodayāya
gajendra-līlo jalam āviveśa

teṣām – jų; *satām* – didžiųjų bhaktų; *veda* – visas žinojimas; *vitāna-mūrtiḥ* – ekspansija; *brahma* – vediškasis garsas; *avadhārya* – gerai tai žinodamas; *ātma* – Jo Paties; *guṇa-anuvādam* – transcendentinė šlovė; *vinadya* – suriaumojo; *bhūyaḥ* – vėl; *vibudha* – įgijusių transcendentinį žinojimą; *udayāya* – pakylėjimui arba jų naudai; *gajendra-līlaḥ* – išdaigaudamas tarsi dramblys; *jalam* – į vandenį; *āviveśa* – nėrė.

Atsiliepdamas į didžiųjų bhaktų deklamuojamas Vedų maldas, Jis dar sykį suriaumojo ir tarsi išdaigaujantis dramblys nėrė į vandenį. Vedų maldos yra skirtos Viešpaties garbei, ir jas išgirdęs, Viešpats tuojau suprato, kad bhaktai meldžiasi Jam.

Komentaras: Viešpaties kūnas visad išlieka transcendentinis, jis suverptas iš išminties ir gailestingumo, kad ir kokiu pavidalu Jis nužengtų. Būdamas transcendentinės išminties įsikūnijimas, Viešpats naikina materijos nešvarybes. Visi Vedų raštai sutartinai šlovina transcendentinį Viešpaties pavidalą. Vedų *mantrose* bhaktai prašo Viešpaties išsklaidyti akinantį švytėjimą, kuris neleidžia išvysti tikrojo Viešpaties veido. Apie tai skaitome „Īśopaniṣadoje“. Viešpats neturi materialaus kūno, tačiau Vedos mums padės sužinoti, kokį kūną Jis turi. Vedos tarsi iškvėpimas išėjo iš Viešpaties lūpų, ir jas įkvėpė Brahmā, pirmasis Vedų mokinys. Viešpats Šernas pasirodė Brahmai iškvėpiant, todėl įsikūnijęs šernu Viešpats yra Vedų personifikacija. Išminčiai iš aukštutinių visatos planetų šlovino Viešpatį giedodami autentiškus Vedų himnus. Kur šlovinamas Viešpats, tam visad deklamuojamos Vedų *mantros,* deklamuojamos pagal tam tikras taisykles. Suskambus Vedų *mantroms,* Viešpats buvo patenkintas ir norėdamas pakelti Savo tyraširdžių bhaktų dvasią dar sykį suriaumojo ir pasinėrė į vandenyną gelbėti į jos gelmes nugrimzdusios Žemės.

27 TEKSTAS

उत्क्षप्तवालः खचरः कठोरः
सटा विधुन्वन् खररोमशत्वक् ।
खुराहताभ्रः सितदंष्ट्र ईक्षा-
ज्योतिर्बभासे भगवान्महीध्रः ॥२७॥

utkṣipta-vālaḥ kha-caraḥ kaṭhoraḥ
saṭā vidhunvan khara-romaśa-tvak
khurāhatābhraḥ sita-daṁṣṭra īkṣā-
jyotir babhāse bhagavān mahīdhraḥ

utkṣipta-vālaḥ – kapojo uodega; *kha-caraḥ* – danguje; *kaṭhoraḥ* – šiurkščius; *saṭāḥ* – karčius ant sprando; *vidhunvan* – purtydamas; *khara* – aštriomis; *romaśa-tvak* – šeriais padengta oda; *khura-āhata* – daužė kanopomis; *abhraḥ* – debesis; *sita-daṁṣṭraḥ* – akinamai baltomis iltimis; *īkṣā* – žvilgsnis; *jyotiḥ* – švytintis; *babhāse* – ėmė skleisti šviesą; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *mahī-dhraḥ* – tas, kuris palaiko pasaulį.

Prieš nerdamas į vandenyną gelbėti Žemės Viešpats Šernas šovė padangėn. Uodega Jis kapojo orą, purtė karčius, Jo akys degė ryškia šviesa. Kanopomis ir akinamai baltomis iltimis Viešpats išvaikė debesis danguje.

Komentaras: Melsdamiesi Viešpačiui, bhaktai aukština transcendentinius Viešpaties darbus. Posme aprašyti kai kurie transcendentiniai Viešpaties Šerno bruožai. Vienam ankstesnių posmų teigiama, kad Viešpačiui meldėsi aukštutinių planetų gyventojai. Šis faktas liudija, jog Viešpats įgijo tokį milžinišką pavidalą, kad buvo matomas net aukščiausioje planetoje Brahmalokoje, arba Satyalokoje. „Brahma-saṁhitoje“ pasakyta, kad Viešpaties akys – tai saulė ir mėnulis. Nužvelgusios dangų, jos viską aplink nušvietė ryškia tarsi saulės ar mėnulio šviesa. Viešpats posme apibūdintas žodžiu *mahīdhrah,* galinčiu reikšti arba „didelis kalnas“, arba „Žemės ramstis“. Kitaip sakant, Viešpaties kūnas buvo tarsi Himalajai, galingas ir tvirtas, antraip, argi Jis išlaikytų Žemę ant baltų ilčių. Didis Viešpaties bhaktas, dainius Jayadeva, taip apdainavo šį įvykį savo posmuose, sudėtuose Viešpaties garbei:

vasati daśana-śikhare dharaṇī tava lagnā
śaśini kalaṅka-kaleva nimagnā
keśava dhṛta-śūkara-rūpa jaya jagadīśa hare

„Tebūnie pagarbintas Šernu nužengęs Viešpats Keśava (Kṛṣṇa). Jis iškėlė Žemę Savo baltutėlaitėmis iltimis, kurios buvo panašios į gilius rėžius mėnulio paviršiuje.“

28 TEKSTAS

घ्राणेन पृथ्व्याः पदवीं विजिघ्रन्
क्रोडापदेशः स्वयमध्वराङ्गः ।
करालदंष्ट्रोऽप्यकरालदृग्भ्या-
मुद्वीक्ष्य विप्रान् गृणतोऽविशत्कम् ॥२८॥

ghrāṇena pṛthvyāḥ padavīṁ vijighran
kroḍāpadeśaḥ svayam adhvarāṅgaḥ
karāla-daṁṣṭro 'py akarāla-dṛgbhyām
udvīkṣya viprān gṛṇato 'viśat kam

ghrāṇena – pagal kvapą; *pṛthvyāḥ* – Žemės; *padavīm* – padėties; *vijighran* – ieškodamas Žemės; *kroḍa-apadeśaḥ* – įgijęs šerno pavidalą; *svayam* – asmeniškai; *adhvara* – transcendentinis; *aṅgaḥ* – kūnas; *karāla* – su siaubą keliančiomis; *daṁṣṭraḥ* – dantimis (iltimis); *api* – nepaisant; *akarāla* – nesukėlusį baimės; *dṛgbhyām* – Savo žvilgsnį; *udvīkṣya* – nukreipė į; *viprān* – visus bhaktus brahmanus; *gṛṇataḥ* – kurie meldėsi Jam; *aviśat* – nėrė; *kam* – į vandenį.

Tai buvo Patsai Aukščiausiasis Viešpats Viṣṇu, nužengęs transcendentiniu Šerno kūnu, su siaubą keliančiomis iltimis, ir kaip tikras šernas Jis ėmė uostinėti ieškodamas Žemės. Metęs žvilgsnį į Savo bhaktus brahmanus, kurie meldėsi Jam, Viešpats nėrė į vandenį.

Komentaras: Nevalia užmiršti, kad, skirtingai nei įprastinio šerno, Viešpaties kūnas buvo nepaliestas materialios sutepties. Paprastas žemėje gyvenantis šernas negali staiga tapti milžiniškas ir uždengti dangaus skliautą iki pat Satyalokos. Nužengimas šerno pavidalu tebuvo vienas iš Viešpaties dieviškų žaidimų, nes Jo kūnas buvo, yra ir bus transcendentinis. Viešpaties kūnas yra transcendentinis, nes jis – visų Vedų įsikūnijimas. Tačiau įsikūnijęs šernu, kaip ir dera tikram šernui, Jis ėmė uostinėti, ieškodamas Žemės. Viešpats gali idealiai su nepakartojamu meistriškumu atlikti bet kurios gyvos esybės vaidmenį. Milžiniškas Viešpats Šernas nebhaktams kėlė siaubą, o tyraširdžiai bhaktai Jo visiškai nebijojo, priešingai, mylintis Viešpaties žvilgsnis pripildė jų širdis transcendentinio džiaugsmo.

29 TEKSTAS

स वज्रकूटाङ्गनिपातवेग-
विशीर्णकुक्षिः स्तनयन्नुदन्वान् ।
उत्सृष्टदीर्घोर्मिभुजैरिवार्त-
श्चुक्रोश यज्ञेश्वर पाहि मेति ॥२९॥

sa vajra-kūṭāṅga-nipāta-vega-
viśīrṇa-kukṣiḥ stanayann udanvān
utsṛṣṭa-dīrghormi-bhujair ivārtaś
cukrośa yajñeśvara pāhi meti

saḥ – šis; *vajra-kūṭa-aṅga* – milžiniškas tarytum kalnas kūnas; *nipāta-vega* – nėrimo įtaka; *viśīrṇa* – dalindamas pusiau; *kukṣiḥ* – viduriniąją dalį; *stanayan* – nuskambėjo kaip; *udanvān* – vandenynas; *utsṛṣṭa* – sukeldamas; *dīrgha* – aukštas; *ūrmi* – bangas; *bhujaiḥ* – rankos; *iva ārtaḥ* – tarsi kančios prislėgtas žmogus; *cukrośa* – garsiai prabilo; *yajña-īśvara* – o visų aukojimų Viešpatie; *pāhi* – maldauju, apsaugok; *mā* – mane; *iti* – taip.

Milžiniškas tarytum kalnas Viešpats Šernas smigo tiesiai į vandenyno vidurį, sukeldamas dvi aukštas bangas. Atrodė, tarsi iškėlęs aukštyn rankas ir garsiai šaukdamas vandenynas būtų maldaveęs Viešpatį: „Pasigailėk ir apsaugok mane, o visų aukojimų Viešpatie, nekirsk manęs pusiau!“

Komentaras: Netgi didelis, bekraštis vandenynas susijaudino, kai milžiniškas tarytum kalnas transcendentinis Šerno kūnas visu smarkumu trenkėsi į jo paviršių. Atrodė, kad vandenynas suvilnijo iš baimės, tarsi jam būtų grėsusi neišvengiama mirtis.

30 TEKSTAS

खुरैः क्षुरप्रैर्दरयंस्तदाप
उत्पारपारं त्रिपरू रसायाम् ।
ददर्श गां तत्र सुषुप्सुरग्रे
यां जीवधानीं स्वयमभ्यधत्त ॥३०॥

khuraiḥ kṣuraprair darayaṁs tad āpa
utpāra-pāraṁ tri-parū rasāyām

dadarśa gāṁ tatra suṣupsur agre
yāṁ jīva-dhānīṁ svayam abhyadhatta

khuraiḥ – kanopomis; *kṣurapraiḥ* – aštriomis tarsi strėlės; *darayan* – skrosdamas; *tat* – šiuos; *āpaḥ* – vandenis; *utpāra-pāram* – aptiko neišmatuojamojo ribas; *tri-paruḥ* – visų aukų valdovas; *rasāyām* – vandenyje; *dadarśa* – aptiko; *gām* – Žemę; *tatra* – ten; *suṣupsuḥ* – slūgsančią; *agre* – pradžioje; *yām* – kurią; *jīva-dhānīm* – visų gyvųjų esybių buveinę; *svayam* – asmeniškai; *abhyadhatta* – iškėlė.

Viešpaties Šerno kanopos it aštrios strėlės skrodė vandenį ir Jis pasiekė neišmatuojamojo vandenyno ribas. Čia, pačioje pragarmėje, Viešpats išvydo Žemę – planetą, teikiančią prieglobstį viskam, kas gyva, slūgsančią gelmėje, kaip kitados, kūrimo aušroje, ir Pats iškėlė ją į paviršių.

Komentaras: Kai kurių komentuotojų nuomone, žodis *rasāyām* nurodo į Rasātalą, žemiausiąją planetų sistemą, tačiau, pasak Viśvanāthos Cakravarčio Ṭhākuros, pastarajame kontekste jo taip negalima interpretuoti. Visatos hierarchijoje Žemė yra septyniais laipteliais aukščiau už tokias planetų sistemas kaip Tala, Atala, Talātala, Vitala, Rasātala, Patāla ir t.t. Taigi Žemė negali būti Rasātalos planetų sistemoje. „Viṣṇu-dharma“ pasakoja:

pātāla-mūleśvara-bhoga-saṁhatau
vinyasya pādau pṛthivīṁ ca bibhrataḥ
yasyopamāno na babhūva so 'cyuto
mamāstu māṅgalya-vivṛddhaye hariḥ

Tai reiškia, kad Viešpats rado Žemę Garbhodakos vandenyno dugne, kur po visatos naikinimo, pasibaigus Brahmos dienai, slūgso žemutinės ir vidurinės planetos.

31 TEKSTAS

स्वदंष्ट्रयोद्धृत्य महीं निमग्नां
स उत्थितः संरुरुचे रसायाः ।
तत्रापि दैत्यं गदयापतन्तं
सुनाभसन्दीपिततीव्रमन्युः ॥३१॥

sva-daṁṣṭrayoddhṛtya mahīṁ nimagnāṁ
sa utthitaḥ saṁruruce rasāyāḥ

tatrāpi daityaṁ gadayāpatantaṁ
sunābha-sandīpita-tīvra-manyuḥ

sva-daṁṣṭrayā – Savo iltimis; *uddhṛtya* – pakėlęs; *mahīm* – Žemę; *nimagnām* – nugrimzdusią; *saḥ* – Jis; *utthitaḥ* – išnirdamas; *saṁruruce* – spindėjo visa Savo didybe; *rasāyāḥ* – iš vandens; *tatra* – ten; *api* – taip pat; *daityam* – demoną; *gadayā* – vėzdu; *āpatantam* – puolusį Jį; *sunābha* – Kṛṣṇos diskas; *sandīpita* – liepsnodamas; *tīvra* – nuožmiu; *manyuḥ* – pykčiu.

Lengvai it pūką Viešpats Šernas iltimis pakėlė Žemę ir, spindėdamas visa Savo didybe, išniro iš gelmių. Tada liepsnodamas pykčiu kaip patsai Sudarśanos diskas Jis tuojau pat nužudė demoną (Hiraṇyākṣą), nors šis ir mėgino pasipriešinti Viešpačiui.

Komentaras: Pasak Śrīlos Jīvos Gosvāmio, Vedų raštai pasakoja apie du Viešpaties Varāhos (Šerno) nužengimus į materialų pasaulį skirtingomis, Cākṣuṣos ir Svāyambhuvos, kosminėmis epochomis. Pastarasis nužengimas vyko Svāyambhuvos epochoje, kai visatos planetas, išskyrus tik aukštesniąsias – Janą, Mahar ir Satyą, prarijo kosminio tvano vandenys. Minėtųjų planetų gyventojai ir buvo Viešpaties nužengimo šerno pavidalu liudininkai. Śrīlos Viśvanāthos Cakravarčio nuomone, išminčius Maitreya sujungė abu įvykius į vieną ir bendrais bruožais papasakojo Vidurai išsyk apie du Viešpaties Šerno nužengimus.

32 TEKSTAS

जघान रुन्धानमसह्यविक्रमं
स लीलयेभं मृगराडिवाम्भसि ।
तद्रक्तपङ्काङ्कितगण्डतुण्डो
यथा गजेन्द्रो जगतीं विभिन्दन् ॥३२॥

jaghāna rundhānam asahya-vikramaṁ
sa līlayebhaṁ mṛgarāḍ ivāmbhasi
tad-rakta-paṅkāṅkita-gaṇḍa-tuṇḍo
yathā gajendro jagatīṁ vibhindan

jaghāna – nukovė; *rundhānam* – linkusį kliudyti priešą; *asahya* – neatremiamu; *vikramam* – narsumu; *saḥ* – Jis; *līlayā* – lengvai; *ibham* – dramblį; *mṛga-rāṭ* – liūtas; *iva* – kaip; *ambhasi* – vandenyje; *tat-rakta* – jo kraujo;

paṅka-aṅkita – išsiliejusiu klanu; *gaṇḍa* – žandai; *tuṇḍaḥ* – liežuvis; *yathā* – tarsi; *gajendraḥ* – dramblys; *jagatīm* – žemę; *vibhindan* – rausiantis.

Viešpats Šernas puolė demoną kaip liūtas dramblį ir nukovė jį čia pat vandenyje. Demono krauju suteptais skruostais ir liežuviu, Jis buvo panašus į rausvoje žemėje besikapstantį dulkėtą dramblį.

33 TEKSTAS

तमालनीलं सितदन्तकोट्या
क्ष्मामुत्क्षिपन्तं गजलीलयाङ्ग ।
प्रज्ञाय बद्धाञ्जलयोऽनुवाकै-
र्विरिञ्चिमुख्या उपतस्थुरीशम् ॥३३॥

tamāla-nīlaṁ sita-danta-koṭyā
kṣmām utkṣipantaṁ gaja-līlayāṅga
prajñāya baddhāñjalayo 'nuvākair
viriñci-mukhyā upatasthur īśam

tamāla – mėlynas *tamālos* medis; *nīlam* – melsvas; *sita* – baltutėlių; *danta* – ilčių; *koṭyā* – dailiai išlenktais galiukais; *kṣmām* – Žemę; *utkṣipantam* – laikydamas; *gaja-līlayā* – tarsi išdykaujantis dramblys; *aṅga* – o Vidura; *prajñāya* – galutinai įsitikinę; *baddha* – sudėję; *añjalayaḥ* – delnus; *anuvākaiḥ* – Vedų himnais; *viriñci* – Brahmā; *mukhyāḥ* – priešakyje su; *upatasthuḥ* – meldėsi; *īśam* – Aukščiausiajam Viešpačiui.

Tada tarsi išdykaujantis dramblys Viešpats pakėlė Žemę Savo baltų lenktų ilčių galiukais. Jo oda įgavo melsvą tamālos medžio atspalvį, ir tada Brahmā bei kiti išminčiai galutinai įsitikino, kad priešais juos – Patsai Aukščiausiasis Dievo Asmuo, tad pagarbiai Jam nusilenkė.

34 TEKSTAS

ऋषय ऊचुः
जितं जितं तेऽजित यज्ञभावन
त्रयीं तनुं स्वां परिधुन्वते नमः ।
यद्रोमगर्तेषु निलिल्युरद्धय-
स्तस्मै नमः कारणसूकराय ते ॥३४॥

ṛṣaya ūcuḥ
jitaṁ jitaṁ te 'jita yajña-bhāvana
trayīṁ tanuṁ svāṁ paridhunvate namaḥ
yad-roma-garteṣu nililyur addhayas
tasmai namaḥ kāraṇa-sūkarāya te

ṛṣayaḥ ūcuḥ – išaukštinti išminčiai tarė; *jitam* – šlovė; *jitam* – telydi Tave pergalės; *te* – Tau; *ajita* – o nenugalimasis; *yajña-bhāvana* – tas, kuris pasiekiamas atnašaujant aukas; *trayīm* – įkūnytosios Vedos; *tanum* – tokiu kūnu; *svām* – savo; *paridhunvate* – virpėdami; *namaḥ* – lenkiamės; *yat* – kurio; *roma* – plaukų; *garteṣu* – porose; *nililyuḥ* – glūdi; *addhayaḥ* – vandenynai; *tasmai* – Jam; *namaḥ* – nusilenkdami; *kāraṇa-sūkarāya* – Šerno pavidalui, kurį Tu įgyjai, turėdamas tam tikrą tikslą; *te* – Tau.

Kupinais pagarbos žodžiais išminčiai kreipėsi į Viešpatį: Triumfuoki, o nenugalimasis visų aukojimų valdove! Šlovė Tau! Tu pasirodei pavidalu, kuris įkūnija Vedas, Tavo odos porose glūdi bedugniai vandenynai! Šįsyk Tu pasirodei Šernu, turėdamas tam tikrą tikslą (išgelbėti Žemę).

Komentaras: Viešpats gali nužengti bet kuriuo pavidalu, tačiau visad ir visomis aplinkybėmis Jis yra visų priežasčių priežastis. Jo kūnas transcendentinis, Jis – Mahā-Viṣṇu, glūdintis Priežasčių vandenyne, ir per amžius yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Jo transcendentinis kūnas įkūnija Vedas, nes iš Jo odos porų pasirodo nesuskaitoma daugybė visatų. Jis – visų aukojimų valdovas, nenugalimasis Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Aukščiausiasis Viešpats visad yra Aukščiausiasis Viešpats, ir mūsų neturėtų trikdyti tai, kad norėdamas išgelbėti Žemę, Jis nužengė šerno pavidalu. Tai aiškiai suvokia Brahmā ir kitos iškilios asmenybės, gyvenančios aukštutinėse planetų sistemose.

35 TEKSTAS

रूपं तवैतन्ननु दुष्कृतात्मनां
दुर्दर्शनं देव यदध्वरात्मकम् ।
छन्दांसि यस्य त्वचि बर्हिरोम-
स्वाज्यं दृशि त्वङ्घ्रिषु चातुर्होत्रम् ॥३५॥

rūpaṁ tavaitan nanu duṣkṛtātmanāṁ
durdarśanaṁ deva yad adhvarātmakam

chandāṁsi yasya tvaci barhi-romasv
ājyaṁ dṛśi tv aṅghriṣu cātur-hotram

rūpam – pavidalą; *tava* – Tavo; *etat* – šį; *nanu* – bet; *duṣkṛta-ātmanām* – nedorėliams; *durdarśanam* – nepaprastai sunku išvysti; *deva* – o Viešpatie; *yat* – tas; *adhvara-ātmakam* – kurį garbina keldami aukas; *chandāṁsi* – Gāyatrī *mantra* ir kt.; *yasya* – kurio; *tvaci* – palietus odą; *barhiḥ* – pašventinta *kuśos* žolė; *romasu* – plaukai ant kūno; *ājyam* – lydytas sviestas; *dṛśi* – akyse; *tu* – taip pat; *aṅghriṣu* – keturiose kojose; *cātuḥ-hotram* – keturios karminės veiklos rūšys.

O Viešpatie, teisuoliai Tavo pavidalą garbina keldami aukas, ir tik nedorėliams nelemta Tavęs išvysti. Visi Vedų himnai (Gāyatrī ir kiti) susiję su Tavo oda. Plaukai ant Tavo kūno – tai kuśos žolė, Tavo akys – lydytas sviestas, o keturios kojos – keturios karminės veiklos rūšys.

Komentaras: Vieno tipo nusidėjėlius „Bhagavad-gītā“ vadina *veda-vādžiais.* Tai formalistai, kurie smulkmeniškai laikosi Vedų nurodymų, bet netiki Viešpaties įsikūnijimais, juolab Viešpaties, nužengusio Šerno pavidalu, dieviškumu. Įvairių Viešpaties aspektų bei įsikūnijimų garbinimą jie vadina antropomorfizmu. „Śrīmad-Bhāgavatam“ vertinimu – tai nedorėliai. „Bhagavad-gītā“ (7.15) dar griežtesnė. Jos žodžiais, *veda-vādžiai* ne tik nedorėliai, jie – kvailiai, žmonių padermės atmatos. Ateizmą išpažįstančiųjų išmintį yra pasiglemžusi iliuzija – teigia „Bhagavad-gītā“. Jie yra pasmerkti ir jiems nelemta išvysti Viešpaties, įsikūnijusio milžinišku šernu. Formalistams, neigiantiems amžinuosius Viešpaties įsikūnijimus, būtų ne pro šalį sužinoti, kad, pasak „Śrīmad-Bhāgavatam“, tokie įsikūnijimai, kaip Viešpats Šernas, personifikuoja Vedas. Viešpaties Šerno odą, Jo akis ir odos poras posmas apibūdina kaip įvairias Vedų dalis. Taigi, Viešpats personifikuoja Vedų himnus, ir visų pirma Gāyatrī *mantrą.*

36 TEKSTAS

स्रक्तुण्ड आसीत्स्रुव ईश नासयो-
रिडोदरे चमसाः कर्णरन्ध्रे ।
प्राशित्रमास्ये ग्रसने ग्रहास्तु ते
यच्चर्वणं ते भगवन्नग्निहोत्रम् ॥३६॥

srak tuṇḍa āsīt sruva īśa nāsayor
iḍodare camasāḥ karṇa-randhre

prāśitram āsye grasane grahās tu te
yac carvaṇaṁ te bhagavann agni-hotram

srak – apeiginis indas; *tuṇḍe* – ant liežuvio; *āsīt* – yra; *sruvaḥ* – kitas apeiginis indas; *īśa* – o Viešpatie; *nāsayoḥ* – šnervės; *iḍā* – padėklas, iš kurio valgoma; *udare* – pilve; *camasāḥ* – dar vienas apeiginis indas; *karṇa-randhre* – ausų ertmėse; *prāśitram* – apeiginis indas, vadinamas Brahmos indu; *āsye* – burnoje; *grasane* – gerklėje; *grahāḥ* – somos dubenėlis; *tu* – bet; *te* – Tavo; *yat* – tai, ką; *carvaṇam* – kramtai; *te* – Tavo; *bhagavan* – o mano Viešpatie; *agni-hotram* – tai, kaip Tu valgai Tau skirtų aukojimų ugnimi.

O Viešpatie, Tavo liežuvis ir šnervės – du apeiginiai indai, Tavo pilvas – padėklas, iš kurio valgoma atnašauta auka, o ausys – aukos puodeliai, Tavo burna – apeiginis Brahmos indas, Tavo gerklė – somos dubenėlis, ir tai, ką Tu kramtai, yra agni-hotra.

Komentaras: Veda-vādžių teigimu, nėra nieko svarbiau už Vedas ir Vedų apeiginius aukojimus. Šiuolaikiniai *veda-vādžiai* nustatė formalią tvarką – rengti kasdieninę improvizuotą deginamąją auką. Jie sukuria nedidelį laužą ir ugniai aukoja ką patys užsimano, tačiau nesilaiko griežtų Vedų apeigų taisyklių. Pagal apeigų taisykles, aukai rengti būtini įvairūs apeiginiai indai: *srak, sruvā, barhis, cātur-hotra, iḍā, camasa, prāśitra, graha* ir *agni-hotra.* Nesilaikant šių griežtų taisyklių, aukojimas nebus sėkmingas. Įvykdyti aukojimą pagal visus reikalavimus Kali-yugoje, iš esmės neįmanoma. Neatsitiktinai mūsų epochoje deginamieji aukojimai uždrausti ir rekomenduojama vykdyti išimtinai *sankīrtana-yajñą.* Aukščiausiasis Viešpats įsikūnija aukos objektu, Yajñešvara. Kas nesilenkia Viešpačiui šiuo aspektu, negalės tinkamai vykdyti aukojimų. Kitaip sakant, nusilenkdamas Viešpačiui, tarnaudamas ir garbindamas Jį, žmogus išsyk realizuoja auką visomis jos formomis – pasakoja posmas. Įvairūs apeiginiai indai atitinka Viešpaties, įsikūnijusio Šernu, kūno dalis. Vienuoliktojoje „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmėje aiškiai nurodyta, kad Kali-yugoje praktikuotina *sankīrtana-yajña. Sankīrtana-yajña* vienintelė suteikia pasitenkinimą Viešpačiui, įsikūnijusiam kaip Śrī Caitanya Mahaprabhu. Norintys pelnyti *yajños* vaisių, turi griežtai vykdyti šį priesaką.

37 TEKSTAS

दीक्षानुजन्मोपसदः शिरोधरं
त्वं प्रायणीयोदयनीयदंष्ट्रः ।

जिह्वा प्रवर्ग्यस्तव शीर्षकं क्रतोः
सत्यावसथ्यं चितयोऽसवो हि ते ॥३७॥

dīkṣānujanmopasadaḥ śirodharaṁ
tvaṁ prāyaṇīyodayanīya-daṁṣṭraḥ
jihvā pravargyas tava śīrṣakaṁ kratoḥ
satyāvasathyaṁ citayo 'savo hi te

dīkṣā – įšventinimas; *anujanma* – dvasinis gimimas, arba pakartotinas įsikūnijimas; *upasadaḥ* – trys troškimai (tarpusavio santykiai, veikla ir aukščiausias tikslas); *śiraḥ-dharam* – kaklas; *tvam* – Tu; *prāyaṇīya* – gavus įšventinimo rezultatus; *udayanīya* – troškimų išsipildymas; *daṁṣṭraḥ* – iltys; *jihvā* – liežuvis; *pravargyaḥ* – ankstesnis veiksmas; *tava* – Tavo; *śīrṣakam* – galva; *kratoḥ* – aukojimai; *satya* – paprasta ugnis; *āvasathyam* – aukuro ugnis; *citayaḥ* – troškimų visuma; *asavaḥ* – gyvybės dvelksmas; *hi* – be abejo; *te* – Tavo.

O Viešpatie, besikartojantys Tavo nuženginai įkūnija troškimą būti įšventintam. Tavo kaklas – trijų troškimų buveinė, Tavo iltys – visų troškimų ir įšventinimo tikslų išsipildymas. Tavo liežuvis – pasirengimas įšventinimui, Tavo galva – aukuro ir paprasta ugnis, Tavo gyvybės jėgos – troškimų visuma.

38 TEKSTAS

सोमस्तु रेतः सवनान्यवस्थितिः
संस्थाविभेदास्तव देव धातवः ।
सत्राणि सर्वाणि शरीरसन्धि-
स्त्वं सर्वयज्ञक्रतुरिष्टिबन्धनः ॥३८॥

somas tu retaḥ savanāny avasthitiḥ
saṁsthā-vibhedās tava deva dhātavaḥ
satrāṇi sarvāṇi śarīra-sandhis
tvaṁ sarva-yajña-kratur iṣṭi-bandhanaḥ

somaḥ tu retaḥ – Tavo sėkla, aukų atnašavimas soma; *savanāni* – rytinės apeigos; *avasthitiḥ* – įvairios kūno augimo stadijos; *saṁsthā-vibhedāḥ* – septyni aukų atnašavimo būdai; *tava* – Tavo; *deva* – o Viešpatie; *dhātavaḥ* –

kūno dalys, pavyzdžiui, oda, raumenys; *satrāṇi* – aukų atnašavimas, atliekamas dvylika dienų; *sarvāṇi* – visi jie; *śarīra* – kūno; *sandhiḥ* – sąnariai; *tvam* – Tavo Šviesybės; *sarva* – visi; *yajña* – aukų atnašavimai *asoma; kratuḥ* – aukų atnašavimai *soma; iṣṭi* – aukščiausias troškimas; *bandhanaḥ* – prisirišimas.

O Viešpatie, Tavo sėkla yra soma-yajños aukojimas. Tavo augantis kūnas tai rytinės apeigos. Oda ir lytėjimo pojūtis – septynios agniṣṭomos sudėtinės dalys. Sąnariai simbolizuoja tęstinius aukojimus, kurie trunka dvylika dienų. Tu esi ir somos, ir asomos aukojimų objektas. Įpareigoti Tave tegali aukos aktas ir laimėti Tave tegalima auka.

Komentaras: Vedų apeigynas nustato septynias *yajñas,* kurias reikia vykdyti reguliariai. Tai *agniṣṭoma, atyagniṣṭoma, uktha, ṣoḍaśī, vājapeya, atirātra* ir *āptoryāma*. Reguliarus šių *yajñų* vykdymas galų gale turėtų atvesti pas Viešpatį. Tačiau kiekvienas, praktikuojantis pasiaukojimo tarnystę, jau sėkmingai įvykdė visas *yajñas* – teigia šventraščiai.

39 TEKSTAS

नमो नमस्तेऽखिलमन्त्रदेवता-
द्रव्याय सर्वक्रतवे क्रियात्मने ।
वैराग्यभक्त्यात्मजयानुभावित-
ज्ञानाय विद्यागुरवे नमो नमः ॥३९॥

namo namas te 'khila-mantra-devatā-
dravyāya sarva-kratave kriyātmane
vairāgya-bhaktyātmajayānubhāvita-
jñānāya vidyā-gurave namo namaḥ

namaḥ namaḥ – lenkiamės Tau; *te* – Tau, kuris garbinamas, *akhila* – visaaprėpiančiais; *mantra* – himnais; *devatā* – Aukščiausiasis Viešpats; *dravyāya* – visomis garbinimui skirtomis priemonėms; *sarva-kratav* – visiems garbinimo būdams; *kriyā-ātmane* – Tau, visų aukų atnašavimų aukščiausiam pavidalui; *vairāgya* – atsižadėjimas; *bhaktyā* – pasiaukojimo tarnystės procese; *ātma-jaya-anubhāvita* – kuris pasiekiamas suvaldžius protą; *jñānāya* – toks žinojimas; *vidyā-gurave* – aukščiausias dvasinis mokytojas, atskleidžiantis gyvoms būtybėms pilną žinojimą; *namaḥ namaḥ* – aš vėl pagarbiai lenkiuosi.

O Viešpatie, Tu esi Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Tau skiriamos visos maldos, Vedų himnai ir aukos. Reiškiame Tau savo pagarbą. Tave patirti tegalima grynuoju, matomos ir nematomos materijos neužterštu protu. Pagarbiai lenkiamės Tau – aukščiausiajam pasiaukojimo tarnystės paslaptį atskleidusiam dvasiniam mokytojui.

Komentaras: Bhaktas turi nusiplauti materijos suteptį ir atsikratyti materialių troškimų – tokia Viešpačiui skirtos pasiaukojimo tarnystės, *bhakti,* sąlyga. Kas atsižada materialių troškimų (*vairagya*), to materija nebesaisto. Kas praktikuoja pasiaukojimo tarnystę ir laikosi visų jos reglamentuojančių normų, savaime atsikrato materialių troškimų ir tokiu būdu išgryninęs sąmonę patiria Dievo Asmenį. Dievo Asmuo glūdi visų gyvų būtybių širdyse ir bhaktą veda nesavanaudiškos pasiaukojimo tarnystės keliu, padeda jam pasiekti galutinį tikslą – tapti vienu Jo palydovų. „Bhagavad-gītā“ (10.10.) patvirtina šią mintį:

teṣāṁ satata-yuktānāṁ bhajatāṁ prīti-pūrvakam
dadāmi buddhi-yogaṁ taṁ yena mām upayānti te

„Kas be atilsio su meile ir tikėjimu tarnauja Viešpačiui, tam Viešpats būtinai suteiks išmintį, kurios dėka bhaktas įstengs Jį pasiekti.“

Protą būtina sutramdyti, tai įmanoma vykdant Vedose numatytas apeigas bei aukojimus, o galutinis apeiginių veiksmų tikslas – *bhakti,* Viešpačiui skirta pasiaukojimo tarnystė. *Bhakti* – vienintelis būdas patirti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Tikrasis visų Vedose numatytų apeigų ir aukojimų objektas yra pirmapradis Dievo Asmuo ir begalinė daugybė Jo skleidinių, priklausančių Viṣṇu kategorijai.

40 TEKSTAS

दंष्ट्राग्रकोट्या भगवंस्त्वया धृता
विराजते भूधर भूः सभूधरा ।
यथा वनान्निःसरतो दता धृता
मतङ्गजेन्द्रस्य सपत्रपद्मिनी ॥४०॥

daṁṣṭrāgra-koṭyā bhagavaṁs tvayā dhṛtā
virājate bhūdhara bhūḥ sa-bhūdharā
yathā vanān niḥsarato datā dhṛtā
mataṅ-gajendrasya sa-patra-padminī

daṁṣṭra-agra – aštrių ilčių; *koṭyā* – galiukais; *bhagavan* – o Dievo Asmenie; *tvayā* – Tavo; *dhṛtā* – palaikoma; *virājate* – nuostabi; *bhū-dhara* – o Žemės gelbėtojau; *bhūḥ* – Žemė; *sa-bhūdharā* – kalnynų nusėta; *yathā* – tarsi; *vanāt* – iš vandens; *niḥsarataḥ* – brendančio; *datā* – iltimi; *dhṛtā* – nuskintas; *matam-gajendrasya* – įnirtusio dramblio; *sa-patra* – su lapų vainikėliu; *padminī* – lotosas.

O Žemės gelbėtojau, kalnynų nusėta, nuostabi štai ji ilsisi ant Tavo ilčių it lotosas su lapų vainikėliu, kurį nuskynė iš vandens brendantis įnirtęs dramblys.

Komentaras: Išminčiai čia stebisi Viešpaties išgelbėtos Žemės laiminga dalia, gėrisi jos grožiu ir lygina ją su nuostabiu dramblio vandenyje nuskintu lotosu. Gražių kalnynų nusėta Žemė ant Viešpaties Šerno ilčių atrodo tokia pat nuostabi kaip lotosas su lapų vainikėliu.

41 TEKSTAS

त्रयीमयं रूपमिदं च सौकरं
भूमण्डलेनाथ दता धृतेन ते ।
चकास्ति शृङ्गोढघनेन भूयसा
कुलाचलेन्द्रस्य यथैव विभ्रमः ॥४१॥

trayīmayaṁ rūpam idaṁ ca saukaraṁ
bhū-maṇḍalenātha datā dhṛtena te
cakāsti śṛṅgoḍha-ghanena bhūyasā
kulācalendrasya yathaiva vibhramaḥ

trayī-mayam – įkūnytosios Vedos; *rūpam* – pavidalas; *idam* – šis; *ca* – taip pat; *saukaram* – šernas; *bhū-maṇḍalena* – Žemės planeta; *atha* – dabar; *datā* – iltimis; *dhṛtena* – palaikoma; *te* – Tavo; *cakāsti* – spindi; *śṛṅga-ūḍha* – viršukalnes apsuptas; *ghanena* – debesų; *bhūyasā* – dar didingesnis; *kula-acala-indrasya* – didingų kalnų; *yathā* – tarsi; *eva* – be abejonių; *vibhramaḥ* – papuošalas.

O Viešpatie, kai Savo ilčių smaigaliais Tu pakėlei Žemę, Tavo transcendentinis kūnas tapo nuostabiai gražus – kaip didingos viršukalnės, apsuptos debesų žiedu.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *vibhramaḥ.* Jis turi dvi reikšmes – „iliuzija“ ir „grožis“. Kai debesis pakimba ant kalno viršūnės, rodos, kad

kalnas laiko debesį – tokia kaimynystė dar labiau jį puošia. Viešpačiui nereikia laikyti Žemę pakėlus ilčių smaigaliais, tačiau kai Jis ją pakelia, ji pražysta nepaprastu grožiu. Lygiai taip ir Viešpats, apsuptas tyrąširdžių bhaktų, gyvenančių Žemėje, atrodo dar nuostabesnis. Nors Viešpats yra absoliutas, nors Jis personifikuoja nuostabaus grožio Vedų himnus, pakėlęs Žemę iltimis, Jis tapo dar gražesnis.

42 TEKSTAS

संस्थापयैनां जगतां सतस्थुषां
लोकाय पत्नीमसि मातरं पिता ।
विधेम चास्यै नमसा सह त्वया
यस्यां स्वतेजोऽग्निमिवारणावधाः ॥४२॥

saṁsthāpayaināṁ jagatāṁ sa-tasthuṣāṁ
lokāya patnīm asi mātaraṁ pitā
vidhema cāsyai namasā saha tvayā
yasyāṁ sva-tejo 'gnim ivāraṇāv adhāḥ

saṁsthāpaya enām – iškelti Žemę; *jagatām* – tiek judantiems ir; *sa-tasthuṣām* – nejudriems; *lokāya* – kad suteiktų prieglobstį; *patnīm* – žmona; *asi* – Tu esi; *mātaram* – motina; *pitā* – tėvas; *vidhema* – mes siūlome; *ca* – taip pat; *asyai* – motinai; *namasā* – pagarbius nusilenkimus; *saha* – drauge; *tvayā* – su Tavimi; *yasyām* – į kurią; *sva-tejaḥ* – Savo galias; *agnim* – ugnį; *iva* – tarsi; *araṇau* – iš araņi žabų; *adhāḥ* – suteikei.

O Viešpatie, norėdama suteikti prieglobstį savo gyventojams, judantiems ir nejudantiems, Žemė tapo Tavo žmona, o Tu ėmeisi Aukščiausiojo Tėvo vaidmens. Mes pagarbiai lenkiamės Tau ir motinai Žemei, kuriai Tu dovanojai Savo galias, tartum patyręs žynys įžiebiantis ugnį iš araņi žabų sudėtame aukure.

Komentaras: Taip vadinamas visuotinės traukos dėsnis, kurio dėka planetos kosmose skrieja savo orbitomis, posme pavadintas viena Viešpaties galių. Stebuklingai, lyg patyręs brahmanas Vedų *mantromis* įkuriantis aukurą, sudėtą iš *araņi* žabų, Viešpats įkvepia Savo galių Žemei. Tokiu būdu Viešpats pasirūpina, kad visoms gyvoms būtybėms, judrioms ir nejudrioms, mūsų pasaulis taptų gyventi tinkama vieta. Materialaus pasaulio gyventojos, sąlygotos sielos, pateko į motinos Žemės įsčias lygiai taip, kaip

tėvo sėkla patenka į motinos įsčias. Dievo Tėvo ir motinos Žemės idėją formuluoja „Bhagavad-gītā“ (14.4). Sąlygotos sielos yra kupinos šilčiausių jausmų motinai tėvynei, žemės lopinėliui, kuriame jos išvydo pasaulį, o kas yra jų tėvas nenutuokia. Motina viena pati negali gimdyti vaikų. Lygiai taip materiali gamta negali sukurti gyvų būtybų viena pati, be Aukščiausiojo Tėvo, Aukščiausiojo Dievo Asmens, pagalbos. „Śrīmad-Bhāgavatam“ moko mus pagarbos motinai ir Tėvui, Aukščiausiajam Viešpačiui, nes tai tėvas apvaisina motiną, suteikia jai galių, maitinančių judančias ir nejudrias gyvas būtybes ir duodančių joms jėgų.

43 TEKSTAS

कः श्रद्धीतान्यतमस्तव प्रभो
रसां गताया भुव उद्बिर्हणम् ।
न विस्मयोऽसौ त्वयि विश्वविस्मये
यो माययेदं ससृजेऽतिविस्मयम् ॥४३॥

kaḥ śraddadhītānyatamas tava prabho
rasāṁ gatāyā bhuva udvibarhaṇam
na vismayo 'sau tvayi viśva-vismaye
yo māyayedaṁ sasṛje 'tivismayam

kaḥ – kas dar; *śraddadhīta* – pajėgtų; *anyatamaḥ* – kas, išskyrus Tave; *tava* – Tavo; *prabho* – o Viešpatie; *rasām* – vandenyje; *gatāyāḥ* – esančios; *bhuvaḥ* – Žemės; *udvibarhaṇam* – išgelbėjimą; *na* – niekada; *vismayaḥ* – ypatingas; *asau* – šis žygis; *tvayi* – Tau; *viśva* – kosminį; *vismaye* – kupiną stebuklų; *yaḥ* – tas, kuris; *māyayā* – galiomis; *idam* – tai; *sasṛje* – sukūrei; *ativismayam* – stebuklų stebuklą.

Kas dar, išskyrus Tave, galėjo išgelbėti Žemę iš gelmių? Šis žygis Tau niekuo neypatingas, nes, kurdamas visatą, Tu parodei ir ne tokių stebuklų! Pasitelkęs į pagalbą Savo galias, Tu sukūrei šį nuostabų kosminį pasaulį.

Komentaras: Kai mokslininkai padaro stulbinantį atradimą, aklai jais pasitikintys ir moksle nieko nenutuokiantys paprasti žmonės jį laiko tikru stebuklu. Tačiau nuovokesnio žmogaus mokslininkų atradimai nė kiek nestebina. Didžiausių nuopelnų jo nuomone nusipelno mokslininko smegenų kūrėjas. Paprastą žmogų glumina nesuvokiami materialios gamtos

reiškiniai, tad jis lenkia galvą prieš materialią gamtą. Tačiau apsišvietęs, Kṛṣṇą įsisąmoninęs žmogus puikiausiai išmano, kad už visų kosminio pasaulio reiškinių slypi Kṛṣṇos intelektas. Šią mintį patvirtina „Bhagavad-gītā“ (9.10): *mayādhyakṣeṇa prakṛtiḥ sūyate sa-carācaram.* Jei Kṛṣṇa valdo įstabų kosminį pasaulį, nieko nuostabaus, kad Jis įsikūnijo milžinišku Šernu ir iškėlė Žemę iš vandenyno gelmių. Taigi nepaprastas Šerno pasirodymas bhaktų nė kiek nestebina, nes jie žino, jog pasitelkęs į pagalbą Savo galias Viešpats gali parodyti dar ir ne tokių stebuklų. Tačiau net ir pačius didžiausius mokslo vyrus šie stebuklai privers iš nuostabos skėsčioti rankomis, nes jų protui Viešpaties galios ir žygiai yra neįkandami.

44 TEKSTAS

विधुन्वता वेदमयं निजं वपु-
र्जनस्तपःसत्यनिवासिनो वयम् ।
सटाशिखोद्धूतशिवाम्बुबिन्दुभि-
र्विमृज्यमाना भृशमीश पाविताः ॥४४॥

vidhunvatā vedamayaṁ nijaṁ vapur
janas-tapaḥ-satya-nivāsino vayam
saṭā-śikhoddhūta-śivāmbu-bindubhir
vimṛjyamānā bhṛśam īśa pāvitāḥ

vidhunvatā – purtant; *veda-mayam* – įasmenintos Vedos; *nijam* – Savo; *vapuḥ* – kūną; *janaḥ* – Janalokos planetų sistemos; *tapaḥ* – Tapolokos planetų sistemos; *satya* – Satyalokos planetų sistemos; *nivāsinaḥ* – gyventojai; *vayam* – mes; *saṭā* – karčiai ant sprando; *śikha-uddhūta* – likusiais ant plaukų galiukų; *śiva* – palankiais; *ambu* – vandens; *bindubhiḥ* – lašiukais; *vimṛjyamānāḥ* – mes apšlakstyti; *bhṛśam* – nepaprastai; *īśa* – o Aukščiausiasis Viešpatie; *pāvitāḥ* – apvalyti.

O Aukščiausiasis Viešpatie, niekas nesiginčys, kad Janalokoje, Tapolokoje ir Satyalokoje – planetose, kuriose mes gyvename, viešpatauja šventumo dvasia. Tačiau net ir mes apsivalėme, kai, Tau purtantis, ant mūsų užtiško vandens nuo Tavo sprando karčių.

Komentaras: Nors šernas daugeliui asocijuojasi su purvu, nedera manyti, kad Viešpaties Šerno kūnas irgi buvo nešvarus. Viešpaties Šerno kūnas personifikuoja Vedas ir yra transcendentinis. Janos, Tapos ir Satyalokos

gyventojai – doriausios visatos būtybės, bet net ir jie nėra iki galo nusiplovę materijos sutepties, nes šios planetos taip pat yra materialaus pasaulio dalis. Tad kai Viešpačiui ėmus purtytis ant aukštutinių planetų gyventojų užtiško vandens nuo Jo sprando karčių, jie pasijuto apsivalę. Gangos vandenys yra tyri, nes Ganga išteka iš Viešpaties kojos piršto, o vanduo iš Viešpaties piršto tapatus vandeniui nuo Viešpaties Šerno sprando karčių, nes ir tas, ir kitas yra absoliutus, transcendentinis.

45 TEKSTAS

स वै बत भ्रष्टमतिस्तवैषते
यः कर्मणां पारमपारकर्मणः ।
यद्योगमायागुणयोगमोहितं
विश्वं समस्तं भगवन् विधेहि शम् ॥४५॥

sa vai bata bhraṣṭa-matis tavaiṣate
yaḥ karmaṇāṁ pāram apāra-karmaṇaḥ
yad-yogamāyā-guṇa-yoga-mohitaṁ
viśvaṁ samastaṁ bhagavan vidhehi śam

saḥ – jis; *vai* – iš tikrųjų; *bata* – deja; *bhraṣṭa-matiḥ* – kvailas; *tava* – Tavo; *eṣate* – trokšta; *yaḥ* – tas, kuris; *karmaṇām* – veiklos; *pāram* – ribas; *apāra-karmaṇaḥ* – to, kurio veikla beribė; *yat* – kurio; *yoga* – mistinėmis galiomis; *māyā* – energija; *guṇa* – materialios gamtos *guṇos; yoga* – mistinėmis galiomis; *mohitam* – suklaidinta; *viśvam* – visata; *samastam* – visa; *bhagavan* – o Aukščiausiasis Viešpatie; *vidhehi* – prašom, dovanoki; *śam* – malonę.

O Viešpatie, Tavo įstabūs žygiai begaliniai, ir kvailas tas, kuris nori juos pažinti iki galo. Visi materialaus pasaulio gyventojai yra galingų mistinių galių valdžioje. Prašom, dovanoki mums, sąlygotoms sieloms, Savo besąlyginę malonę.

Komentaras: Filosofai empirikai, besistengiantys savo protu aprėpti Beribę Tiesą, yra praradę bet kokią sveiką nuovoką. Juos užbūrė išorinės Viešpaties energijos spindesys. Jiems patiems būtų geriau pripažinti Viešpaties nesuvokiamumą, nusilenkti Jam ir taip pelnyti besąlyginę Viešpaties malonę. Būtent besąlyginės malonės savo maldoje ir prašo iš Viešpaties aukštutinių planetų sistemų – Janos, Tapos ir Satyalokos, gyventojai, garsėjantys paprastiems mirtingiesiems nepasiekiama išmintimi ir jėga.

Pažymėtini posmo žodžiai *viśvaṁ samastam.* Egzistuoja du pasauliai – materialus ir dvasinis. Maldose išminčiai taip sako: „Įvairios Tavo galios yra užbūrusios abu pasaulius. Dvasinio pasaulio gyventojai myli Tave ir yra pasinėrę į tarnystę iki visiško užsimiršimo, – pamiršdami kas esi Tu, ir kas yra jie patys. Tave užmiršta ir materialaus pasaulio gyventojai, bet dėl kitos priežasties – jiems rūpi vien materialus juslių tenkinimas. Pažinti Tave neskirta niekam, nes Tu – beribis. Tad bevaisių pastangų pažinti Tave abstrakčiai samprotaujant geriau jau atsisakyti. Todėl dovanoki mums palaiminimą – įkvėpk jėgų bei noro garbinti Tave ir atsidėti nesavanaudiškai pasiaukojimo tarnystei."

46 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
इत्युपस्थीयमानोऽसौ मुनिभिर्ब्रह्मवादिभिः ।
सलिले स्वखुराक्रान्त उपाधत्तावितावनिम् ॥४६॥

maitreya uvāca
ity upasthīyamāno 'sau munibhir brahma-vādibhiḥ
salile sva-khurākrānta upādhattāvitāvanim

maitreyaḥ uvāca – išminčius Maitreya tarė; *iti* – taip; *upasthīyamānaḥ* – pašlovintas; *asau* – Viešpats Šernas; *munibhiḥ* – didžiųjų išminčių; *brahma-vādibhiḥ* – transcedentalistų; *salile* – ant vandens; *sva-khura-ākrānte* – palietęs Savo kanopomis; *upādhatta* – padėjo; *avitā* – globėjas; *avanim* – Žemę.

Išminčius Maitreya tarė: Išklausęs didžiųjų išminčių ir transcendentalistų maldas, Viešpats kanopomis palietė Žemę ir padėjo ją ant vandens.

Komentaras: Žemė buvo padėta ant vandens Viešpačiui pasitelkus į pagalbą Savo nesuvokiamas galias. Viešpats visagalis, todėl panorėjęs vienodai lengvai Jis gali priversti didžiulius dangaus kūnus, planetas, plaukioti vandens paviršiuje arba kyboti erdvėje. Ribotos žmogaus mąstymo išgalės paprasčiausiai neleidžia suvokti Viešpaties galių veikimo. Žmogus gali pačiais bendriausiais bruožais paaiškinti gamtos dėsnius, sąlygojančius kūnų nesvarumą ir visuotinę trauką, tačiau ribotos mąstymo išgalės neleidžia jam suvokti Viešpaties žygių, todėl Jo žygius vadina nesuvokiamais. Ir vis dėlto varliagalviai filosofai nesiliauja bandę suvokti Viešpaties ir bando pateikti įvairius įsivaizduojamus paaiškinimus.

47 TEKSTAS

स इत्थं भगवानुर्वीं विष्वक्सेनः प्रजापतिः ।
रसाया लीलयोन्नीतामप्सु न्यस्य ययौ हरिः ॥४७॥

sa itthaṁ bhagavān urvīṁ viṣvaksenaḥ prajāpatiḥ
rasāyā līlayonnītām apsu nyasya yayau hariḥ

saḥ – Jis; *ittham* – taip; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *urvīm* – Žemę; *viṣvaksenaḥ* – vienas iš Visnu vardų; *prajā-patiḥ* – gyvųjų esybių Viešpats; *rasāyāḥ* – iš vandenyno gelmių; *līlayā* – labai lengvai; *unnītām* – iškėlė; *apsu* – ant vandens; *nyasya* – padėjęs; *yayau* – sugrįžo Savo buveinėn; *hariḥ* – Dievo Asmuo.

Taip Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Viešpats Viṣṇu, gyvų esybių maitintojas ir globėjas, iškėlė Žemę iš vandenyno gelmių ir, palikęs ją plaukioti vandens paviršiuje, sugrįžo Savo buveinėn.

Komentaras: Panorėjęs nužengti į kurią nors materialaus pasaulio planetą Dievo Asmuo, Viešpats Viṣṇu, įsikūnija vienu iš begalinės daugybės pavidalų ir įvykdęs Savo misiją sugrįžta į Savo buveinę. Nužengusį į materialų pasaulį Viešpatį vadina *avatāra* („nužengusiu“). Nei Pats Viešpats, nei Jo bhaktai, ateinantys į Žemę su tam tikra misija, nėra paprastos, tokios, kaip mes, gyvos esybės.

48 TEKSTAS

य एवमेतां हरिमेधसो हरेः
कथां सुभद्रां कथनीयमायिनः ।
शृण्वीत भक्त्या श्रवयेत वोशतीं
जनार्दनोऽस्याशु हृदि प्रसीदति ॥४८॥

ya evam etāṁ hari-medhaso hareḥ
kathāṁ subhadrāṁ kathanīya-māyinaḥ
śṛṇvīta bhaktyā śravayeta vośatīṁ
janārdano 'syāśu hṛdi prasīdati

yaḥ – tas, kuris; *evam* – taip; *etām* – tai; *hari-medhasaḥ* – to, kuris sunaikina materialią bhakto būtį; *hareḥ* – Dievo Asmens; *kathām* – istoriją; *su-*

bhadrām – palankią; *kathanīya* – vertą visų mūsų dėmesio; *māyinaḥ* – apreiškiančio malonę Savo vidinės energijos dėka; *śṛṇvīta* – klausosi; *bhaktyā* – su atsidavimu; *śravayeta* – taip pat atpasakoja kitiems; *vā* – arba; *uśatīm* – labai patenkintas; *janārdana* – Viešpats; *asya* – jo; *āśu* – labai greitai; *hṛdi* – širdyje; *prasīdati* – tampa labai patenkintas.

Jei žmogus tikėjimo, meilės ir ištikimybės dvasia klausosi ar persako šią palankią istoriją apie Viešpatį Šerną, kuri ištie verta visų mūsų dėmesio, Viešpats, glūdintis visų mūsų širdyse, yra labai patenkintas.

Komentaras: Pačiais įvairiausiais pavidalais Viešpats nužengia į šį pasaulį, atlieka čia daugybę žygių, o Jam pasitraukus, lieka pasakojimai apie Jo žygius, pasižymintys tokia pat kaip ir Viešpats transcendentine prigimtimi. Visi mėgsta klausytis intriguojančių istorijų, tačiau dauguma jų dvasine prasme visiškai nenaudingos ir nevertos dėmesio, nes kyla iš žemesniosios esmės, materijos. Gyvos esybės priklauso aukščiausiajai Viešpaties esmei, tai sielos, todėl materija nežada joms nieko gero. Štai kodėl išmintingi žmonės patys turėtų klausytis istorijų apie Viešpaties žygius ir skatinti jų klausytis kitus, nes jos gelbsti žmogų nuo materialios būties negandų. Iš Savo besąlyginės malonės Viešpats nužengia į Žemę ir dovanoja pasauliui Savo žygius, o kai Viešpats pasitraukia, Viešpaties bhaktams lieka istorijos apie Jo žygius, klausydamiesi kurių jie dvasiškai tobulėja.

49 TEKSTAS

तस्मिन् प्रसन्ने सकलाशिषां प्रभौ
किं दुर्लभं ताभिरलं लवात्मभिः ।
अनन्यदृष्ट्या भजतां गुहाशयः
स्वयं विधत्ते स्वगतिं परः पराम् ॥४९॥

tasmin prasanne sakalāśiṣāṁ prabhau
kiṁ durlabhaṁ tābhir alaṁ lavātmabhiḥ
ananya-dṛṣṭyā bhajatāṁ guhāśayaḥ
svayaṁ vidhatte sva-gatiṁ paraḥ parām

tasmin – Jam; *prasanne* – įtikti; *sakala-āśiṣām* – visų palaiminimų; *prabhau* – Viešpačiui; *kim* – kas; *durlabham* – taip sunkiai pasiekiama; *tābhiḥ* – su jais; *alam* – atokiai; *lava-ātmabhiḥ* – menkaverčiai laimėjimai; *ananya-dṛṣṭyā* –

vien tik pasiaukojimo tarnyste; *bhajatām* – tų, kurie pasiaukojamai tarnauja; *guhā-āśayaḥ* – glūdintis širdyje; *svayam* – asmeniškai; *vidhatte* – išpildo; *sva-gatim* – į Savo buveinę; *paraḥ* – aukščiausią; *parām* – transcendentinę.

Viską pasiekia tas, kuris nudžiugino Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Pasiekęs Transcendenciją, žmogus suvokia žemiškų laimėjimų menkumą. Mylinčią Viešpatį ir transcendentinei tarnystei atsidėjusią sielą Viešpats, glūdintis visų mūsų širdyse, Pats iškelia į tobulumo viršūnę.

Komentaras: Savo tyraširdžiams bhaktams Viešpats suteikia išmintį ir jie pasiekia aukščiausiąjį tobulumą – teigiama „Bhagavad-gītoje“ (10.10). Posmas patvirtina mintį, kad mylinčiam, pasiaukojimo tarnystei atsidėjusiam bhaktui, Aukščiausiasis Dievo Asmuo dovanoja visą išmanymą, kuris būtinas Jam pasiekti. Tyraširdžiam Viešpaties bhaktui nėra nieko brangesnio už tarnystę Viešpačiui. Jei bhaktas ištikimai tarnauja Viešpačiui, jam neteks patirti nusivylimo kartėlio, nes Viešpats Pats rūpinasi jo dvasiniu tobulėjimu. Viešpats glūdi visų gyvų esybių širdyse. Jis žino, ko iš tikrųjų siekia bhaktas, ir padeda jam pasiekti tai, ko šis trokšta. Kitaip sakant, apie materialią naudą svajojantis pseudobhaktas niekada nepasieks aukščiausiojo tobulumo, nes Viešpats puikiausiai žino jo troškimus. Svarbiausia – nuoširdžiai siekti aukščiausio tikslo, ir Viešpats visada mums išties Savo ranką.

50 TEKSTAS

को नाम लोके पुरुषार्थसारवित्
पुराकथानां भगवत्कथासुधाम् ।
आपीय कर्णाञ्जलिभिर्भवापहा-
महो विरज्येत विना नरेतरम् ॥५०॥

ko nāma loke puruṣārtha-sāravit
purā-kathānāṁ bhagavat-kathā-sudhām
āpīya karṇāñjalibhir bhavāpahām
aho virajyeta vinā naretaram

kaḥ – kas; *nāma* – iš tiesų; *loke* – pasaulyje; *puruṣa-artha* – gyvenimo tikslas; *sāra-vit* – tas, kuris žino esmę; *purā-kathānām* – visų praeities įvykių; *bhagavat* – susijusių su Dievo Asmeniu; *kathā-sudhām* – nektariškus pasakojimus, bylojančius apie Dievo Asmenį; *āpīya* – gerdamas; *karṇa-*

añjalibhiḥ – ausimis; *bhava-apahām* – to, kuris sunaikina visas materialias negandas; *aho* – deja; *virajyeta* – galėtų atsisakyti; *vinā* – išskyrus; *nara-itaram* – tuos, kurie negali vadintis žmonėmis.

Tik tas, kuris nevertas vadintis žmogumi, gyvena šiame pasaulyje nesiekdamas aukščiausio gyvenimo tikslo. Kas galėtų atsisakyti klausytis nektariškų pasakojimų apie Dievo Asmens žygius, savaime išvaduojančių nuo visų materialių negandų?!

Komentaras: Pasakojimai apie Dievo Asmens žygius yra tarsi nektaras, besiliejantis iš gausybės rago. Jo atsisakyti tegali tie, kurie neverti žmogaus vardo. Pasiaukojimo tarnystė Viešpačiui – aukščiausias žmogaus tikslas. Pirmasis pasiaukojimo tarnystės žingsnis – pasakojimų apie transcendentinius Dievo Asmens žygius klausymasis. Tiktai gyvulys, arba iki gyvulio lygio nusileidęs žmogus, gali nesidomėti transcendentiniais Viešpaties žodžiais. Pasaulyje spausdinami milijonai knygų, pasakojančių įvairias istorijas, tačiau jokie pasakojimai, išskyrus pasakojimus apie Dievo Asmenį, nesumažins materialių negandų naštos. Tad jei žmogus nuoširdžiai trokšta ištrūkti iš materialios būties nelaisvės, turėtų klausytis istorijų apie transcendentinius Dievo Asmens žygius ir pasakoti apie juos kitiems. Priešingu atveju jis nevertas vadintis žmogumi.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti tryliktąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Viešpaties Varāhos nužengimas“.

KETURIOLIKTAS SKYRIUS

Diti pastoja nepalankiu metu

1 TEKSTAS

श्रीशुक उवाच
निशम्य कौषारविणोपवर्णितां
हरेः कथां कारणसूकरात्मनः ।
पुनः स पप्रच्छ तमुद्यताञ्जलि-
र्न चातितृप्तो विदुरो धृतव्रतः ॥१॥

śrī-śuka uvāca
niśamya kauṣāraviṇopavarṇitāṁ
hareḥ kathāṁ kāraṇa-sūkarātmanaḥ
punaḥ sa papraccha tam udyatāñjalir
na cātitṛpto viduro dhṛta-vrataḥ

śrī-śukaḥ uvāca – Śrī Śukadeva Gosvāmis tarė; *niśamya* – išklausęs; *kauṣāraviṇā* – išminčiaus Maitreyos; *upavarṇitām* – papasakotus; *hareḥ* – apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį; *kathām* – pasakojimus; *kāraṇa* – kaip iškelti Žemę; *sūkara-ātmanaḥ* – įsikūnijimą šerno pavidalu; *punaḥ* – vėl; *saḥ* – jis; *papraccha* – prašė; *tam* – jį (Maitreyą); *udyata-añjaliḥ* – pamaldžiai sudėjęs rankas; *na* – niekada; *ca* – taip pat; *ati-tṛptaḥ* – jautėsi patenkintas; *viduraḥ* – Vidura; *dhṛta-vrataḥ* – davė įžadus.

Śukadeva Gosvāmis tarė: Maitreyai baigus pasakojimą apie Varāhos įsikūnijimą, Vidura, ištikimas įžadui klausytis apie šlovingus Viešpaties žygius, pamaldžiai sudėjo rankas ir ėmė prašyti didįjį išminčių nesiliauti pasakojus, nes jo troškimas klausytis apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį vis dar buvo nepasotintas.

2 TEKSTAS

विदुर उवाच
तेनैव तु मुनिश्रेष्ठ हरिणा यज्ञमूर्तिना ।
आदिदैत्यो हिरण्याक्षो हत इत्यनुशुश्रुम ॥ २ ॥

vidura uvāca
tenaiva tu muni-śreṣṭha hariṇā yajña-mūrtinā
ādi-daityo hiraṇyākṣo hata ity anuśuśruma

viduraḥ uvāca – Śrī Vidura tarė; *tena* – Jis; *eva* – tikrai; *tu* – bet; *muni-śreṣṭha* – o išminčių išminčiau; *hariṇā* – Dievo Asmuo; *yajña-mūrtinā* – įkūnijantis aukos aktą; *ādi* – pirmąjį; *daityaḥ* – demoną; *hiraṇyākṣaḥ* – vardu Hiraṇyākṣa; *hataḥ* – nukovė; *iti* – taip; *anuśuśruma* – iš mokinių sekos patyriau.

Śrī Vidura tarė: O išminčių išminčiau, iš mokinių sekos aš patyriau, kad aukos aktą įkūnijantis Aukščiausiasis Dievo Asmuo (Viešpats Šernas) nukovė pirmąjį visatos demoną Hiraṇyākṣą.

Komentaras: Kaip jau sakyta, Viešpats įsikūnijo Šernu dusyk – Svāyambhuvos bei Cākṣuṣos kosminėmis epochomis, tačiau Svāyambhuvos Manu epochoje Jis iškėlė Žemę iš kosminio vandenyno gelmių, o Cākṣuṣos Manu epochoje nukovė pirmąjį visatos demoną Hiraṇyākṣą. Svāyambhuvos epochoje Viešpats įsikūnijo baltu, o Cākṣuṣos epochoje – raudonu pavidalu. Apie vieną įsikūnijimą Maitreya jau papasakojo Vidurai, o dabar Vidura ragina jį papasakoti ir apie kitą. Abu įsikūnijimai yra vienas ir tas pat Aukščiausiasis Dievo Asmuo.

3 TEKSTAS

तस्य चोद्धरतः क्षौणीं स्वदंष्ट्राग्रेण लीलया ।
दैत्यराजस्य च ब्रह्मन् कस्माद्धेतोरभून्मृधः ॥ ३ ॥

tasya coddharataḥ kṣauṇīṁ sva-daṁṣṭrāgreṇa līlayā
daitya-rājasya ca brahman kasmād dhetor abhūn mṛdhaḥ

tasya – Jo; *ca* – taip pat; *uddharataḥ* – iškeliant; *kṣauṇīm* – Žemės planetą; *sva-daṁṣṭra-agreṇa* – Savo ilčių galiukais; *līlayā* – pramogos dėlei; *daitya-*

rājasya – demonų karaliaus; *ca* – ir; *brahman* – o brahmane; *kasmāt* – dėl kokios; *hetoḥ* – priežasties; *abhūt* – įvyko; *mṛdhaḥ* – dvikova.

O brahmane, kodėl įvyko dvikova tarp demonų karaliaus ir Viešpaties Šerno, pramogos dėlei iškėlusio Žemę iš vandenyno gelmių?

4 TEKSTAS

श्रद्दधानाय भक्ताय ब्रूहि तज्जन्मविस्तरम् ।
ऋषे न तृप्यति मनः परं कौतूहलं हि मे ॥ ४॥

śraddadhānāya bhaktāya brūhi taj-janma-vistaram
ṛṣe na tṛpyati manaḥ paraṁ kautūhalaṁ hi me

śraddadhānāya – tikinčiam žmogui; *bhaktāya* – bhaktui; *brūhi* – prašau, papasakok; *tat* – Jo; *janma* – nužengimą; *vistaram* – išsamiai; *ṛṣe* – o didis išminčiau; *na* – ne; *tṛpyati* – jaučia pasitenkinimą; *manaḥ* – protas; *param* – labai; *kautūhalam* – smalsus; *hi* – tikrai; *me* – mano.

Aš degu iš smalsumo, kurį tavo pasakojimas apie Viešpaties nužengimą tik dar labiau sukurstė. Tad tęski savo pasakojimą, tavęs, tikėjimo kupina širdimi, klausosi Viešpaties bhaktas.

Komentaras: Išgirsti pasakojimus apie transcendentinius Aukščiausiojo Dievo Asmens žygius, Jo nužengimą ir pasitraukimą iš šio pasaulio nusipelno tik žinių trokštantis, tikėjimo kupinas žmogus. Vidura atitiko visus reikalavimus, keliamus norintiems išgirsti transcendentinius pasakojimus apie Viešpaties žygius.

5 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
साधु वीर त्वया पृष्टमवतारकथां हरेः ।
यत्त्वं पृच्छसि मर्त्यानां मृत्युपाशविशातनीम् ॥ ५॥

maitreya uvāca
sādhu vīra tvayā pṛṣṭam avatāra-kathāṁ hareḥ
yat tvaṁ pṛcchasi martyānāṁ mṛtyu-pāśa-viśātanīm

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *sādhu* – bhaktas; *vīra* – o kary; *tvayā* – tavo; *pṛṣṭam* – užduotas klausimas; *avatāra-kathām* – pasakojimas apie Viešpaties įsikūnijimą; *hareḥ* – Dievo Asmens; *yat* – tas, kuris; *tvam* – tu, dorybingasis; *pṛcchasi* – klausi; *martyānām* – tų, kurie pasmerkti mirti; *mṛtyu-pāśa* – iš gimimo ir mirties rato; *viśātanīm* – išvadavimo priežastis.

Didysis išminčius Maitreya tarė: O kary, tai tinkamas bhaktui klausimas, nes tu klausi apie Dievo Asmens įsikūnijimą. Aukščiausiasis Viešpats išvaduoja pasmerktuosius mirti iš gimimo ir mirties rato.

Komentaras: Didysis išminčius vadina Vidurą kariu ne tik todėl, kad jis priklauso Kuru giminei, bet dar ir todėl, kad Vidura trokšta sužinoti apie riteriškus Varāha ir Nṛsiṁha įsikūnijusio Viešpaties žygius. Viduros klausimai buvo verti bhakto vardo, nes buvo susiję su Viešpačiu. Viešpaties bhakto nedomina žemiškos temos. Egzistuoja daugybė kūrinių, pasakojančių apie karus, kylančius dėl vienokių ar kitokių pasaulietinių priežasčių, tačiau Viešpaties bhaktas neturi nė menkiausio noro į juos gilintis. Istorijos apie kautynes, kuriose dalyvauja Viešpats – tai istorijos ne apie mirtį nešančius karus, bet apie kovą už išsivadavimą iš *māyos,* verčiančios gyvą būtybę nuolat gimti ir mirti, nelaisvės. Kitaip sakant, išvadavimą iš gimimo ir mirties nelaisvės pelno tas, kuris semiasi džiaugsmo klausydamasis istorijų apie kovinius Viešpaties žygdarbius. Kṛṣṇos dalyvavimas Kurukṣetros mūšyje neišmanėliams, nežinantiems, kad stojęs į mūšį Viešpats užtikrino visiems kovojusiems išvadavimą, kelia tam tikrų abejonių. Bhīṣmadevos žodžiais, visi Kurukṣetros mūšio dalyviai po mirties atgavo savo prigimtinį dvasinį būvį. Taigi, istorijų apie Viešpaties kovinius žygdarbius klausymasis bhaktui naudingas ne mažiau už bet kokią kitą pasiaukojimo tarnystės formą.

6 TEKSTAS

यय उत्तानपदः पुत्रो मुनिना गीतयार्भकः ।
मृत्योः कृत्वैव मूर्ध्न्यङ्घ्रिमारुरोह हरेः पदम् ॥ ६ ॥

yayottānapadaḥ putro muninā gītayārbhakaḥ
mṛtyoḥ kṛtvaiva mūrdhny aṅghrim āruroha hareḥ padam

yayā – kurio; *uttānapadaḥ* – karaliaus Uttānapādos; *putraḥ* – sūnus; *muninā* – išminčiaus; *gītayā* – apdainuotas; *arbhakaḥ* – vaikas; *mṛtyoḥ* –

mirčiai *kṛtvā* – pamynęs; *eva* – tikrai; *mūrdhni* – galvą; *aṅghrim* – koja; *āruroha* – pakilo; *hareḥ* – Dievo Asmens; *padam* – į buveinę.

Klausydamasis išminčiaus (Narados) pasakojimų apie Viešpatį, karaliaus Uttānapādos sūnus (Dhruva) patyrė Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, ir koja pamynęs mirčiai galvą pakilo į Viešpaties buveinę.

Komentaras: Prieš karaliaus Uttānapādos sūnui Dhruvai paliekant kūną, palydėti jį į Dievo karalystę atskubėjo Sunanda ir kiti Viešpaties Viṣṇu pasiuntiniai. Dhruva pasitraukė iš šio pasaulio dar visai jaunas, nors jau buvo paveldėjęs iš tėvo sostą ir susilaukęs vaikų. Mirtis laukė Dhruvos, nes jam buvo atėjęs laikas atsisveikinti su materialiu pasauliu. Nekreipdamas į ją jokio dėmesio, tuo pačiu fiziniu kūnu jis pakilo į dvasinį erdvėlaivį ir nuskriejo tiesiog į Viṣṇu planetą. Mirtis buvo bejėgė, nes savo laiku Dhruva bendravo su išminčiumi Nārada, kuris pasakojo jam apie Viešpaties dieviškuosius žaidimus.

7 TEKSTAS

अथात्रापीतिहासोऽयं श्रुतो मे वर्णितः पुरा ।
ब्रह्मणा देवदेवेन देवानामनुपृच्छताम् ॥ ७ ॥

athātrāpītihāso 'yaṁ śruto me varṇitaḥ purā
brahmaṇā deva-devena devānām anupṛcchatām

atha – dabar; *atra* – apie tai; *api* – taip pat; *itihāsaḥ* – istoriją; *ayam* – šią; *śrutaḥ* – išgirdau; *me* – aš; *varṇitaḥ* – papasakota; *purā* – kadaise; *brahmaṇā* – Brahmos; *deva-devena* – svarbiausiojo pusdievio; *devānām* – pusdievių; *anupṛcchatām* – į klausimus.

Viešpaties Šerno kautynių su demonu Hiraṇyākṣa istoriją aš kitados išgirdau iš svarbiausiojo pusdievio, Brahmos, lūpų, kai jis atsakinėjo į kitų pusdievių klausimus.

8 TEKSTAS

दितिर्दाक्षायणी क्षत्तर्मारीचं कश्यपं पतिम् ।
अपत्यकामा चकमे सन्ध्यायां ह्यच्छयार्दिता ॥ ८ ॥

ditir dākṣāyaṇī kṣattar mārīcaṁ kaśyapaṁ patim
apatya-kāmā cakame sandhyāyāṁ hṛc-chayārditā

ditiḥ – Diti; *dākṣāyaṇī* – Dakṣos dukra; *kṣattaḥ* – o Vidura; *mārīcam* – Marīcio sūnų; *kaśyapam* – Kaśyapą; *patim* – savo vyrą; *apatya-kāmā* – trokšdama turėti vaikų; *cakame* – aistringai norėjo; *sandhyāyām* – vakare; *hṛt-śaya* – aistros; *arditā* – iškankinta.

Vieną vakarą apimta aistros Dakṣos dukra Diti ėmė prašyti savo vyrą, Marīcio sūnų Kaśyapą, suartėti su ja ir padovanoti jai vaiką.

9 TEKSTAS

इष्ट्वाग्निजिह्वं पयसा पुरुषं यजुषां पतिम् ।
निम्लोचत्यर्क आसीनमग्न्यगारे समाहितम् ॥ ९ ॥

iṣṭvāgni-jihvaṁ payasā puruṣaṁ yajuṣāṁ patim
nimlocaty arka āsīnam agny-agāre samāhitam

iṣṭvā – baigęs atnašauti auką; *agni* – ugnies; *jihvam* – liežuviui; *payasā* – atnašaudamas aukas; *puruṣam* – Aukščiausiajam Asmeniui; *yajuṣām* – visų aukų atnašavimų; *patim* – valdovui; *nimlocati* – leidžiantis; *arke* – saulei; *āsīnam* – sėdėjo; *agni-agāre* – aukų atnašavimo salėje; *samāhitam* – paniręs į transą.

Leidosi saulė. Išminčius, baigęs atnašauti auką Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, Viṣṇu, kurio liežuvis – tai aukuro ugnis, sėdėjo paniręs į transą.

Komentaras: Ugnis yra laikoma Dievo Asmens Viṣṇu liežuviu, per aukuro ugnį Viešpats priima aukas – grūdus ir lydytą sviestą. Viešpats Viṣṇu – aukojimų valdovas, Jis yra visų aukojimų objektas. Kitais žodžiais, patenkindami Viešpatį Viṣṇu patenkiname ir pusdievius bei visas kitas gyvas būtybes.

10 TEKSTAS

दितिरुवाच
एष मां त्वत्कृते विद्वन् काम आत्तशरासनः ।
दुनोति दीनां विक्रम्य रम्भामिव मतङ्गजः ॥१०॥

ditir uvāca
eṣa māṁ tvat-kṛte vidvan kāma ātta-śarāsanaḥ
dunoti dīnāṁ vikramya rambhām iva mataṅgajaḥ

ditiḥ uvāca – gražuolė Diti tarė; *eṣaḥ* – visos šios; *mām* – mane; *tvat-kṛte* – tau; *vidvan* – o išminčiau; *kāmaḥ* – Kupidonas; *ātta-śarāsanaḥ* – paleidęs savo strėles; *dunoti* – pervėrė; *dīnām* – mane, bejėgę; *vikramya* – puldamas; *rambhām* – bananmedį; *iva* – tarsi; *matam-gajaḥ* – pamišęs dramblys.

Ir tą akimirką gražuolė Diti atvėrė vyrui širdį: O išminčiau, meilės dievas paleido į mane strėles ir aš prieš jas bejėgė, kaip gležnas bananmedis bejėgis prieš pamišusį drambį.

Komentaras: Matydama, kad vyras paskendęs transe, gražioji Diti net nebandė jo sugundyti dailiomis savo formomis ir garsiai prašneko. Ji tiesiai prisipažino geidžianti jo, ir kad tas geismas drąsko ją kaip pamišęs dramblys jauną bananmedį. Ji niekad anksčiau nebuvo sutrukdžiusi vyro meditacijos, tačiau šįkart nepajėgė įveikti ją užvaldžiusio geismo. Geismas įsisiautėjo lyg pamišęs dramblys, ir vyras privalėjo padėti žmonai jį numaldyti.

11 TEKSTAS

तद्भवान्दह्यमानायां सपत्नीनां समृद्धिभिः ।
प्रजावतीनां भद्रं ते मय्यायुङ्क्तामनुग्रहम् ॥११॥

tad bhavān dahyamānāyāṁ sa-patnīnāṁ samṛddhibhiḥ
prajāvatīnāṁ bhadraṁ te mayy āyuṅktām anugraham

tat – todėl; *bhavān* – o gailestingasis; *dahyamānāyām* – iškankinta; *sa-patnīnām* – kitų žmonų; *samṛddhibhiḥ* – sėkmės; *prajā-vatīnām* – tų, kurios turi vaikų; *bhadram* – gerovės; *te* – tau; *mayi* – man; *āyuṅktām* – suteik man; *anugraham* – malonę.

Būk man gailestingas ir mielaširdingas! Aš trokštu turėti sūnų ir baisiai kenčiu, matydama kitų tavo žmonų laimę. Patenkink mano troškimą, ir pats būsi laimingas.

Komentaras: Lytinį aktą, siekiant pradėti vaiką, „Bhagavad-gītā“ vadina doru poelgiu. Bet kai lytiniu aktu siekiama vien fizinio malonumo, jis prieštarauja dorovės normoms. Kai Diti prašė vyrą su ja suartėti, ji siekė ne tiek numaldyti savo beprotišką aistrą, kiek įgyvendinti svajonę turėti vaikų. Ji

buvo bevaikė ir prisiminusi kitas išminčiaus žmonas jautėsi nuskriausta, tad Kaśyapai neliko nieko kito kaip patenkinti ištikimos žmonos norą.

12 TEKSTAS

भर्तर्याप्तोरुमानानां लोकानाविशते यशः ।
पतिर्भवद्विधो यासां प्रजया ननु जायते ॥१२॥

bhartary āptorumānānāṁ lokān āviśate yaśaḥ
patir bhavad-vidho yāsāṁ prajayā nanu jāyate

bhartari – vyro; *āpta-urumānānām* – tų, kurie yra mylimi; *lokān* – pasaulyje; *āviśate* – sklinda; *yaśaḥ* – šlovė; *patiḥ* – vyras; *bhavat-vidhaḥ* – toks kaip tu; *yāsām* – tų, kurie; *prajayā* – vaikai; *nanu* – tikrai; *jāyate* – gausinti.

Žmona pelno gerą vardą laimėjusi savo vyro prielankumą, o vyras pagarsėja savo vaikais, ypač jei jis, kaip tu, yra pašauktas gausinti gyvų esybių skaičių.

Komentaras: Pasak Ṛṣabhadevos, tėvu ar motina žmogus gali tapti tiktai tada, jei gali išvaduoti savo vaikus iš gimimo ir mirties nelaisvės. Gimimas žmogumi gyvai būtybei yra vienintelė galimybė ištrūkti iš materijos karalystės, kurios gyventojai pasmerkti kančioms, susijusioms su gimimu, mirtimi, senatve ir ligomis. Galimybę pasinaudoti privalumais, kuriuos teikia gimimas žmogaus kūne, turėtų gauti kiekvienas iš mūsų, tad Kaśyapos, garbingo tėvo, pareiga – pradėti dorus, išvadavimo vertus vaikus.

13 TEKSTAS

पुरा पिता नो भगवान्दक्षो दुहितृवत्सलः ।
कं वृणीत वरं वत्सा इत्यपृच्छत नः पृथक् ॥१३॥

purā pitā no bhagavān dakṣo duhitṛ-vatsalaḥ
kaṁ vṛṇīta varaṁ vatsā ity apṛcchata naḥ pṛthak

purā – kitados; *pitā* – tėvas; *naḥ* – mūsų; *bhagavān* – pats turtingiausias; *dakṣaḥ* – Dakṣa; *duhitṛ-vatsalaḥ* – mylėjęs savo dukras; *kam* – ką; *vṛṇīta* – jūs norėtumėte pasirinkti; *varam* – sau į vyrus; *vatsāḥ* – o mano vaikai; *iti* – taip; *apṛcchata* – paklausė; *naḥ* – mūsų; *pṛthak* – kiekvienos atskirai.

Kitados mūsų tėvas Dakṣa, valdęs pasakiškus turtus ir visa širdimi mylėjęs savo dukras, paklausė atskirai kiekvienos mūsų, ką norėtume pasirinkti sau į vyrus.

Komentaras: Sprendžiant iš posmo, žiloje senovėje mergina galėdavo pasirinkti sau vyrą su tėvo sutikimu, o ne bendraudama su vyrais be jokių apribojimų. Tėvas leisdavo dukrai pačiai pasirinkti būsimą vyrą – paprastai tai būdavo savo darbais ir dorybėmis pagarsėjęs didvyris. Tačiau paskutinį žodį vis dėlto tardavo tėvas.

14 TEKSTAS

स विदित्वात्मजानां नो भावं सन्तानभावनः ।
त्रयोदशाददात्तासां यास्ते शीलमनुव्रताः ॥१४॥

sa viditvātmajānāṁ no bhāvaṁ santāna-bhāvanaḥ
trayodaśādadāt tāsāṁ yās te śīlam anuvratāḥ

saḥ – Dakṣa; *viditvā* – sužinojęs; *ātma-jānām* – dukterų; *naḥ* – mūsų; *bhāvam* – polinkį; *santāna* – vaikams; *bhāvanaḥ* – gera linkintis; *trayodaśa* – trylika; *adadāt* – atidavė; *tāsām* – visos; *yāḥ* – tos, kurios; *te-* tau; *śīlam* – elgesiu; *anuvratāḥ* – ištikimos.

Mūsų tėvui Dakṣai rūpėjo dukterų gerovė. Išklausęs į ką linksta mūsų širdys, jis atidavė trylika savo dukterų tau į žmonas. Nuo tada visos buvome tau ištikimos.

Komentaras: Dažniausiai dukros drovėdavosi atvirai pasakyti tėvui savo išrinktojo vardą. Tėvui jį pašnibždėdavo kiti šeimos nariai, pavyzdžiui senelė, kurios anūkės varžėsi mažiau. Karalius Dakṣa sužinojo dukrų norus ir trylika, tarp jų ir Diti, ištekino už Kaśyapos. Kitos už Kaśyapos ištekėjusios Diti seserys jau buvo tapusios motinomis. Štai Diti ir klausia – jei visos žmonos buvo jam vienodai ištikimos, kodėl tik jai vienai jis vis dar nepadovanojo vaiko?

15 TEKSTAS

अथ मे कुरु कल्याणं कामं कमललोचन ।
आर्तोपसर्पणं भूमन्नमोघं हि महीयसि ॥१५॥

atha me kuru kalyāṇaṁ kāmaṁ kamala-locana
ārtopasarpaṇaṁ bhūmann amoghaṁ hi mahīyasi

atha – todėl; *me* – man; *kuru* – prašau išpildyk; *kalyāṇam* – palaimink; *kāmam* – troškimą; *kamala-locana* – o lotosoaki; *ārta* – kenčiančiojo; *upasarpaṇam* – kuris kreipėsi; *bhūman* – o didysis; *amogham* – būtinai; *hi* – tikrai; *mahīyasi* – kilnios asmenybės.

O lotosoaki, būk man maloningas ir išpildyk mano troškimą. Kilnus žmogus niekada neatstums kenčiančio, kuris kreipiasi į jį prašydamas pagalbos.

Komentaras: Diti puikiausiai suvokė, kad Kaśyapa gali atmesti jos prašymą, nes ji kreipėsi į išminčių netinkamu laiku, tačiau moteris teisinosi tuo, kad nelaimės atveju ar iškilus aštriai būtinybei, į laiką ir aplinkybes dėmesys nekreipiamas.

16 TEKSTAS

इति तां वीर मारीचः कृपणां बहुभाषिणीम् ।
प्रत्याहानुनयन् वाचा प्रवृद्धानङ्गकश्मलाम् ॥१६॥

iti tāṁ vīra mārīcaḥ kṛpaṇāṁ bahu-bhāṣiṇīm
pratyāhānunayan vācā pravṛddhānaṅga-kaśmalām

iti – taip; *tām* – jai; *vīra* – o didvyri; *mārīcaḥ* – Marīcio sūnus (Kaśyapa); *kṛpaṇām* – nelaimingą; *bahu-bhāṣiṇīm* – neįprastai daug kalbančią; *pratyāha* – atsakė; *anunayan* – nuramindamas; *vācā* – žodžiais; *pravṛddha* – nepaprastai sujaudintą; *anaṅga* – geismo; *kaśmalām* – suteptą.

O didvyri (Vidura), Marīcio sūnus ėmė guosti ir raminti žemo geismo užvaldytą, nelaimingą žmoną, karštai maldaujančią jo suartėti.

Komentaras: Geismas priešingai lyčiai – vyrui ar moteriai, laikytinas žemu ir nuodėmingu. Kai Kaśyapai pasinėrus į meditaciją, į jį kreipėsi geismo apimta žmona, jis nesurado savy jėgų ją atstumti. Kaśyapa galėjo griežtai atmesti Diti prašymą, tačiau buvo dvasiškai silpnesnis už Vidurą. Maitreya pavadina posme Vidurą didvyriu, nes susitvardymu Viešpaties bhaktui neprilygsta jokia kita gyva būtybė. Iš visko sprendžiant, Kaśyapa pats norėjo pasimėgauti suartėjimu su žmona, todėl buvo neryžtingas ir tiesiog pamėgino paguodžiančiais žodžiais ją atkalbėti.

17 TEKSTAS

एष तेऽहं विधास्यामि प्रियं भीरु यदिच्छसि ।
तस्याः कामं न कः कुर्यात्सिद्धिस्त्रैवर्गिकी यतः ॥१७॥

eṣa te 'haṁ vidhāsyāmi priyaṁ bhīru yad icchasi
tasyāḥ kāmaṁ na kaḥ kuryāt siddhis traivargikī yataḥ

eṣaḥ – šį; *te* – tavo prašymą; *aham* – aš; *vidhāsyāmi* – įvykdysiu; *priyam* – patį slaptingiausią; *bhīru* – o vargšele; *yat* – ko; *icchasi* – tu trokšti; *tasyāḥ* – tavo; *kāmam* – troškimus; *na* – ne; *kaḥ* – kas; *kuryāt* – įvykdys; *siddhiḥ* – išvadavimo tobulybes; *traivargikī* – tris; *yataḥ* – iš kurio.

Vargšele, aš įvykdysiu bet kokį tavo norą, nes kas dar kitas, jei ne tu gali dovanoti man tris tobulybes, laiduojančias galutinį išvadavimą?

Komentaras: Trys tobulybės, ilgainiui laiduojančios išvadavimą, yra religingumas, materialinė gerovė ir jusliniai malonumai. Šventraščių nuomone, žmona yra savo vyro, jo sąlygotos sielos gelbėtoja, nes ji tarnauja vyrui ir padeda jam pasiekti galutinį išvadavimą. Materialaus pasaulio dėsnių sąlygojama būtis pagrįsta jusliniais malonumais, ir jei vyrui nusišypso laimė gauti į žmonas gerą moterį, jis visada turės patikimą gyvenimo ramstį. Jei materialus gyvenimas klostosi nesėkmingai, žmogus paprastai dar giliau įklimpsta į materijos liūną. Ištikima žmona turėtų padėti vyrui įgyvendinti jo materialius troškimus, kad jis galėtų ramiai atsidėti dvasinei praktikai ir ilgainiui pasiektų išvadavimą. Tačiau jei vyras jau nemažai padarė siekdamas dvasinio tobulumo, žmona turėtų dar uoliau jam tarnauti, ir tada dvasinį tobulumą pasieks jie abu. Taigi labai svarbu, kad jaunajai kartai, nepaisant lyties skirtumų, būtų diegiami dvasinės praktikos įgūdžiai. Tada bendras gyvenimas jiems bus dvasiškai naudingas. Berniukus būtina išmokyti laikytis *brahmacaryos* principų, o mergaites auklėti doros ir ištikimybės vyrui dvasia. Jei žmona ištikima vyrui, o vyras yra dvasinį pasirengimą išėjęs *brahmacāris* – jų sąjunga padės ir vienam, ir kitam siekti svarbiausio gyvenimo tikslo.

18 TEKSTAS

सर्वाश्रमानुपादाय स्वाश्रमेण कलत्रवान् ।
व्यसनार्णवमत्येति जलयानैर्यथार्णवम् ॥१८॥

sarvāśramān upādāya svāśrameṇa kalatravān
vyasanārṇavam atyeti jala-yānair yathārṇavam

sarva – visi; *āśramān* – socialiniai sluoksniai; *upādāya* – pabaigdamas; *sva* – savo; *āśrameṇa* – socialinius sluoksnius; *kalatra-vān* – tas, kuris gyvena su žmona; *vyasana-arṇavam* – pavojingą materialios būties vandenyną; *atyeti* – gali įveikti; *jala-yānaiḥ* – sėdęs į laivą; *yathā* – kaip; *arṇavam* – vandenyną.

Kaip sėdęs į laivą žmogus įveikia vandenyno platybes, taip vedęs ir gyvendamas su žmona vyras nugali visas materialios būties negandas ir pavojus.

Komentaras: Vedų raštai kalba apie visuomenę, kurią sudaro keturi socialiniai sluoksniai ir kurios tikslas – suvienyti visų socialinių sluoksnių pastangas, siekiant išsivaduoti iš materialios būties nelaisvės. Visų socialinių sluoksnių – *brahmacārių,* t.y. dorovės normų besilaikančių bei šventraščius studijuojančių jaunosios kartos atstovų, vedusių, nuo žemiškų reikalų pasitraukusių, o taip pat ir pasaulio atsižadėjusių žmonių – gyvenimas bei dvasinė pažanga labai daug priklauso būtent nuo vedusio, su žmona gyvenančio žmogaus. Kad visuomeninė sistema, kurią sudaro keturi socialiniai sluoksniai ir dvasiniai luomai, funkcionuotų normaliai, būtinos suvienytos visų socialinių bei luominių grupių pastangos. Vedų *varṇāśrama* populiariai vadinama kastų sistema. Ant vedusio, su žmona gyvenančio žmogaus pečių gula didžiulė atsakomybė, jis turi išlaikyti kitų socialinių sluoksnių atstovus – *brahmacārius, vānaprasthas* bei *sannyāsius.* Visų socialinių sluoksnių atstovai, išskyrus vedusius žmones, *gṛhasthas,* užsiima išimtinai dvasine praktika, kitaip sakant, *brahmacāriams, vānaprasthoms* ir *sannyāsiams* nelieka laiko pelnytis gyvenimui. Jie gyvena iš *gṛhasthų* aukų, apsiriboja minimalių poreikių patenkinimu ir siekia dvasinio pažinimo. Padėdami kitų trijų visuomenės klasių atstovams puoselėti dvasines vertybes, *gṛhasthos* dvasiškai tobulėja patys. Tokiu būdu visi visuomenės nariai ilgainiui pasiekia dvasinį tobulumą ir be didesnio vargo įveikia neišmanymo vandenyną.

19 TEKSTAS

यामाहुरात्मनो ह्यर्धं श्रेयस्कामस्य मानिनि ।
यस्यां स्वधुरमध्यस्य पुमांश्चरति विज्वरः ॥१९॥

yām āhur ātmano hy ardhaṁ śreyas-kāmasya mānini
yasyāṁ sva-dhuram adhyasya pumāṁś carati vijvaraḥ

yām – žmona, kuri; *āhuḥ* – sakoma; *ātmanaḥ* – kūno; *hi* – taip; *ardham* – pusė; *śreyaḥ* – gerovė; *kāmasya* – visus troškimus; *mānini* – o garbioji; *yasyām* – kuriai; *sva-dhuram* – visas pareigas; *adhyasya* – patikėjęs; *pumān* – vyras; *carati* – gyvena; *vijvaraḥ* – nepažindamas vargo.

O garbioji, žmona yra nepakeičiamas gyvenimo palydovas, neveltui ją vadina geresniąja vyro kūno puse. Vyras dalijasi su ja savo dvasinėm pareigom ir išvien siekia kilniausių tikslų. Patikėjęs žmonai savo pareigų naštą, vyras gali gyventi nepažindamas vargo.

Komentaras: Vedos skelbia, kad žmona yra geresnioji vyro kūno pusė, nes jai tenka pusė vyro pareigų. Vedusio žmogaus pareiga yra vykdyti penkių rūšių aukojimus, *pañca-yajñą,* nes tik tokiu būdu jis gali išpirkti neišvengiamai savo veikla padarytas nuodėmes. Degradavęs iki šunų ir kačių lygio vyras užmiršta apie savo priedermę, apie dvasinių vertybių puoselėjimą, ir ima žvelgti į žmoną kaip juslinių malonumų objektą. O kai žmona vyrui yra juslinių malonumų objektas, svarbiausiu vertinimų kriterijumi tampa fizinis grožis, ir vos tik bendras gyvenimas ima nebeteikti juslinio džiaugsmo, santykiai nutrūksta ir sutuoktiniai skiriasi. Kai sutuoktiniai bendrauja tarpusavyje ir kartu siekia dvasinio tobulumo, jų santykiams niekas negresia, nes fizinis grožis ir vadinamoji „meilė“ jiems nėra svarbiausia. Materialiame pasaulyje negali būti ir kalbos apie meilę. Iš tikrųjų santuoka – tai priedermė, kurią siekdami dvasinio tobulumo pagal autoritetingų šventraščių nurodymus sutartinai vykdo sutuoktiniai. Taigi santuokai tenka labai svarbus vaidmuo, norint kad žmogus nenusileistų iki šunų ir kačių, kuriems nelemta patirti dvasinį prašviesėjimą, lygio.

20 TEKSTAS

यामाश्रित्येन्द्रियारातीन्दुर्जयानितराश्रमैः ।
वयं जयेम हेलाभिर्दस्यून्दुर्गपतिर्यथा ॥२०॥

yām āśrityendriyārātīn durjayān itarāśramaiḥ
vayaṁ jayema helābhir dasyūn durga-patir yathā

yām – kur; *āśritya* – radę prieglobstį; *indriya* – jausmai; *arātīn* – priešai; *durjayān* – sunkiai nugalimi; *itara* – tų, kurie nėra šeimos žmonės; *āśramaiḥ* – socialinių sluoksnių; *vayam* – mes; *jayema* – galime atremti; *helābhiḥ* – nesunkiai; *dasyūn* – plėšikų antpuolius; *durga-patiḥ* – tvirtovės karvedys; *yathā* – kaip.

Kaip tvirtovės karvedys nesunkiai atremia plėšikų antpuolius, taip ir žmonos prieglobstis saugo vyrą nuo jausmų antplūdžio, prieš kurį atsispirti kitų socialinių sluoksnių atstovai bejėgiai.

Komentaras: Vertinant keturis visuomenės sluoksnius, – besimokančius (*brahmacārius*), šeimos žmones (*gṛhasthas*), atsiskyrėlius (*vānaprasthas*) ir pasaulio atsižadėjusius (*sannyāsius*) – galima teigti, kad šeimos žmonių padėtis yra saugiausia. Juslės yra tarsi plėšikai, puolantys tvirtovę – kūną. Žmonai tvirtovėje tenka karvedžio vaidmuo. Tad kaskart, kai juslės surengia antpuolį, būtent žmona gelbsti kūną nuo sutriuškinimo. Seksualiniai troškimai neišvengiami, tačiau tas, kuris turi teisėtą žmoną, netaps priešo (juslių) antpuolių auka. Ištikimą žmoną turintis vyras neims drumsti visuomenės gyvenimo, tvirkindamas skaisčias merginas. Jei vyras nėra tinkamą pasirengimą išėjęs *brahmacāris, vānaprastha* ar *sannyāsis,* ir neturi teisėtos žmonos, jis virsta nepataisomu plevėsa ir visuomenės tvarkos drumstėju. Jei *brahmacāris* neišėjęs griežtos mokyklos, jei nebuvo sistemingai rengiamas savo reikalą išmanančio dvasinio mokytojo, nepasižymėjo klusnumu, toks *„brahmacāris“* pasmerktas tapti seksualinių troškimų auka. Istorija žino nemaža tokių pavyzdžių – nuopuolį patyrė net toks garsus *yogas,* kaip Viśvāmitra. Tačiau *gṛhasthai* niekas negresia, nes jis gali atsiremti į savo ištikimą žmoną. Lytinis gyvenimas yra materialios nelaisvės priežastis, neatsitiktinai jis yra leidžiamas tik *gṛhastha-āśrame,* o kitų trijų *āśramų* atstovams draudžiamas. *Gṛhasthos* pareiga yra pasirūpinti, kad pasaulį išvystų puikūs *brahmacāriai, vānaprasthos* ir *sannyāsiai.*

21 TEKSTAS

न वयं प्रभवस्तां त्वामनुकर्तुं गृहेश्वरि ।
अप्यायुषा वा कात्स्न्र्येन ये चान्ये गुणगृध्नवः ॥२१॥

na vayaṁ prabhavas tāṁ tvām anukartuṁ gṛheśvari
apy āyuṣā vā kārtsnyena ye cānye guṇa-gṛdhnavaḥ

na – niekada; *vayam* – mes; *prabhavaḥ* – įstengsime; *tām* – tai; *tvām* – tau; *anukartum* – atsilyginti tuo pačiu; *gṛha-īśvari* – o mano namų karaliene; *api* – nepaisant; *āyuṣā* – šį gyvenimą; *vā* – arba (kitą gyvenimą); *kārtsnyena* – visą; *ye* – kas; *ca* – taip pat; *anye* – kiti; *guṇa-gṛdhnavaḥ* – kas gali įvertinti žmogiškąsias dorybes.

O mano namų karaliene, mes neprilygsime tau. Nei mes, nei kiti sugebantys įvertinti žmogiškąsias dorybes, neįstengsim atsilyginti už viską, ką tu gero padarei, net jei dirbsime neatsitiesdami ir šį, ir kitą gyvenimą.

Komentaras: Kai vyras pernelyg į padanges kelia savo žmonos dorybes, tai tegali reikšti du dalykus – arba jis pateko po žmonos padu, arba ją pašiepia. Kaśyapa pastaruosiuose tekstuose kalba apie tai, kad vedusieji vyrai kartu su žmona džiaugiasi dangiška juslinių malonumų palaima ir jiems negresia pragaras. Pasaulio atsižadėjimo įžadus davęs žmogus neturi žmonos, ir jei seksualiniai troškimai pastūmėja jį siekti fizinio artumo su moterimi ar su kieno nors kito žmona – pragaro jam neišvengti. Kitaip sakant, jeigu namus ir žmoną palikęs „atsiskyrėlis“ vėl sąmoningai ar nesąmoningai panūsta patirti lytinį malonumą – jis keliaus tiesiai į pragarą. Šia prasme vedusių vyrų padėtis žymiai saugesnė. Todėl visi be išimties vedę vyrai yra amžinai skolingi savo žmonoms ir nepajėgtų joms atmokėti nei šį, nei kitą gyvenimą. Ir netgi jei dirbtų neatsitiesdami visą gyvenimą, vis tiek liktų joms skolingi. Žmonos dorybes deramai įvertinti sugeba toli gražu ne kiekvienas vyras, tačiau net ir tas, kuris moka vertinti žmoną, niekada negalės jai atsilyginti. Ir vis dėlto į tokį žmonos liaupsinimą reikia žiūrėti su jumoru.

22 TEKSTAS

अथापि काममेतं ते प्रजात्यै करवाण्यलम् ।
यथा मां नातिरोचन्ति मुहूर्तं प्रतिपालय ॥२२॥

athāpi kāmam etaṁ te prajātyai karavāṇy alam
yathā māṁ nātirocanti muhūrtaṁ pratipālaya

atha api – net jeigu (tai neįmanoma); *kāmam* – šį geismą; *etam* – tokį, koks jis yra; *te* – tavo; *prajātyai* – vaiko pradėjimą; *karavāṇi* – aš atliksiu; *alam* – nedelsdamas; *yathā* – kaip; *mām* – man; *na* – negalėtų; *atirocanti* – papriekaištauti; *muhūrtam* – akimirką; *pratipālaya* – lukterk.

Aš – amžinas tavo skolininkas, todėl tučtuojau patenkinsiu tavo geismą ir troškimą turėti vaikų. Bet truputį lukterk, kad niekas vėliau negalėtų man papriekaištauti.

Komentaras: Po žmonos padu esantis vyras vargu ar gali atsimokėti žmonai už viską, ką ji jam duoda, tačiau bet kuriam vyrui, žinoma, jei jis nėra visiškas impotentas, nėra sunku lytiškai patenkinti žmoną ir pradėti su ja vaiką.

Su šiuo nesudėtingu uždaviniu pajėgus susidoroti bet kuris normalus vyras. Tačiau kad ir kaip karštai Kaśyapa troško patenkinti žmonos prašymą, vis dėlto prašo jos palūkėti, kad vėliau nesusilauktų priekaištų dėl nederamo elgesio. Štai kaip jis aiškina savo elgesio motyvus.

23 TEKSTAS

एषा घोरतमा वेला घोराणां घोरदर्शना ।
चरन्ति यस्यां भूतानि भूतेशानुचराणि ह ॥२३॥

eṣā ghoratamā velā ghorāṇāṁ ghora-darśanā
caranti yasyāṁ bhūtāni bhūteśānucarāṇi ha

eṣā – šis laikas; *ghora-tamā* – pats nepalankiausias; *velā* – metas; *ghorāṇām* – siaubingos; *ghora-darśanā* – šiurpą keliančios; *caranti* – klajoja; *yasyām* – kurio metu; *bhūtāni* – šmėklos; *bhūta-īśa* – šmėklų valdovo; *anucarāṇi* – nuolatiniai palydovai; *ha* – iš tikrųjų.

Pradėti vaiką dabar – pats nepalankiausias metas, nes būtent šią valandą pasirodo šiurpios šmėklos ir nuolatiniai šmėklų valdovo palydovai.

Komentaras: Kaśyapa jau prašė Diti kiek palūkėti, o dabar įspėja žmoną, kad jei jie nekreips dėmesio į specifines šio paros meto aplinkybes, nepasirinks suartėjimui tinkamesnio momento, juos nubaus šmėklos ir piktosios dvasios, kurios kartu su savo valdovu Viešpačiu Rudra šią valandą klajoja po pasaulį.

24 TEKSTAS

एतस्यां साध्वि सन्ध्यायां भगवान् भूतभावनः ।
परीतो भूतपर्षद्भिर्वृषेणाटति भूतराट् ॥२४॥

etasyāṁ sādhvi sandhyāyāṁ bhagavān bhūta-bhāvanaḥ
parīto bhūta-parṣadbhir vṛṣeṇāṭati bhūtarāṭ

etasyām – šią valandą; *sādhvi* – o dorovingoji; *sandhyāyām* – dienos ir nakties sandūroje (vakare); *bhagavān* – Dievo Asmuo; *bhūta-bhāvanaḥ* – šmėkloms gera linkintis; *parītaḥ* – supamas; *bhūta-parṣadbhiḥ* – šmėklų; *vṛṣeṇa* – apžergęs savo nešėją bulių; *aṭati* – klajoja; *bhūta-rāṭ* – šmėklų valdovas.

Viešpats Śiva, apžergęs savo nešėją bulių, šią valandą klajoja po pasaulį, apsuptas šmėklų, kurios lydi jį savo labui.

Komentaras: Viešpats Śiva, dar vadinamas Rudra, yra šmėklų ir vaiduoklių valdovas. Visos šmėklos, vaiduokliai ir dvasios lenkiasi Viešpačiui Śivai, vildamiesi, kad jis nurodys savivokos kelią. Viešpačiui Śivai lenkiasi daugumа filosofų *māyāvādžių,* o filosofams *māyāvādžiams* ateizmo idėjas skelbęs Śrīpāda Śaṅkarācārya laikomas Viešpaties Śivos inkarnacija. Vaiduokliai neturi fizinio kūno – tai bausmė už mirtinas nuodėmes, pavyzdžiui, savižudybę. Savižudybės, nesvarbu, dvasinė ji ar fizinė, kaip paskutinės priemonės griebiasi vaiduokliai žmonių veidais. Įvykdydama fizinę savižudybę, gyva būtybė netenka savo fizinio kūno, o įvykdydama dvasinę savižudybę praranda individualybę. *Māyāvādžiai* trokšta prarasti savo individualųjį „aš“ ir įsilieti į beasmenę dvasinę būtį, *brahmajyoti.* Būdamas nepaprastai maloningas vaiduokliams ir šmėkloms, Viešpats Śiva rūpinasi, kad nepaisant juos persekiojančio prakeiksmo, jie galų gale gautų fizinį kūną. Śiva siunčia vaiduoklius į įsčias toms moterims, kurios nepaiso apribojimų, susijusių su lytinio akto atlikimo laiku ir aplinkybėmis. Kaśyapa primena apie šį pavojų, kad Diti susimąstytų ir mažumėlę palūkėtų.

25 TEKSTAS

श्मशानचक्रानिलधूलिधूम्र-
विकीर्णविद्योतजटाकलापः ।
भस्मावगुण्ठामलरुक्मदेहो
देवस्त्रिभिः पश्यति देवरस्ते ॥२५॥

śmaśāna-cakrānila-dhūli-dhūmra-
vikīrṇa-vidyota-jaṭā-kalāpaḥ
bhasmāvaguṇṭhāmala-rukma-deho
devas tribhiḥ paśyati devaras te

śmaśāna – kremacinės laužavietės; *cakra-anila* – sūkurys; *dhūli* – pelenai; *dhūmra* – dulsvi; *vikīrṇa-vidyota* – pridengia jo grožį; *jaṭā-kalāpaḥ* – susivėlusių plaukų sruogos; *bhasma* – pelenais; *avaguṇṭha* – padengtos; *amala* – tyras; *rukma* – rausvas; *dehaḥ* – kūnas; *devaḥ* – pusdievis; *tribhiḥ* – triakis; *paśyati* – žvelgia; *devaraḥ* – jaunesnysis vyro brolis; *te* – tavo.

Nors rausvas Viešpaties Śivos kūnas yra pajuodęs nuo suodžių, jis yra švarus ir tyras. Jo plaukai papilkėję nuo pelenų, sūkuriais kylančių iš

kremacinių laužaviečių. Jis yra jaunesnysis tavo vyro brolis ir pasaulį regi trimis akimis.

Komentaras: Viešpats Śiva nėra paprasta gyva esybė, tačiau jis nepriklauso ir Viṣṇu kategorijai, kitaip sakant, jis nėra Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Savo galiomis jis visokeriopai pranoksta bet kurią gyvą esybę ir net patį Brahmą, tačiau jis neprilygsta Viṣṇu. Mažai kuo nusileisdamas Viešpačiui Viṣṇu, Śiva regi praeitį, dabartį ir ateitį. Viena Śivos akis – tarsi saulė, antra – tarsi mėnulis, o trečia, tarp antakių, – tarsi ugnis. Jo trečioji akis svaido ugnį, kuri gali pelenais paversti bet kurią, net pačią galingiausią, gyvą esybę, taip pat ir Brahmą. Nors Śiva yra viso materialaus pasaulio valdovas, jis gyvena ne puikiuose rūmuose, apsuptas prabangos ir materialių turtų, o kremacijos vietose, kur deginami mirusiųjų kūnai, ir pelenų stulpai, kylantys iš laužaviečių, atstoja jam apdarą. Jis transcendentalus materijos sutepčiai. Jaunesnioji Diti (Kaśyapos žmonos) sesuo buvo ištekėjusi už Viešpaties Śivos, todėl Kaśyapa laikė jį savo jaunesniuoju broliu. Sesers vyras laikomas broliu. Taigi giminystės požiūriu, Viešpats Śiva buvo Kaśyapos giminaitis, jaunesnysis brolis. Kaśyapa įspėjo žmoną, kad laikas lytiniam aktui yra labai nepalankus, nes Viešpats Śiva gali tapti jo liudininku. Diti galėjo prieštarauti vyrui, teigdama, kad suartėti jie galėtų nuošalioje vietoje, ten, kur jų niekas nepamatys, tačiau Kaśyapa jai primena, kad saulė, mėnulis ir ugnis yra trys Viešpaties Śivos akys, ir nuo jo akylo žvilgsnio niekas nepasislėps, lygiai kaip niekas nepasislėps nuo Viešpaties Viṣṇu. Policija, susekusi nusikaltėlį, ne visada skuba jį suimti ir nubausti, – kartais geriau palaukti tinkamesnio momento. Viešpats Śiva neišvengiamai pamatys, kad Kaśyapa su Diti suartėjo neleistinu metu ir deramai nubaus Diti. Jai gimsiąs vaikas vaiduoklio sąmone arba bedievis impersonalistas. Kaśyapa numatė tokį pavojų ir įspėjo žmoną apie jį.

26 TEKSTAS

न यस्य लोके स्वजनः परो वा
नात्यादृतो नोत कश्चिद्विगर्ह्यः ।
वयं व्रतैर्यच्चरणापविद्धा-
माशास्महेऽजां बत भुक्तभोगाम् ॥२६॥

na yasya loke sva-janaḥ paro vā
nātyādṛto nota kaścid vigarhyaḥ

vayaṁ vratair yac-caraṇāpaviddhām
āśāsmahe 'jāṁ bata bhukta-bhogām

na – niekada; *yasya* – kas; *loke* – pasaulyje; *sva-janaḥ* – giminaitis; *paraḥ* – nesusijęs; *vā* – arba; *na* – ne; *ati* – didingesnis; *ādṛtaḥ* – palankus; *na* – ne; *uta* – arba; *kaścit* – kas nors; *vigarhyaḥ* – nusikaltėlis; *vayam* – mums; *vrataiḥ* – įžadais; *yat* – kurio; *caraṇa* – pėdos; *apaviddhām* – atsisakyta; *āśāsmahe* – pagarbiai lenkiamės; *ajām* – mahā-prasāda; *bata* – būtinai; *bhukta-bhogām* – maisto likučiams.

Nors gyvos būtybės neatsiejamos nuo Viešpaties Śivos, jis nė vienos jų nelaiko savo giminaičiu, nė vienai nejaučia nei ypatingo prielankumo, nei priešiškumo. Trupiniai, likę nuo jo stalo, ir viskas, kas buvo jo palytėta, mums yra šventa.

Komentaras: Kaśyapa paaiškino žmonai, kad nors Viešpats Śiva yra jo svainis, tai ne pretekstas būti nepagarbiam jo atžvilgiu. Kaśyapa įspėjo žmoną, kad Viešpačiui Śivai neegzistuoja nei sąvoka „artimieji“, nei sąvoka „priešai“. Būdamas vienas iš trijų visatos valdovų, jis vienodas visiems. Jis neturi sau lygių, nes yra iškiliausias Aukščiausiojo Dievo Asmens bhaktas. Pasakyta, kad Viešpats Śiva – didžiausias iš visų Dievo Asmens bhaktų. Neatsitiktinai trupiniai iš jo lėkštės bhaktams yra *mahā-prasādas,* šventas maistas. Viešpačiui Kṛṣṇai paaukoto maisto trupiniai vadinasi *prasādas,* o paragauti dar ir tauraus Viešpaties bhakto, pvz., Viešpaties Śivos, tampa *mahā-prasādu.* Viešpats Śiva yra tokia iškilni asmenybė, kad jo nė kiek nejaudina materiali gerovė, kurios mes kaip pamišę siekiame. Jo žmona Pārvatī, įkūnijanti materialios gamtos galybę, yra visiškoje Viešpaties Śivos valioje, tačiau jis nesinaudoja beribėm žmonos galimybėm net tam, kad susikurtų jaukius namus. Jis linkęs gyventi be stogo virš galvos, o nuolankioji Pārvatī sutiko gyventi taip, kaip gyvena jos vyras. Paprasti žmonės garbina Viešpaties Śivos žmoną, deivę Durgą, siekdami materialios gerovės, tačiau Viešpats Śiva priima jos tarnystę be jokių materialių išskaičiavimų. Jis tiesiog moko savo tauriąją žmoną, kad Viešpaties Viṣṇu garbinimas yra aukščiausia religinio garbinimo forma, bet dar aukštesnis už jį yra iškilaus bhakto ar to, kas vienokiu ar kitokiu būdu susiję su Viešpačiu Viṣṇu, garbinimas.

27 TEKSTAS

यस्यानवद्याचरितं मनीषिणो
गृणन्त्यविद्यापटलं बिभित्सवः ।

निरस्तसाम्यातिशयोऽपि यत्स्वयं
पिशाचचर्यामचरद्गतिः सताम् ॥२७॥

yasyānavadyācaritaṁ manīṣiṇo
gṛṇanty avidyā-paṭalaṁ bibhitsavaḥ
nirasta-sāmyātiśayo 'pi yat svayaṁ
piśāca-caryām acarad gatiḥ satām

yasya – kurio; *anavadya* – nepriekaištingu; *ācaritam* – būdu; *manīṣiṇaḥ* – didieji išminčiai; *gṛṇanti* – seka; *avidyā* – neišmanymo; *paṭalam* – miglas; *bibhitsavaḥ* – siekia išsklaidyti; nirasta – panaikina; *sāmya* – lygybę; *atiśayaḥ* – pranašumą; *api* – nepaisant; *yat* – kaip; *svayam* – asmeniškai; *piśāca* – nelabojo; *caryām* – veiklą; *acarat* – atlieka; *gatiḥ* – tikslas; *satām* – Viešpaties bhaktų.

Nors materialiame pasaulyje niekas neprilygsta Viešpačiui Šivai, o juo labiau jo nepranoksta, nors jo nepriekaištingas būdas – sektinas pavyzdys visoms didžioms sieloms, siekiančioms išsklaidyti tirštas neišmanymo miglas, jis vis dėlto slepiasi po nelabojo kauke, kad galėtų dovanoti išsigelbėjimą visiems Viešpaties bhaktams.

Komentaras: Necivilizuotos, šėtoniškos Viešpaties Šivos manieros nėra smerktinos, nes taip jis moko nuoširdžius Viešpaties bhaktus žemiškų malonumų atsižadėjimo. Viešpatį Šivą dar vadina Mahādeva, didžiausiuoju iš pusdievių. Niekas materialiame pasaulyje jam neprilygsta ir juo labiau jo nepranoksta. Jis mažai kuo nusileidžia Viešpačiui Viṣṇu. Ir nors Šiva nuolat bendrauja su Māya, Durga, materialios būties veiksmo ir atoveikio dėsniai jam negalioja. Nors jis globoja piktąsias dvasias ir būtybes, esančias neišmanymo *guṇos* valdžioje, tokia bendrija jo neveikia.

28 TEKSTAS

हसन्ति यस्याचरितं हि दुर्भगाः
स्वात्मन्रतस्याविदुषः समीहितम् ।
यैर्वस्त्रमाल्याभरणानुलेपनैः
श्वभोजनं स्वात्मतयोपलालितम् ॥२८॥

hasanti yasyācaritaṁ hi durbhagāḥ
svātman-ratasyāviduṣaḥ samīhitam

yair vastra-mālyābharaṇānulepanaiḥ
śva-bhojanaṁ svātmatayopalālitam

hasanti – išjuokia jį; *yasya* – kurio; *ācaritam* – veikla; *hi* – tikrai; *durbhagāḥ* – nesėkmingieji; *sva-ātman* – į savąjį „aš“; *ratasya* – tas, kuris pasinėręs; *aviduṣaḥ* – nenutuokdami; *samīhitam* – jo tikslo; *yaiḥ* – kurie; *vastra* – apdarais; *mālya* – girliandomis; *ābharaṇa* – papuošalais; *anu* – prabangiais; *lepanaiḥ* – kvapniais aliejais; *śva-bhojanam* – maistas šunims; *sva-ātmatayā* – tarsi savuoju „aš“; *upalālitam* – lepinamas.

Jis yra visa esybe pasinėręs į savąjį „aš“, tačiau šito nenutuokdami nesėkmingi kvailiai jį išjuokia. Tie neišmanėliai tesirūpina fiziniu kūnu, puošia jį apdarais, brangenybėmis, girliandomis, trina kvapniais aliejais, nors kūnas galų gale atiteks šunims.

Komentaras: Viešpats Śiva nedėvi prašmatnių drabužių, girliandų, papuošalų ir nesišlaksto kvapniais aliejais. Tačiau neišmanėliai puoselėja kūną, kuris galų gale atiteks šunims, tarsi tas kūnas būtų tikrasis „aš“. Jie nesupranta Viešpaties Śivos, bet kreipiasi į jį, prašydami vien materialių patogumų ir gėrybių. Śivos pasekėjai būna dviejų kategorijų. Pirmoji – tai užkietėję materialistai, siekiantys vien gauti iš Viešpaties Śivos materialių gėrybių, antroji – norintys su juo susivienyti. Paprastai tai impersonalistai. Jie kartoja *mantrą śivo 'ham* („aš – Śiva“ arba „išsivadavęs aš susivienysiu su Viešpačiu Śiva“). Kitaip sakant, Viešpaties Śivos pasekėjais paprastai tampa *karmiai* arba *jñāniai,* tačiau nei tie, nei kiti iki galo nesuvokia jo svarbiausių siekių. Neretai Viešpaties Śivos „pasekėjai“ mėgdžiodami jį vartoja kenksmingus kvaišalus. Kartą Viešpats Śiva išgėrė vandenyną nuodų. Jį išgėrus, pamėlo Śivos kaklas. Śivos pseudopasekėjai imituoja jį ir vartodami kvaišalus nuodija kūną. Tikrasis Viepaties Śivos tikslas – tarnystė visų sielų Sielai, Viešpačiui Kṛṣṇai. Jis pageidauja, kad visi prabangūs daiktai – gražūs apdarai, girliandos, papuošalai ir kosmetika būtų skirti tik Viešpačiui Kṛṣṇai, nes Kṛṣṇa yra vienintelis ir tikrasis džiaugsmo subjektas. Jis atsisako naudotis jais pats, nes visi jie yra skirti išimtinai Kṛṣṇai. Nesuprasdami tokio Viešpaties Śivos motyvo, vieni kvailiai jį išjuokia, o kiti nevykusiai pamėgdžioja.

29 TEKSTAS

ब्रह्मादयो यत्कृतसेतुपाला
यत्कारणं विश्वमिदं च माया ।

आज्ञाकरी यस्य पिशाचचर्या
अहो विभूम्नश्चरितं विडम्बनम् ॥२९॥

brahmādayo yat-kṛta-setu-pālā
yat-kāraṇaṁ viśvam idaṁ ca māyā
ājñā-karī yasya piśāca-caryā
aho vibhūmnaś caritaṁ viḍambanam

brahma-ādayaḥ – pusdieviai, tokie kaip Brahmā; *yat* – kurio; *kṛta* – veiklą; *setu* – apeiginius veiksmus; *pālāḥ* – vykdo; *yat* – tas, kuris yra; *kāraṇam* – šaltinis; *viśvam* – visatos; *idam* – ši; *ca* – taip pat; *māyā* – materiali energija; *ājñā-karī* – nurodymų vykdytoja; *yasya* – kurio; *piśāca* – demoniška; *caryā* – veikla; *aho* – o mano valdove; *vibhūmnaḥ* – didingo; *caritam* – charakterio; *viḍambanam* – vien tik priedanga.

Viešpats Śiva yra materialios energijos, iš kurios kyla materialusis pasaulis, valdovas. Brahmā bei kiti pusdieviai vykdo tuos pačius, kaip ir Śiva, apeiginius veiksmus. Jis didis ir galingas, ir visi jo demoniški bruožai tėra priedanga.

Komentaras: Viešpats Śiva yra Durgos, materialios energijos valdovės, vyras. Durgā įkūnija materialią energiją, o Viešpats Śiva, būdamas jos vyru, yra materialios energijos valdovas. Be to, Viešpats Śiva yra vienas iš trijų Aukščiausiojo Viešpaties atstovų, jis valdo neišmanymo *guṇą.* Viešpats Śiva atstovauja Aukščiausiajam Dievo Asmeniui ir šia prasme yra Jam tapatus. Viešpats Śiva – didi asmenybė, jo abejingumas materialiems džiaugsmams – materijos atsižadėjimo pavyzdys. Tad tikras Viešpaties Śivos pasekėjas turėtų jo pavyzdžiu mokytis abejingumo materijai, o ne nuodytis, mėgdžiodamas antžmogiškus jo žygius.

30 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
सैवं संविदिते भर्त्रा मन्मथोन्मथितेन्द्रिया ।
जग्राह वासो ब्रह्मर्षेर्वृषलीव गतत्रपा ॥३०॥

maitreya uvāca
saivaṁ saṁvidite bhartrā manmathonmathitendriyā
jagrāha vāso brahmarṣer vṛṣalīva gata-trapā

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *sā* – ji; *evam* – taip; *saṁvidite* – nepaisant to, ką išgirdo; *bhartrā* – iš savo vyro; *manmatha* – Kupidono; *unmathita* – veikiamos; *indriyā* – juslės; *jagrāha* – įsitvėrė; *vāsaḥ* – rūbą; *brahma-ṛṣeḥ* – kilniadvasio išminčiaus brahmano; *vṛṣalī* – gatvės prostitutė; *iva* – tarsi; *gata-trapā* – praradusi gėdą.

Maitreya tarė: Diti išklausė vyro žodžius, bet atsispirti meilės dievo kurstomam geismui neturėjo jėgų, ir įsitvėrė į kilniadvasio išminčiaus brahmano rūbą tarsi gėdą praradusi gatvės prostitutė.

Komentaras: Ištekėjusi moteris nuo gatvės prostitutės skiriasi tuo, kad pirmoji laikosi šventraščių normų, reglamentuojančių lytinį gyvenimą, o antroji gyvena palaidai, vadovaudamasi nepasotinamu seksualiniu instinktu. Didysis išminčius Kaśyapa, nepaisant jo plačios erudicijos, tapo savo žmonos, troškusios patenkinti seksualinį instinktą, auka. Štai pavyzdys, įrodantis materialios energijos galybę.

31 TEKSTAS

स विदित्वाथ भार्यायास्तं निर्बन्धं विकर्मणि ।
नत्वा दिष्टाय रहसि तयाथोपविवेश हि ॥३१॥

sa viditvātha bhāryāyās taṁ nirbandhaṁ vikarmaṇi
natvā diṣṭāya rahasi tayāthopaviveśa hi

saḥ – jis; *viditvā* – suprasdamas; *atha* – vėliau; *bhāryāyāḥ* – žmonos; *tam* – tai; *nirbandham* – užsispyrimą; *vikarmaṇi* – uždraustam poelgiui; *natvā* – nusilenkdamas; *diṣṭāya* – visagaliai lemčiai; *rahasi* – nuošalioje vietoje; *tayā* – su ja; *atha* – taip; *upaviveśa* – sugulė; *hi* – tikrai.

Kaśyapa puikiai suprato, ko siekia žmona, ir jam neliko nieko kito, kaip ryžtis uždraustam žingsniui. Jis nusilenkė visagalei lemčiai ir sugulė su ja nuošalioje vietoje.

Komentaras: Sprendžiant iš Kaśyapos pokalbio su žmona, išminčius buvo Viešpaties Śivos garbintojas. Išminčius žinojo, kad ryžęsis uždraustam žingsniui, jis pelnys Viešpaties Śivos nepasitenkinimą, bet jam neliko nieko kito, kaip patenkinti žmonos troškimą, ir jis nusilenkė likimo valiai. Jis puikiausiai suvokė, kad iš vaiko, pradėto nepalankią valandą, neverta tikėtis nieko gero, tačiau išminčius jautėsi skolingas žmonai ir nerado jėgų jai pasipriešinti. Panašioj situacijoj buvo atsidūręs ir Ṭhākura Haridāsa, kai

naktį jį bandė sugundyti prostitutė, bet jis nepasidavė gundymams ir čia jam padėjo Kṛṣṇos sąmonė. Štai kuo Kṛṣṇą įsisąmoninęs žmogus skiriasi nuo paprasto žmogaus. Kaśyapa Munis buvo labai apsišvietęs ir dvasiškas žmogus, jis puikiai išmanė visas reglamentuotos dvasinės gyvensenos normas, tačiau pristigo tvirtumo atsispirti geismo protrūkiui. Ṭhākura Haridāsa gimė ne brahmano šeimoje ir jis nebuvo įšventintas brahmanu, tačiau Kṛṣṇos sąmonė jį išgelbėjo nuo gundymų. Jis kasdien kartojo šventąjį Viešpaties vardą tris šimtus tūkstančių kartų.

32 TEKSTAS

अथोपस्पृश्य सलिलं प्राणानायम्य वाग्यतः ।
ध्यायञ्जजाप विरजं ब्रह्म ज्योतिः सनातनम् ॥३२॥

athopaspṛśya salilaṁ prāṇān āyamya vāg-yataḥ
dhyāyañ jajāpa virajaṁ brahma jyotiḥ sanātanam

atha – po to; *upaspṛśya* – atlikęs apeiginį apsiplovimą; *salilam* – vandeniu; *prāṇān āyamya* – paniro į transą; *vāk-yataḥ* – sutramdė liežuvį; *dhyāyan* – mediuotodamas; *jajāpa* – mintyse kartodamas; *virajam* – tyrus; *brahma* – Gāyatrī himnus; *jyotiḥ* – šviesą; *sanātanam* – amžiną.

Patenkinęs žmonos troškimą, brahmanas atliko apeiginį apsiplovimą. Mediuotodamas į amžinąją šviesą ir mintyse kartodamas šventus Gāyatrī himnus jis sutramdė liežuvį ir paniro į transą.

Komentaras: Šventraščiai nurodo maudytis nusilengvinus ir po lytinių santykių – juolab, jei lytinis aktas įvyko nepalankiu metu. Kaśyapa Munis meditavo beasmenę šviesą, *brahmajyoti,* mintyse kartodamas Gāyatrī himnus. Vedų *mantrų* kartojimas tyliai, kai jas girdi tik pats kartojantis, vadinasi *japa,* o garsus kartojimas – *kīrtana.* Vedų himną Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare galima kartoti tiek tyliai, tiek garsiai, tad jis neatsitiktinai vadinamas *mahā-mantra,* „didžiuoju himnu“.

Iš visko sprendžiant, Kaśyapa Munis buvo impersonalistas. Sugretinus Kaśyapą Munį su minėtuoju Ṭhākura Haridāsa, tampa akivaizdu, kad personalistas valdo savo jusles geriau už impersonalistą. Kodėl taip yra, paaiškinta „Bhagavad-gītoje“. Ji skelbia: *paraṁ dṛṣṭvā nivartate,* kitaip sakant, patyrus aukštesnį skonį, žemesni dalykai tampa nebepatrauklūs. Vanduo ir Gāyatrī *mantra* apvalo žmogų nuo materialaus užsiteršimo, tačiau *mahā-*

mantros poveikis dar stipresnis. Kas kartoja *mahā-mantrą,* nesvarbu, garsiai ar tyliai, yra patikimai apsaugotas nuo visų materialios būties blogybių.

33 TEKSTAS

दितिस्तु व्रीडिता तेन कर्मावद्येन भारत ।
उपसङ्गम्य विप्रर्षिमधोमुख्यभ्यभाषत ॥३३॥

ditis tu vrīḍitā tena karmāvadyena bhārata
upasaṅgamya viprarṣim adho-mukhy abhyabhāṣata

ditiḥ – Diti, Kaśyapos žmona; *tu* – bet; *vrīḍitā* – sugėdinta; *tena* – šiuo; *karma* – poelgiu; *avadyena* – nederamu; *bhārata* – o Bharatos aini; *upasaṅgamya* – prisiartino prie; *vipra-ṛṣim* – brahmano išminčiaus; *adhaḥ-mukhī* – nuleidusi galvą; *abhyabhāṣata* – mandagiai tarė.

O Bharatos aini, po to prie jo priėjo Diti, nuleidusi galvą iš gėdos dėl nederamo poelgio, ir tarė.

Komentaras: Gėdydamasis savo poelgio, žmogus nevalingai nuleidžia galvą. Po nuodėmingo suartėjimo su vyru Diti atsitokėjo. Šventraščiai smerkia lytinį gyvenimą reglamentuojančių normų nesilaikymą, prilygindami tokį aktą prostitucijai. Jei vyras suartėja su žmona tų normų nesilaikydamas, tai niekuo nesiskiria nuo santykių su gatvės prostitute.

34 TEKSTAS

दितिरुवाच
न मे गर्भमिमं ब्रह्मन् भूतानामृषभोऽवधीत् ।
रुद्रः पतिर्हि भूतानां यस्याकरवमंहसम् ॥३४॥

ditir uvāca
na me garbham imaṁ brahman bhūtānām ṛṣabho 'vadhīt
rudraḥ patir hi bhūtānāṁ yasyākaravam aṁhasam

ditiḥ uvāca – gražioji Diti tarė; *na* – ne; *me* – mano; *garbham* – nėštumą; *imam* – šį; *brahman* – o brahmane; *bhūtānām* – visų gyvų esybių; *ṛṣabhaḥ* – pats kilniausias tarp visų gyvų esybių; *avadhīt* – sunaikins; *rudraḥ* – Viešpats Śiva; *patiḥ* – valdovas; *hi* – tikrai; *bhūtānām* – visų gyvų esybių; *yasya* – kuriam; *akaravam* – aš atlikau; *aṁhasam* – įžeidimą.

Gražioji Diti kalbėjo: O brahmane, apsaugok mane nuo Viešpaties Śivos, visų gyvų esybių valdovo, bausmės. Teneatima jis manyje užsimezgusios gyvybės už baisų mano nusižengimą jo akivaizdoje.

Komentaras: Suvokdama padariusi nuodėmę, Diti trokšta gauti Viešpaties Śivos atleidimą. Populiariausi Viešpaties Śivos vardai – Rudra ir Āśutoṣa. Viešpatį Śivą nesunku supykdyti, bet taip pat nesunku ir pelnyti jo malonę. Diti žinojo, kad užsirūstinęs jis gali pražudyti nuodėmėje pradėtą kūdikį. Tačiau Śiva yra ir Āśutoṣa, todėl Diti maldauja savo brahmaną vyrą padėti jai pelnyti Viešpaties Śivos prielankumą, nes jis yra ištikimas Viešpaties Śivos tarnas. Kitaip sakant, Viešpats Śiva galėjo užsirūstinti, kad ji pastūmėjo vyrą nusižengti Vedų normoms, bet Kaśyapos malda turėtų sušvelninti jo širdį. Todėl ji prašo vyro perduoti Śivai jos atsiprašymą. Toliau skaitome Diti maldą Viešpačiui Śivai.

35 TEKSTAS

नमो रुद्राय महते देवायोग्राय मीढुषे ।
शिवाय न्यस्तदण्डाय धृतदण्डाय मन्यवे ॥३५॥

namo rudrāya mahate devāyogrāya mīḍhuṣe
śivāya nyasta-daṇḍāya dhṛta-daṇḍāya manyave

namaḥ – pagarbiai lenkiuosi; *rudrāya* – rūsčiajam Viešpačiui Śivai; *mahate* – didžiajam; *devāya* – pusdieviui; *ugrāya* – grėsmingajam; *mīḍhuṣe* – patenkinančiam visus materialius troškimus; *śivāya* – visų palankiausiam; *nyasta-daṇḍāya* – atlaidžiam; *dhṛta-daṇḍāya* – tučtuojau negailestingai baudžiančiam; *manyave* – užsirūstinęs.

Lenkiuosi rūsčiajam Viešpačiui Śivai. Jis yra didis ir grėsmingas pusdievis, bet tuo pačiu jis patenkina ir visus materialius troškimus. Jo širdis atlaidi ir jis dosniai dalija palaiminimus, tačiau užsirūstinęs tučtuojau negailestingai baudžia.

Komentaras: Maldoje Diti labai išradingai apeliuoja į Viešpaties Śivos gailestingumą. Ji sako: „Viešpats gali priversti mane raudoti, bet jis gali ir nubraukti mano ašaras, nes jis – Āśutoṣa. Viešpaties Śivos galios beribės – panorėjęs jis gali pražudyti vaisių mano įsčiose, bet gali ir išpildyti mano troškimą jį išsaugodamas. Viešpats Śiva dosnus ir maloningas, todėl gali lengvai man atleisti, nors užrūstinau jį, ir dabar jis pasiryžęs mane

nubausti. Jis atrodo tarsi paprastas žmogus, tačiau iš tikrųjų yra visų mūsų valdovas.“

36 TEKSTAS

स नः प्रसीदतां भामो भगवानुर्वनुग्रहः ।
व्याधस्याप्यनुकम्प्यानां स्त्रीणां देवः सतीपतिः ॥३६॥

sa naḥ prasīdatāṁ bhāmo bhagavān urv-anugrahaḥ
vyādhasyāpy anukampyānāṁ strīṇāṁ devaḥ satī-patiḥ

saḥ – jis; *naḥ* – mums; *prasīdatām* – palankus; *bhāmaḥ* – svainis; *bhagavān* – didžiausių dorybių įsikūnijimas; *uru* – didingiausias; *anugrahaḥ* – maloningas; *vyādhasya* – medžiotojo; *api* – taip pat; *anukampyānām* – malonės objektas; *strīṇām* – moterys; *devaḥ* – jų garbinama dievybė; *satī-patiḥ* – dorovingosios Sati vyras.

Jis yra mano svainis, mano sesers Sati vyras, todėl viliuosi, kad bus mums palankus. Jam lenkiasi visos moterys. Jis – didžiausių dorybių įsikūnijimas ir tikrai gali atleisti moteriai, kurios pasigaili net barbarai medžiotojai.

Komentaras: Viešpats Śiva yra vienos iš Diti seserų, Sati, vyras. Diti apeliavo į Sati malonę, prašydama, kad sesuo ją užstotų. Viešpatį Śivą, kaip savo globėją, garbina visos moterys, tad, savaime suprantama, moteriai jis turėtų būti gailestingesnis, juolab, kad joms atleidžia net barbarai medžiotojai. Viešpats Śiva pats bendrauja su moterimis ir jam turėtų būti pažįstamos jų ydos, tad jis gali pro pirštus pažiūrėti į Diti nusižengimą, kurį ji padarė, būdama moteris ir negalėdama pasipriešinti savo ydingai prigimčiai. Pagal tradiciją, visos netekėjusios mergelės yra Viešpaties Śivos garbintojos. Prisiminusi, kaip ji vaikystėje garbino Viešpatį Śivą, Diti prašo Śivą jos pasigailėti.

37 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
स्वसर्गस्याशिषं लोक्यामाशासानां प्रवेपतीम् ।
निवृत्तसन्ध्यानियमो भार्यामाह प्रजापतिः ॥३७॥

maitreya uvāca
sva-sargasyāśiṣaṁ lokyām āśāsānāṁ pravepatīm
nivṛtta-sandhyā-niyamo bhāryām āha prajāpatiḥ

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya tarė; *sva-sargasya* – savo vaikams; *āśiṣam* – gerovės; *lokyām* – pasaulyje; *āśāsānām* – linkėdama; *pravepatīm* – virpėdama; *nivṛtta* – atitraukė nuo; *sandhyā-niyamaḥ* – pareigų, kurias nurodyta atlikti vakarais; *bhāryām* – į žmoną; *āha* – kreipėsi; *prajāpatiḥ* – protėvis.

Maitreya tarė: Tada išminčius Kaśyapa kreipėsi į žmoną, kuri jautėsi nusikaltusi vyrui ir virpėjo iš baimės, suvokdama, kad atitraukė jį nuo kasvakarinių maldų. Ir vis dėlto būsimų vaikų gerovė jai buvo svarbesnė.

38 TEKSTAS

कश्यप उवाच
अप्रायत्यादात्मनस्ते दोषान्मौहूर्तिकादुत ।
मन्निदेशातिचारेण देवानां चातिहेलनात् ॥३८॥

kaśyapa uvāca
aprāyatyād ātmanas te doṣān mauhūrtikād uta
man-nideśāticāreṇa devānāṁ cātihelanāt

kaśyapaḥ uvāca – mokytas brahmanas Kaśyapa tarė; *aprāyatyāt* – užsiteršus; *ātmanaḥ* – mintims; *te* – tavo; *doṣāt* – dėl netinkamo; *mauhūrtikāt* – laiko; *uta* – taip pat; *mat* – mano; *nideśa* – įkalbinėjama; *aticāreṇa* – nepaklusai; *devānām* – pusdieviams; *ca* – taip pat; *atihelanāt* – reiškei nepagarbą.

Išminčius Kaśyapa tarė: Tavo mintys buvo netyros ir laikas vaikui pradėti buvo netinkamas, tu nepaklausei manęs ir nepaisei pusdievių, o tai nežada nieko gero.

Komentaras: Norint, kad būsimi vaikai būtų tinkami, vyras turi nuosekliai laikytis reglamentuojančių religinių normų, o žmona – būti ištikima vyrui. „Bhagavad-gītā“ (7.11) nurodo, kad lytiniai santykiai, neprieštaraujantys religijos normoms, yra viena iš Kṛṣṇos sąmonės formų. Prieš pradėdami lytinį aktą, sutuoktiniai turėtų įvertinti savo sąmonės būseną, laiką, išreikšti pagarbą pusdieviams, o žmona turėtų būti klusni vyrui. Pagal

Vedų papročius, lytiniams santykiams yra skirtas tam tikras laikas, kuris yra palankus vaikams pradėti ir vadinamas *garbhādhānai* skirtu laiku. Diti nusižengė šventraščių reikalavimams, ir nors ji karštai trokšta gerų palikuonių, iš vyro ji sužino, kad jos svajonei nelemta išsipildyti, nes jos vaikai nebus verti savo tėvo, brahmano, vardo. Posmas visiškai nedviprasmiškai formuluoja mintį apie tai, kad ne visi brahmano vaikai gimsta brahmanais. Rāvaṇa ir Hiraṇyakaśipu buvo brahmano sūnūs, bet brahmanais jų niekas nelaikė, nes, pradėdami juos, tėvai nesilaikė religijos normų. Tokius vaikus vadina demonais, *rākṣasais.* Ankstesniaisiais amžiais drausminančioms dorovės normoms nusižengiama buvo itin retai, todėl *rākṣasų* būta nedaug, tačiau Kali amžiuje nesilaikoma jokių lytinį gyvenimą reglamentuojančių normų. Nenuostabu, kad Kali-yugoje gimsta neverti savo tėvų vaikai. Netikę palikuonys negali užtikrinti visuomenei gerovės, tačiau jei jie kartos šventuosius Dievo vardus, t.y. praktikuos metodą, kurį skelbia Kṛṣṇos sąmonės judėjimas, jie išaugs civilizuotais žmonėmis. Tai ypatinga Viešpaties Caitanyos dovana žmonijai.

39 TEKSTAS

भविष्यतस्तवाभद्रावभद्रे जाठराधमौ ।
लोकान् सपालांस्त्रींश्चण्डि मुहुराक्रन्दयिष्यतः ॥३९॥

bhaviṣyatas tavābhadrāv abhadre jāṭharādhamau
lokān sa-pālāṁs trīṁś caṇḍi muhur ākrandayiṣyataḥ

bhaviṣyataḥ – gims; *tava* – tavo; *abhadrau* – du išpuikėliai sūnūs; *abhadre* – o nelaimingoji; *jāṭhara-adhamau* – gimę iš netikusių įsčių; *lokān* – visos planetos; *sa-pālān* – kartu su jų valdovais; *trīn* – trys; *caṇḍi* – išdidžioji; *muhuḥ* – nesibaigiančias; *ākran-dayiṣyataḥ* – atneš negandas.

O išdidžioji moterie, iš tavo netikusių įsčių gims du išpuikėliai sūnus. O nelaimingoji, jie atneš visiems trims pasauliams nesibaigiančias negandas ir vargus!

Komentaras: Iš nuodėmės gimsta nedori vaikai. „Bhagavad-gītā“ (1.40) nurodo: „Kai visuomenėje sąmoningai ignoruojamos reglamentuojančios religinio gyvenimo normos, moterys išklysta iš doros kelio ir pasaulį užplūsta nedori palikuonys.“ Ypač tai pasakytina apie berniukus. Jei motina nėra dora, iš jos neverta tikėtis dorų sūnų. Išminčius Kaśyapa numatė, koks bus

nuodėmingose įsčiose jo pradėtų sūnų būdas. Diti įsčios buvo vadinamos netikusiomis, nes, pasidavusi geismui, ji nusižengė šventraščių normoms. Visuomenė, kurios moterys yra patvirkusios, negali tikėtis dorų piliečių.

40 TEKSTAS

प्राणिनां हन्यमानानां दीनानामकृतागसाम् ।
स्त्रीणां निगृह्यमाणानां कोपितेषु महात्मसु ॥४०॥

prāṇināṁ hanyamānānāṁ dīnānām akṛtāgasām
strīṇāṁ nigṛhyamāṇānāṁ kopiteṣu mahātmasu

prāṇinām – kai gyvosios esybės; *hanyamānānām* – bus žudomos; *dīnānām* – nelaimingos; *akṛta-āgasām* – nekaltos; *strīṇām* – moterys; *nigṛhyamāṇānām* – bus skriaudžiamos; *kopiteṣu* – bus pasipiktinę; *mahātmasu* – kai didžiadvasiai.

Jie pakels ranką prieš bejėges ir nekaltas gyvas esybes, skriaus moteris ir sukels didžiadvasių pasipiktinimą.

Komentaras: Kai žudomos bejėgės, nekaltos gyvos esybės, kai skriaudžiamos moterys, kai yra pasipiktinę Kṛṣṇos sąmonę praktikuojantys didžiadvasiai – tai ženklas, kad visuomenėje viešpatauja tamsiausios demoniškos jėgos. Demoniškoje visuomenėje nekaltus gyvūnus žudo tenkindami liežuvio įgeidžius, o moterys tampa nežaboto seksualinio išnaudojimo aukomis. O kur mėsa ir moterys, ten liejasi vynas ir klesti lytinis palaidumas. Kai visa tai ima vyrauti visuomenėje, tai ženklas, kad Viešpaties malone netrukus joje keisis socialinė santvarka. Viešpats gali imtis šios misijos Pats arba patikėti ją autoritetingam savo *bona fide* atstovui.

41 TEKSTAS

तदा विश्वेश्वरः क्रुद्धो भगवाँल्लोकभावनः ।
हनिष्यत्यवतीर्यासौ यथाद्रीन् शतपर्वधृक् ॥४१॥

tadā viśveśvaraḥ kruddho bhagavāṁl loka-bhāvanaḥ
haniṣyaty avatīryāsau yathādrīn śataparva-dhṛk

tadā – tada; *viśva-īśvaraḥ* – visatos Viešpats; *kruddhaḥ* – įtūžęs; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *loka-bhāvanaḥ* – linkintis gero visiems žmo-

nėms; *haniṣyati* – nužudys; *avatīrya* – Pats nužengdamas; *asau* – Jis; *yathā* – tarsi; *adrīn* – kalnus; *śata-parva-dhṛk* – žaibo valdovas (Indra).

Tada Aukščiausiasis Dievo Asmuo, visatos valdovas, linkintis gero visoms gyvoms esybėms, nužengs į šį pasaulį ir nugalabys juos, kaip Indra savo žaibais sutrupina kalnus.

Komentaras: „Bhagavad-gītos“ (4.8) teigimu, Viešpats nužengia į pasaulį, kad susidorotų su nedorėliais ir išgelbėtų Savo bhaktus. Visos visatos valdovas nužengs, kad susidorotų su Diti sūnumis, nubaustų juos už visas bhaktams padarytas skriaudas. Viešpats turi daugybę vietininkų materialiame pasaulyje – tai Indra, Candra, Varuṇa, deivė Durgā, arba Kālī, jie gali nubausti bet kurį piktadarį. Vykęs yra posmo pavyzdys apie žaibą, skaldantį kalnus. Nėra pasaulyje nieko tvirtesnio už kalną, – sako žmonės, – ir vis dėlto Aukščiausiojo Viešpaties valia jį suskaldyti – vieni niekai. Aukščiausiasis Viešpats gali bet kokią uolą paversti dulkėmis. Jam nebūtina nužengti į šį pasaulį, norint susidoroti su piktadariu, tegu ir pačiu stipriausiu, – Viešpats nužengia galvodamas apie Savo bhaktus. Nors materialiame pasaulyje negandos neišvengiamos, Viešpats nužengia į jį, nes nedorėlių piktadarystės – nekaltų žmonių ir gyvūnų žudymas, moterų skriaudimas pakerta visų gyvų būtybių gerovę ir skaudžiai žeidžia Viešpaties bhaktų širdis. Jis nužengia tenorėdamas palengvinti Savo ištikimų bhaktų kančias. Nors iš pažiūros Viešpats šališkas Savo bhaktams, tačiau nužudydamas nusidėjėlį Viešpats tokiu būdu parodo jam malonę. Jis yra Absoliutas, todėl ir nužudydamas nusidėjėlį, ir apipildamas malonėmis Savo bhaktą, Jis dovanoja lygiavertę malonę.

42 TEKSTAS

दितिरुवाच
वधं भगवता साक्षात्सुनाभोदारबाहुना ।
आशासे पुत्रयोर्मह्यं मा क्रुद्धाद् ब्राह्मणाद् प्रभो ॥४२॥

ditir uvāca
vadhaṁ bhagavatā sākṣāt sunābhodāra-bāhunā
āśāse putrayor mahyaṁ mā kruddhād brāhmaṇād prabho

ditiḥ uvāca – Diti tarė; *vadham* – nužudyti; *bhagavatā* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *sākṣāt* – tiesiogiai; *sunābha* – Jo Sudarśanos disku; *udāra* – nepaprastai kilniaširdiško; *bāhunā* – rankomis; *āśāse* – aš trokštu;

putrayoḥ – sūnums; *mahyam* – mano; *mā* – nenutiktų taip; kruddhāt – rūstybė; *brāhmaṇāt* – brahmanų; *prabho* – mano brangus vyre.

Diti tarė: Tai tikra malonė, kad mano sūnūs žus nuo visų gailestingiausio Dievo Asmens rankos, Jo Sudarśanos disko. Mano brangus vyre, kad tik jų mirti nepasmerktų rūstaujantys brahmanai, Viešpaties bhaktai.

Komentaras: Kai vyras papasakojo Diti, kad jos sūnų piktadarystės užrūstins didžiadvasius, moteris ne juokais sunerimo. Ji išsigando, kad sūnūs gali tapti brahmanų rūstybės aukomis. Brahmano rūstybė yra pakankama jėga skriaudėjui nubausti, ir Viešpačiui nėra jokio reikalo pasirodyti Pačiam. Tačiau kai skriauda padaroma bhaktui, Viešpats nužengia Pats. Bhaktas niekad neprašys Viešpaties ateiti išgelbėti jį nuo nedorėlių, netrikdys Jo prašymais apginti. Tačiau Viešpats ir neprašytas skuba į pagalbą Savo bhaktams. Diti puikiausiai žinojo, kad jei Viešpats Savo rankomis nužudys jos sūnus, jie gaus didžiausią malonę (didžiausią palaiminimą), neveltui ji vartoja epitetą „gailestingasis“. Tam, kas žūna nuo Viešpaties disko, pasiseka pamatyti Viešpaties rankas, ir to pakanka, kad jis gautų išvadavimą. Tokia laimė retai išpuola net didiesiems išminčiams.

43 TEKSTAS

न ब्रह्मदण्डदग्धस्य न भूतभयदस्य च ।
नारकाश्चानुगृह्णन्ति यां यां योनिमसौ गतः ॥४३॥

na brahma-daṇḍa-dagdhasya na bhūta-bhayadasya ca
nārakāś cānugṛhṇanti yāṁ yāṁ yonim asau gataḥ

na – niekada; *brahma-daṇḍa* – brahmano prakeikimas; *dagdhasya* – tas, kuris taip nubaustas; *na* – ne; *bhūta-bhaya-dasya* – tas, kurio bijo aplinkiniai; *ca* – taip pat; *nārakāḥ* – kam skirta keliauti į pragarą; *ca* – taip pat; *anugṛhṇanti* – nesulaukia palankumo; *yām yām* – kokios bebūtų; *yonim* – padermės; *asau* – įžeidėjas; *gataḥ* – atsidūręs.

Brahmano prakeiktąjį, tą, kurio bijo aplinkiniai, niekina visi – ir jo paties padermė ir net pragaro gyventojai.

Komentaras: Ryškiausias niekingos gyvybės formos pavyzdys – šuo. Visų niekinamas ir iš visur vejamas, šuo kupinas pagiežos net savo padermės atstovams.

44–45 TEKSTAI

कश्यप उवाच
कृतशोकानुतापेन सद्यः प्रत्यवमर्शनात् ।
भगवत्युरुमानाच्च भवे मय्यपि चादरात् ॥४४॥

पुत्रस्यैव च पुत्राणां भवितैकः सतां मतः ।
गास्यन्ति यद्यशः शुद्धं भगवद्यशसा समम् ॥४५॥

kaśyapa uvāca
kṛta-śokānutāpena sadyaḥ pratyavamarśanāt
bhagavaty uru-mānāc ca bhave mayy api cādarāt

putrasyaiva ca putrāṇāṁ bhavitaikaḥ satāṁ mataḥ
gāsyanti yad-yaśaḥ śuddhaṁ bhagavad-yaśasā samam

kaśyapaḥ uvāca – išminčius Kaśyapa tarė; *kṛta-śoka* – sielvartauji; *anutāpena* – atgailauji; *sadyaḥ* – tučtuojau; *pratyavamarśanāt* – tinkamai samprotauji; *bhagavati* – Aukščiausiajam Dievo Asmeniui; *uru* – didžią; *mānāt* – meilę; *ca* – ir; *bhave* – Viešpačiui Śivai; *mayi api* – taip pat ir man; *ca* – ir; *ādarāt* – pagarbą; *putrasya* – sūnaus; *eva* – tikrai; *ca* – ir; *putrāṇām* – iš sūnų; *bhavitā* – gims; *ekaḥ* – vienas; *satām* – bhaktų; *mataḥ* – tikras, kilnus; *gāsyanti* – pagarsės; *yat* – kurio; *yaśaḥ* – šlovė; *śuddham* – transcendentinio; *bhagavat* – Dievo Asmens; *yaśasā* – šlovei; *samam* – vienoda.

Išminčius Kaśyapa tęsė: Dėl to, kad sielojiesi dėl savo poelgio, atgailauji ir tinkamai samprotauji, dėl to, kad besąlygiškai tiki Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu, visa širdimi gerbi Viešpatį Śivą ir mane, tavo sūnaus (Hiraṇyakaśipu) sūnus (Prahlāda) taps kilniu Viešpaties bhaktu ir pagarsės pasaulyje ne mažiau už Patį Dievo Asmenį.

46 TEKSTAS

योगैर्हेमेव दुर्वर्णं भावयिष्यन्ति साधवः ।
निर्वैरादिभिरात्मानं यच्छीलमनुवर्तितुम् ॥४६॥

yogair hemeva durvarṇaṁ bhāvayiṣyanti sādhavaḥ
nirvairādibhir ātmānaṁ yac-chīlam anuvartitum

yogaiḥ – apvalomuoju procesu; *hema* – auksas; *iva* – tarsi; *durvarṇam* – žemos prabos; *bhāvayiṣyanti* – apsivalo; *sādhavaḥ* – šventieji; *nirvaira-ādibhiḥ* – ugdydami savyje taurumą ir t.t.; *ātmānam* – sielos; *yat* – kurio; *śīlam* – būdą; *anuvartitum* – stengdamiesi būti panašūs.

Stengdamiesi būti į jį panašūs ir prilygti jam taurumu, šventieji naikins savyje pagiežą – valysis, tartum ugnyje specialiu būdu apdorojamas žemos prabos auksas.

Komentaras: Yogos praktika, atskleidžianti mūsų tikrąją prigimtį, daugiausiai yra grindžiama savitramda. Nepraktikuojant savitramdos neįmanoma sunaikinti širdyje kerojančios pagiežos. Visų sąlygotų gyvų būtybių santykiai kupini priešiškumo, tačiau joms pasiekus išvadavimą, priešiškumo tarp jų nelieka. Štai Prahlāda Mahārāja, kurį tėvas visą gyvenimą persekiojo ir kankino, tėvui žuvus, paprašė Aukščiausiąjį Dievo Asmenį dovanoti jam išvadavimą. Jis neprašė malonių sau, jam rūpėjo bedievio tėvo išvadavimas. Prahlāda nepasakė nė vieno pikto žodžio savo skriaudėjams, kurie tėvo įsakymu jį žiauriai kankino.

47 TEKSTAS

यत्प्रसादादिदं विश्वं प्रसीदति यदात्मकम् ।
स स्वदृग्भगवान् यस्य तोष्यतेऽनन्यया दृशा ॥४७॥

yat-prasādād idaṁ viśvaṁ prasīdati yad-ātmakam
sa sva-dṛg bhagavān yasya toṣyate 'nanyayā dṛśā

yat – kurio; *prasādāt* – malone; *idam* – ši; *viśvam* – visata; *prasīdati* – tampa laiminga; *yat* – kuris; *ātmakam* – būdamas visagalis; *saḥ* – Jis; *sva-dṛk* – ypatingai rūpinasi Savo bhaktais; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *yasya* – tuo; *toṣyate* – patenkintas; *ananyayā* – nenukrypstantis; *dṛśā* – intelektas.

Juo džiaugsis visas pasaulis, nes Dievo Asmuo, aukščiausias visatos valdovas, visad kupinas prielankumo tam, kuris siekia Jo visa savo esybe.

Komentaras: Supersielos pavidalu Aukščiausias Dievo Asmuo glūdi visuose pasaulio daiktuose ir visus gali priversti veikti pagal Savo valią. Būsimąjį Diti vaikaitį, kuris, pasak pranašystės, tapsiąs kilniu Viešpaties bhaktu, pamils visi, net Jo tėvo priešai, nes visa savo siela jis bus atsidavęs Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Tyraširdis bhaktas visur mato savo garbinamą

Viešpatį, ir atsiliepdamas į bhakto jausmus Viešpats, glūdintis visų gyvų esybių širdyse kaip Supersiela, sužadina jų draugiškus jausmus Savo bhakto atžvilgiu. Istorijoje apstu pavyzdžių, kai net pačių pikčiausių žvėrių širdyse prabusdavo draugiškumas tyriems Viešpaties bhaktams.

48 TEKSTAS

स वै महाभागवतो महात्मा
महानुभावो महतां महिष्ठः ।
प्रवृद्धभक्त्या ह्यनुभाविताशये
निवेश्य वैकुण्ठमिमं विहास्यति ॥४८॥

sa vai mahā-bhāgavato mahātmā
mahānubhāvo mahatāṁ mahiṣṭhaḥ
pravṛddha-bhaktyā hy anubhāvitāśaye
niveśya vaikuṇṭham imaṁ vihāsyati

saḥ – jis; *vai* – tikrai; *mahā-bhāgavataḥ* – geriausias tarp bhaktų; *mahā-ātmā* – neišsenkama išmintis; *mahā-anubhāvaḥ* – nepajudinamas autoritetas; *mahatām* – tarp didžiadvasių; *mahiṣṭhaḥ* – didingiausias; *pravṛddha* – subrendęs; *bhaktyā* – pasiaukojimo tarnyste; *hi* – tikrai; *anubhāvita* – pasiekęs ekstazės būseną *anubhāvos* stadijoje; *āśaye* – mintyse; *niveśya* – iškeliaus; *vaikuṇṭham* – į dvasinę karalystę; *imam* – šį (materialų pasaulį); *vihāsyati* – palikęs.

Šio iškiliausio iš iškiliausių Viešpaties bhakto išmintis bus neišsenkanti, jo autoritetas – nepajudinamas, jis pranoks visus didžiadvasius. Jis tikrai pasieks pasiaukojimo tarnystės brandą ir pasinėręs į transcendentinę ekstazės būseną, iš materialaus pasaulio iškeliaus į dvasinę karalystę.

Komentaras: Transcendentinė pasiaukojimo tarnystė vystosi trimis pakopomis, kurios apibrėžiamos specialiais terminais, – *sthāyi-bhāva, anubhāva* bei *mahābhāva.* Nepriekaištingai grynas, neatslūgstantis meilės jausmas Dievui vadinasi *sthāyi-bhāva. Anubhāva* jis imamas vadinti, kai įgauna apibrėžtesnę transcendentinių santykių formą. *Mahābhāva* pasiekiama tik visagalėms personifikuotoms Viešpaties palaimos energijoms. Sprendžiant iš posmo, Diti vaikaitis Prahlāda Mahārāja be paliovos medituos Viešpatį ir šlovins Jo darbus. Prahlāda bus nuolat pasinėręs į meditaciją, todėl po to, kai paliks savo materialų kūną, jam bus nesunku pasiekti dvasinį pasaulį. Tačiau žymiai patogesnis būdas nenutrūkstamos meditacijos būsenai pasiekti yra

šventojo Viešpaties vardo kartojimas ir jo garsų klausymasis. Šį būdą ypač rekomenduojama praktikuoti mūsų dienomis, Kali amžiuje.

49 TEKSTAS

अलम्पटः शीलधरो गुणाकरो
हृष्टः परर्द्ध्या व्यथितो दुःखितेषु ।
अभूतशत्रुर्जगतः शोकहर्ता
नैदाघिकं तापमिवोडुराजः ॥४९॥

alampaṭaḥ śīla-dharo guṇākaro
hṛṣṭaḥ pararddhyā vyathito duḥkhiteṣu
abhūta-śatrur jagataḥ śoka-hartā
naidāghikaṁ tāpam ivoḍurājaḥ

alampaṭaḥ – dorybingasis; *śīla-dharaḥ* – kilnusis; *guṇa-ākaraḥ* – visų geriausių savybių įsikūnijimas; *hṛṣṭaḥ* – džiaugiasi; *para-ṛddhyā* – kitų džiaugsmais; *vyathitaḥ* – sielojasi; *duḥkhiteṣu* – dėl kitų kančių; *abhūta-śatruḥ* – neturi priešų; *jagataḥ* – visos visatos; *śoka-hartā* – išsklaidantis sielvartą; *naidāghikam* – vasarą karštos saulės keliamas; *tāpam* – kančias; *iva* – tarsi; *uḍu-rājaḥ* – mėnuo.

Jis įkūnys visas dorybes ir kilniausius būdo bruožus. Jis džiaugsis kitų džiaugsmais ir sielosis dėl jų kančių. Jis neturės priešų. Jis gelbės visus pasaulius nuo sielvarto, užliedamas juos palaima, kaip mėnuo, kuris palieja malonią vėsą po karštos vasaros dienos.

Komentaras: Nepriekaištingo būdo Viešpaties bhaktas Prahlāda Mahārāja pasižymėjo visomis žmogui pasiekiamomis dorybėmis. Net tada, kai Prahlāda Mahārāja tapo pasaulio imperatoriumi, jis nepasikeitė ir nepiktnaudžiavo valdžia. Jo būdo kilnumas išryškėjo jau ankstyvoje vaikystėje. Atskirai nevardindamas Prahlādos Mahārājos dorybių, Kaśyapa Munis glaustai reziumuoja, kad jis bus visų dorybių šaltinis, o tai yra būdingiausias tyro bhakto bruožas. Svarbiausia bhaktui nebūti *lampaṭa* – žmogumi be dorovės principų. Kitas bhakto bruožas – jo atkaklus troškimas palengvinti žmonijos kančias. Didžiausia bėda ta, kad gyvos esybės užmiršo Kṛṣṇą. Neatsitiktinai tyraširdis Viešpaties bhaktas stengiasi pažadinti visų mūsų širdyse snaudžiančią Kṛṣṇos sąmonę. Kṛṣṇos sąmonė – tai vienintelis žmonijos išsigelbėjimas nuo visų nelaimių.

50 TEKSTAS

अन्तर्बहिश्चामलमब्जनेत्रं
स्वपूरुषेच्छानुगृहीतरूपम् ।
पौत्रस्तव श्रीललनाललामं
द्रष्टा स्फुरत्कुण्डलमण्डिताननम् ॥५०॥

antar bahiś cāmalam abja-netraṁ
sva-pūruṣecchānugṛhīta-rūpam
pautras tava śrī-lalanā-lalāmaṁ
draṣṭā sphurat-kuṇḍala-maṇḍitānanam

antaḥ – vidujai; *bahiḥ* – išorėje; *ca* – taip pat; *amalam* – nepriekaištingas; *abja-netram* – lotosaakis; *sva-pūruṣa* – Savo bhakto; *icchā-anugṛhīta-rūpam* – įgijantis troškimą atitinkantį pavidalą; *pautraḥ* – vaikaitis; *tava* – tavo; *śrī-lalanā* – nepaprasto grožio sėkmės deive; *lalāmam* – papuoštas; *draṣṭā* – regės; *sphurat-kuṇḍala* – nuostabiais auskarais; *maṇḍita* – papuoštą; *ānanam* – veidą.

Tiek širdy, tiek visur aplink tavo vaikaitis regės Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, kurio žmona yra nepaprasto grožio sėkmės deivė. Viešpats, kurio veidą visad puošia nuostabūs auskarai, pasirodo Savo bhaktui toks, kokį tas nori matyti.

Komentaras: Kaśyapa Munis pranašauja posme, kad Diti vaikaitis, Prahlāda Mahārāja regės Dievo Asmenį ne tik savo širdyje medituodamas, bet iš tiesų išvys Jį savo akimis. Materiali akis nemato Viešpaties, todėl išvysti Jį savo akimis tegali žmogus, pasiekęs labai aukštą Kṛṣṇos sąmonės lygį. Aukščiausiasis Dievo Asmuo egzistuoja pačiais įvairiausiais pavidalais – Kṛṣṇa, Baladeva, Saṅkarṣaṇa, Aniruddha, Pradyumna, Vāsudeva, Nārāyaṇa, Rāma, Nṛsiṁha, Varāha, Vāmana. Visi Viṣṇu pavidalai yra amžini, ir Viešpaties bhaktas gerai juos pažįsta. Tyraširdžio bhakto širdis linksta prie Viešpaties vienu iš daugybės amžinų Jo pavidalų, ir gailestingasis Viešpats pasirodo Savo bhaktui toks, kokį tas nori Jį matyti. Bhaktas nesistengia mintyse susikurti Viešpaties paveikslo, tačiau jam ir nešauna mintis, kad Viešpats gali būti beasmenis, ar įgavęs nebhakto vaizduotės pagimdytą pavidalą. Nebhaktas negali mintyse regėti Viešpaties vienu iš čia nurodytų pavidalų, nes jis neturi net žalio supratimo, kaip Viešpats atrodo. Bhaktas regi nuostabiai išpuoštą Viešpatį kartu su nuolatine Jo palydove, sėkmės deive, kurios grožio negali nuvainikuoti net amžinybė.

51 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
श्रुत्वा भागवतं पौत्रममोदत दितिर्भृशम् ।
पुत्रयोश्च वधं कृष्णाद्विदित्वासीन्महामनाः ॥५१॥

maitreya uvāca
śrutvā bhāgavataṁ pautram amodata ditir bhṛśam
putrayoś ca vadhaṁ kṛṣṇād viditvāsīn mahā-manāḥ

maitreyaḥ uvāca – išminčius Maitreya tarė; *śrutvā* – išgirdusi; *bhāgavatam* – taps didžiu Viešpaties bhaktu; *pautram* – vaikaitis; *amodata* – apsidžiaugė; *ditiḥ* – Diti; *bhṛśam* – neapsakomai; *putrayoḥ* – dviejų sūnų; *ca* – taip pat; *vadham* – žūtį; *kṛṣṇāt* – nuo Kṛṣṇos; *viditvā* – sužinojusi apie tai; *āsīt* – tapo; *mahā-manāḥ* – labai džiugi.

Išminčius Maitreya tarė: Išgirdusi, kad jos vaikaičiui lemta tapti iškiliu Viešpaties bhaktu, o sūnums žūti nuo Viešpaties rankos, Diti labai nudžiugo.

Komentaras: Diti sielojosi dėl to, kad netinkamu laiku pradėti sūnūs bus demonai ir sukils prieš Viešpatį. Tačiau išgirdus, kad vaikaitis būsiąs kilnus Viešpaties bhaktas, o abu sūnūs žus nuo Viešpaties rankos, jai atlėgo širdis. Būdama didžiojo išminčiaus žmona ir garsiojo Prajāpačio Dakṣos dukra, Diti žinojo, kad mirti nuo Viešpaties rankos – nepaprasta sėkmė. Viešpats – absoliutas, tad, kad ir ką Jis darytų, baustų ar atleistų nuo bausmės, Jis visada veikia absoliučiu lygiu. Viešpaties malonė tapati Jo rūstybei. Prievarta ir gailestingumas, kaip jie suvokiami šiame pasaulyje, neturi nieko bendro su Viešpaties žygiais. Nuo Viešpaties rankos kritęs demonas pasiekia išvadavimą – tą patį tikslą, kurį pasiekia ir asketas, daugybę gyvenimų tramdydamas savo kūną. Svarbi reikšmė posme tenka žodžiui *bhṛśam,* kuris nurodo, kad Diti džiaugsmui nebuvo ribų.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti keturioliktąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Diti pastoja nepalankiu metu“.

PENKIOLIKTAS SKYRIUS

Dievo karalystės aprašymas

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
प्राजापत्यं तु तत्तेजः परतेजोहनं दितिः ।
दधार वर्षाणि शतं शङ्कमाना सुरार्दनात् ॥ १ ॥

maitreya uvāca
prājāpatyaṁ tu tat tejaḥ para-tejo-hanaṁ ditiḥ
dadhāra varṣāṇi śataṁ śaṅkamānā surārdanāt

maitreyaḥ uvāca – išminčius Maitreya tarė; *prājāpatyam* – didžiojo Prajāpačio; *tu* – nors; *tat tejaḥ* – jo didelę galią turinčią sėklą; *para-tejaḥ* – kitų šaunumą; *hanam* – trikdančią; *ditiḥ* – Diti (Kaśyapos žmona); *dadhāra* – nešiojo; *varṣāṇi* – metų; *śatam* – šimtą; *śaṅkamānā* – abejodama; *sura-ardanāt* – kels grėsmę pusdieviams.

Śrī Maitreya tarė: Mano brangus Vidura, žinodama, kad būsimi jos sūnūs kels didelę grėsmę pusdieviams, išminčiaus Kaśyapos žmona, Diti, ištisus šimtą metų nešiojo įsčiose didelę galią turinčią Kaśyapos Munio sėklą, kuri grasino pasauliui nelaimėmis.

Komentaras: Didysis išminčius Śrī Maitreya pasakojo Vidurai apie pusdievių, tarp jų ir Viešpaties Brahmos, darbus. Sužinojusi iš vyro, kad sūnūs, kuriuos ji nešioja po širdimi, sukils prieš pusdievius, Diti labai nusiminė. Žmonės skirstytomi į dvi kategorijas – bhaktus ir nebhaktus. Atsimetusius nuo Dievo, nebhaktus, šventraščiai vadina demonais, o Viešpaties bhaktai vadinami pusdieviais. Nė vienas padorus žmogus neliktų abejingas, matydamas kaip demonai kankina Viešpaties bhaktus. Štai kodėl Diti

vilkino gimdymą; ji nešiojo kūdikius įsčiose ištisus šimtą metų, norėdama nutolinti tą nelemtą akimirką, kai į pasaulį ateis didieji pusdievių priešai.

2 TEKSTAS

लोके तेनाहतालोके लोकपाला हतौजसः ।
न्यवेदयन् विश्वसृजे ध्वान्तव्यतिकरं दिशाम् ॥ २॥

loke tenāhatāloke loka-pālā hataujasaḥ
nyavedayan viśva-sṛje dhvānta-vyatikaraṁ diśām

loke – visatoje; *tena* – Diti nėštumo įtakoje; *āhata* – netekę; *āloke* – šviesos; *loka-pālāḥ* – įvairių planetų pusdieviai; *hata-ojasaḥ* – kurių galios nusilpo; *nyavedayan* – paklausė; *viśva-sṛje* – Brahmos; *dhvānta-vyatikaram* – apgaubė tamsa; *diśām* – visas keturias pasaulio puses.

Kai Diti pastojo, nublanko saulė ir mėnuo, ir pusdieviai iš įvairių planetų, sunerimę dėl pasirodžiusių ženklų, paklausė visatos kūrėjo Brahmos: Kodėl visas keturias pasaulio puses apgaubė tamsa?

Komentaras: Sprendžiant iš pastarojo „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmo, saulė yra vienintelis šviesos šaltinis visai visatai. Posmas nepritaria šiuolaikinei mokslinei teorijai, teigiančiai, kad kiekvienoje visatoje šviečia daug saulių. Pasak Vedų šventraščių, saulė visatoje viena, ir savo spinduliais ji maitina visas visatos planetas. „Bhagavad-gītos“ teigimu, mėnulis irgi yra žvaigždė. Žvaigždžių yra nepaprastai daug. Sprendžiant iš jų tviskėjimo naktiniame danguje, jos atspindi šviesą. Mėnulis atspindi saulės spindulius, juos atspindi ir kitos planetos, o visatoje – nesuskaitoma daugybė plika akimi nematomų planetų. Demoniška jėga, kurią skleidė Diti sūnūs, dar tūnodami motinos įsčiose, paskandino visatą tamsoje.

3 TEKSTAS

देवा ऊचुः
तम एतद्विभो वेत्थ संविग्ना यद्वयं भृशम् ।
न ह्यव्यक्तं भगवतः कालेनास्पृष्टवर्त्मनः ॥ ३॥

devā ūcuḥ
tama etad vibho vettha saṁvignā yad vayaṁ bhṛśam
na hy avyaktaṁ bhagavataḥ kālenāspṛṣṭa-vartmanaḥ

devāḥ ūcuḥ – pusdieviai tarė; *tamaḥ* – tamsa; *etat* – ši; *vibho* – o didysis; *vettha* – tau žinoma; *saṁvignāḥ* – labai susijaudinę; *yat* – kadangi; *vayam* – mes; *bhṛśam* – labai; *na* – ne; *hi* – kadangi; *avyaktam* – paslaptis; *bhagavataḥ* – Tau, Aukščiausiam Dievo Asmeniui; *kālena* – laiko; *aspṛṣṭa* – neįtakojamas; *vartmanaḥ* – kurio kelias.

Sėkmingieji pusdieviai tarė: O didysis, tu puikiai žinai iš kur nusileido ta bauginanti tamsa. Tau nėra paslapčių, nes laikas neturi tau galios.

Komentaras: Brahmā posme pavadintas Vibhu bei Dievo Asmeniu. Materialiame pasaulyje jis įkūnija Aukščiausiąjį Dievo Asmenį ir valdo aistros *guną.* Kaip Viešpaties atstovas, jis tapatus Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, todėl laikas jam neturi jokios galios. Laikas, kuris reiškiasi kaip praeitis, dabartis ir ateitis, neturi galios tokioms iškilnioms būtybėms kaip Brahmā. Laiko įtaką nugalėjusius pusdievius ir išminčius dažnai vadina *tri-kāla-jña.*

4 TEKSTAS

देवदेव जगद्धातर्लोकनाथशिखामणे ।
परेषामपरेषां त्वं भूतानामसि भाववित् ॥ ४ ॥

deva-deva jagad-dhātar lokanātha-śikhāmaṇe
pareṣām apareṣāṁ tvaṁ bhūtānām asi bhāva-vit

deva-deva – o pusdievių valdove; *jagat-dhātaḥ* – o visatos sergėtojau; *lokanātha-śikhāmaṇe* – o visatos planetas valdančių pusdievių pažiba; *pareṣām* – dvasinio pasaulio; *apareṣām* – materialaus pasaulio; *tvam* – tu; *bhūtānām* – visų gyvųjų esybių; *asi* – esi; *bhāva-vit* – žinantis ketinimus.

O pusdievių valdove, visatos sergėtojau, tu – visatos planetas valdančių pusdievių pažiba. Tau žinomi visų tiek dvasinio, tiek materialaus pasaulio gyvų esybių ketinimai.

Komentaras: Posme Brahmā vadinamas pusdievių valdovu ir visatos sergėtoju, nes Jis mažai kuo nusileidžia Dievo Asmeniui, yra Jo pagalbininkas

ir visatos kūrimo tęsėjas. Brahmā yra viršiausias iš pusdievių, todėl čia jis vadinamas pusdievių pažiba. Brahmā aiškiai mato, kas vyksta dvasiniame ir materialiame pasauliuose. Jis žino, kas vyksta kiekvieno iš mūsų širdyje, žino mūsų siekius. Todėl pusdieviai ir prašo jį paaiškinti, kodėl Diti nėštumas sukėlė tokius reiškinius visatoje.

5 TEKSTAS

नमो विज्ञानवीर्याय माययेदमुपेयुषे ।
गृहीतगुणभेदाय नमस्तेऽव्यक्तयोनये ॥ ५ ॥

namo vijñāna-vīryāya māyayedam upeyuṣe
gṛhīta-guṇa-bhedāya namas te 'vyakta-yonaye

namaḥ – pagarbiai lenkiamės; *vijñāna-vīryāya* – o pirmini jėgos ir mokslo žinių šaltini; *māyayā* – išorinės energijos dėka; *idam* – šį Brahmos kūną; *upeyuṣe* – įgydamas; *gṛhīta* – priimi; *guṇa-bhedāya* – atsietąją aistros *guṇą; namaḥ te* – pagarbiai tau lenkiamės; *avyakta* – nematomo; *yonaye* – šaltinio.

Pagarbiai lenkiamės tau, o pirmini valdžios bei mokslo žinių šaltini! Aukščiausiasis Dievo Asmuo patikėjo tavo globai atsietąją aistros guną. Išorinė galia užtikrino tavo gimimą iš nematomo šaltinio. Vėl ir vėl pagarbiai tau lenkiamės!

Komentaras: Vedos yra pirminis mokslo žinių šaltinis, jos aprėpia visas mokslo sferas. Kūrimo aušroje Aukščiausiasis Dievo Asmuo sudėjo Vedas į Brahmos širdį, taigi jis neveltui ir laikomas pirminiu visų mokslo žinių šaltiniu. Jis gimė betarpiškai iš transcendentinio Garbhodakaśāyī Viṣṇu kūno. Nė vienas materialaus pasaulio gyventojas nėra matęs Garbhodakaśāyī Viṣṇu, taigi Jis visuomet yra nematomas. Posme teigiama, kad Brahmā gimė iš nematomo šaltinio. Jis įkūnija aistros *guną,* kuri veikia materialioje gamtoje – atsietoje, išorinėje Aukščiausiojo Viešpaties energijoje.

6 TEKSTAS

ये त्वानन्येन भावेन भावयन्त्यात्मभावनम् ।
आत्मनि प्रोतभुवनं परं सदसदात्मकम् ॥ ६ ॥

ye tvānanyena bhāvena bhāvayanty ātma-bhāvanam
ātmani prota-bhuvanaṁ paraṁ sad-asad-ātmakam

ye – tie, kurie; *tvā* – tave; *ananyena* – nuolatos; *bhāvena* – su atsidavimu; *bhāvayanti* – medituoja; *ātma-bhāvanam* – tą, iš kurio kyla visos gyvos esybės; *ātmani* – tavyje; *prota* – susijungusios; *bhuvanam* – visos planetos; *param* – aukščiausias; *sat* – pasekmės; *asat* – priežasties; *ātmakam* – šaltinis.

O Viešpatie, visos planetos slypi tavyje, iš tavęs kyla ir visos gyvosios esybės. Taigi, tu esi šios visatos priežastis, ir kiekvienas, nuolatos medituojantis tave, gauna galimybę užsiimti pasiaukojimo tarnyste.

7 TEKSTAS

तेषां सुपक्वयोगानां जितश्वासेन्द्रियात्मनाम् ।
लब्धयुष्मत्प्रसादानां न कुतश्चित्पराभवः ॥ ७ ॥

teṣāṁ supakva-yogānāṁ jita-śvāsendriyātmanām
labdha-yuṣmat-prasādānāṁ na kutaścit parābhavaḥ

teṣām – jų; *su-pakva-yogānām* – pasiekusių mistinės *yogos* aukštumas; *jita* – valdančių; *śvāsa* – kvėpavimą; *indriya* – jusles; *ātmanām* – protą; *labdha* - pelnė; *yuṣmat* – tavo; *prasādānām* – malonę; *na* – ne; *kutaścit* – niekur; *parābhavaḥ* – pralaimėjimas.

Patyrusiam, brandžiam yogui mistikui, kuris reguliuodamas kvėpavimą sutramdė protą bei jusles, materialiame pasaulyje neteks patirti nesėkmės kartėlio. Ir tai todėl, kad pasiekęs tokį yogos tobulumą jis pelnė tavo malonę.

Komentaras: Šis posmas atskleidžia mistinės *yogos* tikslą. Jame nurodoma, kad reguliuodamas kvėpavimo procesus patyręs *yogas* mistikas sutramdo jusles bei protą. Taigi kvėpavimo procesų reguliavimas nėra galutinis *yogos* tikslas. Tikrasis *yogos* pratybų tikslas – sutramdyti protą ir jusles. Tas, kuriam pavyko tai padaryti, yra laikomas patyrusiu, brandžiu *yogu* mistiku. Posme nurodoma, kad protą ir jusles sutramdęs *yogas* pelno Viešpaties malonę ir bebaimiškumą. Kitaip sakant, tas, kuris nesutramdė proto ir juslių, negali tikėtis Aukščiausiojo Viešpaties malonės ir palaiminimų. O sutramdyti protą bei jusles tegalima atsidėjus Kṛṣṇos sąmonei. Tas, kurio juslės ir protas neatsiejamai susiję su transcendentine tarnyste Viešpačiui, neturi laiko materialiai veiklai. Nėra jėgos visatoje, kuri paklupdytų ant kelių Viešpaties bhaktą. Neveltui pasakyta: *nārāyaṇa-parāḥ sarve:* kad ir kur atsidurtų Viešpaties bhaktas, *nārāyaṇa-para,* – rojuje ar pragare – jam baimės jausmas nepažįstamas (SB 6.17.28).

8 TEKSTAS

यस्य वाचा प्रजाः सर्वा गावस्तन्त्येव यन्त्रिताः ।
हरन्ति बलिमायत्तास्तस्मै मुख्याय ते नमः ॥ ८ ॥

yasya vācā prajāḥ sarvā gāvas tantyeva yantritāḥ
haranti balim āyattās tasmai mukhyāya te namaḥ

yasya – kurios; *vācā* – Vedų priesakų; *prajāḥ* – gyvosios esybės; *sarvāḥ* – visos; *gāvaḥ* – bulius; *tantyā* – virve; *iva* – kaip; *yantritāḥ* – pririštas; *haranti* – siūlo ar paima; *balim* – garbinimo atributus, aukas; *āyattāḥ* – valdžioje; *tasmai* – jam; *mukhyāya* – Aukščiausiajam Asmeniui; *te* – tau; *namaḥ* – pagarbiai lenkiamės.

Visos gyvos esybės materialiame pasaulyje yra susaistytos Vedų priesakų, kaip bulius pririštas jam per nosį perverta virve, ir nevalia jų paminti. Pagarbiai lenkiamės Aukščiausiajam Asmeniui, dovanojusiam pasauliui Vedų šventraščius!

Komentaras: Vedų raštai yra Aukščiausiojo Dievo Asmens įstatymų sąvadas. Nusižengti Vedų priesakams tolygu pažeisti valstybės įstatymus. Kas nenori, kad jo gyvenimas nueitų perniek, tas turėtų laikytis Vedų nurodymų. Vedų raštai reglamentuoja sąlygotų sielų, kurios ieško malonumų materialiame pasaulyje, gyvenimą. Jusliniai malonumai yra tarsi druska. Patiekalą būtina paskaninti druska, tačiau jos reikia įdėti saikingai – nei per daug, nei per mažai. Į materialų pasaulį atėjusios sąlygotos sielos turi naudotis savo juslėmis griežtai vadovaudamosi Vedų nurodymais, – priešingu atveju jų kančioms nebus galo. Nei žmogui, nei pusdieviui nepavyks sukurti įstatymų, prilygstančių Vedų nurodymams, nes Vedų normas nustatė Patsai Aukščiausiasis Viešpats.

9 TEKSTAS

स त्वं विधत्स्व शं भूमंस्तमसा लुप्तकर्मणाम् ।
अदभ्रदयया दृष्ट्या आपन्नानर्हसीक्षितुम् ॥ ९ ॥

sa tvaṁ vidhatsva śaṁ bhūmaṁs tamasā lupta-karmaṇām
adabhra-dayayā dṛṣṭyā āpannān arhasīkṣitum

saḥ – jis; *tvam* – tu; *vidhatsva* – suteiki; *śam* – sėkmę; *bhūman* – o didis valdove; *tamasā* – sutemus; *lupta* – sustojo; *karmaṇām* – priskirtos parei-

gos; *adabhra* – kilnusis; *dayayā* – be galo maloningas; *dṛṣṭyā* – tavo žvilgsniu; *āpannān* – mus, kenčiančius; *arhasi* – gali; *īkṣitum* – regėti.

Pusdieviai meldėsi Brahmai: Prašom, nukreipki į mus, kenčiančius, savo gailestingą žvilgsnį. Apsupti tamsybių, mes negalim ir žingsnio žengti.

Komentaras: Tamsai apgobus visatą, jos planetose sustojo normali, kasdieninė veikla. Mūsų planetoje, šiaurės ir pietų poliuose, būna metas, kai nėra dienos arba nėra nakties, lygiai taip, kai saulės spinduliai jau nebepasiekia mūsų visatoje išsibarsčiusių planetų, diena ima nebesiskirti nuo nakties.

10 TEKSTAS

एष देव दितेर्गर्भ ओजः काश्यपमर्पितम् ।
दिशस्तिमिरयन् सर्वा वर्धतेऽग्निरिवैधसि ॥१०॥

eṣa deva diter garbha ojaḥ kāśyapam arpitam
diśas timirayan sarvā vardhate 'gnir ivaidhasi

eṣaḥ – tai; *deva* – o valdove; *diteḥ* – Diti; *garbhaḥ* – įsčiose; *ojaḥ* – sėkla; *kāśyapam* – Kaśyapos; *arpitam* – patalpinta; *diśaḥ* – pasaulio pusės; *timirayan* – pasinėrė į visišką tamsą; *sarvāḥ* – visos; *vardhate* – prigesina; *agniḥ* – ugnį; *iva* – kaip; *edhasi* – glėbys žabų.

Kaip geras glėbys žabų prigesina laužo liepsną, taip ir Diti įsčiose užsimezgus Kaśyapos pradėtam vaisiui visata pasinėrė į visišką tamsą.

Komentaras: Sprendžiant iš posmo, Diti įsčiose užsimezgus Kaśyapos pradėtam vaisiui, visatą apgaubė tamsa.

11 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
स प्रहस्य महाबाहो भगवान् शब्दगोचरः ।
प्रत्याचष्टात्मभूर्देवान् प्रीणन् रुचिरया गिरा ॥११॥

maitreya uvāca
sa prahasya mahā-bāho bhagavān śabda-gocaraḥ
pratyācaṣṭātma-bhūr devān prīṇan rucirayā girā

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *saḥ* – jis; *prahasya* – šypsodamasis; *mahā-bāho* – o tvirtaranki (Vidura); *bhagavān* – visų turtų valdovas; *śabda-*

gocaraḥ – atsiskleidžiantis garbintojui per transcendentinį garsą; *pratyācaṣṭa* – atsakė; *ātma-bhūḥ* – Viešpats Brahmā; *devān* – pusdievius; *prīṇan* – patenkindamas; *rucirayā* – maloniais; *girā* – žodžiais.

Śrī Maitreya tarė: Patenkintas pusdievių maldomis, Viešpats Brahmā, atsiskleidžiantis garbintojui per transcendentinį garsą, suskato raminti pusdievius.

Komentaras: Brahmā žinojo apie Diti nuodėmę ir apie jos priešistorę. Atlaidžiai nusišypsojęs, jis labai paprastais, pusdieviams suprantamais žodžiais paaiškino kas nutiko.

12 TEKSTAS

ब्रह्मोवाच
मानसा मे सुता युष्मत्पूर्वजाः सनकादयः ।
चेरुर्विहायसा लोकाँल्लोकेषु विगतस्पृहाः ॥१२॥

brahmovāca
mānasā me sutā yuṣmat- pūrvajāḥ sanakādayaḥ
cerur vihāyasā lokāl̃ lokeṣu vigata-spṛhāḥ

brahmā uvāca – Viešpats Brahmā tarė; *mānasāḥ* – gimę iš proto; *me* – mano; *sutāḥ* – sūnūs; *yuṣmat* – už jus; *pūrva-jāḥ* – gimę anksčiau; *sanaka-ādayaḥ* – su Sanaka priešakyje; *ceruḥ* – klajojo; *vihāyasā* – keliaudami kosmose arba skraidydami danguje; *lokān* – materialiame ir dvasiniuose pasauliuose; *lokeṣu* – tarp žmonių; *vigata-spṛhāḥ* – neturėdami jokių troškimų.

Viešpats Brahmā tarė: Pirm visų jūsų iš mano proto gimė keturi mano sūnūs Sanaka, Sanātana, Sanandana bei Sanat-kumāra. Jie neretai klajoja po materialaus ir dvasinio pasaulio platybes, neturėdami apibrėžtų troškimų.

Komentaras: Troškimai, apie kuriuos čia kalbama, susiję su materialiais jusliniais malonumais. Tokie šventieji, kaip čia paminėtieji Sanaka, Sanātana, Sanandana bei Sanat-kumāra, neturi jokių materialių troškimų, tačiau kartais, norėdami propaguoti pasiaukojimo tarnystę, jie savo laisva valia leidžiasi klajoti po visatą.

13 TEKSTAS

त एकदा भगवतो वैकुण्ठस्यामलात्मनः ।
ययुर्वैकुण्ठनिलयं सर्वलोकनमस्कृतम् ॥१३॥

ta ekadā bhagavato vaikuṇṭhasyāmalātmanaḥ
yayur vaikuṇṭha-nilayaṁ sarva-loka-namaskṛtam

te – jie; *ekadā* – kartą; *bhagavataḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *vaikuṇṭhasya* – Viešpaties Višnu; *amala-ātmanaḥ* – materialiai neužsiteršę; *yayuḥ* – įžengė; *vaikuṇṭha-nilayam* – į buveinę, vadinamą Vaikuṇṭha; *sarva-loka* – visų materialių planetų gyventojai; *namaskṛtam* – kurią garbina.

Apkeliavę visatą skersai ir išilgai, išminčiai įžengė į dvasinį dangų, nes buvo materialiai neužsiteršę. Dvasiniame danguje plauko dvasinės planetos, Vaikuṇṭhos, kurias garbina visi materialaus pasaulio planetų gyventojai, nes jose viešpatauja Pats Aukščiausiasis Dievo Asmuo, lydimas Savo tyraširdžių bhaktų.

Komentaras: Materialų pasaulį slegia nesibaigiantys rūpesčiai. Visos be išimties gyvos esybės materialiame pasaulyje – nuo aukščiausios iki žemiausios planetos, Pātālos, – negali pabėgti nuo nuolatinių rūpesčių ir nerimo, nes materialiame pasaulyje viskas laikina. Tuo tarpu gyvos esybės savo prigimtimi yra amžinos. Jos siekia turėti amžinus namus, amžiną buveinę, bet gyvendamos laikiname materialiame pasaulyje jos negali rasti dvasios ramybės. Dvasinio dangaus planetų gyventojams nepažįstamas nerimas ir rūpesčiai, todėl dvasines planetas vadina Vaikuṇṭhomis. Vaikuṇṭhų gyventojams negresia gimimas, mirtis, senatvė ir ligos, todėl jų nepersekioja nerimas. Kita vertus, materialaus pasaulio gyventojus amžinai persekioja senatvės, mirties, ligų ir naujo gimimo baimė, todėl jie visada yra susirūpinę ir neramūs.

14 TEKSTAS

वसन्ति यत्र पुरुषाः सर्वे वैकुण्ठमूर्तयः ।
येऽनिमित्तनिमित्तेन धर्मेणाराधयन् हरिम् ॥१४॥

vasanti yatra puruṣāḥ sarve vaikuṇṭha-mūrtayaḥ
ye 'nimitta-nimittena dharmeṇārādhayan harim

vasanti – jie gyvena; *yatra* – kur; *puruṣāḥ* – gyventojai; *sarve* – visi; *vaikuṇṭha-mūrtayaḥ* – turintys keturrankį pavidalą, panašų į Aukščiausiojo Viešpaties, Viṣṇu; *ye* – tie Vaikuṇṭhos gyventojai; *animitta* – abejingi jusliniams malonumams; *nimittena* – priežastis; *dharmeṇa* – pasiaukojimo tarnyste; *ārādhayan* – be perstojo garbina; *harim* – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

Vaikuṇṭhos planetų gyventojai išoriškai panašūs į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Abejingi jusliniams malonumams jie su pasiaukojimu tarnauja Viešpačiui.

Komentaras: Posmas pasakoja apie Vaikuṇṭhos gyventojus ir jų gyvenimą. Visi Vaikuṇṭhos gyventojai panašūs į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį Nārāyaṇą. Vaikuṇṭhose viešpatauja keturrankis Kṛṣṇos skleidinys Nārāyaṇa. Kaip ir Nārāyaṇa, Vaikuṇṭhalokos gyventojai yra keturrankiai, tuo jie skiriasi nuo materialaus pasaulio gyventojų. Materialiame pasaulyje nepamatysime žmonių su keturiomis rankomis. Tarnystė Viešpačiui, tarnystė be jokių savanaudiškų išskaičiavimų, – vienintelis Vaikuṇṭhalokos gyventojų užsiėmimas. Nors bet koks veiksmas sukuria rezultatą, bhaktai, tarnaudami Viešpačiui, nesiekia įgyvendinti savo asmeninių troškimų. Jų troškimai išpildomi atliekant transcendentinę meilės sklidiną tarnystę Viešpačiui.

15 TEKSTAS

यत्र चाद्यः पुमानास्ते भगवान् शब्दगोचरः ।
सत्त्वं विष्टभ्य विरजं स्वानां नो मृडयन् वृषः ॥१५॥

yatra cādyaḥ pumān āste bhagavān śabda-gocaraḥ
sattvaṁ viṣṭabhya virajaṁ svānāṁ no mṛḍayan vṛṣaḥ

yatra – Vaikuṇṭhos planetose; *ca* – ir; *ādyaḥ* – pirmapradis; *pumān* – Asmuo; *āste* – viešpatauja; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *śabda-gocaraḥ* – kurį galima pažinti studijuojant Vedų raštus; *sattvam* – dorybės *guṇą; viṣṭabhya* – įkūnija; *virajam* – tyrą; *svānām* – Savo palydovus; *naḥ* – mus; *mṛḍayan* – vis labiau džiugindamas; *vṛṣaḥ* – religijos principų įsikūnijimas.

Vaikuṇṭhos planetose viešpatauja Aukščiausiasis Dievas – pirmapradis Asmuo, kurį galima pažinti studijuojant Vedų raštus. Viešpats įkūni-

ja gryną, aistros ir neišmanymo nesuteptą dorybę. Jis padeda bhaktams dvasiškai tobulėti.

Komentaras: Vienintelis šaltinis, pasakojantis apie Aukščiausiojo Dievo Asmens dvasinę karalystę, yra Vedos. Kelionė į dvasinę karalystę nėra lengvas pasivaikščiojimas. Dvasinė karalystė nepasiekiama bet kam. Net ir čia, materialiame pasaulyje, neturinčiam pinigų kelionėms į tolimas šalis, telieka pasitikėti apie jas pasakojančiomis knygomis. Dvasinis dangus ir jame išsibarsčiusios Vaikuṇṭhos planetos yra už mūsų materialaus pasaulio ribų. Šiuolaikiniai mokslininkai svajoja užkariauti kosmosą, tačiau net kelionė į artimiausią planetą, Mėnulį, – juo labiau aukštutines visatos planetas – jiems tebėra sunkiai įgyvendinama. O apie tai, kad jiems pavyktų nukeliauti už materialaus pasaulio ribų, patekti į dvasinį dangų ir savo akimis išvysti dvasines Vaikuṇṭhos planetas, negali būti ir kalbos. Todėl žinių apie Dievo karalystę dvasiniame danguje žmogui telieka semtis iš autoritetingų Vedų bei Purāṇų pasakojimų.

Materialus pasaulis – tai trijų materialios gamtos *guṇų* – dorybės, aistros ir neišmanymo – viešpatija. O dvasiniame pasaulyje aistros bei neišmanymo *guṇų* nėra nė ženklo, jame klesti neišmanymo bei aistros nepalytėta dorybė. Materialiame pasaulyje net visiškoje dorybėje gyvenantis žmogus kitąsyk pasiduoda teršiamam aistros bei neišmanymo veikimui. Tačiau Vaikuṇṭhos pasaulyje, dvasiniame danguje, viešpatauja tik dorybė savo grynuoju pavidalu. Vaikuṇṭhos planetose gyvena Viešpats ir Viešpaties bhaktai. Kaip ir viskas dvasinėje karalystėje, jie egzistuoja grynuoju dorybės lygiu (*śuddha-sattva*). *Vaiṣṇavams* Vaikuṇṭhos planetos labai brangios, ir Viešpats asmeniškai padeda Savo bhaktams, *vaiṣṇavams,* tobulėti, kad galų gale jie ateitų į Dievo karalystę.

16 TEKSTAS

यत्र नैःश्रेयसं नाम वनं कामदुघैर्द्रुमैः ।
सर्वर्तुश्रीभिर्विभ्राजत्कैवल्यमिव मूर्तिमत् ॥१६॥

yatra naiḥśreyasaṁ nāma vanaṁ kāma-dughair drumaiḥ
sarvartu-śrībhir vibhrājat kaivalyam iva mūrtimat

yatra – Vaikuṇṭhos planetose; *naiḥśreyasam* – palankiais, šventais; *nāma* – yra vadinami; *vanam* – miškai; *kāma-dughaiḥ* – išpildantys troškimus; *drumaiḥ* – medžiai; *sarva* – visais; *ṛtu* – metų laikais; *śrībhiḥ* – žiedais ir

vaisiais; *vibhrājat* – nuostabūs; *kaivalyam* – dvasiniai; *iva* – kaip; *mūrtimat* – turintys asmenybės bruožų.

Vaikuṇṭhos planetose ošia šventi, viskam palankūs miškai. Juose augantys medžiai patenkina visus troškimus, jų šakos žydi ir linksta nuo vaisių visais metų laikais, nes Vaikuṇṭhos planetose būtis yra dvasiška ir turi asmenybės bruožų.

Komentaras: Žemė, medžiai, vaisiai, gėlės, karvės – viskas Vaikuṇṭhos planetose yra grynai dvasiška ir turi visus asmenybės bruožus. Vaikuṇṭhoje auga vien troškimų medžiai. Mūsų Žemėje, vienoje iš materialaus pasaulio planetų, medžiai žydi ir nokina vaisius pagal materialios energijos įstatymus, o Vaikuṇṭhos planetose žemė, medžiai, žmonės ir gyvūnai yra dvasinės prigimties. Vaikuṇṭhoje medis, gyvūnas, žmogus nesiskiria savo esme. Posme vartojamas žodis *mūrtimat* liudija, kad Vaikuṇṭhos planetose būtis įkūnyta marga dvasinių formų bei pavidalų įvairove. Pastarasis posmas paneigia impersonalistų pateikiamą dvasios amorfiškumo idėją. Nors Vaikuṇṭhos planetose viskas suverpta iš dvasios, ji pasireiškia vienu ar kitu pavidalu. Vaikuṇṭhose ir medžiai, ir žmonės turi skirtingus kūnus, tačiau nepaisant išorės skirtumų savo esme jie nesiskiria, nes ir tie, ir kiti suverpti iš dvasios.

17 TEKSTAS

वैमानिकाः सललनाश्चरितानि शश्वद्
गायन्ति यत्र शमलक्षपणानि भर्तुः ।
अन्तर्जलेऽनुविकसन्मधुमाधवीनां
गन्धेन खण्डितधियोऽप्यनिलं क्षिपन्तः ॥१७॥

vaimānikāḥ sa-lalanāś caritāni śaśvad
gāyanti yatra śamala-kṣapaṇāni bhartuḥ
antar-jale 'nuvikasan-madhu-mādhavīnāṁ
gandhena khaṇḍita-dhiyo 'py anilaṁ kṣipantaḥ

vaimānikāḥ – skraido savo erdvėlaiviais; *sa-lalanāḥ* – drauge su savo žmonomis; *caritāni* – veiklą; *śaśvat* – amžinai; *gāyanti* – apdainuodami; *yatra* – šiose Vaikuṇṭhos planetose; *śamala* – visų nepalankių savybių; *kṣapaṇāni* – neturinčią; *bhartuḥ* – Auščiausiojo Viešpaties; *antaḥ-jale* – ežero vidury; *anuvikasat* – išsiskleidusių; *madhu* – kvapnių, apsunkusių nuo

nektaro; *mādhavīnām* – mādhavī gėlių; *gandhena* – aromato; *khaṇḍita* – sujaudinti; *dhiyaḥ* – protai; *api* – nepaisant; *anilam* – vėjelio; *kṣipantaḥ* – nepastebėdami.

Vaikuṇṭhos planetų gyventojai kartu su savo žmonomis skraido dvasiniais erdvėlaiviais, per amžius šlovindami Viešpaties ypatybes bei žygius, kurie visuomet pasižymi apvalomąja galia. Šlovindami Viešpatį, jie nepastebi net ir išsiskleidusių mādhavī gėlių, kurios srūte srūva nektaru ir skleidžia svaiginantį aromatą.

Komentaras: Sprendžiant iš posmo, Vaikuṇṭha yra amžinai žydintis neišsenkančių išteklių kraštas. Jos planetų gyventojai kartu su savo mylimosiomis keliauja dvasinio dangaus platybėmis. Švelnus Vaikuṇṭhos vėjelis neša svaigų žydinčių gėlių aromatą, o taip pat ir nektarą, kuriuo jos srūva. Tačiau Vaikuṇṭhos gyventojai šlovina Viešpatį su tokiu užsidegimu, kad malonus vėjelis neteikia jiems jokio džiaugsmo, o tik trukdo ir atitraukia dėmesį. Kitaip sakant, Vaikuṇṭhos gyventojai yra tyraširdžiai Viešpaties bhaktai, ir Viešpaties šlovinimą vertina labiau už savo juslinius malonumus. Vaikuṇṭhos planetų gyventojai negeidžia juslinių malonumų. Uosti žydinčių gėlių aromatą, ir dar kai jis toks puikus, yra labai malonu, ir vis dėlto tai juslinis malonumas. Vaikuṇṭhos gyventojai teikia pirmenybę ne jusliniams malonumams, o tarnystei Viešpačiui. Transcendentinės meilės Viešpačiui sklidina tarnystė teikia jiems tokį didžiulį transcendentinį džiaugsmą, kad prieš ją nublanksta visi jusliniai malonumai.

18 TEKSTAS

पारावतान्यभृतसारसचक्रवाक-
दात्यूहहंसशुकतित्तिरिबर्हिणां यः ।
कोलाहलो विरमतेऽचिरमात्रमुच्चै-
र्भृङ्गाधिपे हरिकथामिव गायमाने ॥१८॥

pārāvatānyabhṛta-sārasa-cakravāka-
dātyūha-haṁsa-śuka-tittiri-barhiṇāṁ yaḥ
kolāhalo viramate 'cira-mātram uccair
bhṛṅgādhipe hari-kathām iva gāyamāne

pārāvata – balandžiai; *anyabhṛta* – gegutės; *sārasa* – gervės; *cakravāka* – *cakravākos* (rudosios antys); *dātyūha* – nendrinės vištelės; *haṁsa* – gulbės;

śuka – papūgos; *tittiri* – putpelės; *barhiṇām* – povai; *yaḥ* – kurių; *kolāhalaḥ* – ulbesys; *viramate* – nuščiūva; *acira-mātram* – kuriam laikui; *uccaiḥ* – garsiai; *bhṛṅga-adhipe* – kamanių karalius; *hari-kathām* – Viešpaties šlovę; *iva* – taip; *gāyamāne* – apdainuodamas.

Balandžiai, gegutės, gervės, cakravākos (rudosios antys), gulbės, papūgos, putpelės ir povai, vos užgirdę bičių karaliaus dūzgimą – jo giesmę, šlovinančią Viešpatį, akimirkai nuščiūva. Šie transcendentiniai paukščiai liaujasi ulbėję, kad nepraleistų pro ausis Viešpatį šlovinančios dainos.

Komentaras: Posme atspindėta absoliuti Vaikuṇṭhos pasaulio prigimtis. Dvasiniame pasaulyje nėra skirtumo tarp žmonių ir paukščių. Mat dvasinis pasaulis visas suverptas iš dvasios ir jam būdinga begalinė įvairovė. Kalbėdami apie dvasinę įvairovę, mes turime galvoje tai, kad dvasiniame pasaulyje nėra negyvų objektų, – ten viskas gyva. Vaikuṇṭhos planetose net medžiai, žemė, augalai, gėlės, paukščiai, žvėrys niekada neužmiršta Kṛṣṇos. Ryškiausias Vaikuṇṭhos pasaulio ypatumas yra tas, kad jo gyventojai yra visiškai abejingi jusliniams malonumams. Materialiame pasaulyje asilas, ir tas, gėrisi savo žviegimu, o štai Vaikuṇṭhose net taurieji povai, cakravākos ir gegutės mieliau klausosi bičių dūzgimo, šlovinančio Viešpaties didybę. Pasiaukojimo tarnystės, prasidedančios klausymusi ir kartojimu, principai akivaizdžiai pastebimi visame Vaikuṇṭhos pasaulyje.

19 TEKSTAS

मन्दारकुन्दकुरबोत्पलचम्पकार्ण-
पुन्नागनागबकुलाम्बुजपारिजाताः ।
गन्धेऽर्चिते तुलसिकाभरणेन तस्या
यस्मिंस्तपः सुमनसो बहु मानयन्ति ॥१९॥

mandāra-kunda-kurabotpala-campakārṇa-
punnāga-nāga-bakulāmbuja-pārijātāḥ
gandhe 'rcite tulasikābharaṇena tasyā
yasmiṁs tapaḥ sumanaso bahu mānayanti

mandāra – *mandāra; kunda* – *kunda; kuraba* – *kuraba; utpala* – *utpala; campaka* – *campaka; arṇa* – *arṇos* žiedas; *punnāga* – *punnāga; nāga* – *nāgakeśara; bakula* – *bakula; ambuja* – lelija; *pārijātāḥ* – *pārijāta; gandhe* – kvapnumas; *arcite* – kurią garbina; *tulasikā* – *tulasī; ābharaṇena* – girlianda;

tasyāḥ – jos; *yasmin* – kurioje iš Vaikuṇṭhų; *tapaḥ* – askezes; *su-manasaḥ* – dorybingai nusiteikus, Vaikuṇṭhos nuotaikoje; *bahu* – labai; *mānayanti* – šlovina.

Kad ir labai kvapnūs transcendentiniai mandāros, kundos, kurabakos, utpalos, campakos, arṇos, punnāgos, nāgakeśaros, bakulos, lelijos ir pārijātos žiedai, šie augalai niekad neužmiršta apie tulasī atliktus asketiškus žygius, nes Viešpats teikia jai pirmenybę ir puošiasi būtent tulasī lapelių girliandomis.

Komentaras: Posmas pabrėžia *tulasī* lapelių svarbą. Pasiaukojimo tarnystėje *tulasī* medeliui ir jo lapeliams tenka ypatingas vaidmuo. Vedos rekomenduoja Viešpaties bhaktams kasdien laistyti *tulasī* ir naudoti jos lapelius garbinant Viešpatį. Vienas bedievis *svāmis* kartą stebėjosi: „Kokia prasmė laistyti *tulasī?* Verčiau laistyti baklažanus, iš jų bent yra naudos, o kokia nauda iš *tulasī?!*“ Neišmanėliai, tokie, kaip šis *svāmis,* žalio supratimo neturintys apie pasiaukojimo tarnystę, neretai sutrukdo paprastų žmonių švietimą.

Svarbiausia dvasinio pasaulio ypatybė yra ta, kad Viešpaties bhaktų tarpusavio santykiuose nėra nė ženklo pavydo. Tai pasakytina ir apie gėles, kurios suvokia *tulasī* didybę. Vaikuṇṭhos pasaulyje, į kurį įžengė keturi Kumārai, Viešpačiui tarnauja net paukščiai ir gėlės.

20 TEKSTAS

यत्सङ्कुलं हरिपदानतिमात्रदृष्टै-
वैदूर्यमारकतहेममयैर्विमानैः ।
येषां बृहत्कटितटाः स्मितशोभिमुख्यः
कृष्णात्मनां न रज आदधुरुत्स्मयाद्यैः ॥२०॥

yat saṅkulaṁ hari-padānati-mātra-dṛṣṭair
vaidūrya-mārakata-hema-mayair vimānaiḥ
yeṣāṁ bṛhat-kaṭi-taṭāḥ smita-śobhi-mukhyaḥ
kṛṣṇātmanāṁ na raja ādadhur utsmayādyaiḥ

yat – ši Vaikuṇṭhos buveinė; *saṅkulam* – persmelkta; *hari-pada* – prie Aukščiausiojo Dievo Asmens Hari lotosinių pėdų; *ānati* – išreiškus pagarbą; *mātra* – tiesiog; *dṛṣṭaiḥ* – gaunami; *vaidūrya* – lazurito; *mārakata* – smaragdų; *hema* – aukso; *mayaiḥ* – padarytais; *vimānaiḥ* – erdvėlaiviais; *yeṣām* – šių keleivių; *bṛhat* – platūs; *kaṭi-taṭāḥ* – klubai; *smita* – besišypsan-

tys; *śobhi* – nuostabūs; *mukhyaḥ* – veidai; *kṛṣṇa* – Kṛṣṇą; *ātmanām* – kurių mintys sutelktos į; *na* – ne; *rajaḥ* – geismo; *ādadhuḥ* – sukelia; *utsmaya-ādyaiḥ* – artimu draugišku bendravimu, juoku ir pokštais.

Vaikuṇṭhos gyventojai skrajoja erdvėlaiviais, padarytais iš lazurito, smaragdų ir aukso. Nors juos visada supa jų žmonos, žavingai besišypsančios plačiaklubės gražuolės, nei džiugūs gražuolių veidai, nei kerinčios jų šypsenos nesukelia jiems geismo.

Komentaras: Materialiame pasaulyje įvairios gėrybės ir turtai pelnomi darbu. Materiali gerovė pasiekiama tik kruvinu prakaitu. O štai transcendentiniame pasaulyje, Vaikuṇṭhoje, gyvenančius Viešpaties bhaktus supa transcendentinė prabanga, gausybė brangakmenių ir smaragdų. Auksiniais, brangakmeniais nusėtais papuošalais juos apdovanoja Viešpats, jiems nereikia sunkiai dirbti. Kitaip sakant, Viešpaties tarnai Vaikuṇṭhos, ir net materialiame, pasaulyje nežino vargo, nors daug kas mano kitaip. Jie valdo pasakiškus turtus, dėl kurių jiems nereikia lieti prakaito. Posme minimas ir tas faktas, kad Vaikuṇṭhalokos moterys nepalyginti gražesnės už pačias gražiausias materialaus pasaulio, net ir rojaus planetų, moteris. Čia taip pat pasakyta, kad vyrams patinka platūs klubai, tai kurstо jų aistrą, tačiau įstabiausia Vaikuṇṭhoje yra tai, kad nei platūs moterų klubai, nei nuostabaus grožio veidai, nei smaragdai ir kiti brangieji papuošalai neužvaldo vyrų protų, nes jie visa savo esybe pasinėrę į Kṛṣṇos sąmonę. Kitaip sakant, Vaikuṇṭhoje bendravimas su priešinga lytimi, žinoma, teikia džiaugsmą, tačiau ten nėra lytinių santykių. Gyvenimas Vaikuṇṭhoje trykšta mums nežinoma palaima, ir lytiniai malonumai jos gyventojų tiesiog nedomina.

21 TEKSTAS

श्री रूपिणी क्वणयती चरणारविन्दं
लीलाम्बुजेन हरिसद्मनि मुक्तदोषा ।
संलक्ष्यते स्फटिककुड्य उपेतहेम्नि
सम्मार्जतीव यदनुग्रहणेऽन्ययत्नः ॥२१॥

śrī rūpiṇī kvaṇayatī caraṇāravindaṁ
līlāmbujena hari-sadmani mukta-doṣā
saṁlakṣyate sphaṭika-kuḍya upeta-hemni
sammārjatīva yad-anugrahaṇe 'nya-yatnaḥ

śrī – sėkmės deivė, Lakṣmī; *rūpiṇī* – įgijusios nuostabų pavidalą; *kvaṇayatī* – skimbčiojant; *caraṇa-aravindam* – lotosinės pėdos; *līlā-ambujena* – žaidžiant lotoso žiedu; *hari-sadmani* – Aukščiausiojo Asmens namuose; *mukta-doṣā* – neturinčios trūkumų; *saṁlakṣyate* – tampa pastebimos; *sphaṭika* – krištolo; *kuḍye* – sienos; *upeta* – papuoštos; *hemni* – aukso apvadais; *sammārjatī iva* – tarsi šlavėjos; *yat-anugrahaṇe* – pelnyti jos malonę; *anya* – kitų; *yatnaḥ* – labai uoliai.

Moterys Vaikuṇṭhos planetose dangiškai gražios, kaip pati sėkmės deivė. Jų grožis neprilygstamas, tanscendentinis. Jos žaidžia lotoso žiedais, ir joms judant švelniai skimbčioja papuošalai ant jų kojų. Kartais, norėdamos pelnyti Aukščiausiojo Dievo Asmens prielankumą, jos valo marmuro sienas, papuoštas aukso apvadais.

Komentaras: „Brahmā-saṁhitoje“ teigiama, kad Aukščiausiojo Viešpaties, Govindos, buveinėje gyvena ir Jam tarnauja milijonų milijonai sėkmės deivių. *Lakṣmī-sahasra-śata-sambhrama-sevyamānam.* Iš esmės kalbant, Vaikuṇṭhos planetose gyvenančios sėkmės deivės yra ne Aukščiausiojo Dievo Asmens, o bhaktų, tarnaujančių Viešpačiui, žmonos. Čia teigiama, kad rūmai Vaikuṇṭhos planetose statomi iš marmuro, o „Brahma-saṁhitos“ liudijimu, žemė ten sudaryta iš filosofinio akmens. Taigi, valyti marmurą Vaikuṇṭhoje nėra prasmės, nes ten nėra dulkių. Ir vis dėlto Vaikuṇṭhos moterys, norėdamos suteikti džiaugsmo Viešpačiui, visuomet valo marmuro sienas. Klausite, kodėl? Tiesiog jos trokšta laimėti Viešpaties prielankumą.

Be to, posme kalbama apie Vaikuṇṭhos planetose gyvenančių sėkmės deivių nepriekaištingą būdą. Paprastai sėkmės deivė nepasižymi pastovumu. Vienas jos vardų Cañcalā – „nepastovioji“. Tad nieko keista, kad pasakiškai turtingi žmonės vieną dieną žiūrėk ima ir atsiduria dugne. Arba štai kitas pavyzdys – Rāvaṇa. Rāvaṇa pagrobė Lakṣmī, Sītājī, ir užuot tapęs laimingu Lakṣmī malone, prarado ir šeimą, ir savo karalystę. Taigi į Rāvaṇos namus ateina Lakṣmī – Cañcalā, „nepastovioji“. Rāvaṇa ir į jį panašūs nori turėti Lakṣmī, bet nenori jos vyro, Nārāyaṇos. Tad Lakṣmījī ir pasistengia, kad jie neturėtų tvirtesnio pagrindo po kojomis. Materialistai priekaištauja Lakṣmī, skundžiasi jos nepastovumu, tačiau Vaikuṇṭhoje nepastovumu Lakṣmī neapkaltinsi, ten ji nuolat tarnauja Aukščiausiajam Viešpačiui. Nors ji ir yra sėkmės deivė, be Viešpaties malonės ji negali būti laiminga. Siekiant laimės netgi sėkmės deivei reikia Viešpaties malonės, ir vis dėlto materialiame pasaulyje, siekdamas laimės, pats Brahma, aukščiausioji visatos gyva būtybė, ieško jos prielankumo.

22 TEKSTAS

वापीषु विद्रुमतटास्वमलामृताप्सु
प्रेष्यान्विता निजवने तुलसीभिरीशम् ।
अभ्यर्चती स्वलकमुन्नसमीक्ष्य वक्त्र-
मुच्छेषितं भगवतेत्यमताङ्ग यच्छ्रीः ॥२२॥

vāpīṣu vidruma-taṭāsv amalāmṛtāpsu
preṣyānvitā nija-vane tulasībhir īśam
abhyarcatī svalakam unnasam īkṣya vaktram
uccheṣitaṁ bhagavatety amatāṅga yac-chrīḥ

vāpīṣu – tvenkinių; *vidruma* – koralais išklotais; *taṭāsu* – krantais; *amala* – skaidriame; *amṛta* – nektariniame; *apsu* – vandenyje; *preṣyā-anvitā* – apsuptos tarnaičių; *nija-vane* – savo soduose; *tulasībhiḥ* – su *tulasī;* *īśam* – Aukščiausiąjį Viešpatį; *abhyarcatī* – garbina; *su-alakam* – jų veidai papuošti *tilaka;* *unnasam* – dailia nosyte; *īkṣya* – regėdamos; *vaktram* – veidą; *uccheṣitam* – pabučiuotą; *bhagavatā* – Aukščiausiojo Viešpaties; *iti* – taip; *amata* – galvojo; *aṅga* – o pusdieviai; *yat-śrīḥ* – kurių grožis.

Savo soduose ant koralais iškloto transcendentinio vandens telkinio kranto sėkmės deivės garbina Viešpatį, siūlydamos Jam tulasī lapelius. Garbindamos Viešpatį jos vandenyje mato atsispindint savo nuostabius veidus su dailiomis nosytėmis, ir atrodo, kad Viešpačiui pabučiavus jų veidai dar labiau pagražėjo.

Komentaras: Kai vyras bučiuoja žmoną, ji tampa dar gražesnė. Vaikuṇṭha čia ne išimtis; žodžiais nenusakomo grožio sėkmės deivė svajoja apie Viešpaties bučinius, nuo kurių ji dar labiau išgražėja. Tuo metu, kai aukodamos *tulasī* lapelius savo soduose nuostabaus grožio sėkmės deivės garbina Viešpatį, jų veidai atsispindi tyrame kaip krištolas transcendentinių tvenkinių vandenyje.

23 TEKSTAS

यन्न व्रजन्त्यघभिदो रचनानुवादा-
च्छृण्वन्ति येऽन्यविषयाः कुकथा मतिघ्नीः ।
यास्तु श्रुता हतभगैर्नृभिरात्तसारा-
स्तांस्तान् क्षिपन्त्यशरणेषु तमःसु हन्त ॥२३॥

yan na vrajanty agha-bhido racanānuvādāc
chṛṇvanti ye 'nya-viṣayāḥ kukathā mati-ghnīḥ
yās tu śrutā hata-bhagair nṛbhir ātta-sārās
tāṁs tān kṣipanty aśaraṇeṣu tamaḥsu hanta

yat – Vaikuṇṭha; *na* – niekada; *vrajanti* – priartėja; *agha-bhidaḥ* – sunaikinančio visas nuodėmes; *racanā* – visatoje; *anuvādāt* – ne pasakojimų; *śṛṇvanti* – klausosi; *ye* – tie, kurie; *anya* – kitų; *viṣayāḥ* – temų; *ku-kathāḥ* – beprasmiai pokalbiai; *mati-ghnīḥ* – nuodijantys protą; *yāḥ* – kurie; *tu* – tačiau; *śrutāḥ* – kurių klausosi; *hata-bhagaiḥ* – nelaimingi; *nṛbhiḥ* – žmonės; *ātta* – netenka; *sārāḥ* – gyvenimo vertybių; *tān tān* – tokie žmonės; *kṣipanti* – nubloškiami; *aśaraṇeṣu* – neturintys jokio prieglobsčio; *tamaḥsu* – į tamsiausius materialaus pasaulio užkampius; *hanta* – deja.

Deja, nelaimėliams mielesni beprasmiai pokalbiai, kurie nuodija protą, o ne pasakojimai apie Vaikuṇṭhos planetas. Tie, kas iškeitė pasakojimus apie Vaikuṇṭhą į pokalbius apie materialų pasaulį, tiesia sau kelią į tamsiausias neišmanymo sritis.

Komentaras: Patys nelaimingiausi žmonės yra impersonalistai, kurie negali suvokti dvasiniame pasaulyje viešpataujančios transcendentinės įvairovės. Jiems baugu kalbėti apie Vaikuṇṭhos planetų grožį, nes, jų manymu, įvairovė – materialus bruožas. Tokie impersonalistai mano, kad dvasinis pasaulis yra absoliuti tuštuma, kitaip sakant, jame nėra įvairovės. Impersonalistų mąstyseną posmas apibūdina žodžiais *ku-kathā mati-ghnīḥ,* „beprasmiškų žodžių paklaidintas intelektas“. Taigi, pastarasis posmas smerkia tuštumos doktriną bei mokymą apie dvasinio pasaulio impersonalumą, nes jie klaidina žmogaus protą. Kaip gali impersonalistas ar tuštumos doktrinos skleidėjas, regėdamas margą ir įvairų materialų pasaulį, neigti būties formų dvasiniame pasaulyje įvairovę? Vedų raštai teigia, kad materialus pasaulis yra iškreiptas dvasinės realybės atspindys, bet jei dvasiniame pasaulyje nėra įvairovės, iš kur tas efemeriškas materialaus pasaulio margumas?! Išsivadavimo iš šio materialaus pasaulio galimybė pati savaime nėra joks įrodymas, kad transcendentiniame pasaulyje nėra įvairovės.

„Bhagavatam“, ir ypatingai pastarasis posmas, pabrėžia, kad žmonės, kurie diskutuoja temomis, susijusiomis su Vaikuṇṭhos pasauliu, stengiasi pažinti jo tikrąją dvasinę prigimtį, yra laimingi. Būties įvairovė, viešpataujanti Vaikuṇṭhos planetose, neatsiejama nuo transcendentinių Viešpaties žaidimų. Tačiau, užuot stengęsi pažinti Viešpaties dvasinę buveinę ir geriau suvokti Jo dieviškus žaidimus, žmonės mieliau pasineria į materialaus pasaulio politikos ir ekonomikos reikalus. Jie vienas po kito šaukia suva-

žiavimus, konferencijas, kur diskutuoja pasaulio, kuriame žmogui lemta pragyventi keletą trumpų dešimtmečių, problemas, bet dvasinis Vaikuņțhos pasaulis jiems nerūpi. Žmonės, kuriems pasisekė šiek tiek labiau, susidomi galimybe sugrįžti namo, pas Dievą, tačiau kol jie nesuvoks būties dvasiniame pasaulyje paslapties, jiems teks kentėti tamsiame materialaus pasaulio kalėjime.

24 TEKSTAS

येऽभ्यर्थितामपि च नो नृगतिं प्रपन्ना
ज्ञानं च तत्त्वविषयं सहधर्मं यत्र ।
नाराधनं भगवतो वितरन्त्यमुष्य
सम्मोहिता विततया बत मायया ते ॥२४॥

ye 'bhyarthitām api ca no nṛ-gatiṁ prapannā
jñānaṁ ca tattva-viṣayaṁ saha-dharmaṁ yatra
nārādhanaṁ bhagavato vitaranty amuṣya
sammohitā vitatayā bata māyayā te

ye – tie žmonės; *abhyarthitām* – troško; *api* – tikrai; *ca* – ir; *naḥ* – mūsų (Brahmos ir kitų pusdievių); *nṛ-gatim* – žmogaus gyvybės formos; *prapannāḥ* – įgijo; *jñānam* – žinojimą; *ca* – ir; *tattva-viṣayam* – viską, kas susiję su Absoliučia Tiesa; *saha-dharmam* – kartu su religijos principais; *yatra* – kur; *na* – ne; *ārādhanam* – garbinimas; *bhagavataḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *vitaranti* – atliekamas; *amuṣya* – Aukščiausiojo Viešpaties; *sammohitāḥ* – paklaidinti; *vitatayā* – visapersmelkiančios; *bata* – deja; *māyayā* – iliuzinės energijos poveikio; *te* – jie.

Viešpats Brahmā tarė: O pusdieviai, žmogaus gyvybės forma yra tokia ypatinga, kad mes patys trokštame gimti žmonėmis, nes tik žmogui lemta patirti religijos esmę ir aukščiausiąją tiesą. Jei žmogaus kūną gavusi gyva būtybė nepajėgia pažinti Aukščiausiojo Dievo Asmens, nieko neišmano apie Jo buveinę, vadinasi, ji yra labai stipriai paveikta išorinės Viešpaties energijos.

Komentaras: Posme Brahmājī griežtai smerkia tuos žmones, kurie neparodo nė menkiausio susidomėjimo Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu ir Jo transcendentine buveine, Vaikuņțha. Gimti žmogumi svajoja pats Brahmājī. Fiziniai Brahmos ir kitų pusdievių kūnai yra nepalyginamai tobulesni už žmogaus kūną, ir vis dėlto jie trokšta gimti žmonėmis, nes turėdama

žmogaus kūną gyva esybė gali patirti transcendentinę tiesą ir pasiekti aukščiausią religijos tikslą. Per vieną gyvenimą sugrįžti namo, pas Dievą, neįmanoma, tačiau, gimusi žmogumi, gyva būtybė turėtų bent suvokti gyvenimo tikslą ir žengti bent pirmąjį Kṛṣṇos sąmonės žingsnį. Žmogaus kūnas yra neįkainuojamas turtas. Pasak šventraščių, jis yra tarsi išsigelbėjimo laivas neišmanymo vandenyno bangose skęstančiam žmogui. Dvasinį mokytoją Vedos lygina su patyrusiu laivo kapitonu, o šventraščių tiesas – su palankiu vėju. Nepasinaudoti šia galimybe yra tikra savižudybė. Apibendrinant, galima teigti, jog žmogaus kūną gavusi ir Kṛṣṇos sąmonės nepradėjusi praktikuoti gyva būtybė atiduoda savo gyvenimą į iliuzinės Viešpaties energijos rankas. Brahmā apgailestauja dėl nepavydėtino šių žmonių likimo.

25 TEKSTAS

यच्च व्रजन्त्यनिमिषामृषभानुवृत्त्या
दूरे यमा ह्युपरि नः स्पृहणीयशीलाः ।
भर्तुर्मिथः सुयशसः कथनानुराग-
वैक्लव्यबाष्पकलया पुलकीकृताङ्गाः ॥२५॥

yac ca vrajanty animiṣām ṛṣabhānuvṛttyā
dūre yamā hy upari naḥ spṛhaṇīya-śīlāḥ
bhartur mithaḥ suyaśasaḥ kathanānurāga-
vaiklavya-bāṣpa-kalayā pulakī-kṛtāṅgāḥ

yat – Vaikuṇṭha; *ca* – ir; *vrajanti* – keliauja; *animiṣām* – tarp pusdievių; *ṛṣabha* – vyriausias; *anuvṛttyā* – sekdamas pėdomis; *dūre* – laikomi atokiau; *yamāḥ* – reguliatyviųjų principų; *hi* – tikrai; *upari* – anapus; *naḥ* – mūsų; *spṛhaṇīya* – tai, ko verta trokšti; *śīlāḥ* – ypatybes; *bhartuḥ* – Aukščiausiojo Viešpaties; *mithaḥ* – vienas kitam; *suyaśasaḥ* – didybę; *kathana* – aptariant, kalbant apie; *anurāga* – potraukis; *vaiklavya* – ekstazę; *bāṣpa-kalayā* – ašaras akyse; *pulakī-kṛta* – drebulį; *aṅgāḥ* – kūno.

Tas, kurio kūne, klausantis apie Viešpaties didybę, pasireiškia ekstatiniai požymiai ir jis, išmuštas prakaito, vos atgauna kvapą, būtinai pateks į Dievo karalystę, net jei nemeditavo ir neatliko jokių asketiškų žygių. Dievo karalystė driekiasi už materialaus pasaulio ribų, ir patekti į ją svajoja net pusdieviai ir pats Brahmā.

Komentaras: Posme juodu ant balto parašyta, kad viršum materialių pasaulių plyti Dievo karalystė, lygiai kaip virš Žemės yra šimtai tūkstančių aukš-

tutinių planetų. Virš jų, dvasiniame danguje, plauko milijardų milijardai dvasinių planetų. Čia Brahmā teigia, kad dvasinė karalystė yra virš pusdievių valdomų sferų. Į Aukščiausiojo Viešpaties karalystę patenka tiktai galintys pasigirti didžiausiomis dorybėmis. Visos geriausios dorybės pasireiškia Viešpaties bhakto charakteryje. Penktosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės aštuonioliktame skyriuje (12 posme) teigiama, kad Kṛṣṇą įsisąmoninęs žmogus apdovanotas visomis pusdieviams būdingomis dorybėmis. Materialiame pasaulyje pusdievių dorybės aukštai vertinamos. Juk išties kiekvienam maloniau turėti reikalų su padoriu, išauklėtu žmogumi, negu su neapsišvietusiu barbaru. Savo būdu pusdieviai iš aukštutinių planetų gerokai pranoksta Žemės gyventojus.

Pastarajame posme Brahmājī tvirtina, kelias į Dievo karalystę atviras tik tiems, kurie išsiugdė reikiamas ypatybes. „Caitanya-caritāmṛtoje“ išvardintos dvidešimt šešios Viešpaties bhakto ypatybės: jis gailestingas; jis nesipyksta; Kṛṣṇos sąmonę laiko aukščiausiuoju gyvenimo tikslu; yra vienodas visiems; nepriekaištingo būdo; kilnus, švelnus, švarus dvasia ir kūnu; nepretenduoja į nuosavybę materialiame pasaulyje; linki tik gero visoms gyvoms esybėms; yra taikus ir besąlygiškai atsidavęs Kṛṣṇai; neturi materialių troškimų; yra romus ir pastovus, sutramdęs jusles; valgo tik tiek, kad patenkintų minimalius gyvybinius poreikius; neserga tuščiagarbyste; gerbia kitus ir nereikalauja pagarbos sau; yra labai rimtas, atjaučiantis ir draugiškas; turi poeto gyslelę; yra prityręs, sumanus vykdytojas; tylus, t.y. netauškia niekų. Dvidešimt penktajame trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyriuje (21 posme) taip pat vardijami šventumu pasižyminčio žmogaus bruožai. Čia teigiama, kad Dievo karalystės vertam žmogui būdingas pakantumas ir gailestingumas visoms gyvoms esybėms. Toks žmogus yra nešališkas, vienodai geras ir žmonėms, ir gyvūnams. Jam nepakils ranka žudyti ožką-Nārāyaṇą ir pamaitinti jos mėsa žmogų-Nārāyaṇą (*daridra-nārāyaṇa*). Jis geras visoms gyvoms esybėms, todėl neturi priešų. Jis ramus ir nesudrumsčiamas. Tai ypatybės, būtinos siekiantiems išvadavimo ir Dievo karalystės. Tatai patvirtina penktos „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės penktasis skyrius (2 posmas). Be to, antrosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės trečiajame skyriuje (24 posme) rašoma, kad jei kartojančiam šventąjį Dievo vardą iš akių netrykšta ašaros, jei jis nepatiria ekstazės, nors taria Viešpaties vardą be nusižengimų, jo širdis yra akmeninė, ir jos negali suminkštinti net šventojo Dievo vardo garsai, Hare Kṛṣṇa *mantra.* Fiziniai kūno pokyčiai pasireiškia dėl ekstazės, kai be nusižengimų kartojami šventieji Dievo vardai: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare.

Pažymėtina, kad kartojant šventuosius Viešpaties vardus reikia vengti

dešimties nusižengimų. Pirmasis jų – menkinti tuos, kurie visą savo gyvenimą skiria Viešpaties šlovei skelbti. Žmonėms reikalingos žinios, padėsiančios suvokti Aukščiausiojo didybę, todėl kritikuoti Viešpaties šlovę skelbiančius bhaktus nedera. Tai pati sunkiausia nuodėmė. Be to, šventojo Viṣṇu vardo kartojimas atneša žmogui didžiausią gėrį, Viešpaties žygiai tapatūs Jo šventajam vardui. Atsiranda nemaža neišmanėlių, teigiančių, kad tiek Aukščiausiojo Dievo Asmens vardai (Hare Kṛṣṇa *mantra*), tiek Kālī, Durgos ar Śivos vardai turi vienodą dvasinę galią, todėl nėra skirtumo, kuriuos kartoti. Tai yra didelis nusižengimas šventajam Viešpaties vardui. Nusižengimą daro ir tas, kuris mano, kad pusdievių vardai lygiaverčiai šventajam Aukščiausiojo Dievo Asmens vardui, jų žygiai lygiaverčiai Aukščiausiojo Dievo Asmens žygiams, ar laikantis šventąjį Viṣṇu vardą materialiu garsu. Trečiasis nusižengimas – laikyti dvasinį mokytoją, skelbiantį Viešpaties šlovę, paprastu žmogumi. Ketvirtasis nusižengimas – gretinti Vedas, Purāṇas ir kitus transcendentinius apreikštuosius raštus su įprastine moksline literatūra. Penktasis nusižengimas – tarti, kad bhaktai dirbtinai išpūtė Dievo vardų svarbą. Juk iš tikrųjų Viešpats nesiskiria nuo Savo vardo. Šventraščiai teigia, kad mūsų amžiuje šventųjų vardų (Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare) kartojimas yra aukščiausia dvasinio gyvenimo forma. Šeštasis nusižengimas – savaip interpretuoti šventąjį Viešpaties vardą. Septintasis nusižengimas – daryti nuodėmes, tikintis išsipirkti šventųjų Dievo vardų kartojimu. Kaip žinoma, šventojo Dievo vardo kartojimas nuplauna nuodėmes, tačiau jeigu žmogus mano, kad tai jam duoda teisę nusidėti, nėra abejonių, kad tai nusižengimas šventojo vardo akivaizdoje. Aštuntasis nusižengimas – Hare Kṛṣṇa *mantros* kartojimą laikyti lygiaverčiu kitoms dvasinės praktikos formoms – meditacijai, savitramdai, įžadų laikymuisi ar aukojimams. Šventųjų vardų kartojimas visada už jas pranašesnis. Devintasis nusižengimas – pasakoti apie šventojo vardo didybę susidomėjimo dvasiniu gyvenimu nerodantiems žmonėms. Dešimtasis nusižengimas – užsiimti dvasine praktika, bet neatsisakyti savininkiškų iliuzijų, ar kūną laikyti savuoju „aš“.

Kai kartodamas šventąjį Dievo vardą bhaktas nedaro dešimties pastarųjų nusižengimų, jis patiria ekstazę, kuri reiškiasi tam tikrais fiziniais požymiais (*pulakāśru*). Žodis *pulaka* reiškia „palaimos ženklai“, o *aśru* – „ašaros akyse“. Kas kartoja šventąjį Dievo vardą be nusižengimų, tas būtinai patiria ekstazę, besireiškiančią palaimos pojūčiu ir ašaromis. Pastarajame posme teigiama, kad jei šlovinant Viešpatį bhaktas junta palaimą, jei iš akių jam srūva ašaros – jis vertas Dievo karalystės. Jei kartojant Hare Kṛṣṇa *mantrą* šie požymiai nepasireiškia, tai reiškia, kaip tai

nurodo „Caitanya-caritāmṛta“, kad nusižengimų dar neišvengta. Šia proga „Caitanya-caritāmṛta“ duoda vieną gerą patarimą, kaip išvengti nusižengimų, kartojant šventąjį Viešpaties vardą. Aštuntajame „Ādi-līlos“ skyriuje (31 posme) rašoma, kad kiekvienas, kuris kreipiasi užtarimo į Viešpatį Caitanyą ir kartoja šventąjį Viešpaties vardą, Hare Kṛṣṇa, ilgainiui liausis daręs nusižengimus.

26 TEKSTAS

तद्विश्वगुर्वधिकृतं भुवनैकवन्द्यं
दिव्यं विचित्रविबुधाग्र्यविमानशोचिः ।
आपुः परां मुदमपूर्वमुपेत्य योग-
मायाबलेन मुनयस्तदथो विकुण्ठम् ॥२६॥

tad viśva-gurv-adhikṛtaṁ bhuvanaika-vandyaṁ
divyaṁ vicitra-vibudhāgrya-vimāna-śociḥ
āpuḥ parāṁ mudam apūrvam upetya yoga-
māyā-balena munayas tad atho vikuṇṭham

tat – tada; *viśva-guru* – visatos mokytojas, Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *adhikṛtam* – viešpatauja; *bhuvana* – planetų; *eka* – vienintelis; *vandyam* – vertas garbinimo; *divyam* – dvasinį; *vicitra* – nuostabiai išpuoštą; *vibudha-agrya* – bhaktų (kurie yra geriausi tarp išminčių); *vimāna* – erdvėlaivių; *śociḥ* – nušviestą; *āpuḥ* – patyrė; *parām* – aukščiausią; *mudam* – palaimą; *apūrvam* – niekam neprilygstančią; *upetya* – pasiekę; *yoga-māyā* – dvasinės energijos; *balena* – įtakoje; *munayaḥ* – išminčiai; *tat* – Vaikunṭhą; *atho* – tas; *vikunṭham* – Viṣṇu.

Ir kai didieji išminčiai Sanaka, Sanātana, Sanandana ir Sanat-kumāra mistinės yogos galia pasiekė Vaikunṭhą, dvasinį pasaulį, jie patyrė žodžiais nenusakomą palaimą. Čia jie išvydo, kad visas dvasinis dangus spindi nuo prabangių erdvėlaivių, kuriuos valdo geriausi Vaikunṭhos bhaktai, ir kad čia viešpatauja Aukščiausiasis Dievo Asmuo.

Komentaras: Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra vienintelis ir nepakartojamas. Viešpats pranoksta visus, Jam nėra lygių, Jis – visų didžiausias. Neatsitiktinai posme Viešpats pavadintas *viśva-guru.* Jis yra pirmoji ir svarbiausioji gyva esybė tiek materialiame, tiek dvasiniame pasauliuose, – *bhuvanaika-vandyam,* „vienintelis garbinimo vertas asmuo visuose tri-

juose pasauliuose“. Viešpaties bhaktų pilotuojami erdvėlaiviai dvasiniame danguje skleidžia akinantį švytėjimą. Kitaip sakant, Vaikuṇṭhos planetos įvairove nenusileidžia materialiam pasauliui, – visko čia yra užtektinai, tik dvasinio pasaulio gėrybės žymiai vertingesnės – jos dvasinės, t.y. amžinos ir spinduliuoja džiaugsmą. Vaikuṇṭhą valdo ne paprastas mirtingasis, o Kṛṣṇos skleidiniai – Madhusūdana, Mādhava, Nārāyaṇa, Pradyumna ir t.t., todėl patekę į Vaikuṇṭhą išminčiai patyrė su niekuo nesulyginamą palaimos jausmą. Kadangi transcendentines Vaikuṇṭhos planetas valdo Pats Dievo Asmuo, jos yra garbintinos. Posme teigiama, kad į transcendentinį dangų išminčiai nukeliavo pasitelkę mistines galias. Tai ir yra aukščiausia *yogos* praktikos forma. Gera sveikata, kurios siekiama kvėpavimo ir fiziniais pratimais, nėra galutinis *yogos* tikslas. Žodis *„yoga“* paprastai vartojamas, kalbant apie *aṣṭāṅga-yogą, siddhi,* aštuonias *yogos* tobulumo pakopas. *Yogos* praktikos aukštumas pasiekęs žmogus gali tapti lengvesnis už pūką ir sunkesnis už kalną, jis gali nuskrieti, kur tik jo širdis geidžia, ir valdyti didžiausius pasaulio turtus. Iš viso yra aštuoni tokie mistiniai tobulumai. Tapę lengvesni už pūką ir iškeliavę už materialaus pasaulio ribų, *ṛṣiai,* keturi Kumārai, pasiekė Vaikuṇṭhą. Šiuolaikinės mechaninės priemonės kosminei erdvei įvaldyti yra neefektyvios, nes negali pasiekti ne tik dvasinio dangaus, bet ir aukštutinių materialios kūrinijos sferų. O štai gerai įvaldęs *yogą* žmogus yra pajėgus keliauti kosmine erdve ne tik materialiame pasaulyje, bet ir išsiveržti už jo ribų į dvasinį dangų. Tai iliustruoja ir istorija apie Durvāsą Muni ir Mahārājį Ambarīṣą. Pasakojama, kad Durvāsā Munis, metus klajojęs po materialų pasaulį, išėjo už visatos ribų ir pateko į dvasinį dangų, kur susitiko su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu, Nārāyaṇa. Šiuolaikinių mokslininkų skaičiavimais, pasiekti aukščiausią materialaus pasaulio planetą šviesos greičiu skriejančiam kosminiam laivui prireiktų 40 tūkstančių metų. Tačiau *yogo* neriboja nei laikas, nei atstumas. Posme pavartotas žodis *yogamāyā. Yoga-māyā-balena vikuṇṭham.* Transcendentinė palaima, kuria spinduliuoja dvasinio pasaulio gyventojai, ir pati dvasinio pasaulio tikrovė gimsta iš *yogamāyos* – vidinės Aukščiausiojo Dievo Asmens galios.

27 TEKSTAS

तस्मिन्नतीत्य मुनयः षडसज्जमानाः
कक्षाः समानवयसावथ सप्तमायाम् ।
देवावचक्षत गृहीतगदौ परार्ध्य-
केयूरकुण्डलकिरीटविटङ्कवेषौ ॥२७॥

tasminn atītya munayaḥ ṣaḍ asajjamānāḥ
kakṣāḥ samāna-vayasāv atha saptamāyām
devāv acakṣata gṛhīta-gadau parārdhya-
keyūra-kuṇḍala-kirīṭa-viṭaṅka-veṣau

tasmin – Vaikuṇṭhoje; *atītya* – praėję pro; *munayaḥ* – didieji išminčiai; *ṣaṭ* – šešis; *asajja mānāḥ* – likę abejingi; *kakṣāḥ* – sienoms; *samāna* – vienodo; *vayasau* – amžiaus; *atha* – vėliau; *saptamāyām* – prie septintųjų vartų; *devau* – du Vaikuṇṭhos durininkus; *acakṣata* – išvydo; *gṛhīta* – laikančius; *gadau* – vėzdus; *para-ardhya* – prabangiais; *keyūra* – apyrankėmis; *kuṇḍala* – auskarais; *kirīṭa* – šalmais; *viṭaṅka* – puikiais; *veṣau* – drabužiais.

Praėję pro šešis Viešpaties buveinės, Vaikuṇṭha-purio, vartus, kurių pritrenkiantis puošnumas jų nė kiek nenustebino, prie septintųjų didieji išminčiai išvydo dvi švytinčias vienodo amžiaus būtybes su vėzdais rankose, kurių puikūs apdarai, auskarai ir šalmai buvo padabinti brangakmeniais ir deimantais.

Komentaras: Išminčiai taip troško išvysti Viešpatį, kad net neatkreipė dėmesio į Vaikuṇṭha-purio vartų transcendentinį puošnumą. Tačiau praėję vieną po kito šešis vartus prie septintųjų jie išvydo du vienodo amžiaus durininkus. Pastaba apie vienodą durininkų amžių yra neatsitiktinė, ji rodo, kad Vaikuṇṭhos gyventojai nesensta, tad visi jie atrodo vienodo amžiaus. Vaikuṇṭhos gyventojus galima pažinti pagal tuos pačius, kaip ir Aukščiausiojo Dievo Asmens, Nārāyaṇos, simbolius – *śaṅkhą, cakrą, gadą* ir *padmą* (kriauklę, diską, vėzdą ir lotosą).

28 TEKSTAS

मत्तद्विरेफवनमालिकया निवीतौ
विन्यस्तयासितचतुष्टयबाहुमध्ये ।
वक्त्रं भ्रुवा कुटिलया स्फुटनिर्गमाभ्यां
रक्तेक्षणेन च मनाग्रभसं दधानौ ॥२८॥

matta-dvirepha-vanamālikayā nivītau
vinyastayāsita-catuṣṭaya-bāhu-madhye
vaktraṁ bhruvā kuṭilayā sphuṭa-nirgamābhyāṁ
raktekṣaṇena ca manāg rabhasaṁ dadhānau

matta – apsvaigusios; *dvi-repha* – bitės; *vana-mālikayā* – šviežių gėlių girlianda; *nivītau* – kabėjusi ant kaklo; *vinyastayā* – aplinkui; *asita* – melsvų; *catuṣṭaya* – keturių; *bāhu* – rankų; *madhye* – tarp; *vaktram* – veidas; *bhruvā* – antakiais; *kuṭilayā* – pakeltais; *sphuṭa* – šnopuojantis; *nirgamābhyām* – kvėpavimas; *rakta* – paraudusios; *īkṣaṇena* – akys; *ca* – ir; *manāk* – šiek tiek; *rabhasam* – sudirgę; *dadhānau* – nužvelgė.

Ant durininkų kaklų kabėjo šviežių gėlių girliandos, aplink kurias dūzgė apsvaigusios nuo jų kvapo bitės. Jie buvo melsvo gymio, keturrankiai. Pakelti antakiai, išpūstos šnervės ir rausvi akių baltymai išdavė jų sudirgimą.

Komentaras: Prie durininkų, viliojami šviežių gėlių girliandų kvapo, skriejo spiečiai bičių. Vaikunṭhos pasaulyje viskas šviežia, nauja, transcendentiška. Vaikunṭhos gyventojų oda melsva, kaip ir Nārāyaṇos, jie turi keturias rankas.

29 TEKSTAS

द्वार्येतयोर्निविविशुर्मिषतोरपृष्ट्वा
पूर्वा यथा पुरटवज्रकपाटिका याः ।
सर्वत्र तेऽविषमया मुनयः स्वदृष्ट्या
ये सञ्चरन्त्यविहता विगताभिशङ्काः ॥२९॥

dvāry etayor niviviśur miṣator aprṣṭvā
pūrvā yathā puraṭa-vajra-kapāṭikā yāḥ
sarvatra te 'viṣamayā munayaḥ sva-dṛṣṭyā
ye sañcaranty avihatā vigatābhiśaṅkāḥ

dvāri – pro vartus; *etayoḥ* – abu durininkus; *niviviśuḥ* – įžengė; *miṣatoḥ* – nužvelgę; *aprṣṭvā* – neatsiklausę; *pūrvāḥ* – kaip ir prieš tai; *yathā* – kaip; *puraṭa* – padarytus iš aukso; *vajra* – ir deimantų; *kapāṭikāḥ* – vartus; *yāḥ* – kurie; *sarvatra* – visur; *te* – jie; *aviṣa-mayā* – neskirdami; *munayaḥ* – didieji išminčiai; *sva-dṛṣṭyā* – savo valia; *ye* – kas; *sañcaranti* – keliauja; *avihatāḥ* – niekieno nestabdomi; *vigata* – be; *abhiśaṅkāḥ* – abejonės.

Sanaka ir kiti didieji išminčiai drąsiai vėrė vienas duris po kitų. Sąvokos „mano“ ir „svetima“ jiems buvo nepažįstamos. Įėję pro šešis deimantais

nusagstytus aukso vartus, atviraširdžiai išminčiai nedvejodami žengė ir pro septintuosius.

Komentaras: Didieji išminčiai (Sanaka, Sanātana, Sanandana ir Sanat-kumāra) buvo nugyvenę ilgą amžių, tačiau išoriškai atrodė kaip maži vaikai. Nieko blogo negalvodami, visai kaip maži vaikai, išminčiai vėrė duris po durų, ir jiems net mintis nekilo apie kažkokius draudimus. Vaikas yra vaikas, – jis eina, kur nori, jam atviros visos durys. Pamatę vaiką žmonės dažniausiai nudžiunga. Bet jei dėl vienokių ar kitokių priežasčių vaiko kur nors neleidžia, jis nusimena ir ima pykti. Tokia jau jo prigimtis. Būtent taip čia ir atsitiko. Nuoširdūs kaip vaikai šventieji nesustabdyti įėjo pro šešis rūmų vartus, ir kai durininkai, sukryžiavę savo vėzdus, ties septintaisiais pastojo jiems kelią, Kumārai, savaime suprantama, labai supyko ir nusiminė. Paprastas vaikas būtų apsipylęs ašaromis, bet išminčiai nebuvo paprasti vaikai, – ir jie tučtuojau nutarė nubausti nusikaltusius durininkus už tokį įžeidimą. Indijoje iki šių dienų šventam žmogui atviros visos durys.

30 TEKSTAS

तान् वीक्ष्य वातरशनांश्चतुरः कुमारान्
वृद्धान्दशार्धवयसो विदितात्मतत्त्वान् ।
वेत्रेण चास्खलयतामतदर्हणांस्तौ
तेजो विहस्य भगवत्प्रतिकूलशीलौ ॥३०॥

tān vīkṣya vāta-raśanāṁś caturaḥ kumārān
vṛddhān daśārdha-vayaso viditātma-tattvān
vetreṇa cāskhalayatām atad-arhaṇāṁs tau
tejo vihasya bhagavat-pratikūla-śīlau

tān – juos; *vīkṣya* – pamatę; *vāta-raśanān* – nuogus; *caturaḥ* – keturis; *kumārān* – berniukus; *vṛddhān* – amžiaus; *daśa-ardha* – penkerių metų; *vayasaḥ* – atrodžiusius kaip tokio amžiaus vaikai; *vidita* – suvokusius; *ātma-tattvān* – savo tikrąją prigimtį; *vetreṇa* – savo vėzdais; *ca* – taip pat; *askhalayatām* – nepraleido; *a-tat-arhaṇān* – nenusipelnę tokio elgesio; *tau* – šie du durininkai; *tejaḥ* – didybė; *vihasya* – pažeisdami etiketą; *bhagavat-pratikūla-śīlau* – toks elgesys Viešpačiui ne prie širdies.

Keturi išminčiai, kurių nuogybę tepridengė dangus, atrodė tarsi penkiamečiai berniukai, tačiau iš tikrųjų amžiumi buvo vyriausios būtybės visa-

toje ir buvo patyrę tiesą apie savąjį „aš“. Kumārai atėjo prie vartų, tačiau durininkai vėzdais pastojo jiems kelią, nors šitaip elgtis su šventumu spinduliuojančiais išminčiais nepritiko, ir jų storžieviškas elgesys Viešpačiui buvo ne prie širdies.

Komentaras: Keturi išminčiai buvo Brahmos pirmagimiai. Visos kitos gyvos esybės, taip pat ir Viešpats Śiva, gimė vėliau, taigi yra jaunesni už Kumārus. Nors iš pažiūros Kumārai atrodė kaip penkiamečiai berniukai, jie buvo vyriausios būtybės visatoje ir buvo patyrę tiesą apie savąjį „aš“. Niekas neturėjo teisės pastoti jiems kelio į dvasinę Vaikuṇṭhos karalystę, tačiau, šiaip ar taip, įvyko nesusipratimas, ir Vaikuṇṭhos durininkai jų neįsileido. To jokiu būdu nereikėjo daryti. Viešpats su džiaugsmu pasitarnauja tokiems išminčiams ir teisuoliams kaip Kumārai, ir nors durininkai tai žinojo, visų nustebimui jie akiplėšiškai pastojo Kumārams kelią.

31 TEKSTAS

ताभ्यां मिषत्स्वनिमिषेषु निषिध्यमानाः
स्वर्हत्तमा ह्यपि हरेः प्रतिहारपाभ्याम् ।
ऊचुः सुहृत्तमदिदृक्षितभङ्ग ईषत्
कामानुजेन सहसा त उपप्लुताक्षाः ॥३१॥

tābhyāṁ miṣatsv animiṣeṣu niṣidhyamānāḥ
svarhattamā hy api hareḥ pratihāra-pābhyām
ūcuḥ suhṛttama-didṛkṣita-bhaṅga īṣat
kāmānujena sahasā ta upaplutākṣāḥ

tābhyām – šie du durininkai; *miṣatsu* – akivaizdoje; *animiṣeṣu* – pusdievių, gyvenusių Vaikuṇṭhoje; *niṣidhyamānāḥ* – neleido praeiti; *su-arhattamāḥ* – garbiausiems iš garbiausiųjų; *hi api* – nors; *hareḥ* – Hari, Aukščiausiojo Dievo Asmens; *pratihāra-pābhyām* – dviems durininkams; *ūcuḥ* – pasakė; *suhṛt-tama* – patį mylimiausią; *didṛkṣita* – trokštą matyti; *bhaṅge* – kliūtis; *īṣat* – nereikšminga; *kāma-anujena* – jaunesniojo geismo brolio (pykčio); *sahasā* – staiga; *te* – šie didieji išminčiai; *upapluta* – sujaudinti; *akṣāḥ* – akys.

Kai du vyriausieji Śrī Hari durininkai dieviškųjų Vaikuṇṭhos pasaulio būtybių akivaizdoje šiurkščiai pastojo Kumārams, garbiausiems iš garbiausiųjų, kelią, Kumārų akys ūmai paraudo iš pykčio, nes jie nekantravo išvysti savo mylimiausią valdovą – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, Śrī Hari.

Komentaras: Pagal Vedų tradiciją, *sannyāsis* (žmogus, davęs atsižadėjimo įžadus) dėvi šafrano spalvos drabužius. Šafrano drabužis – tai savotiškas leidimas, klajojančiam *sannyāsiui* atveriantis visas duris. *Sannyāsio* priedermė – šviesti žmones, mokyti juos ugdyti Kṛṣṇos sąmonę. Aukščiausiojo Dievo Asmens didybės ir viršenybės skelbimas pasauliui – vienintelis pasaulio atsižadėjusio žmogaus uždavinys. Todėl, vadovaujantis Vedų visuomenės organizavimo principais, *sannyāsiui* netaikytini judėjimo laisvės apribojimai. Jam atviros visos durys, ir šeimos žmogus turėtų patenkinti visus jo prašymus. Keturi Kumārai atkeliavo į dvasinį pasaulį, norėdami išvysti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį Nārāyaṇą. Svarbi reikšmė posme tenka žodžiui *suhṛttama,* „geriausias draugas“. Viešpaties Kṛṣṇos teigimu, Jis yra geriausias visų gyvų esybių draugas. „Bhagavad-gītoje“ Jis sako: *suhṛdaṁ sarva-bhūtānām.* Gyva esybė neturi geresnio draugo ir geradario už Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Jis toks geras ir gailestingas visiems mums, kad, nekreipdamas dėmesio į tai, jog mes visiškai užmiršome apie savo artumą Jam, kartais į Žemę nužengia Savo tikruoju pavidalu, kaip Viešpats Kṛṣṇa, o kartais pasislėpęs po Viešpaties bhakto kauke (Viešpats Caitanya Mahāprabhu). Kitąsyk Jis atsiunčia Savo ištikimus bhaktus ir įpareigoja juos sugrąžinti visas puolusias sielas namo. Taigi Viešpats yra geriausias visų mūsų draugas ir geradaris, su Juo kaip tik ir norėjo pasimatyti Kumārai. Durininkai turėjo žinoti, kad išminčiai atėjo prie dvasinės karalystės vartų tetrokšdami išvysti Viešpatį, neturėdami jokių piktų kėslų, taigi jiems nederėjo pastoti kelio.

Posme metaforiškai pasakyta, kad tą akimirką, kai išminčiams buvo užginta išvysti Dievo Asmenį, prie kurio juos stumte stūmė meilės jausmas, jaunesnysis geismo brolis akimoju įgavo personifikuotą pavidalą. Jaunesnysis geismo brolis yra pyktis. Jis kaip šešėlis seka paskui neįgyvendintus troškimus. Netgi tokie didūs šventieji kaip Kumārai užsiplieskė pykčiu, tačiau jie supyko ne todėl, kad buvo pažeisti jų asmeniniai interesai, o todėl, kad jiems neleido įeiti pro rūmų vartus ir pasimatyti su Dievo Asmeniu. Taigi, kaip matome, pastarasis posmas paneigia samprotavimus apie tai, kad tobulumą pasiekusiam žmogui svetimas pykčio protrūkis. Supykti gali net ir tie, kurie pasiekė išvadavimą. Niekam nekyla abejonių, kad klajojantys išminčiai, keturi broliai Kumārai, buvo išvadavimą pasiekusios asmenybės, ir vis dėlto, kaip matome, jie supyko ant durininkų, kai jiems buvo sutrukdyta patarnauti Viešpačiui. Paprastas žmogus tūžta, kai negali realizuoti savo troškimų tenkinti savo jusles, o išvadavimą pasiekusieji, šiuo atveju Kumārai, pyksta, kai jiems trukdoma vykdyti pareigas, susijusias su tarnyste Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Tuo skiriasi paprasto žmogaus ir išsivadavimą pasiekusios asmenybės pyktis.

Ankstesniajame posme aiškiai pasakyta, kad Kumārai buvo pasiekę išvadavimą. *Viditātma-tattva* reiškia „patyręs tiesą apie savąjį aš“. Dvasiškai nesusivokęs, tiesos nepatyręs žmogus vadintinas neišmanėliu, o tas, kuris suvokia savąjį „aš“, Aukščiausiąjį „Aš“ bei jų tarpusavio santykius, ir žino, kokių žingsnių reikia imtis, norint susivokti dvasiškai, vadinamas *viditātma-tattva.* Kumārai buvo pasiekę išvadavimą, ir vis dėlto jie supyko. Tai labai svarbu suprasti. Negalima suyginti tarp išvadavimo pasiekimo ir jutiminės veiklos nutraukimo. Išvadavimą pasiekęs žmogus nesiliauja veikti ir jausti. Tačiau jo veikla skiriasi nuo įprastinės sąlygotos sielos veiklos, nes visi jo veiksmai yra susieti su Kṛṣṇos sąmone, tuo tarpu sąlygota siela veikia siekdama juslinių malonumų sau.

32 TEKSTAS

मुनय ऊचुः
को वामिहैत्य भगवत्परिचर्ययोच्चै-
स्तद्धर्मिणां निवसतां विषमः स्वभावः ।
तस्मिन् प्रशान्तपुरुषे गतविग्रहे वां
को वात्मवत्कुहकयोः परिशङ्कनीयः ॥३२॥

munaya ūcuḥ
ko vām ihaitya bhagavat-paricaryayoccais
tad-dharmiṇāṁ nivasatāṁ viṣamaḥ svabhāvaḥ
tasmin praśānta-puruṣe gata-vigrahe vāṁ
ko vātmavat kuhakayoḥ pariśaṅkanīyaḥ

munayaḥ – didieji išminčiai; *ūcuḥ* – tarė; *kaḥ* – kas; *vām* – judu; *iha* – Vaikuṇṭhą; *etya* – pasiekę; *bhagavat* – Aukščiausiajam Dievo Asmeniui; *paricaryayā* – tarnaujantys; *uccaiḥ* – pasiekę tai savo dorais poelgiais praeityje; *tat-dharmiṇām* – bhaktų; *nivasatām* – gyvenančių Vaikuṇṭhoje; *viṣamaḥ* – neatitinkanti; *svabhāvaḥ* – mąstysena; *tasmin* – Aukščiausiasis Viešpats; *praśānta-puruṣe* – neturintis rūpesčių; *gata-vigrahe* – neturintis priešų; *vām* – judviejų; *kaḥ* – kas; *vā* – arba; *ātma-vat* – kaip judu; *kuhakayoḥ* – išlikdami veidmainiais; *pariśaṅkanīyaḥ* – neverti pasitikėjimo.

Išminčiai tarė: Kas tiedu, kurių mąstysena taip nedera su aukšta jų padėtimi, juk jie tarnauja Viešpačiui ir savo būdu turėtų Jam nenusileisti? Kaip jie atsirado Vaikuṇṭhoje? Argi įmanoma, kad Dievo karalystėje gyventų priešas? Aukščiausiasis Dievo Asmuo neturi priešų. Kas galėtų

linkėti Jam bloga? Ko gero jie yra apsišaukėliai, ir todėl įžvelgia kituose savo pačių trūkumus.

Komentaras: Vaikuņthos ir materialaus pasaulio gyventojai skiriasi tuo, kad visi Vaikuņthos gyventojai tarnauja Aukščiausiajam Viešpačiui ir pasižymi Jo dorybėmis. Didieji *ācāryos,* nuodugniai išnagrinėję šį klausimą, priėjo prie išvados, kad sąlygota siela, pasiekusi išvadavimą ir tapusi Viešpaties bhaktu, išsiugdo septyniasdešimt devynis procentus Pačiam Viešpačiui būdingų ypatybių. Štai kodėl Vaikuņthos pasaulyje nėra priešiškumo tarp Viešpaties ir kitų jo gyventojų. Čia, materialiame pasaulyje, valdiniai dažnai griežia dantį ant aukščiausios valdžios atstovų, ant valstybės vadovų, tačiau Vaikuņthos gyventojams priešiškumas svetimas. Į Vaikuņthą patenka tik tie, kurie išsiugdė geriausius charakterio bruožus. Svarbiausias principas, sudarantis bet kokios dorybės pagrindą, yra savo priklausomybės nuo Aukščiausiojo Dievo Asmens suvokimas. Todėl išminčiai labai nustebo, pamatę, kad durininkai, pastoję išminčiams kelią į rūmus, nepanašūs į kitus Vaikuņthalokos gyventojus. Kitas teigs, kad durininko pareiga kaip tik ir yra nuspėti, ką galima leisti į rūmus, o ko ne. Tačiau šiuo atveju šis argumentas atkrinta, nes Vaikuņthos prieigas tegali pasiekti tas, kurio sąmonėje vienintelė viešpataujanti mintis yra pasiaukojimo tarnystė Aukščiausiajam Viešpačiui. Viešpaties priešams kelias į Vaikuņthaloką užkirstas. Taigi Kumārai nutarė, kad vienintelė priežastis, kuria galima paaiškinti tokį durininkų poelgį, yra ta, kad jie apsišaukėliai.

33 TEKSTAS

न ह्यन्तरं भगवतीह समस्तकुक्षा-
वात्मानमात्मनि नभो नभसीव धीराः ।
पश्यन्ति यत्र युवयोः सुरलिङ्गिनोः किं
व्युत्पादितं ह्युदरभेदि भयं यतोऽस्य ॥३३॥

na hy antaraṁ bhagavatīha samasta-kukṣāv
ātmānam ātmani nabho nabhasīva dhīrāḥ
paśyanti yatra yuvayoḥ sura-liṅginoḥ kiṁ
vyutpāditaṁ hy udara-bhedi bhayaṁ yato 'sya

na – ne; *hi* – kadangi; *antaram* – skirtumai; *bhagavati* – Aukščiausiajame Dievo Asmenyje; *iha* – čia; *samasta-kukṣau* – viskas glūdi įsčiose;

ātmānam – gyvosios esybės; *ātmani* – Supersieloje; *nabhaḥ* – mažas dangaus plotelis; *nabhasi* – visame dangaus skliaute; *iva* – tarsi; *dhīrāḥ* – išmin-čiai; *paśyanti* – regi; *yatra* – juose; *yuvayoḥ* – abiejuose; *sura-liṅginoḥ* – dėvinčių Vaikuṇṭhos gyventojų drabužius; *kim* – kaip; *vyutpāditam* – gimė, atsirado; *hi* – tikrai; *udara-bhedi* – skirtumas tarp kūno ir sielos; *bhayam* – baimė; *yataḥ* – iš kur; *asya* – Aukščiausiojo Viešpaties.

Vaikuṇṭhos pasaulio gyventojų ir Aukščiausiojo Dievo Asmens santy-kiams būdinga tokia pat visiška darna, kokia yra tarp mažo dangaus plotelio ir viso dangaus skliauto. Tad kas šiame darnos kupiname pasau-lyje pasėjo baimės sėklas? Šiedu durininkai dėvi Vaikuṇṭhos gyventojų drabužius, bet kas pagimdė jų sąmonės dvilypumą?

Komentaras: Kiekvienoje valstybėje veikia civilinės ir baudžiamosios ins-titucijos, lygiai taip ir Dievo kūrinijoje skiriami du pasauliai. Materialiame pasaulyje baudžiamoji institucija yra žymiai mažesnė negu civilinė. Pra-tęsiant analogiją, galima pasakyti, kad materialus pasaulis yra kalėjimas, kuriame kali kriminaliniai nusikaltėliai, ir kad jis sudaro ketvirtadalį visos Dievo kūrinijos. Visos gyvos esybės, gyvenančios materialiuose pasauliuo-se, yra didesni ar mažesni nusikaltėliai, nes jos atsisako paklusti Dievo įstatymams arba trikdo harmoningą Viešpaties valios veiklą. Svarbiausio-ji pasaulio sukūrimo priežastis yra ta, kad iš prigimties palaimingas Dievo Asmuo nori išplėsti Savo transcendentinės palaimos ribas ir todėl išsi-skleidžia gausybe gyvų esybių. Gyvos esybės, kurioms priklausome ir mes patys, – tai neatsiejamos Aukščiausiojo Viešpaties dalelytės, kurių paskir-tis – teikti džiaugsmą Viešpačiui. Kai dėl gyvos būtybės kaltės sudrumsčia-ma gyvos esybės ir Viešpaties santykiuose viešpataujanti darna, gyva esybė išsyk atsiduria *māyos,* iliuzijos, tinkluose.

Išorinė Viešpaties energija vadinama materialiu pasauliu, o vidinės Vieš-paties energijos karalystė – Vaikuṇṭha, Dievo karalyste. Vaikuṇṭhos gyven-tojai gyvena santarvėje su Viešpačiu, neveltui Dievo sukurtąjį Vaikuṇṭhos pasaulį vadina tobulu. Dievo karalystėje nėra priežasčių baimei atsirasti, jame viešpatauja visiška būties harmonija, priešiškumui čia tiesiog nėra vietos. Vaikuṇṭhos pasaulis absoliutus. Imkime pavyzdžiu mūsų organizmo fiziologinę sandarą: jo organai dirba išvien, kad pamaitintų skrandį. Arba štai mechanizmas: jo gerą darbą užtikrina šimtai tūkstančių sutartinai dir-bančių detalių. Lygiai taip ir Vaikuṇṭhos planetas valdo tobulas Viešpats, o Vaikuṇṭhos gyventojai nepriekaištingai Jam tarnauja.

Filosofai *māyāvādžiai,* impersonalistai, traktuoja pastarąjį „Śrīmad-Bhā-gavatam“ posmą kaip dangaus lopinėlio ir viso dangaus skliauto tapatybės

įrodymą, tačiau jų samprotavimai yra visiškai nepagrįsti. Pavyzdį apie dangaus platybes ir jo kraštelį galima pritaikyti žmogaus kūnui. Didysis dangaus skliautas – tai visas kūnas, o žarnynas ir kiti organai – nedidelė jo sritis. Kiekvienas organas, nors užima nedidelę kūno dalį, turi tam tikrus specifinius bruožus ir funkcijas. Lygiai taip ir pasaulis – tai Aukščiausiojo Viešpaties kūnas, o mes, sukurtos būtybės, arba, kitaip sakant, visi Viešpaties kūriniai, esame smulkutės Jo kūno dalelės. Atskira kūno dalis niekada neprilygs visam kūnui. Tai neįmanoma. „Bhagavad-gītoje“ rašoma, kad gyvos esybės, neatsiejamos Aukščiausiojo Viešpaties dalelytės, visada buvo ir bus Jo dalelytės. Pasak filosofų *māyāvādžių,* gyva esybė ima laikyti save dalele, veikiama iliuzijos, nors iš tikrųjų ji yra tapati aukščiausiai absoliučiai visumai. Tačiau ši teorija yra visiškai nepagrįsta. Dalis tegali būti tapati visumai kokybės požiūriu. Dangaus ruoželis kokybės prasme tapatus plačiam dangaus skliautui, tačiau tai visiškai nereiškia, kad mažytį dangaus ruoželį galima prilyginti visam dangui.

Vaikuṇṭhos planetose nėra jokio reikalo vadovautis principu „skaldyk ir valdyk“. Jų gyventojams nepažįstama baimė, nes jų ir Viešpaties interesai visiškai sutampa. *Māyā* – tai disharmonija gyvų esybių ir Viešpaties santykiuose. Harmonija tarp jų galima tiktai Vaikuṇṭhos pasaulyje. Iš tikrųjų Viešpats, būdamas aukščiausiąja gyva esybe, patenkina būtiniausius gyvų esybių poreikius. Tačiau neišmanėlės gyvosios esybės, būdamos aukščiausiosios gyvos esybės valdžioje, elgiasi taip, lyg Jo nebūtų. Toks jų sąmonės būvis apibrėžtinas žodžiu *māyā.* Kartais jos apskritai neigia Dievo buvimą ir sako, kad būtis yra tuštuma, o kitąsyk, jei ir neneigia Dievo buvimo, teigia, kad Jis yra beformis. Tačiau tokios mintys gali ateiti į galvą tiktai gyvai esybei, linkusiai maištauti prieš Viešpaties valią. Ir kol materialiame pasaulyje dominuos tokios maištingos nuotaikos, harmonija jame negalima.

Harmonijos ir disharmonijos sąvokos yra sąlygiškos. Jos susijusios su tais dėsniais ir įstatymais, kurie veikia tame ar kitame pasaulio taške. Religija yra Aukščiausiojo Viešpaties įstatyminė tvarka. „Śrīmad Bhagavad-gītā“ apibrėžia religiją kaip pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui, arba Kṛṣṇos sąmonę. Kṛṣṇa skelbia: „Atsisakyk visų kitų religinių normų ir tiesiog atsiduok Man.“ Štai kur religijos esmė. Tikrąją religiją išpažįsta tas, kuris iki galo įsisąmonino Kṛṣṇą, suvokė, kad Jis yra aukščiausiasis besimėgaujantis, Aukščiausiasis Viešpats, ir perkelia savo suvokimą į praktinį gyvenimą. O tai, kas prieštarauja pastarajam principui, laikytina bedievyste. Neveltui Kṛṣṇa sako: „Atsisakyk visų kitų religinių normų.“ Dvasiniame pasaulyje visuotinai laikomasi šios Kṛṣṇos sąmonės religinės normos. Neveltui jį vadina Vaikuṇṭha. Ir jei tų pačių normų, tegul ir ne iki galo, bus laikomasi materialiame pasaulyje, jis irgi taps Vaikuṇṭha. Tai galioja ir bet kokiai

žmonių bendrijai. Ne išimtis čia ir Tarptautinė Krišnos sąmonės bendrija: jei jos nariai svarbiausiuoju savo gyvenimo principu pasirinks tikėjimą Kṛṣṇa ir gyvens nuosekliai laikydamiesi „Bhagavad-gītos“ priesakų, jie gyvens ne materialiame pasaulyje, o Vaikuṇṭhoje.

34 TEKSTAS

तद्वाममुष्य परमस्य विकुण्ठभर्तुः
कर्तुं प्रकृष्टमिह धीमहि मन्दधीभ्याम् ।
लोकानितो व्रजतमन्तरभावदृष्ट्या
पापीयसस्त्रय इमे रिपवोऽस्य यत्र ॥३४॥

tad vām amuṣya paramasya vikuṇṭha-bhartuḥ
kartuṁ prakṛṣṭam iha dhīmahi manda-dhībhyām
lokān ito vrajatam antara-bhāva-dṛṣṭyā
pāpīyasas traya ime ripavo 'sya yatra

tat – todėl; *vām* – šie du; *amuṣya* – Jo; *paramasya* – Aukščiausiojo; *vikuṇṭha-bhartuḥ* – Vaikuṇṭhos Viešpaties; *kartum* – suteiktu; *prakṛṣṭam* – gėrį; *iha* – dėl šio įžeidimo; *dhīmahi* – nuspręskime; *manda-dhībhyām* – kurie nėra išmintingi; *lokān* – į materialų pasaulį; *itaḥ* – iš čia (iš Vaikuṇṭhos); *vrajatam* – keliautų; *antara-bhāva* – dualizmą; *dṛṣṭyā* – kadangi įžvelgia; *pāpīyasaḥ* – nuodėmingi; *trayaḥ* – trys; *ime* – šie; *ripavaḥ* – priešai; *asya* – gyvųjų esybių; *yatra* – kur.

Todėl nuspręskime, kokios bausmės nusipelnė šiedu nedorėliai. Reikia surasti jiems tinkamą bausmę, kuri galų gale išeitų jiems į naudą. Kadangi Vaikuṇṭhos būtyje jiedu įžvelgia dualizmą, jų sąmonė nešvari, tad jiems vieta materialiame pasaulyje, kur gyvų esybių tyko trys priešai.

Komentaras: Priežastys, dėl kurių tyros sielos patenka į materialų pasaulį – Aukščiausiojo Viešpaties sukurtą kalėjimą, nurodytos septintajame „Bhagavad-gītos“ skyriuje (27 tekste). Ten paaiškinta, kad kol gyvos esybės sąmonė išlieka gryna, ji gyvena išvien su Aukščiausiojo Viešpaties valia, tačiau vos tik sąmonė užsiteršia, jos norai ir veiksmai ima prasilenkti su Viešpaties valia. Sąmonės grynumą praradusioms gyvoms esybėms tenka persikelti į materialų pasaulį, kur jas pasitinka trys priešai: nepasotinami troškimai, pyktis ir geismas, neleidžiantys joms ištrūkti iš materialios būties nelaisvės. Tik juos nugalėjusi gyva esybė vėl gali sugrįžti į Dievo karalystę.

Taigi mums nevalia pasiduoti pykčiui, jei negalime patenkinti savo juslių, nevalia pasiduoti kaupimo aistrai, imti tik tiek, kiek reikia būtiniausiems poreikiams patenkinti. Posme aiškiai nurodyta, kad durininkų vieta materialiame pasaulyje, ten, kur ir dera būti nusikaltėliams. Nusikalstamumo pagrindas – troškimas patenkinti savo jusles, pyktis ir beprasmis geismas, todėl gyvoms esybėms, kurios vergauja šiems priešams, kelias į Vaikuṇṭhaloką uždarytas. Žmogaus pareiga – studijuoti „Bhagavad-gītą“ ir pripažinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, Kṛṣṇą, visa ko Viešpačiu. Užuot siekęs juslinių malonumų sau, jis turėtų išmokti patenkinti Aukščiausiojo Viešpaties jusles. Taigi, norėdama patekti į Vaikuṇṭhą, gyva esybė turi išeiti Kṛṣṇos sąmonės mokslo kursą.

35 TEKSTAS

तेषामितीरितमुभाववधार्य घोरं
तं ब्रह्मदण्डमनिवारणमस्त्रपूगैः ।
सद्यो हरेरनुचरावुरु बिभ्यतस्तत्-
पादग्रहावपततामतिकातरेण ॥३५॥

teṣām itīritam ubhāv avadhārya ghoraṁ
taṁ brahma-daṇḍam anivāraṇam astra-pūgaiḥ
sadyo harer anucarāv uru bibhyatas tat-
pāda-grahāv apatatām atikātareṇa

teṣām – keturių Kumārų; *iti* – taip; *īritam* – ištarto; *ubhau* – abu durininkai; *avadhārya* – suvokdami; *ghoram* – siaubingo; *tam* – to; *brahma-daṇḍam* – brahmano prakeikimo; *anivāraṇam* – neįmanoma atremti; *astra-pūgaiḥ* – jokiu ginklu; *sadyaḥ* – tuojau pat; *hareḥ* – Aukščiausiojo Viešpaties; *anucarau* – bhaktai; *uru* – ne juokais; *bibhyataḥ* – išsigando; *tat-pāda-grahau* – apkabindami jų pėdas; *apatatām* – puolė žemėn; *ati-kātareṇa* – labai susirūpinę.

Kai Vaikuṇṭhos durininkai, kurie be jokių abejonių buvo Viešpaties bhaktai, suprato, kad brahmanai ketina juos prakeikti, jie ne juokais išsigando. Žinodami, kad nuo brahmano prakeikimo negali apginti joks ginklas, durininkai labai susirūpino ir puolė brahmanams po kojų.

Komentaras: Padarę atsitiktinę klaidą, nepraleidę brahmanų pro Vaikuṇṭhos vartus, durininkai tuojau suprato, kokį rimtą pavojų jiems kelia brahmanų prakeiksmas. Yra įvairių nusižengimų, tačiau nusikalsti Viešpaties

bhaktui – pats didžiausias nusikaltimas. Kaip ir keturi Kumārai, durininkai buvo Viešpaties bhaktai, todėl jie tučtuojau suvokė padarę klaidą ir labai išsigando, kai Kumārai nutarė juos prakeikti.

36 TEKSTAS

भूयादघोनि भगवद्भिरकारि दण्डो
यो नौ हरेत सुरहेलनमप्यशेषम् ।
मा वोऽनुतापकलया भगवत्स्मृतिघ्नो
मोहो भवेदिह तु नौ व्रजतोरधोऽधः ॥३६॥

bhūyād aghoni bhagavadbhir akāri daṇḍo
yo nau hareta sura-helanam apy aśeṣam
mā vo 'nutāpa-kalayā bhagavat-smṛti-ghno
moho bhaved iha tu nau vrajator adho 'dhaḥ

bhūyāt – tebūna taip; *aghoni* – nusidėjėliams; *bhagavadbhiḥ* – jūsų; *akāri* – buvo paskirta; *daṇḍaḥ* – bausmė; *yaḥ* – ta, kuri; *nau* – mums skirta; *hareta* – derėtų atšaukti; *sura-helanam* – nepaklausius didžiųjų pusdievių; *api* – neabejotinai; *aśeṣam* – be galo; *mā* – ne; *vaḥ* – jus; *anutāpa* – atgaila; *kalayā* – nedidele; *bhagavat* – apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį; *smṛti-ghnaḥ* – praradus atmintį; *mohaḥ* – iliuzijoje; *bhavet* – atsidurtume; *iha* – nepasižyminčiose intelektu gyvybės formose; *tu* – tačiau; *nau* – mus; *vrajatoḥ* – kurie keliauja; *adhaḥ adhaḥ* – žemyn į materialų pasaulį.

Išklausę išminčių prakeikimą, durininkai taip tarė: O didūs išminčiai, už tai, kad neparodėme jums deramos pagarbos, neabejotinai nusipelnėme bausmės, tačiau mes atgailaujame už savo poelgį ir šaukiamės jūsų gailestingumo. Meldžiame apsaugoti mus, puolančius į materialų pasaulį, nuo iliuzijos, kuri priverčia gyvas būtybes užmiršti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

Komentaras: Bhaktas gali susitaikyti su pačia baisiausia bausme, tačiau jeigu jis pasmerkiamas užmiršti Aukščiausiąjį Viešpatį, su tuo jis niekados nesusitaikys. Durininkai buvo Viešpaties bhaktai ir suvokė, kad jų laukia griežta bausmė, nes neįleisdami išminčių į Vaikuṇṭhaloką jie padarė didžiulį nusikaltimą. Patekusi į žemiausias gyvybės formas, taip pat ir į gyvūnijos karalystę, gyva būtybė visiškai užmiršta Viešpatį. Durininkai žinojo, kad materialus pasaulis yra kalėjimas, ir suvokė, kad ten nukeliavę gali gimti

tarp žemiausių gyvybės formų ir užmiršti Aukščiausiąjį Viešpatį. Todėl jie nuolankiai prašo Kumārų, kad dėl prakeiksmo atsidūrus materialiame pasaulyje jų neištiktų tokia liūdna dalia. Šešioliktajame „Bhagavad-gītos“ skyriuje (19 ir 20 posmuose) nurodyta, kad pagiežos Viešpačiui ir Jo bhaktams kupinos gyvos būtybės nubloškiamos į žemiausias gyvybės formas. Gyvenimas po gyvenimo jos negali atsiminti Aukščiausiojo Dievo Asmens, todėl per savo kvailumą leidžiasi į pačias žemiausias būties sritis.

37 TEKSTAS

एवं तदैव भगवानरविन्दनाभः
स्वानां विबुध्य सदतिक्रममार्यहृद्यः ।
तस्मिन् ययौ परमहंसमहामुनीना-
मन्वेषणीयचरणौ चलयन् सहश्रीः ॥३७॥

evaṁ tadaiva bhagavān aravinda-nābhaḥ
svānāṁ vibudhya sad-atikramam ārya-hṛdyaḥ
tasmin yayau paramahaṁsa-mahā-munīnām
anveṣaṇīya-caraṇau calayan saha-śrīḥ

evam – taip; *tadā eva* – tą pačią akimirką; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *aravinda-nābhaḥ* – iš kurio bambos išauga lotosas; *svānām* – Savo tarnų; *vibudhya* – sužinojo apie; *sat* – didžiųjų išminčių; *atikramam* – įžeidimą; *ārya* – teisuolių; *hṛdyaḥ* – širdies džiaugsmas; *tasmin* – tenai; *yayau* – atėjo; *paramahaṁsa* – atsiskyrėliai; *mahā-munīnām* – didieji išminčiai; *anveṣaṇīya* – vertomis to, kad jų siektų; *caraṇau* – lotosinėmis pėdomis; *calayan* – žengdamas; *saha-śrīḥ* – drauge su sėkmės deive.

Tą pačią akimirką Viešpats – teisuolių širdies džiaugsmas, vadinamas Padmanābha, nes iš jo bambos išdygo lotosas, sužinojo apie Savo tarnų nusižengimą šventiesiems ir kartu su Savo žmona, sėkmės deive, atskubėjo prie vartų, į nutikimo vietą. Viešpatį čia atnešė tos pačios lotosinės pėdos, kurių užuovėjoje ieško prieglobsčio didieji atsiskyrėliai ir išminčiai.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ Viešpats skelbia, kad Jo bhaktas niekad nepražus. Matydamas, kad durininkų ir išminčių ginčas krypsta netikėta linkme, nieko nelaukdamas Jis atskubėjo iš rūmų prie Vaikuṇṭhos vartų, kad apsaugotų Savo bhaktus, durininkus, nuo pražūties.

38 TEKSTAS

तं त्वागतं प्रतिहृतौपयिकं स्वपुम्भि-
स्तेऽचक्षताक्षविषयं स्वसमाधिभाग्यम् ।
हंसश्रियोर्व्यजनयोः शिववायुलोल-
च्छुभ्रातपत्रशशिकेसरशीकराम्बुम् ॥३८॥

taṁ tv āgataṁ pratihṛtaupayikaṁ sva-pumbhis
te 'cakṣatākṣa-viṣayaṁ sva-samādhi-bhāgyam
haṁsa-śriyor vyajanayoḥ śiva-vāyu-lolac-
chubhrātapatra-śaśi-kesara-śīkarāmbum

tam – Jį; *tu* – bet; *āgatam* – artėjantį; *pratihṛta* – nešančių; *aupayikam* – atributus; *sva-pumbhiḥ* – Jo asmeninių palydovų; *te* – didieji išminčiai (Kumārai); *acakṣata* – regėjo; *akṣa-viṣayam* – dabar galima regėti akimis; *sva-samādhi-bhāgyam* – matomas tik ekstatinio transo būsenoje; *haṁsa-śriyoḥ* – nuostabios, tarsi dvi baltos gulbės; *vyajanayoḥ – cāmaros* (balto plauko vėduoklės); *śiva-vāyu* – švelnus vėjelis; *lolat* – judino; *śubhra-ātapatra* – baltas skėtis; *śaśi* – mėnulis; *kesara* – perlai; *śīkara* – lašeliai; *ambum* – vandens.

Sanaka Ṛṣis ir kiti išminčiai išvydo priešais save Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, Viṣṇu, kurį pirmiau galėjo regėti tik savo širdies gilumoje ekstatinio transo būsenoje. Viešpats priėjo prie išminčių apsuptas palydovų, kurie laikė virš Viešpaties galvos skėtį ir vėdavo Jį cāmaromis. Balto plauko cāmaros grakščiai tarsi dvi baltos gulbės kilo į orą ir nuo jų sukelto švelnaus vėjelio perlų karoliukai ant skėčio virpėjo tarsi nektaro lašai, krentą nuo sidabrinio mėnulio spindulių per pilnatį, arba tarsi nuo šilto vėjelio dvelksmo ant tirpstančio ledo pasirodę vandens lašeliai.

Komentaras: Posme vartojamas žodis *acakṣatākṣa-viṣayam.* Keturi Kumārai savo akimis išvydo Aukščiausiąjį Viešpatį, kuris materialiai akiai yra nematomas. Svarbūs žodžiai posme yra ir *samādhi-bhāgyam.* Pasinėrę į meditaciją *yogai* mistikai, jei jiems nusišypso laimė, regi širdyje Viešpaties Viṣṇu pavidalą. Tačiau pamatyti Viešpatį Savo akimis, susitikti su Juo asmeniškai yra visai kas kita, tai įmanoma tik tyraširdžiams bhaktams. Tad nenuostabu, kad išvydę Viešpatį, kuris prisiartino prie išminčių apsuptas Savo palydovų, laikančių virš Jo galvos skėtį ir vėduojančių *cāmaromis,* Kumārai sustingo iš nuostabos, negalėdami patikėti, kad regi Jį savo akimis. „Brahma-saṁhitā“ nurodo, kad bhaktai, pasiekę meilės Dievui aukštumų, visada regi Śyāmasundarą, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, savo širdyse.

Tačiau patyrę dvasinį tobulumą, jie išvysta Viešpatį tiesiogiai. Paprastiems žmonėms Viešpats nematomas, tačiau kai žmogus suvokia šventojo vardo svarbą, kai jis imasi pasiaukojimo tarnystės Viešpačiui, kuri prasideda liežuvio panaudojimu tam, kad kartoti šventąjį vardą ir ragauti *prasādą,* – Viešpats palaipsniui jam atsiskleidžia. Tokiu būdu bhaktas nuolat regi Viešpatį širdies gilumoje, o pasiekęs aukštesnę dvasinio tobulėjimo pakopą regi tą patį Viešpatį tiesiogiai, regi taip pat aiškiai, kaip mes regime mus supantį pasaulį.

39 TEKSTAS

कृत्स्नप्रसादसुमुखं स्पृहणीयधाम
स्नेहावलोककलया हृदि संस्पृशन्तम् ।
श्यामे पृथावुरसि शोभितया श्रिया स्व-
श्चूडामणिं सुभगयन्तमिवात्मधिष्ण्यम् ॥३९॥

kṛtsna-prasāda-sumukhaṁ spṛhaṇīya-dhāma
snehāvaloka-kalayā hṛdi saṁspṛśantam
śyāme pṛthāv urasi śobhitayā śriyā svaś-
cūḍāmaṇiṁ subhagayantam ivātma-dhiṣṇyam

kṛtsna-prasāda – laimindamas kiekvieną; *su-mukham* – palaimingas veidas; *spṛhaṇīya* – trokštamas; *dhāma* – prieglobstis; *sneha* – meilė; *avaloka* – žvelgiant į; *kalayā* – pasklindanti; *hṛdi* – širdyje; *saṁspṛśantam* – palietus; *śyāme* – Viešpaties, kurio kūnas juosvos spalvos; *pṛthau* – plačios; *urasi* – krūtinės; *śobhitayā* – papuoštas; *śriyā* – sėkmės deive; *svaḥ* – dangaus karalystės; *cūḍā-maṇim* – apogėjumi; *subhagayantam* – skleidžiantis palaimą; *iva* – kaip; *ātma* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *dhiṣṇyam* – buveinė.

Viešpats yra neišsemiamas palaimos šaltinis. Savo palaimingu pasirodymu Jis atneša laimę visoms gyvoms būtybėms, ir Jo kerinti šypsena bei švelnus žvilgsnis jaudina iki širdies gelmių. Juosvas Viešpaties kūnas žydi įstabiu grožiu. Prie Jo plačios krūtinės glaudžiasi sėkmės deivė, kurios grožiu spindi visas dvasinis pasaulis – karališkoji dangaus karalystės puošmena. Atrodė, kad Pats Viešpats skleidžia dvasinio pasaulio grožį ir palaimą.

Komentaras: Posme rašoma *kṛtsna-prasāda-sumukham,* ir neveltui: priėjęs prie vartų Viešpats širdyje buvo patenkintas ir durininkais, ir išminčiais. Jis žinojo, kad nusižengusieji durininkai buvo Jo tyraširdžiai bhaktai, nors

ir padarė atsitiktinę klaidą – nusikalto kitų bhaktų pėdoms. Nusikaltimas bhaktui gali labai pakenkti mūsų dvasiniam gyvenimui. Neveltui Viešpats Caitanya lygina skriaudą bhaktui su į laisvę ištrūkusiu pamišusiu drambliu. Įsiveržęs į sodą pamišęs dramblys ištrypia visus jo augalus. Lygiai taip ir nusižengimas tyraširdžio bhakto pėdoms nubraukia viską, ką žmogus yra pasiekęs dvasiniame gyvenime. Viešpats nekreipia dėmesio į nuoširdžių bhaktų asmeniškai Jam padarytas skriaudas. Tačiau bhaktas turi būti labai apdairus ir jokiu būdu nenusižengti kito Viešpaties bhakto pėdoms. Vienodas visiems, bet ypatingą prielankumą Savo bhaktams reiškiantis Viešpats gailestingai žvelgė tiek į nusikaltusius, tiek ir į patyrusius skriaudą. Besąlyginis Viešpaties gailestingumas paaiškintinas neaprėpiama Jo transcendentinės prigimties didybe. Viešpaties geranoriškumas iki širdies gelmių sujaudino bhaktus, o Savo šypsena Viešpats galutinai juos pakerėjo. Prieš nepakartojamą Viešpaties asmenybės žavesį nublanko visos rojaus planetos, maža to, prieš jį nublanko ir pats dvasinis pasaulis. Paprastas žmogus neturi nė menkiausio supratimo apie aukštutines materialias planetas, net įsivaizduot neįsivaizduoja, koks nepaprastas palyginti su Žeme ten gyvenimas, tačiau net ir šios planetos blanksta prieš dangiško džiaugsmo perpildytą gyvenimą Vaikuṇṭhos planetose, kurias lygina su didžiausiu brangakmeniu ar medalionu brangakmenių vėrinio viduryje.

Posmo žodžiai *spṛhaṇīya-dhāma* pabrėžia, kad Viešpats yra neišsenkančios palaimos šaltinis, nes visos Jo ypatybės – transcendentinės. Siekiantys patirti susiliejimo su beasmeniu Brahmanu palaimą, tenori išsiugdyti dalį transcendentinių Dievo ypatybių. Tačiau egzistuoja ir kita grupė transcendentalistų, kurie svajoja asmeniškai bendrauti su Viešpačiu ir nori būti Jo tarnais. Viešpats yra nepaprastai gailestingas, Jis suteikia prieglobstį visiems – ir impersonalistams, ir bhaktams. Viešpats priglaudžia impersonalistus Savo beasmenėje Brahmano šviesoje, o bhaktus – Savo Paties buveinėse, vadinamose Vaikuṇṭhalokomis. Savo bhaktams Viešpats jaučia ypatingą prielankumą, pakanka vienąkart Jam nusišypsoti arba pažvelgti į Savo bhaktą, kad Viešpats amžiams pavergtų jo širdį. Vaikuṇṭhalokoje Viešpačiui amžinai tarnauja šimtai ir tūkstančiai sėkmės deivių. Apie tai pasakoja tokia „Brahma-saṁhitos“ eilutė: *lakṣmī-sahasra-śata-sambhrama-sevyamānam.* Kad šiame materialiame pasaulyje žmogus taptų visų gerbiamas ir žinomas tereikia krislelio sėkmės deivės prielankumo, tad galime įsivaizduoti, koks didingas dvasinis pasaulis, Dievo karalystė, kur Viešpačiui tarnauja šimtai ir tūkstančiai sėkmės deivių. Be to, posme labai konkrečiai kalbama apie tai, kur yra Vaikuṇṭhalokos. Jis teigia, kad Vaikuṇṭhalokos yra aukščiau virš Saulės, aukštutinėje mūsų visatos srityje esančių rojaus planetų, kurios vadinasi Satyaloka, arba Brahmaloka. Dvasinis pasaulis

plyti už mūsų visatos ribų. Štai kodėl dvasinis pasaulis, Vaikuṇṭhaloka, posme pavadintas visų planetų sistemų apogėjumi.

40 TEKSTAS

पीतांशुके पृथुनितम्बिनि विस्फुरन्त्या
काञ्च्यालिभिर्विरुतया वनमालया च ।
वल्गुप्रकोष्ठवलयं विनतासुतांसे
विन्यस्तहस्तमितरेण धुनानमब्जम् ॥४०॥

pītāṁśuke pṛthu-nitambini visphurantyā
kāñcyālibhir virutayā vana-mālayā ca
valgu-prakoṣṭha-valayaṁ vinatā-sutāṁse
vinyasta-hastam itareṇa dhunānam abjam

pīta-aṁśuke – apjuosti geltonu audiniu; *pṛthu-nitambini* – Jo platūs klubai; *visphurantyā* – žėrinčiu; *kāñcyā* – diržu; *alibhiḥ* – bičių; *virutayā* – dūzgiančių; *vana-mālayā* – šviežių gėlių girlianda; *ca* – ir; *valgu* – grakščius; *prakoṣṭha* – riešus; *valayam* – apyrankėmis; *vinatā-suta* – Vinatos sūnaus, Garuḍos; *aṁse* – į petį; *vinyasta* – rėmėsi; *hastam* – viena ranka; *itareṇa* – kita ranka; *dhunānam* – sukinėjo; *abjam* – lotosą.

Plačius Jo klubus, apjuostus geltonu audiniu, puošė žėrinti juosta, ant kaklo kabėjo šviežių gėlių girlianda, aplink kurią dūzgė bitės. Jo grakščius riešus puošė apyrankės. Viena ranka Viešpats rėmėsi į Savo nešėjo Garuḍos petį, o kitoje sukinėjo lotosą.

Komentaras: Posmas išsamiai pasakoja, kaip atrodė Dievo Asmuo, kai Jį pamatė išminčiai. Viešpats dėvėjo geltonus drabužius, Jo liemuo buvo liaunas ir grakštus. Kiekvienąkart, kai Vedose pasakojama apie girliandą, puošiančią Viešpaties arba Jo palydovų krūtines Vaikuṇṭhos planetose, būtinai paminimos bitės, dūzgiančios aplink ją. Viešpats buvo toks gražus, kad bhaktai negalėjo atplėšti nuo Jo akių. Viena ranka Viešpats rėmėsi į Savo nešėjo Garuḍos petį, o kitoje sukinėjo lotoso žiedą. Posme aprašomi Dievo Asmens Nārāyaṇos bruožai.

41 TEKSTAS

विद्युत्क्षिपन्मकरकुण्डलमण्डनार्ह-
गण्डस्थलोन्नसमुखं मणिमत्किरीटम् ।

दोर्दण्डषण्डविवरे हरता परार्ध्य-
हारेण कन्धरगतेन च कौस्तुभेन ॥४१॥

vidyut-kṣipan-makara-kuṇḍala-maṇḍanārha-
gaṇḍa-sthalonnasa-mukhaṁ maṇimat-kirīṭam
dor-daṇḍa-ṣaṇḍa-vivare haratā parārdhya-
hāreṇa kandhara-gatena ca kaustubhena

vidyut – žaibo blyksnį; *kṣipat* – nustelbiantys; *makara* – krokodilo formos; *kuṇḍala* – auskarai; *maṇḍana* – papuošalai; *arha* – dera; *gaṇḍa-sthala* – skruostai; *unnasa* – daili nosis; *mukham* – veidas; *maṇi-mat* – brangakmeniais nuberta; *kirīṭam* – karūna; *doḥ-daṇḍa* – Jo keturių tvirtų rankų; *ṣaṇḍa* – grupės; *vivare* – tarp; *haratā* – neapsakomo grožio; *para-ardhya* – neįkainuojamas; *hāreṇa* – vėrinys; *kandhara-gatena* – Jo kaklą puošė; *ca* – ir; *kaustubhena* – Kaustubhos brangakmenis.

Viešpaties skruostai, nustelbę ryškiau už žaibo blyksnį tviskančių krokodilo formos auskarų grožį, teikė Jo veidui neapsakomą žavesį. Jo nosis buvo dailiai nulieta, o galvą gaubė brangakmeniais nuberta karūna. Ant Viešpaties krūtinės, tarp keturių tvirtų rankų, kabėjo neapsakomo grožio vėrinys, o Jo kaklą puošė Kaustubhos brangakmenis.

42 TEKSTAS

अत्रोपसृष्टमिति चोत्स्मितमिन्दिरायाः
स्वानां धिया विरचितं बहुसौष्ठवाढ्यम् ।
मह्यं भवस्य भवतां च भजन्तमङ्गं
नेमुर्निरीक्ष्य न वितृप्तदृशो मुदा कैः ॥४२॥

atropasṛṣṭam iti cotsmitam indirāyāḥ
svānāṁ dhiyā viracitaṁ bahu-sauṣṭhavāḍhyam
mahyaṁ bhavasya bhavatāṁ ca bhajantam aṅgaṁ
nemur nirīkṣya na vitṛpta-dṛśo mudā kaiḥ

atra – kalbant apie grožį; *upasṛṣṭam* – pažabotas; *iti* – taip; *ca* – ir; *utsmitam* – pasididžiavimas savo grožiu; *indirāyāḥ* – sėkmės deivės; *svānām* – Savo bhaktų; *dhiyā* – intelektu; *viracitam* – kurį medituoju; *bahu-sauṣṭhava-āḍhyam* – nuostabiai išpuoštą; *mahyam* – mano; *bhavasya* – Viešpaties Śivos; *bhavatām* – visų jūsų; *ca* – ir; *bhajantam* – garbinamą;

aṅgam – asmenybę; *nemuḥ* – nusilenkė; *nirīkṣya* – išvydę; *na* – ne; *vitṛpta* – pasisotinti; *dṛśaḥ* – akys; *mudā* – džiaugsmingai; *kaiḥ* – galvas.

Nārāyaṇos grožis, dar ryškiau suspindęs Jo bhaktų sąmonės veidrodyje, buvo toks akinamai įstabus, kad prieš jį nublanko net ir sėkmės deivės grožis, nors ji su pasididžiavimu mano esanti pati gražiausia. O pusdieviai, aš, Viešpats Śiva ir jūs – visi lenkiamės tam pačiam Viešpačiui, kuris pasirodė išminčiams. Išminčiai, godžiai akimis gaudę kiekvieną Viešpaties judesį, džiaugsmingai nulenkė galvas prie Jo lotosinių pėdų.

Komentaras: Nėra žodžių, kurie iki galo apsakytų kerintį Viešpaties grožį. Viešpaties sukurtojo pasaulio, tiek dvasinio, tiek materialaus, ribose grožiu niekas neprilygsta sėkmės deivei, ir ji pati tai žino, tačiau Savo pasirodymu Viešpats užgožė net ir jos grožį. Kitaip sakant, Viešpaties akivaizdoje sėkmės deivės grožis nublanksta. *Vaiṣṇavų* poetų žodžiais Viešpaties grožis yra neapsakomas, prieš jį blėsta šimtų tūkstančių Kupidonų grožis, todėl Jį ir vadina Madana-mohana. Tačiau Vedos pasakoja, kad kitąsyk ir Pats Viešpats pameta galvą dėl Rādhārāṇī grožio. Poetai apdainuoja, kad tokiomis akimirkomis Viešpats Kṛṣṇa, Madana-mohana, tampa Madana-dāha – tuo, kurį pakerėjo Rādhārāṇī grožis. Iš tikrųjų Viešpaties grožis yra nepranokstamas ir užgožia Lakṣmī, gyvenančios Vaikuṇṭhoje, grožį. Viešpaties bhaktai Vaikuṇṭhoje trokšta, kad pati nuostabiausia būtybė visame pasaulyje būtų Pats Viešpats, tuo tarpu Gokulos ir Kṛṣṇalokos gyventojai trokšta, kad Rādhārāṇī Savo grožiu nustelbtų Kṛṣṇą. Taigi Viešpats, kurį vadina *bhakta-vatsala* – patenkinančiu Savo tarnų troškimus, – pasirodo tuo pavidalu, kuris džiugina Jo bhaktų – Viešpaties Brahmos, Šivos, kitų pusdievių, – širdis. Čia Viešpats pasirodo Savo bhaktams, išminčiams Kumārams, pačiu įstabiausiu pavidalu, ir šie geria Viešpaties grožį, negalėdami atplėšti nuo Jo savo akių.

43 TEKSTAS

तस्यारविन्दनयनस्य पदारविन्द-
किञ्जल्कमिश्रतुलसीमकरन्दवायुः ।
अन्तर्गतः स्वविवरेण चकार तेषां
सङ्क्षोभमक्षरजुषामपि चित्ततन्वोः ॥४३॥

tasyāravinda-nayanasya padāravinda-
kiñjalka-miśra-tulasī-makaranda-vāyuḥ

antar-gataḥ sva-vivareṇa cakāra teṣāṁ
saṅkṣobham akṣara-juṣām api citta-tanvoḥ

tasya – Jo; *aravinda-nayanasya* – lotosaakio Viešpaties; *pada-aravinda* – lotosinių pėdų; *kiñjalka* – su pirštų; *miśra* – susimaišęs; *tulasī* – *tulasī* lapelių; *makaranda* – aromatas; *vāyuḥ* – vėjelis; *antaḥ-gataḥ* – patekęs; *sva-vivareṇa* – į šnerves; *cakāra* – pažadino; *teṣām* – Kumārams; *saṅkṣobham* – poreikį pasikeisti; *akṣara-juṣām* – buvo labai artima beasmenio Brahmano idėja; *api* – nors; *citta-tanvoḥ* – prote ir kūne.

Ir nors išminčiams buvo labai artima beasmenio Brahmano idėja, kai jie įkvėpė nuo Dievo Asmens lotosinių pėdų pirštų švelnaus vėjelio atneštą tulasī lapelių aromatą, jų sąmonėje įvyko lūžis persmelkęs jiems širdis.

Komentaras: Sprenžiant iš šio posmo, keturi Kumārai buvo impersonalistai, monizmo doktrinos, keliančios susivienijimo su Viešpačiu idėją, šalininkai. Tačiau pakako jiems išvysti Viešpatį, ir jų sąmonėje įvyko lūžis. Kitaip sakant, impersonalistas, kuriam aukščiausia transcendentinė palaima yra susivienijimas su Viešpačiu, išvydęs įstabų transcendentinį Viešpaties pavidalą, bejėgiškai nuleidžia rankas. Nuostabus Viešpaties lotosinių pėdų kvapas, susimaišęs su *tulasī* lapelių aromatu, sukėlė išminčių sąmonėje tikrą perversmą. Jie nutarė, kad siekti Aukščiausiojo Viešpaties bhakto padėties yra kur kas išmintingiau negu siekti susivienyti su Juo, nes Viešpaties lotosinių pėdų tarno likimas nesulyginamas su likimu to, kuris siekia susivienyti su Viešpačiu.

44 TEKSTAS

ते वा अमुष्य वदनासितपद्मकोश-
मुद्वीक्ष्य सुन्दरतराधरकुन्दहासम् ।
लब्धाशिषः पुनरवेक्ष्य तदीयमङ्घ्रि-
द्वन्द्वं नखारुणमणिश्रयणं निदध्युः ॥४४॥

te vā amuṣya vadanāsita-padma-kośam
udvīkṣya sundaratarādhara-kunda-hāsam
labdhāśiṣaḥ punar avekṣya tadīyam aṅghri-
dvandvaṁ nakhāruṇa-maṇi-śrayaṇaṁ nidadhyuḥ

te – tie išminčiai; *vai* – neabejotinai; *amuṣya* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *vadana* – veidas; *asita* – mėlyno; *padma* – lotoso; *kośam* – vidurys;

udvīkṣya – pažvelgus; *sundara-tara* – dar nuostabesnis; *adhara* – lūpos; *kunda* – jazmino žiedas; *hāsam* – besišypsančios; *labdha* – pasiekė; *āśiṣaḥ* – gyvenimo tikslą; *punaḥ* – vėl; *avekṣya* – pažvelgę žemyn; *tadīyam* – Jo; *aṅghri-dvandvam* – lotosinės pėdos; *nakha* – nagai; *aruṇa* – raudoni; *maṇi* – rubinai; *śrayaṇam* – prieglobstis; *nidadhyuḥ* – meditavo.

Įstabaus grožio Viešpaties veidas atrodė kaip mėlynas lotosas, o nuostabi Jo šypsena – kaip išsiskleidęs jazmino žiedas. Išvydę Viešpaties veidą, išminčiai pajuto visišką pasitenkinimą. Jie norėjo akyliau nužvelgti Viešpatį, todėl jų žvilgsniai nuslydo prie Viešpaties lotosinių pėdų pirštų su raudonais it rubinai nagais. Akimis jie gerte gėrė transcendentinio Viešpaties kūno grožį ir netrukus pasiekė nenutrūkstančios meditacijos į Dievo Asmenį būvį.

45 TEKSTAS

पुंसां गतिं मृगयतामिह योगमार्गै-
ध्यानास्पदं बहुमतं नयनाभिरामम् ।
पौंस्नं वपुर्दर्शयानमनन्यसिद्धै-
रौत्पत्तिकैः समगृणन् युतमष्टभोगैः ॥४५॥

puṁsāṁ gatiṁ mṛgayatām iha yoga-mārgair
dhyānāspadaṁ bahu-mataṁ nayanābhirāmam
pauṁsnaṁ vapur darśayānam ananya-siddhair
autpattikaiḥ samagṛṇan yutam aṣṭa-bhogaiḥ

puṁsām – tie žmonės; *gatim* – išsivadavimo; *mṛgayatām* – siekia; *iha* – čia, šiame pasaulyje; *yoga-mārgaiḥ* – *aṣṭāṅga-yogos* metodu; *dhyāna-āspadam* – meditacijos objektas; *bahu* – didžiųjų *yogų; matam* – patvirtinimu; *nayana* – akims; *abhirāmam* – suteikiantis pasitenkinimą; *pauṁsnam* – žmogaus; *vapuḥ* – pavidalas; *darśayānam* – apreiškiamas; *ananya* – niekam kitam; *siddhaiḥ* – pasiekusiems tobulumą; *autpattikaiḥ* – amžinai egzistuojantis; *samagṛṇan* – šlovina; *yutam* – Aukščiausiąjį Viešpatį, kuris pasižymi; *aṣṭa-bhogaiḥ* – aštuoniais angamtiškais sugebėjimais.

Tai toks yra Viešpaties pavidalas, kurį medituoja yogai, patirdami transcendentinį džiaugsmą. Šis pavidalas nėra vaizduotės padarinys, Viešpats šiuo pavidalu realiai egzistuoja, ir tai patvirtina visi didieji yogai. Viešpats pilnai pasižymi aštuoniais antgamtiškais sugebėjimais, ir tai yra būdinga tik Jam vienam.

Komentaras: Posmas nepaprastai aiškiai nusako svarbiausiąjį *yogos* praktikos tikslą, jos kulminaciją. Čia pabrėžiama, kad pasirinkusieji *yoga-margos* kelią mediuoja į Viešpatį keturrankio Nārāyaṇos aspektu. Mūsų dienomis kaip grybai po lietaus ėmė dygti pseudo-jogai, kurie mediuoja ne į keturrankį Nārāyaṇą, o į kažkokią impersonalią idėją arba tuštumą, tačiau tradicinius meditacijos metodus praktikuojantys didieji *yogai* nepripažįsta šio jų metodo autoritetingu. Tikroji *yoga-mārgos* praktika reikalauja suvaldyti jusles; *yogas* atsiskiria ir šventoje vietoje mediuoja į keturrankį Nārāyaṇą, kurio išvaizda ir puošnūs atributai atitinka pastarojo skyriaus aprašymus, mediuoja į Viešpatį tokį, koks Jis pasirodė keturiems išminčiams. Nārāyaṇa yra vienas iš Kṛṣṇos skleidinių, vadinasi, Kṛṣṇos sąmonės judėjimas, kuris šiandien išplito po visą pasaulį, laikytinas tikra ir aukščiausia *yogos* praktikos forma.

Kṛṣṇos sąmonė yra aukščiausioji *yogos* forma, kurią praktikuoja specialų pasirengimą gavę *bhakti-yogai.* Aštuoni antgamtiški *yogų* sugebėjimai, dėl kurių susižavima mistinės *yogos* praktika, paprastam žmogui yra iš esmės nepasiekiami. Tačiau tekste pasakyta, kad Viešpats, pasirodęs keturiems išminčiams, pilnai pasižymi visais šiais sugebėjimais. Aukščiausias *yoga-mārgos* laimėjimas yra nuolatinė nenutrūkstanti meditacija į Kṛṣṇą, kitaip sakant, Kṛṣṇos sąmonė. *Yogos* metodas, apie kurį rašoma „Śrīmad-Bhāgavatam“, „Bhagavad-gītoje“, kurį rekomenduoja Patañjalio *yoga-sūtros,* iš esmės skiriasi nuo šiuolaikinio *haṭha-yogos* varianto, išplitusio Vakarų šalyse. Tikroji *yoga* moko iš pradžių suvaldyti jusles, o kai tai pavyksta – sutelkti savo mintis į Nārāyaṇos pavidalu apsireiškusį Aukščiausiąjį Dievo Asmenį Śrī Kṛṣṇą. Viešpats Kṛṣṇa yra pirmapradis Dievo Asmuo, o visi kiti Viṣṇu pavidalai, laikantys kriauklę, lotosą, vėzdą, diską yra pilnatviški Kṛṣṇos skleidiniai. „Bhagavad-gītā“ rekomenduoja mediuoti būtent į Viešpaties pavidalą. Minčių sutelkimą būtina praktikuoti nuošalioje šventoje vietoje, sėdint tiesiu kaip styga stuburu, kuris su galva sudarytų vieną liniją. *Yogas* turi laikytis *brahmacaryos* taisyklių, t.y. praktikuoti savitramdą ir celibatą. Gyvenimas perpildytame mieste, be jokių moralinių suvaržymų toliau leidžiant sau palaidą lytinį gyvenimą, pilvapenystės nuodėmę, arba pataikavimą liežuviui, su *yogos* praktika nėra suderinamas. *Yogos* praktika reikalauja juslių suvaldymo, o pirmasis juslių suvaldymo žingsnis yra liežuvio pažabojimas. Kas sutramdė liežuvį, suvaldys ir kitas jusles. Kas nori praktikuoti *yogą* ir tobulėti, tas turi atsisakyti tam tikro maisto ir gėrimų. Labai gaila, kad šiandien Vakarų šalis užplūdo apsišaukėliai pseudo-jogai, kurie žmonių susidomėjimą *yogos* praktika pavertė pelningu bizniu. Tokie pseudo-jogai be sąžinės graužimo viešai kalba apie tai, kad alkoholio vartojimas netrukdo meditacijos praktikai.

Prieš penkis tūkstančius metų Viešpats Kṛṣṇa rekomendavo Arjunai praktikuoti *yogą,* tačiau Arjuna atvirai išreiškė abejonę savo pasirengimu ir prisipažino negalįs laikytis griežtų *yogos* praktikos reikalavimų. Praktiško požiūrio žmogus daugiau laimi visose gyvenimo sferose. Todėl būkime praktiški ir nešvaistykime laiko *„yogai“,* kuri iš tikrųjų tėra nereikalinga gimnastika. Tikroji *yoga* – tai susitelkimas į širdyje glūdinčią keturrankę Supersielą, tai nenutrūkstanti meditacija. Nenutrūkstama meditacija vadinasi *samādhi,* jos objektas yra keturrankis Nārāyaṇa, apie kurio išvaizdą ir papuošalus pasakoja pastarieji „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmai. Tačiau jei žmogus medituoja į tuštumą arba beasmenę idėją, nutekės daug vandens, kol jis pasieks *yogos* tikslą. Sutelkti mintis į tuštumą arba kažkokią beasmenę idėją yra nepaprastai sunku. Tikroji *yogos* meditacija – tai susitelkimas į Viešpaties pavidalą, keturrankį Nārāyaṇą, kuris glūdi visų gyvų būtybių širdyse.

Meditacija padeda žmogui suvokti, kad Dievas yra jo širdyje. Dievas glūdi mūsų širdyse nepriklausomai nuo to, ar mes žinome apie tai, ar ne. Maža to, Jis glūdi ne tik žmonių, bet ir kačių bei šunų širdyse. Šią mintį patvirtina „Bhagavad-gītā“, kurioje Viešpats skelbia: *īśvaraḥ sarva-bhūtānāṁ hṛd-deśe.* Aukščiausias pasaulio valdovas, *īśvara,* glūdi visų gyvų būtybių širdyse. Jis glūdi ne tik gyvų būtybių širdyse, bet ir mažiausiame atome. Viešpats yra visur, bet kuriame erdvės taške. Taip skelbia „Īśopaniṣada“. Dievas yra visur, visa būtis priklauso Jam. Viešpats Savo visapersmelkiančiu aspektu vadinasi Paramātmā. *Ātmā* – tai individuali siela, o Paramātmā – individuali Supersiela. Tiek *ātmā*, tiek Paramātmā yra individualios asmenybės. *Ātmā* ir Paramātmā skiriasi tuo, kad *ātmā,* t.y. siela, glūdi viename kuriame kūne, o Paramātmā persmelkia visą būtį. Šią mintį gerai iliustruoja pavyzdys su saule. Asmuo, apdovanotas individualumu, tam tikru laiko momentu gali būti tiktai viename erdvės taške, tuo tarpu saulė, nors jos nesupainiosi su niekuo, t.y. ji turi savo individualius bruožus, – spindi virš kiekvienos gyvos būtybės galvos. Šią idėją plėtoja „Bhagavad-gītā“. Taigi nepaisant to, kad visoms gyvoms esybėms, taip pat ir Viešpačiui, yra būdingos tos pačios ypatybės, Supersiela skiriasi nuo individualios sielos tuo, kad Ji gali išsiplėsti milijonais įvairiausių pavidalų, o tuo tarpu individuali siela to negali padaryti.

Būdama visų gyvų būtybių širdyse, Supersiela yra mūsų praeities, dabarties ir ateities poelgių liudininkė. *Upaniṣadose* teigiama, kad Supersiela yra nuolatinė individualios sielos palydovė, jos draugė ir jos poelgių liudininkė. Kaip individualios sielos draugas, Viešpats atkakliai siekia ją susigrąžinti, sugrąžinti namo, pas Dievą. O kaip liudininkas, Jis laimina gyvą būtybę ir pasirūpina, kad jai būtų teisingai atlyginta už jos darbus. Supersiela suteikia

individualiai sielai visas sąlygas įgyvendinti savo troškimus ir laimės siekimą materialiame pasaulyje. Gyvos esybės kančios yra jos troškimo viešpatauti materialiame pasaulyje išdava. Tačiau Viešpats nurodo Savo draugui, Savo vaikui – individualiai sielai, atidėti į šalį visus kitus darbus ir tiesiog atsiduoti Jam, nes taip ji įstengs pasiekti amžiną gyvenimą, nenutrūkstančią palaimą ir tiesos pažinimą. Toks yra paskutinis „Bhagavad-gītos“ nurodymas, o „Bhagavad-gītā“ – autoritetingiausia ir pati populiariausia knyga, kurioje aprašytos visos *yogos* formos. Taigi, paskutinis „Bhagavad-gītos“ nurodymas yra galutinis *yogos* tikslas, jos tobulumas.

„Bhagavad-gītā“ nurodo, kad aukščiausias *yogas* yra tas, kuris yra nuolat pasinėręs į Kṛṣṇos sąmonę. O kas yra Kṛṣṇos sąmonė? Lygiai kaip individualios būtybės kūną persmelkia individualios sielos spinduliuojama sąmonė, visą sukurtąją kūriniją persmelkia supersąmonė, kurią spinduliuoja Supersiela. Individuali siela, kuriai būdinga ribota sąmonė, dedasi turinti supersąmonėje glūdinčias galias. Aš žinau, kas vyksta mano ribotame kūne, tačiau nejaučiu kas darosi kitos gyvos būtybės kūne. Mano sąmonė pasiekia bet kurį mano kūno tašką, tačiau ji nesiekia kitos gyvos būtybės, tuo tarpu Supersiela, arba Paramātmā, būdama visur, taip pat ir visų mūsų širdyse, žino kas darosi kiekvieno iš mūsų kūne ir sąmonėje. Sielos ir Supersielos tapatumo doktrinos nepatvirtina autoritetingi Vedų raštai. Individualios sielos sąmonė negali atlikti supersąmonės funkcijų. Vis dėlto supersąmonę galima pasiekti, tačiau norint tai padaryti būtina individualią sąmonę derinti su Aukščiausiojo sąmone. Toks derinimasis vadinamas atsidavimu Aukščiausiajam ir yra Kṛṣṇos sąmonė. „Bhagavad-gītoje“ mes skaitome, kad iš pradžių Arjuna atsisakė stoti į kovą su savo broliais bei giminaičiais, tačiau išklausęs „Bhagavad-gītą“ jis suderino savo sąmonę su Aukščiausiojo supersąmone ir nuo to momento ėmė veikti įsisąmoninęs Kṛṣṇą.

Iki galo Kṛṣṇą įsisąmoninęs žmogus veikia paklusdamas Kṛṣṇos valiai. Pradėjęs praktikuoti Kṛṣṇos sąmonę, jis gauna Viešpaties nurodymus tarpininkaujant dvasiniam mokytojui, kuris nė kiek neiškreipia Kṛṣṇos nurodymų ir nieko nuo savęs neprideda. O kai bhaktas įgyja gerą pasirengimą, išsiugdo nuolankumą, tikėjimą bei meilę Kṛṣṇai ir veikia vadovaujamas dvasinio mokytojo, darna su Aukščiausiuoju tampa pastovesnė. Pasiekęs šį pasiaukojimo tarnystės lygį ir veikdamas Kṛṣṇos sąmonės metodais, bhaktas pasiekia aukščiausiąjį *yogos* tikslą, jos tobulumą. Pasiekusiam tobulumą Viešpaties bhaktui iš vidaus vadovauja Pats Kṛṣṇa, arba Supersiela, o aplinkiniame pasaulyje – autoritetingas Kṛṣṇos atstovas, dvasinis mokytojas. Viešpatį, kuris tiesia bhaktui pagalbos ranką iš vidaus, vadina *caitya,* nes Jis glūdi kiekvienos gyvos būtybės širdyje. Tačiau vien suvokti, kad Dievas

yra kiekvienos gyvos būtybės širdyje nepakanka. Būtina matyti Viešpatį ir širdyje, ir aplinkiniame pasaulyje bei praktikuoti Kṛṣṇos sąmonę, vadovaujantis Dievo nurodymais, kurie ateina tiek iš širdies, tiek iš išorės. Tai ir yra aukščiausias žmogaus gyvenimo tobulumas, tai – visų *yogos* sistemų galutinis tikslas.

Tikras *yogas* pasižymi aštuoniais antgamtiškais sugebėjimais: jis gali tapti lengvesnis už orą, mažesnis už atomą, didesnis už kalną, įgyvendinti visus savo norus, kaip Viešpats valdyti kitus ir t.t. Ir vis dėlto aukščiausioji, tobuliausia *yogos* pakopa, pranokstanti čia išvardintus materialius sugebėjimus, yra gebėjimas išgirsti Viešpaties nurodymus. Kvėpavimo praktika, įeinanti į *yogos* sistemą kaip vienas iš *yogos* praktikos elementų, tėra pirmasis žingsnis pastarajame kelyje. Antrasis žingsnis – tai meditacija į Supersielą. Tačiau aukščiausioji *yogos* tobulumo pakopa yra mokėjimas bendrauti su Supersiela ir išgirsti Viešpaties nurodymus. Kvėpavimo pratimus, kurie įeina į meditacinę praktiką, buvo nepaprastai sunku vykdyti jau prieš penkis tūkstančius metų, neveltui Arjuna atsisakė Kṛṣṇos pasiūlymo praktikuoti tokią *yogą.* Dabartinę Kali epochą vadina degradacijos amžiumi. Kali amžiuje žmonės gyvena labai trumpai ir labai lėtai vyksta jų dvasinis tobulėjimas; likimas retai susiklosto laimingai, ir jei Kali-yugoje kas nors bent truputį susidomi dvasiniu tobulėjimu, labai tikėtina, kad jis pateks į vieno iš daugybės apsišaukėlių pinkles. Vienintelis patikimas būdas pasiekti *yogos* tobulumą – laikytis „Bhagavad-gītos“ priesakų, sekant Viešpaties Caitanyos pavyzdžiu. Tai pats tauriausias ir paprasčiausias būdas pasiekti *yogos* praktikos tikslą, jos tobulumą. Viešpats Caitanya Savo pavyzdžiu pademonstravo *yogos,* Kṛṣṇos sąmonės praktikos, metodą. Tai šventojo Viešpaties Kṛṣṇos vardo kartojimas, ir taip teigia Vedānta, „Śrīmad-Bhāgavatam“, „Bhagavad-gītā“ ir visos svarbiausios *Purāṇos.*

Indijoje dauguma žmonių kaip tik ir praktikuoja šį *yogos* metodą, o pastaruoju metu jis ėmė populiarėti ir Jungtinėse Valstijose. Kṛṣṇos sąmonės praktika labai paprastas ir praktiškas metodas mūsų amžiaus žmonėms, ypač tiems, kurie rimtai siekia *yogos* tikslo. Visi kiti *yogos* metodai Kali amžiuje nelaiduoja sėkmės. Meditacinė *yoga* praktikuota aukso amžiuje, Satya-yugoje, kai žmonės gyvendavo po šimtą tūkstančių metų. Jeigu žmogus nori apčiuopiamo *yogos* praktikos rezultato, jam rekomenduojama kartoti Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma Hare Rāma Rāma Rāma Hare Hare. Tada jis pajus padaręs realią pažangą. „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇos sąmonės praktika vadinama *rāja-vidya,* arba visos išminties, visų mokslų valdovu.

O tie, kurie jau stojo į *bhakti-yogos* kelią, kurie su transcendentine meile ir pasiaukojimu tarnauja Kṛṣṇai, patiria, kad Kṛṣṇos sąmonės praktika yra

labai nesudėtinga ir kad ji teikia didžiausią pasitenkinimą. Keturiasdešimt trečiasis posmas pasakojo kaip Viešpaties pavidalas ir transcendentinis dulkių ant Jo lotosinių pėdų aromatas pakerėjo keturis išminčius Sanaką, Sanātaną, Sanandaną ir Sanat-kumārą.

Yogos praktika neįmanoma be savitramdos, o *bhakti-yoga,* arba Kṛṣṇos sąmonė, kaip tik ir yra juslių apvalymo metodas. Apvalius jusles, jos tampa lengvai valdomos. Dirbtiniais būdais užgniaužti juslių veiklos neįmanoma, tačiau išgryninus jas pasiaukojimo tarnystės Viešpačiui priemonėmis, jos ne tik liaujasi tenkinti žemiausius siekius, bet ir dalyvauja Viešpaties transcendentinėje tarnystėje, kurios ir siekė keturi išminčiai Sanaka, Sanātana, Sanandana ir Sanat-kumāra. Taigi *bhakti-yoga* ir Kṛṣṇos sąmonės praktika nėra kažkoks spekuliatyvaus proto pramanytas metodas. Tai autoritetingas metodas, kurį rekomenduoja praktikuoti „Bhagavad-gītā“ (9.34): *man-manā bhava mad-bhakto mad-yājī māṁ namaskuru.*

46 TEKSTAS

कुमारा ऊचुः
योऽन्तर्हितो हृदि गतोऽपि दुरात्मनां त्वं
सोऽद्यैव नो नयनमूलमनन्त राद्धः ।
यर्ह्येव कर्णविवरेण गुहां गतो नः
पित्रानुवर्णितरहा भवदुद्भवेन ॥४६॥

kumārā ūcuḥ
yo 'ntarhito hṛdi gato 'pi durātmanāṁ tvaṁ
so 'dyaiva no nayana-mūlam ananta rāddhaḥ
yarhy eva karṇa-vivareṇa guhāṁ gato naḥ
pitrānuvarṇita-rahā bhavad-udbhavena

kumārāḥ ūcuḥ – Kumārai tarė; *yaḥ* – Tas, kuris; *antarhitaḥ* – nematomas; *hṛdi* – širdyje; *gataḥ* – glūdi; *api* – nors ir; *durātmanām* – nedorėliams; *tvam* – Tu; *saḥ* – Jis; *adya* – šiandien; *eva* – tikrai; *naḥ* – mums; *nayana-mūlam* – akis į akį; *ananta* – o beribis; *rāddhaḥ* – pasiektas; *yarhi* – kai; *eva* – tikrai; *karṇa-vivareṇa* – klausydamiesi; *guhām* – intelektą; *gataḥ* – įgijome; *naḥ* – mūsų; *pitrā* – mūsų tėvo; *anuvarṇita* – apibūdintas; *rahāḥ* – paslaptis; *bhavat-udbhavena* – Tavo pasirodymu.

Kumārai tarė: Mūsų brangus Viešpatie, nors Tu glūdi visų širdyse, nedorėliai Tavęs nemato. Tačiau mes išvydome Tave akis į akį, nors esi beribis.

Pasirodęs mums, o gailestingasis Viešpatie, Tu suteikei galimybę įsitikinti Brahmos, mūsų tėvo, pasakojusio apie Tave, žodžių teisingumu.

Komentaras: Posmas kalba apie *„yogus“,* kurie bando medituoti, nukreipdami savo mintis į kažkokią beasmenę idėją arba tuštumą. Pastarasis „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmas kalba apie žmones, kurie praktikuoja meditaciją ir yra pelnę gerai ją išmanančių *yogų* šlovę, tačiau neaptiko širdyse glūdinčio Aukščiausiojo Dievo Asmens. Kumārai čia juos pavadina *durātmomis,* – riboto proto, nedorais žmonėmis. Žodis *„durātmā“* yra *mahātmos,* kilniaširdžio žmogaus, antonimas. *„Yogai“,* nors ir praktikuoja šią meditaciją, nėra kilniaširdžiai žmonės, todėl jie ir negali išvysti jų širdyse glūdinčio keturrankio Nārāyaṇos. Nors beasmenio Brahmano pažinimas yra pirmoji Aukščiausios Absoliučios Tiesos pažinimo pakopa, Aukščiausiojo Viešpaties beasmenės šviesos reginiu mes neturėtume apsiriboti. „Īśopaniṣados“ tekste skaitome bhakto maldą, kurioje jis prašo Viešpaties pašalinti akinamą Brahmano šviesos skraistę, kad išvystų Viešpatį asmenišku aspektu ir tokiu būdu patirtų vidinę dvasios ramybę. Taigi jei iš pradžių bhaktas per akinamą Viešpaties kūno spindesį nemato Viešpaties, tačiau nuoširdžiai trokšta Jį regėti, Viešpats būtinai jam pasirodys. „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad Viešpaties negali išvysti mūsų netobula akis, Jo balso negali išgirsti netobula mūsų ausis, Jo negali patirti mūsų ribotos juslės, tačiau Dievas Pats apsireikš tam, kuris kupina tikėjimo ir ištikimybės širdimi praktikuoja pasiaukojimo tarnystę.

Posme teigiama, kad keturi išminčiai, Sanat-kumāra, Sanātana, Sanandana ir Sanaka, buvo nuoširdūs Viešpaties bhaktai. Nors jų tėvas Brahmā papasakojo jiems apie Viešpaties Asmens aspektą, jiems tebuvo suvokiamas Viešpaties beasmenis aspektas, Brahmanas. Tačiau jie nuoširdžiai ieškojo Viešpaties ir galų gale išvydo Jį akis į akį, ir Jo išvaizda visiškai sutapo su tėvo pasakojimu. Išvydus Viešpatį, jie pajuto visišką pasitenkinimą. Posme Kumārai reiškia Viešpačiui savo dėkingumą. Nors išminčių prisipažinimu, iš pradžių jie buvo tikri neišmanėliai ir laikėsi impersonalistinių pažiūrų, Viešpaties malone jiems pavyko išvysti Viešpatį Jo asmenišku aspektu. Dar vienas reikšmingas posmo aspektas – išminčiai patyrė tiesą iš savo tėvo Brahmos, kuriam gyvybę dovanojo Pats Viešpats. Kitaip sakant, čia kalbama apie mokinių seką, kuria buvo perduodama Vedų išmintis. Viešpats perteikė ją Brahmai, Brahmā – Nāradai, Nārada – Vyāsai ir t.t. Būdami Brahmos sūnūs, Kumārai patyrė Vedų išmintį iš Brahmos pradėtos mokinių sekos, tad nepaisant to, kad dvasinio gyvenimo pradžioje jie laikėsi impersonalistinių pažiūrų, galų gale jiems pavyko išvysti Viešpaties asmeniškąjį pavidalą.

47 TEKSTAS

तं त्वां विदाम भगवन् परमात्मतत्त्वं
सत्त्वेन सम्प्रति रतिं रचयन्तमेषाम् ।
यत्तेऽनुतापविदितैर्दृढभक्तियोगै-
रुद्ग्रन्थयो हृदि विदुर्मुनयो विरागाः ॥४७॥

taṁ tvāṁ vidāma bhagavan param ātma-tattvaṁ
sattvena samprati ratiṁ racayantam eṣām
yat te 'nutāpa-viditair dṛḍha-bhakti-yogair
udgranthayo hṛdi vidur munayo virāgāḥ

tam – Jam; *tvām* – Tu; *vidāma* – mes žinome; *bhagavan* – o Aukščiausiasis Dievo Asmenie; *param* – Aukščiausia; *ātma-tattvam* – Absoliuti Tiesa; *sattvena* – Tavo pavidalas grynoje dorybėje; *samprati* – dabar; *ratim* – meilė Dievui; *racayantam* – sukurdamas; *eṣām* – iš visų jų; *yat* – kurie; *te* – Tavo; *anutāpa* – malone; *viditaiḥ* – suvokė; *dṛḍha* – besąlygiška; *bhakti-yogaiḥ* – pasiaukojimo tarnyste; *udgranthayaḥ* – neturėdami prisirišimų, išsivadavę iš materijos vergijos; *hṛdi* – širdyje; *viduḥ* – suvokė; *munayaḥ* – didieji išminčiai; *virāgāḥ* – abejingi materialiam gyvenimui.

Mes žinome, kad Tu esi Aukščiausia Absoliuti Tiesa, Dievo Asmuo, kad Tu pasirodai Savo transcendentiniu pavidalu, kuris suverptas iš materijos nepaliestos grynos dorybės. Patirti šį amžiną transcendentinį Tavo asmens aspektą tegalima pelnius Tavo malonę, o ją tu dovanoji tik tiems, kurie niekada neiškrypsta iš pasiaukojimo tarnystės kelio – didiesiems išminčiams, kurių širdis išgrynino pasiaukojimo tarnystės praktika.

Komentaras: Absoliuti Tiesa atsiskleidžia trimis aspektais – kaip beasmenis Brahmanas, lokalizuota Paramātmā ir Bhagavānas, Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Posme Kumārai pripažįsta, kad galutinė Absoliučios Tiesos pažinimo pakopa yra Aukščiausiojo Dievo Asmens pažinimas. Keturiems Kumārams nepakako jų išmintingojo tėvo, Brahmos, žodžių, kad pažintų Absoliučią Tiesą. Aukščiausią Absoliučią Tiesą jie pažino tik tada, kai išvydo Dievo Asmenį savo akimis. Kitaip sakant, išvydus Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, Jį patyrus, mums tuo pačiu atsiskleidžia ir kiti du Absoliučios Tiesos aspektai, t.y. beasmenis Brahmanas ir lokalizuota Paramātmā. Neveltui kreipdamiesi į Viešpatį Kumārai teigia: „Tu esi Aukščiausia Absoliuti Tiesa.“ Impersonalistas gali iškelti kontrargumentą, kad Aukš-

čiausiasis Viešpats negali būti Absoliuti Tiesa, nes Jis pasipuošęs puikiais drabužiais ir brangenybėmis. Čia pastarasis posmas teigia, kad dvasinės absoliučios būties įvairovė suverpta iš *śuddha-sattvos,* grynosios dorybės. Materialiame pasaulyje dorybė, aistra ir neišmanymas grynuoju pavidalu neegzistuoja. Net dorybė materialiame pasaulyje visada turi aistros ir neišmanymo elementų. Tuo tarpu transcendentinėje karalystėje egzistuoja tiktai grynoji dorybė, neturinti nė menkiausio krislelio aistros ir neišmanymo, todėl Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Jo pavidalas, taip pat Jo žygiai, Jo aplinka ir regalijos – visa suverpta iš grynosios *sattva-guṇos.* Norėdamas Savo tyraširdžiams bhaktams suteikti džiaugsmo, Viešpats pasirūpino, kad grynoji dorybės *guṇa* amžinai generuotų nesibaigiančią būties formų įvairovę. Bhaktai nenori sieti Aukščiausiojo Asmens, Absoliučios Tiesos su kažkokia tuštuma arba beasmene sąmone. Tam tikra prasme absoliuti transcendentinė būties formų įvairovė yra skirta būtent bhaktams, nes transcendentinę dvasinės įvairovės esmę tegalima suvokti Aukščiausiojo Viešpaties malone, o ne abstrakčiąja filosofija ar empiriniais pažinimo metodais. Vedų raštų teigimu Aukščiausiąjį Dievo Asmenį tegali pažinti tas, kuris pelnė nors lašelį Jo malonės. Žmogus, nenusipelnęs Viešpaties malonės, nepažins Absoliučios Tiesos, neatskleis Jos esmės, net jei gilinsis į šį klausimą tūkstančius metų. Tiktai švari, materijos nesutepta širdis atsiveria Viešpaties malonei, todėl posme teigiama, kad Viešpaties malonę bhaktas pelno tiktai tada, kai su šaknimis išrauna materijos piktžoles ir tampa visiškai abejingas materialioms pagundoms.

48 TEKSTAS

नात्यन्तिकं विगणयन्त्यपि ते प्रसादं
किम्वन्यदर्पितभयं भ्रुव उन्नयैस्ते ।
येऽङ्ग त्वदङ्घ्रिशरणा भवतः कथायाः
कीर्तन्यतीर्थयशसः कुशला रसज्ञाः ॥४८॥

nātyantikaṁ vigaṇayanty api te prasādaṁ
kimv anyad arpita-bhayaṁ bhruva unnayais te
ye ’ṅga tvad-aṅghri-śaraṇā bhavataḥ kathāyāḥ
kīrtanya-tīrtha-yaśasaḥ kuśalā rasa-jñāḥ

na – ne; *ātyantikam* – išvadavimas; *vigaṇayanti* – domina; *api* – netgi; *te* – tie; *prasādam* – palaiminimai; *kim u* – ką ir kalbėti; *anyat* – kitas materialios laimės rūšis; *arpita* – ši; *bhayam* – baimė; *bhruvaḥ* – antakius; *unnayaiḥ* –

kilstelėjęs; *te* – Tavo; *ye* – šie bhaktai; *aṅga* – o Aukščiausiasis Dievo Asmenie; *tvat* – Tavo; *aṅghri* – lotosinių pėdų; *śaraṇāḥ* – kas rado prieglobstį; *bhavataḥ* – Tavo; *kathāyāḥ* – istorijas; *kīrtanya* – vertas, kad jas apdainuotų; *tīrtha* – tyra; *yaśasaḥ* – didybė; *kuśalāḥ* – išmaningi; *rasa-jñāḥ* – tie, kurie pažino pasiaukojimo tarnystės skonius arba rasas.

Išmaningi ir dalykų esmę matantys, išmintingi žmonės klausosi pasakojimų apie šventus, palankius Viešpaties žaidimus ir Jo žygius, nes tik apie juos ir verta klausytis, tik juos verta apdainuoti. Tokie žmonės abejingi net didžiausiam iš materialių palaiminimų – išvadavimui, ką ir kalbėti apie menkesnius, pavyzdžiui, rojaus laimę, kuri yra materiali.

Komentaras: Viešpaties bhaktų išgyvenamas transcendentinės palaimos jausmas neturi nieko bendra su materialiais ribotų žmonių džiaugsmais. Materialiame pasaulyje gyvenantys menkesnės nuovokos žmonės siekia svarbiausių keturių materialių palaiminimų – *dharmos, arthos, kāmos* ir *mokṣos.* Dažniausiai jie yra religingi, nes trokšta materialių palaiminimų, kurie leistų jiems patirti juslinius malonumus. Kai jie galų gale suvokia, kad besaikiai jusliniai malonumai yra beverčiai ir nusivilia jais, jie pasirenka kitą tikslą – susivienyti su Aukščiausiuoju, kuris, jų manymu, sudaro *mukti,* išvadavimo, esmę. Egzistuoja penkios išvadavimo rūšys. Susivienijimas su Aukščiausiuoju, *sāyujya,* tarp jų yra pats nereikšmingiausias. Bhaktai, kaip tikrai išmintingi žmonės, niekada nesidomi šia išvadavimo forma. Jie abejingi ir kitoms keturioms išvadavimo formoms, t.y. galimybei gyventi toje pačioje planetoje su Viešpačiu, tapti Jo palydovu ir visad būti šalia Jo, valdyti turtus, lygius Viešpaties turtams, ir būti išoriškai panašiam į Viešpatį. Vienintelis ir svarbiausias bhaktų rūpestis – troškimas šlovinti Aukščiausiąjį Viešpatį ir Jo įstabius šventus žygius. *Śravaṇaṁ kīrtanam* – tai grynoji pasiaukojimo tarnystė. Tyraširdžiai bhaktai, kurie išgyvena transcendentinį džiaugsmą, girdėdami pasakojant apie Viešpaties didybę ir šlovindami Jį patys, yra visiškai abejingi bet kuriai išvadavimo formai. Trečiosios „Bhāgavatam“ giesmės teigimu, tyraširdis bhaktas atsisakys išvadavimo, net jei jam pasiūlys išsyk penkias jo formas. Materialistai svajoja apie nežemiškus rojaus karalystės džiaugsmus, tuo tarpu Viešpaties bhaktai nesvyruodami jų atsisako. Bhakto nevilioja net Indros sostas, jis suvokia, kad net ir didžiausius materialius džiaugsmus žadanti padėtis šiame materialiame pasaulyje neamžina, anksčiau ar vėliau jos teks atsisakyti. Net jei gyvai būtybei pavyktų užimti Indros, Candros ar kurio kito pusdievio sostą, anksčiau ar vėliau jam teks jį palikti. Bhaktas nesiveržia prie tokių efemeriškų džiaugsmų. Vedų raštai pasakoja, kad pačiam Brahmai ir Indrai kitąsyk nepavyksta išvengti nuopuolio, tačiau patekęs į trancendentinę Viešpaties

buveinę, bhaktas daugiau nepuola į materialų pasaulį. Viešpats Caitanya irgi rekomenduoja dėti pastangas ir pasiekti šį transcendentinį būvį, kai žmogus semiasi džiaugsmo iš pasakojimų apie Viešpaties žygius. Kartą Viešpats Caitanya kalbėjosi su Rāmānanda Rāya. Rāmānanda Rāya išvardino kelis dvasinio tobulėjimo kelius. Tačiau Viešpats Caitanya vieną po kito atmetė juos visus, išskyrus vieną – klausytis pasakojimų apie Viešpaties didybę tyraširdžių bhaktų draugijoje. Šis metodas rekomenduojamas visiems, o ypač mūsų epochos žmonėms. Mes turėtume klausytis pasakojimų apie Viešpaties žygius iš tyraširdžių Jo tarnų lūpų, nes tai didžiausias palaiminimas visai žmonijai.

49 TEKSTAS

कामं भवः स्ववृजिनैर्निरयेषु नः स्ता-
च्चेतोऽलिवद्यदि नु ते पदयो रमेत ।
वाचश्च नस्तुलसिवद्यदि तेऽङ्घ्रिशोभाः
पूर्येत ते गुणगणैर्यदि कर्णरन्ध्रः ॥४९॥

kāmaṁ bhavaḥ sva-vṛjinair nirayeṣu naḥ stāc
ceto 'livad yadi nu te padayo rameta
vācaś ca nas tulasivad yadi te 'ṅghri-śobhāḥ
pūryeta te guṇa-gaṇair yadi karṇa-randhraḥ

kāmam – kurio nusipelnėme; *bhavaḥ* – gimimas; *sva-vṛjinaiḥ* – savo nuodėmingais veiksmais; *nirayeṣu* – žemesnėse gyvybės formose; *naḥ* – mūsų; *stāt* – tebūnie; *cetaḥ* – protas; *ali-vat* – tarsi bitės; *yadi* – jeigu; *nu* – gali būti; *te* – Tavo; *padayoḥ* – prie Tavo lotosinių pėdų; *rameta* – panaudojama; *vācaḥ* – kalba; *ca* – ir; *naḥ* – mūsų; *tulasi-vat* – tarsi *tulasī* lapeliai; *yadi* – jeigu; *te* – Tavo; *aṅghri* – ant Tavo lotosinių pėdų; *śobhāḥ* – pagražėja; *pūryeta* – pripildytos; *te* – Tavo; *guṇa-gaṇaiḥ* – transcendentinių ypatybių; *yadi* – jeigu; *karṇa-randhraḥ* – ausų angos.

O Viešpatie, tegu mes gimsime baisiausiam pragare, kad tik mūsų širdys ir mintys neatsitrauktų nuo tarnystės Tavo lotosinėms pėdoms. Kad tik mūsų kalba būtų nuostabi [padabinta pasakojimais apie Tavo žygius], kaip kad tulasī lapeliai tampa nepaprastai gražūs kai juos pasiūlo Tavo lotosinėms pėdoms. Kad tik į mūsų ausis nepaliaujamu srautu lietųsi Tavo transcendentines ypatybes aukštinančių himnų nektaras.

Komentaras: Posme keturi išminčiai Dievo Asmens akivaizdoje atgailauja už savo puikybę, kuri paskatino juos prakeikti kitus du Viešpaties bhaktus. Pastoję išminčiams kelią į Vaikuṇṭhą, durininkai Jaya ir Vijaya prieš juos nusikalto, tačiau kadangi išminčiai buvo *vaiṣṇavai* jiems derėjo sutramdyti pyktį ir nesisvaidyti prakeiksmais. Po to, kai viskas įvyko, išminčiai suvokė, jog prakeikdami Viešpaties bhaktus jie pasielgė neteisingai, ir ėmė melsti Viešpatį, prašydami, kad mintimis jie niekad, net nugarmėję į baisiausią pragarą, neatsitrauktų nuo tarnystės Viešpaties Nārāyaṇos lotosinėms pėdoms. Viešpaties bhaktams nebaisūs jokie išbandymai, žinoma, jei iš jų nebus atimta teisė nuolat tarnauti Viešpačiui. Apie Nārāyaṇos, Aukščiausiojo Dievo Asmens, bhaktus (*nārāyaṇa-para*) sakoma taip: *na kutaścana bibhyati* (SB 6.17.28). Bhaktai su transcendentine meile tarnauja Viešpačiui, todėl jiems nebaisus joks pragaras. Tas, kuris yra prisirišęs prie Viešpaties, vienodai jaučiasi ir rojuje, ir pragare. Materialiame pasaulyje pragaras ir rojus iš esmės mažai kuo skiriasi, nes ir pragaras, ir rojus yra materialaus pasaulio dalis, kur nėra vietos pasiaukojimo tarnystei. Todėl Viešpaties bhaktai nemato skirtumo tarp rojaus ir pragaro, jį mato tik materialistai.

Keturi Viešpaties bhaktai savo maldoje prašo palaiminimo, kad neužmirštų tarnystės Viešpačiui, net jei už bhaktų prakeikimą nugarmės į pragarą. Mylėti Viešpatį, transcendentiškai Jam tarnauti galima trejopai – kūnu, mintimis ir žodžiais. Išminčiai savo maldoje prašo palaiminimo, kad kiekvienas jų ištartas žodis šlovintų Aukščiausiąjį Viešpatį. Žmogus gali būti puikus oratorius, reikšti savo mintis turtinga ir taisyklinga literatūrine kalba, tačiau jei jo žodžiai nesusiję su tarnyste Viešpačiui, jie praranda visą žavesį ir prasmę. Posme pasitelktas pavyzdys apie *tulasī* lapelius. *Tulasī* lapeliai – puikus antiseptikas, pasižymi gydomosiomis savybėmis, jie laikomi šventais ir siūlomi Viešpaties lotosinėms pėdoms. Ir nors jie turi daug puikių ypatybių, tačiau nepaaukojus jų Viešpaties lotosinėms pėdoms, jie, žinoma, nėra tokie svarbūs. Lygiai taip ir žmogus gali būti puikus oratorius, kalbėti pagal visas gramatikos ir retorikos taisykles, ką didžiai vertina materialistai, tačiau jei jo žodžiai nesusiję su tarnyste Viešpačiui, jie praranda bet kokią vertę. Mūsų ausų kiaurymės labai siauros, ir jas tarsi nedidelį indą lengvai užpildo net menkas garsas. Gali kilti klausimas: ar gali tokiame mažame inde sutilpti didingas Viešpatį šlovinančių garsų vandenynas? Į šį klausimą geriausia atsakyti analogija – mūsų ausų kiaurymės yra tarsi dangus, kurio niekada neįmanoma užpildyti pilnai. Mūsų ausys tarsi bedugnis indas, į jas nenutrūkstančiu srautu gali lietis įvairūs garsai ir vis tiek jame liks vietos. Viešpaties bhaktas nebijo pragaro, jei ten jis galės nuolatos klausytis Viešpaties šlovinimo. Toks yra neginčijamas Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare

Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare kartojimo privalumas. Kad ir kur patektų Viešpaties bhaktas, Viešpats visada palieka jam teisę kartoti Hare Kṛṣṇa. Ir jeigu žmogus bet kuriomis aplinkybėmis nesiliauja kartojęs šventąjį Viešpaties vardą, jam visada plačiai šypsosi laimė.

50 TEKSTAS

प्रादुश्चकर्थ यदिदं पुरुहूत रूपं
तेनेश निर्वृतिमवापुरलं दृशो नः ।
तस्मा इदं भगवते नम इद्विधेम
योऽनात्मनां दुरुदयो भगवान् प्रतीतः ॥५०॥

prāduścakartha yad idaṁ puruhūta rūpaṁ
teneśa nirvṛtim avāpur alaṁ dṛśo naḥ
tasmā idaṁ bhagavate nama id vidhema
yo 'nātmanāṁ durudayo bhagavān pratītaḥ

prāduścakartha – Tu apreiškei; *yat* – kurį; *idam* – šį; *puruhūta* – tas, kurį visuomet garbina; *rūpam* – amžiną pavidalą; *tena* – šiuo pavidalu; *īśa* – o Viešpatie; *nirvṛtim* – malonumą; *avāpuḥ* – patyrėme; *alam* – didelį; *dṛśaḥ* – žvilgsnį; *naḥ* – mūsų; *tasmai* – į Jį; *idam* – tai; *bhagavate* – Aukščiausiam Dievo Asmeniui; *namaḥ* – nusilenkimus; *it* – tik; *vidhema* – pasiūlykime; *yaḥ* – kas; *anātmanām* – menkos nuovokos žmonės; *durudayaḥ* – negali matyti; *bhagavān* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *pratītaḥ* – kurį mes matome.

Todėl, o Viešpatie, su didžiausia pagarba mes lenkiame galvas prieš Tave, amžinąjį Dievo Asmenį, kuris pasirodei mums iš begalinės Savo malonės. Nelaimingi menkos nuovokos žmonės nemato Tavo amžinojo pavidalo, kuris teikia neišsenkantį džiaugsmą mūsų akiai ir širdžiai.

Komentaras: Dvasinio gyvenimo pradžioje keturi išminčiai buvo impersonalistai, tačiau vėliau savo tėvo ir dvasinio mokytojo Brahmos malone jie patyrė amžinąjį dvasinį Viešpaties pavidalą ir širdyje pajuto visišką pasitenkinimą. Kitaip sakant, tie transcendentalistai, kurie visus savo siekius, savo mintis sutelkia į beasmenį Brahmaną arba lokalizuotą Paramātmą, nepatiria visiško vidinio pasitenkinimo, jų ieškojimai nesibaigia. Ir net jei jų protas, paniręs į transcendenciją, randa pasitenkinimą, jų akys trokšta kažko daugiau. Tačiau patyrę Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, jie patiria

visapusišką pasitenkinimą. Kitaip sakant, jie tampa Viešpaties bhaktais ir trokšta be paliovos regėti Viešpaties pavidalą. „Brahma-saṁhitoje“ teigiama, kad žmogus, suvilgęs savo akis meilės balzamu, t.y. išsiugdęs transcendentinę meilę Kṛṣṇai, nuolat regi amžinąjį Viešpaties pavidalą. Žodis *anātmanām,* vartojamas šiame kontekste, nurodo tuos, kurie nesugeba susitvarkyti su savo protu ir juslėmis, tuos, kurie teikia pirmenybę abstrakčiai filosofijai arba susivienijimui su Viešpačiu. Jiems neskirta išvysti amžinąjį Viešpaties pavidalą ir patirti džiaugsmą, kurį teikia Jo regėjimas. Nuo impersonalistų ir pseudo-jogų Viešpatį visuomet slepia *yogamāyos* skraistė. „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad ir Viešpačiui nužengus į Žemę Jį regėjo ne kiekvienas; impersonalistai ir pseudo-jogai negalėjo Jo išvysti, nes neturėjo regėjimo dovanos, kuria apdovanoti Viešpaties tarnai. Impersonalistai ir pseudo-jogai mano, kad Viešpats įgauna vienokį ar kitokį pavidalą, susilietęs su *māya,* nors iš tikrųjų Jis jokio apčiuopiamo pavidalo neturi. Jis – bekūnis. Taigi pačių impersonalistų ir pseudo-jogų paradigma neleidžia jiems išvysti Aukščiausiojo Dievo Asmens tokio, koks Jis yra iš tikrųjų. Štai kodėl Viešpats nematomas tokiems bedieviams. Keturi išminčiai daug kartų nusilenkia Viešpačiui, tokiu būdu išreikšdami savo nepaprastą dėkingumą.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti penkioliktąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Dievo karalystės aprašymas“.

ŠEŠIOLIKTAS SKYRIUS

Išminčiai prakeikia du Vaikuņțhos durininkus, Jayą ir Vijayą

1 TEKSTAS

ब्रह्मोवाच
इति तद् गृणतां तेषां मुनीनां योगधर्मिणाम् ।
प्रतिनन्द्य जगादेदं विकुण्ठनिलयो विभुः ॥ १॥

brahmovāca
iti tad gṛṇatāṁ teṣāṁ munīnāṁ yoga-dharmiṇām
pratinandya jagādedaṁ vikuṇṭha-nilayo vibhuḥ

brahmā uvāca – Viešpats Brahmā tarė; *iti* – taip; *tat* – kalbos; *gṛṇatām* – šlovinančios; *teṣām* – jų; *munīnām* – šių keturių išminčių; *yoga-dharmiṇām* – atkuriančių ryšį su Aukščiausiuoju; *pratinandya* – padėkojęs; *jagāda* – ištarė; *idam* – šiuos žodžius; *vikuṇṭha-nilayaḥ* – kurio buveinėje nėra nerimo; *vibhuḥ* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo.

Viešpats Brahmā tarė: Padėkojęs išminčiams už jų gražius žodžius, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, vienvaldis Dievo karalystės valdovas, tarė.

2 TEKSTAS

श्रीभगवानुवाच
एतौ तौ पार्षदौ मह्यं जयो विजय एव च ।
कदर्थीकृत्य मां यद्वो बह्वक्रातामतिक्रमम् ॥ २॥

śrī-bhagavān uvāca
etau tau pārṣadau mahyaṁ jayo vijaya eva ca
kadarthī-kṛtya māṁ yad vo bahv akrātām atikramam

śrī-bhagavān uvāca – Aukščiausias Viešpats tarė; *etau* – šie du; *tau* – jie; *pārṣadau* – tarnai; *mahyam* – Mano; *jayaḥ* – vardu Jaya; *vijayaḥ* – vardu Vijaya; *eva* – tikrai; *ca* – ir; *kadarthī-kṛtya* – ignoravo; *mām* – Mane; *yat* – kurį; *vaḥ* – jums; *bahu* – didelį; *akrātām* – atliko; *atikramam* – įžeidimą.

Dievo Asmuo tarė: Mano tarnai Jaya ir Vijaya labai jums nusikalto todėl, kad ignoravo Mane.

Komentaras: Nepagarba Viešpaties bhaktui yra didelė nuodėmė. Ir patekusi į Vaikuṇṭhą, gyva esybė gali netyčia suklysti, tačiau skirtingai negu materialiame pasaulyje jei Vaikuṇṭhos planetos gyventojas ir padaro atsitiktinę klaidą, jį asmeniškai saugo ir globoja Viešpats. Tai tikrai vertas dėmesio faktas, charakterizuojantis Viešpaties ir Jo tarnų santykius, jį iliustruoja pastarasis epizodas apie Jayą ir Vijayą. Posmo žodis *atikramam* nurodo, kad paniekinant bhaktą tuo pačiu parodoma nepagarba ir Pačiam Aukščiausiajam Viešpačiui.

Vaikuṇṭhos durininkai padarė klaidą – jie užtvėrė išminčiams kelią į Vaikuṇṭhą, tačiau taip jie pasielgė vykdydami savo transcendentines pareigas, ir tyri Viešpaties bhaktai suvokė, jog Viešpats neleis jiems pražūti. Viešpačiui pasirodžius nutikimo vietoje, prie vartų, Jo bhaktų širdis užliejo džiaugsmas. Viešpats žinojo, kas sukėlė išminčių rūstybę – jiems buvo neleista išvysti Jo lotosines pėdas, todėl norėdamas suteikti džiaugsmo Savo bhaktams Viešpats asmeniškai pasirodė prie vartų. Viešpats labai maloningas, ir jei Jo bhaktas susiduria su kliūtimis, siekdamas pamatyti Jo lotosinių pėdų, Jis įsikiša asmeniškai ir pasirūpina, kad bhakto noras išsipildytų. Gerai šią mintį iliustruoja istorija iš Haridāsos Ṭhākuros gyvenimo. Kai Caitanya Mahāprabhu gyveno Jagannātha Puryje, ten įsikūrė ir Haridāsa Ṭhākura, kuriam likimas lėmė gimti musulmonų šeimoje. Į induistų šventyklas, ypač tai pasakytina apie Viešpaties Caitanyos laikus, buvo leidžiama įeiti tik induistams. Savo gyvenimo pavyzdžiu Haridāsa Ṭhākura įrodė esąs didžiausias iš visų induistų, tačiau pats jis laikė save musulmonu ir nedrįso peržengti šventyklos slenksčio. Viešpats Caitanya, kuris yra tapatus Jagannāthai, sužavėtas jo nuolankumo, kasdien asmeniškai aplankydavo Haridāsą Ṭhākurą jo trobelėje. Lygiai taip Viešpats elgiasi ir šiame „Śrīmad-Bhāgavatam“ epizode. Kai Viešpaties bhaktams buvo užginta išvysti Viešpaties lotosines pėdas, Jis asmeniškai pasirodė prie Vaikuṇṭhos vartų ir jų troškimas išsipildė – jie išvydo Viešpaties lotosines pėdas. Pažymėtina ir tai, kad Viešpatį lydėjo sėkmės deivė. Paprastam žmogui nelemta išvysti sėkmės deivės, tačiau Viešpats yra toks maloningas, kad pasirodė jiems lydimas sėkmės deivės, nors apie tai jie net nesvajojo.

3 TEKSTAS

यस्त्वेतयोर्धृतो दण्डो भवद्भिर्मामनुव्रतैः ।
स एवानुमतोऽस्माभिर्मुनयो देवहेलनात् ॥ ३॥

yas tv etayor dhṛto daṇḍo bhavadbhir mām anuvrataiḥ
sa evānumato 'smābhir munayo deva-helanāt

yaḥ – kurią; *tu* – bet; *etayoḥ* – Jayai ir Vijayai; *dhṛtaḥ* – skyrėte; *daṇḍaḥ* – bausmę; *bhavadbhiḥ* – jūsų; *mām* – Man; *anuvrataiḥ* – pasiaukoję; *saḥ* – kas; *eva* – tikrai; *anumataḥ* – pritariu; *asmābhiḥ* – Aš; *munayaḥ* – o didieji išminčiai; *deva* – jums padaryto; *helanāt* – dėl įžeidimo.

O didieji išminčiai, mano ištikimi bhaktai, Aš pritariu bausmei, kurią jūs skyrėte durininkams.

4 TEKSTAS

तद्वः प्रसादयाम्यद्य ब्रह्म दैवं परं हि मे ।
तद्धीत्यात्मकृतं मन्ये यत्स्वपुम्भिरसत्कृताः ॥ ४॥

tad vaḥ prasādayāmy adya brahma daivaṁ paraṁ hi me
tad dhīty ātma-kṛtaṁ manye yat sva-pumbhir asat-kṛtāḥ

tat – todėl; *vaḥ* – jūs, išminčiai; *prasādayāmi* – Aš prašau jūsų atleidimo; *adya* – tiesiog dabar; *brahma* – brahmanai; *daivam* – patys brangiausi; *param* – iškiliausi; *hi* – kadangi; *me* – Mano; *tat* – šis įžeidimas; *hi* – kadangi; *iti* – taip; *ātma-kṛtam* – Mano įvykdytas; *manye* – Aš manau; *yat* – kuriuo; *sva-pumbhiḥ* – iš Mano tarnų pusės; *asat-kṛtāḥ* – parodyta nepagarba.

Brahmanas Man yra visų brangiausias. Kaltė už nepagarbą, kurią jums parodė Mano palydovai, tenka ir Man, nes durininkai yra Mano tarnai. Aš esu nusikaltęs prieš jus ir prašau jūsų atleidimo už tai kas nutiko.

Komentaras: Viešpats jaučia ypatingą prielankumą brahmanams ir karvėms, tad neveltui yra pasakyta: *go-brāhmaṇa-hitāya ca.* Savo ruožtu, brahmanai garbina Viešpatį Kṛṣṇą, arba Viṣṇu, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Vedų raštai, o tiksliau vienas „Ṛg Vedos“ himnų, *ṛg-mantra,* skelbia, kad

tikri brahmanai niekad neatitraukia žvilgsnio nuo Viṣṇu lotosinių pėdų: *oṁ tad viṣṇoḥ paramaṁ padaṁ sadā paśyanti sūrayaḥ.* Kvalifikuoti brahmanai garbina tik Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, įsikūnijusį Viṣṇu, kitaip sakant, jie garbina Kṛṣṇą, Rāmą, visus Viṣṇu skleidinius. Brahmanų šeimų atžalų, veikiančių prieš *vaiṣṇavus,* negalima laikyti brahmanais, kadangi brahmanas visada yra *vaiṣṇava,* ir atvirkščiai, *vaiṣṇava* visada yra brahmanas. Tas, kuris stoja į tarnystės Viešpačiui kelią, išsyk tampa ir brahmanu pagal principą *brahma jānātīti brāhmaṇaḥ.* Brahmanu vadintinas tas, kuris patyrė Brahmaną, o *vaiṣṇava* yra tas, kuris patyrė Dievo Asmenį. Brahmano patyrimas yra pirmoji Dievo Asmens patyrimo pakopa. Taigi tas, kuris patyrė Dievo Asmenį, patyrė ir beasmenį Aukščiausiojo aspektą, t.y. Brahmaną. Vadinasi, *vaiṣṇava* savaime yra brahmanas. Neatsitiktinai šlovindamas brahmanus pastarajame skyriuje Viešpats turi galvoje brahmanus bhaktus arba ištikimus Savo pasekėjus, t.y. *vaiṣṇavus.* Būtų klaida manyti, kad Viešpats čia kalba apie pseudo-brahmanus, t.y. brahmanų palikuonis, kurie neatitinka brahmanams keliamų reikalavimų.

5 TEKSTAS

यन्नामानि च गृह्णाति लोको भृत्ये कृतागसि ।
सोऽसाधुवादस्तत्कीर्तिं हन्ति त्वचमिवामयः ॥ ५ ॥

yan-nāmāni ca gṛhṇāti loko bhṛtye kṛtāgasi
so 'sādhu-vādas tat-kīrtiṁ hanti tvacam ivāmayaḥ

yat – kieno; *nāmāni* – vardu; *ca* – ir; *gṛhṇāti* – vertina; *lokaḥ* – paprasti žmonės; *bhṛtye* – kuomet tarnas; *kṛta-āgasi* – kažkuo prasikalsta; *saḥ* – ta; *asādhu-vādaḥ* – kaltė; *tat* – šio žmogaus; *kīrtim* – šlovę; *hanti* – naikina; *tvacam* – odą; *iva* – kaip; *āmayaḥ* – raupsai.

Netikęs tarno poelgis užtraukia nešlovę šeimininkui, lygiai kaip maža raupsų dėmė užteršia visą odą.

Komentaras: Vaiṣṇava turi būti vertas šio vardo. „Bhāgavatam“ pasakyta, kad *vaiṣṇava* yra išsiugdęs visas tauriąsias pusdievių savybes. „Caitanya-caritāmṛta“ vardija dvidešimt šešias tokias savybes. Bhaktui privalu puoselėti vaišnaviškas savybes drauge su Kṛṣṇos sąmone. Jis turi būti nepriekaištingas, nes kiekvienas jo nusižengimas palieka randą ant Aukščiausiojo Dievo Asmens kūno. Bhaktas turi visada labai atidžiai sekti savo elgseną kitų atžvilgiu, o ypač savo santykiuose su kitais Viešpaties bhaktais.

6 TEKSTAS

यस्यामृतामलयशःश्रवणावगाहः
सद्यः पुनाति जगदाश्वपचाद्विकुण्ठः ।
सोऽहं भवद्भ्य उपलब्धसुतीर्थकीर्ति-
श्छिन्द्यां स्वबाहुमपि वः प्रतिकूलवृत्तिम् ॥ ६ ॥

yasya – kurios; *amṛta* – nektaras; *amala* – nesutepta; *yaśaḥ* – didybė; *śravaṇa* – klausant; *avagāhaḥ* – įeidamas į; *sadyaḥ* – išsyk; *punāti* – apvalo; *jagat* – visatą; *āśva-pacāt* – net ir šunėdžius; *vikuṇṭhaḥ* – be rūpesčių; *saḥ* – ši asmenybė; *aham* – Aš esu; *bhavadbhyaḥ* – iš jūsų; *upalabdha* – įgijau; *su-tīrtha* – geriausias iš šventų vietų; *kīrtiḥ* – šlovė; *chindyām* – nukirsiu; *sva-bāhum* – Savo ranką; *api* – netgi; *vaḥ* – jums; *pratikūla-vṛttim* – kenktų.

Kiekvienas šio pasaulio gyventojas, netgi jei tai būtų caṇḍāla, kuris maitinasi šuns mėsa, išsimaudęs Mano šventojo vardo ar Mano didybę šlovinančių žodžių garsuose išsyk apsivalo. Dabar jūs be jokių abejonių suvokėte Mane. Ir dėl jūsų Aš nedvejodamas paaukosiu net Savo ranką, jei jos judesys jums bus užgaulus.

Komentaras: Plačioji visuomenė dvasiškai apsivalys tik tada, kai jos nariai priims Kṛṣṇos sąmonę. Dėl to sutaria visi Vedų raštai. Jeigu žmogus atvira širdimi priima Kṛṣṇos sąmonę, net jei jo elgesys ne visada yra nepriekaištingas, jis be abejonės dvasiškai apsivalys. Bhaktas gali būti bet kurios visuomenės grupės narys, nors, žinoma, nieks nesitiki, kad visų grupių žmonės yra pavyzdingo elgesio. Šiame posme, kaip ir daugelyje „Bhagavad-gītos“ posmų, teigiama, kad žmogus, priėmęs Kṛṣṇos sąmonę, net jei jis nėra kilęs iš brahmanų šeimos, netgi jei jis yra *caṇḍālų* palikuonis, išsyk dvasiškai apsivalo. Devintajame „Bhagavad-gītos“ skyriuje 30–32 posmuose aiškiai nurodyta, kad žmogų, priėmusį Kṛṣṇos sąmonę, reikia laikyti teisuoliu, net jeigu jo elgesys ir nėra nepriekaištingas. Kol žmogus gyvena materialiame pasaulyje, jo santykiai su kitais žmonėmis visada bus dvejopi – kūniški ir dvasiniai. Materialioje ar socialinėje sferoje net ir dvasinį lygį pasiekusieji kartais veikia pagal savo fizinę prigimtį. Tačiau jeigu bhaktas, gimęs žemiausios kastos, *caṇḍālos,* šeimoje, kitąsyk elgiasi taip, kaip jam diktuoja įprotis, jo vis dėlto negalima laikyti *caṇḍāla.* Kitaip sakant, apie *vaiṣṇavą* jokiu būdu negalima spręsti iš fizinių požymių. *Śāstra* draudžia laikyti, kad Dievybė šventykloje yra išdrožta iš medžio ar iškalta iš akmens, taip pat draudžia žmogų, priėmusį Kṛṣṇos sąmonę, vertinti

kaip žemos kastos atstovą. Šių draudimų griebiamasi todėl, kad kiekvienas, kuris priima Kṛṣṇos sąmonę, laikytinas dvasiškai apsivaliusiu žmogumi arba, mažų mažiausiai, besivalančiu žmogumi. Mat jeigu jis griežtai laikysis Kṛṣṇos sąmonės normų, neilgai trukus jis apsivalys visiškai. Taigi kiekvieną, kuris labai rimtai priima Kṛṣṇos sąmonę, reikia laikyti dvasiškai apsivaliusiu, ir tokiam žmogui Kṛṣṇa visada pasiryžęs ateiti į pagalbą. Posme Viešpats užtikrina padarysiąs viską, kad apgintų Savo bhaktą, net jei dėl to Jam reikėtų nukirsti Savo kūno dalį.

7 TEKSTAS

यत्सेवया चरणपद्मपवित्ररेणुं
सद्यः क्षताखिलमलं प्रतिलब्धशीलम् ।
न श्रीर्विरक्तमपि मां विजहाति यस्याः
प्रेक्षालवार्थ इतरे नियमान् वहन्ति ॥ ७ ॥

yat-sevayā caraṇa-padma-pavitra-reṇuṁ
sadyaḥ kṣatākhila-malaṁ pratilabdha-śīlam
na śrīr viraktam api māṁ vijahāti yasyāḥ
prekṣā-lavārtha itare niyamān vahanti

yat – kam; *sevayā* – tarnaujant; *caraṇa* – pėdos; *padma* – lotosinės; *pavitra* – šventos; *reṇum* – dulkės; *sadyaḥ* – akimirksniu; *kṣata* – nuplauna; *akhila* – visas; *malam* – nuodėmes; *pratilabdha* – išsiugdžiau; *śīlam* – būdą; *na* – ne; *śrīḥ* – sėkmės deivei; *viraktam* – esu abejingas; *api* – nors; *mām* – Mane; *vijahāti* – palieka; *yasyāḥ* – sėkmės deivė; *prekṣā-lava-arthaḥ* – kad pelnytų bent trupinėlį prielankumo; *itare* – kiti, pavyzdžiui, Viešpats Brahmā; *niyamān* – šventus įžadus; *vahanti* – duoda.

Viešpats tęsė: Aš esu Savo bhaktų tarnas, ir tik todėl Mano lotosinės pėdos yra šventos – tokios šventos, kad akimirksniu nuplauna visas nuodėmes. To dėka Aš išsiugdžiau tokį nepriekaištingą būdą, kad sėkmės deivė nesitraukia nuo Manęs nė per žingsnį, nors Aš jai visiškai abejingas, kai tuo tarpu daugelis šlovina jos grožį ir duoda šventus įžadus, trokšdami pelnyti bent trupinėlį jos prielankumo.

Komentaras: Viešpaties ir Jo tyraširdžio bhakto tarpusavio santykiai yra transcendentiški ir nepaprastai gražūs. Bhaktas įsitikinęs, kad tik tarnystė Viešpačiui padėjo jam išsiugdyti visas turimas dorybes, o Viešpats mano, kad gražiausia Jo puošmena yra ištikimybė Savo tarnui. Kitaip sakant,

bhaktas dega troškimu pasitarnauti Viešpačiui, o Viešpats ne mažiau trokšta pasitarnauti Savo bhaktui. Kiekvienas, ant kurio nukrinta dulkelė nuo Viešpaties lotosinių pėdų, išsyk tampa didžia asmenybe. Tačiau Viešpats čia prisipažįsta, kad Jo didybė kyla iš meilės Savo bhaktui. Būtent Viešpaties meilė Savo bhaktams prikausto sėkmės deivę prie Viešpaties. Būtent dėl šios meilės tūkstančiai sėkmės deivių be paliovos tarnauja Viešpačiui. Norėdami pelnyti nors trupinėlį sėkmės deivės prielankumo, žmonės, gyvenantys materialiame pasaulyje, griežtai tramdo savo kūną ir laikosi įžadų. Tačiau Viešpats negali leisti, kad Jo bhaktas susidurtų su kokiais nors nepatogumais. Neatsitiktinai Jį vadina *bhakta-vatsala.*

8 TEKSTAS

नाहं तथाद्मि यजमानहविर्विताने
श्च्योतद्घृतप्लुतमदन् हुतभुङ्मुखेन ।
यद् ब्राह्मणस्य मुखतश्चरतोऽनुघासं
तुष्टस्य मय्यवहितैर्निजकर्मपाकैः ॥ ८ ॥

nāhaṁ tathādmi yajamāna-havir vitāne
ścyotad-ghṛta-plutam adan huta-bhuṅ-mukhena
yad brāhmaṇasya mukhataś carato 'nughāsaṁ
tuṣṭasya mayy avahitair nija-karma-pākaiḥ

na – ne; *aham* – Aš; *tathā* – kita vertus; *admi* – Aš ragauju; *yajamāna* – šventiko, atliekančio aukų atnašavimą; *haviḥ* – aukas; *vitāne* – aukuro ugnyje; *ścyotat* – besiliejantis; *ghṛta* – lydytas sviestas; *plutam* – sumišęs; *adan* – ragaudamas; *huta-bhuk* – aukuro ugnis; *mukhena* – burna; *yat* – kaip; *brāhmaṇasya* – brahmano; *mukhataḥ* – lūpų; *carataḥ* – veikdamas; *anughāsam* – skanėstais; *tuṣṭasya* – patenkintas; *mayi* – Man; *avahitaiḥ* – paskyrusio; *nija* – savo; *karma* – veiklos; *pākaiḥ* – rezultatus.

Aukos, aukojamos aukuro ugnyje, kuri simbolizuoja Mano burną, teikia Man mažiau džiaugsmo už įmirkusius lydytame svieste skanėstus, kuriais vaišinami brahmanai, savo veiklos rezultatus paskyrę Man ir visada pasitenkinantys Mano prasādu.

Komentaras: Viešpaties bhaktas, *vaiṣṇava,* priima tik tai, kas visų pirma buvo paaukota Viešpačiui. Kadangi visus savo veiklos rezultatus *vaiṣṇava* skiria Viešpačiui, Viešpačiui nepaaukoto maisto jis neims nė į burną. O Viešpats patiria didžiausią pasitenkinimą, atiduodamas *vaiṣṇavui* paau-

kotą maistą. Posme aiškiai pasakyta, kad maistas pasiekia Viešpatį per aukuro ugnį ir brahmanų burnas. Norėdami pelnyti Viešpaties prielankumą, žmonės aukoja aukuro ugnyje įvairius produktus – grūdus, lydytą sviestą ir t.t., ir Viešpats priima aukas iš brahmanų ir Savo bhaktų. Kitur teigiama, kad Viešpats valgo maistą, kuriuo vaišinami brahmanai ir *vaiṣṇavai.* Tačiau šiame posme pasakyta, kad maistas, kuris yra aukojamas brahmanams ir *vaiṣṇavams,* Viešpačiui teikia žymiai didesnį pasitenkinimą. Geriausiai šią mintį iliustruoja Advaitos Prabhu ir Haridāsos Ṭhākuros santykiai. Nepaisydamas to, kad Haridāsa kilęs iš musulmonų šeimos, Advaita Prabhu, atlikęs deginamąją auką, pirmąjį padėklą *prasādos* pasiūlė būtent jam. Priminęs Advaitai Prabhu apie savo musulmonišką kilmę, Haridāsa Ṭhākura jo paklausė, kodėl jis pasiūlė pirmąjį padėklą su *prasāda* ne kokiam kilniam brahmanui, o jam, musulmonui. Iš įgimto nuolankumo Haridāsa laikė save musulmonu ir nevertu šios garbės, tačiau Advaita Prabhu, kaip patyręs bhaktas, gerbė Haridāsą Ṭhākurą kaip didžiausią iš brahmanų. Advaita Prabhu išreiškė savo įsitikinimą, kad pirmuoju pamaitinęs Haridāsą Ṭhākurą jis pelnys lygiai tuos pačius rezultatus, kuriuos pelnytų pamaitinęs šimtą tūkstančių brahmanų. Taigi apibendrinant galima teigti, jog geriau pamaitinti vieną brahmaną arba *vaiṣṇavą,* negu atlikti šimtą tūkstančių aukojimų. Neveltui šventraščiai rekomenduoja dabartiniame amžiuje praktikuoti *harer nāmą,* kartoti šventuosius Dievo vardus, ir tarnauti *vaiṣṇavui.* Tai vienintelis būdas pasikelti iki dvasinio gyvenimo lygmens.

9 TEKSTAS

येषां बिभर्म्यहमखण्डविकुण्ठयोग-
मायाविभूतिरमलाङ्घ्रिरजः किरीटैः ।
विप्रांस्तु को न विषहेत यदर्हणाम्भः
सद्यः पुनाति सहचन्द्रललामलोकान् ॥ ९ ॥

yeṣāṁ bibharmy aham akhaṇḍa-vikuṇṭha-yoga-
māyā-vibhūtir amalāṅghri-rajaḥ kirīṭaiḥ
viprāṁs tu ko na viṣaheta yad-arhaṇāmbhaḥ
sadyaḥ punāti saha-candra-lalāma-lokān

yeṣām – brahmanų; *bibharmi* – Aš laikau; *aham* – Aš; *akhaṇḍa* – nedalomą; *vikuṇṭha* – visapersmelkiančią; *yoga-māyā* – vidinę energiją; *vibhūtiḥ* –

turtai; *amala* – tyras; *aṅghri* – nuo pėdų; *rajaḥ* – dulkes; *kirīṭaiḥ* – ant Mano šalmo; *viprān* – brahmanų; *tu* – tuomet; *kaḥ* – kas; *na* – ne; *viṣaheta* – neša; *yat* – Aukščiausiojo Viešpaties; *arhaṇa-ambhaḥ* – vanduo, kuris nuplovė pėdas; *sadyaḥ* – iškart; *punāti* – apvalo; *saha* – drauge su; *candra-lalāma* – Viešpačiu Śiva; *lokān* – tris pasaulius.

Aš esu Savo visapersmelkiančios vidinės energijos valdovas, o Gangos upė – vanduo, nuploveęs Mano pėdas ir šventinąs visus tris pasaulius bei patį Viešpatį Śivą, ant kurio galvos jis krinta. Ar atsiras žmogus, kuris atsisakys apsiberti galvą dulkėmis nuo vaiṣṇavo pėdų, jei tai darau Aš Pats?

Komentaras: Vidinė ir išorinė Aukščiausiojo Dievo Asmens energijos skiriasi tuo, kad vidinės energijos karalystės, t.y. dvasinio pasaulio, turtai yra amžini ir nekintantys, o pasaulyje, suformuotame išorinės arba materialios energijos, jie laikini. Tiek dvasinis, tiek ir materialus pasauliai yra pavaldūs viršiausiajam Viešpačiui, tačiau dvasinį pasaulį vadina Dievo, o materialų – *māyos* karalyste. Žodis *māyā* reiškia tai, ko iš tikrųjų nėra. Materialus pasaulis su visais savo turtais tėra tikrovės atspindys. „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad materialus pasaulis yra tarsi medis, kurio vainikas apačioje, o šaknys kyla į viršų. Kitaip sakant, materialus pasaulis yra dvasinio pasaulio šešėlis. Tikrieji turtai yra dvasiniame pasaulyje. Dvasinį pasaulį valdo Pats Viešpats, o materialiame pasaulyje valdovų yra daug. Tuo ir skiriasi vidinė ir išorinė Viešpaties energijos. Viešpats sako, kad nors Jis yra vidinės energijos valdovas, o visą materialų pasaulį šventina vandenys, nuplovę Jo pėdas, didžiausią pagarbą Jis jaučia brahmanams ir *vaiṣṇavams.* Jei Pats Viešpats taip vertina *vaiṣṇavus* ir brahmanus, ar atsiras kvailys, kuris ims juos niekinti?

10 TEKSTAS

ये मे तनूर्द्विजवरान्दुहतीर्मदीया
भूतान्यलब्धशरणानि च भेदबुद्ध्या ।
द्रक्ष्यन्त्यघक्षतदृशो ह्यहिमन्यवस्तान्
गृध्रा रुषा मम कुषन्त्यधिदण्डनेतुः ॥१०॥

ye me tanūr dvija-varān duhatīr madīyā
bhūtāny alabdha-śaraṇāni ca bheda-buddhyā

drakṣyanty agha-kṣata-dṛśo hy ahi-manyavas tān
gṛdhrā ruṣā mama kuṣanty adhidaṇḍa-netuḥ

ye – žmonės, kurie; *me* – Mano; *tanūḥ* – kūną; *dvija-varān* – geriausieji tarp brahmanų; *duhatīḥ* – karvės; *madīyāḥ* – susiję su Manimi; *bhūtāni* – gyvos esybės; *alabdha-śaraṇāni* – bejėgės; *ca* – ir; *bheda-buddhyā* – nesusijusias; *drakṣyanti* – mato; *agha* – nuodėmės; *kṣata* – susilpninta; *dṛśaḥ* – sveika nuovoka; *hi* – kadangi; *ahi* – tarsi gyvatės; *manyavaḥ* – įtūžusios; *tān* – tuos pačius žmones; *gṛdhrāḥ* – pasiuntiniai, tarsi maitvanagiai; *ruṣā* – įsiutę; *mama* – Mano; *kuṣanti* – drasko; *adhidaṇḍa-netuḥ* – Yamarājos, bausmę skiriančio teisėjo.

Brahmanai, karvės ir bejėgės būtybės – tai Mano kūnas. Tik tie žmonės, kurie dėl savo nuodėmių neteko sveikos nuovokos, nemato jų sąsajos su Manimi. Tokie žmonės panašūs į įtūžusias gyvates, ir Yamarājos, nusidėjėlių teisėjo, pasiuntiniai kaip įsiutę maitvanagiai drasko juos į gabalus.

Komentaras: Pasak „Brahma-saṁhitos“, bejėgės būtybės – tai karvės, brahmanai, moterys, vaikai ir senukai. Iš penkių rūšių bejėgių būtybių pastarajame posme ypatingai išskirti brahmanai ir karvės, nes Viešpats ypač rūpinasi brahmanų ir karvių gerove. Būtent apie šį Jo bruožą kalbama vienoje iš Viešpačiui skirtų maldų. Neveltui Viešpats ragina čia žmones neskriausti nekaltų bejėgių gyvų būtybių, visų pirma, karvių ir brahmanų. Kituose „Bhāgavatam“ variantuose vietoje žodžio *duhatīḥ* vartojamas žodis *duhitṝḥ*. Tačiau dėl to prasmė nė kiek nesikeičia. *Duhatīḥ* reiškia „karvė“, o žodis *duhitṝḥ* taip pat gali būti vartojamas, nurodant karvę, nes karvė laikoma saulės dievo dukra. Moteris kaip ir vaikai visada turi būti globojama. Ja turi rūpintis tėvas, vyras ar suaugęs sūnus. Bejėgėmis būtybėmis turi rūpintis tie, kuriems privalu jas globoti. Jei globėjai nevykdys savo pareigų, jų laukia Yamarājos, kurį Viešpats paskyrė nusidėjėlių teisėju, bausmė. Yamarājos pasiuntinius, arba padėjėjus, posmas sulygina su maitvanagiais, o tuos, kurie nevykdo pareigų ir palieka savo globotinius likimo valiai – su gyvatėmis. Yamarājos pasiuntiniai it maitvanagiai, be gailesčio naikinantys gyvates, susidoros su savo priedermės nevykdančiais globėjais.

11 TEKSTAS

ये ब्राह्मणान्मयि धिया क्षिपतोऽर्चयन्त-
स्तुष्यद्धृदः स्मितसुधोक्षितपद्मवक्त्राः ।

वाण्यानुरागकलयात्मजवद् गृणन्तः
सम्बोधयन्त्यहमिवाहमुपाहृतस्तैः ॥११॥

ye brāhmaṇān mayi dhiyā kṣipato 'rcayantas
tuṣyad-dhṛdaḥ smita-sudhokṣita-padma-vaktrāḥ
vāṇyānurāga-kalayātmajavad gṛṇantaḥ
sambodhayanty aham ivāham upāhṛtas taiḥ

ye – žmonės, kurie; *brāhmaṇān* – brahmanus; *mayi* – Manyje; *dhiyā* – išmintingi; *kṣipataḥ* – prabilusius rūsčiais žodžiais; *arcayantaḥ* – gerbia; *tuṣyat* – džiaugsmo kupinomis; *hṛdaḥ* – širdimis; *smita* – besišypsodami; *sudhā* – nektaras; *ukṣita* – ašarotais; *padma* – tarsi lotosai; *vaktrāḥ* – veidais; *vāṇyā* – žodžiais; *anurāga-kalayā* – meilės kupinais; *ātmaja-vat* – kaip sūnus; *gṛṇantaḥ* – išaukštindamas; *sambodhayanti* – ramina; *aham* – Aš; *iva* – kaip; *aham* – Aš; *upāhṛtaḥ* – valdžioje; *taiḥ* – jų.

O kas visad spinduliuoja pasitenkinimą ir pasitikdamas brahmanus švytinčiu tarsi lotosas veidu visada reiškia jiems pagarbą, net kai šie prabyla rūsčiais žodžiais, išsyk pavergia Mano širdį. Brahmanai jiems brangūs kaip Patsai Aš, ir jie stengiasi suminkštinti brahmanų širdis meilės kupinais žodžiais tarsi sūnus įpykusį tėvą ar kaip Aš Pats, dabar raminantis jus.

Komentaras: Iš Vedų raštuose pasakojamų istorijų matyti, kad užsirūstinusių brahmanų ar *vaiṣṇavų* prakeikti žmonės neleidžia sau atsakyti tuo pačiu. Tokių pavyzdžių apstu. Antai, didysis išminčius Nārada prakeikė Kuveros sūnus, bet šie nemėgino atsiteisti išminčiui prakeikimu, o tiesiog susitaikė su likimu. Ir čia, šiame epizode, Jaya ir Vijaya, išgirdę keturių Kumārų prakeiksmus, nepuolė jų šiurkščiais žodžiais, o nuolankiai priėmė bausmę. Būtent taip ir reikėtų elgtis su brahmanais ir *vaiṣṇavais.* Kartais mums tenka patirti nemalonumų dėl brahmano kaltės, tačiau užuot atsakę jam tuo pačiu pasistenkime nuraminti jį šypsena ir švelniu elgesiu. Brahmanai ir *vaiṣṇavai* laikytini Narāyāṇos atstovais Žemėje. Mūsų laikais atsirado paikuolių, kurie išgalvojo terminą *daridra-nārāyaṇa,* kuris nurodo, kad kiekvienas skurdžius turi būti pripažįstamas Nārāyaṇos atstovu. Tačiau niekur Vedų raštuose neaptiksime jokių nuorodų apie tai. Be jokių abejonių pastaruosiuose posmuose Viešpats kalba apie žmones, kuriems reikalinga globa, tačiau *śāstros* įdeda į šį žodį visiškai aiškią ir neinterpretuotiną prasmę. Žinoma, skurstančio nevalia palikti likimo valiai, tačiau brahmanai turi būti ypatingai gerbtini, nes jie yra Nārāyaṇos atstovai, ir gerbtini

lygiai kaip Viešpats. Posme sakoma, kad į lotosą panašaus veido žmogus suminkština brahmano širdį. Žmogaus veidas pražįsta kaip lotosas, kai jis spinduliuoja meilę ir jautrumą. Šiame kontekste posmas pateikia tikrai vykusį pavyzdį apie supykusį tėvą, kurį sūnus stengiasi nuraminti šypsena ir šiltu žodžiu.

12 TEKSTAS

तन्मे स्वभर्तुरवसायमलक्षमाणौ
युष्मद्व्यतिक्रमगतिं प्रतिपद्य सद्यः ।
भूयो ममान्तिकमितां तदनुग्रहो मे
यत्कल्पतामचिरतो भृतयोर्विवासः ॥१२॥

tan me sva-bhartur avasāyam alakṣamāṇau
yuṣmad-vyatikrama-gatiṁ pratipadya sadyaḥ
bhūyo mamāntikam itāṁ tad anugraho me
yat kalpatām acirato bhṛtayor vivāsaḥ

tat – todėl; *me* – Mano; *sva-bhartuḥ* – savo valdovo; *avasāyam* – valios; *alakṣamāṇau* – nesupratę; *yuṣmat* – jums; *vyatikrama* – įžeidimo; *gatim* – pasekmes; *pratipadya* – gaudami; *sadyaḥ* – tuojau pat; *bhūyaḥ* – vėl; *mama antikam* – greta Manęs; *itām* – įgyja; *tat* – tokią; *anugrahaḥ* – malonę; *me* – Man; *yat* – kuri; *kalpatām* – tebūnie taip; *acirataḥ* – neilga; *bhṛtayoḥ* – šių dviejų tarnų; *vivāsaḥ* – tremtis.

Mano tarnai, nesugebėję suprasti savo valdovo valios, nusikalto jums, peržengdami visas leistinas ribas. Todėl prašau jūsų malonės – tebūnie taip, kad išpirkę savo kaltę jie ilgai neužsilaikydami sugrįžtų pas Mane, į Mano buveinę.

Komentaras: Iš šių Viešpaties žodžių matyti, kaip Jis trokšta sugrąžinti Savo tarną atgal į Vaikuṇṭhą. Taigi šis epizodas dar kartą įrodo, kad tam, kuris kartą pateko į Vaikuṇṭhą, nuopuolis negresia. Tai, kas atsitiko Jayai ir Vijayai, tebuvo atsitiktinumas, o ne nuopuolis. Viešpats atkakliai stengiasi kuo greičiau grąžinti tokius Savo bhaktus į Vaikuṇṭhos planetas. Santykiuose tarp Viešpaties ir Jo bhaktų nebūna nesusipratimo, tačiau kai bhaktai vienas kito nesupranta, jiems tenka už tai atkentėti, bet ir tada jų kančios ilgai netrunka. Iš beribio gailestingumo Savo bhaktams Viešpats prisiėmė kaltę už durininkų parodytą neapdairumą ir paprašė išminčių leisti jiems kuo greičiau sugrįžti į Vaikuṇṭhą.

13 TEKSTAS

ब्रह्मोवाच
अथ तस्योशतीं देवीमृषिकुल्यां सरस्वतीम् ।
नास्वाद्य मन्युदष्टानां तेषामात्माप्यतृप्यत ॥१३॥

brahmovāca
atha tasyośatīṁ devīm ṛṣi-kulyāṁ sarasvatīm
nāsvādya manyu-daṣṭānāṁ teṣām ātmāpy atṛpyata

brahmā – Viešpats Brahmā; *uvāca* – tarė; *atha* – dabar; *tasya* – Aukščiausiojo Viešpaties; *uśatīm* – įstabių; *devīm* – šviesių; *ṛṣi-kulyām* – tarsi vedinių himnų virtinė; *sarasvatīm* – žodžių; *na* – ne; *āsvādya* – klausydami; *manyu* – pyktis; *daṣṭānām* – įgėlė; *teṣām* – šių išminčių; *ātmā* – protą; *api* – nors ir; *atṛpyata* – pasisotino.

Brahmā tęsė: Nors ir apnuodytos pykčio gyvatės įkandimo, išminčių širdys spindėjo iš džiaugsmo nuo įstabių, šviesių Viešpaties žodžių, kurie liejosi iš Jo lūpų ir skambėjo kaip Vedų himnų virtinė.

14 TEKSTAS

सतीं व्यादाय शृण्वन्तो लघ्वीं गुर्वर्थगह्वराम् ।
विगाह्यागाधगम्भीरां न विदुस्तच्चिकीर्षितम् ॥१४॥

satīṁ vyādāya śṛṇvanto laghvīṁ gurv-artha-gahvarām
vigāhyāgādha-gambhīrāṁ na vidus tac-cikīrṣitam

satīm – nuostabių; *vyādāya* – dėmesingai; *śṛṇvantaḥ* – klausantis; *laghvīm* – tinkamai sudėtų; *guru* – giliausios; *artha* – prasmės; *gahvarām* – sunkiai suvokiamų; *vigāhya* – apmąstydami; *agādha* – gilių; *gambhīrām* – svarbių; *na* – ne; *viduḥ* – suprasdami; *tat* – Aukščiausiojo Viešpaties; *cikīrṣitam* – ketinimo.

Jiems buvo sunku įsisąmoninti nuostabius, giliausios prasmės sklidinus Viešpaties žodžius. Išminčiai klausėsi Viešpaties ištempę ausis ir bandė pasverti bei suvokti Jo žodžius, tačiau niekaip negalėjo suprasti, ką Jis sumanė.

Komentaras: Aukščiausiasis Viešpats yra nepranokstamas oratorius, ir tai aišku kaip dieną. Viešpats kaip asmuo ir Jo ištarti žodžiai yra tapatūs, nes

Viešpats yra absoliutas. Klausydamiesi Viešpaties ištempę ausis, išminčiai stengėsi įsigilinti į Jo žodžių prasmę, ir nors Viešpats labai aiškiai reiškė Savo mintį, išminčiai Jo žodžių prasmę suprato ne iki galo. Jie nesuprato Jo kalbos potekstės, kur link Jis suka ir kokie Jo tolimesni ketinimai. Jie nesuprato ir to, ar Viešpats patenkintas jais, ar ant jų pyksta.

15 TEKSTAS

ते योगमाययारब्धपारमेष्ठ्यमहोदयम् ।
प्रोचुः प्राञ्जलयो विप्राः प्रहृष्टाः क्षुभितत्वचः ॥१५॥

te yoga-māyayārabdha- pārameṣṭhya-mahodayam
procuḥ prāñjalayo viprāḥ prahṛṣṭāḥ kṣubhita-tvacaḥ

te – tie; *yoga-māyayā* – Jo vidinės galios dėka; *ārabdha* – atvėrė; *pārameṣṭhya* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *mahā-udayam* – daugialypę didybę; *procuḥ* – prakalbo; *prāñjalayaḥ* – sudėję delnus; *viprāḥ* – keturi brahmanai; *prahṛṣṭāḥ* – neapsakomai nudžiugę; *kṣubhita-tvacaḥ* – pasišiaušę plaukai.

Nors keturi išminčiai brahmanai nesuprato Viešpaties iki galo, žvelgiant į Viešpatį, juos pagavo džiugesys ir kūnais nusirito šiurpulys. Ir čia jie kreipėsi į Viešpatį, kuris, pasitelkęs Savo vidinę galią, yogamāyą, atvėrė jiems Savo, Aukščiausiojo Dievo Asmens, daugialypę didybę.

Komentaras: Vos išvydę Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, išminčiai buvo per daug sutrikę ir negalėjo praverti burnos. Nuo užliejusios juos džiaugsmo bangos plaukai ant jų kūnų pasišiaušė. Brahmā valdo didžiausius materialiame pasaulyje turtus, *pārameṣṭhya.* Tačiau ir Brahmos, gyvenančio aukščiausioje materialaus pasaulio planetoje, turtai nė iš tolo negali prilygti Aukščiausiojo Viešpaties turtams, nes kitaip negu materialiame pasaulyje, kurio turtų šaltinis yra *mahāmāyā,* transcendentiniai dvasinio pasaulio turtai kyla iš *yogamāyos.*

16 TEKSTAS

ऋषय ऊचुः
न वयं भगवन् विद्मस्तव देव चिकीर्षितम् ।
कृतो मेऽनुग्रहश्चेति यदध्यक्षः प्रभाषसे ॥१६॥

ṛṣaya ūcuḥ
na vayaṁ bhagavan vidmas tava deva cikīrṣitam
kṛto me 'nugrahaś ceti yad adhyakṣaḥ prabhāṣase

ṛṣayaḥ – išminčiai; *ūcuḥ* – kalbėjo; *na* – ne; *vayam* – mes; *bhagavan* – o Aukščiausiasis Dievo Asmenie; *vidmaḥ* – supratome; *tava* – Tavo; *deva* – o Viešpatie; *cikīrṣitam* – nori, kad mes; *kṛtaḥ* – darytume; *me* – Man; *anugrahaḥ* – malonę; *ca* – ir; *iti* – taip; *yat* – kuris; *adhyakṣaḥ* – aukščiausias valdovas; *prabhāṣase* – Tu sakai.

Išminčiai kalbėjo: O Aukščiausiasis Dievo Asmenie, mes nesuprantame, kokia Tavo valia ir kaip turėtumėme pasielgti. Tu – aukščiausias būties valdovas, ir vis dėlto aukštini mus, lyg mes būtumėm padarę Tau malonę.

Komentaras: Aukščiausiasis Dievo Asmuo, visų mūsų valdovas, kalbėjosi su išminčiais taip, tarsi Jis Pats būtų kaltas dėl visko, kas įvyko, todėl jie nesuprato, ko Viešpats siekia. Viena buvo akivaizdu: visų gailestingiausias Viešpats, kalbėdamasis su išminčiais, nuolankiai siekė išreikšti jiems Savo prielankumą.

17 TEKSTAS

ब्रह्मण्यस्य परं दैवं ब्राह्मणाः किल ते प्रभो ।
विप्राणां देवदेवानां भगवानात्मदैवतम् ॥१७॥

brahmaṇyasya paraṁ daivaṁ brāhmaṇāḥ kila te prabho
viprāṇāṁ deva-devānāṁ bhagavān ātma-daivatam

brahmaṇyasya – aukščiausio brahmanų kultūros globėjo; *param* – aukščiausia; *daivam* – padėtis; *brāhmaṇāḥ* – brahmanai; *kila* – kad pamokytų kitus; *te* – Tavo; *prabho* – o Viešpatie; *viprāṇām* – brahmanų; *deva-devānām* – kuriam lenkiasi pusdieviai; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *ātma* – esybė; *daivatam* – garbintina Dievybė.

O Viešpatie, Tu esi aukščiausias brahmanų kultūros globėjas. Aukščiau visų keldamas brahmanus, Tu Savo pavyzdžiu mokai kitus, tačiau iš tikrųjų Tu Patsai esi aukščiausioji Dievybė, prieš kurią lenkia galvas ne tik pusdieviai, bet ir brahmanai.

Komentaras: „Brahmā-saṁhitoje“ juodu ant balto parašyta, kad Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra visų priežasčių priežastis. Egzistuoja daugybė pusdievių, ir vyriausi iš jų yra Brahmā bei Śiva. Tačiau Viešpats Viṣṇu yra

tiek Brahmos, tiek ir Śivos valdovas, o ką jau kalbėti apie šio materialaus pasaulio brahmanus. „Bhagavad-gītos“ žodžiais, Aukščiausiasis Viešpats palankiai vertina viską, kas susiję su brahmanų kultūra, t.y. gebėjimą valdyti savo jusles ir protą, švarą, pakantumą, tikėjimą šventraščiais, teorines žinias ir praktinius jų pritaikymo įgūdžius. Viešpats yra visų gyvų būtybių Supersiela. „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad visa, kas gyva ir negyva, kyla iš Viešpaties, vadinasi Brahmā ir Śiva taip pat kilo iš Jo.

18 TEKSTAS

त्वत्तः सनातनो धर्मो रक्ष्यते तनुभिस्तव ।
धर्मस्य परमो गुह्यो निर्विकारो भवान्मतः ॥१८॥

tvattaḥ sanātano dharmo rakṣyate tanubhis tava
dharmasya paramo guhyo nirvikāro bhavān mataḥ

tvattaḥ – Tu; *sanātanaḥ* – amžinąją; *dharmaḥ* – priedermę; *rakṣyate* – apsaugai; *tanubhiḥ* – begaliniais įsikūnijimais; *tava* – Tavo; *dharmasya* – religinės praktikos; *paramaḥ* – aukščiausias; *guhyaḥ* – tikslas; *nirvikāraḥ* – nekintantis; *bhavān* – Tu; *mataḥ* – mes manome.

Tu nustatei amžinąją priedermę visoms gyvoms esybėms. Įsikūnydamas begaliniais Dievo Asmens pavidalais, Tu visada gynei religiją. Tu – aukščiausias religinės praktikos tikslas. Mes manome, kad Tu – neišsenkantis ir nekintantis per amžius.

Komentaras: Žodžiai *dharmasya paramo guhyaḥ* šiame posme nurodo į slaptingiausiąją iš visų religijos normų. Šiam „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmui antrina ir „Bhagavad-gītā“. Viešpaties Kṛṣṇos raginimas Arjunai: „Atmesk visas kitas religijos normas ir tiesiog atsiduok Man,“ – tai slaptingiausia tiesa, aukščiausias religijos principas. „Bhāgavatam“ be kita ko teigiama, kad jei griežtai religijos normų besilaikantis žmogus neįgyja Kṛṣṇos sąmonės jis tuščiai gaišo laiką, siekdamas įgyvendinti tariamus vadinamosios religijos tikslus. Šiame posme išminčiai pritaria minčiai, kad aukščiausias religinės praktikos tikslas yra ne pusdieviai, o Aukščiausiasis Viešpats. Yra nemažai menko išmanymo misionierių pamokslininkų, kurie propaguoja idėją apie tai, kad aukščiausią gyvenimo tikslą galima pasiekti ir garbinant pusdievius, tačiau autoritetingi šventraščiai, „Śrīmad-Bhāgavatam“, „Bhagavad-gītā“, jiems nepritaria. „Bhagavad-gītā“ teigia, kad pusdievių garbintojas eina į tą planetą, kurios valdovui jis lenkiasi, o Aukščiausiojo Dievo Asmens garbintojas patenka į Vaikuṇṭhos karalystę. Kai kurie pamoksli-

ninkai teigia, kad žmogus, nepaisant jo siekių ir darbų, galų gale patenka į Aukščiausiojo Dievo Asmens buveinę, tačiau panašūs teiginiai yra visiškai nepagrįsti. Viešpats yra amžinas, amžini Jo tarnai ir Jo buveinė. Visi jie apibrėžti posme žodžiu *sanātana,* amžinas. Vadinasi, pasiaukojimo tarnystės rezultatai nėra laikini, jų negalima lyginti su rezultatais, kuriuos pasiekia pusdievių garbintojai, t.y. su galimybe gyventi rojaus planetose. Išminčiai čia norėjo pabrėžti, kad nepaisant iš Viešpaties besąlyginės malonės pasakytų žodžių, jog Jis Pats lenkiasi brahmanams ir *vaiṣṇavams,* iš tikrųjų Viešpats yra ne tik brahmanų ir *vaiṣṇavų,* bet ir pusdievių garbinimo objektas.

19 TEKSTAS

तरन्ति ह्यञ्जसा मृत्युं निवृत्ता यदनुग्रहात् ।
योगिनः स भवान् किं स्विदनुगृह्येत यत्परैः ॥१९॥

taranti hy añjasā mṛtyuṁ nivṛttā yad-anugrahāt
yoginaḥ sa bhavān kiṁ svid anugṛhyeta yat paraiḥ

taranti – perskrodžia; *hi* – kadangi; *añjasā* – lengvai; *mṛtyum* – gyvenimas ir mirtis; *nivṛttāḥ* – išsilaisvindami nuo visų materialių troškimų; *yat* – Tavo; *anugrahāt* – malone; *yoginaḥ* – transcendentalistai; *saḥ* – Aukščiausiasis Viešpats; *bhavān* – Tu; *kim svit* – neįmanoma; *anugṛhyeta* – galėtų suteikti malonę; *yat* – kurią; *paraiḥ* – kas nors kitas.

Viešpaties malone mistikai ir transcendentalistai išsilaisvina nuo materialių troškimų ir perskrodžia neišmanymo vandenyną. Todėl juokinga manyti, kad Aukščiausiajam Viešpačiui kas nors kitas galėtų suteikti malonę.

Komentaras: Be Aukščiausiojo Viešpaties malonės neįmanoma perskrosti neišmanymo vandenyno ir ištrūkti iš uždaro gimimų ir mirčių rato. Posmas teigia, kad *yogai* ir mistikai įveikia neišmanymo vandenyną Aukščiausiojo Dievo Asmens malone. Mistikai būna įvairių tipų, tai ir *karma,* ir *jñāna,* ir *dhyāna,* ir *bhakti yogai*. *Karmiai* paprastai siekia pusdievių prielankumo, *jñāniai* svajoja apie susivienijimą su Aukščiausiąja Absoliučia Tiesa, o *yogai* džiaugiasi regėdami Aukščiausiojo Dievo Asmens skleidinį Paramātmą, pasitenkina daliniu Dievo pažinimu ir ilgainiui svajoja su Juo susivienyti. Tik bhaktai, Viešpaties tarnai, trokšta amžinai bendrauti su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu ir Jam tarnauti. Viešpats, kaip jau kalbėta, yra amžinas, ir kiekvienas, kuris ieško amžinos Aukščiausiojo Viešpaties malonės, kaip ir Pats Viešpats, gyvena amžinai. Šiame kontekste žodis *yogas* reiškia

bhaktas. Viešpaties malone bhaktai be didesnio vargo perskrodžia gimimo ir mirčių vandenyną ir įžengia į amžinąją Viešpaties buveinę. Taigi Viešpačiui nereikalinga niekieno pagalba, nes nėra nė vieno, kas būtų Jam lygus ar juo labiau Jį pranoktų. Tai mums reikalinga Jo malonė, be kurios neįmanoma teisingai suprasti savo paskirties šiame pasaulyje.

20 TEKSTAS

यं वै विभूतिरुपयात्यनुवेलमन्यै-
रर्थार्थिभिः स्वशिरसा धृतपादरेणुः ।
धन्यार्पिताङ्घ्रितुलसीनवदामधाम्नो
लोकं मधुव्रतपतेरिव कामयाना ॥२०॥

yaṁ vai vibhūtir upayāty anuvelam anyair
arthārthibhiḥ sva-śirasā dhṛta-pāda-reṇuḥ
dhanyārpitāṅghri-tulasī-nava-dāma-dhāmno
lokaṁ madhuvrata-pater iva kāma-yānā

yam – kuriam; *vai* – tikrai; *vibhūtiḥ* – Lakṣmī, sėkmės deivė; *upayāti* – laukia; *anuvelam* – retkarčiais; *anyaiḥ* – kiti; *artha* – materialių gėrybių; *arthibhiḥ* – tie, kas trokšta; *sva-śirasā* – ant savo galvų; *dhṛta* – priimdami; *pāda* – nuo pėdų; *reṇuḥ* – dulkes; *dhanya* – bhaktų; *arpita* – pasiūlytoje; *aṅghri* – Tavo pėdoms; *tulasī* – *tulasī* lapelių; *nava* – šviežių; *dāma* – girliandoje; *dhāmnaḥ* – turėdami vietą; *lokam* – buveinė; *madhu-vrata-pateḥ* – bičių karaliaus; *iva* – kaip; *kāma-yānā* – trokšta gauti.

Sėkmės deivė, apie kurios pėdų dulkes svajoja visos gyvos būtybės, visada ištikimai laukia Tavęs ir trokšta amžinai gyventi bičių karaliaus buveinėje, nes bitės visada dūzgia prie šviežių tulasī lapelių girliandų, kuriomis Tavo pėdas padabino malonę patyrę Tavo bhaktai.

Komentaras: Kaip jau rašyta, *tulasī* pelnė visas savo dorybes todėl, kad buvo prie Viešpaties lotosinių pėdų. Posme pateikta vaizdinga analogija. Tarsi bičių karalius, dūzgiantis prie *tulasī* lapelių, paaukotų Viešpaties lotosinėms pėdoms, Lakṣmī, sėkmės deivė, apie kurios prielankumą svajoja pusdieviai, brahmanai, *vaiṣṇavai* ir kitos gyvos būtybės, be atvangos nenuilstamai tarnauja Viešpaties lotosinėms pėdoms. Vadinasi, nėra tokios gyvos būtybės, kuri galėtų tapti Viešpaties geradariu, nes iš tikrųjų visi esame Jo tarnų tarnai.

21 TEKSTAS

यस्तां विविक्तचरितैरनुवर्तमानां
नात्याद्रियत्परमभागवतप्रसङ्गः ।
स त्वं द्विजानुपथपुण्यरजःपुनीतः
श्रीवत्सलक्ष्म किमगा भगभाजनस्त्वम् ॥२१॥

yas tāṁ vivikta-caritair anuvartamānāṁ
nātyādriyat parama-bhāgavata-prasaṅgaḥ
sa tvaṁ dvijānupatha-puṇya-rajaḥ-punītaḥ
śrīvatsa-lakṣma kim agā bhaga-bhājanas tvam

yaḥ – kas; *tām* – Lakṣmī; *vivikta* – absoliučiai tyros; *caritaiḥ* – pasiaukojimo tarnystės rūšys; *anuvartamānām* – tarnaudami; *na* – ne; *atyādriyat* – prisirišęs; *parama* – aukščiausias; *bhāgavata* – bhaktai; *prasaṅgaḥ* – prisirišęs; *saḥ* – Aukščiausiasis Viešpats; *tvam* – Tu; *dvija* – brahmanų; *anupatha* – ant kelio; *puṇya* – šventomis; *rajaḥ* – dulkėmis; *punītaḥ* – apvalytas; *śrīvatsa* – Śrīvatsos; *lakṣma* – ženklas; *kim* – ką; *agāḥ* – Tu įgijai; *bhaga* – visų turtų arba visų gerų savybių; *bhājanaḥ* – šaltinis; *tvam* – Tu.

O Viešpatie, Tave nepaprastai džiugina Tavo tyraširdžių bhaktų darbai, bet sėkmės deivėms, iš transcendentinės meilės tarnaujančioms Tau per amžius, Tu esi abejingas. Tad ar gali dulkės nuo kelio, kuriuo ėjo brahmanai, apvalyti Tave ir ar gali Śrīvatsos ženklas, besipuikuojantis ant Tavo krūtinės, būti Tavo didybės ir gerovės šaltinis?

Komentaras: „Brahma-saṁhitoje“ teigiama, kad Vaikuṇṭhos planetose Viešpačiui tarnauja šimtai tūkstančių sėkmės deivių. Tačiau Viešpats yra abejingas turtams, vadinas, abejingas ir sėkmės deivėms. Viešpats pasižymi šešiomis vertenybėmis: Jis yra visų turtų valdovas, beribė yra Jo šlovė, beribė yra Jo galia, beribis yra Jo grožis, beribė Jo išmintis ir beribis yra Jo atsižadėjimas. Visi pusdieviai ir kitos gyvos esybės lenkiasi sėkmės deivei Lakṣmī, siekdami laimėti nors krislelį jos prielankumo, tačiau Viešpats jai abejingas, nes Pats gali sukurti begalinę daugybę sėkmės deivių, transcendentinių Savo tarnaičių. Sėkmės deivė Lakṣmī dažnai pavydi *tulasī* lapeliams, besipuikuojantiems ant Viešpaties lotosinių pėdų, – o kad ji galėtų taip priglusti prie Viešpaties pėdų ir niekada nuo jų neatsitraukti. Lakṣmījī kartais tenka pasitraukti nuo Viešpaties krūtinės, kad patenkintų savo daugybės tarnų troškimus, o *tulasī* lapeliai visada savo vietoje, visada ant Viešpaties pėdų, todėl *tulasī* lapelių tarnystę Viešpats vertina labiau už

Lakṣmī tarnystę. Todėl kai Viešpats sako, kad tai dėl besąlyginės brahmanų malonės Lakṣmījī nesitraukia nuo Jo, mes turėtume suprasti, jog iš tikrųjų Lakṣmījī tekina bėga paskui Viešpatį, pakerėta Jo beribių turtų, o ne dėl palaiminimų, kuriuos Jam skyrė brahmanai. Viešpaties turtai, Jo didybė nepriklauso nuo kieno nors malonės. Viešpats yra amžinas ir Pats Sau pakankamas. Ir kai Jis teigia, kad turtus Jam atneša brahmanų ir *vaiṣṇavų* palaiminimai, Jis tenori paskatinti žmones gerbti Viešpaties bhaktus, brahmanus ir *vaiṣṇavus.*

22 TEKSTAS

धर्मस्य ते भगवतस्त्रियुग त्रिभिः स्वैः
पद्भिश्चराचरमिदं द्विजदेवतार्थम् ।
नूनं भृतं तदभिघाति रजस्तमश्च
सत्त्वेन नो वरदया तनुवा निरस्य ॥२२॥

dharmasya te bhagavatas tri-yuga tribhiḥ svaiḥ
padbhiś carācaram idaṁ dvija-devatārtham
nūnaṁ bhṛtaṁ tad-abhighāti rajas tamaś ca
sattvena no varadayā tanuvā nirasya

dharmasya – religijos įsikūnijimą; *te* – Tave; *bhagavataḥ* – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį; *tri-yuga* – Tu, kuris nužengi kiekvienoje iš trijų epochų; *tribhiḥ* – trimis; *svaiḥ* – Tavo; *padbhiḥ* – pėdos; *cara-acaram* – judančių ir nejudančių; *idam* – ši visata; *dvija* – dusyk gimusiųjų; *devatā* – pusdievių; *artham* – labui; *nūnam* – tačiau; *bhṛtam* – apgynei; *tat* – šios pėdos; *abhighāti* – naikindamos; *rajaḥ* – aistros *guṇą; tamaḥ* – neišmanymo *guṇą; ca* – ir; *sattvena* – tyros dorybės; *naḥ* – mums; *vara-dayā* – suteikdamas visus palaiminimus; *tanuvā* – Tavo transcendentiniu pavidalu; *nirasya* – išsklaidydamas.

O Viešpatie, Tu esi religijos įsikūnijimas. Kiekvienoje iš trijų kosminių epochų Tu nužengi Pats, kad apgintum visatą, jos judančias ir nejudančias būtybes. Mes kreipiamės į Tave prašydami, kad pusdievių ir dusyk gimusiųjų labui iš Savo malonės, kurią įkūnija grynoji dorybė ir iš kurios kyla visi palaiminimai, Tu išsklaidytum aistros ir neišmanymo guņų įtaką.

Komentaras: Posme Viešpats pavadintas *tri-yuga,* „nužengiantis trijose kosminėse epochose“ – Satya, Dvāpara ir Tretā *yugose.* Apie ketvirtąją kosminę epochą, Kali-yugą, posmas neužsimena. Kituose Vedų raštuose teigiama,

kad Kali-yugoje Jis nužengia į Žemę slapčiomis (*channa-avatāra*). Ir Jo įsikūnijimas nėra visiems akivaizdžiai matomas. Tačiau kitose epochose Viešpats nužengia visų stebimas, todėl Jį ir vadina *tri-yuga,* t.y. Viešpačiu, kuris nužengia į pasaulį trijose *yugose.*

Śrīdhara Svamis taip aiškina žodžio *tri-yuga* prasmę: *yuga* reiškia „pora“, o *tri* reiškia „trys“. Viešpats pasižymi šešiomis vertenybėmis, arba trimis vertenybių poromis. Todėl vienas iš galimų Jo vardų yra *tri-yuga.* Viešpats įkūnija religijos įstatymus. Kiekvienoje iš trijų kosminių epochų religijos įstatymus gina trys dvasinio gyvenimo formos – asketizmas, švara ir gailestingumas. Tai dar viena galima žodžio *tri-yuga,* kaip Viešpaties vardo, interpretacija. Kali amžiuje šie trys dvasinės kultūros elementai iš esmės yra išnykę, tačiau, nepaisant to, Viešpats iš gailestingumo šio amžiaus žmonėms nužengia jų globoti Viešpaties Caitanyos, slaptojo Viešpaties įsikūnijimo, pavidalu. Viešpatį Caitanyą vadina „slaptuoju“ įsikūnijimu, nes būdamas Pats Kṛṣṇa Jis imasi Kṛṣṇos bhakto vaidmens. Neatsitiktinai Viešpaties Caitanyos tarnai prašo Jį išsklaidyti aistros ir neišmanymo, ryškiausių šios *yugos* bruožų miglą. Laikydamiesi Viešpaties Caitanyos priesakų, Kṛṣṇos sąmonės judėjimo nariai išsivaduoja iš aistros ir neišmanymo įtakos, kartodami šventuosius Viešpaties vardus: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa.

Keturi Kumārai suprato, kad juos nugalėjo aistra ir neišmanymas, kadangi net atsidūrę Vaikuṇṭhoje jie pasidavė impulsui ir norėjo prakeikti Viešpaties bhaktus. Suvokdami savo netobulumą, maldoje jie prašo Viešpaties išvaduoti juos nuo paskutinių aistros ir neišmanymo likučių, įsišaknijusių jų širdyse. Trys transcendentinės ypatybės – švara, savitramda ir gailestingumas yra specifiniai dusyk gimusiųjų ir pusdievių bruožai. Tiktai žmogus, gyvenantis dorybėje, gali laikytis šių trijų dvasinės kultūros normų. Neatsitiktinai Kṛṣṇos sąmonės judėjime draudžiamos trys nuodėmingos veiklos formos – neteisėti lytiniai santykiai, svaiginamųjų medžiagų vartojimas ir Kṛṣṇai nepaaukoto maisto valgymas. Šie trys draudimai kyla iš savitramdos, švaros ir gailestingumo principų. Bhaktai yra gailestingi, nes jie nežudo nelaimingų gyvūnų. Jie švarūs, nes valgo tiktai švarų maistą ir neturi blogų įpročių. Lytinio gyvenimo apribojimas – tai savitramdos principas. Principų, apie kuriuos savo maldoje kalba keturi Kumārai, turi laikytis visi bhaktai, visi tie, kurie praktikuoja Kṛṣṇos sąmonę.

23 TEKSTAS

न त्वं द्विजोत्तमकुलं यदि हात्मगोपं
गोप्ता वृषः स्वर्हणेन ससूनृतेन ।

तर्ह्येव नङ्क्ष्यति शिवस्तव देव पन्था
लोकोऽग्रहीष्यदृषभस्य हि तत्प्रमाणम् ॥२३॥

na tvaṁ dvijottama-kulaṁ yadi hātma-gopaṁ
goptā vṛṣaḥ svarhaṇena sa-sūnṛtena
tarhy eva naṅkṣyati śivas tava deva panthā
loko 'grahīṣyad ṛṣabhasya hi tat pramāṇam

na – ne; *tvam* – Tu; *dvija* – dusyk gimusiųjų; *uttama-kulam* – aukščiausiosios klasės; *yadi* – jeigu; *ha* – tikrai; *ātma-gopam* – verti Tavo globos; *goptā* – globėjas; *vṛṣaḥ* – geriausias; *su-arhaṇena* – garbindamas; *sa-sūnṛtena* – ir pamalonindamas jų klausą švelniomis kalbomis; *tarhi* – tuomet; *eva* – tikrai; *naṅkṣyati* – bus prarastas; *śivaḥ* – šviesus; *tava* – Tavo; *deva* – o Viešpatie; *panthāḥ* – kelias; *lokaḥ* – paprasti žmonės; *agrahīṣyat* – priims; *ṛṣabhasya* – geriausių; *hi* – kadangi; *tat* – kas; *pramāṇam* – valdžia.

O Viešpatie, Tu esi kilniausių iš dusyk gimusiųjų globėjas. Jei Jų neglobotum, nelenktum prieš juos galvos ir neaukštintum jų, Tavo valdžioje esantys ir iš Tavęs pavyzdį imantys žmonės užmirštų apie šviesų religinio garbinimo kelią.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ Viešpats asmeniškai teigia, kad didžių asmenybių būdas ir darbai yra pavyzdys paprastiems žmonėms. Todėl visuomenei reikalingi nepriekaištingo būdo lyderiai. Aukščiausiasis Dievo Asmuo Kṛṣṇa nužengia į materialų pasaulį vien tam, kad mokytų Savo pavyzdžiu, koks turi būti idealus valdovas, kitaip sakant, parodytų sektiną pavyzdį visiems žmonėms. Vedos skelbia, jog Absoliučios Tiesos neįmanoma pažinti nei filosofiniais samprotavimais, nei logika. Norint pažinti Absoliučią Tiesą, būtina sekti dvasinių autoritetų pavyzdžiu. *Mahājano yena gataḥ sa panthāḥ.* Jei mėginsime studijuoti šventraščius savarankiškai, atmetę dvasinių vadovų autoritetą, mus paklaidins apsišaukėliai arba patys susipainiosime prieštaringuose šventraščių teiginiuose, teisingai nesuvokę jų prasmės. Todėl saugiausia yra pasirinkti dvasinių autoritetų nurodytą kelią. Keturi brahmanai išminčiai posme vadina Kṛṣṇą karvių ir brahmanų globėju: *go-brāhmaṇa-hitāya ca.* Nužengęs į Žemę Kṛṣṇa patvirtino tai Savo darbais. Jis ganė karves ir kuo didžiausią pagarbą reiškė brahmanams bei bhaktams.

Posmas be to liudija, kad brahmanai yra geriausi iš dusyk gimusiųjų. Prie dusyk gimusiųjų priskiriami brahmanai, *kṣatriyai* ir *vaiśyai.* Tačiau brahmanai ypatingai išsiskiria iš šių trijų grupių. Peštynių metu žmogus labiausiai

saugo galvą, rankas ir pilvą – viršutinę kūno dalį. Lygiai taip ir visuomenės gyvenime, kad visuomenė progresuotų, svarbiausiąją socialinio organizmo dalį – brahmanus, *kṣatriyus* ir *vaiśyus* (protinio darbo, karių ir prekijų klasių atstovus) reikia saugoti kaip akies obuolį. Žinoma, darbininkų klasei taip pat būtina skirti reikiamą dėmesį, tačiau aukštesniais visuomenės sluoksniais reikia rūpintis ypatingai. Iš visų socialinių klasių daugiausiai globos nusipelno brahmanai ir *vaiṣṇavai.* Juos reikia ne tik globoti, bet ir garbinti. Rūpintis jais tolygu garbinti Dievą. Tai ne tiek reikalavimas, kiek priedermė. Prieš brahmanus ir *vaiṣṇavus* reikia lenkti galvą, dovanoti jiems dovanas, šlovinti juos, o vargšas žmogus, neturintis ką paaukoti, turėtų bent jau pasitikti juos šiltais ir pagarbiais žodžiais. Kalbėdamas su Kumārais, Viešpats Pats parodo pavyzdį, kaip dera elgtis su brahmanais ir *vaiṣṇavais.*

Jei visuomenės lyderiai neseks šia tradicija, civilizacijos laukia pražūtis. Pražūtis laukia bet kurios visuomenės, kuri nesirūpina Viešpaties bhaktais, aukščiausio intelekto ir dvasinio išmanymo žmonėmis. Žodis *naṅkṣyati* nurodo į tai, kad tokia visuomenė degraduoja ir ilgainiui žūva. Šventraščių rekomenduojama civilizacijos raidos kryptis vadinasi *deva-patha,* „karališkas pusdievių kelias“. Pusdievių pareiga – visas savo mintis ir darbus skirti pasiaukojimo tarnystei, Kṛṣṇos sąmonei, ir pasirinkusieji šį šviesų kelią turi būti visokeriopai globojami. Civilizacijos pažanga neįmanoma, jei valdžios organai ar visuomenės vadovai neskiria specialaus dėmesio brahmanams ir *vaiṣṇavams,* ir negloboja jų ne tik žodžiais, bet ir darbais. Viešpats norėjo parodyti asmeninį pavyzdį mūsų labui, pamokyti mus pagarbos brahmanams ir *vaiṣṇavams,* todėl negailėjo pagyrimų keturiems Kumārams.

24 TEKSTAS

तत्तेऽनभीष्टमिव सत्त्वनिधेर्विधित्सोः
क्षेमं जनाय निजशक्तिभिरुद्धृतारेः ।
नैतावता त्र्यधिपतेर्बत विश्वभर्तु-
स्तेजः क्षतं त्ववनतस्य स ते विनोदः ॥२४॥

tat te 'nabhīṣṭam iva sattva-nidher vidhitsoḥ
kṣemaṁ janāya nija-śaktibhir uddhṛtāreḥ
naitāvatā try-adhipater bata viśva-bhartus
tejaḥ kṣataṁ tv avanatasya sa te vinodaḥ

tat – šis šviesos kelio sunaikinimas; *te* – Tau; *anabhīṣṭam* – nepatinka; *iva* – kaip; *sattva-nidheḥ* – visos dorybės šaltinis; *vidhitsoḥ* – trokšdamas atlikti;

kṣemam – gera; *janāya* – visiems žmonėms; *nija-śaktibhiḥ* – Tavo Paties galia; *uddhṛta* – sunaikinai; *areḥ* – priešiškas jėgas; *na* – ne; *etāvatā* – tuo pačiu; *tri-adhipateḥ* – trijų pasaulių valdovo; *bata* – o Viešpatie; *viśva-bhartuḥ* – visatos globėjo; *tejaḥ* – galią; *kṣatam* – sumenkinai; *tu* – bet; *avanatasya* – nuolankus; *saḥ* – tai; *te* – Tavo; *vinodaḥ* – malonumas.

Brangus Viešpatie, Tu esi dorybės šaltinis ir saugai šviesos kelią. Vardan žmonių gerovės, pasitelkęs Savo nežabotą galią, Tu naikini blogio daigus. Tu esi trijų pasaulių valdovas ir visatos sergėtojas. Todėl Tavo nuolankumas nė kiek nesumenkina Tavo galybės. Priešingai, Tavo nusižeminimas teikia Tau transcendentinį džiaugsmą.

Komentaras: Ėmęsis piemenuko vaidmens arba reikšdamas pagarbą brahmanui Sudāmai bei kitiems Savo bhaktams – Nandai Mahārājai, Vasudevai, Mahārājai Yudhiṣṭhirai ir Pāṇḍavų motinai Kuntī, Viešpats Kṛṣṇa nebuvo pažemintas, Jo asmenybė nesumenko. Visiems buvo aišku, kad Jis yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Kṛṣṇa, ir vis dėlto Savo elgesiu Jis visad rodė pavyzdį kitiems. Viešpats yra *sac-cid-ānanda-vigraha.* Jo kūnas absoliučiai dvasiškas, suverptas iš palaimos ir tiesos, ir Jis – nemarus. Būdamos neatsiejamos Viešpaties dalelės, gyvos esybės kokybės prasme yra tapačios amžinajam Viešpačiui, tačiau suėjusios į sąlytį su *māya,* materialia galia, jos užmiršta savo tikrąją esmę. Norint teisingai suprasti Viešpaties Kṛṣṇos poelgius, būtina įsigilinti į keturių Kumārų maldas, pajusti jų dvasią. Viešpats amžinai gano karves Vṛndāvanoje, Jis amžinai vadovauja kariams Kurukṣetros mūšio lauke, Jis amžinai yra pasakiškai turtingas Dvārakos princas ir Vṛndāvanos mergelių numylėtinis. Visi šie Kṛṣṇos įvaizdžiai yra giliai prasmingi, nes visad atveria sąlygotoms sieloms, užmiršusioms apie savo ryšį su Aukščiausiuoju Viešpačiu, Jo tikruosius bruožus. Kiekvienas Jo veiksmas yra skirtas jų gerovei. Kurukṣetros kautynės, kurios įvyko Kṛṣṇos valia ir į kurias paklusęs Kṛṣṇos valiai stojo Arjuna, buvo būtinos, nes kai žmonės įbrenda į bedievystės balą, be prievartos neapsieiti. Neprievarta šiuo atveju būtų nedovanotina.

25 TEKSTAS

यं वानयोर्दममधीश भवान् विधत्ते
वृत्तिं नु वा तदनुमन्महि निर्व्यलीकम् ।
अस्मासु वा य उचितो ध्रियतां स दण्डो
येऽनागसौ वयमयुङ्क्ष्महि किल्बिषेण ॥२५॥

yaṁ vānayor damam adhīśa bhavān vidhatte
vṛttiṁ nu vā tad anumanmahi nirvyalīkam
asmāsu vā ya ucito dhriyatāṁ sa daṇḍo
ye 'nāgasau vayam ayuṅkṣmahi kilbiṣeṇa

yam – kuris; *vā* – arba; *anayoḥ* – jiems abiems; *damam* – bausmė; *adhīśa* – o Viešpatie; *bhavān* – Tavo Kilnybė; *vidhatte* – skiria; *vṛttim* – geresnį likimą; *nu* – tikrai; *vā* – arba; *tat* – tai; *anumanmahi* – mes priimame; *nirvyalīkam* – besąlygiškai; *asmāsu* – mums; *vā* – arba; *yaḥ* – kas bebūtų; *ucitaḥ* – yra tinkama; *dhriyatām* – gali būti paskirta; *saḥ* – ta; *daṇḍaḥ* – bausmė; *ye* – kam; *anāgasau* – nenuodėmingiems; *vayam* – mes; *ayuṅkṣmahi* – skyrėme; *kilbiṣeṇa* – prakeiksmą.

O Viešpatie, nubausk šiuos du nekaltus Savo tarnus, o ir mus kaip tinkamas. Mes suprantame, kad prakeikėme dvi nepriekaištingas asmenybes, ir besąlygiškai lenkiamės Tavo valiai.

Komentaras: Šiais žodžiais išminčiai, keturi Kumārai, atsisako savo prakeiksmo, kurį jie skyrė durininkams Jayui ir Vijayui, nes dabar suvokia, kad tie, kurie tarnauja Viešpačiui, jokiomis aplinkybėmis negali suklysti. Šventraščiuose teigiama, kad kiekvienas, kuris šventai tiki transcendentine meilės tarnyste arba pats ją praktikuoja, jau turi visas pusdievių dorybes. Viešpaties bhaktas neklysta. Jei atsitiktinai ar aplinkybėms sutapus jis padaro klaidą, jos nereikia traktuoti labai rimtai. Čia išminčiai gailisi prakeikę Jayą ir Vijayą. Jų manymu, šiam žingsniui juos pastūmėjo aistros ir neišmanymo įtaka, ir jie pasiryžę atlikti bet kokią bausmę. Apskritai kalbant, bendraudami su bhaktais mes neturėtume ieškoti jų charakteryje ydų. „Bhagavad-gītā“ irgi tvirtina, kad jei ištikimai tarnaudamas Aukščiausiajam Viešpačiui bhaktas padaro šiurkščią klaidą, jį vis tiek reikia laikyti *sādhu,* šventu žmogumi. Dėl praeities įpročių bhaktas kartais gali suklupti, tačiau jis tarnauja Viešpačiui, todėl jo klaidų nereikia priimti labai rimtai.

26 TEKSTAS

श्रीभगवानुवाच
एतौ सुरेतरगतिं प्रतिपद्य सद्यः
संरम्भसम्भृतसमाध्यनुबद्धयोगौ ।
भूयः सकाशमुपयास्यत आशु यो वः
शापो मयैव निमितस्तदवेत विप्राः ॥२६॥

śrī-bhagavān uvāca
etau suretara-gatiṁ pratipadya sadyaḥ
saṁrambha-sambhṛta-samādhy-anubaddha-yogau
bhūyaḥ sakāśam upayāsyata āśu yo vaḥ
śāpo mayaiva nimitas tad aveta viprāḥ

śrī-bhagavān uvāca – Aukščiausiasis Dievo Asmuo atsakė; *etau* – šie du durininkai; *sura-itara* – demoniškas; *gatim* – įsčias; *pratipadya* – pasiekus; *sadyaḥ* – greitai; *saṁrambha* – pykčiu; *sambhṛta* – sustiprintu; *samādhi* – sutelktu protu; *anubaddha* – glaudžiai; *yogau* – susiję su Manimi; *bhūyaḥ* – vėl; *sakāśam* – pas Mane; *upayāsyataḥ* – sugrįš; *āśu* – netrukus; *yaḥ* – tas; *vaḥ* – jūsų; *śāpaḥ* – prakeiksmas; *mayā* – Mano; *eva* – tik; *nimitaḥ* – apspręsta; *tat* – tai; *aveta* – žinokite; *viprāḥ* – o brahmanai.

Viešpats atsakė: O brahmanai, sakau jums, kad bausmė, kurią skyrėte Vaikuṇṭhos durininkams, neatsitiktinė. Tokia buvo Mano valia. Jiems lemta kristi į materialų pasaulį ir gimti demonų šeimoje. Tačiau visi jų siekiai ir mintys bus nukreipti į Mane ir toks pykčio pakurstytas susikaupimas susies juos su Manimi tampriais ryšiais ir padės greičiau sugrįžti į Mano buveinę.

Komentaras: Čia Viešpats nurodo, kad bausmė, kurią išminčiai skyrė Vaikuṇṭhos durininkams Jayui ir Vijayui buvo numatyta Paties Viešpaties. Viskas šiame pasaulyje vyksta Viešpaties valia. Kitaip sakant, Vaikuṇṭhos durininkai buvo prakeikti neatsitiktinai – toks buvo Viešpaties sumanymas, ir šventraščių žinovai išsamiai jį paaiškina savo veikaluose. Viešpačiui kartais kyla noras susikauti. Jei toks karingumas nebūtų būdingas Aukščiausiajam Viešpačiui, kaip jis apskritai galėtų atsirasti? Viešpats yra būties šaltinis, todėl Jam būdingi ir pyktis, ir karingumas. Kai Viešpats panūsta kautis, Jam reikia susirasti priešą, tačiau Vaikuṇṭhoje priešų Jis neturi, nes jos gyventojai pasinėrę į tarnystę Viešpačiui. Todėl Viešpats kartais nužengia į materialų pasaulį, trokšdamas duoti valią Savo kovinei dvasiai.

„Bhagavad-gītoje“ (4.8) be kita ko pasakyta, kad Viešpats nužengia tam, kad apgintų Savo bhaktus ir sunaikintų atsimetėlius. Nebhaktai gyvena tiktai materialiame pasaulyje, – dvasiniame pasaulyje jų nėra. Ir kai Viešpats panūsta kautis, Jam tenka nužengti į materialų pasaulį. Bet ar gali Aukščiausiasis Viešpats turėti Savęs vertą varžovą? Kas pajėgus Jam pasipriešinti? Ir kadangi visuose Viešpaties žygiuose materialiame pasaulyje dalyvauja tiktai Jo palydovai, Jis turi surasti tokį bhaktą, kuris gerai atliktų Jo priešo vaidmenį. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats sako Arjunai: „O Arjuna, ir tu, ir Aš buvome nužengę į materialų pasaulį daugybę kartų, Aš viską atmenu,

bet tavo sąmonę dengia užmarštis.“ Taigi Viešpats pasirinko Jayą ir Vijayą, norėdamas su jais susikauti materialiame pasaulyje. Ir visai neatsitiktinai išminčiai atvyko į Vaikuṇṭhą pasimatyti su Viešpačiu ir tarsi atsitiktinai prakeikė durininkus. Iš tikrųjų Pats Viešpats norėjo išsiųsti juos į materialų pasaulį, bet išsiųsti ne amžinai, o tik kuriam laikui. Taip teatre aktorius kartais vaidina teatro direktoriaus priešo vaidmenį, nors iš tikrųjų tarp tarnautojo ir šeimininko nėra tikro priešiškumo, o ir pats spektaklis trunka neilgai. Taigi, išminčių prakeikti, *sura-janos* (bhaktai) turėjo gimti *asura-janų,* bedievių šeimose. Žinoma, stebina tai, kad bhaktams teks išvysti pasaulį bedievių šeimose, bet reikia atminti, kad tai tėra paprasčiausias spektaklis. Pasibaigus teatrinėms kautynėms, Viešpats ir Jo bhaktai vėl susitiks dvasiniame pasaulyje. Apie tai smulkiai pasakoja pastarasis posmas. Apibendrinant galima pasakyti, kad sielos, gyvenančios dvasiniame pasaulyje, Vaikuṇṭhos karalystėje, niekada nepuola į materialų pasaulį, nes Vaikuṇṭhos pasaulis – amžinas. Tačiau kitąsyk, paklusdami Viešpaties valiai, bhaktai nužengia į materialų pasaulį pamokslininkų ar ateistų vaidmenyje. Tačiau reikia visada atminti, kad ir pamokslininkų, ir bedievių nužengimas į šį pasaulį yra Viešpaties plano dalis. Štai Viešpats Buda buvo Aukščiausiojo Viešpaties inkarnacija ir, nepaisant to, jis skelbė ateizmą: „Dievo nėra.“ Tačiau, „Bhāgavatam“ žodžiais, už viso to slypėjo Viešpaties valia.

27 TEKSTAS

ब्रह्मोवाच
अथ ते मुनयो दृष्ट्वा नयनानन्दभाजनम् ।
वैकुण्ठं तदधिष्ठानं विकुण्ठं च स्वयंप्रभम् ॥२७॥

brahmovāca
atha te munayo dṛṣṭvā nayanānanda-bhājanam
vaikuṇṭhaṁ tad-adhiṣṭhānaṁ vikuṇṭhaṁ ca svayaṁ-prabham

brahmā uvāca – Viešpats Brahmā tarė; *atha* – dabar; *te* – šie; *munayaḥ* – išminčiai; *dṛṣṭvā* – išvydę; *nayana* – akims; *ānanda* – palaimą; *bhājanam* – sukeliančią; *vaikuṇṭham* – Vaikuṇṭhos planetą; *tat* – Jo; *adhiṣṭhānam* – buveinę; *vikuṇṭham* – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį; *ca* – ir; *svayam-prabham* – spindulingą.

Viešpats Brahmā tarė: Pasimatę su Vaikuṇṭhos Viešpačiu, Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu, kuris gyvena spindulingoje Vaikuṇṭhos planetoje, išminčiai paliko transcendentinę karalystę.

Komentaras: „Bhagavad-gītos“ ir šio posmo teigimu, transcendentinėje Aukščiausiojo Dievo Asmens buveinėje planetos pačios spinduliuoja šviesą. „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad dvasiniame pasaulyje nereikalinga nei saulė, nei mėnulis, nei elektra. O tai liudija, kad dvasinio pasaulio planetos šviečia, jos yra pačios sau pakankamos ir nepriklausomos. Tokia yra absoliuti dvasinio pasaulio esmė. Viešpats Kṛṣṇa teigia, kad gyva būtybė, patekusi į Vaikuṇṭhos planetą, daugiau nebesugrįžta į materialų pasaulį. Vaikuṇṭhos gyventojai niekada nesugrįžta į materialų pasaulį, epizodas su Jaya ir Vijaya tėra reta išimtis. Jie į materialų pasaulį nusileido neilgam, o vėliau vėl sugrįžo į Vaikuṇṭhos karalystę.

28 TEKSTAS

भगवन्तं परिक्रम्य प्रणिपत्यानुमान्य च ।
प्रतिजग्मुः प्रमुदिताः शंसन्तो वैष्णवीं श्रियम् ॥२८॥

bhagavantaṁ parikramya praṇipatyānumānya ca
pratijagmuḥ pramuditāḥ śaṁsanto vaiṣṇavīṁ śriyam

bhagavantam – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį; *parikramya* – apėjo aplink; *praṇipatya* – nusilenkę; *anumānya* – pažinę; *ca* – ir; *pratijagmuḥ* – sugrįžo; *pramuditāḥ* – labai džiaugdamiesi; *śaṁsantaḥ* – šlovindami; *vaiṣṇavīm* – vaiṣṇavų; *śriyam* – dorybes.

Iš džiaugsmo spindinčiom širdim, kad pavyko pažinti dieviškąsias vaiṣṇavų dorybes, išminčiai apėjo Aukščiausiąjį Viešpatį, taip Jį pagerbdami, nusilenkė Jam ir išvyko savais keliais.

Komentaras: Induistų šventyklose dar ir šiandien išliko paprotys apeiti pagarbos ratą aplink Viešpatį. Šio papročio ypač nuosekliai laikomasi *vaiṣṇavų* šventyklose. Čia yra įprasta, kad šventyklos lankytojai pirma nusilenkia Dievybei, o po to apeina bent tris pagarbos ratus apie šventyklą.

29 TEKSTAS

भगवाननुगावाह यातं मा भैष्टमस्तु शम् ।
ब्रह्मतेजः समर्थोऽपि हन्तुं नेच्छे मतं तु मे ॥२९॥

bhagavān anugāv āha yātaṁ mā bhaiṣṭam astu śam
brahma-tejaḥ samartho 'pi hantuṁ necche mataṁ tu me

bhagavān – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *anugau* – dviem Savo tarnams; *āha* – tarė; *yātam* – išeikite; *mā* – neturėkite; *bhaiṣṭam* – baimės; *astu* – tebūnie; *śam* – laimė; *brahma* – brahmanų; *tejaḥ* – prakeiksmą; *samarthaḥ* – galėdamas; *api* – netgi; *hantum* – panaikinti; *na icche* – netrokštu; *matam* – patvirtintas; *tu* – priešingai; *me* – Mano.

Tada Viešpats tarė Savo tarnams Jayai ir Vijayai: Eikite be baimės ir būkite palaiminti. Aš galėčiau atšaukti brahmanų prakeikimą, bet to nedarysiu. Priešingai, Aš jam pritariu.

Komentaras: Dvidešimt šeštojo posmo komentare jau rašyta, kad šis incidentas įvyko Viešpaties valia. Sunku įsivaizduoti, kad įprastomis aplinkybėmis išminčiai taip užsirūstintų ant durininkų, jog Aukščiausiasis Viešpats Savo tarnus, Vaikuṇṭhos durininkus, paliktų likimo valiai ar kad kas, kartą gimęs Vaikuṇṭhoje, vėl sugrįžtų į materialų pasaulį. Vadinasi, visa tai buvo sumanyta Aukščiausiojo Viešpaties, kuris rengė Savo žygius materialiame pasaulyje. Čia Viešpats tiesiai sako, kad šis nesusipratimas įvyko Jo valia. Antraip, Vaikuṇṭhos gyventojas niekada nenusileistų į materialų pasaulį tik todėl, kad jį prakeikė brahmanas. Maža to, Viešpats palaimino tariamai nusižengusius Savo tarnus: „Būkite palaiminti, šlovė jums.“ Viešpaties pripažintam bhaktui jau nebegresia nuopuolis. Ir tai neišvengiama išvada, kuri peršasi skaitant apie čia aprašytą atsitikimą.

30 TEKSTAS

एतत्पुरैव निर्दिष्टं रमया क्रुद्धया यदा ।
पुरापवारिता द्वारि विशन्ती मय्युपारते ॥३०॥

etat puraiva nirdiṣṭaṁ ramayā kruddhayā yadā
purāpavāritā dvāri viśantī mayy upārate

etat – šį kritimą; *purā* – anksčiau; *eva* – tikrai; *nirdiṣṭam* – išpranašavo; *ramayā* – Lakṣmī; *kruddhayā* – užsirūstinusi; *yadā* – kai; *purā* – anksčiau; *apavāritā* – neleidote; *dvāri* – prie vartų; *viśantī* – įeiti; *mayi* – kol Aš; *upārate* – ilsėjausi.

Jūsų kritimą į materialų pasaulį išpranašavo sėkmės deivė Lakṣmī. Ji užsirūstino ant jūsų už tai, kad sykį, kai trumpam išbėgusi iš Mano rūmų grįžo, jūs sulaikėte ją prie vartų ir neįleidote, kol Aš nepabudau iš miego.

31 TEKSTAS

मयि संरम्भयोगेन निस्तीर्य ब्रह्महेलनम् ।
प्रत्येष्यतं निकाशं मे कालेनाल्पीयसा पुनः ॥३१॥

mayi saṁrambha-yogena nistīrya brahma-helanam
pratyeṣyataṁ nikāśaṁ me kālenālpīyasā punaḥ

mayi – Man; *saṁrambha-yogena* – mistinės *yogos* praktikos pykčio nuostatoje; *nistīrya* – išsivaduosite nuo; *brahma-helanam* – brahmanų paniekinimo pasekmės; *pratyeṣyatam* – grįšite; *nikāśam* – pas; *me* – Mane; *kālena* – tinkamu laiku; *alpīyasā* – neilgai trukus; *punaḥ* – vėl.

Viešpats užtikrino abu Vaikuṇṭhos gyventojus Jayą ir Vijayą: Praktikuodami mistinę yogą pykčio nuostatoje jūs išpirksite nuodėmę, kurią padarėte paniekinę brahmanus, ir neilgai trukus grįšite pas Mane.

Komentaras: Aukščiausiasis Dievo Asmuo paskelbia durininkams Jayai ir Vijayai, kad praktikuodami *bhakti-yogą* pykčio nuostatoje, jie išpirks brahmanų jiems skirtą bausmę. Ryšium su tuo Śrīla Madhva Munis pabrėžia, kad praktikuojantis *bhakti-yogą* išsivaduoja iš visų nuodėmingos veiklos padarinių. *Bhakti-yoga* neutralizuoja net brahmano prakeikimą, *brahma-śāpą,* kurio atšaukti nepadės jokie kiti metodai.

Bhakti-yogą galima praktikuoti įvairiomis *rasomis.* Iš viso yra dvylika *rasų:* penkios pagrindinės ir septynios antraeilės. Penkios pagrindinės *rasos* kaip tik ir sudaro *bhakti-yogą.* Septynios antraeilės, nors nėra tiesiogiai susijusios su *bhakti-yoga,* taip pat traktuojamos kaip *bhakti-yogos* dalis, jei jos naudojamos Viešpaties tarnystėje. Kitaip tariant, *bhakti-yoga* yra universali, visus kitus metodus apjungianti *yogos* praktikos forma. Jei žmogus išsiugdo meilę Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, nesvarbu, kaip ta meilė reiškiasi, jo veikla traktuotina kaip *bhakti-yoga.* Apie tai kalbama „Śrīmad-Bhāgavatam“ (10.29.15): *kāmaṁ krodhaṁ bhayam. Gopes* su Viešpačiu Kṛṣṇa sieja *bhakti-yoga,* kurios šerdį sudaro geismas, *kāma.* Kaṁsa, negalėdamas įveikti mirties baimės, irgi praktikavo *bhakti-yogą.* Taigi *bhakti-yoga* – toks efektyvus metodas, kad net priešiškai Viešpačiui nusiteikusi

gyva būtybė, jei ji nuolat apie Jį galvoja, neilgai trukus pelno išsivadavimą. *Viṣṇu-bhaktaḥ smṛto daiva āsuras tad-vipanyayaḥ:* „Viešpaties Viṣṇu tarnus vadina pusdieviais, o nuo Jo atsimetusius – *asurais.“ Bhakti-yoga* yra labai efektyvus metodas; jos praktikos rezultatus netrukus patiria ne tik pusdieviai, bet ir *asurai,* žinoma, jei jie nuolat atsimena Dievo Asmenį. *Bhakti-yogos* pagrindas yra nuolatinė meditacija į Aukščiausiąjį Viešpatį. „Bhagavad-gītoje“ (18.65) Viešpats sako: *man-manā bhava mad-bhaktaḥ* – „Visad mąstyk apie Mane.“ Ir nesvarbu, kaip nusiteikęs žmogus mąsto apie Dievo Asmenį, kertinis *bhakti-yogos* principas yra mintys apie Viešpatį.

Gyvos būtybės, gyvenančios materialaus pasaulio planetose, daro įvairias nuodėmes, bet pati sunkiausia iš nuodėmių – nepagarba brahmanui arba *vaiṣṇavui.* Posme aiškiai nurodyta, kad net šią sunkią nuodėmę galima išpirkti sutelkus mintis į Viṣṇu, ir stimulas prisiminti Viṣṇu nebūtinai turi būti meilė, Jį prisiminti skatina ir pyktis. Taigi savo nuodėmes gali išpirkti net nebhaktai, jeigu jie nuolat mąsto apie Viṣṇu. Kṛṣṇos sąmonė yra aukščiausia mąstymo forma. Mūsų amžiuje mąstyti apie Viešpatį Viṣṇu tolygu kartoti Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Jeigu žmogus mąsto apie Kṛṣṇą tegu ir matydamas Jame savo priešą, teigia „Bhāgavatam“, vis tiek jau pats procesas – *mąstymas apie Viṣṇu, arba Kṛṣṇą* – nuplauna visas nuodėmes.

32 TEKSTAS

द्वाःस्थावादिश्य भगवान् विमानश्रेणिभूषणम् ।
सर्वातिशयया लक्ष्म्या जुष्टं स्वं धिष्ण्यमाविशत् ॥३२॥

dvāḥsthāv ādiśya bhagavān vimāna-śreṇi-bhūṣaṇam
sarvātiśayayā lakṣmyā juṣṭaṁ svaṁ dhiṣṇyam āviśat

dvāḥ-sthau – durininkus; *ādiśya* – pamokęs juos; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *vimāna-śreṇi-bhūṣaṇam* – visada papuoštą geriausiais erdvėlaiviais; *sarva-atiśayayā* – visais atžvilgiais nepaprastai turtingą; *lakṣmyā* – turtais; *juṣṭam* – papuoštą; *svam* – Savo; *dhiṣṇyam* – buveinę; *āviśat* – sugrįžo.

Ištaręs šiuos žodžius prie Vaikuṇṭhos vartų, Viešpats sugrįžo į Savo buveinę, kuri spindi nepranokstamais turtais bei didybe ir kur sklando dangiški erdvėlaiviai.

Komentaras: Posmas liudija, kad čia aprašyti įvykiai nutiko prie Vaikuņțhalokos vartų. Kitaip sakant, išminčiai buvo ne Vaikuņțhalokoje, o prie jos vartų. Čia gali kilti logiškas klausimas: kaip atsitiko, kad patekę į Vaikuņțhaloką jie vėliau vėl sugrįžo į materialų pasaulį? Atsakytume, kad jie nebuvo įžengę į Vaikuņțhaloką, viskas vyko prie jos vartų, todėl jiems teko sugrįžti į šį pasaulį. Yra žinoma nemažai pavyzdžių, kai didieji *yogai* ir brahmanai naudodamiesi mistinės *yogos* priemonėmis išeidavo už materialaus pasaulio ribų ir pasiekdavo Vaikuņțhos prieigas, tačiau jiems tekdavo sugrįžti atgal, nes jie nebuvo pelnę teisės ten gyventi. Pastarasis posmas patvirtina, kad Viešpaties karalystėje sklando daugybė Vaikuņțhos erdvėlaivių. Čia taip pat pasakyta, kad Vaikuņțhalokos turtai pranoksta visus materialaus pasaulio turtus.

Visas gyvas būtybes, tarp jų ir pusdievius, yra sukūręs Brahmā, kuris patsai gimė iš Viešpaties Viṣņu. Dešimtajame „Bhagavad-gītos“ skyriuje Kṛṣņa teigia: *ahaṁ sarvasya prabhavaḥ* – Viešpats Viṣņu yra viso, kas gyva ir negyva materialiame pasaulyje, pradžia. Kas žino, jog Viešpats Viṣņu yra būties šaltinis, kas žino, kaip buvo sukurta visata, ir suvokia, kad Viṣņu, arba Kṛṣņa, – labiausiai garbinimo vertas objektas, tampa *vaiṣņavu* ir pradeda garbinti Viṣņu. Šią mintį patvirtina ir Vedų himnai: *oṁ tad viṣņoḥ paramaṁ padam.* Gyvenimo tikslas yra patirti Viṣņu. Vedų himnams antrina ir „Śrīmad-Bhāgavatam“. Kvailiai, nežinantys, kad aukščiausias garbinimo objektas yra Viṣņu, susiranda sau daugybę garbinimo vertų stabų materialiame pasaulyje ir tuo pačiu pasmerkia save pražūčiai.

33 TEKSTAS

तौ तु गीर्वाणऋषभौ दुस्तराद्धरिलोकतः ।
हतश्रियौ ब्रह्मशापादभूतां विगतस्मयौ ॥३३॥

tau tu gīrvāṇa-ṛṣabhau dustarād dhari-lokataḥ
hata-śriyau brahma-śāpād abhūtāṁ vigata-smayau

tau – šie du durininkai; *tu* – tačiau; *gīrvāṇa-ṛṣabhau* – geriausieji iš pusdievių; *dustarāt* – neišvengiamo; *hari-lokataḥ* – iš Vaikuņțhos, Viešpaties Hari buveinės; *hata-śriyau* – kurių grožis ir spindesys nublanko; *brahma-śāpāt* – nuo brahmanų prakeiksmo; *abhūtām* – tapo; *vigata-smayau* – niūrūs.

O abudu durininkai, geriausieji iš pusdievių, kurių grožis ir spindesys nublanko nuo brahmanų prakeiksmo, paniurę paliko Vaikuņțhą, Aukščiausiojo Viešpaties buveinę, ir puolė į materialų pasaulį.

34 TEKSTAS

तदा विकुण्ठधिषणात्तयोर्निपतमानयोः ।
हाहाकारो महानासीद्विमानाग्र्येषु पुत्रकाः ॥३४॥

tadā vikuṇṭha-dhiṣaṇāt tayor nipatamānayoḥ
hāhā-kāro mahān āsīd vimānāgryeṣu putrakāḥ

tadā – tuomet; *vikuṇṭha* – Aukščiausiojo Viešpaties; *dhiṣaṇāt* – iš buveinės; *tayoḥ* – kai jie abu; *nipatamānayoḥ* – puolė; *hāhā-kāraḥ* – nusivylimo šūksnis; *mahān* – didis; *āsīt* – pasigirdo; *vimāna-agryeṣu* – įstabiuose erdvėlaiviuose; *putrakāḥ* – o pusdieviai.

Pusdieviai iš įstabių savo erdvėlaivių stebėję Jayos ir Vijayos nuopuolį iš Vaikuṇṭhos palydėjo juos nusivylimo sklidinu šūksmu.

35 TEKSTAS

तावेव ह्यधुना प्राप्तौ पार्षदप्रवरौ हरेः ।
दितेर्जठरनिर्विष्टं काश्यपं तेज उल्बणम् ॥३५॥

tāv eva hy adhunā prāptau pārṣada-pravarau hareḥ
diter jaṭhara-nirviṣṭaṁ kāśyapaṁ teja ulbaṇam

tau – šie du durininkai; *eva* – tikrai; *hi* – kreipėsi; *adhunā* – dabar; *prāptau* – įgavę; *pārṣada-pravarau* – svarbūs tarnai; *hareḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *diteḥ* – į Diti; *jaṭhara* – įsčias; *nirviṣṭam* – pateko; *kāśyapam* – su Kaśyapos Munio; *tejaḥ* – sėkla; *ulbaṇam* – galios prisodrinta.

Viešpats Brahmā tęsė: Šie du svarbiausi Vaikuṇṭhos durininkai, Dievo Asmens tarnai, jau glūdi Diti įsčiose, patekę į jas su galios prisodrinta Kaśyapos Munio sėkla.

Komentaras: Posmas labai aiškiai pasakoja apie tai, kaip iš Vaikuṇṭhos kilusi gyva esybė patenka į materialių pradų nelaisvę. Gyva esybė patenka į savo būsimo tėvo sėklą, ir kartu su išsiveržusia sėkla – į būsimos motinos įsčias, kur iš kiaušialąstės sekreto ima vystytis jos fizinis kūnas. Čia reikia nepamiršti, kad tą akimirką, kai Kaśyapa Munis pradėjo sūnus, Hiraṇyākṣą ir Hiraṇyakaśipu, jo sąmonė buvo užteršta. Todėl jo sėkla buvo prisodrinta ne tik nepaprastos galios, bet ir pykčio. Iš čia peršasi išvada, kad pradedant vaiką labai svarbų vaidmenį atlieka mintys ir būsena: protas turi būti

nurimęs ir sutelktas į tarnystę Viešpačiui. Neatsitiktinai Vedų raštai rekomenduoja vykdyti *garbhādhāna-saṁskāros* apeigą. Jei tėvo sąmonė užteršta, tai turi neigiamos įtakos sėklos kokybei. Tuomet po tėvo ir motinos sueities atsiradusi gyva būtybė gims į Hiraṇyākṣą ir Hiraṇyakaśipu panašiu demonu. Taigi būtina užtikrinti kuo palankiausias sąlygas vaikui pradėti, o tai – tikrų tikriausias mokslas.

36 TEKSTAS

तयोरसुरयोरद्य तेजसा यमयोर्हि वः ।
आक्षिप्तं तेज एतर्हि भगवांस्तद्विधित्सति ॥३६॥

tayor asurayor adya tejasā yamayor hi vaḥ
ākṣiptaṁ teja etarhi bhagavāṁs tad vidhitsati

tayoḥ – jų; *asurayoḥ* – dviejų *asurų; adya* – šiandien; *tejasā* – stiprybė; *yamayoḥ* – dvynių; *hi* – tikrai; *vaḥ* – visus jus, pusdievius; *ākṣiptam* – sutrikdė; *tejaḥ* – jėga; *etarhi* – taip, tikrai; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *tat* – tai; *vidhitsati* – trokšta padaryti.

Būtent ši nežabota dvynių asurų jėga ir kelia jūsų nerimą, nes ji grasina jūsų viešpatavimui. Tačiau aš niekuo negaliu jums padėti, nes tai įvyko Aukščiausiojo Viešpaties valia.

Komentaras: Nors Hiraṇyakaśipu ir Hiraṇyākṣa, praeityje Jaya ir Vijaya, tapo *asurais,* pusdieviai, gyvenantys materialiame pasaulyje, negalėjo jų suvaldyti. Neatsitiktinai Viešpats Brahmā tekste sako, kad nei jis, nei kiti pusdieviai negali sutramdyti stichijos jėgų, kurias šie demonai išlaisvino. Jie nužengė į materialų pasaulį Aukščiausiojo Viešpaties Dievo Asmens valia, ir juos įveikti tegali Pats Viešpats. Kitaip sakant, nors Jaya ir Vijaya gimė *asurais,* jiems nebuvo lygių materialiame pasaulyje. Tai dar vienas įrodymas, kad Viešpatyje prabudo karinga dvasia ir Jis panoro kautis. Viešpats yra visos būties šaltinis, tačiau kai Jis nori kautis, Jo priešininku tegali būti tik bhaktas. Taigi, Kumārai prakeikė Jayą ir Vijayą todėl, kad to norėjo Pats Viešpats. Viešpats nurodė Savo durininkams nužengti į materialų pasaulį ir tapti Jo priešais, kad Jis galėtų su jais susikauti, ir kad tokiu būdu Jo tarnai Jam asmeniškai pasitarnautų, patenkindami Jo troškimą kautis.

Brahmā aiškina pusdieviams, kad jų nerimą sukėlusi tamsa apgaubė visatą Aukščiausiojo Viešpaties valia. Jis norėjo pasakyti pusdieviams, kad šie Viešpaties tarnai, nors jie nužengė į visatą demonų pavidalu, turėjo

nežabotas galias, kurios daug kartų pranoko pusdievių galią, ir pusdieviai buvo prieš juos bejėgiai. Aukščiausiojo Viešpaties valiai negali pasipriešinti jokia gyva būtybė. Brahmā patarė pusdieviams net nesistengti priešintis tam, kas įvyko, nes tai įvyko Viešpaties valia. Niekas negali pasipriešinti ir tam, kuriam Viešpats patikėjo materialiame pasaulyje vykdyti kokią nors misiją, ypač jei jo misija susijusi su Viešpaties didybės skelbimu. Viešpaties valia visada bus išpildyta.

37 TEKSTAS

विश्वस्य यः स्थितिलयोद्भवहेतुराद्यो
योगेश्वरैरपि दुरत्ययययोगमायः ।
क्षेमं विधास्यति स नो भगवांस्त्र्यधीश-
स्तत्रास्मदीयविमृशेन कियानिहार्थः ॥३७॥

viśvasya yaḥ sthiti-layodbhava-hetur ādyo
yogeśvarair api duratyaya-yogamāyaḥ
kṣemaṁ vidhāsyati sa no bhagavāṁs tryadhīśas
tatrāsmadīya-vimṛśena kiyān ihārthaḥ

viśvasya – visatos; *yaḥ* – kuris; *sthiti* – tvermės; *laya* – sunaikinimo; *udbhava* – kūrimo; *hetuḥ* – priežastis; *ādyaḥ* – seniausioji asmenybė; *yogeśvaraiḥ* – tobuliausiems *yogams; api* – net; *duratyaya* – nelengvai suvokiama; *yoga-māyaḥ* – Jo *yogamāyos* galia; *kṣemam* – naudą; *vidhāsyati* – suteiks; *saḥ* – Jis; *naḥ* – mums; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *tri-adhīśaḥ* – trijų materialios gamtos *guṇų* valdovas; *tatra* – ten; *asmadīya* – mūsų; *vimṛśena* – apmąstymų; *kiyān* – kokia; *iha* – apie tai; *arthaḥ* – nauda.

Mano brangūs vaikai, Viešpats valdo tris materialios gamtos guṇas ir atsako už visatos kūrimą, tvermę ir sunaikinimą. Jo nepaprastą kūrybinę galią, yogamāyą, sunku perprasti net ir tobuliausiems yogams. Mus išgelbėti tegali Pats Dievo Asmuo, visų seniausioji gyva būtybė. Ko pasieksime, samprotaudami kas įvyko ir kodėl?

Komentaras: Jeigu Aukščiausiasis Dievo Asmuo nori įgyvendinti Savo valią, mums nereikia dėl nieko jaudintis, net jei mūsų akimis įvyksta nelaimė. Antai kartais nužudomas puikus pamokslininkas arba jis patenka į sunkią padėtį. Atminkime Haridāsą Ṭhākurą. Jis buvo ištikimas Viešpaties bhaktas, nužengęs į materialų pasaulį Viešpaties valia, kad skleistų

Viešpaties šlovę. Kaziui įsakius, Haridāsa buvo išplaktas dvidešimt dviejose turgaus aikštėse. Jėzus Kristus buvo prikaltas prie kryžiaus. Prahlādai Mahārājai teko iškęsti daugybę sunkių išbandymų. Artimi Kṛṣṇos draugai Pāṇḍavai prarado karalystę, iš jų žmonos buvo pasityčiota, juos persekiojo nesibaigiančios nelaimės. Bet mūsų neturėtų gluminti visos tokios bhaktus užklumpančios nelaimės. Reikia įsisąmoninti, jog viskas, kas nutinka, yra Aukščiausiojo Dievo Asmens plano dalis. „Bhāgavatam“ teigimu, nelaimės bhakto nesutrikdo, jas jis pasitinka kaip Viešpaties malonę. Kas nelaimės ištiktas nenuleidžia rankų, toliau tarnauja Viešpačiui, tas būtinai sugrįš pas Dievą į Vaikuṇṭhos planetas. Viešpats Brahmā patikina pusdievius, kad bandymai išsiaiškinti, kodėl visatą apgaubė grėsminga tamsa, yra beprasmiai. Iš tikrųjų, tai atsitiko Viešpaties valia. Brahmā tai žinojo, nes buvo iškilnus Viešpaties bhaktas, ir sugebėjo suprasti, kokie yra Viešpaties ketinimai.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti šešioliktąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Išminčiai prakeikia du Vaikuṇṭhos durininkus, Jayą ir Vijayą“.

Priedai

Apie autorių

Jo Dieviškoji Kilnybė A. C. Bhaktivedanta Svamis Prabhupāda į šį pasaulį atėjo 1896 metais Indijoje, Kalkutos mieste. Su savo dvasiniu mokytoju, Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvačiu Gosvāmiu, pirmą kartą susitiko Kalkutoje 1922 metais. Bhaktisiddhāntai Sarasvačiui, garsiam teologui ir šešiasdešimt keturių Gaudīyos Maṭhų (Vedų institutų) įsteigėjui, patiko išsilavinęs jaunuolis, ir jis įtikino pastarąjį skirti savo gyvenimą Vedų žinojimui skleisti. Śrīla Prabhupāda tampa Bhaktisiddhāntos Sarasvačio pasekėju, o po vienuolikos metų (1933 m. Alahabade) – oficialiai inicijuotu mokiniu.

Pirmojo susitikimo metu Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatis Ṭhākura paprašė Śrīlos Prabhupādos skelbti Vedų žinias anglų kalba. Vėlesniais metais Śrīla Prabhupāda parašo komentarus „Bhagavad-gītai“, prisideda prie Gaudīyos Maṭhų veiklos, o 1944 metais pradeda leisti dvisavaitinį žurnalą anglų kalba – „Back to Godhead“ („Atgal pas Dievą“), kurį dabar Vakaruose toliau leidžia Jo mokiniai daugiau negu trisdešimčia kalbų.

1947 metais, pripažindama retą Śrīlos Prabhupādos išprusimą ir atsidavimą Viešpačiui, Gaudīyos *vaiṣṇavų* bendrija suteikia jam „Bhaktivedantos“ titulą. 1950 metais, būdamas penkiasdešimt ketverių metų amžiaus, Śrīla Prabhupāda atsisako šeimyninio gyvenimo ir tampa *vānaprastha* – duoda atsiskyrėlio įžadus, daugiau laiko paskirdamas studijoms ir knygų rašymui. Jis išvyksta į šventą Vṛndāvanos miestą ir apsigyvena istorinėje viduramžių Rādhā-Dāmodaros šventykloje. Čia, kuklioje aplinkoje, jis keletą metų atsidėjęs studijuoja ir rašo. 1959 metais Śrīla Prabhupāda duoda *sannyāsos* įžadus. Rādhā-Dāmodaros šventykloje Śrīla Prabhupāda pradeda kurti savo gyvenimo šedevrą – daugiatomį 18 000 posmų „Śrīmad-Bhāgavatam“ („Bhāgavata Purāṇos“) vertimą su komentarais. Parašo „Easy Journey to Other Planets“ (lietuviškai „Anapus laiko ir erdvės“).

1965 metais, išleidęs tris „Bhāgavatam“ tomus, Śrīla Prabhupāda atvyksta į Jungtines Amerikos Valstijas įgyvendinti misijos, kurią jam pavedė dvasinis mokytojas. Vėliau jis išleidžia daugiau kaip šešiasdešimt tomų autoritetingų vertimų su komentarais bei studijų, kuriose apžvelgia Indijos religijos ir filosofijos klasikinius kūrinius.

1965 metais krovininiu laivu atvykęs į Niujorką, Śrīla Prabhupāda praktiškai neturėjo jokių lėšų. Tik kitų metų liepos mėnesį, patyręs didelius sunkumus, jis įkuria Tarptautinę Krišnos sąmonės organizaciją. Kai 1977 metais Śrīla Prabhupāda paliko šį pasaulį (lapkričio 14 d.), jo vadovaujama organizacija jau buvo išaugusi į pasaulinio masto konfederaciją,

kurią sudarė daugiau kaip šimtas *āśramų,* mokyklų, šventyklų, institutų bei žemės ūkio bendruomenių.

Vakarų Virdžinijoje Śrīla Prabhupāda įkūrė pirmąją Kṛṣṇos sąmonės žemės ūkio bendruomenę. Be to, Vakarų šalyse jis įvedė Vedų švietimo sistemą – *gurukulą*.

Śrīla Prabhupāda – taip pat ir keleto stambių tarptautinių kultūros centrų Indijoje įkūrimo iniciatorius. Numatyta, kad aplink Śrīdhāma Māyāpuros centrą Vakarų Bengalijoje iškils dvasinis miestas. Šiam grandioziniam užmojui įgyvendinti prireiks virš dešimties metų. Vṛndāvanoje (Indija) pastatyta didinga Kṛṣṇa-Balarāmos šventykla ir viešbutis svečiams iš viso pasaulio. Stambus kultūros bei švietimo centras yra ir Bombėjuje. Daugelyje svarbių Indijos vietų taip pat bus sukurti centrai.

Vis dėlto vertingiausias Śrīlos Prabhupādos indėlis – tai jo knygos. Mokslininkų nepaprastai vertinamos už autoritetingumą, minties gilumą ir aiškumą, jos naudojamos kaip akademiniai vadovėliai daugelyje koledžų. Śrīlos Prabhupādos raštai išversti daugiau kaip į 50 kalbų. Leidykla „The Bhaktivedanta Book Trust“, įsteigta 1972 metais Śrīlos Prabhupādos knygoms publikuoti, šiuo metu yra pati stambiausia Indijos religijos bei filosofijos literatūros leidėja pasaulyje.

Jau būdamas garbingo amžiaus, per dvylika metų Śrīla Prabhupāda su paskaitomis keturiolika kartų apkeliavo planetą, pabuvojo šešiuose kontinentuose. Nepaisant to, kad buvo labai užimtas, Śrīla Prabhupāda visą laiką daug rašė. Jo raštai sudaro ištisą Vedų filosofijos, religijos, literatūros bei kultūros biblioteką.

Cituoti šaltiniai

Čia nurodyti knygoje cituojami arba minimi šventraščiai. Skaičiai nurodo skyrių ir tekstą.

Knygoje naudojami sutrumpinimai dažniausiai cituojamiems šventraščiams: „Bhagavad-gītā“ – BG, „Śrīmad-Bhāgavatam“ – SB.

„Amara-kośa“ 4.28

„Bhagavad-gītā“ 1.16–17, 1.42, 1.44, 2.2, 2.8, 2.10, 2.13, 2.16, 2.22, 2.25, 3.23, 4.11, 4.29–30, 5.4, 5.25–26, 5.36, 5.38, 5.40–41, 5.51, 6.2, 6.7, 6.9, 6.34–35, 6.38, 6.40, 7.2–3, 7.5, 7.10, 7.19, 8.19, 8.22, 9.1, 9.3, 9.9, 9.11–12, 9.15–16, 9.19, 9.42, 10.11, 10.13, 12.45, 12.57, 13.35, 13.39, 13.43, 14.32, 14.39, 15.31, 15.45, 16.31–32

„Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ 4.31, 8.26

„Brahma-saṁhitā“ 1.24, 1.44, 2.29, 3.8, 3.20, 3.22, 4.33, 5.26, 6.2, 7.37, 8.22, 8.26, 8.3–4, 11.14, 11.38, 11.42, 15.21, 15.39

„Bṛhan-nāradīya Purāṇa“ 13.25

„Caitanya-caritāmṛta“ 1.17, 6.30

„Gopāla-tāpanī Upaniṣada“ 8.26, 9.14

„Īśopaniṣada“, 9.10

„Kaṭha Upaniṣada“, 2.9

„Kaṣi-khaṇḍa“ 7.37

„Padma Purāṇa“ 6.30

„Ṛg Veda“ 16.4

„Śrīmad-Bhāgavatam“ 1.45, 4.16, 5.40, 7.9, 9.10, 9.17, 10.12, 12.5, 12.11, 12.28, 12.34, 15.7, 15.49, 16.31

„Vedānta-sūtra“ 2.16, 7.17

„Viṣṇu-dharma“ 13.30

„Viṣṇu Purāṇa“ 13.11

Žodynėlis

Ācārya – idealus mokytojas, mokantis savo pavyzdžiu; dvasinis mokytojas.
Ārati – sveikinimo ceremonija, kurios metu Viešpačiui giedamos giesmės, aukojamas maistas, lempelė, vėduoklė, gėlės ir smilkalai.
Arcana – viena iš pasiaukojimo tarnystės rūšių; Dievybės garbinimas šventykloje.
Āśrama – viena iš dvasinio tobulėjimo pakopų; žr. taip pat *Brahmacarya; Gṛhastha; Vānaprastha; Sannyāsa.*
Asura – demonas ateistas; primityvus materialistas.
Avatāra – Aukščiausiojo Viešpaties įsikūnijimas arba inkarnacija.
Avidyā – neišmanymas; iliuzinė Aukščiausiojo Viešpaties energija.

Bhagavad-gīta – Aukščiausiojo Viešpaties Kṛṣṇos ir Jo atsidavusio pasekėjo Arjunos dialogas, apibūdinantis pasiaukojimo tarnystę kaip svarbiausią priemonę siekiant dvasinio tobulumo ir galutinį dvasinio tobulumo tikslą.
Bhaktas – atsidavęs Aukščiausiojo Viešpaties pasekėjas.
Bhakti-yoga – jungtis su Aukščiausiuoju per pasiaukojimo tarnystę.
Bhārata-varṣa – Indija, pavadinta karaliaus Bharatos garbei.
Brahmacarya – skaistybės įžado besilaikančio mokinio gyvenimas; pasak Vedų, pirmasis dvasinio tobulėjimo kelias.
Brahmanas – Absoliuti Tiesa; dažniausiai beasmenis Absoliuto aspektas.
Brahmanai (brāhmaṇai) – išminčiai, šventikai; pirmoji Vedų socialinės sistemos klasė.
Brahmāstra – branduolinis ginklas, sukuriamas Vedų himnais.
Buddhi-yoga – intelekto pašventimas Aukščiausiojo Viešpaties valiai.

Cit-śakti – Aukščiausiojo Viešpaties žinojimo galia.

Dharma – religija, priedermė; paprastai žymi svarbiausią gyvų būtybių prigimtinį bruožą – amžinąją tarnystę Viešpačiui.

Ekādaśis – ypatinga diena, skirta daugiau prisiminti Viešpatį; vienuoliktoji diena po mėnulio pilnaties ir jaunaties. Šią dieną maistui nevartojami grūdiniai ir ankštiniai produktai.

Garbhādhāna-saṁskāra – vediškoji apsivalymo ceremonija, kurią tėvai atlieka prieš pradėdami vaiką.
Goloka Vṛndāvana (Kṛṣṇaloka) – aukščiausioji dvasinė planeta, Viešpaties Kṛṣṇos buveinė.
Gopės – Kṛṣṇos draugės piemenaitės, labiausiai atsidavusios ir artimiausios Viešpaties pasekėjos.
Gṛhastha – gyvenimas šeimoje vadovaujantis Vedų nurodymais; antrasis dvasinio tobulėjimo kelias.
Guru – dvasinis mokytojas.

Hare Kṛṣṇa mantra – žr. *Mahā-mantra*

Yajña – aukojimas; Aukščiausiasis Viešpats, kuriam skiriamos visos aukos; galutinis aukų objektas.
Yajña-puruṣa – visų aukų atnašavimų Viešpats.
Yugos – cikliškai besikartojantys keturi amžiai (epochos), galiojantys visoje visatoje.

Jīva-tattvos – gyvos būtybės, atomo dydžio Aukščiausiojo Viešpaties dalelės.
Jogas – transcendentalistas, siekiantis jungties su Aukščiausiuoju.

Kali-yuga (Kali amžius) – dabartinis amžius, kuriam būdinga nesantaikos dvasia. Paskutinysis iš keturių *yugų.* Prasidėjo prieš 5 000 metų.
Kalpa – Brahmos diena; trunka 4 320 000 000 metų.
Karatālai – lėkštelės, kuriomis grojama *kīrtano* metu.
Karma – materiali karminė veikla, sukurianti pasekmes.
Karmis – žmogus, užsiimantis karmine veikla, materialistas.
Kīrtana – pasiaukojimo tarnystės metodas, Aukščiausiojo Viešpaties vardų giedojimas ir šlovinimas.
Kṛṣṇa-kathā – pasakojimai apie Aukščiausiąjį Viešpatį, Kṛṣṇą, arba Jo Paties žodžiai.
Kṛṣṇaloka – žr. *Goloka Vṛndāvana*
Kṣatriyai – kariai arba valdovai; antroji Vedų socialinės visuomenės klasė.

Mahā-bhāva – aukščiausia meilės Dievui tobulumo stadija.
Mahā-mantra – didžioji išsivadavimo giesmė: „ Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa,

Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare.

Mahāmāyā – iliuzinė, materiali Aukščiausiojo Viešpaties energija.
Māyā – žemesnioji, iliuzinė Aukščiausiojo Viešpaties energija, valdanti materialią kūriniją; savo amžinojo ryšio su Kṛṣṇa užmiršimas.
Māyāvādžiai – filosofai impersonalistai, galutinę Absoliuto išraišką suvokiantys kaip neturinčią pavidalo ir teigiantys, esą gyvos būtybės lygios Dievui.

Maṅgala-ārati – Aukščiausiojo Viešpaties Dievybės garbinimo ceremonija, atliekama ankstų rytą.
Mantra – transcendentinis garsas arba Vedų himnas, išvaduojantis protą iš iliuzijos.
Mathurā – Viešpaties Kṛṣṇos buveinė; Vṛndāvanos apylinkės. Čia jis gimė ir grįžo, kai baigėsi Jo vaikystės žaidimai Vṛndāvanoje.

Mauṣala-līlā – Yādavų pasitraukimas iš Žemės.
Mṛdaṅga – molinis būgnas, kuriuo grojama garbinant Viešpatį.
Mukti – išsivadavimas iš materialios būties.

Pāñcarātrika-vidhi – *Pañcarātroje* apibūdintas Dievybių garbinimo šventykloje procesas.
Paramparā – mokinių seka, kuriai priklauso *bona fide* dvasiniai mokytojai.
Prajāpačiai – pusdieviai, atsakingi už visatos apgyvendinimą.
Prasādam – Viešpaties malonė; maistas ar daiktai, sudvasinti paaukojus juos Aukščiausiajam Viešpačiui.
Puruṣa – „besimėgaujantis subjektas“; gyvoji esybė arba Aukščiausiasis Viešpats.

Sac-cid-ānanda-vigraha – amžinas, spinduliuojantis palaimą bei išmintį transcendentinis Viešpaties pavidalas.
Saguṇa – turi tik transcendentines savybes.
Saṅkīrtana – kongregacinis arba viešas Aukščiausiojo Viešpaties Kṛṣṇos šlovinimas, paprastai giedant Viešpaties šventuosius vardus.
Sannyāsa – gyvenimas atsižadėjus pasaulio; pasak Vedų, ketvirtoji dvasinio tobulėjimo pakopa.
Sarga – materiali kūrinija.

Svāmis – tas, kuris valdo jusles ir protą; pasaulio atsižadėjusio žmogaus (*sannyāsio*) titulas.

Śāstra – apreikštieji šventraščiai; pavyzdžiui, Vedų raštai.
Śravaṇaṁ kīrtanaṁ viṣṇoḥ - pasiaukojimo tarnystės metodas; pasakojimų apie Viešpatį Viṣṇu, arba Kṛṣṇą, klausymasis ir Jo šlovinimas giesmėmis.
Šūdros – darbininkai; ketvirtoji Vedų socialinės sistemos klasė.

Tapasya – askezė; savanoriškas apsiribojimas aukščiausiajam gyvenimo tikslui pasiekti.
Taṭastha-śakti – gyvosios esybės; Aukščiausiojo Viešpaties paribio galia.
Tilaka – palankūs molio ženklai, kuriais bhaktai žymisi kaktą ir kitas kūno vietas.

Vaikuṇṭha – dvasinis pasaulis, kur nėra rūpesčių.
Vaišyai – ūkininkai ir prekijai; trečioji Vedų socialinės sistemos klasė.
Vaiṣnava – Aukščiausiojo Viešpaties Viṣṇu, arba Kṛṣṇos, atsidavęs pasekėjas; bhaktas.
Vānaprastha – atsižadėjęs šeimyninio gyvenimo; pasak Vedų, trečioji dvasinio tobulėjimo pakopa.
Varṇa – viena iš keturių Vedų socialinės sistemos klasių. Priklausomybę *varṇai* lemia žmogaus veiklos pobūdis ir gamtos *guṇų* įtaka jam. Žr. taip pat *Brahmanai; Kṣatriyai; Vaišyai; Šūdros.*
Varṇāśrama-dharma – vediškoji sistema, skirianti visuomenę į keturias klases ir keturis dvasinio tobulėjimo etapus; žr. taip pat *Varṇa; Āśrama*.
Vedos – pirminiai šventraščiai, išėję iš Paties Viešpaties Kṛṣṇos lūpų.
Viṣṇu – Aukščiausiasis Viešpats; Viešpaties Kṛṣṇos ekspansijos, tiek egzistuojančios Vaikuṇṭhos pasaulyje, tiek kuriančios ir palaikančios materialias visatas.
Vyāsadeva – Viešpaties Kṛṣṇos įsikūnijimas, dovanojęs žmonijai Vedas, Purāṇas, „Vedānta-sūtrą ir „Mahābhāratą .
Vṛndāvana – Kṛṣṇos amžinoji buveinė, kurioje iki galo atsiskleidžia Jo patrauklūs bruožai; kaimelis Indijoje, kuriame prieš 5 000 metų vyko Viešpaties vaikystės žaidimai.

Kaip tarti sanskritą

Įvairiais istorijos tarpsniais sanskritui užrašyti vartotos skirtingos abėcėlės. Labiausiai paplitusi iš jų tebėra *devanāgarī* (pažodžiui „raštas, vartojamas pusdievių miestuose“). *Devanāgarī* abėcėlėje keturiasdešimt aštuonios raidės: trylika balsių ir trisdešimt penkios priebalsės. Senovės sanskritologai sudarė *devanāgarī* abėcėlę atsižvelgdami į praktinius kalbos poreikius, vėliau šią rašto sistemą perėmė Vakarų pasaulio mokslininkai.

Šiame leidime sanskrito žodžiai pateikiami pagal lotyniškąją sanskrito transliteracijos sistemą, kuri tiksliai atkartoja sanskrito rašybą. Kiekvieną *devanāgarī* simbolį žymi atitinkama lotyniška raidė (su diakritiniu ženklu arba be jo) arba šių raidžių junginys. Taigi knygoje rašoma: **Kṛṣṇa** (o tariama *krišna*), **Caitanya** (*Čaitanja*), **Śrīla Prabhupāda** (*Šryla Prabhupada*), **Arjuna** (*Ardžuna*), **ācārya** (*ačarja*), **prakṛti** (*prakriti*), **yoga** (*joga*) ir pan. Žemiau pateikiamas smulkesnis rašybos ir tarimo paaiškinimas.

Balsės

अ **a** आ **ā** इ **i** ई **ī** उ **u** ऊ **ū** ऋ **ṛ**

ॠ **ṝ** ऌ **ḷ** ए **e** ऐ **ai** ओ **o** औ **au**

Priebalsės

Guturalinės:	क **ka**	ख **kha**	ग **ga**	घ **gha**	ङ **ṅa**
Palatalinės:	च **ca**	छ **cha**	ज **ja**	झ **jha**	ञ **ña**
Cerebralinės:	ट **ṭa**	ठ **ṭha**	ड **ḍa**	ढ **ḍha**	ण **ṇa**
Dentalinės:	त **ta**	थ **tha**	द **da**	ध **dha**	न **na**
Labialinės:	प **pa**	फ **pha**	ब **ba**	भ **bha**	म **ma**
Pusbalsės:	य **ya**	र **ra**	ल **la**	व **va**	
Sibiliantai:	श **śa**	ष **ṣa**	स **sa**		
Aspirata:	ह **ha**	Anusvāra: ं **ṁ**		Visarga: ः **ḥ**	

Skaitmenys

०–0 १–1 २–2 ३–3 ४–4 ५–5 ६–6 ७–7 ८–8 ९–9

Balsės, einančios po priebalsių, rašomos taip:

ा ā ि i ी ī ु u ू ū ृ ṛ ॄ ṝ ॢ ḷ े e ै ai ो o ौ au

Pavyzdžiui: क ka का kā कि ki की kī कु ku कू kū

कृ kṛ कॄ kṝ कॢ kḷ के ke कै kai को ko कौ kau

Paprastai kelios viena po kitos einančios priebalsės susilieja ir virsta nauja raide (vadinamąja ligatūra), pvz.: क्ष kṣa त्र tra

Jeigu po priebalsės nerašoma jokia balsė, laikoma, kad po šios priebalsės eina balsė **a**.

Virāma (्) nurodo, kad žodis baigiasi priebalse: क्

Avagraha (ऽ) – apostrofas (').

Balsiai tariami:

a – kaip trumpasis **a** žodyje „k**a**d“
ā – kaip ilgasis **a** žodyje „l**a**šas“
ai – kaip dvibalsis **ai** žodyje „m**ai**stas“
au – kaip dvibalsis **au** žodyje „**au**ka“
e – kaip ilgasis **e** žodyje „k**e**lias“
i – kaip trumpasis **i** žodyje „t**i**k“
ī – kaip ilgasis **y** žodyje „l**y**ja“
ḷ – kaip junginys **lri**
o – kaip dvibalsis **ou** žemaičių žodyje „d**uo**na“ [douna]
ṛ – kaip **ri** žodyje „**ri**mas“
ṝ – kaip **ry** žodyje „**ry**tas“
u – kaip trumpasis **u** žodyje „k**u**r“
ū – kaip ilgasis **ū** žodyje „d**ū**mai“

Priebalsiai tariami:

Guturaliniai
(galinė liežuvio dalis prispaudžiama prie minkštojo gomurio)
g – kaip **g** žodyje „**g**aiva“
k – kaip **k** žodyje „**k**ulti“
ṅ – kaip **n** žodyje „di**n**go“
gh – kaip junginys **gh**
kh – kaip junginys **kh**

Labialiniai
(tariami lūpomis)
b – kaip **b** žodyje „**b**anga“
m – kaip **m** žodyje „**m**ama“
p – kaip **p** žodyje „**p**ora“
bh – kaip junginys **bh**
ph – kaip junginys **ph**

Dentaliniai
(liežuvio priešakinė dalis liečia dantis)
d – kaip **d** žodyje „**d**alia“
n – kaip **n** žodyje „**n**ašta“
t – kaip **t** žodyje „**t**iesa“
dh – kaip junginys **dh**
th – kaip junginys **th**

Palataliniai
(liežuvio vidurys pakeliamas prie kietojo gomurio)
c – kaip **č** žodyje „**č**ia“
j – kaip **dž** žodyje „**dž**ius“
ñ – kaip **n** žodyje „po**n**ia“
ch – kaip junginys **čh**
jh – kaip junginys **džh**

Pusbalsiai
y – kaip **j** žodyje „**j**au“
l – kaip **l** žodyje „**l**inas“
r – kaip **r** žodyje „**r**asa“
v – kaip **v** žodyje „**v**alia“

Sibiliantai
s – kaip **s** žodyje „**s**aulė“
ś – kaip minkštasis **š** žodyje „**š**iaudas“
ṣ – kaip **š** žodyje „**š**altis“

Aspirata
h – kaip **h** žodyje „**h**alė“

Visarga
ḥ – stipri aspirata, paprastai stovinti žodžio gale; eilutės pabaigoje **aḥ** tariama kaip **aha,** o **iḥ** kaip **ihi**.

Anusvāra
ṁ – grynas nosinis garsas, tariamas kaip **n** prancūzų žodyje „bo**ṅ**“.

Cerebraliniai (ṭ, ṭh, ḍ, ḍh, ṇ) tariami panašiai kaip dentaliniai, tačiau liežuvio smaigalys neliečia dantų, bet užsiriečia į viršų ir apatine puse liečia priešakinę kietojo gomurio dalį.

Junginys **jñ** tariamas kaip **gj** (pvz.: ya**jñ**a – kaip ja**gj**a).

Skaitant sanskritą nėra griežtų nurodymų, kaip kirčiuoti skiemenis, taip pat nereikia daryti pauzių tarp žodžių, esančių vienoje eilutėje. Paprastai skiemenys skiriami pagal ilgumą. Ilgieji skiemenys yra tie, kurių balsis ilgas (**ā, ai, au, e, ī, o, ṝ, ū**) arba kurių trumpasis balsis stovi prieš kelis priebalsius (įskaitant **ḥ** ir **ṁ**). Šiuo atveju aspiruoti priebalsiai (po kurių eina **h**) laikomi vienu priebalsiu.

Sanskrito posmų rodyklė

Rodyklę sudaro pirmos ir trečios „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmų eilutės. Skaičiai nurodo skyrių ir tekstą.

ābhāty apārthaṁ nirmūlaṁ 7.16
abhyadhād bhadrayā vācā 12.9
abhyarcatī svalakam unnasam 15.22
abhūta-śatrur jagataḥ śoka- 14.49
acīklpad yatra hi sarva- 5.8
adabhra-dayayā dṛṣṭyā 15.9
ādāyāntar adhād yas tu 2.11
ādau gṛhītam avatāra-śataika- 9.2
ādeśe 'haṁ bhagavato 13.14
adharmaḥ prṣṭhato yasmān 12.25
ādhattāmbho rasa-mayaṁ 5.35
ādi-daityo hiraṇyākṣo 14.2
ādideśāravindākṣa 4.19
ādyas tu mahataḥ sargo 10.15
ādyo 'vatāro yatrāsau 6.8
adrākṣam ekam āsīnaṁ 4.6
aham ātmātmanāṁ dhātaḥ 9.42
ahaṁ cānya ime devās 6.40
ahaṁ cokto bhagavatā 4.4
ahaṁ-tattvād vikurvāṇān 5.30
ahīndra-talpe 'dhiśayāna ekaḥ 8.10
ahny āpṛtārta-karaṇā niśi 9.10
aho adbhutam etan me 12.51
aho bakī yaṁ stana-kāla-kūṭaṁ 2.23
aho batāścaryam idaṁ 13.21
aho prthāpi dhriyate 1.40
ayājayad dharma-sutam 3.18
ayājayad go-savena 2.32
ayaṁ tu kathitaḥ kalpo 11.37
āyāmato vistarataḥ sva-māna- 8.25
ayane cāhanī prāhur 11.12
āyur-vedaṁ dhanur-vedaṁ 12.38
ajasya janmotpatha-nāśanāya 1.44
ajāta-śatroḥ pratiyaccha 1.11
ajīghanat svayaṁ divyaṁ 3.10
ājñā-karī yasya piśāca-caryā 14.29
akāmāṁ cakame kṣattaḥ 12.28
ākṣiptaṁ teja etarhi 16.36
ākūtiṁ rucaye prādāt 12.57
ākūtir devahūtiś ca 12.56
alakṣitaḥ svair avadhūta-veṣo 1.19
alakṣito yac-chara-kūṭa-gūḍho 1.38
alaṁ prajābhiḥ srṣṭābhir 12.17
alampaṭaḥ śīla-dharo guṇākaro 14.49
āliṅgya gāḍhaṁ praṇayena 1.25
āmantritas tat-tanayāya śeṣaṁ 3.6
aṁśena romabhiḥ kaṇḍūṁ 6.18
amuṣya durbhagatvaṁ vā 7.6
ananya-dṛṣṭyā bhajatāṁ 13.49
ananta-liṅgaiḥ samalaṅkṛteṣu 1.18
anāpṛṣṭam api brūyur 7.36
āṇḍa-kośa uvāsāpsu 6.6
āṇḍakośo bahir ayaṁ 11.40
anena lokān prāg-līnān 10.7
aṅgirā mukhato 'kṣṇo 'trir 12.24
anilenānvitaṁ jyotir 5.35
anilo 'pi vikurvāṇo 5.34
anyāṁś ca dantavakrādīn 3.11
anyāni ceha dvija-deva-devaiḥ 1.23
anyeṣāṁ duṣkarataraṁ 4.34
annaṁ coru-rasaṁ tebhyo 3.28
antaḥ sa tasmin salila 11.32
antar bahiś cāmalam abja- 14.50
antar-gataḥ sva-vivareṇa 15.43
antarhite bhagavati 10.1
antar-jale 'hi-kaśipu- 9.20
antar-jale 'nuvikasan-madhu- 15.17
anugrahāyeha caranti nūnaṁ 5.3
aṇur dvau paramāṇū syāt 11.5
anuvatsaro vatsaraś ca 11.14
anuvratānāṁ śiṣyāṇāṁ 7.36
anvākramat puṇya- 1.17
ānvīkṣikī trayī vārtā 12.44
apakṣitam ivāsyāpi 11.33
apāśritārbhakāśvattham 4.8
apatya-kāmā cakame 14.8
api kṣamaṁ no grahaṇāya 4.18
api sva-dorbhyāṁ 1.36
api svid bhagavān eṣa 13.22
āpīya karṇāñjalibhir 13.50

apisvid anye ca nijātma- 1.35
apisvid āste bhagavān sukhaṁ 1.34
apy āyuṣā vā kārtsnyena 14.21
aprāyatyād ātmanas te 14.38
āptoryāmātirātrau ca 12.40
āpuḥ parāṁ mudam apūrvam 15.26
ārādhanaṁ bhagavatas tava 9.13
arhaty uddhava evāddhā 4.30
arthābhāvaṁ viniścitya 7.18
arthāya jātasya yaduṣv ajasya 1.45
ārtopasarpaṇaṁ bhūmann 14.15
arvāk-srotas tu navamaḥ 10.26
āsāṁ muhūrta ekasmin 3.8
āsāta urvyāḥ kuśalaṁ vidhāya 1.26
asat-kṛtaḥ sat-spṛhaṇīya- 1.14
āsīnam urvyāṁ bhagavantam 8.3
asyā uddharaṇe yatno 13.15
āsyād vāk sindhavo meḍhrān 12.26
asmāl lokād uparate 4.30
asmāsu vā ya ucito dhriyatāṁ 16.25
asrākṣīd bhagavān viśvaṁ 7.4
astaud visargābhimukhas tam 8.33
āste sva-puryāṁ yadu-deva- 1.12
asti hy adhastād iha 8.18
asūta yaṁ jāmbavatī vratāḍhyā 1.30
āśāse putrayor mahyaṁ 14.42
aśeṣa-saṅkleśa-śamaṁ vidhatte 7.14
āśramāṁś ca yathā-saṅkhyam 12.41
āśṛṇvato mām anurāga-hāsa- 4.10
aṣṭādaśākṣauhiṇiko mad-aṁśair 3.14
ataḥ paraṁ pravakṣyāmi 10.30
atha me kuru kalyāṇaṁ 14.15
atha tasyābhitaptasya 6.11
atha tasyośatīṁ devīm 16.13
atha te bhagaval-līlā 5.22
atha te bhrātṛ-putrāṇāṁ 3.12
atha te munayo dṛṣṭvā 16.27
atha te tad-anujñātā 4.1
athābhidhyāyataḥ sargaṁ 12.21
athābhipretam anvīkṣya 9.27
athāha tan mantra-dṛśāṁ 1.10
athāpi kāmam etaṁ te 14.22
athātra kim anuṣṭheyam 13.17
athātrāpītihāso 'yaṁ 14.7
atho na paśyanty urugāya 5.45
athopaspṛśya salilaṁ 14.32
ātyantikena sattvena 6.28
ātman labhante bhagavaṁs 5.40
ātmānaṁ ca kuru-śreṣṭha 4.35
ātmānaṁ cāsya nirbhinnam 6.25
ātmānaṁ vyakarod ātmā 5.28
ātmani prota-bhuvanaṁ 15.6
ātmany ātmānam āveśya 10.4
ātmano 'vasito vatsa 6.38
ātma-sthaṁ vyañjayām āsa 12.32
ātmecchānugatāv ātmā 5.23
ato bhagavato māyā 6.39
ato mad-vayunaṁ lokaṁ 4.31
ato mayi ratiṁ kuryād 9.42
atropasṛṣṭam iti cotsmitam 15.42
atṛpnuma kṣulla-sukhāvahānāṁ 5.10
avido bhūri-tamaso 10.21
aviluptāvabodhātmā 7.5
avyākṛtasyānantasya 11.38
avyakta-mūlaṁ 8.29

babhūvithehājita-kīrti-mālāṁ 8.1
badarīṁ tvaṁ prayāhīti 4.4
badaryāśramam āsādya 4.32
bāḍham ity amum āmantrya 12.20
baliṁ haradbhiś cira-loka- 2.21
bhagavad-bhakti-yogena 7.12
bhagavad-dhyāna-pūtena 12.3
bhagavāṁs te prajā-bhartur 13.12
bhagavān anugāv āha 16.29
bhagavān api viśvātmā 3.19
bhagavān eka āsedam 5.23
bhagavān eka evaiṣa 7.6
bhagavān yajña-puruṣo 13.23
bhagavān svātma-māyāyā 4.3
bhagavān veda kālasya 11.17
bhagavantaṁ parikramya 16.28
bhagavaty uru-mānāc ca 14.44
bhaktyā gṛhīta-caraṇaḥ 9.5
bhartary āptorumānānāṁ 14.12
bhartur mithaḥ suyaśasaḥ 15.25
bhasmāvaguṇṭhāmala-rukma-deho 14.25
bhavān bhagavato nityaṁ 5.21
bhavanti caiva yugapat 11.25
bhaviṣyatas tavābhadrāv 14.39
bhinnaṁ saṁyojayām āsa 6.3
bhittvā tri-pād vavṛdha eka 9.16
bhrāmyate dhīr na tad-vākyair 2.10
bhrātuḥ kṣetre bhujiṣyāyāṁ 5.20
bhrātur yaviṣṭhasya sutān 1.6
bhṛgur vasiṣṭho dakṣaś ca 12.22
bhūyād aghoni bhagavadbhir 15.36
bhūyaḥ papraccha kauravyo 13.1

bhūyaḥ sakāśam upayāsyata 16.26
bhūyas tvaṁ tapa ātiṣṭha 9.30
bhūyo mamāntikam itāṁ tad 16.12
bhūtānāṁ nabha-ādīnāṁ 5.37
bhūta-preta-piśācāś ca 10.29
bhūta-sargas tṛtīyas tu 10.16
bodhenāṁśena boddhavyam 6.23
brahmādayo yat-kṛta-setu-pālā 14.29
brahman kathaṁ bhagavataś 7.2
brahmaṇā deva-devena 14.7
brahmāṇaṁ harṣayām āsa 13.24
brahmaṇyasya paraṁ daivaṁ 16.17
brahma-śāpāpadeśena 4.29
brahma-tejaḥ samartho 'pi 16.29
brahmāvabhāti vitato 12.48
brūhi me 'jñasya mitratvād 7.40
brūhi me śraddadhānāya 13.3
buddhiṁ cāsya vinirbhinnāṁ 6.23

cacāla bhūḥ kurukṣetraṁ 3.12
cakāra karmāṇy atipūruṣāṇi 5.16
cakāsti śṛṅgoḍha-ghanena 13.41
cakṣuṣāṁśena rūpāṇāṁ 6.15
carācarauko bhagavan- 8.30
cārayann anugān gopān 2.29
caramaḥ sad-viśeṣāṇām 11.1
caranti yasyāṁ bhūtāni 14.23
caritaṁ tasya rājarṣer 13.3
caritreṇānavadyena 3.20
cātur-hotraṁ karma-tantram 12.35
catur-yugānāṁ ca sahasram 8.12
caturtha aindriyaḥ sargo 10.16
catvāri triṇi dve caikaṁ 11.19
cerur vihāyasā lokāl̃ 15.12
chāyāyāḥ kardamo jajñe 12.27
chandāṁsi yasya tvaci barhi- 13.35
cikīrṣur bhagavān asyāḥ 2.25
cittenāṁśena yenāsau 6.26
cukṣobhānyonyam āsādya 6.5

dadarśa devo jagato vidhātā 8.32
dadarśa gāṁ tatra suṣupsur 13.30
dadhāra varṣāṇi śataṁ 15.1
daitya-rājasya ca brahman 14.3
daivādhīneṣu kāmeṣu 3.23
daivāhatārtha-racanā ṛṣayo 9.10
daivena te hata-dhiyo 9.7
dakṣāyādāt prasūtiṁ ca 12.57
daṁṣṭrāgra-koṭyā bhagavaṁs 13.40
dānasya tapaso vāpi 7.34
daśaite vidurākhyātāḥ 10.29
daśottarādhikair yatra 11.41
deha-nyāsaṁ ca tasyaivaṁ 4.34
deśataḥ kālato yo 'sāv 7.5
deva-deva jagad-dhātar 15.4
deva-sargaś cāṣṭa-vidho 10.28
devasya māyayā spṛṣṭā 2.10
devāv acakṣata gṛhīta-gadau 15.27
dhanyārpitāṅghri-tulasī-nava- 16.20
dharāṁ rajaḥ-svabhāvena 6.28
dharmaḥ stanād dakṣiṇato 12.25
dharmārtha-kāma-mokṣāṇāṁ 7.32
dharmasya hy animittasya 10.9
dharmasya pādāś catvāras 12.35
dharmasya paramo guhyo 16.18
dharmasya te bhagavatas tri- 16.22
dharmaś catuṣ-pān manujān 11.21
dhātar yad asmin bhava īśa 5.40
dhiyā nigrhyamāṇo 'pi 12.7
dhīr dhṛti-rasalomā ca 12.13
dhyāyan gate bhāgavate 4.35
dhyāyañ jajāpa virajaṁ 14.32
dīkṣānujanmopasadaḥ 13.37
diśas timirayan sarvā 15.10
diter jaṭhara-nirviṣṭaṁ 16.35
ditir dākṣāyaṇī kṣattar 14.8
ditis tu vrīḍitā tena 14.33
divyair dvādaśabhir varṣaiḥ 11.18
dyūte tv adharmeṇa jitasya 1.8
dorbhiś caturbhir viditaṁ 4.7
dor-daṇḍa-ṣaṇḍa-vivare 15.41
drakṣyanty agha-kṣata-dṛśo 16.10
draṣṭāsi māṁ tataṁ brahman 9.31
dṛśyate 'sann api draṣṭur 7.11
dṛṣṭā bhavadbhir nanu 2.19
dṛṣṭo 'ṅguṣṭha-śiro-mātraḥ 13.22
dṛṣṭvā pāpīyasīṁ sṛṣṭiṁ 12.3
dṛṣṭvā tat saukaraṁ rūpaṁ 13.20
dunoti cetaḥ smarato mamaitad 2.17
dunoti dīnāṁ vikramya 14.10
durāpā hy alpa-tapasaḥ 7.20
durbhago bata loko 'yaṁ 2.8
duryodhano 'tapyata yat- 1.36
dvādaśārdha-palonmānaṁ 11.9
dvāḥsthāv ādiśya bhagavān 16.32
dvāri dyu-nadyā ṛṣabhaḥ 5.1
dvāry etayor niviviśur 15.29
dvau tāv ṛtuḥ ṣaḍ ayanaṁ 11.11

dvi-śaphāḥ paśavaś ceme 10.22
dvitīyas tv ahamo yatra 10.15

ebhiḥ sṛja prajā bahvīḥ 12.14
ekādaśa samās tatra 2.26
ekaikasyāṁ daśa daśa 3.9
ekaṁ vyabhāṅkṣīd urudhā 10.8
ekānta-lābhaṁ vacaso nu 6.37
eṣa dainan-dinaḥ sargo 11.26
eṣa deva diter garbha 15.10
eṣā ghoratamā velā 14.23
eṣa hy aśeṣa-sattvānām 6.8
eṣa māṁ tvat-kṛte vidvan 14.10
eṣa prapanna-varado 9.23
eṣa te 'haṁ vidhāsyāmi 14.17
etān me pṛcchataḥ praśnān 7.40
etasyāṁ sādhvi sandhyāyāṁ 14.24
etasmin me mano vidvan 7.7
etat kṣattar bhagavato 6.35
etat puraiva nirdiṣṭaṁ 16.30
etau suretara-gatiṁ 16.26
etau tau pārṣadau mahyaṁ 16.2
etāvāñ jīva-lokasya 10.9
etāvaty ātmajair vīra 13.10
ete caika-śaphāḥ kṣattaḥ 10.23
ete devāḥ kalā viṣṇoḥ 5.38
ete varṇāḥ sva-dharmeṇa 6.34
evam ātmabhuvādiṣṭaḥ 12.20
evaṁ bruvāṇaṁ maitreyaṁ 7.1
evam etat purā pṛṣṭo 1.1
evaṁ yukta-kṛtas tasya 12.52
evaṁ kālo 'py anumitaḥ 11.3
evaṁ rajaḥ-plutaḥ sraṣṭā 10.30
evaṁ sañcintya bhagavān 3.16
evaṁ sañcoditas tena 10.3
evaṁ tadaiva bhagavān 15.37
evaṁ tri-loka-guruṇā 4.32
evaṁ vyāhṛtayaś cāsan 12.44
evaṁ-vidhair aho-rātraiḥ 11.33

gāyan kala-padaṁ reme 2.34
gaja-mātraḥ pravavṛdhe 13.19
gāṁ paryaṭan medhya-vivikta- 1.19
gamiṣye dayitaṁ tasya 4.21
gandharvāpsarasaḥ siddhā 10.28
gāndharva-vṛttyā miṣatāṁ sva- 3.3
gandhe 'rcite 15.19
gāsyanti yad-yaśaḥ śuddhaṁ 14.45
gatyā svāṁśena puruṣo 6.22
gaur ajo mahiṣaḥ kṛṣṇaḥ 10.22
ghrāṇena pṛthvyāḥ padavīṁ 13.28
ghrāṇenāṁśena gandhasya 6.14
gotra-līlātapatreṇa 2.33
go-viprārthāsavaḥ śūrāḥ 3.28
graha-nakṣatra-tārāṇāṁ 7.33
graharkṣa-tārā-cakra-sthaḥ 11.13
gṛhamedheṣu yogeṣu 3.22
gṛhāṇaitāni nāmāni 12.14
gṛhīta-guṇa-bhedāya 15.5
gṛhīto 'nanya-bhāvena 5.19
gudaṁ puṁso vinirbhinnaṁ 6.20
guṇānāṁ vṛttayo yeṣu 6.27
guṇāvatārair viśvasya 7.28
guṇa-vyatikarākāro 10.11
guṇena kālānugatena viddhaḥ 8.13

hāhā-kāro mahān āsīd 16.34
haṁsa-sārasa-cakrāhva- 10.25
haṁsa-śriyor vyajanayoḥ śiva- 15.38
haniṣyaty avatīryāsau 14.41
haranti balim āyattās 15.8
hareḥ padānusmṛti-nirvṛtasya 5.13
hāreṇa cānanta-dhanena vatsa 8.28
hasanti yasyācaritaṁ hi 14.28
hastāv asya vinirbhinnāv 6.21
hata-śriyau brahma-śāpād 16.33
hiraṇyaṁ rajataṁ śayyāṁ 3.27
hiraṇmayaḥ sa puruṣaḥ 6.6
hṛd indriyāṇy asur vyoma 12.11
hṛdayaṁ cāsya nirbhinnaṁ 6.24
hṛdi kāmo bhruvaḥ krodho 12.26
hṛdi sthito yacchati bhakti- 5.4
hṛdīka-satyātmaja-cārudeṣṇa- 1.35

imaṁ lokam amuṁ caiva 3.21
iṅgita-jñāḥ puru-prauḍhā 2.9
irāvatī svadhā dīkṣā 12.13
iṣṭvāgni-jihvaṁ payasā 14.9
īśvarasya vimuktasya 7.9
īśvareṇa paricchinnaṁ 10.12
iti bhāgavataḥ pṛṣṭaḥ 2.1
iti bruvāṇaṁ viduraṁ vinītaṁ 13.5
iti mīmāṁsatas tasya 13.23
iti saha vidureṇa viśva- 4.27
iti tad gṛṇatāṁ teṣāṁ 16.1
iti tāṁ vīra mārīcaḥ 14.16
iti tāsāṁ sva-śaktīnāṁ 6.1
iti tasya vacaḥ pādmo 12.9

iti te varṇitaḥ kṣattaḥ 12.1
itihāsa-purāṇāni 12.39
ity abhidhyāyato nāsā- 13.18
ity ādiṣṭaḥ sva-guruṇā 12.15
ity ādṛtoktaḥ paramasya 4.14
ity āvedita-hārdāya 4.19
ity ūcivāṁs tatra suyodhanena 1.14
ity uddhavād upākarṇya 4.23
ity upasthīyamāno 'sau 13.46
itthaṁ vrajan bhāratam eva 1.20

ya etena pumān nityaṁ 9.40
ya evam etāṁ hari-medhaso 13.48
yā vai sva-garbheṇa dadhāra 1.33
yac ca vrajanty animiṣām 15.25
yac cakarthāṅga mat-stotraṁ 9.38
yac chraddhayā śrutavatyā ca 5.42
yad ardham āyuṣas tasya 11.34
yad arodīḥ sura-śreṣṭha 12.10
yad arthena vināmuṣya 7.10
yad astauṣīr guṇamayaṁ 9.39
yad brāhmaṇasya mukhataś 16.8
yad dharer nābhi-sarasa 11.36
yad dharma-sūnor bata 2.13
yad yad yenāsṛjad devas 12.36
yad okaḥ sarva-bhūtānāṁ 13.15
yad vā ayaṁ mantra-kṛd vo 1.2
yad vā tapasi te niṣṭhā 9.38
yadā ca pārtha-prahitaḥ 1.9
yadā rahitam ātmānaṁ 9.33
yadā sabhāyāṁ kuru-deva- 1.7
yadā sva-bhāryayā sārdhaṁ 13.6
yadā tu rājā sva-sutān 1.6
yadā tu sarva-bhūteṣu 9.32
yadendriyoparāmo 'tha 7.13
yad-yad-dhiyā ta urugāya 9.11
yad-yogamāyā-guṇa-yoga- 13.45
yadopahūto bhavanaṁ praviṣṭo 1.10
yad-roma-garteṣu nililyur 13.34
yad-vṛttam anutiṣṭhan vai 12.31
yaḥ karṇa-nāḍīṁ puruṣasya 5.11
yaḥ kṛṣṇa-pādāṅkita-mārga- 1.32
yaḥ pañca-hāyano mātrā 2.2
yaḥ sṛjya-śaktim 11.15
yair vastra- 14.28
yais tattva-bhedair adhiloka- 5.8
yayottānapadaḥ putro 14.6
yayuḥ prabhāsaṁ saṁhṛṣṭā 3.25
yayur vaikuṇṭha-nilayaṁ 15.13
yajñasya ca vitānāni 7.30
yam abhyaṣiñcac chata-patra- 1.29
yam āhur ādyaṁ puruṣaṁ 7.22
yām āhur ātmano hy ardhaṁ 14.19
yam āmananti sma hi śabda- 1.34
yām āśrityendriyārātīn 14.20
yāṁ yoginaḥ saṁspṛhayanti 2.19
yaṁ rukmiṇī bhagavato 1.28
yaṁ vai vibhūtir upayāty 16.20
yaṁ vānayor damam adhīśa 16.25
yāmāś catvāraś catvāro 11.10
yamāv utasvit tanayau 1.39
yamunopavane kūjad- 2.27
yan māṁ nṛlokān raha 4.12
yan māṁ tvaṁ manyase 'yuktaṁ 9.36
yan mano mayi nirbaddhaṁ 9.35
yan martya-līlaupayikaṁ sva- 2.12
yan na vrajanty agha-bhido 15.23
yan nirvyalīkena hṛdā 13.9
yānaṁ rathān ibhān kanyā 3.27
yan-mūla-ketā yatayo 5.39
yan-nābhi-padma-bhavanād 9.21
yan-nāmāni ca gṛhṇāti 16.5
yānty ūṣmaṇā maharlokāj 11.30
yarhy eva karṇa-vivareṇa 15.46
yas tāṁ vivikta-caritair 16.21
yas tāvad asya balavān iha 9.17
yās tu śrutā hata-bhagair 15.23
yas tu tatra pumān so 'bhūn 12.54
yas tūnmukhatvād varṇānāṁ 6.30
yas tv eka-vīro 'dhiratho 1.40
yas tv etayor dhṛto daṇḍo 16.3
yas tvaṁ duhitaraṁ gaccher 12.30
yasya jñānopadeśāya 5.21
yasya – kurios; amṛta – 16.6
yasya vācā prajāḥ sarvā 15.8
yasyāgha-marṣoda-sarid- 5.41
yasyāhaṁ hṛdayād āsaṁ 13.17
yasyāṁ sva-dhuram adhyasya 14.19
yasyānavadyācaritaṁ manīṣiṇo 14.27
yasyāṅghri-pātaṁ raṇa-bhūr 1.37
yasyānurāga-pluta-hāsa-rāsa- 2.14
yasyāvatāra-guṇa-karma- 9.15
yasmād bibhemy aham api 9.18
yasmin daśa-vidhaḥ prāṇaḥ 7.23
yasmin nṛṇāṁ grāmya- 5.12
yaś ca mūḍhatamo loke 7.17
yat kṛtveha yaśo viṣvag 13.8
yat saṅkulaṁ hari-padānati- 15.20

yat sānubandhe 'sati deha- 5.44
yat sarva-bhūta-dayayāsad- 9.12
yat svayaṁ cātma-vartmātmā 6.39
yat te 'nutāpa-viditair 15.47
yat tvaṁ pṛcchasi martyānāṁ 14.5
yathā jale candramasaḥ 7.11
yathā māṁ nātirocanti 14.22
yathā punaḥ sve kha idaṁ 5.6
yathā sasarjāgra idaṁ nirīhaḥ 5.5
yathā vanān niḥsarato datā 13.40
yathāttha bahu-rūpasya 10.10
yathedānīṁ tathāgre ca 10.13
yathobhayeṣāṁ ta ime hi lokā 5.49
yato 'prāpya nyavartanta 6.40
yat-prasādād idaṁ viśvaṁ 14.47
yatra cādyaḥ pumān āste 15.15
yatra naiḥśreyasaṁ nāma 15.16
yatra nārāyaṇo devo 4.22
yatra putraiś ca pautraiś ca 7.24
yatra viśva ime lokāḥ 7.22
yatropagīyate nityaṁ 7.20
yat-sevayā bhagavataḥ 7.19
yat-sevayā caraṇa-padma- 16.7
yāvad baliṁ te 'ja harāma 5.49
yāvad dinaṁ bhagavato 11.23
yāvan mano-vacaḥ stutvā 9.26
yāvat pṛthaktvam idam ātmana 9.9
ye 'bhyarthitām api ca no nṛ- 15.24
ye brāhmaṇān mayi dhiyā 16.11
ye ca me bhagavan pṛṣṭās 10.2
ye me tanūr dvija-varān 16.10
ye 'ṅga tvad-aṅghri-śaraṇā 15.48
ye 'nimitta-nimittena 15.14
ye saṁyuge 'cakṣata tārkṣya- 2.24
ye saṁvasanto na vidur 2.8
ye tu tvadīya-caraṇāmbuja- 9.5
ye tvānanyena bhāvena 15.6
yena prajānām uta ātma-karma- 5.9
yena vā bhagavāṁs tuṣyed 7.35
yeṣāṁ bibharmy aham akhaṇḍa- 16.9
yeṣāṁ bṛhat-kaṭi-taṭāḥ smita- 15.20
yeṣāṁ na tuṣṭo bhagavān 13.13
yo deha-bhājāṁ bhayam 8.20
yo jātas trāyate varṇān 6.31
yo 'ntarhito hṛdi gato 'pi 15.46
yo vā ahaṁ ca giriśaś ca 9.16
yo vai svasṝṇāṁ pitṛvad 1.27
yo 'vidyayānupahato 'pi 9.20
yo visphurad-bhrū-viṭapena 2.18
yogair hemeva durvarṇaṁ 14.46
yoga-nidrā-nimīlākṣaḥ 11.32
yogeśvarādhīśvara eka etad 5.6
yoginaḥ sa bhavān kiṁ svid 16.19

jagāda so 'smad-gurave 8.8
jaghāna rundhānam asahya- 13.32
jagrāha vāso brahmarṣer 14.30
jālārka-raśmy-avagataḥ 11.5
janasya kṛṣṇād vimukhasya 5.3
janas-tapaḥ-satya-nivāsinas 13.25
jihvā pravargyas tava 13.37
jihvayāmśena ca rasaṁ 6.13
jitaṁ jitaṁ te 'jita yajña- 13.34
jīvābhaya-pradānasya 7.41
jīvasya gatayo vāś ca 7.31
jyotiṣāmbho 'nusaṁsṛṣṭaṁ 5.36
jñānaṁ ca naigamaṁ yat tad 7.38
jñānaṁ paraṁ man- 4.13
jñānaṁ paraṁ svātma-rahaḥ- 4.18
jñānaṁ paraṁ svātma-rahaḥ- 4.25
jñānena vairāgya-balena dhīrā 5.42
jñānenāśamayat kṣattā 4.23
jñāto 'haṁ bhavatā tv adya 9.36
jñāto 'si me 'dya sucirān 9.1
jñātvā tad dhṛdaye bhūyaś 12.50

ka enam atropajuhāva jihmaṁ 1.15
ka eṣa yo 'sāv aham abja- 8.18
kaccic chivaṁ devaka-bhoja- 1.33
kaccid budhaḥ svasty anamīva 1.32
kaccid dhareḥ saumya sutaḥ 1.30
kaccid yaśodhā ratha- 1.38
kaccid varūthādhipatir 1.28
kaccit kurūṇāṁ paramaḥ suhṛn 1.27
kaccit purāṇau puruṣau 1.26
kaccit sukhaṁ sātvata-vṛṣṇi- 1.29
kadā vā saha-saṁvāda 1.3
kadācid dhyāyataḥ sraṣṭur 12.34
kadamba-kiñjalka-piśaṅga- 8.28
kadarthī-kṛtya māṁ yad vo 16.2
kaḥ śraddadhītānyatamas tava 13.43
kaḥ śraddadhyād upākartuṁ 6.35
kaivalyaṁ parama-mahān 11.2
kakudmino 'viddha-naso 3.4
kāla-dravya-guṇair asya 10.14
kālākhyayā guṇamayaṁ 11.15
kālākhyayāsādita-karma-tantro 8.12
kālākhyaṁ lakṣaṇaṁ brahman 10.10

kāla-māgadha-śālvādīn 3.10
kāla-māyāṁśa-yogena 5.33
kāla-sañjñāṁ tadā devīṁ 6.2
kālātmano yat pramadā- 4.16
kāla-vṛttyā tu māyāyāṁ 5.26
kālena so 'jaḥ puruṣāyuṣābhi- 8.22
kālena tāvad yamunām upetya 1.24
kālenānugatāśeṣa 11.28
kālindyāḥ katibhiḥ siddha 4.36
kālo 'yaṁ dvi-parārdhākhyo 11.38
kālo 'yaṁ paramāṇv-ādir 11.39
kalpo yatrābhavad brahmā 11.35
kaṁ vṛṇīta varaṁ vatsā 14.13
kāmāgninācyuta-ruṣā ca 9.8
kāmaṁ bhavaḥ sva-vṛjinair 15.49
kāmān siṣeve dvārvatyām 3.19
kaṅka-gṛdhra-baka-śyena- 10.25
karāla-daṁṣṭro 'py akarāla- 13.28
kārya-kāraṇa-kartrātmā 5.29
karmaṇāṁśena yenāsau 6.25
karmāṇy anīhasya bhavo 4.16
karṇāv asya vinirbhinnau 6.17
karoti karmāṇi kṛtāvatāro 5.5
kārtsnyena cādyeha gataṁ 2.13
kas tṛpnuyāt tīrtha-pado 5.11
kasya rūpam abhūd dvedhā 12.52
katham enāṁ samunneṣya 13.16
kathaṁ srakṣyāmy ahaṁ lokān 12.34
kaumārīṁ darśayaṁś ceṣṭāṁ 2.28
kharo 'śvo 'śvataro gauraḥ 10.23
khurāhatābhraḥ sita-daṁṣṭra 13.27
khuraiḥ kṣuraprair darayaṁs 13.30
kiyān bhuvo 'yaṁ kṣapitoru- 3.14
kim etat sūkara-vyājaṁ 13.21
kiṁ nu naḥ kuśalaṁ brūyāṁ 2.7
kiṁ vā kṛtāgheṣv agham 1.37
kiṁ vā punas tac- 7.14
kirīṭa-sāhasra-hiraṇya-śṛṅgam 8.30
kirīṭa-sāhasra-maṇi-praveka- 8.6
kīrtiṁ hareḥ svāṁ sat-kartuṁ 6.36
kīrtiṁ vitanvatā loke 5.18
ko nāma loke puruṣārtha- 13.50
ko nv īśa te pāda-saroja- 4.15
ko vā amuṣyāṅghri-saroja- 2.18
ko vām ihaitya bhagavat- 15.32
ko viśrambheta yogena 3.23
kolāhalo viramate 'cira- 15.18
kopitā munayaḥ śepur 3.24
krīḍāyām udyamo 'rbhasya 7.3
krīḍayopātta-dehasya 4.33
krīḍan vidhatte dvija-go- 5.7
krodhaṁ durviṣahaṁ jātaṁ 12.6
kṛṣṇa-dyumaṇi nimloce 2.7
kṛtaṁ tretā dvāparaṁ ca 11.18
kṛta-śokānutāpena 14.44
kṛto me 'nugrahaś ceti 16.16
kṛtsna-prasāda-sumukhaṁ 15.39
kṣaṇam iva puline yamasvasus 4.27
kṣaṇān pañca viduḥ kāṣṭhāṁ 11.7
kṣattopasṛtyācyuta-bhāva- 5.1
kṣattrā vanaṁ praviṣṭena 1.1
kṣemaṁ sa kaccid yuyudhāna 1.31
kṣemaṁ vidhāsyati sa no 16.37
kṣiṇoti devo 'nimiṣas tu 5.14
kṣut-tṛṭ-tridhātubhir imā 9.8
kurvanti kāma-sukha-leśa- 9.7
kutra kṣattur bhagavatā 1.3

labdha-yuṣmat-prasādānāṁ 15.7
labdhāśiṣaḥ punar avekṣya 15.44
laghūni vai samāmnātā 11.8
lakṣyate 'ntar-gatāś cānye 11.41
lebhe gatiṁ dhātry-ucitāṁ 2.23
lebhe 'ñjasādhokṣaja- 1.31
līlayā cāpi yujyeran 7.2
līlayā vyanudat tāṁs tān 2.30
lokān anucaran siddha 4.9
lokān ito vrajatam antara- 15.34
lokān sa-pālāṁs trīṁś caṇḍi 14.39
loka-saṁsthāna-vijñāna 9.28
loke tenāhatāloke 15.2
loko vikarma-nirataḥ kuśale 9.17

mā veda-garbha gās tandrīṁ 9.29
mā vo 'nutāpa-kalayā 15.36
mahāmohaṁ ca mohaṁ ca 12.2
mahat-tattvād vikurvāṇād 5.29
mahīṁ gandha-guṇām ādhāt 5.36
mahimā veda-garbho 'tha 12.1
mahyaṁ bhavasya bhavatāṁ ca 15.42
māyā nāma mahā-bhāga 5.25
mayā saha dahantībhir 12.17
mayi saṁrambha-yogena 16.31
majjāyāḥ paṅktir utpannā 12.46
māṁ khedayaty etad ajasya 2.16
mānasā me sutā yuṣmat- 15.12
manasāṁśena yenāsau 6.24
manaso dehataś cedaṁ 12.27

mandāra-kunda-kurabotpala- 15.19
māṇḍavya-śāpād bhagavān 5.20
manye 'surān bhāgavatāṁs 2.24
manyur manur mahinaso 12.12
man-nideśāticāreṇa 14.38
mano na tṛpyaty api śṛṇvatāṁ 5.7
mantreṣu māṁ vā upahūya yat 4.17
manv-ādibhir idaṁ viśvam 11.27
manvantareṣu bhagavān 11.27
manvantareṣu manavas 11.25
mārganti yat te mukha-padma- 5.41
marīci-mukhyā munayo 12.29
marīci-pramukhair vipraiḥ 13.20
marīcir atry-aṅgirasau 12.22
matta-dvirepha-vanamālikayā 15.28
meḍhraṁ tasya vinirbhinnaṁ 6.19
mene 'santam ivātmānaṁ 5.24
mitho yadaiṣāṁ bhavitā vivādo 3.15
mṛdu tīvraṁ tapo dīrghaṁ 4.22
mṛṇāla-gaurāyata-śeṣa-bhoga- 8.23
mṛtyoḥ kṛtvaiva mūrdhny 14.6
muhur gṛṇanto vacasānurāga- 8.6
mukhato 'vartata brahma 6.30
mukhena lokārti-hara-smitena 8.27
munir vivakṣur bhagavad- 5.12

na brahma-daṇḍa-dagdhasya 14.43
na hy alpārthodayas tasya 1.4
na hy antaraṁ bhagavatīha 15.33
na hy avyaktaṁ bhagavataḥ 15.3
na hy edhante prajā nūnaṁ 12.51
na yācato 'dāt samayena dāyaṁ 1.8
na yasya loke sva-janaḥ paro 14.26
na me garbham imaṁ brahman 14.34
na śrīr viraktam api māṁ 16.7
na tāni puṁsām amṛtāyanāni 1.9
na tvaṁ dvijottama-kulaṁ 16.23
na vayaṁ bhagavan vidmas 16.16
na vayaṁ prabhavas tāṁ tvām 14.21
na vārayām āsa nṛpaḥ snuṣāyāḥ 1.7
na vismayo 'sau tvayi viśva- 13.43
nabhaso 'nusṛtaṁ sparśaṁ 5.33
nābhi-hradād iha sato 9.24
nāhaṁ tathādmi yajamāna- 16.8
naiṣāṁ vadhopāya iyān ato 3.15
naiṣkarmyasya ca sāṅkhyasya 7.30
naitac citraṁ tvayi kṣattar 5.19
naitat pūrvaiḥ kṛtaṁ tvad ye 12.30
naitāvatā try-adhipater bata 16.24
naiveśituṁ prabhur bhūmna 11.39
nālena salile mūlaṁ 9.37
namāma te deva padāravindaṁ 5.39
nāmāni kuru me dhātaḥ 12.8
namo namas te 'khila-mantra- 13.39
namo rudrāya mahate 14.35
namo vijñāna-vīryāya 15.5
nānā-karma-vitānena 9.34
nānātvāt sva-kriyānīśāḥ 5.38
nandayām āsa suhṛdaḥ 3.16
nānyat tvad asti bhagavann 9.1
nānyopalakṣyaḥ padavīṁ 1.42
nanu te tattva-saṁrādhya 4.26
nanv anyathā ko 'rhati deha- 1.44
nārādhanaṁ bhagavato 15.24
nārāyaṇo viśvasṛg ātma-yonir 5.9
nārakāś cānugṛhṇanti 14.43
nārvāg-gatas tat-khara-nāla- 8.19
nāsvādya manyu-daṣṭānāṁ 16.13
nātaḥ paraṁ parama yad 9.3
nātiprasīdati 9.12
nātyantikaṁ vigaṇayanty api 15.48
nātmāvasīdaty asmiṁs te 9.34
natvā diṣṭāya rahasi 14.31
netraiḥ pibanto 2.20
nidhanam upagateṣu vṛṣṇi- 4.28
nimeṣas tri-lavo jñeya 11.7
nimittāni ca tasyeha 7.39
nimlocati ravāv āsīd 4.2
nimlocaty arka āsīnam 14.9
nipātya tuṅgād ripu-yūtha- 3.1
nirabhidyanta devānāṁ 6.11
nirasta-sāmyātiśayo 'pi yat 14.27
nirbhinnaṁ tālu varuṇo 6.13
nirbhinnāny asya carmāṇi 6.16
nirbhinne akṣiṇī tvaṣṭā 6.15
nirbhinne aśvinau nāse 6.14
niryāpito yena suhṛt sva- 1.41
nirvairādibhir ātmānaṁ 14.46
niśāyām anuvṛttāyāṁ 11.29
niśamya kauṣāraviṇopavarṇitāṁ 14.1
niśamya te ghargharitaṁ sva- 13.25
niśamya vācaṁ vadato 13.1
niśāmyāsaṅkhyaśo yūthān 12.16
niśāvasāna ārabdho 11.23
nivītam āmnāya-madhu-vrata- 8.31
nivṛtta-sandhyā-niyamo 14.37
nyāse kuṭīcakaḥ pūrvaṁ 12.43
nyavedayan viśva-sṛje 15.2

noddhavo 'ṇv api man-nyūno 4.31
nūnaṁ bhṛtaṁ tad-abhighāti 16.22
nūnaṁ nṛpāṇāṁ tri- 1.43

pādāv asya vinirbhinnau 6.22
padbhyāṁ bhagavato jajñe 6.33
padma-kośaṁ tadāviśya 10.8
padmam ambhaś ca tat-kāla- 10.5
padmaṁ yad arcanty ahi-rāja- 8.5
pāyunāṁśena yenāsau 6.20
pakṣaḥ pañca-daśāhāni 11.10
pānena te deva kathā-sudhāyāḥ 5.46
paraṁ śuśrūṣaṇaṁ mahyaṁ 13.12
paramāṇuḥ sa vijñeyo 11.1
parameṣṭhī tv apāṁ madhye 13.16
parārdhya-keyūra-maṇi- 8.29
parāvareṣāṁ bhagavan vratāni 5.10
parāvareśo mahad-aṁśa-yukto 2.15
pārāvatānyabhṛta-sārasa- 15.18
pareṇa viśatā svasmin 6.5
pareṣām apareṣāṁ tvaṁ 15.4
pareṣāṁ gatim ācakṣva 11.16
parikraman vyomni vivṛtta- 8.16
parīto bhūta-parṣadbhir 14.24
parīto vatsapair vatsāṁś 2.27
pārthāṁs tu devo bhagavān 1.12
pāṣaṇḍa-patha-vaiṣamyaṁ 7.31
paśyāmi viśva-sṛjam ekam 9.3
paśyanti yatra yuvayoḥ sura- 15.33
patir bhavad-vidho yāsāṁ 14.12
pauṁsnaṁ vapur darśayānam 15.45
pauravendra-gṛhaṁ hitvā 1.2
pautras tava śrī-lalanā- 14.50
phaṇātapatrāyuta-mūrdha- 8.23
pītāṁśuke pṛthu-nitambini 15.40
piṭṛ-deva-manuṣyāṇām 11.16
plāvayanty utkaṭāṭopa- 11.31
prabuddha-karmā daivena 6.4
pradarśayantaṁ kṛpayā 8.26
pradarśyātapta-tapasām 2.11
prāduścakartha yad idaṁ 15.50
prahṛṣṭa-romā bhagavat- 13.5
prayuktān bhoja-rājena 2.30
prajā vicitrākṛtaya 7.24
prajāḥ sasarja katidhā 10.1
prajāḥ sṛja yathā-pūrvaṁ 9.43
prajāpatīnāṁ sa patiś 7.25
prajāpati-patis tanvaṁ 12.33
prājāpatyaṁ tu tat tejaḥ 15.1

prajāvatīnāṁ bhadraṁ te 14.11
prajñāya baddhāñjalayo 13.33
prāṇād vasiṣṭhaḥ sañjāto 12.23
praṇamya pādau parivṛtya 4.20
prāṇenāṁśena saṁsparśaṁ 6.16
prāṇināṁ hanyamānānāṁ 14.40
prāñjaliḥ praṇataś cedaṁ 13.6
prāpadyata svaḥ-saritaṁ 4.36
prasupta-loka-tantrāṇāṁ 6.1
prāśitram āsye grasane 13.36
praticakṣīta māṁ loko 9.32
pratīyata upadraṣṭuḥ 7.10
pratijagmuḥ pramuditāḥ 16.28
pratilabhya priyāṁ patnīṁ 13.2
pratinandya jagādedaṁ 16.1
prativaktuṁ na cotseha 2.1
praty āha taṁ subahu-vit 1.5
pratyācaṣṭātma-bhūr devān 15.11
pratyag-dhṛtākṣāmbuja-kośam 8.4
pratyāha bhagavac-cittaḥ 7.8
pratyāhānunayan vācā 14.16
pratyaṅga-mukhyāṅkita- 1.23
pratyeṣyataṁ nikāśaṁ me 16.31
pravartaye bhāgavataṁ purāṇaṁ 8.2
pravāsa-sthasya yo dharmo 7.34
pravṛddha-bhaktyā hy 14.48
pravṛddha-harṣo bhagavat- 7.42
pṛccheḥ prabho mugdha 4.17
prekṣāṁ kṣipantaṁ 8.24
prerito 'janayat svābhir 6.4
priyaṁ prabhur grāmya iva 3.5
priyavratottānapādau 12.56
prīṇayann iva bhāratyā 7.1
prītaḥ pratyāha tān praśnān 10.3
prītas tubhyam ahaṁ tāta 13.9
prīto 'ham astu bhadraṁ te 9.39
procuḥ prāñjalayo viprāḥ 16.15
proktaṁ kilaitad 8.7
provāca mahyaṁ sa dayālur 8.9
pṛṣṭhato 'nvagamaṁ bhartuḥ 4.5
pṛṣṭo vārtāṁ pratibrūyād 2.3
pulaho nābhito jajñe 12.24
pulakodbhinna-sarvāṅgo 2.5
puṁsām ato vividha-karmabhir 9.13
puṁsāṁ gatiṁ mṛgayatām iha 15.45
puṁsāṁ niḥśreyasārthena 5.17
puṁsāṁ sudūraṁ vasato 'pi 5.44
puṁsāṁ sva-kāmāya vivikta- 8.26
punaḥ sa papraccha tam 14.1

purā mayā proktam ajāya 4.13
purā pitā no bhagavān 14.13
purāpavāritā dvāri 16.30
pureṣu puṇyopavanādri-kuñjeṣv 1.18
puryāṁ kadācit krīḍadbhir 3.24
pūrṇārtho lakṣitas tena 2.5
pūrtena tapasā yajñair 9.41
puruṣas tad-upādānam 10.11
puruṣasya ca saṁsthānaṁ 7.38
puruṣeṇātma-bhūtena 5.26
pūrvaḥ parārdho 'pakrānto 11.34
pūrvasyādau parārdhasya 11.35
puṣṇāsi kṛṣṇād vimukho gata- 1.13
putrayoś ca vadhaṁ kṛṣṇād 14.51
putrasyaiva ca putrāṇāṁ 14.45

rāddhaṁ niḥśreyasaṁ puṁsāṁ 9.41
rajo 'dhikāḥ karma-parā 10.26
rajo-bhājo bhagavato 10.18
rasāyā līlayonnītām 13.47
rati-rāso bhavet tīvraḥ 7.19
ratnodadhārauṣadhi-saumanasya 8.24
remāta uddāya mṛdhe sva- 1.39
reme kṣaṇadayā datta- 3.21
reme nirasta-viṣayo 'py 9.19
retasāṁśena yenāsāv 6.19
ṛg-yajuḥ-sāmātharvākhyān 12.37
ṛṣe na tṛpyati manaḥ 14.4
ṛṣim ādyaṁ na badhnāti 9.35
ṛṣīṇāṁ bhūri-vīryāṇām 12.50
ṛṣīṇāṁ janma-karmāṇi 7.29
rudann iva hasan mugdha- 2.28
rudraḥ patir hi bhūtānāṁ 14.34
rudrāṇāṁ rudra-sṛṣṭānāṁ 12.16
rūpaṁ yad etad avabodha- 9.2
rūpaṁ tavaitan nanu 13.35
rūpaṁ vicitram idam asya 9.24

sa cāpi śatarūpāyāṁ 12.56
sa eṣa doṣaḥ puruṣa-dviḍ āste 1.13
sa eṣa sādho caramo bhavānām 4.12
sa eva go-dhanaṁ lakṣmyā 2.29
sa evam ārādhita-pāda-tīrthād 4.20
sa evaṁ bhagavān pṛṣṭaḥ 5.17
sa evam ṛṣi-varyo 'yaṁ 1.5
sa evānyeṣv adharmeṇa 11.21
sa evānumato 'smābhir 16.3
sa ittham āpṛṣṭa-purāṇa- 7.42
sa ittham atyulbaṇa-karṇa- 1.16
sa itthaṁ bhagavān urvīṁ 13.47
sa itthaṁ coditaḥ kṣattrā 7.8
sa itthaṁ gṛṇataḥ putrān 12.33
sa ittham udvīkṣya tad-abja- 8.19
sa kālaḥ paramāṇur vai 11.4
sa karma-bījaṁ rajasoparaktaḥ 8.33
sa karṇa-duḥśāsana-saubalānāṁ 3.13
sa kathaṁ sevayā tasya 2.3
sa muhūrtam abhūt tūṣṇīṁ 2.4
sa naḥ prasīdatāṁ bhāmo 14.36
sa nirgataḥ kaurava-puṇya- 1.17
sa padma-kośaḥ 8.14
sa prahasya mahā-bāho 15.11
sa sva-dṛg bhagavān yasya 14.47
sā śraddadhānasya 5.13
sa taṁ mahā-bhāgavataṁ 4.24
sa tu katham avaśiṣṭa 4.28
sa tvam asyām apatyāni 13.11
sa tvaṁ dvijānupatha-puṇya- 16.21
sa tvaṁ vidhatsva śaṁ bhūmaṁs 15.9
sa vā eṣa tadā draṣṭā 5.24
sā vā etasya sandraṣṭuḥ 5.25
sa vai bata bhraṣṭa-matis 13.45
sa vai drauṇy-astra- 3.17
sa vai mahā-bhāgavato mahātmā 14.48
sa vai nivṛtti-dharmeṇa 7.12
sa vai ruroda devānāṁ 12.8
sa vai svāyambhuvaḥ samrāṭ 13.2
sa vai viśva-srjāṁ garbho 6.7
sa vai viśva-srjām īśo 12.36
sa vajra-kūṭāṅga-nipāta-vega- 13.29
sa vāsudevānucaraṁ praśāntaṁ 1.25
sa viditvātha bhāryāyās 14.31
sa viditvātmajānāṁ no 14.14
sa viśva-janma-sthiti- 5.16
sādhyātmaḥ sādhidaivaś ca 6.9
sādhu pṛṣṭaṁ tvayā sādho 5.18
sādhu vīra tvayā pṛṣṭam 14.5
sādhv etad vyāhṛtaṁ vidvan 7.16
sadyo harer anucarāv uru 15.35
sadyo 'jāyata tan-manyuḥ 12.7
sahānujo yatra vṛkodarāhiḥ 1.11
saivaṁ saṁvidite bhartrā 14.30
sākṣād bhagavatādiṣṭo 4.26
salile sva-khurākrānta 13.46
samāhutā bhīṣmaka-kanyayā ye 3.3
saṁhṛtya sva-kulaṁ sphītaṁ 4.29
saṁlakṣyate sphaṭika-kuḍya 15.21
samprasīdati vā yeṣām 7.35

saṁspardhayā dagdham 1.21
saṁsthāna-bhuktyā bhagavān 11.3
saṁsthāpayaināṁ jagatāṁ sa- 13.42
saṁvatsaraḥ parivatsara 11.14
saṁvatsara-sahasrānte 6.38
saṁvatsara-śataṁ nṝṇāṁ 11.12
saṁvatsarāvasānena 11.13
sanakaṁ ca sanandaṁ ca 12.4
sanat-kumārāya sa cāha pṛṣṭaḥ 8.7
sanat-kumāraṁ ca munīn 12.4
sañchinnaḥ saṁśayo mahyaṁ 7.15
sandhyā-sandhyāṁśayor antar 11.20
sāndīpaneḥ sakṛt proktaṁ 3.2
sāṅkhyāyanaḥ pāramahaṁsya- 8.8
saṅkhyātāni sahasrāṇi 11.19
saptamo mukhya-sargas tu 10.19
sarasvatīm upasprśya 4.3
sargāṁś caivānusargāṁś ca 7.25
sargo nava-vidhas tasya 10.14
sarva-bhūta-guhāvāsam 12.19
sarvartu-śrībhir vibhrājat 15.16
sarvāśramān upādāya 14.18
sarvātiśayayā lakṣmyā 16.32
sarvatra te 'viṣamayā 15.29
sarva-veda-mayenedam 9.43
sarve vedāś ca yajñāś ca 7.41
sarve viyuktāḥ sva-vihāra- 5.48
sarvebhya eva vaktrebhyaḥ 12.39
sasarja rūpa-tanmātraṁ 5.34
sasarjāgre 'ndha-tāmisram 12.2
sata eva padārthasya 11.2
saṭā-śikhoddhūta-śivāmbu- 13.44
satīṁ vyādāya śṛṇvanto 16.14
sato 'viśeṣa-bhug yas tu 11.4
satrāṇi sarvāṇi śarīra- 13.38
satre purā viśva-srjāṁ 4.11
sat-sevanīyo bata pūru-vaṁśo 8.1
sattvākṛti-svabhāvena 12.15
sattvaṁ cāsya vinirbhinnaṁ 6.26
sattvaṁ viṣṭabhya virajaṁ 15.15
sātvatām ṛṣabhaṁ sarve 2.9
saumyānuśoce tam adhaḥ- 1.41
sa-vidhaṁ jagṛhe pāṇīn 3.8
sāvitraṁ prājāpatyaṁ ca 12.42
seyaṁ bhagavato māyā 7.9
siṁhaḥ kapir gajaḥ kūrmo 10.24
smaran viśva-srjām īśo 6.10
snehottha-romā 4.14
snigdha-smitāvalokena 3.20
so 'haṁ harer martya- 1.42
so 'haṁ nṛṇāṁ kṣulla-sukhāya 8.2
so 'haṁ tad-darśanāhlāda- 4.21
so 'haṁ tavaitat kathayāmi 8.9
so 'yaṁ samasta-jagatāṁ 9.22
so 'ntaḥ śarīre 'rpita-bhūta- 8.11
so 'nupraviṣṭo bhagavāṁś 6.3
so 'pi kṣmām anujai rakṣan 3.18
so 'py aṁśa-guṇa-kālātmā 5.28
so 'sādhu-vādas tat-kīrtiṁ 16.5
so 'sāv adabhra-karuṇo 9.25
so 'vadhyātaḥ sutair evaṁ 12.6
somas tu retaḥ savanāny 13.38
sparśas tasyābhavaj jīvaḥ 12.47
srak tuṇḍa āsīt sruva īśa 13.36
srjataḥ śrīnivāsasya 7.28
srjaty amogha-saṅkalpa 10.30
srjato me kṣitir vārbhiḥ 13.17
srṣṭvāgre mahad-ādīni 7.21
sthānaṁ tv ihānujānīhi 13.14
sthāpatyaṁ cāsrjad vedaṁ 12.38
strī yāsīc chatarūpākhyā 12.54
strīṇāṁ nigṛhyamāṇānāṁ 14.40
suyodhanaṁ sānucaraṁ śayānaṁ 3.13
sukhāya karmāṇi karoti loko 5.2
sūryaś candras tapaś caiva 12.11
sūryendu-vāyv-agny-agamaṁ 8.31
sutaṁ mṛdhe khaṁ vapuṣā 3.6
sva-daṁṣṭrayoddhṛtya mahīṁ 13.31
sva-garjitena kakubhaḥ 13.24
svayaṁ dhanur dvāri nidhāya 1.16
svayaṁ tad antar-hṛdaye 8.22
svayaṁ tv asāmyātiśayas 2.21
svam eva dhiṣṇyaṁ bahu 8.4
svaṁ svaṁ kālaṁ manur bhuṅkte 11.24
svarāḥ sapta vihāreṇa 12.47
svardhuny-udārdraiḥ sva-jaṭā- 8.5
svarṇa-māṣaiḥ kṛta-cchidraṁ 11.9
sva-rociṣā tat salilaṁ 8.14
svarūpeṇa mayopetaṁ 9.33
sva-sambhavaṁ niśāmyaivaṁ 9.26
sva-sargasyāśiṣaṁ lokyām 14.37
sva-śānta-rūpeṣv itaraiḥ sva- 2.15
svatas-tṛptasya ca kathaṁ 7.3
svato jñānaṁ kutaḥ puṁsāṁ 7.39

śabda-brahmātmanas tasya 12.48
ṣaḍ ime prākṛtāḥ sargā 10.18
śaktyāpramattair gṛhyeta 13.10

śambaraṁ dvividaṁ bāṇaṁ 3.11
śanair jita-śvāsa-nivṛtta- 8.21
śanakair bhagaval-lokān 2.6
śarac-chaśi-karair mṛṣṭaṁ 2.34
śāstram ijyāṁ stuti-stomaṁ 12.37
ṣaṣṭhas tu tamasaḥ sargo 10.17
śaśvat svarūpa-mahasaiva 9.14
śata-bhāgas tu vedhaḥ syāt 11.6
śīrṣṇo 'sya dyaur dharā 6.27
śivāya nyasta-daṇḍāya 14.35
śyāmāvadātaṁ virajaṁ 4.7
śyāme pṛthāv urasi śobhitayā 15.39
śmaśāna-cakrānila-dhūli- 14.25
ṣoḍaśy-ukthau pūrva-vaktrāt 12.40
śoṇāyitenādhara-bimba-bhāsā 8.27
śraddadhānāya bhaktāya 14.4
śraddhayātma-viśuddhy-arthaṁ 6.34
śrāddhasya ca vidhiṁ brahman 7.33
śrī rūpiṇī kvaṇayatī 15.21
śrī-niketaṁ sarasvatyāṁ 4.6
śṛṇvīta bhaktyā śravayeta 13.48
śrotreṇāṁśena śabdasya 6.17
śrutasya puṁsāṁ sucira- 13.4
śruteś ca vidvadbhir 6.37
śrutvā bhāgavataṁ pautram 14.51
śvā sṛgālo vṛko vyāghro 10.24

ta ekadā bhagavato 15.13
tābhyām antar-hṛdi brahman 9.30
tābhyāṁ miṣatsv animiṣeṣu 15.31
tābhyāṁ rūpa-vibhāgābhyāṁ 12.53
tad āhur akṣaraṁ brahma 11.42
tad asya kauṣārava śarma- 5.15
tad bhavān dahyamānāyāṁ 14.11
tad dhīty ātma-kṛtaṁ manye 16.4
tad vā idaṁ bhuvana-maṅgala 9.4
tad vaḥ prasādayāmy adya 16.4
tad vām amuṣya paramasya 15.34
tad vidhehi namas tubhyaṁ 13.8
tad vilokya viyad-vyāpi 10.7
tad vilokyābja-sambhūto 10.5
tad viśva-gurv-adhikṛtaṁ 15.26
tadā mithuna-dharmeṇa 12.55
tadā vikuṇṭha-dhiṣaṇāt 16.34
tadā viśveśvaraḥ kruddho 14.41
tad-bhagnamānān api gṛdhyato 3.4
tad-rakta-paṅkāṅkita-gaṇḍa- 13.32
taijasānīndriyāṇy eva 5.31
tayā saṁsthāpayaty etad 7.4
tayā vibhraṁśita-jñānā 4.1
tayoḥ samuccayo māsaḥ 11.11
tayor asurayor adya 16.36
tal loka-padmaṁ sa u eva 8.15
tam adharme kṛta-matiṁ 12.29
tam āhāgādhayā vācā 9.28
tāṁ cāpi yuṣmac-caraṇa- 7.18
tāṁ diśo jagṛhur ghorāṁ 12.33
tam evāhur yugaṁ taj-jñā 11.20
tam evānv api dhīyante 11.29
taṁ tv āgataṁ 15.38
taṁ tvāṁ vidāma bhagavan 15.47
tama etad vibho vettha 15.3
tamāla-nīlaṁ sita-danta-koṭyā 13.33
tamasy apāre vidurātma-sargaṁ 8.20
tāmaso bhūta-sūkṣmādir 5.32
tamo-mātrām upādāya 11.28
tān babhāṣe svabhūḥ putrān 12.5
tāñ chocya-śocyān avido 5.14
tan mayāpāditaṁ hy agre 9.29
tan me sva-bhartur avasāyam 16.12
tan naḥ parāṇuda vibho 7.7
tan naicchad racayan yasya 2.2
tan naicchan mokṣa-dharmāṇo 12.5
tān vadasvānupūrvyeṇa 10.2
tān vai hy asad-vṛttibhir 5.45
tān vīkṣya vāta-raśanāṁś 15.30
tapa ātiṣṭha bhadraṁ te 12.18
tapasā hy edhamānena 10.6
tapasaiva yathā pūrvaṁ 12.18
tapasaiva paraṁ jyotir 12.19
taranti hy añjasā mṛtyuṁ 16.19
tarhy eva naṅkṣyati śivas 16.23
tarhy eva tan-nābhi-saraḥ- 8.32
tarpayitvātha viprebhyo 3.26
tārtīyena svabhāvena 6.29
tasya coddharataḥ kṣauṇīṁ 14.3
tasya prapannākhila-lokapānām 1.45
tasyābhipaśyataḥ kha-sthaḥ 13.19
tasyāgnir āsyaṁ nirbhinnaṁ 6.12
tasyāḥ kāmaṁ na kaḥ kuryāt 14.17
tasyaiva cānte kalpo 'bhūd 11.36
tasyaivaṁ ramamāṇasya 3.22
tasyāṁ jātaḥ purā śūdro 6.33
tasyāṁ sa cāmbho-ruha- 8.16
tasyāṁ tritasyośanaso manoś 1.22
tasyānuraktasya muner 4.10
tasyāravinda-nayanasya 15.43
tasyārtha-sūkṣmābhiniviṣṭa- 8.13

tasyāśu samprasīdeyaṁ 9.40
tasyoṣṇig āsīl lomabhyo 12.45
tasmā evaṁ jagat-sraṣṭre 9.44
tasmā idaṁ bhagavate nama id 15.50
tasmād yugānta- 8.17
tasmai namas ta udara-stha- 9.21
tasmai namo bhagavate 9.4
tasmai namo bhagavate 12.32
tasmai prādād varaṁ putraṁ 3.2
tasmin yayau paramahaṁsa- 15.37
tasmin mahā-bhāgavato 4.9
tasmin prasanne sakalāśiṣāṁ 13.49
tasmin praśānta-puruṣe gata- 15.32
tasmin pratīpaḥ parakṛtya 1.15
tasmin svayaṁ vedamayo 8.15
tasmin sva-vikramam idaṁ 9.23
tasmin varīyasi praśnaḥ 1.4
tasminn atītya munayaḥ ṣaḍ 15.27
tāsv apatyāny ajanayad 3.9
tat sādhu-varyādiśa vartma 5.4
tat tasya kaiṅkaryam alaṁ 2.22
tat te 'nabhīṣṭam iva sattva- 16.24
tat te vayaṁ loka- 5.48
tata ātmani loke ca 9.31
tataḥ katipayair māsair 3.25
tataḥ sa āgatya puraṁ sva- 3.1
tātāmba kaṁsād uru-śaṅkitānāṁ 2.17
tatas tv ativrajya surāṣṭram 1.24
tatas tvām abhidhāsyanti 12.10
tathaiva cānye nara-loka-vīrā 2.20
tathāpare cātma-samādhi-yoga- 5.47
tathāpi kīrtayāmy aṅga 6.36
tathāpi naḥ prajānāṁ te 13.7
tathāpi nāhaṁ pravṛṇomi 4.15
tathāpi tad-abhipretaṁ 4.5
tato 'bhavan mahat-tattvam 5.27
tato nanda-vrajam itaḥ 2.26
tato nivṛtto 'pratilabdha- 8.21
tato 'parāṁ upādāya 12.49
tato vayaṁ mat-pramukhā yad- 5.51
tatra snātvā pitṝn devān 3.26
tatrāhṛtās tā nara-deva- 3.7
tatrāpi daityaṁ 13.31
tatrātha śuśrāva suhṛd- 1.21
tatremaṁ ka upāsīran 7.37
tat-tad-guṇānuśravaṇaṁ 13.4
tattvānāṁ bhagavaṁs teṣāṁ 7.37
tau tu gīrvāṇa-ṛṣabhau 16.33
tāv eva hy adhunā prāptau 16.35
tāv ubhau sukham edhete 7.17
tāvac chaśāsa kṣitim eka 1.20
tāvad bhayaṁ draviṇa-deha- 9.6
tāvan mamety asad-avagraha 9.6
tāvan na saṁsṛtir asau 9.9
tāvat tri-bhuvanaṁ sadyaḥ 11.31
tāvaty eva niśā tāta 11.22
te dve muhūrtaḥ praharaḥ 11.8
te yoga-māyayārabdha- 16.15
te 'naika-janma-śamalaṁ 9.15
te vā amuṣya vadanāsita- 15.44
tebhyo virājam uddhṛtya 7.21
tejīyasām api hy etan 12.31
tenaiva me dṛśam anuspṛśatād 9.22
tenaiva tu muni-śreṣṭha 14.2
tepe tapo bahu-savo 9.18
teṣām itīritam ubhāv 15.35
teṣāṁ maireya-doṣeṇa 4.2
teṣāṁ parānusaṁsargād 5.37
teṣāṁ saṁsthāṁ pramāṇaṁ ca 7.26
teṣāṁ satāṁ veda-vitāna- 13.26
teṣāṁ supakva-yogānāṁ 15.7
teṣāṁ śramo hy apārthāya 13.13
tiraścām aṣṭamaḥ sargaḥ 10.21
tiryaṅ-mānuṣa-devānāṁ 7.27
tiryaṅ-manuṣya-vibudhādiṣu 9.19
tiryaṅ-nṛ-pitṛ-devānāṁ 11.26
tīrthaṁ sudāsasya gavāṁ 1.22
tiṣṭhan niṣaṇṇaṁ parameṣṭhi- 2.22
tīvreṇa bhakti-yogena 2.4
trayīmayaṁ rūpam idaṁ ca 13.41
trayodaśādadāt tāsāṁ 14.14
trayoviṁśati tattvānāṁ 6.2
trasareṇu-trikaṁ bhuṅkte 11.6
tri-lokyā yuga-sāhasraṁ 11.22
tri-lokyāṁ dahyamānāyāṁ 11.30
triṣṭum māṁsāt snuto 'nuṣṭub 12.45
tubhyaṁ mad-vicikitsāyāṁ 9.37
tvacam asya vinirbhinnāṁ 6.18
tvayerito yato varṇās 7.23
tvaṁ bhakti-yoga-paribhāvita- 9.11
tvaṁ deva śaktyāṁ guṇa-karma- 5.50
tvam ekaḥ sarva-bhūtānāṁ 13.7
tvām eva dhīrāḥ puruṣaṁ 5.47
tvaṁ naḥ surāṇām asi 5.50
tvaṁ naḥ sva-cakṣuḥ paridehi 5.51
tvattaḥ sanātano dharmo 16.18

ubhayatrāpi bhagavan 7.15

ubhayor antaraṁ vyoma 6.29
ūcuḥ suhṛttama-didṛkṣita- 15.31
udāplutaṁ viśvam idaṁ tadāsīd 8.10
uddhṛtya puṣpebhya ivārta- 5.15
ugraretā bhavaḥ kālo 12.12
upary adhaś ca ye lokā 7.26
upasaṅgamya viprarṣim 14.33
upāśritaḥ kañjam u loka- 8.17
ūṣmāṇam indriyāṇy āhur 12.47
utkṣipta-vālaḥ kha-caraḥ 13.27
utpādya śāsa dharmeṇa 13.11
utsaṅgān nārado jajñe 12.23
utsrotasas tamaḥ-prāyā 10.20
utsṛṣṭa-dīrghormi-bhujair 13.29
uttarāyāṁ dhṛtaḥ pūror 3.17
utthāya sadyo jagṛhuḥ 3.7
utthāya viśva-vijayāya ca no 9.25
utthāpyāpāyayad gāvas 2.31
uvāsa tasmin salile pade sve 8.11

vācā svāṁśena vaktavyaṁ 6.12
vācaṁ duhitaraṁ tanvīṁ 12.28
vācaś ca nas tulasivad yadi 15.49
vada naḥ sarga-saṁvyūhaṁ 7.27
vadhaṁ bhagavatā sākṣāt 14.42
vadhāt prapannārti- 1.43
vaikārikas taijasaś ca 5.29
vaikārikas tu yaḥ proktaḥ 10.27
vaikārikāś ca ye devā 5.30
vaikāriko deva-sargaḥ 10.17
vaikhānasā vālakhilyau- 12.43
vaikṛtās traya evaite 10.27
vaikuṇṭhaṁ tad-adhiṣṭhānaṁ 16.27
vaimānikāḥ sa-lalanāś 15.17
vairāgya- 13.39
vairāgya-sāraṁ pratilabhya 5.46
vaiśyas tad-udbhavo vārtāṁ 6.32
vayaṁ jayema helābhir 14.20
vayaṁ vratair yac- 14.26
vajry ādravat taṁ sa-gaṇo 3.5
vaktraṁ bhruvā kuṭilayā 15.28
vaktuṁ bhavān no 'rhati yad 4.25
valgu-prakoṣṭha-valayaṁ 15.40
vāma ūrāv adhiśritya 4.8
vanaspaty-oṣadhi-latā- 10.19
vāṇyānurāga-kalayātmajavad 16.11
vāpīṣu vidruma-taṭāsv 15.22
vārāha iti vikhyāto 11.37
varāha-toko niragād 13.18
varṇāśrama-vibhāgāṁś ca 7.29
varṣatīndre vrajaḥ kopād 2.33
vārtā sañcaya-śālīna- 12.42
vārtāyā daṇḍa-nīteś ca 7.32
vārtayāṁśena puruṣo 6.21
vasanti yatra puruṣāḥ 15.14
vasudevasya devakyāṁ 2.25
vedāham antar manasīpsitaṁ te 4.11
vetreṇa cāskhalayatām atad- 15.30
vibabhājātmanātmānam 6.7
vicitra-divyābharaṇāṁśukānāṁ 8.25
vidhema cāsyai namasā saha 13.42
vidhunvatā vedamayaṁ nijaṁ 13.44
vidyā dānaṁ tapaḥ satyaṁ 12.41
vidyut-kṣipan-makara-kuṇḍala- 15.41
viduro 'py uddhavāc chrutvā 4.33
vigāhyāgādha-gambhīrāṁ 16.14
vijñānātmātma-deha-sthaṁ 5.27
vikāraiḥ sahito yuktair 11.40
vilīyante tadā kleśāḥ 7.13
vimṛjya netre viduraṁ 2.6
vinadya bhūyo vibudhodayāya 13.26
vindeta bhūyas tata eva 5.2
vipannān viṣa-pānena 2.31
viprāṁs tu ko na viṣaheta 16.9
viprāṇāṁ deva-devānāṁ 16.17
virājam atapat svena 6.10
virāṭ prāṇo daśa-vidha 6.9
viriñco 'pi tathā cakre 10.4
vismāpanaṁ svasya ca 2.12
viṣaṇṇa-cetasaṁ tena 9.27
viṣṇor dhāma paraṁ sākṣāt 11.42
viśo 'vartanta tasyorvor 6.32
viśrambhād abhyadhattedaṁ 4.24
viśvaṁ vai brahma-tan-mātraṁ 10.12
viśvaṁ vicakṣate dhīrā 11.17
viśvasya yaḥ sthiti- 16.37
viśvasya janma-sthiti- 5.43
viśva-sthity-udbhavāntārthā 5.22
viśvodbhava-sthiti-layeṣu 9.14
vittasya coru-bhārasya 2.32
vivitsavas tattvam ataḥ 8.3
vivṛddha-vijñāna-balo 10.6
vyādhasyāpy anukampyānāṁ 14.36
vyajyedaṁ svena rūpeṇa 9.44
vyasanārṇavam atyeti 14.18
vraja-striyo dṛgbhir 2.14
vraje ca vāso 'ri-bhayād iva 2.16
vrajema sarve śaraṇaṁ yad īśa 5.43

Cituotų posmų rodyklė

Rodyklėje norodyti „Śrīmad-Bhāgavatam“ komentarai, kuriuose pateiktos kitų šventraščių citatos. Pastorintu šriftu atspausdinti skaičiai rodo, kad cituojamas visas šventraščio posmas.

abhayaṁ sattva saṁśuddhiḥ 1.42
adānta-gobhir viśatāṁ tamissraṁ **9.17**
ādhāra-śaktim avalambya parāṁ **7.37**
advaitam acyutam anādim ananta-rūpam **3.8, 9.3**
aham evāsam evāgre 5.23 7.37
ahaṁ sarvasya prabhavo 2.13, 2.16, 16.32
anādir ādir govindaḥ **11.42**
ānanda-cinmaya-rasa- 3.20
aṇḍāntara-stha- stham **6.2**
andhā yathāndhair upanīyamānās **9.17**
andhaṁ tamaḥ praviśanti **9.10**
aneka-bāhūdara vaktra netraṁ **6.35**
aṅgāni yasya sakalendriya- 5.26
āruhya kṛcchreṇa paraṁ padaṁ tataḥ **9.10, 12.11**
ataḥ śrī kṛṣṇa-nāmādi 4.29
athāto brahma-jijñāsā 5.12, 7.17
athavā bahunaitena **6.2**
athetareṣāṁ paśūnāḥ aśanāpipāse **10.21**
ato 'cyuto 'khile loke **7.37**
avajānanti māṁ mūḍhā 1.42, 2.8, **2.22,** 9.19
avāṅ-mānasa-gocaraḥ 6.10

bahūnāṁ janmanām ante **6.34**
bahu-śākhā hy anantāś ca **5.51, 6.7**
balavān indriya-grāmo 12.28
bhagavat-tattva-vijñāna 4.30
bhajanty ananya-manaso 6.38
bhaktyā mām abhijānāti 3.23, 4.30, 6.40, 8.19, 9.3
bhūta-grāmam imaṁ kṛtsnam 10.13
bhūtvā bhūtvā pralīyate 7.2
brahma jānātīti brāhmaṇaḥ 16.4

cātur-varṇyaṁ mayā sṛṣṭam 12.43

dadāmi buddhi yogaṁ taṁ **5.40, 13.39**
daivī hy eṣā guṇamayī **7.10**
devarṣi-bhūtāpta-nṛṇāṁ pitṝṇāṁ 12.5
dharmaṁ tu sākṣād bhagavat- **9.10**
dīpārcir eva hi daśāntaram 9.4
duravabodha iva tavāyaṁ **7.9**
dvādaśaite vijānīmo **9.10**

eko bahūnāṁ yo vidadhāti kāmān 5.49
eko 'py asau racayituṁ jagad- 6.2
eko vai nārāyaṇa āsīn 5.23
etasmād ātmanaḥ ākāśaḥ 5.32
ete cāṁśa-kalāḥ puṁsaḥ **1.45**

go-brāhmaṇa-hitāya ca 16.4, 16.23
goloka eva nivasaty akhilātma- 4.33
govindam ādi-puruṣaṁ tam 8.22
guhyaṁ viśuddhaṁ durbodhaṁ **9.10**

hare kṛṣṇa hare kṛṣṇa **13.25, 14.32, 15.25, 15.45, 15.49, 16.31**
hetunānena kaunteya **5.25, 10.11**

idaṁ hi viśvaṁ bhagavān ivetaraḥ 10.12
īhā yasya harer dāsye **4.31**
indrāri-vyākulaṁ lokaṁ **1.45**
īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ 1.44, 9.42, **11.42**
īśvaraḥ sarva-bhūtānāṁ 15.45
iti māṁ yo 'bhijānāti **1.44**

yac-cakṣur eṣa savitā sakala- **11.14**
yad-vijijñāsayā yuktā **4.16**
yaḥ kāraṇārṇava-jale bhajati **7.37**
yaṁ śyāmasundaram acintya- **1.24**
yas tādṛg eva hi ca viṣṇutayā vibhāti **9.4**
yasyaika-niśvasita-kālam **7.37, 11.38**
yasyājñayā bhramati saṁbhṛta- **11.14**
yasyopamāno na babhūva so 'cyuto **13.30**
yasmin vijñāte sarvam evaṁ 7.26
ye yathā māṁ prapadyante 4.11, 9.11, 9.12

ye 'nye 'ravindākṣa vimukta- **9.10, 12.11**
yei kṛṣṇa-tattva vettā sei 'guru' haya **6.30**
yeṣāṁ tv anta-gataṁ pāpaṁ **1.17**

jagatera adharma nāśi 'dharma **1.17**
janayaty āśu vairāgyaṁ **5.40**
janmādy asya yataḥ 2.16, 10.30
jñāna-karmādy-anāvṛtam 8.26

kāmaṁ krodhaṁ bhayam 16.31
kandarpa-koṭi-kamanīya **2.29**
karmāṇi nirdahati kintu ca 1.44
keśava dhṛta-śūkara-rūpa **13.27**
kibā vipra kibā nyāsī, śūdra kena **6.30**
kṛṣṇas tu bhagavān svayam 2.15
kṣipāmy ajasram aśubhān **5.38**

lakṣmī-sahasra-śata-sambhrama- 3.22, 15.21, 15.39

mahājano yena gataḥ sa panthāḥ 16.23
mahāntaṁ vibhum ātmānam 2.15
mahātmānas tu māṁ pārtha **6.38**
mahīyasāṁ pāda-rajo-'bhiṣekaṁ 9.17
mayā tatam idaṁ sarvaṁ **7.3**
mayādhyakṣeṇa prakṛtiḥ **5.25,** 9.16, **10.11,** 13.43
mām eva ye prapadyante **7.10**
mama yonir mahad brahma 5.26
mamaivāṁśo jīva-loke 9.42
man-manā bhava mad-bhakto 16.31
matir na kṛṣṇe parataḥ svato vā **9.17**
mat-sthāni sarva-bhūtāni **7.3**
mattaḥ smṛtir jñānam apohanaṁ ca 5.51
mūla-prakṛtir avikṛtir 6.2

na cyavante hi yad-bhaktā **7.37**
na hy asya karhicid rājan **4.16**
na māṁ karmāṇi limpanti **1.44,** 2.10, 9.15
na siddha-mukhyā asurā manuṣyāḥ **9.10**
na te viduḥ svārtha-gatiṁ hi viṣṇuṁ **9.17**
nāhaṁ prakāśaḥ sarvasya 4.29, 9.11
naiṣāṁ matis tāvad urukramāṅghriṁ **9.17**
nāyam ātmā pravacanena labhyo 2.9
namasyantaś ca māṁ bhaktyā **6.38**
namo namas te 'stu sahasra- **12.57**
nāntaṁ na madhyaṁ na **6.35**
nārāyaṇa-parāḥ sarve 15.7
nikhilāsv apy avasthāsu **4.31**
nimitta-mātraṁ bhava savyasācin **3.10**
nityo nityānāṁ cetanaś cetanānām 2.12

oṁ tad viṣnoḥ paramaṁ 6.40, 16.4, 16.32

paraṁ bhāvam ajānanto **2.22**
paraṁ dṛṣtvā nivartate 9.1
parārdhante so 'budhyata gopa-veśo 9.14
parāsya śaktir vividhaiva śrūyate 7.9
paritrāṇāya sādhūnaṁ **2.25**
pātāla-mūleśvara-bhoga-saṁhatau **13.30**
prahlādo janako bhīṣmo 9.10
prajahāti yadā kāmān 9.9
premāñjana-cchurita-bhakti- **1.24**

rasa-varjaṁ raso 'py asya 7.19

sahasra-yuga-paryantam 8.22
sarva-dharmān parityajya 6.7
sarvaṁ khalv idaṁ brahma 5.6
sarvasya cāhaṁ hṛdi sanniviṣṭo **4.11, 6.9**
sarvātmanā yaḥ śaraṇaṁ śaraṇyaṁ **12.5**
sarvatra prakāśa tāṅra-bhakte **1.17**
satataṁ kīrtayanto māṁ **6.38**
syān mahat-sevayā viprāḥ 1.17
suhṛdaṁ sarva-bhūtānām 15.31
svayambhūr nāradaḥ śambhuḥ **9.10**
sva-pāda-mūlaṁ bhajataḥ priyasya **12.34**

ṣaṭ-karma nipuṇo vipro **6.30**
śucīnāṁ śrīmatāṁ gehe 2.2

tā enam abruvann ayātanaṁ **5.49**
tān ahaṁ dviṣataḥ krūrān **5.38**
tato bhūya iva te tamo **9.10**
te dvandva-moha-nirmuktā **1.17**
teṣāṁ satata-yuktānāṁ **5.40, 13.39**

vāyur yamo 'gnir varuṇaḥ **12.57**
varṇāśramācāravatā **13.11**
vasati daśana-śikhare dharaṇī **13.27**
vāsudevaḥ sarvam iti **6.34**
vāsudeve bhagavati **5.40**
vāsudevo vā idaṁ agra āsīt **5.23**
vedaiś ca sarvair aham eva vedyo 5.41, **6.9,** 6.40
vedeṣu durlabham adurlabham **3.8, 9.3**
veṇuṁ kvaṇantam aravinda- **2.29**

vikarma yac cotpatitaṁ kathañ-cid **12.34**
viṣṇu-bhaktaḥ smṛto daiva 10.17, 16.31
viṣṇur ārādhyate panthā **13.11**
viṣṇur mahān sa iha yasya **11.38**
viṣṭabhyāham idaṁ kṛtsnam **6.2**
vyavasāyātmikā buddhir **5.51**

Abėcėlinė-dalykinė rodyklė

Skaičiai nuorodų pabaigoje nurodo skyrių ir tekstą. Pastorintu šriftu atspausdinti numeriai nurodo posmo vertimą, paprastu – komentarą. Jei antraštės žodis nuorodose kartojasi, vietoj jo rašomas ženklas △.

A

Abėcėlė, sanskrito 12.47
Abėcėlinė-dalykinė rodyklė
Abhaktai (nebhaktai, neatsidavę Viešpačiui žmonės)
  bendravimas su △ **1.13**
  likimas 9.12
  sūnaus padėtyje 1.13
  Viešpaties pamokymai kartūs △ 1.9
  Viešpaties pavidalas nematomas △ 4.29
  žr. taip pat Ateistai; Demonai; Filosofai, spekuliatyvūs; Impersonalistai; *Karmiai;* Materialistai
Abhimanyu **3.17**
Absoliuti tiesa
  asmeninis △ aspektas 4.32
  atskleidžiama Viešpaties malone 15.47
  įsisąmoninimo pakopos 15.46–47
  pažinimo procesas 16.23
  Viešpats kaip △ 5.13
  žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats; Kṛṣṇa
Abstraktus laiko skaičiavimas 10.11
Ācāryos, žr. Mokinių seka
Acintya-bhedābheda-tattva (vienovės ir skirtybės) filosofija 1.2, 5.4
Acyuta-bhāva-siddha, apibrėžimas 5.1
Ādhyātmika, ādhibhautika, ādhidaivika 5.40, 6.7, 6.12
Adhokṣaja, apibrėžimas 5.18
Aditi 3.5
Advaita prabhu ir Haridāsa 16.8
Agni-hotra 13.36
Aham, apibrėžimas 5.23, 6.40
Ahaṁ-mama, apibrėžimas 5.44
Ahaṅkāra, apibrėžimas 12.11. *Žr. taip pat* Savimonė, klaidinga
Aistros *guṇa*
  altruizmas △ 5.11, 5.29
  Brahmā apsaugotas nuo △ **9.35**
  Brahmā atstovauja △ 15.3, **15.5**
  Brahmos garbintojai apimti △ 5.43
  Brahmos pyktis △ 12.6
  juslės sukurtos iš △ **5.31**
  karo priežastis 1.21
  kūrimo procesas △ pagalba 5.27, **8.13**, 8.33
  žmonės, paveikti △ **10.26**
  žr. taip pat Materialios gamtos *guṇos*
Ajñāta-sukṛti, apibrėžimas 4.9
Ajurvediniai vaistai nuo kepenų ligų 2.8
Akys, dvasinės 9.37
Aklumas, materialus ir dvasinis 1.6
Ākṛtim, apibrėžimas 4.28
Akrūra **1.32**
Akuṇṭha-dhiṣṇya, apibrėžimas 5.47
Ākūti **12.56-57**
Alkis, *žr.* Badas
Alkoholis 14.40
„Amara-kośa“" žodynas apie *ākṛti* 4.28
Amžinas gyvenimas dvasiniame pasaulyje 15.27
Amžinybė
  gyvųjų būtybių △ 7.5
  sąmonės △ 5.11
  Viešpaties ir Jo palydovų △ 2.2, 7.37
  Viešpaties vidinės galios △ 7.2
Analogijos
  akių vokai ir vyresnieji Pāṇḍavai 1.39
  aktorius ir Viešpats 9.15
  apverstas medis ir materialus pasaulis 16.9
  auksas ir prigimtis **14.46**

Analogijos (tęsinys)
banjano medžio galios ir Viešpaties galios 6.39
begalvio regėjimas ir netikra sąmonė 7.10
burtininkas ir Viešpats 7.2
dangus ir ausų angos 15.49
dangus ir Viešpats 5.45
demonai ir lėlės 2.30
didelė erdvė ir Viešpats **15.33**
drabužiai ir materialūs elementai 6.9
dramblio maudymasis ir nuodėmės 8.5
dramblys ir įžeidimas 15.39
druska ir juslių tenkinimas 15.8
elektra ir sąmonė 7.5
elektra ir Viešpats 2.15
gaisras bambukų giraitėje ir Yadu sunaikinimas **1.21**, **4.2**
Ganga ir Viešpats 5.38
garso įrašas ir laikas 10.12
Garuḍa nusineša nektarą ir Kṛṣṇa – Rukminę **3.4**
gėlių žiedai ir Viešpaties veidas **15.44**
gyvatė ir kvailys 1.14
gyvatės ir nesirūpinantys savo globotiniais **16.10**, 16.10
impersonalistas ir vienišas kosmonautas 2.24
įsčios ir materiali gamta 5.26
kalėjimas ir materialus pasaulis 7.2, 15.33
kalėjimo prižiūrėtojai ir pusdieviai 5.51
kapitonas ir dvasinis mokytojas 15.24
karaliaus kareiviai ir Viešpaties buveinė 5.23
kiaulė ir kvailys 7.17
kibirkštys ir gyvosios esybės 7.9
kobra ir Bhīma **1.37**
Kṛṣṇa ir pridengta liepsna **2.26**
kūno dalys ir socialinis kūnas 6.30
ledinukai ir Viešpaties kalba 1.9
liepsnos ir Kṛṣṇos ekspansijos 9.4
ligoniai, sergantys gelta, ir nebhaktai 1.9
malkos ir *kṛṣṇa-kathā* 5.10
mašinos dalys ir gyvosios esybės 15.33
medus ir Kṛṣṇos šlovė **5.15**

Analogijos (tęsinys)
mėnulio atspindys vandens paviršiuje ir sielos sąsaja su materija **7.11**, 7.11
mėnulis ir Viešpats **2.8**, 2.8, 7.11
miegas ir visatos naikinimas 5.24, 6.3
nematančios akys ir netikęs sūnus 1.13
nenuodinga gyvatė ir bhakto turtai 9.6
neregiai ir šiuolaikiniai vadovai 9.8
nimbamedis ir pavyduolis 5.38
pamišęs dramblys ir lytinis troškimas **14.10**, 14.10
pašto dėžutė ir Dievybė 1.18
paukščiai ir siela su Supersiela 6.9
paukščio lizdas ir Viešpaties veidas **5.41**
raupsai ir įžeidimas **16.5**
santalmedis ir Viešpaties kūnas **8.29**
saulė ir galingos būtybės 12.31
saulė ir Supersiela 15.45
saulė ir Viešpats 1.44, 2.7, 2.12, 2.15, 4.12, 7.9, 12.33
saulės spinduliai ir gyvosios būtybės 7.9
saulės spinduliai ir Viešpaties malonė 9.42
siela kūne ir Viešpats materialioje gamtoje 5.25
skrandis ir Viešpats 15.33
skustuvo ašmenys ir dvasinio tobulėjimo kelias 9.24
spektaklis ir Viešpaties koviniai žaidimai 16.26
strėlės ir įžeidimai **1.16**
supykęs tėvas ir brahmanai **16.11**, 16.11
šykštuolis ir Viešpaties nemylintis žmogus 9.42
tėvas ir Viešpats 2.16
tvirtovė ir kūnas 14.20
ugnis ir Viešpats 7.3, 7.9
ugnis malkose ir Viešpaties buvimas **9.32**
ugnis malkose ir Viešpaties galia **13.42**, 13.42
vaiko išdaigos ir juslių tenkinimas 7.13
valtis ir žmogaus kūnas 15.24
varlė ir spėlionės 6.10, 6.35, 6.38–40
varnos ir materialistai 9.1
vedęs žmogus ir bhaktas 5.47

Analogijos (tęsinys)
Vedų priesakai ir jautį valdanti virvė **15.8**
vijoklis ir atsidavimo Viešpačiui tarnystė 2.6
viršutinė kūno dalis ir dukart gimusieji 16.23
žemdirbiai ir mąstytojai 6.10
žmogaus kūnas ir visatos pavidalas 6.5
žuvys ir kvailiai 2.8, 2.11
Ananta, Viešpats **8.30**
ir visatos naikinimas 10.14, **11.32**
Anātmanām, apibrėžimas 15.50
Andha-tāmisra, pragaro sritis 4.20
Anila **6.16**
Aniruddha, Viešpats **1.34**, 1.34
Antropomorfizmas 13.35
Anubhāva, apibrėžimas 14.48
Apāna, oras 9.9
Apatya, apibrėžimas 1.13
Apeigos, numatytos Vedose
sąrašas, septynios 13.36
žr. taip pat Aukų atnašavimai; Garbinimas; Vedų priesakai
Aprakaṭa, apibrėžimas 2.12
Apsauga
aukštesniųjų visuomenės luomų △ 16.23
dvynių Pāṇḍavų △ **1.39**, 1.39
negalinčioms apsiginti būtybėms 16.10
sūnus apsaugo tėvo sielą 1.13
vedinėje visuomenėje 2.27, 6.31–32
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats, apsauga
Apsivalymas
bebaimiškumo priežastis 1.42
juslių △ 15.45
mantros, skirtos △ 14.32
pasiekiamas
atmenant Viešpatį 1.32
atsidavimo Viešpačiui tarnyste 2.5, **5.4**, 5.4
bendraujant su tyrais bhaktais 2.20
garbinant Viešpatį 6.34
kartojant Hare Kṛṣṇa 16.22
keliaujant po šventas vietas 1.19
kṛṣṇa-kathos dėka 5.10
puoselėjant Kṛṣṇos sąmonę 16.6
savikontrolės dėka 14.47
Apsivalymas (tęsinys)
pasiekiamas (tęsinys)
„susiejant" save su Aukščiausiuoju 6.7
šlovinant Viešpatį 6.36
transcendentinio vandens pagalba 13.44
siekiant Viešpaties malonės △ reikalingas 15.47
žr. taip pat Išsivadavimas; Švara
Arcā-mūrti, žr. Dievybė
Arcanā procesas 9.17
žr. taip pat Dievybė; Garbinimas, Viešpaties
Arijai 12.35
Arjuna
apie Visatos pavidalą 6.35
atmeta *yogos* procesą 15.45
Kṛṣṇa ir △ 1.4, 2.20, 3.10
lankas **1.38**
patenkina Viešpatį 9.12, 9.41
strėlės **2.20**, 2.20
Šiva meta iššūkį △ **1.38**
Askezės (savitramda)
dvasinėje kultūroje 16.23
iškiliausios △ **10.4**
kilmė 12.4
Rudros △ **12.18**, 12.18
švietimas ir △ 9.26, **9.30**
vānaprasthų △ 12.41
Viešpats suvokiamas △ pagalba 9.1
Āsurika-bhāva, apibrėžimas 4.34
Asurai. *Žr.* Ateistai; Demonai
Āśraya, apibrėžimas 7.28
Aṣṭāṅga-yoga, tikslas 15.26
Aśvatthāmā 3.17
Aśvatthos medis 4.8, 9.16
Aśvini-kumarai **6.14**
„Aš ir mano" samprata **5.44**
Ateistai
antropomorfizmas ir △ 13.35
apibrėžimas 5.38
apie *tulasī* 15.19
bhaktai atlieka △ vaidmenį 16.26
demoniški 3.6
Dievybes vadina stabais 1.18
džiaugiasi Kṛṣṇos pasitraukimu 2.7
griauna pasitikėjimą šventyklomis 1.23
Kṛṣṇos nurodymai △ 2.17

Ateistai (tęsinys)
laikini △ turtai 5.49
neteisingai suvokia Kṛṣṇą 2.10, 2.22
prieštaringos △ nuomonės **7.31**
žr. taip pat Abhaktai; Bedievystė; Demonai; Impersonalistai; Mokslininkai, materialistiški
Atgaila
Ditės △ **14.33–36**
žr. taip pat Askezės
Atikramam, apibrėžimas 16.2
Atitikimas (susiderinimas)
individualios sąmonės ir Aukščiausios △ 6.7
su Supersąmone 15.45
tyrų bhaktų troškimų ir Viešpaties troškimų △ 9.12
Ātmā 15.45. *Žr. taip pat* Siela
Atomai
apibrėžimas **11.1, 11.2**
kaip gyvosios būtybės 10.10
laiko matavimas ir △ **11.3–6**
Viešpats įžengia į △ 6.2
Viešpats △ viduje 15.45
visata ir △, palyg. **11.41**
Atsidavimas Aukščiausiajam Viešpačiui
apibrėžimas 3.15
apsaugo 1.42
bebaimiškumo šaltinis 9.6
geriausias pasirinkimas 13.45
„Gītos“ išvada 15.45
harmoningas gyvenimo būdas 15.33
iliuzijos išsklaidymo priežastis 7.10
išeities taškas 5.4
kaip atsidavimo Viešpačiui tarnystė 8.21
tikroji religija 9.10
žr. taip pat Atsidavimo Viešpačiui tarnystė
„Atsidavimo nektaras“, *žr.* „Bhakti-rasāmṛta-sindhu“
Atsidavimo Viešpačiui tarnystė (pasiaukojimo tarnystė)
amžina △ prigimtis 9.33
anapus
karmos, *jñānos* ir *yogos* 5.4
minčių apie patekimą į rojų ar į pragarą 15.49
Atsidavimo Viešpačiui tarnystė (tęsinys) (pasiaukojimo tarnystė)
anapus (tęsinys)
troškimo keliauti po šventas vietas 3.26
*varṇāśrama-dharmos 1*3.11
Vedose numatytų aukų atnašavimų 13.38
visų kitų įsipareigojimų 12.5
apvalomasis △ poveikis **16.6**, 16.6
artimas ryšys su Viešpačiu 9.5
atliekama kūnu, protu ir kalba 6.36, 15.49
atlikta atsitiktinai △ 4.9
augalo dygimas iš sėklos ir △, palyg., 2.7
aukščiausias △ lygis 9.33
buddhi-yoga 6.9
didžiausia askezė 10.4
didžiausia labdara **7.41**
dienos režimas △ 9.21
Dievybės ir △ 1.17
dinamiška 2.3
dori žmonės pradeda praktikuoti △ 2.11
dorybinga veikla ir △ 9.13
dvasiniam mokytojui vadovaujant 5.42
dvasiniame pasaulyje 9.8, **15.14**
geismas ir pyktis pranyksta △ įtakoje 12.26
geriausias kelias 5.46–47, 6.36, 6.38, 6.40
greitai pasiekiami △ praktikos rezultatai 7.12
įgyjama tyrų bhaktų malone 13.3
intensyvėja metams bėgant 2.3
išėjimas į pensiją ir △ 2.3
iškiliausia *yoga 5*.4
iškiliausia veikla, skirta kitų labui 5.17
išpildo troškimus 1.44
jñāna-yoga ir △, palyg. 7.14
juslių panaudojimas △ 7.12
kaip aukštesnis skonis 7.13
karalius privalo skatinti pavaldinius užsiimti △ 13.12
karma-yoga kaip △ 1.4
kiekvienas △ veiksmas nepraeina veltui 9.13
klausymosi ir pokalbių apie Viešpatį svarba △ 2.5–6, 15.18

Atsidavimo Viešpačiui tarnystė (tęsinys) (pasiaukojimo tarnystė)
klausytis pasakojimų apie Viešpaties kovines pramogas kaip △ 14.5
konfidenciali △ 4.19
kṛṣṇa-kathā vaidmuo △ 5.11
kvalifikacija, reikalinga △ atlikti 13.39
maisto siūlymas △ nuostatoje 3.28
matyti viską sąsajoje su Viešpačiu 9.32
meilė apsireiškia △ dėka 2.6, 2.20
mokslininkų pastangos ir △, palyg. 10.6
nemotyvuota △ 8.27
nepalankioje aplinkoje 16.37
netyra △ 4.19, 7.35
nuopuolio iš △ pavojus 9.24
nuoširdžių pastangų svarba △ 9.38
nurodymai △ atlikti, iš vidaus ir iš išorės 15.45
padeda pasiekti santarvę 5.48
pakopos 2.5
palanki pačiam atlikėjui 13.13
„pasaulietinė“ △ 9.34
pati iškiliausia 15.45
pykčio nuotaikoje 15.31, 16.31
prakeikimai panaikinami △ pagalba 16.31
pranoksta vienovę su Viešpačiu 15.43
pusdievių atliekama △ 5.51
rasų įvairovė △ 16.31
reguliuojama △
ir spontaniška △, palyg. 7.14
pažadina meilę Viešpačiui 9.11
savarankiškumas △ 9.33
sėkla ir augalėlis 2.6
sklidina meilės △ ir atliekama su prabanga, palyg. 2.20
sklidini meilės veiksmai △ 16.7
skustuvo ašmenys ir △, palyg. 9.24
spontaniška △ 7.14
sudrausmina protą ir jusles 15.7
suteikia dvasinį regėjimą 9.37
suteikia išvadavimą 4.31, 5.1, 9.10
suteikia palaimą 15.17, 15.20
suteikia pasitenkinimą 4.15
suteikia tikrą naudą 9.17
svarbi visai visuomenei 12.22–23
svarbiausias △ principas 16.31
svarbu mokyti △ nuo pat vaikystės 2.2
Atsidavimo Viešpačiui tarnystė (tęsinys) (pasiaukojimo tarnystė)
šalina mirties baimę 11.33
tikroji religija 9.10, 12.25
tinkama nuostata △ 5.46, 6.33
tinkami kandidatai △ atlikti 7.35
tyra △ 8.26
trys △ pakopos 14.48
troškimų svarba △ 12.26
tulasī panaudojama △ **15.19**
turtų panaudojimas △ 9.6
vaikystėje atliekama △ 2.2
vaiko pradėjimas △ nuostatoje 16.35
veikla, persmelkta △ 7.13
verksmas ir △ 4.35
vidinė energija pažįstama △ 1.31
Viešpats
jaučia dėkingumą kai atliekama △ 8.27
patenkinamas △ **5.4**, 5.5, 13.13
pažįstamas △ **3.23**, 3.23, 4.30, 7.9, 8.19, 8.21–22
tapatus △ 4.21
visiškas pasiaukojimas 8.21
žinojimas įgyjamas △ 4.30, 5.40, 5.42
žr. taip pat Krṣṇos sąmonė; Meilė, Viešpačiui
Atsistatydinimas
nuo pasaulietinės tarnybos 2.3
vedinėje visuomenėje 12.41
vertė 7.34
žr. taip pat Atsižadėjimas; *Sannyāsiai*
Atsižadėję, *žr. Sannyāsiai*
Atsižadėjimas
Haridāsos Ṭhākuro △ 14.31
kilmė 12.4
kṛṣṇa-kathos dėka **5.13**, 5.13
nuo išorinės energijos 3.20
nuo šeimyninio gyvenimo 3.22
pasiekiamas atsidavimo Viešpačiui tarnystės dėka 5.42, **7.12**
pasiekiamas aukštesniojo skonio dėka 7.13
piligrimystės metu 1.19
priežastis 1.16
Šivos △ 14.25–29
Viešpaties △ 16.21
Viešpaties grožis iššaukia △ 8.24

Atsižadėjimas (tęsinys)
Viešpats moko △ **3.19**
žr. taip pat Sannyāsa
Atspindys
mėnulio △ vandenyje, analogija **7.11**, 7.11
Viešpaties △ 5.45
Aukščiausiasis Dievo Asmuo, *žr.* Aukščiausiasis Viešpats, asmeniškas aspektas; Kṛṣṇa
Aukščiausiasis Viešpats
absoliuti △ prigimtis 1.45, 2.4, 2.20
Ādi-keśava 1.17
aham nurodo į △ 5.23
anapus
filosofijos daktarų 6.10
gyveni sąlygų pagerinimo 1.44
iliuzijos 6.34
materialaus regėjimo 14.50
materialios veiklos 4.16
materialių ypatybių **1.44**, 1.44, 7.2, 7.9
materialių juslių 1.17, 5.18, 6.10
norų pildytojo koncepcijos 9.11
nuoskaudų 15.39
pavyduolių 4.34
pusdievių 16.17–18
Savo energijų 7.9
spekuliatyvių filosofų 5.31
teorinių apmastymų 9.1, 9.37, 13.45–46
Vedų ir savitramdos 12.23
antipatija △, priežastis 9.7
apeiti aplinkui △ 16.28
apsauga
bhaktams 1.42, 1.44, 14.42, 15.37
dukart gimusiems, karvėms ir pusdieviams **5.7**, 5.7
Jo vardų dėka 14.31–32
kṣatriyai atstovauja △ 6.31
nuo lytinio potraukio 12.32
nuo nuopuolio 9.24
Parīkṣitas motinos įsčiose susilaukia △ apsaugos **3.17**, 3.17
Viešpaties lotosinių pėdų dėka **5.39–40**, 5.40
apsireiškimas
bhaktų labui 1.26, **1.45**, **2.15**, 2.15
Aukščiausiasis Viešpats (tęsinys)
apsireiškimas (tęsinys)
tikslas 1.26, 1.43, **1.44**, 2.20, 3.14, 14.41–42, 16.26
transcendentinis **1.44**, 1.44
Viešpaties šlovinimas skatina △ apsireikšti 1.45
žr. taip pat Kṛṣṇa, apsireiškimas
apvaisina materiją 5.25, **5.26**, 5.26
Arjuna ir △ 9.12
asmeninis △ aspektas 4.32, 6.38, 6.40
aukščiausias 15.46–47
ir beasmenis aspektas, palyg. 9.10
kvalifikacija, reikalinga pamatyti △ 15.50
meditacija △ **15.44**, 15.46
atkaklumas siekiant △ 4.33
atlaidus 12.32, 12.34, 16.2
atsidavimas △. *Žr.* Atsidavimas Aukščiausiajam Viešpačiui
atsidavimo △ tarnystė. *Žr.* Atsidavimo Viešpačiui tarnystė
atsidavusios sielos △ yra brangios **9.22–23**
atsiskleidžia paklusniems 6.10
atsitiktinis susitikimas su △ 4.9
atsižadėjęs **7.3**, 7.3
atsižadėjęs 16.21
atstovai 4.31, **5.3**
Aukščiausiasis Brahmanas 4.16
balsas **13.23–25**
baudžia nusidėjėlius 3.13
beasmenis △ aspektas 7.3
bendravimas su △ 4.11, 4.21
beribis 13.45
„Bhāgavad-gītā“ pasak △ 2.22, 5.13
Bhagavānas 9.22
bhaktai. *Žr.* Bhaktai
Bhakta-vatsala 16.7
bhūta-bhṛt 5.49
Bindu-Mādhava 1.17
Brahmā ir △, palyg. 15.3–4
Brahmai duotas △ palaiminimas **9.29–40**
brahmanų ryšys su △ **16.4**, 16.4, 16.11
Brahmos maldos △ **9.1–4**
Brahmos padėtyje 12.48
bučiuoja Sėkmės deives **15.22**

Aukščiausiasis Viešpats (tęsinys)
buveinė
bhakti vijoklis pasiekia △ buveinę 2.6
didžiausias turtas 4.28
šventyklos kaip △ buveinė 1.23
žr. taip pat Dvārakā; Dvasinis pasaulis; Mathurā; Vṛndāvana
Caitanya Mahāprabhu kaip △ 9.12
caitya-guru 5.4, 9.38, 15.45
dėkingumas △ 5.49
demonai, kuriuos išvaduoja △ 2.24
didingas 16.7
Dievybė. *Žr.* Dievybė
drabužiai **8.24–25**
draugiškas visiems 15.31
„duoda nurodymus“ 5.14
durininkų nuopuolio iniciatorius 16.29
egzistavo dar prieš materialaus pasaulio sukūrimą 9.44
ekspansijos
ādi-caturbhuja 1.34
apsireiškia materialiame pasaulyje 6.2
dalinės △ ekspansijos 1.30
dvigubos △ ekspansijos 9.25
pareigos 1.30
pasižymi vienoda galia 9.4
paskirtis 5.51
rūšys 3.8, 6.8
sąrašas, aštuonios 1.23
tapačios Viešpačiui 7.3
energijos. *Žr.* Energijos (Aukščiausiojo Viešpaties)
erdvė atstovauja △ **5.32**
gailestingas 3.13, 5.24, 5.28
galios. *Žr.* Energijos (Aukščiausiojo Viešpaties)
gamtos grožis atspindi △ grožį 8.24–25
garbinimas. *Žr.* Garbinimas, Viešpaties
gera reputacija △ dėka 9.23, 9.29
gyvatė, ant kurios guli △ **8.23**
glūdi atomuose 15.45
Govinda 7.37
grožis **4.7**, 5.41, **8.24**, 9.1, **15.39**, 15.39, **15.40–42**, 15.42–43, **15.44–45**
Hari 1.17
Hṛṣīkeśa 13.12
įasmenintos Vedos 13.35
Aukščiausiasis Viešpats (tęsinys)
įkvepia iš širdies 14.47
įkvėpimas kyla iš △ 5.4
inkarnacija šerno pavidalu. *Žr.* Varāha
inkarnacijos. *Žr.* Kṛṣṇa, inkarnacijos
įstatymai. *Žr.* Įstatymai, Dievo
išpildo troškimus 8.26
išsiskyrimas su △ **4.20–21**, 4.21
įvairiose gyvybės rūšyse **9.19**
įžeidimai △ atžvilgiu 15.25
Yajñeśvara 13.36
yogamāyos energija 15.26. *Žr. taip pat Yogamāyā*
Jagannātha 1.17
Janārdana **13.13**
juslės 1.2, 5.26
kaip *avatāra* 13.47
kaip dominuojantis 7.15, 16.9
kaip laikas (*kāla*) 10.11, **11.3, 11.13**, 11.14
kaip pamirštas 13.45, 15.36
kaip prosenelis 12.57
kaip tuo metu vienintelis 1.26, **5.23**, 5.23, 7.3
kaip tuo pat metu tapatus ir skirtingas 1.2, 7.2, 7.9
kalba **16.14, 16.16**
karalius atstovauja △ 3.18
kautynių dvasia △ 16.26, 16.36
klausymasis apie △. *Žr.* Klausymasis apie Aukščiausiąjį Viešpatį
kosmosas slypi △ viduje 5.23, **5.24**
kreipimasis į △ prašant pagalbos 9.24, 9.29
Kṛṣṇa kaip △ 2.8–9
Kumārai kreipiasi į △ **16.2–8, 16.10–12**
kūnas **4.7**, 4.28–29, **8.24–25**
kūnas ir siela tapatūs 9.36
kūrimo metu **5.23–24**, 5.26, **5.36**, 5.36, **8.32**
kūrinijos šaknis **9.16**
kūrybingumo šaltinis 8.33
laisvė pasiekiama tarnaujant △ 12.5
literatūra apie △ 5.10, **5.12**, 5.12
lotosinės △ pėdos
ant Viduros kelių **13.5**
bhakti vijoklio tikslas 2.6
dulkės **7.14**
Gangos ištakos 8.5, **16.9**

Aukščiausiasis Viešpats (tęsinys)
lotosinės △ pėdos (tęsinys)
kaip *kṛṣṇa-kathā* **5.13**, 5.13
nepasiekiamos įžeidėjams **5.45**, 5.45
pirštų nagai **8.26**
pusdievių garbinimo objektas **5.39–46**
regimos Viešpaties malone 16.2
suteikia atsižadėjimą **5.42**
šlovė **15.44**
tyrų bhaktų didžiausias turtas 13.4
tulasī lapeliai ant △ lotosinių pėdų **15.49**, 15.49, 16.21
maistą tiekia △ 5.5
maistas, pasiūlytas △ 3.28, 5.49, 7.13
maitintojas **9.22**
malonė
Brahmā prašo △ malonės **9.22**
būtina sąlyga △ gauti 15.47
demonams ir bhaktams, palyg. 2.24
gaunama tyrų bhaktų malone 9.12
ir saulės spinduliai, palyg. 9.42
maistas kaip △ malonė 3.28
nenaudėliams 14.41
pasakojimai apie Viešpatį kaip △ malonė 13.48
pasisekimo priežastis 8.19, 8.22
pasišventusiems 13.45
puolusioms sieloms **9.25**, 9.25
reikalinga neišmanymui įveikti **16.19**
stengiantis pažinti Kṛṣṇą 2.9
malonumas
pasisekimo garantas 2.32
pasišventimas △ malonumui 7.12
piligrimystės tikslas 1.19
mąstymas apie △ 9.6, 16.31
matyti △ 1.17, 1.24, 4.27
matomas vidujai ir išorėje 14.50
meilė △. *Žr.* Meilė, Dievui
miegas **9.20–21**
minčių sutelkimas į △ 8.21–22
mokslininkai priklausomi nuo △ 13.43
Nārada suteikia žinių apie △ 12.23
neatskiriamos △ dalelės. *Žr.* Gyvosios būtybės
nekinta **5.50**, 5.50, **7.2**, 7.2
nenuodėmingi kreipiasi į △ 1.17
Aukščiausiasis Viešpats (tęsinys)
nepažįstamas materialiais metodais **6.35**, 6.35, 6.38, **6.40**, 6.40, **7.3**
nesuvokiamas 13.45–46
nešališkas 9.15, 12.3
nirguṇa 7.2
noras (valia) 9.15
Yadu dinastijos sunaikinimo priežastis 4.2–3
pasaulio kūrimo priežastis **5.23**, 5.23
nori materialaus pasaulio buvimo 3.14, 5.24, 5.28
nuolankumas patenkina △ 9.23
nuoširdiems △ padeda 9.38, 13.49
nurodymai 16.36
nurodymo vykdymas 4.28
Padmanābha **15.37**
pagarba △ 2.17, **9.18**
paklusnumas △ 1.45, 4.21
palaiko Pats Save 8.29
palaimingas 1.31
palaimos mainai su △ 9.25
palyginamas su
aktoriumi 9.15
elektra 2.15
erdve 5.45
Ganga 5.38
karaliumi 7.2
mėnuliu **7.11**, 7.11
pašto skyriumi 1.18
plačia erdve **15.33**
saule 1.44, 2.7, 4.12, 7.9, 12.33
ugnimi 7.3, 7.9
ugnimi malkų viduje **9.32**
pamatyti galima meilės dėka 9.38, 9.42
Pāṇḍavų namai brangūs △ 1.2
Parabrahmanas 9.42
pasakojimai apie △ 2.6
pasakojimai apie △, paskirtis 13.48, 13.50
pasakojimai apie △, poveikis 13.1
pasiekiamas kontroliuojant jusles ir protą **15.6–7**
pasitenkinimas 9.41, 13.13
pasitraukimas **4.29**, 4.29, 4.32
patenkina brahmaniškos savybės 16.17
patenkina *varṇāśramos* santvarka 13.11
patikimi △ palydovai 5.21

Aukščiausiasis Viešpats (tęsinys)
pavidalai
apsireiškia pildydami bhakto troškimą **9.11**
identiški 9.4
impersonalistų suvokimas apie △ pavidalus 15.50
įvairiose gyvybės rūšyse **9.19**
ypatybės 1.44
sąrašas, vienuolika 14.50
sudaryti iš tyros dorybės 15.47
transcendentiniai 9.4
Vedos atskleidžia △ pavidalus 13.26
virāṭ-rūpa 4.29
visa persmelkiantys 4.27
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats, ekspansijos
pavydas △ atžvilgiu 4.34
pavyzdingas △ elgesys **3.19**
pažadina gyvąsias būtybes 6.3
pilnaverčio kosmoso kūrėjas **5.5,** 5.5
pyksta 16.26
planas, paklusnumas △ planui 16.37
pranašas **7.13**, 7.13
pranašumas 13.34
prie banjano medžio **4.8**
prieraišus 9.22, 16.7
priešai 2.24, 16.31
priešinimasis △ **5.3**, 5.29, 5.31
priklausomybė nuo △ 1.42, 9.6, 9.29
priklausomybė nuo △ 15.32
prisiminimai apie △. *Žr.* Prisiminimai apie Aukščiausiąjį Viešpatį
prisirišimas prie △ 9.11, 16.31
Puruṣottama 1.17
pusdieviai nepatenkina △ **9.12**
pusdieviai pavaldūs △ 5.38, 5.43, 5.51
regėti △ labai malonu 15.50
regėti △ priešais save **15.38**, 15.38
religija kaip tarnystė △ 9.10
religijos tikslas **16.18**, 16.18
religijos tikslas 7.35
sac-cid-ānanda pavidalas 1.44, 4.29, 5.24, 16.24
santarvė pasiekiama tarnaujant △ 15.33–34
santykiai su △ 5.14, 7.19
abipusėje tarnystėje 16.7
Aukščiausiasis Viešpats (tęsinys)
santykiai su △ (tęsinys)
glaudžių santykių su △ pagrindas 9.5
rāsa-līloje 9.25
reikalinga kvalifikacija 12.23
žr. taip pat Meilė, Dievui
savininkas 7.38
savybės, gyvosios būtybės atspindi 10.9
sėkmės deivė tarnauja △ 15.21
spėlionės apie △, bevertės 6.35, 6.38–40
spindesys 15.46
sumanus 6.39
susižavi pagarbiai nusiteikusiais jo atžvilgiu 16.11
suteikia žinojimą iš vidaus 9.26, **9.30**, 14.47
suvokimas. *Žr.* Žinojimas, dvasinis
Śyāmasundara 1.24, 15.38
širdyje **5.4**, 5.4, 5.45, 13.4, 15.38
šypsenos poveikis 8.27
šlovė
klausymasis apie △ šlovę **6.37**, 6.37–38
labai reikalinga pasaulio gerovei **5.15**
neblėsta 5.7
nesuvokiama **6.38**, 6.39–40
šlovinimas. *Žr.* Šlovinimas (Aukščiausiojo Viešpaties)
tarnai. *Žr.* Bhaktai
tarnystė △. *Žr.* Atsidavimo Viešpačiui tarnystė
tīrtha-kīrti 1.45
tyri △ bhaktai. *Žr.* Tyri bhaktai
tyro bhakto širdyje 9.5, **9.11**, 9.11
tri-yuga 16.22
turtai 1.44, 7.2, 16.21
uttamaśloka 8.6
užmarštis apie △, priežastis 6.9
užmuša nedorėlius 14.41, 14.51
valdovas 9.23, 11.14
valgo brahmanų lūpomis **16.8**, 16.8
Varāha. *Žr.* Varāha
vardai
dabartiniame amžiuje 14.48
galia 14.31–32
įžeidimai △ vardams 15.25

Aukščiausiasis Viešpats (tęsinys)
varžosi su bhaktais kas geriau pasitarnaus 8.27
veda-vādžiai nepripažįsta △ 13.35
Vedos nesiskiria nuo △ 1.33
veikia nuostabiai 13.43
veikla. *Žr.* Aukščiausiasis Viešpats, žaidimai; Kṛṣṇa, žaidimai
veiklos rezultatų aukojimas △ 9.13
vidujai ir išorėje 9.31
vienovė su △ 4.31, 6.7
vīryavān 5.26
virš visko 2.30, 2.32, 15.26
visa persmelkiantis 14.47, 15.45
visagalis 9.15, 9.32
visatos pavidalas. *Žr.* Visatos pavidalas
visatos Siela **6.5**, 6.5, **6.10**, 6.10
visiems vienodas 7.11
visų būtybių tėvas 5.50, 9.12, **13.42**
visų priežasčių priežastis 5.25, **5.26**, 6.2, 9.16
visur esantis 4.12
viśva-mūrti 4.27
žaidimai
amžini 4.33
dramatiški 9.15
entuziazmo šaltinis **7.42**
kvailiai netiki △ žaidimais 9.20
prasmingi 13.48, 13.50
riteriški 14.5
skirti bhaktams 1.44
transcendentiniai 7.2
žinojimas apie △ 4.19, 4.30
žr. taip pat Žinojimas, dvasinis
žmogaus pastangų tikslas **9.41**
žmogaus vaidmenyje 9.19
žvilgsnis **13.27**, **15.39**, 15.39
žr. taip pat Absoliuti Tiesa; Kṛṣṇa; Nārāyaṇa; Supersiela; Viṣṇu
Aukų atnašavimai
brahmanų pamaitinimas ir △, palyg. **16.8**, 16.8
Indrai 2.32
lėkščių panaudojimas △ 13.36
maisto aukojimas Viešpačiui kaip △ dalis 3.28, 5.49, 7.13
našlių atliekami △ 1.40
Parāšaros atlikti △ 8.9
paskirtis 3.28
Aukų atnašavimai (tęsinys)
puolusio tėvo labui 1.13
rūšys **13.38**
šeimos žmonių atliekami △ 14.19
šiame amžiuje 13.36
ugnies panaudojimas △ 14.9
Vedų *mantrų* panaudojimas △ 13.42
Viešpačiui 9.13
žr. taip pat Apeigos, numatytos Vedose; Garbinimas; Labdara; Labdaringa veikla
Ausys, tinkamas △ panaudojimas 15.49
Autoritetai, dvasiniai
Brahmos sampradāyoje 13.8
reikalingi pamokslaujant 8.7
sąrašas, dvylika 9.10
sekti paskui △ 16.23
žr. taip pat Dvasinis mokytojas; Mokinių seka
Avabodha-rasa, apibrėžimas 9.2
Avatāros, apibrėžimas 13.47
Avidyā, žr. Neišmanymo *guṇa*

B

Badarikāśrama 4.4, **4.22**, 4.22, 4.30
Badas
pašalinimas 2.29
priežastis 5.5, 5.49
Baimė
bhaktai neturi △ 1.42, 15.7, 15.49
Kṛṣṇa ir △ **2.16–17**, 2.17
mirties △ 12.2
naudojama tarnystėje Viešpačiui 16.31
priežastis **8.20**
priežastis ir vaistai **9.6**
Balarāma, Viešpats 1.26–27
Balvala **3.11**
Bāṇa **3.11**
Banjano medis
galios 6.39
Viešpats sėdėjo po △ **4.8**
Bausmė
jei nesirūpini globotiniais 16.10
Viešpaties skirta △ 3.13
Beasmenis Brahmanas, *žr.* Brahmanas (beasmenis Absoliuto aspektas)

Bendravimas
su bhaktais. *Žr.* Bhaktai, bendravimas su
tinkamas ir netinkamas △ 1.14, 3.6
„Bhagavad-gītā“
absoliuti △ prigimtis 5.13
Arjuna klausėsi △ 2.20
ateistai piktnaudžiauja △ 2.22
diskusijos △, tikslas 1.4
įtvirtina tikrąją religiją 12.25
kṛṣṇa-kathā 5.10
neteisingi △ paaiškinimai 5.13
niekada nepabosta 5.7
paskutinis △ nurodymas – atsiduok Viešpačiui 15.45
pateikiamas pirminis savęs pažinimas 5.11–12
Śaṅkaros komentarai △ 4.20
„Śrīmad-Bhāgavatam“ papildo △ 4.20
Uddhavos pateiktas △ papildymas 4.32
„Bhagavad-gītā“ apie
atsidavimą Viešpačiui 5.4, 7.10
atsidavimo Viešpačiui tarnystę 4.30, 8.19, 9.3, 13.39, 15.45, 16.31
dorybingus žmones 7.35
impersonalistus 9.4
yogamāyą 9.11
juslių kontrolę 14.32
Kṛṣṇą (os)
apsireiškimą 2.25
materialios kūrinijos kūrėją 13.43
neįtakojamą karmos dėsnio 2.10
visa ko šaltinį 2.16
kūrimą ir naikinimą 10.13
kvailius 2.22, 13.35
laiko poveikį 10.11
lytinį gyvenimą 14.38
mahātmas 6.38
materialią gamtą 9.16
meilę Viešpačiui 9.42
nebhaktus 4.34
nepageidautinus palikuonis 14.39
patekimą į materialų pasaulį 15.34
pavyduolius 5.38
planetų sistemas 6.28
puolusius bhaktus 2.2
sąlygotas sielas 6.7
sielą 6.5
Supersielą 4.11
„Bhagavad-gītā“ apie (tęsinys)
tikrąją religiją 15.33
tobulesnį skonį 7.13
tobulumą 6.34
transcendenciją 4.16
užmarštį 12.3
Vedose pateiktą žinojimą 5.41
Viešpatį (ies)
apsireiškimą 14.41, 16.26
kuriantį kosmosą 5.26, 6.2
nesuvokiamumą 4.29
pagalbą 13.49
pamokymus iš vidaus 9.30
patenkinimą 9.12
pažinimą 3.23, 6.40
širdyje 6.9, 15.45
transcendentinę Viešpaties prigimtį 9.15
tuo pat metu ir vieną, ir skirtingą 7.3
visų prosenelį 12.57
Viešpatį kaip tėvą 13.42
visa ko sąsają su Viešpačiu 9.9
Visatos pavidalą 6.35
visuomenės luomus 6.30–31
visuomenės luomus 12.43
žemesniąsias gyvybės rūšis 15.36
žemos kilmės žmones 16.6
Bhagavānas, *žr.* Aukščiausiasis Viešpats; Kṛṣṇa
„Bhāgavatam“, „Bhāgavata Purāṇa“. *Žr.* „Śrīmad-Bhāgavatam“
Bhaktai (atsidavę Aukščiausiajam Viešpačiui)
amžini △ 7.37
anapus
brahmānandos palaimos 5.13
galimybės pulti 16.29
karmių, jñānių ir *yogų* 2.15, 5.38
kūniškos sampratos 16.6
materialių troškimų 7.12
sentimentalumo 7.26
spekuliatyvių filosofų 6.39–40
troškimų 2.15
veiklos pasekmių 1.44
apibrėžimas 3.28, 6.30
atmeta penkių tipų išsivadavimą 15.48
atsidavę Viešpačiui 3.15
atsižadėję 1.16

Bhaktai (tęsinys)
baltos antys ir △, palyg. 9.1
bausmė △ 15.36
bebaimiai 15.7
bendravimas su △ 1.17, 5.3, 7.20, 8.1
bendravimas su △, būkite atidūs 16.5
„Bhagavad-gītā“ ir △ 5.13
brahmanai 16.4
brangūs Viešpačiui 1.9, 1.45, **3.10**, 3.21, **4.34**, 7.13, 8.27
Caitanya △ vaidmenyje 16.22
darbo priežastis 5.47
daro įtaką nekaltiems žmonėms 5.45
demonai trukdo △ 15.1
demonų priešingybė 2.24
dienos režimas 9.21
Dievybės labai patinka △ 1.17
draugiški visiems 1.41
draugiškumas △ atžvilgiu, Viešpats sukelia 14.47
dvasinė įvairovė △ 15.47
dvasinis mokytojas privalo būti △ 6.30
ekstazės apimti △ 1.32, 2.4–5
gailestingi 5.3, 9.7–8
gailestingi įžeidėjams 5.45
garbinimas 13.4
Gaudīya △ 1.2, 2.27
gerbia beasmenį Viešpaties aspektą 9.14
geri visoms gyvosioms būtybėms 15.25
gimę gerose šeimose △ 2.2
gyvena dvasiniame pasaulyje 2.6
iliuzinė energija ir △ 10.5
impersonalistai priešiški △ 5.46, **5.47**, 5.47
intelektas **2.10**, 2.10
iškiliausi transcendentalistai 5.14
išpildo Viešpaties valią 3.15
ištikimi △ 14.4
įžeidimai △ atžvilgiu 15.39, 16.2
įžeidimai, kurių △ vengia 15.25
jñāniai ir △, palyg. 9.33, 9.42
juslės panaudojamos tinkamai **7.13**, 7.13
kaip *gosvāmiai* 4.31
kaip Viešpaties „priešai“ 16.26, 16.36
klausymasis ir giedojimas patenkina △ 4.16
Kṛṣṇa apsaugo △ 2.15
Bhaktai (tęsinys)
Kṛṣṇos pamokymai △ – tarsi nektaras 1.9, 5.10
kvailiai ir △, palyg. 9.17
laimė 6.37–40
lygiai, du 7.14
lytiniai malonumai netraukia △ 15.20
maldos 9.40
mandagūs 4.24
mato viską sąsajoje su Viešpačiu 9.32, 14.47
meldžiasi 8.6
misionieriška △ veikla 9.8
nebhaktai priešiški △ 2.15
neofitai 2.2, 3.26
nepasitenkinimo priežastis 9.8
nepaveikiami iliuzijos 9.32
nepriklausomybė 1.42
nesutarimai △ tarpe 16.12
neturi rūpesčių 9.6
neturi trūkumų 1.42, 16.25
nevisiškai tyri △ 3.26, 4.10
niekas negali sukliudyti △ 16.36
niṣkāma ir *sakāma* △, palyg. 9.12
nuolat panirę į tarnystę 4.21
nuoširdumą žino Viešpats 13.49
nuoširdūs ir nerūpestingi △, palyg. 9.11
nužengia į Žemę 13.47
pagarbą △ rodo ir Pats Viešpats **16.9**, 16.9
pakantūs 4.31
pasirenka vieną iš Viešpaties pavidalų 14.50
pasižymi savitvarda 14.16
pasižymi žinojimu 7.6, 7.26
patikima △ tarnystė 4.32, 5.21
pažįsta Kṛṣṇą 1.42, 2.22, 5.18, 13.43
pažįsta Viešpatį 9.31
pirmi gauna pavalgyti 4.1
pyktis 16.11
pokalbiai tarp △ 1.4
prakeikia 16.11
priklausomybė 9.6
pusdievių ryšys su △ 5.38
ramūs (taikingi) 2.15
rojus ir pragaras △ nesiskiria 15.49
Rūpos Gosvāmio knygos ir △ 7.39
sannyāsiai 6.36
savybės 15.25, 15.32, 16.5, 16.22

Bhaktai (tęsinys)
sielojasi Kṛṣṇai pasitraukus 2.7
sodininkai ir △, palyg. 2.6
stiprėjantis △ atsidavimas Viešpačiui 2.3
sumišę △ troškimai 9.12
sunkumai negali sukliudyti △ 16.37
sunkumai, su kuriais susiduria △ 1.16
susilaukia pagalbos iš vidaus ir iš išorės 15.45
sutrinka, retsykiais 13.17
suvokia vidinę energiją 1.31
Śiva kaip △ 14.26–27, 14.29
šaukiasi Viešpaties 4.35
širdyse randasi Viešpats 9.5
tarnauja visuomenės interesams 4.25
tetrokšta tik tarnystės 2.15, 4.31, 5.42, 7.40, 8.26
tikrai religingos asmenybės 9.10
tipai 3.26
tyri △. *Žr.* Tyri bhaktai
tobulėjimo kelias malonus 5.46, 5.47, 6.36, 6.38, 6.40
tobulėjimo kelias primena skustuvo ašmenis 9.24
troškimai 9.6, 9.41, 12.26
tulasī augalas labai svarbus △ 15.19
turtus gauna nesunkiai 15.20
vaišinimo nauda 16.8
valgo po Viešpaties 16.8
Vedas galima suvokti △ dėka 4.32
Viešpaties
įsikūnijimai pagyvina △ 13.24
koviniai žaidimai ir △ 14.5
ryšys su △ 14.42, 16.7
šypsena ramina △ 8.27
Viešpats
atleidžia △ 12.32, 12.34
brangus △ 6.39
gerbia △ **16.9**, 16.9
jaučia △ prielankumą 14.42
moko △ 13.39
padeda △ 9.38, 14.41–42
pažįstamas △ dėka 9.3
suorganizuoja susitikimą su △ 16.2
šlovina △ **3.10**
trokšta △ sugrįžimo į dvasinį pasaulį **16.12**, 16.12
valgo △ lūpomis **16.8**, 16.8
Bhaktai (tęsinys)
Viešpats (tęsinys)
žino △ motyvus 13.49
žvelgia į △ **15.39**, 15.39
viską paaukoja Viešpačiui 9.6
visuomenė privalo gerbti △ 16.23
visuomet mąsto apie Viešpatį **13.4**
Vṛndāvanoje 1.24, 2.27
žemiška △ veikla 9.6
žinojimą įgyja Viešpaties malone 11.17
žmonos Vaikuṇṭhoje 15.21
žr. taip pat Brahmanai; Šventieji
Bhakti vijoklis 2.6
Bhakti-yoga
apibrėžimas 12.23
aprašyta „Bhagavad-gītoje“ 1.4
žr. taip pat Atsidavimo Viešpačiui tarnystė; Kṛṣṇos sąmonė; Meilė, Viešpačiui
„Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ 2.5
apie
atsidavimo Viešpačiui tarnystę 9.33
išsivadavimą 4.31
meilę Viešpačiui 2.5
Bhaktisiddhānta Gosvāmis Mahāraja buvo *naiṣṭhika-brahmacārī* 12.42
Bhāratavarṣa **1.20**
žr. taip pat Indija; Žemė
Bhīma
mūšyje 3.13
narsumas **1.37**
pyktis **1.11**
Bhīṣma **1.9**, 1.9, 5.20
Bhīṣmaka, karalius **3.3**
Bhojos **4.1**, 4.1, 4.3
Bhṛgu Munis **11.30**, 11.32
Bhūḥ bhuvaḥ svaḥ himnai **12.44**
Bhūḥ, Bhuvaḥ, Svaḥ pasauliai 11.28
Bhūta-bhṛt, apibrėžimas 5.49
Bhuvarloka 6.29
Bičių karaliaus pamėgta buveinė **16.20**
Brahmā, Viešpats
apimtas aistros 5.43, **8.33**
„Bhāgavatam“ visų pirma buvo papasakota △ **4.13**, 4.13, 4.20
bijo mirties 11.33
„Brahma-saṁhitos“ autorius 8.26
diena ir naktis 7.33, 8.22, 11.22
gimimas 1.26, **8.16, 15.5**

Brahmā, Viešpats (tęsinys)
gyvenimo trukmė **11.33–39**
išaukštinta △ padėtis 9.16, 9.18, **12.30**, 12.30, 12.34
kilmė **9.2**, 9.2
Kṛṣṇa ir △, palyg. 2.13
Kumārai nepaklūsta △ **12.5–6**, 12.5
kuria materialų pasaulį **10.8–9**
medituoja **8.22**
meldžiasi Viešpačiui **9.1–4, 9.23–24**
mokinių seka 13.8, 15.46
neįtakojamas laiko **15.3**, 15.3
nesuvokia Viešpaties **6.38**
pajunta lytinį potraukį dukrai **12.28–30**
pakvietė Kṛṣṇą apsireikšti **2.25**
pareigos 9.27–28, 9.30
pažįsta visų širdis 15.4
pirma gyvoji būtybė 6.6
pirmieji △ sūnūs 15.30
pyksta **12.6–7**, 12.7
pusdieviai meldžiasi △ **15.2–10**
reginys nuo lotoso viršaus **10.5–7**
savitramda **10.4**
suglumęs △ **8.17–20**
sukuria Vedas **12.35–39**
sūnūs **12.21–24**
stebėjo Kṛṣṇos žaidimus 9.31
Śiva ir △, palyg. 14.25
transcendentinis **12.48**
trokšta gimti žmogumi **15.24**, 15.24
Varāhadeva apsireiškė iš △ **13.18**
vidhātā 9.27–28
Viešpaties malonė △ 9.35
Viešpaties Visatos pavidale **6.23**
žinojimas, gaunamas iš vidaus 9.26, **9.30**
Brahma-bandhu, apibrėžimas 3.27
Brahmacāriai (Brahmacarya)
apibrėžimas 14.18, 14.20
praktikuoja *yogą* 15.45
vedinėje visuomenėje 12.42
vengia lytinio gyvenimo 14.20
žr. taip pat Varṇāśrama-dharma
Brahmajyoti, žr. Brahmanas (spindesys)
Brahmanai
apibrėžimas 12.41
atstovauja Nārāyaṇą 16.11
globa 16.10
kaip materiali kvalifikacija 4.31
Brahmanai (tęsinys)
kerštas **14.42–43**
kvalifikacija ir pareigos 1.8, 3.27, **6.30**, 6.30–34, 8.9, 16.17
labdara △ **3.26–27**, 3.27, **3.28**, 3.28, 6.32
nekvalifikuoti △ sūnūs 14.38
nuopuolio priežastis 9.24
pagarba △, Kṛṣṇa pabrėžia jos svarbą 16.23
pamaitinami patys pirmieji 4.1
supykusių △ raminimas **15.38**, 15.38
tikri ir apsišaukėliai △ 16.5
uždega ugnį 13.42
Viešpats
palankus △ 16.4
reiškia pagarbą △ **16.8**, 16.8, **16.10**, 16.10, 16.21
valgo △ lūpomis **16.8**, 16.8
visuomenės „galva“ 16.23
žr. taip pat Varṇāśrama-dharma
Brahmānandos palaima, bhaktai pranoksta △ 5.13
Brahmanas (beasmenis Absoliuto aspektas)
Aukščiausiasis Brahmanas pranoksta △ 4.16
bhaktai pagarbiai lenkiasi △ 9.14
brahmanai suvokia △ 16.4
įvairovė △ 9.16
laimės pojūtis △ 1.31
pirmoji įsisąmoninimo pakopa 15.47–48
žr. taip pat Brahmanas (spindesys); Dvasinis pasaulis; Siela
Brahmanas (spindesys)
dvasinis ir nekintantis 9.3
garbintojai 9.4
impersonalistų tikslas 2.24, 5.46–47
ir dvasinė savižudybė 14.24
laikinas prieglobstis 9.10
žr. taip pat Brahmanas (beasmenis Absoliuto aspektas)
Brahmanas, Aukščiausiasis. *Žr.* Aukščiausiasis Viešpats
Brahmanas (dvasia), *žr.* Siela
„Brahma-saṁhitā“ apie
dvasinį pasaulį 15.21
Kṛṣṇą (os)
fleitą 2.29
galybę 4.33, 5.26

„Brahma-saṁhitā“ apie (tęsinys)
Kṛṣṇą (os) (tęsinys)
ir kūrimo procesą 6.2
kvėpavimą 11.38
skleidinius 3.8
visų priežasčių priežastį 11.42
laiką 11.14
Mahā-Viṣṇu 7.37
Sėkmės deivę 15.21
spekuliatyvius filosofus 6.38
vidinę energiją 3.20
Viešpaties pamatymą 1.24, 15.50
Viešpaties pažinimą 9.3
„Brahma-saṁhitā“, kilmė 8.22, 8.26
Brahma-sampradāya, narių sąrašas 13.8
Brahma-śapa, apibrėžimas 16.31
Brahma-tejas, apibrėžimas 9.24
„Bṛhan-nāradīya Purāṇa“, Hare Kṛṣṇa mantra △ 13.25
Bṛhaspatis **1.25**, 1.25
Buddha, Viešpats 16.26
Buddhi-yoga, apibrėžimas 6.9
Budistų filosofija ir Śaṅkarācārya 4.20

C

Caitanya Mahāprabhu
apie
bhaktų įžeidinėjimą 15.39
dvasinį mokytoją 6.30
mokinių seką 4.25
indėlis 14.38
išvaduoja nuo nuodėmių 15.25
yogos procesas, kurio mokė △ 15.45
Jagannātha ir △ 16.2
laimina Haridāsą 16.2
misionierius 9.12
pamokslavimo judėjimas 5.11
priklauso Brahma-sampradāyai 13.8
Rāmānanda Rāya ir △ 15.48
saṅkīrtana patenkina △ 13.36
sklidinas meilės Dievui 1.32, 2.5
šlovina gopes 4.10
šlovina Vṛndāvaną 2.27
užsimaskavęs Kṛṣṇa 16.22
„Caitanya-caritāmṛta“ apie
atsidavimo Viešpačiui tarnystės sėklą 2.6
šventųjų vardų kartojimą 15.25
Viešpaties dievybės pavidalą 1.17
Caitya, apibrėžimas 15.45
Cakra, apibrėžimas 1.23, 15.27
Cāṇakya Paṇḍitas
apie
laiką 10.11
netinkamą sūnų 1.13
geras patarėjas 1.10
Cañcalā 15.21
Caṇḍāla **16.6**, 16.6
Catuḥ-ślokī Bhāgavatam 4.20
Cedi karalius **2.19**
Celibatas
brahmacārių △ 12.42
yogos praktikoje 15.45
Channa-avatāra, apibrėžimas 16.22
Cin-mātra, apibrėžimas 5.47, 7.2
Civilizacija, žmonių. *Žr. Varṇāśrama-dharma;* Vedinė kultūra; Visuomenė, žmonių

D

Daivī-māyā, apibrėžimas 3.23
Dakṣa **12.57**, **14.8, 14.13–14**
Dangus kaip Aukščiausiosios Sielos simbolis **5.32**
Dantavakra **3.11**
Darbas. *Žr. Karma;* Pareigos; Veikla
Daridra-nārāyaṇa 15.25, 16.11
apibrėžimas 7.9
Darna su Viešpaties norais 15.33–34
Dāsī, apibrėžimas 1.15
Dāsī-putros, apibrėžimas 1.15
Delis 1.24
Demografinė „problema“ 3.14, 5.5, 5.19
Demokratija 6.31
Demonai
apibrėžimas 3.6, 5.43
bendruomenė 14.40
įžengia į Ditės įsčias **16.36**
kaip nenaudėliai mokslininkai 7.35

Demonai (tęsinys)
neleistini lytiniai santykiai – △ atsiradimo priežastis 14.38
Parāśara maloningas △ 8.10
pavydi Viešpačiui 4.34
trukdo bhaktams 15.1
Viešpaties malonė △ 2.19, 2.24, 14.41, 14.51
Viešpats prieš △ **1.44**, 1.44, 2.26–27, **2.30**, 2.30
Viešpats riaumojo ant △ 13.24
žr. taip pat Ateistai
Devadatta, oras 6.9
Devahūti **12.56**
Devakī **1.33**, 1.33, **2.25**
Deva-patha, apibrėžimas 16.23
Devos, žr. Pusdieviai
Dhāmos, apibrėžimas 4.22
Dhanam, apibrėžimas 4.28
Dhanañjaya, oras 6.9
Dharitrī **3.6**
Dharma. Žr. Pareigos; Religija; Religiniai principai; *Varṇāśrama-dharma*
Dharma-glāni, apibrėžimas 3.14
Dharmarāja, *žr.* Yamarāja
Dhīra, apibrėžimas 5.42
Dhṛtarāṣṭra, karalius
aklas **1.6**
apgauna Yudhiṣṭhirą **1.8**, 1.8
atmeta Kṛṣṇos patarimus **1.9**, 1.9
Vidura moko △ **1.10–13**
Vidura sielvartauja dėl △ **1.41**
Dhruva Mahārāja **14.6**
„Dievai“, *žr.* Pusdieviai
Dievas, *žr.* Absoliuti Tiesa; Aukščiausiasis Viešpats; Kṛṣṇa; Nārāyaṇa; Supersiela; Viṣṇu
Dievybė, Aukščiausiojo Viešpaties 4.29
bhaktai suvokia △ 4.29
eiti aplinkui △ 16.28
garbina visoje visatoje 1.17
garbinimas 9.17
medis ar akmuo ir △ 16.6
miega 9.21
pasižymi beribėmis galiomis 1.18
paskirtis 1.17
pašto dėžutė ir △, palyg. 1.18
sudedamosios △ dalys 6.4
suteikia įkvėpimą 4.30
Dievybė, Aukščiausiojo Viešpaties (tęsinys)
vaikiškos lėlės ir △ 2.2
Dievo įsisąmoninimas, *žr.* Kṛṣṇos sąmonė; Žinojimas, dvasinis
Dievo karalystė, *žr.* Dvārakā; Dvasinis pasaulis; Vṛndāvana
Dievo sąmonė, *žr.* Kṛṣṇos sąmonė
Dievo tarnai, *žr.* Bhaktai
Diplomatija
gyvenant rūmuose 1.15
žr. taip pat Intrigos
Diti
apimta geismo **14.8–16**, **14.30–31**
atgailauja **14.33–36**
Jaya ir Vijaya △ įsčiose **16.35**, 16.35
nešiojo Kaśyapos sėklą **15.1**
santuoka **14.13–14**
užterštos △ įsčios 14.39
Divya metai 8.22
Dorybė
dvasiniame pasaulyje 15.15, 15.47
savybės 15.25
Dorybės *guṇa*
impersonalistai ir △ 5.11, 5.14, 5.29
maistas △ 3.28
pakilimas virš △ 4.31
požymiai 5.11
protas kyla iš △ **5.30**
rojinės planetos ir △ **6.28**, 6.28–29
sąlytis su △ 3.6
Viṣṇu garbinimas △ 5.43
žr. taip pat Guṇos
Dorybingos veiklos rezultatai 9.13
žr. taip pat Labdaringa veikla; Misionieriška veikla
Dorybingumas
atsidavimo Viešpačiui tarnystė pranoksta △ **1.17**, 2.11
Dhṛtarāṣṭra ir Duryodhana stokoja △ **1.9**, 1.9
žr. taip pat Religiniai principai
Draugystė
su Kṛṣṇa 2.27, 3.7
su vaiṣṇavais 1.41
Draupadī **1.7**, 1.43
Duhiṭṛḥ, apibrėžimas 16.10
Duḥśāsana 1.8, 3.13

Dukart gimusieji 5.7, 16.23
žr. taip pat Brahmanai; *Kṣatriyai; Vaiśyai*
Dulkės ant dramblio ir nuodėmės 8.5
Durātmā, apibrėžimas 15.46
Durgā kaip Śivos žmona 14.26–27, 14.29
Duryodhana
įasmenintas įžeidimas **1.13**, 1.13
įskaudina Vidurą **1.14–15**
nuopuolis **3.13**
Pāṇḍavai nugali △ **1.39**, 1.39
pavydi Yudhiṣṭhirai **1.36**
Durvāsā Munis keliauja kosmosu 15.26
Dvāpara-yuga, trukmė **11.19**, 11.19
Dvārakā
dvasinė karalystė 4.22
Kṛṣṇa kaip △ karalius 3.19
Dvasia
impersonalistai neteisingai suvokia △ 9.21
materijos vystymosi priežastis 6.5
požiūrio į bhaktus pagrindas 16.6
prieraišumo pagrindas 9.42
viskas kaip △ 12.47
žr. taip pat Brahmanas (beasmenis Absoliuto aspektas); Dvasinis pasaulis; Siela
Dvasinė šviesa. *Žr.* Brahmanas (spindesys)
Dvasinio gyvenimo pakopos. *Žr. Brahmacāriai; Gṛhasthos; Sannyāsiai; Vānaprasthos; Varṇāśrama-dharma*
Dvasinis gyvenimas
įžeidimai, kurių reikia vengti △ 15.25
kaip pasiekti △ 16.8
kvalifikacija △ 9.38
principai 16.22
skustuvo ašmenys ir △, palyg. 9.24
žr. taip pat Atsidavimo Viešpačiui tarnystė; Dvasinis pasaulis; Kṛṣṇos sąmonė; Žinojimas, dvasinis
Dvasinis mokytojas
amžinas tėvas 5.7
atsidavimo Viešpačiui tarnystė △ dėka 5.51
autoriaus △ 12.42
Brahmos sampradāyoje 13.8
Dvasinis mokytojas (tęsinys)
būtina turėti △ **6.34**, 6.34, 7.38–39
dukart gimusiųjų △ 5.7
ieškantiems dvasingumo 1.4
įžeidimai △ atžvilgiu 15.25
klausytis iš △ 5.42, 6.36
Kṛṣṇa pripažįsta △ 3.2
kvalifikacija 4.25–26, 6.30
laivo kapitonas ir △, palyg. 15.24
malonus mokiniams **7.36**
mokiniai, pareigos 13.4
pasitikėjimas △ 10.2
pusdievių △ 1.25
sėkmės susilaukiama △ dėka 4.28, **7.19**
skaidri terpė Kṛṣṇos atžvilgiu 15.45
viduje ir išorėje 9.26
Viešpats vidujai kaip △ 5.4
žr. taip pat Mokinių seka
Dvasinis pasaulis
amžinas 7.2
aromatai △ **15.17**, 15.17, **15.19**, 15.19
atsidavimo Viešpačiui tarnystė vyrauja △ **15.14**
bendrais bruožais pateiktas △ aprašymas **15.13–33**, 15.33
bhakti vijoklis pasiekia △ 2.6
buveinės △ **15.13**
dorybė △ 15.15
garbinimas △ atliekamas su prabanga 2.20
geismo nėra △ 15.20
gyvas 15.18
gyventojai
nesensta 15.27
panašūs į Nārāyaṇą **15.14**
pasižymi geromis savybėmis 15.32
„sugluminti“ 13.45
teturi vieną troškimą **15.17–18**
impersonalistų suvokimas apie △, paneigiamas 15.23
įvairovė △ 15.47
jogai mistikai pasiekia △ 15.26
juslių tenkinimo nėra △ 15.17–18
kraštovaizdis **15.16–17, 15.19**
Kṛṣṇos ekspansijos valdo △ 15.26
Kurukṣetroje žuvę kariai pateko į △ 2.20
laikas △ 9.3, 11.38
materija negali paliesti △ 9.2, **9.3**

Dvasinis pasaulis (tęsinys)
Nārāyaṇa viešpatauja △ 15.14
orlaiviai △ **15.17, 15.20, 15.26**, 15.26
pagarba vadovams △ 15.32
patrauklūs △ bruožai **15.20**
pats save apšviečia **16.27**, 16.27
planetos △ 2.20
pokalbių apie △ vertė 15.23
priešų nėra △ 16.26
santarvė △ **15.33**, 15.33–34
sėkmės deivė △ **15.21**, 15.21, 15.39
sklidinas palaimos 2.11, 3.20
sudėtis 15.21
suvokiamas Vedų pagalba 15.15
tarnystės nuostata △ 9.33
tinkamumas (kvalifikacija) įžengti į △ 4.12, 15.25, **15.29**, 15.32
turtai △ 16.9
Viešpats ir bhaktai kokybine prasme △ tapatūs 13.3
vieta 15.39
viskas △ pasižymi asmeniškumu **15.16**, 15.18
Žemėje △ atstovauja 4.22
žr. taip pat Dvārakā; Mathurā; Vṛndāvana
Dvasinis žinojimas. *Žr.* Žinojimas, dvasinis
Dvija-bandhu, apibrėžimas 7.29
Dvija-deva, apibrėžimas 1.24
Dvi-parārdha, apibrėžimas 10.9
Dvivida **3.11**

E

*Ekadaṇḍi-sannyāsis 6.*36
Ekonomika, Vedų laikais lyginant su šiuolaikine 2.29
Ekstazė
Kṛṣṇos ir *gopių* △ 2.14
meilėje Viešpačiui **4.14**
pamačius Kṛṣṇos pėdsakus **1.32**
pasiekiama kartojant šventuosius vardus be nusižengimų 15.25
Uddhava, apimtas △ **2.4–5**
užsimiršimas △ įtakoje 2.6
verkiant dėl Kṛṣṇos 4.35
Ekstazė (tęsinys)
žr. taip pat Laimė; Malonumai; Meilė, Viešpačiui; Palaima
Elektra
ir sąmonė, palyg. 7.5
Viešpats palyginamas su △ 2.15
Elementai, materialūs
evoliucija **5.30–37**
sąrašas 6.2, 6.9, 11.40
Emocijos
mylinčio Dievą žmogaus △ 1.32
žr. taip pat Meilė; Prisirišimai
Energijos (Aukščiausio Viešpaties)
amžinos ir laikinos △ 7.2
aukštesnioji ir žemesnioji △ 5.6, 6.9
banjano sėklos byloja apie △ galią 6.39
dvasinė △
sunaikina Yadu **4.3**, 4.3
svarbiausia kuriamoji galia 6.9
žr. taip pat Dvasinis pasaulis; Kūnas, dvasinis; Siela
Kālī – viena iš △ **6.2**
kūrimas vykdomas △ dėka 5.22
materiali △
apvaisinama gyvosiomis būtybėmis **5.26**, 5.26
galinga 12.34
garso įrašinėjimas ir materiali △, palyg. 10.12
grubus ir subtilus sielos dangalai 6.9
išnaudojama „aš ir mano“ koncepcijos 5.44
kaip priežastis ir pasekmė 5.25
kaip „virpanti“ 7.11–12
Kālī **6.2**
Kṛṣṇos užnugaryje 4.8
laiko faktorius ir materiali △ 10.11–13
materialios △ įsikūnijimas 14.26, 14.29
sukūrimas **5.27**
tikrovės atspindys 16.9
trys materialios △ aspektai 10.17
užvaldo gyvąją būtybę 7.9–10
valdančios materialią △ jėgos **1.16**, 1.16
Viešpaties atstovė 9.16

Energijos (Aukščiausio Viešpaties) (tęsinys)
materiali △ (tęsinys)
Viešpaties kūnas neįtakojamas △ **9.36**, 9.36
Viešpats apvaisina △ 13.42
žmonėms nesuvokiama 13.43, 13.45
mieganti ir pabudinta △ 5.24
nesuvokiamos žmogaus protu 13.45–46
parā prakṛti 6.38
skirtumai tarp įvairių △ 7.9
suglumina 13.45
teikia malonumus 14.48, 15.33
tikra ir šešėlinė △ 3.21
ugnis malkose ir △, palyg. **13.42**, 13.42
vidinė △ 1.31
gopės 9.25
žr. taip pat Yogamāyā
žr. taip pat Elementai, materialūs; *Guṇos; Māyā;* Materiali gamta; Materialus pasaulis
Epochos
religiniai principai skirtingose △ 16.22
Varāhos apsireiškimų △ 13.16, 14.2
žr. taip pat Dvāpara-yuga; Kali-yuga; Satya-yuga; Tretā-yuga
Evoliucija
materialaus pasaulio △ **5.26–37**
žr. taip pat Sielų persikūnijimas

F

Fabrikai 9.10
Filantropija, *žr.* Labdaringa veikla
Filosofai, spekuliatyvūs
bedieviai 5.3
„Bhāgavatam“ pateikia iškraipydami 4.20
bhaktai „sutinka“ su △ 9.33
Brahmos pavyzdys △ 8.17–18, 8.22
buddhi-yoga pranoksta △ 6.9
„filosofijos daktarai“ 6.10
kvaili △ kaprizai 6.35, 6.38–40
neturi meilės Dievui 9.42
neveiklumo teorijos kūrėjai 6.36
tikslas 16.19
turėtų atsiduoti Dievui 13.45
turi troškimų 2.15
žr. taip pat Impersonalistai; *Jñāniai;* Mokslininkai, materialistai; Monistai; Žinojimas, spekuliatyvus
Filosofija, impersonalistų 9.21. *Žr. taip pat* Impersonalistai
Filosofija, *žr.* Absoliuti Tiesa; *Acintya-bhedābheda-tattva;* Žinojimas, dvasinis

G

Gadā, apibrėžimas 15.27
Gayā 1.13
Gāyatrī *mantra*
kilmė **12.45**
mahā-mantra ir △, palyg. 14.32
Vedų himnuose **13.35**, 13.35
Galia 12.31
Gandha-vaṇik, apibrėžimas 6.32
Gāṇḍīva, lankas **1.38**
Gangos upė
apvalomoji △ galia **5.41**, 5.41, 8.5
kyla iš Viešpaties lotosinių pėdų 13.44, **16.9**
kosminė △ kilmė **8.5**, 8.5
Vidura susitinka Maitreyą prie △ **5.1**, 5.1
Viešpats ir △, palyg. 5.38
Garbhādhāna, apibrėžimas 14.38
Garbhodakaśāyī Viṣṇu 6.6, **8.11–15**, 8.15
Brahmā susapnuoja △ 11.22
Brahmā, Viṣṇu ir Śiva kyla iš △ 9.2
mėgaujasi *rāsa* su išorine energija 9.14
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats; Maha-Viṣṇu; Supersiela
Garbhodakos okeanas
dydis 13.15
planetos randasi △ 13.30
Garbinimas
aukščiausias △ būdas 14.26
brahmanų atliekamas △ 16.4
deivės Kālī △ 6.2
karvių △ **2.32**, 2.32
pusdievių △ 2.32
saulės △ **11.15**

Garbinimas (tęsinys)
Viešpaties △
auginant vaikus 13.11
bhaktų △ pranašesnis už Viešpaties △ 13.4
ir pusdievių, palyg. 5.38, 16.18
kasdienis režimas Viešpaties △ 9.21
pasekmė 16.18
Viṣṇu △16.32
žr. taip pat Apeigos, numatytos Vedose; Atsidavimo Viešpačiui tarnystė; Aukų atnašavimai; Dievybių garbinimas
Garsas
svarba 6.17
transcendentinis △ 5.11
kilmė 12.47
klausymosi poveikis 9.5
Viešpaties Varāhos balsas **13.24–25**
žr. taip pat Gāyatrī *mantra;* Hare Kṛṣṇa *mantra;* Klausymasis apie Aukščiausiąjį Viešpatį; Šventųjų vardų kartojimas
Garso įrašas ir laikas, palyg. 10.12
Garuḍa **1.39, 2.24**, 3.3
Gata-vyathaḥ, apibrėžimas 1.16
Gauḍīyos vaiṣṇavai
filosofija 1.2
garbina Vṛndāvaną 2.27
žr. taip pat Bhaktai
Gaurī 3.21
Geismas
imunitetas nuo △ 12.32
kilmė **12.26**
pykčio priežastis 12.11
priešas 15.34
žr. taip pat Juslių tenkinimas; Lytinis gyvenimas; Troškimai
Gėlės, dvasinės **15.19**
Gelta sergantys ligoniai ir nebhaktai, palyg. 1.9
Gimimas
dukart gimusių △ 5.7
geroje šeimoje 1.17, 2.2, 3.6
ir padėtis visuomenėje 3.27, 6.31, 7.29
ir pastojimas 3.17, 5.26
nėra bhakto pažangos kriterijumi 16.6
netinkamų sūnų △, priežastis 14.38–39
procesas 16.35
Gimimas (tęsinys)
Vedų apeigos, susiję su △ 5.19
veikla nulemia △ 5.9
Viešpaties ir gyvųjų būtybių △, palyg. **5.50**, 5.50
žr. taip pat Sielų persikūnijimas; Vaikai
Gimimas ir mirtis, besikartojantys 14.5
žr. taip pat Sielų persikūnijimas
Gimimų ir mirčių ciklas, *žr.* Sielų persikūnijimas
Gimstamumo kontrolė 5.19
Gyvatės
karalius **2.31**
kvailiai ir △, palyg. 1.14
neprijaukinamos △ 10.21
Gyvenimas
gyvūno ir žmogaus △, palyg. 3.19
mokymo vaikystėje svarba 12.42
pagrindas 5.15
tikslas (paskirtis) 10.26, 14.12
žr. taip pat Gyvenimo tikslas
trukmė **11.33**
vardan dvasinio tobulėjimo 15.24
žr. taip pat Gyvosios būtybės; Siela; Žmonės
Gyvenimo tikslas
atsietas nuo sąvokos „aš ir mano“ 5.44
dvasinė visuomenė nukreipta į △ 12.41, 14.18
dvasinis aklumas kliudo pasiekti △ 1.6
kūno poreikiai ir △ nesusiję 4.25
materiali kūrinija padeda pasiekti △ 5.24, 5.28–29
tinkamos santuokos dėka 14.17–19
žmogaus kūnas palankus siekiant △ **15.24**, 15.24
Gyvybiniai orai 6.7, 6.9
Gyvosios būtybės
akiratis 5.45
amžinos 15.13
apibrėžimas 6.8
atminties šaltinis 4.11
atspindi Viešpaties savybes 10.9
aukštesnėse planetose 13.44
bijo mirties 12.2
Brahmā kaip svarbiausioji △ 9.18
buveinės 2.6, **5.8**, 5.8
dauginimasis **12.57**
didžiausia △ bėda 14.49

Gyvosios būtybės (tęsinys)
dominuojančios △ 7.15, 9.25
dorybingos △, tarnauja Viešpačiui 2.11
dvasinė literatūra △ 13.48, 13.50
dvasinės △ 5.26, 7.11, 13.48. *Žr. taip pat* Siela
dvasiniai △ pavidalai 15.16
gabumai, materialūs ir dvasiniai 9.38
gamta palaiko △ 3.14
geros savybės, kurias įgyja △ 15.25
gerumas △ atžvilgiu 15.25
gimimas 5.19, 5.26, **5.50**, 5.50, 6.6
iš spermos 16.35
gyvenimo trukmė 11.16, **11.33**, 11.33
glūdi Viešpaties kūne 5.23–24
Yamarāja teisia △ **5.20**, 5.20
kalba kaip tarnystė Viešpačiui 15.49
kalnai kaip △ 13.23
kančios **5.40**, 5.40
kova už būvį 10.6
laimė △ 2.11
likimas, priežastis 6.3
lygybė 9.32
maisto parūpinimas △ 3.28
maištaujančios △ 7.10. *Žr. taip pat* Sąlygotos sielos
malonumai **3.23**, 3.23
materialiame pasaulyje 5.51
materialios gamtos *guṇos* ir △ 5.9
negalinčios apsiginti △, penkių tipų **16.10**, 16.10
nepriklausomybė 4.11, 5.28, 5.51, 9.12, 12.3, 13.9
nesąmoningas △ būvis 6.3
netikri *puruṣos* 6.31
nuopuolis, priežastis 16.26
nusivylusios △ 7.10
palyginamos su
mango ir nimbo medžiais 5.38
mėnulio atspindžiais **7.11**, 7.11
žiežirbomis ir saulės spinduliais, 7.9
pamiršta kas esą 12.2–3
pareigos 2.21
pienas būtinas △ 5.7
pirminė △ padėtis 5.3, 5.29, 5.31, 5.49, 6.3, 7.10, 9.9, 9.11, 9.33, 12.2
pirminis △ prisirišimas 9.11
pykčio priežastis 12.11
populiacija 5.5, 5.19
Gyvosios būtybės (tęsinys)
potencialūs bhaktai 2.2
pragyvenimo šaltinis **6.32**, 6.32
priešai **15.34**, 15.34
priešiškumas tarp △ 14.46
priklausomybė 1.42, **3.23**, 3.23, 9.9, 9.29
priklausomos 7.6
pusdieviai kontroliuoja △ 5.38
rūšys 5.9
rūšys, priežastis 10.9
sąmonė 5.45, **6.7**, 6.7
santarvėje ir nesutarimuose 15.33–34
santykiai tarp △ 16.6
saulės poveikis △ **11.15**
savanaudiškos △ **13.14**
savimonė (klaidinga) 5.28–29, 5.31
žr. taip pat Savimonė, klaidinga
sėjinuko pavidalu 10.7
sėkmės paslaptis **9.41**
seniausios tarp △ **15.30**, 15.30
siela △ viduje kaip meilės objektas 9.42
skirtingose planetose **6.28–29**, 9.27–28
skirtingų dydžių 10.10
subtilieji △ kūnai **8.11**
sudėtis 6.9
sukryžmintos △ 7.31
šventraščiai, mokantys △ 3.13
tarnai 5.50, 6.33–34, 7.38
tarnystės nuostata △ 9.33
tipai **7.27**
troškimai 6.3. *Žr. taip pat* Troškimai
užmaršumas △ 6.9, 7.5
Vedos reglamentuoja △ gyvenimą **15.8**
Viešpaties
ekspansijos kaip △ **5.6**, 5.51
neatskiriamos dalelės 5.23
potencija 7.5, 7.9
savybės, kurias įgyja △ 16.24
Viešpats
gailestingas △ 5.24
galia, palyg. 2.23, 2.30
gimimo procesas, palyg. **5.50**, 5.50
įgalioja △ 5.51
kiekvienos △ širdyje 4.11, 13.4
mato △ 7.13
neabejingas △ 9.22
padeda △ 9.37–38, 12.3
palaiko △ 5.5

Gyvosios būtybės (tęsinys)
Viešpats (tęsinys)
palyginami 9.14, 10.9
pasirodo įvairiose △ rūšyse **9.19**
polinkis klysti, palyg. 5.1
talpina visas △ **9.31**
transcendentalumas, palyg. 1.44, 7.2, 7.9
turtai, palyg. 2.12
visada ką nors veikia 6.36
visata pritaikyta △ labui 12.2
visatos naikinimo metu **8.11, 11.28–29**
žmogaus pavidalas, vertė **15.24**, 15.24
žr. taip pat Gyvuliai; Sąlygotos sielos; Siela; Žmonės
Gyvuliai (gyvūnai)
apimti neišmanymo 6.28–29, **10.21**
globa 6.31
kvailiai ir △, palyg. 3.19, 7.17
vieną gimimą turintys žmonės ir △, palyg. 5.7
žmonės ir △, palyg. 10.26, 12.35, 13.50
žudymas
pasekmė 6.28
priežastis 14.40
žr. taip pat Karvės
Go, apibrėžimas 2.8
Gokula (Kṛṣṇaloka), Rādhā ir Kṛṣṇa △ 15.42
Goloka Vṛndāvana 2.20. *Žr. taip pat* Vṛndāvana
„Gopāla-tāpanī Upaniṣada“ apie Kṛṣṇą ir *gopes 9*.14
Viešpaties lotosines pėdas 8.26
Gopės
geidulingi △ troškimai 16.31
rāsos šokyje 9.14
Viešpaties mylimosios 2.14, **2.34**, 4.10
Viešpaties vidinė energija 3.21, 9.25
Gosvāmis, apibrėžimas 4.31
Govardhanos kalva, Kṛṣṇa pakėlė △ **2.33**, 9.15
Gṛhasthos
gerbia *sannyāsius* 15.31
Kṛṣṇa rodo pavyzdį △ **3.22**
Gṛhasthos (tęsinys)
pareigos 12.41, 14.18–20
saugiausias *āśramas 1*4.20
žr. taip pat Lytinis gyvenimas; Santuoka; Šeimyninis gyvenimas; Vaikai; *Varṇāśrama-dharma*
Grožis
Kṛṣṇos ir Rādhārāṇī △ 15.42
Viešpaties △ **2.13**, 2.13, 2.29, 9.1, **15.39**, 15.39, **15.40–42**, 15.42–43, **15.44–45**
Viešpaties ir gamtos △ 8.24–25
Viešpaties ir kitų △, palyg. 9.1
Žemės △ **13.40, 13.41**
Guru, žr. Dvasinis mokytojas

H

Hardvaras **5.1**, 5.1
Hare Kṛṣṇa judėjimas, *žr.* Kṛṣṇos sąmonės judėjimas
Hare Kṛṣṇa *mantra*
„Bṛhan-nāradīya Purāṇoje“ 13.25
galia 14.32
kartojimas. *Žr.* Šventųjų vardų kartojimas
laimė pasiekiama △ dėka 15.49
nusižengimai △ 15.25
padeda prisiminti Kṛṣṇą 16.31
siekiant *yogos* tobulumo 15.45
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats, vardai; Šventųjų vardų kartojimas
Harer nāma, apibrėžimas 16.8
Haridāsa Ṭhākura
Advaita ir △ 16.8
buvo sumuštas 16.37
Caitanya suteikia malonę △ 16.2
lytinis potraukis neįtakoja △ 14.31
Haṭha-yoga ir tikra *yoga,* palyg. 15.45
Himalajai, šventos vietos △ **4.21**, 4.21–22
Himnai, Vedų. *Žr.* Vedų *mantros*
Hiraṇyakaśipu 16.35–36
Hiraṇyākṣa **13.31–32**, **14.2**, 16.35–36
Hlādinī galia 1.31

I

Įgimtas potraukis atsidavimo Viešpačiui tarnystei atlikti 2.2
Iliuzija
  medžio atspindžio △ 9.16
  žr. taip pat Māyā
Impersonalistai
  atmeta būtiniausias temas 5.15
  atmeta „Šrīmad-Bhāgavatam“ 11.38
  atsisako noro tarnauti 9.33
  bhaktai ir △, palyg. 4.29, 5.14, **5.47**, 5.47, 9.5
  bijo dvasinės įvairovės 15.23
  Brahmā smerkia △ **9.4**
  dorybėje 5.11, 5.14
  dvasinė △ savižudybė 14.24
  garbina Śivą 14.24, 14.28
  klaidingai supranta „Šrīmad-Bhāgavatam“ 4.13, 4.20, 5.23
  Kumārai kaip △ **15.43**, 15.46, 15.50
  laimė 6.37
  lyginami su Viešpaties priešais 2.24
  maldos 9.39
  mąstymo procesas 9.21
  meditacija 15.45
  neteisingai aiškina apie sąmonę 5.45
  neturi meilės jausmo 9.42
  nuopuolis 9.10, 12.11
  pasižymi menkesne nuovoka 7.11
  personalistai pranašesni už △ 14.32
  sunkus △ tobulėjimo kelias 5.46, 5.47
  „sustabdo“ juslių veiklą 7.13
  Śiva kaip △ garbinimo objektas 14.24, 14.28
  teorija, atmetama 15.33
  Viešpaties bruožai keičia △ 15.43
  Viešpats geranoriškas △ 15.39
  Viešpats nematomas △ 15.50
  Visatos pavidalas skirtas △ 6.4, 6.10
  žr. taip pat Ateistai; Filosofai, spekuliatyvūs; *Jñāniai;* Monistai
Indija
  Bhāratavarṣa 1.20
  pati populiariausia *yoga* △ 15.45
  sūnus atnašauja aukas tėvo labui △ 1.13
Indija (tęsinys)
  svetingai pasitinka šventas asmenybes 15.29
  šventyklų statymas △ 1.23
  šventos △ vietos 1.24
  vaikai △ garbina Kṛṣṇą 2.2
  vestuvės △ 1.40
Indra, viešpats
  įžūlumas **3.5**
  kaip Visatos pavidalo dalis **6.21**
  Kṛṣṇa ir △ **2.32**, 2.32
  meistriškumas 1.39, 14.41
  padėtis laikina 15.48
Induistų šventyklos ir Haridāsa 16.2
Inkarnacijos, Viešpaties, *žr.* Kṛṣṇa, inkarnacijos
Intelektas
  buddhi-yogoje 6.9
  kilmė 5.27
  lyginamas su protu ir juslėmis 13.13
  nutraukia nebhaktų miegą **9.10**, 9.10
  skirtas savęs pažinimui △ **9.14**, 9.14
  sutelktas į Kṛṣṇą △ **2.10**, 2.10
Intelektualai, *žr.* Brahmanai; Filosofai, spekuliatyvūs
Įsipareigojimai, materialūs, atsidavimo Viešpačiui tarnystė ir △ 12.5
Įstatymai
  Dievo △ 3.13
    gyvosios būtybės priklauso nuo Dievo △ 9.9
    nesulaužomi **15.8**
    religija kaip Dievo △ paisymas 15.33
  gamtos △ 3.18, 5.2
  žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats, valia; Karma; Likimas
Įstatymų rinkinys žmonijai 13.12
Istorija
  Yudhiṣṭhiros epochos △ 1.20
  Purāṇose pateikta △ 12.39
  Vedų raštuose pateikta △ 5.10, 5.12
  Viešpaties △ verta klausytis 13.48, 13.50
  Viṣṇu šventyklų △ **1.23**, 1.23
„Īśopaniṣada“ apie
  religinius principus 9.10
  Viešpaties spindesį 13.26, 15.46

Išdidumas (pasipūtimas) 9.29
tipai ir poveikis 1.43
žr. taip pat Savimonė, klaidinga
Išminčiai
dvija-devos 1.23
žr. taip pat Bhaktai; Šventieji; Transcendentalistai
Išsivadavimas
atsidavimo Viešpačiui tarnystės dėka 5.1, 5.47, 7.12, 9.33
bhaktų △ 5.47
bhaktų ir demonų △, palyg. 2.24
Brahmano palaima seka po △ 1.31
demonų, kuriuos nužudė Viešpats, △ 2.20, 14.51
iš klaidingos savimonės 5.31
išskirtinis kelias į △ 9.10
jñānių ir bhaktų △, palyg. 9.33
kaip tėvų pareiga vaikų atžvilgiu 14.12
Kṛṣṇos priešams 2.20, 14.51
kvalifikacija, reikalinga siekiant △ 15.25
materiali kūrinija padeda siekti △ 3.14, 3.18, 6.3
materialios gamtos *guṇos* ir △ 4.31
materialistai trokšta △ 15.48
pasiekiamas
įsiliejant į Viešpatį 2.19
įsisąmoninant Kṛṣṇą 2.20, 6.39
yogos praktika 12.4
klausantis *kṛṣṇa-kathos* 5.11
klausantis pasakojimų apie Viešpaties kovinius žaidimus 14.5
suvokiant sielą ir Supersielą 6.9
tarnaujant *mahātmoms* 7.20
tarnaujant Viešpačiui 5.29
Vṛndāvanoje 2.27
žinojimu ir atsidavimu Viešpačiui 4.12, 7.12
penkios △ rūšys 15.48
personalus △, lyginant su beasmeniu 2.20, 4.15
pyktis po △ 15.31
skaisti žmona palanki siekiant △ 14.17
sūnus padeda pasiekti △ 1.13
tikras ir iliuzinis △ 5.39
Viešpaties malonė reikalinga siekiant △ 16.19
Išsivadavimas (tęsinys)
žr. taip pat Laisvė; Nepriklausomybė
Itara, apibrėžimas 2.15
Įžeidimai
bausmė už △ 15.36
„Bhāgavatam“ atžvilgiu 4.20
bhaktų atlikti △ meta šešėlį ant Viešpaties 16.5
bhaktų atžvilgiu 9.12, 15.35, 15.39
brahmanų atžvilgiu 16.31
durininkų atlikti △ 15.29, **15.30**, 15.30
dvasiniame pasaulyje pasitaiko 16.2
sąrašas, dešimt 15.25
Šivos atžvilgiu **14.34**
tyrų bhaktų atžvilgiu 3.24
Viduros atžvilgiu 1.16
Viešpaties atžvilgiu 4.34, 5.45
vyresniųjų atžvilgiu 4.26
žr. taip pat Nuodėmės

Y

Yadu dinastija
apkvaišimas sunaikina △ **4.1–2**
dvasinga 3.28
kaip meilės našta 3.14
Kṛṣṇa kaip △ Viešpats **1.12**
nesuvokė Kṛṣṇos padėties **2.8**, 2.8, **2.9**
pasitraukimas 2.10, **3.15**, 3.15
pergalės **1.12**, 1.12
vadas **1.28**
Yajña. Žr. Aukų atnašavimai
Yamarāja, Viešpats
apie religiją 9.10
gyvenamoji △ vieta **3.2**
kaip Vidura **5.20**, 5.20
nubaudžia aplaidžius globėjus **16.10**, 16.10
Yamunos upė
Kāliya užnuodijo △ **2.31**
peizažai 2.27
Uddhavos ir Viduros susitikimas prie △ **1.24**, 1.24
Vasudeva neša Kṛṣṇą per △ 2.17
Yoga
aštuonių pakopų procesas 1.31
aukščiausia △ išraiška 15.45

Yoga (tęsinys)
autentiškas metodas 15.45
bhakti △. *Žr.* Atsidavimo Viešpačiui tarnystė
Brahmā sukūrė △ 12.4
mistinė △. *Žr.* Mistinė joga
pagrindas 14.46
prieštaraujančios Viešpaties valiai △ rūšys 9.17
siekiant susilieti su Viešpačiu 2.19
tikslas 15.7
tobula △ 15.26, 15.45
žr. taip pat Atsidavimo Viešpačiui tarnystė; Krṣṇos sąmonė; Meditacija; Mistinė joga
Yogai
apsilanko Vaikuṇṭhoje 16.32
keliauja pasinaudodami Ganga 8.5
keturios △ rūšys 16.19
lytinis gyvenimas įveikia △ 14.20
mistikai. *Žr.* Jogai mistikai
regi Viešpatį širdyje 15.38
tikri △ ir apsišaukėliai 15.46
trokšta vienovės 2.19, 6.8
žr. taip pat Bhaktai; Jogai mistikai; Transcendentalistai
Yogamāyā
bhaktai ir △ 10.17
dvasinė palaima △ dėka 15.26
ir Viešpaties ekspansijos 3.8
Krṣṇa apsireiškė pasinaudodamas △ **2.12**
kūrimas △ pagalba 5.22
turtai, sukurti △ **16.15**
Viešpats paslepiamas △ skraiste 15.50
virāṭ pavidalas pasireiškia △ dėka 6.35
žr. taip pat Energijos (Aukščiausiojo Viešpaties), vidinė
Yoga-nidrā, apibrėžimas 7.37, 11.32, 11.38, 11.42
Yoga-siddhi, apibrėžimas 11.17
Yudhiṣṭhira Mahārāja
Dhṛtarāṣtra apgavo △ **1.7–9**
idealus karalius **3.16**, 3.18
Krṣṇa kaip valdovas buvo pavaldus △ 3.19
pakantus **1.11**
pasaulio imperatorius **1.20**
religingas **1.36**
Yudhiṣṭhira Mahārāja (tęsinys)
žmona **1.7**, 1.43
Yuga-sandhyos, apibrėžimas 11.18, **11.20**
Yugos, trukmė **11.18–20**
žr. taip pat Dvāpara-yuga; Kali-yuga; Satya-yuga; Tretā-yuga
Yuyudhāna **1.31**

J

Jagannātha Purī 1.17, 4.22
Haridāsa △ 16.2
Jagannātha, Viešpats 16.2
Jaya ir Vijaya
įeina į Diti įsčias **16.35**, 16.35
išminčių ir △ nesantarvė **15.27–36**
kaip Viešpaties „priešai“ 16.26, 16.36
paklūsta Kumārų prakeikimui 16.11
supykdo Sėkmės deivę **16.30**
Jayadeva apie Varāhą 13.27
Jāmbavatī **1.30**
Japa, apibrėžimas 14.32
Jarāsandha 3.10
Jaučiai
Krṣṇa sutramdo △ **3.4**
svarba žmonių visuomenei 2.29, 5.7
Javai
turtų pagrindas 2.29
visuomenės pragyvenimo šaltinis **6.32**
žr. taip pat Maistas
Jėzus Kristus, Viešpats 16.37
Jėzus Kristus, Viešpats 16.37
Jīva Gosvāmis apie
Yadu dinastiją 3.14
Kupidoną 1.28
laiką 10.11
skirtinguose amžiuose vykusias istorijas 13.16
Uddhavą ir Vidurą 1.25
Viešpaties buveinę 4.28
Jīva, žr. Siela
Jivan-mukta, apibrėžimas 4.31
Jñāna, žr. Žinojimas
Jñāna-bhakta, apibrėžimas 4.10
Jñānī
apibrėžimas 5.47
trokšta vienovės su Viešpačiu 2.19

Jñānī (tęsinys)
žr. taip pat Filosofai, spekuliatyvūs; Mokslininkai; Monistai
Jogai mistikai
mato praeitį, dabartį ir ateitį 11.17
siekiai 16.19
žr. taip pat Bhaktai; Jogai; Transcendentalistai
Jungtinės Tautos 1.20
Jungtinės Valstijos, Kṛṣṇos sąmonės *yoga* △ 15.45
Juslės
aukštesnio lygio užsiėmimas △ 7.13
evoliucija **5.32–36**, 5.36
kontrolė
atsargumas kontroliuojant △ 12.28
yogos sistemoje 15.45
juslių apvalymas ir △ kontrolė, palyg. 15.45
paskirtis 15.7
personalistai ir △ kontrolė 14.32
pusdieviai ir △ kontrolė 10.17
žmonos pagalba 14.20
žr. taip pat Yoga; Meditacija
laiko poveikis △ 10.11
materialios ir dvasinės △ 9.37
netobulos 15.46
orai kūne suteikia stiprybės △ 6.9
protas ir intelektas aukščiau △ 13.13
savininkas **13.12**
sielą trikdo △ 7.13
šaltinis 5.31, **6.12–18**
tarnai 9.33
transcendentinės △ **3.23**, 3.23
Vedos reguliuoja △ veiklą 15.8
Viešpats anapus △ 6.10
žr. taip pat Kūnas, materialus
Juslių tenkinimas
atsižadėjimas nuo △ 7.13
aukštesniosios jėgos kontroliuoja △ **3.23**, 3.23
bhaktai atsisako △ **15.48**, 15.48
kaip nusikaltimas 15.34
kenksmingas △ poveikis 9.40
materialus ir dvasinis △ 15.31
nepalankūs △ rezultatai 9.7
pusdieviai trokšta △ **9.12**, 9.12
santuoka kaip △ 14.19
turtai panaudojami △ 9.6
Juslių tenkinimas (tęsinys)
Vaikuṇṭhoje △ yra antraeilės svarbos 15.17–18
Vedos reglamentuoja △ 15.8
Viešpaties △ 5.51
žr. taip pat Lytinis gyvenimas; Prisirišimai, materialūs; Troškimai, materialūs

K

Kāyam, apibrėžimas 12.52
Kāla, apibrėžimas 10.10, 11.14
Kāla-cakra, apibrėžimas 11.13, 11.16
Kālayavana 3.10
Kāla-śakti **8.11–12**. *Žr. taip pat* Energija, materiali; *Māyā*
Kalba
tinkamas △ panaudojimas 15.49
Viešpaties △ **16.14, 16.16**
Kali amžius, *žr.* Kali-yuga
Kālī, deivė 6.2
Kāliya **2.31**
Kali-yuga
aukų atnašavimai △ 13.36
Caitanya apsireiškia △ 16.22
įsikūnijimas 6.31
yogos praktika △ 15.45
„jogai“ △ 15.45
kṛṣṇa-kathos svarba △ 5.44
meditacija atliekama kartojant *mantras* 14.48
palikuonys △ 14.38
religija nyksta △ 11.21
santuoka △ 1.40
trukmė **11.19**
Kāmadeva 1.28, 1.30
Kaṁsa 16.31
Kṛṣṇa „bijojo“ △ **2.17**, 2.17
Kṛṣṇa nužudo △ **3.1**, 3.1
rezgė suokalbį prieš Kṛṣṇą 2.26, **2.30**
Kaṇāda 11.1
Kančios
atsidavimo Viešpačiui tarnystė šalina △ 7.41
atsiranda dėl „Aš ir mano“ koncepcijos 5.44

Kančios (tęsinys)
atsiranda dėl (tęsinys)
karminės veiklos **5.2**
materialios pažangos 10.26
neteisingo susitapatinimo **7.10**, 7.10
noro būti nepriklausomu 9.9
Viešpaties viršenybės nepripažinimo 5.3
„Bhāgavatam“ šalina △ 8.2
bhaktų △ laikinos 16.12
impersonalistų praktikoje **5.47**, 5.47
materialiame pasaulyje 15.13
niekšai sukelia △ 14.41
pasakojimai apie Viešpatį sunaikina △ 13.48, **13.50**
priežastys 9.8
siela anapus △ 7.11, 7.18
šalinimas **5.13**, 5.13, **7.14,** 9.6, 14.49
trijų tipų △ **5.40**, 5.40
Viduros klausimai apie △ **7.6**
Viešpaties lotosinės pėdos šalina △ **5.39–40**, 5.40
žr. taip pat Pragaras; Priklausomybė
Karalaitės
Kṛṣṇa veda △ 3.7, **3.8**
kṣatriyai veda △ 1.12
Karaliai
kaip Viešpaties atstovai 3.18
Kṛṣṇa kaip △ karalius **1.12**
pasipūtę △ **1.43**, 1.43
žr. taip pat Kṣatriyai; Valdžia, vadovai
Karas
du △ tipai 14.5
ir gaisras bambukų giraitėje, palyg. 1.21
Kurukṣetros △. *Žr.* Kurukṣetros mūšis
priežastis 1.21, 3.14
Kardama Munis **12.27**, 12.27
Kariuomenė 12.38. *Žr. taip pat Kṣatriyai*
Karma
apibrėžimas 1.4
bhaktų △ 1.44
dvilypumas kyla dėl △ 5.38
karma-yoga ir △, palyg. 1.4
Viešpats anapus △ įtakos 1.45
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats, norai; Karminė veikla; Likimas; Priklausomybė; Veikla
Karma-yoga, apibrėžimas 1.4
Karmiai (žmonės, siekiantys veiklos rezultatų) 2.15
tikslas 16.19
žr. taip pat Abhaktai; Materialistai
Karminė veikla
ištakos **5.31**
kaip kosminės kūrinijos lotoso pumpuras **8.14**
kančių šaltinis **5.2**
supančioja 8.12
žr. taip pat Karma; Priklausomybė; Veikla, materiali
Karṇa **1.14, 3.13**
Kartojimas ir klausymasis 8.7
žr. taip pat Klausymasis; Klausymasis apie Aukščiausiąjį Viešpatį
Kārttikeya **1.30**, 1.30
Karvės
globa 3.28, 5.7, 6.28, 6.32
Kṛṣṇa palankus △ 16.4, 16.23
Kṛṣṇa pataria garbinti △ **2.32**, 2.32
Kṛṣṇos vaikystės žaidimuose 2.27
negali apsiginti **16.10**, 16.10
svarbios žmonių visuomenei 2.29, 5.7, 6.32
šlapimas naudingas 2.8
viena iš motinų 2.29, 5.7
„Kastų sistema“, *žr. Varṇāśrama-dharma*
„Kāśī-khaṇḍa“ apie amžinybę 7.37
Kaśyapa
Diti sugundo △ **14.8–16, 14.30–31**
impersonalistas 14.32
patenkina žmoną **14.17–26**
silpnybė 14.16
sūnūs 16.35
Śivos vyresnysis brolis 14.25
Kauravai (Kuru palikuonys) 1.8, **1.17**, **1.43**, 1.43
Kauravai 1.8, **1.17**, **1.43**, 1.43
Kelionės kosmose
jogų mistikų △ 15.26
mokslininkai ir △ 15.15, 15.26
siddhų △ 10.29
Kīrtana, apibrėžimas 14.32
Klaidinga savimonė, *žr.* Savimonė, klaidinga
Klausimai
ir atsakymai, materialūs lyginant su dvasiniais 1.4

Klausimai (tęsinys)
kompetentingiems mokytojams 10.2
Viduros △
Maitreyai **5.2–16, 7.2–40**
Uddhavai **1.25–45**
Klausymasis
dvasinio pasaulio pažinimo šaltinis 15.15
iš autoritetų 8.7
kṛṣṇa-kathos △ 5.10, **5.11**
žr. taip pat Klausymasis apie Aukščiausiąjį Viešpatį
tinkamos temos △ 13.48, 13.50
vertė **6.17**
žr. taip pat Garsas, transcendentinis; Klausymasis apie Aukščiausiąjį Viešpatį
Klausymasis apie Aukščiausiąjį Viešpatį
apvalo širdį **9.11**
atsižadėjimas įgyjamas △ **5.42**
ausų tinkamumas △ 15.49
bhaktams malonus **15.48**, 15.48
impersonalistai bauginasi △ 6.37
iš tyrų bhaktų 13.4
meilės puoselėjimas △ 9.5
pasodintos sėklos laistymas ir △, palyg. 2.6
poveikis 5.31
reikalinga kvalifikacija △ **14.4**
Vaikuṇṭhoje **15.18**, 15.18
Viešpaties šlovinimas seka po △ 6.36
Kobra ir Bhīma, palyg. **1.37**
Kosmonauto skrydis ir impersonalisto įsiliejimas, palyg. 2.24
Koviniai Viešpaties žaidimai 16.26, 16.36
Krematoriumas 14.25
Kṛkara, oras 6.9
Krodha, apibrėžimas 12.11
Kṛṣṇa, apibrėžimas 6.32
Kṛṣṇa, Viešpats
absoliuti △ prigimtis 5.13
apie atsidavimą Jam 16.18
apsireiškimas
amžina △ apsireiškimo prigimtis 4.33
bhakto prašymu **2.25**
ir saulėtekis, palyg. 2.7
ypatingas **2.12**, 2.13
tikslas 2.11, 16.24
Kṛṣṇa, Viešpats (tęsinys)
apsireiškimas (tęsinys)
transcendentinis 4.34
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats, apsireiškimas; Kṛṣṇa, įsikūnijimai
Arjuna ir △ **1.9**, 1.9
ateistų požiūris į △ 2.10
atsidavimas △ 2.21
atsižadėjimo nuostatoje 3.20, **3.22**, 3.22
aukščiausias meditacijos objektas 15.45
Balarāmos šaltinis 1.26
bendravimas su △ 1.17
Brahmā suvokia △ 8.26
Caitanya kaip △ 16.22
cakrī 1.23
dėkingas šeimininkas 3.2
demonai, žuvę nuo △ rankos 2.28, **2.30**, 2.30
Dievas 2.8–10, 2.15, **2.21**, 2.21
Dievybės pavidalu 1.18, 6.4
disko simbolis △ rankose 1.23
Draupadī, △ apsaugojo 1.43
Dvārakoje 1.34, 3.19
dvasiniai △ pamokymai 15.45
dvasinis mokytojas pažįsta △ 6.30
dvasinis △ pavidalas **9.36**, 9.36
ekspansijos 3.14
Vaikuṇṭhoje 15.26
elgiasi pavyzdingai 16.23
geranoriškas **2.23–24**, 2.24
gina atsidavusius Viešpačiui 16.6
gina karves ir brahmanus 16.23
gopės geidžia △ 16.31
gopės susižavi △ **2.34**
groja fleita 2.29
grožis 2.12, **2.13**, 2.13, 2.20, 2.29, **3.20**
Hare Kṛṣṇa *mantroje* 13.25
ieškoti △ 1.24, 4.33
Indra užpuola △ **3.5**
įsikūnijimai
įvairiose gyvybės rūšyse **9.19**
įvairiose *yugose* 16.22
kilmė **9.2**, 9.2
Nara-Nārāyaṇa **4.22**
tarsi aktoriai 9.15
tikslas 1.43, **1.44**, 1.44, **5.7**, 5.7, 13.48

Kṛṣṇa, Viešpats (tęsinys)
įsikūnijimai (tęsinys)
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats, apsireiškimas; Aukščiausiasis Viešpats, ekspansijos; Aukščiausiasis Viešpats, pavidalai
„išsigandęs“ **2.16–17**, 2.17
išsiskyrimas su △ 2.8
išskirtinės △ ypatybės 2.12
Yadu nesuprato △ **2.8**, 2.8, **2.9**
jaučiai, kuriuos sutramdė △ **3.4**
juslės 3.23
kaip neteisingai suvoktas 1.42, 2.8, 2.15
kaip prieglobstis 2.23, 4.6
kaip Supersiela 2.9
kaip šeimos žmogus **3.22**
kaip trejetų Viešpats **2.21**, 2.21
Kaṁsa prieš △ 2.17, **2.30**, 3.1
karalienės **3.21**, 3.21
kenčiančiųjų draugas **3.7**
Kešava 13.27
klausymasis apie △ 5.10–12
Kupidonas ir △ **1.28**
Kurukṣetros mūšyje, kvailiai kritikuoja △ 14.5
lėlės, vaikai garbina 2.2
lengvai susidoroja su priešininkais 1.12, **2.18, 2.30**, 2.30
lyginamas su
aktoriumi 9.15
liūto jaunikliu **2.28**, 2.28
mėnuliu 3.21
uždengta liepsna **2.26**
žaismingu tėvu 2.16
lotosinės pėdos **2.18**
Madana-mohana ir Madana-dāha 15.42
meditacija į △. *Žr.* Meditacija į Kṛṣṇą
meilė △. *Žr.* Meilė, Viešpačiui
misija Žemėje 1.43, **1.44**, 1.44
mokytojas 2.32
motina
Devakī **1.33**, 1.33
Pūtanā pripažinta △ motina **2.23**, 2.23
Nārāyaṇa nusileidžia △ 2.12
Narakāsura žuvo nuo △ rankos **3.6**
pakantus **1.44**, 1.44
Kṛṣṇa, Viešpats (tęsinys)
pakantus Kauravams, **1.43**, 1.43
palaimingas 1.2, 1.12
pamiršti △ – didžiausia netektis 14.49
Pāṇḍavai ir △ **1.2, 1.11**, 1.12
pasisakymai **1.9**, 1.9
pasitraukimas 2.7, 2.10–11, 2.25
pasižymi amžinybe, palaima ir žinojimu 11.42
pavaldinio vaidmenyje 2.22
pavidalai **2.11**, 2.11, 2.23, 2.30
pėdsakai **1.32**
piemenuko vaidmenyje **2.27, 2.29**
pirminė visa ko priežastis **11.42**
priešai 2.19
priešiškumas △ atžvilgiu **1.13**, 1.13
prisiminimai apie △ 1.24
puruṣa ekspansijos lydi △ 2.15
pusdieviai pavaldūs △ 2.32
Rādhārāṇī grožis ir △, palyg. 15.42
Ranchoras 3.10
rāsos šokyje 9.14
regėti △ akis į akį 1.24
Rukminī, △ išgelbsti **3.3**
Sāndīpani Munio mokinys **2.3**, 7.39
santykiai su △, draugiški 2.27
santykiai su △, tėviški 2.26, 2.28
Supersiela ir △ 13.13
susivienijimas su △ 2.19
Śaṅkarācārya pripažįsta △ 4.20
Šišupāla žūna nuo △ rankos 2.19
Šiva garbina △ 14.28
Šyāmasundara 1.42
šeima **3.14**, 3.14, 4.1–3
taikos pasiuntinys 1.9
tarnystė, siekiant patenkinti △ 13.13
teikiama malonė 2.12, 2.19, **2.23**, 2.23
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats, malonė
temos apie △. *Žr. Kṛṣṇa-kathā*
„tėvai“ 2.17, 2.28
turtai 2.12, 2.21
Uddhava ir △ **1.25**, 1.25, **2.2–5**
vaikai **3.9**
vaikystės žaidimai 2.23, 2.26, **2.28**, 2.28
valdovų valdovas **1.12**
Vasudeva ir △ 1.27, 2.26
veda karalaites 3.7, **3.8**
veda Nāgnajitī **3.4**

Kṛṣṇa, Viešpats (tęsinys)
veikla nepančioja △ 2.10
vidinės △ galios 3.21
visažinis **4.17**, 4.17
visų garbinimo objektas **2.21**, 2.21
Viṣṇu pavidalai susilieja su △ 4.29
Vṛndāvana ir △ 1.2, 1.34, 2.9, 2.26–27
žaidimai
amžini 2.7, 4.8
ant Govardhanos kalvos 2.32, **2.33**
apžvalga **2.25–34**
Brahmā stebi △ žaidimus 9.31
dvirankiu pavidalu 2.12
glumina **4.16**, 4.16–17
paskirtis 2.11
„prieštaringi“ 2.16–17, 2.22, 4.16
su Kāliya **2.31**
tobuli 2.16
transcendentiniai **3.23**, 3.23
Vasudevos sūnaus pavidalu 2.17
žmogaus vaidmenyje 2.22
žaismingas 2.16–17
žemė, po kurią vaikščiojo △ 1.24
žinojimas apie △. *Žr.* Žinojimas, dvasinis
žmogaus vaidmenyje 2.12, 2.22
žmonos 3.5, 3.7
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats
Kṛṣṇa-dvaipāyana Vyāsa, *žr.* Vyāsadeva
Kṛṣṇa-kathā
absoliuti ir transcendentali 5.10, 5.13
apvalomasis △ poveikis 5.10–11
„Aš ir mano“ sąvoka, △ išsklaido 5.44
būtina **5.15**, 5.15
žr. taip pat Klausymasis apie Aukščiausiąjį Viešpatį
Kṛṣṇaloka, Rādhā ir Kṛṣṇa △ 15.42
„Kṛṣṇa-sandarbha“ apie
Kupidoną 1.28
Viešpaties pasitraukimą 4.29
Kṛṣṇos sąmonė
apibrėžimas 15.45
kaip panacėja 14.49
pusdievių ir bhaktų △ 5.50
tobulumas 14.31
žr. taip pat Atsidavimo Viešpačiui tarnystė; Žinojimas, dvasinis
Kṛṣṇos sąmonės judėjimas
apribojimai △ 16.22
Kṛṣṇos sąmonės judėjimas (tęsinys)
gelbsti visuomenės palikuonis 14.38
pakvietimas prisijungti prie △ 5.11
santarvė △, kaip pasiekti 15.33
Kṛṣṇos sąmonės skleidimas
aukščiau pasaulietinės misionieriškos veiklos 5.11
įgaliojimas △ 4.32, 8.7
įžeidimai vykdant △ 4.26
Viešpaties bhaktų vykdomas △ 4.25
Kṣatriyai
apibrėžimas 12.41
kaip dukart gimusieji 16.23
kvalifikacija ir pareigos 1.8, **6.31**, 6.31–32
riteriški 1.12
santuoka 1.15
žr. taip pat Karaliai; *Varṇāśrama-dharma;* Valdžia, vadovai
Kṣetrajña-śakti, apibrėžimas 7.5
Kṣetrī, apibrėžimas 6.32
Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu, *žr.* Supersiela
Kultūra. *Žr. Varṇāśrama-dharma;* Vedinė kultūra; Visuomenė, žmonių
Kumārai (keturi) **8.6**
apgailestauja 15.49, 16.25
apimti pykčio **15.31**, 15.31
atsiradimas **12.4**, 12.4
atsisako vesti **12.5**, 12.5
Brahmā pasakoja apie △ **15.12–13, 15.26–38**
kaip impersonalistai **15.43**, 15.46
mato Viešpatį **15.38**
mistinės △ kelionės **15.26**, 15.26
nepaklūsta tėvo valiai 13.10
Sanat △ **8.7**
seniausios būtybės **15.30**, 15.30
tampa personalistais 15.46
vaikiškai nekalti **15.29**
Vaikuṇṭhos prieigose 16.32
Viešpaties kalba suglumina △ **16.14, 16.16**
Viešpaties malonė △ 16.2
Viešpats prašo △ **16.12**
Kūnas, dvasinis 2.4–5
žr. taip pat Siela
Kūnas, materialus
„brangiausias objektas“ 9.42
gamtos *guṇos* įtakoja △ 5.9

Kūnas, materialus (tęsinys)
grubus ir subtilus △ dangalai 6.9, **9.33**
keturi △ poreikiai 12.35
krematoriume 14.25
motinos įsčiose 16.35
orai △ 6.7, 6.9
papuošalai △ 14.28
sąmonė ir △ 5.11
sąmonė ir Supersąmonė △ 15.45
santykiai, susiję su △ 16.6
sąvoka „Aš ir mano“ ir △ 5.44
siela daro △ veikliu 2.3, 6.5, 6.10
sudarytas iš atomų **11.1**
susidarymas 3.17
tarnystėje Viešpačiui 6.34, 6.36
tvirtovė ir △, palyg. 14.20
vaiduoklio △ 14.24
valtis ir △, palyg. 15.24
visatos naikinimo metu 8.11
visuomenės kūnas ir △, palyg. 6.30
žr. taip pat Gimimas; Gyvosios būtybės; Juslės
Kuntī, karalienė (Pṛthā)
sūnūs **1.11**, 1.39, **1.40**, 1.40
žr. taip pat Pāṇḍavai
Vasudevos sesuo 1.27
Kupidonas (Kāmadeva) **1.28**, 1.30
ir Diti **14.10**
Kūrimas, kilmė (materialios kūrinijos komponentų)
devynių pakopų △ procesas **10.14–29**
gyvųjų būtybių △ ir Brahmā **10.18–30**
iš Brahmos kūno **12.23–28**
iš užuomazgos 10.7
yogamāyā vaidmuo △ 5.22
Kumārų △ **12.4–5**
neišmanymo △, tikslas 12.2–3
planetinių sistemų △ **10.8–9**
procesas 5.6, **5.26–37**, **8.15**, 8.15
puruṣa-avatārų vaidmuo △ 5.5
sarga ir *visarga* 10.7
Vedų △ **12.35–39**
Viešpats ir △ 9.23
visatos △ ir Brahmā **12.1–57**
Kuryāt, apibrėžimas 9.42
Kūrma, oras 6.9
Kurukṣetros mūšis **1.8**, 1.8, 1.36
bhakto pašlovinimas △ pavyzdžiu 1.43, 3.10
Kurukṣetros mūšis (tęsinys)
dvasinis △ poveikis 14.5
kareiviai △ **2.20**, 2.20
priežastis 5.10, 16.24
Kvailiai
laimė **7.17**
patarimų poveikis △ 1.14
Kvėpavimo procesas *yogoje* **15.7**, 15.45

L

Labdara
brahmanams **3.26–27**, 3.27, **3.28**, 3.28
geriausia △ **7.41**
šeimos žmonės turi dalinti △ 13.44
šventose vietose **3.26**, 3.26
žr. taip pat Aukų atnašavimai; Labdaringa veikla
Labdaringa veikla
atsidavimo Viešpačiui tarnystė kaip △5.16
bhaktų △ 9.8
brahmanų △ 3.27
gṛhasthų △ 14.18, 15.31
materiali ir dvasinė △ 5.11
Nara-Nārāyaṇos △ **4.22**
tobulybė 9.41
Laikas
amžinas 10.12
apibrėžimas 10.11
atomai ir △ 10.10, 11.1, **11.3–5**
dalijimai **11.5–13,** 11.14
dvasiniame pasaulyje 9.3, 11.38
erdvė ir △ **11.3–4,** 11.4
iškilnios sielos nepavaldžios △ 15.3
įtakoja kūrinijos pasireiškimą **5.27**
kaip deivė Kālī 6.2
keturios epochos **11.18–20**
Kṛṣṇa nepavaldus △ **4.17**, 4.17
Kṛṣṇos atstovas 1.43
mistikų supratimas apie △ 11.17
neįkainuojamas 10.11
palyginamas su garso įrašu 10.12
pusdievių △ **11.12, 11.19**
siela nepavaldi △ 7.5
sistemingumas 10.12
Šivos supratimas apie △ 14.25

Laikas (tęsinys)
talpa △ matavimui **11.9**
Viešpaties vienos sekundės △ **11.38**
visatoje 7.33
žr. taip pat Kali-yuga
Laimė
anapus materialaus pasaulio ribų 2.11
bhakti kelyje 5.46–47
dvasiniame pasaulyje 15.26
formulė 5.40
įmanoma tik dvasiniame gyvenime 5.26
matant Viešpaties pavidalą 15.50
materialistiški bhaktai siekia △ 9.12
pasiekiama
klausantis pasakojimų apie Viešpatį 6.37–38, 6.40
kṛṣṇa-kathos dėka **5.13**, 5.13
religingo gyvenimo dėka 11.21
Viešpačiui globojant 1.42
Viešpaties malone 1.26
pastangos △ pasiekti, sugniuždytos **5.2**
tinkama vyriausybė – △ priežastis 3.18
vidinė energija ir △ 3.20
žmonės, turintys △ **7.17**
žr. taip pat Ekstazė; Malonumai; Palaima; Taika
Laisvė
piligrimų △ 1.42
žr. taip pat Išsivadavimas; Nepriklausomybė
Lakṣmī, *žr.* Sėkmės deivė
Ledinukas ir Viešpaties kalba, palyg. 1.9
Lėktuvai, dvasiniai 14.6, **15.26**, 15.26
Lėlės, Kṛṣṇos 2.2
Liežuvio kontrolė *yogos* pagalba 15.45
Likimas
Viešpats kontroliuoja △ 1.16, 6.3
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats, valia; *Karma*
Literatūra
pasaulietinė ir dvasinė △ 5.7, 5.10, 5.12, 13.48, 13.50
šlovinanti Viešpatį △ 6.37
tyriems bhaktams skirta △ 7.39
žr. taip pat Vedų raštai
Lytėjimas, △ pojūtis **6.18**, 6.18
Lytinis gyvenimas
apvaisinimas ir △ 3.17, 5.26
Lytinis gyvenimas (tęsinys)
atsižadėjusiųjų △ smerktinas 14.21
Brahmą pavilioja △ 12.28, 12.32–33
brahmacāriai susilaiko nuo △ 12.42
Diti troško △ **14.8–16, 14.30–31**
dvasinė palaima pranoksta △ 15.20
galvosenos △ metu svarba 16.35
geismas ir △ 14.16
gyvūnų ir žmonių △, palyg. 10.26
„joga“ ir △ 15.45
kiaulių ir žmonių △ 7.17
kilmė **6.19, 12.53**
maloni pareiga 14.22
nepalankus laikas △ **14.23**, 14.24–25
neteisėtas △
apsauga nuo neteisėto △ 14.20
kaip paleistuvystė 14.30, 14.33
šmėklos ir neteisėtas △ 14.24
pasiruošimas △ 14.38
pavojai, kylantys dėl △ 12.28–29, 12.32–34
sekant religiniais principais 14.38
skirtas giminės pratęsimui 14.10–11
švarumas po △, 14.32
tikslas 13.11
tobulas bhaktas ir △ 14.31
Viešpaties △ yra transcendentinis **3.22**, 3.23
žinojimas ir atsižadėjimas kaip priešprieša △ 5.42
žr. taip pat Geismas; Juslių tenkinimas; Prisirišimai, materialūs; Troškimai, materialūs
Lotosai
Brahmā žvelgia nuo △ **10.5–8**
grožis 5.41
iš Viešpaties pilvo **8.13–14**
Kṛṣṇos grožis ir △, palyg. 2.13
Viṣṇu laiko △ 1.23
Žemė ir △, palyg. **13.40**
Lotosinės Viešpaties pėdos, *žr.* Aukščiausiasis Viešpats, lotosinės pėdos

M

Mādhurya-rasa, apibrėžimas 9.33

Mādrī 1.39
„Mahābhārata“ 5.10, 5.12, 7.30
Mahābhāva, apibrėžimas 14.48
Mahā-mantra, žr. Hare Kṛṣṇa *mantra*
Mahā-prasāda, apibrėžimas 14.26
Mahārāja Yudhiṣṭhira, *žr.* Yudhiṣṭhira Mahārāja
Mahārāja Parīkṣitas, *žr.* Parīkṣitas Mahārāja
Mahātmā, apibrėžimas 6.38, 7.20, 15.46
Mahat-tattva
  apibrėžimas 5.27–28, **5.29**
  sukūrimas 10.15
Mahā-Viṣṇu 1.34, 5.26, 7.37
  kvėpavimas 11.38, 11.42
  žr. taip pat Garbhodakaśāyī Viṣṇu; *Puruṣa-avatāros;* Supersiela
Mahīdhraḥ, apibrėžimas 13.27
Maistas
  civilizuotų žmonių △ 5.7
  nuodėmingas ir tinkamas △, palyg. 5.49
  rūšys 3.28
  „trūkumas“ 5.5, 5.49
  Viešpats teikia △ 3.28
  žemė teikia △ 3.14
  žr. taip pat Prasādas; Valgymas
Maitreya Ṛṣis
  netyras bhaktas 4.10
  savybės **4.26**, 4.26, 5.17
  susitiko Viešpatį atsitiktinai **4.9**, 4.9
  „Śrīmad-Bhagavatam“ papasakota △ 8.9
  Vidura susitinka △ 1.2
  Viduros klausimai △ **5.1–16**
Māyā
  apibrėžimas 1.16, **5.25**, 11.31, 13.25, 15.33, 16.9
  Brahmā sukuria △ 12.2
  Durgā kaip △ 14.26, 14.29
  išsilaisvinimas iš △ 5.31
  „jogai“ vertina Viešpaties pavidalą kaip △ 15.50
  kančios kaip △ 7.18
  materiali vizija kaip △ 12.47
  meilei sukliudė △ 9.42
  paskutinės △ žabangos 5.31, 6.25, 6.33–34, 7.10, 7.16
  sąlygotos sielos paveiktos △ 9.1
Māyā (tęsinys)
  stiprus priešininkas 10.6
  svajonės ir △, palyg. 7.10–11
  Viduros ir Duryodhanos susirėmime 1.17
  Viešpats anapus △ įtakos 6.34, 7.2, **7.9**, 7.9
  žr. taip pat Energijos (Aukščiausiojo Viešpaties), materiali; Materiali gamta; Materialios gamtos *guṇos;* Materialus pasaulis
Māyāvādžiai, *žr.* Impersonalistai
Maldos
  apsaugo nuo nuopuolio **9.24**
  įkvėpimas △ 8.6, 9.38
  išminčių △ Varāhai **13.33–46**
  nuoširdumo svarba △ 9.40
  pusdievių △ **5.39–51**
  sudarymas 8.6
  Śivai **14.35–36**
  žr. taip pat Šlovinimas (Aukščiausiojo Viešpaties)
Malkos ir *kṛṣṇa-kathā,* analogija 5.10
Malonė
  dvasinėje kultūroje 16.22
  Kṛṣnos △ 2.12, 2.19, **2.23**, 2.23
    žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats, malonė
Malonumai (pasitenkinimas)
  bhaktų ir impersonalistų △, palyg. **5.47**, 5.47
  gaunami apsilankius Vṛndāvanoje 2.27
  gyvūnų △ 10.26
  keturių Kumārų △ **16.15**
  kontroliuojami antgamtinių galių **3.23**, 3.23
  Kṛṣṇa savo △ visus pranoksta 2.21
  laikini △, bhaktai atsisako 15.48
  literatūra, teikianti △ 5.7
  meilės našta kaip △ 3.14
  pasiekiami meilės Kṛṣṇai dėka 1.24, 2.28
  reguliuojami △ 3.19
  Vaikuṇṭhoje 15.20
  veiklos tikslas 1.4
  Viešpaties △ miegant **9.20–21**
  žr. taip pat Ekstazė; Juslių tenkinimas; Laimė; Palaima
Māṇḍavya Munis **5.20**

Maṇigrīva 5.45
Mantros, du tipai 14.32
žr. taip pat Gāyatrī *mantra;* Garsas, transcendentinis; Hare Kṛṣṇa *mantra;* Šventųjų vardų kartojimas
Manu 2.21, 6.6
Svāyambhuva △, *žr.* Svāyambhuva Manu
Manu kūrimo procese **11.23–27**
„Manu-saṁhita“ 13.12
Mānuṣya, apibrėžimas 6.6
Mānuṣya-sara, apibrėžimas 7.25
Marīcis **12.29**
Maryādā-vyatikrama, apibrėžimas 4.26
Mąstymas apie Kṛṣṇą 16.31
Matematika, laiko faktorius △ 10.11
Materiali energija, *žr.* Energijos (Aukščiausiojo Viešpaties), materiali
Materiali gamta
dėsniai 3.18, 5.2
dvasia suaktyvina △ 6.5
grožis 8.24–25
guṇos, žr. Materialios gamtos *guṇos*
piligrimystė po △ **1.18**
Rudros principas △ 12.11
Viešpats vadovauja △ 3.14, 3.18
žr. taip pat Elementai, materialūs; Energijos (Aukščiausiojo Viešpaties), materiali; Kūnas, materialus; *Māyā;* Materialios gamtos *guṇos*
Materiali kūrinija
atsiranda išorinės ir vidinės energijų įtakoje 7.2
dievybės, kontroliuojančios △ 5.43
elementai 6.2
iš Mahā-Viṣṇu 7.37
iš Viešpaties bambos **8.13–15**
kaip Viešpaties noro išpildymas 5.24
klausimai apie △ 8.18
Manu ir △ **11.23–27**
naikinimas 6.3
paskirtis 5.24, 5.28, 5.51, 6.3, 12.22, 13.12, 15.33
priežastis 6.1, **6.2**, 6.2
snaudžia Viešpaties viduje 5.23, **5.24**
tikros realybės šešėlis 9.16
Materiali kūrinija (tęsinys)
Viešpaties „širdyje“ **5.6**
Viešpats apvaisina △ **5.50,** 5.50
Viešpats įžengia į △ **6.2**, 6.2, **6.3–5**, 6.5
Visatos pavidalas **6.1–34**
žr. taip pat Materialus pasaulis; Planetos, materialios; Rojinės planetos; Visata; Žemė
Materialios gamtos *guṇos*
aistros *guṇa. Žr.* Aistros *guṇa*
dorybės *guṇa. Žr.* Dorybės *guṇa*
dvasiniame pasaulyje 15.15
gyvosios būtybės skirtingose △ **5.8**, 5.8, **6.28–29**, **7.31**
Hare Kṛṣṇa kartojimas šalina △ įtaką 16.22
kūnas parenkamas atitinkamai △ 5.9
laiko poveikis kaip △ **10.11**
neišmanymo *guṇa. Žr.* Neišmanymo *guṇa*
nepriklausomybė nuo △ **9.33**
nesutarimai, kilę dėl △ **5.48**
paskirtis **7.4**
pirminė △ sąveika **10.15**
Rudros gimimas iššauktas △ 12.11
santykiai su Viešpačiu skirtingose △ 5.14
savimonė (klaidinga) skirtingose △ **5.29–31**
skirtingose planetose 9.27–28
sumišę tarpusavyje △ 12.27, 15.47
transcendencija anapus △ 4.31, 5.11
trys valdančios △ dievybės 5.43, 9.2, 9.16
Viešpaties veiklos neįtakojama △ 7.2
žr. taip pat Materiali gamta
Materialistai
bhaktai ir △, palyg. 9.6
garbina Šivą 14.28
„kramto kramtytą“ 9.17
literatūra, kuri domina △ 5.12
neramus △ gyvenimas **9.10**, 9.10
nusivylimo priežastis 15.48
protai sutrikę 5.42
suglumę 1.42
žr. taip pat Abhaktai; Ateistai; Demonai; *Karmiai;* Sąlygotos sielos; Siela

Materializmas
neišmanymo ir aistros įtakoje 5.11
užtemdo vidinį matymą 5.45
žr. taip pat Juslių tenkinimas; Priklausomybė; Prisirišimai, materialūs; Troškimai, materialūs
Materialus kūnas, *žr.* Kūnas, materialus
Materialus pasaulis
apšvietimas 7.11
Aukščiausioji Dvasia plėtoja △ 6.5, 6.10
dvasinis pasaulis ir △, palyg. 9.16, 15.13–14, 15.23, 15.32
grožio △ šaltinis 8.24–25
identiškumas pamirštamas △ **12.2**
imunitetas nuo △ 9.32
yogai keliauja anapus △ 15.26
kaip iliuzija 12.47
kančios △, keturios 15.13
klausymasis apie △ beprasmiškas 13.48, 13.50
laikina △ prigimtis 10.13
literatūra △ 5.7
māyos karalystė 16.9
neišmanymo vandenynas ir △, palyg. 15.24
nesutarimai △ 5.48
nusikaltėlių poskyris ir △, palyg. 15.33
nuvilia **5.2**
paskirtis 3.14, 3.18, 5.5, 5.24, 5.26, 5.28, 5.51, 7.4
pirmasis nuopuolis į △ 12.3
polinkis viešpatauti △ 6.33
priverstinai atliekama tarnystė △ 9.33
savimonė (klaidinga) △ **5.28–31**
skirtas maištininkams 5.29, 7.16, 15.33–34
sudedamosios △ dalys 6.2
taikos formulė △ 9.42
temos apie △ ir dvasinės temos, palyg. **15.23**
tikras, bet laikinas 10.12
turtai △ pasiekiami sunkiu darbu 15.20
Viešpaties apsireiškimai △ 1.43, **1.44**, 1.44
Viešpats palaiko △ **5.5**, 5.5
Materialus pasaulis (tęsinys)
žr. taip pat Energijos (Aukščiausiojo Viešpaties), materiali; *Māyā;* Materiali gamta; Materiali kūrinija; Priklausomybė; Rojinės planetos; Visata; Žemė
Materialus sąlygotumas. *Žr. Māyā;* Priklausomybė
Mathurā
dievybė 1.17
Kṛṣṇa įžengia į △ **3.1**, 3.1
šventa vieta 1.24
Maudymasis, tinkamas laikas △ 14.32
žr. taip pat Apsivalymas; Švara
Meditacija
autoritetingas △ procesas 15.45
dabartiniame amžiuje 14.48
dvi △ rūšys 12.26
į Brahmą **15.6–7**
į Kṛṣṇą 16.31
kaip atsidavimo Viešpačiui tarnystė 8.21
pasižymi antiseptiniu poveikiu 1.32
piemenukų △ į Kṛṣṇą 2.27
prie Viešpaties lotosinių pėdų 5.42
su priešiška nuostata **2.24**, 2.24
žr. taip pat Meilė, Dievui
į Viešpaties asmenybę **15.44**, 15.46
„jogų“ △ 15.46
personali △, lyginant su beasmene **9.4**
Rudros △ 12.19
šventųjų vardų kartojimas pranašesnis už △ **15.25**, 15.25
žr. taip pat Yoga; Kṛṣṇos sąmonė
Medžiai
jaučia skausmą **10.20**
kaip prieglobstis 4.6
šaknimis į viršų augantys △ 9.16
Vṛndāvanoje 2.27
Medžiotojas
ir Nārados malonė 5.45
Kṛṣṇos pasitraukimo istorijoje 2.10
Meilė
Dievui
akys, pateptos △ Dievui balzamu 15.50
atveria akis 9.37
Caitanya kaip △ Dievui pavyzdys 2.5

Meilė (tęsinys)
glūdi viduje 2.20
gopių △ Dievui 2.14, 4.10
įgyjama bendraujant su bhaktais 2.20
ir asmeniniai polinkiai 12.23
išsiskyrime **4.20**, 4.20–21
įtakota prabangos ir su giliu prieraišumu 2.20
kaip viską palaikančiam **5.5**, 5.5, 5.49
„kančios“ nuo △ Dievui 2.8
Kṛṣṇos grožis pažadina △ Dievui 2.20
kvalifikacija, reikalinga pasiekti △ Dievui 9.42
Madhusūdanos pavidalu 1.17
pakopos 14.48
palaipsninis △ Dievui puoselėjimas 2.5
pasiekiama Vedų himnų dėka **9.5**, 9.5
pavergia Viešpatį 7.14
požymiai 1.32, 4.10
regėti Viešpatį △ Jam dėka 1.24
spontaniška △ Dievui 9.5
sukelia verksmą 4.35
tarnystės nuostatoje 9.33
užmiršties priežastis 2.6
Vasudevos △ Dievui 2.17
Vṛndāvanoje 2.14
gopių △ Kṛṣṇai 2.14
tikrasis △ objektas **9.42**, 9.42
Viešpaties △ Jo tarnams 16.7
žr. taip pat Atsidavimo Viešpačiui tarnystė; Aukščiausiasis Viešpats, santykiai su; Emocijos; Prisirišimai
Mėnulis
atsiranda iš pieno vandenyno, 2.8
atspindi saulės spindulius 15.2
atspindys vandenyje ir siela materijoje, palyg. **7.11**, 7.11
Kṛṣṇos grožis ir △, palyg. 2.13, 3.22
protas yra △ įtakoje 10.17
Viešpaties Visatos pavidale **6.24**
Viešpats ir △, palyg. **2.8**, 2.8, 7.11
visatos naikinimo metu **11.29**, 11.29
Mėsos valgymas, *žr.* Karvės
Miegas
gyvųjų būtybių △ po visatos naikinimo 6.3
nebhaktų △ nereguliarus **9.10**, 9.10
Viešpaties △ **9.20–21, 11.33**, 11.38
Viešpats kuria △ metu 7.37
Miestelėnų „joga“ 15.45
Mirtis
baimė, priežastis 12.2
Brahmā baiminasi △ 11.33
Dhruva peržengia △ **14.6**
gyvoji esybė nepavaldi △ 5.11
išsivadavimas iš △ 14.5
Yamarāja kontroliuoja △ **5.20**, 5.20–21
nesąmoningas būvis po △ 6.3
sielvartas △ akivaizdoje, kaip įveikti 4.23
žmonos △ po vyro △ 1.40
žr. taip pat Sielų persikūnijimas
Misionieriška veikla 9.12. *Žr. taip pat* Labdaringa veikla
Mistinė joga
kelionės △ dėka 15.26
tikslas 15.7
žr. taip pat Yoga; Kṛṣṇos sąmonė; Meditacija
Mitra **6.20**
Mokesčiai, brahmanai neprivalo mokėti △ 6.32
Mokiniai
apmokymas 13.36
vedinėje visuomenėje 12.41–42
žr. taip pat Brahmacāriai
Mokiniai. *Žr.* Bhaktai
Mokinių seka
dvasinis mokytojas vadovauja △ 4.28
klausytis iš △ atstovų 8.7
perduoda žinojimą 4.25
prasidedanti Brahma 13.8, 15.46
prasidedanti Kumarais 12.4
„Śrīmad-Bhāgavatam“ perduodama △ 8.9
žr. taip pat Autoritetai; Dvasinis mokytojas
Mokytojai, dvasiniai
tikri ir apsišaukėliai 9.10
žr. taip pat Brahmanai; Dvasinis mokytojas

Mokslininkai, materialistai
apimti iliuzijos 9.1
gamta ir △ 10.6
kelionės kosmose ir △ 15.15, 15.26
kvailiai ir △ 13.43
likimas 9.10
mąstysenos ribotumas 3.28, 5.26
negali pamatyti Viešpaties 5.36
suvokimas apie atomą 11.1
suvokimas apie planetas 5.8
Viešpats susuka galvas △ 6.39
žr. taip pat Filosofai, spekuliatyvūs
Mokslų deivė 12.26
Mokṣa. Žr. Išsivadavimas
Monistai
atsidavimo Viešpačiui tarnystė ir △ 4.10
„Bhāgavatam“ studijos draudžiamos △ 4.20
žr. taip pat Filosofai, spekuliatyvūs; Impersonalistai; *Jñāniai*
Moralė, tikslas 9.10
Moterys
apsauga 16.10
gimstamumo kontrolė ir △ 5.19
ištikimos vyrams △ 1.40
ištvirkusios △ 14.20, 14.40
kilmė **12.54**
nevaržomas △ bendravimas su vyrais 12.28–31
santuoka ir △ 14.13–14. *Žr. taip pat* Santuoka
Šivos malonė △ **14.36**
Vaikuṇṭhoje **15.20**
Mucukunda 3.10
*Mūḍhos,*apibrėžimas 8.12
Mukti, apibrėžimas 15.48. *Žr. taip pat* Išsivadavimas
Mura **3.11**
Mūrtimat, apibrėžimas 15.16
Musulmonas, Haridāsa kaip △ 16.2
Muzika
būtina visuomenei 12.38
septynios △ natos 12.47

N

Nāga, oras 6.9
Nāgnajitī, karalaitė **4.5**
Naiṣṭhika-brahmacaris, apibrėžimas 12.42
Nakula 1.39
Nalakūvara 5.45
Namai įvairioms gyvoms būtybėms 5.8
Nanda Mahārāja
Kṛṣṇa moko △ **2.32**, 2.32
vaiśya 2.27
Nārada Munis
apie laiką 10.12
Brahma-sampradāyoje 13.8
gimimas **12.22–23**
išaukštinta △ padėtis 12.22–23
medžiotojo pasikeitimo priežastis 5.45
sugebėjimai 14.6
Nārada-pañcarātra, arcanos regulos 9.17
Nārāyaṇa, Viešpats
grožis **15.40–42**, 15.42–43, **15.44–45**
yogos tikslas 15.45
Kṛṣṇa ir △, palyg. 2.12
Kṛṣṇos ekspansija 15.45
simboliai 15.27
Vaikuṇṭhoje viešpataujanti Dievybė 15.14
žmona 15.21. *Žr. taip pat* Sėkmės deivė
žr. taip pat Absoliuti Tiesa; Aukščiausiasis Viešpats; Kṛṣṇa; Supersiela
Nārāyaṇa-para, apibrėžimas 1.42, 15.7
Narakāsura, demonas **3.6–7**
Nara-Nārāyaṇa Ṛṣis
Badarikāśrame 4.4, 4.22
Dievybė 4.30
konfidenciali žinia △ 4.32
Narottama dāsa Ṭhākura apie atsidavimo Viešpačiui tarnystę 3.26
Neišmanymas
ir rūkas, palyg. 12.33
žr. taip pat Māyā
Neišmanymo *guṇa*
bhaktai neįtakojami △ 10.17
kūniškos koncepcijos priežastis 5.29
Šivos garbintojai valdomi △ 5.43, 6.25
vyrauja materialiame pasaulyje 5.11
žr. taip pat Māyā

Nemiga, priežastis **9.10**, 9.10
Neprievarta
  netinkamas △ pritaikymas 16.24
  tikslas 9.10
Nepriklausomybė
  gyvosios būtybės △ priklausoma 4.11
  nuostata 9.9
  piktnaudžiavimas △ 12.3
  sąlygotos sielos △ apgaulinga 1.16
  tinkamas △ panaudojimas 3.15, 13.9
  žr. taip pat Išsivadavimas
Nerimas, △ sunaikina žinojimas 4.23
Neti neti, apibrėžimas 9.21
Ni, apibrėžimas 4.28
Nimbamedis ir pavyduolis, palyg. 5.38
Nimbārka-sampradāya 12.4
Nirguṇa, apibrėžimas 7.2
Niṣkāma, apibrėžimas 9.12
Nitya-baddhos, apibrėžimas 5.51
Nitya-muktos, apibrėžimas 5.29
Nitya-siddhos, apibrėžimas 2.2, 3.26
Nuodai
  Pūtanos △ **2.23**
  Śiva prarijo △ 14.28–29
Nuodėmės
  apgailėtinos △ pasekmės **5.14**
  bhaktai ir △ 12.34
  blogiausia iš △ 12.33–34
  dvasinė kultūra ir △, palyg. 16.22
  dvasinio aklumo priežastis 1.6, 1.17
  Ganga sunaikina △ **5.41**, 5.41, 8.5
  įžeidimai atlikti kartojant šventuosius Viešpaties vardus kaip △ 15.25
  mąstymas apie Kṛṣṇą apvalo nuo △ 16.31
  nesirūpinimas globotiniais kaip △ 16.10
  šmėklos ir △ 14.24
  šventos vietos atleidžia △ 1.17
  valgyti neaukotą maistą 3.28, 5.49
  žr. taip pat Įžeidimai
Nusikaltimo priežastis 6.31
Nusilenkimai Viešpačiui **9.18**

O

Orai kūne 6.7, 6.9
Oṣadhya 6.18

P

Padma, apibrėžimas 15.27
„Padma Purāṇa“ apie
  Brahmą 11.35
  Viešpaties nesuvokiamumą 4.29
Pagarba brahmanams **16.11**
Paklusnumas tėvui 13.10
Palaima
  Brahmano lygmenyje 1.31
  mainai 9.25
  vidinės galios juntama △ 1.2
  žr. taip pat Ekstazė; Laimė; Malonumai
Pamokslautojai
  neįmanoma pasipriešinti △ 16.36
  sannyāsiai kaip △ 12.41, 15.31
  sunkumai, su kuriais susiduria △, jų priežastis 16.37
  tikri △ ir apsišaukėliai 9.10
  žr. taip pat Bhaktai; Brahmanai; Dvasinis mokytojas; *Sannyāsiai*
Paṇca-yajña, paskirtis 14.19
Pāṇḍavai 16.37
  Dhṛtarāṣṭra prieš △ **1.6**
  Kṛṣṇos santykiai su △ **1.2, 1.12**, 1.12
  Pṛthos sūnūs 1.12
  šeimos istorija 1.39
  žr. taip pat Arjuna; Bhīma; Yudhiṣṭhira; Nakula; Sahadeva
Pāṇḍu Mahāraja 1.39, **1.40**, 1.40
Parā prakṛti, apibrėžimas 3.20, 6.38
Parā śakti, apibrėžimas 6.31
Parā-bhakti, apibrėžimas 9.5
Param, apibrėžimas 8.24
Paramahaṁsos 5.41, 7.17
Paramāṁ sthitim, apibrėžimas 4.25
„Paramāṇu-vāda“ apie atomus 11.1
Paramātmā, *žr.* Supersiela
Paramātmanaḥ, apibrėžimas 4.33
Pārameṣṭhya, apibrėžimas 16.15
Paramparā, žr. Mokinių seka
Parārdha, apibrėžimas 11.35
Parāśara 4.9, **8.8–9**

Pareigos
bhakti pranoksta △ 12.5
Brahma-sampradāyoje nurodytos △ 13.8
kūnas ir △, atitikimas 5.9
lytinio gyvenimo △ 14.10–12
sannyāsių △ 15.31
santuokoje 14.17–21
savybės nulemia △ 6.31
sūnaus △ tėvo atžvilgiu 13.7
tarnystės nuostata vykdant △ 6.33
tėvų △ 14.12
Viešpats padeda išpildyti △ 9.29–30
visuomenės lyderių △ 16.23
žr. taip pat Varṇāśrama-dharma
Pārijāta, medelis **3.5**
Parīkṣitas Mahārāja
klausia apie Viduros ir Maitreyos susitikimą **1.3–4**
motinos įsčiose **3.17**, 3.17
stiprybė 6.31
Pārthos, *žr.* Pāṇḍavai
Pārvatī 14.26
Pasaulis. *Žr.* Materiali kūrinija; Materialus pasaulis; Visata; Žemė
Pasitenkinimas, *žr.* Laimė; Taika
Pāṣaṇḍī, apibrėžimas 5.38, 9.2
Pāšupata, ginklas 1.38
Pašto dėžutė ir Dievybė, palyg. 1.18
Patañjali 12.2, 15.45
Pauravī 1.27
Pavydas
atsidavę Viešpačiui neturi △ 13.10
Duryodhanos △ **1.36**
gyvuliškų žmonių △ 4.34
Kṛṣṇos atžvilgiu 2.19, 4.34
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats, pavydas △
Lakṣmijī △ *tulasī* atžvilgiu 16.21
sąlygoto gyvenimo ypatybė 14.46
Vaikuṇṭhoje nėra △ 15.19
žr. taip pat Pyktis
Personalistų Vaikuṇṭhoje daugiausia 15.16
Piemenaitės, *žr. Gopės;* Rādhārāṇī
Piemenukai, Kṛṣṇos draugai 2.27
Pienas
gyvatės ir virvės analogijoje 1.14
Pienas (tęsinys)
vandenynas
mėnulis apsireiškia △ vandenyne 2.8
Viṣṇu △ vandenyne 5.43
vertė 2.29, 5.7
žr. taip pat Karvės
Piligrimystės vietos (šventos vietos)
atsidavimo Viešpačiui tarnystė svarbesnė už △ 3.26
Himalajai kaip △ 4.22
kelionė po △ 1.19
Mathurā kaip △ 1.45
pačios svarbiausios iš △ 1.24
paskirtis 1.16–17, 1.45
sąrašas **1.22**, 4.23
Viešpaties lotosinės pėdos kaip △ **1.17**
Vṛndāvana kaip △ 1.45, 2.27
Pinigai. *Žr.* Turtai
Pitos sistemos planetos, laikas △ **11.11**
Pyktis
Bhīmos △ **1.37**
brahmanų ir vaišnavų △ **14.42, 16.11**
Brahmos △, pasekmė **12.7**, 12.7
Duryodhanos △ **1.14**
materialus ir dvasinis △ 15.31
priežastis **12.26**
Rudros principas 12.11
skatina nusikalsti 15.34
Šivos △ 14.34–35
žr. taip pat Pavydas
Planetos
gyvųjų būtybių įvairovė △ **5.8**, 5.8, 6.28
„gravitacija“ palaiko △ 13.42
laikas △ 7.33
mėnulio △. *Žr.* Mėnulis
prieglobstis įvairioms gyvybės rūšims **10.9**
rojinės △. *Žr.* Rojinės planetos
saulė apšviečia △ 15.2
sistemos
kelionės tarp △ sistemų 10.29
kūrimas 9.27–28
laiko matavimas ir △ sistemos 11.4
rūšys 10.9
sąrašas 13.30
trys △ sistemos **11.22, 11.26, 11.29**
žr. taip pat Rojinės planetos; Visata
užuomazga 10.7

Planetos (tęsinys)
visatos naikinimo metu 11.16, 11.22
žemės △. *Žr.* Žemė
žr. taip pat Materiali kūrinija; Materialus pasaulis; Visata
Politika
Cāṇakya patyręs △ 1.10
vedinėje visuomenėje 6.31–32
žr. taip pat Karaliai; *Kṣatriyai; Varṇāśrama-dharma;* Valdžia
Politikai, *žr.* Valdžia, vadovai
Prabhāsa **3.25**, 3.26
Prabhava, apibrėžimas 3.8
Pradyumna **1.28**
Pragaras
Andhatāmisra 4.20
bhaktų požiūris į △ 15.49
fabrikai ir △, palyg. 9.10
skirtas „Bhāgavatam“ įžeidėjams 4.20
šeimos žmonės, išgelbėti iš △ 14.21
Prahlāda Mahārāja
susidūrė su išbandymais, 16.37
šlovė **14.45–50**
Prayāga 1.17
Prajāpati **6.19**
Prajos, apibrėžimas 6.31
Prakaṭa, apibrėžimas 2.12
Prakeikimai
bhakti-yoga panaikina △ 16.31
Yadavų ir Bhojų atžvilgiu **3.24**, 3.24, 3.28
Yamarājo atžvilgiu **5.20**
priimami nesiekiant atkeršyti 16.11
Vaikuṇṭhos sargybinių atžvilgiu **15.35–36**, 15.49, **16.26**, 16.26, 16.36
Prakṛti
antgamtinė galia 3.23
žr. taip pat Energijos (Aukščiausiojo Viešpaties), materiali; *Māyā;* Materiali gamta; Materialios gamtos *guṇos*
Pramonė, sunkioji
pragariška 9.10
smerkiama 6.32
Prāṇa, oras 6.7, 6.9
Praṇava **12.44**, 12.48
Prasāda 3.28, 5.49, 7.13
bhaktai priima △ 16.8
mahā-△ 14.26
Prasāda 3.28, 5.49, 7.13 (tęsinys)
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats, malonė
Prasūti **12.56–57**
Pratibimba, apibrėžimas 10.9
Priešiškumas 14.46
Priežastis ir pasekmė
materialioje kūrinijoje 6.10
žr. taip pat Karma
Prigimtis (tapatumas)
dvasinė savižudybė sunaikina △ 14.24
savikontrolė apvalo △ 14.46
trys △ tipai **6.7**, 6.7
užmaršumas apie △ 7.5
žr. taip pat Sąmonė; Savęs pažinimas; Siela
Priyavrata **12.56**
Priklausomybė
grubiame ir subtiliame kūnuose **9.33**
kyla dėl
„Aš ir mano“ sampratos **5.44**
avidyos 7.5
disharmonijos 15.33
klaidingos savimonės 5.28–29, 5.31
kūniškos gyvenimo sampratos 8.2
kvailumo **9.17**, 9.17
lytinio potraukio 12.28
noro būti nepriklausomu 9.9
noro mėgautis savo veiklos rezultatais 8.12
troškimo tapti Dievu 7.16
neįtakoja bhaktų **9.10,** 9.10
penkios △ priežastys 10.17
pirminė △ priežastis 5.51, 12.3
protinėje veikloje 12.26
žr. taip pat Kančios; *Māyā*
Prisiminimai apie Aukščiausiąjį Viešpatį
aukštos šventyklos skatina △ 1.23
bhaktų išsigelbėjimas 4.18
ekstazės šaltinis, 2.4
piligrimystė skatina △ 1.45
Uddhava atsigauna △ dėka **2.3–5**
Viešpats nesiskiria nuo △ 2.4
Prisirišimai
Kṛṣṇos △ bhaktų atžvilgiu 3.21
materialūs △ 2.11
žr. taip pat Karminė veikla; Troškimai
Prostitutė **14.30**

Protas
ekstazė ir △ 1.32
kilmė **1.34**, **5.30**
mėnulis ir △ 10.17
panaudojamas tarnaujant Viešpačiui 6.36
sperma įtakojama △ būsenos 16.35
sudrausminimas 12.26, **15.7**
tyras △ tinka Dievui suvokti **13.39**
Viešpats nepažįstamas △ 6.10
Pṛthā, *žr.* Kuntī
Pulakāśru, apibrėžimas 15.25
Pulastya **8.9**
Purāṇos
apibrėžimas 12.39
neturi pradžios 8.9
paskirtis 5.10
Vaikunṭhų pažinimas iš △ 15.15
žr. taip pat „Śrīmad-Bhagāvatam“
Pūru Mahārāja **3.17**, 3.17, **8.1**, 8.1
Puruṣa-avatāros
kuriančios inkarnacijos 5.5
sąrašas 7.22
Viešpats – △ pagrindas 2.21, 5.16, 5.23
žr. taip pat Garbhodakaśāyī Viṣṇu; Mahā-Viṣṇu; Supersiela; Viṣṇu
Puruṣa-śakti, apibrėžimas 6.31
Pusdieviai
apibrėžimas 5.7, 5.43
aštuoni △ tipai **10.29**
demonai įveikia △ 16.36
demonai trukdo △ 15.1
dorybės *guṇoje* **6.28**, 6.28
garbinimas 2.32
išaukštinta △ padėtis 5.49
kalėjimo prižiūrėtojai ir △, palyg. 5.51
kilmė **5.30**, 12.48
Kṛṣṇa palankus △ 3.21
Kṛṣṇos šeimoje **3.25**, 4.3
laikas △ išmatavimu **11.12, 11.18–19**
materialistiški bhaktai 9.12
meldžiasi
Brahmai **15.2–10**
Viešpačiui **5.39–51**
pareigos ir kvalifikacija 1.45, 2.32, 5.38–39, 5.51, 6.11
pasižymi geromis savybėmis 15.25
šventikas 1.25
Pusdieviai (tęsinys)
Viešpats pranašesnis už △ 15.25, 16.17–18
Visatos pavidalas, apreikštas △ **6.10**, 6.10
žavisi Kṛṣṇa **2.13**, 2.13
Pūtanā **2.23**, 2.23

R

Rādhārāṇī, Śrīmatī 6.38
grožis 15.42
Rāga-bhakti, apibrėžimas 5.4, 7.14
Rājasūya, aukojimas **2.13**, 2.19
Rāja-vidyā, apibrėžimas 15.45
Rajo-guṇa, žr. Aistros *guṇa*
Rākṣasai, apibrėžimas 14.38
Rāma, Viešpats 1.34
Ramā **9.23**. *Žr. taip pat* Sėkmės deivė
Rāmānanda Rāya 15.48
Rameśvara 4.22
Rāsa-līlā 9.14, 9.25
gyvenimo tobulumas 5.24
Vṛndāvanoje 2.34
žr. taip pat Gopės
Raupsai **16.5**
Rāvaṇa 14.38, 15.21
Realybė
lyginant su atspindžiu 9.16
žr. taip pat Absoliuti Tiesa; Dvasinis pasaulis
Reguliatyvieji principai
kasdieniniame garbinimo procese 9.21
paskirtis 1.17, 5.4
skirti žmonėms 3.19
žr. taip pat Religiniai principai; Vedų priesakai
Reinkarnacija, *žr.* Sielų persikūnijimas
Religija
apibrėžimas 9.10
atsidavimo Viešpačiui tarnystė yra △ esmė 9.10
Yudhiṣṭhira įtvirtina △ 1.36
kaip santarvė su Viešpaties įstatymais 15.33
priverstinis △ paisymas 16.24
Satya-yugoje 11.21

Religija (tęsinys)
skirta žmonėms 12.25
tarnystės nuostata △ **6.33**
tikslas 7.35
žr. taip pat Atsidavimo Viešpačiui tarnystė; Aukų atnašavimas; Garbinimas; Kṛṣṇos sąmonė
Religiniai principai
autoritetai pasakoja apie △ 9.10
Dievybių pavidalas apibrėžia △ 1.17
geri palikuonys △ paisymo dėka 14.38–39
paskirtis 2.2
sąrašas **12.35, 12.41**, 16.22
slaptos △ išvados 16.18
Viešpats apsaugo △ **9.19**
žr. taip pat Reguliatyvieji principai; Religija; Vedų priesakai
„Ṛg Veda“
apie brahmanus 16.4
kyla iš Mahā-Viṣnu 1.34
Rohinī 1.27
Rojinės planetos
bhaktai nori sužinoti apie △ 4.28
gyventojai 13.44–45
malonumai △, bhaktai atmeta **15.48**, 15.48
pārijātos medelis △ **3.5**
žr. taip pat Dvasinis pasaulis; Materiali kūrinija; Planetos, materialios; Pusdieviai; Visata; Žemė
Ṛṣabhadeva apie vaikus 14.12
Rudra, Viešpats **6.25**. *Žr. taip pat* Śiva
Rudros principas, poveikis 12.11
Rūkas, sukurtas Brahmos **12.33**
Rukmiṇī **1.28, 3.3**, 3.22, 6.38
Rūpa Gosvāmis
apie atsidavimo Viešpačiui tarnystę 8.26
mokymas 7.39
rašytojas 2.5

S

Sādhana-bhakti, apibrėžimas 7.14
Sādhana-siddhos, apibrėžimas 3.26
Sādhu, apibrėžimas 16.25
Sādhu (tęsinys)
žr. taip pat Bhaktai; Išminčiai; Šventieji; Transcendentalistai
Sahadeva 1.39
Sāyujya-mukti, apibrėžimas 5.47
Sakāma, apibrėžimas 9.12
Sąlygotos sielos
apimtos iliuzijos 12.2
atsidavimo Viešpačiui tarnystė labai reikalinga △ 12.22
bhaktai jaučia užuojautą △ 9.7–9
gera žmona padeda △ 14.17, 14.20
ignoruoja svarbiausias temas 5.15
iliuzinis △ tenkinimasis 5.5
iš vandens ištrauktos žuvys ir △, palyg. 2.11
juslių tenkinimas ir △ 9.8, 15.8
materiali kūrinija skirta △ 5.24, 5.28, 5.51, 7.4
netikri veikiantieji 1.16
netinkami △ interesai 15.23
prisirišusios prie netinkamų objektų **9.42**, 9.42
turi polinkį viešpatauti 6.33–34
valdomos gamtos *guṇų* 7.2
Viešpats
apvaisina materialią gamtą △ 13.42
nužengia tam, kad susigrąžintų △ 16.24
suteikia atmintį △ 6.9
žr. taip pat Gyvosios būtybės; Žmonės
Samādhi
apibrėžimas 12.26, 15.45
žr. taip pat Transas
Samajāyata, apibrėžimas 3.22
Samāna, oras 6.9
Sāmba 1.30
Sąmonė
amžina 5.11, 6.36, **7.5**, 7.5, 13.14
Brahmos △ **15.4**
individuali ir aukščiausioji △, palyg. 5.46, 6.7
yogai puoselėja △ 5.46
Kṛṣṇos △. *Žr.* Kṛṣṇos sąmonė
Supersąmonė ir △, palyg. 15.45
tyra △, lyginant su iliuzine 7.10
tyras būvis **9.33**
tyros △ šešėlis 5.27
žr. taip pat Siela; Žinojimas, dvasinis

Sampradāya, apibrėžimas 12.4
Saṁsāra, žr. Sielų persikūnijimas
Saṁvatsara, apibrėžimas 11.13
Sanātana, apibrėžimas 16.18
Sanat-kumāra **8.7**. *Žr. taip pat* Kumārai, keturi
Sāndīpanis Munis **3.2**, 7.39
Saṅkarṣaṇa, Viešpats **8.7**
  kosmoso naikintojas **11.30**, 11.31
Sāṅkhyāyana Munis **8.7–8**
Sāṅkhyos filosofija
  Brahmā sukūrė △ 12.4
  objektas 11.40
  paskirtis **3.19**, 7.30
Saṅkīrtana
  metodas Kali-yugai 13.36
  žr. taip pat Šlovinimas (Aukščiausiojo Viešpaties); Hare Kṛṣṇa *mantra;* Pamokslautojai; Šventųjų vardų kartojimas
Sannyāsa (gyvenimas atsižadėjus)
  apibrėžimas 12.41
  pavojai △ 14.21
  rūšys **12.43**
  žr. taip pat Atsižadėjimas
Sannyāsiai
  du △ tipai 6.36
  gṛhasthos išlaiko △ 14.18, 14.20
  medžiai suteikia prieglobstį △ 4.6
  pamokslauja 15.31
  reikiama kvalifikacija siekiant tapti △ 1.42
  tikslas 1.31
  žr. taip pat Atsižadėjimas
Sanskrito abėcėlė 12.47
Santykiai
  kūniški △, lyginant su dvasiniais 16.6
  žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats, santykiai su
Santuoka (vestuvės)
  bendradarbiavimo △ rezultatai 14.17–19
  kṣatriyų △ 1.12, 1.15
  lytinio gyvenimo principai ir △ 14.38
  rekomenduojama netekusiems pusiausvyros 14.17
  Rukmiņī △ 3.3
  senovinis △ procesas 14.13–14
  tėvas suorganizuoja △ 12.14
  vedinėje kultūroje 3.7
Santuoka (tęsinys)
  vedusiųjų pareigos 13.11, 14.19
  žmona, ištikima △ 1.40
  žr. taip pat Gṛhasthos; Šeimyninis gyvenimas; Tėvai; Vaikai; Vyras; Žmona
Santuokinė meilė, Kṛṣṇa mėgaujasi △ **3.21**, 3.21
Sapnai
  apie galvos nukirtimą **7.10**, 7.10
  siela veikli △ metu 6.36
  žr. taip pat Māyā
Sarasvatī, upė
  Kṛṣṇa prie △ **4.3, 4.6**
  šventos vietos ant △ krantų **1.22**
Sarasvatī, deivė 12.26
Sārūpya-mukti, apibrėžimas 4.15
Sarva-gata, apibrėžimas 5.8
Satī **14.36**
Satyabhāmā 3.5
Satya-yuga
  meditacija △ 15.45
  religingumas △ 11.21
  trukmė **11.19**, 11.19
Sattva-saṁśuddhiḥ, apibrėžimas 1.42
Sātvatos, apibrėžimas 6.7
Saubala **3.13**
Saulė
  apvalomoji △ galia 12.31
  laikas matuojamas △ pagalba 11.4–6, **11.10–12**
  nušviečia visatą 15.2
  Supersiela ir △, palyg. 15.45
  Viešpaties akis 11.13
  Viešpats ir △, palyg. 1.44 2.7, 2.12, 2.15, 4.12, 7.9
  visatos naikinimo metu **11.29**, 11.29
Saulės dievas
  karvė kaip △ dukra 16.10
  kvalifikacija, reikalinga pamatyti △ 9.42
Sausi samprotavimai, *žr.* Filosofai, spekuliatyvūs; Žinojimas, spekuliatyvus
Savanaudiškumas
  ir atsidavimo Viešpačiui tarnystė **13.13**
  nepatinka Viešpačiui 9.12
Savęs pažinimas
  apibrėžimas 15.31

Savęs pažinimas (tęsinys)
autoritetingas △ procesas 15.45
„Bhagavad-gītoje“ aprašytas △ 5.11
būtina sąlyga △ **9.33**
dvasinio mokytojo reikia siekiant △ 7.39
gyvenimo pašventimas △ 12.2
kulminacija 7.10
lytinis potraukis kliudo △ 12.28–29
mėnulio atspindžio vandenyje analogija ir △ **7.11**, 7.11
pasiekiamas
buddhi-yogos dėka 6.9
dorybės dėka 5.11
intelekto pagalba **9.14**, 9.15
požiūris, grindžiamas △ 11.17
sąmonė įgyjama △ 5.45
vedinėje kultūroje 12.41
visuomenei reikalingas 4.25
žemesniosios *guṇos* trukdo △ 5.11
žinojimo ir atsižadėjimo svarba △ 5.42
žmonių gyvenimas skirtas △ 5.7
žr. taip pat Atsidavimo Viešpačiui tarnystė; Kṛṣṇos sąmonė; Žinojimas, dvasinis
Savimonė, klaidinga
iliuzija kyla dėl △ 1.16
kaip koncepcija „aš ir mano“ 5.44
kilmė ir šalutiniai produktai **10.15**
kvailumas 12.11
priežastis ir pasekmė **5.28–29**
sąveika **5.30–31**
Śiva valdo △ 6.25
Savitvarda šalina priešiškumą 14.46
Savižudybė
materiali ir dvasinė △ 14.24
žmogaus gyvenimo ypatumo ignoravimas kaip △ 15.24
Savybės, materialios. *Žr.* Materialios gamtos *guṇos*
Sėkla
atsidavimo Viešpačiui tarnystės △ 2.6
banjano medžio △ 6.39
Sėkmė
pasiekiama patenkinant Viešpatį 2.32
žr. taip pat Gyvenimo tikslas; Tobulybė
Sėkmės deivė (Lakṣmī) 6.38
durininkai supykdė △ **16.30**
nepastovi 15.21
Sėkmės deivė (Lakṣmī) (tęsinys)
Ramā **9.23**
reta kas mato △ 16.2
tarnauja Viešpačiui 16.7, **16.20**
tulasī pranašesnė už △ 16.21
Vaikuṇṭhoje 15.21
Viešpaties grožis pranoksta △ grožį **15.42**, 15.42
Senatvė 2.3
Seni žmonės, globa 16.10
Siddhalokos planeta 10.29
Siddhi kaip *yogos* tikslas 15.26
Siela
anapus
juslių, proto ir intelekto 13.13
kančių 7.18, **9.9**
materialių savybių 7.11
nuovargio 2.3
budistai neigia △ buvimą 4.20
dorybė atskleidžia △ 5.11
elementai, dengiantys △ 6.9
kaip sąmonė 6.6–7, **7.5**, 7.5
kūnas vystosi iš △ 6.10
lygybė 9.32
materijoje, priežastis 15.34
nebhaktai nesupranta △ 5.4
neteisingai susitapatinusi △ 10.15
palyginama su paukščiu 6.9
persikūnijimas. *Žr.* Sielų persikūnijimas
požymiai 5.11, 5.45, 6.10, 6.36
sąlygota △. *Žr.* Sąlygotos sielos
sąmonės ribotumas △ 15.45
Supersiela ir △, skirtumas 15.45
svarbiausia varomoji jėga 6.9
Śiśupālos △ įsilieja į Kṛṣṇą 2.19
užmiršti savo △ 7.5
Viešpaties atsieta ekspansija 9.25
žr. taip pat Gyvosios būtybės
Sielų persikūnijimas
darbai nulemia △ 5.19
dėl prisirišimo prie šeimos 5.11
tėvo sėkla ir △ 16.35
žr. taip pat Gimimas ir mirtis, besikartojantys; Mirtis
Sītādevī 6.38
Skaistybė
santuokoje 1.40
žmonos △ 14.17, 14.20

Skaistybės įžadas 12.42
Skaitymas, materialus, lyginant su dvasiniu 5.7
Skausmas, *žr.* Kančios
Skyrybos
  priežastis 14.19
  žr. taip pat Santuoka
Skola žmonai 14.22
Smara 1.28
Smegenys, pienas puoselėja △ 5.7
Sperma, apvaisinimas △ 3.17, 5.19, 5.26
Spindesys, *žr.* Brahmanas (spindesys)
Stabų garbinimas 1.18
Sthāyi-bhāva, apibrėžimas 14.48
Strī-śūdra-dvijabandhus, apibrėžimas 5.12
Subtilieji kūnai
  dalinio visatos naikinimo metu **8.11**
  žr. taip pat Savimonė, klaidinga; Intelektas; Protas
Suhṛttama, apibrėžimas 15.31
Sukčiai (apgavikai)
  apsimeta religingais 9.10
  klaidina pasekėjus 2.22
  klaidingai aiškina „Bhagavad-gītą“ 5.13
  moko „jogos“ 15.45
Sūnaus ir tėvo santykiai 13.7–10
Sūnūs
  gelbsti tėvo sielą 1.13
  skolingi tėvams 2.17
  žr. taip pat Vaikai
Supersąmonė, apibrėžimas 5.4, 15.45
Supersiela
  Absoliučios Tiesos aspektas 15.47
  atsidavimo Viešpačiui tarnystė patenkina △ **5.4**, 5.4
  buveinė yra pieno vandenyne 2.8
  inkarnacijos kyla iš △ 9.2
  įtakoja likimą 6.3
  Yadavai mato Kṛṣṇą kaip △ 2.9
  yogos meditacija siekia △ 15.45
  jogai mistikai suvokia △ neteisingai 6.8
  Kṛṣṇa virš △ 13.13
  liudininkas viduje 1.2, 6.9, **7.6**
  siela ir △, palyginimas 15.45
  supersąmonė 4.11, 5.4
  teikiami patarimai 14.46, 15.45
  Visatos pavidalas ir △ **8.15**
Sura-janos, apibrėžimas 16.26
Suros. Žr. Bhaktai; Pusdieviai
Susiliejimas su Aukščiausiuoju, *žr.* Brahmanas; Impersonalistai; *Jñāniai;* Monistai; Vienovė
Sūta Gosvāmis Parīkṣito ir Śukadevos susitikime 10.3
Sutuoktinis
  pareigos 14.10–12
  žr. taip pat Santuoka
Suvarṇa-vaṇik, apibrėžimas 6.32
Svaigalų vartojimas
  Yadu dinastijoje **3.15**, 3.15
  „jogai“ skatina △ 15.45
  kaip Šivos pamėgdžiojimas 14.28
  poveikis 4.1
Svaigalų vartojimas 4.1
Svayambhū, apibrėžimas 8.15
Svāyambhuva Manu
  genealoginis medis 13.8
  gimimas **12.54**
  ir Varāhos apsireiškimas 13.31
  pasiaukojusi siela **13.9**, 13.10
  šlovė **13.3**
Svayam-prakāśa, apibrėžimas 3.8
Svarāṭ, apibrėžimas 9.33
Svarūpa, apibrėžimas 9.33, 11.42
Svarūpa-siddhi, apibrėžimas 9.11
Svāśrayāśraya, apibrėžimas 8.29

Š

Śabda-brahma, apibrėžimas 12.47
Šacī 3.5
Śakti-tattvos, apibrėžimas 5.51
Śaktyāveśa-avatāros, apibrėžimas 5.21
Šakunis **1.14**
Šālva **3.10**
Šambara **3.11**
Šaṅkara, *žr.* Šiva
Šaṅkarācārya, Šrīpāda
  apie Gangą 5.41
  pripažįsta Kṛṣṇą 2.10
  Šiva kaip △ 14.24
  vengia „Bhāgavatam“ 4.20
Śaṅkha, apibrėžimas 15.27
Śāstros, žr. Šventraščiai
Šatarūpā **12.54**

Śeṣa, Viešpats 2.21, **8.23**
Śiśupāla **2.19**, 2.20, 3.3
Śiva, Viešpats
  Arjuną patikrina △ **1.38**
  buveinės **12.11**
  gailestingas moterims **14.36**
  gimė nuo Brahmos pykčio 12.7
  įžeidimai △ atžvilgiu **14.34**
  kaip Āśutoṣa 14.34–35
  Kārttikeyos tėvas **1.30**, 1.30
  Kaśyapa kreipia dėmesį į △ **14.23–29**
  klaidinga savimonė ir △ 6.25
  Mahādeva 14.27
  maisto likučiai **14.26**
  medituoja 12.19
  neišmanymo *guṇos* dievybė 5.43
  palikuonys **12.16**
  pasekėjai 14.28
  šmėklos garbina △ 14.23–24
  vardai **12.12**
  Viešpaties atliekamas kūrimo procesas vyksta anksčiau △ kūrimo 5.23
  Viešpats ir △, palyg. 9.16
  visatos naikinimas ir △ 11.28
  žmonos **12.13**
Śraddadhāna, apibrėžimas 5.13
Śravaṇaṁ kīrtanam, apibrėžimas 15.48
Śrīdhara Svāmis apie
  monistus ir „Śrīmad-Bhāgavatam“ 4.20
  tri-yugą 16.22
„Śrīmad-Bhāgavatam“
  atomo teorija △ 11.1
  atspindi Viešpaties asmenybę **4.13**, 4.13
  esmė 13.3
  impersonalistai interpretuoja △ 4.20, 5.23
  istorija 8.9
  įtvirtina tikrą religiją 12.25
  kaip *kṛṣṇa-kathā* 5.10
  keturi pagrindiniai △ posmai 4.19–20
  klausymasis 6.37
  niekada nepabosta 5.7
  pasakotojas 8.2–3, **8.7**
  patarimai studijuojantiems △ 4.28
  skirta jau išstudijavusiems „Gitą“ 4.20
  Śaṅkarācārya vengė △ 4.20
  Viešpats papasakoja △ Brahmai **4.13**, 4.13
„Śrīmad-Bhāgavatam“ (tęsinys)
  visuomenei naudinga 8.2
  Vyāsa sudarė △ 5.12
  žr. taip pat Vedų raštai
„Śrīmad-Bhāgavatam“ apie
  atsidavimo Viešpačiui tarnystę 7.9, 15.49
  geras savybes 15.25
  impersonalistus 12.11
  kartojimą su įžeidimais 15.25
  kvailius 9.17
  laiką 10.12
  religinius principus 9.10
  Viešpatį kaip atlaidų 12.34
  Viešpaties energijas 10.30
Śrīvatsos brangakmenis **8.28**
Śuddha-sattva, apibrėžimas 4.31, 15.15, 15.47
Śūdros
  apibrėžimas 5.20
  pareigos 6.32, **6.33**, 6.33
Šveta-varāha epocha 13.16

Š

Šeima
  jausmai △ 5.11
  kančios, kylančios iš gyvenimo △ 9.6
  Kumārai atsisakė sukurti △ **12.5**, 12.5
  tėvo ir sūnaus santykiai △ 13.7–10
  Vasudevos △ **1.27**
  vedinėje visuomenėje 12.41
  žr. taip pat Santuoka; Sūnūs; Šeimos žmonės; Tėvas; Tėvai; Vaikai
Šeimos žmonės, *žr. Gṛhasthos*
Šerno inkarnacija, *žr.* Varāha
Širdis
  bhakti sėkla △ 2.6
  Kṛṣṇa randasi △ 1.24
  kuriamoji galia kyla iš △ 6.9
  svarba 12.25
  žinojimas, ateinantis iš △ 9.26, **9.30**
Šiuolaikinis amžius, *žr.* Kali-yuga
Šlovinimas (Aukščiausiojo Viešpaties)
  bhakto troškimas 15.48
  ypatingai reikalingas 6.36
  mahātmų užsiėmimas 7.20
  Maitreya atlieka △ 13.5

Šlovinimas (Aukščiausiojo Viešpaties) (tęsinys)
maldomis 8.6
piligrimystės vietos skirtos △ 1.45
Vaikuṇṭhos gyventojai atlieka △ **15.17–18**
Vedų himnais **13.25–26**
Šmėklos, savybės 14.24
Šunys 14.43
Švara
aplinkybės, kuomet privalu laikytis △ 14.32
dvasinėje kultūroje 16.22
žr. taip pat Apsivalymas
Šventi žmonės, *žr.* Bhaktai; Dvasinis mokytojas; Išminčiai; Šventieji; Transcendentalistai
Šventieji
malonė 1.21
savybės 15.25
žr. taip pat Bhaktai; Brahmanai; Dvasinis mokytojas; Išminčiai; Transcendentalistai
Šventieji Viešpaties vardai, *žr.* Aukščiausiasis Viešpats, vardai; Hare Kṛṣṇa *mantra;* Šventųjų vardų kartojimas
Šventyklos
apeiti aplinkui △ 16.28
paskirtis 1.23, 4.30
žr. taip pat Dievybė
Šventos vietos, *žr.* Piligrimystės vietos
Šventraščiai
įvairių lygių △ 5.12
kaip Dievo įstatymai 3.13
lytinis gyvenimas pagal △ 14.30
palankūs vėjai ir △, palyg. 15.24
„prieštaravimai“ △ 2.16
žr. taip pat Vedos; Vedų raštai
Šventųjų vardų kartojimas
apvalomoji △ galia 16.22
du △ būdai 14.32
geri palikuonys ir △ 14.38
Hare Kṛṣṇa *mantra* svarbiausia △ procese 13.25
Haridāsa Ṭhākura ir △ 14.31
iškiliausia mintis 16.31
iššaukia ekstazės požymius 15.25
įžeidimai △ 15.25
Šventųjų vardų kartojimas (tęsinys)
Kali-yugoje 14.48
vienintelis kelias 15.45
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats, vardai; Gāyatrī *mantra;* Hare Kṛṣṇa *mantra*
Šventvagiškos kalbos
Kṛṣṇos atžvilgiu 2.10
sunkiausias įžeidimas 15.25
žr. taip pat Įžeidimai
Šviesa
kilmė **5.34**
visatoje 15.2
žr. taip pat Brahmanas (spindesys)
Švietimas
pasaulietinis △ 12.26
vedinėje visuomenėje 12.41–42
žr. taip pat Dvasinis mokytojas; Mokinių seka

T

Taika (ramybė)
anapus materialių troškimų 2.15
anapus „virpančios materijos“ 7.11–12
dhīrų △ 5.42
formulė 15.33, 16.23
gera vyriausybė ir △ 3.18
Kṛṣṇa kaip △ pasiuntinys 1.9
pasiekiama klausantis *kṛṣṇa-kathos* 5.11
pasiekiama Viešpaties žvilgsnio dėka 7.13
santarvė ir △ 5.47
vedinėje visuomenėje 6.33
žr. taip pat Laimė
Tamasaḥ, apibrėžimas 9.2
Tamo-guṇa. Žr. Neišmanymo *guṇa*
Tantram, apibrėžimas 7.30
Tapas
apibrėžimas 12.4
žr. taip pat Askezės
Tārkṣya (Kaśyapa) **2.24**
Tarnystė
netikra ir amžina △, palyg. 6.33–34, 7.10, 9.33

Tarnystė (tęsinys)
Viešpačiui. *Žr.* Atsidavimo Viešpačiui tarnystė
žr. taip pat Atsidavimo Viešpačiui tarnystė
Tarptautinė Kṛṣṇos Sąmonės Bendrija. *Žr.* Kṛṣṇos sąmonės judėjimas
Teizmas kaip „Bhāgavatam“ esmė 4.20
Teoriniai apmąstymai. *Žr.* Filosofai, spekuliatyvūs; Žinojimas, spekuliatyvus
Tėvai
pareigos △ atžvilgiu 2.17
žr. taip pat Gṛhasthos; Santuoka; Šeimyninis gyvenimas; Tėvas; *Vānaprasthos*
Tėvas
dukart gimusiųjų △ 5.7
sūnaus ir △ santykiai 13.7–10
sūnus gelbsti △ sielą 1.13
Viešpats lyginamas su △ 2.16
Tiesa. *Žr.* Absoliuti Tiesa
Tikėjimas
„Bhagavad-gīta“ 5.13
sutuoktiniu 1.40
Viešpaties žaidimais 14.4
Tila-vaṇik, apibrėžimas 6.32
Tyri bhaktai
anapus
piligrimystės 8.26
rojinių malonumų troškimo 4.28
sąmyšio 2.16
sunkumų 1.16
teorinių apmąstymų 4.10, 4.16
bendravimas su △ 1.17, 2.20, 7.12
įtaka 13.3–4
įžeidimai △ atžvilgiu 3.24
kartais būna suglumę 9.35
kenčia kai Viešpaties nėra šalia 2.8, 4.18
misija 5.3
nesavanaudiški 9.12
požymiai 5.14
Prahlāda kaip △ **14.45–50**
pusdieviai ir △, palyg. 9.12
savybės 5.14, 15.38
skleidžia Viešpaties šlovę 9.39
šlovė **13.3–4**
tarnystė △ 7.20
Tyri bhaktai (tęsinys)
troškimai 2.20, 4.15, 9.5, 9.34, 15.48
vieninteliai žmonės su geromis savybėmis 12.26
Viešpats
jaučia potraukį △ 3.21
nepalieka △ bendrijos **1.45**, 1.45
pasiekiamas △ 9.11
pažįstamas △1.32, **3.23**, 3.23
vadovauja △ **13.49**
žr. taip pat Dvasinis mokytojas
Tobulybė
@rāsa-līlā kaip △ 5.24
trys principai siekiant △ 3.28
žr. taip pat Gyvenimo tikslas; Meilė, Dievui; Sėkmė
Transas
apibrėžimas 8.21
ekstaziniai △ požymiai 2.4
žr. taip pat Meditacija į Kṛṣṇą
Transcendencija
anapus dorybės 4.31
Viešpats apsireiškia △ 5.18
žr. taip pat Dvasinis pasaulis; Išsivadavimas
Transcendentalistai
dvi △ rūšys 4.16
nesutrikdomi 1.2, 5.42
paramahaṁsos 7.17
pasitenkinimas 15.50
pastovi △ padėtis 7.11
tarnystė △ 7.18
tikri ir apsišaukėliai △ 15.45
tyri bhaktai geriausi tarp △ 5.4
vadovas 12.22
žr. taip pat Bhaktai; Išminčiai; *Yogai; J ñāniai;* Šventieji
Trasareṇu, apibrėžimas 11.5
Tretā-yuga, trukmė **11.19**, 11.19
Tridaṇḍi-sannyāsis, apibrėžimas 6.36
Tri-yuga, apibrėžimas 16.22
Tri-kāla-jña, apibrėžimas 11.17, 15.3
Troškimai (norai)
dvasiniame pasaulyje, nesavanaudiški 15.14
materialūs △ 6.3
pyktis kyla po △ 15.31
tenkinti jusles 9.7
tyri ir netyri △ 12.26

Troškimai (norai) (tęsinys)
turtų △ **9.6**
Viešpats išpildo △ 4.11
Viešpats nepaveikiamas △ **7.3**
žmona patenkina materialius △ 14.17
žr. taip pat Geismas; Juslių tenkinimas; Lytinis gyvenimas; Prisirišimai
Tulasī lapeliai
aromato įtaka **15.43**
pranoksta Lakṣmī 16.21
prie Viešpaties lotosinių pėdų 16.20–21
Vaikuṇṭhoje **15.19**, **15.22**
vertė 15.49
Turtai
dvasiniame pasaulyje 15.20
grūdai ir karvės 2.29
Yudhiṣṭhiros karalystės △ 1.36
Kṛṣṇos ir kitų △, palyg. 2.12
nepastovūs 15.21
pasiekiami bhaktams **4.15**
prisirišimas prie △ 2.15
tyrų bhaktų △ 13.49
troškimas turėti △ **9.6**

U

Udāna, oras 6.9
Uddhava
abejoja 4.16, **4.17**, 4.17
anapus materialios gamtos *guṇų* **4.31**, 4.31
apie Kṛṣṇos žaidimus **3.1**
ekspansija yra Vasu 4.11
ekstazės priežastis **2.4–5, 4.14**
gedi Viešpačiui pasitraukus **2.7**
išsiskyrime su Viešpačiu **4.20–21**, 4.21
ištikimas 4.28
pamiršta materialų pasaulį 2.6
tyras bhaktas **2.1–5**, 4.10, 4.15
Vidura klausinėja △ **1.25–45**
Viduros ryšys su △ 4.24–26
Viešpaties atstovas **4.30**
Viešpaties šeimoje 1.25
Viešpaties veikla suglumina △ **2.16–17**, 2.17
Viešpats maloningas △ **4.11**
Viešpats pamoko △**4.19**, 4.19
Ugnis
atnašaujant aukas Viṣṇu **14.9**
dieviška △ kilmė 4.2
mantra, naudojama △ įžiebti 13.42
našlės įžengia į △ 1.40
Ugrasena **1.29, 2.22**
Upapurāṇa, apibrėžimas 12.38
Upės, šventos 5.41
žr. taip pat Ganga; Yamunā; Sarasvatī
Uttānapāda, karalius **12.56, 14.6**, 14.6
Uttarā **3.17**, 3.17
Užmarštis
sukelta svaigalų vartojimo 4.1
Viešpats suteikia △ 6.9
Užmiršti Viešpatį 15.36
Užuojauta (gailestis)
bhaktų △ 9.7–9
Prahlādos △ 14.46
sąlygotoms sieloms **5.3**, 5.3
Viduros △ **1.41**
Viešpaties △ gyvosioms būtybėms 5.24, 5.28

V

Vaibhava-vilāsa, apibrėžimas 3.8
Vaidhi-bhakti, apibrėžimas 5.4
Vaikai
globotini 16.10
Kṛṣṇą primenančios lėlės △ 2.2
nekaltumas 15.29
pradėjimas lytiniu aktu 14.11, 14.38–39
tinkama kvalifikacija △ pradėjimui 16.35
vaidmuo šeimoje 13.11, 14.12
žr. taip pat Sūnūs
Vaikuṇṭha. *Žr.* Dvasinis pasaulis
Vaikuṇṭhos durininkai, *žr.* Jaya ir Vijaya
Vairāgya, apibrėžimas 12.4, 13.39
žr. taip pat Atsižadėjimas
Vaistai nuo kepenų ligos 2.8
Vaišyai
apibrėžimas 12.41
dukart gimę 16.23
pareigos 2.27, 2.32, **6.32**
žr. taip pat Varṇāśrama-dharma
Vaiṣṇavai. *Žr.* Bhaktai

Vāk **12.28**
Valdytojai
pasipūtę △ 9.29
visatos △ 5.43. *Žr. taip pat* Pusdieviai
žr. taip pat Karalius; *Kṣatriyai;* Valdžia, valdovai
Valdžia (vyriausybė)
apimanti visą pasaulį 1.20
monarchinė △ 1.36, 3.18
šiuolaikinė △ 6.31
vadovai
bedieviai 1.43
ir neregiai, palyg. 9.8
Kṛṣṇa – △ vadovo pavyzdys 16.23
maisto trūksta dėl △ vadovų kaltės 5.5
pareigos 13.12
pasaulietiniai △ vadovų interesai 15.23
priešiškumas △ vadovų atžvilgiu 15.32
žr. taip pat Karaliai; *Kṣatriyai*
žr. taip pat Karaliai; *Kṣatriyai*
Valgymas
etiketas 4.1
gyvūnų △ 10.21
netinkamas △ 5.49
Viešpaties △ 3.23, 3.28, **16.8**, 16.8
žr. taip pat Maistas; *Prasādas*
Vānaprasthos
apibrėžimas 12.41
skyriai **12.43**
žr. taip pat Varṇāśrama-dharma
Vandenynas
druska 2.8
pieno △. *Žr.* Pieno vandenynas
Varāha ir △ **13.29**, 13.29
Varāha, Viešpats
apsireiškimas 11.35, **11.37, 13.18–25**, 13.31
du △ apsireiškimai 14.2
įasmenintos Vedos 13.26
išminčiai šlovina △ **13.33–46**
Jayadeva apie △ 13.27–28
klausymosi apie △ nauda **13.48**
kūnas **13.27–28, 13.32–33**
nužudo Hiraṇyākṣą **13.31–32**
tarnscendentinis šernas 13.28
tyras vanduo nuo △ **13.44**
Varāha, Viešpats (tęsinys)
Žemės gelbėtojas **13.27–34**
Varles primenantys filosofai 6.35, 6.38
Varṇāśrama-dharma
brahmanai △ 3.27
kilmė 12.43
skyriai ir jų tikslas 12.41–43, 13.11–12, 14.18, 14.20
žr. taip pat Brahmacāriai; Brahmanai; *Gṛhasthos; Kṣatriyai; Sannyāsiai; Śūdros; Vaiśyai; Vānaprasthos;* Vedinė kultūra
Varuṇa 6.12
Vasiṣṭha Munis 8.9
Vasu **4.11**
Vasudeva
išgabena Kṛṣṇą į saugią vietą 2.17
Kaṁsa ir △ **2.26**, 2.26
Kṛṣṇos tėvas **2.26**
šeima **1.27**
Vasudeva, apibrėžimas 4.31
Vāsudeva, Kṛṣṇa Dvārakoje kaip △ 1.34
Vasudeva-parāyaṇaḥ, apibrėžimas 12.5
Vedānta, apibrėžimas 6.30
„Vedānta-sūtra“
apie Brahmaną 7.17
objektas 5.12
Veda-vādī, apibrėžimas 13.35
Vedinė kultūra
ekonomika △ 2.29
mokslas △ 11.9
sannyāsius gerbia △ 15.31
santuoka △ 3.7
žr. taip pat Varṇāśrama-dharma
Vedos
Viešpats identiškas △ 1.33
Viešpats „mokėsi“ △ **3.2**, 3.2
Viešpats pažįstamas △ pagalba 4.32
žr. taip pat Vedų raštai
Vedų išmintis. *Žr.* Žinojimas, Vedų
Vedų mantros (himnai)
dvi △ rūšys 14.32
Gāyatrī yra viena iš △ **13.35**, 13.35
išminčių bhaktų △ Varāhai **13.25–26**
ugnis įžiebiama △ pagalba 13.42
žr. taip pat Gāyatrī *mantra;* Garsas, transcendentinis; Hare Kṛṣṇa *mantra;* Šventųjų vardų kartojimas

Vedų priesakai
apie vaišes švenčių metu 4.1
Kṛṣṇa paisė △ **3.19**
paskirtis 2.11
žr. taip pat Reguliatyvieji principai; Religiniai principai
Vedų raštai
autorius 5.12
įžeidimai △ 15.25
juslių kontrolė aprašyta △ 7.14
kaip Dievo įstatymai,15.8
kaip transcendentinis garsas 12.47
kaip Viešpaties kvėpavimas 13.26
kilmė **11.35, 12.36–39**, 15.5
kvaili △ pasekėjai 13.35, 13.36
mokytojo poreikis ir △ 3.2
papildiniai 12.38
paskirtis 5.41
supaprastinta △ versija 7.30
vaiko pradėjimo procesas aprašytas △ 16.35
Vaikuṇṭha pasiekiama △ pagalba 15.15
žr. taip pat Vedos
Veikla
jėgų šaltinis △ atlikimui 6.9
materialios △ mažinimas 1.16
pasekmės, geros ir blogos 5.9, 5.49
pradžia 5.27
sąmonės požymis 6.36
tyra ir užteršta △ 6.7, 6.36
transcendentinė △ 7.13
žemos kilmės bhaktų △ 16.6
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats, žaidimai; Dorybinga veikla; Karma; Karminė veikla; Labdaringa veikla; Nuodėminga veikla; Pareigos
Verslininkai, *žr. Vaišyai*
Vėzdas
Bhīmos įgūdžiai kaunantis △ **1.37**
Viṣṇu △ 1.23
Vibhramaḥ, apibrėžimas 13.41
Vicitravīrya 5.20
Vidhātā, apibrėžimas 9.27–28
Viditātma-tattva, apibrėžimas 15.31
Vidura
apimtas ekstazinės meilės Dievui **4.35**
atsižada namų 1.2
Dhṛtarāṣṭros mokytojas **1.11–13**
Vidura (tęsinys)
Duryodhana įskaudina △ **1.14–15**
gailestingas **1.41**
kaip Yamarāja **5.20**, 5.21
keliauja inkognito **1.42**
kilnus 14.5
klausinėja Maitreyos **5.1–16, 7.2–39**
klausinėja Uddhavos **1.25–45**
Kṛṣṇa su △ 13.5
kṛṣṇa-katha ir △ 5.10
nekantrumas **13.1**
piligrimystėje **1.18, 1.24**
psichologiniai △ klausimai 1.25
šeimos paveldas **1.15**, 1.27, **5.19**
tyras bhaktas 1.4
transcendencijoje **5.1**, 5.1, **5.18**
Uddhavos ryšys su △ 4.24–26
Vienovė (su Aukščiausiuoju)
apgaulingos žabangos 5.31
atsidavimo Viešpačiui tarnystė ir △, palg. 15.43
impersonalistų siekis 5.46–47
pasiekiama susitarimu 6.7
pasiekiama šlovinant Viešpatį 6.36
Śiśupāla pasiekia △ 2.19
troškimas 7.10, 7.16
žr. taip pat Brahmanas; Impersonalistai; Išsivadavimas; *J ñāniai;*Monistai
Vienovė ir skirtybė, Viešpaties ir gyvųjų būtybių △ 1.2, 5.4
Viešpaties vaidyba 9.15
Viešpaties vardai, *žr.* Aukščiausiasis Viešpats, vardai; Hare Kṛṣṇa *mantra;* Šventųjų vardų kartojimas
Viešpaties žaidimai, *žr.* Aukščiausiasis Viešpats, žaidimai
Viešpats Caitanya, *žr.* Caitanya Mahāprabhu
Viešpats širdyje, *žr.* Supersiela
Vijaya ir Jaya. *Žr.* Jaya ir Vijaya
Viraha, apibrėžimas 2.8
Virāṭ-rūpa. Žr. Visatos pavidalas
Vīryavān, apibrėžimas 5.26
Visarga, apibrėžimas 10.7
Visata
atomai sudaro △ 11.1, **11.2**
atsiranda iš Viešpaties kvėpavimo 7.37
bhaktai pamokslauja po visą △ 4.25

Visata (tęsinys)
bhakti vijoklis prasiskverbia pro △ 2.6
Diti nėštumas aptemdė △ **15.2**, 15.2
dydis ir struktūra **6.6**, 6.6, **11.40–41**
evoliucija 5.33
kaip gyvoji būtybė 10.10
kelionės anapus △ 15.26
laikas △ 11.4
medžiai ir △, palyg. **9.16**
naikinimas 7.37, 8.11, 11.16, **11.28–31**, 13.31
nesuprantama 6.10
priežastis 5.25, **9.16**, 9.16
Purāṇos kaip △ istorija 12.39
saulė △ 15.2
valdytojai 5.43
Viešpaties Dievybės po visą △ 1.17
Viešpats apšviečia △ 2.7
Viešpats kaip △ siela 6.2, **6.5**, 6.5, **6.10**, 6.10
Viešpats palaiko △ 5.5
žr. taip pat Materiali kūrinija; Materialus pasaulis; Planetos
Visatos naikinimas 7.37, 8.11, 11.16, **11.28–30**, 13.31
Visatos pavidalas
apibrėžimas 5.6
Arjuna apie △ 6.35
Aukščiausioji Siela yra △ šaltinis **6.10**, 6.10
laikinas reiškinys 4.29, 6.4
neišmatuojamas **6.35**
sukūrimas **6.1–34**, 8.15
visuomenės luomai △ **6.30–34**
Visuomenė, žmonių
agrarinė △ 2.29, 6.32
aistra sukelia karus △ 1.21
atsakomybės stoka △ 11.33
aukštesnes klases gerbia △ 16.23
aukų atnašavimai, tinkami △ 5.49
„Bhāgavatam“ padeda △ 8.2
bhaktai tarnauja △ 4.25
geri palikuonys △, kaip jų susilaukti 14.38
gimstamumo kontrolė △ 5.19
globos stygius △ 6.31
įstatymai, reglamentuojantys △ veiklą **15.8**
įstatymų rinkinys △ 13.12
Visuomenė, žmonių (tęsinys)
išminčiai pakelia △ dvasią 1.23
kriterijai 9.41, 12.35
Kṛṣṇos sąmonė apvalo △ 16.6
kṣatriyai apsaugo △ **6.31**, 6.31–32
kūniška samprata △ 5.9
literatūra 5.7, 5.10, 5.12, 13.48, 13.50
lytinio gyvenimo nuosmukis △ 12.28–29, 14.20–21, 14.39–40
„maisto trūkumas“ △ 5.5
negalintys apsiginti △ nariai **16.10**, 16.10
nepriekaištingi vadovai reikalingi △ 16.23
palyginama su tuo, kaip vienas neregys seka paskui kitą 9.8
pertvarkymas 14.40–41
piligrimai neprivalo paisyti △ papročių 1.19
pramonė sukelia △ nuosmukį 6.32
religiniai △ lyderiai 9.10
savižudybės △ 14.24
sluoksniai, paskirtis 14.18, 14.20
šeimos žmonės palaiko △ 14.18
taikos formulė △ 6.33
vadovai 3.27
žr. taip pat Valdžia, vadovai
Vedų išmintis ir △ 12.38
žr. taip pat Varṇāśrama-dharma; Vedinė kultūra; Žmonės
Visuomenės luomai. *Žr.* Brahmanai; *Kṣatriyai; Śūdros; Vaiśyai; Varṇāśrama-dharma*
Viṣa, apibrėžimas 6.32
Viṣṇu kriauklė 1.23
Viṣṇu, pusdievis **6.22**
Viṣṇu, Viešpats
aukų atnašavimai skirti △ 3.28
dorybės *guṇos* valdovas 5.43
ekspansijos materialiame pasaulyje 6.2
garbinimas 16.32
lyginamas su Brahmā ir Śiva 9.2, **9.16**
nešėjas 1.39
simboliai 1.23
susilieja su Kṛṣṇa 4.29
šventyklos, kilmė **1.23**, 1.23
vardai, aštuoni 1.23
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats; Garbhodakaśāyī Viṣṇu; Kṛṣṇa; Maha-Viṣṇu; Nārāyaṇa; Supersiela

„Viṣṇu-dharma“ apie planetas 13.30
„Viṣṇu-Purāṇa“ apie *varṇāśramos* santvarką 13.11
Viṣṇu-tattvos
ādi-caturbhuja 1.34
apibrėžimas 5.51, 6.8
Viešpats išsiskleidžia △ 5.23
žr. taip pat Kṛṣṇa, inkarnacijos
Viśvāmitra 14.20
Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura
apie
Brahmos gimimą 11.35
Kṛṣṇos pasitraukimą 2.7
meilės naštą 3.14
autoritetas 4.28
Vizija, du △ tipai 1.6, 5.45
Vyāna, oras 6.9
Vyāsadeva, Śrīla
parašytos knygos 5.10, 5.12
tėvai 4.9, **5.20**
Vyras ir moteris, kilmė **12.54**
Vṛndāvana (Vraja)
bhaktai apimti ekstazės 1.24
Gaudīya vaiṣnavai garbina △ 2.27
Goloka △ 2.20
karvės △ 2.29
Kṛṣṇa △
nesiskiria nuo △ 1.2, 2.27
niekada nepalieka 1.34
visų mylimas 2.28
Kṛṣṇos prigimtis △ 2.9
Kṛṣṇos žaidimai △ 2.14, **2.26–34**
miškai 2.27
žr. taip pat Dvasinis pasaulis
Vṛṣṇio palikuonys **4.1–2**

Ž

Žemdirbystė **6.32**
žr. taip pat Karvės; *Vaišyai*
Žemė (planeta)
aukštesnės planetos pranašesnės už △ 10.29
Dharitrī **3.6**
go 2.8
Yadu dinastija tapo △ „našta“ **3.14**, 3.14
Žemė (planeta) (tęsinys)
Yudhiṣṭhira valdė △ **1.20**, 1.20, **3.18**, 3.18
kitos planetos ir △, palyg. 13.30
skirtingos gyvenimo sąlygos △ 5.8
Vāraha išgelbėjo △ **13.27–34**
Vārahos iltys kaip △ puošmena **13.40–41**
vidurinio lygio planeta 5.49
Viešpats palaiko △ 5.5
Žinojimas (išmintis, žinios)
Brahmos △ 12.3–4, **15.4**
dvasinis △
aklumas nėra kliūtis siekiant dvasinio △ 1.6
anapus dorybės 4.31
apibrėžimas 3.19
bhaktai perteikia dvasinį △ 4.25
dvasinės visuomenės tikslas 14.18
grindžiamas meilės jausmais Dievui 9.42
įgyjamas nuolankumo dėka 5.31, 6.10
įgyjamas savitramdos dėka 9.1
kompetentingas mokytojas reikalingas siekiant dvasinio △ 10.2
materialios sąvokos ir dvasinis △ **9.43**, 13.45–46
nuo Viešpaties spindesio iki asmeninių savybių 15.46–47
pateptos meilės balzamu akys ir dvasinis △ 9.37
perduodamas mokinių seka 4.25
pieno svarba dvasiniam △ 5.7
piligrimystė ir dvasinis △ 1.19, 4.22
puoselėjimas 8.25
raštai, suteikiantys dvasinį △ 5.10, 5.12
reikiama kvalifikacija dvasiniam △ įgyti 4.19, 5.2
spėliojimo procesas ir dvasinis △ 2.19
sudėtingas 7.15
sumišimas paskatina tyrus bhaktus siekti dvasinio △ 9.35
sunkumai palankūs dvasiniam △ įgyti 1.2

Žinojimas (išmintis, žinios) (tęsinys)
dvasinis △ (tęsinys)
suteikiamas iš vidaus ir iš išorės 9.26, 15.45
tik bhaktams 9.31
tobulumas pasiekiamas kartojant šventuosius vardus 15.25
trys dvasinio △ rūšys 4.30
Vedose 12.38
dvasinis △ įgyjamas
bendromis vyro ir žmonos pastangomis 14.17
Dievybių malone 4.30
dvasinio mokytojo malone **7.36**, 7.38–39
klausymosi būdu 5.46, 6.17
matant viską sąsajoje su Viešpačiu **9.32**
nuoširdumo dėka 9.11, 13.49
sekant autoritetais 16.23
studijuojant Sāṅkhyos filosofiją 7.30
studijuojant Vedų raštus 5.41
su pasiaukojimu tarnaujant Viešpačiui 4.30, **5.4**, 5.4, 8.20–22, 9.3
tarnaujant su meile ir pasiaukojimu 4.29
tikėjimo ir atsidavimo Viešpačiui dėka 15.46
tyrų bhaktų malone 12.23
Viešpaties lotosinių pėdų dėka **5.42**
Viešpaties malone 15.47
dvasinis △ nepasiekiamas
apsiskaitymu 2.9
materialių juslių pagalba 9.37
materialių savybių dėka 9.38
gyvūnų lygyje **10.21**
spekuliatyvusis △
atsidavimas Viešpačiui ir spekuliatyvusis △, palyg. 5.40, 7.12
iliuzinė energija – spekuliatyviojo △ priežastis 9.1
kilmė **5.31**
nedomina tyrų bhaktų 4.16
nemigos priežastis **9.10**, 9.10
nepadeda pasiekti meilę Dievui 4.10

Žinojimas (išmintis, žinios) (tęsinys)
spekuliatyvusis △ (tęsinys)
nepadeda pažinti Viešpaties 5.31, 6.10, 8.17, 13.45, 15.47
nusileidžia tarnystės nuostatai 6.33
nuvilia 5.46
pasekmė 2.19
pragariškas kelias **9.4**
supančioja 12.26
transcendentinis ir spekuliatyvusis △, palyg. 4.25
žr. taip pat Filosofai, spekuliatyvūs; Impersonalistai; Mokslininkai, materialistai
Vedų △
brahmanai ir Vedų △ **6.30**, 6.30–31
Brahmos mokinių sekoje 13.8
įgyjamas klausantis 6.17
Vedų △ tobulumas 6.30
žr. taip pat Vedos; Vedų raštai; Žinojimas, dvasinis
žr. taip pat Absoliuti Tiesa
„Žmogus planuoja, Dievas nulemia“ 4.11
Žmona
ir juslių tenkinimas 14.19
ir prostitutė, palyg. 14.30
pareigos 14.17, 14.20
„šlovinama“ 14.21
vyras skolingas △ 14.21–22
vyro geresnio pusė **14.19**
žr. taip pat Santuoka; Vaikai
Žmonės
atsakingumas △ būtinas 11.33
du △ tipai 15.1
juodaodžiai ir baltaodžiai △ 5.9
Kṛṣṇa △ vaidmenyje 2.22
laikas △ supratimu ir pusdievių, palyg. **11.12**, **11.18–19**
lyginami su
gyvūnais 3.19, 5.7, 10.26, 12.35, 13.50
pusdieviais ir demonais 5.49
varnomis ir baltomis antimis 9.1
lytiniai △ polinkiai 10.26, 12.28, 12.32
žr. taip pat Lytinis gyvenimas
motinos įsčiose 3.17
pareigos 9.1
pienas △ būtinas 5.7
populiacija 3.14, 5.19

Žmonės (tęsinys)
riboti △ 8.17
ribotos △ smegenys 13.45–46
sausi samprotavimai verčia △ degraduoti **5.14**, 5.15
skolingi kitoms gyvoms esybėms 3.26
tikslas 2.2, 3.28
trys △ civilizacijos principai 3.28
valdomi aistros *guņos* △ **6.28**, 6.28
Viešpaties santykiai su △ 5.14
Žmonės (tęsinys)
žudo gyvūnus 6.28
žr. taip pat Gyvenimas; Gyvosios būtybės; Sąlygotos sielos; Visuomenė, žmonių
Žmonija, *žr.* Visuomenė, žmonių; Žmonės
Žuvys ir kvaili žmonės, palyg. 2.8, 2.11
Žvaigždės 15.2. *Žr. taip pat* Planetos; Visata